

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

1935 - 1945

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΚΑΤΑ ΕΤΗ - ΘΕΜΑΤΑ - ΤΟΠΟΥΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΜΕ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΑ 1991

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

Έκδοση:

Αριστ. Ν. Κλήμης
Ασκληπιού 37 - 16675 ΓΛΥΦΑΔΑ
(τηλ. 96.27.498)

Διακίνηση:

Βιβλιοχ/λείο «στόχος»
Τοσίτσα 23 - 10683 ΑΘΗΝΑ
(τηλ. 88. 37.336 — FAX 8816946)

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

1935 - 1945

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΚΑΤΑ ΕΤΗ - ΘΕΜΑΤΑ - ΤΟΠΟΥΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΜΕ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΑ 1991

**ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ
ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ**

Το έργο αυτό (ο Α' τόμος του 1985, ο Β' του 1988, ο Γ' που κυκλοφορεί τώρα, καθώς και ότι γίνει δυνατό να ακολουθήσει) (*) δεν είναι ένα καλό ή μέτριο συνεταιριστικό βιβλίο ή το τελευταίο χρονικά από τα βιβλία του συγγραφέα (**). Είναι η όλη αναστήλωση και ζωντανή παρουσίαση της ελληνικής συνεταιριστικής ζωής από την αρχική εμφάνισή της (εποχή με εποχή, χρόνο με χρόνο, πανελλήνια και τοπικά), όχι με γενικότητες αλλά με πολυάριθμα στοιχεία και κείμενα - μαρτυρίες.

Η συγγραφή και έκδοση αυτού του έργου είναι το αποκορύφωμα μακράς πορείας 57 ετών συνεταιριστικής ζωής του συγγραφέα από τότε (το 1933/1934) που κοντά στον μεγάλο πνευματικό συνεταιριστικό ηγέτη και οργανωτή - θεμελιωτή - δάσκαλο Θ. Τζωρτζάκη (κατά την φοίτηση στην πρώτη Σχολή Συνεταιριστών Ν. 4142 —πριν από τις πανεπιστημιακές σπουδές— και την εθελοντική εργασία στην Αντιπροσωπεία για την ίδρυση της Συνομοσπονδίας) άρχισε να γνωρίζει (κάθε μέρα και περισσότερο) τον Συνεταιρισμό ως ειρηνική προσπάθεια ιδεολογική για τους αδύναμους οικονομικά και ως εφαρμογή που βρισκόταν τότε σε οργανωτική προσπάθεια για άνοδο. Τον αγάπησε, άρχισε να τον υπηρετεί καθημερινά διαρκώς και περισσότερο, αν και τὰ πράγματα το έφεραν η επαγγελματική του απασχόληση να μην είναι μέσα στον συνεταιριστικό υπηρεσιακό κύκλο (***) .

(*) Ο Α' τόμος κυκλοφόρησε με έξοδα του συγγραφέα και η κάλυψή τους έγινε πολύ δύσκολα αφού αποδείχτηκε προβληματική η διάθεση 1.000 αντιτύπων.

Ο Β' τόμος κυκλοφόρησε για λογαριασμό της ΠΑΣΕΓΕΣ (έξοδα - έσοδα) χωρίς δικαιώματα συγγραφέα, με τις ίδιες, περίπου, δυσκολίες διαθέσεως.

Ο Γ' τόμος κυκλοφορεί και πάλι με δαπάνες του συγγραφέα αφού από 5.5.1990 έως σήμερα δεν είχε απάντηση από την ΠΑΣΕΓΕΣ σχετικά με την έκδοση, ίσως εξαιτίας των κομματικών διενέξεων που, δυστυχώς, ταλαιπωρούν το Διοικητικό Συμβούλιο και γενικά τη δραστηριότητά της. Η έκδοση βοήθηθηκε από την Ένωση Συνεταιριστικών Εταιριών —με πρωτοβουλία κυρίως του Βασ. Ιλαντζή— με προεγγραφή λίγων Εταιριών σε τόμους ώστε να εξασφαλιστεί η κάλυψη αξιόλογου μέρους των δαπανών.

Η έκδοση του Δ' τόμου 1946—1960 και η ολοκλήρωση θα εξαρτηθεί από το κάποιο ενδιαφέρον που θα δείξουν κυρίως οι Κεντρικές Οργανώσεις και οι Ενώσεις. Και βέβαια από την υγεία του συγγραφέα που διανύει το 76ο έτος και (με τις καθυστερήσεις που παρατηρήθηκαν) εξαντλούνται οι δυνατότητες συνεχίσεως.

(**) Πίνακα των βιβλίων βλ. στο τέλος του Τόμου.

(***) Αλλά στην τραπεζική - οικονομική υπηρεσία της ΑΤΕ όπου υπηρέτησε από το κατώτατο σκαλοπάτι του διαγωνισμού του 1934 έως την παραίτησή του το 1972 από την θέση του Προϊσταμένου της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών που έγινε 9 χρόνια πριν από τη συμπλήρωση του τότε ορίου εξόδου με κύριο σκοπό να αφοσιωθεί αποκλειστικά στο πνευματικό συνεταιριστικό έργο με τη διεύθυνση του περιοδικού «Θέματα Συνεταιρισμών» (επί 14 χρόνια) και το άλλο συγγραφικό του έργο, ανεξάρτητος, μακριά από κερδοφόρες και με εξουσία θέσεις. Σύντομα βιογραφικά βλ. στο τέλος του Τόμου.

Στα 57 χρόνια από το 1933/1934 έως σήμερα ο συγγραφέας γνώρισε από κοντά όλες τις καλές και κακές συνεταιριστικές μέρες, εκατοντάδες από τους κυριότερους συνεταιριστές και αντισυνεταιριστές που ήταν κάθε εποχή στο προσκήνιο της συνεταιριστικής και αγροτικής ζωής. Γνώρισε τις προσπάθειες, τα επιτεύγματα, την ανοδική πορεία, τα προβλήματα, τις επεμβάσεις, τις εκτροπές, τα προσωπικά, τα νέα κάθε τόσο ελπιδοφόρα ξεκινήματα.

Και αφού επί 10ετίες, διδασκόμενος και διδάσκοντας, αποθησαύριζε επιστημονικές γνώσεις και πείρα από την ενεργό καθημερινή συνεταιριστική πραγματικότητα αγροτική και αστική (στην οποία και ο ίδιος είχε ποικίλη και πολλαπλή επιτελική και πνευματική ανάμιξη), αφού με καθημερινή συγκέντρωση υλικού δημιούργησε πολύ αξιόλογη βιβλιοθήκη (σε συνεταιριστικά και συγγενικά βιβλία, περιοδικά, αρχεία, φωτογραφίες κ.λπ.), αφού δίδαξε επί 14 χρόνια στην Υψηρασία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης της Συνομοσπονδίας και επί δεκάδες χρόνια σε Σεμινάρια της ΑΤΕ, της Συνομοσπονδίας, Υπουργείων και με ομιλίες, αφού έγραψε χιλιάδες σελίδες σε όλο τον κύκλο της συνεταιριστικής και αγροτικής ζωής (από τα εκλαϊκευτικά και δημοσιογραφικά έως τα θεωρητικά, ιστορικά, νομικά κ.λπ.), έκρινε ότι ως τελευταία χρήσιμη προσφορά του θα ήταν η αναστήλωση και παρουσίαση συστηματικά της παλαιότερης ελληνικής συνεταιριστικής ζωής. Μιάς κυριολεκτικά ηρωικής προσπάθειας των τότε ανθρώπων που είχε να δείξει και να διδάξει πολλά και χρήσιμα στους νεότερους συνεταιριστές και στον σημερινό αγροτικό κόσμο, στην οικονομία, στο Κράτος κ.λπ. Και αυτή η μεγάλη συγγραφική προσπάθεια επιχειρήθηκε ή μάλλον προκλήθηκε σε εποχή που παρουσιάστηκε επικίνδυνη σύγχυση ιδεών, επιρροών, προσανατολισμών και επεμβάσεων στη συνεταιριστική κίνηση που γίνονται περισσότερες όσο η συνεταιριστική κίνηση αποκτά οντότητα και θίγεται εκμεταλλευτικά συμφέροντα, χωρίς αυτή να έχει αποκτήσει ακόμα στη βάση της τα γερά εκείνα θεμέλια που είναι απαραίτητα για την άμυνα και πρόοδο του θεσμού.

Γράφει ο Θ. Τζωρτζάκης για την αξία της συνεταιριστικής ιστορίας («Συνεταιριστής» 1952 σ. 85) :

«...Θα θέλαμε να συστήσουμε, τουλάχιστον σε όσους από την εργασία τους είναι υποχρεωμένοι να ασχολούνται με τους γεωργικούς μας συνεταιρισμούς, να ανατρέχουν και στη συνεταιριστική μας ιστορία — που άλλωστε δεν είναι τόσο παλιά. Έτσι, αν μή τι άλλο, θα μπορούσαν να αποφύγουν πολλές πλάνες και σφαλερές άδικες γνώμες για την παλαιότερη ζωή και δράση των γεωργικών συνεταιρισμών, που φανερά ή κάπως σκεπασμένα την υποτιμούν ασυλλόγιστα, όταν δεν την εξαφανίζουν ολότελα, διαγράφοντας έτσι και το έργο επιφανών και άφαντων συνεταιριστών, που στηριζόμενοι στη συνεταιριστική κίνηση της εποχής τους και τη ζωτικότητα της άνοιξαν το δρόμο των σημερινών κατακτήσεων. Ας μην ξεχνούμε πως η λησμοσύνη, άσυνειδη ή συνειδητή, τιμωρεί και ζημιώνει μόνο αυτόν που ξεχνά και όχι εκείνον που ξεχνιέται. Οι γνώμες αλλάζουν, τα έργα μένουν».

Βλ. ακόμα τη «Συνεταιρισμένη Θράκη» τ. 41/43 του 1935 σ. 22 για την αναγκαιότητα της αντικειμενικής συνεταιριστικής ιστορίας κατά Ένωση και περιφέρεια πάνω στην οποία να στηριχθεί η συνθετική γενική συνεταιριστική ιστορία της Ελλάδας (που δυστυχώς δεν υπήρξαν ως βοήθημά μου).

Τώρα με το λεπτομερειακό αναστηλωτικό έργο «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» θα μπορούν οι νεότεροι να γνωρίσουν σωστά και με στοιχεία το γιατί, από πού και πώς έγινε το ξεκίνημα, ποιά πρόσωπα και πώς και μέσα σε ποιές συνθήκες δούλεψαν επί 10ετίες με θυσίες για το χτίσιμο, ποιά ήταν διαδοχικά τα προβλήματα, πως και πόσο αγωνίστηκαν οι πρακτικοί και οι ιδεολόγοι, τι πέτυχαν κάθε φορά μέσα στις πολλές αντιδράσεις και τις λίγες συμπαραστάσεις. Και κυρίως να καταλάβουν ποιά είναι τα διδάγματα της πείρας και ποιό είναι το πνευματικό καθοδηγητικό υπόβαθρο με τη γνώση του οποίου θα μπορούσαν να ασκήσουν καλύτερα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους μέσα στη συνεταιριστική κίνηση της σύγχρονης εποχής που υπάρχει μία επικίνδυνη γενικότερη σύγχυση σε θεσμούς, κατευθύνσεις, επιδιώξεις και που η έλλειψη μελετημένου λεπτομερειακού συνεταιριστικού προγράμματος για σωστή πορεία οδηγεί σε προχειρότητες, αυτοσχεδιασμούς, εκτροπές και ζημίες οικονομικές και εμπιστοσύνης.

Όπως θα παρατηρήσει ο αναγνώστης - μελετητής, στους 2 τόμους που έχουν κυκλοφορήσει και στον Γ' που κυκλοφορεί τώρα, δεν μιλά τόσο ο συγγραφέας (και κυρίως δεν «αποφαίνεται» χωρίς στοιχεία), αλλά παρουσιάζονται ταξινομημένα τα γεγονότα και μιλούν οι άνθρωποι και το έργο κάθε χρόνου.

Μέσα από μια αυστηρή κωδικοποίηση του υλικού κατά θέματα σε 13 όμοια Υποκεφάλαια μέσα σε κάθε χρόνο, παρακολουθεί ο αναγνώστης όλα τα στοιχεία (βλ. τα 13 Υποκεφάλαια στον Πίνακα Περιεχομένων, στο τέλος του τόμου).

Όποιος θέλει μελετά με υπομονή το σύνολο, αποκτά ολοκληρωμένη εικόνα της όλης συνεταιριστικής ζωής, αντλεί γνώσεις, πείρα, πιστεύω, δυνάμεις, ώστε να αποφεύγει τα σφάλματα και τις κακοτοπιές. Αντλεί πορίσματα και επιχειρήματα για τη συνεταιριστική του δουλειά, είναι ολοκληρωμένος με το να μπορεί να συνδέει το χτες με το σήμερα, την πείρα με τις νέες συνθήκες (τις δυνατότητες και τα προβλήματα) μέσα στον μεταβαλλόμενο κόσμο, ώστε να μην αυτοσχεδιάζει πρόχειρα και να μη τον παρασέρνουν οι άνεμοι, αλλά να προχωρεί σταθερά και με μελετημένο πρόγραμμα στην εφαρμογή του θεσμού των Συνεταιρισμών. Θεσμού που μπορεί να προσφέρει πολλά για το καλό των ανθρώπων, βασικά αυτών που τον χρησιμοποιούν και σε επέκταση για το γενικότερο συμφέρον της οικονομίας και της κοινωνίας.

Αυτό κυρίως επιβάλλεται να κάνουν όσοι θέλουν να είναι στελέχη σε διοικητικές και εκπροσωπευτικές θέσεις στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις και να έχουν αξιόλογη συνεταιριστική κατάρτιση πέρα από τις άλλες γνώσεις (οικονομικές, τεχνικές, εμπορικές, κ.λπ.), που απαιτεί κάθε θέση σε κάθε οργάνωση.

Αυτό —τη σωστή αντικειμενική συνεταιριστική ενημέρωση— επιβάλλεται να έχουν και όσοι ως επιστήμονες ή ως στελέχη της δημόσιας ζωής έχουν σχέση με θέματα των Συνεταιρισμών, ώστε να μην εκτίθενται σε λανθασμένες γνώμες και ενέργειες, όπως δυστυχώς έγινε και γίνεται τα τελευταία χρόνια όπου μερικοί ημιμαθείς στα συνεταιριστικά «αποφαινούνται» ως γνώστες, διδάσκουν, προτείνουν, προγραμματίζουν και νομοθετούν για την «εξυγίανση», την «αναδιοργάνωση», τον «εκσυγχρονισμό» και

άλλα που στο τέλος αποδεικνύονται ζημιογόνες ενέργειες σε βάρος των Συνεταιρισμών.

Όσοι τυχόν θέλουν να ενημερωθούν περισσότερο σε ένα θέμα (π.χ. τη βιβλιογραφία, τα υπαλληλικά, τη νομοθεσία κ.λπ.) μπορούν αφού ενημερωθούν στο ειδικό Υποκεφάλαιο του κάθε χρόνου να ανατρέξουν για περισσότερα στην πλούσια βιβλιογραφία (πηγές).

Για το περιεχόμενο και την κατάταξη της ύλης του Γ' τόμου βλ. τον Πίνακα Περιεχομένων σε άλλες σελίδες (στο τέλος του τόμου).

Για την καλύτερη προσέλαση στο έργο χρήσιμες είναι οι διευκρινίσεις που δόθηκαν στους προλόγους των προηγούμενων τόμων τους οποίους πρέπει να μελετήσει ο αναγνώστης.

Κλείνοντας το προλογικό - εισαγωγικό αυτό σημείωμα, θεωρώ χρήσιμο να επαναλάβω εδώ μερικές βασικές συνεταιριστικές επισημάνσεις (που δημοσιεύτηκαν και παλαιότερα) (*) επειδή αυτές είναι σχετικές όχι μόνο με τις μορφωτικές επιδιώξεις του έργου αλλά και πολύ χρήσιμες για την πορεία σε σωστό δρόμο μέσα στη σημερινή αναταραχή και σύγχυση.

Και πρώτα λίγα λόγια για τη θέση και τη στάση των Συνεταιρισμών μέσα στα σύγχρονα οικονομικό - κοινωνικά συστήματα (κεφαλαιοκρατικό - σοσιαλιστικό - κομμουνιστικό - και τις διάφορες αποχρώσεις τους). Πρέπει να γίνει συνειδητό ότι:

«Ο Συνεργατισμός - Συνεταιρισμός δεν είναι ένα εξάρτημα και επακόλουθο, είτε του κεφαλαιοκρατικού, είτε του σοσιαλιστικού - κομμουνιστικού συστήματος (όπως εσφαλμένα λένε μερικοί).

Παρ' όλο που γεννήθηκε σαν προσπάθεια (στην αρχική του μορφή) να απαλλάξει τον άνθρωπο από τις διαταραχές και τις ατέλειες που έφερνε η ανάπτυξη του κεφαλαιοκρατικού συστήματος, εν τούτοις δεν μπορεί να θεωρηθεί (ούτε ως θεωρία ούτε ως εφαρμογή) ως συμπλήρωμά του, ως επακόλουθό του, σα μανιτάρι που αναπτύσσεται πάνω στις ατέλειες του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής και ζωής και θα εξαφανιστεί αν εξαφανιστεί το κεφαλαιοκρατικό σύστημα. Έχει προγενέστερες ρίζες, δική του κοσμοθεωρία, ευγενέστερες επιδιώξεις. Και αν η φτώχεια και η ανασφάλεια και η εκμετάλλευση έχουν

περιορισθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες, εν τούτοις νέες ανάγκες δημιουργούνται και πολλές μένουν ανεκπλήρωτες, η εκμετάλλευση μεταμορφώνεται και μετακινείται (π.χ. έφυγε από την τοκογλυφία και το τοπικό εμπόριο και πήγε στο χονδρεμπόριο, στο μεγάλο εισαγωγέα, στο χονδρέμπορο προμηθευτή ή ακόμα και στη γραφειοκρατία και τον κρατισμό και στις τεράστιες διεθνείς επιχειρήσεις) και για το λόγο αυτό ο Συνεταιρισμός είναι πάντα χρήσιμος βοηθός στον άνθρωπο μέσα στο σημερινό κεφαλαιοκρατικό σύστημα και όπως αυτό διαμορφώνεται εξελικτικά.

Από την άλλη πλευρά παρατηρούμε ότι μέσα στις διάφορες αποχρώσεις που έχει κατά τις εφαρμογές του το σοσιαλιστικό σύστημα (από τις πιο απόλυτες μέχρι τις σχετικές) ο Συνεργατισμός εξακολουθεί να υπάρχει μέσα στις σχε-

(*) Βλ. αναλυτικά το βιβλίο Α. Ν. Κλήμη «Τι είναι και τι δεν είναι Συνεργατισμός - Συνεταιρισμός», Κεφάλ. 29, σελ. 157 επ. (εκδόσεις 1981 και 1982). Και το περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών» έτους 1984.

διασμένες και κατευθυνόμενες οικονομίες, τόσο αυτές που διατηρούν την ιδιωτική πρωτοβουλία σε ικανοποιητική έκταση όσο και αυτές που έχουν κρατικοποιημένα τα μέσα της παραγωγής και την απασχόληση. Είναι και εδώ ο Συνεταιρισμός χρήσιμος βοηθός στον άνθρωπο και μέσα στα σοσιαλιστικά συστήματα. Δεν είναι σοσιαλιστικό δημιούργημα ούτε θα εξαφανιστεί αν εξαφανιστεί το σοσιαλιστικό σύστημα...

Επιβάλλεται πάντως, οπωσδήποτε, να τονίσουμε ότι ο Συνεργατισμός - Συνεταιρισμός είναι ένας ιδιαίτερος θεσμός που πιστεύει και ισχυρίζεται ότι έχει τα καλά σημεία από τα αντιτιθέμενα συστήματα (του κεφαλαιοκρατισμού, του σοσιαλισμού, κομμουνισμού, και των ιδεών πάνω στις οποίες στηρίζεται ιστορικά το καθένα) και δεν βαρύνεται με τα μειονεκτήματά και τα ελαττώματά τους. Και ότι είναι χρήσιμος όταν λειτουργεί (χωρίς να καταπιέζεται) μέσα σε οποιοδήποτε κοινωνικο-οικονομικό σύστημα επιδιώκοντας τους δικούς του σκοπούς και τον δικό του τομέα.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι σε όλο τον κόσμο, σε όλα τα Κράτη, βρισκόμαστε σε μια περίοδο πολυκεντρικής, πολυδιάστατης και πολυδαίδαλης εξέλιξης μέσα σε ένα πλέγμα μεταβαλλόμενων σχέσεων, μέσα σε μια δράση συνεργασίας και ανταγωνισμού. Στην πάλη και εξέλιξη αυτή οι Συνεταιρισμοί διατηρούν τη μορφή της μη κερδοσκοπικής ιδιωτικής πρωτοβουλίας που προστατεύει τα μέλη της αλλά και δεν αγνοούν τα γενικότερα συμφέροντα της κοινωνίας. Είναι σε αντίθεση αλλά όχι και σε εχθρότητα, τόσο με την κερδοσκοπική ιδιωτική

πρωτοβουλία (που επιδιώκει και να υποδουλώνει ακόμα τα άτομα και τα Κράτη για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της) όσο και με εκείνη την κρατική οικονομία που υποδουλώνει την ατομική πρωτοβουλία. Συνεργάζεται όσο είναι δυνατό, χωρίς όμως να μετατρέπεται σε τροχό της αμάξης, είτε του κεφαλαιοκρατικού είτε του σοσιαλιστικού είτε του κομμουνιστικού συστήματος. Συνεργάζεται και διευρύνει το έδαφος που κατέχει και έτσι εξυπηρετεί τον άνθρωπο.

Μπορούμε να υποστηρίξουμε —το δείχνει άλλωστε η πράξη— ότι ο Συνεργατισμός είναι το σύστημα που θα επεκταθεί αξιόλογα όταν εξανεμισθούν οι ακρότητες και οι μονομέρειες τόσο του κεφαλαιοκρατισμού όσο και του κομμουνισμού και η ανθρωπότητα θα προχωρήσει σε ένα πιο λογικό και πιο συμφέροντα για τον άνθρωπο τρόπο ζωής, σε ένα οικονομικοκοινωνικό σύστημα εξανθρωπισμένο...

Μέχρι τότε ας δουλέψουμε συστηματικά για τη διατήρηση του συνεταιριστικού θεσμού στις σωστές του επιδιώξεις, για την ανάπτυξή του και την προσφορά όσο το δυνατό περισσότερων και καλύτερων υπηρεσιών του, έτσι ώστε να βελτιώνεται τόσο η οικονομική κατάσταση όσο και η προσωπικότητα του κάθε ανθρώπου που χρησιμοποιεί σήμερα το Συνεργατισμό - Συνεταιρισμό. Και ας έχουμε όχι μόνο την ελπίδα αλλά τη βεβαιότητα ότι αύριο και μεθαύριο θα είναι καλύτερα, αρκεί να το θελήσουμε και να βοηθήσουμε στην πράξη, στην εφαρμογή, όσο και όπου μπορεί ο καθένας μας».

Αυτά περίπου, γραφόταν το 1981. Και ήλθε, πολύ νωρίτερα από κάθε πρόβλεψη, η ώρα των ριζικών μετασχηματισμών που κυοφορούνται στον ανατολικό τύπου σοσιαλιστικό - κομμουνιστικό κόσμο, αλλά και των ποικίλων νεότερων προσαρμογών εξανθρωπισμού του κεφαλαιοκρατικού συστήματος. Έτσι έρχεται η ώρα του Συνεταιρισμού ως ιδιωτικής πρωτοβουλίας για εξυπηρέτηση και όχι για κερδοσκοπία. Και καλείται ο θεσμός των Συνεταιρισμών να παίξει τον σύγχρονο βελτιωμένο ρόλο του μέσα στη διαμορ-

φούμενη νέα εποχή (*), με τις αναγκαίες βέβαια προσαρμογές αλλά χωρίς να απομακρύνεται από τη βασική του μορφή και ιδεολογία. Τον λόγο για τις κατάλληλες προσαρμογές του έχουν τώρα οι πρακτικοί και οι ιδεολογικοί εργάτες του ανά την υφήλιο, όπου ο θεσμός βρίσκεται σε σταθερή ανάπτυξη.

Όσον αφορά την Ελλάδα βρισκόμαστε σε εποχή που ακόμα τον θεσμό τον καταπονούν οι παιδικές ασθένειες και οι ανεργμάτιστες νεανικές ορμές με πολλά παθήματα που είναι καιρός πια να γίνουν μαθήματα. Για το λόγο αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη προσπάθεια. Για να πετύχουν οι Έλληνες συνεταιριστές είναι απαραίτητη η γνώση και η σύνεση και η απαλλαγή από εξωσυνεταιριστικές καταστροφικές επιρροές. Όλοι οι συνεταιριστές πρέπει να δουλέψουν ενωμένοι μόνο για τους συνεταιρισμούς, αυτό πρέπει να είναι το όραμά τους, ανεξάρτητα από τις δυσκολίες.

Ακούγεται συχνά από τα στόματα στελεχών ότι υπάρχει ως εμπόδιο (και το αντιμετωπίζουν καθημερινά) η μεγάλη αντίδραση εναντίον των Συνεταιρισμών από τα αντίθετα κερδοσκοπικά και εκμεταλλευτικά συμφέροντα που μπορούν και επιρρεάζουν αποφασιστικά και τα κόμματα και την εξουσία του Κράτους. Βέβαια και υπάρχει. Και θα ήταν παράξενο να μην υπήρχε αφού οι Συνεταιρισμοί διεκδικούν τομείς της οικονομικής ζωής και συνεπώς θίγουν το κατεστημένο και πολλά συμφέροντα, διαρκώς και περισσότερο όσο διευρύνουν τις δραστηριότητές τους. Πότε δεν υπήρχε η αντίδραση; Η διαφορά είναι ότι η αντίδραση στους Συνεταιρισμούς μετακινήθηκε από τον μικρό μπακάλη, τον εμπορομεσίτη, τον τοκογλύφο και τον μικροκομματάρχη του χωριού και των μικρών πόλεων και γίνεται τώρα και θα γίνεται όλο και περισσότερο από τα μεγάλα συμφέροντα κάθε λογής οικονομικών παραγόντων και εξαρτημένων πολιτικών και από ποικίλα όργανά τους. Μα γι' αυτόν ακριβώς τον σκοπό δημιουργήθηκαν οι σύγχρονου τύπου Συνεταιρισμοί και μάλιστα κατά τον περασμένο αιώνα, εποχή που η εκμετάλλευση από το εκμεταλλευτικό κεφάλαιο ήταν φοβερή χωρίς να υπάρχουν τότε και τα στοιχειώδη ακόμα μέτρα (κρατικά, κοινωνικά κ.λπ.), που βοηθούν σήμερα τους Συνεταιρισμούς. Δημιουργήθηκαν τότε οι Συνεταιρισμοί από το Λαό για να μπορούν οι πολλοί οικονομικά μικροί και αδύναμοι να συνεργάζονται για να αντισταθούν απέναντι στους ισχυρούς οικονομικά που όταν τους έβρισκαν ανίσχυρους κατόρθωναν να τους εκμεταλλεύονται. Μέσα σε αυτόν τον αγώνα γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν οι Συνεταιρισμοί σε όλο τον κόσμο και έχουν από τότε μέχρι σήμερα αξιοθαύμαστη εξέλιξη και υπόσταση, ανάλογα με τις συνθήκες κάθε τόπου. Χρειάζεται συνεπώς συστηματικός αγώνας με βάση τη γνώση και το πρόγραμμα.

Ακούγεται ακόμα με παράπονο από συνεταιριστικά στελέχη ότι η κοινή γνώμη και οι διάφοροι κρατικοί κ.λπ. αρμόδιοι και ακόμα οι επιστήμονες, έχουν δηλητηριασθεί τα τελευταία χρόνια και δεν δείχνουν την οφειλόμενη στο θεσμό σημασία και εκτίμηση, παρόλη την μέχρι σήμερα 80χρονη προσφορά του, με την οποία η Ελλάδα μπόρεσε να ξεπεράσει με επιτυχία πολύ δύσκολες εποχές της (προσφυγικό, πολεμική και κατοχική περίοδο κ.λπ. κ.

(*) (Βλ. π.χ. και τις διάφορες συνεταιριστικές εκδηλώσεις της ΕΟΚ που δημοσιεύονται στη «Συνεταιριστική Πορεία»).

λπ.) όταν η οικονομία της στηριζόταν στο γεωργικό τομέα και τον αγροτικό πληθυσμό που ο μόνος δημιουργικός τους παράγοντας ήταν ο Συνεταιρισμός, ενώ οι τοκογλύφοι, οι εμπορομεσίτες, οι κάτοχοι των γεωργικών εγκαταστάσεων και οι εξαγωγείς ήταν, στη μεγάλη τους πλειονότητα, εκείνοι που απομυζούσαν τη γεωργία και τον αγρότη. Ναι, έτσι είναι. Δυστυχώς, ξεχνιέται εύκολα η προσφορά και προβάλλονται και γενικεύονται τυχόν αδυναμίες και σφάλματα που δεν αφορούν αυτόν καθαυτό τον θεσμό, αλλά την ευθύνη λίγων προσώπων που τυχόν παρασύρθηκαν σε βλαβερές ενέργειες από την επίδραση εξωσυνεταιριστικών πολιτικών και κρατικών παραγόντων (χωρίς να λείπουν εντελώς — όπως συμβαίνει σε όλες τις εποχές και όλους τους θεσμούς— και πολύ λίγες δόλιες προσωπικές ενέργειες).

Εδώ όμως ανακύπτει η τεράστια ευθύνη της συνεταιριστικής ηγεσίας. Αν η παλαιότερη ηγεσία δεν μπόρεσε, ή αν έφταιξε, η σημερινή ηγεσία πρέπει να προσπαθήσει περισσότερο για να οργανώσει, να χρησιμοποιήσει τις δυνάμεις για να ενημερώνει, να πείθει, να κάνει φίλους, να αντιστέκεται σωστά. Σε ποίο βαθμό όμως το έκανε ή το κάνει αυτό η συνεταιριστική ηγεσία εδώ και χρόνια; Δεν επεκτείνονται αν και πραγματικά υπάρχουν ευθύνες, επειδή η δύσκολη περίοδος που περνά τώρα η ελληνική συνεταιριστική κίνηση δεν πρέπει να επιβαρυνθεί με παρόμοιες συζητήσεις για το μετακατοχικό παρελθόν.

Όμως επειδή η κατάσταση στον τομέα αυτό —τον πνευματικό, τον οργανωτικό, τον σωστό εκπροσωπητικό και γενικά του σωστού δρόμου και του κύρους της συνεταιριστικής κινήσεως στη χώρα μας— είναι ανάγκη να βελτιωθεί ουσιαστικά και σύντομα, μεταφέρονται εδώ, για να ληφθούν υπ' όψη τουλάχιστον για το μέλλον, μερικά από εκείνα που έχουν γράψει το 1984 με τίτλο «Πικρές αλήθειες για τη συνεταιριστική ενημέρωση στην Ελλάδα» στα τελευταία τεύχη του περιοδικού «Θέματα Συνεταιρισμών». Αυτά εξακολουθούν να είναι επίκαιρα και στα σημερινά προβλήματα και στη διαγωγή και την τακτική και την πορεία της ηγεσίας μέσα στις συνεταιριστικές οργανώσεις, κυρίως την ΠΑΣΕΓΕΣ και τις τριτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες. Γραφόταν τότε και ισχύουν και για σήμερα και για αύριο:

«Πολλά γράφονται τους τελευταίους μήνες για τους συνεταιρισμούς, τα περισσότερα από ανθρώπους που γνωρίζουν το Συνεταιρισμό (ως θεωρία και εφαρμογή) μόνον από το ξεφύλισμα μερικών ξένων ή ελληνικών βιβλίων και από πρόχειρη και κακή αφομοίωση γνώσεων σχετικών π.χ. με την ελευθερία εισόδου και εξόδου («ανοιχτής πόρτας») με την ισότητα ψήφων, με την ανάπτυξη του στις διάφορες χώρες, κ.λπ. Και πολλά γίνονται και πολλά θα γίνουν από μαθητευόμενους μάγους.

Δυστυχώς η ελληνική συνεταιριστική κίνηση πληρώνει τώρα ακριβώς την αμέ-

λειά της (και μερικές φορές την αντίδρασή της) όσον αφορά την τόνωση του πνευματικού και επιστημονικού τομέα της. Αν μάλιστα δεν υπήρχαν και μερικοί «τρελλοί ιδεολόγοι» που θησιάστηκαν στην υπηρεσία του πνευματικού μέρους του Συνεργατισμού, η κατάσταση θα ήταν πολύ χειρότερη.

Γενικά υπάρχει άγνοια και ημιμάθεια στον θεωρητικό και γενικά στον επιστημονικό συνεταιριστικό τομέα, τον οποίο παλαιότερα υπηρέτησαν ιδεολογικά εξέχουσες προσωπικότητες χωρίς όμως να βρίσκουν την απαιτούμενη ανταπόκριση και τον σεβασμό για την προσφορά τους.

Είναι λοιπόν περίεργο το ότι ταλαιπωρείται η συνεταιριστική πρόοδος του τόπου από την αμάθεια και τη διαστρέβλωση, όταν και πρόσωπα που υπηρετούν σε θέσεις - κλειδιά δεν γνωρίζουν σε βάθος τα συνεταιριστικά, ενώ είναι αρμόδια να κατεθούν, να αποφαινούνται, να διδάσκουν; . .

Πού και πότε συζητήθηκαν αυτά σοβαρά και επιστημονικά στα επιτελεία των κεντρικών και περιφερειακών συνεταιριστικών οργανώσεων; Πότε υπήρξε ο διάλογος για να μεταδοθεί η πείρα των παλαιών στην ορμή των νέων; Ποιές τέτοιες μελέτες υποστηρίχθηκαν;

Είναι λυπηρό ότι η συνεταιριστική κίνηση πληρώνει τώρα και θα πληρώνει επί χρόνια —ίσως πολύ ακριβά— την αδιαφορία της για το πνευματικό υπόβαθρο, αλλά και τον παραγκωνισμό των ανθρώπων εκείνων που μπορούσαν να κάνουν μεγαλύτερο και σπουδαιότερο έργο υποδομής.

Όσο υπάρχει ακόμα καιρός ας προσέξουν οι υπεύθυνοι και αρμόδιοι. Η άγνοια και η ημιμάθεια οδηγούν σε εκτροπές, αφού έτσι επιτρέπεται να λέγονται και να γράφονται και να ακούγονται (χωρίς αντίδραση) τα πλέον απίθανα και τα πλέον ασυνάρτητα, από αρμόδιους και αναρμόδιους, που αυτοσχεδιάζουν και αποφαινούνται.

Ακόμα και τα τελευταία κρίσιμα χρόνια δεν είδαμε καμιά πραγματική ενεργοποίηση στον πνευματικό τομέα. Ίσως επειδή είναι μακράς αποδόσεως και δεν δίνει άμεσες λύσεις. Προτιμήθηκε η προσφυγή ανθρώπων της συνεταιριστικής κινήσεως στην προστασία κομμάτων...

Αυτός δεν είναι ο σωστός τρόπος άμυνας μπροστά σε τυχόν άδικες ή εχθρικές ενέργειες αντιπάλων και άλλων κομμάτων. Ο σωστός δρόμος είναι η σωστή αντικειμενική διαφώτιση...

Πού είναι το πνευματικό - επιστημονικό - συνεταιριστικό Συμβούλιο; Πού είναι η αλληλοσυμπλήρωση θεωρίας, πρά-

ξεως, πείρας, σπουδών; Πού είναι η αλληλοσυμπλήρωση αιρετών και επιστήμης; Πού είναι τα φωτισμένα κείμενα για τη διαφώτιση του κόσμου;

Το ότι κάποιος αγρότης ή «αγρότης» ξεκίνησε από αντιπρόσωπος του Συνεταιρισμού του χωριού του στην Ένωση και από εκεί αντιπρόσωπος της Ενώσεως σε Κεντρική Οργάνωση στην οποία και εκλέχτηκε Σύμβουλος ή Πρόεδρος, αυτό δεν σημαίνει ότι ο άξιος σεβασμού αυτός αιρετός που ίσως κατέχει τα προβλήματα του χωραφιού και του χωριού απόκτησε αμέσως και θεωρητικές και πανελλήνιες και διεθνείς συνεταιριστικές γνώσεις που του δίνουν και το αλάθητο του Πάπα στο να χαράζει γραμμές συνεταιριστικής πολιτικής.

Και το ότι κάποιος είναι καλός νομικός ή οικονομολόγος ή κοινωνιολόγος κ. ο.κ. δεν σημαίνει ότι είναι και καλός πρακτικός ή θεωρητικός συνεταιριστής και μπορεί να κατευθύνει συνεταιριστικές υπηρεσίες ή οργανώσεις μόνο με τα προσόντα αυτά.

Αλλά και το ότι κάποιος διάβαζε ή διαβάζει ή γράφει συνεταιριστικά και αυτό δεν σημαίνει ότι μπορεί να είναι καλύτερος πάντα από τους παραπάνω αιρετούς ή επιστήμονες και ότι μπορεί να τους αντικαταστήσει.

Μόνο ένας συνδυασμός όλων αυτών γύρω από στερογγυλό τραπέζι και μόνο μια μελετημένη και προγραμματισμένη επαφή προς τις ανάγκες και τα ρεύματα κάθε εποχής, είναι δυνατό να αποτελεί το έρμα το απαραίτητο στην καλή πλεύση και πορεία της συνεταιριστικής κινήσεως ώστε να αποφεύγονται οι κλυδωνισμοί και οι κίνδυνοι βυθίσεως.

Ρεύματα αντίθετα και άνεμοι αντίθετοι θα υπάρχουν πάντα στη συνεταιριστική κίνηση — αφού είναι κίνηση οικονομικοκοινωνική και θίγει καταστάσεις και συμφέροντα. Και το μόνο εξασφαλιστικό έρμα, τα μόνια πτερύγια για ασφαλή πλεύση, είναι η συνεταιριστική γνώση και συνείδηση, η απόκτηση των

οποίων δεν γίνεται με την έκφραση της καλής θελήσεως και με λόγια. Αλλά γίνεται με εφαρμογή, με πρακτικά μέσα σε μακροχρόνια εφαρμογή, τέτοια που δεν έχει να παρουσιάσει (στην πραγματικότητα) η ελληνική συνεταιριστική κίνηση, παρόλο που θα ήταν δυνατό, και μάλιστα με τα οικονομικά μέσα που ξοδεύονται τα τελευταία χρόνια. Που είναι το Κεντρικό Συνεταιριστικό Συμβούλιο, με συμμετοχή αιρετών και επιστημόνων, που μελετά και χαράζει κατευθύνσεις;

Δεν υπάρχει διάθεση κριτικής στα παραπάνω αλλά μόνο έκφραση λύπης και πόνου. Και κυρίως επιδίωξη για να συ-

νειδητοποιήσουν οι αιρετοί αρμόδιοι των Κεντρικών Οργανώσεων και των Ενώσεων την ανάγκη να προσέξει η ελληνική συνεταιριστική κίνηση για τον πνευματικό και επιστημονικό της εξοπλισμό, τομέα όπου υστερεί σε επικίνδυνο βαθμό. Και να συνειδητοποιήσουν ότι χρειάζεται χάραξη συνεταιριστικής πολιτικής (βασισμένης πάνω σε μελέτες και γνώσεις) και συστηματική παρακολούθηση και καθημερινός αγώνας, με απόρριψη του «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα» και με εμμονή στις συνεταιριστικές γραμμές και διαδικασίες, χωρίς εξάρτηση από οποιαδήποτε κομματικές επιδράσεις.

Και γραφόταν στη συνέχεια με τίτλο «το ΛΑΘΟΣ της Συνεταιριστικής Ηγεσίας. Και πάλι πικρές αλήθειες για τη συνεταιριστική ενημέρωση και το συνεταιριστικό προγραμματισμό», τα επόμενα σημαντικά:

«... Το «Λάθος» είναι ένα πολύ αξιόλογο λογοτεχνικό (ψυχολογικό - πολιτικό) κείμενο του Σαμαράκη που έχει μεγάλη εκδοτική επιτυχία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, πολλές αναγνωρίσεις. Εδώ όμως μιλούμε για ένα άλλο ΛΑΘΟΣ, για το βασικό λάθος που γίνεται στην ελληνική συνεταιριστική μας κίνηση, βασικό λάθος που αν δεν το αντιληφθούμε και δεν το καταπολεμήσουμε ριζικά και αποτελεσματικά, ο κίνδυνος θα είναι θανάσιμος. Θα οδηγηθούμε σε μεγαλύτερη εκτροπή και κατάρρευση.

Η συνεταιριστική κίνηση (ή «κίνημα» κατά τους πιο «μαχητικούς») είναι ένα ευρύτερο κοινωνικό πιστεύω με βασική εκδήλωση και εφαρμογές στον οικονομικό τομέα της ζωής. Ο Συνεταιρισμός είναι βασικά οικονομική δραστηριότητα μέσα στις κοινωνίες, με ευρύτερες όμως ευεργετικές επιδράσεις (όχι μόνο στενά οικονομικές). Για να πετύχει στους άμεσους και στους ευρύτερους σκοπούς της η κίνηση, απαραίτητα είναι η γνώση και —με βάση τη γνώση— η απόφαση για συνεργασία και η πίστη για επιτυχία. Η γνώση για το τι ακριβώς είναι, τι επιδιώκει, πως οργανώνεται στα διάφορα

στοιχεία του, πως δουλεύει, τι εμπόδια βρίσκει, πως θα πετύχει κ.λπ., ο Συνεταιρισμός. Για όλα αυτά υπάρχουν αρχές και πετυχημένες εφαρμογές που πρέπει να τις γνωρίζουν οι συνεταιρισμένοι και οι διοικούντες για να αποφεύγονται οι αυτοσχεδιασμοί και οι εκτροπές. Και με βάση την γνώση αυτή, απαραίτητη είναι η πίστη ότι πραγματικά ο Συνεταιρισμός (ως εφαρμογή) μπορεί να βελτιώσει (μέχρι όμως το τάδε σημείο και όχι ως «πανάκεια») τη ζωή μιας ομάδας, μιας κοινωνίας, ενός τόπου που χρησιμοποιεί το θεσμό. Και πρέπει να ακολουθή η απόφαση για τη σωστή χρησιμοποίηση του θεσμού. Και να γίνεται σωστή χρησιμοποίηση του θεσμού. Και να γίνεται σωστή εφαρμογή καθημερινά, χωρίς εκτροπές από άλλες σκοπιμότητες (προσωπικές, κομματικές, τοπικές, κ.λπ.) ή από άγνοια.

Ποιά λοιπόν είναι το βασικό, το επικίνδυνο λάθος που υπάρχει στην ελληνική συνεταιριστική κίνηση (αγροτική και αστική) και που την απειλεί και την οδηγεί σε αναποτελεσματικότητα ή σε οπισθοδρόμηση μπροστά στις επιθέσεις των αντίθετων συμφερόντων και ιδεολογιών ή και με τους εναγκαλισμούς και τις

θωπιές φιλικών, φαινομενικά ή πραγματικά, τάσεων; Το λάθος είναι ένα, αλλά έχει τρεις εκδηλώσεις...

Πρώτη μορφή - εκδήλωση του λάθους είναι η άγνοια και η αδιαφορία των μελών των Συνεταιρισμών στο να γνωρίσουν τι είναι και τι δεν είναι πραγματικά η συνεταιριστική κίνηση, ο συνεργατισμός, ο συνεταιρισμός. Το 90% τουλάχιστον από αυτούς που είναι μέλη σε κάτι που το λένε Συνεταιρισμό (και πολλοί από αυτούς τον διοικούν και τον εποπτεύουν αυτόν τον Συνεταιρισμό) κατά βάθος δεν τον γνωρίζουν τι είναι, τι επιδιώκει, πως πρέπει να οργανώνεται σωστά (μέλη, μερίδες, κεφάλαια, ψήφος, συμβούλια, ομοσπονδιοποίηση κ.λπ. κ.λπ.), πως πρέπει να εργάζεται και όλα τα σχετικά με το θεσμό. Οι γνώσεις τους είναι λίγες και θολές, ακόμα και σε κείνους που έχουν μια πιο υπεύθυνη ανάμιξη και εκπροσώπηση (π.χ. αρκεί να διαβάσει κανείς διάφορες προτάσεις για τη νομοθεσία συνεταιρισμών που περιλαμβάνονται στα τρίτομα πρακτικά συζητήσεων της ειδικής Γ.Σ. της ΠΑΣΕ ΓΕΣ ή να παρακολουθήσει τις συζητήσεις - προτάσεις διαφόρων στις περιφερειακές συσκέψεις που οργάνωσε η ΠΑΣΕΓΕΣ). Δεν έχουν διαβάσει σ' όλη τους τη ζωή 2-3 κατάλληλα βιβλία, δεν παρακολουθούν ειδικά περιοδικά, δεν προβληματίζονται, δεν υπάρχει δυνατότητα για διάλογο. Πολυάριθμοι —60.000 με 80.000— είναι οι σημερινοί διοικητικοί και εποπτικοί σύμβουλοι στις συνεταιριστικές μας οργανώσεις και πολλές χιλιάδες οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι. Ας απαντήσουν τίμια, πόσοι από αυτούς διαβάζουν πραγματικά τα συνεταιριστικά. Ούτε ένας στους εκατό, ίσως ούτε ένας στους πολλούς. Είναι σαν τους «Χριστιανούς» που δεν γνωρίζουν το σύμβολο της πίστεως και δεν έχουν διαβάσει κάτι από τα Ευαγγέλια. Είναι σαν πολλούς «σοσιαλιστές» ή «κομμουνιστές» ή άλλους ιδεολόγους που δεν μπορούν να σας πουν μερικά λόγια σωστά για το τι

είναι η κεφαλαιοκρατία, ο σοσιαλισμός, και ο κομμουνισμός και ο καθένας τον εννοεί με τον τρόπο του, ακολουθώντας, χειροκροτών, ψηφίζει για την «αλλαγή». Γι' αυτό και ο Χριστιανισμός και ο σοσιαλισμός και ο κομμουνισμός και ο συνδικαλισμός και ο συνεργατισμός και όλες οι ιδεολογίες υποφέρουν όσα υποφέρουν και η ανθρώπινη κοινωνία χτυπιέται από τα κύμματα που τη μια πάνε δεξιά και έπειτα αριστερά κ.ο.κ. Δεν υπάρχει η γνώση η βασική. Αλλά στους πολλούς δεν υπάρχει και η διάθεση για γνώση. Ο κάθε Έλληνας νομίζει ότι γνωρίζει τα πάντα. Δεν διστάζει να συμβουλευτεί και το γιατρό και το δικηγόρο και το μηχανικό του. Και όπως οι «υπάλληλοι» αμείβονται πια με βάση τα χρόνια υπηρεσίας και όχι τις γνώσεις και την απόδοση, οι πολλοί λένε «γιατί να διαβάσω»;

Δεύτερη μορφή - εκδήλωση του λάθους είναι η σύγχυση (βασικά από την παραπάνω άγνοια ή από συνειδητές ενέργειες διαφόρων) με άλλες κοινωνικές κινήσεις. Συγχέουμε και δεν μπορούμε να ξεχωρίσουμε το Συνεταιρισμό από άλλες κινήσεις (όπως π.χ. είναι οι συνδικαλιστικές διεκδικήσεις, τα κομματικά και οτιδήποτε άλλο). Σεβαστές ο συνδικαλισμός, η θρησκεία, το κόμμα, οι διάφορες ιδεολογίες. Αλλά αυτός που είναι στο Συνεταιρισμό πρέπει εκεί (στις ενέργειές του μέσα στο Συνεταιρισμό και στις σχέσεις του με το Συνεταιρισμό και με τα άλλα μέλη του Συνεταιρισμού) να είναι συνεταιριστής, να μην ανακατεύει άλλες κινήσεις και επιδιώξεις, να μην οδηγεί το Συνεταιρισμό σε αποδυνάμωση, υποταγή σε κάτι άλλο, σε ουσιαστική εκτροπή, ανυπαρξία και διάλυση.

Τρίτη και κυριότερη μορφή - εκδήλωση του λάθους είναι το χτίσιμο τεράστιων εγκαταστάσεων χωρίς ψυχολογική, ανθρώπινη θεμελίωση και αντιστήριξη. Οι Ενώσεις Συνεταιρισμών και οι —με διάφορους νομικούς τύπους— Κεντρικές

Οργανώσεις, απόκτησαν και αποκτούν, (με χρηματοδοτικές ευκαιρίες όπως οι βιομήχανοι) τεράστιες σε έκταση και κόστος εγκαταστάσεις (αγροτικές, βιομηχανικές, εμπορικές κ.λπ.) και αναλαμβάνουν μεγάλες αρμοδιότητες και ευθύνες (τώρα μάλιστα τελευταία με μεγάλες επιδοτήσεις Κράτους και ΕΟΚ). Όλα αυτά βέβαια εξυπηρετούν. Αλλά στηρίζονται στη συνεταιριστική ανθρώπινη υποδομή; Τα στηρίζουν τα μέλη των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών με τις αποφάσεις, τη συμμετοχή τους; Τα αισθάνονται ως δικά τους; Και εκείνοι που διοικούν και διευθύνουν αυτές τις τεράστιες εγκαταστάσεις - επιχειρήσεις (αιρετοί και υπηρεσιακοί) γνωρίζουν στο βάθος τις «συνεταιριστικές» υποχρεώσεις και ευθύνες τους; (Αφήνουμε την τεχνική και εμπορική κατάρτισή τους όταν μάλιστα είναι γνωστό ότι κατανοούν προβληματικές ακόμα και επιχειρήσεις που διοικούνται από «κεφαλαιοκράτες» επιχειρηματίες). Μήπως μέσα στο άγχος της καθημερινής προσπάθειας περιορίζονται μόνο στα στοιχειώδη και τρέχοντα «τεχνικά» και «οικονομικά» και «διοικητικά» προβλήματα (που δεν επιτρέπουν αναβολή) και παραμελούν τα βασικά «συνεταιριστικά»; Μήπως δηλαδή χάνουν οι μεγάλες Οργανώσεις και τα ανώτατα στελέχη τους τον ψυχικό - συνεταιριστικό σύνδεσμο και την κατεύθυνση από τη βάση και στηρίζονται στην εξουσία (από τις κατ' ανάθεση ή μονοπωλιακές κ.λπ. αρμοδιότητες και δυνατότητες) ή στα μεγάλα κεφάλαια και τις εγκαταστάσεις - κλειδιά που έχουν αποκτήσει οι Οργανώσεις; Δηλαδή μήπως τα στελέχη φροντίζουν να είναι (αν το φροντίζουν) μόνο πετυχημένοι άνθρωποι των υποθέσεων (αν το πετυχαίνουν) αλλά όχι και πετυχημένοι συνεταιριστές; Δυστυχώς αυτός είναι ο κανόνας, το αντίθετο είναι —δυστυχώς— η εξαίρεση. Πολύ λίγοι από τους ανώτατους το επιδιώκουν, πολύ λίγοι το πέτυχαν. Και γι' αυτό η βάση δεν είναι δεμένη με τις

εγκαταστάσεις, τις θεωρεί ξένες. Και εκεί στηρίζονται κομματικές και προσωπικές επιθέσεις εναντίον Οργανώσεων και εκπροσώπων τους. Δεν υπάρχει ο δεσμός ανάμεσα στον άνθρωπο, τις Οργανώσεις, τις εγκαταστάσεις, τις εργασίες. Και αυτό φέρνει τις ζημιές.

Πικρή η αλήθεια και δημιουργεί ποικίλες αντιδράσεις όταν λέγεται και μάλιστα όταν οι «θιγόμενοι» έχουν την εξουσία και μπορούν να αντιδράσουν ποικιλότροπα και αποτελεσματικά, από το ύψος του θώκου τους, απέναντι σε εκείνους που φέρνουν τέτοια προβλήματα στην επιφάνεια, έστω και αν αυτοί οι ανήσυχτοι δεν εξαιρούν τον εαυτό τους, από την ευθύνη (όση τους ανήκει).

Αν η ελληνική συνεταιριστική κίνηση έχει υποστεί κατά περιόδους συγκλονιστικές ζημιολόγους επιδράσεις και ταλαντεύσεις - εκτροπές, αυτό οφείλεται βασικά στο ότι υστερεί στην πνευματική θεμελίωσή της.

Δεν βοηθήθηκε όσο έπρεπε και δεν βοηθιέται συστηματικά η θεμελίωση αυτή από τα κατά καιρούς «θέσει αρμόδια» συνεταιριστικά στελέχη, αυτούς δηλαδή που είχαν και έχουν κάθε φορά την σφραγίδα, την εξουσία, τα οικονομικά κ.λπ., μέσα. Δεν έγινε και δεν γίνεται —με έργα και συνέχεια και επιμονή— η απαιτούμενη σοβαρή προσπάθεια για την πνευματική θεμελίωση, για τη γνώση και τη «συνειδητοποίηση» (για να μην πούμε ότι μερικές φορές καταπολεμήθηκε γιατί εμπόδιζε άλλες επιδιώξεις ισχυρών). Όλες οι παραπάνω διαπιστώσεις και κρίσεις δεν είναι γενικότητες αλλά στηρίζονται η κάθε μια σε συγκεκριμένα γεγονότα. Θα ήταν όμως λυπηρό να επεκταθούμε περισσότερο σε αυτά.

Όμως οι σημερινοί και οι αυριανοί αρμόδιοι —στις διάφορες Οργανώσεις— έχουν τη δυνατότητα να βγάλουν τον εαυτό τους —με έργα και δραστηριότητες— από την ευθύνη αυτή, αν το προσέξουν, αν το θελήσουν, αν δεν προηγηθούν άλ-

λες επιδιώξεις μη συνεταιριστικές.

Ας ευχηθούμε το «ΛΑΘΟΣ» που είναι γραμμένο με μεγάλα γράμματα στο μαυροπίνακα, να διαθαστεί, να οδηγήσει σε κατάλληλη αντίδραση και δραστηριότητα ώστε σύντομα «να πέσει σφουγάρι» σ' αυτό και στη θέση του να γραφτεί: «Βασική επιδίωξη η συνειδητοποίηση, ο συνεταιριστικός δρόμος. Καλύτερα λιγότερα και συνειδητά, παρά πολλά και μεγάλα χωρίς σύνδεση με συνειδητή ανθρώπινη βάση». Και όχι απλώς να γραφεί (γιατί γράφτηκε πολλές φορές και λιθωνίστηκε και ξεθεύονται πολλά χρήματα γι' αυτό αλλά χωρίς σύστημα και βάθος και πρακτικό αποτέλεσμα) αλλά και να γίνει κανόνας ζωής, συστηματική δράση μελετημένη στην εκτέλεση.

Οι πολλοί — οι 80.000 περίπου αιρετοί και οι 800.000 και περισσότεροι μέλη των Συνεταιρικών Οργανώσεων — πρέπει να μάθουμε, απλά αλλά σωστά, το τι είναι και το τι δεν είναι ο Συνεργατισμός - Συνεταιρισμός και να συνδεθούμε πραγματικά με αυτόν.

Και ειδικά τα στελέχη πρέπει να προσπαθήσουν να γίνουν —παράλληλα και σύγχρονα— τόσο άνθρωποι των υποθέσεων (στα οικονομικά, τεχνικά, διοικητικά, εμπορικά, κ.λπ.) όσο και συνειδητοί συνεταιριστές, ανοιχτοί στον διάλογο και τον προβληματισμό. Δηλαδή κάποτε πρέπει όλοι οι επικεφαλής (αιρετοί και υπηρεσιακοί) να αποφασίσουν τακτικές συναντήσεις όπου να κουβεντιάζονται από κοινού και τα προβλήματα (σοβαρά και σε βάθος και όχι πρόχειρα και δημαγωγικά) να γίνεται αλληλοενημέρωση, να γίνεται διάλογος για το συνεταιριστικό

προβληματισμό σε διάφορα θέματα, να υπάρξει κάποιο «συνεταιριστικό πρόγραμμα» (όπως το Σύνταγμα στην Πολιτεία) με βάση το οποίο θα γίνεται η πορεία.

Αλήθεια υπάρχει τέτοιο Συνεταιριστικό πρόγραμμα κατά θέματα; Διατυπώθηκε, συζητήθηκε, εγκρίθηκε με τον τρόπο που θα έπρεπε; Ή ο καθένας αιρετός και υπάλληλος αυτοσχεδιάζει; Μιλούμε βέβαια για πρόγραμμα δημοκρατικής διατυπώσεως και αποδοχής όχι για επιβαλλόμενες την κάθε φορά κατευθύνσεις επειδή «ούτως έδοξε τοις ηγουμένους» που εκλέχτηκαν ή διορίστηκαν.

Τα παραπάνω αφορούν και τους παλαιούς και τους νέους. Αλλά οι νέοι αρμόδιοι έχουν τη δυνατότητα να φροντίσουν ώστε να μην ισχύουν γι' αυτούς. Έχουν την δυνατότητα να οργανώσουν, να προσφέρουν υπηρεσίες στο βαθμό που πρέπει, να αντιμετωπίσουν το βασικό αυτό πρόβλημα κατά τρόπο πρωταρχικό, πρακτικό, αποδοτικό.

Οι πολλοί - παλαιοί και νέοι —διαβεβαιώνουν σε κάθε ευκαιρία— ότι έχουν τη διάθεση. Ας φροντίσουν, λοιπόν, να την κάνουν έργο για το οποίο δικαιολογημένα να μπορούν να υπερηφανεύονται. Θα είναι μια βασική προσφορά τους στην κίνηση και ένας τίτλος τιμής γι' αυτούς. Γιατί η συνεταιριστική συνειδητοποίηση αξίζει πολύ παραπάνω από οποιαδήποτε άλλη επιτυχία. Είναι το θεμέλιο. Και εγκαταστάσεις και δίκτυο και εργασίες δεν μπορούν να χτιστούν, δεν μπορούν να διατηρηθούν, χωρίς θεμέλια, χωρίς το ενδιαφέρον και την αναγνώριση και την πίστη των πολλών, των μελών».

Αυτά, κατά καθήκον ιδεολογικό. Και με την ελπίδα ότι θα υπάρξουν δυνάμεις ανάμεσα στους νέους συνεταιριστές ώστε όχι μόνο να ξεπεραστεί η σημερινή κρίση αλλά και τα παθήματα να γίνουν μαθήματα για σωστά προγραμματισμένη συνειδητή πορεία.

Αριστ. Ν. Κλήμης

Μ Ε Ρ Ο Σ Ο Γ Δ Ο Ο

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1935—1940

Η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΤΟΥ 1935 ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ (ΕΣΣΕ) ΤΟΥ 1938

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 48

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1935

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΓΕΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1935

— Ηλεκτρισμένη η πολιτική ατμόσφαιρα από το 1934. Επιδείνωση (πολιτικά, στρατιωτικά, πολιτειακά, κλπ.) κατά το 1935.

— Κατά Ιανουάριο - Φεβρουάριο του 1935 στην εξουσία η Κυβέρνηση του Λαϊκού Κόμματος (Π. Τσαλδάρης). Υπουργός Γεωργίας ο Π. Δεκάζος. Υπουργός Στρατιωτικών ο Γ. Κονδύλης. Πρόεδρος Δημοκρατίας ο Αλ. Ζαΐμης από 1929-1935.

— Την όλη τότε κατάσταση της γεωργίας και τις προοπτικές περιγράφει κείμενο του Π. Δεκάζου (υπουργού Γεωργίας έως το κίνημα 1 Μαρτίου 1935) ως αγροτική πολιτική του Υπουργείου Γεωργίας, κείμενο με ιδιαίτερη αξία (ακόμη και για σύγκριση προς τις μέχρι τώρα πραγματοποιήσεις) (βλ. στο Υποκεφ. Η' του 1935 και «Συνεταιριστής» 1935 σελ. 127 επ.).

— 1 Μαρτίου 1935 στρατιωτικό - πολιτικό κίνημα με φοβερές συνέπειες στην όλη ελληνική ζωή. Ο συνταγματάρχης Στ. Σαράφης και ο λοχαγός Τσιγάντες, κατέλαβαν το τάγμα Ευζώνων στου Μακρυγιάννη και τη Σχολή Ευελπίδων. Κεραυνοβόλα κυβερνητική αντίδραση - κινητοποίηση. Μαχητική αναμέτρηση στο Στρώμωνα από Κονδύλη. Καταστολή του. Την αρχηγία (ευθύνη) ανέλαβε ο Ελ. Βενιζέλος. Γενική αναστάτωση της χώρας, αρχικά στρατιωτική, στη συνέχεια πολιτική, πολιτειακή. Ο διχασμός του 1934 σε έντονη εξέλιξη. Οδυνηρά τα επακόλουθα. Ο Ελ. Βενιζέλος και πολλοί άλλοι καταφεύγουν στο εξωτερικό. Συλλήψεις, Στρατοδικεία, αυστηρές ποινές, καθαιρέσεις, τυφεισμοί, αδιαλλαξία.

— Μέσα στην αναταραχή του Μαρτίου 1935, άρχισε τη λειτουργία της η Πανελλήνια Συναμοσπονδία Γεωργ. Συνεταιρισμών (βλ. στο ΣΤ/1).

— Ομάδα βουλευτών αξιώνει τη διάλυση των Συνεταιρισμών. Αντίδραση της νεοσύστατης Συναμοσπονδίας (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 156).

— Επεμβάσεις κομματικές σε διάφορες Ενώσεις Συνεταιρισμών. Απολύσεις των εκπροσώπων των Ενώσεων Συνεταιρισμών στα Διοικητικά Συμβούλια της ΑΤΕ και της ΚΕΠΕΣ.

— Εκλογές ορίζονται για τις 9 Ιουνίου 1935. Αποχή των Βενιζελογενών κομμάτων. Συνέρχεται με μονόπλευρη σύνθεση η Ε' Συντακτική Συνέλευση.

— Οκτώβριος 1935. Γίνεται ανατροπή της Κυβέρνησεως του Λαϊκού Κόμματος (Π. Τσαλδάρη) από πραξικόπημα στρατιωτικών των άκρων (βασιλόφρονες). Σχηματίζεται Κυβέρνηση Γ. Κονδύλη. Εποχή «κοσμογονίας». Κατάργηση του Συντάγ-

ματος του 1927 (Δημοκρατίας) επαναφορά του Συντάγματος του 1864 (και όχι του 1911). Παντοδυναμία Γ. Κονδύλη.

— 3. 11.1935. Δημοψήφισμα για Πολιτειακό με αποχή της Αντιπολίτευσης. Το 98 % υπέρ επαναφοράς Βασιλείας και Γεωργίου Β' (!). Αξιωματικοί (Αλ. Παπάγος, Οικονόμου, Ρέππας) ανακηρύσσουν αντιβασιλέα τον Γ. Κονδύλην.

— 14.11.1935. Ο βασιλιάς Γεώργιος Β' και ο διάδοχος Παύλος αναχωρούν από Λονδίνο για Παρίσι - Ελλάδα. (Συνάντησή του στο Παρίσι με Βενιζέλο; Συμφωνήθηκε «ανοχή» και «λήθη»);).

— 25.11.1935. 'Αφιξη βασιλέως Γεωργίου Β' στην Αθήνα. Διάγγελμά του σε μαλακό τόνο (κέιμενό του βλέπε στην Ιστορία Δ Κοκκίνου σελ. 1372). Παραγκωνισμός του Κονδύλη από τον Βασιλέα.

— 30.11.1935. Παραίτηση της Κυβερνήσεως Γ. Κονδύλη.

— Σχηματίζεται νέα (υπηρεσιακή) Κυβέρνηση υπό τον καθηγητή Πανεπιστημίου Κ. Δεμερτζή για διενέργεια εκλογών. Υπουργός Στρατιωτικών Ι. Μεταξάς. Η κυβέρνηση Δεμερτζή παραμένει μέχρι της 13.4.1936.

— Δίδεται αμνηστία στους κληματαίς της 1. 3.1935.

— Προχωρεί η διαδικασία επαληθεύσεως αγροτικών χρεών ν. 5876 και 6157 (Βλ. νέο νόμο ΦΕΚ 19.11.1935).

— Τιμή χρυσής λίρας δρχ. 874.

Διεθνικά

— Επιδεινώνεται η διεθνής κατάσταση με διεύρυνση των ολοκληρωτικών καθεστώτων.

— Η Ιταλία επιτίθεται στην Αιθιοπία από την Ερυθραία (βλέπε Ιστορία Δ. Κοκκίνου σελ. 1391).

— Στη Γερμανία παντοδύναμος ο Χίτλερ. Έντονη η φασιστική προπαγάνδα του Γκέμπελς.

Η ίδρυση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών.

Όπως σημειώθηκε, μέσα στις παραπάνω πολύ δύσκολες συνθήκες, αναπτύσσονται οι Συνεταιρισμοί τις δραστηριότητές τους (βλ. επόμενα Υποκεφάλαια). Και η Συνομοσπονδία των Γεωργικών Συνεταιρισμών γίνεται, επί τέλους, πραγματικότητα ως «Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών» και από το 1936 ως «Πανελλήνιος Συνομοσπονδία των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών» (Αποφ. Υπ. Γεωργίας 136629/12.2.1935 και 65609/16.9.1936).

Ο «Συνεταιριστής» του Θ. Τζωρτζάκη αναγγέλει το γεγονός «επί του πιεστηρίου», στην τελευταία σελίδα του τεύχους του Ιανουαρίου 1935 που ήταν «πανεργυρικό», με 122 σελίδες και με θαυμάσια ύλη γραμμένη ειδικά από τους κορυφαίους τότε συνεταιριστές, για τα 10 χρόνια της εκδόσεως του περιοδικού και τα 20 χρόνια από το νόμο 602 περί συνεταιρισμών.

Το σχετικό κείμενό του για τη Συνομοσπονδία, είναι το ακόλουθο:

«Εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν εἰς τὸν ὠργικῶν Συνεταιρισμῶν, ἡ ὁποία ὡς συνεταιρισμένον κόσμον τῆς χώρας μας γνωστόν, πρόκειται νὰ ἀποτελέσει τὴν ὅτι δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς κορυφαίαν ἰδεολογικὴν ὀργάνωσιν τῶν Γεωργίας ἐνεκρίθη τὸ καταστατικὸν τῆς συνεταιρισμῶν καὶ προορίζεται νὰ ἀπο- «Πανελληνίου Συνομοσπονδίας τῶν Γε- βῆ ὁ ρυθμιστῆς τῆς κινήσεως ἐσωτερι-

κώς, και ό έπισημότερος και έγκυρότερος αϋτής έκπρόσωπος έξωτερικώς.

Ή Συνομοσπονδία ιδρύθη από 34 Ένώσεις γεωργικών συνεταιρισμών, έκ των όποιων αί πλείσται είναι από τās μεγαλυτέρας συνεταιριστικές οργανώσεις του τόπου, γνωσταί όχι μόνον διά τήν ύποδειγματικήν αϋτών οργανώσιν και τήν προκοπήν των, αλλά και διά τούς έπίπονους και συνεχείς άγώνας των πρός έπικράτησιν των συνεταιριστικών ιδεωδών.

Ύπολογίζεται, ότι αί Ένώσεις, μέλη τής Συνομοσπονδίας, περιλαμβάνουν ύπερ τούς 1.300 συνεταιρισμούς, αριθμούντας περί τούς 100.000 συνεταιρισίους. Άποθαίνει έπομένως μιá κολοσσιαία πράγματι οργανώσις.

Οί σκοποί τής Συνομοσπονδίας, ή όποια άποτελεί έπαγγελματικών σωματείον, είναι ήθικοί - ιδεολογικοί, συνίστανται δέ οϋτοι εις τήν προαγωγήν των συνεταιριστικών ιδεωδών, τήν ύποβοήθησιν των συνεταιρικών οργανώσεων πρός ανάπτυξιν τής κινήσεως πρακτικώς, τήν συνεταιριστικήν διαπαιδαγώγησιν, τήν έκπροσώπησιν και προάψισιν των συνεταιριστικών συμφερόντων και τήν δημιουργίαν περιβάλλοντος προσφόρου διά τήν ανάπτυξιν των συνεταιρισμών.

Ή μόνιμος έν Άθήναις Άντιπροσωπεία Ένώσεων γεωργικών συνεταιρισμών, εις τήν όποίαν είναι άνατεθειμέ-

νη ή μέριμνα διά τήν ίδρυσιν και συγκρότησιν τής Συνομοσπονδίας, έκάλεσε τās Ένώσεις, μέλη αϋτής, εις γενικήν συνέλευσιν έν Άθήναις τήν 4ην Μαρτίου έξ. (1935). Εις τήν έναρξιν των έργασιών τής Συνομοσπονδίας θά δοθή πανηγυρικός χαρακτήρ, θά παρακληθί δέ νά κηρύξη τήν έναρξιν τής λειτουργίας τής ό Ύπουργός τής Γεωργίας, ό όποιος και ένέκρινε τό καταστατικόν. Οϋτος, κατ' εϋτυχί σύμπτωσιν, συγκαταλέγεται μεταξύ των μελών τής συσταθείσης ύπό των Ένώσεων γεωργικών συνεταιρισμών πρό τριετίας έπιτροπής έξ ειδικών έπιστημόνων, εις τήν όποίαν ειχεν άνατεθί νά διατυπώση σχέδιον προγράμματος συνεταιριστικών επιδιώξεων.

Ή έπιτροπή αϋτη, μεταξύ των άλλων, ειχεν άναγνωρίσει και τήν ανάγκην τής δημιουργίας κεντρικής ιδεολογικής οργανώσεως, τής όποίας ή ίδρυσιν πραγματοποιείται σήμερα.

Έλπίζομεν ότι τό εϋτυχές τοϋτο γεγονός, τό όποιον είναι άριστος οίωνός διά τήν έπιτυχή έκβασιν τής δευτέρας εικοσαετίας, άποτελεί τήν άπαρχήν μιās νέας έξορμήσεως πρός περαιτέρω συνεταιριστικές κατακτήσεις, και εύχόμεθα εις τήν κορυφαίαν ιδεολογικήν οργανώσιν των συνεταιρισμών νά κατορθώσιν νά πραγματοποιήσιν όσον τό δυνατόν πληρέστερον και τελειότερα τούς μεγάλους άνθρωπιστικούς σκοπούς τής».

Ή πρώτη Γενική Συνέλευση ειχε κληθεί για τις 4 Μαρτίου 1935 και στην έναρξη των εργασιών θα δινόταν πανηγυρικός χαρακτήρας.

Παρόλο ότι το κίνημα της 1ης Μαρτίου, που έφερε τόση αναστάτωση στην όλη ελληνική ζωή, ματαίωσε τον πανηγυρικό χαρακτήρα της εναρκτήριας Συνέλευσης, ήταν τόση η ανάγκη και ο πόθος να δοθούν «σαρξ και οστά» στην ανώτατη ιδεολογική συνεταιριστική οργάνωση, ώστε έγινε δυνατό να έλθουν στην Άθήνα (μέσα στις στρατιωτικές κινητοποιήσεις - συγκρούσεις και την όλη αναστάτωση των ημερών εκείνων) πολλοί αντιπρόσωποι Ένώσεων Συνεταιρισμών, νά πραγματοποιηθεί η πρώτη Γενική Συνέλευση στο στενό κύκλο των αντιπροσώπων και να ληφθούν αποφάσεις για τα βασικά θέματα συγκροτήσεως της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών. (Βλ. αναλυτικά στο Ύποκεφ. ΣΤ/1).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ

(Νομοθεσία - Εποπτεία - Συμπαράσταση - Αντιδράσεις)

1. Νομοθεσία σχετική με τη συνεταιριστική δραστηριότητα. (Ιστορική εξέλιξη και νομοθετήματα του 1935).

α) Στην ιστορική εξέλιξη της νομοθεσίας συνεταιρισμών από το 1915, στην υπόδειξη της ορθής γραμμής και 14 ειδικών περιπτώσεων όπου πρέπει να βελτιωθεί η νομοθεσία συνεταιρισμών, αναφέρεται παραστατικά και με φιλελεύθερο συνεταιριστικό πνεύμα ο συνεταιριστής δικηγόρος Π. Χασαπόπουλος με κείμενό του στο «Συνεταιριστής» 1935 σελ. 35.

Πολύ αξιόλογο επίσης κείμενο του Αριστ. Σίδερι σχετικά με τη νομοθεσία Συνεταιρισμών, βλέπε στην «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρηση» Δράμης του 1935 σελ. 21. Γράφει εκεί επιγραμματικά ο καθηγητής Αριστ. Σίδερι:

«Εικοσαετία ξέπασε από την ψήφισιν τοῦ νόμου 602 περί συνεταιρισμῶν. Ὁ νόμος οὗτος ἔδωσε τὴν εὐχέρειαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν συνεταιρισμῶν μετὰ τὸ νέον νομικὸν πλαίσιον, ποῦ διέγραψε. Ἡ σχετικὴ νομοθεσία στηριχθεῖσα εἰς τὰς συγχρόνους περί συνεταιρισμῶν νεωτέρας Εὐρωπαϊκᾶς νομοθεσίας καὶ ἰδίως εἰς τὴν γερμανικὴν τοιαύτην παρέσχε πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν συνεταιρισμὸν. Ἡ πρώην νομοθεσία —περί ἐταιρειῶν διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ δικαίου— ἦτο ἐντελῶς ἀκατάλληλος διὰ τὴν διοχετεύσιν τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν. Οὕτε οἱ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου (τοῦ κρατοῦντος παρ' ἡμῖν Ρωμαϊκοῦ δικαίου) κανόνες, οἵτινες δὲν ἀναγνωρίζουν κἄν τὸν χαρακτῆρα τοῦ νομικοῦ προσώπου εἰς τὰς ἀστικὰς ἐταιρείας, οὔτε οἱ τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου ἦσαν πρόσφοροι διὰ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν. Ἡ ὁμόρρυθμος ἐταιρεία τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου ἀπαιτοῦσα τὴν σύμπραξιν τῶν ἐταίρων εἰς τὰς ἐταιρικὰς πράξεις ἢ τὴν ἀδιάφορον ὑφ' ἐκάστου ὀνόματι τῶν ἄλλων διαχειρίσιν καὶ καθιδρύουσα τὴν ἀπεριόριστον εὐθύνην τῶν ὁμορρῦθμων ἐταίρων ἦτο δυσκίνητος καὶ ἀκατάλληλος ὄργανισμὸς δι' ἐταιρίαν (συνεταιρισμὸν) πλήθους ἀνθρώπων. Ἡ ἑτερόρρυθμος μὴ δυναμένη νὰ νοηθῆ ἄνευ ὁμορρῦθμου ἐταίρου καὶ ἀποξενούσα ἀπὸ τὴν διαχειρίσιν τοὺς ἐ-

τερορρῦθμους (ἀπλοῦς χρηματοδότας), ὧν ἡ εὐθύνη δὲν δύναται νὰ εἶναι μεγαλύτερα τῆς εἰσφορᾶς τῶν ἦτο ἐπίσης ἀκατάλληλος. Ἡ ἀνώνυμος ἐταιρεία οὐσα συνεταιρισμὸς κεφαλαίων καὶ οὐχὶ προσώπων, μόνον πρὸς κερδοσκοπικοὺς σκοποὺς εἶναι οἰκεία. Ἐλείπειν ἡ εὐχέρεια τῆς νομικῆς προσωπικότητος, τῆς συμπράξεως προσώπων ἰσοτίμων, ἀνεξαρτήτως τῶν εἰσφορῶν, ἔτι δὲ σπουδαίον ἄλλο, ἔλειπε τὸ μεταβλητὸν τῶν εἰσφορῶν καὶ τῶν προσώπων, πράγμα, ὅπερ ἐπὶ μὲν τῶν ἐταιρειῶν τοῦ τύπου τῶν ὁμορρῦθμων καὶ ἑτερορρῦθμων ἐταιριῶν ἄγει εἰς διάλυσιν αὐτῶν, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνώνυμων εἶνε ἀδύνατον. Ἡ δημοσία ἐποπτεία καὶ ἡ ὀργάνωσις ὀργάνων τοῦ συνόλου διοικούντων καὶ ἐποπτευόντων μετὰ ἐλευθερίαν ὅμως διαχειρίσεως τῶν διοικούντων ἐκτὸς τῶν ὀρίων τῶν ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε ἐταίρων τεθειμένων ἔλειπον ἐπίσης.

Οἱ πρὸ τοῦ 1914 ἀγωνιζόμενοι νὰ συμπήξουν συνεταιρισμοὺς εἶχον νὰ παλαίσουν προσέτι καὶ κατὰ τῶν νομικῶν ἐμποδίων καὶ μετῆρχοντο διάφορα ἑκατοστά νομικὰ εὐρήματα διὰ νὰ στήσουν καὶ κινήσουν ὅπως - ὅπως τοὺς κατὰ τὴν σύγχρονον ἔννοιαν συνεταιρισμοὺς ἐντὸς τῶν ἀκάμπτων μορφῶν τοῦ κρατοῦντος τότε ἐταιρικοῦ δικαίου.

Ὁ νόμος 602 τοῦ 1914 ἔλυσε τὰς χεῖρας τῶν δημιουργῶν καὶ πρώτων ἀπο-

στόλων της συνεταιριστικής ιδέας και οι συνεταιρισμοί επλήθυναν, ηνδρώθησαν και ώγκώθησαν, ή δὲ μορφή της ὀργανώσεως των ἐνετάθη διὰ τῶν Ἑνώσεων τῶν συνεταιρισμῶν.

Ἐκτοτε ἡ νομοθεσία παρακολουθομένη ἀπὸ τὸ Κέντρον ἐτροποποιήθη εἰς πολλὰ σημεῖα.

Ἐπὶ τῶν τροποποιήσεων τούτων δέον να διακρίνωμεν δύο ἐποχάς: α) Τὴν μετὰ τοῦ 1930 καὶ β) τὴν μετ' αὐτήν.

Αἱ κυριώτεραι τροποποιήσεις ἀφοροῦν τοὺς Γεωργικοὺς Συνεταιρισμοὺς, οἵτινες εἶναι καὶ οἱ ἀπολύτως περισσότεροι (τὰ 9)10) καὶ ἐκινήθησαν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Γεωργίας κυρίως.

α) Αἱ τῆς πρώτης περιόδου τροποποιήσεις ὑποκινούμεναι κυρίως ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως καὶ νομοθεσίας καὶ ἐμψυχωτοῦ τοῦ συνεργατισμοῦ ἀειμνήστου Ἰασεμίδου ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κτωμένης πείρας βελτίωσιν τοῦ θεσμοῦ καὶ καθοδήγησιν τῶν συνεταίρων. Πνεῦμα ἀπολύτως φιλικόν, φιλοσυνεταιριστικόν, προαγωγικόν τοῦ συνεργατισμοῦ κατευθύνει τὰς τροποποιήσεις ταύτας. Τὸ Νομοθ. Διάταγμα τῆς 18ης Νοεμβρίου τοῦ 1917 τὸ κυρωθέν διὰ τοῦ νόμου 1453 ἀφορᾷ τυπικὴν τροποποίησιν κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἐγκρίσεως τοῦ καταστατικοῦ. Ὁ νόμος 1688 τοῦ 1919 εἰσάγει τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀκατασχέτου τῶν εἰσκομιζομένων εἰς τὴν ἀποθήκην συνεταιρισμοῦ κοινῆς πωλήσεως προϊόντων τοῦ συνεταίρου, ἵνα εὐκολύνῃ τοὺς συνεταιρισμοὺς κοινῆς πωλήσεως τόσον χρησίμους εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ μικροῦ παραγωγοῦ καὶ καθιεροῖ τὴν ἀρχὴν ὅτι οὐδεὶς ἐξερχόμενος συνεταιρισμοῦ δύναται νὰ μετάρχη εἰς ἕτερον, ἐὰν δὲν ἐκπληρώσῃ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις του πρὸς τὸν συνεταιρισμὸν ἐξ οὗ ἀπεχώρησε. Ἦτο αὕτη πρόνοια ἀπαραίτητος διὰ νὰ ματαιώσῃ τὰ σχέδια τῶν ὑπόδωλος κινουμένων πρὸς ματαίωσιν τοῦ συνεργατισμοῦ διὰ τῆς δημιουργίας

πολλῶν νεκροθιώτων συνεταιρισμῶν καὶ τῆς καταδολιεύσεως τῶν συμφερόντων τῶν συνεταίρων, τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ τῶν τρίτων.

Ἡ διὰ τοῦ Ν. Δ. τῆς 28 Νοεμβρίου 1925 τροποποίησις τοῦ νόμου 602 εἶνε βαθυτέρα καὶ ἐκτενεστέρα. Ἀποβλέπει νὰ ὑποχρεώσῃ νομικῶς τὸν συνεταιρισμὸν εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς συνεταιριστικῆς μερίδος καὶ τοῦ τρόπου τῆς καταβολῆς αὐτῆς, τὸν καταρτισμὸν τοῦ κεφαλαίου καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ἀλληλεγγύου εὐθύνης. Καθορίζει καλλίτερον τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου 1688 ἀναγραφείσαν ἀρχὴν, καθ' ἣν «δὲν δύναται νὰ γίνωσι μέλη συνεταιρισμοῦ πρόσωπα διατελοῦντα μέλη ἄλλου συνεταιρισμοῦ, ὅστις ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐπιδιώκει τὸν αὐτὸν κύριον σκοπὸν (ὁμοειδεῖς συνεταιρισμοὶ) καὶ πρόσωπα διατελέσαντα μέλη ἑτέρου συνεταιρισμοῦ ἐξ οὗ ἀπεχώρησαν χωρὶς νὰ ἐξοφλήσουν ὄλοσχερῶς τὰς ὑποχρεώσεις των» καὶ τοῦτο πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν ἐπίτευξιν τῶν ἄνω ἐκτεθέντων σκοπῶν. Συναφῆς εἶναι ἐπίσης ἡ εἰσαχθεῖσα διάταξις, καθ' ἣν «δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ διαγραφὴ παντὸς συνεταίρου ὅστις ἀσκεῖ ἐπιχείρησιν ὁμοίαν πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ συνεταιρισμοῦ ἐπιδιωκόμενον κύριον σκοπὸν» πρὸς ἀκριθέστερον καθορισμὸν γενικῆς ἐκφράσεως τοῦ ἄρθρου 15 τοῦ νόμου 602, καθ' ὃ διαγράφεται πᾶς συνεταίρος τῆρῶν «ἐχθρικήν» πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ συνεταιρισμοῦ συμπεριφοράν, καθὼς καὶ ἡ διάταξις περὶ διαγραφῆς παντὸς συνεταίρου παρβαίνοντος τὰ ἄρθρα 82, 83 καὶ 84 τοῦ νόμου περὶ συνεταιρισμῶν.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ Ν. Δ. καθωρίσθησαν ἀκριθέστερον τὰ περὶ τῶν πρὸς τὸν συνεταιρισμὸν σχέσεων τοῦ ἀποχωροῦντος συνεταίρου, τὸ ἀλληλέγγυον τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ συνεταιρισμοῦ, τὸ δικαίωμα τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου νὰ ἀνακαλῇ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ὡςάκις τοῦτο ἐνεργεῖ πράξεις ἀντικειμένους εἰς τὸν νόμον, τὸ κα-

ταστατικὸν ἢ τὰς ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, τὰ περὶ τῆς διαδικασίας τῆς συγκλήσεως καὶ λειτουργίας τῆς Γεν. Συνελεύσεως, ὡς καὶ τὰ περὶ Ἐνώσεων Συνεταιρισμῶν.

Πᾶσαι αἱ τροποποιήσεις αὗται ἀποθλέπουσι τὴν καλλιτέραν ὀργάνωσιν τῶν συνεταιρισμῶν καὶ κινοῦνται ἀπὸ πνεύματος συνεταιριστικοῦ. Χωρὶς νὰ θιγῆται ἡ αὐτονομία τῶν συνεταιρισμῶν καὶ νὰ ἐξαφανίζεται τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης καὶ τοῦ συνεργατισμοῦ ὀρίζουν νομικοὺς ὅρους τοιούτους, ὥστε νὰ ἐξασφαλιζῆται ἡ καλὴ τῶν συνεταιριστικῶν πραγμάτων διαχείρισις.

β) Ἀκολουθοῦν (β' περίοδος) οἱ νόμοι 4640 τοῦ 1930 καὶ 5289 τοῦ 1931. Ἐπὶ τούτων καὶ ἐπὶ τῶν προκαλεσάντων αὐτοὺς ἐλατηρίων καὶ τῶν κατ' ἀποτέλεσμα —ἀνεξαρτήτως τῆς προθέσεως— ἀντισυνεταιριστικῶν χαρακτήρων τῶν δὲν θὰ ἐκταθῶ ἐνταῦθα, φειδόμενος τοῦ χώρου τοῦ περιοδικοῦ. Ἄλλως τε εἶναι τόσον πρόσφατα, ἐγένετο τόση ἐπ' αὐτῶν συζήτησις εἰς τὸν συνεταιριστικὸν τύπον καὶ εἰς συνεταιριστικὰ συνέδρια, ὥστε εἶναι νωπαὶ ἀκόμη αἱ ἐντυπώσεις καὶ κρίσεις ἐπ' αὐτῶν. Ἐπ' αὐτῶν ἐπίσης ἀπεφάνθη ἡ ἐν Ἀμπελακίοις συνεταιριστικῇ σύσκεψις, ἡ τόσον ἐπιτυχῶς συνελθοῦσα καὶ ἐργασθεῖσα κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1932. Εἰσηγητὴς ἐπὶ τῶν νόμων τούτων καὶ ἰδία τοῦ νόμου 5289 ἦτο ὁ διαπρεπὴς συνάδελφός μου καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Α. Σθῶλος, ἡ κριτικὴ τοῦ ὁποῦ ἐπὶ τῆς νομοθεσίας ταύτης ὑπῆρξε καυστικωτάτη. Ἐγὼ δ' ἐξ ἄλλου, ὡς εἰσηγητὴς τοῦ θέ-

ματος «Πολιτεύονται οἱ συνεταιρισμοί; Τί εἶνε συνεταιριστικὴ πολιτικὴ, ποῖα τὰ ὄρια τῆς καὶ οἱ σκοποὶ τῆς;» ἔθεσα, νομίζω, σαφῶς τὰ ὄρια τῆς πολιτικῆς τῶν συνεταιρισμῶν, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπεται, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ πολιτεύονται νὰ λαμβάνωνται τὰ πλέον ἀναχρονιστικὰ καὶ ἀντισυνεταιριστικὰ —ἐπ' ὠφελεία τῶν ἐχθρῶν τοῦ συνεργατισμοῦ— μέτρα. Καὶ τῶν δύο μασ τὰς εἰσηγήσεις ἀπεδέχθη πλήρως ἡ σύσκεψις εἰς τὰ πορίσματα καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς.

Δὲν θὰ ἐκταθῶ ἐπίσης διὰ σήμερον καὶ ἐπὶ τῶν μέτρων, ἅτινα ἔλαθε τὸ κράτος ἐπὶ τῶν ἀναγκαστικῶν συνεταιρισμῶν ἀποκαταστάσεως, ἅτινα κατήντησαν τοὺς συνεταιρισμοὺς τούτους κάθε ἄλλο παρὰ ὄργανα αὐτονόμου καὶ ὑψούσης τὸ αἶσθημα τῆς αὐτεθύνης κινήσεως, ἀλλὰ τυπικά, μηχανικά, ἄψυχα καὶ οὐχὶ προσηνῆ ὄργανα διεκπεραιώσεως τῶν οἰκονομικῶν καὶ λογιστικῶν σχέσεων τοῦ Κράτους πρὸς τοὺς ἀποκατασταθέντας.

Τὸ ἐκ τῆς εἰκοσαετίας τῆς συνεταιριστικῆς νομοθεσίας συμπέρασμα εἶναι ἀτυχῶς ὅτι: ἀφ' ἧς ἐξέλειψεν ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία τοῦ δραστηριωτέρου συνεταιριστοῦ ἀειμνήστου Ἰασεμίδη, πάντα τὰ ἔκτοτε ληφθέντα νομοθετικὰ μέτρα εἶναι προχειρολόγια, ἐμπειρικὰ καὶ ἐξ ἀφορμῆς μεμονωμένων περιπτώσεων, κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Σθῶλου. Ἐπὶ πλέον, κατὰ τὰς σαφεῖς κατηγορίας τῶν ἐγκυροτέρων Ἐνώσεων τὰ μέτρα ταῦτα ὑποδηλοῦσι εὐμένειαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ συνεργατισμοῦ».

Καὶ προσθέτει τὰ παρακάτω ὁ καθηγητὴς Σίδερης που ἔχουν ἰδιαιτέρη ἀξία:

«Καὶ ἦτο φυσικόν. Ὁ συνεταιρισμὸς εἶναι ἐπιζήμιος εἰς τοὺς ἰσχυροὺς καὶ ἡ ἐπέκτασις τῶν συνεταιρισμῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσῃ ἦσυχον τὴν ἀντίδρασιν, ἣτις προσπαθεῖ πάντοτε ἐκμεταλλεῖσθαι τὴν ἀδυναμίαν ἢ ἀτυχίαν —φυσικὰς — τῶν συνεταιρισμῶν νὰ ὠθήσῃ τὴν νο-

μοθεσίαν εἰς μέτρα ἀναγκάσποντα τὴν συνεταιριστικὴν πρόδοσιν. Ὁ συνεργατισμὸς δὲν θὰ εὐσταθήσῃ ἄνευ ἀγῶνος. Καὶ ὁ ἀγὼν εἶναι πολλαπλοῦς: ἀγὼν τῶν συνεταιριστῶν πρὸς διαφώτισιν οἰκονομικὴν καὶ τεχνικὴν ἀγὼν τῶν συνεταιρισμένων κατὰ τῶν ἀδυναμιῶν των

και τοῦ ἔκπαλαι ἐκτραφέντος στεῖρου ἀ-
ταμιμοῦ· ἀγὼν πρὸς βελτίωσιν τῆς ὀρ-
γανώσεως, πρὸς τόνωσιν τῆς πίστεως· ἄ-
μυνα κατὰ τῆς ἀντιδράσεως, ἀγὼν πρὸς
ἐνγυμνάσιον τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν. Ὁ
συνεργατισμὸς, ὄπλον τῶν ἀδυνάτων και
τῶν πτωχῶν και κάρφος τῶν οἰκονομι-

κῶς ἰσχυρῶν θὰ παλαιή διαρκῶς, ἕως ἄ-
του, ἢ ἀλήθεια του ἐπιβλήθῃ ἐκ τῶν ἀπο-
τελεσμάτων του. Ὅσον οἱ συνεταρισμένοι
μορφώνονται, ὑφούνται, ἐγδυναμούνται
ἐν τῇ πίστει, τόσον ἢ ἐπιβολή τῆς συνε-
ταιρικῆς ιδέας θὰ εἶναι ταχυτέρα και
μονιμωτέρα».

β) Με πρωτοβουλία του συνεταριστῆ Ὑπουργοῦ Γεωργίας Π. Δεκάζου και για
τη μελέτη τῆς νομοθεσίας συνεταρισμῶν, ὀρίστηκε Ἐπιτροπή ἀπὸ τους Γ. Παμι-
πούκα, Αλ. Σβώλο, Αριστ. Σίδερη, Δημ. Καλιτσουνάκη, Γερ. Μολφέτα, Χρ. Ευελ-
πίδη, Μ. Γερακάρη, Θ. Τζωρτζάκη, Γ. Σερδάκη. Τα γεγονότα ἄμωσ του Μαρτίου
1935 εμπατίωσαν το ἔργο τῆς ἀξιόλογης αὐτῆς Ἐπιτροπῆς. («Συνεταιριστής» 1935
σελίδα 155).

γ) Παρερμηνείες νομικές που χαρακτηρίζαν τους Συνεταιρισμούς ως νομικά
πρόσωπα δημοσίου δικαίου (με ὄλες τις ἀπὸ αὐτό δυσμενεῖς ἐπιδράσεις πάνω στην
αὐτονομία, δραστηριότητα και γενικά τη φύση τῆς συνεταριστικῆς κινήσεως) κα-
ταπολεμήθηκαν με συνδυασμένες προσπάθειες τῆς νεαρῆς τότε Συνομοσπονδίας Γ.
Συνεταιρισμῶν και νομικῶν προσωπικοτήτων φίλων του συνεργατισμοῦ (Βλέπε κεί-
μενα Αλ. Σβώλο κλπ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 4. Αναλυτικά για το θέμα βλέπε στο
δελτίο του Αριστ. Ν. Κλήμη «Ἐλληνικὸν Συνεταιριστικὸν Δίκαιον» Αθήνα 1947).

δ) Ἐπισήμανση τῶν καταστρεπτικῶν συνεπειῶν που ἔχουν στην ἐξέλιξή των
Ἐλαιουργικῶν Συνεταιρισμῶν Λέσθου, οἱ διατάξεις περὶ ἐκτάκτου ἀποθεματικοῦ του
Ν. 5289 κάνει με επιχειρήματα ο Αριστ. Κλήμη (δλ. «Συνεταιριστής» 1935 τ. 23).

ε) Κατὰ το 1935 δημοσιεύονται τα παρακάτω νομοθετικά κείμενα σχετικά με
τη συνεταριστικὴ δραστηριότητα:

— Ν. 6148)1935 «Περὶ τροποποιήσε-
ως και συμπληρώσεως τῶν Ἄγροτικῶν
Νόμων και κωδικοποιήσεως τῶν Νόμων
5496 και 5875» ΦΕΚ 10)1935. Ἄφορὰ
Ἄποκατάσταση, Ἐποπτεία.

— Ν. 6449)1935 «Περὶ τροποποιήσε-
ως τοῦ ἔδαφ. 2 τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ νόμου
4202 τοῦ 1929» ΦΕΚ 14)1935. Ἄφορὰ
Οἰκοδομικοὺς Συνεταιρισμοὺς.

— Δ. 5)16.3.1935 «Περὶ ἐγκρίσεως
τοῦ καταστατικοῦ ἔσωτερικῆς ὑπηρεσί-
ας τοῦ Ὁργανισμοῦ Προστασίας Ἀμπε-
λουργῶν Ἀττικοβοιωτίας και τῶν συγ-
κροτημάτων αὐτοῦ», ΦΕΚ 91)1935.

— Δ. 5)18.3.1935 «Περὶ ἐγκρίσεως
τοῦ καταστατικοῦ ἔσωτερικῆς ὑπηρεσί-
ας τοῦ Ὁργανισμοῦ Προστασίας Ἀμπε-
λουργῶν Ἀττικοβοιωτίας και τῶν συγ-
κροτημάτων αὐτοῦ», ΦΕΚ 93)1935.

— Ν.Δ. 12)17.4.1935 «Περὶ ὀργανώ-
σεως τῶν ὑπηρεσιῶν Ἐπιθεωρήσεως Ἐρ-

γασίας, Κοινωνικῆς Προνοίας και Ἄστι-
κῶν Συνεταιρισμῶν», ΦΕΚ 139)1935 και
149)1935.

— Α.Ν. «Περὶ διατιμῆσεως φαρμά-
κων», ΦΕΚ 288)1935. Ἄφορὰ τοὺς Κα-
τανάλωτικοὺς Συνεταιρισμοὺς.

— Ν.Δ. 1.8.1935 ΦΕΚ 342)1935.

— Δ. 31.8)18.9.1935 «Περὶ κωδικο-
ποιήσεως εἰς ἑνιαῖον κείμενον τῶν δια-
τάξεων τοῦ ἀγροτικοῦ Κώδικος 5496
και τῶν νόμων 5875 και 6448», ΦΕΚ
410)1935.

— Α.Ν. 14.10.1935 «Περὶ συστάσεως
Ἰπουργείου Ἐργασίας» ΦΕΚ 465)1935.
Ἄφορὰ και Ἐποπτεία Ἀστικῶν Συνε-
ταιρισμῶν.

— Δ. 31.10)6.11.1935 «Περὶ διαρρυ-
θμίσεως τῆς ὑπὲρ τοῦ Πανθεσσαλικοῦ Ἄ-
ναγκ. Συνεταιρισμοῦ φορολογίας» ΦΕΚ
532)1935.

— Δ. 6)8.11.1935 «Περὶ ἀρμοδιότη-

των του Υπουργείου Έργασίας» ΦΕΚ 536) 1935. Άφορά καί Έποπτεία Άστικών Συνεταιρισμών.

— Α.Ν. 11) 12.11.1935 «Περί οργανισμού του Υπουργείου Έργασίας» ΦΕΚ 513) 1935. Άφορά καί Έποπτεία Άστικών Συνεταιρισμών.

— Α.Ν. 16.11.1935 «Περί τροποποίησης του άρθρου 83 του Ν. 602 περί Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 558) 1935. Άφορά ποινικά ζητήματα Συνεταιρισμών («Συνεταιριστής» 1935 σ. 269).

— Α.Ν. 16) 19.11.1935 «Περί αυθεντικής έρμηνείας άρθρ. 16 του νόμου 4332» ΦΕΚ 567) 1935. Άφορά νομοθεσία ΑΤΕ και Συνεταιρισμών, κρατική έποπτεία.

— Δ. 19) 20.11.1935 «Περί τροποποίησης του από 12) 19 Φεβρουαρίου 1932

Υποδείξεις για τη βελτίωση της νομοθεσίας που έγιναν από τη Σύσκεψη των Επιθεωρητών 28.2.1935 βλ. στη συνέχεια.

2. Η Έποπτεία Συνεταιρισμών - Η κρατική συμπαράσταση - Συνεταιριστική πολιτική Κράτους και ΑΤΕ

α) Στη φύση της Έποπτείας Συνεταιρισμών, στην ιστορική εξέλιξη της στην Ελλάδα και στο σωστό ρόλο που πρέπει να παίξει (*), αναφέρεται ο Δ.Θ. Πάνος (γεωπόνος, Δρ. Πολιτικών Επιστημών και έπειτα από λίγο Γενικός Επιθεωρητής Συνεταιρισμών στην ΑΤΕ) σε καίμενό του στο «Συνεταιριστής» 1935 σ. 25. Παραθέτουμε ενδιαφέροντα στοιχεία από αυτό (που συμπληρώνουν την ύλη μας προηγούμενων ετών τη σχετική με τα ιστορικά κλπ. της Έποπτείας Συνεταιρισμών):

Το 1919 με το Ν. 1953 προσλήφθηκαν 25 εποπτικοί υπάλληλοι.

Το 1925 με το Ν.Δ. 28.10.1925 ο αριθμός των εποπτών αυξήθηκε σε 50 και των Επιθεωρητών σε 7.

Έγινε προσπάθεια για την μερική αποκέντρωση της έποπτείας δια της διευρύνσεως της δικαιοδοσίας των Επιθεωρητών, συστάσεως γνωμοδοτικών συμβουλίων στις Επιθεωρήσεις με συμμετοχήν και συνεταιρισμένων αγροτών, συστάσεως κεντρικού γνωμοδοτικού συμβουλίου, ειδικού Ταμείου για την Έποπτεία με μέρος των δαπανών εις βάρος συνεταιρισμών. Αλλά η λύση αυτή δεν ευδοκίμησε διότι διχάσθηκαν οι γνώμες. Άλλοι ζητούσαν την αυτοέποπτεία (Πανελλήνιο Συνεταιριστικό Συνέδριο του 1926) και άλλοι την υπαγωγή της Έποπτείας στην ΕΤΕ (που ασκούσε τότε την αγροτική πίστη) με ορισμένους όρους ανεξαρτησίας.

Το 1927 κατά την κύρωση του Ν.Δ. του 1925, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή προτίμησε την λύση της συστάσεως αυτοτελούς Οργανισμού Έποπτείας η οποία όμως τελικά δεν εφαρμόσθηκε επειδή στο μεταξύ γινόταν συζητήσεις για ίδρυση

Δ)τος περί άτελειών εις άλιευτικούς συν)σμούς» ΦΕΚ 572) 1935.

— Α.Ν. ΦΕΚ 19) 11) 1935. Άγροτικά χρέη. Άνασύσταση Τμήματος Γεωργικής Πίστεως στο Υπ. Γεωργίας.

— Α.Ν. 18) 19.11.1935 «Περί ίδρύσεως Γενικής Διευθύνσεως Υδάτων παρά τῷ Υπουργείῳ Γεωργίας» Φ.Ε.Κ. 574/ 1935.

— Α.Ν. 19.11.1935 «Περί τροποποίησης του άρθρου 15 του ν. 602, ως έτροποποιήθη δι' άλλων νόμων» ΦΕΚ 574) 1935. Άφορά ποινικά θέματα ν. 602 άρθρ. 15 (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 269).

— Δ. 1) 20.11.1935 «Περί άπαρτίας κ.λπ. του Έποπτικού Συμβουλίου του Οργανισμού Προστασίας Άμπελουργῶν Άττικής» ΦΕΚ 575) 1935.

(*). Για την έποπτεία βλέπε αναλυτικά στο νεότερο βιβλίο του Δ.Θ. Πάνου με τίτλο «Έννοια, μορφή και ιστορική εξέλιξη του θεσμού της Έποπτείας των Συνεταιρισμών», Αθήναι 1977.

της ΑΤΕ (η οποία ιδρύθηκε τελικά το 1929 και στην οποία μεταβιβάστηκε η Εποπτεία από τον Μάιο του 1930 με 15 Επιθεωρητές και πάνω από 80 Επόπτες). Για τη λύση αυτή της ΑΤΕ είχαν επιφυλάξεις οι Συνεταιρισμοί κατά τη Σύσκεψή τους του Φεβρουαρίου 1930.

Τελικά ο Δ.Θ. Πάνος στο κείμενό του αυτό κάνει διάφορες υποδείξεις για την καλή λειτουργία της Υπηρεσίας Εποπτείας στην ΑΤΕ.

β) Για το πολύ δύσκολο αλλά αποδοτικό αποστολικό έργο των Εποπτών Συνεταιρισμών κατά τις πρώτες δεκαετίες, αλλά και για τη φυσιογνωμία της όλης τότε κατάστασης και την αντίδραση, είναι πολύ παραστατικό (και αληθινό) το κείμενο του Ευαγγ. Αναγνωστοπούλου στο «Συνεταιριστής» 1935 σελ. 94 από το οποίο μεταφέρουμε τα επόμενα (*):

«...Ένας στην αρχή, τρεις, πέντε, δέκα κατόπιν έπóπται, μαθηταί άντάξιοι του μεγάλου Διδασκάλου του άείμνηστου 'Ιασεμίδη, έχοντες ως μόνα έφόδια τον ένθουσιασμό στην καρδιά και όλίγα καταστατικά υπό μάλης, ξεκίνησαν για τή διάδοσι του συνεργατισμού διατρέχοντες άπ' άκρου εις άκρον τήν 'Ελλάδα υπό τά εϊρωνικά μειδιάματα των συγχρόνων ρεαλιστών διά τας έξαγγελιομένας ουτοπίας και τά καινά δαιμόνια.

Οί άπλοϊκοί χωρικοί έρχόμενοι στην συγκαλούμενη «Έθνοσυνέλευση», όπως τότε, από κεκτημένη πολιτική συνήθεια, φαίνεται, άπεκάλουν τήν γεν. συνέλευσι, για να άκούσουν τον «ύπόπτη του 'Υπουργείου», έτρέποντο ουχι σπανίως εις φυγήν —οί νοικοκυραίοι έξ αυτών—, όταν ή αίφνιδιαστική τορπίλλη του πληττομένου έκμεταλλευτοϋ των άγροτών, περί τής άλληλεγγύης των συνεταιρών εναντι των πιστωτών του συνεταιρισμού, έξαπελύετο τεχνηέντως, και ό δυστυχής έπόπτης έμενε με άκροατήριον άποτελούμενον από... ψαράδες των θολών νερών.

Τήν έπιτυχίαν που είχε στους μικρούς

ίδια συνουκισμούς, διεδέχετο ή σκληρά άπογοήτευσις εις τά μεγαλύτερα όπωσδήποτε γεωργικά κέντρα, όπου οί μικρά κληδες, μεσίται, τοκογλύφοι και μικροκομματάρχαι είχαν έκ των προτέρων όργανωμένην τήν έπίθεσιν κατά του έργου του έπόπτου. Περιοδεΐαι δεκαπενθήμεροι και πορείαι όλοήμεροι, υπό δυσμενεστάτας καιρικάς συνθήκας, είχον ως τέρμα πολλακίς τήν διανυκτέρευσιν εις χωματοστρωμένα κολληγόσπιτα ή εις άστυνομικούς σταθμούς.

'Αλλά μήπως ή παραμονή εις τήν Ξδραν παρείχεν εις τον έπόπτην καμμίαν ευχαρίστησιν; 'Η άστική κοινωνία τής Ξδρας του τον ήγνóει τελείως σχεδόν ως υπάλληλον. Μονάς αυτός μέσα στα πολυπρόσωπα και πολυδάπανα δημόσια ή ιδιωτικά γραφεία μιās πόλεως, έθεωρείτο, ό υπέρ πάντα άλλον υπάλληλον εργαζόμενος έπόπτης, ως ένας επί πλέον άργόμισθος εις βάρος των χωρικών.

Οί σημερινοί επιθεωρηταί και άρχαιότεροι έπόπται δέν έλησμόνησαν βεβαίως ότι ήρχισαν τήν καριέραν των χρησιμοποιοϋντες ως γραφείον τó μοναδικό δωμάτιον τής κατοικίας των, εις τó όποιον έδέχοντο δεκάδας χωρικών καθ'

(*) Αναμνήσεις του ίδιου, πολύ ζωντανές και γλαφυρές, από την παλαιά συνεταιριστική κίνηση βλ. και στη «Φωνή των Συνεταιρισμών» σελ. 1250 (έτους 1948) και 1317 (έτους 1948) Επίσης αναμνήσεις Κ. Χολέβα και Αδ. Αδάμ βλ. στο ίδιο περιοδικό σελ. 1096, 1204, 1229. Βλ. ακόμη για την ιεραποστολική δράση των εποπτικών και συνεταιριστικών υπαλλήλων μέσα στις τότε πολύ δύσκολες συνθήκες στο κείμενο Σπ. Αντωνιάδη «Θέματα Συνεταιρισμών» 1976 σ. 2832.

ἐκάστην, ἐφ' ὅσον ὑπὸ τὰς κλίμακας τῶν νομαρχιῶν ἢ εἰς τὰ πλέον ἀνήλια δωμάτια τῶν γεωργικῶν γραφείων δὲν ἐξευρίσκετο θέσις διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ κατ' εὐφημισμὸν, γραφείου των, δεδομένου ὅτι οὔτε ἐνοίκιον γραφείου, οὔτε τράπεζα, οὔτε κάθισμα, οὔτε γραφικὴ ὕλη ἐχορηγεῖτο εἰς αὐτοὺς τότε ὑπὸ τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις εἶχε τὴν ἀξίωσιν τακτικώτατα ν' ἀποτέλλονται εἰς τὸ Κέντρον αἱ σχετικαὶ ἐκθέσεις. Καὶ ὅμως οἱ ἐπόπται ἐκείνοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ὀρθῶνουν τὸ ἀνάστημά των καὶ νὰ τίθενται ἀντιμέτωποι καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Διευθυντὰς τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ὑποστηρίζοντες τὰ δίκαια τῶν συνεταιρισμῶν. Διότι, παραδόξως, ἀντὶ τὰ ἐμπόδια καὶ αἱ ἀνυπέρθλητοι δυσκολίαι ν' ἀπογοητεύσουν αὐτοὺς, ἐχαλύθδωναν τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἐπιμονὴν των καὶ τοὺς ὥπλιζαν μὲ φανατισμὸν νεοφωτιστοῦ ἱεραποστόλου.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν πέντε δέκα ἰδρυθέντων κατ' ἀρχὰς συνεταιρισμῶν ἠδὲξήθη προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ διὰ τῆς προπαγάνδας τοῦ ὄλονεν συμπληρουμένου δικτύου τῶν ἐποπτῶν, εἰς 100, 500, 1.000 δια νὰ φθάσῃ σήμερον εἰς τὰς 6.000, μὲ 90 Ἐνώσεις ἐχούσας τεραστίαν ἔκτασιν ἐργασιῶν καὶ βαρύνουσαν πλέον γνῶμην ἐπὶ τῶν γεωργοοικονομικῶν ζητημάτων τῆς χώρας.

Ἄν ὅμως ὅλοι οἱ ἀγῶνες πρὸς ἐπικράτησιν ὠρισμένων ἀρχῶν καὶ ἰδεολογιῶν ἔχουν τὰ θύματά των, οἱ σκληροὶ ἀγῶνες πρὸς διάδοσιν τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας εἶχον ἀριθμὸν θυμάτων, ἐντὸς τῆς διαρρευσάσης πρώτης εἰκοσαετίας, ἀσυνήθως δυσανάλογον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν μαχητῶν. Ὁ Κ. Ξηροτύρης, ὁ Β. Δημόπουλος, ὁ Καλλιακούδης, ὁ Ν. Χάψας, ὁ Ν. Μιχόπουλος — γιὰ νὰ ἀνα-

φέρωμεν μόνον τοὺς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκλιπόντας— δὲν δύναται βεβαίως νὰ ὑποστηρίξῃ κανεὶς, ὅτι λόγω γηρατειῶν ὠδηγήθησαν εἰς τὸν τάφον. Ἡ μοῖρα δὲν ἠθέλησε νὰ φεισθῇ οὐδ' αὐτοῦ τοῦ πρωτεργάτου τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας ἐν Ἑλλάδι, τοῦ Σ. Ἰασεμίδη...

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι ἐπόπται καὶ ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας εἰργάσθησαν. Στὴν ἱστορίαν τῶν συνεταιρισμῶν τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία θὰ γραφῇ κάποτε ἀσφαλῶς, οἱ πρῶτοι αὐτοὶ ἀπόστολοι τοῦ συνεργατισμοῦ θὰ καταλάβουσι βεβαίως τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν.

Αἱ συνθήκαι σήμερον ἤλλαξαν. Οἱ συνεταιρισμοὶ ἠνδρώθησαν. Ὁ ἐπόπτης περιοδεύων σήμερον δὲν φέρει πλέον τὸν ἄχαρι σάκκον τοῦ ἱεραποστόλου, ἀλλὰ τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ ἐλεγκτοῦ. Ἐν τῇ κοινωνίᾳ, λόγω τῆς ἐν τῇ ὑπαίθρῳ πολυσχιδοῦς του δράσεως, κατέστη πασίγνωστος καὶ εἰς τὰ Ὑποκαταστήματα καὶ Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἀπέβη ὁ πολυτιμότερος βοηθὸς τῆς διευθύνσεως.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει λοιπὸν εἰκοσαετίας ἀπὸ τῆς πρώτης ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου περὶ συνεταιρισμῶν ἐν Ἑλλάδι, οἱ σημερινοὶ ὑπάλληλοι τῆς ἐποπτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ ἰδίως οἱ νεώτεροι ἐξ αὐτῶν, ἅς ἀφιερῶσιν ὀλίγας στιγμὰς εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἐκλιπόντων πρωτεργατῶν τῆς ἰδεολογίας, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτοὶ σήμερον ὑπηρετοῦν, καὶ ἅς ἀναλογισθοῦν μετὰ σεβασμοῦ τοὺς ἐπιζῶντας παλαιμάχους συναδέλφους των, οἵτινες ἀρκετὰ ἐμόχθησαν διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς σημερινῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως καὶ οἱ ὁποῖοι θὰ λογισθοῦν εὐτυχεῖς, ἂν ἀποχωροῦντες ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἀκούουν ἀπὸ τὸ στόμα τῶν συνεχιστῶν τῶν ἀγῶνων των τὸ «ἄμες δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῶν κάρρονες».*

(*) Γιὰ τὸν Εὐάγ. Αναγνωστόπουλο βλ. σημείωμα (νεκρολογία) τοῦ Γ. Σ. στο περιοδικὸ «Θέματα Συνεταιρισμῶν» 1975 σ. 2113.

γ) Στις αρχές του 1935 (πριν από το κίνημα) εκδηλώνονται αξιόλογες ενέργειες της ΑΤΕ — έπειτα από τις πιέσεις των συνεταιριστών — για κατάρτιση προγράμματος σχετικού με τη μελλοντική συνεταιριστική εργασία του εποπτικού κλάδου και γενικότερα για την ανάπτυξη των Συνεταιρισμών. Στην 6949/13.1.1935 εγκύκλιο της ΑΤΕ, διατυπώνονται τα ακόλουθα (πολύ ενδιαφέροντα και για σήμερα) προς τους Επιθεωρητές Συνεταιρισμών: (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 130).

«Μετά μήνας τινάς συμπληρούται ή πρώτη πενταετία αφ' ης τὸ Κράτος ανέθεσεν εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν τὴν ἐποπτείαν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν.

Τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα, ποῦ ἀποτελεῖ τὸ ἕν τέταρτον τῆς ζωῆς τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν τῆς Χώρας, βάσει τῶν τότε δεδομένων ἐκρίθη ὅτι ἔπρεπε νὰ διατεθῆ κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως εἰς τὴν παρέλασεν ἡ Τράπεζα τοὺς συνεταιρισμοὺς καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς τάξεως καὶ τῆς κανονικῆς λειτουργίας αὐτῶν, ὅπου τοῦτο ἦτο δυνατόν, ἐργασία ἥτις, ἄλλωστε, καὶ ἐπέτρεψε ν' ἀναπτυχθοῦν ἐν τῷ μεταξὺ αἱ ἐργασίαι εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς, ἐνιαχοῦ μάλιστα ἀρκετὰ σημαντικά.

Ἦδη εἰς τὴν ἐπὶ θύραις ἀρχὴν τῆς δευτέρας πενταετίας ἐπιβάλλεται νὰ χαραχθῆ τὸ πρόγραμμα τῆς μελλοντικῆς ἐργασίας, βάσει τῶν σημερινῶν δεδομένων.

Πρὸς τοῦτο καλοῦμεν ὑμᾶς νὰ προσέλθητε εἰς σύσκεψιν εἰς τὸ κεντρικὸν κατάστημα τῆς Τραπεζῆς τὴν 28 Φεβρουαρίου 1935, διὰ νὰ λάβητε γνῶσιν τῆς πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Τραπεζῆς εἰσηγήσεως τῆς ὑπηρεσίας καὶ ὑποβάλητε καὶ ἰδίαις προτάσεις σας πρὸς συζήτησιν. Αἱ προτάσεις σας, διακεκριμέναι

Ἡ σύσκεψις αὐτὴ των επιθεωρητῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν μετὰ τῆς κεντρικῆς Ὑπηρεσίας πραγματοποιήθηκε στις 28.2.1935 καὶ κατέληξε στο παρακάτω χ ρ ῆ σ ι μ ο καὶ γ ι α σ ῆ μ ε ρ α :

«Ἐκρίθη ἀπαραίτητον νὰ ὀχληθῆ τὸ Κράτος διὰ νὰ λάβη τὰ εἰς τὴν εἰσηγήσιν τοῦ κ. Προϊσταμένου τῆς Ὑπηρεσίας ὑποδεικνυόμενα μέτρα τῆς κρατικῆς διοικητικῆς.

κατὰ θέμα ὡς κάτωθι ὀρίζονται ταῦτα, θὰ ὑποβληθοῦν ἐγγράφως, ἐν περιλήψει, θὰ ἐπακολουθήσῃ δὲ προφορικῶς ἡ ἀνάπτυξις καὶ συζήτησις ἐπ' αὐτῶν. Τὰ θέματα περὶ ὧν θ' ἀσχοληθῆ ἡ σύσκεψις εἶναι τὰ ἑξῆς:

Προπαγάνδα, θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ ἐκπαίδευσις:

α) συνεταιρισμένων, β) συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων.

Πῶς θὰ ἡσφαλιζέτο πληρέστερον ἡ καλὴ λειτουργία τῶν συνεταιρισμῶν καὶ δὴ:

α) ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν αὐτῶν, β) ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν, γ) εἰδικῶς ὡς πρὸς τὰς πιστωτικὰς ἐργασίας, δ) ὡς πρὸς τὰς ἀπὸ κοινού συγκεντρώσεις, ε) ὡς πρὸς τὰς ἀπὸ κοινού πωλήσεις, ζ) ὡς πρὸς τὰς ἀπὸ κοινού προμηθείαις.

Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας καὶ ἐπὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐποπτικῶν συνεταιρισμῶν καὶ ἐπὶ τῆς σκοπιμωτέρας χρησιμοποίησεως καὶ ἐπωφελεστερας ἀποδόσεως αὐτῶν. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐνδεικνυομένων τροποποιήσεων τῆς νομοθεσίας περὶ συνεταιρισμῶν. Σχέδια ἐντύπων, βιβλίων, κανονισμῶν, ὁδηγίων διὰ τὴν χορήγησιν αὐτῶν εἰς τὴν τιμὴν τοῦ κόστους εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς. Στατιστικὴ συνεταιρισμῶν. Διάφορα σχετικὰ ζητήματα».

Ἐπὶ τῆς ἐποπτικῆς ἐργασίας τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν μετὰ τῆς κεντρικῆς Ὑπηρεσίας πραγματοποιήθηκε στις 28.2.1935 καὶ κατέληξε στο παρακάτω χ ρ ῆ σ ι μ ο καὶ γ ι α σ ῆ μ ε ρ α :

Ὡς πρὸς τὰ μέτρα τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ΑΤΕ...:

Α'. Τὰ διὰ τὴν κατάρτισιν τῆς στατιστικῆς τῶν συνεταιρισμῶν μέτρα τῆς Τραπεζῆς θὰ ἔπρεπεν νὰ εἶναι ἐπείγοντα

καί συστηματικά, καθόσον άνευ στατιστικής ούδεμίας έρευνα ή μελέτη τών συνεταιριστικών μας πραγμάτων είναι δυνατή.

Β'. Η διά τοῦ κινηματογράφου συνεταιριστική προπογάνδα θά ήτο σκόπιμον νά γίνη διά τής λήψεως κινηματογραφικής ταινίας 2.000 μέτρων εἰς 3 ἢ 4 αντίτυπα. Ἐπιμεία λήψεως τής ταινίας θά ήδυνατο νά εἶναι τὰ ἑξῆς:

- 1) Κρήτη (Τυροκομεῖον Ἰδαίου Ἄντρου, Σουλτανίνα Χανίων),
- 2) Αἴγιον (Συσκευασία καί φόρτωσις σταφιδοκάρπου),
- 3) Μεσσηνία (Σῦκα, συλλογή καί συσκευασία),
- 4) Θεσσαλία (Λάρισσα, συγκέντρωσις σίτου),
- 5) Νιγρίτα (ἐπεξεργασία καπνῶν),
- 6) Ψαχνά (Ἐλαιουργεῖον),
- 7) Λεβάδεια (Πετρομαγούλα, ἐκκοκιστήρια θάμβακος),
- 8) Κρήτη (Οἴνοποιεῖα),
- 9) Κρήτη (Κίτρα).

Δαπάνη δρχ. 250.000. Ἐξοδα μεταφορᾶς καί προβολῆς τής ταινίας εἰς θάρος τών Ἐνώσεων.

Τὰ προτεινόμενα ὑπὸ τοῦ κ. προϊσταμένου θραβεῖα θά ήτο σκόπιμον νά εἶναι:

α) Ἡθικά (διπλώματα καί μετάλλια) εἰς ὀργανώσεις διά τόν καλόν τρόπον τής λειτουργίας καί διά τὰ καλά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν των,

β) Ὑλικά. Ἐν ὄλῳ δραχμῶν 75.000, εἰς συνεταιριστικούς ὑπαλλήλους, ἢ εἰς μέλη διοικητικῶν καί ἐποπτικῶν συμβουλίων ἢ εἰς ἱερεῖς καί διδασκάλους ἢ εἰς ἄλλα πρόσωπα ἔκτος τής συνεταιριστικῆς κινήσεως. Βραβεῖα θά χορηγηθοῦν εἰς ἅπασας τὰς περιφερείας τῶν Ἐπιθεωρήσεων προτάσει τῶν ἐπιθεωρητῶν.

Γ'. Η συνεταιριστική ἐκπαίδευσις, ἡτις κατά τήν ὁμόφωνον γνώμην τοῦ Συμβουλίου ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον δέον νά στραφῆ ἡ Τράπεζα, θά ήτο σκόπιμον νά ἐπιδιωχθῆ:

- 1) Διὰ διαλέξεων πρὸς συνεταιρισμέ-

νους καί μή, διδομένων ὑπὸ τῶν ἐπιθεωρητῶν καί ἄλλων καταλλήλων προσώπων (καθηγηταί Πανεπιστημίου, Δημοσιολογοί) ἐξ ἐκείνων ἄτινα ἐξεδήλωσαν ἐνδιαφέρον διά τούς συνεταιρισμούς. Αἱ τελευταῖαι αὗται διαλέξεις θά ὀργανοῦνται ἀπὸ τούς ἐπιθεωρητάς καί θά λαμβάνουν πανηγυρικόν χαρακτήρα.

Οἱ ἐπόπται ὑποχρεωτικῶς θά κάμνουν εἰδικὰς διαλέξεις κατὰ τὰς Κυριακάς ἐάν δὲν παρίστανται εἰς γενικὰς συνελεύσεις συνεταιρισμῶν, ὅπου ἐπίσης δέον νά κάμνουν ὁμιλίαις.

2) Διὰ περιοδικῶν σχολείων. Ταῦτα θά λειτουργήσουν δι' ὑπαλλήλους καί διά μέλη συμβουλίων, θά ήτο δὲ σκόπιμον νά ὀργανωθοῦν μεταβατικά κατὰ περιφερείας ὀριζομένης ὑπὸ τής Τραπεζῆς. Διάρκεια μαθημάτων 8-15 ἡμέραι. Ἀκροαταί οἱ ὑπάλληλοι συνεταιρικῶν ὀργανώσεων, τὰ μέλη τῶν Συμβουλίων καί πᾶς ἐνδιαφερόμενος. Δαπάνη διά τήν Τράπεζαν μόνον τὰ ξεῶδα τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ. Χρόνος, ὁ κατάλληλος δι' ἐκάστην περιφέρειαν. Ἡ Τράπεζα ὀρίζει τὸ διδακτικόν προσωπικόν διά τήν ἀμοιβήν τοῦ ὁποιοῦ δέον νά διατεθῶσι μέχρις 150 χιλ. δραχμῶν.

3) Διὰ τήν ἐνίσχυσιν πρὸς ἔκδοσιν συνεταιριστικῶν βιβλίων θά ήτο σκόπιμον νά διατεθῆ ἀνάλογος πίστωσις.

4) Διὰ τήν προμήθειαν συνεταιριστικῶν συγγραμμάτων εἰς τούς συνεταιρισμούς καί τήν συγκρότησιν τακτικῶν συσκέψεων τῶν ὀργάνων τής ἐποπτείας καί ἐπιθεωρήσεως, ὁμοφώνως πάντες συνηγόρησαν.

Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ὑπαλλήλων τής ἐποπτείας θά ἔπρεπε κατὰ τήν γνώμην τοῦ συμβουλίου νά γίνη:

- α) Διὰ τής ἰδρύσεως εἰδικοῦ φροντιστηρίου ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ ὅποιον νά φοιτήσουν ἐκ περιτροπῆς δι' ἕξ μῆνας οἱ ἐπόπται κατόπιν προτάσεως τῶν ἐπιθεωρητῶν, χορηγουμένης καί ἡμερησίας ἀποζημιώσεως εἰς αὐτούς. Προβλεπομένη δαπάνη δι' ἕν ἔτος δραχμαί 150.000.

β) Διὰ τῆς χορηγήσεως ἐκπαιδευτικῶν ἀδειῶν διὰ τὸ ἐξωτερικὸν πρὸς παρακολούθησιν τῆς ἐν τῇ Βιέννῃ συνεταιριστικῆς κινήσεως μετὰ πλήρων ἀποδοχῶν μέχρι διετίας.

Ἀναφορικῶς μὲ τὴν διευκόλυνσιν τῆς κανονικῆς λειτουργίας τῶν συνεταιρισμῶν, κρίνεται ἀπαραίτητος ἡ τήρησις ὁμοιομόρφων λογιστικῶν βιβλίων καὶ ὁμοιομόρφου λογιστικοῦ συστήματος.

Ἡ Τράπεζα δέον ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν βιβλίων καὶ τὴν χορήγησιν αὐτῶν εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς μὲ τιμὴν κόστους. Τὰ ἐκτυπωθησόμενα λογιστικά καὶ διοικητικά βιβλία θὰ εἶναι τὰ ἑξῆς:

Αἱ Ἐνώσεις θὰ τηρῶσιν τὰ λογιστικὰ τῶν βιβλία κατὰ τὸ Ἰταλικὸν σύστημα.

Ἡ ὑπηρεσία συνεταιρισμῶν θὰ ἐκδώσῃ εἰδικὰς ὁδηγίας.

Ε' Διὰ τὴν ἐνίσχυσιν ἐκ τῶν κερδῶν τῶν ἀσφαλειῶν πρὸς ὀργάνωσιν τῶν ἀσφαλιστικῶν συνεταιρισμῶν, ὁμοφώνως συνηγορεῖ τὸ Συμβούλιον.

ΣΤ' Ὡς πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως διὰ τῆς σκοπιμωτέρας καὶ εὐμενεστέρας ὑπὲρ αὐτῆς ἀσκήσεώς της πίστεως τὸ συμβούλιον διετύπωσε τὰς ἀντιλήψεις του ὡς κάτωθι:

1) Πρέπει νὰ τείνωμεν πρὸς τὸν συλλογικὸν δανεισμὸν; Τοῦτο σήμερον, ὀλοκληρωτικῶς, δὲν εἶναι σκόπιμον νὰ ἐφαρμοσθῇ. Διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ συλλογικὸς δανεισμὸς εἶναι τὸ καλλίτερον καὶ διὰ τὴν Τράπεζαν καὶ διὰ τοὺς συνεταιρισμοὺς καὶ διὰ τοὺς συνεταιρισμένους ἀγρότας σύστημα, δέον ὅπως εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκάστου ὑποκαταστήματος ἢ ἀντιπροσωπείας ἐκλεγοῦν 1 - 3 συνεταιρισμοί, οἵτινες θὰ ὑποδειχθοῦν ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ καὶ τοῦ ἐπόπτου. Εἰς τούτους θὰ ἐνεργῆται συλλογικὸς δανεισμὸς.

2) Ὅπου εἶναι δυνατὸν ἅς ἐφαρμόζεται ἡ διὰ μέσου τῆς Ἐνώσεως ἄσκησις τῆς πίστεως.

3) Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ δημιουργη-

θοῦν εὐνοϊκώτεροι ὅροι δανεισμοῦ πρὸς τοὺς συνεταιρισμένους. Πρὸς τοῦτο:

α) Νὰ ὀρισθῇ μικρότερον ἐπιτόκιον διὰ τοὺς συνεταιρισμένους.

β) Νὰ προηγήται ἡ πρὸς συνεταιρισμένους χορήγησις.

γ) Νὰ δοθῇ ἐλαφρῶς ἀνώτερον ποσοστὸν δανείου κατὰ στρέμμα πρὸς τοὺς συνεταιρισμένους.

δ) Νὰ εἰσπράττωνται μετ' ἐνδιαφέροντος — ἂν μὴ κατὰ προτίμησιν — αἱ πρὸς τοὺς συνεταιρισμοὺς ὀφειλαὶ τῶν συνεταιρίων.

4) Διαπιστοῦται ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀγροτικῆς πίστεως ἀσκεῖ ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προόδου ἢ τῆς ὀπισθοδρομίσεως τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως (Εἰς τινὰς περιφερείας ἢ ἀσκήσεις τῆς πίστεως εἶναι ἀπροκαλύπτως ἐχθρική πρὸς τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν).

Ζ' Ὡς πρὸς τὴν σκοπιμωτέραν χρησιμοποίησιν τῶν ἐποπτῶν καὶ τὴν μείζονα ἀπόδοσιν τῆς ἐργασίας αὐτῶν τὸ συμβούλιον παρεδέχθη τὰ κάτωθι:

1. Ἡ ἀπόλυτος σχεδὸν ἐξάρτησις τῶν ἐποπτῶν ἀπὸ τοὺς διευθυντάς τῶν ὑποκαταστημάτων καὶ ἰδίως τῶν ἀντιπροσωπειῶν, κρίνεται ὡς σύστημα ἐσφαλμένον. Διὰ τοῦτο προτείνεται ὅπως:

α) Εὐρυνθῇ ἡ δικαιοδοσία τοῦ ἐπιθεωρητοῦ ἐπὶ τῶν ἐποπτῶν.

β) Καθορισθῇ μᾶλλον συγκεκριμένως ἡ δικαιοδοσία τοῦ διευθυντοῦ ἐπὶ τοῦ ἐπόπτου καὶ

γ) Καθορισθοῦν αἱ σχέσεις τῶν ἐπιθεωρητῶν πρὸς τοὺς διευθυντάς.

2. Διαπιστοῦται ἡ ἀριθμητικὴ ἀνεπάρκεια τοῦ ἐποπτικοῦ προσωπικοῦ καὶ προτείνεται ἡ ἀύξησις τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ.

3. Παρ' ἐκάστῳ ἐπιθεωρητῇ τοποθετεῖται ἐπόπτης ὡς βοηθός, χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ καθ' ἅπασαν τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ.

Η' Τὸ συμβούλιον ἐπίσης ἐκηρύχθη ὑπὲρ τοῦ καταρτισμοῦ συνεταιριστικοῦ ἐτησίου προγράμματος εἰς ἐκάστην περι-

φέρειαν υποκαταστήματος ή αντιπροσωπείας. Το πρόγραμμα τούτο θα καταρτίζεται από τον επιθεωρητήν, τον διευθυντήν, τον τεχνικόν επιθεωρητήν ή τον βοηθόν του, τον έπόπτην και έναν αντιπρόσωπον τής Ένώσεως Συνεταιρισμών.

Θ' Ως πρὸς τὴν νομοθεσίαν τῶν συνεταιρισμῶν τὸ συμβούλιον κρίνει ὅτι θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ γίνουν αἱ κάτωθι τροποποιήσεις:

Τὸ 1)3 τῶν εἰς πρώτην ζήτησιν καταθέσεων παρά τοῖς γεωργικοῖς συνεταιρισμοῖς ἢ Ἐνώσεσι νὰ κατατίθεται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ ὑπὲρ ἢ κατὰ ἰσχύουσαι διατάξεις περὶ τόκων δὲν ἔχουσιν ἐφαρμογὴν, προκειμένου περὶ γεωργικῶν συνεταιρισμῶν.

Καταργεῖται ἡ διάταξις περὶ δικαιώματος ἐξόδου συνεταιρισμοῦ ἀπὸ Ἐνωσιν μετὰ ἓν ἔτος.

Προκειμένου περὶ εἰδῶν γεωργικῆς ἀνάγκης ἐπιτρέπεται ὅπως κατόπιν κοινῆς ἀποφάσεως τοῦ διοικητικοῦ καὶ ἐποπτικοῦ συμβουλίου γίνεται ὑπέρβασις μέχρις 20% τοῦ ποσοῦ τῶν δηλώσεων. Τὸ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ ἕξ ὀλοκλήρου δι' ἀπόκτησιν ἐγκαταστάσεων ἢ γεωργικῶν μηχανημάτων.

Ἡ διαγραφή συνταίρου καθυστεροῦν-

δ) Στον νέο Ὄργανισμό τῆς ΑΤΕ που εγκρίθηκε ἀπὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τὸν Δεκέμβριον 1935, μετὰ ἀπὸ τὰς 4 Ὑπηρεσίας τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος ΑΤΕ εἶναι ἡ «Ὑπηρεσία Συνεταιρισμῶν» με 2 τμήματα:

- α) Συνεταιριστικῆς Προπαγάνδας, με 4 Γραφεῖα,
- β) Εποπτείας καὶ ἐλέγχου Συνεταιρισμῶν, με 2 Γραφεῖα.

Οἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Γραφείου Συνεταιρισμῶν τοῦ κάθε Ὑποκαταστήματος ορίζονται στὸ ἀρθρο 91 τοῦ Ὄργανισμοῦ.

Σημαντικὸν εἶναι ὅτι συνιστάται στὴν Τράπεζα Γνωμοδοτικὸν Συνεταιριστικὸν Συμβούλιο με ἀρμοδιότητα τῆ μελέτῃ καὶ συζήτησιν τῶν γενικῶν θεμάτων παραγωγῆς καὶ ἀνάπτυξης τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως καὶ ἡ γνωμοδότηση γιὰ τὰς κάθε χρόνον καθοριζόμενες κατευθύνσεις τῆς ΑΤΕ στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ συνεταιριστικοῦ προγράμματος.

Ἡ σύνθεσις τοῦ Συμβουλίου αὐτοῦ εἶναι πραγματικὰ ἀντιπροσωπευτικὴ. Μετέχουν: Διοικητῆς - Ὑποδιοικητῆς

5 Διοικητικοὶ Σύμβουλοι τῆς ΑΤΕ (2 ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐνώσεων, 2 τῶν Γεωργικῶν Ἐπιμελητηρίων, 1 ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας) 1 ἀντιπρόσω-

τος πλέον τῶν ἕξ μηνῶν τὴν ἀποπληρωμὴν συνεταιρικῆς μερίδος ἐνεργεῖται μετὰ πάροδον ἑνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς προειδοποιήσεως αὐτοῦ διὰ συστημένης ἐπιστολῆς ἢ δικαστικοῦ κλητῆρος.

Ἡ καταδίκη διὰ πταισματικὴν παράβασιν τῆς συνεταιριστικῆς νομοθεσίας ἐπιφέρει αὐτοδικαίως τὴν ἔκπτωσιν ἀπὸ τοῦ αξιώματος τοῦ μέλους διοικητικοῦ ἢ ἐποπτικοῦ συμβουλίου, ἢ δὲ ἐπὶ πλημμελήματι τοιαύτῃ συνεπάγεται ὁμοίως τὴν ἔξοδον ἀπὸ τὸν συνεταιρισμὸν.

Καταργεῖται ἡ περὶ προσόντων διευθυντῶν διάταξις.

Προκειμένου περὶ ἀντιπροσώπων συνεταιρισμοῦ παρ' Ἐνώσει, ἔδρα τούτων θεωρεῖται ἡ κοινότης ὅπου ἐδρεύει ὁ συνεταιρισμὸς τὸν ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει.

Καταργεῖται ἡ διάταξις περὶ ἀντιπροσωπεύσεως γυναικῶν δι' ἐπιστολῆς ἐν τῇ συνελεύσει.

Ἐν περιπτώσει μὴ ἐπιτεύξεως ἀπαρτίας τῆς συνελεύσεως κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν, ἢ συνέλευσις συνέρχεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς ἐπομένης ἐβδομάδος.

Διὰ τὴν ὑπὸ ἐπόπτου ὑποβολὴν μηνύσεως ἐπὶ παραβάσει εἰς βαθμὸν πταίματος ἀπαιτεῖται ἡ ἔγκρισις τοῦ ἐπιθεωρητοῦ.

πος της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, 4 αντιπρόσωποι των Ενώσεων εκλεγόμενοι κατά Γεωγραφικά Διαμερίσματα

2 επιστήμονες ειδικοί στα συνεταιριστικά και γεωργοοικονομικά.

Οι Διευθυντές της Κεντρικής Υπηρεσίας ΑΤΕ.

1 αντιπρόσωπος της Συνεταιριστικής Σχολής.

Οι Καθηγητές της Γεωργικής Οικονομίας (Ανωτάτης Γεωπονικής και Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης).

Ο Τμηματάρχης Γεωργικής Οικονομίας Υπουργείου Γεωργίας.

Παράλληλα εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΑΤΕ (το Νοέμβριο 1935) ο Κανονισμός των Εργασιών όπου προβλέπεται το έργο για τη διαπαιδαγώγηση και προαγωγή της συνεταιριστικής κίνησης και τί θα επιδιώξει η Τράπεζα ως προς τους Συνεταιρισμούς.

ε) Σχετικά με την Εποπτεία είναι και τα ακόλουθα κατά το 1935.

Στην Εποπτεία Συνεταιρισμών αναφέρεται κείμενο του Κ. Χολέβα («Συνεταιριστής» 1935 σ. 117).

Η θέση της Εποπτείας Συνεταιρισμών κατά 1935. Ζωηρή διατύπωση από τον Β. Παπαγεωργίου:

«... θά προτιμῶμεν ἀντί τῆς σημερινῆς θλιβερῆς εἰκόνας τῶν ἐποπτῶν καὶ ἐπιθεωρητῶν, παραριμμένων ὡς ἄχθος ἀρούρης εἰς τινὰ βοηθητικὰ τμήματα τῆς Τραπεζῆς νὰ ἀπετέλουν αὐτόνομον ὀργανισμόν ἐφαπτόμενον μὲν τῶν τραπεζι-

κῶν ἐργασιῶν, ἀλλ' ἐλεύθερον καὶ ἀδέσμευτον ἀπὸ πάσης πλευρᾶς («Συνεταιριστής» 1935 σ. 104). Γιὰ σύγκριση βλ. «Ἡ Ἐποπτεία τῶν Συνεταιρισμῶν ἐν Γερμανίᾳ, κείμενο Δ. Πάνου «Συνεταιριστής» 1935 σ. 133.

Το τέλος 1/4% ἐπὶ τῶν χορηγομένων δανείων υπέρ τῆς Εποπτείας Συνεταιρισμῶν. Νομικὴ ἐξέταση ἀπὸ τὸν Τ.Χ. («Συνεταιριστής» 1935 σ. 263).

Νέοι δόκιμοι Επόπτες στὴν ΑΤΕ ἐπειτα ἀπὸ τὸ διαγωνισμό τῆς 13.10.1935. Ἀπὸ τοὺς 39 υποψηφίους πέτυχαν 23, οἱ: Βασιλείου Κ., Βασιματζίδης Κ., Κανελλόπουλος Γ., Αναστασιάδης Αγ., Μουζακίτης Γρ., Ντούλας Στ., Χουρδάκης Εμμ. τοῦ Μιχ., Αθανασάκης Ι., Κιλίας Κ., Φούμης Εμμ., Κουτσομύτης Ι., Πεδιώτης Κ., Μπαφέρος Β., Σπύρου Ευάγ., Υψηλάντης Π., Κατηφόρης Χρ., Παπαθέου Ευάγ., Πλατάκης Ι., Κελέσογλου Μιχ., Γιαμιᾶς Αθ., Κούτρας Ανδρ., Δρακουλάκος Ιωάν., Γεωργάκης Δημ. Οἱ περισσότεροι προερχόταν ἀπὸ τὴ Σχολὴ Συνεταιριστῶν Ν. 4142 καὶ ἐπαιξάν σπουδαίον ρόλον στὴ συνεταιριστικὴ ἀνάπτυξη (οἱ περισσότεροι ἐφτάσαν Ἐπιθεωρητῆς Συνεταιρισμῶν).

Ενισχύσεις στους Συνεταιρισμούς: Βράβευση Συνετ. Ὀργανώσεων ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν («Συνεταιριστής» 1935 σ. 157) Βραβεύτηκαν οἱ Ενώσεις Πεζῶν, Μάλεμε, Κολυμπαρίου, Καστελλίου γιὰ οἰνοποιία. Καὶ εἰς Ἡλ. Φυτιλήν, Ἠρόεδρον Ε.Γ.Σ. Ἀλμυροῦ, βραβεῖο γιὰ γεωργικὲς πρωτοβουλίες.

3. Ἀντιδράσεις καὶ ἐκμεταλλευτικὲς ἐκδηλώσεις σε βάρος τῶν Συνεταιρισμῶν. Χαρακτηριστικὲς ἐπιπτώσεις. Ἀντίσταση τῶν συνεταιριστῶν.

Επέμβαση Υπ. Γεωργίας. Στὸ τέλος τοῦ 1935 μετὸν Α.Ν. (ΦΕΚ 567/19.11.1935) τὸ Κράτος ἐπεμβαίνει στὴν Εποπτεία μετὸν ἐρμηνεία ὅτι «ὁ Υπουργὸς τῆς Γεωργίας δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἐκτάκτως δια Κρατικῶν ὀργανῶν ἐλεγχὸν καὶ ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων γεωργικῶν συνεταιρισμῶν παντὸς βαθμοῦ καὶ τῶν

αναγκαστικών συνεταιρισμών, ως και των σωματείων αυτών» (όπως παράλληλα με άλλο νόμο ανασυστάθηκε το Τμήμα Γεωργικής Πίστεως στο Υ.Γ.).

— Για τις αντιδράσεις γενικά σε βάρος των Συνεταιρισμών βλ. στο παραπάνω κείμενο του Αριστοτ. Σίδερι το σχετικό με τη νομοθεσία (*).

— Οι αντιδράσεις που υπήρχαν από θιγόμενα συμφέροντα, έγιναν πιο έντονες με την κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά το κίνημα της 1.3.1935 και την ανώμαλη κατάσταση που δημιουργήθηκε σε όλη τη δημόσια ζωή. Από τις πιο χαρακτηριστικές αντισυνεταιριστικές εκδηλώσεις είναι:

α) Η αξίωση ομάδας βουλευτών από την Κυβέρνηση (στο τέλος Μαρτίου 1935), για «διάλυση» των Γεωργικών Συνεταιρισμών. Άμεση υπήρξε η αντίδραση της τότε νεαρής και αδύναμης Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών που απευθύνθηκε στην Κυβέρνηση (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σελ. 156 και «Θέματα Συνεταιρισμών» σελ. 4735/1981) με το επόμενο έγγραφό της:

«Ἡ Πανελληνίος Συνομοσπονδία τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, ἡ ὁποία μόλις πρὸ μηνός ἰδρυθεῖσα ἀποστολὴν ἔχει νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προκοπὴν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως εἰς τὴν χώραν μας, ἔχει τὴν τιμὴν νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν Ὑμῶν ἐπὶ τοῦ ἀδικαιολογήτου τῆς διατυπωθείσης, ὡς ἀνοφέρεται εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον, ἀξιώσεως ὁμάδος βουλευτῶν νὰ διαλυθοῦν οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ ζωηρῶς κατὰ τῆς προσγινόμενης οὕτω ἐναντίον αὐτῶν ἀδικίας.

Οἱ συνεταιρισμοὶ μας, ὄργανα ὄχι μόνον προαγωγῆς τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας τῶν πτωχοτέρων τάξεων, ἰδίως δὲ τῆς μεγάλης μάζης τῶν ἀγροτῶν, ἀλλὰ καὶ συντελεστοὶ ἀυξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος καὶ πρωτοπόροι ἐπαγγελματικῆς προόδου, ἐξυπηρετοῦντες σχεδόν τὸ ἕν τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ μας, ἔχουν τὴν πεποίθησιν ὅτι κατὰ τὸ εἰκοσαετὲς διάστημα τῆς δράσεώς των, παρὰ

τὰς περιπετείας τὰς ὁποίας διήλθε τὸ ἔθνος μας, παραμείναντες πολιτικῶς οὐδέτεροι, ἐξεπλήρωσαν τὸν προορισμὸν των κατὰ τὸν δυνατὸν καλύτερον τρόπον. Σήμερον δὲ ὑπάρχουν πλεῖστοι ὀργανώσεις συνεταιρικοὶ τιμῶσαι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν.

Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία μέχρι τοῦδε ἀναμφισβητήτως ἐπέδειξεν ἐμπράκτως τὸ ἐνδιαφέρον της ὑπὲρ τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τὴν ἐκτίμησιν πρὸς τὸ ἔργον αὐτῶν, θ' ἀπορρίψῃ ἀσυζητητὴ τὴν ἔδικον αὐτὴν ἀξιῶσιν καὶ θὰ εὐαρεστηθῇ νὰ καθησυχάσῃ τὸν συνεταιρισμὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος διατελεῖ ἐκ τοῦ λόγου τούτου εἰς εὐλογον καὶ ζωηρὰν συγκίνησιν, ἀνησυχῶν διὰ τὴν τύχην τοῦ ἔργου του, τὸ ὁποῖον κατόπιν μόχθων καὶ ἀγῶνων κατώρθωσε νὰ φέρῃ εἰς τὴν σημερινὴν ἀξιοζήλευτον θέσιν».

Ἡ πρότασις των βουλευτῶν ἀπορρίφθηκε ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση.

β) Οἱ διάφορες ἐπεμβάσεις που έγιναν ἀπὸ διάφορα κρατικὰ ὄργανα στὴν ὑπαίθρο (ἰδίως Θράκη, Μακεδονία) σε Συνεταιρισμοὺς καὶ Ἐνώσεις. Ἐντα (ὅπως ἀναγράφεται στο «Συνεταιριστής» 1935 σελ. 156):

«Ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Θράκης διελύθησαν τελευταίως διοικητικὰ συμβούλια μερικῶν Ἐνώσεων συνεταιρισμῶν τῆς περιφερείας της, ἄλλων δὲ ἀπελύ-

θησαν ὑπάλληλοι. Τὸ γεγονὸς περιήλθεν εἰς γνῶσιν τῆς Συνομοσπονδίας, ἡ ὁποία ἔσπευσε νὰ ἐπισύρῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχὴν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης καὶ τοῦ

(*) Θεωρητικὲς ἀντιδράσεις με ἀνεπίτρεπτες ἐκφράσεις σε βάρος Σ. Ἰασεμίδη βλ. στο βιβλίο Κ. Καραβίδα «Κοινωνικὴ Πολιτεία» Αθ. 1935 σελ. 58, 70, 72. Βλ. ἐρευνα ΕΚΚΕ σ. 224.

Υπουργείου της Γεωργίας και να ζητήση την επέμβασιν των, ως αρμοδίων έποπτικών αρχών επί των συνεταιρισμών, ίνα ανασταλούν αί άποφάσεις αὐται άπολύσεων και διαταχθῆ έρευνα εν σχέσει με την δρᾶσιν των οργανώσεων και των υπαλλήλων των Ένώσεων κατά την διάρκεια του κινήματος.

Πράγματι τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωρ-

Σχετικά με τὸ θέμα αὐτό, στο πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της Συνομοσπονδίας της 24.6.1935 αναγράφεται ὅτι:

«... ὁ κ. Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου (Αλέξ. Μπαλατζής) παρατηρεῖ ὅτι «καί εἰς τὴν περιφέρειαν Θράκης παρετηρήθησαν εἰς εὐρείαν ἔκτασιν παρεμβάσεις τῶν Κρατικῶν Ἀρχῶν εἰς τὰ τῆς διοικήσεως καὶ λειτουργίας τῶν συνεταιρικῶν οργανώσεων, αἱ ὁποῖαι τείνουν νὰ καταλύσουν σχεδόν πλήρως τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιοικήσεως τούτων καὶ ὑποκαταστήσουν εἰς τὴν θέλησιν τῶν νομίμων ὀργάνων αὐτῶν ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν συμφερόντων των τὴν θέλησιν ἐξωσυνεταιριστικῶν παραγόντων... Ὁ σύμβουλος κ. Σιθρόπουλος παρατηρεῖ ἐπίσης

Αποτέλεσμα αὐτῶν των ενεργειῶν τῆς» 1936 σελ. 67, ὅτι:

«συνεστήθη ἐπιτροπὴ εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνετέθη ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων εἰς τὰ ὁποῖα ὠφείλοντο αἱ γενόμεναι ἀπολύσεις συμβούλων καὶ υπαλλήλων τῶν συνεταιρισμῶν. Ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἀπεδείχθη τὸ ἀστήρικτον τῶν ἐναντίον τῶν συνεταιρισμῶν κατηγοριῶν ὅτι ἀναμιγνύονται εἰς τὴν πολιτικὴν. Βραδέως ἤρχισαν νὰ ἀφρονται τὰ ληφθέντα μέτρα καὶ νὰ

γ) Ἡ ἀπόλυση ἐκλεγμένων εκπροσώπων ἀπὸ τα Διοικητικά Συμβούλια τῆς ΑΤΕ, τῆς ΚΕΠΕΣ, κλπ. καὶ ὁ διορισμὸς σὺς θέσεις αὐτῆς ἄλλων προσώπων τῆς Κυβερνητικῆς ἐπιλογῆς (βλ. καὶ Πρακτικὸ Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Συνομοσπονδίας συνεδρίαση 22.6.1935 σὴν ἐκθεση Ι. Παπαχριστοπούλου). Ὅπως γράφει «ο Συνεταιριστῆς» 1936 σελ. 67:

«Καί ὡς πρὸς μὲν τὴν ΑΤΕ αἱ κατ' αὐτὰς προκηρυσσόμεναι κατὰ νόμον ἐκλογαὶ ἀντιπροσώπων τῶν συνεταιρισμῶν θὰ δώσουν εἰς τὰς Ἐνώσεις τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὑποδείξουν ἐκείνους τοὺς ὁποῖους αὐταὶ προτιμοῦν. Ἀτυχῶς ὁ ἐκ τοῦ

γίας ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς συνέστησε πρὸς τοῦτο ἐπιτροπὴν ἀποτελεσθεῖσαν ἀπὸ τοὺς κ.κ. Ἀντωνιάδην ἀντιπρόσωπον τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας καὶ Λάτση ἀντιπρόσωπον τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς.

Ἡ ἐπιτροπὴ περατώσασα τὴν ἔρευνάν τῆς ἐπανήλθε καὶ πρόκειται ἤδη νὰ ὑποβάλῃ τὸ πόρισμά τῆς».

ὅτι καὶ εἰς τὰς συνεταιρικὰς οργανώσεις τῆς περιφέρειας τοῦ ἐσημειώθησαν τοιαῦται ἐπεμβάσεις. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀποφασίζει ὅπως ἐν εὐθέτῳ περιστάσει προβῆ εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας πρὸς διαφωτισμὸν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων καὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ προξενουμένου κακοῦ διὰ τῶν ἀδικαιολογητῶν ἐπεμβάσεων εἰς τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα αὐτῶν...».

(«Συνεταιριστῆς» 1936 σ. 21 ὅπου ἔκθεση ἐπιθεωρητῆ ΑΤΕ Ι. Παπαχριστοπούλου).

ἦταν, ὅπως σημειώνεται στο «Συνεταιρι-

ἀνακτοῦν οἱ συνεταιρισμοὶ τὴν ἐλευθερίαν των. Ζωηρὰ ὅμως ἴχνη τοῦ σάλου τούτου εἰς θάρος τῶν συνεταιρισμῶν ἀπέμειναν ἢ ἐπὶ μακρὸν, μέχρι πρὸ εἰκοσημέρου περίπου, ἀθαίρετος διοικήσις μιᾶς Ἐνώσεως, ὁ ἀποκλεισμὸς ἄνευ δικαιολογίας παρὰ τὰς διαμαρτυρίας μας Ἐνώσεών τινων ἀπὸ τὸ ἔργον τῆς συγκεντρώσεως τοῦ σίτου...».

Συμβουλίου τῆς ΚΕΠΕΣ ἀποκλεισμὸς τῶν ἀντιπροσώπων τῶν συνεταιρισμῶν ἐγένετο διὰ νόμου, ὁ ὁποῖος στερεῖ τὰς Ἐνώσεις τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων τῆς προτιμησεῶς των μέχρι τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1937. Ἄς ἐλπίσω-

μεν ότι ή Κυβέρνησις αναγνωρίζουσα τὸ δίκαιον τῶν Ἑνώσεων θὰ θελήσῃ νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὰς δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀναγνωρισθῆ εἰς τὰς συνεταιρικές ὀργανώσεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐφαρμο-

γῆς τοῦ θεσμοῦ τῆς προστασίας τοῦ σίτου. Ἡ συνέχισις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἐξ οὐδενὸς λόγου δικαιολογούμενη, ἀποτελεῖ ἔνδειξιν ἐχθρικής πρὸς τοὺς συνεταιρισμοὺς διαθέσεως. . .».

δ) Ἄλλη χαρακτηριστικὴ ἀντίδραση ἐναντίον συνεταιρισμῶν καὶ συνεταιριστῶν περιγράφει ὁ Θ. Πρίνος (βλ. παρακάτω στο Ὑποκεφάλαιον Δ').

ε) Ἡ ὅλη νομοθεσία, μετὰ τὸ Μάρτιον 1935, στα θέματα συνεταιρισμῶν ἀλλὰ καὶ τῆς ΑΤΕ (ἀλλαγὴ Διοικήσεως τῆς κλπ.) εἶναι περιοριστικὴ. ΓΙΑ τὴν ΑΤΕ βλέπε παρακάτω στα Ὑποκεφάλαια Ζ' καὶ ΙΒ'.

στ) ΓΙΑ τὶς ἀντιδράσεις τῶν θιγόμενων ἀπὸ τὶς προμηθευτικὰς ἐργασίας τῶν Ἑνώσεων βλ. στο Ὑποκεφάλαιον ΣΤ' (Ἐάνθη).

Χαρακτηριστικὸ κείμενον τοῦ Θ. Τζωρτζάκη τὸν Μάϊον τοῦ 1935 γιὰ τὴν «παραινῶριση τῶν συνεταιρισμῶν»

Στὴν ὅλη δύσκολη κατάστασις που διαμορφώθηκε γιὰ τὴν συνεταιριστικὴ κίνησι μετὰ τὸ Μάρτιον 1935, προσπάθησε νὰ ἀντιδράσῃ (με τὸν τρόπο που μποροῦσε τὴν περίοδον αὐτῆς τῶν στρατοδικείων κλπ.) ὁ Θ. Τζωρτζάκης. Σε στοχαστικὸ κείμενό του στο «Συνεταιριστής» 1935 σελ. 159 γράφει τὰ ἐπόμενα που ἔχουν γενικότερη σημασία καὶ χρονικὴ ἰσχύ:

«Ὁ κ. JANKEVITCH Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας καὶ Πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἑνώσεως τῶν σεργικῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν ἐξεφώνησε τελευταίως μακρὸν λόγον, ὁ ὁποῖος μετεδόθη ραδιοφωνικῶς καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς ὀλόκληρον τὸν γιουγκοσλαβικόν τύπον. Ἀφοῦ ἐτόνισε τὴν σημασίαν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως καθ' ὅλον τὸν κόσμον καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς γεωργικὰς χώρας, ὁ Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας ἐξήρξε τὴν σημασίαν τῆς γιουγκοσλαβικῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως:

«Σήμερον, εἶπε, ὁ ἀγροτικὸς κόσμος συνιστᾷ τὸ σπουδαιότερον πρόβλημα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ κράτους μας. Τὸ πρόβλημα τοῦτο δὲν θὰ λυθῆ με τούς πολιτικούς, οὔτε με τούς πολιτικούς ἀγῶνας, ἀλλὰ με ἕνα θετικόν σύστημα ὀργανωμένης χωρικῆς οἰκονομίας. Δι' αὐτὸ ὁ συνεργατισμὸς, σύμβολον οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς χειραφετήσεως τῶν χωρικῶν, καθίσταται ἀναγκαστικῶς καὶ ἀδιασείστως τὸ σύμβολον τῆς ἀγροτικῆς συνενώσεως.

Μέσα εἰς τὰς προστριβάς, αἱ ὁποῖαι

κλονίζουσι τὸ σύγχρονον οἰκονομικόν καὶ κοινωνικόν καθεστὼς εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, τὸ συνεργατικόν σύστημα ἀπέδειξεν ὅλα τὰ ἀγαθὰ του καὶ ὅλην τὴν ἀξίαν τῆς εἰρηνευτικῆς του φύσεως. Ἀπέναντι τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ ἐναντίον τοῦ κομμουνισμοῦ ὁ συνεργατισμὸς ἀποτελεῖ ἕνα χριστιανικόν ἰδεῶδες διὰ τὴν λύσιν τῶν θεμελιωδῶν προβλημάτων τῆς κοινωνίας. Ἀποτελεῖ τὴν ἀπόλυτον ἀντίθεσιν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς δικτατορίας μιᾶς τάξεως. Παρεμποδίζει ὅλας τὰς προστριβάς καὶ ἐξισορροπεῖ ὅλα τὰ συμφέροντα ἱκανοποιῶν ὅλας τὰς ἐπιθυμίας.

Διὰ τοῦ συνεργατισμοῦ σκεπτόμεθα κατὰ πρῶτον λόγον νὰ συνενώσωμεν τὸν ἀγροτικόν κόσμον, διὰ νὰ δυναθῶμεν νὰ τὸν ἐφαρμόσωμεν κατόπιν εἰς τούς βιοτέχνους, εἰς τούς ἐργάτας καὶ εἰς τούς ὑπαλλήλους, διότι ὅλαι αὐταὶ αἱ κοινωνικαὶ κατηγορίαι δύνανται νὰ εὕρουσι εἰς τὸ σύστημα τοῦτο τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἰδανικῶν των.

Στερεὰ προσηλωμένοι εἰς τὸ ἰδεῶδες τῆς συνεργασίας, πιστεύομεν ὅτι δι' αὐ-

της θά δυνηθῆ νά θελιωθῆ ἡ ζωὴ τῶν γεωργῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ὑὲ προσπαθήσωμεν νά καταρτίσωμεν ἕνα συνεταιριστικὸν νόμον δι' ὀλόκληρον τὴν χώραν, ὁ ὁποῖος ἐὰ ἐπιτρέψῃ νά συνενώσωμεν ὀλόκληρον τὴν γεωργοσυνεταιριστικὴν κίνησιν τῆς Γιουγκοσλαβίας. Μὲ λίγα λόγια διὰ τῆς ἐνοποιήσεως τῆς 5-λης γεωργικῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως ἐπιδιώκομεν νά συνενώσωμεν τὸν γ.ο.γ. κοσλαϊκὸν ἀγροτικὸν κόσμον».

Οἱ λόγοι τοῦ Γιουγκοσλαύου ὑπουργοῦ ἔρχονται, ὁμολογουμένως, ὡς μία ἔξωθεν παρηγορία πρὸς τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν τῆς χώρας μας, διὰ τὰς ἀπογοητεύσεις τὰς ὁποίας δοκιμάζει αἰτῆ ἀνέκαθεν ἐσωτερικῶς, καὶ ἰδίως τώρα τελευταία. Αἱ ὑπηρεσίαι τῆς καὶ ἡ σημασία τῆς, διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ μας παραγνωρίζονται, αἱ δὲ προσπάθειαι τῆς προσκρούουν εἰς παγεράν ἀδιαφορίαν καὶ ἐκνευριστικὴν δυσπιστίαν. Οἱ λόγοι εἶναι γνωστοί, ἐπανειλημένως δὲ μᾶς ἐδόθη ἀφορμὴ νά τοὺς ἐξηγήσωμεν.

Ἄκόμη καὶ τώρα τελευταία, ἐξ ἀφορμῶν ἀνεξαρτήτων ἐντελῶς τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τῶν συνεταιρισμῶν, ἐξηγήθη χωρὶς δισταγμὸν ἀπὸ βουλευτὰς τινὰς ἢ διάλυσις τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν καὶ ἡ ἴδρυσις νέων τοιούτων ἐπὶ ἄλλων θάσεων(;) Καὶ ἡ πρότασις αὕτη ἐπέρασε ἀδιαμαρτύρητος, δὲν ἐγέννησε κἄν οὔτε ἔκπληξιν. Σὰν νά μὴν ἐπρόκειτο περὶ χιλιάδων ὀργανισμῶν καθ' ὅλην τὴν χώραν μὲ ἑκατοντάδες χιλιάδων μέλη, πού ἐκπροσωποῦν τὸ ἕν τέταρτον τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ καὶ πολὺ πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου τοῦ ἀγροτικοῦ τοιούτου καὶ τὸν συντρέχουν εἰς μέγιστον μέρος τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἀκόμη τῶν κοινωνικῶν του ἐκδηλώσεων. Φανταζόμεθα τί σάλον θά ἐκίνοι ἰμοῖα πρότασις διὰ τὰς ἀνωνόμους ἐταιρείας π.χ. Καὶ ὅμως οἱ συνεταιρισμοὶ κατ' οὐδὲν ὑστεροῦν τούτων εἰς οἰκονομικὴν σημασίαν, ὡς ἀπέδειξεν ἐκλεκτὸς συνεργάτης μας τελευταίως, ἡ δὲ κοινωνικὴ των τοιαύτη εἶναι

ἀνωτέρα πάσης ἄλλης ὀργανώσεως. Διὰ τὴν ἀδικον ὅμως αὐτὴν ἀξίωσιν δὲν ἠκούσθη οὔτε μία διαμαρτυρία, δὲν ἐγένετο οὐδεμία ἐπίσημος διάψευσις ἐκτὸς ἀπὸ ἀνεπισημῶς δεθείσας ἀορίστους τινὰς καθησυχαστικὰς διαθεβαιώσεις.

Κανεὶς δὲν ἐνεθυμήθη, ὅτι ἡ παρατηρουμένη κἄπως θελιώσεις τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς θέσεως τῶν ἀγροτῶν εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἔργον τῶν συνεταιρισμῶν, ἐλησμονήθη ἡ σημαντικὴ ἐνίσχυσις τῶν ἀγροτῶν ἐκ μέρους των κατὰ τὴν καθημερινὴν βιοπάλην, ἠγνοήθη ἡ συμβολὴ των εἰς τὴν γενικωτέραν γεωργικὴν πρόοδον τοῦ τόπου καὶ ἀκόμη ὁ μεγάλος ρόλος τὸν ὁποῖον ἔπαιξαν εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν γεωργίαν καὶ κυρίως διὰ τοὺς γεωργοὺς κοινωφελῶν ὀργανισμῶν. Ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, ὁ Σταφιδικὸς Ὀργανισμὸς, ἡ Ἐπιτροπὴ Προστασίας τῆς Σιτοπαραγωγῆς, ὀφείλονται κατὰ μέγα μέρος καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας δι' ὧν οὗτοι κατέστησαν εἰς τὸν ἀγροτικὸν κόσμον συνειδητὴν τὴν ἀνάγκην των καὶ διεφώτισαν σχετικῶς τοὺς ὑπεθύνους παράγοντας τῆς ὅλης ζωῆς τοῦ τόπου μας.

Ὅλα λησμονοῦνται. Μία κολοσσιαία οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ὀργάνωσις συντονίζουσα τὸν παλμὸν τῆς ζωῆς μιᾶς μεγάλης μερίδος τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, τῆς ὁποίας καὶ ἡ παραμικροτέρα ἀνωμαλία εἰς τὴν λειτουργίαν συνεπάγεται σημαντικὰς διαταραχὰς, ἀντιμετωπίζεται σὰν νά ἦτο πύργος ἀπὸ παιγνιδοχάρτα πού μπορεῖ ἀπὸ τὴν μιᾶ στιγμῆν εἰς τὴν ἄλλην νά ριφθῆ καὶ νά ἀνεγερθῆ ἐκ νέου. Ἥκρῖμα! Περισσότερον διὰ τοὺς ἀδικούς ἐπικριτὰς τῆς σημερινῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, οἱ ὁποῖοι ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν τὴν γνωρίζουν, δηλαδὴ δὲν γνωρίζουν τὴν ζωὴν τοῦ τόπου εἰς τὸν ὁποῖον ζοῦν καὶ θέλουν νά τὸν κατευθύνουν.

Ἴσως ἡ ἀδικος αὕτη ἀξίωσις θά μποροῦσε νά παρέλθῃ ἀπαρατήρητος, ἂν ἄλλαι ἐπισημότεραι ἐνέργειαι δὲν ἄφιναν

νά έννοηθῆ ὅτι εἰς θάρος τῶν συνεταιρισμῶν ὑφίστανται ἐπικίνδυνοι δι' αὐτοῦς παρεξηγήσεις ἂν μὴ καὶ κακὴ διάθεσις.

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας τὰς σημειωθεῖσας μετὰ τὴν ἐθνικὴν περιπέτειαν ἐπεμβάσεις εἰς τὰ ἐσωτερικὰ μερικῶν Ἐνώσεων συνεταιρισμῶν εἰς ὀρισμένας περιφερείας, ἐκ μέρους ἀνωτάτων διοικητικῶν ἀρχῶν. Δι' ἀπλῶν διαταγῶν ἀπελύθησαν σύμβουλοι καὶ ὑπάλληλοι, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν νόμιμα ἐρείσματα ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ στηρίζονται αἱ ἀποφάσεις αὐταί, χωρὶς νὰ προηγηθῆ ἔλεγχος ἐκ μέρους τῆς ἀρμοδίας ἐποπτείας, χωρὶς νὰ ἐρωτηθῆ ἡ κυρίαρχος συνέλευσις. Καὶ διὰ πλείστας περιπτώσεις τὰ πράγματα ἐκκρεμοῦν ἀκόμη σήμερον χωρὶς ἀποκατάστασιν.

Ἄλλ' ὁ ἀποκλεισμὸς τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων, ἔστω καὶ προσωρινός, ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν των εἰς τὴν διοικησιν κορυφαίων κοινωφελῶν ὀργανισμῶν, ὡς ἡ Ἄγροτικὴ Τράπεζα καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ Προστασίας τοῦ Σίτου, ἀποδεικνύουν ἀκόμη περισσότερο τὴν ὑφισταμένην εἰς βάρους τῶν συνεταιρισμῶν παρεξήγησιν καὶ τὴν παραγνώρισιν τῆς σημασίας των. Δὲν ἐνδιαφέρουν τὰ ἀπομακρυνθέντα πρόσωπα. Ἐνδιαφέρουν ὅμως ἡ ἀφαίρεσις ἀπὸ τοὺς συνεταιρισμοὺς δικαιωμάτων ἀνεγνωρισμένων εἰς αὐτοὺς, διὰ τὰς προσπαθείας των πρὸς ἴδρυσιν τῶν κοινωφελῶν αὐτῶν ὀργανισμῶν καὶ εἰς ἀναγνώρισιν τῆς πολυτίμου συμβολῆς των διὰ τὴν προκοπὴν των καὶ τὴν ἐπιτυχίαν των σταδιοδρομίαν.

Καὶ εἰς τί ἔπταισαν οἱ συνεταιρισμοὶ διὰ νὰ καταστοῦν ἄξιοι τῆς τιμῆς αὐτῆς; Μήπως διότι ὁ κόσμος τὸν ὁποῖον ἐγκύρωσ ἔκπροσωποῦν καὶ χάριν τοῦ ὁποῖου μοχθοῦν ἐταλαιπωρήθη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς φρικτῆς μας περιπετείας, διότι ἐζημιώθη, διότι ἐστρατεύθη, διότι διεκινδύνευσε τὴν ὑγείαν του καὶ τὴν ζωὴν του; Ἡ μήπως διότι σταθερὰ προσηλωμένοι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς πολιτικῆς οὐδε-

τερότητος τὴν ὁποῖαν διακηρύσσει ὁ ὀρθόδοξος συνεργατισμὸς, ἀποφεύγουν οἱ ἀνδήποτε ἀνάμειξιν εἰς τὴν πολιτικὴν;

Καὶ ὅμως ἡ τωρινὴ Κυβέρνησις, μὲ ὠρισμένας ἐνεργείας τῆς ὑπὲρ τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων, μᾶς εἶχε κάμει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἀνεγνώριζε τὴν ἀξίαν τοῦ συνεταιριστικοῦ θεσμοῦ καὶ ὅτι, παρακάμπουσα τὰς ἐναντίον τῶν ὑπὲρ τῶν συνεταιρισμῶν μέτρων τῆς ἀντιδράσεως, θὰ ἐσυνέχιζε καὶ ἐκαλυτέρευε τὴν ὑπὲρ τῆς κινήσεως πολιτικὴν τῆς. Παραδόξως ὅμως μερικὰ τελευταῖα τῆς μέτρα, καθὼς τὰ ἀνωτέρω, γεννοῦν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ἀρχικὴ ἀπόφασις ἀναθεωρήθη, ὅτι ἡ ἐναντίον τῶν συνεταιρισμῶν ἀντιδράσις μὲ τὰς πολλαχόθεν προελεύσεις τῆς καὶ τοὺς ποικίλους σκοποὺς τῆς ἐπωφελομένη ἴσως τῆς φυσικῆς διαταραχῆς τὴν ὁποῖαν ἐπέφερε εἰς τὴν ὁμαλὴν ζωὴν τοῦ τόπου τὸ κίνημα, ἐπεκράτησε καὶ ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ περιπίπτουν καὶ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ἀπογοητευτικὴν παραγνώρισιν. Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάμουν διὰ νὰ τοὺς ἀφεθῆ ἐλεύθερος καὶ ἀνεμπόδιστος ὁ δρόμος των; Μήπως νὰ ἐγκαταλείψουν τοὺς βασικοὺς των σκοποὺς πρὸς οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν χειραφέτησιν τῶν πτωχῶν τάξεων, καθὼς ἐπιδιώκουν οἱ ἐξ αὐτῶν ζημιούμενοι οἰκονομικοὶ παράγοντες, ἢ μήπως νὰ δεχθοῦν νὰ μεταβληθοῦν εἰς ἑτεροκινήτους μηχανὰς εἰς χεῖρας τρίτων ὡς ἀξιούσιν τινὲς ὀπαδοὶ τοῦ ἀπολύτου κρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ, θυσιάζοντες τὴν χαρὰν τῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς αὐτενεργοῦ δράσεως, τὴν ἱκανοποίησιν τῆς αὐτοδικήσεως, τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης καὶ ὅλα ὅσα καθιστοῦν ἀποτελεσματικὴν τὴν δρᾶσιν των καὶ δικαιῶνουν τὴν ὑπαρξίν των; Ἡ μήπως πρέπει ν' ἀποθοῦν δοῦλοι τῶν κομμάτων; Ἄλλὰ ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν ἔρρησιν τῆς ἀποστολῆς των, διαστροφὴν τῆς φύσεώς των, καταπάτησιν τῆς συνεταιριστικῆς πίστεως. Θὰ ἐπροτιμοῦσαν καλύτερα νὰ λείψουν.

Εὐτυχῶς οἱ συνεταιρισμοὶ ἔχουν πολὺ

μεγαλύτεραν ζωτικότητα από όσην γενικώς πιστεύεται, ή προσήλωσις τῆς μάζης πρὸς αὐτούς, στηριζομένη εἰς τὰς οικονομικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐξυπηρετήσεις πού τούς προσφέρουν εἶναι ἀκλόνητος, ἡ πίστις τῶν στελεχῶν καὶ τοῦ συνεταιρισμένου κόσμου ἀλύγιστος.

Πιστεύουν δὲ σταθερὰ ὅτι, ὅταν παρέλθουν αἱ ἐκ τῆς γενικωτέρας ἀνωμαλίας προκληθεῖσαι διαταραχαί, τὸ Κράτος θ' ἀναγνωρίσῃ τὸ δίκαιον των, θὰ συνε-

— Αξιόλογο κείμενο του Μίνου Γερακάρη για τις αντιδράσεις ἐναντίον των συνεταιρισμῶν ἀλλὰ καὶ την ἐπιμέταλλευσή τους ἀπὸ μερικοὺς ἄλλους. Εξαιρέται ἡ χρησιμότητα του θεσμοῦ. Καὶ ἀκόμα ὡς Προϊστάμενος τότε τῆς Ὑπηρεσίας Συνεταιρισμῶν τῆς ΑΤΕ ἐκφράζει — με τὸ κείμενο αὐτὸ (που υποβλήθηκε καὶ στη Διοίκηση τῆς ΑΤΕ καὶ στο Ἀνώτατο Οικονομικὸ Συμβούλιο) — καὶ τις υπηρεσιακὰς ἀντιλήψεις τῆς ΑΤΕ σχετικὰ με τὸ θέμα καὶ κυρίως τὴ στάση που πρέπει νὰ ἔχει ἡ ΑΤΕ ἀπέναντι στους συνεταιρισμοὺς.

Γράφει σχετικὰ ὁ Μίνως Γερακάρης («Πανελληνίος Συνεταιριστικὴ Ἐπιθεώρησης» Δράμας 1935 σελ. 34) στο θαυμάσιο αὐτὸ κείμενο του. (*)

«Πολλοὶ εὐρίσκονται εἰς μεγάλην καὶ δικαιολογημένην ἀπορίαν μὴ γνωρίζοντες ἂν πρέπει νὰ πιστεύσουν εἰς τὰς σφοδρὰς ἐπικρίσεις καὶ τὰς λοιδωρίας ἢ εἰς τούς ἐπαίνους καὶ τούς ὕμνους πού ἀκούουν καὶ διαθάζουν ἀναφορικῶς με τούς συνεταιρισμοὺς μας.

«Οἱ συνεταιρισμοὶ εἶναι αἴσχος, ἄθροισμα ἐπιμεταλλευτῶν οικονομικῶν, ἠθικῶν πολιτικῶν κλπ.» λέγουν καὶ γράφουν οἱ μὲν. «Οἱ συνεταιρισμοὶ εἶναι ἡ εὐγενεστέρη ἐκδήλωσις τοῦ τύπου μας καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν, ἀνεκούφισαν ἐβοήθησαν καὶ ἔσωσαν τὸν ἀγρότην καὶ τὸν ἐξύψωσαν ἠθικῶς, οικονομικῶς καὶ κοινωνικῶς, τὸν ἀπήλλαξαν ἀκόμη ἀπὸ ὄλους τούς παντοειδεῖς ἐπιμεταλλευτὰς του ἠθικοῦς, πολιτικοῦ, οικονομικοῦς» λέγουν καὶ γράφουν οἱ ἀντιφρονούντες.

Ἄπειροι τοιοῦτοι ἢ παρόμοιοι ἀλληλοσυγκρουόμενοι χαρακτηρισμοὶ ἠκούσθησαν ἀπὸ τῆς πλεον ἀπομεμακρυσμένης καλύψεως μέχρι τοῦ θήματος τῶν Βουλῶν ἢ τῶν Δικαστηρίων καὶ ἐλέγχθησαν

χίση μαζί των τὴν συνεργασίαν πού μόλις κατὰ τὸν τελευταῖον καιρὸν ἤρχισε, περιορισμένα μὲν ἀλλὰ τόσο ἐπιτυχῶς καὶ θὰ τὴν εὐρύνη πρὸς τὰς ποικίλας ἐκδηλώσεις τῆς οικονομικῆς κοινωνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς μας ζωῆς.

Οἱ συνεταιρισμοὶ δὲν χάνουν τὸ θάρρος των, διότι τὸ ἀντλοῦν ἀπὸ τὴν αὐτοπεποιθήσιν, τὴν συναίσθησιν τῆς δυνάμεως καὶ τὴν ἀνεγνωρισμένην δικαίωσιν τῆς ὑπάρξεώς των».

ἀπὸ τὸν ἀπλοϊκώτερον Ἑλληνα ἕως τὸν μεγαλύτερον ἀξιωματοῦχον εἴτε εἰς τὴν ἐπιστήμην, εἴτε εἰς τὴν πολιτικὴν εἴτε καὶ εἰς τὸν κληρὸν.

Δὲν γνωρίζομεν καμμίαν κοινωνικὴν ἢ οικονομικὴν προσπάθειαν εἰς τὸν τόπον μας, πού νὰ προεκάλεσε τόσο σφοδρὰν κατὰκρυσιν καὶ ἀντιστρόφως νὰ εὐρε τὸσον φλογεροῦς ὑποστηρικτὰς καὶ νομίζομεν ὅτι ἀξίζει νὰ ἐξετασθῇ τὸ φαινόμενον τοῦτο.

Κάθε προσπάθεια πρὸς μεταβολὴν τῆς κοινωνικῆς ἢ οικονομικῆς τάξεως παρουσιάζει ἀντίδρασιν εἰς ἀνάλογον σχέσιν εὐρίσκομένην πρὸς τὴν σοβαρότητα τῆς ἐπιδιωκομένης μεταβολῆς.

Θὰ ἦτο συνεπῶς εὐκόλον εἰς κατανόησιν, τὸ ἀνωτέρω περιγραφέν φαινόμενον, εἰς τὸν ἀναλογιζόμενον ὅτι εἰς τὸ κοινωνικὸν καὶ οικονομικὸν πεδῖον τῆς ἀγροτικῆς Ἑλλάδος καμμία ἀληθῶς ἐπανάστασις σοβαρώτερα ἀπὸ τούς συνεταιρισμοὺς ἐπεχειρήθη τὰ τελευταῖα ἔτη. Σοβαρώτερα ἐννοοῦμεν ἀπὸ ἀπόψεως καθολικότητος καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἀξίας

(*) Φωτογραφία Μίν. Γερακάρη βλ. τομ. Β' σελ. 191)1019 καὶ τόμ. Γ' σ. 137)1289.

συμφερόντων ἄτινα ἐστήριξαν καὶ συμπερόντων ἄτινα συνέτριψεν(1).

Τοὺς ἐπικρίνοντας τοὺς γεωργικοὺς μας συνεταιρισμοὺς διακρίνομεν εἰς δύο κατηγορίας α) τοὺς ἀγνοοῦντας τί εἶναι συνεταιρισμὸς καὶ β) ἐκείνους τῶν ὁποίων τὰ συμφέροντα ἐθίγησαν ἢ ἠπειλήθησαν νὰ θιγῶσι ἀπὸ τὰς συνεταιρικές ὀργανώσεις.

Οἱ πρῶτοι εἶναι περισσότεροι ἀπὸ τοὺς δευτέρους, πρῶγμα εὐεξήγητον ἀνληφθῆ ὑπ' ὄψει ὅχι τόσον ἡ κρατοῦσα γενική ἀμάθεια τοῦ πολλοῦ κοινοῦ ὅσον ἡ συνεταιρική ἀμάθεια τῆς ἰθυούσης τάξεως ἥτις σπανίως ἔδωκε ὄργανα ἐμπνευσμένα συνεταιρικῶς ἄτινα ἀνέλαθον τὸ ἔργον τοῦ προσανατολισμοῦ τῶν ἀγροτῶν εἰς νέας ἰδέας, ἥτοι τοὺς νέους οἰκονομικοὺς τρόπους οἵτινες θὰ ἐξυπηρετοῦν πληρέστερον ἢ σκεπτικώτερον τὰς οἰκονομικὰς του ἀνάγκας. Ἡ πλήρης ὡς ἐκ τούτου ἀγνοία τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας δύναται νὰ προσφέρῃ ὁ συνεταιρισμὸς(2) ἦτο φυσικὸν νὰ φέρῃ πολλοὺς μεταξὺ τῶν κατηγορῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ ἀφοῦ κατὰ τὸ γνωστὸν ἀξίωμα «ὁ ἀνθρώπος χλευάζει ὅ,τι δὲν νοιώθει». Εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας περιλαμβάνονται καὶ οἱ προσθλέψαντες πρὸς στιγμὴν εἰς τὸν συνεταιρισμὸν ὡς εἰς μίαν ραγδαίως θαυματοποιοῦσαν δύναμιν. Οὔτοι ἀνέμε-

ναν, ὡς οἱ Ἄποστολοι τοῦ Χριστοῦ, τὰ θαύματα διὰ νὰ πιστεύσωσι καὶ μὴ ἰδόντες ταῦτα ἢ μὴ δυνηθέντες νὰ τὰ διακρίνωσιν ἀπεγοητεύθησαν καὶ ἀπὸ φίλοι τοῦ συνεταιρισμοῦ μετεβλήθησαν ἀποτόμως εἰς σαρκαστὰς αὐτοῦ. Εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας ἐπίσης περιλαμβάνονται καὶ οἱ ἔχοντες ποίαν τινα οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν οἱ ὅποιοι ἐμυκτήρισαν καὶ περιεφρόνησαν τοὺς τὸ πρῶτον συνεταιρισθέντας πτωχοὺς καὶ ἀδυνάτους. Ἡγνόησαν οὔτοι πρῶτον ὅτι ὁ συνεταιρισμὸς κυρίως τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀδυνάτους πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ δεύτερον ὅτι εἰς τὸν πολὺν λαόν, τὸν πτωχὸν ἀμαθῆ ἔστω, συναντῶνται συχνώτερον καὶ παραμένουσι σταθερώτερον αἱ ἠθικαὶ ἐκείναι ἰκανότητες, ὡς ἡ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καὶ ἡ συναίσθησις τοῦ κοινοῦ συμφέροντος αἵτινες ἀποτελοῦν τὴν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ νὰ δημιουργηθῆ καὶ νὰ κρατήσῃ κάθε μεταρρυθμισ γενικωτέρας σημασίας (3). Ὅντως ὅλαι αἱ κοινωνικαὶ μεταβολαὶ ἐστηρίχθησαν ἐν ἀρχῇ εἰς τοὺς τὰ τελευταῖα καὶ οὐχὶ τοὺς τὰ πρῶτα φέροντας (4) καὶ ὁ συνεταιρισμὸς, ὡς γνωστὸν ἐγεννήθη ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ λαοῦ καὶ ὅχι ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον κανενὸς σοφοῦ ἢ μεταρρυθμιστοῦ. Καὶ εἰς τὸν τόπον μας ἔτι ἀπὸ τὸν ἀπλοϊκὸν λαόν προῆλθεν ὁ συνεταιρισμὸς τῶν Ἀμπελακίων, οἱ ἰδιότυποι ναυτικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ τὸ θαυμάσιον κοινοτικὸν μας σύστημα, τὸ ὅποιον ἐδηλητηρίασεν ἡ σοφία τῶν μεταρρυθμιστῶν τῆς πρώτης δυναστείας.

Ἄπὸ τοὺς κατηγοροὺς ὅμως τοῦ συνεταιρισμοῦ ἐπικινδυνώδεστεροι δὲν εἶναι οἱ ἀγνοοῦντες, διότι εἶναι καλῆς πίστεως καὶ κάποτε θὰ γνωρίσουν καὶ ἀντιλη-

(1) Ἡ προκληθεῖσα ἐν ἀρχῇ καὶ σύγχρονος κατόπιν μὲ τὴν κίνησιν πρὸς ὀργάνωσιν τῶν συνεταιρισμῶν ἀπαλλοτριώσις τῶν τσιφλικῶν ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως βλαπτικῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς σημασίας ἐνέργεια, πλὴν εἴγε χαρακτηριστικὰ περιωρισμένον εἰς ἔκτασιν καὶ ἔθιξεν μόνον ὀλίγων ἀτόμων τὰ συμφέροντα (τῶν ἰδιοκτητῶν) τῶν ὁποίων ἡ διαμαρτυρία ὑπῆρξε κατ' ἀνάγκην ἀνίσχυρος νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ πολλοῦ κοινοῦ.

(2) Κατὰ τὸν GIDE αὐτὸς εἶναι ὁ χαρακτηριστὸν καὶ ἡ ἀξία τῶν συνεταιρισμῶν νὰ μὴ κατορθώθωσιν νὰ εἶναι ὠφέλιμοι, παρὰ δι' ἐκείνους μόνον πού θέλουσιν καὶ γνωρίζουσιν νὰ ἐξυπηρετηθῶσιν ἀπὸ αὐτούς.

(3) Θὰ ἠδύνατο νὰ προστεθῆ καὶ ὅτι ὁ πολὺς λαὸς ἦτοι ὁ πτωχὸς καὶ ἀμαθῆς εὐκολώτερον πιστεύει καὶ γίνεται εὐσπλαστον ὄργανον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐμπνευσμένου δυνατοῦ.

(4) Ἄπὸ τοῦ Χριστοῦ ἕως τὸν Λένιν τὸ ἴδιον παρετηρήθη.

φθοῦν τὰ ἀγαθὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἐκείνοι οἱ ὅποιοι οὐδέποτε θὰ παύσουν κατηγοροῦντες καὶ ὑπομονεύοντες τὸν συνεταιρισμὸν εἶναι ἐκείνοι τῶν ὁποίων ὁ συνεταιρισμὸς θίγει τὰ ποικίλλα τῶν συμφέροντα, ἰδιαιτέρως δὲ οἱ μικρέμποροι καὶ οἱ τοκογλύφοι.

Εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς ἐπολεμήθη ὁ συνεταιρισμὸς ἀπὸ τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν. Ἰσως ὁ ἀγὼν εἶναι δεύτερος παρ' ἡμῖν ἐπειδὴ τὸ μικρεμπόριον εἶναι δυσαναλόγως ὑπερτροφικὸν διὰ λόγους ἰδιοσυγκρασίας, νοοτροπίας, πρὸ παντός ὅμως ἱστορικούς λόγους τῆς ἐπὶ αἰῶνας συμβιώσεως τῆς φυλῆς μας με' ἄλλας φυλάς, ὀλιγώτερον ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ χρήματος ἢ τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας ἢ τῆς βιομηχανίας.

Οἱ μικρέμποροι καὶ οἱ τοκογλύφοι μετήλθον ὅλα τὰ μέσα ἀπὸ τῆς ἠθικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐκθιάσεως μέχρι καὶ τῆς συκοφαντίας, τῆς διαβολῆς καὶ τοῦ σαρκασμοῦ, διὰ νὰ ματαιώσουν τὴν ἴδρυσιν ἢ νὰ ἐπιτύχουν τὴν διάλυσιν ἰδρυθέντος συνεταιρισμοῦ, φυσικὰ δὲ ἐχρησιμοποίησαν καταλλήλως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ τὰ εἰς τούτους συνεταιρισμούς παρουσιασθέντα σφάλματα.

Ὅταν ὅμως παρὰ τὰ ἐκτεθέντα ἐμπόδια καὶ τὸν πόλεμον ὁ συνεταιρισμὸς ἐπέζησε καὶ ἤρχισε κινούμενος, τότε ἤρχισε καὶ ἡ πάλιν αὐτοῦ με' θανάσιμον καὶ ἀκούραστον ἐπίσης ἐχθρὸν τούτους ἐκμεταλλεύσας του.

Ἀπειράριθμοι τοιοῦτοι ἀπὸ ὅλα τὰ στρώματα καὶ ὅλας τὰς θαμίδας τῆς διανοητικῆς κλίμακος προσπαθοῦν διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ νὰ ὑποστηρίξουν παντοῖα ἠθικὰ ἢ οἰκονομικὰ ἀνομολόγητα συμφέροντα, διότι τὸν συνεταιρισμὸν τὸν ἀντελήφθησαν οὗτοι ὡς ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως, ὁ καθείς με' τὸν ἰδικὸν του τρόπον. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται καὶ με' τὸν μανθῶσαν τοῦ ἰδεολόγου καὶ τοῦ ἀγνοῦ συνεταιριστοῦ καὶ πολλάκις πρωτοστατοῦν εἰς τὴν ἴδρυσιν

τοῦ συνεταιρισμοῦ, πάντες δὲ φροντίζουν νὰ μὴν ἰὸ συνεταιρισμὸς μακρὰν ἀπὸ κάθε φῶς, διότι ἔχουν συμφέρον νὰ εὐρίσκωνται εἰς τύφλωσιν οἱ συνεταιῖροι διὰ νὰ τούτους ἐκμεταλλεῶνται ὅσον ἔνεστι ἀκοπώτερον καὶ πληρέστερον. Γνωρίζουν καλῶς ὅτι ὅταν ὁ συνεταιῖρος κατορθώσῃ νὰ διαβάσῃ καὶ κατανοήσῃ τὸ καταστατικὸν καὶ τὰ θεμέλια τοῦ συνεταιρισμοῦ του θὰ ἀπολακτίσῃ τούτους κατήλους τῆς ἰδέας καὶ τοῦτο δὲν συμφέρει εἰς αὐτούς.

Ἐὰν ὁ συνεταιρισμὸς ἐκακοπάθησε εἰς τὸν τόπον μας καὶ ἐδυσφημίσθη ἀκόμη, τοῦτο δὲν ὀφείλεται εἰς τὰ ἐξ ἀγνοίας σφάλματα τῶν «πολλῶν» συνεταιρισθέντων, ἀλλὰ τῶν «ὀλίγων» οἵτινες ἐξ ὀνόματος καὶ διὰ λ)σὸν τοῦ συνεταιρισμοῦ ἠθελημένως ἐκακούργησαν. Ἐκακοπάθησε δηλαδὴ ἀπὸ τούτους ἐκμεταλλεύσας του, οἱ ὅποιοι ἔσπευσαν νὰ ἀπομυζήσουν τὸν συνεταιρισμὸν ὅπως ἔγινε παντοῦ καὶ πάντοτε διὰ κάθε ἰδέαν, διὰ κάθε σύστημα, διὰ κάθε θρησκείαν. Ὁ πολὺς λαὸς συνεταιρισμένος καὶ μὴ εἶναι κατὰ μεγίστην ἀναλογίαν ἐργατικὸς, τίμιος εἰς τὰς συναλλαγὰς του, νοικοκύρης.

Θὰ εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναπτύξωμεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο διὰ νὰ καθορισθῇ ἡ ἔκτασις καὶ τὸ θάθος τῆς γενομένης, πολλαχοῦ δυστυχῶς, παντοειδοῦς ἐκμεταλλεύσεως.

Τινὲς ἀπλοῖκοι ἔσπευσαν νὰ καταλάβουν τὰς διοικήσεις τοῦ συνεταιρισμοῦ διὰ νὰ ἀσφαλίσουν πόρους ὑπὸ μορφὴν «νόμιμον» καὶ «δικαίαν» διὰ τὰς ὑπὲρ τῶν συνεταιρισμῶν ὑπηρεσίας των, ἀνυπάρκτους ἔστιν ὅτε ἡ καὶ ἀμφιβόλου πολλάκις ἀξίας. Τινὲς ἀσκοῦντες παραλλήλως πρὸς τὴν γεωργίαν καὶ ἄλλο τι ἐπάγγελμα, ὀλιγώτερον εὖτοι ὀλιγαρχεῖς, ἐξεμεταλλεύθησαν τὰ συνεταιρικά κεφάλαια εἰς τὰς ἐργασίας των εἴτε ἄνευ κᾶν δανεισμοῦ τινός εἴτε καὶ δανειζόμενοι ἀμέσως ἢ ἐμμέσως καὶ μὴ ἐπιστρέφοντες αὐτά.

Τινὲς ἐπροχώρησαν, πιστώνοντας τοκο-

γλυφικῶς τοὺς συνεταιίρους καὶ εἰσπράττοντες κατὰ τὸν δανεισμόν εἰς τοὺς πιστωτικούς συνεταιρισμούς, τόκους, κεφάλαια καὶ τὴν «δικαίαν ἀμοιβὴν τῶν».

Οἱ μικρέμποροι μάλιστα καὶ οἱ μεταπράται, οἵτινες κατέλαθον καὶ εὐχερῶς τὴν διοίκησιν λόγῳ τῆς ἀσκηθείσης πίεσεως εἰς τοὺς ἐκ τῶν συνεταιίρων ὀφειλέτας τῶν, ἔγιναν εὐθύς ἀμέσως ἐλευθεριώτεροι εἰς τὰς πιστώσεις τῶν ζωοτροφικῶν ἰδίᾳ πολλαπλασιάσαντες οὕτω, μετὸν εὐκόλον δανεισμόν, τὰς καταναλωτικὰς ἀνάγκας τῶν συνεταιίρων ἐνῶ ἡ καταναλωτικὴ τῶν δύναμις παρέμεινεν ἡ ἰδίᾳ.

Οὕτω τὰ ὑπὸ τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν συνομολογούμενα μετὰ τρίτων δάνεια κατενέμοντο ὑπὸ τῶν διοικούντων οὐχὶ μετὸ μέτρον τῶν καλλιεργητικῶν ἀναγκῶν τῶν ἀλλ' ἀναλόγως τῶν ὀφειλομένων εἰς τοὺς διοικοῦντας πιστωτὰς τῶν καὶ περιήρχοντο ταῦτα ἐξ ὀλοκλήρου εἰς αὐτούς, πλὴν ἴσως ψυχίων τινῶν ἄτινα τοὺς διενέμοντο.

Ἄλλοι ἐλάμβανον προμήθειαν ἀπὸ κάθε συναλλαγῆν τοῦ συνεταιρισμοῦ π.χ. ἀγοράν μηχανῶν, προμήθειαν εἰδῶν, πώλησιν προϊόντων, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ δανεισμοῦ παρὰ τῆς Τραπεζῆς τὸν ὅποιον ὑπεστήριζον ὅτι «αὐτοὶ ἐπέτυχον».

Αἱ προμήθειαι ὑπῆρξαν πηγὴ πληθῶς πολυμῶρφων ἀνωμαλιῶν ὧν αἱ πλέον ἴσως χαρακτηριστικαί εἶναι αἱ περιπτώσεις πού ἠγοράσθησαν καὶ κατενεμήθησαν εἰς τοὺς συνεταιίρους ζωοτροφία χωρὶς νὰ εἶναι αὐταὶ ἀπαραίτητοι καὶ ἐπωλήθησαν ἀπὸ τοὺς συνεταιίρους πρὸς ἄμεσον προσπορισμὸν ρευτοῦ χρήματος εἰς τοὺς ἰδίους ἐμπόρους ἀντὶ οὐσιωδῶς κατωτέρας τιμῆς ἐκείνης μετὴν ὅποιαν τὰ εἶχεν ἀγοράσει ὁ συνεταιρισμός. Ἄλλοι — δικολάβοι αὐτοὶ — διὰ τῆς δράσεώς τῶν εἰς τοὺς συνεταιρισμούς προεκάλεσαν σωρείαν δικαστηριακῶν διενέξεων εἴτε αὐτῶν τούτων τῶν συνεταιρισμῶν εἴτε καὶ τῶν συνεταιίρων, ἀπὸ τὰς διενέξεις δ' αὐτὰς ἐπαρπώθη-

σαν ὀλοκλήρον τὸ συνεταιρικόν ταμεῖον τὸ ὅποιον ἐν τέλει ἔμεινεν καὶ ὀφειλέτης εἰς αὐτούς. Ἄλλοι χωρὶς νὰ ἀποβλέψουν εἰς ὑλικά ἀλλ' εἰς ἠθικά ὀφέλη ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὴν ἴδρυσιν συνεταιρισμῶν διὰ νὰ τοὺς μεταβάλλουν εἰς πολιτικά πρακτορεῖα. Παρουσιάσθη εἰσέτι καὶ περίπτωσις νὰ προπαγανδισθῇ ἴδρυσις συνεταιρισμοῦ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν οὐχὶ πολιτευομένων ἀλλὰ θρησκευτικῆς αἰρέσεως τῶν ὀπαδῶν τοῦ παλαίου ἡμερολογίου.

Ἄλλ' ἡ ἀπαρρίθμησις δὲν δύναται νὰ ἐξαντληθῇ ὅσον καὶ ἂν ἐπεκταθῇ. Ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω εἰς τὸν συνεταιρισμὸν ὡς ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως, προσέθετον ὁ καθείς μετὸν ἰδικόν του τρόπον ὅλοι οἱ ἐκ συστήματος ἐκμεταλλευταί, οἵτινες ἀφειδῶς, ὡς γνωστόν, συναντῶνται εἰς ὅλας τὰς κοινωνίας καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς.

Ὁ συνεταιρισμὸς ὅμως, ὅπως ὅλοι αἱ μεγάλοι ἀλήθειαι, ἐνίκησεν ἐν τέλει καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ τὰς δεινάς περιπετείας τὰς ὁποίας ἀντιμετώπισεν.

Ἐνίκησε διότι προσέφερεν ἀνεκτιμητὸς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγρότην μας. Ἡ τοκογλυφία περιορίσθη αἰσθητῶς, ἂν δὲν ἐξηφανίσθη παντοῦ ὅπου ἐλειτούργησαν ἀγροτικοὶ συνεταιρισμοί. Ἡ καλλιέργεια ἠύξήθη καὶ ἐβελτιώθη διότι εὔρετὰ πρὸς τοῦτο μέσα ὁ ἀγρότης χάρις εἰς τὸν συνεταιρισμὸν. Ὅντως καὶ χρήματα μετὰ χαμηλὸν τόκον καὶ λιπάσματα ἐπὶ πιστώσει τοῦ ἐπρομήθευσε καὶ τὸν ἐδίδαξε τὴν χρῆσιν αὐτῶν καὶ τὸν ἐδίδαξε νὰ καθαρίζῃ καὶ ν' ἀπολυμαίνῃ τὸν σπόρον καὶ μηχανὰς διὰ τὴν ἐκχέρωσιν, ἄρροσιν καὶ διὰ τὸν θερισμὸν τοῦ ἔδωσε, καὶ ἐργαστᾶσι διὰ τὴν ἐκθλιψιν τῶν ἐλαιῶν τοῦ ἢ τὴν θιομηχανικὴν ἐπεξεργασίαν τῆς σταφίδος ἢ τοῦ οἴνου τοῦ ὁ συνεταιρισμὸς τοῦ παρεχώρησε. Ὁ συνεταιρισμὸς τὸν ἔμαθε νὰ χρησιμοποιοῖ φάρμακα διὰ τὰς καλλιεργείας τοῦ ἢ τὰ ζῶα του, ὁ ἴδιος τὸν διηυκόλυσε διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐπεξεργασίαν τῆς σταφίδος,

του οίνου, του καπνού, του κίτρου του, την από κοινού έκμετάλλευσιν του γάλακτος, ο ίδιος τὸν ὠδήγησε εἰς τὴν ἀπὸ κοινού ἐφθηνὴν προμήθειαν τῶν γεωργικῶν εἰδῶν καὶ τῶν ζωοτροφῶν, ὁ ἴδιος τέλος τοῦ ἠσφάλισε τὴν ἀπὸ κοινού πώλησιν τῶν προϊόντων του, ἥτις ἐτόνωσε τὴν οἰκονομίαν του.

Τὰ ἐπιτευχθέντα ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς συνεταιρικῆς συνεργασίας παρ' ἡμῖν ὀφείλονται, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ, εἰς τὴν ἀκαταπόνητον ἐργασίαν ὀλίγων ἀλλ' ἐκλεκτῶν συνεταιριστῶν, οἵτινες ἔδρασαν εἴτε ἰδεολογικῶς εἴτε καὶ πρακτικῶς (5). Εἶνε θεθαίως ἀνεπαρκῆ ἀλλὰ δικαιολογούν ὅμως διὰ τὸ μέλλον τὰς καλυτέρας ἐλπίδας.

Τὴν νίκην τοῦ συνεταιρισμοῦ εἰς τὸν τόπον μας ἀμφισβητοῦν τινὲς ἀπὸ τοὺς πιστεύοντας ὅτι δύνανται νὰ κρίνουν ἐπὶ τῶν γενικῶν πραγμάτων τοῦ τόπου μας. Εἶναι φυσικόν τοῦτο διότι παρ' ἡμῖν πολ-

(5) Ὁ GIDE πολὺ χαρακτηριστικῶς γράφει ὅτι «παντοῦ ὅπου εὐρέθη ἓνας ἄνθρωπος ὁ συνεταιρισμὸς ἔδωσε θαυμαστοὺς καρποὺς».

— Για τὶς ἀντιδράσεις ἐναντίον τῶν Συνεταιρισμῶν ἀπὸ Κράτος καὶ ΑΤΕ βλ. ἀκόμη καὶ στο Ὑποκεφάλαιον IB' καὶ «Συνεταιριστής» 1936 σ. 1.

4. Η κομματική ανάμιξη στους συνεταιρισμούς

— Βλ. σχετικὰ καὶ στα παραπάνω κείμενα Αρ. Σίδερι, Θ. Τζωρτζάκη καὶ Μ. Γερακάρη. Ἀκόμα στο Ὑποκ. IB) 1935 ὀρθές παρατηρήσεις γιὰ τὰ κόμματα.

— Στὴν ἐκδόση «Πανελληνίος Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησις» Δράμας τοῦ 1935 δημοσιεύεται ἐνδιαφέρον κείμενο (γραμμμένο το 1934) τοῦ Ὑπουργοῦ Κρατικῆς Υγείνης καὶ ἀντιλήψεως Μιχ. Κύρκου το οποίο ἀναφέρεται στὴν κακὴ ἐπίδραση πάνυ στους συνεταιρισμοὺς τῆς κομματικῆς πολιτικῆς καὶ στὴν ἀνάγκη νὰ ἀπομακρύνουν οἱ συνεταιριστὲς τέτοιες ἐπιδράσεις. Γράφει:

«... Βαθύτατα πιστεύω ὅτι ἐκ τῆς εὐημερίας τοῦ ἀγρότου ἐξαρτᾶται τὰ μέγιστα καὶ τοῦ τόπου μας ἡ εὐημερία καὶ τοῦ ἀστικοῦ καθεστώτος ἡ ἀσφάλεια. Ὁ συνεταιρισμένος ἰδίως ἀγροτικὸς κόσμος, ἀποτελεῖ ἐξέχουσαν διὰ τὸν τόπον δύναμιν, ἡ ὅποια καλῶς χειραγωγουμένη καὶ καλῶς κατευθυνομένη, δύναται σοβαρῶς νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν πρόοδον τῆς Χώρας ἡμῶν. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαραί-

λοὶ ἐκ τῶν μορφωμένων ἔχουν τὸ ἐλάττωμα νὰ εἶναι μεμψίμοιροι, κακόλογοι καὶ νὰ ἱκανοποιοῦνται δυσκόλως, διότι ἴσως ἐπιζητοῦν τὸ τέλειον ἐνῶ στεροῦνται τῆς ἐγκαρτερήσεως καὶ τῆς ἐπιμονῆς ποῦ ἀποκτᾶται τοῦτο καὶ κουράζονται εὐκόλα. Ἔχουν ἀκόμα οὔτοι καὶ τὸ ἐλάττωμα τῶν συχῶν καὶ ἀποτόμων μεταπτώσεων ἀπὸ τῆς ὑπερμέτρου αἰσιοδοξίας εἰς τὴν στείραν ἀπαισιοδοξίαν ἥτις σκοτίζει τὴν διάνοιαν καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ βλέπουν τὴν πραγματικότητά.

Ὁ νοσηρὸς ὀραματισμὸς συνεταιρισμῶν ἀγγέλων μειώνει πολλὰκίς τὸν ζήλον διὰ νὰ προσπαθῆσωμεν νὰ θελιώσωμεν τοὺς συνεταιρισμοὺς ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους οἱ ἴδιοι ἀποτελοῦμεν.

Ἐάν ὅμως πολλοὶ ἀμφισβητοῦν τὴν νίκην τοῦ συνεταιρισμοῦ ἀπὸ ἀπόψεως θετικῶν ἀποτελεσμάτων, ἀρνητικῶς ὅμως οὐδεὶς ἀπολύτως, πιστεύει ὅτι εἶναι δυνατόν ὁ ἀγρότης εἰς τὸν τόπον μας νὰ ζήσῃ καλύτερα ἢ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ζήσῃ κἄν εἰς τὸ μέλλον χωρὶς τὴν συνεταιρικὴν συνεργασίαν».

τητον εἶνε, ἵνα πρὸ παντός αἱ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις πάσης θαθμίδος παραμένωσι μακρὰν τῆς πολιτικῆς, ἀμέτοχοι τῶν κομματικῶν ἐρίδων, αἱ ὁποῖαι, εἰδικώτερον εἰς τὸν τόπον τὸν ἰδικόν μας, διεξαγόμεναι μὲ τὴν σφοδρότητα καὶ τὴν δξύτητα μὲ τὴν ὁποῖαν διεξάγονται, τὴν συγκλονίζουν ἐκ θεμελίων. Οἱ συνεταιρισμοὶ ὡς ὀργανισμοὶ οἰκονομικοῦ καθαρῶς περιεχομένου πρέπει νὰ παραμεί-

νουν άμέτοχοι οίασδήποτε πολιτικής επιδράσεως. Τήν άρχήν τούτην δέν τήν πιστεύω μόνον θεωρητικώς, αλλά καί τήν έφήρμοσα καί πρακτικώς μετά θρησκευτικής ούτως είπειν, εύλαθείας, προτιμήσεως νά θυσιάσω τά πολιτικά μου συμφέροντα παρά νά συντελέσω καί έγώ διά τών φίλων μου, εις τήν επικράτησιν του κακοῦ τῆς πολιτικῆς μικροθίου μεταξύ τών συνεταιρισμῶν. Δέν διστάζω ὅμως νά εἶπω ὅτι ἡ ἰδία στάσις δέν ἐτηρήθη ἀπό ὅλους τούς πολιτικούς παράγοντας καί ὅτι τούναντίον ὑπῆρξαν πολλοί οἱ ὁποῖοι ὄχι ἀπλῶς ἠνέχθησαν ἀλλά πᾶσαν κατέβαλον προσπάθειαν διά νά ἐκμεταλλευσθοῦν πολλαπλῶς τούς συνεταιρισμούς καί ἐπὶ τῶν συνεταιριστικῶν οργανώσεων στηρίζουν τά βάρη τῆς πολιτικῆς καί κομματικῆς τῶν ὑποστάσεως. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου οἱ συνεταιρισμοὶ ἰδίως τῆς Β. Ἑλλάδος διέτρεξαν κίνδυνον σοβαρώτατον, ὁ ὅποιος εἰς μίαν στιγμῆν, ὄχι πολύ ἀπομακρυσμένην τῆς ἐποχῆς μας, ἠπέλιψε νά ἀποσυνθέσῃ τελείως τὰς συνεταιριστικὰς μας ὀργανώσεις καί νά ἀπομακρύνῃ ἀπὸ αὐτάς τὰ πλέον παραγωγικά καί τὰ πλέον σφύρα αὐτῶν στελέχη. Εὐτυχῶς ἀπὸ δύο ἐτῶν ὁ σάλος ὁ ὅποιος συνεκλόνησε τούς συνεταιρισμούς μας ἤρχισε νά καταπίπτῃ. Αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις τὰς ὁποίας ἐνέκλειον οἱ συνεταιρισμοὶ κατίσχυσαν καί αὐτὴν τὴν

στιγμῆν ὁ κίνδυνος, δέν ἐξέλιπε θεθαίως ἐντελῶς, ἀπεμακρύνθη ὅμως ἀρκετὰ ὥστε νά παρέχεται εἰς τούς ὑγιῶς σκεπτομένους ἀγρότας ὅλος ὁ ἀπαιτούμενος καιρὸς διά νά ἀντιδράσουν κατ' αὐτῶν καί τούς ἐκμηδενίσουν. Ἐνώπιον τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως θέλω νά πιστεύω ὅτι καί τὰ πολιτικά κόμματα τῆς Χώρας δέν θὰ ἐπιτρέψουν νά γίνεταί ἀνάμιξις αὐτῶν εἰς τὴν ζωὴν τῶν συνεταιρισμῶν καί ὅτι τούναντίον ἐμφορούμενα ἀπὸ ἓνα ἀνώτερον πνεῦμα στοργῆς πρὸς τὰς ὀργανώσεις τὰς συνεταιριστικὰς καί τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκπρόσωποι, θὰ ἀντιδράσουν ἐν ἀνάγκῃ στρεφόμενα κατὰ τῶν ἀτιθάστων μελῶν τῶν κατὰ τρόπον, ὥστε νά πραγματοποιηθῇ τὸ ἰδανικόν τῆς ἐξ ὀλοκλήρου ἀφοσιώσεως τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων εἰς τὸ ἔργον τῆς γεωργικῆς ἀναπλάσεως, εἰς τὸ ὅποιον τὰ μέγιστα αὐτὴ δύναται νά συμβῶλῃ ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ τόπου ἀλλὰ κυρίως ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ.

Ἄπευθύνω τὸν πλέον ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς τούς ἀγρότας τῆς Δράμας συνιστῶν εἰς αὐτούς νά ἀγρυπνοῦν κατὰ πάσης κατὰ τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν ἐπιβουλῆς ἐν τῇ βεθαίᾳ πεποιθήσει ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προασπίζουσιν πρὸ παντός τὰ καλῶς νοούμενα συμφέροντα αὐτῶν τῶν ἰδίων...».

— Στο ἴδιο θέμα, τὴν μὴ ανάμιξη τῶν διαφόρων κομμάτων στη συνεταιριστικὴ ζωὴ αναφέρεται θεωρητικὰ καὶ ιστορικὰ (για τὴν Ἑυρώπη) ὁ συνεταιριστὴς καθηγητὴς Δ. Καλλιτσονάκης στὴν «Πανελληνίος Συνεταιριστικὴ Ἐπιθεώρησις» τοῦ 1935 σ. 30 ὅπου γράφει γιὰ τὴν ἀρχὴ τῆς οὐδετερότητας: (*)

«Π ο λ ι τ ι κ ῆ ο ὕ δ ε τ ε ρ ό τ η ς. Πολλὰ καί ποικίλα διαφωνία προεκάλεσεν τὸ ζήτημα τῆς πολιτικῆς, κοινωνικῆς ἢ καί θρησκευτικῆς οὐδετερότητος τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως μεταξύ τῶν συνεταιριστῶν. Καί δικαίως διότι εἶναι δυνατόν νά ἐξασκήσῃ τοῦτο σπουδαίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὅλης ἐξελίξεως τοῦ συνεταιρισμοῦ. Μέγα μέρος, τὸ μέγιστον

τοῦ συνεταιρικοῦ κόσμου πρεσβεύει τὴν οὐδετερότητα. Ἡ ἀπὸ καθαρῶς οικονομικά καί ἐν μέρει ἠθικά αἷτια συνεταιρική ἔνωσις ἄλλως τε, ὠθεῖ πολὺ περισσότερο πρὸς στενὴν κοινὴν συνεργασίαν, ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν, κοινωνικῶν ἢ καί θρησκευτικῶν ἀντιλήψεων, παρά πρὸς διχασμὸν.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐγένετο καί παρ' ἡμῶν

(*) Φωτογρ. Δ. Καλλιτσονάκη ὄλ. τόμ. Β' σελ. 60)588

ἀποδεκτή. Καίτοι δὲ ὁ Νόμος δὲν ἀναφέρει αὐτὴν ρητῶς οὐδαμοῦ, ὅμως πάντα τὰ πρότυπα καταστατικά ἀναφέρουν ὅτι εἰς τὰς ἐργασίας καὶ συνεδριάσεις τοῦ συνεταιρισμοῦ δὲν ἐπιτρέπονται συζητήσεις καὶ μέτρα πολιτικῆς φύσεως.

Ποῦ εὐρίσκονται ὅμως τὰ ὅρια τῆς οὐδετερότητος; Προκειμένων θέβαια προφανῶν παραθιάσεων ταύτης ὡς π.χ. τῆς ἀπὸ ὠρισμένης πολιτικῆς ἀπόψεως οὐχὶ δὲ τῶν συμφερόντων τοῦ συνεταιρισμοῦ κρίσεως ζητήματός τινος ὑπὸ τῆς Διοικήσεως, τῆς ἐκλογῆς προσώπων διὰ τὰς πολιτικὰς ἢ κοινωνικὰς τῶν ἀντιλήψεις οὐχὶ δὲ διὰ τὴν συνεταιρικὴν τῶν ἰκανότητα, τῆς προσδέσεως ὀλοκλήρου τοῦ συνεταιρισμοῦ εἰς τὸ πολιτικὸν ἄρμα μερίδος τινός κλπ. ταῦτα πάντα, ἄνευ ἀμφισβολίας, ἀντίκεινται καὶ πρὸς πολὺ εὐρως ἀντιλαμβανομένην οὐδετερότητα. Εἶναι ὅμως παραθιάσις τῆς οὐδετερότητος ἢ ὑποβολὴ ἰδίων συνεταιριστῶν ὑποψηφίων διὰ τὸ κοινοβούλιον, ὅπως τοῦτο ὑποστηρίζεται ὑπὸ μεγάλης μερίδος Ἑγγυλων συνεταιριστῶν;

Ὁ Η. KAUFMANN ἀπεδέχεται τοὺς «ὄρφανούς συνεταιριστὰς βουλευτὰς», καίτοι φρονεῖ ὅτι εἶναι δυνατὸν ἢ συνεταιρικὴ κίνησις νὰ προκαλέσῃ διὰ τούτων τὴν μὴνιν ὄλων τῶν πολιτικῶν μερίδων καὶ ἀντὶ τῆς εὐμενοῦς οὐδετερότητος αὐτῶν τὴν ἀμείλικτον δίωξιν. Θεωρεῖ ὅθεν τοῦτο «ἀπὸ ἀπόψεως τακτικῆς ὡς τελείως ἀσύμφορον», καίτοι δὲν παραθιάζεται διὰ τούτου ἢ οὐδετερότητος. Παρ' ὅλα ταῦτα ἢ ἀνάδειξις τοιούτων ἀντιπροσώπων ἔστω καὶ ὄρφανῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ θεωρηθῇ ὡς πολιτικὴ πράξις, διότι οἱ ἴδιοι οὗτοι συνεταιριστὰς ἀντιπρόσωποι ἀποτελοῦν χωριστὴν μερίδα. Ὁρθότερον λοιπὸν φαίνεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς οὐδετερότητος ἢ ὑποστήριξις ὑπὸ τῶν συνεταιριστῶν ὡς ἐκλογέων τοιούτων ὑποψηφίων, οἱ ὅποιοι θὰ ἦσαν διατεθειμένοι νὰ ὑποστηρίξουν τὰ συνεταιρικά συμφέροντα, καθὼς καὶ ἢ ὑπ' αὐτῶν τῶν μελῶν τῶν συνεταιρισμῶν ὄχι

τῶν ἰδίων συνεταιρισμῶν καταπολέμησις τῶν ὑποψηφίων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι προστατεύοντες κατὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, τὴν μεσαίαν τάξιν, ἐπιδιώκουν τὴν διὰ νομοθετικῶν μέτρων καταπολέμησιν τῆς συνεταιρικῆς κινήσεως.

Ὡς παραθιάζουσαι τὴν συνεταιρικὴν οὐδετερότητα δύνανται νὰ θεωρηθοῦν καὶ αἱ ἐπίσημοι φιλικαὶ συνεννοήσεις τῶν συνεταιρισμῶν ἢ καὶ τῶν συνδέσμων τῶν πρὸς τινὰ πολιτικὴν μερίδα διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ὑποστήριξιν τῆς. Τοῦτο θὰ μετέτρεπε τοὺς συνεταιρισμοὺς μετὰ ταῦτα εἰς ὄργανα τῆς μερίδος ταύτης ἄνευ ἰδίας πρωτοβουλίας.

Τὸ ζήτημα τῆς οὐδετερότητος τῆς συνεταιρικῆς κινήσεως ἐνέχει μεγάλην σημασίαν, ἰδίως διὰ τοὺς καταναλωτικὸς συνεταιρισμοὺς, οἱ ὅποιοι ὡς ἀποτελούμενοι συνήθως ἀπὸ ἐργατικὰς μάζας παρασύρονται εὐκόλως πρὸς τὴν μερίδα τῶν σοσιαλιστῶν δημοκρατικῶν.

Ἡ σπουδαιότερα τοῦ εἴδους τούτου καὶ τοῦ ποιοῦ συνεταιρικὴ ὁμοσπονδία, ὁ ZENTRALVERBAND DEUTSCHER KONSUMVEREINE ὅμως ἀποκροεῖ τὴν πολιτικὴν ἀνάμιξιν διαρρήδην «Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐπιτύχῃ ἢ συνεταιρικὴ κίνησις θὰ τὸ ἐπιτύχῃ ἐξ ἰδίας ἀμέσου ἀνάγκης, οὐχὶ ἐκ φιλίας ἢ ἔχθρας πρὸς πολιτικὴν τινὰ μερίδα, ἀλλὰ τελείως μόνη, διότι αὕτη πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν πέμπτην οὐσίαν τῆς. Οἱ συνεταιριστὰς δύνανται νὰ σκέπτονται περὶ τῆς συνεταιρικῆς κινήσεως ὅπως θέλουν. Δύνανται νὰ ὑπερτιμοῦν τὰ τωρινὰ προτερήματα τῶν συνεταιρισμῶν ἢ τὴν σπουδαιότητά των διὰ τὴν μελλοντικὴν διάπλασιν τῆς οἰκονομίας, δύνανται νὰ κρίνουν ἀστικῶς, σοσιαλιστικῶς, ἰδεολογικῶς, ὑλιστικῶς, ἐπαναστατικῶς, ἀναθεωρητικῶς. Τοῦτο ἀφορᾷ αὐτοὺς καὶ μόνον αὐτοὺς. Εἰς τὴν συνεταιρικὴν κίνησιν ἄρχει ἢ ἀνοχὴ καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν πεποιθήσεων τοῦ πληθίου».

Ἄλλὰ καὶ ὅπο ἄλλης ἀπόψεως τονίζεται ἡ διαφύλαξις τῆς οὐδετερότητος πρὸ παντός τῶν συνεταιρισμῶν καταναλώσεως. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀναπτύξεως καὶ αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν των. Ὁ συνεταιρισμὸς καταναλώσεως λέγουσιν οἱ εἶναι ἤδη θεσμὸς ἐμπεριέχων πραγματικὴν σοσιαλιστικὴν ἰδέαν περιτετεύει λοιπὸν ἡ διὰ τῆς πολιτικῆς ἀναμίξεώς του πρόσληψις πολιτικῆς ἀποχρώσεως. Τὸ τοιοῦτον εἰς μὲν τὰς βιομηχανικὰς πόλεις δὲν θὰ προσέδιδε μεγάλο κέρδος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κινήσεως, ἐνῶ τουναντίον εἰς τὰς μικροτέρας πόλεις καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν θὰ παρεκώλυεν αὐτὴν. Διότι πρόσωπα εὐμενῶς διατεθειμένα διὰ τὸν οἰκονομικὸν σοσιαλισμὸν δὲν θὰ ἀπεδέχοντο καὶ τὸν πολιτικόν.

Εἰς πολλὰ διεθνή σοσιαλιστικά συνέδρια συνεζητήθη τὸ ζήτημα τῆς οὐδετερότητος κατέληξε δὲ ἡ συζήτησις, ὡς συνήθως συμβαίνει εἰς ταῦτα, εἰς γενικὰ ἀκαθορίστους ἀρχάς. Πάντως εἰς τὸ διεθνὲς σοσιαλιστικὸν συνέδριον τῆς Κοπεγχάγης (1910) ἀφέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῶν συνεταιρισμῶν ἡ προσκόλλησις των πρὸς τὰς συντεχνιακὰς ἢ πολιτικὰς ὀργανώσεις καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἐκ μέρους των ἐνίσχυσις. Τουναντίον εἰς τὰ ἔθνη συνέδρια διεγράφησαν περισσότερον σαφῶς τὰ τῆς οὐδετερότητος τῶν συνεταιρισμῶν. Οὕτω τὸ γερμανικὸν σοσιαλιστικὸν συνέδριον τοῦ Μαγδεμβούργου

(1910) καὶ τὸ γαλλικὸν τῶν Παρισίων (1910) ἀπέριψαν κάθε ἐξάρτησιν τῶν συνεταιρισμῶν ἀπὸ τῆς πολιτικῆς καθὼς καὶ κάθε οἰκονομικὴν παροχὴν αὐτῶν πρὸς τὸ σοσιαλιστικὸν κόμμα.

Καὶ ταῦτα μὲν καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν οὐδετερότητα ἢ συμμετοχὴν τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν πολιτικὴν. Αἱ μεγάλαι δὲ μως πολιτικαὶ μερίδες δὲν εἶναι δυνατόν παρά να διαπνέωνται ὑπὸ τοιοῦτων ἢ τοιοῦτων αἰσθημάτων πρὸς τὴν διαρκῶς ἐξαπλουμένην συνεταιρικὴν κίνησιν. Ἄν ἤθελέ τις νὰ συνοψίσῃ τὰς περὶ τοῦ συνεταιρισμοῦ γνώμας τῶν πολιτικῶν μερίδων ἀποθλέπων εἰς τὰς μεγάλας γραμμάς των θὰ ἔλεγεν ὅτι πρὸς μὲν τὴν ἐπαγγελματικὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν διάκεινται εὐμενῶς τὰ φιλελεύθερα κόμματα καὶ ὑποστηρίζοντα τὴν μεσαίαν τάξιν, πρὸς τὴν ἀγροτικὴν συνεταιρικὴν κίνησιν τὰ συντηρητικὰ. Τέλος ἡ καταναλωτικὴ συνεταιρικὴ κίνησις συμπαθεῖται ὑπὸ τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων, ἐνῶ ἀντιπαθεῖται προφανῶς ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν.

Πρὸς τὰ ἄλλα εἶδη τῶν συνεταιρισμῶν ἕκαστον κόμμα προσπαθεῖ νὰ συμπεριφέρῃται ὅσον τὸ δυνατόν ἀντικειμενικώτερον, μὴ παραθλεπομένων ἐννοεῖται καὶ τῶν κατὰ μέρος ἐκλογικῶν συνθηκῶν. Φιλελεύθερα κόμματα π.χ. ἐνίοτε δὲν συμπαθοῦν τὴν καταναλωτικὴν συνεταιρικὴν κίνησιν προσπαθοῦντα νὰ κερδίσουν τοὺς μικραστοὺς κλπ.».

5. Η επίσημη συνεταιριστικὴ θέση τῆς Α.Τ.Ε. κατὰ το 1935

Πέρα ἀπὸ τα ὅσα αναφέρθησαν σε προηγούμενες σελίδες γιὰ τὴ συνεταιριστικὴ δραστηριότητα καὶ στάση τῆς Α.Τ.Ε. κατὰ το 1935 βλ. καὶ στον Ἀπολογισμὸ τῆς («Συνεταιριστῆς» 1936 σ. 156) τα ἐπόμενα πολὺ τιμητικὰ γιὰ τὴς Συνεταιριστικὰς Ὀργανώσεις, τὴ νεοσύστατη Συνομοσπονδία καὶ τὴν Α.Τ.Ε. Καὶ ἀπὸ τα ὁποῖα φαίνεται ὅτι ἀρχισε νὰ ἀναπτύσσεται μιὰ σωστὴ ἐπαφὴ καὶ συνεργασία Α.Τ.Ε.—Συνεταιρισμῶν (μετὰ τὴν κρίσιν των προηγούμενων ἐτῶν) γιὰ συνεταιριστικὴ ἀνάπτυξιν. Γράφει:

«Αἱ πολιτικαὶ ἀνωμαλίαι τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐτους, ἡ διεξαγωγὴ ἐκλογῶν καὶ τὰ λοιπὰ γεγονότα, ἐδημιούργησαν πολυχῶς αὐθαίρετον ἐνέργειαν διοικητικῶν

τινῶν ἀρχῶν κατὰ Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ τῶν Ἐνώσεων αὐτῶν, ἀλλὰ χῶς δὲ ἀναστολήν τῶν ἔργων αὐτῶν ἢ ἄδικον παρεμπόδιον ἀπὸ τῆς κανονικῆς

λειτουργίας των. Τοῦτο ἰδίᾳ παρατηρήθη ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ.

Ἐν τούτοις αἱ συνεταιρικοὶ ὁργανώσεις καὶ εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν ἐπέδειξαν ἀντοχὴν ἐσωτερικὴν, σύνεσιν τῶν διοικούντων καὶ συνοχὴν τῶν μελῶν των, ὥστε ἡ ἐκ τῶν περιστάτικῶν αὐτῶν χαλάρωσις τοῦ ὄλου ἔργου νὰ εἶνε ἐλαχίστη. Καὶ ἡ σχετικὴ ὑπηρεσία τῆς Τραπεζῆς εἰργάσθη μετ' ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθήκον.

Εἰς τὰς δυσχερεῖς ταύτας στιγμάς, ἡ κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἔτους συσταθεῖσα ἐν Ἀθήναις ἀνωτέρα ὁργανώσις τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Χώρας, ἡ «Πανελληνίος Συνομοσπονδία Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν», περὶ ἧς θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω, δραστηρίως καὶ εὐστόχως παρεμβάινουσα, διεφώτισε τὰς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας καὶ καθωδήγησε τὰς ὁργανώσεις πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν περιστάσεων μετὰ ψυχραιμίας καὶ συνέσεως. Ἡ Τράπεζα συνεπικουροῦσα τὴν Συνομοσπονδίαν ἐν τῇ ἀδεκάστῳ αὐτῆς κρίσει, ἐξετέλεσε τὸ ἑαυτῆς καθήκον πρὸς τὸ Κράτος καὶ τὰς ὁργανώσεις καὶ ὑπέδειξε τὴν ἀμερόληπτον καὶ ὑπηρεσιακὴν ἔρευναν ἐπὶ τῶν ἀποδιδόμενων εἰς τὰς συνεταιρικοὺς ὁργανώσεις κατηγοριῶν. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας ἐνέκρινε τὴν πρότασιν τῆς Τραπεζῆς, εἰδικὴ δὲ Ἐπιτροπὴ ἀποτελεσθεῖσα ἐξ ἑνὸς ἀνωτέρου λειτουργοῦ τοῦ Κράτους καὶ ἑνὸς λειτουργοῦ τῆς Τραπεζῆς ἐπελήφθη τοῦ ἔργου τούτου.

Ἡ ἔρευνα αὕτη ἔθεσε τέρμα εἰς τὸ δημιουργηθὲν ζήτημα καὶ διέλυσε τὴν ἐκ τῶν κατηγοριῶν ἀναπτυχθεῖσαν ἀτμόσφαιραν.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ὑπηρεσίας Συνεταιρισμῶν τῆς Τραπεζῆς, κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀνωτέρω δυσχερειῶν, ἐποπλασίασε τὴν ἰδίαν αὐτῆς δραστηριότητα καὶ κατάρθωσε νὰ διατηρήσῃ στενὴν στενωτέραν ἢ ἄλλοτε, ἐπαφὴν μετὰ τούς Συνεταιρισμούς. Οὕτω ἐνῶ ἡ ἀνά τὴν ὑπαιθρον κινήσις τῶν ὁργάνων τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἡ μετὰ ψυχραιμίας ἔρευνα ἢ ἄλλη συστηματικὴ ἐργασία ἦτο δυσχερεστάτη, κατὰ μέγα μέρος τοῦ ἀπολογιζομένου ἔτους, οἱ Ἐπιθεωρηταὶ καὶ οἱ Ἐπόπται συνεταιρισμῶν, ὡς βλέπει τις εἰς τούς ἐκφράζοντας τὴν ἀνά τὴν ὑπαιθρον ἐργασίαν, μνημονευομένους δὲ κατωτέρω ἀριθμούς, εἰργάσθησαν ἐντατικῶς καὶ ἀπέδωσαν ἀξιόλογα ἀποτελέσματα.

Ἐάν ὁμως ἡ ἐργασία τῆς Ἐποπτείας συνέβαλεν ὄχι μόνον διὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ συνοχὴ τῶν ὁργανώσεων, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἀνακοπῇ ἡ παντοειδὴς δραστηριότης αὐτῶν, ἡ ἀξία τῆς τοιαύτης συμβολῆς ἦτο ἐλαχίστη ἐν σχέσει πρὸς τὴν πραγματικὴν ἐσωτερικὴν ἀξίαν καὶ ζωτικότητα τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν καὶ Ἐνώσεων, αἵτινες ὡς ἀπεδείχθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ οἰκονομικὰς, ἀλλὰ καὶ πολιτικὰς ἀνωμαλίας, μετὰ τῆς ἰδίᾳς ἀντοχῆς καὶ ἐπιτυχίας ἀντιμετωπίζουσι καὶ ἐξέρχονται αὐτῶν μετὰ μικροτέρας ζημίας ἢ ἄλλοι ὁργανισμοὶ δρῶντες ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Αἱ δυσχέρειαι ὁμως αὐταὶ ἐάν δὲν ἐπέφερον θετικὴν ζημίαν εἰς τὴν ὅλην συνεταιριστικὴν κίνησιν, ἐπέφερον ὁμως ἀρνητικὴν σημαντικωτάτην τοιαύτην, διότι ἐξ αἰτίας τῆς ἀνεθλήθη ἢ ἐφαρμογῆς εὐρυτάτου συνεταιριστικοῦ προγράμματος διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὁποῦ ἡ Τράπεζα λήγοντος ἔτι τοῦ ἔτους 1934 εἶχεν ἀρχίσει τὴν σχετικὴν προεργασίαν. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο τυχόν ἤδη ἐπεξεργασίας τόσοσ ἀπὸ τοῦ Συμβούλιον τῶν Ἐπιθεωρητῶν Συνεταιρισμῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ Ὑπηρεσιακόν Συμβούλιον τῆς Τραπεζῆς θὰ τεθῇ ὑπ' ὄψει τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Τραπεζῆς ἀρχομένου τοῦ νέου ἔτους, μεθ' ὃ θὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ τοῦ διὰ τοῦ νέου Ὄργανισμοῦ τῆς Τραπεζῆς συσταθέντος Ἀνωτέρου Συνεταιριστικοῦ Συμβουλίου. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν νέαν ἠθικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν συμβολὴν εἰς τὴν κατεύθυνσιν καὶ τὴν προαγωγὴν τοῦ συνεται-

ριστικού πνεύματος παρ' ἡμῖν. Διότι ἀπαρτιζόμενον ἀπὸ τούς ἀντιπροσώπους τῶν συνεταιρικῶν καὶ λοιπῶν γεωργικῶν ὀργανώσεων ἐν τῷ Συμβούλιῳ τῆς Τραπεζῆς καὶ ἀπὸ εἰδικούς ἐπιστήμονας περὶ τὰ θέματα τῆς ἀγροτικῆς καὶ συνεταιριστικῆς οἰκονομίας ἀσχολουμένους καὶ ἀντιπροσώπους τῆς Συνομοσπονδίας καὶ τῶν Ἐνώσεων Συνεταιρισμῶν, περιλαμβάνει τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα λόγω καταρτίσεως, εἰδικῆς μορφώσεως καὶ πείρας εἶνε τὰ ἀρμοδιότερα νὰ γνωμοδοτήσουν καὶ νὰ καθωρίσουν τὰς γενικὰς κατευθύνσεις τῆς Τραπεζῆς ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ. Τὸ Συνεταιριστικὸν Συμβούλιον θὰ συνέρχεται ἐφεξῆς κατὰ Μάρτιον ἐκάστου ἔτους, ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔξαμήνου τοῦ 1936

θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συνεταιριστικῶν προγράμματος τῆς Τραπεζῆς.

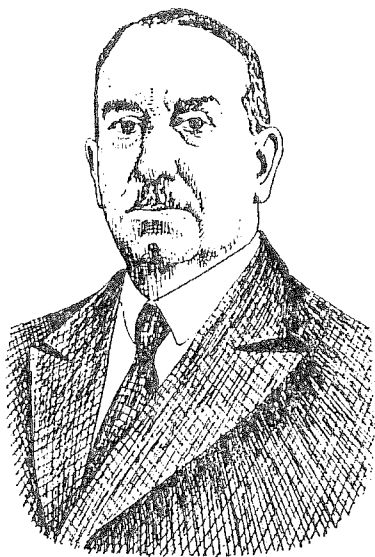
Τοῦ προγράμματος τούτου αἱ γενικαὶ γραμμαὶ εἶνε αἱ ἑξῆς:

1) Ἐκπαίδευσις τῶν Διοικητικῶν καὶ Ἐποπτικῶν Συμβουλίων καὶ τῶν Διευθυντῶν καὶ λογιστῶν τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων.

2) Μετεκπαίδευσις τῶν Ἐποπτικῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς.

3) Κατάρτισις καὶ ἐφαρμογὴ τοπικῶν συνεταιριστικῶν προγραμμάτων ὑπὸ συμβουλίων εἰδικῶς πρὸς τοῦτο συγκροτούμενων κατὰ περιφέρειαν καὶ

4) Προπαγάνδα ἀναπτύξεως τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος διὰ ἐπιτοπίων διαλέξεων, δι' ἐκδόσεως θιβλίων καὶ ἐντύπων καὶ ἄλλων μέσων...».

Γεώργιος Π. Τραπεζίτης (1888-1957)

Ὁ πρῶτος Διευθυντὴς καὶ ὁ πρῶτος μέγιστος ἐπὶ κρησιναικῶν ὑποδιοικητὴς τῆς ΑΤΕ (1929-1936).

Αναλυτικὰ γινε σπουδές, ἀνασκόλησεις, συγγραφές καὶ τὸ ὄλο ἐργο του βλ. στο Βιογραφικὸ Λεξικὸ Βοβολίνη σ. 535-546.

Φωτογραφία του βλ. καὶ στὴ Δεκετηρία ΑΤΕ Ἀθήνα 1940 σελ. 139.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΣ

1. Η κίνηση κατά το 1935 (Στοιχεία Υπουργείου Γεωργίας και ΑΤΕ)

Η αριθμητική κίνηση των Γεωργικών Συνεταιρισμών κατά το 1935 είναι η ακόλουθη κατά τα στοιχεία της αριθμόδας υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας.

Είδη	Ιδρύσεις (και μετατροπές)	Διαλύσεις (και μετατροπές)	Υπάρχοντες στο τέλος του 1935
Πιστωτικοί	97	17	4.609
Προμηθευτικοί	2	1	169
Πωλήσεως	34	2	502
Παραγωγικοί	25	1	503
Διάφοροι	68	1	699
	226	22	6.482

Ανάλυση των διαφόρων ειδών Συνεταιρισμών και κατάταξή τους κατά Νομούς κλπ. βλέπε «Συνεταιριστής» 1936 σελ. 105.

Όμως τα στοιχεία που δίνονται από την Υπηρεσία Συνεταιρισμών της ΑΤΕ για το 1935 διαφέρουν κάπως (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σελ. 157) :

Κατά το 1935 ιδρύθηκαν 259 Συνεταιρισμοί (μαζί με τους αναγκαστικούς) και 5 Ενώσεις. Κατά την Α.Τ.Ε.:

«Οί Συνεταιρισμοί οἷτοι διακρίνονται ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ των εἰς 95 Πιστωτικούς, 63 Παραγωγικούς (ἐκ τούτων οἱ 37 εἶναι ἀναγκαστικοὶ ἀμπελουργικοὶ βάσει τοῦ νόμου 5845 συσταθέντες), 49 ἐνοικιάσεως ἢ ἐξαγορᾶς γαιῶν, 33 πωλήσεως γεωργικῶν προϊόντων, 13 διαχειρίσεως δάσους καὶ χορτονομῆς, 5 διάφοροι καὶ 1 προμηθευτικός.

Ἀναλόγως τῶν γεωγραφικῶν διαμερισμάτων: 86 συνεστήθησαν εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, 53 εἰς τὴν Πελοπόννησον, 38 εἰς τὴν Θεσσαλίαν, 28 εἰς τὴν Μακεδονίαν, 20 εἰς τὴν Κρήτην, 15 εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους, 8 εἰς τὰς Νήσους τοῦ Αἰγαίου, 10 εἰς τὴν Ἠπειρον, 5 εἰς τὴν Θράκην καὶ 1 εἰς τὰς Κυκλάδας...

Ἐξ ἄλλου ἡ ὑπηρεσία ὑπέδειξε τὴν

διάλυσιν τῶν ἀπὸ μακροῦ εἰς ἀδράνειαν διατελούντων Συνεταιρισμῶν. Οὕτω διελύθησαν 182 συνεταρισμοί (ἐξ ὧν 5 δι' ἰδίων ἀποφάσεων) καὶ 3 Ἐνώσεις οὐδέποτε λειτουργήσασαι.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω 182 συνεταρισμῶν τὰ τρία τέταρτα εἶχον συσταθῆ κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1930 περίοδον. Πρὸς τούτους προϋτάθησαν εἰς τὰ οἰκεία Πρωτοδικεῖα πρὸς διάλυσιν 339 ἀκόμη γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί.

Συγκρίνοντες τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1935 ἰδρυθέντων Συνεταιρισμῶν πρὸς τοὺς ἀριθμοὺς τῶν κατὰ τὰ ἀμέσως προηγούμενα δύο ἔτη ἰδρυθέντων (293 τοῦ 1934 καὶ 259 τοῦ 1933) δὲν βλέπομεν νὰ ὑπελείφθῃ σημαντικῶς ἡ ἴδρυσις νέων Συνεταιρισμῶν...».

2. Η συνεταιριστική στατιστική του 1935

Τα στοιχεία της ευρύτερης στατιστικής έρευνας που άρχισε να κάνει η ΑΤΕ το 1935 (αναδρομικά από το 1933) με πρωτοβουλία του Γενικού Επιθεωρητή Δ. Πάνου («Συνεταιριστής» 1936 σελ. 157) δημοσιεύτηκαν (όσον αφορά το 1934, 1935, 1936) το έτος 1940 σε ειδικό τόμο.

Για τα έτη 1933 και 1934 δόθηκαν στοιχεία στα Υποκεφάλαια Ι' του 1933 και 1934.

Η παράθεση εδώ των σχετικών στοιχείων του 1935 θα απαιτούσε πολλές δεκάδες σελίδες. Οι ενδιαφερόμενοι για ειδικές μελέτες μπορούν να μελετήσουν τα στοιχεία αναλυτικά από την παραπάνω πηγή τους, καθώς και από τον «Συνεταιριστή» 1940 σελ. 85, 101, 120 όπου δίδονται και τα στοιχεία συγκριτικά για τα έτη 1933, 1934, 1935, 1936. Στη συνέχεια δίνεται περιληπτική εικόνα της σχετικής στατιστικής έρευνας της ΑΤΕ για το 1935:

Γεωργ. Συνεταιρισμοί την 31.12.1935:

Κατηγορίες	Εν λειτουργία και υπό οργάνωσιν	Μέλη τους	Αδρανούντες	Σύνολο νόμο υφισταμένων
Πιστωτικοί	3.044	195.585	1.283	4.327
Προμηθευτικοί	26	1.689	83	109
Πωλήσεις	333	20.178	148	481
Παραγωγικοί:	248		134	382
ήτοι				
α) Ελασουργικοί	81	6.875	36	117
β) Οινόποιητικοί	112	10.696	31	143
γ) Γαλακτοκομικοί	39	1.211	38	77
δ) Έτεροι παραγ.	16	1.407	29	45
Διάφοροι:	158		491	649
ήτοι				
α) Ένοικ. και εξαγ. γαιών	80	4.812	352	432
β) Διαχειρ. δάσους ή χορτον.	69	13.227	94	163
γ) Εργείων βελτιώσ. (ελευθ.)	1	40	7	8
δ) Κοινής χρήσεως μηχ.	2	136	12	14
ε) Έτεροι	6	158	26	32
Γενικό Σύνολο	3.809	256.014	2.139	5.948
Από τους οποίους ήταν «υπό οργάνωσιν»	183	5.124	—	—

Από τον παραπάνω πίνακα διαφαίνονται τα πολύ αυστηρά κριτήρια με τα οποία χαρακτηρίστηκαν ως αδρανούντες οι υφιστάμενοι συνεταιρισμοί.

Στις σελ. 2 - 7 του τεύχους της Στατιστικής, υπάρχει ανάλυση των παραπάνω στοιχείων κατά επαρχίες, Νομούς, Γεωργ. Δ) τα.

Οι 3.626 λειτουργούντες Συνεταιρισμοί είχαν:

Αριθμό μελών 250.890 άτομα
Απεριόριστο ευθύνη οι 725 Συνεταιρισμοί

Περιορισμένη ευθύνη οι 2.901 Συνεταιρισμοί
 Σύνολο ευθύνης των Π.Ε. 5.482.745.030 δρχ.
 Δηλωθείσες μερίδες 393.366
 Αξία δηλωθεισών μερίδων δρχ. 244.227.612 δρχ.
 Καταβλημένες μερίδες 184.124.763 δρχ.
 Ανεξόφλητο υπόλοιπο μερίδων 60.102.849 δρχ.

(Υπάρχει και ανάλυση κατά κατηγορίες συνεταιρισμών και κατά Γ. Δ/τα στις σελ. 22 - 25).

Το ε γ ε ρ γ η τ ι κ ό ν του Ισολογισμού 31.12.1935 των λειτουργούντων Συνεταιρισμών ήταν σε δρχ.:

Λαβείν από μερίδες	60.102.849
Απαιτήσεις εκ δανείων	1.208.069.076
Ταμείον	15.795.526
Χρεώγραφα	3.512.635
Πρώτες ύλες και εμπορεύματα	6.803.200
Μηχανές	29.497.338
Ακίνητα	43.447.425
Εγκαταστάσεις	44.009.418
Καταθέσεις εις ΑΤΕ	53.222.991
Καταθέσεις εις Ενώσεις	11.581.570
Άλλες Καταθέσεις	4.886.065
Συμμετοχή εις Ενώσεις κι άλλους οργ.	24.975.760
Λοιποί Λογαριασμοί ενεργ.	173.219.505
Ζημιές	14.183.292

ΣΥΝΟΛΟ λογισμίου Ενεργητικού δρχ. 1.693.306.650

(Τιμή κόστους μηχανών, ακινήτων, εγκαταστάσεων δρχ. 162.529.595).

Το Π α θ η τ ι κ ό ν του Ισολογισμού 31.12.1935 όλων των λειτουργούντων Συνεταιρισμών (σε δρχ.):

Αξία δηλωθεισών μερίδων	244.227.612
Αποθεματικό τακτικό	27.557.350
Αποθεματικό έκτακτο	96.846.240
Άλλα αποθεματικά	32.819.756
Οφειλόμενα δάνεια καλλιεργητικά	652.508.574
Οφειλόμενα δάνεια επί ενεχύρω	329.922.319
Οφειλόμενα δάνεια μακροπρόθεσμα	64.925.252
Καταθέσεις συνεταιρίων	19.863.182
Καταθέσεις τρίτων	4.404.469
Κέρδη	24.642.073
Λοιποί λ) σμοί παθητικού	195.589.823

ΣΥΝΟΛΟ λ) σμών Παθητικού δρχ. 1.693.306.650

(Υπάρχει ανάλυση των παραπάνω στοιχείων, κατά κατηγορίες Συνεταιρισμών και κατά Γεωργ. Δ/τα, στις σελ. 26 - 32).

Η κίνηση των ληφθέντων δανείων από τους Συνεταιρισμούς κατά το έτος ήταν η ακόλουθη (σε χιλιάδες δρχ.):

	Καλλιεργ.	Ενέχυρο	Μ.Μ.Πρ.	Σύνολο
Οφειλόταν την 1.1.1935	575.050	324.282	34.419	933.752
Ελήφθησαν κατά το 1935	722.617	288.343	40.807	1.051.768
Επεστράφησαν το 1935	645.159	282.702	10.301	938.164
Υπόλοιπο της 31.12.1935	652.508	329.922	64.925	1.047.356

Η κίνηση των χορηγηθηθέντων δανείων από Συνεταιρισμούς ήταν η ακόλουθη (σε χιλ. δραχ.):

Οφειλόταν την 1.1.1935	1.133.828
Χορηγήθηκαν κατά το 1935	1.134.835
Επεστράφησαν κατά το 1935	1.060.594
Υπόλοιπο οφειλόμενο στις 31.12.1935	1.208.069

Άλλες εργασίες των Γεωργικών Συνεταιρισμών κατά το 1935:

Η στατιστική του 1935 εμφανίζει τις παρακάτω εργασίες των Γεωργικών Συνεταιρισμών (σε δραχ.):

Προμηθεύτηκαν είδη γεωργικής χρήσεως	107.989.929
Προμηθεύτηκαν είδη οικιακής χρήσεως	30.029.772
Με από κοινού χρήση μηχανών έγινε παραγωγή προϊόντων (οκάδ.)	27.286.223
Από αυτή ανήκαν σε συνεταίρους (οκάδ.)	17.143.883
Αγοραία αξία του συνόλου των παραχθέντων ειδών	214.871.187
Από κοινού επεξεργασία προϊόντων:	
α) Αξία πρώτης ύλης δραχ.	19.696.911
β) Ποσότης παραχθέντων ειδών (οκάδ.)	5.568.111
γ) Πωλήθηκε από κοινού ποσότητα οκάδ.	3.008.222
δ) Αξία πωληθέντων προϊόντων από τα παραπάνω	11.753.535

Εργασίες από κοινού πωλήσεις προϊόντων (χωρίς επεξεργασίας)

Ποσότητες οκάδ.	44.395.098
Αξία τους δραχ.	344.543.267

Έσοδα Συνεταιρισμών από κοινή χρήση μηχανών δραχ.	19.748.196
Έσοδα Συνεταιρισμών από εργαλαδικές εργασίες δραχ.	338.650
Έξοδα διαχειρίσεως των Συνεταιρισμών	23.822.793

(Υπάρχει και ανάλυση κατά Γεωγρ. Δ/τα)

Από όλα τα παραπάνω στοιχεία διαφαίνεται μια πολύ αξιόλογη δραστηριότητα των πρωτοβάθμιων Γ. Συνεταιρισμών (ανάλογα βέβαια με τις συνθήκες της εποχής εκείνης).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

(ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ)

Πέρα από τα γενικά στατιστικά στοιχεία (για ιδρύσεις, αριθμό υπαρχόντων, εργασίες, κεφάλαια, κλπ) που περιέχονται στο ειδικό αναλυτικό στατιστικό τεύχος της ΑΤΕ (έκδοση 1940) για το 1935, και περίληψη των οποίων δόθηκε στο προηγούμενο Υποκεφάλαιο Γ', υπάρχει και άφθογο υλικό πληροφοριών για δραστηριότητες, διαπιστώσεις, υποδείξεις κλπ. που μας δίνουν σαφέστερη την εικόνα των κατακτήσεων, των αδυναμιών, των δυνατοτήτων και της προοπτικής κατά την εποχή εκείνη. Αυτό οφείλεται στο ότι, με τη συμπλήρωση 20ετίας από το Ν. 602/1915, έγινε το 1935 η έκδοση πανηγυρικού τεύχους του περιοδικού «ο Συνεταιριστής», όπου συγκεντρώθηκε ό,τι καλύτερο υπήρχε την εποχή εκείνη από συνεταιριστές και θέματα. Πρόκειται για μια μεγάλη προσφορά του Θ. Τζωρτζάκη προς την κίνηση. Πολύ αξιόλογη επίσης υπήρξε η προσφορά της εφημερίδας της Δράμας «Συνεταιριστική Ηχώ» με την έκδοση από αυτή ειδικού Λευκώματος για την συνεταιριστική 20ετία 1915 - 1934, όπου συγκεντρώθηκαν κυρίως πληροφορίες για τη συγκρότηση των Ενώσεων Συνεταιρισμών της Βορείου Ελλάδος, πολύτιμες σήμερα. (Βλέπε στο Υποκεφάλαιο Ε').

Στη συνέχεια δίνουμε μια περίληψη του σχετικού υλικού από πληροφορίες για δραστηριότητες, αλλά και από υποδείξεις εκλεκτών ειδικών την εποχή αυτή, εποχή που αποτελεί όριο - σταθμό για τη συνεταιριστική κίνηση και που (με την ίδρυση και της Συνομοσπονδίας, την επίδραση πάνω στην ΑΤΕ, το πέρασμα της οικονομικής κρίσης, κλπ.) φαινόταν να άνοιγε μια νέα περίοδος επέκτασης και δραστηριότητας, που δυστυχώς ανακόπηκε σύντομα από την κακή πολιτική κατάσταση, την 4η Αυγούστου, τον πόλεμο, την ξενική κατοχή, τον διχασμό, κ.λπ.

— Ο μεγάλος συνεταιριστής πολιτικός Αλ. Μυλωνάς, αναφερόμενος στη σημασία των συνεταιρισμών ως θεσμού, υποστηρίζει — με ανάλυση και επιχειρήματα — ότι η ολοκλήρωση της συνεταιριστικής οργάνωσης είναι οικονομική και κοινωνική ανάγκη για την ανθρωπότητα («Συνεταιριστής» 1935 σελ. 11).

— Ο Αριστοτ. Σίδερης (Γερουσιαστής, Καθηγητής) αναφέρεται στην ανάπτυξη και τις υπηρεσίες των Συνεταιρισμών, αλλά τονίζει περισσότερο τις ελλείψεις που παρατηρούνται τότε και τους λόγους στους οποίους οφείλονται («Συνεταιριστής» 1935 σελ. 13). Οι παρατηρήσεις του έχουν αξία και σήμερα.

— Στην ανάγκη της σοβαρής οργάνωσης της παραγωγής, με από κοινού επεξεργασία και πώληση των γεωργικών προϊόντων δια των συνεταιρισμών, αναφέρεται ο Γ. Σερβάκης (Τηλεμαχ. Υ.Γ.). Την εξυπηρέτηση της επιτακτικής αυτής ανάγκης επεδίωξε (λέγει) η θεσμοθέτηση από την Πολιτεία ειδικών Οργανισμών που στηρίζονται σε αναγκαστικούς συνεταιρισμούς (Ταμεία Αμύνης Οικοπαραγωγής Λευκάδος, Θήρας, Ένωση Κιτροπαραγωγών Κρήτης, Αναγκ. Συνεταιρισμός Αμπελοουργών Χαλκίδας, Ένωση Οικοπ. Συνεταιρισμών Σάμου, Οργανισμός Προστασίας Αμπελοουργών Αττικοδοιωτίας, κλπ. («Συνεταιριστής» 1935 σ. 30).

— Την καλύτερη χρησιμοποίηση του πιστωτικού συνεταιρισμού από την ΑΤΕ και ακόμα την χρησιμοποίηση γενικά των συνεταιρισμών σε άλλους τομείς, υποδεικ-

νύει με στοιχεία και επιχειρήματα ο Γρ. Φαρμάκης, όπως την: παραγωγή και διάθεση γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων - την κατανάλωση - την εκτέλεση έργων εγγείων βελτιώσεων - την εκτέλεση έργων κοινής ωφελείας - τις γεωργικές ασφαλίσσεις - την κτηνοσφάλεια - την εξυπηρέτηση άλλων περιπτώσεων αναγκών («Συνεταιριστής» 1935 σ. 32).

— Στη μεγάλη σημασία για την Ελλάδα της αναπτύξεως της δενδροκομίας και το ρόλο που πρέπει να παίξουν σ' αυτό οι δενδροκομικοί συνεταιρισμοί, αναφέρεται ο γεωργολόγος Σπ. Χασιώτης και υποδεικνύει σειρά ενεργειών («Συνεταιριστής» 1935 σελ. 41).

— Στο ρόλο που μπορούν να παίξουν οι συνεταιρισμοί για την τεχνική γεωργική πρόοδο αναφέρεται ο Ν. Αναγνωστόπουλος. Αναφέρει παραδείγματα πρωτοβουλιών όπως: του Συνεταιρισμού Μεσορόπης Παγγαίου («ο Συνεταιρισμός αυτός σπουδάζει δι' εξόδων του ως γεωπόνον ένα νέον εκ Μακεδονίας, προσεπάθησε δι' αυτού να καλλιεργήσει υποδειγματικώς εν κτήμα τοῦ Συνεταιρισμοῦ καὶ νὰ υποδοθηθῆσθε αὐτῷ τὴν τεχνικὴν πρόοδον ἐν τῷ χωρίῳ του»), των ελαιουργείων Μυτιλήνης, Κρήτης και αλλαχού και γενικά συνεταιριστικών οιοποισιών που είναι τα τελειότερα από απόψεως εγκαταστάσεων και λειτουργίας. Επίσης την περίπτωση του Συνεταιρισμού Ραχιάς - Βερροίας (παρήχθη το ανώτερον ποιοτικά γωπόν βούτυρο αγελάδος, έγινε βελτίωση με επιλογή της βραχύκερης φυλής αγελάδος Β. Ελλάδος). Ακόμα της Ενώσεως Βερροίας (για την ίδρυση — σε συνεργασία με ΑΤΕ — κτηνιατρικού κέντρου προς επίδρασιν της υγείας των ζώων). Των Συνεταιρισμών Μακεδονίας (αγορά και συντήρηση καλών ταύρων 'Ισκαρ). Διαφόρων άλλων συνεταιρισμών (για λιπάσματα και σπόρους).

— Στο ρόλο που μπορούν να παίξουν οι Συνεταιρισμοί και οι Ενώσεις για την προμήθεια βελτιωμένων σπόρων αναφέρεται ο Ι. Παπαδάκης («Συνεταιριστής» 1935 σ. 57).

— Στο ίδιο θέμα (τεχνική πρόοδος δια των συνεταιρισμών) αναφέρεται αναλυτικά και ο Σωτ. Πετρόπουλος (Προϊστάμενος της Τεχνικής Υπηρεσίας ΑΤΕ) και εξαιρεί την πρόοδο στην Κρήτη και την Λέσβο, ενώ παράλληλα αναφέρεται στα διάφορα προϊόντα και θέματα («Συνεταιριστής» 1935 σελ. 62).

— Ο Ν. Ρουσόπουλος (Διευθυντής Ινστιτούτου Σταφίδας) τονίζει τον ρόλο των συνεταιρισμών ως συντελεστών τεχνικών και επιστημονικών προόδων στη θεωρία και στην εφαρμογή («Συνεταιριστής» 1935 σελ. 65).

— Στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών στα υδραυλικά έργα αναφέρεται ο Β. Γανώσης (Τμηματάρχης της ΑΤΕ). Με ιστορική επισκόπηση (δυστυχώς και από την αρχαιότητα) αναφέρεται στους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς εγγείων βελτιώσεων (των οποίων όμως και υποδεικνύει τα μειονεκτήματα από την αναγκαστικότητα). Μέχρι το τέλος του 1934, γράφει, ιδρύθηκαν 29 (τους αναφέρει ονομαστικά) από τους οποίους λειτουργούν μόνο οι 6 («Συνεταιριστής» 1935 σ. 45).

— Στους αλληλασφαλιστικούς συνεταιρισμούς αναφέρεται ο Χρ. Ευελπίδης (δουλευτής, τ. Γεν. Γραμ. Υ.Γ.). Πληροφορεί ότι σ' αυτούς αναφέρονται ο ν. Τ.Φ.Ι.Σ. του 1910 «περί ασφαλιστικής συμβάσεως» (όπου καθορίζονται τα των αμοιβαίων ασφαλίσεων), ο ν. 602 που επιτρέπει την ίδρυση αλληλασφαλιστικών συνεταιρισμών εκτός της ασφαλίσεως ζωής (με εξαίρεση όμως των εργατικών ατυχημάτων), το Ν.Δ. 2.7.1926 «περί γεωργικών συνεταιρισμών αλληλασφαλείας» που κυρώθηκε με νόμους 3313 του 1927, 5219 του 1931. Σημειώνει ότι ενώ οι γεωργικοί

δεν προχώρησαν (εκτός 1 στην Άρτα) οι διομήχανοι ίδρυσαν από το 1931 αλληλοσφαιλιστική για καταμερισμό των ευθυνών από εργατικά ατυχήματα, που λειτουργεί αποδοτικά.

— Στο ρόλο των συνεταιρισμών για τη συστηματοποίηση του εμπορίου των γεωργικών προϊόντων αναφέρεται ο Β. Ζάκκας (Διευθυντής του ΑΣΟ). Εξιστορεί με στοιχεία, την σχετική πετυχημένη δραστηριότητα του ΑΣΟ, που είναι προέκταση των σταφυδικών συνεταιρισμών και των σταφυδικών Ενώσεων. Τονίζει όμως ότι δυστυχώς, οι προσπάθειες περιορίστηκαν με νομοθετικά μέτρα που επιβλήθηκαν στον ΑΣΟ τα τελευταία έτη. («Συνεταιριστής» 1935 σ. 49).

— Στο ρόλο των Συνεταιρισμών για την επίλυση του αγροτικού ζητήματος (απασφαιλίσεων) αναφέρεται ιστορικά με στοιχεία ο Π. Καναγκίνης (Γεν. Δ/ντής Υπ. Γεωργίας).

— Στη σημασία της ομαδικής καταπολεμήσεως των ασθενειών δια των συνεταιρισμών αναφέρεται (ως στόχο μελλοντικό) ο Π. Κουτσομητόπουλος, Καθηγητής Ανωτάτης Γεωπονικής. («Συνεταιριστής» 1935 σ. 53).

— Στο τί έγινε κυρίως από το 1928 όταν παρουσιάστηκε αξιηγησία και στο τί πρέπει να γίνει για την συγκέντρωση καπνών από τους συνεταιρισμούς για εμπορική επεξεργασία, αναφέρεται ο Γ. Λάμπρου (Δ/ντής του Γραφείου Προστασίας Ελληνικών Καπνών Καβάλας). Δίνει στοιχεία για τόπους και ποσότητες. Το εγχείρημα όμως τούτο κατά βάση απέτυχε, παρ' όλον ότι καταβλήθηκαν φιλότιμες προσπάθειες για την διάθεση των καπνών. Απαριθμεί τα αίτια και υποδεικνύει («Συνεταιριστής» 1935 σ. 53).

— Στην ανάγκη να ασχοληθούν οι συνεταιρισμοί με ασφαλίσσεις και κυρίως με κτηνασφαλίσσεις όπου δεν υπάρχουν και ανταγωνιστές, αναφέρεται ο Στ. Μακράκης (Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Μελετών της ΑΤΕ). Και υποδεικνύει να γίνει προσπάθεια, με την οικονομική υποβοήθηση από την ΑΤΕ από τα περισσεύματα των ασφαλιστρών. («Συνεταιριστής» 1935 σ. 55).

— Στη σημασία των παραγωγικών συνεταιρισμών και στο ενδιαφέρον που πρέπει να δείξουν οι ίδιοι οι παραγωγοί, αναφέρεται αναλυτικά ο Ι. Παπαχριστόπουλος Επιθεωρητής Συνεταιρισμών («Συνεταιριστής» 1935 σελ. 57) καθώς και ο Σ. Πετρόπουλος Προϊστάμενος της Τεχν. Υπηρε. ΑΤΕ. («Συνεταιριστής» 1935 σ. 62).

— Οι Συνεταιρισμοί στην Ελαιουργία. Δραστηριότητα, δυνατότητές τους, προοπτικές. Βλ. κείμενο Γ. Φιλιπποπούλου («Συνεταιριστής» 1935 σ. 73).

— Δασικοί Συνεταιρισμοί. Ιδιαίτερη η σημασία της Κοινότητας και του Συνεταιρισμού για τη δασοπονία. Δυστυχώς αγνοήθηκαν από το 1828 μέχρι τώρα. Μορφές δασικών συνεταιρισμών. Ανάγκη υποδομηθείσώς τους. Κείμενο Π. Κοντού στο «Συνεταιριστής» 1935 σελ. 94.

— Λέσβου συνεταιριστική κίνηση και τα διδάγματα από αυτή. Ιστορικό κείμενο με στοιχεία. Τονίζει ότι: «Ἡδὴ τὸ συνεταιριστικὸν πλοῖον εὐρίσκεται εἰς λιμένα τελείως ἀσφαλῆ. Ὁ Λέσβιος ἀγρότης ἀπέδειξε περιτράνω πῶς εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀποδώσῃ. Ἀποτελεῖ παράδειγμα πρὸς μίμησιν». (Βλ. κείμενο Κ. Βέννου «Συνεταιριστής» 1935 σελ. 96). Βλ. επίσης κείμενο Αριστ. Κλήμη ειδικά για το θέμα των διατάξεων του ν. 5289 περί αποθεματικών και την κακή επίδρασή τους στους Συνεταιρισμούς Λέσβου (δλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 139).

— Πατρών περιφέρεια. Ιστορικά αγροτών, συνεταιρισμών, Ενώσεων. Βλ. σε κείμενο Γ. Δασκαλοπούλου («Συνεταιριστής» 1935 σ. 98).

— Παργαλιάνοι. Χαρακτηρίζεται ως ένα συνεταιριστικό θαύμα. Ιστορικά στοιχεία για την προηγούμενη κατάσταση και τη δραστηριότητα των Συνεταιρισμών. Άσκηση πίστωσης, καταθέσεις. Ανυπαρξία άλλων δανειστών πέραν Συνεταιρισμού. Συγκέντρωση σταφιδοκάρπου, κοινή πώλησή του. Οργάνωση και γόητρο συνεταιρισμού. (Βλ. κείμενο Ν. Δεληγιάννη «Συνεταιριστής» 1935 σ. 100). Επίσης βλ. κείμενο Κ. Δεληβοριά, με παρόμοιες διαπιστώσεις («Συνεταιριστής» 1935 σ. 101).

— Τριφυλλία - Πυλία. Ο Συνεταιρισμός «Γεωργικόν Ταμείον Οσμάναγα Κορυφασίου Πυλίας». Υποδειγματικός ο τρόπος λειτουργίας του. Βλ. κείμενο του Φρ. Αρχοντάκη το οποίο παραθέτουμε για ιδιαίτερη μελέτη, αφού δείχνει τον τότε λαμπρό τρόπο λειτουργίας.

«...Ούτος ιδρύθη κατά τὸ ἔτος 1916. Περιλαμβάνει ἤδη περὶ τὰ 130 μέλη, κατοίκους τῆς ὁμωνύμου κοινότητος, ἔχει ἴδια κεφάλαια περὶ τὰς 800.000 δρχ., ἀπολαμβάνει μεγάλης παρὰ πάντων πίστεως, ἐξ οὗ καὶ ἔχει σοβαρὰς καταθέσεις περὶπου 1.000.000 δρχ., παρέχει δάνεια πρὸς τὰ μέλη του καὶ συγκεντρώνει πωλεῖ ἀπὸ κοινοῦ τὸν σταφιδόκαμπον τῶν μελῶν του, περὶ τὸ 1.000.000 ἐνετικὰς λίτρας καὶ προμηθεύει εἰς ταῦτα ἅπαντα τὰ γεωργικὰ καὶ τὸ πλεῖστον τῶν οἰκιακῶν εἰδῶν ποῦ τοῦς ἀναγκαιοῦν.

Τὰ γενεσιουργὰ αἷτια τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν ἐν Τριφυλίᾳ καὶ Πυλίᾳ ὑπῆρξαν βέβαια τὰ αὐτὰ μὲ ἐκεῖνα ποῦ ἐδημιούργησαν παντοῦ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι μαζὶ μὲ τὴν θεραπείαν τῶν οικονομικῶν ἀναγκῶν, οἱ ἱδρυταὶ τῶν ἐπεδίωξαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅπως συστηματοποιήσουν καὶ τὴν ἐμπορικὴν προσφορὰν καὶ διάθεσιν τοῦ παραγομένου σταφιδοκάρπου τῶν, ποιότητος σχετικῶς καλῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ παραγωγὸς ὑφίστατο ἀγρίαν ἐκμετάλλευσιν ἀπὸ ἑνα ἀναρχοῦμενον καὶ τοκογλυφικὸν ἐμπόριον.

Οὕτω ἐπεκράτησεν ἡ ἀρχὴ τῆς συγκεντρώσεως τοῦ σταφιδοκάρπου εἰς τὴν συνεταιρικὴν ἀποθήκην καὶ ἡ ἀπὸ κοινοῦ πώλησις τούτου παρὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ, εἴτε εἰς τὸ τοπικὸν ἐμπόριον, εἴτε εἰς τὴν σταφιδαγορὰν Πατρῶν.

Εἰς ταῦτα, τὴν συγκέντρωσιν καὶ ἀπὸ κοινοῦ διάθεσιν τοῦ σταφιδοκάρπου οἱ

ἱδρυταὶ καὶ πρωτεργάται τοῦ συνεργατισμοῦ ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐστήριξαν καὶ τὸν δανεισμόν, λαθόντες ὡς ἀψευδῆ μάρτυρα τοῦ ἱεραρχημένου μόχθου τῶν μελῶν, τὸν παρ' αὐτῶν εἰσκομιζόμενον ἐν τῇ συνεταιρικῇ ἀποθήκῃ σταφιδόκαμπον».

«...κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν γενικὴν συνέλευσιν τῶν συνεταιρισμῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀποφασίζεται καὶ τὸ ἀνώτατον ποσὸν τῶν δυναμένων νὰ ληφθοῦν δανείων διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν μελῶν τῶν, ὁ τόκος αὐτῶν, καθὼς καὶ τὸ ἀνώτατον ποσὸν τῶν χορηγηθησομένων πιστώσεων δανείων πρὸς ἕκαστον συνεταῖρον μετὰ τοῦ τόκου αὐτῶν.

Ἐνῶ ὅμως ἀλλαχοῦ οὐδεμία ἄλλη ἀπόφασις λαμβάνεται περὶ συνάψεως δανείου, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ΑΤΕ, ἐνταῦθα, ..., λαμβάνεται τοιαύτη συνάψεως δανείων καὶ παρ' ἄλλων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, καὶ ἰδιωτῶν ἀκόμη, καθόσον μόναι αἱ πιστώσεις τῆς ΑΤΕ, βασιζόμεναι ὡς γνωστὸν ἐπὶ τῶν καλλιεργητικῶν ἐξόδων τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως καὶ τῆς ἐμπορικῆς ἀξίας τῶν προϊόντων, δὲν ἐπαρκοῦν νὰ καλύψουν τὰς πιστωτικὰς ἀνάγκας τῶν μελῶν τῶν, μὲ τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα δανεισμοῦ. Τούτου σκοπὸς εἶναι ἡ συσσώρευσις ἀπάντων τῶν πιστωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ συνεταίρου εἰς τὸν συνεταιρισμὸν του, διὰ τῆς παροχῆς παρὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ τῶν ἀναγκαίων χρημάτων ἢ γεωργικῶν καὶ οἰκιακῶν εἰδῶν, ἵνα ἡ ἀπελευθέρωσις του ἀπὸ οἰοιδήποτε ὑποχρέωσιν πρὸς τρίτον εἶναι ὀλοκληρωτικὴ καὶ ἀποφύ-

γη ούτω οϊανδήποτε ἐκμετάλλευσιν, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἀνετηρέαστον διαχείρισιν τοῦ προϊόντος τοῦ ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀρπακτικῆς κερδοσκοπίας.

Τὰ παρ' ἰδιωτῶν λαμβανόμενα δάνεια εἶναι οὐσιαστικῶς καταθέσεις συνεταιρῶν καὶ μὴ πρὸς τὸν συνεταιρισμὸν, αἱ ὁποῖαι κατόπιν τοῦ ἐπιβληθέντος περιορισμοῦ τῶν ἐπιτοκίων διὰ τοῦ ἀναγκαστικοῦ διατάγματος τῆς 1ης Ἰουνίου 1933, μετετράπησαν δι' ἀποφάσεων τῶν γενικῶν των συνελεύσεων εἰς δάνεια λαμβανόμενα παρ' ἰδιωτῶν, ἵνα μὴ ἀποστερηθοῦν τούτων καὶ προκύψῃ ἐξ αὐτοῦ μεγάλη δυσχέρεια εἰς τὸ πιστωτικὸν καὶ καθόλου των ἔργον.

.Ωσαύτως ἐνῶ ἄλλαχού λαμβάνεται ἀπόφασις διοικητικὸν συμβούλιον διὰ τὸν καθορισμὸν, βάσει διαφόρων στοιχείων — πάντοτε ὑποκειμενικῶν — (πιστωτικὴ ἀξιότης, ἱκανότης, ἐργατικότης κ.λπ.) τοῦ δανείου ἐνὸς ἐκάστου συνεταιρίου, ἐνταῦθα ἀποφασίζει τὴν χορηγήσιν τούτων ἢ γενικὴ συνέλευσις ὡς κάτωθι.

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἕκαστος συνetaίρος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν εἰσκόμισιν ἐν τῇ συνεταιρικῇ ἀποθήκῃ ὀλοκλήρου τοῦ παρ' αὐτοῦ παραγομένου σταφιδοκάρπου, εἴτε λόγῳ τῆς καταστατικῆς διατάξεως, εἴτε λόγῳ τῆς ἰσχύουσας συνηθείας, ἢ γενικὴ συνέλευσις ἀποφασίζει, ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς δυναμικότητος τοῦ συνεταιρισμοῦ — δάνειον ΑΤΕ, καταθέσεις, συνεταιρικά κεφάλαια — καὶ βάσει τῶν προβλεπομένων τιμῶν, ὅπως εἰς ἕκαστον συνetaίρον χορηγηθῇ δάνειον Α ποσόν, δραχμῶν π.χ. 2.000, κατὰ χιλιόλιτρον εἰσκομιζομένου σταφιδοκάρπου.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀποφάσεως ταύτης τῆς γενικῆς συνελεύσεως συνέρχεται κατόπιν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον καὶ λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παρ' ἐκάστου συνetaίρου εἰσκομισθέντα ἐν τῇ συνεταιρικῇ ἀποθή-

κῇ σταφιδοκάρπον, καθορίζει τὴν ἀναλογοῦσαν πίστωσιν εἰς ἕνα ἕκαστον.

Οὕτω εἰς συνetaίρον εἰσκομισάντα 3 χιλιόλιτρα ἀνοίγεται πίστωσις δραχμῶν 6.000, εἰς εἰσκομισάντα 5 πίστωσις δραχμῶν 10.000 κ.ο.κ. Λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς πιστώσεως ἐκάστου συνetaίρου τὸ εἰσκομιζόμενον ποσὸν καὶ οὐχὶ ὅλη ἢ παραγωγή του, ἵνα οὕτω ἐξαναγκάζεται εἰς τὴν ἐξ ὀλοκλήρου παράδοσιν τοῦ σταφιδοκάρπου του εἰς τὸν συνetaρισμὸν.

Τὴν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καθορίσθαισαν πίστωσιν τὰ διοικητικὰ συμβούλια, ἅτινα εὐρίσκονται εἰς τὸ ὕψος των, δὲν τὴν χορηγοῦν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὰ μέλη, ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ ἀναλόγως τῶν παρουσιαζόμενων ἀναγκῶν εἰς ἕκαστον συνetaίρον καὶ, τὸ σπουδαιότερον, πάντοτε βάσει τῆς προσκομίσεως τοῦ ἀτομικοῦ βιβλιαρίου μὲ τὸ ὅποιον πάντες τυγχάνουν ἐφοδιασμένοι. Καὶ μέχρι μὲν τῆς παρὰ τῆς Α.Τ.Ε. χορηγήσεως τοῦ καλλιεργητικοῦ δανείου, ὁ συνetaρισμὸς ἐξοικονομεῖ τὰ μέλη του ἐκ τῶν κεφαλαίων του καὶ τῶν παρ' αὐτῶ καταθέσεων. Μετὰ δὲ τὴν ἔναρξιν τῆς χορηγήσεως τῶν δανείων ὁ συνetaρισμὸς προεξοφλεῖ τὰ γραμματίτια τῶν συνetaίρων του, μὲ τὸ ποσὸν ποῦ ἐγκρίνει δι' ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἢ Τράπεζα, καὶ τὸ καθαρὸν προϊόν τῆς προεξοφλήσεως ἄγει παρ' αὐτῇ εἰς κατάθεσιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναλαμβάνει ἐκάστοτε ποσὰ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν του, μέχρις ἐξάντλησεως ταύτης, ἥτις ἐξάντλησις λαμβάνεται φροντίς νὰ συμπέσῃ μὲ τὴν ἐρχομένην συγκομιδὴν σταφιδοκάρπου, ἵνα ἀποφευχθῇ οὕτω καὶ ἡ ἐλαχίστη διάθεσις σταφιδοκάρπου πρὸς τὸ ἐμπόριον, ἢ ἄλλως πως ἀναληφθῇ ὑποχρέωσις πρὸς τρίτους, παρὰ τῶν τυχόν ἐχόντων ἀνάγκην συνetaίρων. Καὶ αὕτη μὲν εἶναι ἡ διαδικασία τῆς λήψεως τῶν δανείων.

Ἡ τοιαύτη τῆς χορηγήσεως ἀκολουθεῖ, ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων, καὶ

τά κάτωθι.

Μετά τὸν καθορισμὸν παρὰ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς πιστώσεως ἐνὸς ἑκάστου συνεταίρου ὁ λογιστὴς τοῦ συνεταρισμοῦ, ὅστις τυγχάνει εἰς τοὺς περισσότερους καὶ ταμίαις αὐτοῦ, ἀναγράφει ταύτην ἐν τῇ μερίδει ἐνὸς ἑκάστου εἰς τὸ βιβλίον «Δάνεια Χορηγούμενα» εἰδικὸ ὑποδείγματος, μὲ μερίδας λειτουργήσας κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀλληλοχρέων λογαριασμῶν.

Ἐκαστος συνεταῖρος κατόπιν, προπρκειμένου νὰ ἀναλάβῃ Α ποσὴν ἐκ τῆς πιστώσεώς του, προσέρχεται εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ συνεταρισμοῦ —τοιοῦτον ἔχουν πάντες— καὶ ὑπογράφει εἰς συγκεντρωτικὸν ἔνταλμα («βοηθητικὸν χορηγούμενων δανείων» ὀνομαζόμενον, εἰδικὸ ὑποδείγματος, καὶ θεωρημένου παρὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου, ἵνα κέκτηται ἀποδεικτικὴν ἰσχὺν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, καθόσον ὁ δανειζόμενος συνεταῖρος δὲν ὑπογράφει γραμμάτιον —δι' οὗς λόγους θὰ ἀναφέρω κατωτέρω— δι' ἑκάστην ἀνάληψιν ἐκ τῆς πιστώσεώς του, ἐκτὸς διὰ τὸ παρὰ τῆς Α.Τ.Ε. λαμβανόμενον δάνειον) ἔναντι τοῦ ἀριθμητικῆς καὶ ὀλογράφως ἀναγεγραμμένου ποσοῦ, ὅπερ λαμβάνει, παραδίδων συγχρόνως τὸ ἄτομικόν του βιβλιάριον πρὸς τὸν λογιστὴν τοῦ συνεταρισμοῦ —σημειωτέον ὅτι ἴδιον λογιστὴν ἔχουν πάντες οἱ συνεταρισμοί— δι' ἀναγραφὴν καὶ εἰς αὐτὸ τοῦ ἀναληφθέντος ποσοῦ, καὶ πρὸς ἐξαγωγήν ἀμέσως τοῦ νέου χρεωστικοῦ ὑπολοίπου καὶ τῶν τοκοφόρων ἡμερῶν τοῦ προηγουμένου. Ἐὰν πρόκειται νὰ λάβῃ εἶδος τι, ἄλευρον, λίπασμα κ.λπ., ὑπογράφει εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον «Δηλώσεων καὶ παραλαβῆς ἐμπορευμάτων», διὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ Α ποσοῦ ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ εἶδους, πρὸς τὴν Α τιμὴν, διὰ τὴν Α ἀξίαν, ἀπέναντι τῆς σχετικῆς του δηλώσεως, δι' ἧς ἐξουσιοδοτεῖ τὸν συνεταρισμὸν νὰ προσῆθῃ εἰς τὴν προμήθειαν τούτου. Ἡ καταχώρησις τῆς ἀξίας του, γίνεται καθ' ὃν τρόπον γίνεται

καὶ ἡ τοιαύτη τῶν μετρητῶν.

Ἄξιον μεγάλης προσοχῆς καὶ σπουδαιότητος τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι διὰ νὰ ἀναλάβῃ συνεταῖρος τις τὴν πίστωσίν του, δυνατόν νὰ προσέλθῃ καὶ 50 φορές, κατὰ τὸν ὡς ἄνω περιγραφέντα τρόπον, εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ συνεταρισμοῦ, καθ' ὅσον ἑκάστην φοράν ἀρκεῖται νὰ λαμβάνῃ τόσον ποσόν, ὅσον τοῦ ἀναγκαιοῖ, διὰ νὰ μὴ πληρῶνῃ τὸν καὶ ὑποπίπτῃ καὶ εἰς σπατάλην. Ἐκ τούτου καὶ καθίσταται ἀδύνατον νὰ ὑπογράψῃ ἑκάστοτε γραμμάτιον ὁ συνεταῖρος, τοῦ συνεταρισμοῦ κατασφαλιζομένου ἀπὸ τὴν καλὴν πίστιν τοῦ συνεταίρου καὶ ἀπὸ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ δανειζομένου εἰς τὸ προαναφερθὲν βιβλίον, πρόχειρον χορηγούμενων δανείων.

Ἡ ὡς ἄνω ἐφαρμοζομένη τακτικὴ, παρουσιάζει ἀξιοθαύμαστον οικονομικὴν ἀνατροφὴν, διδάσκουσα καὶ μὲ τὸ ἐφαρμοζόμενον σύστημα δανεισμοῦ, κατὰ τὸν καθορισμὸν τῶν πιστώσεων, εἰς ἕνα ἕκαστον νὰ στηρίζεται κυρίως εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεις, καὶ νὰ ἐξοδεύῃ πάντοτε ἀναλόγως τῶν ἐσόδων του.

Κατὰ τὴν συγκομιδὴν τοῦ σταφιδοκάρπου ἕκαστος συνεταῖρος παραδίδει τοῦτον εἰς τὸν συνεταρισμὸν του, λαμβάνων σχετικὴν ἀπόδειξιν παραδόσεως, ἀναγεγραμμένης καὶ τῆς ποιότητος, τὸν ὅποιον οὗτος χωρίζει κατὰ ποιότητος καὶ καθαρίζει διὰ ἀερομηχανῆς.

Ἐφ' ὅσον ὁ συνεταῖρος παραδώσει οἰνοσταφυλὰς εἰς τὴν χλωρὰν παρακράτησιν, παραδίδει ταύτας διὰ λογαριασμὸν τοῦ συνεταρισμοῦ του, αἱ δὲ Γενικαὶ Ἀποθήκαι ἐκδίδουν ἐν καιρῷ τὰ σχετικὰ δελτία ἐπ' ὀνόματι τοῦ συνεταρισμοῦ.

Μετά τὴν συγκέντρωσιν, εἰς ἄλλους μὲν συνεταρισμούς, δι' ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου παρὰ τῶν συνεταίρων, προβαίνει τοῦτο εἰς τὴν πώλησιν τοῦ σταφιδοκάρπου εἰς τὴν

συμφερωτέραν τιμήν, δι' εφαρμογῆς ἐνιαίου συστήματος, εἰς ἄλλους δὲ βάσει μονομερῶν δηλώσεων τῶν συνεταίρων, καθοριζόντων κατώτατον ὄριον τιμῆς πωλήσεως. Δυστύχημα δύναται νὰ θεωρηθῆ, εἰς μίαν τόσον συνεταιριστικῶς ἀνεπτυγμένην περριφέρειαν, ὅτι δὲν κυριαρχεῖ παντοῦ τὸ σύστημα τῆς ἐνιαίας πωλήσεως, καὶ συνεπῶς τῆς ἐκκαθαρίσεως εἰς ἐνιαίαν τιμὴν τῆς ἀξίας τοῦ παραδοθέντος σταφιδοκάρπου παρὰ πάντων τῶν συνεταίρων. Μετὰ τὴν πώλησιν ἀκολουθεῖ ἡ ἐκκαθάρισις, ὁπότε ἔαν ἡ πώλησις γίνῃ ἐνωρὶς μετὰ τὴν συγκομιδὴν, ὁ λογαριασμός τοῦ συνεταίρου ἀφίνει πιστωτικὸν ὑπόλοιπον, τὸ ὁποῖον εἴτε ἀναλαμβάνεται παρὰ τοῦ δικαιοῦχου συνεταίρου, εἴτε ἄγεται εἰς πίστων τοῦ τρεχομένου λογαριασμοῦ του. Ἐὰν δὲ συμπέσῃ ἄργά μετὰ τὴν συγκομιδὴν, ὁ λογαριασμός θὰ παρουσιάσῃ χρεωστικὸν ὑπόλοιπον, καθόσον ὁ συνεταίρος θὰ ἔχει κάμει χρῆσιν τῆς πιστώσεως τοῦ νέου οἰκονομικοῦ ἔτους μετὰ τὴν ἐξάντλησιν, ἐκτὸς τῆς πιστώσεώς του, καὶ τῆς ὑπολοίπου ἀξίας τοῦ σταφιδοκάρπου του, τὸ ὁποῖον φέρεται ὡς ὑπόλοιπον εἰς νέον εἰς τὴν νέαν χρῆσιν.

Οἱ τόκοι καταλογίζονται βάσει τῆς μεθόδου τῶν ὑπολοίπων κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἰσολογισμοῦ, χρεώσῃ τοῦ λογαριασμοῦ «Δάνεια Χορηγούμενα» καὶ πιστώσῃ τοῦ τοιοῦτου, «Ζημίαι καὶ Κέρδη».

Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ἐξοφλήσεως τῶν λογαριασμῶν ἐκάστου συνεταίρου καθιστᾶ δυνατὴν καὶ τὴν ἐξόφλησιν ἐν συνόλῳ παρὰ τοῦ συνεταρισμοῦ τῶν ληφθέντων παρὰ τῶν συνεταίρων του δανείων ἐκ τῆς Α.Τ.Ε., καὶ ἀκόμη ὁ τρόπος τῆς λειτουργίας τῶν συνεταιρισμῶν, ὁ στηριζόμενος ὡς προανέφερα εἰς τὴν συγκέντρωσιν τοῦ σταφιδοκάρπου, συντελεῖ εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν καθυστερήσεων παρὰ τῶν συνεταιρισμῶν ἢ τῶν μελῶν των πρὸς ταύτην.

Διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς διαθέσεως τοῦ συγκεντρουμένου σταφιδοκάρπου καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα σοβαρῶν συνεταιρικῶν κεφαλαίων, οἱ συνεταιρισμοὶ ἐπιβάλλουν κατ' ἔτος διαφόρους εἰσφορὰς, κατὰ χιλιόλιτρον, ἀπὸ δραχμῆς 20—40.

Ἐπίσης, ἄξιον παρατηρήσεως γεγονός τυγχάνουν αἱ γενόμεναι ἀναγκαστικαὶ ἀποταμιεύσεις παρὰ πολλῶν συνεταιρισμῶν, δι' ὧν οὗτοι ἐλπίζουν νὰ ἀπελευθερωθοῦν ἀπὸ οἰονόηποτε τραπεζικῶν κεφάλαιον καὶ ἀποκτήσουν σοβαρὰ κεφάλαια δι' ἐπέκτασιν τῆς εὐεργητικότητος τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ εἰς ἄλλα στάδια δράσεως, ὡς μακροπρόθεσμα δάνεια κ.λπ. Αἱ ἀναγκαστικαὶ ἀποταμιεύσεις γίνονται διὰ παρακρατήσεως 10 ἢ 20 λεπτῶν ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ σταφιδοκάρπου κατ' ὅκᾳν παραδοθέντος τοιοῦτου παρ' ἐκάστου συνεταίρου. Μὲ τὸ ἀνάλογον ποσὸν πιστοῦται εἰς τὸν εἰδικὸν λογαριασμὸν τῶν ἀναγκαστικῶν ἀποταμιεύσεων ἕκαστος συνεταίρος, λαμβάνων σχετικὸν βιβλιάριον καταθέσεως ἐπὶ τόκῳ 6%. Αἱ ἀναγκαστικαὶ ἀποταμιεύσεις δὲν δύναται νὰ ἀναληφθοῦν, ἀλλ' ἐπιστρέφονται εἰς τὸν δικαιοῦχον μόνον ἐν περιπτώσει διαγραφῆς του, μαζὺ μὲ τὴν συνεταιρικὴν του μερίδα.

Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς λειτουργίας τῶν συνεταιρισμῶν ἐν Τριφυλίᾳ - Πυλῖᾳ, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὀλοκληρῶναι τὸ ἔργον τοῦ συνεταιρισμοῦ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ παραγωγοῦ ὡς τοιοῦτου γεωργικῶν προϊόντων καὶ ὡς καταναλωτοῦ βιομηχανικῶν καὶ ἄλλων, μὲ φυσικὸν ἐπακολούθημα τὴν ἐξαφάνισιν τῆς τοκογλυφίας, λόγῳ τῆς ἐπαρκοῦς καὶ προσηκούσης πιστωτικῆς ὀργανώσεώς των.

Ἀκριβῶς δέ, λόγῳ τοῦ αὐτόχρημα συντριπτικοῦ ἐξαφανισμοῦ τοῦ προκαλοῦν εἰς τὴν τοκογλυφίαν καὶ τὸ ἐκμεταλλευτικὸν ἐμπόριον πού ἀναπτύσσεται παρ' αὐτῆ, καταπολεμοῦνται ἀπηνῶς παρ' αὐτῶν καὶ ὄλων τῶν ἄλλων, τῶν

όποιον θίγει οικονομικά ή άλλα κέρδη και συμφέροντα.

Έκ τούτων καταφαίνεται ότι οι συνεταιρισμοί εν τῇ περιφέρειᾷ ταύτῃ πραγματοποιοῦν καὶ ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν σταθερὰν τάσιν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, τὴν διοχετεύειν δηλονότι διὰ τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων κυρίως, τῆς οικονομικῆς καὶ πάσης ἄλλης φύσεως ἀρωγῆς τῆς πρὸς τὸν ἀγροτικὸν κόσμον, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἑλληνοῦ ἀγρότου εἰς τὴν θέσιν πού τοῦ ἀξίζει, ὡς οικονομικοῦ παράγοντος καὶ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς τοῦτο ἄλλωστε, τὴν ὑπαρξίν δηλαδὴ συνεταιρισμῶν ὑπὸ τὴν μορφήν αὐθυποστάτων οικονομικῶν ὀργανισμῶν, ἀληθινῶν οικονομικῶν χωρικῶν κυττά-

ρων, συγκεντροῦντων τὴν παραγωγικὴν δυναμικότητα καὶ τὰ περισσεύματα ταύτης, ἀποδίδω τὴν οικονομικὴν σταθερότητα, τὴν κοινωνικὴν καὶ καθόλου προαγωγὴν τῶν χωρικῶν σχηματισμῶν, πού πυκνώνουν τὴν ἀπὸ Κυπριασσίας μέχρι Μεθώνης ἕκτασιν τῶν ἐπαρχιῶν Τριφυλίας καὶ Πυλίας, δημιούργημα τῶν ὁποίων εἶναι ἕνας ἀξιοζήλευτος ἀγροτικὸς πολιτισμὸς.

Διὰ πάντα τ' ἀνωτέρω, τολμῶ νὰ εἰσηγηθῶ πρὸς πάντα φίλον τοῦ συνεργατισμοῦ καὶ μελετητὴν τῶν γεωργοοικονομικῶν προβλημάτων τῆς χώρας μας, ὅπως ἐπισκεφθῆ καὶ μελετήσῃ τὴν ὡς ἄνω περιφέρειαν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως πού τὸν ἐνδιαφέρει, διότι ἔχει νὰ ἀποκομίσῃ πάρα πολλά καὶ ὠφέλιμα συμπεράσματα».

— Κομοτηνὴ. Δίδονται ιστορικὰ στοιχεῖα. Ἀρχικὸ κύμα εὐθουσιασμοῦ ἀφῆσε σκόρπια χαλάσματα. Χρειαῖσθηκε πολὺς χρόνος γιὰ περισυλλογὴ. Τώρα προχωροῦν ἀργά, με περισκεψὴ καὶ προσοχῇ. Ὁ Συνεταιρισμὸς Θυρλωρίου εἶναι πρωτοπόρος. (Βλ. κείμενο Χρ. Παπαδοπούλου «Συνεταιριστής» 1935 σ. 106).

— Κρέσταινα. Περιγράφει τὴν ἀγροτικὴν κατάστασιν κατὰ τὴν ἰδρυσὴν τοῦ συνεταιρισμοῦ. Εὐφυτεῦτες, σταφιδέμποροι, παντοπώλες. Δάνεια, παράδοσις σταφυδοκάρπου «ὡπὸ δῆλωσιν». Ἀντιδράσεις σε πρωτοπόρους που χαρακτηρίζονται «ἄθεοι, κομμουνισταί, ἐκμεταλλεῦται... ἔφθασαν δὲ ἐπειδὴ ταμίαις τῆς Ἐνώσεως ἦτο ὁ αἰδεσιμώτατος Καραθανάσης, νὰ μὴ μεταβαίνουν οὔτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐνορίας του, ἔνα, ὡς ἔλεγον, μὴ ρυπάνουν τὰ χεῖλη των λαμβάνοντες ἀντιδωρον ἐκ τῶν χειρῶν του...». Περιγράφεται ἡ συνεταιριστικὴ δραστηριότητα μέχρι το 1934 (κείμενο Ἀλ. Πρίνου «Συνεταιριστής» 1935 σ. 108).

— Βέρροια. Ὁργάνωσις κτηνιατρικῆς περιθάλψεως ἀπὸ 1.1.1934, ἰδρυσὴν εἰδικοῦ Ταμείου σε συνεννόησιν με ΑΤΕ. Δύο κτηνιατρεία (Βέρροια καὶ Γιδᾶ). (Βλ. κείμενο Ι. Σινάρη «Συνεταιριστής» 1935 σ. 110).

— Κρήτη. Ἱστορικὴ επισκόπησις. Στοιχεῖα γιὰ βραδεία ἀλλὰ σταθερὴ ἀνάπτυξιν στους διάφορους τομεῖς. (Κείμενο Εὐμ. Σκάρκου «Συνεταιριστής» 1935 σ. 110).

— Ἀχαΐα, Ἀργολιδοκορινθία, Αἰτωλοσακαρνανία. Περιγράφονται οἱ παλαιῆς μορφῆς συνεργασίας. Στάδια συνεταιριστικῆς ἐξελίξεως. Ἡ θλαθερὴ ἐπίδρασις γεωργικῆς κρίσεως. Ἡ κατάστασις 1934 (βλ. κείμενο Π. Στεφοπούλου «Συνεταιριστής» 1935 σ. 112).

— Σέρρες. Ἐκτός ἀπὸ τοὺς Συνεταιρισμοὺς Πενταπόλεως καὶ Παιπά (ἰδρύθησαν το 1915 με πρωτοβουλία νομογεωπόνου Θεοδ. Ἀργυριάδου) ἡ κίνησις ἀρχισε μετὰ το 1919 «ὁπότε ἔληξαν τὰ πολεμικὰ γεγονότα καὶ οἱ γεωργοὶ τοῦ Νομοῦ μας, κατεστραμμένοι, ἐπιστρέψαντες μόλις ἀπὸ τὴν ἐν Βουλγαρίᾳ ὁμηρίαν, ἡσθάνθησαν τὴν ἔλλειψιν τῶν μέσων διατροφῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπαραιτήτων γεωργικῶν ἐφοδίων διὰ ν' ἀρχίσουν τὰ γεωργικὰ τῶν ἔργα... Τὸν Συνεταιρισμὸν εἶδον ὡς σπύδα σωτη-

ρίας...». Δίδονται στοιχεία για την εξέλιξη σε κείμενο Χρ. Βακαλούδη «Συνεταιριστής» 1935 σ. 117. Ιδιαίτερης σημασίας είναι τα στοιχεία που παραθέτει για τη μείωση του αριθμού των συνταίρων στην περιφέρεια Σερρών από το 1930 - 1934, και κυρίως για τα αίτια της:

Υπήρχον την 1.1.1930 συνταίροι	19.142
Ενεγράφησαν από 1930 - 1934	2.671

Σύνολον 21.813

Διεγράφησαν	3.686	Σύνολον	7.425
Απεχώρησαν	3.739		

Μένουν την 1.1.1935 14.388

Αιτιολογία των διαγραφών και αποχωρήσεων:

α) Διαγραφέντες λόγω:

Εγκαταλείψεως καλλιέργειας	1.040
Θανάτου	1.145
Μετακινήσεως εις άλλο χωρίον	820
Συμετοχής εις άλλον συνεταιρισμόν	135
Κακοπιστίας	463
Μή εκπληρώσεως συνεταιρικών υποχρεώσεων	83

Σύνολον 3.686

β) Αποχωρήσαντες ένεκα:

Εφαρμογής αλληλεγγύου ευθύνης	2.058
Επιβαρύνσεως με πολλά έξοδα	254
Κακής διοικήσεως	161
Ευκολωτέρου δανεισμού μεμονωμένων	223
Επιβαρύνσεως με υπερβολικά ασφάλιστρα	41
Ελλείψεως ανάγκης δανεισμού	1.002

Σύνολον 3.739

Και επεξηγεί:

«Έκ των παρατιθεμένων πινάκων καταφαίνεται ότι η έπελθοῦσα διαρροή προέρχεται εκ της κακῶς άσκηθείσης άγροτικής πίστεως και συνεταιριστικής πολιτικής και κυρίως εις τό ζήτημα της κατά τρόπον παράνομον και αυθαίρετον εφαρμογής της συνεταιριστικής αλληλεγγύου ευθύνης, λόγω της οποίας

άπεχώρησαν έν συνόλω από τους συνεταιρισμούς κατά την λήξασαν πενταετίαν 2.058 συνταίροι. Είς αυτούς δέον να προστεθοῦν και οί φερόμενοι εις την κατάστασιν ώς άποχωρήσαντες με την αιτιολογίαν ότι δέν έχουν ανάγκην δανεισμού, διότι εις την πραγματικότητα άπεχώρησαν διά την άνωτέρω αίτίαν».

— Οι Συνεταιρισμοί Ζίχνης και Παγγαίου Σερρών. Αναλυτικό κείμενο του επόπτη Φ. Λομπροπούλου για τους πολύ καλούς αυτούς συνεταιρισμούς 6λ. «Συνεταιρισμένη Θράκη» τ. 38) 40 Ιουνίου 1935. Πέρασαν με επιτυχία την επικίνδυνη περίοδο 1930 - 1934 και από τα μέσα του 1934 άρχισαν ανερχόμενοι. Μπορεί να δημιουργηθεί «τό πλέον αξιόλογον συνεταιριστικόν συγκρότημα της χώρας, τό καύ-

χήμα της κινήσεως».

— Γ. Π. Συνεταιρισμός Σταυρουπόλεως Ξάνθης. Στοιχεία από την πολύ καλή δράση του παραπάνω Συνεταιρισμού δίνει ο Φ. Καραλέτσος στη «Συνεταιρισμένη Θράκη» τ. 38)40 του 1935.

— Πλατύ Πρέσπας. Γραφείον. Φαρμακείον. Κατασκευή σιταποθήκης στο Πλατύ Πρέσπας. Κινητοποίηση των ανθρώπων με το Συνεταιρισμό. Χαρακτηριστική περιγραφή (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 220) για τον ενθουσιασμό και την πίστη τους.

«Ήδη ήρχισεν άνεγειρομένη ἐν Πλατύ εἰς κατάλληλον οἰκόπεδον... ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία διαμερίσματα. Δύο διὰ τὴν ἐναποθήκευσιν διαφόρων γεωργικῶν προϊόντων, καὶ τὸ ἄλλο διὰ γραφείων καὶ ἀγροτικῶν φαρμακείων. Εἶναι χωρητικότητος 200 τόνων.

Ἡ ΚΕΠΕΣ συνέδραμε διὰ παροχῆς 100 χιλιάδων δραχμῶν τὸ κοινωφελές αὐτὸ ἔργον.

Καὶ οἱ κάτοικοι Πρέσπας προθυμότεοι προσφέρουν ὅτι δύνανται διὰ προσωπικῆς ἐργασίας. Συνεχῶς μεταφέρουν μὲ τὰ κάρρα των ὅ,τι χρειάζεται, καὶ πάντοτε παρατηρεῖται μία ζωηρὰ κίνησις. Ὁ ἀγρότης τῆς Πρέσπας ἐκτιμᾷ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Κράτους, καὶ συντελεῖ κι' αὐτὸς ὅσον ἠμπορεῖ εἰς τὴν πρόσδοον. Ἦρχισε νὰ καταλαμβάνῃ ὅτι γιὰ νὰ προοδεύσῃ, πρέπει νὰ συντελέσῃ κι' αὐτὸς, χωρὶς νὰ περιμένῃ ὅλα ἀπὸ τὸ Κράτος. Νὰ τί κάνει ὁ Συνεταιρισμός. Κάνει τὸν ἀγρότη νὰ ἐργάζεται παραγωγικῶς, γιὰ τὴν εὐημερία τὴν ἰδιωτικὴ καὶ τὴν ἐθνικὴ. Ὡς καὶ τὰ μικρὰ τρέχουν νὰ βοηθήσουν τὸ ἔργον.

Φέρουν λιθάρια κ.τ.λ. Βάζουν κι αὐτὰ τὸ λιθάρι τοῦ ἀγροτικοῦ πολιτισμοῦ...

Εἰς τὰ ἐγκαίνια παρευρέθησαν οἱ Πρόεδροι καὶ τὰ Συμβούλια τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ Κοινοτήτων ὡς καὶ ὁ κ. Παπασπύρος δημ)λος Πλατύ. Ἀπὸ πρωίας εἰς τὸν τόπον ὁ κ. Χάσος καὶ ὁ κ. Λάζ. Βαφειάδης ὅστις συνώδευε τὸν κ. Χάσον. Εἰς τὰς 10 π.μ. γίνεται ὁ ἀγίασμός μετὰ τὸν ὁποῖον ὠμίλησε ὁ κ. Χάσος ἐπὶ τοῦ ἔργου τῶν Συνεταιρισμῶν, ὑπομνήσας τὸ ἔργον τῶν πρώτων συνεταιρισμῶν τῆς Πρέσπας, Πλατύ, Πευκῶνος, Καλλιθέας, Καρυῶν καὶ τὰς θυσίας τῶν συνεταιριστῶν τῆς Πρέσπας, οἵτινες μὴ φειδόμενοι κόπων ἐπροπαγάνδιζαν ὑπὲρ τοῦ Συνεταιρισμοῦ. Αἱ ἐρχόμενα γενεαὶ θὰ ἐνθουμοῦνται τὸ ἔργον των καὶ θὰ εὐγνωμονοῦν τοὺς ἀγνοοὺς αὐτοὺς ἰδεολόγους συνεταιριστάς. Ἡ ὀμιλία τοῦ κ. Χάσου ἐνεθουσίασε τοὺς παρισταμένους. Μετὰ ὄλοι ἐφωτογραφήθησαν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας αὐτῆς. Ἰδιαιτέρως ἐπίσης ἐφωτογραφήθησαν οἱ μεταφέροντες διὰ προσωπικῆς ἐργασίας ἄμμον, πέτρα κ.τ.λ.».

— Στην πρόοδο των Συνεταιρισμῶν που ἐγίνε στον τομέα της κτηνοτροφίας αναφέρεται με στοιχεία ο Αριστ. Ν. Κλήμης («Συνεταιριστής» 1935 σ. 248).

— Το θέμα της δημιουργίας συνεταιρισμῶν πωλήσεως σταφιδοκάκρου αναπτύσσει ο Χρ. Τσιρώνης σε πολύ ενδιαφέρον κείμενό του («Συνεταιριστής» 1935 σελ. 246).

— Συνεταιρισμοὶ καὶ αποταμίευση (καταθέσεις στους Συνεταιρισμούς). Στο θέμα αὐτὸ αναφέρεται κείμενο του Αριστ. Κλήμη που δημοσιεύτηκε στο «Δημοκράτης» Μυτιλήνης στις 8.2.1935.

— Συνεταιρισμός αλιέων λίμνης Ιωαννίνων «Παμιδῶτις». Κείμενο του Κ. Κοντοδήμα για τις εργασίες του, βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 138.

— Φλώρινα. Κατάσταση των εκεί γεωργικῶν πληθυσμῶν: «Οἱ γηγενεῖς πολὺ νομοταγεῖς, ἐργατικοὶ καὶ λιτοδίαιτοι... πρωτόγονοι». Προσπάθειες συνεταιρισμῶν.

Ιστορικό. Παρούσα κατάσταση (βλ. κείμενο Δ. Στρογγύλη «Συνεταιριστής» 1935 σελ. 147).

— Σάμιος. Η οργάνωση της οινοπαραγωγής. Επισκόπηση ιστορική σε κείμενο Β. Ζαΐμη («Συνεταιριστής» 1935 σ. 151).

— Ζάκυνθος: Τις ιδιόρρυθμες από την άλλη Ελλάδα συνθήκες της (αγροτικές, καλλιεργείας, δανείων, αγοραπωλησίας προϊόντων) και το ιστορικό της συνεταιριστικής προσπάθειας στη Ζάκυνθο βλ. σε ενδιαφέρον κείμενο του Ν. Καρβελλά («Συνεταιριστής» 1935 σ. 102). Αναφέρεται για τις ειδικές συνθήκες της Ζακύνθου ότι:

«Ἡ ἄσκησις τῆς ἀγροτικῆς πίστεως εἰς τὴν Ζάκυνθον ἐγένετο ἀπὸ παλαιά, δηλαδὴ ἀπὸ Ἑνετοκρατίας, ἀπὸ κάποια διαφορετικὴ ὀργάνωσιν ἀπὸ ἐκείνην τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Λέγων διαφορετικὴν, δὲν ἔνωω ὅτι ἡ ἐξυπηρέτησις αὕτη ἐγένετο ὑπὸ συμφερωτέρους ὄρους ὑπὲρ τοῦ ἀγρότου, ἀλλ' ὅτι ἐξετελεῖτο κάπως πλέον ὠργανωμένη καὶ ἐπὶ τὸ τραπεζιτικώτερον.

Διὰ τὴν ἐννοήσιν κανεὶς αὐτὸ ἀρκεῖ νὰ προσέξῃ εἰς τὸν κάτωθι διάλογον, ὅστις διημερίθη μεταξὺ ἐμοῦ καὶ ἐνὸς χωρικοῦ πρὸ τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν. Εἶδα πολλοὺς χωρικοὺς φέροντας στᾶρι μὲ καροτσάκια μέσα στὴν πόλιν.

Ἦτο ἡ ἐποχὴ ποὺ ἐπέστρεφον ἀπὸ τὸ θερισμὸν, δηλαδὴ Ἰούλιος. Συνηθίζουν οἱ χωρικοὶ Ζακύνθου νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν νὰ ἐργάζωνται εἰς τὸν θερισμὸν καὶ ἀντὶ πληρωμῆς εἰς χρῆμα νὰ λαμβάνουν τόσον τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐργασίας των εἰς σίτον, τὸ ὀνομάζουν δὲ ἐργατικὸν. Ἐπειδὴ μοῦ ἔκαμε ἐντύπωσιν ὅτι ἀντὶ νὰ μεταφέρουν τὸ στᾶρι στὸ χωριὸ των τὸ ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν, ἠρώτησα ἕνα ἐξ αὐτῶν διὰ ποῖον λόγον κάμνουν ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν καὶ ἐπιβαρύνονται μὲ περιττὰ ἔξοδα.

«Τί νὰ κάμωμε ἀφεντικὸ μοῦ λέγει δὲν ἔχομε λεπτὰ νὰ πληρώσωμε τὸ ναῦλο, βάζομε τὸ σιτᾶρι ἐνέχυρο στὸ "σαραγιάντε" καὶ μᾶς δίδει ὅσα χρήματα μᾶς χρειάζονται, γιὰ κάθε δὲ τέσσαρες δραχμῆς μᾶς γράφει πέντε. Τὸν Αὐγουστο τοῦ πηγαίνομε σταφίδα καὶ παίρνομε τὸ στᾶρι».

Ἄν κάμη κανεὶς ἕνα λογαριασμὸ τὴν μίαν δραχμὴν κάθε τέσσαρες γιὰ ἕνα μῆνα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πᾶν σταφίδα, μπορεῖ νὰ βρῇ σὲ πόσο τοῖς ἑκατὸν ἀνέρχονται οἱ πληρωνόμενοι τόκοι.

Μετέφεραν λοιπὸν τὸ στᾶρι στὸ "σαραγιάντε" διὰ νὰ ἐξοικονομήσουν τὰ ἀναγκαιοῦντα διὰ τὸν ναῦλον χρήματα. Ὁ "σαραγιάντε" ἦτο ὁ ἐξυπηρετῶν τὴν ἀγροτικὴν πίστιν εἰς τὴν Ζάκυνθον τὰ τελευταῖα χρόνια, ὁ συγκεντρῶν πρὸς εἰσπραξίν των ὀφειλομένων εἰς αὐτὸν τὰ προϊόντα καὶ μεταπωλῶν αὐτὰ εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον.

Ἡ λέξις "σαραγιάντες" παράγεται ἀπὸ τὴν ἰταλικὴν λέξιν σαράγια. Σαράγιες ἐλέγοντο κατὰ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν τὰ ἰσόγεια τῶν ἀρχοντικῶν σπιτιῶν, χρησιμοποιοῦμενα συνήθως διὰ τὴν ἐναποθήκευσιν τῆς παραγωγῆς τῶν ἰδιοκτητῶν ποῦ ἦτο κατὰ τὸ πλεῖστον σταφίδα καὶ λάδι.

Στὰ χρόνια ἐκεῖνα ἡ ἀγροτικὴ πίστις ἤσκειτο ἀπὸ τοὺς μεγαλοκτηματίας ποῦ ἦσαν καὶ οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ ὀποιοὶ ἦσαν καὶ οἱ ἰδιοκτῆται ὀλοκλήρου σχεδὸν τῆς ὑπαίθρου χώρας.

Συνέπεια τούτου ἦτο ὅτι ὄλοι σχεδὸν οἱ ἀγρόται ἦσαν κατ' ἀνάγκην ἀγροληπταὶ εἰς τὰ κτήματα τῶν μεγαλοκτηματιῶν.

Ἀγροληψία ὑπῆρχαν δύο εἰδῶν, αἱ ἀπλαῖ καὶ ἐκεῖναι ποῦ ὁ ἀγρότης ἀγοράζων τὸ ἐν τέταρτον ὠρισμένης ἐκτάσεως ὑπεχρεοῦτο νὰ καλλιεργεῖ καὶ τὰ ἕτερα τρία τέταρτα τοῦ κτήματος, διενέμετο δὲ μετὰ τοῦ ἀγροδότου εἰς τὸ ἡ-

μισυ την παραγωγή, (δηλαδή ενώ ήτο ιδιοκτήτης του $\frac{1}{4}$ της καλλιεργουμένης έκτάσεως, καλλιεργών και τὰ ἕτερα $\frac{3}{4}$, ἐλάμβανε ὡς ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας του τὸ $\frac{3}{4}$ τῆς παραγωγῆς διότι τὸ ἕτερον τέταρτον τοῦ ἀνήκε).

Μὲ αὐτὸ λοιπὸν τὸ σύστημα καὶ αὐτὸν τὸν νόμον κατόρθωσαν οἱ μεγαλοκτηματῖαι πρῶτον νὰ πουλήσουν τὸ τέταρτον τῶν κτημάτων των εἰσπράττοντες τὴν ἀξίαν αὐτοῦ καὶ δεύτερον ἐνῶ ἐπώλησαν καὶ εἰσέπραξαν τὴν ἀξία τοῦ τετάρτου τοῦ κτήματος, τοῦτο ἔμενε ὀλόκληρον ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον κυριότητα τοῦ ιδιοκτήτου, σπουδαιότερον ὅμως ἦτο ὅτι ἔκαμαν νὰ πιστεύσῃ τὸν ἀγρότην ὅτι ἔγινε ιδιοκτήτης καὶ ἐπιθυμῶν νὰ καλλιεργήσῃ καλλίτερον τὸ ιδιόκτητον μερίδιον, κατ' ἀνάγκην καλλιεργοῦσε καὶ τὰ ἕτερα τοῦ ιδιοκτήτου.

Οὕτω λοιπὸν οἱ μεγαλοκτηματῖαι ἦσαν καὶ ὑπηρετοῦντες τὴν ἀγροτικὴν πίστιν, ὡς καὶ οἱ συγκεντροῦντες εἰς τὰς ἀποθήκας των ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν παραγωγήν.

Μὲ τὸν καιρὸ αἱ περιουσίαι αὗται ἠλαττώθησαν εἴτε λόγῳ διανομῶν κληρονομικῶν, ἢ ἄλλων διαφόρων λόγων καὶ ὑπεχρέωσαν τοὺς μεγαλοκτηματῖας ὄχι μόνον νὰ παύσουν ἐξασκοῦντες τὴν ἀγροτικὴν πίστιν, ἀλλὰ καὶ νὰ λάβουν αὐτοὶ ἀνάγκην τοιαύτης πρὸς καλλιέργειαν τῶν κτημάτων των.

Σιγὰ, σιγὰ ἐδημιουργήθησαν ἔτσι οἱ λεγόμενοι σαραγιάντηδες, δηλαδή ἀνθρωποὶ μηδεμίαν ἔχοντες σχέσιν μὲ τὴν γῆν, ἀλλὰ μικροκεφαλαιοῦχοι, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντες ἐπικερδὴ τὴν ἐπιχείρησιν, ἐπληθύνοντο ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Τὸ ἐπικερδὲς τῆς ἐπιχειρήσεως ἦτο ἀφ' ἑνὸς οἱ μεγάλοι τόκοι καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ μεγάλα κέρδη τὰ προερχόμενα ἀπὸ τὰ πωλούμενα ἐπὶ πιστώσει εἶδη πρώτης ἀνάγκης, στάρι ἢ ἀλεύρι, χαλκὸν καὶ θειὸν καὶ ἀπὸ τὰ παραδιδόμενα ὑπὸ τῶν ἀ-

γροτῶν εἰς αὐτοὺς πρὸς πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων, σταφίδα καὶ λάδι.

Πολλάκις ἐγένοντο προσπάθειαι εἰς τὴν Ζακύνθον πρὸς σύστασιν συνεταιρισμῶν, ἀλλὰ δὲν κατορθώθη ἢ ἡ σύστασις 7 ἢ 8 τοιούτων, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἠδράνησαν.

Μὲ πολλοὺς κόπους καὶ ἀγῶνας, ὕστερα καὶ ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας νὰ διανεμητὸν χαλκὸν καὶ τὸ θεῖον μέσω τῶν συνεταιρισμῶν, κατορθώθη νὰ ἰδρυθῆ ἡ "Ἐνωσις συνεταιρισμῶν Ζακύνθου. Ἀγῶνες, ἄγριοι πανταχόθεν, ἀντιδράσεις διαφόρων λογίων, ἀπόλυτος ἔλλειψις συνεταιριστικῆς συνειδήσεως, δυσπιστία τῶν συνεταιρῶν, αὐτὰ ἦσαν τὰ στοιχεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβασίσθη ἀρχικῶς ἡ "Ἐνωσις συνεταιρισμῶν Ζακύνθου. Μὲ ὅλα ταῦτα καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ κατόρθωσε νὰ γιγαντωθῇ, νὰ ἀνυψώσῃ τὴν ἀγροτικὴν πίστιν εἰς ἐπίπεδον ἀφάνταστον διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, νὰ συστήσῃ συνεταιρισμοὺς εἰς ὅλα τὰ χωριά τῆς Νήσου καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τοιαύτην ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς παραγωγούς, ὥστε τὸ δεύτερον ἔτος τῆς συστάσεώς της νὰ συγκεντρώσῃ το $\frac{1}{3}$ τῆς σταφιδοπαραγωγῆς καὶ τὸ τρίτον ἔτος πλέον τοῦ ἡμίσεως εἰς κοινὴν ἀποθήκευσιν καὶ κοινὴν πώλησιν.

Κατόρθωσεν ἐπίσης διὰ τῆς ἐπιβολῆς της νὰ καταργηθῇ ὁ μεσαιωνικὸς ἀγροτικὸς νόμος τῶν τετάρτων καὶ ν' ἀποκτήσουν πραγματικὴν κυριότητα οἱ ἀγρόται Ζακύνθου ἐπὶ 15.000 καὶ πλέον στρεμμάτων σταφιδαμπέλων καὶ ἐλαιῶν. Καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα τοπικὰ οἰκονομικῆς καὶ γεωργικῆς φύσεως ζητήματα ἔδωσε τὴν δέουσαν κατεύθυνσιν. Συνέτεινε πρωτοστατήσασα καὶ αὐτῇ, μαζὺ μὲ ἄλλας Ἐνώσεις, εἰς τὴν σύστασιν τοῦ Σταφιδικοῦ Ὄργανισμοῦ καὶ τοῦτο κατόπιν ἀγρίας πάλης ἐναντίον πανισχύρων κεφαλαιοκρατικῶν ὀργανισμῶν...».

— *Αναγκ. Συνεταιρισμὸς Διαχειρίσεως Καινῆς Χορτονομῆς Κερατέας Ἀττικῆς: Αναλυτικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν δράσιν του ἐπὶ 11 χρόνια 1926-1936. Απαριθμηση*

κοινωνικών έργων στην Κοινότητα (ρυμοτομία, ηλεκτροφωτισμός, δωρεάν ιατρική περίθαλψη, διδακτήρια, αγροτικοί δρόμοι, διευθέτηση ρευμάτων, κηκλιδώματα, κράσπεδα, υπόνομοι, γέφυρες, αλωνιστικά συγκροτήματα).

Έσοδα εκ χορτονομής 7.694.000

Πρόσδοκι αλωνισμού 3.256.909

Πρόεδρος ο Αριστοτ. Ζ. Μπότσης.

(«Συνεταιριστής» 1937 σ. 41).

— Άφθονα και χαρακτηριστικά στοιχεία για τη δραστηριότητα των Συνεταιρισμών σε διάφορους τομείς (δάνεια, ελαιουργεία, οινοποιεία, κλπ.) από την ίδρυση της ΑΤΕ 1929) 1930 και έπειτα, καθώς και σχετικές φωτογραφίες υπάρχουν στην έκδοση της ΑΤΕ «Το έργο μιας δεκαετίας 1930 - 1939», Αθήνα 1940. Βέβαια η έκθεση γίνεται εκεί συνήθως συνολικά για τη 10ετία αυτή, υπάρχουν όμως και κείμενα, στατιστικοί πίνακες και φωτογραφίες όπου γίνεται διάκριση κατά έτη, φορείς, εργασίες. Περιληπτικά αναφέρουμε τα επόμενα στοιχεία της εκδόσεως, μερικά από τα οποία αποτελούν και κατά κάποιον τρόπο συμπλήρωση του υλικού προηγουμένων σελίδων μας για την περίοδο μέχρι και το 1935.

Σελ. 73. Πίνακας με κατασκευές ΑΤΕ, Συνεταιρισμών, Ενώσεων, για τεχνικό εξοπλισμό της υπαίθρου (κυρίως αποθήκες γεωργικών προϊόντων, αλλά και εκκομιστήρια, αποξηραντήρια, διάλογεία, σταύλοι κλπ.).

Σελ. 82. Χρηματοδότηση 19 (αναφερομένων ονομαστικά) Ελαιουργικών Συνεταιρισμών Λέσβου με μακροπρόθεσμα δάνεια 10.339.000 για την εξόφληση των δανείων τους σε τρίτους δανειστές τους (ΕΤΕ). Ήταν «η έναρξις της δράσεως της Τραπεζής υπέρ της καθόλου προστασίας, συγκροτήσεως και οργανώσεως εν Ελλάδι γεωργικών βιομηχανιών...» (Φεβρουάριος 1932).

Σελ. 82. Προσπάθειες το 1932 στην Κρήτη (Κουνουπιδιανά Κισσάμου) για ίδρυση συνεταιρικού ελαιουργείου ματαιώνονται. Νεώτερες προσπάθειες (το 1932) πέτυχαν την ίδρυση του πρώτου ελαιουργείου Πύργου Ψιλονόρου και στη συνέχεια του Ελαιουργείου Δρομονόρου Κρήτης.

Σελ. 82. Κατά το 1933 ιδρύθηκαν στην Κρήτη τα συνεταιρικά ελαιουργεία Γεράπετρας, Καβουσίου, Κάτω Χωρίου και Βιάννου.

Σελ. 82. Το 1934 ιδρύθηκαν στην Κρήτη τα ελαιουργεία Χανίων, Τοπολιών, Κανδάνου, Παλαιχώρας, Π. Ρουμάτων, Ασπρουλιάνου, Επίσκοπής Ρεθύμνης, Πεζών (όπου εφαρμόσθηκε το πρώτον η χρήση του πλυντηρίου για την πλύση του ελαιοκάρπου).

Σελ. 83. Το 1935 άρχισε η μελέτη της καταστάσεως των ελαιουργείων Λέσβου, Στερεάς, Πελοποννήσου και η βελτίωσή τους στην διατήρηση της πρώτης ύλης, πλύσιμο, κλπ.

Από τις φωτογραφίες που περιλαμβάνονται στην έκδοση αυτή της ΑΤΕ και αντιπροσώπευαν ότι καλύτερο υπήρχε την εποχή εκείνη, σημειώνουμε τις επόμενες σελίδες για συνεταιριστικές εγκαταστάσεις - γεωργικές βιομηχανίες:

82. Ελαιουργείον Καστελλίου (όψεις πιεστηρίων και ελαιόμυλου).

83. Το εσωτερικόν του ελαιουργείου Βόρρων.

84. Οινοποιείο Ενώσεως Σάμου.

85. Μηχανοστάσιο και αντλίες ελαιουργείου Αγιάσου.

86. Υπόστεγο διατηρήσεως ελαιοκάρπου ελαιουριβείου Βραχασίου.

86. Θάλαμος εναποθηκεύσεως ελαιοκάρπου στο ελαιουργείο Κριτσάς.

87. Ελαιουργείο Σκιαθίου.

89. Σιτοκαθαριστήριο και απολυμαντική μηχανή.
 112. Μέλη δασικού Συνεταιρισμού Δαλαμανάρας Μάνδρας.
 153. Οικοποιείο Ενώσεως Σητείας.
 154. Πλαίσια διατηρήσεως ελαιοκάρπου ελαιουργείου Παρακοίλων Λέσβου.
 155. 4 υδραυλικά πιεστήρια ελαιουργείου Αγιάσου Λέσβου.
 156. Παράδοση γάλακτος στο συνεταιρικό τυροκομείο Σχοινοχωρίου 'Αργους.
 157. Συσκευασία τυριού στο παραπάνω τυροκομείο.
 158. Σπαρτική μηχανή του Συνεταιρισμού Αλυφέ.
 159. Αλωνιστικό συγκρότημα Ενώσεως Τρικάλων.
 159. Αποθήκη σουλτανίνας Συνεταιρισμού Βέλλου Κιάτου.
 160. Συνεταιρικό Ελαιουργείο Βόρρων.
 161. Οικοδεξαμενές Οικοποιείου Μάλαμε Χανίων.
 161. Εμφιάλωση οίνων στο οικοποιείο Ενώσεως Σάμου.
 161. Χημείο οικοποιείου Νεμέας.
 162. Μέλαθρο της Ενώσεως Αλεξανδρουπόλεως.
 163. Μέγαρο Σταφιδικής Ενώσεως Χανίων.
 163. Οικοποιείο Ενώσεως Κολυμβαρίου.
 164. Κατεργασία ελαιοκάρπου στο ελαιουργείο Δολιανών.
 165. Ελαιουργείο Συνεταιρισμού Καστελλίου Πεδιάδας.
 166. Ελαιουργείο Συνεταιρισμού Μπεγουλακίου Πατρών.
 167. Ελαιουργείο Συνεταιρισμού Στυλίδος.
 167. Ηλεκτροκίνητα Ελαιουργία Συνεταιρισμού Αγιάσου.
 Φυγόκεντρος διαχωριστήρας ελαίου.
 168. Οικοδεξαμενές Συνεταιρισμού Νεμέας.
 169. Ελαιουργείο Συνεταιρισμού Καλαμαύκας.
 170. Ελαιουργείο Συνεταιρισμού Γυθείου.
 172. Γραφεία, ελαιουργία, αλευρόμυλος, Ενώσεως Πεζών.
 175. Συνεταιρικών γαλακτοκομείο Ν. Σαμψούντος.
 176. Ελαιουργείο Συνεταιρισμού Τοπολίων Χανίων.
 177. Αλωνιστική Ενώσεως Παγγαίου.
 179. Συνεταιρική Οικοδεξαμενή Χαλκίδας.
 181. Ελαιουργείο Συνεταιρισμού Σφάκας.
 182. Αποθήκη σουλτανίνας Συνεταιρισμού Κρηγών Κιάτου.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

1. Βιβλιογραφία

Το ενδιαφέρον της αγροτικής βιβλιογραφίας κατά το 1935 αναφέρεται σε θέματα ΑΤΕ, αγροτικής πίστης, δασικής πολιτικής, αγροτικής οικονομίας και πολιτικής, εκμετάλλευσης εδαφών, παραγωγικά έργα, γεωργική κρίση, βάμβακα, γεωργικές ασφάλειες, κ.λπ.

Στα συνεταιριστικά και αγροτική πίστη έχουμε:

- Μίνου Περικάρη «Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί της Ελλάδος και η Επεκτασία της ΑΤΕ, 1930—1934», Αθήναι 1935 σελ. 81.

Με ανασκόπηση της κινήσεως προ και μετά την ίδρυση της ΑΤΕ. Πολύ ενδιαφέροντα εργασία, αλλά με πολλά αμφισβητούμενα στοιχεία σχετικά με την συνεταιριστική κίνηση πριν από την ίδρυση της ΑΤΕ την οποία υποτιμά σε διάφορα σημεία. Υπάρχει και διατύπωση τάσεων για το μέλλον. Επιθυμεί να αποδείξει ότι δεν ήταν αξιόλογο αυτό που παρέλαβε η ΑΤΕ από το παρελθόν, συνάντησε πολλές δυσκολίες, έπραξε πολλά. Έκθεση για το ποιά κατεύθυνση θα ακολουθήσει μελλοντικά στα συνεταιριστικά.

Το κείμενο του βιβλίου επικρίθηκε έντονα από τους παλαιότερους συνεταιριστές - εποπτικούς. Βλ. αναλυτικό ιστορικό κείμενο Π. Χασαποπούλου στο «Συνεταιριστής» 1935 σ. 191, 207, 225, που διατυπώθηκε, καθώς γνωρίζω, με τη συνεργασία ιδίως του Π. Βασιλακόπουλου αλλά και άλλων παλαιών Συνεταιριστών. (Χαρακτηριστικές είναι και οι ιδιόχειρες σημειώσεις - αντικρούσεις του Θ. Τζωρτζάκη στα περιθώρια του αντιτύπου που υπάρχει στη βιβλιοθήκη μου).

Το περιεχόμενο του βιβλίου και η αντίκρουσή του αποτελούν —κατά κάποιο τρόπο— χαρακτηριστικές εκδηλώσεις δύο συνεταιριστικών «κοσμοθεωριών». Τα επιχειρήματα του βιβλίου αυτού, αλλά και οι αντικρούσεις τους επαναλαμβάνονται και από μεταγενέστερους σε διάφορες περιπτώσεις. Γενικά εκδηλώνεται και εδώ η τάση των νεωτέρων και κυρίως των νεωτέρων «αρμοδίων» να υποτιμούν το έργο των παλαιότερων, με το να μην λαμβάνουν υπ' όψιν τις συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε η όποια παλαιότερη δραστηριότητα. Αλλά και η τάση των παλαιότερων να υπερεκτιμούν όσα αυτοί έκαναν και τις δυσκολίες που συνάντησαν.

Καλό είναι να μελετήσουν οι συνεταιριστές το βιβλίο καθώς και το κείμενο του Π. Χασαπόπουλου («Συνεταιριστής» 1935, σελ. 191 και επ.).

- Πανελ. Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών «Κανονισμός» (πολυγρ.)
- Πέτρου Η. Κοντού «Δασική Πολιτική εν Ελλάδι. Ενδεικνυόμενοι αυτής κατευθύνσεις»

Έκδοση της Ακαδημίας Αθηνών εκ του Εθνικού Τυπογραφείου. Αθήνα 1935 σ. 99 Εισήγηση του προσέδρου μέλους της Ακαδημίας Π. Κοντού και των δασολόγων που συνέπραξαν κατά το 1934 στις σχετικές μελέτες. Σε πολλά σημεία υποστήριξη δασικών συνεταιρισμών δασοκτημόνων και εργατών. Υπόδειξη να υποστηρίχθουν από το Κράτος και την ΑΤΕ.

— ΑΤΕ «Οργανισμός της ΑΤΕ» Αθήνα 1935 σ. 60. (Κεντρικού, Υποκαταστημάτων, Προσωπικού).

Αρκετές διατάξεις ενδιαφέρουν και τους Συνεταιρισμούς (Εποπτεία, Γνωμοδοτικό Συνεταιριστικό Συμβούλιο).

— ΑΟΑΠ Κερκύρας «Τα πεπραγμένα του ΑΟΑΠ Κερκύρας» Κέρκυρα 1935

— ΑΤΕ «Κανονισμός των Εργασιών» Αθήνα 1935 σ. 26.

Βασικό κείμενο για κατευθύνσεις και εργασίες. Αυστηρό πνεύμα. Ανάμεσα στα περιεχόμενα του: «Διαπαιδαγώγησης και προαγωγή της συνεταιριστικής οργάνωσης», «Τί θα επιδιώξη η Τράπεζα ως προς τους Συνεταιρισμούς».

— Δ. Χατζέπουλος «Η προπαγάνδα επί του έργου της ΑΤΕ, Ειθεσίες, Πελοπόννησος» (Βιβλ. ΑΤΕ Η - 6 - 18)

(Χειρόγραφο έργο που περισώθηκε βιβλιοδετήθηκε και εντάχθηκε στη Βιβλιοθήκη ΑΤΕ από τον Αριστ. Κλήμη). Με πολύ ενδιαφέρουσες πληροφορίες.

— Β. Ευαγγέλου «Η αγροτική πίστις εν Ελλάδι»

Αθήνα 1935 σ. 56. Έχει αρκετές σελίδες για Συνεταιρισμούς.

— Αρ. Γ. Φωκά. «Συνεταιρισμοί και Συνεταιριστική Οικονομία»

Εκδόσεις Φλάμα, Αθήνα 1935 σ. 207. Αξιόλογο επιστημονικό συνεταιριστικό βιβλίο (θεωρία, διεθνής κίνηση, βιβλιογραφία κυρίως ξένη).

— ΑΤΕ «Απολογισμός 1934» Αθήνα 1935

— ΑΤΕ «Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί της Ελλάδος κατά περιφέρειες Υποκαταστημάτων ΑΤΕ» Αθήνα 1935

— Κ. Καραβίδα «Κοινωνική Πολιτεία» Αθ. 1935. (βλ. στο Υποκ. Β).

— Περιοδικό «ο Συνεταιριστής»

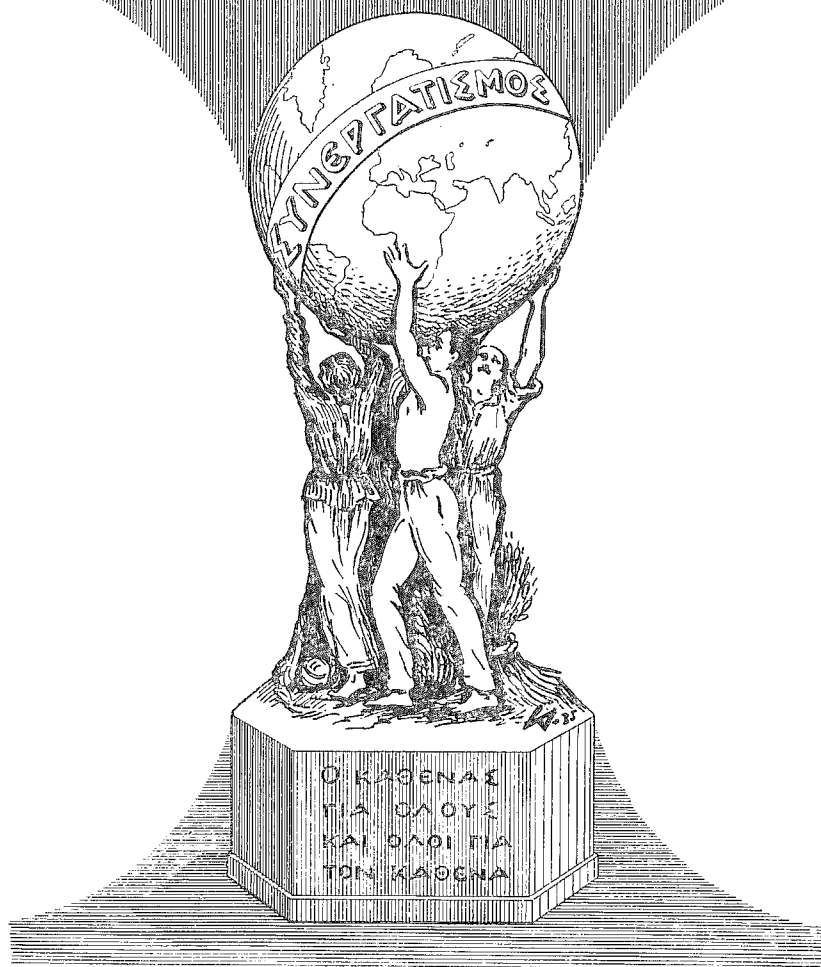
Η έκδοση (για τη 10ετία του περιοδικού «Συνεταιριστής», και για την 20ετία των Συνεταιρισμών) του πανηγυρικού τεύχους του περιοδικού «Συνεταιριστής» (Ιανουάριος — Φεβρουάριος 1935 σελ. 122, κυκλοφόρησε και σε ανάτυπο) έδωσε την ευκαιρία να συγκεντρωθούν στις σελίδες του πολύτιμες εργασίες γραμμένες από προσωπικότητες και από αρμόδια και ειδικά στα συνεταιριστικά πρόσωπα. Από τις εργασίες αυτές, άλλες αναφέρονται σε γενική θεώρηση και αξιολόγηση της συνεταιριστικής κινήσεως κατά την 20ετία 1915—1935, άλλες δίνουν στοιχεία για πραγματοποιήσεις και αδυναμίες (γενικές και σε περιφέρειες) και άλλες αναφέρονται στην αναγκαιότητα των συνεταιρισμών, τις επιδιώξεις τους, κ.λπ. Επίσης πολλές αναφέρονται στη συνεταιριστική κίνηση του εξωτερικού για σύγκριση, παραδειγματισμό των αρμοδίων, τόνωση του ηθικού των συνεταιριστών. Η προσφορά αυτή του Θ. Τζωρτζάκη (στους κόπους και τις δαπάνες του οποίου ανήκει η έκδοση αυτή, όπως και η ανάλογη νεότερη έκδοση του 1955) είναι τεράστιας σημασίας, το δε υλικό που συγκεντρώθηκε και δημοσιεύτηκε εκεί είναι πολύτιμο (βλ. και παραπάνω Υποκεφ. Δ. Επίσης στο Υποκ. ΙΓ).

— «Πανελληνίως Συνεταιριστική Επιθεώρησης». Πανηγυρικόν Δεύκωμα 1915 - 1935» Δράμα 1935.

Έκδοση της εφημερίδας «Συνεταιριστική Ηχώ» Δράμας. Επιμέλεια Μαγώλη Παροδίτη. Αφιερωμένο στη μνήμη του Σωκρ. Ιασιμίδη και των πρωτοπόρων και αποστόλων της συνεταιριστικής ιδέας.

“ Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΗΣ ”

1915 – 1935 1925 – 1935

Το πανηγυρικό τεύχος του περιοδικού «Ο Συνεταιριστής» για τα 20 χρόνια του ν. 602 και τα 10 χρόνια από την έκδοση του περιοδικού

Μια μεγάλη προσπάθεια για επαρχιακή εφημερίδα και τυπογραφείο Δράμας. Κατόρθωσε να συγκεντρώσει αξιόλογο περιεχόμενο και πολλές φωτογραφίες. Περιεχόμενα (με καλές κρίσεις των συνεργατών για τους Συνεταιρισμούς): Χαιρετισμός Προέδρου Κυβερνήσεως (10.10.1934) Π. Τσαλδάρη (με φωτογραφία του).

Ευχές: Μακαριωτάτου Αρχιεπ. Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, Υπουργού Γεωργίας, Διοικητού ΑΤΕ Ανδρ. Λαμπροπούλου (με μεγάλη φωτογραφία του), Υποδιοικητού ΑΤΕ Γ. Τρακάκη.

Κείμενα (Γνώμες, σκέψεις, μελέτες, άρθρα) Σ. Ιασσιμίδη (από το βιβλίο του του 1912) - Αλ. Παπαναστασίου - Αλ. Μυλωνά - Μιχ. Κύρκου - Γ. Τρακάκη - Α. Σίδερη - Α. Σβώλου - Θ. Τζωρτζάκη - Γ. Σαμαροπούλου - Δημ. Καλιτσουνάκη - Θ. Κουτούπη - Μ. Γερακάρη - Χρ. Ευελπίδη - Σπ. Αντωνιάδη - Κ. Σκούρτη - Β. Παντζή - Π. Σουμίλα - Εμ. Σκάρκου - Γ. Λάμπρου - Θ. Τζωρτζάκη (για Σ. Ιασσιμίδη) - Μ. Γερακάρη (για Ν. Μιχόπουλο) - Ε. Τζουμέρτη (για Ντ. Μαλούχο) - Βιογραφικό για Δημ. Γρηγοριάδη.

Ακόμα υπήρχαν κείμενα για ΑΤΕ (με το συνεταιριστικό προσωπικό της) Α. Σ.Ο., Γραφείο Σύκων, Πανελλήνια Συνομοσπονδία (με Συμβούλιο της, μέλη της, αντιπροσώπους σ' αυτή).

Επίσης υπάρχουν πίνακες των υφισταμένων Ενώσεων (εργαζομένων και αδρανουσών) Δημοσιεύει αναλυτικά στοιχεία, πολύτιμα σήμερα για τις Ενώσεις Διδυμοτείχου, Αλεξανδρουπόλεως, Ροδόπης, Εάνθης, Δράμας, Καβάλας, Σερρών, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Λαγκαδά, Γιαννιτσών, Αξιουπόλεως, Εδέσσης, Κατερίνης, Βερροίας, Χαλκιδικής, Φλωρίνης, Εορδαίας, Κοζάνης, Σερβίων, Γρεβενών, Καστοριάς. Έτσι διασώθηκαν τα κατά το 1934/1935 στοιχεία των παραπάνω Οργανισμών και Ενώσεων Βορείου Ελλάδος με τις εργασίες τους, τις διοικήσεις, τους Συνεταιρισμούς μέλη τους, τους αντιπροσώπους τους, το προσωπικό τους. Και όλα αυτά με πολλές φωτογραφίες προσώπων και εγκαταστάσεων. Δηλαδή ένα πολύτιμο ιστορικό υλικό. Ακόμα αξία ιστορική έχουν οι φωτογραφίες αιρετών και υπαλληλικών συνεταιριστικών στελεχών και στελεχών ΑΤΕ που υπάρχουν στο Λεύκωμα αυτό (παρ' όλη την κακή στοιχειοθεσία, εκτύπωση).

Η «Συνεταιρισμένη Θράκη» στο τεύχος 38) 40 του 1935 εξάγει την προσπάθεια του κ. Μοσχογιαννίδη για την έκδοση αυτή που «σαν έμπνευση στάθηκε καλή και στην εκτέλεση, αξιοθαύμαστη... άρχισε όλη αυτή τη δουλειά χωρίς, σχεδόν, υλικά μέσα και εφόδια, παλεύοντας... αντιμετωπίζοντας ενίοτε την απάθεια και πάντοτε την οικονομική στενότητα, προσεγγίζει την πραγματοποίηση της έμπνευσής του... προσπάθεια ενός ιδεολόγου της συνεταιριστικής ιδέας. Ο κ. Μοσχογιαννίδης είναι βιβλικός τύπος. Το μειονέκτημά του μια κάποια περιφρόνηση και αδιαφορία προς τον υλικόν παράγοντα και την εξάρτηση απ' αυτόν κάθε προσπάθειας...».

— Ανωτάτου Οικονομικού Συμβουλίου «Οικονομική Βιβλιογραφία της Ελλάδος 1928 - 1934» Αθήνα 1935 σ. 76.

Εκτός των άλλων περιεχομένων του, μας πληροφορεί και για τη βιβλιογραφία αγροτικής πίστωσης και συνεταιρισμών. Εκτός από τα βιβλία σημειώνει και τις κυριώτερες μελέτες σε κεντρικά περιοδικά. Μνημονεύει για Συνεταιρισμούς, εκτός από τα βιβλία και τα ακόλουθα συνεταιριστικά κείμενα διαφόρων εντύπων:

Η δράσις τῶν Συνεταιρισμῶν: «Οικονομικός Ταχυδρόμος» τεύχος 101.

Οι συνεταιρισμοὶ καταναλώσεως δια τους δημῶσιους υπαλλήλους (Θ. Κουτούπης «Οικονομικός Ταχυδρόμος» τεύχος 104).

Η κίνησις των συνεταιρισμών Μακεδονίας (Π. Βασιλακόπουλος, «Οικονομικός Ταχυδρόμος» τεύχος 122).

Οι οικονομικοί συνεταιρισμοί των δημοσίων υπαλλήλων («Οικονομικός Ταχυδρόμος», τεύχος 163).

Οι σπρωτρωτικοί συνεταιρισμοί (Γ. Παπαναούμ, «Εργασία» τεύχος 185).

Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα (Θ. Τζωρτζάκη, «Οικονομικός Ταχυδρόμος», τεύχος 361).

Εθνικοί και διεθνείς Συνεταιρισμοί (Β. Δούσιανη, «Οικονομικός Ταχυδρόμος» τεύχος 369).

Η συνεταιριστική κίνησις εν Ελλάδι («Πλούτος» 1934, τεύχος 47).

Η μεγάλη αποστολή των συνεταιρισμών δια την διεύθυνσιν της Εθνικής Οικονομίας (Αλ. Μυλωνάς, «Εργασία» τεύχος 238).

Οι ρουμανικοί Συνεταιρισμοί (Δ. Αφεντάκη, «Πειθαρχία» έτος 1 τεύχος 16).

Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί και η πολιτική (Β. Πάνου, «Εργασία» τεύχος 48).

— «Αγροτική οικονομία».

Τριμηνιαίο περιοδικό, Δ) ντής Χρ. Ευελπίδης (με θέματα που ενδιαφέρουν και τους Συνεταιρισμούς).

— «Συνεταιρισμένη Θράκη». (Ξάνθη).

Κυκλοφορεί ως περιοδικό (για Γ' έτος) το όργανο της Ενώσεως Ξάνθης, με εκλεκτήν ύλη τοπικήν και γενικότερη, με το ζωηρό γράφημο του Ζ. Παπαθανασίου, τη στοχαστική έκφραση και τον δημιουργικό προβληματισμό του διευθυντή της Ενώσεως Βασίλ. Πλαντζή και λίγων άλλων συνεργατών (προηγουμένως κυκλοφορούσε ως εφημερίδα). Από τα περιεχόμενα του 1935 επισημαίνουμε — πέρα από τα καπνικά, τα τεχνικά και τις πολύτιμες πληροφορίες για την τότε εποχή):

Στο τεύχος 34/36: Β. Πλαντζή, Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί — Β. Πλαντζή, η αποταμίευσις και οι γεωργικοί συνεταιρισμοί — Θεωρητικού, η κοινωνική αναγκαιότης των Συνεταιρισμών.

Στο τεύχος 37: Β. Πλαντζή, η τεχνική οργάνωσις των συνεταιριστικών οργάνωσεων — Ζ. Παπαθανασίου, ο εγκλιωτισμός της καπνικής μας πολιτικής — Αγ. Περσίδη, το καθήκον των πολιτών προς την Αγροτική Τράπεζαν.

Στο τεύχος 38/40: «Συνεταιρισμένης Θράκης», η πικρή χολή! (κείμενο διαμαρτυρίας για τις προσπάθειες επιμέλειας στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις μετά το κίνημα της 1ης Μαρτίου) — Χρ. Αθανασιάδου, αι ελλείψεις της νομοθεσίας περί συνεταιρισμών — Θεωρητικού, η «ατομικιστική ψυχασύνθεσις» και ο συνεργατισμός — Β. Πλαντζή, ιστορική ανασκόπησις του έργου και της δράσεως της Ενώσεως Συνεταιρισμών Ξάνθης στα πρώτα εννιά της χρόνια (εκλεκτό και πολύτιμο κείμενο που είχε συνέχειας και στα επόμενα τεύχη) — Αριστ. Σίδηρη, πολιτεύονται οι Συνεταιρισμοί; — Φ. Λαμπροπούλου, οι Συνεταιρισμοί Ζίχνης και Παγγαίου Σερρών.

Στο τεύχος 41/43: Ανδρ. Λαμπροπούλου, διοικητή της ΑΤΕ, η σημερινή κατάσταση εις τας αγροτικές περιφέρειαις της Μακεδονίας και της Θράκης — Κ. Μακεδόνης, ένας άγνωστος Ελληνικός συνεταιρισμός του ΙΗ αιώνα — Δ. Μαρινέλ-

λη, αλωνιστικές μηχανές — Ιστορία των Ενώσεων Συνεταιρισμών — Θεωρητικού, η απορροή εκ των συνεταιρισμών μελών λόγω βελτιώσεως της θέσεως των — Τα ζητήματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων (δηλώσεις Ανδρ. Λαμπροπούλου).

Κείμενα Αριστ. Κλήμη κατά το 1935

Ο νεαρός τότε απόφοιτος της Σχολής Συνεταιριστών (1934) και από το 1935 πρωτοετής φοιτητής της Νομικής και μικρός υπάλληλος της ΑΤΕ που υπηρετούσε με απόσπαση στη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών, δημοσιεύει τα ακόλουθα συνεταιριστικά - αγροτικά κείμενα κατά το 1935:

«Ο Συνεταιρισμός ως οικονομική και κοινωνική οργάνωσις». Περ. «Δελτίον Γεωργ. Ἐπιμελητηρίου Λέσθου», τ. 1 τοῦ 1935.

«Μία δεκαετία εἰς τὴν γεωργίαν μας. Παρατηρήσεις καὶ κρίσεις». Ἐφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 11 Ἰανουαρίου 1935.

«Ἡ Συνεταιριστικὴ κίνησις εἰς τὴν Ἑλλάδα 1914—1934». Ἐφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 18 Ἰανουαρίου 1935.

«Ἡ ἀναγκαστικὴ ἀποταμίευσις εἰς τοὺς Ἐλαιουργικοὺς Συνεταιρισμούς». Ἐφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 8 Φεβρουαρίου 1935.

«Αἱ διατάξεις τοῦ Ν. 5289 περὶ ἐκτάκτων ἀποθεματικῶν καὶ οἱ Ἐλαιουργικοὶ Συνεταιρισμοὶ Λέσθου». Περ. «Ο Συνεταιριστής» Ἀθηνῶν, τ. 23 τοῦ 1935.

«Γιατὶ ξγιναν οἱ πιστωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ καὶ ἡ Ἀγροτικὴ», Περ. «Δελτίον Γ. Ἐπιμελητηρίου Λέσθου», Ὀκτώβριος

1935.

«Οἱ δύο καλοὶ βοηθοὶ τοῦ γεωργοῦ». Περ. «Δελτίον Γ. Ἐπιμελητηρίου Λέσθου», Νοέμβριος 1935.

«Ἐπὶ ἐνὸς σπουδαιοτάτου ζητήματος». Περ. «Δελτίον Γεωργ. Ἐπιμελητηρίου Λέσθου» τ. 5 τοῦ 1935. Καὶ Ἐφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 20 Νοεμβρίου 1935.

«Συνεταιριστικὴ Ἐκπαίδευσις καὶ Σχολὴ Συνεταιριστῶν». Περ. «Ο Συνεταιριστής» Ἀθηνῶν, φ. 6 τοῦ 1935 σ. 187.

«Ἀπὸ τὸ ἔργον τῆς ΑΤΕ κατὰ τὸ 1934». Περ. «Ο Συνεταιριστής» Ἀθηνῶν φ. 7 τοῦ 1935 καὶ 8 τοῦ 1935.

«Αἱ πρόοδοι τῶν Συνεταιρισμῶν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν». Περ. «Ο Συνεταιριστής» Ἀθηνῶν, φ. 10 τοῦ 1935.

«Ἡ ὀργάνωσις τοῦ χωριοῦ», (Κριτικὴ βιβλίου «Κοινωνικὴ Πολιτεία» Κ. Καραβίδα), Ἐφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 4 Δεκεμβρίου 1935.

2. Διάφορες εφαρμογές καὶ ἐκδηλώσεις γιὰ συνεταιριστικὴν ἐνημέρωσιν - μόρφωσιν

— Ἡ Σχολὴ Παναγιωτοπούλου προκήρυξε διαγωνισμὸν γιὰ συγγραφὴ λογιστικῆς συνεταιρισμῶν («Συνεταιριστής» 1935 σ. 204).

— Συμπαραστάσις πρὸς τοὺς Συνεταιρισμοὺς καὶ συνεταιριστικὴν ἐνημέρωσιν - μόρφωσιν ἐγένετο ἀπὸ ἐξέχουσας προσωπικότητες κατὰ τὸ 1935 μέσα ἀπὸ τὸ πανηγυρικὸν τεύχος τοῦ περιοδικοῦ «Συνεταιριστής», (ὅπως σημειώσαμε καὶ στα Ἰποκεφάλαια Δ' καὶ Ε').

— Πολὺ ἐνδιαφέρουσα σύγκρισιν (με στοιχεῖα) ἀνάμεσα στους Συνεταιρισμοὺς καὶ τὰς Ἀνώνυμους Ἐταιρεῖας στὴν Ἑλλάδα, σχετικὰ με τὴν ἐκτασὴν τους στὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, τὰς υπηρεσίας που προσφέρουν, τὸ μέρος τοῦ πληθυσμοῦ που ἐνδιαφέρουν καὶ τὰ αποτελέσματά τους, κάνει ὁ Β. Σημωνίδης τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου («Συνεταιριστής» 1935 σ. 15) καὶ καταλήγει σε τιμητικὰ γιὰ τοὺς Συνεταιρισμοὺς συμπεράσματα (οἰκονομικά, κοινωνικά, τίμιος διαχείρισης κλπ.). Καὶ

τονίζει ότι πρέπει τα αιτήματα των συνεταιρισμών να θαρύνουν και να εισακούονται με σεβασμό και ενδιαφέρον από όλους τους πολιτικούς και οικονομικώς ιθύνοντας στον τόπον μας, όχι πειθαναγκαστικά υπό την πίεση των λαϊκών μαζών και υπό τον φόβον της πολιτικής καταψηφίσεως, αλλά από συνείδησιν του σεβασμού και του πραγματικού ενδιαφέροντος που οφείλεται εις τον μεγάλον αυτόν παράγοντα της Εθνικής μας οικονομίας (πράγμα που δυστυχώς δεν συμβαίνει).

— Συνεταιρισμός για ενίσχυση Επτανησιακών Μελετών συστήθηκε στην Κέρκυρα για εξυπηρέτηση πνευματικών σκοπών («Συνεταιριστής» 1935 σ. 141).

3. Η Συνεταιριστική Σχολή Ν. 4142

Στην παραγνώριση της Συνεταιριστικής Σχολής του Ν. 4142 από τους συνεταιριστικούς κύκλους και κυρίως την ΑΤΕ, αναφέρεται αξιολόγο κείμενο του Γρ. Μουζακίτη στο «Συνεταιριστής» 1935 σ. 169.

Στο ίδιο βασικό θέμα αναφέρεται ευρύτερα και ο νεαρός τότε συνεταιριστής Αριστ. Κλήμης σε κείμενό του («Συνεταιριστής» 1935 σ. 187) με τίτλο «Συνεταιριστική Εκπαίδευσις και Σχολή Συνεταιριστών» όπου τονίζονται τα επόμενα για την εκπαίδευση, τα στελέχη, την αναδιοργάνωση της Σχολής και τα μέτρα για τους αποφοίτους της (που έχουν σημασία και σήμερα):

«Η σπουδαιότης τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαιδύσεως εἶναι καταφανής. Τὸ εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 φύλλον τοῦ «Συνεταιριστοῦ» δημοσιευθέν ἄρθρον ἀναφορικῶς μὲ τὴν Σχολὴν Συνεταιριστῶν νομίζομεν ὅτι δίδει ἀφορμὴν νὰ συζητηθῇ ὁ τρόπος τῆς καλλιτέρας ὀργανώσεώς της, οὕτως ὥστε νὰ φέρῃ αὐτή, μὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου, ἰκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα.

Ὡς γνωστόν, δύο τινὰ δύνανται νὰ συμβάλλουν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος: Ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ διδασκαλία. Ἡ ἀνάγκη ἦτις ἐδημιούργησε τοὺς πολλοὺς συνεταιρισμοὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πολέμου ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ. Δὲν εὐρισκόμεθα βεβαίως εἰς τὴν περίοδον τῶν ἰσχνῶν ἀγελάδων καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνάγκη δὲν δύναται μόνη της νὰ δημιουργήσῃ τοὺς συνεταιρισμοὺς. Χρειαζέται διδασκαλία συνεχῆς ὥστε νὰ κατακτηθοῦν αἱ μάζαι. Ἴδου ὁ σκοπὸς τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαιδύσεως.

Ἄλλὰ διὰ νὰ κατακτηθοῦν αἱ μάζαι πρέπει πρῶτον νὰ δημιουργηθοῦν τὰ στελέχη τὰ ἴποια ἀφ' ἑνὸς θὰ διδάξουν τὰς μάζας καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ διοικήσουν — διδάσκοντα διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ

τῆς δράσεως συγχρόνως. Τὰ στελέχη αὐτὰ θὰ ἀναπτύξουν στὸν χωρικὸν συνεταιριστικὴν συνείδησιν, τὴν πίστιν δηλαδὴ εἰς τὴν ἀξίαν καὶ τὸν προορισμὸν τοῦ συνεταιρισμοῦ ὥστε καθένας νὰ ἐκτελῇ πάντοτε ἀπὸ γνώσιν καὶ ἐνδιαφέρον τὸ κάθετι μέσα στὸν κύκλον τῆς δράσεώς του ὡς συνέταιρος καὶ νὰ μὴ γίνεται ἀφ' ἑνὸς μὲν τυφλὸν ὄργανον καὶ δοῦλος ἐκείνου ποὺ παρουσιάζεται ὡς προστάτης του, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ μὴ βλάπτει διὰ τῆς ὀλης τακτικῆς του —λόγω ἀγνοίας— τὸν συνεταιρισμὸν.

Τί ἔγινεν ὁμως καὶ τί γίνεται ἀκόμη εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν τῆς ἐκπαιδύσεως τῶν στελεχῶν; Ἐλάχιστα, ἂν ὄχι τίποτε.

Διὰ τοῦ νόμου 4142 τοῦ 1929 «περὶ Ὁργανισμοῦ τῆς Γεωργικῆς Ὑπηρεσίας» (ἄρθρ. 69) ἰδρύθη, μὲ ἔδραν τὰς Ἀθήνας, ἡ πρώτη Συνεταιριστικὴ Σχολὴ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σχολὴ Συνεταιριστῶν» μὲ σκοπὸν «τὴν μόρφωσιν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ προσληφθοῦν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν Ἐποπτείας Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, ἵνα ειδικοποιηθοῦν εἰς τὰ τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν».

Ἡ σχολὴ ἤρχισε νὰ λειτουργῇ βάσει

μεταγενεστέρων Διαταγμάτων εν μέσω του ένθουσιασμού του συνεταιρισμένου κόσμου, όστις και είχε ζητήσει την ίδρυσιν της Σχολής.

Καθ' όλα τα έτη της λειτουργίας της, πλήθος νέων έξ όλων των μερών της Ελλάδος προσήλθον και μετά ζήλου έφοίτησαν εις την Σχολήν έχοντες την άκράδαντον πεποίθησιν ότι η Πολιτεία ήτις τοσαύτην σημασίαν κατ' αρχήν έδωκεν εις την συνεταιριστικήν εκπαίδευσιν, θα τους χρησιμοποιήση ως μέσον διαδόσεως, τονώσεως και συνειδητοποιήσεως της κινήσεως. Την πεποίθησίν των ταύτην ενίσχυσαν και αί νομοθετηθείσαι υπέρ αυτών διατάξεις. Ούτω διά του νόμου 4142 και εις το άρθρο 69 παρ. 3 όρίζεται ότι «Ουδείς μετά την ξναρξιν της λειτουργίας της Σχολής διορίζεται έπόπτης γεωργικών συνεταιρισμών άν δέν έχει και πτυχίον της Σχολής ταύτης. Οί δέ ύπηρετούντες Έπιθεωρηταί και Έπόπται γεωργικών συνεταιρισμών ύποχρεοούνται εκ περιτροπής... να φοιτήσουν εις την Σχολήν...».

Έπίσης διά του νόμου 5289 όρίζεται: «Δέν δύναται τις να ύπηρετῆ ως διευθυντής ή οικονομικός προϊστάμενος ύπηρεσίας γεωργικής συνεταιριστικής οργανώσεως παντός βαθμού άν δέν έχει πτυχίον της Συνεταιριστικής Σχολής του νόμου 4142 ή...».

Παραδόξως, όμως αί διατάξεις αὐταί δέν έφηρμόσθησαν εισέτι λόγω της έπιδεικνυομένης παρά των άρμοδίων άδιαφορίας. Παράλληλως όμως προς την άδιαφορίαν έναντι των άποφοίτων, παρατηρεΐται και άδιαφορία έναντι της Σχολής ως ιδρύματος τας έλλείψεις του όποιου και τας ανάγκας δύνανται να πληροφορηθοῦν οί άρμόδιοι άπευθυνόμενοι τόσον εις τό διδακτικόν συμβούλιον της Σχολής, όσον και εις άλλα πρόσωπα τά όποια παρακολουθοῦν την κίνησιν και τά όποια κάλλιστα γνωρίζουν.

Ευνόητον τυγχάνει εκ των όλίγων, τά όποια αναφέραμεν, ότι η προσπάθεια διά

την συνεταιριστικήν εκπαίδευσιν των στελεχών είναι μηδαμινή. Καί προβάλλεται τό έρώτημα. Τί πρέπει να γίνει; Είς τό έρώτημα τοῦτο ύπάρχουν οί περισσότερον άρμόδιοι, διά να άπαντήσουν και τους παρακαλοῦμεν να άσχοληθοῦν με τό σπουδαίον τοῦτο ζήτημα. Έν τούτοις όλίγα τινά θα σημειώσωμεν και ήμεΐς.

1. Άνάγκη ριζικής αναδιοργανώσεως της Σχολής.

Είς την Ελλάδα τά πάντα, δύναται να ειπη κανείς, είναι δημιουργήματα στιγμιαίου ένθουσιασμού, έγκαταλειπόμενα τάχιστα εις την τύχην των παρά του Κράτους. Τοῦτο συμβαίνει και με την Σχολήν Συνεταιριστών. Μετά τους πρώτους ένθουσιασμούς έγκαταλείφθη εις την τύχην της να φυτοζωή.

Η Σχολή έχει ανάγκην ριζικής αναδιοργανώσεως. Το Κράτος έχει διά τόσα να φροντίση ώστε να μη κατορθώνη ποτέ να φροντίση πραγματικώς διά τίποτε. Είναι ανάγκη ή Σχολή να παύση έξαρτωμένη τόσον παρά του Κράτους, ύπάρχουν ευτυχώς δύο Όργανισμοί διά να τό άντικαταστήσουν. Η Αγροτική Τράπεζα και κυρίως ή Πανελληνίος Συννομοσπονδία των Γεωργικών Συνεταιρισμών. Υπό την διεύθυνσιν και έποπτεϊαν ιδίως της τελευταίας είναι δυνατόν να λειτουργήση κανονικώς, άρκεί μόνον να ενισχυθῆ οικονομικώς παρά του Κράτους και της Αγροτικής. Το διδακτικόν προσωπικόν ευτυχώς είναι δυνατόν να έξευρεθῆ. Υπάρχουν εις την Ελλάδα πραγματικοί και μορφωμένοι συνεταιρισταί και τον ζήλον και την μόρφωσιν τούτων πρέπει να μεταφυτεύσωμεν εις τας ψυχάς των νέων συνεταιριστών, άν πραγματικώς θέλωμεν να ιδωμεν ύψωμένον τό συνεταιριστικόν οικοδόμημα. Η Αγροτική Τράπεζα και ό συνεταιρισμένος κόσμος, θα έννοήσουν τότε —όταν τοιουτοτρόπως αναδιοργανωθῆ— ότι η Σχολή Συνεταιριστών είναι ιδική των, είναι τό φυτώριον των καλών και ευσυνειδήτων ύπαλλήλων των και θα σπεύσουν τότε να προσλά-

θουν εις την ύπηρεσίαν των πραγματικών συνεταιριστὰς ἀναγνωρίζοντες τὴν ἀξίαν των καὶ ὄχι ἐξαναγκαζόμενοι παρὰ μιάς ἀσκόπου καὶ ἀνωφελοῦς διατάξεως (νόμος 5289). Ἡ Σχολὴ ἀναδιοργανωμένη τοιοιτοτρόπως θὰ γίνῃ καὶ τὸ φροντιστήριον τῆς μετεκπαιδεύσεως τῶν νῦν ὑπηρετούντων ὑπαλλήλων εἰς τὰς συνεταιρικές ὀργανώσεις.

2. Ἀνάγκη νὰ ληφθοῦν μέτρα ὑπὲρ τῶν ἀποφοίτων.

Ἐκτὸς τῆς ἀνάγκης τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Σχολῆς εἶναι ἀνάγκη νὰ ληφθοῦν μέτρα καὶ ὑπὲρ τῶν ἀποφοίτων. Διότι τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀπόφοιτοι παραγνωρίζονται παρὰ τῶν ἀρμοδίων, ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς θὰ καταστῇ προβληματική. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τεθῆ μία τάξις εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀποφοίτων. Ὅπως τὸ ὑπουργεῖον Παιδείας προσλαμβάνει καθηγητὰς μεταξύ τῶν ἀποφοίτων τοῦ Πανεπιστημίου ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε ἀναγκῶν του (χωρὶς νὰ ὑφίσταται διαρκῆ σάλον ἀπὸ συχνούς διαγωνισμούς) καὶ ὅπως τὸ Ὑπουργεῖον Συγκοινωνίας προσλαμβάνει τριατατικούς ὑπαλλήλους, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα πρέπει νὰ προσλαμβάνῃ τὸ Ἐμποτικὸν τῆς προσωπικὸν μεταξύ τῶν ἀποφοίτων, κατὰ σειράν ἀρχιαιότητος ἢ βαθμοῦ καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἀποφεύγῃται οἱ διαγωνισμοὶ οἱ ὁποῖοι τόσον τὴν κλονίζουν.

Ἦνα τῆ Συνεταιριστικῆ Σχολῆς ἀκολούθησε καὶ νεώτερο καίμενο τοῦ Γρ. Μουζαίτη, ἀπόφοιτου τῆς Σχολῆς καὶ λογιστῆ Συνεταιρισμῶν Ζευγολατιοῦ Κορινθίας. («Συνεταιριστής» 1935 σ. 199), ὅπου δίνει μίαν ἀπάντησιν σὲ μια θαρεῖα κατηγορία, που με πολὺ προχειρότητα καὶ εντελῶς ἐπιφανειακῆ ἐκτίμησις τῆς πραγματικότητος τῆς ἀποδόθηκε «ὅτι ἡ Σχολὴ δὲν ἀπέδωκε τοὺς ἀναμενομένους ἀπὸ αὐτὴν καρπούς». Γράφει ὁ Γρηγ. Μουζαίτης:

«...Καὶ πρῶτα πῶς λειτούργησε ἡ Σχολή, πῶς καταρτίσθηκε τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων καὶ πῶς συγκροτήθηκε τὸ διδακτικὸ τῆς προσωπικὸν κ.λπ.

Τὸ πρόγραμμα τῆς Ἑταιριστικῆς Σχολῆς καταρτίσθηκε κατὰ τέτοιο τρόπον,

Δὲν θέλομεν —οὔτε ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῆς λογικῆς— νὰ ζητήσωμεν ὅπως αἱ συνεταιριστικαὶ μας ὀργανώσεις προσλαμβάνουν ὑπαλλήλους των μόνον ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς Συνεταιριστῶν. Πλὴν ὅμως ἡ τοποθέτησις τῶν ἀποφοίτων μέσω τῆς Συνομοσπονδίας —ἂν κατὰ τὸν ἄνω διαγραφόμενον τρόπον ἀναδιοργανωθῇ ἡ Σχολή— δύναται νὰ εἶναι ἐπιτυχὴς καὶ δύναται κατόπιν ἀνωτέρας ὑποδείξεως νὰ δημιουργηθῇ σὺν τῷ χρόνῳ μίαν παράδοσιν μεταξύ τῶν ὀργανώσεών μας εἰς τὸ ζήτημα τῶν ὑπαλλήλων.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ζητηθῇ εἶναι νὰ ὑποχρεωθοῦν οἱ ἰδρυόμενοι καὶ λειτουργοῦντες κοινωφελεῖς ὀργανισμοὶ εἰς τὸν τομέα τῆς γεωργικῆς ἀναδημιουργίας, νὰ προτιμοῦν κατὰ τὴν πρόσληψιν νέων ὑπαλλήλων, τοὺς εἰδικευομένους εἰς τὰ γεωργοοικονομικὰ ζητήματα ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς Συνεταιριστῶν.

Τὸ ζήτημα τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν στελεχῶν καὶ τῶν μαζῶν εἶναι μεγάλης σπουδαιότητος. Γνωρίζομεν ἀπὸ σχετικὰς μελέτας τί γίνεται ἄλλοῦ καὶ ἀποροῦμεν δι' ὅτι γίνεται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ μελετηθῇ τὸ ζήτημα καλῶς. Μόνον διὰ τῆς ὀρθῆς θέσεως τῶν ζητημάτων θὰ ἐπιτύχωμεν πρόοδον, ἐξέλξιν καὶ νίκην. Οἱ ἀρμόδιοι καὶ οἱ γνωρίζοντες τὰ πράγματα ἄς διαφωτίσουν καὶ τοὺς ὑπολοίπους. Ἐχουν διὰ τοῦτο ἱερὸν καθήκον ἔναντι τοῦ τόπου».

πο, πού οἱ ἐξερχόμενοι ἀπὸ αὐτὴν σπουδασταὶ νὰ ἀποκτοῦν μίαν πλήρη γεωργοοικονομικὴ καὶ συνεταιριστικὴ μάρφωση θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ, ἱκανὴ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς τῆ δυναμικότητα ν' ἀνταποκρίνονται εὐχερῶς σ' ὅλες τὰς περιπτώ-

σεις της οικονομικής και ιδεολογικής δράσεως των συνεταιριστικών οργανώσεων. "Ετσι στη Σχολή διδάχθηκαν:

1. Συνεταιριστική Οικονομία από τον κ. Θεόδωρο Τζωρτζάκη, ο οποίος κατά παράκλησιν της Σχολής έδέχθη νά διδάξη τὸ μάθημα τοῦτο (δίδαξε κατὰ τὰ τρία πρώτα ἔτη τῆς λειτουργίας της).

2. Στοιχεία Ἀστικού Δικαίου, Πολιτική Οικονομία, Στοιχεία Γεωργικῆς Νομοθεσίας καὶ Γεωργικῆς Φορολογίας ἀπὸ τὸν κ. Ἀριστοτέλη Σίδηρη καθηγητῆ τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς.

3. Γενική καὶ ἐφηρμοσμένη Λογιστική καὶ ἔμπορολογία ἀπὸ τὸν κ. Εὐστράτιον Παπαϊωάννου καθηγητῆ τῆς Προτύπου Ἐμπορικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν.

4. Γεωργική Λογιστική ἀπὸ τὸν κ. Γεράσιμο Μολφέτα καθηγητῆ τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς.

5. Γεωργική Γεωγραφία ἀπὸ τὸν κ. Σταύρον Παπανδρέου καθηγητῆν, πρώην Διευθυντῆν τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς.

6. Γεωργική Οικονομία ἀπὸ τὸν κ. Βασίλειον Κριμπᾶν καθηγητῆ τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς καὶ Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

7. Γεωργική Ἐγκυκλοπαιδεία ἀπὸ τὸν κ. Ἀθανάσιον Μουλούλην καθηγητῆν τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς.

Τὰ μαθήματα αὐτὰ συστηματικῶς ἐδιδάχθησαν στὴ Σχολή θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς παρά τῶν ἀνωτέρω καθηγητῶν, τῶν ὁποίων τὸ κύρος καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ἐνδιαφέρον δὲν νομίζομεν ὅτι δύναται κανεὶς ν' ἀμφισβητήσῃ.

Μετὰ τὴν λήξιν τῶν μαθημάτων αὐτῆς οἱ φοιτηταὶ τῆς Σχολῆς εἶναι ὑποχρεωμένοι νά κάμουν δίμηνον πρακτικὴν ἐξάσκησην εἰς ἀνεγνωρισμένην συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ φοιτητῆς ὑποχρεοῦται νά συντάξῃ γενικὴν γεωργοοικονομικὴν καὶ συνεταιριστικὴν ἔκθεσιν τοῦ τύπου ὅπου δρᾷ ἡ συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις στὴν ὁποίαν ἐ-

ξασκεῖται. Ἡ ἔκθεσις αὐτὴ περιστρέφεται εἰς ὅλα τὰ διδαχθέντα στὴ Σχολή μαθήματα γι' αὐτὸ καὶ κρίνεται ἀπὸ ὄλουσ τοὺς καθηγητὰς τῆς Σχολῆς καὶ βαθμολογεῖται ἀπὸ ἓνα ἕκαστον, καλεῖται δὲ καὶ ἐξετάζεται ἐπ' αὐτῆς καὶ προφορικῶς ὁ φοιτητῆς. "Ετσι ἀπὸ τὴν ἔκθεση αὐτὴ μετρᾶται εὐχερῶς ὅλο τὸ βάθος τῆς μορφώσεως ποὺ ἔλαθε στὴ Σχολή ὁ φοιτητῆς καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἐκθέσεως τοῦ παίζει σπουδαιότατο ρόλο στὴν ἀπονομὴ τοῦ διπλώματός του.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λειτουργήσῃ καὶ αὐτὰ τὰ μαθήματα διδάχθησαν στὴν Σχολή παρά τῶν ἀνωτέρω καθηγητῶν. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ τῶν μαθημάτων τῆς Συνεταιριστικῆς Σχολῆς εἶναι δυνατόν στὸν καθένα νά ἐκτιμῆσῃ ἐὰν πληροὶ ὄλους τοὺς ὅρους διὰ τὸν καταρτισμὸν ἀρτίως μορφωμένων συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων.

Ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ὅμως ἡ ὁποία ταυτόχρονα σχεδὸν μὲ τὴν ἴδρυση τῆς Συνεταιριστικῆς Σχολῆς ἀνέλαθε ἡ ἴδια τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐποπτείας Συνεταιρισμῶν, πρὸς καλύτεραν ἐξυπηρέτησιν τῆς ὁποίας συνεστήθη ἡ Σχολή, δὲν φαίνεται ἰκανοποιημένη ἀπὸ τὴν συνεταιριστικὴν κατάρτισιν τῶν τελειοφοίτων τῆς Σχολῆς, καὶ ζητᾷ νά στρατολογήσῃ τοὺς συνεταιριστικοὺς ὑπαλλήλους μέσα ἀπὸ τὰς τάξεις τῆς γενικῆς μορφώσεως καὶ ὄχι ἀπὸ τὰς τάξεις τῶν εἰδικῶς μορφωμένων.

"Ἐχει ἀκόμα, ὅπως καὶ ἀρχικὰ ἀναφέραμε, κατηγορηθῆ ἡ Σχολή ὅτι δὲν ἀπέδωκε τοὺς ἀναμενόμενους ἀπ' αὐτὴν καρπὸς διὰ τὴν συνεταιριστικὴν μας ἐξέλιξιν. Εἶναι αὐτὴ μίᾳ πολὺ συνηθισμένη καὶ πρόχειρη κατηγορία τῆς χαρακτηριστικῆς δεοντολογίας ἐκείνων ποὺ βλέπουν τὰ πράγματα ἀφ' ὕψηλῳ μέσα ἀπὸ τὰ παραπετάσματα τῶν πολυτελῶν τοὺς γραφείων. Ἡ Σχολή αὐτὴ ἐγκαταληφθεῖσα στὴν τύχη τῆς ἀπὸ ὄλους τοὺς ὑπευθύνους, τί μποροῦσε νά προσφέρει εἰς τὴν συνεταιριστικὴν ἐξέλιξιν; Τί ἔπρεπε

νά κάμουν οί τελειόφοιτοι τῆς Σχολῆς ὅταν πῆραν στὰ χέρια τους τὸ δίπλωμα τῆς Σχολῆς; Νά πάρουν τοὺς δρόμους καὶ τὰ μονοπάτια καὶ νά τρέξουν στὰ βουνά καὶ τοὺς κάμπους τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου καὶ νά κηρύξουν τὸ συνεταιριστικὸ εὐαγγέλιο στοὺς ἀγρότες μας; Τὴν δουλειὰ αὐτὴ τὴν εἶχαν κάνει ἄλλοι πρωτύτερα καὶ ἡ ὑπαίθρος χώρα εἶναι γεμάτη ἀπὸ συνεταιρισμούς.

Τὸ μόνο ποὺ χρειάζεται ἡ κίνησις τώρα εἶναι γερὰ μορφωμένα στελέχη μὲ πίστη καὶ ἐνθουσιασμό. Καὶ τέτοια στελέχη τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκη ἡ κίνησις, ἀρκετὰ ἐδημιουργήθησαν μὲσω τῆς Σχολῆς. Καὶ τὸ ζήτημα ἔτσι μετατοπίζεται κάπου ἄλλου: στὴν ἀποκατάσταση τῶν στελεχῶν τούτων. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἀρκετὰ ἐμπόδια παρουσιάζονται σὲ μιὰ τέτοια ἀποκατάστασή τους στοὺς Συνεταιρισμούς, λόγω ἀκριβῶς τῆς φύσεως τῆς συνεταιριστικῆς ὁργανώσεως: προτίμη-

σις ἐντοπίων, γνωστῶν, καὶ ἄλλοι δευτερεύοντες παράγοντες.

Ἐκεῖνο λοιπὸν ποὺ ἔπρεπε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νά γίνῃ εἶναι ἡ μεσολάθεσις ἐνὸς ὁργάνου μὲ κύρος, μὲσω τοῦ ὁποίου νά γίνεταὶ ἡ τοποθέτησις εἰς τὰς συνεταιριστικὰς ὁργανώσεις τῶν ἀποφοίτων, ἀναλόγως τῆς πραγματικῆς τῶν ἀτομικῆς ἀξίας. Τὸ ζήτημα λοιπὸν εἶναι ζήτημα ὁργανώσεως καὶ θελήσεως καὶ συνεπῶς δὲν πταίει ἡ Σχολὴ Συνεταιριστῶν, οὔτε τὸ πρόγραμμά της ποὺ εἶναι ἄρτιον. Ἄλλὰ οὔτε οἱ τελειόφοιτοὶ της στεροῦνται τοῦ ἀπαιτουμένου ἐργατικοῦ ζήλου καὶ συνεταιριστικῆς πνοῆς. Ἡ ἐγκατάλειψις τῆς Σχολῆς εἰς τὴν τύχην της καὶ ἡ ἀσκουμένη ἐναντίον αὐτῆς συστηματικὴ ἀντίδρασις, εἶναι τὰ μόνα αἴτια τοῦ νά μὴ μπορέσῃ αὐτὴ νά προσφέρῃ εἰς τὴν συνεταιριστικὴν μας ἐξέλιξιν ὅλους τοὺς ἀναμενόμενους ἀπὸ αὐτὴν καρπούς. Ὅχι λόγια λοιπὸν, ἀλλὰ ἔργα».

4. Σχολικοὶ - Μαθητικοὶ Συνεταιρισμοὶ

α) Για τις πρώτες πηγαίες εφαρμογές του θεσμοῦ των σχολικῶν συνεταιρισμῶν στη χώρα μας καὶ σε συνέχεια των ὅσων σημειώσαμε στις σελίδες προηγουμένων ετών αξιόλογα εἶναι τα στοιχεία μιας εφαρμογῆς τοῦ 1935 που αφορά τὸ Ε' Δημοτικὸ Σχολεῖο Χαλκίδας. Στὸ ἐγγράφου τοῦ 125) 25.9.1937 που μου ἀπηύθυνε ὁ Δ) ντῆς τοῦ Σχολείου Γ. Ἀνάστης ἀναφέρεται ὅτι:

«Ἡ ὁργάνωσις μας περιοριζόμενη μετὰ τῶν μαθητῶν τῶν τάξεων Γ', Δ', Ε' καὶ ΣΤ', ἔχει τὸν τίτλον: "Μαθητικὴ Κοινότης Ε' Δημοτικοῦ Σχολείου Χαλκίδος". Ἰδρύθη τὸ ἔτος 1935 τῇ πρωτοβουλία τοῦ δημοδιδασκάλου Γεωργ. Ἀνάστη, ὑπηρετοῦντος εἰς τὸ εἰρημένον σχολεῖον. Τὴν ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως ἐπέβαλεν ἡ καλλιέργεια τοῦ σχολικοῦ κήπου τοῦ ἰδίου σχολείου κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, μὲ σκοπὸν τὴν ὅσον τὸ δυνατόν πληρεστέραν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῆς ἀγωγῆς.

Ἡ ὁργάνωσις αὐτῆς εἶναι ἡ ἐξῆς: Ἀνὰ τρίμηνον συνέρχονται οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριά τῶν τεσσάρων ἀνωτέρων τάξεων τοῦ σχολείου εἰς Γενικὴν Συνέλευσιν καὶ ἐκλέγουν τὰς τρεῖς ἐπιτροπὰς, ἧτοι: 1) Τὴν Διοικητικὴν, ἡ ὁποία ὡς ἀποστολὴν

ἔχει τὸν συμβίθασμόν καὶ τὴν λύσιν τῶν διαφορῶν μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἐπιτροπῶν καὶ τῶν μαθητῶν, τηρεῖ δὲ τὰ ἐξῆς βιβλία: α) βιβλίον συνελεύσεων καὶ συνεδριάσεων, β) βιβλίον Μητρώου, καὶ γ) βιβλίον ποινῶν καὶ ἀμοιβῶν. 2) Τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ταμείου, ἡ ὁποία ὡς ἀποστολὴν ἔχει νά εἰσπράττῃ τὴν μικρὰν ἐξδομαδιαία εἰσφορὰν τῶν μαθητῶν, καταγράφῃ ταύτην εἰς τὸ βιβλίον εἰσφορῶν, ἐνεργεῖ πωλήσεις καὶ ἀγορὰς καὶ τηρεῖ βιβλίον ταμείου — Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων καὶ τηρεῖ καὶ τὸ βιβλίον ἀποθήκης ὑλικοῦ. 3) Τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς ὑγιεινῆς, ἡ ὁποία ὡς ἀποστολὴν ἔχει τὴν παρακολούθησιν τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τῶν μαθητῶν καὶ τηρεῖ βιβλίον σχετικόν. Αἱ Ἐπιτροπαὶ αὗται εἶναι τριμελεῖς ἀνά

δύο ἄρρενες καὶ 1 θήλεια εἰς ἑκάστην ἐπιτροπὴν, συμποσομένων ἀπάντων εἰς 9 μὲ τρίμηνον ἀποστολὴν δράσεως.

Συνέρχονται εἰς συνεδριάσεις ἕκαστον Σάββατον καὶ συζητοῦν καὶ ἀποφασίζουσι περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς Κοινότητος καὶ τοῦ προγράμματος τῆς καλλιέργειας τοῦ σχολικοῦ κήπου. Οἱ ἴδιοι τιμωροὺν ἢ ἀνταμείβουσι, ὅταν παραστῇ ἀνάγκη, τοὺς εἰσαγομένους ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν ἐπιτροπῶν εἰς τὴν κρίσιν τῆς ὄλομελείας. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ τριμήνου ὅταν παραδίδουσι τὴν ἀρχὴν, λογοδοτοῦν καὶ ἀναπτύσσουσι τὴν πορείαν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν δικαιωμάτων των καὶ τῆς ἀρχῆς, τὴν ὁποίαν διαπιστεύθησαν εἰς αὐτὴν τὰ μέλη τῆς γενικῆς συνελεύσεως. Οἱ ἴδιοι ἐπίσης, μὲ ἕν μέλος τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς, τηροῦν καὶ τὸ ἡμερολόγιον καλλιέργειας τοῦ σχολικοῦ κήπου.

Ὁ σχολικὸς κήπος καλλιεργεῖται ὡς ἐξῆς: Οἱ μαθηταὶ διηρημένοι εἰς ομάδας ἀνὰ δέκα πέντε ἄρρενες καὶ πέντε θήλειαι, ἔχουσι ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ὀμαδάρχη, τὸν ὅποιον ἐκλέγουσι - διορίζουσι, ἀμέσως, ἀνὰ δεκαήμερον, τηρουμένης κάποιας σειρᾶς ἄνευ διακρίσεως καὶ προτιμήσεως μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ομάδος. Ἐν περιπτώσει καὶ δὲν ἐπιθυμῇ οὗτος νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἄρχηγίαν τῆς ομάδος δὲν ἀσκεῖται βία.

Ἐκάστη ὀμάς ἔχει ὠρισμένην ἑκάστοτε ἐργασίαν ἐντὸς τοῦ σχολικοῦ κήπου καὶ εἰς καθωρισμένην ὥραν (πάντοτε ἀπογευματινὴν) ἀναλόγως τῶν καλλιεργητικῶν ἀναγκῶν ἥτοι ποτίσματος, σκαλίσματος, βοτανίσματος, λιπάνσεως, σπορᾶς κ.τλ. εἰς τὰ τμήματα τοῦ σχολικοῦ κήπου, τὰ ὅποια εἶναι τὸ δενδροκομικόν, τὸ λαχανοκομικόν, τὸ ἀνθοκομικόν, τῆς σπορᾶς τῶν δημοτριακῶν καὶ τῶν σπορειῶν.

Οὐδεὶς ἐπόπτης ἐπὶ τῆς ἐργασίας τῶν ὀμάδων ὑπάρχει πλὴν τοῦ ὑπευθύνου ὀμαδάρχου, ὁ ὅποιος, ἂν παραστῇ ἀνάγκη, παρουσιάζεται κατὰ τὸν χρόνον τῆς

συνεδρίας τοῦ Σαββάτου τῶν ἐπιτροπῶν καὶ ἀναφέρει τὰ παράπονά του καὶ ὑποδεικνύει καταλλήλοτερον τρόπον ἐργασίας ἢ καὶ συμπεριφορᾶς μεταξὺ τῶν μαθητῶν. Τὰ μέλη τῶν ἐπιτροπῶν, δύναται νὰ εἶναι καὶ ὀμαδάρχαι ἔαν ἐκλεγῶσι ἢ καὶ νὰ συμμετέχουσι ὡς μέλη ἀπλᾶ εἰς μίαν οἰανδήποτε ὀμάδα.

Ὁ διδάσκαλος λαμβάνει μέρος εἰς ὅλας τὰς συνεδριάσεις καὶ γενικὰς συνελεύσεις μὲ συμβουλευτικὸν χαρακτήρα, ὑποδεικνύει καὶ συνιστᾷ τὰς ἀρχάς, αἱ ὅποια πρέπει νὰ διεύθυναι τὰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις τῶν μελῶν τῆς Μαθητικῆς Κοινότητος καὶ ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς ἐξελιξέως τῶν παιδιῶν προτείνει καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας.

Δηλαδή, εἰς τὴν ὀμάδα τῆς Γ' τάξεως χωρὶς νὰ ἀπαγορεύσει τὸ πότισμα, τὸ σκάλισμα, τὸ βοτάνισμα, συνιστᾷ τὴν παρακολούθησιν τῆς λιπάνσεως τῶν σιτηρῶν τῆς ἐκτελουμένης ὑπὸ τῆς ὀμάδος Ε' ἢ ΣΤ' τάξεως. Οἱ ὀμάδες εἶναι κατὰ τάξεις καὶ ὄχι καθ' ἐργασίαν, διότι διαφέρει καὶ ἡ διδασκομένη ὕλη τῶν τάξεων καὶ ἡ ἀντιληπτικὴ ἱκανότης τῶν παιδιῶν. Ἐπειτα τὴν ἐργασίαν τῶν ὀμάδων τῆς Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσωσιν αἱ ὀμάδες τῆς Γ' καὶ Δ' ὡς ὑστεροῦσαι καὶ σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ τεχνικῶς. Ἡ ἐργασία λοιπὸν συμβαδίζει ἢ μᾶλλον εἶναι σύμφωνος μὲ τὴν γενικὴν κατάστασιν τοῦ μαθητοῦ στὸ σῶμα, στὸν νοῦ καὶ τὴν ψυχὴν.

Τὸν χειμῶνα οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι καταγίνονται εἰς χειροτεχνικὰς ἐργασίας, δηλαδή ξυλοκοπτικῆς, χορτοπλεκτικῆς, χαρτοκολλητικῆς, κεντητικῆς, ζωγραφικῆς, πηλοπλαστικῆς καὶ ἄλλα.

Σκοπὸς τῆς ὅλης ἐργασίας τοῦ κήπου καὶ τῶν χειροτεχνικῶν ἐργασιῶν μὲ τὸ ὡς ἄνω ἐκτεθὲν σύστημα τῆς Μαθητικῆς Κοινότητος, εἶναι νὰ προπαρασκευάσει τὸν Ἑλληνόπαιδα εἰς τὴν μελλοντικὴν ζωὴν του. Δηλαδή νὰ τοῦ δώσει: 1) τὰς γνώσεις διὰ τῆς πράξεως καὶ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ τοῦ ἴδιου μαθητοῦ, δεδομένου

ὅτι κατὰ τὸ πότισμα π.χ. διδάσκεται τὸν νόμον τῶν συγκοινωνούντων ἀγγείων, κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ χειρωναξίου τὸν μοχλὸν Α', κατὰ τὴν λίπανση τῶν καλλιεργειῶν τὴν χημείαν, κατὰ τὴν σπορὰν τὴν ἀριθμητικὴν, κατὰ τὸ χῶρισμα τοῦ κήπου τὴν γεωμετρίαν, κατὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν φυτῶν τὴν φυτολογίαν κ.λπ.

2) Διὰ τῆς παρατηρήσεως, νὰ τοῦ ἀναπτύξει ὅλα τὰ ψυχικὰ φαινόμενα ἥτοι τὴν κρίσιν, μνήμην, φαντασίαν κ.λπ.

3) Διὰ τῆς συνεργασίας νὰ τοῦ καλλιεργήσει ὅλα τὰ συναισθήματα καὶ μάλιστα τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς εὐθύνης, τῆς τάξεως καὶ πειθαρχίας κ.λπ.

4) Νὰ τοῦ δημιουργήσει χαρακτηῖρα σύμφωνα μὲ τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα, τῶν ἀπαιτήσεων δηλαδὴ τῆς ζωῆς καὶ ἐργασίας, καὶ

5) Νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς θρησκευτικότητα ἀνωτέραν καὶ πατριωτισμὸν σύμφωνα μὲ τὰ ἰδανικὰ τῆς φυλῆς μας καὶ τοῦ ἔθνους μας.

Δὲν παραλείπω νὰ ἀναφέρω ὅτι μὲ τὰς ἐπιτροπὰς ἐπιδιώκομεν τὴν ἀγωγὴν τοῦ πολίτου, τὴν κατατόπισιν τῶν μαθητῶν εἰς τὰ προβλήματα τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἀκόμη τὴν ἀσκίησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὸν τρόπον τῆς ἀγοραπωλησίας.

Μέχρι σήμερον ἐπετύχομεν τὰ ἑξῆς:

1) Ἔχομεν καὶ διατηροῦμεν τὸν κήπον μας μὲ ἑκατὸν καὶ πλέον δένδρα καλλωπιστικὰ καὶ ὄπωροφόρα. Οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριά μας γνωρίζουν περὶ τὰ τριάκοντα καὶ πλέον εἶδη ἀνθῶν, τὰ ὁ-

ποία καλλιεργοῦν συστηματικὰ εἰς τὰς οἰκίας των. Ἐλάθομεν μέρος μὲ σπόρους ἀνθῶν, σιτηρῶν, ὄσπριων, λαχανικῶν καὶ ἄλλων καὶ εἰς τὰς δύο Γεωργικὰς ἐκθέσεις, Ζαπτείου καὶ Πανευβοϊκῆς παρὰ τῆς ὁποίας ἐτύχομεν βρεβεύσεως, διὰ χρυσοῦ βραβείου.

2) Κατασκευάσαμεν περὶ τὰ 100 καὶ πλέον ἔργα χειροτεχνίας, ὅπως ὡς ἄνω ἀνέφερα, τὰ ὁποία καὶ ἐξεθέσαμεν μετὰ τῶν σπόρων τῶν καλλιεργειῶν μας καὶ εἰς τὰς δύο εἰρηθείας ἐκθέσεις, καὶ

3) Διὰ τῶν ἐκθεμάτων μας ὁ κ. Πρωθυπουργὸς κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Πανευβοϊκὴν Ἐκθεσιν, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἀναπτύξῃ τὸν σκοπὸν τοῦ νέου σχολείου, εἰπὼν ὅτι «ἡ χειροτεχνία πρέπει νὰ ἀποβῆ ἕνας ἀπὸ τοὺς μελλοντικούς πόρους τῆς Ἑθνικῆς μας Οἰκονομίας».

Παρ' ὅλας τὰς ὡς ἄνω προσπάθειας, οἷς παρακαλῶ νὰ πιστεύσετε ὅτι δὲν ἔμεινα ἱκανοποιημένος ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ὡς ἄνω ἐκτεθείσης ἐργασίας, ἴσως καὶ διότι δὲν ἔτυχαν τῆς ἀναλόγου βοήθειας καὶ ἐνισχύσεως παρὰ τῶν λοιπῶν συναδέλφων μου, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν Δημοτικῶν Ἀρχῶν τοῦ τόπου μας. Ἐλπίζω εἰς τὸ μέλλον νὰ συστηματοποιήσω περισσότερο τὴν ἐργασίαν μου, ἐφ' ὅσον ὡς θὰ ἀντιληφθεῖτε καὶ ὕμεις ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ σχετικοῦ μὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀποστελλομένου βιβλιαρίου μου, «ὁ σχολικὸς κήπος», τὸ δνειρόν μου εἶναι νὰ συνδυάσω τὴν παιδαγωγικὴν μὲ τὴν γεωργίαν...».

β) Μαθητικὸς Συνεταιρισμὸς Ἁγίου Ἀθανασίου Κισσάμου Κρήτης.

Ενδιαφέρουσα ἐκθεση γιὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ παραπάνω Συνεταιρισμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1935) 36 καὶ 1939) 40 (ιδρύθηκε τὸ 1933 ἀπὸ τὸ δάσκαλο Δημ. Γεωργιλὰ καὶ σταμάτησε τὸ 1947) βλ. στο «Συνεταιριστής» 1949 σ. 31.

γ) Μαθητικὸς Συνεταιρισμὸς Μελισσίου Κορινθίας.

Ενδιαφέρον γράμμα τοῦ Ελευθ. Βενιζέλου, τὸν Ἰανουάριον 1935 ἀπὸ τὴν Χαλέπα, πρὸς τὸν πολιτευτὴ Κ. Ρέντην σχετικά μὲ τὸν Συνεταιρισμὸν αὐτό, δείχνει τὰ θερμὰ φιλικὰ αἰσθήματά του γιὰ τὸ θεσμὸ αὐτό. Τὸ παραθέτομεν:

«Φίλε κ. Ρέντη,

Εύχαριστώ θερμῶς διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ τεύχους τοῦ Ἑρμοῦ (*) τοῦ πραγματευομένου διὰ τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον Μελισσίου. Κυριολεκτικῶς ἐκαταβρόχθησα τὸ περιεχόμενον του, ἢ ἀνάγνωσις τοῦ ὁποῖου μοῦ παρέσχεν εὐχαρίστηση τόσον ἔντονον, ὅσον σπανίως ἠσθάνθη τὸν τελευταῖον τοῦτον καιρὸν.

Παρακαλῶ νὰ μεταδώσετε τὰ θερμά

μου συγχαρητήρια εἰς τοὺς ἐργάτας τοῦ ὠραίου αὐτοῦ ἔργου, τὸν Ἐπιθεωρητὴν κ. Β. Παπαγεωργίου, τὸν Διευθυντὴν τοῦ σχολείου κ. Γ. Παπαγεωργίου καὶ τὴν Διδασκάλισαν Πηνελ. Παπαγεωργίου. Περίεργον ἢ σύμπτωσις τῆς ὁμωνυμίας τῶν τριῶν τούτων.

Φιλικώτατα ὑμέτερος

Ἐλευθέριος Κ. Βενιζέλος»

(Βλ. «Συνεταιριστής» 1954 σ. 43).

Γραφεῖα καὶ Πρατήρια τῆς Ἐνώσεως Γ. Συνεταιρισμῶν Ἀλεξανδρουπόλεως.

(*) Πρόκειται γιὰ τὸ τεύχος 569) 10.11.1934 τοῦ εκπαιδευτικοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

α) Γενικά

Πέρα από τα γενικά στοιχεία για όλη τη συνεταιριστική κίνηση και τις αναφορές για τις Ενώσεις που έγιναν σε προηγούμενα Υποκεφάλαια, σημειώνονται τα επόμενα για τη συγκρότηση και τις δραστηριότητες των Ενώσεων Συνεταιρισμών κατά το 1935.

Ο απολογισμός ΑΤΕ 1935 μας πληροφορεί ότι ιδρύθηκαν το έτος αυτό 5 Ενώσεις Συνεταιρισμών: στην Ελευθερούπολη, Λαγκαδά (από συγχώνευση 2), Άμφισσα, Αίγιο (από συγχώνευση 2) και Κυπαρισσία.

Για τη συγχώνευση των Ενώσεων Αιγίου βλ. στοιχεία «Συνεταιριστής» 1936 σ. 37.

β) Στοιχεία από την επίσημη Στατιστική Ενώσεων Γ.Σ. έτους 1935

Σύμφωνα με τα στοιχεία της επίσημης στατιστικής ΑΤΕ για το 1935 (που δημοσιεύτηκαν το 1940) τα στοιχεία των Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών είναι τα επόμενα (*)

Λειτουργούσαν 75 Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών, 3 ήταν υπό οργάνωση και αδρανούσαν 16. Σύνολο 94, οι παρακάτω:

Ενώσεις κατά περιφέρειες:	Έτος ιδρύσ.	Αριθ. μελών	Αριθ. μεριδων	Αξία δηλωθ. μεριδων	Καταβλ. μερίδες
Δυτική Θράκη					
1. Ένωση Γ.Σ. Διδυμοτείχου - Ορεστιάδος	1924	89	234	234.000	234.000
2. Γεωργική Συνεταιριστική Τράπεζα Ξάνθης	1926	44	76	608.000	600.000
3. Ένωση Γ.Σ. Ροδόπης (Κομοτηνής)	1928	39	73	219.000	188.150
4. Ένωση Γ.Σ. Αλεξανδρουπόλεως	1929	36	37	185.000	121.385
Μακεδονία					
5. Ένωση Γ.Σ. Ν. Δράμας	1923	73	174	1.044.000	921.193
6. Ένωση Γ.Σ. Ν. Σερρών	1922	110	110	1.100.000	1.100.000
7. Ένωση Γ.Σ. Ν. Καβάλας	1927	31	69	207.000	207.000
8. Ένωση Γ.Σ. Παγγαίου	1935	11	16	64.000	24.000
9. Ομοσπονδία Γ.Σ. Θεσσαλονίκης	1924	91	114	1.140.000	930.479
10. ΕΓΣ Κατερίνης	1924	51	55	550.000	333.129
11. ΕΓΣ Κιλκίς	1927	40	80	400.000	265.172
12. ΕΓΣ Αξιουπόλεως	1927	20	22	220.000	220.000
13. ΕΓΣ Γιαννιτσών	1928	39	39	390.000	342.465
14. ΕΓΣ Βερροίας	1928	74	93	930.000	539.713
15. ΕΓΣ Χαλκιδικής	1928	34	67	335.000	179.479
16. ΕΓΣ Εδέσσης - Αλμωπίας	1929	52	60	600.000	458.715

(*) Στοιχεία από την παραπάνω στατιστική και μάλιστα συγκριτικά για τα έτη 1933, 1934, 1935 και 1936 δημοσιεύονται και στο «Συνεταιριστής» 1940 σ. 85, 101, 120.

17. ΕΓΣ Καστοριάς	1928	39	39	390.000	251.324
18. ΕΓΣ Εορδαίας	1928	36	74	444.000	413.500
19. ΕΓΣ Σερβίων	1928	20	141	141.000	69.676
20. ΕΓΣ Φλωρίνης	1928	39	75	225.000	207.000
21. ΕΓΣ Κοζάνης	1929	20	20	132.000	23.500
22. ΕΓΣ Γρεβενών	1933	13	21	63.000	—
Θεσσαλία					
23. ΕΓΣ Βόλου	1925	17	88	44.000	15.400
24. ΕΓΣ Λαρίσης - Τυρνάβου	1925	60	215	215.000	175.334
25. ΕΓΣ Καρδίτσας	1928	99	255	127.500	91.600
26. ΕΓΣ Αλμυρού	1930	12	17	17.000	11.740
27. ΕΓΣ Τρικάλων	1930	65	225	1.142.000	1.117.230
28. ΕΓΣ Φαρσάλων	1930	54	69	69.000	28.802
29. ΕΓΣ Καλαμπάκας	1934	13	58	290.000	18.580
Στερεά					
30. ΕΓΣ Αιτωλοακαρνανίας	1924	30	216	324.000	110.755
31. Ε. Αναγκ. Οιν. Σ. Λευκάδας	1925	14	2.012	503.000	391.333
32. ΕΓΣ Φθιωτιδαφωνίδος	1927	60	84	252.000	204.000
33. ΕΓΣ Θηβών	1928	37	37	185.000	78.000
34. ΕΓΣ Λεβαδείας - Λοκρίδος	1930	49	49	245.000	102.850
35. Τράπεζα Καπνοπαρ. Αιτωλοακαρνανίας	1930	25	64	320.000	50.300
36. Παναιτωλοακαρνανική Ε.Σ.	1929	26	970	97.000	46.955
Ήπειρος					
37. ΕΓΠΣ και Αποκατ. Άρτης - Φιλιππιάδας	1923	36	43	86.000	37.798
38. Πιστ. ΕΓΣ Ιωαννίνων	1928	46	69	345.000	79.225
Πελοπόννησος					
39. Κεντρ. Αγρ. Τρ. Καλαμών	1917	56	56	1.120.000	534.914
40. Ε. Σταφ. Σ. Αιγιάλειας	1918	30	44	88.000	86.200
41. Γ. Συνετ. Τρ. Πατρών	1918	33	100	1.000.000	988.725
43. Ε.Σ. Τριφυλλίας Πυλίας	1922	18	53	280.000	280.000
42. Κ. Συνετ. Τρ. Ηλείας - Ολυμπίας	1921	52	1.726	1.726.000	1.725.106
44. Ε. Σ. Κορινθίας	1922	24	203	41.600	4.600
45. Κτηματ. Συνετ. Τρ. Ήλιδος	1923	22	282	564.000	564.000
46. ΕΓΣ Επαρχ. Πυλίας	1923	14	14	42.000	40.000
47. Ε. Σταφ. Τρ. Βοστίτσας	1923	24	58	58.000	58.000
48. Κεντρ. ΕΓΣ και Επεξ. σύκων Μεσσηνίας	1923	49	49	490.000	329.180
49. Κεντρ. Σταφιδοκτηματική Τράπεζα Αμαλιάδος	1924	21	34	84.000	84.000
50. Προμ. και Πωλ. ΕΓΣ Άνω Μεσσηνίας	1924	21	21	210.000	141.000
51. Κεντρ. Γεωργικ. Τρ. Ολυμπίας	1925	31	31	496.000	435.300
52. Πιστ. Ε.Σ. Κυπαρισσίας	1925	17	25	75.000	56.000
53. Κεντρ. Αγρ. Τρ. Αρηνοφυγαλίας	1926	18	51	153.000	153.000
54. Σταφ. Προμ. Τρ. Μεσσηνίας	1926	47	48	480.000	239.228
55. Εν. Σ. Προμ. και Πωλήσεως Γαργαλιάνων	1928	7	12	60.000	60.000
56. Πιστ. Ε.Σ. Δεχαρινών	1928	15	23	115.000	111.000
57. Πιστ. Προμ. Πωλ. Εν. Σ. Κιάτου	1929	19	51	25.500	19.000
58. Εν. Γ.Σ. Αργολίδος	1933	24	41	123.000	70.122

Ν. Αιγαίου					
59. Εν. Οινόπ. Συν. Σάμου	1934	33	95	475.000	237.500
Ν. Κυκλάδες					
60. ΕΓΣ Σόδρου	1925	8	116	116.000	116.000
61. ΕΓΣ Πάρου Αντιπάρου	1927	7	25	25.000	25.000
62. ΕΓΣ Νάξου	1926	10	84	84.000	84.000
Κρήτη					
63. Εν. Γ.Σ. Ν. Ηρακλείου	1927	63	83	332.000	255.604
64. Σταφιδική Εν. Χανίων	1929	23	300	600.000	562.489
65. Εν. Γ. Π. και Πωλ. Ν. Χανίων	1931	18	62	248.000	196.175
66. Εν. Οινόπ. Σ. Κολυμβαρίου Κισσάμου	1929	17	122	1.220.000	1.136.300
67. Εν. Οιν. Σ. Καστελλίου Κισσάμου	1929	17	97	970.000	955.340
68. ΕΓΠΣ Σελίνου	1930	12	37	185.000	182.500
69. Εν. Κιτροπαρ. Κρήτης	1931	50	239	2.390.000	1.720.549
70. Εν. Οινόπ. Σ. Κυθωνίας	1932	13	201	1.005.000	900.735
71. Εν. Παραγ. Συν. Πεζών	1933	10	255	1.018.000	775.079
72. Εν. Γ.Σ. Μυλοποτάμου	1933	13	20	100.000	28.000
73. Εν. Οινόπ. Σ. Σητείας	1933	18	135	925.000	757.409
74. Εν. Γ.Σ. Ν. Λασηθίου	1933	26	27	135.000	55.000
Ν. Ιόνιοι					
75. Ε.Γ.Σ. Ζακύνθου	1920	30	56	168.000	160.500
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	—	2.554	11.144	31.109.600	23.002.447

Οι παραπάνω Ενώσεις ήταν Περιορισμένης Ευθύνης (εκτός των Ενώσεων Καλαμών και Ολυμπίας που ήταν Απ. Ευθύνης). Το σύνολο της ευθύνης τους υπολογιζόταν σε 1.154.738.000 δρχ.. Τα αποθεματικά τους ήταν 27.464.869 δρχ.. Τα παραπάνω στοιχεία δίνουν όλην την εικόνα του δικτύου και της τότε δυναμικότητας των Ενώσεων σε μέλη, μερίδες κλπ.

Ακόμα υπήρχαν 3 Ενώσεις υπό οργάνωση: Λαγκαδά (1935) με 41 μέλη, Αμφίσης (1935) με 7 μέλη και Φιλιατρών (1935) με 8 μέλη.

Υπήρχαν ακόμα 16 Ενώσεις που κρίθηκαν από τα στοιχεία της Στατιστικής ως αδρανείς, οι ακόλουθες:

1. Σηροτρ. και Πιστ. Σερρών (1927)	9. Κεντρ. Προμ. Εν. Πελοπον. (1925)
2. Πωλήσεως Ελαιών Πηλίου (1926)	10. ΕΓΣ Μεγαλοπόλεως (1934)
3. Καπνοπαραγ. Σ. Καρδίτσας (1933)	11. Π.Εν.Γ.Σ. Λέσβου (1931)
4. Συνετ. Τράπ. Αττικοβουωτίας (1923)	12. Ε.Γ.Σ. Μαστιχοχωρίων Χίου (1933)
5. ΕΓΣ Αποκατ. Ακτ. Ευβοίας (1932)	13. ΕΓΣ Θήρας (1929)
6. ΕΓΣ Αττικής (1933)	14. Σ.Πωλ. Σουλταν. Ηρακλείου (1929)
7. Π. Εν. Αρτης «Δήμητρα» (1930)	15. Εν. Παραγ. Συν. Ηρακλείου (1934)
8. Π. Εν. Πρεβέζης (1930)	16. Εν. Παρ. Συν. Κεφαλληνίας (1930)

Πρόσθετα στοιχεία για τις εργασίες και την δυναμικότητα των Ενώσεων, μας δίνει ο ισολογισμός 31.12.1935 των 75 Ενώσεων που λειτουργούσαν τότε. Δίνουμε στη συνέχεια τα συνολικά στοιχεία Ελλάδος (οι ενδιαφερόμενοι μελετητές μπορούν

να δρουν τα στοιχεία αναλυτικά κατά Ένωση και Γεωγρ. Δ/μα στις σελίδες 52-58 του τεύχους της Στατιστικής).

Λογαριασμοί Ενεργητικού Ενώσεων 31.12.1935 (σε δρχ.)

Ταμείον	1.470.560	Εγκαταστάσεις	2.552.419
Λαβείν από μερίδες	8.107.153	Χρεώγραφα	937.535
Απαιτήσεις εκ δανείων	258.415.285	Πρώτες ύλες και εμπορ.	36.167.581
Καταθέσεις εις ΛΤΕ	12.531.168	Συμμετοχές σε Οικον. Οργαν.	37.005
Καταθέσεις σε άλλες Τρ.-Οργ.	986.350	Άλλοι Λ) σμοί Ενεργητικού	347.574.502
Μηχανές	4.689.184	Ζημίες	2.143.226
Ακίνητα	9.593.459	Σύνολο Ενεργητικού	685.205.427

(Τιμή κόστους μηχανών, ακινήτων, εγκαταστάσεων 22.597.292)

Λογαριασμοί παθητικού Ισολογισμού Ενώσεων 31.12.1935 (δρχ.).

Αξία δηλωθεισών μερίδων	31.109.600	Οφειλόμενα δάνεια	
Τακτικό αποθεματικό	4.979.354	καλλιεργητικά	193.776.736
Έκτακτο αποθεματικό	17.747.761	Οφειλόμενα δάνεια	
Άλλα αποθεματικά	4.737.754	με ενέχυρο	60.698.927
Καταθέσεις Συνεταιρισμών		Οφειλόμενα μακροπρόθεσμα	31.520.398
στις Ενώσεις	11.777.668	Κέρδη	5.886.645
Καταθέσεις τρίτων		Λοιποί Λ) σμοί παθητικού	321.001.998
στις Ενώσεις	1.968.586	Σύνολο παθητικού	685.205.427

(υπάρχουν τα στοιχεία και κατά Ένωση, Γεωγρ Δ/μα).

Ειδικά όσον αφορά την κίνηση των δανείων των Ενώσεων τα στοιχεία είναι τα ακόλουθα (συνολικά Ελλάδος για τις 75 που λειτουργούσαν).

Ληφθέντα δάνεια από Ενώσεις (σε δρχ.) :

	Καλλ) τικά	Με ενέχυρο	Μακροπρ.	Σύνολο
Οφειλαί 1.1.1935	155.953.916	137.875.969	9.198.272	303.028.157
Ελήφθησαν το 1935	276.861.785	187.983.346	25.101.847	489.946.978
Επιστράφησαν το 1935	239.038.965	265.160.388	2.779.721	506.979.074
Υπόλοιπο 31.12.1935	193.776.736	60.698.927	31.520.398	285.996.061

Σημειώνεται αξιόλογη ρευστοποίηση (κυρίως στα με ενέχυρο) και κάποια αύξηση στις χορηγήσεις μακροπροθέσμων για επενδύσεις - εγκαταστάσεις.

Χορηγηθέντα δάνεια από 75 Ενώσεις (σε δρχ.) :

Υπόλοιπο λαβείν 1.1.1935	συνολικά	223.406.746
Χορηγήσεις 1935		352.622.549
Επιστροφές 1935		317.614.010
Υπόλοιπο οφειλ. 31.12.1935		258.415.285

(υπάρχουν στοιχεία κατά Ένωση και Γεωγρ. Δ/μα).

Άλλες εργασίες των 75 Ενώσεων που λειτουργούσαν:

Προμήθεια ειδών γεωργικής χρήσεως	80.556.099
Προμήθεια ειδών οικιακής χρήσεως	11.390.019
Σύνολο	δρχ. 91.946.118'

Από κοινού χρήση μηχανών	
α) Ποσότης παραχθέντων ειδών οκ.	7.823.355
β) Αγοραία αξία τους δρχ.	15.463.704
γ) Ποσότης ανήκουσα εις Συνεταιρισμούς οκ.	4.121.389
Επεξεργασία προϊόντων:	
α) Αξία πρώτης ύλης δρχ.	23.256.230
β) Ποσότης παραχθέντων ειδών οκ.	3.276.952
γ) Από κοινού πωληθείσα ποσότης οκ.	2.550.117
δ) Αξία πωληθέντος προϊόντος δρχ.	33.683.243
Από κοινού πωλήσεις	
α) Ποσότητες οκ.	17.206.173
β) Αξία πωληθέντων προϊόντων δρχ.	116.645.860
Εργολαβική συγκέντρωση σίτου οκ.	73.678.403
Αξίας δρχ.	518.093.533
Άλλες εργολαβικές εργασίες δρχ.	52.923.618
Κέρδος από εργολαβικές εργασίες δρχ.	3.602.462
Προμήθεια από χρήση μηχανών δρχ.	945.382
Έξοδα διαχειρίσεως έτους δρχ.	13.417.469

(υπάρχουν στο τεύχος της Στατιστικής στοιχεία και κατά Ένωση και κατά Γεωργ. Δ/τα χρήσιμα για τοπικές μελέτες).

Ειδικά συγκριτικά στοιχεία για τις Ενώσεις Συνεταιρισμών μέλη της Συνομοσπονδίας (με βάση τους ισολογισμούς τους) βλ. στο Υποκεφ. ΣΤ' /1.

γ) Οι Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών και η συγκέντρωση σίτου

Με πόσους κόπους και αγώνες γίνονται τότε η προώθηση των εργασιών των Ενώσεων Συνεταιρισμών προκύπτει και από τα επόμενα στοιχεία:

«Την 3ην Ίουνίου 1935 συνήλθον έν Λαρίση, κατόπιν προσυνηνοήσεως, αντιπρόσωποι τών Ένώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών τών ένδιαφερομένων διά τήν συγκέντρωσιν του σίτου σιτοπαραγωγικών περιφερειών, ίνα από κοινού συσκεφθούν νά καθορίσουν τά μέτρα τής ένεργείας των πρòς επίδιώξιν τής ολοκληρωτικής αναθέσεως, κατά τò τρέχον έτος, εις τάς Ένώσεις τής συγκεντρώσεως του σίτου καί βελτίωσιν τών όρων διεξαγωγής τής έργασίας ταύτης.

Κατά τήν σύσκεψιν ταύτην καθ' ήν παρευρέθησαν αντιπρόσωποι τριάκοντα Ένώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, παρέστη επίσης ó Διοικητής τής Άγροτικής Τραπεζής κ. Λαμπρόπουλος, ó Προϊστάμενος τής Ύπηρεσίας Άγροτικής Πίστεως κ. Τζωρτζόπουλος καί ó Διευθυντής τής Πανελληνίου Συνομοσπον-

δίας τών Γεωργ. Συνεταιρισμών κ. Τζωρτζάκης. Ύπό τής συσκέψεως άπεφασίσθη ή σύστασις έξαμελοδς έπιτροπής εις τήν όποίαν άνετέθη όπως έρχομένη εις Άθήνας επίδιώξη, έν συνεργασία μετά τής Πανελληνίου Συνομοσπονδίας τών Γεωργικών Συνεταιρισμών, τήν σύμφωνον πρòς τάς άπόψεις τών ένδιαφερομένων Ένώσεων καί τò συμφέρον του σιτοπαραγωγικού κόσμου επίλυσιν ύπό τών άρμοδίων τών άφορώντων τήν εις τάς Ένώσεις άνάθεσιν τής συγκεντρώσεως καί τούς όρους ταύτης ζητημάτων.

Ή Έπιτροπή αύτη άπετελέσθη εκ τών κ.κ. Δ. Κουκουρίκου, Μ. Εύστρατιάδη, Χρ. Κρητικού, Π. Τσακανίκα, Ν. Τσουκάτου καί Β. Ίλατζή. Τά μέλη τής Έπιτροπής συνεκεντρώθησαν εις Άθήνας κατά τά μέσα Ίουνίου.

Αί διεξαχθείσα διαπραγματεύσεις με-

τά των αρμοδίων της ΚΕΠΕΣ και του Υπουργείου της Γεωργίας υπήρξαν μακρά και επίπονοι.

Τελικώς ελήφθησαν υπό της ΚΕΠΕΣ αί έξι αποφάσεις σχετικώς με την συγκέντρωσιν:

1) Απεφασίσθη ή αύξησις των σιδηροδρομικών συνεργειών και ό περιορισμός των άποθηκευτικών κέντρων εις τους τόπους της συγκεντρώσεως του σίτου, με σκοπόν την άμεσον μεταφοράν αυτού εις τά κέντρα διαθέσεως και έπομένως τον περιορισμόν των έξόδων παραλαβής.

2) Άνετέθη ή συγκέντρωσις του σίτου, εις μέν τά σιδηροδρομικά συνεργεία εις την Έταιρίαν Γενικών Άποθηκών, εις δέ τά άποθηκευτικά κέντρα, τά όποια είναι όλιγώτερα των περισυνών, εις τάς Ένώσεις.

3) Απεφασίσθη γενικώς ή άνάθεσις της διαχειρίσεως των άποθηκευτικών κέντρων μόνον εις τάς Ένώσεις, αί όποια λειτουργούν εις τάς περιφέρειάς όπου έκ του νόμου γίνεται ύποχρεωτικώς ή συγκέντρωσις (Στερεά Έλλάς, Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη). Εις τάς λοιπάς περιφέρειάς όπου ή συγκέντρωσις δύναται νά γίνη έφ' όσον ήθελεν αποφασίσει σχετικώς το Υπουργικόν Συμβούλιον και έφ' όσον ύπάρχει έκάστοτε πλεόνασμα σίτου έχον άνάγκην προστασίας, ή συγκέντρωσις και εις περίπτωσιν επί τόπου άποθηκεύσεως (άποθηκευτικά κέν-

Άπό	1	—	500.000	όκ.
»	500.000	—	1.000.000	»
»	1.000.000	—	1.500.000	»
»	1.500.000	όκ.	σίτου και άνω	

Ός γνωστόν πέρυσι αί άμοιβαί αΐται ήσαν πολύ άνωτεροι, περιλαμβάνουν δέ και τά έξοδα εις τά όποια ύποβάλλονται αί Ένώσεις διά την συγκέντρωσιν, και

Τονίζοταν σχετικά ότι μεταξύ των Ενώσεων και εν γένει του ενδιαφερομένου σιτοπαραγωγικού κόσμου παρατηρείται βαθεία απογοήτευσis τόσοσ δια τον αδικαιολόγητον αποκλεισμόν Ενώσεων εκ της εργασίας ταύτης, όσον και δια τους όρους και περιορισμούς οι οποίοι επεβλήθησαν κατά το τρέχον έτος υπό της ΚΕΠΕΣ εις τας Ένώσεις, όστινες θεωρούνται καταθλιπτικοί και αδικαιολόγητοι. Ετοιζέτο δε

τρα) άνατίθεται εις την Έταιρίαν των Γενικών Άποθηκών.

4) Έκ των λειτουργουσών εις τας περιφέρειάς της πρώτης κατηγορίας Ένώσεων, άνετέθη ή συγκέντρωσις εις τας έξις 22 τοιαύτας:

1) Διδυμοτείχου - Όρεσιιάδος, 2) Άλεξανδρουπόλεως, 3) Ροδόπης, 4) Ξάνθης, 5) Βερροίας, 6) Δράμας, 7) Γιαννιτσών, 8) Θεσσαλονίκης, 9) Καβάλας, 10) Καστοριάς, 11) Κατερίνης, 12) Έσφραϊας, 13) Φλωρίνης, 14) Χαλκιδικής, 15) Άλμυρού, 16) Βόλου, 17) Καρδίτσης, 18) Λαρίσης, 19) Φαρσάλων, 20) Θηβών, 21) Φθιωτιδοφωκίδος, 22) Τρικάλων.

Άπεκλείσθησαν, διότι δέν λειτουργούν άποθηκευτικά κέντρα εις την περιφέρειάν των, αί έξις Ένώσεις: Άξιουπόλεως, Έδέσσης, Κιλκίς και Καλαμπάκας.

Επίσης άπεκλείσθησαν διότι δέν έχουν χρησιμοπονηθή κατά το παρελθόν, αί έξις Ένώσεις: Λαγκαδά, Κοζάνης, Λεβαδείας, Γρεβενών.

Επίσης άπεκλείσθησαν έφέτος αί πέρυσι χρησιμοποιηθείσαι καιτοι έπροτάθησαν υπό της Άγροτικής Τραπεζής και της ΚΕΠΕΣ, Ένώσεις Σερβίων και Σερρών.

Αί καθορισθείσαι διά το τρέχον έτος άμοιβαί των Ένώσεων αί όποια αναλαμβάνουν κατά τά άνωτέρω την συγκέντρωσιν έχουν ως έξις:

σίτου	λεπτά	12	κατ'	όκ.
»	»	10	»	»
»	»	8½	»	»
πρός	»	7½	»	»

τά όποια κατά μέσον όρον, αναλόγως των συγκεντρουμένων ποσών, κυμαίνονται από 7½ έως 8½ λεπ. κατ' όκάν...».

ότι μόνον η επιθυμία της εξυπηρέτησής με κάθε θυσία των παραγωγών, οίτινες άλλως θα υφίσταντο μεγάλας ζημίας και ταλαιπωρίας ώθησε τας Ενώσεις εις την αποδοχήν της συγκεντρώσεως υπό τούτους όρους.

(Το όλον ιστορικόν — αποκλεισμούς Ενώσεων και άλλες λεπτομέρειες — βλ. απολογισμό 1935 «Συνεταιριστής» 1936 σ. 27 έκθεση Ι. Παπαχριστοπούλου).

— Η ΑΤΕ, στον Απολογισμό της του 1935, τονίζει την πετυχημένη εργασία που έκαναν οι Ενώσεις στον τομέα συγκεντρώσεως γεωργικών προϊόντων. Αυτό γράφει «νομίζομεν ότι δικαιολογεί την κατά τὸ έτος 1936, αλλά και έφεξής, ολοκληρωτικήν ανάθεσιν τῆς συγκεντρώσεως και διαθέσεως τοῦ σίτου εις τὰς Ενώσεις Συνεταιρισμῶν».

δ) Εργασίες σε άλλα προιόντα:

Γράφει η ΑΤΕ:

«Αί Ενώσεις Θεσσαλίας και Ήπειρου ως και η Ένωσις Πατρῶν εἰργάσθησαν λίαν ἐπιτυχῶς εις τὴν παραλαβὴν, ἀποθήκευσιν και διάθεσιν τοῦ ἀραβοσίτου συνεπικουρήσασαι οὐσιαστικῶς εις τὸ βαρὺ τοῦτο ἔργον τῆς Τραπεζῆς και ἐπιτυχοῦσαι και κατώτερον κόστος ἐργασίας μετὰ δραστηριότητος ἐκτελεσθείσης».

«Ἡ Ὀμοσπονδία Θεσσαλονίκης και αἱ Ἐνώσεις Βερροίας, Σερρών, Πτολεμαΐδος, Φλωρίνης, Καστορίας, Χαλκιδικῆς, Λαγκαδῶ, Λαρίσης, Λαμίας, Λεβαδείας και Θηβῶν, συνέπραξαν μετὰ τῆς ΑΤΕ εις τὴν παραλαβὴν και διάθεσιν πρὸς τοὺς συνεταίρους σπόρων βίκου, βάμβακος, κριθῆς, γεωμήλων, τριφυλίου κ.λπ., ὅλαι δὲ αἱ Ἐνώσεις Πελοποννήσου εις τὴν παραλαβὴν και διάθεσιν θείου και θεϊκοῦ χαλκοῦ διὰ τὰς ἀμπέλους και σταφιδάμπέλους. Οὕτω κατά τὸ ὑπόλογον ἔτος ἡ ἐπίδοσις τῶν Ἐνώσεων Συ-

νεταιρισμῶν ἐνετάθη εις ἔργα ὁμαδικῆς ἐνεργείας και ἐκ τοῦ προορισμοῦ τῶν ἐπιβαλλόμενα γενικώτερα τοιαῦτα και ἡ μετὰ τῆς Τραπεζῆς συνεργασία τούτων κατέστη στενωτέρα και μᾶλλον ἔντονος, ὥστε και ἡ Τράπεζα νὰ δύναται ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀπόδοσιν ἐκάστης τῶν Ὄργανώσεων τούτων εις γενικώτερα ἔργα και ἐπιδόσεις και στενωτέρος, ὡς προσήκει, νὰ καθίσταται ὁ δεσμός μετὰ τῶν ὀργανώσεων τῶν ἀγροτῶν και τοῦ γενικοῦ πιστωτικοῦ τῶν Ἰδρυμάτων. Ἐφ' ἑτέρου κατά τὸ λήξαν ἔτος ὄχι μόνον ἀνεκόπη ἡ διαρροή, ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν παρατηρηθεῖσα συνεπεία διαφόρων ἀντιξῶν συνθηκῶν, εις συνεταρισμοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας και Θράκης, ἀλλὰ ἐπανήρχισε ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀγροτῶν περὶ αὐτοὺς και ἡ ἐπάνοδος τῶν συνεταίρων» (Ἀπολογισμὸς ΑΤΕ 1935, «Συνεταιριστής» 1936 σ. 156)».

ε) Στοιχεῖα κατά Ενώσεις Συνεταιρισμῶν

Πέρα ἀπὸ τα παραπάνω στοιχεῖα, δίνουμε στη συνέχεια κατὰ Ἐνωσις και ἀλλες ενδιαφέρουσες πληροφορίες σχετικά με τὴ συγκρότηση και τὴ δραστηριότητά τους.

Εἰδικά για τὴ βόρεια Ελλάδα αξιόλογη πηγή πολύτιμων (για σήμερα) στοιχείων, εἶναι τὸ Λεύκιμα «Πανελληνίος Συνεταιριστικὴ Ἐπιθεώρησις» που ἐκδόθηκε στη Δράμα ἀπὸ τον Μ. Μοσχογιαννίδη για τὴν 20ετία του Ν. 602 (1935). Οἱ Ενώσεις Βορείου Ελλάδος, που τα στοιχεῖα τους περιλαμβάνονται στο Λεύκιμα αὐτό, εἶναι οἱ ἀκόλουθες:

Επωνυμία Ενώσεως	Έδρα	Αριθμός	
		Συν) σιμών	Μελών τους
Δυτική Θράκη			
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Διδυμο- τείχου - Ορεστιάδας	Διδυμότειχον	90	8.067
Πιστωτική Ένωσις Γ. Συν. Αλεξανδρου- πόλεως	Αλεξανδρούπολις	28	1.535
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Ροδόπης	Κομοτηνή	37	2.369
Γεωργική Συνεταιρική Τράπεζα Εάνθης	Εάνθη	44	2.326
Ανατολική Μακεδονία			
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Νομού Δράμας	Δράμα	75	5.195
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Νομού Καβάλλας	Καβάλλα	54	3.465
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Νομού Σερρών	Σέρραι	126	10.071
Κεντρική Μακεδονία			
Ομοσπονδία Γεωργ. Συνεταιρισμών Θεσ- σαλονίκης	Θεσσαλονίκη	109	7.589
Ένωσις Γεωργ. Πιστ. Συνεταιρισμών Περιφερείας Κιλκίς	Κιλκίς	42	2.301
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Λαγκαδά	Λαγκαδάς	65	3.571
Κεντρική Αγροτική Τράπεζα Αξιούπό- λεως	Αξιούπολις	25	1.444
Περιφερειακή Τράπεζα Χωρικών Γιαν- νιτσών	Γιαννιτσά	38	2.294
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Βερροίας	Βέρροια	73	3.724
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Εδέσσης - Αλμωπίας	Έδεσσα	52	3.335
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Επαρχί- ας Κατερίνης	Κατερίνη	58	4.744
Δυτική Μακεδονία			
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Εορδαίας	Πτολεμαΐδα	35	3.055
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Φλωρί- νης	Φλώρινα	39	2.676
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Καστο- ριάς	Άργος Ορεστ.	38	2.000
Πιστωτική Ένωσις Κοζάνης	Κοζάνη	21	1.424
Πιστωτική Ένωσις Σερβίων	Σέρβιζ	20	1.311
Πιστωτική Ένωσις Γρεβενών	Γρεβενά	14	744
Χαλκιδική			
Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Χαλκι- δικής	Νέα Μουδανιά	36	2.700
Σ ύ ν ο λ ο ν		1119	75.940

Στο σχετικό πίνακα σημειώνεται ότι: «Εκτός των εις την δύναμιν των Ενώσεων ανηγόντων Συνεταιρισμών υπάρχουν και πλείστοι εκτός των Ενώσεων, οι οποίοι δεν συμπεριλαμβάνονται εις τους ως άνω αριθμούς».

Σημειώνουμε ότι για τις περισσότερες από τις Ενώσεις αυτές, δίνονται στο Λεύκωμα ανακεφαλαιωτικά στοιχεία για την ιστορία τους, καθώς και στοιχεία του 1934/1935 σχετικά με την τότε συγκρότησή τους, τους Συνεταιρισμούς μέλη τους, τα ονόματα των αντιπροσώπων των Συνεταιρισμών, η σύνθεση του Δ.Σ. και Ε.Σ., τα ονόματα του Διευθυντού και του προσωπικού, ο ισολογισμός 1934 και άλλα που είναι πολύτιμα για την ιστορία της κάθε Ενώσεως και των ανθρώπων της.

Στη συνέχεια μεταφέρονται εδώ τα βασικά στοιχεία τα σχετικά με την ιστορία και τη δραστηριότητα της κάθε Ενώσεως. Όσοι δε (Ενώσεις, μελετητές κλπ.) ενδιαφέρονται για τα πλήρη στοιχεία, πρέπει να ανατρέξουν στην πηγή. Και αν δεν βρίσκουν το Λεύκωμα, μπορούν να απευθυνθούν γραπτά στη Βιβλιοθήκη Αριστ. Κλήμη που ευχαρίστως θα τους στείλει τις σχετικές φωτοτυπίες.

— Ένωση Γεωργ. Συνεταιρισμών Αιγιαλείας

Συγχωνεύτηκαν σ' αυτή η Ένωση Αιγιαλείας και η Σταφιδική Τράπεζα Βοστίτσας (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 37).

— Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Αλεξανδρουπόλεως (Συν. Π.Ε.)

Έδρα Αλεξανδρούπολις. Έτος ιδρύσεως 1929.

Δύναμις Συνεταιρισμοί 28, Μέλη 1535

Συνεταιρικά κεφάλαια εν γένει 31.12.34 δρχ. 205.338

Κέρδη χρήσεως 1933 δρχ 81.997

Εργασία: Πιστωτικά - Προμηθευτικά - Παραγωγικά

Όπως γράφει η «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρησης» του 1935 σ. 12:

«Ιδρυθείσα την 17ην Ιανουαρίου του 1929 υπό δεκαεπτά Συνεταιρισμών της περιφέρειας ή Ένωσις υπέστη άμα τη ιδρύσει της βαρύ πλήγμα ζημιώσασα περί τας τετρακοσίας χιλιάδας δραχμών έξ άτυχούς επιχειρήσεως ξένης προς τό Καταστατικόν της.

Παρά τας προσδοκίας όμως των έχθρων της Συνεταιριστικής ιδέας ή Ένωσις χάρις εις την αυταπάρνησιν των μελών της κατώρθωσε ν' αναλάβη έκ της συμφοράς ταύτης. Έκτοτε συσσωματωθείσα εις μίαν θέλησιν και με ένα αντικειμενικόν σκοπόν την πρόδοον και την ευημερίαν του γεωργού, επιθυμούσα να διαφεύση τό άτυχες παρελθόν ανέλαβεν έκ της πρώτης εκείνης συμφοράς και από του 1932 βαδίζει άλματωδώς προς τον προορισμόν της.

Ίδία τό λήξαν έτος υπήρξε λίαν έξυπηρετικόν διά τους γεωργούς της περιφέρειας ταύτης.

Η υπό της Ένώσεως ένοικίασις της Νησιδος Γκιαβούρ - Άντά υπήρξε δι' αυτούς πραγματική σωτηρία (μετά την παρατηρηθείσαν μάλιστα άνομβρίαν) διότι άλλως έλλείψει βοσκών άσφαλώς θα άπεδεκατίζοντο τό κτήνη των γεωργών. Ο άπολογισμός της εργασίας ταύτης ήτο:

α) Το Δημόσιον από των 70.000 έως 80.000 δρχ. που άπήλαυε πρότερον κατ' έτος κατά τό 1934 είχεν εισόδημα 125.000 δραχμών.

β) Η περιφέρεια εν τή Νησιδι Γκιαβούρ - Άντά διέθρεψε 3.000 μεγάλα ζώα και 4.000 μικρά αντί ελαχίστων δικαιωμάτων βοσκής.

γ) Πάσαι αί γεωργικά οικογένεια έφωδιάσθησαν διά τας χειμερινάς ανάγκας των ζώων των με τό άπαιτούμενον χόρτον αντί 0,15 δρχ. κατ' όκάν.

δ) Η Στρατιωτική Υπηρεσία έπρομηθέυθη 250.000 όκάδες χόρτου.

Δέν άποκρύπτομεν δέ ότι αϊ μελλοντι-
καί προσπάθειαι τής 'Ενώσεως θά στρα-
φώσιν έπιμόνως και κυρίως διά τήν έκ-
χώρησιν προς πολυετή ένοικίαςιν (καίτοι
έφέτος παρ' ύλας τάς προσπαθείας της
δέν έπετεύχθη ή ένοικίαςις ώς παραχω-
ρηθείσα εις τήν Στρατιωτικήν 'Υπηρεσί-
αν), τής έξ 60 χιλ. στρεμμάτων άποτε-
λουμένης έκτάσεως τής Νησίδος Γκια-
θούρ - 'Αντά. Διότι διά τών άποστραγ-
γιστικών και άρδευτικών έργων τά όποια
σκέπτεται νά εκτελέση ίδίαις δαπάναις
εις τήν Νησίδα θά έπιτύχη: α) Τήν εις
τό πενταπλάσιον τής σημερινής αύξησιν
τής κτηνοτροφίας έν τή περιφερεία. β)
Τήν άπόδοσιν εις τήν καλλιέργειαν έαρι-
νών προϊόντων (άραβοσίτου, φασολίων
κ.λπ.) άνω τών 20.000 στρεμμάτων, και
γ) Διά τής καλλιεργείας κτηνοτροφ. φυ-
τών τήν εις τό άκέραιον έξασφάλισιν τών
άναγκών τών παραγωγών.

'Η ώφέλεια τής 'Ενώσεως έκ τής έπι-
χειρήσεως ταύτης ύπήρξε τά μάλιστα ί-
κανοποιητική, άφ' ένός διότι άφήκε μεγά-
λα κέρδη άφ' έτέρου δέ διότι δι' αύτής
έξηπλώθη τό Συνεταιρικόν πνεύμα έν τή
περιφερεία τής περισσότερον και έδραιώ-
θη ή πεποίθησις ότι μόνον Συνεταιριστι-
κώς θά ήδύναντο νά προοδεύσουν οί πα-
ραγωγοί.

— Κεντρική Αγροτική Τράπεζα Αξιοπόλεως (Συν. Π.Ε.)

'Εδρα Αξιοούπολις - Έτος ιδρύσεως 1927.

Δύναμις - Συνεταιρισμοί: 25, Μέλη 1.444.

Συνεταιριστική Μερίς δρχ. 10.000.

Συνεταιρικά κεφάλαια έν γένει δρχ. 485.662.

Καθαρά κέρδη χρήσεως 1934 δρχ. 74.411.

Εργασίαι: Πιστωτικά - Προμηθευτικά - Πωλήσεις - Συγκέντρωσις γεωργι-
κών προϊόντων κ.λπ.

Ιδρυταί Συνεταιρισμοί.

1) Αξιοούπολεως, 2) Αγροτική Λαϊκή Τράπεζα Αξιοούπολεως, 3) Πολυκά-
στρου Α', 4) Λευκοδάσους Β', 5) Πλαγιών, 6) Πηγής η «Μέλισσα», 7) Βαλγα-
ταίου, 8) Ευρώπου, 9) Μικροδάσους Α'.

'Όπως γράφει η «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρησις» 1935, σ. 53:

«Ιδρυταί τής Κεντρικής 'Αγροτικής Τραπέζης 'Αξιοούπολεως ύπήρξαν οί ως
άνω έννέα Συνεταιρισμοί αντιπροσωπευ-
όμενοι τότε υπό τών κάτωθι κατά σει-
ράν: 1) Σωτήριον 'Αριστείδην, 2) Θεό-
δωρον Καπνόπουλον, 3) Παναγιώτην

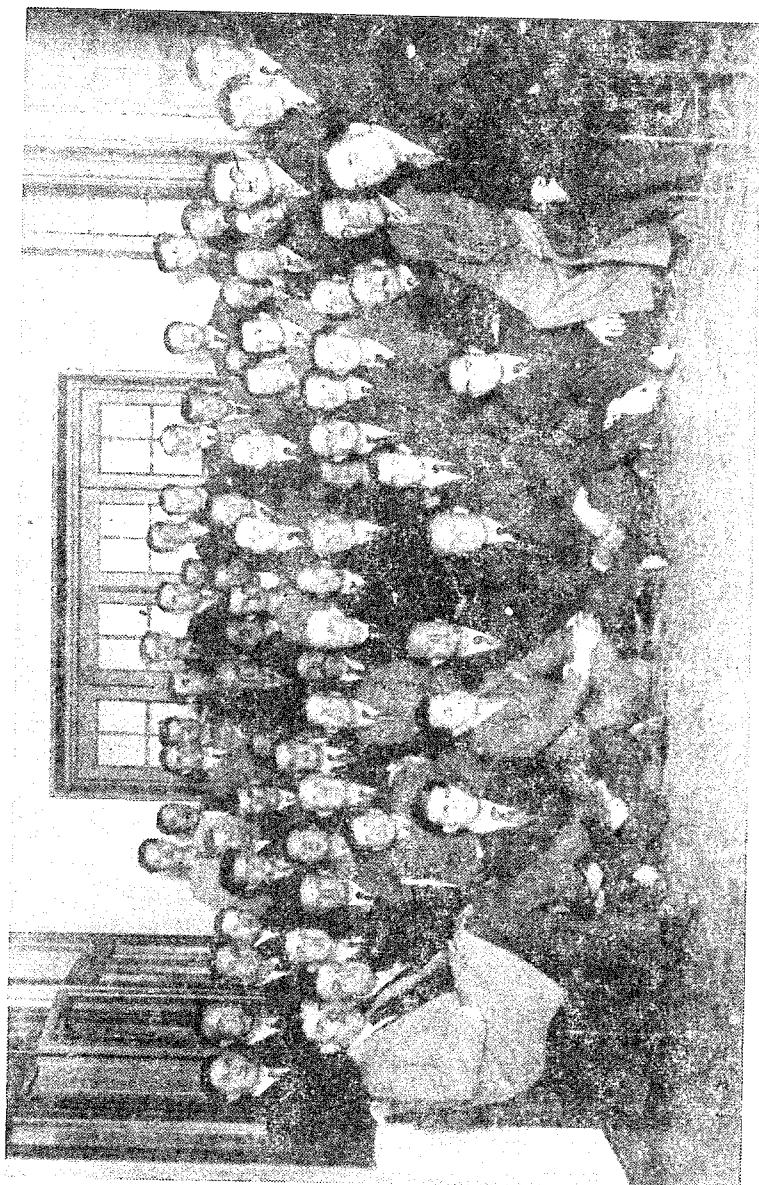
Τά πρώτα δέ αύτά έπιτυχή βήματα έν
συνδυασμώ με τάς άποτελεσματικές όδη-
γίας και ένεργείας τής 'Εποπτείας
'Συν)σμών και τήν διακρίνουσαν γενικώς
τήν Α.Τ.Ε., φιλοστοργίαν και προθυμίαν
νά φανή εις οίανδήποτε στιγμήν άρωγός,
συνετέλεσαν εις τό νά παρατηρηθή ά-
θρόα έγγραφη Συνεταιρισμών εις τήν
'Ενωσιν, άνελθούσης τής δυνάμεως της
εις 28 συνεταιρισμούς τούς έξής: (παρα-
τίθεται πίνακας Συνεταιρισμών με άρι-
θμό μελών και αντιπροσώπους).

'Η δρᾶσις τών άνωτέρων Συνεταιρι-
σμών περιορίζεται εις πιστωτικάς έργα-
σίαις, εις τήν άπό κοινού πώλησιν προϊ-
όντων και εις τήν εκμετάλλευσιν μικρών
μηχανημάτων.

'Η λογιστική ύπηρεσία τών Συνεταιρι-
σμών ένεργείται υπό του λογιστηρίου
τής 'Ενώσεως και τών Φερρών.

'Ως προς τήν συνειδητοποίησιν και δια-
παιδαγωγήσιν συνεταίρων έπετεύχθησαν
πλείστα όσα θαυμάσια άποτελέσματα ά-
πό συνεταιριστικής και γεωργικής άπό-
ψεως ίδια δια συνεταιριστικών και γεωρ-
γικών περιοδικών».

('Επίσης δίδονται τά όνόματα του Δ.
Σ., Ε.Σ., ύπαλλήλων καθώς και ό 'Ι-
σολογισμός 1934. Δ)ντής τής 'Ενώσεως
άνέλαβε τό 1935 ό Ξ. Μικελόπουλος).

Από τη Γεν. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών 1986.

Σουκουρίδην, 4) Ξενοφῶντα Μασαμανίδην, 5) Ἰωάννην Καραμιχαήλ, 6) Νικόλαον Ξανθόπουλον, 7) Γεώργιον Παπαδόπουλον, 8) Ἀθανάσιον Συμεωνίδην, 9) Ἰωάννην Νεόφυτον.

Ἡ Ἐνωσις ἰδρύθη κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1927 ἔδρα δὲ αὐτῆς ὠρίσθη ἡ Ἀξιούπολις. Ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις ἤρχισε κατὰ τὸ 1925 ἰδρυθέντων τῶν πρώτων (Συν)σμῶν πρωτοβουλία τοῦ Ἐπόπου κ. Δασκαλάκη τῆ συνεργασίας τῶν συνεταιριστῶν Θ. Σπουνά, Α. Πετρίδου, Κων. Ἀναστασιάδου, Σταύρου Ἀλίρη, τοῦ ἀειμνήστου Σωτ. Ἀριστείδου κ.λπ.

Οἱ Συνεταιρισμοὶ οὗτοι συνέστησαν τὴν Ἐνωσιν, ἥτις ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της διὰ παντὸς μέσου ἐπέτυχε τὴν διάδοσιν τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας καὶ τόνωσιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως ἐν τῇ περιφερείᾳ βαδίζουσα ἤδη σταθερῶς εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ της.

Φροντίζει διὰ τὴν ὀργάνωσιν διαλέξε-

ων ἐν τῇ περιφερείᾳ της πρὸς συνεταιρικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ γεωργοῦ καὶ οἱ ὑπάλληλοί της κατέστησαν ἀπόστολοι τῆς ἰδέας ἀνά τὴν ὑπαιθρον τακτοποιούντες συγχρόνως λογιστικῶς τοὺς Συνεταιρισμούς.

Ἐκ τῶν ἐργασιῶν της ἡ Ἐνωσις ἐπραγματοποίησε καθαρὰ κέρδη κατὰ τὸ ἔτος 1932 δρχ. 42.090.35, κατὰ τὸ 1933 δρχ. 51.398.90. Περισσότερα στοιχεῖα διὰ τὴν οἰκονομικὴν της κατάστασιν εἰς τὸν ἰσολογισμόν.

Ἐκ τῶν 30 Συνεταιρισμῶν τῆς περιφερείας κατῴρθωσεν ἡ συγκέντρωσις εἰς τὴν δυνάμιν της τοὺς κάτωθι 27 Συνεταιρισμοὺς μὲ μέλη καὶ ἀντιπροσώπους τοὺς ἔναντι τῆς ἐπωνυμίας ἐκάστου σημειομένου».

(Δίδονται οἱ ἐπωνυμίαι τῶν 27 Συνεταιρισμῶν μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἀντιπροσώπων τους καὶ τὸν ἀριθμὸν μελῶν. Ἐπίσης τὰ ὀνόματα Δ.Σ., Ε.Σ., ὑπαλλήλων. Ἐπίσης ὁ ἰσολογισμὸς 1934).

— Ἐνωσις Γεωργ. Συνεταιρισμῶν Βερροίας (Συν. Π.Ε.)

Ἔδρα Βέρροια - Ἔτος ἰδρύσεως 1928.

Δύναμις Συνεταιρισμοὶ 73, μέλη τους 3.724.

Συνεταιρικά κεφάλαια ἐν γένει 31/12/34 δρχ. 1.386.228.

Ταμείον ἀγῶνος κατὰ τῆς τοκογλυφίας δρχ. 61.149.

Αναγκαστικαὶ ἀποταμιεύσεις υπαλλήλων δρχ. 11.787.

Δίδονται στὴ συνέχεια στὸ Λεύκιωμα οἱ ἐπωνυμίαι τῶν Συνεταιρισμῶν μὲ τὸν ἀριθμὸν μελῶν τους καὶ ὀνόματα τῶν ἀντιπροσώπων τους. Επίσης τὰ ὀνόματα τοῦ Δ.Σ., τοῦ Ε.Σ., τῶν υπαλλήλων, καθὼς καὶ ὁ ἰσολογισμὸς 1934.

Για τὴν ευρύτερη κοινωνικοοικονομικὴ δράση τῆς Ἐνώσεως Γ. Συνεταιρισμῶν Βερροίας γράφει ἡ «Ἀγροτικὴ Οἰκονομία» Ἀθηνῶν τοῦ Χρ. Εὐελπίδη (1936 σ. 214) :

«Κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1935 ἡ Ἐνωσις Συνεταιρισμῶν συνειργάσθη μὲ τὸ ἀμερικανικὸν ἴδρυμα Ἐγγύς Ἀνατολῆς διὰ τὴν ἴδρυσιν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἐνώσεως σχολείων οἰκιακῆς οἰκονομίας καὶ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας παιδικῶν σταθμῶν. Οὕτω ἰδρύθησαν εἰς τὴν περιφέρειαν Βερροίας δύο σχολαί. Μία εἰς τὸ χωρίον Ἄνω Κοπανὰ καὶ ἡ ἑτέρα εἰς τὸ χωρίον Σταυροί.

Ἡ μετὰ τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰδρύματος συνεργασία ἀπετέλεσε πρόδρομον τοῦ ἰ-

δρυθησομένου ταμείου ὑγείας τῶν γεωργῶν τῆς περιφερείας Βερροίας. Κατὰ τὴν γενικὴν συνέλευσιν τοῦ μηνὸς Μαρτίου 1936 ἀπεφασίσθη, κατὰ πρότασιν τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἐνώσεως κ. Σινάρη, ἡ ἴδρυσις τοῦ ἀνωτέρω ταμείου, μὲ ἐπιθέρυσιν διακοσίων δραχμῶν ὡς ἐτησίαν εἰσφορὰν κατὰ μέλος ἐκάστου (Συν)σμοῦ καὶ μὲ ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν ἐκ μέρους τῆς Ἐνώσεως μέχρι τοῦ 50% ἐπὶ τῶν ἐτησίων καθαρῶν κερδῶν αὐτῆς.

Ἐπί τῇ βάσει τῆς γενομένης μελέτης ἐκ μέρους τῆς κ. Παπαχρήστου, ἱατροῦ διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ὄργανισμοῦ τούτου ἡ ἔτησίᾳ δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 1.200.000 δρχ. δι' ἴδρυσιν 5 ἰατρείων μὲ 7 ἱατρούς, 5 βοηθοὺς καὶ 7 ἐπιστατρίας ἀδελφάς. Ἡ συνελθοῦσα τὴν 27ην τρέχ. ἐπιτροπὴ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν ἐνέκρινεν πλήρως τὴν κατεύθυνσιν αὐτῆν τῆς Ἐνώσεως καὶ ἀνέθεσεν εἰς

τοὺς εἰδικοὺς ἱατροὺς κ. Μ. Μεταλλινὸν καὶ Καν Παπαχρήστου νὰ προβοῦν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς λειτουργίας τῶν ὡς ἄνω ἰδρυθησομένων ἰατρείων.

Τὸ ἔργον τῆς Ἐνώσεως Βερροίας ἄς χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα καὶ διὰ τὰς ἄλλας Ἐνώσεις Συνεταιρισμῶν, πολλὰ τῶν ὁποίων διαθέτουν πολὺ περισσότερα οἰκονομικὰ μέσα ἀπὸ τὴν «Ἐνωσιν ταύτην».

— Γεωργικὴ περιφερειακὴ Τράπεζα Χωρικῶν Γιαννιτσῶν (Συν. Π.Ε.)

Ἔδρα: Γιαννιτσά - Ἔτος ἰδρύσεως 1928.

Δύναμις - Συνεταιρισμοὶ 38, μέλη 2.294.

Ἡ «Πανελληνίως Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησης» 1935 σ. 50 δίδει τὰ ἀκόλουθα στοιχεία:

Συνεταιρικὴ μερὲς 10.000.

Συνεταιρικὰ κεφάλαια ἐν γένει τῆ 31) 12) 34 καταβεβλημένα 1.107.138.

Κέρδη χρήσεως 1934, δρχ. 87.748.

Αλωνιστικαὶ μηχαναὶ (3 πλήρη συγκροτήματα κ.λπ.) μετ' ἀπόσβεσιν δρχ. 926.860. Ακίνητα δρχ. 217.467.

Ἰδρυτικὴ Συνεταιρισμοί:

1) Ἀγροτικὴ Τράπεζα Ἀρχοντικῶν, 2) Ἀγροτικὸν Ταμεῖον Σπράντζης, 3) Γ. Π. Συνομοσπονδία Κηπουρῶν, 4) Ἀγροτικὴ Τράπεζα Τσαλῆ, 5) Ἀγροτικὴ Τράπεζα Δαμιανῆς, 6) Ἀγροτικὴ Τράπεζα Ἀγροσυμίας, 7) Ἀγροτικὴ Τράπεζα Λιτοδόη.

«ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω ἑπτὰ Συνεταιρισμῶν τῆς περιφερείας Γιαννιτσῶν, ἀντιπροσωπευομένων ὑπὸ τῶν κ.κ. Παναγ. Παπαχριστοῦδη, Ἰωσηφίδου, Κ. Καμπούρογλου, Κουρκουτίδου, Κουφατζίδου, Λαγομάτη, Πετρίδου, Ι. Γερασιμίδου κ.λπ., ἰδρύθη κατὰ τὸ 1928 ἡ ὑφισταμένη σήμερον εἰς Γιαννιτσά Ἐνωσις Γ. Συνεταιρισμῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Γεωργικὴ Περιφερειακὴ Τράπεζα Χωρικῶν Γιαννιτσῶν».

Παρ' ὅλον ὅτι ὑφίστατο καὶ ἐτέρα παλαιότερα διαλυθεῖσα Ἐνωσις ἐν τῇ περιφερείᾳ, ἡ Γ.Π.Τ.Χ.Γ. κατῴρθωσεν νὰ βαδίσῃ παρὰ τὰς ἔξωθεν ἀντιδράσεις, εἰς τὸν προορισμὸν τῆς καὶ νὰ παρουσιάσῃται σήμερον ἡ οἰκονομικὴ τῆς τουλάχιστον κατάστασις ἀρκούντως ἱκανοποιητικὴ.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς παλαιᾶς Ἐνώσεως συνεκέντρωσεν εἰς τοὺς κόλπους

τῆς τοὺς πλείστους τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς περιφερείας καὶ ἐργάζεται ἤδη δραστηρίως ἀποκομίζουσα ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῆς σοβαρὰ κέρδη, ἐξυπηρετοῦσα καὶ προστατεύουσα παντοιοτρόπως τὰ συμφέροντα τῶν ἀγροτῶν τῆς περιφερείας τῆς, οἱ ὅποιοι πρὸ τῆς λειτουργίας τῆς Ἐνώσεως ἦσαν ἔρμαια τῶν παντὸς εἶδους ἐκμεταλλευτῶν καὶ τοκογλύφων. Ἡδὴ ἡ Ἐνωσις Συνεταιρισμῶν μεσολαβεῖ εἰς τὴν χορήγησιν ὅλων τῶν δανείων τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς, προμηθεύει τὰ εἶδη πρώτης ἀνάγκης εἰς τοὺς συνεταίρους, ἀλωνίζει τὰ δημητριακὰ τῶν γεωργῶν δι' ἰδίων μηχανῶν, ἐνεργεῖ συγκέντρωσιν προϊόντων δημητριακῶν κ.λπ. (κατὰ τὸ ἔτος 1934 συνεκέντρωσε 5.514.001 ὀκάδας σίτου), καταπολεμεῖ τὴν τοκογλυφίαν καὶ ἐκμετάλλευσιν, τηρεῖ διὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς τὰ λογιστικὰ βιβλία

τών Συνεταιρισμών και διεκπεραιώνει πάσας τās υποθέσεις των διευκολύνουσα εις τās μετὰ τῆς Τραπεζῆς συναλλαγῶν των καὶ παρέχει πᾶσαν δυνατὴν εὐκολίαν εις τοὺς παραγωγοὺς οἱ ὅποιοι χάρις εις τās ἀλωναριστικὰς μηχανὰς τῆς Ἐνώσεως ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τοὺς ἐκμεταλλευμένους αὐτοὺς.

Ἡ Ἐνωσις ἔχει ιδιόκτητον διώροφον Γραφεῖον, τρία πλήρη συγκροτήματα ἀλωναριστικῶν μηχανῶν τῶν 54, 48 καὶ 40 ἰντσῶν, θεριστικὰς 2, σιτοδιαλογεῖς λιχνιστήρια βενζινάροτρα κ.λπ. καὶ τρεῖς ἰδιοκτήτους ἀποθήκας διὰ τās μηχανὰς καὶ τὴν ἀποθήκευσιν γεωργικῶν προϊόντων.

Ἡ Ἐνωσις ἀπεκόμισεν ἐκ τῶν ἐργα-

σιῶν τῆς κατὰ τὸ 1933 κέρδη δρχ. 882.135.40 ἐκ δὲ τῶν ἀλωναριστικῶν μηχανῶν δραχμὰς 551.541 τῶ 1933 καὶ δραχμὰς 396.816.55 κατὰ τὸ 1934. Ἐκ τῆς συγκεντρώσεως ἀπεκόμισε κατὰ τὸ 1933 δρχ. 565.947.10.

Ἡ σημερινὴ δύναμις τῆς Ἐνώσεως ἀνέρχεται εἰς 38 Συνεταιρισμοὺς μετὰ τοὺς ἔναντι τῆς ἐπωνυμίας ἐκάστου ἀριθμὸν μελῶν καὶ ἀντιπροσώπους ἢ δὲ οἰκονομικῆς τῆς κατάστασις ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἰσολογισμόν.

(Ἀκολουθοῦν ἐκεῖ ὁ πίνακας τῶν Συνεταιρισμῶν μετὰ τὸν ἀριθμὸν μελῶν τους καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀντιπροσώπων τους. Ἐπίσης πίνακας μελῶν Δ.Σ., Ε.Σ., ὑπαλλήλων. Καὶ ὁ ἰσολογισμὸς 1934).

— Ἐνωσις Γεωργικῶν Πιστωτ. Συνεταιρισμῶν Γρεβενῶν (Συν. Π.Ε.)

Ἐδρα Γρεβενά - Ἔτος ἰδρύσεως 1934.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 14, μέλη 744.

Συνεταιρικὴ μερὶς δρχ. 3.000 - Εὐθύνη 50πλασία.

Ὅπως σημειῶναι ἡ «Πανελληνίως Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησις» 1935, σ. 71:

«Ἡ Ἐνωσις Γ. Συνεταιρισμῶν Γρεβενῶν μέχρι τοῦδε οὐδεμίαν δρᾶσιν παρουσίασε ἐκτὸς τοῦ παρ' αὐτῇ λειτουργοῦντος Λογιστηρίου πρὸς τήρησιν τῶν βιβλίων τῶν Συνεταιρισμῶν.

Ἐπιβάλλεται ἡ ἠθικὴ ἐνίσχυσις τῆς ὑπὸ τῆς ΑΤΕ καὶ ἡ παρακολούθησις αὐτῆς

καὶ τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς περιφερείας.

(Ἀκολουθεῖ πίνακας μετὰ ἀριθμὸν μελῶν καὶ ἀντιπροσώπους ἐκάστου τῶν 14 συνεταιρισμῶν. Ἐπίσης δίδονται τὰ ὀνόματα Δ.Σ., Ε.Σ., λογιστοῦ καθὼς καὶ ὁ ἰσολογισμὸς 1934).

— Ἐνωσις Γεωργ. Πιστωτ. Συνεταιρισμῶν Διδυμοτείχου Ὀρεστιάδης (Συν. Π.Ε.)

Ἐδρα Διδυμοτείχον - Ἔτος ἰδρύσεως 1924.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 90 - Μέλη 8.067.

Συνεταιρικὴ Μερὶς δρχ. 1.000. - Εὐθύνη 20πλασία.

Συνεταιρικὰ κεφάλαια ἐν γένει καταβεβλημένα 31/12/34 δρχ. 800.518.75.

Αλίγητα: Ἰδιόκτητος Αποθήκη ἐν Ὀρεστιάδι δρχ. 366.000.

Εργασίαι: Πιστωτικαὶ - Πραμηθευτικαὶ - Πωλήσεως - Συγκέντρωσις γεωργικῶν προϊόντων κ.λπ.

Ὅπως γράφει ἡ «Πανελληνίως Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησις» 1935, σ. 8:

«Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἰδρύσεώς τῆς Ἡ Ἐνωσις δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἀξιοσημείωτον δρᾶσιν.

Ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις εἰς τās παρεθρίους περιφερείας Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος ἐνεφανίσθη ἀπὸ ομάδες καλ-

λιεργητῶν πιεζόμενων ὑπὸ τῆς ἀνάγκης καὶ ἐπωφελοῦμενων τῶν εὐεργετικῶν διατάξεων τοῦ Νόμου 602 ποῦ ὑπέγραφον ἐν ἔντυπον Καταστατικῶν καὶ μετὰ τὴν ἔγκρισιν ἔσπευδον νὰ συνάψουν δάνειον παρὰ τῆς ἀσκούσης τότε τὴν ἀγροτικὴν

1934. Διοικητικά και διευθυντικά συνεταιριστικά στελέχη Ενώσεων που μετείχαν στη σύσκεψη για το ειδικό που είχε καλέσει η Αντιπροσωπεία Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών.

Ανάμεσά τους οι: Χρ. Παπαδόπουλος, Βασ. Πλαντζής, Δ. Μακρόπουλος, Χρ. Βακαλούδης, Σκούρτης, Αθην. Αθηνασιάδης.

πίστιν Τραπέζης.

Βιβλία δὲν ὑπῆρχον, ἔλεγχος δὲν ὑφίστατο καὶ τὰ κεφάλαια τῶν Συνεταιρισμῶν ἦσαν ἀσήμενα.

Ἡ ἰδρυθεῖσα βραδύτερον (1924) Ἐνωσις, κατ' ὄνομα ὑφισταμένη ἀρχικῶς ἤρχισε βαθμιαίως τὸ ἔργον τῆς τακτοποιήσεως καὶ περισυλλογῆς.

Συνήντησε πολλὰ ἐμπόδια ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ ἔργον τῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς συνετῆς δράσεώς της κατάρθρωσε νὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ ἐμπόδια καὶ νὰ καταλάβῃ ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν της Ὁργανώσεων, κυρίως ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως.

Οὕτω ἡ Ἐνωσις ἔχει εἰς τὴν δυνάμιν της σήμερον 90 Συνεταιρισμοὺς ἀριθμοῦντας 8.000 περίπου μέλη λειτουργοῦντας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καλῶς καὶ ἔχοντας συνεταιρικά κεφάλαια καὶ ἀποθεματικά ὑπερβαίνοντα τὰ πέντε ἑκατομμύρια (5.000.000) δραχμῶν.

Ἡ πτωχὴ καὶ περιφρονημένη ἄλλοτε Ἐνωσις ἔχει σήμερον περιουσίαν ἄνω τοῦ ἑκατομμυρίου, καὶ ὑπηρεσιακὸν μηχανισμόν τελειῶς λειτουργοῦντα.

Οὕτω ἡ Ἐνωσις ἔχει εἰς τὴν δυνάμιν της σήμερον 90 Συνεταιρισμοὺς ἀριθμοῦνχμάς ἐτησίως μὲ τόκον 7%, χορηγοῦνται μέσω τῆς Ἐνώσεως ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιβαρύνσεως τῶν Συνεταιρισμῶν της.

Κατὰ τὸ 1934 ἀνήγειρεν ἐν Ὁρεστιάδι ἀποθήκην πρὸς συγκέντρωσιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

Εἰς παραχωρηθεῖσας αὐτῇ ἀποθήκας ἄ ν ε υ μ ι σ θ ὡ μ α τ ο ς ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. ἀποθηκεύει, ἐπὶ τῷ τέλει πωλήσεως εἰς καλὰς τιμὰς, τὰ κουκούλια τῶν συνταίρων διὰ τὰ ὁποῖα ἄλλοτε οἱ ὀλίγοι δυστυχῶς εἰς τὴν ἐσχατιάν τῶν

συνόρων ἀγορασταὶ προσέφερον τιμὰς κατὰ 3—4 δραχμάς κατωτέρας τῶν τοιούτων ἄλλων περιφερειῶν. Συγκεντρώνει καὶ διαθέτει εἰς τὰς Στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας τὴν κριθὴν τῶν παραγωγῶν. Συγκεντρώνει, εἰς πολλὰ μάλιστα τμήματα ἴδια πρωτοβουλία, τὸν σίτον. Καὶ προμηθεύει εἰς τοὺς παραγωγοὺς εἶδη πρώτης ἀνάγκης ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν πηγῶν καὶ εἰς τιμὰς κατωτέρας τῆς ἀγορᾶς καὶ ἀρίστης ποιότητος. Διὰ τὴν εὐρυθμοτέραν λειτουργίαν τῶν Συνεταιρισμῶν της καὶ τὴν στενωτέραν ψυχικὴν μετ' αὐτῶν ἐπαφὴν κατήρτισε εἰδικὸν λογιστήριον, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν περιοδεύοντων λογιστῶν ἐπιμελεῖται τῆς τακτικῆς τηρήσεως τῶν βιβλίων, τοῦ προληπτικοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς διεξαγωγῆς ἐν γένει πάσης ὑπηρεσίας τῶν Συνεταιρισμῶν, διαμεθεῖσης τῆς περιφερείας εἰς 8 τομεῖς μὲ ἓνα λογιστὴν εἰς ἕκαστον τομέα, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ ἀρμοδίου Ἐπόπτου τῆς Α.Τ.Ε.

Μὲ τὴν ἴδρυσιν ὑποκαταστημάτων τῆς Α.Τ.Ε. ἐν Διδυμοτείχῳ καὶ Ὁρεστιάδι θὰ δοθῇ μεγαλειτέρα ὠθησις εἰς τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν καὶ αἱ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην προσπάθειαι τῆς Ἐνώσεως ἐστέφθησαν ἐν μέρει ὑπὸ ἐπιτυχίας, ἰδρυθέντες τοιοῦτου ἐπί τοῦ παρόντος ἐν Διδυμοτείχῳ.

Ἀκολουθοῦν πίνακες μελῶν Δ.Σ., Ε.Σ., καθὼς καὶ ο ἰσολογισμὸς 1934. Ἐπίσης πίνακας τῶν 90 Συνεταιρισμῶν μελῶν μὲ 8.067 μέλη (Διδυμοτείχου Σ. 43 μὲ μέλη 3.790 καὶ Ὁρεστιάδας Σ. 47 μὲ μέλη 4.277) μὲ ἀριθμὸ μελῶν ἐκάστου καὶ ὀνόματα τῶν ἀντιπροσώπων τους.

— Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Νομοῦ Δράμας (Συν. Π.Ε.)

Ἐδρα: Δράμα - Ἔτος ἰδρύσεως 1923.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 75 - Μέλη 5.195.

Συνεταιρικὴ μερίς δρχ. 6.000 - Εὐθύγη 50πλασία.

Συνεταιρικά κεφάλαια ἐν γένει καταβεβλημένα τη 31) 12) 34 δρχ. 1.709.645.

Ακίνητα (αποθήκη) δρχ. 106.318.

Εργασίαι: Πιστωτικά - Προμηθευτικά - Πωλήσεις - Συγκέντρωσις Γεωργικών Προϊόντων.

Ταμείον Προνοίας Υπαλλήλων τη 31/12/34, δρχ. 30.169.

Ιδρυταί:

1) Γ. Π. Συνη)σμός Προσωπιάνης η «Πρόδος», 2) Γ. Π. Συνη)σμός Δοξάτου η «Ευδαιμονία», 3) Γ. Π. Συνη)σμός Περιθωρίου η «Ελπίς», 4) Γ. Π. Συνη)σμός Πετρούσης η «Δήμητρα», 5) Γ. Π. Συνη)σμός Κοκκινογειών η «Οικονομία», 6) Γ. Π. Συνη)σμός Αδριανής η «Δήμητρα», 7) Γ.Π. Συνη)σμός Χωριστής «Συν. Α.Ε.», 8) Γ. Π. Συνη)σμός Ξηροποτάμου η «Πρόδος», 9) Γ. Π. Συνη)σμός Μοναστηρακίου η «Ελπίς».

Σύμφωνα με το κείμενο του 1935:

«Ίδρυθεΐσα υπό των άνωτέρω έννέα συνεταιρισμών τής περιφερείας Δράμας καί δυνάμει τής ύπ' άριθ. 107503 τής 2ας Νοεμβρίου 1923 άποφάσεως του Ύπουργείου Γεωργίας, ήρξατο λειτουργούσα ή Ένωσις με Διευθυντήν τόν κ. Νικόλαον Ζίωγαν, όστις έπρωτοστάτησε διά την Ίδρυσίν της.

Η πρώτη γενική συνέλευσις συνήλθε την 2αν Δεκεμβρίου του 1923. Τό δέ πρώτον έκλεγέν Διοικ. Συμβούλιον καθιέρωθη εις σωμα ως έξής:

Πρόεδρος Γεώργιος Τζέγας Άντιπρόεδρος τής Άδριανής.

Άντιπρόεδρος Βασίλειος Βάμβας Άντιπος Σ)σμού Προσωπιάνης.

Συνοπογράφων Σύμ)λος Άγγ. Κώτας Άντιπος Σ)σμού Πετρούσης.

Σύμβουλος Άργύριος Βελένης Άντιπος Σ)σμού Χωριστής.

Σύμβουλος Θ. Παπαϊωάννου Άντιπος Σ)σμού Δοξάτου.

Σύμβουλος Βασίλειος Θεολογίτης Άντιπος Σ)σμού Ξηροποτάμου.

Άπ' άρχής τής ίδρύσεώς της ή Ένωσις άνέπτυξε δρασιν, παρακολουθούσα μετ' ένδιαφέροντος όλα τά γεωργικά καί συνεταιριστικά ζητήματα καί έπιτυχούσα πλείστα ήθικά καί υλικά ώφελήματα ύπερ του γεωργικού κόσμου τής περιφερείας.

Κατά τό 1925 συνεκάλεσεν έν Δράμα τό Α' Καπνοπαραγωγικόν συνέδριον καθ' ό τό πρώτον ήκούσθη ή φωνή δια-

μαρτυρίας του καταπιεζομένου γεωργού. Έκτοτε δέ καθιερώθη ή σύγκλησις παρομοίων συνεδρίων κατ' έτος εις τάς λοιπάς καπνικάς περιφερείας.

Συνεκέντρωσεν εις τούς κόλπους της τά 4)5 των συνεταιρισμένων παραγωγών τής περιφερείας καί έπέτυχε νά συνειδητοποιήση αυτούς, ώστε νά μη εύρίσκωσιν άπήχησιν εις την ψυχήν των τά διαλυτικά κηρύγματα διαφόρων έπιτηδείων. Διτήρησεν άμείωτον τό συνεταιριστικόν φρόνημα των στελεχών της ώστε νά έκδηλούται ζωηρότατον τό ένδιαφέρον αυτών όχι μόνον εις ό,τι άφορά την Ένωσιν καί την περιφέρειαν, αλλά καί την συνεταιριστικήν κίνησιν άλλης τής Ελλάδος.

Κατώρθωσε διά τής μεμετρημένης τακτικής τής διοικήσεώς της νά δημιουργήση πίστιν καί κύρος άπεριόριστον, εις βαθμόν ώστε νά επιζητείται ή μετ' αυτής συνεργασία.

Άπό του 1930—1934, ήτοι έντός μιās τετραετίας, ή Ένωσις έπραγματοποίησε κέρδη έκ δραχμών 600.000. Μόνον κατά τό 1933 τά κέρδη της έφθασαν εις δραχμάς 219.000.

Ο κύκλος των προμηθευτικών καί άλλων σχετικών έργασιών της υπερέβη τάς δρχ. 30.000.000 κατά την χρήσιν 1934.

Περιττόν θεωρούμεν νά ένδιατρίψωμεν εις λεπτομερείας επί τής σημερινής καταστάσεως τής Ένώσεως διότι αυτή εμφανίζεται εις τόν παρατιθέμενον τελευ-

ταίον Ισολογισμόν της τοῦ ἔτους 1934. της.

Ἡ Ἑνωσις οὐδεμίαν ἐπιθάρρυνσιν ἐπιβάλλει ἀπὸ ἐτῶν εἰς τὰ μέλη της διότι εὐχερῶς καλύπτει τὰ ἔξοδα αὐτῆς ἐκ τῶν κερδῶν τῶν διαφόρων ἐργασιῶν

Ἡ δύναμις τῆς Ἑνώσεως ἀνέρχεται σήμερον εἰς 75 συνεταιρισμούς, μὲ ἀριθμὸν μελῶν καὶ ἀντιπροσώπους ὡς κάτωθι...·

Μετὰ τον πίνακα μελῶν δημοσιεύεται (εκεῖ) ο ἰσολογισμός 31) 12) 1934 και φωτογραφίες του Προέδρου της Ἑνώσεως Δημ. Περάκη, του Διευθυντή Α. Ευσταθοπούλου, του Αναστ. Γιαγκουνίδη Προϊσταμένου του Εποπτικού και Λαζ. Γυτζεσίλογλου, που αντιπροσωπεύουν την Ἑνωσὴ στη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμῶν. Επίσης φωτογραφίες των παλαιότερων Διευθυντῶν της Ἑνώσεως: Νικ. Ζιώγα (30. 6.1924 — 30.9.1928), Σταύρου Κισάγιζλη (30.9.28 — 8.5.29), Σπ. Σπύρου (10. 6.1929 — 23.12.1929), Παντ. Μωυσίδη (22.5.1930 — 17.5.34).

Στη συνέχεια αναγράφεται στο παλαιό κείμενο:

«Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ μαρτυροῦσι τὴν ἐπιτελεσθεῖσαν ἐργασίαν ὑπὸ τῆς Ἑνώσεως Δράμας, ἡ ὁποία δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ, καθὼς καὶ ὄλαι αἱ ἀδελφαὶ τῆς Ὅργανώσεις, ὡς ἓν μικρὸν Τρα-

πεζικὸν ἴδρυμα δι' ὃ δικαίως σεμνώνονται οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴν Συνεταιρισμοί».

(Στη συνέχεια δίδεται ἡ σύνθεσις τοῦ Δ.Σ., τοῦ Ε.Σ. καὶ τοῦ προσωπικοῦ).

Ἡέρα ἀπὸ τα παραπάνω στοιχεία, ὅσοι ενδιαφέρονται για τη μελέτη της συνεταιριστικῆς ιστορίας Δράμας μποροῦν νὰ ανατρέξουν.

Στον Α τόμο, σελίδες 304, 462, 482.

Στον Β' τόμο, σελίδες 548, 557, 570, 581, 589, 626, 629, 631, 641, 642, 675, 679, 683, 812, 879, 910, 956, 1005, 1009, 1085, 1106.

— Ἑνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Ἐδέσσης - Ἀλμωπίας (Συν. Π.Ε.)

Ἑδρα: Ἐδεσσα - Ἔτος ἰδρύσεως 1929.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 52 - Μέλη 3.335.

(Ἐν ενεργείᾳ Συνεταιρισμοὶ 39 - Μέλη 2.496).

Ὅπως γράφει ἡ «Πανελλήνιος Συνεταιριστικὴ Ἐπιθεώρησις» 1935, σ. 55:

Ἰδρυταὶ Συνεταιρισμοί:

1) Αφάλου ἡ «Πρόσδος», 2) Προδρόμου, 3) Σωσάνδρας, 4) Αφάλου ἡ «Νικαμῆδεια», 5) Λυκοστόμου, 6) Εξαπλετάνου, 7) Θηριοπέτρας, 8) Πιπεριῶν, και 9) Πολυκάρπη.

Ἡ Ἑνωσις ἰδρύθη εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀλμωπίας (Καρατζόθης) τὴν 14.3. 1929 μὲ ἔδραν ἀρχικῶς τὴν Ἀρδέαν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Συνεταιρικὴ Τράπεζα Καρατζόθης». Μετὰ τὴν ὑπαγωγὴν ὅμως τῶν Συνεταιρισμῶν εἰς τὴν Α.Τ. Ε. μετέφερε τὴν ἔδρα της εἰς Ἐδεσσαν. Πρὸ τῆς μεταφορᾶς τῆς ἔδρας εἰς Ἐδεσσαν ἤριθμη 29 μέλη, σήμερον δὲ ἔχει εἰς τὴν δύναμίν της 52 Συνεταιρισμοὺς

μὲ 3.335 μέλη ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 39 ἐν λειτουργείᾳ μὲ 2.496 μέλη.

Ἡ Ἑνωσις Συνεταιρισμῶν Ἐδέσσης Ἀλμωπίας ἐκτὸς τῆς λογιστικῆς τακτοποιήσεως καὶ παρακολουθήσεως τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς περιφέρειᾶς ἐβοήθησε τοὺς Συνεταιρισμοὺς διὰ τῆς παροχῆς δανείων καὶ τῆς προμηθείας εἰς αὐτοὺς γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ λιπασμάτων

Ἐπίσης ἔκαμε προσπαθείας σοβαρὰς διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἀπὸ κοινοῦ διαθέσεως τῶν προϊόντων τῶν συνεταίρων. Οὕτω τὸ 1929 καὶ 1930 ἔκανε συγκέντρωσιν κουκουλιῶν, ἥτις συνετέλεσεν εἰς τὴν συγκράτησιν τῶν τιμῶν. Προέβη μετ' ἐπιτυχίας εἰς τὴν συγκέντρωσιν δημητριακῶν καὶ ἐπρομήθευσε κριθὴν εἰς τὰς στρατιωτικὰς μονάδας τῆς περιφέρειας. Νῦν δὲ κατ' ἔτος ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Κ.Ε.Π.Ε.Σ., ὀργανώνει τὴν συγκέντρωσιν τοῦ σίτου καὶ ἀγωνίζεται μετὰ τῶν ἄλλων Ἐνώσεων νὰ ἐπιτύχῃ

τὴν γενίκευσιν τοῦ θεσμοῦ τῆς συγκέντρωσεως καὶ εἰς ἄλλα γεωργικὰ εἶδη, τῶν ὁποίων μεγάλη ποικιλία παράγεται ἐν τῇ περιφερείᾳ (κουκούλια, καπνά, κόκκινον πιπέρι, κοκάρι, φασόλια Καρατζόθης κτλ.).

Εἰς τὴν ἀνάπτυσιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως εἰς τὴν ἄνω περιφέρειαν μεγάλην δυσκολίαν φέρει καὶ ἡ μὴ ὑπαρξίς Ὑποκαταστήματος Α.Τ.Ε.

(Ἀκολουθεῖ πῖνακας Συνεταιρισμῶν, μελῶν, ἀντιπροσώπων, προσωπικοῦ καὶ ἰσολογισμὸς 1934).

— Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν **Βορδαίας (Συν. Π.Ε.)**

Ἔδρα: Πτολεμαῖς - Ἔτος ἰδρύσεως 1928.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 35 - Μέλη 3.055.

Συνεταιρικὴ μερίς δρχ. 6.000 - Ευθύνη 50πλασίᾳ.

Συνεταιρικὰ κεφάλαια ἐν γένει δρχ. 878.233.40.

Ακίνητα (ιδιόκτητον Γραφεῖον) δρχ. 117.000.

Ὅπως γράφει ἡ «Πανελλήνιος Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησις» 1935, σ. 65:

Ἰδρυταὶ Συνεταιρισμοί:

1) Ἀναράχης Μικρασιάτης, 2) Πτολεμ. Περγαμ., 3) Ἀσβεστοπέτρας Μέλισσα, 4) Πτολεμαῖδος Ἀλληλεγγύη, 5) Πτολεμαῖδος Ἐνάπτυξις, 6) Πτολεμαῖδος Ἀνάπτυξις, 7) Ποντοκώμης Ὁμόνοια, 8) Ποντοκώμης Δήμητρα, 9) Ἀνατολικοῦ Κυψέλη, 10) Γαλατείας, 11) Ἁγίου Χριστοφόρου, 12) Μυλοχωρίου Ἀδελφότης.

Οἱ πρῶτοι Συνεταιρισμοὶ ἰδρύθησαν ἐν τῇ περιφερείᾳ κατὰ τὸ 1924 τῇ φροντίδι τοῦ Γραφείου Εποικισμοῦ. Ἡ ἀλματώδης ὁμῶς ἀνάπτυξις τῶν Συνεταιρισμῶν ἀνεχατίσθη ἀπὸ τοῦ 1930—32 λόγῳ τῆς ἀφορίας καὶ τῆς κρίσεως.

Ἐχρειάσθη ἐντατικὴ καὶ ἐπίπονος ἐργασία τῶν συνεταιριστικῶν στελεχῶν τῆς περιφέρειας διὰ τὴν ὑπερπήδησιν τῶν ἐμποδίων καὶ σταθεροποίησιν τῶν Συνεταιρισμῶν, οἵτινες σήμερον ἐργάζονται συστηματικῶς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐνώσεως.

Παρά τῇ Ἐνώσει λειτουργεῖ Λογιστήριον ὅπερ τηρεῖ τὰ βιβλία εἰς τὰς ἔδρας τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ διεκπεραιώνει ὅλας ἐν γένει τὰς προθέσεις τῶν.

Ὁ Διευθυντὴς καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς Ἐνώσεως κάμνει συχνὰ διαλέξεις εἰς τὰ χωριά ὡς καὶ οἱ Ἐπόπται τῆς Α.Τ.Ε.

Ἡ Ἐνωσις ἐνεργεῖ ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεις προϊόντων τῶν συνεταίρων ἐπρομηθεύθη μηχανήματα διὰ τὴν διαλογὴν καὶ ἀπολύμανσιν σπόρων, ὑποβοηθεῖ τὸ ἔργον ΑΤΕ καὶ πρωτοστατεῖ εἰς πᾶσαν κίνησιν διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ γεωργοῦ ἐν τῇ περιφερείᾳ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν ἐπραγματοποίησε κέρδη. Τῷ 1932 δρχ. 33.352, τῷ 1933 δρχ. 100.098 καὶ τῷ 1934 δρχ. 230.750.

Ἡ δύναμις τῆς Ἐνώσεως ἐμφαίνεται εἰς τὸν κάτωθι πῖνακα».

(Ἀκολουθεῖ πῖνακας τῶν Συνεταιρισμῶν μὲ ἀριθμὸν μελῶν καὶ ἀντιπροσώπων. Επίσης μέλη Δ.Σ., Ε.Σ., προσωπικοῦ καὶ ἰσολογισμὸς 1934).

Γιὰ τὶς ἐργασίες τῆς Ἐνώσεως ὁ Δ)ντὴς Ἄνδρ. Σιθρόπουλος ἔκανε ἐνδιαφέρουσα ἀνακοίνωσιν στὴ Γ.Σ. τῆς 22.3.36:

«Ἀγροτικὴ πίστις: Ἡ Ἐνωσις ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὰς ὀλεθρίας συνεπειὰς τοῦ

υπερόγκου και αλόγιστου υπερδανεισμού κατά το παρελθόν, έθεσεν ως άρχην τόν περιορισμόν τών πιστώσεων έντός τών πραγματικών άναγκών. Διαπιστώσασα δέ ότι ό έφ' άπαξ δανεισμός όχι μόνον δέν έξυπηρετεί τούς γεωργούς, άλλ' έπιφέρει αντίθετα τοϋ έπιδιωκομένου σκοποϋ άποτελέσματα, έφήρμοσε το σύστημα τμηματικής και έκ διαλειμμάτων παροχής τών πιστώσεων και ίδια δι' άγοράν ειδών, σπόρων, έργαλείων, ειδών τροφής κ.λπ. Έπέτυχε δέ οϋτω άφ' ένός περιορισμόν τών δανείων και άφ' έτέρου τήν άπαλλαγήν τών άγροτών άπό έπιβαρύνσεις έκ τής έπί πιστώσει άγοράς.

Τά υπό τής Άγροτικής Τραπεζής βραχυπρόθεσμα δάνεια στοϋς συνεταιρισμένους έχορηγήθησαν έξ όλοκλήρου διά τής Ένώσεως ήτις και ήσκησε τήν βραχυπρόθεσμον πίστιν οϋσιαστικώς χάρις εις τήν έκ μέρους τών Άντιπροσωπειών τής ΑΤΕ άναγνώρισιν και έκτίμησιν τοϋ έργου αϋτής. Δεδομένου όμως ότι αί διατυπώσεις και οι τύποι τής Α. Τ.Ε. καθίστων άκρωσ περιωρισμένον τόν

ρόλον τής Ένώσεως, δέν κατώρθωσε αϋτη να έξυπηρετήση, όσον έπεθύμει και ήτο δυνατόν, τόν δανειζόμενον άγροτικόν κόσμον.

Παρ' όλα ταϋτα πανθολογείται ότι αί πιστώσεις τής Ένώσεως όσον περιωρισμένα και άν υπήρξαν, διδόμεναι έν μέτρω και εις έποχήν άνάγκης, ένίσχυσαν τόν συνεταιρισμένον κόσμον κατά τοιοϋτον τρόπον ώστε ν' άφοσιωθή με έντασιν εις τήν καλλιέργειαν και να αύξήση τήν παραγωγήν του.

Συνολικώς έχορηγήθησαν υπό τής Ένώσεως κατά τήν διάρκειαν τοϋ έτους τά κάτωθι δάνεια έκ κεφαλαίων τής Ένώσεως:

- α) Εις μετρητά διά καλλιεργητικās άνάγκας και άγοράν άροτριώντων
δρχ. 1.170.014
β) Εις σπόρους και γεωργ. είδη 646.705
-
- 1.816.719

Τά δάνεια ταϋτα έχορηγήθησαν εις τά νομικά πρόσωπα τών Συνεταιρισμών, έξωφλήθησαν δέ κανονικώς.

(Βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 107).

— Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Ήλιδος (Γαστεύνη)

Πληροφορίες από τη δραστηριότητα της βλ. «Συνεταιριστής» 1936, σ. 199.

— Ομοσπονδία Γεωργ. Συνεταιρισμών Θεσσαλονίκης (Συν. Π.Ε.)

Έδρα: Θεσσαλονίκη - Έτος ιδρύσεως 1924.

Δύναμις: Συνεταιρισμοί 109 - Μέλη 7.589.

Συνεταιρική μερίς δρχ. 10.000 - Ευθύνη 50πλασία.

Συνεταιρικά κεφάλαια καταβεβλημένα τη 31/12/34 δρχ. 2.030.895.70.

Χορηγήσεις εκ κεφαλαίων της Ένώσεως τη 31/12/33 δρχ. 1.795.000.

Εργασίαι: Προμηθευτικαί - Πωλήσεις - Συγκέντρωσις γεωργ. Προϊόντων.

Ταμείον Προνοίας Υπαλλήλων τη 30.11.34 δρχ. 32.600.

Όπως γράφει η «Πανελληνίος Συνεταιριστική Επιθεώρησις» 1936 σ. 38:

«Ιδρυθείσα υπό δέκα προοδευτικών γεωργών κατά τό 1924 ή Όμοσπονδία Γ.Σ. Θεσσαλονίκης έπεξέτεινε τήν ευεργετικήν της δράσιν εις όλην τήν Κεντρικήν και Δυτικήν Μακεδονίαν ιδρύσασα Παραρτήματα εις πλείστας περιφερείας, τά όποία βραδύτερον χειραφετηθέντα κατέστησαν αί σημερινά άρτίως λει-

τουργοϋσαι Ένώσεις.

Εις μίαν κρίσιμον καμπήν τής σταδιοδρομίας της ηϋτύχησε να έχη Διευθυντήν τόν άείμνηστον Ντίνον Μαλοϋχον ό όποιος βοηθούμενος και άπό έπιλέκτους συνεταιριστάς, κατώρθωσε ν' άνασυγκροτήση αϋτήν και να τήν καταστήση τήν μεγαλειέταν οικονομικήν Όργάνω-

σιν τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης.

Ἡ Ὁμοσπονδία ἰδιαίτεράν κατέβαλε φροντίδα διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Συνεταιρισμῶν ὅπερ καὶ ἐπέτυχε, διεξήγαγεν ἀποτελεσματικῶς οἰκονομικοὺς καὶ ἐπαγγελματικοὺς ἀγῶνας καὶ ἐξακολουθεῖ ἔτι καὶ σήμερον νὰ ἠγεῖται τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως τῆς Βορείου Ἑλλάδος.

Ἡ δύναμις τῆς εἶχε φθάσῃ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δράσεώς της τοὺς 180 Συνεταιρισμοὺς καὶ 16.000 μέλη ἢ δὲ δικαιοδοσία της ἐπὶ πέντε μεγάλων περιφερειῶν τῆς Μακεδονίας καὶ ἡ ἐπιρροή της εἰς ὅλην τὴν Βόρειαν Ἑλλάδα.

Μετὰ τὴν χειραφέτησιν τῶν Παραρτημάτων της ἡ Ὁμοσπονδία περιώρισε τὴν οἰκονομικὴν της δράσιν, παρὰ ταῦτα ὅμως ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ σήμερον θαυμάσια ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν της.

Κατὰ τὸ ἔτος 1933 αἱ προμηθευτικαὶ

Ἡ Ὁμοσπονδία Γ. Συνεταιρισμῶν Θεσσαλονίκης (ὅπως καὶ ἄλλες Ἐνώσεις) διαθέτει, γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν Συνεταιρισμῶν μελῶν της, ἀριθμὸν λογιστῶν ποὺ περιοδεύουσι στις ἐδρες τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ φροντίζουν καὶ τὴ γενικότερη ἐνημέρωσιν καὶ ἐξυπηρέτησίν τους. Ὁ «Συνεταιριστής» δημοσιεύει (1935, σ. 271) σχετικὴ ἐγκύκλιον - ὁδηγίαν τῆς Ὁμοσπονδίας πρὸς τοὺς περιοδεύοντες λογιστὰς διὰ τὴν χρησιμοποίησιν καὶ σε ἄλλες νεαρὰς Ἐνώσεις ὡς βοήθημα δι' ἀνάλογον ὀργάνωσιν σχετικὰ με καθήκοντά τους κ.λπ.

— Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Νομοῦ Καβάλλας (Συν. Π.Ε.)

Ἔδρα: Καβάλα - Ἔτος ἰδρύσεως 1927.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 54 - Μέλη 3.465.

Συνεταιρικά Κεφάλαια ἐν γένει τῆ 31/12/34 δρχ. 892.394.

Ἀκίνητα δρχ. 958.716.70.

Εργασίαι: Πιστωτικαὶ - Προμηθευτικαὶ - Συγκέντρωσις γεωργ. Προϊόντων.

Καθαρὰ κέρδη ἔτους 1933 δρχ. 80.000.

Ταμείον ἀγῶνος κατὰ τῆς τοκογλυφίας λειτουργοῦν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1931.

Ταμείον Προνόιας υπαλλήλων με κεφάλαια δρχ. 7.000.

Ὅπως δημοσιεύει ἡ «Πανελλήνιος Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησις» 1935.

Ἡ περιφέρεια Καβάλλας παρὰ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατέχει μεταξύ τῶν καπνοπαραγωγικῶν περιφερειῶν, τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, ὑπῆρξεν ἢ πλεον καθυστερημένη εἰς τὴν ὀργανωτικὴν κίνησιν τῶν Συνεταιρισμῶν μέχρι τοῦ

καὶ λοιπαὶ ἐργασίαι της ἀπέφεραν κέρδη καθαρὰ ἐκ δραχμῶν 652.243.10. Διεξήγαγεν ἀγῶνας διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς εἰσαγωγῆς λαχανικῶν ἐξ ἄλλων περιφερειῶν, διὰ τὴν ἐξαγωγὴν λαχανικῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, κατάργησιν τῆς διατιμῆσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἐφρόντισε διὰ τὴν ἴδρυσιν γαλακτοκομικῶν καὶ ἀπὸ κοινου πωλήσεως Συνεταιρισμῶν, τὴν προμηθειαν εἰς τοὺς γεωργοὺς εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, προσυγκέντρωσιν καὶ ἀπὸ κοινου διάθεσιν τῶν προϊόντων.

Ἡ δύναμις τῆς σήμερον περιωρίσθη εἰς τοὺς κάτωθι 109 Συνεταιρισμοὺς με τοὺς παρὰ τὴν ἐπανωμίαν ἐκάστου σημειουμένους ἀριθμοὺς μελῶν καὶ ἀντιπροσώπους παρὰ τῆ Ἐνώσει.

(Ἀκολουθεῖ πίνακας με Συνεταιρισμοὺς, ἀριθμὸν μελῶν τους καὶ δνόματα ἀντιπροσώπου. Ἐπίσης δίδονται τὰ δνόματα Δ.Σ., Ε.Σ., προσωπικοῦ, καθὼς καὶ ὁ ἰσολογισμὸς 1934).

1926. Οἱ παρακολουθοῦντες τὰ συνεταιρικὰ ἀντελαμβάνοντο ἀπὸ μακροῦ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως μιᾶς δευτεροβάθμιου γεωργικῆς ὀργανώσεως, ἔλλειψιν τὴν ὁποίαν συνεπλήρωσε κατὰ τὸ 1927 ὁ Προϊστάμενος τῆς Γεωργικῆς ὑ-

πηρεσίας του Γ.Π.Ε.Κ.Κ. κ Χ. Παπαχρήστου πρωτοστατήσας εις την ίδρυσιν τῆς Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Νομοῦ Καβάλλας.

Κατ' Αὐγουστον τοῦ 1927 ἐγένετο ἡ πρώτη Γενικὴ Συνέλευσις τῆς Ἐνώσεως, τοῦ πρώτου δὲ ἐκλεγέντος Διοικητικοῦ Συμβουλίου προήδρευσεν ὁ κ. Γ. Σαρουκιᾶδης.

Ἡ ἀρτιούστατος τότε Ἐνωσις προικοδοθηθεῖσα δι' ἐκτάκτου εἰσφορᾶς τοῦ Γ.Π.Ε.Κ.Κ. ἤρχισε ἔκτοτε τὰς ἐργασίας τῆς.

Αἱ εἰς μικρὸν χρονικὸν διάστημα ἀναπτυχθεῖσαι ἀλματωδῶς ἐργασίαι τῆς ἠνάγκασαν τὴν Ἐνωσιν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν φιλόξενον στέγην τοῦ Γ.Π.Ε.Κ.Κ., καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς ἴδια Γραφεῖα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ὑδρας ἀριθ. 7. Τὰ γραφεῖα ταῦτα βραδύτερον ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως ἀντὶ δραχμῶν 600.000 καὶ σήμερον τὸ μέγαρον φέρει τὸ ὄνομα «Τὸ σπίτι τοῦ Γεωργοῦ».

Κατὰ τὸ 1928 ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς ἀνῆλθεν εἰς 42.

Τὸ δὲ Διοικητικὸν Συμβούλιόν τῆς ἀπετελεῖτο ὡς ἑξῆς: 1) Αἰμίλιος Τσεκένης Πρόεδρος, 2) Γεώργιος Σαρουκιᾶδης Συμπ. Σύμβουλος, 3) Δ. Ρεπάνης, 4) Ἀλ. Δεληκάρης, 5) Ἀθαν. Ἀθανα-

— Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Καστοριάς (Συν. Π.Ε.)

Ἔδρα: Καστοριά - Ἔτος ἰδρύσεως 1929.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 38 - Μέλη 2.000.

Συνεταιρικὴ μερὶς δρχ. 10.000 - Ευθύνη 50πλασί.

Συνεταιρικὰ κεφάλαια ἐν γένει καταβεβλημένα τη 31/12/34 δρχ. 496.130.

Ὅπως γράφει ἡ «Πανελλήνιος Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησις» 1935, σ. 72:

«Ἰδρυθεῖσα τῇ πρωτοβουλία τοῦ Ἐπόπτου Συνεταιρισμῶν κ. Δασκαλάκη ἡ Ἐνωσις Καστοριάς ἔδειξεν ἐν ἀρχῇ τοῦ σταδίου τῆς ζηλευτῆν δρᾶσιν, ἐφελέκυσσασα τὴν προσοχὴν τῶν παραγόντων ὁλοκλήρου τῆς περιφερείας. Τὰ Γραφεῖα τῆς ἐγκαταστάθησαν εἰς τὸ οἶκον τοῦ παλαιοῦ Συνεταιρισμοῦ τῆς Χρουπίστης (σημερινὴ ὄνομασίς τ' Ἄργος Ὁρεστι-

σιάδης, 6) Μιχαὴλ Καραγιάννης, Σύμβουλοι.

Ἀπὸ τοῦ 1928 ἀρχίζει ἡ καρποφόρος δρᾶσις τῆς Ἐνώσεως ἡ ὁποία παρὰ τὰ παρεμβαλλόμενα ἐμπόδια χωρεῖ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ τῆς, εὐτυχήσασα νὰ ἔχη καὶ καλῶς κατηρτισμένον Διευθυντὴν.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην κατηρτίσθη καὶ ὁ ἐσωτερικὸς κανονισμὸς τῆς Ἐνώσεως, κατεβλήθη δὲ ἰδιαίτερα φροντὶς διὰ τὴν συνεταιριστικὴν καὶ γεωργικὴν μόρφωσιν τῶν γεωργῶν καὶ ἐλήφθησαν μέτρα διὰ τὰς γεωργικὰς βελτιώσεις (δενδροκομία ἀμπελοργία κ.λπ.).

Ἐπιβάλλεται νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι διὰ τὴν καλλιέργειαν καταλληλοτέρων ποικιλιῶν σίτου (Μεντάνας κ.λπ.) ἐν τῇ περιφερείᾳ συνετέλεσε τὰ μέγιστα καὶ ὁ τότε Προϊστάμενος Γεωργικῆς Περιφερείας κ. Σταῦρος Βλαχαντώνης.

Ἡ Ἐνωσις συνετέλεσεν εἰς τὴν συγκράτησιν τῶν τιμῶν τῶν ἐλαιῶν Θάσου ἀπορροφήσασα μέγα μέρος τῆς παραγωγῆς, ὅπερ διέθεσεν εἰς τὰ καπνοχώρια. Ἐπίσης καὶ εἰς τὰ προμηθευτικὰ ἐπέτυχεν.

(Ἀκολουθοῦν οἱ πίνακες μελῶν, ἀντιπροσώπων Δ.Σ., Ε.Σ., προσωπικοῦ καὶ ὁ ἰσολογισμὸς 1934).

κόν) Ἡδη ἠγόρασε τὸ παραπλεύρωσ τῶν Γραφείων τῆς οἰκόπεδον διὰ τὴν ἀνέγερσιν Ἀποθήκης πρὸς συγκέντρωσιν τῶν καπνῶν τῶν παραγωγῶν.

Λόγω τῆς ἀπασχολήσεώς τῆς μετὰ τὴν συγκέντρωσιν δὲν ἐνήργησε προμηθευτικὰς ἐργασίας. Αὗται περιορίσθησαν εἰς τὴν πώλησιν γεωργικῶν ἐργαλείων.

Ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀπεκόμισεν κέρ-

ΕΥΡΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ

THESS. ANTH. 43-15

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΕΣΤΑΤΕΙΟΝ ΑΝΕΓΗΓΜΕΝΟΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 14-3-1932
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΕΣΤ.

Από Επιστ. 555

ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ
ΑΒ
14/3/32
26-3-32

Προς την Ένωσιν Ευρασιαστική Έστιας
Εξ Αθηνών

Με μεγάλην ευχαρίστησιν ήλθον εις γνώσιν των έργων και δραστηριοτήτων της Ένωσιν Ευρασιαστική Έστιας, η οποία με την ευγενική υποστήριξιν και την φιλικήν βοήθειάν της, επέτρεψεν εις μέλη της Ένωσιν Ευρασιαστική Έστιας, να πραγματοποιήσω τον σκοπόν μου, να επισκεφθώ την Ένωσιν Ευρασιαστική Έστιας, η οποία άσχετος επί το ερώτημα της ζωής των παιδιών, η οποία άσχετος επί το ερώτημα της ζωής των παιδιών, η οποία άσχετος επί το ερώτημα της ζωής των παιδιών.

Ευχαριστώ την Ένωσιν Ευρασιαστική Έστιας, η οποία άσχετος επί το ερώτημα της ζωής των παιδιών, η οποία άσχετος επί το ερώτημα της ζωής των παιδιών, η οποία άσχετος επί το ερώτημα της ζωής των παιδιών.

Την άνοιξη της επόμενης χρονιάς, η οποία άσχετος επί το ερώτημα της ζωής των παιδιών, η οποία άσχετος επί το ερώτημα της ζωής των παιδιών, η οποία άσχετος επί το ερώτημα της ζωής των παιδιών.

Πρόεδρος Ένωσιν Ευρασιαστική Έστιας
Πρόεδρος Ένωσιν Ευρασιαστική Έστιας

Από το τερτάσιο εθνικό - κοινωνικό έργο της Ένωσιν Ευρασιαστική Έστιας κατά την κατοχική περίοδο για τη σωτηρία των παιδιών που παινοούσαν. (Βλ. αναλυτικά και στο έτος 1942).

δη κατά τὸ 1932 δρχ. 31.544 κατὰ τὸ 1933 δρχ. 199.894.45.

Ἡ Ἐνωσις διὰ συστηματικῆς προπαγάνδας καὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν εἰς τὴν δυνάμιν τῆς ὑπαγομένων Συνεταιρισμῶν ἐπέτυχε τὴν πλήρη ἀπαλλαγὴν τῶν ἀγροτῶν ἀπὸ τοῦς δνυχας τῆς τοκογλυφίας. Ἐσυνειδητοποίησε τοὺς συνεταρίους καὶ συνεκέντρωσεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς τοὺς περισσοτέρους Συνεταιρισμοὺς τῆς περιφερείας. Ἡ δυνάμις τῆς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 38 Συνεταιρισμοὺς μὲ 2.000 μέλη ἐμφαινομένους εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα». (ἀκολουθεῖ πίνακας).

Διοικήσις καὶ Προσωπικὸν τῆς Ἐνώσεως:

«Διοικητικὸν Συμβούλιον: Πρόεδρος

Νεώτερες πληροφορίες γιὰ τὴν δραστηριότητα τῆς Ἐνώσεως Καστοριάς βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 36 (συγκέντρωση καὶ διαχείριση - πώληση καπνῶν, συγκέντρωση δημητριακῶν - οσπρίων, ασφάλιση ζωϊκοῦ κεφαλαίου, λειτουργία Ταμειευτηρίου, δανεισμός Συνεταιρισμῶν, κ.λπ.).

— Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Ἐπαρχίας Κατερίνης (Συν. Π.Ε.)

Ἔδρα: Κατερίνη.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 58 - Μέλη 4.744.

Συνεταιρικά κεφάλαια ἐν γένει τῆ 31/12/34 δρχ. 363.520.15.

Ακίνητα δρχ. 290.000.

Εργασίαι: Πιστωτικαὶ - Προμηθευτικαὶ - Πωλῆσεις - Συγκέντρωσις γεωργικῶν προϊόντων κ.λπ.

(Ἀκολουθοῦν οἱ πίνακες μελῶν, ἀντιπροσώπων, Δ.Σ., Ε.Σ., προσωπικοῦ καὶ ἰσολογισμῶς 1934).

Ἐκθεση τοῦ Δ' ντοῦ τῆς Μιχ. Ευστρατιάδου γιὰ τὴν δραστηριότητα τῆς Ἐνώσεως 1934 καὶ 1935 βλ. «Συνεταιριστής» 1936, σ. 33.

Γιὰ τὶς καπνικῆς ἐργασίαις τῆς (συγκέντρωση - πώληση με εἰδικὸ κανονισμὸ καὶ ἀυτονομία τῶν ἐνδιαφερομένων) βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 108.

Γιὰ τὰ Συνεταιρικά Κτηνιατρεῖα ποὺ ὀργάνωσε κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Ἐνώσεως Βερροίας βλ. «Συνεταιριστής» 1936, σ. 108.

— Ἐνωσις Γεωργ. Πιστωτικῶν Συνεταιρισμῶν περιφερείας Κιλκίς (Συν. Π.Ε.)

Ἔδρα: Κιλκίς - Ἔτος ἰδρύσεως 1927.

Δύναμις Ἐνώσεως: Συνεταιρισμοὶ 42 - Μέλη 2.301.

Συνεταιρικά κεφάλαια ἐν γένει μέχρι 31/5/35 δρχ. 798.309.30.

Εργασίαι: Πιστωτικαὶ - Προμηθευτικαὶ - Συγκέντρωσις γεωργικῶν προϊόντων κ.λπ.

Ἡ «Πανελλήνιος Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησις» 1935, σ. 43 δίνει τὶς ἀκόλουθες πληροφορίες:

Γεώργιος Σπυρόπουλος, Ἄνδρος Χρήστος Παπαδόπουλος, Ταμίας Κων)νος Πάτσιος, Γραμματεὺς Παρασκευᾶς Ζουρντζῆς, Σύμβουλος Βασίλειος Φίσκας.

Ἐποπτικὸν Συμβούλιον: Προϊστάμενος Γεώργιος Τρύπης, Ἀναπληρωτῆς Ἀναστάσιος Παϊρίδης, Μέλη Ἀθανάσιος Σακαλῆς, Ἰωάννης Παπαδόπουλος, Χαράλαμπος Ἀλεξιάδης, Ἡλίας Κυθεντίδης.

Προσωπικόν: Παναγιώτης Τσιακανίκας προϊστάμενος Ἐνώσεως, Νικόλαος Μούζης λογιστῆς Ἐνώσεως καὶ διαχειριστῆς αὐτῆς, Σωτήριος Μουχτάρης βοηθός λογιστοῦ.

Στὴ συνῆχεια τοῦ κειμένου δημοσιεύεται ἐκεῖ ὁ ἰσολογισμὸς τοῦ 1934, ποὺ δείχνει τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν.

«Ίδρυται: 1) Γεωργ. Π. Συν)σμός Κιλκίς, 2) Γεωργ. Π. Συν)σμός Κοκκινιάς, 3) Γεωργ. Π. Συν)σμός Βαφειοχωρίου 4) Γεωργ. Π. Συν)σμός Π. Γυναϊκοκάστρου, 5) Γεωργ. Π. Σ)σμός Φύσκας, 6) Γεωργ. Π. Συν)σμός Σταυροχωρίου, 7) Γεωργ. Π. Συν)σμός Μεταλλικού, 8) Γεωργ. Π. Συν)σμός Μαυρονερίου, 9) Γεωργ. Π. Συν)σμός Μεσσιανού, 10) Γεωργ. Π. Συν)σμός Βάλτων, 11) Γεωργ. Π. Συν)σμός Κάτω Θεοδωράκι, 12) Γεωργ. Π. Συν)σμός Τριποτάμου.

Ἡ Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Κιλκίς ἰδρυθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1927 ἤρξατο λειτουργοῦσα κατὰ τὸν μῆνα Φεβρουάριον 1928.

Κατὰ τὰ ἔτη 1928—1929 καὶ 1930 ἐνήργησε προμηθευτικὰς ἐργασίας εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ μηχανημάτων πλέον τῶν 7.000.000 δρχ. διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν μελῶν της.

Πρόεβη εἰς τὴν συγκέντρωσιν παρὰ τῶν μελῶν της, κατὰ τὰ ἔτη 1930 καὶ 1931, Κριθῆς καὶ Βρώμης 360.000 ὀκ. καὶ ἀχύρου 25.000 ὀκ., διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1931—1933 λόγῳ πτώσεως τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἡ Ἐνωσις διέκοψε πᾶσαν προμηθευτικὴν ἐργασίαν καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν περισυλλογὴν, πρὸς περιφρούρησιν τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας ἐν τῇ περιφερείᾳ Κιλκίς, καθόσον οἱ ἔχθροί τῶν Συνεταιρισμῶν ἐθεώρησαν κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ κατηγορήσουν τοὺς Συνεταιρισμοὺς ὡς ὑπευθύνους τῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν παραγωγῶν μὲ ὑπέρογκα χρέη. Οὕτω κατάρθωσε κατὰ τὸ ὡς ἄνω χρονικὸν διάστημα νὰ ἐξοφλήσῃ ὀλοσχερῶς τὸ πρὸς τὴν τέως Γεωργικὴν Τράπεζα Μακεδονίας δανειὸν της ἐκ δρχ. 1.050.000 (.Ἐνὸς ἑκατομμυρίου πενήκοντα χιλιάδων) καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1934 νὰ τακτοποιήσῃ

ὀριστικῶς τὸ πρὸς τὸ ἐμπόριον ἐκ δρχ. 1.200.000 περίπου χρέος της, πληρώσασα εἰς μετρητὰ τὸ 40% καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἀνανεώσασα τὸ ἥμισυ διὰ γραμματίων λήξεως 31.10.35 καὶ ἕτερον ἥμισυ διὰ γραμματίων λήξεως 31.10.36

Κατὰ τὸ ἔτος 1933 συνεκέντρωσε διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης 172.627 ὀκ. βρώμης καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1934 διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἑταιρίας Χρυσασαλίδος 3.495 ὀκ. κουκούλια.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1934 ἀνέλαθε τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1934 ἐνήργησεν ἐπιτυχῶς τὴν συγκέντρωσιν τῶν σιτηρῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ Κιλκίς διὰ τριῶν συνεργειῶν, συστήσασα καὶ τέταρτον κινητὸν τοιοῦτον δαπάναις τῆς ἰδίας, κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Κ.Ε.Π.Ε.Σ., συνεκέντρωσε δὲ ἐν ὄλω ὀκ. 3.891.255 σίτου ἄπασαν τὴν ποσότητα ἐπὶ βαγονίου.

Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος (1934) ἡ Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Κιλκίς ἀνέλαθε τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ Ταμεῖου Γεωργικῶν Ἀσφαλειῶν ἤρξατο δὲ χορηγοῦσα καὶ δάνεια πρὸς Συνεταιρισμοὺς εἰς μετρητὰ.

Αὕτῃ ὑπῆρξεν ἐν ὀλίγοις κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερον ἡ ἀξιέπαινος προσπάθεια τῆς Ἐνώσεως Κιλκίς ἡ ὁποία μᾶς διδεδει πολλὰς ἐλπίδας περὶ μιᾶς καρποφόρου μελλοντικῆς δράσεως.

Εἰς τὴν δύναμιν τῆς Ἐνώσεως ἀνήκουσιν οἱ κάτωθι 42 Συνεταιρισμοὶ τῆς περιφερείας Κιλκίς μὲ ἀριθμοὺς μελῶν καὶ ἀντιπροσώπους τοὺς παρὰ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκάστου Συνεταιρισμοῦ σημειομένου, ἦτοι: (ἀκολουθεῖ πίνακας. Ἐπίσης ὀνόματα Δ.Σ., Ε.Σ., προσωπικοῦ, ἰσολογισμὸς 1934).

Ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὴν δραστηριότητα τῆς Ἐνώσεως βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 235.

— Πιστωτική Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Κοζάνης (Συν. Π.Ε.)

Έδρα: Κοζάνη - Έτος ιδρύσεως 1929.

Συνεταιρική μερίς δρχ. 5.000 - Ευθύνη 20πλασία.

Δύναμις: Συνεταιρισμοί 21 - Μέλη 1.244.

Καθώς γράφει η «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρησις» 1935, σ. 68:

«Η Ένωσις Γ. Συνεταιρισμών Κοζάνης ιδρυθείσα κατά τὸ 1929 παρέμενε μέχρι τοῦ 1933 νεκρά. Οἱ Συνεταιρισμοὶ τῆς περιφερείας ἐξυπηρετοῦντο διὰ τοῦ ἰδρυθέντος κατά τὸ 1932 Λογιστηρίου ὑπὸ τοῦ Ἐπόπτου τῆς Α.Τ.Ε.

Ἀπὸ τοῦ 1934 κυρίως ἀρχίζει λειτουργοῦσα ὀπωσδήποτε κανονικῶς. Ἐξεκαθαρίσθησαν οἱ (Συν)σμοὶ τῆς περιφερείας, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων ἐνεγράφησαν εἰς τὴν δύναμίν τῆς. Συνεκλήθη Γεν. Συν)σις καὶ ἐξελέγη Διοίκησις αὐτῆς ἡ ὁποία ἀντικατέστησε τὴν μέχρι τότε ὑφισταμένην Ἐπιτροπὴν τοῦ Λογιστηρίου.

Ἡ εὐθύνη τῆς Ἐνώσεως καθωρίσθη εἰς δρχ. 4.000 διὰ Συνεταιρισμοὺς μέχρι 50 μελῶν καὶ εἰς δρχ. 5.000 διὰ τοὺς ἔχοντας ἄνω τῶν 50 μελῶν Συνεταιρισμοὺς.

— Ένωσις Κιτροπαρχαγωγῶν Κρήτης

Ἡ Ένωσις, με ἐγκύκλιό τῆς, κάνει γνωστὰ στα μέλη τῆς τα ἐπόμενα σχετικά με τὴν δραστηριότητά τῆς:

«Ὁ ἐπίσημος ἐκπρόσωπος τοῦ Κράτους μας ἐν Ἀγγλίᾳ κ. Γρηγ. Λούτσις, Ἐμπορικὸς Σύμβουλος τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας Λονδίνου, γράφει τὰ κάτωθι ἐν τῇ ἐκθέσει του χρονολ. 7ης Ὀκτωβρίου 1935.

Ἡ ἰδρυσις τῆς Ἐνώσεως Κιτροπαρχαγωγῶν Κρήτης ὠφέλησεν ἀναμφιβόλως τὸ προῖόν ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων, ἰδιαίτερα δὲ ἀπὸ ἀπόψεως τῆς ποιότητος, διαλογῆς καὶ συσκευασίας τοῦ φρούτου, εἰς τὰς ὁποίας, κατὰ τὰς δηλώσεις τῶν ἐμπειρογνομόνων, παρατηρήθη πράγματι ἐξαιρετικὴ βελτίωσις, καθόσον ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς ἀγοραστὰς τὴν ἀπαραίτητον ἐκείνην ἐμπιστοσύνην, τῆς ὁποίας εἶχεν ἀνάγκην τὸ εἶδος, καὶ τῆς

Ἀπὸ τοῦ 1934 προμηθεύει εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς τῆς τ' ἀναγκαζοῦντα εἰς τὰ μέλη των γεωργικὰ ἐργαλεῖα, λιπάσματα κ.λπ. καὶ φροντίζει νὰ ἐπιτύχη τὴν συγκέντρωσιν γεωργικῶν προϊόντων πρὸς διευκόλυνσιν τῶν γεωργῶν.

Κατὰ τὸ 1934 ἐπραγματοποίησε κέρδη δραχμῶν 10.749.40 ἐκ τῆς προμηθείας λιπασμάτων

Ἐπάρχει ἐλπίς νὰ συγκεντρώσῃ ἡ Ένωσις ὅλην τὴν κίνησιν τῆς περιφερείας καὶ βοηθουμένη ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε., νὰ βαδίσῃ εἰς τὸν προορισμὸν τῆς.

Οἱ εἰς τὴν Ένωσιν ἀνήκοντες Συνεταιρισμοὶ εἶναι οἱ ἑξῆς: (ἀκολουθεῖ πίνακας μελῶν).

Στὴ συνέχεια δημοσιεύονται τὰ δνόματα μελῶν Δ.Σ., Ε.Σ., προσωπικοῦ καὶ ὁ ἰσολογισμὸς 1934.

ὁποίας πρὸ τῆς ιδρύσεως τῆς Ἐνώσεως ἐστερεῖτο εἰς μέγα σημεῖον.

Ἡ αὐτὴ Πρεσβεία κατὰ τὸ 1930 ἢ 1931 εἰς ἐκθεσίν τῆς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν περιέγραφε μὲ τὰ μελανώτερα χρώματα τὴν ἀθλίαν κατάστασιν εἰς ἣν ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν αὐτὴν ἀγορὰν τὰ κίτρα Κρήτης κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Παραλλήλως οἱ κ.κ. Ἐνγκελς καὶ Κο. Κρέφελντ οἱ μεγαλύτεροι βιομηχανοὶ ζαχαροπῆκτων κίτρων Γερμανίας οἵτινες ἀγοράζουν ἐτησίως παρ' ἡμῶν ἄνω τῶν 300.000 χιλιογράμμων κίτρων, μᾶς ἔγραψον προτιθέμενοι νὰ ἀγοράσουν μίαν παρτίδα κίτρων (καὶ ἡγόρασαν εὐθὺς μετὰ 300.000 χιλιόγραμμα),

τά ακόλουθα:

»Ποίαι είναι αί προβλέψεις σας διά την αγοράν τών κίτρων; Μᾶς συμβουλεύεται νά καλύψωμεν ἀπό τώρα τὸ μεγαλύτερον μέρος τών ἀναγκῶν μας διά τὴν νέαν ἐσοδείαν; Γνωρίζετε ὅτι ἀπολαμβάνετε ὀλοκλήρου μας τῆς ἐμπιστο-

σύνης λόγω τών ἀρίστων σας παραδόσεων καὶ τών καλῶν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως συμβουλῶν σας αἵτινες ἐδραΐωσαν τὴν πρὸς τὴν "Ἐνωσιν πίστιν μας».

Εἶναι ζήτημα ἂν ποτὲ Ἐμπορικὸς Οἶκος ἔλαβεν ἀνάλογον ἐπιστολήν».

(Βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 272).

— Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Λαγκαδᾶ (Συν. Π.Ε.)

Ἐδρα: Λαγκαδᾶς - Ἔτος ἰδρύσεως 1935.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 65 - Μέλη 3.571.

Συνεταιρικά κεφάλαια καταβεβλημένα τη 4/4/35 δρχ. 566.920.95.

Ακίνητα δρχ. 360.373.80.

Εργασίαι: Προμηθευτικά - Πωλήσεις - Συγκέντρωσις γεωργ. προϊόντων.

Ἰδρυταί: Προήλθε ἀπὸ συγχώνευσιν τῶν Ἐνώσεων:

1) Γεωργικῆς Συνεταιρικῆς Τραπεζῆς Λαγκαδᾶ.

2) Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν ἐπαρχίας Λαγκαδᾶ.

Καθὼς γράφει ἡ «Πανελλήνιος Συνεταιριστικὴ Ἐπιθεώρησις» τοῦ 1935, σ. 47:

«Ἡ Ἐνωσις, προελθοῦσα ἐκ τῆς συγχωνεύσεως τῶν δύο παλαιῶν δευτεροβαθμίῶν Ὀργανώσεων τῆς περιφερείας ἀριθμῆι σήμερον 64 μέλη ἐξ ὧν τὰ 42 τῆς «Γεωργικῆς Συνεταιριστικῆς Τραπεζῆς Λαγκαδᾶ» καὶ τὰ 22 τῆς «Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συν.σμῶν Ἐπαρχίας Λαγκαδᾶ».

Διὰ τὴν συγχώνευσιν τῶν δύο Ἐνώσεων εἰργάσθησαν ἀόκνως οἱ διευθύνοντες αὐτάς καὶ παρουσιάζεται οὕτω σήμερον ἡ περιφέρεια συνεταιριστικῶς ἠνωμένη. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔχον συνέλθει τὰ μέλη τῶν παλαιῶν Ἐνώσεων κεχωρισμένως εἰς Γενικὴν Συνέλευσιν τὴν 20ὴν Δεκεμβρίου 1934. Ἀκολουθῶς ὑπεγράφη τὸ Καταστατικὸν τῆς νέας Ἐνώσεως καὶ μετὰ τὴν ἔγκρισίν του

συνήλθον ἐν Λαγκαδᾶ τὴν 11ην Ἀπριλίου 1935 τὰ μέλη τῆς νεοϊδρυθείσης «Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Λαγκαδᾶ» εἰς πρώτην Γενικὴν Συνέλευσιν, ἐκλεγέντων Διοικητικοῦ καὶ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου καὶ διορισθέντος Διευθυντοῦ.

Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν συγχωνευθεισῶν Ἐνώσεων ἡ οικονομικὴ κατάστασις τῆς νέας Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συν.σμῶν ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἰσολογισμὸν τῆς 4ης Ἀπριλίου 1935», (ποῦ δημοσιεύεται ἐκεῖ).

Ἀκολουθεῖ πίνακας τῶν Συνεταιρισμῶν μὲ ἀριθμὸν μελῶν καὶ ἀντιπροσώπου. Ἐπίσης πίνακας μελῶν Δ.Σ., Ε.Σ., προσωπικοῦ.

Ἡ «Συνεταιρισμένη Θράκη» στο φ. 38/40 τοῦ 1935 χαιρετίζει τὴν συγχώνευσιν τῶν 2 Ἐνώσεων Λαγκαδᾶ καὶ τὴν τοποθέτησιν ὡς Δ) ντοῦ τοῦ Σπ. Αἰωνιάδη (τ. Δ) ντῆν τοῦ Συνδέσμου Συνεταιριστῶν Βορ. Ἑλλάδος) «αἰγὸν καὶ ἀφροσιωμένον φίλον τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως».

Το ἱστορικὸν τῶν 2 Ἐνώσεων Λαγκαδᾶ (ποῦ ἰδρύθησαν το 1928 καὶ το 1929), ἡ ἐκεῖ αγροτικὴ καὶ συνεταιριστικὴ κατάσταση μέχρι το 1935 (ὅταν συγχωνεύτηκαν) καὶ τὸ μετῴπιτα ἔργο τῆς, περιγράφεται σε κείμενο τοῦ Σπ. Αἰωνιάδη στο περ. «Θέματα Συνεταιρισμῶν» ἔτος 1976, σ. 2830.

Εἰδικὰ γιὰ τὴ συγχώνευσιν βλ. καὶ «Συνεταιριστής» 1935 σ. 156.

— Ένωσις Γ. Συνεταιρισμών Λαρίσης - Τυρνάβου - Φαρσάλων

Καθώς γράφει ο Χρ. Παπακωνσταντόπουλος στο «Συνεταιριστής» 1935, σ. 107:

«Επί μίαν τετραετίαν από της ιδρύσεώς της είχε τὰ γραφεία αὐτῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὑποφαινομένου, ἄνευ οὐδεμιάς δαπάνης, διότι οὔτε οἰκονομικὴν δύνανμιν εἶχε διὰ νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὰς δαπάνας τῆς διοικήσεώς της, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν ὀργανωτικὴν δυναμικότητα παρουσίαζεν, ὥστε νὰ ἠλπίζε κανεὶς ὅτι θὰ ἠδύνατο, ἄνευ ἑξωθεν ἐνισχύσεως καὶ ἀμέσου καθοδηγήσεως, νὰ ἐπιληφθῇ τῆς λύσεως τῶν διαφόρων ζητημάτων...».

Στοιχεία ἀπὸ τὴ δραστηριότητά της κατὰ τὸ 1935, βλ. «Συνεταιριστής» 1936, σ. 173. Μέλη τῆς Συνεταιρισμοὶ 60 με 2.588 συνεταιρούς. Μερίδες 215 αξίας 215.000. Χαρακτηριστικὸ ὅτι τὸ συνεταιρικὸ κεφάλαιο (μερίδες) σχηματίστηκε ἀπὸ τὰ διανεμιόμενα στους Συνεταιρισμοὺς πλεονάσματα χρήσεως καὶ ὄχι ἀπὸ ἀμεσοὺς εισφορὰς τους. Ἐργασίαι πιστωτικῆς, προμηθευτικῆς (σπόρων, σπάγγου θεριστικοῦ) συγκέντρωση σίτου, ασφαλιστικῆς, 10 σιτοκαθαριστήρια, λογιστικῆς Συνεταιρισμῶν κλπ.

— Ένωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Λέσβου

Ἡ Ένωσις ἰδρύθηκε τὸ 1931, ἀλλὰ χωρὶς ἐπὶ μακρὸν νὰ κάνει ἐναρξὴ τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν της.

Τὴ δραστηριοποίησή της υποδεικνύει τὸ 1934 ὁ Ἀριστ. Κλήμης με κείμενὸ του στο «Δημοκράτης» Μυτιλήνης 3.8.1934.

Για τὴν μεταγενέστερη ἐναρξὴ τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν της βλ. «Συνεταιριστής» 1936, σ. 37.

Για τὴ συνεταιριστικὴ δραστηριότητα γενικὰ στὴ Λέσβο βλ. τὸ Ὑποκ. Δ κείμενο Κ. Βέννου («Συνεταιριστής» 1935 σ. 96) καὶ βιβλίον Ἀριστ. Κλήμη. Οἱ Συνεταιρισμοὶ εἰς τὴν Λέσβον, Ἀθήνα 1937 ἀνάτυπο ἀπὸ περιοδ. «Συνεταιριστής». Ἐπίσης βλ. ευρύτερη μελέτη τοῦ ἰδίου στὸν ΙΚ (1989) τόμο «Λεσβιακὰ» τῆς Ἐταιρείας Λεσβιακῶν Μελετῶν με τίτλο «Οἱ Συνεταιρισμοὶ στὴ Λέσβο 1915—1940» (στὶς σελ. 172—194).

— Γεωργικὴ Συνεταιρικὴ Τράπεζα Ξάνθης (Συν. Π.Ε.)

Ἔδρα: Ξάνθη - Ἔτος ιδρύσεως 1926.

Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 44 - Μέλη 2.326.

Ἰποκαταστήματα 2 (Ἐν Σταυρουπόλει καὶ Νεοχωρίῳ).

Παραρτήματα 6 (Πεννησαΐα - Τοξόταις - Σελέρου - Ξάνθη κ.λπ.).

Συνεταιρικὰ κεφάλαια δρχ. 1.485.213.

Χορηγήσεις ἐκ Κεφαλαίων τῆς Ἐνώσεως τῆ 31/12/34 δρχ. 1.674.939.

Χορηγήσεις ἐκ Κεφαλαίων Τραπεζῶν καὶ τρίτων δρχ. 17.334.462.

Ἐργασίαι προμηθευτικαὶ ετησίως δρχ. 12.500.000.

Πωλήσεις δρχ. 25.000.000.

Ετήσια καθαρὰ Κέρδη: 1932 δρχ. 101.577. 1933 δρχ. 220.335. 1934 δρχ. 236.421.

Ταμείον Προνοίας υπαλλήλων δρχ. 114.578.

Ὅπως γράφει ἡ «Πανελληνίος Συνεταιριστικὴ Ἐπιθεώρησις» τοῦ 1935:

«Ἡ Ἐνωσις Ξάνθης ἰδρύθη παρ' ὀμάδος 15 Συνεταιρισμῶν τὸ ἔτος 1926 δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 1659717 ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Θράκης. Τὴν ὄλην μέχρι σήμερον σταδιοδρομίαν τῆς δύο κυρίως σταθμοὶ διακρίνουν, ἡ

περίοδος που λήγει με τὸ ἔτος 1929 καὶ ἡ δευτέρα που ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1930 καὶ ἐντεῦθεν.

Κατὰ τὸ πρῶτον τῆς στάδιον ἡ "Ενωσις δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξη τίποτε παρ' ὅλον ὅτι ἐπωφελομένη τῆς χρυσῆς ἐκείνης οἰκονομικῆς ἐποχῆς ἠδύνατο καὶ δρᾶσιν ν' ἀναπτύξη καὶ ὀργανικῶς ν' ἀνορθωθῆ καὶ νὰ ἀπορροφήσῃ ὅλας τὰς οἰκονομικὰς ἐργασίας καὶ τὴν ζωὴν τῆς ὑπαίθρου. Δυστυχῶς ὄχι μόνον τοῦτο δὲν ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ εἰς διάφορα δυσανάλογα μὲ τὴν δυναμικότητα καὶ τὸν ὀργανωτικὸν τῆς βαθμὸν ἐγχειρήματα ἠτύχησεν ἐγκαταλείψασα σεβαστὸν ποσὸν παθητικῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου σταδίου τῆς, ὅτε ἡ διοικήσις τῆς περιήλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Μπαλτατζῆ ἐγνωσμένου συνεταιριστοῦ. Ἐπὶ τρία ἔτη ἡ "Ενωσις Συνεταιρισμῶν Ἐάνθης μὲ Πρόεδρον αὐτῆς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Μπαλτατζῆν, μὲ Διευθυντὴν τὸν κ. Βασίλ. Ἰλαντζῆν καὶ Προϊστάμενον Ὑπηρεσιῶν τὸν κ. Ἀγησίλαον Περσιδῆν ἐπετέλεσεν ὁμολογουμένως θαύματα ἂν κρίνη τις ἀπὸ τὸ χαλεπὸν καὶ τὸ ἀντίξοον τῶν περιστάσεων. Ἐκτοτε παραιτηθέντος τοῦ κ. Μπαλτατζῆ, μὲ τὰς βάσεις ἅς οὗτος ἔθεσεν, ἡ "Ενωσις σταθερῶς ἐβάδισε πρὸς τὴν ἀνοδὸν κατορθώσασα ὄχι μόνον τὸ παθητικόν, τὸ ὁποῖον τὰ νέα πρόσωπα παρέλαθον νὰ καλύψῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ δημιουργήσῃ πραγματικὰ κεφάλαια καταβεβλημένα δρχ. 1.500.000, νὰ περιλάβῃ εἰς τὴν δύναμίν τῆς τὰ 9)10 τῶν Συνεταιρισμῶν, νὰ δημιουργήσῃ κύρος ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου καὶ πῖστιν ἀπεριόριστον.

Σήμερον ἡ "Ενωσις Συνεταιρισμῶν Ἐάνθης, μετονομασθεῖσα Γεωργικὴ Συνεταιρικὴ Τράπεζα Ἐάνθης, θεωρεῖται καὶ εἶναι πραγματικῶς μία ἐκ τῶν πρώτων δευτεροβαθμίων συνεταιριστικῶν Ὀργανώσεων τῆς Χώρας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἀριθμῶν τοῦ τελευταίου Ἰσολογισμοῦ τῆς.

Διατηρεῖ δύο ὑποκαταστήματα μὲ κίνησιν 5.000.000 ἔκαστον, ἐν Σταυρουπόλει καὶ Νεοχωρίῳ, ὁμοίως δὲ καὶ 5 Παραρτήματα ἐξυπηρετοῦντα λογιστικῶς τοὺς Συνεταιρισμοὺς, ἐν Γενησαίᾳ, Τοξόταις, Σελέρω, Ξάνθῃ κ.λπ.

Ἐπὶ τῶν γενικωτέρων δὲ ἀγροτικῶν ζητημάτων καὶ ἐπαγγελματικῶν τοιούτων μετ' ἐξαιρετικοῦ ζήλου καὶ ἰδιαίτερης ἐντάσεως διακρίνεται πάντοτε μαχημένη ἡ "Ενωσις Συνεταιρισμῶν Ἐάνθης.

Ἡ Διοικήσις τῆς Ἐνώσεως ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἑξῆς:

Διοικητικὸν Συμβούλιον: Βασίλειος Ζάικος, Πρόεδρος — Κων)νος Καραγιαννίδης, Ἄντ)δρος — Ἀναστάσιος Νικολαΐδης, Συμπρ. Σ)λος — Δημήτριος Βεσίκας, Σύμβουλος — Θεοφάνης Χαλκίδης, Σύμβουλος.

Ἐποπτικὸν Συμβούλιον: Χρήστος Κλιάφας, Προϊστάμενος — Στυλιανὸς Σπυρίδης, Ἀναπληρωτῆς — Θεοφύλακτος Κιντζονίδης, μέλος — Σπύρος Σπυριδόπουλος, μέλος — Κων)νος Κασαπίδης, μέλος — Ζήσης Σαπουντζῆς, μέλος.

Προσωπικὸν τῆς Ἐνώσεως: Βασίλειος Ἰλαντζῆς, Διευθυντῆς — Ἀγησίλαος Περσιδῆς, προϊστάμενος ὑπηρεσιῶν — Χριστόφορος Ἀσλάνογλου, προϊστάμενος προμηθ. ἐργασιῶν — Ἀριστείδης Μπαρουτζόγλου ταμίας - λογιστῆς — Δημοσθ. Μπαλτατζῆς, προϊστάμενος συγ)σεως γεωργ. προϊόντων, ἀσφαλειῶν — Χρήστος Τανιμανίδης, διαχειριστῆς ὑποκ)ματος Νεοχωρίου — Νικόλαος Σαρακενίδης, διαχειριστῆς ὑποκαταστήματος Σταυρουπόλεως — Παναγιώτης Βιολιτζῆς, πρωτόκολλον - γραφομηχανή - διεκπερ. — Εὐτύχιος Παπαδόπουλος, κεντρικὸς ἀποθηκάριος - φορτωτῆς.

Ἐπάλληλοι Λογιστῆρι) Συνεταιρισμῶν πληρωνόμενοι παρὰ τῆς Ἐνώσεως καὶ ἐργαζόμενοι εἰς ἰδιαίτερον αὐτῆς τμήμα: Γεώργιος Κάρτσωνας, Βασίλει-

ος Ίωαννίδης, Ίωάννης Μουτεβελλής, Άνδρέας Πεγιάδης, Πέτρος Νάσης, Θεόκλητος Λαμτσίδης, Άντώνιος Σακιζλής, Σοφοκλής Φραγκόπουλος, Θεοφάνης Καραλέτσος, Στέργιος Γαζής.

Είς την περιφέρειαν Ξάνθης λειτουργούν εν όλω 49 Συνεταιρισμοί πιστωτικοί, εκ των οποίων οι 44, ανήκουν εις την δύναμιν τής Ένώσεως Συνεταιρισμών Ξάνθης, είναι δέ αυτοί οι εξής:

(άκολουθει πίνακας με Συνεταιρισμούς, αριθμό μελών, δνόματα αντιπροσώπων).

Τò σύνολον τών συνεταιρισμένων παραγωγών (κατά στατιστικήν τής Ένώσεως τής 11.12.1933) ανέρχεται εις 2.766 παραγωγούς εξ ών 1969 Έλληνες. Έκτοτε, ιδρυθέντων και άλλων συνεταιρισμών, ó αριθμός οδτος ηύξήθη υπερβαίνει δέ ήδη τούς 3.000 παραγωγούς».

Στη συνέχεια του κειμένου δημοσιεύεται (τότε) ο ισολογισμός της 31.12.1934.

Αλλά το υλικό για την πολύ αξιόλογη δραστηριότητα της Ένώσεως Ξάνθης είναι άφθονο:

Στοιχεία για τη συνεταιριστική δραστηριότητα της Ένώσεως κατά την περίοδο 1928-1933 βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 182, 198. Για 1930-35 βλ. και στο βιβλίο Β. Πλαντζή για ΣΕΚΑΠ (1987) σ. 22 μελέτη Κ. Μακεδόνα.

Για τις προμηθευτικές της εργασίες, όπου έκανε υποδειγματικό πρωτοποριακό έργο, βλ. την έκθεση του Φωτ. Λαμπρόπουλου για την εφαρμογή του και στις Σέρρες («Συνεταιριστής» 1935 σ. 258) και «Συνεταιρισμένη Θράκη» 1935. Τα βασικά σημεία της εκθέσεως αυτής μεταφέρουμε εδώ γιατί δείχνουν με πόσο ρεαλισμό και πηγαία συνεταιριστική προσπάθεια χτιζόταν το συνεταιριστικό οικοδόμημα μέσα σε δύσκολες συνθήκες από άξια διευθυντικά συνεταιριστικά στελέχη όπως ο Δ)ντής της Βασ. Πλαντζής.

«...ó κ. Φ. Λαμπρόπουλος... υπέβαλε τò κάτωθι γενικωτέρου ενδιαφέροντος υπόμνημα για τις προμηθευτικές και καταναλωτικές εργασίες τής Ένώσεως Ξάνθης:

1) Είδη εις ά επιδίδεται:

Κατά τò 1934 ή Ένωσις ήσχολήθη με είδη γεωργικής χρήσεως, οικιακής ά-

νάγκης και νομής, εκ τούτων δέ προήλθον τά ακόλουθα αποτελέσματα εις άκαθάριστα κέρδη.

Είδη	Άριθμός ειδών	Άξια τους	Μικτόν κέρδος
Γεωργικής χρήσεως	34	4.220.205	109.145
Οικιακής ανάγκης	15	4.526.231	316.684
Είδη νομής	3	952.419	193.766
Σύνολον	52	9.698.856	619.596
Έτερα κέρδη πρακτορείων			74.057
Διάφοροι λοιπαί προμήθειαι			39.988
		Σύνολον άνεκκαθ. κερδών	733.642
		Μείον έξοδα έμ)των	279.077
		Καθαρόν κέρδος Ένώσεως	454.564...».

Στη συνέχεια αναφέρονται τα είδη, οι ποσότητες, η αξία και το μικτό κέρδος για τα είδη που προμηθεύτηκε η Ένωσις (δηλαδή αραβόσιτος, άλευρα πιτυρούχα, έλαιον, πετρέλαιον φωτισμού, άλας, όρυζα, αραβοσιτάλευρα, σάπων, ζάχαρις, φα-

1935. Προσωπικό της Ενώσεως
Εάνθης.
Καθήμενοι: Γεώργιος Καρτσώνης
(Πρόστ. Λογιστηρίου).
Βασίλ. Γιαννής (Διευθυντής).
Άγγελ. Περσιόης (Υπό/τής).
Όρθιοι: Προσωπικό της Ενώσε-
ως. Μετέξ' τούτων οι Αλέξ. Πε-
γιάδης, Σοφ. Φραγκόπουλος, Α-
ριστ. Μακρουντάογλου, Δημ. Γα-
ξής, Παν. Βολιγής, Ευτ. Πα-
παδόπουλος (Λογιστής).

σόλια, άλευρα λευκά, ελαίαι, συκομαρμελάδα, σύκα, ρεδίθια.

Η συνολική τους αξία ήταν δρχ. 4.526.231.

Η εργασία έχει ρυθμιστή κατά τρόπο ώστε να μη απομένουν τα προμηθευόμενα είδη οικιακής ανάγκης πλέον του μηνός στις αποθήκες της Ενώσεως και των πρακτορείων της.

Τούτο όμως δεν συμβαίνει και με τα είδη γεωργικής ανάγκης.

Στη συνέχεια της έρευνας αναφέρονται τα 36 γεωργικά είδη με τα οποία ασχολείται η Ένωση (κυρίως άροτρα, λιπάσματα, βίκος, σπάγγος καπνών, βαρέλια, δοκάνες, γεωργ. φάρμακα, κεχρί, σάκκοι, σβάρνες, σύρμα, πετρέλαιο, ορυκτέλαια, τριφυλλόσπορος, δεινδρύλια, γεώμηλα, κοκάρι, ψευαστήρες, λαμαρίνες, σπόροι, χαρτί καπνών. Η συνολική αξία ήταν 4.220.106 δρχ. Επίσης είδη νομής (κριθή, χόρτο, άχυρο) αξίας δρχ. 952.149.

Και κατά το 1933 συνοπτικώς αι εργασίαι παρουσίασαν την ακόλουθον κίνησιν και αποτελέσματα:

Αριθμ. ειδών	Είδος	Αξία εις δρχ.	Κέρδη μικτά εις δρχ.
25	Γεωργικής χρήσεως	1.065.511	74.931
15	Οικιακής ανάγκης	5.727.837	336.892
4	Νομής	1.277.670	151.043
Σ ύ ο λ ο ν		8.071.018	562.866

2) Τεχνική Οργάνωση και διεξαγωγή:

Η προμήθεια των ειδών οικιακής ανάγκης γίνεται συνήθως προς κάλυψιν των αναγκών ενός μηνός δια τα οικιακά, και μιας περιόδου δια τα είδη νομής (δι' όλον τον χειμώνα) και τα της γεωργικής χρήσεως (λιπάσματα, σπόρους κ.λπ.).

Προς ενέργειαν της προμηθείας η Ένωσις:

α) Έπιμελεία των πρακτορείων και των λογιστών του ειδικού λογιστηρίου της, συγκεντρώνει παραγγελίας των συνεταιριων δια των συνεταιρισμών μετα πρακτικων δανεισμοϋ (ή αναλήψεως καταθέσεων) έκ της Α.Τ.Ε., δια την αξίαν των ειδών.

β) Έλέγχει τας υποβληθείσας παραγγελίας και τας προσαρμόζει προς μελετημένον σχέδιον πιστωτικής ένισχύσεως, βάσει των χρεών, της παραγωγής, της πίστεως κ.λπ.

γ) Προκηρύσσει διαγωνισμὸν πρὸς προμήθειαν των συγκεντρωθεισών εις τας έγκληθείσας προμηθείας ποσοτήτων. Διά τουτον τηρεί ίδιον βιβλίον πρακτικῶν ἐν ᾧ καταχωροῦνται οἱ ὅροι τῆς προμηθείας καὶ ὑπογράφουν πάντες οἱ προσφέροντες μειοδότηαι.

δ) Μετά την κατακύρωσιν συντάσσεται με τὸν προμηθευτὴν συμφωνητικόν, καθορίζον λεπτομερέστερον τοὺς ὄρους τῆς παραδόσεως, τὴν τυχόν προμήθειαν τῆς Ένώσεως, τὴν διαιτησίαν ἐν περιπτώσει διαφωνίας τὸν τρόπον πληρωμῆς, τὴν ποινικὴν ρήτραν κ.λπ.

Διά τὴν προμήθειαν μικροποσοτήτων γίνονται τ' ἀνωτέρω προχειρότερα καὶ με ὀλιγοτέρας διατυπώσεις...

ε) Ἡ παραλαβὴ τοῦ εἶδους γίνεται πάντοτε βάσει τοῦ κατατεθέντος κατὰ τὸν διαγωνισμὸν δείγματος, ὑπ' εὐθύνην τοῦ ἐντεταλμένου δια τὴν ἐργασίαν ταύτην ὄργανου τῆς Ένώσεως.

στ) Τὸ εἶδος ἀποστέλλεται πρὸς τὰ πρακτορεῖα διὰ φορτωτῶν, ἐργαζομένων ἐπὶ συμβάσει μετὰ τῆς Ένώσεως, ἔνθα τὰ πρακτορεῖα. Μετὰ ἔλεγχον καὶ

βεβαίωσιν τῆς ποιότητος τοῦ εἴδους τὸ παραλαμβάνουν, ἐκδίδοντα τὸ δελτίον εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων, ὅπερ ὑποβάλλουν τῇ Ἐνώσει, ἣτις ἅμα τῇ παραλαβῇ τούτου ἀποστέλλει πρὸς τὸ πρακτορεῖον τιμολόγιον τοῦ εἴδους ἢ τῶν εἰδῶν, βάσει τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ χρέωσις τῆς ἀξίας εἰς τὰ οἰκεία βιβλία τοῦ πρακτορείου καὶ τῆς Ἐνώσεως.

ζ) Ἡ διανομὴ τῶν εἰδῶν πρὸς τὰ μέλη τῶν Συν)σμών γίνεται ἐν τῷ πρακτορεῖῳ τῆς Ἐνώσεως, βάσει διπλοτύπων ἐντολῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ οἰκείου Συνεταιρισμοῦ. Τελευταίως ὅμως ἡ Ἐνωσις καὶ πρὸς τεχνικὴν διευκόλυνσιν τοῦ πρακτορείου τῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῶν συνήθων ὑπερβολῶν τῶν προέδρων (οἷτινες πιεζόμενοι ἀπὸ τὰ μέλη ἐκδίδουν ἐντολὰς δι' ἀνώτερα τῆς πιστώσεως ποσά), ἀντικατέστησε τὴν ἐντολὴν τοῦ Προέδρου μὲ ἓνα πῖνακα τῆς πιστώσεως κατατεθειμένον εἰς τὸ πρακτορεῖον, βάσει τοῦ ὁποίου ὁ ἀρμόδιος διαχειριστὴς παραδίδει τὰ εἶδη πρὸς τοὺς συνεταίρους...

η) Ἐπὶ τῇ παραλαβῇ τοῦ εἴδους ἕκαστος συνεταῖρος ὑπογράφει τὴν ἀποδειξιν παραλαβῆς καὶ τὸ ἀντίστοιχον γραμματίον... Ὅταν ὅμως ὑφίστανται καταθέσεις ἐκ προϊόντος δανείου (πλασματικοῦ κ.λπ.) παραλείπεται βεβαίως ἡ τελευταία αὕτη διατύπωσις.

Διὰ τὰς πωλῆσεις τοῖς μετρητοῖς, ἐκδίδει τὸ πρακτορεῖον γραμμάτια εἰσπράξεας, διὰ δὲ τὰς πληρωμὰς τοῦ τὰ συνήθη ἐντάλματα πληρωμῆς.

3. Πόθεν γίνονται αἱ προμήθεια:

Ἡ Ἐνωσις εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐξαντλεῖ ὅλην τὴν ἐνεργητικότητά τῆς, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἐπιτύχη καλλιτέραν ποιότητα, μικροτέρας τιμᾶς κ.λπ., πρὸς τοῦτο δὲ καταφεύγει εἰς πάντα τὸπον καὶ συνδυασμὸν ἥτοι ἀπευθύνεται:

α) Διὰ τινὰ εἶδη εἰς τὸν τόπον τῆς παραγωγῆς, ὡς λ.χ. τὴν κριθὴν, τὸ χόρτον, τὸ ἄχυρον, τὰ δεινδρύλλια κ.λπ.

β) Δι' ἄλλα εἶδη πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους ἐργοστασίων ἢ ἐμπορίου ὡς λ.χ., διὰ τὰ ἄλευρα, ἔλαιον κ.λπ.

γ) Δι' ἄλλα ἐπίσης εἰς ἑταιρείας ἢ ὀργανισμοὺς παραγωγῆς ἢ ἐμπορείας, ἢ μονοπώλια ὡς λ.χ. διὰ τὰ σῦκα, μαρμελάδες, τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα, φάρμακα καὶ μηχανήματα, τὰ λιπάσματα τοὺς σπόρους, τὸ ἄλας, τὸ πετρέλαιον κ.ο.κ.

δ) Διὰ τὰ ἀποικιακὰ κυρίως ἢ καὶ διὰ τινὰ τῶν ἀνωτέρω ὅταν πρόκειται περὶ μικρῶν ποσοτήτων εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως Ξάνθης (ἀποικιακὰ, σάπων, ὄσπρια, νομὴ κ.λπ.), ἔχει δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ ἐν δεδομένῃ στιγμῇ ἐπεκτείνουσα τὰς ἐργασίας τῆς θὰ ἀπευθυνθῇ καὶ πρὸς μεγαλειτέρας ἀγορὰς (Θεσσαλονίκη, Πειραιεύς) διὰ τινὰ εἶδη (ρύζια, ζαχαρεῖς, ὄσπρια) εὐρειαῖς καταναλώσεως.

4. Πῶς χρηματοδοτεῖται ἡ ἐργασία:

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἔχει στενὴν σχέσιν μὲ ἔκθεσιν ὀλοκληροῦ τῆς ὀργανώσεως τῶν πιστωτικῶν ἐνισχύσεων, τὰς ὁποίας παρέχουν Τράπεζα καὶ Ἐνωσις πρὸς τοὺς συνεταίρους καὶ τοὺς Συνεταιρισμοὺς, τούτου δ' ἔνεκεν ἐν ἀρχῇ ἀκόμη τῆς παρουσίας ἐσημειώσαμεν, ὅτι αἱ παραγγελίαι τῶν Συνεταιρισμῶν προκαλοῦνται βάσει μελετημένου σχεδίου πιστωτικῆς ἐνισχύσεως τῶν ἀγροτῶν, στηριζομένου εἰς τὰ προϊόντα των, εἰς τὰς ἐπιβαρύνσεις των, εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς παραγωγῆς κ.λπ.

Βάσει τῶν στοιχείων τούτων καθορίζεται (συναινέσει τῆς Α.Τ.Ε.) ἓνα ἀνώτερον ὄριον, μέχρι τοῦ ὁποίου δύναται νὰ φθάσῃ ἢ κατὰ στρέμμα καπνοῦ ἐπιβαρυνοῖς ἐκάστου συνεταίρου δι' ἕξοδα φυτείας καὶ συντηρήσεως, ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τῆς φυτείας μέχρι τοῦ πλασματικοῦ δανείου τοῦ καπνοῦ, συνήθως δὲ τὸ ὄριον τοῦτο κυμαίνεται μεταξύ 25—30% τῆς μέσης πιθανῆς ἀξίας τῶν καπνῶν.

Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου (τῶν 25% ἢ 30%) ἓνα μέρος χορηγεῖται ἀπ' εὐθείας

πρός τὰ μέλη δι' ἔξοδα φυτείας των (τὸ κυρίως καλλιεργητικὸν δάνειον), τὸ δὲ ὑπόλοιπον παραμένει ὡς ἀνοικτὴ τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ τῆς Ἐνώσεως παρὰ τῆ Τραπεζῆ, γίνεται δὲ τοῦτου χρήσις κατὰ μῆνα ἓν ὄλω, ἢ κατὰ ἓνα μέρος διὰ τοὺς βεβαρημένους.

Τοῦτο, ἐὰν χρησιμοποιήσωμεν παράδειγμα, θὰ ἐμφανίζεται περίπου ὡς ἀκολούθως:

Ἐν δεκαδ. στρέμ. ὀκ. 35 πρὸς μέσην τιμὴν δρχ. 80 δρχ. 2.800.

Τὸ 25% τοῦ ποσοῦ τοῦτου δρχ. 700.

Ἐκ τούτων κυρίως καλ)κὸν δάνειον Μαΐου δρχ. 300.

Καὶ εἰς μηνιαίας πιστώσεις αἱ ὑπόλοιποι δρχ. 400.

Ἡ διάρκειά τῆς χρησιμοποίησεως τῶν 400 δραχμῶν πρέπει νὰ φθάσῃ ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου ἕως τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου ἢ τὸ μῆνα 5 πρὸς δρχ. 80, ἢ τὸν Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον πρὸς 100 ἢτοι 200 καὶ τοὺς ὑπολοίπους τρεῖς (διότι ἓν τῶ μεταξὺ ἐπέρχεται ἡ ἐσοδεία σιτηρῶν) πρὸς 65 ἢτοι 195 τὸ ὅλον δρχ. 395.

Εἰς τοὺς βεβαρημένους ἡ ἐνίσχυσις περιορίζεται κλιμακῶδ' ἕως τοῦ ἡμίσεος τῆς πιστώσεως.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω εὐκολιῶν εἰς τὴν Ἐνωσιν παρέχεται ἡ εὐχέρεια τῆς χρησιμοποίησεως σημαντικῆς προσωπικῆς τῆς πιστώσεως διὰ γραμματίων τῆς.

Μὲ αὐτὰ τὰ ἐφόδια καὶ αὐτοὺς τοὺς λογαριασμοὺς ἡ Ἐνωσις ἐνεργεῖ τὰς παραγγελίας τῆς πληρώνουσα τὸν προμηθευτὴν τῆς, εἴτε ἐξ ἰδίων τῆς διαθεσίμων, εἴτε ἐκ τοῦ προϊόντος γραμματίου τῆς, τὸ ὁποῖον προεξοφλεῖ παρὰ τῆ Α.Τ.Ε., ἅμα δὲ τῆ διανομῆ τῶν εἰδῶν καὶ τῆ συγκεντρώσει τῶν ἀτομικῶν γραμματίων τῶν μελῶν προεξοφλεῖ ταῦτα εἰς τὴν Α.Τ.Ε., καὶ διὰ τοῦ προϊόντος τούτων τακτοποιεῖ τὰ γραμμάτια πρωτοφειλῆς τῆς ἢ ἀποκαθιστᾷ τὴν ταμιακὴν τῆς εὐχέρειαν.

Ἐπακολουθεῖ ἡ συγκομιδὴ τῶν καρπῶν καθ' ἕνα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον

προσδιορίζεται τὸ ἀνώτερον ὄριον εἰς ὃ δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἐπιθάρυσις τῆς δόκας τοῦ καπνοῦ, εἰς 60 ἢ 70%.

Εἰς τὸ ὄριον τοῦτο συμψηφίζονται αἱ ἤδη χρησιμοποιηθεῖσαι πιστώσεις καλλιεργείας καὶ συντηρήσεως προστιθεμένου ποσοῦ τινὸς ἀπαραιτήτου διὰ τὴν χωρικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ καπνοῦ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἀποτελεῖ νέαν πίστωσιν τῶν παραγωγῶν χρησιμοποιουμένην ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως διὰ τὰ τοὺς προμηθεύσει εἶδη νομῆς καὶ τροφῆς διὰ τὸν χειμῶνα.

Ἄς συνεχίσωμεν ὁμῶς τὸ παράδειγμά μας: (δίδονται στοιχεῖα).

5. Ὅροι καὶ τρόποι πωλήσεως:

α) Ἡ πώλησις γίνεται μόνον εἰς τὰ τρία πρακτορεῖα τῆς Ἐνώσεως ἀπ' εὐθείας πρὸς τὰ μέλη ἐντολῆ τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ οὐχὶ διὰ τούτων, διὰ νὰ μὴ ἔχη ἄλλας ἀποθήκας, ἄλλους ἀποθηκάρχους, ἄλλα ἐλλείμματα, φύρας, κ.λπ.

β) Τὰ εἶδη παρέχονται εἰς τὴν τιμὴν τῆς τοπικῆς ἀγορᾶς μὲ ἐλαφρὰν διαφορὰν τῶν τιμῶν πρὸς τὰ κάτω καὶ οὐχὶ εἰς τὴν τιμὴν τοῦ κόστους. Ἐνδεχομένης μεταβολᾶς τῶν τιμῶν πρὸς τὰ ἄνω ἢ τὰ κάτω ἀκολουθεῖ (ιδίως πρὸς τὰ κάτω) καὶ ἡ Ἐνωσις παρακολουθεῖ διὰ τῶν Πρακτορείων τῆς ταύτας.

γ) Ἡ παροχὴ γίνεται ἐπὶ πιστώσει, βάσει τοῦ πίνακος πιστώσεως (ἢ τοῖς μετρητοῖς ἐὰν θέλουν νὰ πληρώσουν τὰ μέλη) καθ' ὅλον περίπου τὸ διάστημα πλὴν τοῦ μετὰ τὴν πώλησιν τοῦ προϊόντος διμήνου διαστήματος, ὅτε τὰ εἶδη παρέχονται μόνον τοῖς μετρητοῖς.

Μεταξὺ τῶν πρακτορείων καὶ τῆς Ἐνώσεως διαμειβεται συνεχῆς ἀλληλογραφία ἀφορῶσα εἰς τὴν παρακολούθησιν τῆς διακυμάνσεως τῶν τιμῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ, τῆς αὐξήσεως ἢ μειώσεως τούτων καὶ ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως κ.λπ.

δ) Ἐλεγχος καὶ παρακολούθησις πρακτορείων:

Ἐκ μέρους τῶν πρακτορείων ὑποβάλλονται εἰς τὴν Ἐνωσιν ἀντίγραφα

πάντων τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδομένων καὶ περιγραφέντων ἤδη διπλοτύπων παραλαβῆς καὶ διαθέσεως εἰδῶν, εἰσπράξεων, πληρωμῶν κ.λπ., εἰς τρόπον ὥστε αὕτη εἶναι εἰς θέσιν νὰ τηρῆ καθ' ἑαυτὴν ἀναλυτικῶς τὰ βιβλία τῆς κινήσεως τῶν πρακτορείων, ὥστε εἰς οἰανδήποτε στιγμήν νὰ δύναται νὰ ἐλέγξῃ ταῦτα διὰ τὴν ποσότητα, τὸ χρηματικὸν κ.λπ.

7) Ἐξυπηρετούμενοι συνεταιῖροι καὶ Συνεταιρισμοί:

Τὰ δύο ἄρτιως λειτουργοῦντα πρακτορεῖα τῆς Ἐνώσεως ἐξυπηρετοῦν, τὸ μὲν τῆς Σταυρουπόλεως 7 Συνεταιρισμοὺς μὲ δύναμιν 295 μελῶν, τὸ δὲ τοῦ Νεοχωρίου ἐπίσης 7 Συνεταιρισμοὺς μὲ 325 μέλη, ἴτοι τὸ ὅλον Συνεταιρισμοὺς 14 μὲ 620 μέλη. Εὐρίσκεται ἤδη ὑπὸ διοργανώσιν καὶ τρίτον πρακτορεῖον ἐν Τοξόταις ὅπερ θὰ ἐξυπηρετήσῃ συνεταιρισμοὺς τινὰς εἰσέτι.

Οἱ ὡς ἄνω Συνεταιρισμοὶ εἶναι καπνοπαραγωγικοί, μόνον δὲ εἰς τοιοῦτους φαίνεται ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαπλωθοῦν αἱ ὑπὸ ἔκθεσιν ἐργασίαι, καθ' ὅσον οἱ σιτοπαραγωγοὶ εἶναι ἀυτάρκεις εἰς τὰ κυριώτερα εἶδη, τὰ ἄλευρα καὶ τὴν νομῆν. Εἰς τούτους διεξάγονται κυρίως καὶ εὐδοκιμοῦν ἐργασίαι ἀπὸ κοινοῦ συγκεντρώσεως καὶ διαθέσεως τῆς παραγωγῆς των (κριθῆς, βρώμης, χόρτων κ.λπ.).

8) Τὸ προσωπικὸν τῶν πρακτορείων:
Ἐκαστον πρακτορεῖον ἀπασχολεῖ τὸ ἀκόλουθον προσωπικόν.

1) Ἐνα Προϊστάμενον τοῦ πρακτορείου μὲ μηνιαῖον μισθὸν δρχ. 2.500.

2) Ἐνα διαχειριστὴν τοῦ πρακτορείου μὲ μηνιαῖον μισθὸν δρχ. 2.000.

3) Ἐνα λογιστὴν τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς περιφερείας τοῦ πρακτορείου.

Ἐκ τούτων ἰὸ Προϊστάμενος, ἔχων κατάρτισιν λογιστικὴν - συνεταιριστικὴν, ἐπιθλέπει καὶ διευθύνει τὰς ἐργασίας τοῦ πρακτορείου, παρακολουθεῖ τὴν τοπικὴν ἀγοράν, διεξάγει τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὴν λογιστικὴν τοῦ πρακτορείου, ἐν ταυτῷ δὲ ἐπιμελεῖται καὶ τῆς τακτοποιήσεως τῶν βιβλίων ἐνίων συνεταιρισμῶν.

Ὁ διαχειριστὴς ἔχων κατάρτισιν ἐμπορικὴν φέρει τὴν ποσοτικὴν καὶ ποιοτικὴν εὐθύνην τῶν εἰδῶν, ἐπιμελεῖται τῆς τάξεως καὶ καλῆς ἐμφανίσεως τοῦ μαγαζείου, κάμει τὰς πωλήσεις καὶ παραλαβὰς, βοηθούμενος ἐνίοτε ὑπὸ προσλαμβανομένων ἡμερομισθίων, λ.χ. δια μεταφορὰν εἰδῶν ἢ ἄλλας βαρεῖας ἐργασίας.

Τὸ πρακτορεῖον διαθέτει καὶ κάρρον διὰ τὰς μεταφορὰς του.

Ὁ λογιστὴς ἐπιμελεῖται τῆς λογιστικῆς καὶ διαχειριστικῆς τακτοποιήσεως τῶν λοιπῶν συνεταιρισμῶν τοῦ πρακτορείου, συγκεντρώνει τὰς παραγγελίας κ.λπ.

Οἱ δύο διαχειρισταὶ εἶναι παραγωγοί, μέλη Συνεταιρισμῶν τῆς περιοχῆς τοῦ πρακτορείου.

9) Φύραι καὶ ἐλλείμματα:

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐνώσεως, πεπειθὸς ὅτι ἡ φύρα εἶναι ἀναπόφευκτος κατήρτισε κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 1934 πῖνακα ποσοστοῦ φύρας τὸ ὅποιον κατὰ τὴν γνώμην του δικαιολογεῖται ἐξ ἐκάστου εἴδους.

Ὁ πῖναξ οὗτος ἔχει ὡς ἐξῆς διὰ τὰ εἶδη τροφῆς νομῆς καὶ ἀποικιακὰ:

α/α	Είδος	Ποσοστόν φύρας	Παρατηρήσεις
1.	"Αλευρα πιτυροϋχα	¼%	Διά λιαν. πώλ. δεν ἐπήρκ.
2.	"Αραβοσιτάλευρα	¼%	» » » » »
3.	"Αλας	1½%	» » » » »
4.	Φασόλια	½%	» » » » »
5.	Πετρέλαιον	¼%	
6.	"Ελαιον	½%	
7.	Σάπων	2%	» » » » »
8.	Σάκχαρις	¼%	» » » » »
9.	"Ορυζα	¼%	» » » » »
10.	"Αραβόσιτος	2%	» » » » »
11.	"Αλευρα λευκά	¼%	
12.	"Αχυρον	4%	
13.	Χόρτον	3%	

Καθώς προκύπτει ἐκ τοῦ πίνακος τούτου διὰ τὰ πλείστα τῶν εἰδῶν τὸ ὄρισθὲν ποσοστὸν φύρας εὐρέθῃ ἀνεπαρκὲς οὐχὶ ὅμως μὲ οὐσιώδη διαφορὰν ἀπὸ τὰ πραγματοποιηθέντα ἐλλείμματα.

Οἴκοθεν νοεῖται ὅμως ὅτι ἡ νόμιμος φύρα εἶναι διάφορος ὄχι μόνον κατ' εἶδος, ἀλλὰ κατ' ἐποχὴν τοῦ ἔτους, τῆς ἀγορᾶς καὶ διαθέσεως, κατὰ τὴν κατάστασιν εἰς ἣν ἠγοράσθη τὸ εἶδος (νωπότητα κ.λπ.) καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ καλλιτέρα ρύθμισις τοῦ ζητήματος τούτου μόνον ἐν ὄψει τῆς πραγματικῆς καταστάσεως καὶ γεγονότων δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ.

10. Κλάδοι εἰδῶν παραλειπόμενοι:

Κατὰ τὰς ἀπόψεις τῆς Ἑνώσεως, ἅς συνεζητήσαμεν, θὰ ἦτο δυνατὴ ἄνευ κινδύνων ἢ ἐξυπηρέτησις τῶν παραγωγῶν εἰς εἶδη τινὰ ὑποδήσεως καὶ ρουχισμοῦ, δὲν ἐπεξετάθη ὅμως εἰσέτι ἡ ὀργάνωσις εἰς ταῦτα διὰ τὸν μόνον λόγον νὰ μὴ ἐπιβαρύνῃ περισσότερον τὴν παραγωγὴν ὥστε ν' ἀποφευχθοῦν ὅπωςδήποτε τὰ ἀνοίγματα.

"Ἐτερος κλάδος ἐπίσης μὴ καλλιεργούμενος εἶναι αἱ καύσιμοι ὕλαι, τῆς παραλείψεως τῶν ὀφειλομένων εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ περιφέρεια εἰς ἣν δροῦν τὰ πρακτορεῖα τῆς Ἑνώσεως δὲν ἔχει

ἀνάγκην τοιούτων εἰδῶν.

"Ὅσον ἀφορᾷ τὰ φάρμακα (ἴδρυσιν φαρμακεῖου ἢ συμβάσεις μὲ φαρμακοποιούς ἐπὶ πιστώσει κ.λπ.) ἢ Ἑνωσις μελετᾷ τὸ ζήτημα καὶ συντόμως θὰ διευθετήσῃ καὶ τοῦτο.

11) Ἀντιδράσεις δυσκολία καὶ ἀποτελέσματα:

Τὰ φυσικὰ καὶ νομικὰ πρόσωπα τῶν ὁποίων τὰ συμφέροντα ἐπιλήγησαν ἀπὸ τὰς ἐργασίας τῆς Ἑνώσεως μετῆλθον πᾶν μέσον διὰ νὰ ματαιώσουν τοὺς σκοπούς τῆς καὶ νὰ τορπιλλίσουν τὸ ἔργον τῆς. Ἐπεστρατεύθησαν ἢ διαβολῇ, τὸ ψεῦδος, ἢ ἀπάτη, ὁ ἀθέμιτος συναγωνισμὸς ἀκόμη διὰ νὰ ἐρειπώσουν τὸ φρούριον τῆς τιμιότητος καὶ τῆς εὐσυνειδησίας ὅπερ ἤγειρε ἡ συλλογικὴ προσπάθεια τοῦ ἀγρότου. Δὲν ἠδύνατο ὅμως καὶ νὰ συμβῇ ἄλλως. Κίνησις 10 ὀλοκλήρων ἑκατμυριῶν ἐξέφυγε ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἐπαγγελματιῶν, κίνησις ἡ ὁποία εἰς τὴν Ἑνωσιν μὲν ἔδωκε κέρδη 500.000 δρχ., εἰς αὐτοὺς ὅμως θὰ ἔδιδε πολλαπλάσια, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι ἡ ἱστορία αὐτὴ τοὺς ἔβλαψε ὄχι μόνον ἀμέσως, ἀλλὰ καὶ ἐμμέσως, διότι εὐρέθῃσαν ὅπωςδήποτε ἠναγκασμένοι νὰ χαμηλώσουν τὰς τιμὰς διὰ νὰ ἐργάζωνται, ἴδια ὅταν κατ' ἀρχὴν ἢ Ἑνω-

σις ἐπώλει τοῖς μετρητοῖς καὶ εἰς μὴ μέλη.

Θὰ ἀναφέρωμεν τινὰς ἀπὸ τὰς ὑπ' αὐτῶν χρησιμοποιηθείσας μεθόδους:

α) Ἐκάλουν ἐξ ἐνδιαφέροντος δῆθεν τὸν πελάτη τοῦ πρακτορείου καὶ τοῦ ἐζυγίζον τὰ ληφθέντα εἶδη, τὰ εὑρισκον δὲ πάντοτε ἔλλειπῆ καὶ ἐπ' εὐκαιρία τὸν διεφώτιζαν (!) ἐπὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τὴν ὅποιαν τοῦ κάμνει ἢ Ἐνωσις.

β) Ἐπρσμηθεύοντο γενικῶς μὲν εἶδη διαφρετικῆς προελεύσεως ἢ ποιότητος καὶ εὐθηνότερα (ἀλευρα, ἔλαια) καὶ μικρὰν ποσότητα τῆς αὐτῆς μάρκας ἢ ποιότητος μὲ τὴν Ἐνωσιν, τὰ ἐκστολόγουν δὲ αὐτὰ τὰ ὀλίγα εἰς τὴν τιμὴν τῶν εὐθηνότερων ἢτοι κατωτέρων τῆς Ἐνώσεως, χρησιμοποιοῦντες δὲ ταῦτα ὡς δόλωμα ἐπώλουν τὰ ἄλλα εἶδη, διότι ὁ χωρικὸς δὲν ξεύρει νὰ διακρίνει τὴν διαφοράν τῆς Α' ἢ Β' μάρκας ἀλεύρων ἢ σάπωνος ἢ τὰς οὐρότητας τοῦ ἐλαίου, κ.λπ.

γ) Εἰς ἐποχὴν παραλαβῶν καὶ διανομῶν τῆς Ἐνώσεως προβαίνουν εἰς ὑποτίμησιν τῶν εἰδῶν των, ἐπὶ ζημίαι των ἀκόμη, διὰ νὰ παρασύρουν τοὺς πελάτας ἢ διὰ νὰ ζημιώσουν καὶ ἀπογοητεύσουν τὴν Ἐνωσιν.

δ) Ὅταν κατ' ἀρχὴν ἐπώλει ἢ Ἐνωσις τοῖς μετρητοῖς καὶ εἰς μὴ μέλη συνησπίσθησαν καὶ οἱτοὶ ἐνεργοῦντες ἀπὸ κοινοῦ τὰς προμηθείας των καὶ ἐπιτυγάνοντες εὐθηνὰς ἀγορὰς καὶ ἐπομένως εὐκτολον συναγωνισμόν. Τὸ τρᾶστ των ὅμως τοῦτο διεσπᾶσθη μὲλις ἢ Ἐνωσις ἐγκατέλειψε τοὺς μεμονωμένους.

ε) Ἐφιλοτέχνησαν πλείστας ὄσας κατηγορίας διαχειριστικῶν ἀνωμαλιῶν ἐν τῇ Ἐνώσει, ἐπροκάλεσαν δριμείς καὶ ἐξεζητημένους ἐλέγχους, ἐπιδιώκοντες τὴν μείωσιν τοῦ κύρους τῆς Ἐνώσεως.

Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἢ Ἐνωσις ἀντεπεξῆλθε καὶ ἐσταθεροποίησε τὴν κίνησιν τῆς. Σήμερον πιστεύεται ὅτι ἀποτελεῖ τιμὴν εἰς τοὺς συνεταιρισμένους χωρικούς τὸ δικαίωμα των νὰ ψωνίζουσιν ἀ-

πὸ τὸ πρακτορεῖον τῆς Ἐνώσεως.

Τὰ ἀποτελέσματα εἶναι εἰδικὰ καὶ γενικὰ καὶ δῆ:

α) Ἡ Ἐνωσις κατορθώνει νὰ ἐξοικονομῆ ἕνα σοβαρώτατον ἔσοδον, ὅπερ ἐνισχύει κατ' ἔτος τ' ἀποθεματικά τῆς, τὸ κύρος καὶ τὴν σημασίαν τῆς, ὡς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὀργανώσεως τῆς περιφερείας.

β) Οἱ συνεταιρισμένοι παραγωγοὶ ἐξυπηρετοῦνται ἀπὸ ἀπόψεως πιστωτικῆς (μὲ εὐθηνὸν τόκον), τιμῶν, ἀκριβοῦς ζυγίου καὶ καλῆς ποιότητος.

γ) Κατέρχεται τὸ κόστος τῆς συντηρήσεως ἐν τῇ περιφερείᾳ διὰ τοῦ προκαλουμένου συναγωνισμοῦ.

δ) Βελτιοῦται τὸ ἐπίπεδον τῆς ζωῆς, καθ' ὅσον, ἐκ τοῦ ἐξοικονομουμένου περιωρίου, ὁ ἀγρότης προμηθεύεται ἄλλα χρήσιμα εἶδη, ἄτινα ὑπὸ ἄλλας περιστάσεις δὲν ἠδύνατο νὰ τὰ ἀποκτήσῃ.

ε) Ἐδραιοῦται ἢ πεποίθησις τῆς ὀφελιμότητος καὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς συνεταιρικῆς ὀργανώσεως παρὰ τῷ ἀγροτικῷ κόσμῳ καὶ ἐνισχύεται τὸ θάρρος του διὰ τὴν πρόοδόν του καὶ διὰ τὴν ἐπίδοσίν του ὄλονεν εἰς σοβαρώτερα ζητήματα.

12) Ἐναλογίαι ἢ διαφοραὶ συνθηκῶν Ἐάνθης — Σερρών.

Ἐναφερόμενοι ἐν τέλει εἰς τὸ δευτερον μέρος τῆς ἐντολῆς, περὶ ὑποδείξεως τοῦ τρόπου καθ' ὃν λυσιτελέστερον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιδοθοῦν καὶ οἱ Συνεταιρισμοὶ περιφερείας Σερρών εἰς τοιαύτας ἐργασίας, πρέπει νὰ σημειώσωμεν τὰ ἀκόλουθα:

α) Εἰς τὴν περιφέρειαν Σερρών ἐὰν μόνον τὸ Τμήμα Παγγαίου — Ζίχνης, τὸ πλέον ἀπομεμακρυσμένον ἐκ τῶν ἀγορῶν, ὀργανωθῆ πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν, θὰ τίθεται ζήτημα ἐξυπηρετήσεως 3.000 καὶ πλέον μελῶν ἀντὶ τῶν 620 τῆς Ἐάνθης. Κατὰ συνέπειαν θὰ συναντηθοῦν μὲν μεγαλείτεροι δυσχέρεια, θὰ ἀποδοθοῦν ὅμως καλλίτερα ἀναμφισβητήτως ἀποτελέσματα ἀπὸ ἀπόψεως συν-

δυσασμών προμηθείας, τιμών, αναλογίας εξόδων κ.λπ., καθόσον, έπειδή αϊ προμήθειαι θά γίνωνται εις μεγάλα ποσά, θά δυνάμεθα εύκολώτερον νά άπευθυνώμεθα πρὸς τὰς μεγάλας άγοράς (Θεσσαλονίκη - Καβάλλα - Πειραιεύς) ή τά κέντρα παραγωγής.

β) Γενικόν κέντρον άποθηκευτικόν θά είναι μόνον ὁ Σιδηροδρομικός Σταθμός Ἄγγιστης, προσιτός εις πάντα σχεδόν τά χωρία τῆς περιφερείας ή δέ άπουσία Ἐνώσεως Γεωργ. Συνεταιρισμῶν έκει δύνανται νά έξουδετερωθῆ, είτε διά τῆς ιδρύσεως υπό τῆς Ἐνώσεως Σερρών τμήματος προμηθευτικοῦ έδρευόντος εις τόν Σιδ. Στ. Ἄγγιστης, είτε διά τῆς ιδρύσεως ιδίας προμηθευτικῆς Ἐνώσεως υπό τῶν έκει Συνεταιρισμῶν, άνηκούσης ὀργανικῶς εις τήν Ἐνωσιν Σερρών ής ή συμβολή θά είναι άπαραίτητος, ίδια διά τήν συγκέντρωσιν έν τῇ περιφερεία τῆς καί διάθεσιν εις τό τμήμα ειδῶν νομῆς κ.λπ.

Εἰδικά κέντρα άποθηκεύσεως (πρακτορεία) δύνανται νά ιδρυθοῦν εις Ροδολεῖθος (δι' έαυτό, τό Μ. Σούλιον καί τήν Μεσολακιάν), έν Πρώτῃ δι' έαυτήν καί έν Γαζῶρω ή Ζίχνη διά τά περίεξ τούτου χωρία.

Ἐκ τῶν πρακτορειῶν τούτων τά τοῦ

Το Δ.Σ. καί Ε.Σ. τῆς Ἐνώσεως Ἐάνθης: Μετά τις αρχαιρεσίεσ ΔΣ καί ΕΣ 1935 Πρόεδρος ο Β. Ζάϊκος, Πρόστ. Εποπτικῶ ο Χρ. Κλιάφας. Σύνηση βλ. στη «Συνεταιρισμένη Θράκη» τ. Ιουνίου 1935 σ. 24.

Η Ἰπηρεσία Συνεταιρισμῶν τῆς Ἐνώσεως Ἐάνθης: Σχετικῶ με την πρωτοποριακή για την εποχή τῆς ὀργάνωση του τομέα αυτού βλ. πληροφορίες «Συνεταιριστής» 1935 σ. 270.

Για την ιστορία τῆς βλ. στο Ἰποκ. Ε για κείμενα Β. Πλαντζή.

— Ἐνωσι Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Ολυμπίας

Αξιοπρόσεχτη η ενέργεια τῆς Ἐνώσεως νά καθιερώσει βραβεῖα για τους γραμματεῖς των Συνεταιρισμῶν στη μνήμη Σ. Ιασεμίδη (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 157).

— Ἐνωσι Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Παγγαίου

Για τῆ δραστηριότητα τῆς Ἐνώσεως βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 235.

— Ἐνωσι Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Πατρῶν

Για τῆ δραστηριότητα τῆς Ἐνώσεως κατὰ το 1935 καί 1936 βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 198. Για την περιφέρεια Πατρῶν (ιστορικῶ αγροτῶν, Συνεταιρισμῶν, Ἐνώσεων) βλ. κείμενο Ι. Δασκαλοπούλου «Συνεταιριστής» 1935 σ. 98.

Ροδολεῖθους καί Πρώτης, θά είναι δυνατὸν νά τεθοῦν υπό τήν εύθύνην τῶν μεγάλων Συνεταιρισμῶν τῆς ἔδρας των, χρησιμοποιουμένου υπό τῆς Ἐνώσεως τοῦ προσωπικοῦ των, τῶν άποθηκῶν κ.λπ., διά τήν έξυπηρέτησιν καί τῶν πλησιοχώρων, πρῶγμα ὕπερ συμφέρει από γενικῆς άπόψεως τά χωρία ταῦτα.

γ) Καί έν Σέρραις ὅπως καί έν Ἐάνθῃ τό κύριον εισόδημα τῶν παραγωγῶν είναι ὁ καπνός εις χρέωσιν τοῦ ὀποίου ὁ συνεταιῖρος ζῆ μέχρι τῆς πωλήσεώς του.

Ἐκ τῶν λοιπῶν εισοδημάτων, τά σιτηρά καλύπτουν ανάγκας ὀλίγων μῆνῶν, τά δέ ἄλλα (βάμβαξ, σησάμι κ.λπ.) είναι άσήμαντα. Ἐκ τῆς ανάγκης έπομένως τῆς χρεώσεως τοῦ παραγωγῶ ἔναντι τῆς αξίας τοῦ καπνοῦ κατορθώνουν νά δροῦν τά στοιχεῖα τῆς έκμεταλλεύσεως υπό μορφήν τοκογλυφίας, ἔλλειπυς ζυγίσματος, κακῆς ποιότητος κ.λπ., από τά ὀποῖα ή υπό σκέψιν ὀργανωσις καλεῖται νά ἀπαλλάξῃ τὸν άγροτικὸν κόσμον, ὅσονδήποτε δέ εύρύτερον έξυπηρετηθῆ ὀτος από τὰς ὀργανώσεῖς του, τόσον ὀλιγώτερον θά ἐπιβαρυνθῆ καίτοι συντηρηθεῖς καλλίτερα καί εύθηνότερα καί βελτιώσας τό επίπεδον τῆς ζωῆς του».

— Ένωση Παραγωγικών Συνεταιρισμών Πεζών Κρήτης

Στοιχεία από τη δραστηριότητα της Ενώσεως κατά το 1935 βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 174.

— Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Ρεδόπης (Συν. Π.Ε.)

Έδρα Κομοτινή. Έτος ιδρύσεως 1928. Δύναμις: Συνεταιρισμοί 37, Μέλη 2369. Συνεταιρική μερίς δρχ. 3000. Ευθύνη 100πλασία. Συνεταιρικά κεφάλαια εν γένει καταβεβλημένα 31-12-34 δρχ. 491.211,35. Εργασίαι Πιστωτικά - Προμηθευτικά - Πωλήσεις - Συγκέντρωσις Γεωργικών προϊόντων κ.λπ. Πρατήριον γεωργικών εργαλείων και μηχανημάτων εν Κομοτινή. Κέρδη καθαρά χρήσεως 1933 δρχ. 269.463,05.

Όπως γράφει η «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρησις» 1935:

«Η Ένωσις ιδρύθη εν Κομοτινή τὸν Μάιον τοῦ 1928 ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Πιστωτικὴ Ένωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Κομοτινῆς — Σαππῶν» ἀρχικῶς. Μεταγενεστέρως ὁ τίτλος ἐτροποποιήθη.

Μικρὸν μετὰ τὴν ἰδρυσίαν τῆς ἤρχισεν ἐργασίας ἀπὸ κοινοῦ προμηθείας εἰδῶν πρατηρίου καὶ μετὰ ταῦτα ἐμπορικὴν ἐπεξεργασίαν καπνῶν.

Ἀλλὰ, εἴτε διότι ἡ διεύθυνσις τῆς Ἐνώσεως ἔσπευσεν εἰς τὴν πραγματοποιήσιν εὐρέως προγράμματος ἐργασίας, εἴτε διότι αἱ περιστάσεις ἐδείχθησαν ἀντίξοοι, ἀμφότεραι αἱ ἐργασίαι αὗται ἀπέτυχον μέχρι τοιοῦτου σημείου ὥστε νὰ ἐπαπειληθῇ διάλυσις τῆς Ἐνώσεως καὶ τῶν συνεταιρισμῶν, ἤτις ἀπετράπη λόγω τοῦ ὅτι ἐν τῷ μεταξύ ἀνέλαβε τὴν ἐπιπέθειαν τῶν συνεταιρισμῶν ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, ἣτις καὶ ἐνίσχυσε ποικιλοτρόπως τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν.

Ἐπίσης σπουδαίας ζημίας ὑπέστη ἐκ τῆς ἐπισυμβάσεως κατὰ τὴν 2 Φεβρουαρίου 1932 πυρκαϊᾶς.

Εἰς τὴν ὀρθοπόδησιν τῆς Ἐνώσεως καὶ τῶν συνεταιρισμῶν τῆς περιφερείας συνέτεινε καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ 1932 χρηστὴ διοικήσις αὐτῆς.

Ἦδη ἡ Ένωσις ἀντιπαλαίουσα κατὰ μυρίων ἐχθρῶν χωρεῖ στερεῶ τῷ βήματι εἰς τὸν προορισμὸν τῆς.

Ἐνεργεῖ συγκέντρωσιν σίτου διὰ κεφαλαίων τῆς Α.Τ.Ε. Ἡ κατὰ τὸ 1934

συγκεντρωθεῖσα ποσότης ἀνέρχεται εἰς 2.464.751 ὀκ. σίτου ἀξίας δρχ. 17.991.512, κριθῆς ὀκ. 110.000 ἀξίας δρχ. 440.000. Ἐπίσης προμηθείας λιπασμάτων ἐπι παρακαταθῆκη (ἀνευ δικῶν τῆς κεφαλαίων).

Διὰ συμβάσεώς τῆς μετὰ τὴν ἐταιρίαν Γκλαθάνη - Καζάζη καὶ τὴν διὰ ταύτης διάθεσιν γεωργικῶν εργαλείων καὶ μηχανημάτων εἰς εὐθηνὰς τιμὰς κατέφερε καίριον πλῆγμα κατὰ τῆς αἰσχροκερδείας ὑποβιβάσασα τὰς τιμὰς αὐτῶν μέχρι 50% τῆς ἀγορᾶς Κομοτινῆς, χωρὶς νὰ ὑποστῇ καμμίαν ἐκ τούτου ζημίαν διότι ἐπῶλπει διὰ λογαριασμὸν τῶν ἐργοστασίων.

Διὰ τῆς ἐν γένει δὲ δράσεώς τῆς ἐξουδετερῶνει τοὺς τοκογλόφους καὶ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἀγρότου. Παράδειγμα ἢ ὑπ' αὐτῆς συγκέντρωσις καὶ πώλησις κριθῆς εἰς τὴν XII Μεραρχίαν συνεπεία τῆς ὁποίας προελήθη κατὰ τὸ 1933 ὁ ἐξευτελισμὸς τῶν τιμῶν τῆς κριθῆς εἰς τὴν περιφέρειαν Κομοτινῆς.

Εἰς τὸ ἰδεολογικὸν μέρος ἐργάσθη ἐπίσης ἀρκετὰ ἡ Ένωσις τελευταίως καὶ ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος ἔσχεν ἀπτὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς συνειδητότητος τῶν συνεταιρῶν, ἡ ὁποία εὐρίσκειται ἐν συγκρίσει μετὰ τὴν πρὸ τριετίας, εἰς λίαν εὐχάριστον σημεῖον.

Διὰ συστηματικῆς ἐργασίας κατῶρθωσε νὰ περιλάβῃ, βοηθημένη καὶ ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε., ὄλους σχεδὸν τοὺς συνεται-

ρισμούς της περιφέρειας. Σήμερα δὲ ἡ με ἀριθμὸ μελῶν καὶ ἀντιπροσώπους. δύνάμις της εἶναι 37 συνεταιρισμοί. Ἐπίσης ὀνόματα Δ.Σ., Ε.Σ., προσωπι- (Ἀκολουθοῦν πίνακες Συνεταιρισμῶν κοῦ καὶ ἰσολογισμὸς 1934).

— Ἐνωσις Γεωργ. Πιστωτ. Συνεταιρισμῶν Σερβίων (Συν. Π.Ε.)

Ἐδρα Σέρβια. Ἔτος ἰδρύσεως 1928. Συνεταιρική μερίς δρχ. 1.000. Ευθύνη 10πλασία. Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 20, μέλη 1315. Συνεταιρικά κεφάλαια εν γένει την 31) 12) 34 καταβεβλημένα δρχ. 106.571,75. Καθαρὰ κέρδη χρήσεως 1934 δρχ. 54.000. Ἰδιόκτητοι μηχαναὶ δρχ. 310.977,55. Ἐργασίαι: Πιστωτικαὶ - προ- μνηθευτικαὶ - συγκέντρωσις προϊόντων, εκμετάλλευσις γεωργικῶν μηχανῶν κλπ.

Ἰδρυταὶ Συνεταιρισμοί: Καστανιάς, Λάβας, Μοσχοχωρίου, Παλαιγρατσάνου, Σκούλιαρης, Αὐλών, Γουλῶν καὶ Προσηλίου.

Ὅπως γράφει ἡ «Πανελλήμιος Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησις» 1935 σ. 69:

«Ἡ Ἐνωσις Γ. Π. Συνεταιρισμῶν Σερβίων ἰδρυθεῖσα τῷ 1929 ἀπὸ ὀλί- γους ἰδεολόγους καὶ προσδευτικούς γε- ωργοὺς δημοδιδασκάλους καὶ μὴ τυ- χούσα ἐγκαίρως τῆς καταλλήλου χειρα- γωγῆσεως δὲν ἠδυνήθη μέχρι τοῦ 1933 νὰ ἐπιτελέσῃ τι τὸ σπουδαῖον.

Εὐτυχῶς ὅμως ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα διειδοῦσα ποῦ ἔγκεινται τὰ αἴτια τῆς δυσπραγίας τῶν Συνεταιρισμῶν, ἠύξη- σε τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἐπιθεωρητῶν καὶ Ἐποπτῶν καὶ τοιουτοτρόπως χάρις εἰς τὸ σωτήριο τοῦτο μέτρον καὶ χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπάθειάς καὶ ὑπεραν- θρώπους ἀγῶνας, τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ κ. Εὐαγ. Ἀναγνωστοπούλου καὶ τοῦ Ἐπό-

πτου κ. Κων. Σκούρα ἡ κατάστασις τῆς Ἐνώσεως ἐξυγιάνθη τελείως ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβο- λία, ὅτι τάχιστα, θὰ καταλάβῃ τὴν ἐμ- πρέπουσαν αὐτῇ θέσιν μεταξὺ τῶν συνα- δέλφων ὀργανώσεων.

Ἡ Ἐνωσις διεξαγαγοῦσα λίαν ἐπιτυ- χῶς, ἐπὶ διετίαν ἤδη, προσυγκέντρωσιν καὶ συγκέντρωσιν τοῦ σίτου ἐπανέκτησε τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κόσμου...».

Ἡ δύναμις τῆς Ἐνώσεως ἀνέρχεται εἰς 20 Συνεταιρισμοὺς με 1.315 μέλη κατανεμόμενα ὡς ἑξῆς: (ἀκολουθεῖ πί- νακας μελῶν Διοικ. Συμβουλίου, Ἐποπτ. Συμβουλίου, προσωπικοῦ καὶ ἰσολογι- σμὸς 1934).

— Ἐνωσις Γεωργ. Συνεταιρισμῶν Σερρών

Ἔτος ἰδρύσεως 1922. Δύναμή της Συνεταιρισμοὶ 126 με μέλη τους 10.071.

Συνεταιρικά κεφάλαια 31.12.1934 δρχ. 2.115.833. Ἰδιόκτητο αγρόκτημα στις Σέρρες.

Πολύ ἀξιόλογη Ἐνωσις.

Αναλυτικὰ στοιχεῖα γιὰ ἱστορικὸ, ἐργασίες καὶ πίνακες μελῶν Συνεταιρισμῶν, Συμβουλίων της, Προσωπικοῦ της, καθὼς καὶ ἰσολογισμῶν, βλ. «Πανελλήμιος Συ- νεταιριστικὴ Επιθεώρησις». Ἐπίσης βλ. κείμενο Χρ. Βακαλοῦδη «Συνεταιριστής» 1935 σ. 119 ἐπ.

— Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Τρικάλων

Γιὰ τὴν συγχώνευση των δύο παλαιότερων Ἐνώσεων Τρικάλων, βλ. «Συνεται- ριστής» 1935 σ. 157.

Στις 23 Μαρτίου 1934 συγχωνεύθησαν οἱ 2 Ἐνώσεις (ποῦ ἐφθίναν με τὴν ἀνάμιξη πολιτικῶν προσώπων) στὴν ΕΓΣ Τρικάλων. Ἰποδοθεῖται ἀπὸ ΑΤΕ (με Προϊστάμ. Λογιστηρίου ΑΤΕ Δ. Τζαχάνη). Προσωπικὸ της Ἐνώσεως: Κ. Σκούρ- της Δ) ντής, Δημ. Ζώζιας καὶ μία δακτυλογράφος. Περιοδεύοντες λογιστῆς οἱ Σωτ. Χρηστάκος, Μιχ. Τζίμας, Δημ. Αθάνατος. Ἐπόπτης Συνεταιρισμῶν ο Γρηγ. Βό-

σκογλου. Συνεταιρικό κεφάλαιο δρχ. 1.250.000. («Συνεταιρισμένη Θράκη» Μάρτιος 1935).

Στο λεύκωμα «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρησης» Δράμας 1935 δημοσιεύονται (στη σελ. 67) φωτογραφίες α) του προέδρου της Ενώσεως Τρικάλων Α. Παπαμιχαήλ, β) του διευθυντού της Ενώσεως Κ. Σκούρτη.

— Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Φλωρίνης (Συν. Π.Ε.)

Έδρα Φλώρινα. Έτος ιδρύσεως 1928. Δύναμις: Συνεταιρισμοί 39, Μέλη 2.676. Συνεταιρικά κεφάλαια εν γένει καταβεβλημένα την 31.12.34 δρχ. 423.079. Καταθέσεις τρίτων την 31.12.34 δρχ. 684.815,55.

Όπως γράφει η «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρησης» του 1935 σ. 62:

«Η τόσο υγιώς ανεπτυγμένη συνεταιρική κίνησις τῆς περιφερείας Φλωρίνης ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν συνένωσιν ἀπὸ τοῦ 1928 ὄλων τῶν πρωτοθαβμίων συνεταιρικῶν ὀργανώσεων τῆς περιφερείας εἰς τὴν Ἐνωσιν Συνεταιρισμῶν Φλωρίνης, ἣτις, ἐπωφελουμένη τῶν εὐμενῶν συνθηκῶν ἅς παρουσιάζει ἡ περιφέρεια, τῆς ἀπολύτου ἐνισχύσεως αὐτῆς παρὰ τῆς Α.Τ.Ε., καὶ τῆς χαρακτηριστικῆς πειθαρχίας καὶ συντηρητικότητος τῶν ἀγροτῶν τῆς περιφερείας ἐπέτυχε, διὰ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν διοικητικῆς, λογιστικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν συνεταίρων, νὰ ἀποκτήσῃ κατὰ μέγα μέρος τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἀγροτῶν εἰς σημεῖον ὥστε νὰ ἐμπιστεύωνται ἀπολύτως τὴν διᾶθεισιν τῶν ἀποταμιεύσεών των ἐκ συνεταιρικῶν μερίδων καὶ καταθέσεων καθὼς καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν παραγομένων προϊόντων των εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων τακτοποιήσιν καὶ ἐκκαθάρισιν τῶν λογαριασμῶν των.

Ἡ Ἐνωσις τῆ συνδρομῆ τῆς Ἐποπτείας Συνεταιρισμῶν ἐπεδίωξε τὴν καλύτεραν ἐκπαίδευσιν τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων οἱ ὅποιοι διὰ τῆς καθοδηγήσεως καὶ παρακολουθήσεως κατέστησαν πραγματικοὶ ἀπόστολοι τῆς συνεταιρικῆς ἰδέας, τακτοποιῶντες ἅμα λογιστικῶς τοὺς Συνεταιρισμούς.

Ἡ Ἐποπτικὴ Ὑπηρεσία τῆς Α.Τ.Ε. ἐπεδίωξε καὶ διὰ διαλέξεων καὶ μαθημάτων εἰς τὸ Διδασκαλεῖον Φλωρίνης νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς διδασκάλους πραγμα-

τικὴν ἀγάπην πρὸς τὸν θεσμόν τῶν Συνεταιρισμῶν. Ἐκ τῶν ἐργασθέντων λειτουργῶν τῆς δημοτ. ἐκπαίδεύσεως εἶνε καὶ ὁ κ. Λάζος Βαφειάδης.

1) Πιστωτικαὶ Ἔργασιαί: Ἡ Ἐνωσις Συνεταιρισμῶν Φλωρίνης συνῆψε μόνον βραχυπρόθεσμον δάνειον δρχ. 130.000 παρὰ τῆς Α.Τ.Ε. διὰ προμήθειαν σάκκων.

Ἡ Ἐνωσις συνῆψε δάνεια παρὰ τῆς Α.Τ.Ε. διὰ λογαριασμῶν τῶν Συνεταιρισμῶν δρχ. 1.800.000 διὰ χειμερινὴν καὶ ἔαρινὴν καλλιέργειαν καὶ 250.000 περίπου καπνοκαλλιεργητικά.

Ἐχορηγήθησαν δάνεια τοῖς μετρηταῖς ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Ἐνώσεως καὶ τῶν Συνεταιρισμῶν δρχ. 150.000.

Δάνεια εἰς εἶδος: α) Ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Ἐνώσεως διετέθησαν δραχμαὶ 400.000 δι' ἐπὶ πιστώσει παροχὴν ἀρραξοσίου καὶ λιπασμάτων.

2) Ἀπὸ κοινοῦ συγκεντρώσεις καὶ πωλήσεις. Ἡ Ἐνωσις Συνεταιρισμῶν διενήργησε προσυγκέντρωσιν σίτου ἐπὶ τόπου καὶ ἀπὸ κοινοῦ διᾶθεισιν εἰς τὰς κάτωθι ἔδρας συνεταιρισμῶν τῆς δυνάμεώς της.

Γ.Π. Συσ) σμοῦ Βεῦης	150.000	ὄκ. σίτου
Γ.Π. » Ἀγλάδας	140.000	ὄκ. »
Γ.Π. » Πρεσπῶν	107.000	ὄκ. »

397.000

Διεξήγαγεν ἐπιτυχῶς τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῇ συγκέντρωσιν τοῦ σίτου τῆς περιφερείας παρὰ τῆς Κ.Ε.Π.Ε.Σ. καὶ τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῇ παρὰ τῆς Α.Τ.Ε., διε-

νέργειαν τῶν πληρωμῶν τῶν ἐντολῶν καὶ τὴν εἰσπραξίν τῶν ὀφειλῶν τῶν ἀγροτῶν πρὸς τὴν ΑΤΕ καὶ τοὺς συνεταιρισμούς.

Ἐπετεύχθησαν τὰ κάτωθι ἀποτελέσματα:

Συγκεντρωθεῖσα ποσότης σίτου ὀκάδες 2.229.938. Πευστοποιηθέντα δάνεια Α.Τ.Ε. δραχμαὶ 2.500.000 περίπου. Πευστοποιηθέντα συνεταιρικά κεφάλαια 450.000.

Ἡ Ἐνωσις ἐνήργησε ὡσαύτως τὴν ἀπὸ κοινοῦ συγκέντρωσιν καὶ πώλησιν τῶν κάτωθι προϊόντων:

25.000 ὀκάδων χόρτου, 20.000 ὀκάδων ἀχύρου, 40.000 ὀκάδων κριθῆς διατεθέντων εἰς τὸν ΙΧ Συνοριακὸν Τομέα.

Ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀνωτέρω προϊόντων συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν συγκράτησιν τῶν τιμῶν εἰς κανονικὸν ἐπίπεδον ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἀγορᾷ.

3) Προμηθεῖαι: Ἡ Ἐνωσις Συνεταιρισμῶν Φλωρίνης ἐπραγματοποίησε τὰς κάτωθι προμηθεῖας γεωργικῶν εἰδῶν: Ἄραβοσίτου ὀκάδας 103.200 ἀξίας δρχ. 316.470. Κλημάτων, τεμάχια ἐμβολισμένα 31.434, τεμάχια ἔρριζα 5.750. Σάκκων 7.750 ἀξίας δρχ. 150.000 περίπου,

— Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Χαλκιδικῆς (Συν. Π.Ε.)

Καθὼς γράφει ἡ «Πανελληνίος Συνεταιριστικὴ Επιθεώρησις» 1935 τα στοιχεία τῆς Ἐνώσεως Χαλκιδικῆς εἶναι τὰ ἐπόμενα:

Ἔδρα Νέα Μουδακιά. Ἔτος ἰδρύσεως 1928. Δύναμις: Συνεταιρισμοὶ 36, Μέλη 2.744. Συνεταιρικὴ μερὶς δρχ. 5.000. Συνεταιρικὰ κεφάλαια ἐν γένει τὴν 31-12-34 δρχ. 426.778,70. Ἀκίνητα (αρχικὴ ἀξία) δρχ. 865.304.

Στὴ συνέχεια δημοσιεύεται ἐκεῖ πίνακας μελῶν καὶ ἀντιπροσώπων, ΔΣ, ΕΣ, Προσωπικῶν καὶ ὁ ἰσολογισμὸς τῆς 1934 που δείχνει τὴν τότε οἰκονομικὴν τὴν οὐτότητα.

Στατιστικὴ στοιχείων 31)12)1935 των Ενώσεων Συνεταιρισμῶν μελῶν τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν

Για πρώτη φορά συντάχθηκε (ἀπὸ τον Αριστ. Κλήμη) καὶ δημοσιεύθηκε στο «Συνεταιριστὴ» 1937 σ. 26—27, συγκριτικὸς πίνακας τῆς 31)12)35 των Ενώσεων που ἦταν μέλη τῆς Συνομοσπονδίας στο τέλος τοῦ 1936. Περιλαμβάνει γιὰ κάθε Ἐνωσὴ ἡμερομηνία ἰδρύσεως, ἡμερομηνία ἐγγραφῆς στη Συνομοσπονδία, ἀριθμὸ Συνεταιρισμῶν τῆς καὶ μελῶν τοῦ, μερίδες, ἀποθεματικά, καταθέσεις, ἀποτελέσματα χρήσεως, ἀποσδέσεις. Ἐτσι σε 2 σελίδες ὑπάρχει συγκριτικὸ πινάκωμα των Ενώσεων. (Βλ. ἀνάλυση στο ΣΤ/1).

Διάφορα

— Ενώσεις Συνεταιρισμών, με σύσταση της Συνομοσπονδίας, ανέλαβαν την αντιπροσωπεία του Ταμείου Γεωργικών ασφαλειών (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 236).

— Υποβόηθη από την ΑΤΕ για την είσπραξη των απαιτήσεων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 221.

— Βράβευση Οργανώσεων από την Ακαδημία Αθηνών βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 157. Βραβεύτηκαν οι Ενώσεις Πεζών, Μάλεμε, Κολυμπαρίου, Καστελλίου, για την οργοποιία. Εις Ηλ. Φυτιλήν Πρόεδρον ΕΓΣ Αλμυρού, βραβείο για γεωργικές πρωτοβουλίες.

Δραστηριότητα Ενώσεων από στοιχεία ισολογισμών (έτους 1935)

— Ισολογισμοί Ενώσεων Βορ. Ελλάδος (1934) όπου μπορούν να ανατρεφθούν οι ενδιαφερόμενοι, είναι οι ακόλουθοι (οι αριθμοί αντιστοιχούν στις σελίδες του Λευκώματος «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρησης» του 1935).

Ε.Γ.Σ. Διδυμοτείχου - Όρεστιάδος (σ. 9)	Ε.Γ.Σ. Έδεσσης - Άλμωπίας (σ. 56)
Ε.Γ.Σ. 'Αλεξανδρουπόλεως (σ. 15)	Ε.Γ.Σ. Κατερίνης (σ. 58)
Ε.Γ.Σ. Ροδόπης (σ. 18)	Ε.Γ.Σ. Βερροίας (σ. 60)
Ε.Γ.Σ. Ξάνθης (σ. 22)	Ε.Γ.Σ. Χαλκιδικής (σ. 61)
Ε.Γ.Σ. Δράμας (σ. 26)	Ε.Γ.Σ. Φλωρίνης (σ. 64)
Ε.Γ.Σ. Καβάλας (σ. 31)	Ε.Γ.Σ. Έορδαίας (σ. 66)
Όμοσπονδία Γ.Σ. Θεσνίκης (σ. 42)	Ε.Γ.Σ. Κοζάνης (σ. 68)
Ε.Γ.Σ. Κιλκίς (σ. 46)	Ε.Γ.Σ. Σερβίων (σ. 70)
Ε.Γ.Σ. Λαγκαδά (σ. 47)	Ε.Γ.Σ. Γρεβενών (σ. 71)
Ε.Γ.Σ. Γιαννιτών (σ. 52)	Ε.Γ.Σ. Καστοριάς (σ. 73)
Ε.Γ.Σ. 'Αξιουπόλεως (σ. 54)	

— Δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Συνεταιριστής»:

— Ενώσεων Ξάνθης, Διδυμοτείχου, Καβάλας, Παγγαίου, Σερρών («Συνεταιριστής» 1936 σ. 132). Της Ξάνθης και «Συνεταιρισμένη Θράκη» τ. Δεκ. 1934.

— Ενώσεων Χαλκιδικής, Λαγκαδά, Θεσσαλονίκης, Κατερίνης, Βερροίας («Συνεταιριστής» 1936 σ. 148).

— Ενώσεων Καστοριάς, Έορδαίας, Γιαννιτών, Αξιουπόλεως, Ιωαννίνων («Συνεταιριστής» 1936 σ. 164).

— Ενώσεων Λαρίσης, Αλμυρού, Βόλου, Λεβαδείας, Φθιωτιδοφωκίδος («Συνεταιριστής» 1936 σ. 180).

— Ενώσεων Κιτροπαραγωγών Κρήτης, Πιστωτικής Ηρακλείου, Οργοποιητικών Κυδωνίας, Παραγωγικών Πεζών, Προμ. Πιστ. Χανίων («Συνεταιριστής» 1936 σ. 204).

— Πατρών, Λεχαινών, Αμαλιάδος, Ολυμπίας, Αρηγοφυγαλίας («Συνεταιριστής» 1937 σ. 32).

— Τριφυλλίας - Πυλίας, Προμηθ. Γαργαλιάνων, Κιάτου, Γαστούνης, Ανω Μεσσηνίας («Συνεταιριστής» 1937 σ. 55).

— Αλεξανδρουπόλεως, Δράμας, Κιλκίς, Ροδόπης, Φλωρίνης («Συνεταιριστής» 1937 σ. 56).

— Φαρσάλων, Θηβών, Αιτωλοακαρνανίας (Μεσολ.), Τραπεζής Καπνοπαρ. Αιτωλοακαρνανίας, Φλωρίνης («Συνεταιριστής» 1937 σ. 88).

— Αμαλιάδος, Ολυμπίας, Κιάτου, Πεζών Κρήτης, Σταφιδικής Χανίων («Συνεταιριστής» 1938 σ. 32).

— Λεβαδείας, Λαμίας, Καρδίτσας, Ιωαννίνων, Καστοριάς («Συνεταιριστής» 1938 σ. 48).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 'ΣΤ/1

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΑ ΔΡΑΣΗ

1. Η Πανελληνίως Συνομοσπονδία Γεωργ. Συνεταιρισμών.

Ανακεφαλαίωση για το όλο ιστορικό της ιδρύσεως.

Στην ύλη των προηγούμενων ετών έχουν δοθεί, χρόνο με χρόνο, όλα τα στοιχεία για το θέμα αυτό. Σύνοψη ιστορική αναφορά σχετική με τις προσπάθειες που προηγήθηκαν και με την ίδρυση της Συνομοσπονδίας γραμμένη από τον πρωτεργάτη της Θ. Τζωρτζάκη, δημοσιεύτηκε στο τεύχος Φεβρουαρίου - Μαρτίου 1935 του περιοδικού «ο Συνεταιριστής». Το παραθέτουμε επειδή είναι κείμενο εξαιρετικής ιστορικής σημασίας γραμμένο με πλήρη γνώση και ακρίβεια των στοιχείων και με αντικειμενικότητα.

«...Η ιδέα της δημιουργίας πανελληνίου κεντρικής ιδεολογικής οργανώσεως των συνεταιρισμών δεν είναι νέα, ούτε αί προς ίδρυσιν αυτής καταβληθείσαι προσπάθειαι πρόσφατοι.

Είς την άφετηριαν της κινήσεως προς πραγματοποίησιν του σκοπού τούτου προσβάλλει όπως άλλως τε είς την άρχην κάθε συνεταιριστικής μας έκδηλώσεως, ή επιβλητική φυσιγνωμία και ή ισχυρά προσωπικότης του πατρός των έλληνικών συνεταιρισμών, του άειμνήστου 'Ιασεμίδη, του στοχαστικού θεωρητικού και άκούραστου προπαγανδιστού και άγωνιστού της συνεταιριστικής ιδέας.

Μάς χωρίζουν σχεδόν 16 χρόνια από την εποχήν όπου κατά πρώτον, τόν Μάιον του 1919, ό 'Ιασεμίδης υπεύθυνος τότε άρχηγός της άρμοδίας ύπηρεσίας είς τό 'Υπουργείον της Γεωργίας, είσηγήθη την έκδοσιν της γνωστής έγκυκλίου προς τούς γεωργικούς συνεταιρισμούς παντός σκοπού, διά της όποιας συνιστάτο είς αυτούς ή προσχώρησίς των είς την Όμοσπονδίαν των Γεωργικών Συνεταιρισμών της Έλλάδος, της όποιας σχέδιον καταστατικού είχε έκπονηθ ή ύπ'

αυτού και άπεστέλλετο υπό του 'Υπουργείου μαζί με την έγκύκλιον είς τούς συνεταιρισμούς. 'Η έγκύκλιος αύτη άριθ. 38543/8.5.1919 έλεγε επί λέξει τά εξής(*)...

'Ο ριφθείς υπό του 'Ιασεμίδη σπόρος ήργησε κάπως νά βλαστήση. 'Ητο φυσικόν. 'Η κίνησις ήτο νέα. 'Η άξία των συνεταιρισμών έμετράτο από τόν όγκον των άμέσων ώφελημάτων. 'Η δέ προτεινομένη ιδεολογική όργάνωσις δεν έφαινετο νά ύπόσχεται τοιαύτα.

Μόλις μετά τριετίαν, κατά τό έτος 1922, Ένώσεις και Συνεταιρισμοί τινές, κυρίως της Πελοποννήσου, προέβησαν είς την ίδρυσιν της πρώτης είς την χώραν μας ιδεολογικής όργανώσεως, της όποιας τό καταστατικόν και ένεκρίθη υπό του Πρωτοδικείου 'Αθηνών διά της ύπ' άριθ. 3536 της 10 Σεπτ. 1922(**) άποφάσεώς του. Αύτη έφερε την αύτήν ως και ή σημερινή έπωνυμίαν «Πανελληνίως Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών». Άνεγνωρίσθη δέ ως έπαγγελματικόν σωματείον.

Είς την άσταθ ή άκόμη συνεταιριστικώς έποχήν εκείνην, με την έλλειψιν ήσχυρών οικονομικών συνεταιριστικών

(*) Το κείμενο της, με υπογραφή του Υπουργού Γ. Καφαντάρη, βλ. στον Α' τόμο μ.ς σ. 423. Χαρακτηριστική είναι η χρονολογία. Τον Μάιο 1919 η Ελλάδα νικήτρια απεθιβάζετο στη Μ. Ασία.

(**) Και αυτή η χρονολογία χαρακτηριστική (Επανάσταση του 1922 μετά την καταστροφή της Μικρασίας).

Θεόδωρος Γ. Τζωρτζάκης (1892 - 1971). Η μεγάλη πνευματική και οργανωτική συνεταιριστική φυσιογνωμία, στις προσπάθειες του οποίου οφείλεται κυρίως και η ίδρυση της Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών

οργανώσεων με σταθερά και ξεκαθαρισμένες παραδόσεις, έπόμενον ήτο να δυσκολευθή ή Συνομοσπονδία να εύρη τόν δρόμον της και φυσικόν ήτο να περιπλανηθή κάπως μεταξύ ποικίλων κατευθύνσεων, όχι πάντοτε έντελώς συνεταιριστικών. Έξ άλλου ό περιωρισμένος άριθμός τών μελών της και ή έλλειψις και τών στοιχειωδεστέρων οικονομικών μέσων δέν επέτρεψαν εις αύτήν να άσκήση σοβαράν έπιρροήν ένδοσυνεταιριστικώς και να συντελέση εις τήν από άπόψεως, άς ειπωμεν ούτω, συνεταιριστικής, πρόδοον τών συνεταιρισμών.

Άλλά άν από καθαρώς συνεταιριστικής άπόψεως δέν έχει να επιδείξη σημαντικής ύπηρεσίας ή τότε Συνομοσπονδία, κατόρθωσεν όμως διά τής δράσεώς της να θέση έδραίας τάς βάσεις μιås έλευθέρως μέν και συμπτωματικής, αλλά στενής και άποτελεσματικής συνεργασίας τών συνεταιρισμών.

Μεταξύ τών συνεδρίων τά όποια αύτη ώργάνωσε συγκαταλέγεται και τό Γ΄ Πανελλήνιον Άγροτικόν Συνέδριον κατά τόν Μάιον 1924 εις τό όποιον, μεταξύ άλλων, εύρύτατα συνεζητήθη και τό ζήτημα τής ιδεολογικής και έπαγγελματοσυνεταιριστικής ώργανώσεως τών συνεταιρισμών. Εις τό συνέδριον τουτο, προεδρευόμενον από τόν σεβαστόν μου κ. Σπ. Χασιώτην, κατόπιν εισηγήσεως γενομένης ύπ' έμου, άπεφασίσθη ή επιδίωξις τής συστηματικής ιδεολογικής ώργανώσεως και ή αναδιοργάνωσις τής ύφισταμένης Συνομοσπονδίας. Άνετέθη δέ εις έπιτροπήν, άποτελεσθεϊσαν από τούς κ.κ. Δ. Πάνον, Δ. Μαργέτην, Β. Σιμωνιδην, Κ. Μαλούχον και έμέ, ίνα έν συνεργασία μετά τής Διοικήσεως τής Συνομοσπονδίας έπιληφθή τής έκτελέσεως τών άποφασισθέντων.

Η έπιτροπή έμελέτησε τό καταστατικόν τής Συνομοσπονδίας και ύπέδειξε τάς ένδεικνυόμενας τροποποιήσεις. Οί σκοποί της διετυπώθησαν σαφέστερον. Αί δυνάμεναι να άποτελέσουν μέλη της

συνεταιρικοί ώργανώσεις περιωρίσθησαν μόνον μεταξύ τών Ένώσεων και τών Έλεγκτικών Συνδέσμων, έφ' όσον βά ιδρύοντο τοιοῦτοι, και έθεσπίσθη ή εύχέρεια τής έγγραφής ώς μελών και άλλων ώργανώσεων κατ' ουσίαν συνεταιρικών, όχι όμως και κατά μορφήν τοιούτων. Μετανομάσθη δέ ή Συνομοσπονδία εις «Πανελλήνιον Όμοσπονδιαν Γεωργικών Συνεταιρισμών». Αί τροποποιήσεις αύται ένεκρίθησαν ύπό του Πρωτοδικείου Άθηνών διά τής ύπ' άριθ. 740 τής 5ης Μαρτίου 1925 άποφάσεώς του.

Κατά τό θέρος του 1925 άνέλαβα κατ' έντολήν τής Όμοσπονδίας και κατόπιν άδείας του Έπουργείου τής Γεωργίας, του όποιου ήμην υπάλληλος, τήν ώργάνωσιν αύτης. Έκρίθη τότε σκόπιμον, διά τεχνικούς κυρίως λόγους, να ιδρυθή νέα ώργάνωσις διαλυομένης τής παλαιάς. Πρός τουτο έξεδόθη ή από 27 Ίουλίου 1925 έγκύκλιος εις τήν όποιαν άπήντησαν άρκεται Ένώσεις γεωργικών συνεταιρισμών, κυρίως εκ Πελοποννήσου. Ό άριθμός όμως τών Ένώσεων, αι όποιαι προσεχώρησαν δέν εκρίθη έπαρκής διά τήν δημιουργίαν νέας ώργανώσεως. Ούτω έμεινε έν άδρανεία σχεδόν ή ήφισταμένη Όμοσπονδία από τής τροποποιήσεως του καταστατικου της μέχρι του Μαΐου 1926. Τό μόνον άξιοσημείωτον γεγονός κατά τό διάστημα τουτο ήτο ή κατά τάς άρχάς του 1926 σύσκεψις μάλλον παρά συνέλευσις τών μελών της, άπασχοληθεϊσα κυρίως με τήν έκραγεϊσαν εις Κέρκυραν συνεταιριστικήν κρίσιν. Μεταξύ άλλων ήσχολήθη αύτη και με τήν έποπτεϊαν, ταχθεϊσα ύπερ τής αυτοεποπτεϊας. Η διατύπωσις τών άποφάσεών της ήτο τοιαύτη ώστε έπροκάλεσε μακράν και διεξοδικήν άπάντησιν του Έπουργείου Γεωργίας, εις τήν όποιαν έδόθη εύρεία δημοσιότης ("Ιδε Συνεταιριστήν 1926, σελ. 73).

Έν τώ μεταξύ, ιδίως λόγω τής συνεταιριστικής κρίσεως τής Κερκύρας, έ-

κρίθη αναγκαία ή σύγκλησις πανελληνίου συνεταιριστικού συνεδρίου ἐν Ἀθήναις. Τοῦτο συνεκάλεσεν ἡ Ὁμοσπονδία. Αἱ ἐργασίαι του διήρκεσαν ἀπὸ τῆς 16—20 Μαΐου. Αὐτὸ ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐπιζητηθεῖσαν ἀνασυγκρότησιν τῆς ἐποπτείας τῶν συνεταιρισμῶν τῆς ὁποίας ὁ ὀργανισμὸς ὀριστικῶς διευτυπώθη εἰς τὸ Ν.Δ. τοῦ 1927 διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἐποπτεία συνεταιρισμῶν καθίστατο αὐτοτελὴς ἀρχή. Τοῦτο ὅμως οὐδέποτε ἐφηρμόθη. Ἡ ἐν τῷ μεταξὺ ἀναμενομένη ἴδρυσις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἐπέφερε τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐφαρμογῆς του, ἡ δὲ ἴδρυσις τῆς τὴν ματαίωσιν αὐτοῦ, ἀνατεθείσης τῆς ὀηρησίας συνεταιρισμῶν εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, Μάϊος 1926, αἱ Ἐνώσεις συνεταιρισμῶν, ποὺ ἔλαβον μέρος εἰς τὸ Συνέδριον, ἀπεφάσισαν τὴν ἴδρυσιν νέας ἰδεολογικῆς ὀργανώσεως, σύμφωνα μὲ τὴν παλαιὰν μου πρότασιν. Ἐδέχθησαν νὰ ἐφαρμωσθῇ τὸ καταστατικὸν τῆς ὑφισταμένης Ὁμοσπονδίας, ἀφοῦ ἐπέφεραν τροποποιήσεις τινὰς εἰς αὐτό. Τὸ ἀξιοσημείωτον ἐκ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς εἶναι ἡ δήλωσις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ὁμοσπονδίας Συνεταιρισμῶν Θεσσαλονίκης ὅτι θὰ εἰσηγηθοῦν τὴν συμμετοχὴν αὐτῆς εἰς τὴν Ὁμοσπονδίαν. Ἦτο ἡ σπουδαιότερα Ἐνωσις τῆς Βορείου Ἑλλάδος καὶ ἡ συμμετοχὴ τῆς ἀπετέλει μεγίστην ἠθικὴν ἐνίσχυσιν εἰς τὴν ὑπὸ ἴδρυσιν Ὁμοσπονδίαν. Αἱ Ἐνώσεις μέλη τῆς Ὁμοσπονδίας συνελθοῦσαι ἰδιαίτερος ἀπεφάσισεν τὴν διάλυσιν τῆς ὑφισταμένης τοιαύτης. Ἡ μέριμνα τῆς ἰδρύσεως νέας ἰδεολογικῆς ὀργανώσεως ἀνετέθη εἰς τριμελὴ ἐπιτροπὴν ἀποτελεσθεῖσαν ἀπὸ τοῦς κ.κ. Δ. Μαργέτην, Β. Σιμωνίδην καὶ ἐμέ.

Ἐδόθη ἐντολὴ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἵνα προκαλέσει τὴν ἴδρυσιν τῆς ὀργανώσεως, ἐφ' ὅσον θὰ προσεχώρουν εἰς αὐτὴν εἴκοσι τουλάχιστον Ἐνώσεις. Τοῦτο δὲν ἐπραγματοποιήθη. Ἐξ ἄλλου ἐκρίθη ὅτι ἐφ' ὅσον ἐκ τῶν πραγμάτων ἐτεκμαι-

ρετο ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ἰδεολογικῆς ὀργανώσεως δὲν εἶχε ἐπαρκῶς καὶ εὐρῶς ἀναγνωρισθῆ ἀπὸ τὸν συνεταιρισμένον κόσμον τῆς χώρας, αὐτὸ τουλάχιστον ἀπεδείκνυον αἱ ἐπανειλημμένα ἀποτυχία, δὲν θὰ ἐπρεπε νὰ ἐπιστευθῇ ἡ ἴδρυσις τῆς. Οὕτω ἡ κίνησις πρὸς ἴδρυσιν τῆς ἐσταμάτησεν, ἐν ἀναμονῇ εὐνοϊκωτέρων προϋποθέσεων.

Μόνον ὁ Αὐτόνομος Σταφιδικὸς Ὁργανισμὸς, διαθέντων πρὸς τοῦτο ὕλικὰ μέσα καὶ ἔχων μέγα ἠθικὸν κύρος, ἠθέλησε νὰ προκαλέσῃ τὴν ὀργάνωσιν τοπικῶν ἰδεολογικῶν συνδέσμων εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἰδρύθησαν τέσσαρες τοιούτοι. Ἐκαστος ἀπετελέσθη ἀπὸ ἀριεμόν τινὰ Ἐνώσεων σταφιδικῶν συνεταιρισμῶν. Ἐδραὶ αὐτῶν ὄρισθησαν αἱ Πάτραι, ὁ Πύργος, ἡ Κυπαρισσία καὶ αἱ Καλάμαι. Καὶ τοῦτων ὁμῶς δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ λειτουργία ἀμέσως, ἡ δὲ ἐπελείψα μεταβλή εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὁργανισμοῦ ἐματαίωσεν ὀριστικῶς τὴν λειτουργίαν των.

Ἐν τῷ μεταξὺ, ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1930, ἤρχισαν νεαὶ προσπάθειαι πρὸς ἴδρυσιν ἰδεολογικῆς ὀργανώσεως. Τὴν πρωτοθυλίαν ἀναλαμβάνουν τώρα αἱ Ἐνώσεις Βορείου Ἑλλάδος. Εἰς ἀμφότερα τὰ γενόμενα δεκτὰ συνεταιριστικὰ προγράμματα ἀπὸ τὰς Πανελληνίους Συσκέψεις τῶν Ἐνώσεων τῶν ἐτῶν 1930 καὶ 1933, προβλέπεται ἰδιαίτερος ἡ ἰδεολογικὴ αὐτῶν ὀργάνωσις. Ὑπὲρ αὐτῆς ἐτάχθη καὶ ἡ ἐξ ἀρμοδίων προσώπων συσταθεῖσα κατὰ τὸ 1932 μεγάλη συνεταιριστικὴ ἐπιτροπὴ, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν συμπερασμάτων εἰς τὰ ὁποία αὐτὴ κατέληξε κατὰ Ἰούλιον 1932, ὅταν συνήλθεν εἰς τελικὴν συνεδρίασιν εἰς τὰ Ἀμπελάκια Λαρίσης. Ἡ τελικὴ ἀπόφασις τῆς συσκέψεως Ἀθηνῶν τῶν Ἐνώσεων κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1933 ἦτο ἡ ἴδρυσις πανελληνίου κεντρικῆς ἰδεολογικῆς ὀργανώσεως. Ἡ ἐπιδίωξις ἰδρύσεως ἀναλόγων περιφερειακῶν τοιούτων ἀπεφασίσθη νὰ ἀναβληθῇ ἐφ' ὅσον αἱ

Ἐνώσεις ἔχουν ἤδη ἀναλάβει καὶ τὸ συνεταιριστικὸν τοῦτο ἔργον.

Κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1933 Ἐνώσεις τινὲς τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας, συνελθοῦσαι ἐν Βερροία, ἀπεφάσισαν νὰ μοῦ ἀναθέσουν τὴν ἴδρυσιν ἐν Ἀθήναις ἐνὸς γραφείου τῶν συνεργαζομένων συνεταιριστικῶς Ἐνώσεων, μὲ σκοπὸν νὰ ἐξελιχθῆ τοῦτο εἰς κεντρικὴν ἰδεολογικὴν ὀργάνωσιν. Ἀπεδέχθην τὴν ἐντολὴν καὶ ἀπηύθυνα σχετικῶς κατ' Αὐγούστον 1933 σχετικὴν ἐγκύκλιον. Ἐπεχείρησα δὲ δαπάναις τῶν συνεργαζομένων Ἐνώσεων καὶ περιοδείας εἰς Πελοπόννησον, Μακεδονίαν καὶ Θράκην κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐκ τῆς ἐπικοινωνίας μου μετὰ τῶν Ἐνώσεων διεπιστώθη ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρηθῆ ἀμέσως ἡ ἴδρυσις τῆς Συνομοσπονδίας. Πράγματι ἐκ Θεσσαλονίκης, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Συνδέσμου Συνεταιριστῶν Βορείου Ἑλλάδος, ἀπηυθύναμεν πρὸς τὰς Ἐνώσεις νέας ἐγκυκλίους τὸν Ὀκτώθριον τοῦ 1933, συσταδόντες τὴν ἴδρυσιν Συνομοσπονδίας, ἀποστείλαμεν δὲ μαζὶ καὶ σχέδιον καταστατικοῦ αὐτῆς. Συγχρόνως συνεταιρισμῶν δι' εἰσφορῶν τῶν ἴδρυσαν ἐν Ἀθήναις προσωρινῶς

Ἀντιπροσωπεῖαν Ἐνώσεων γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, τῆς ὁποίας μετ' ἀνετέθη ἡ διεύθυνσις. Σκοπὸς τῆς Ἀντιπροσωπείας ἦτο ἡ ἐπιμέλεια τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐργασιῶν διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Συνομοσπονδίας καὶ ἡ ἐν τῷ μεταξῷ διαχειρίσις γενικῶν καὶ εἰδικῶν συνεταιριστικῶν ζητημάτων.

Ἡ Ἀντιπροσωπεία ἐλειτούργησεν ἐπι 17 μῆνας δαπανήσασα ἐν συνόλῳ περίπου 70.000, εἰς τὰς ὁποίας συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ δαπάναις περιοδείας τοῦ ὑποφαινομένου. Περὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἀντιπροσωπείας ἀρμόδια εἶναι νὰ κρίνουν αἱ Ἐνώσεις ποῦ τὴν ἴδρυσαν(*).

Ἡ προσχώρησις τῶν Ἐνώσεων εἰς τὴν Συνομοσπονδίαν ἐπροχώρησε σχετικῶς ταχέως. Ἐπραγματοποιήθη ἡ ὑπογραφή τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἀποστελλομένου ἀπὸ Ἐνώσεως εἰς Ἐνωσιν. Ἐκ τούτου ἐβράδυνε νὰ συντελεσθῆ ἡ ὑπογραφή τούτου ὑφ' ὄλων τῶν Ἐνώσεων.

Κατὰ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου τοῦ 1934 εἶχον προσχωρήσει καὶ ὑπογράψει τὸ καταστατικὸν 34 Ἐνώσεις, ἀριθμοῦσαι 1300 συνεταιρισμοὺς μὲ περίπου 90.000 — 95.000 μέλη.

Τὸ καταστατικὸν ὑπεβλήθη τὸν Νοέμβριον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας πρὸς

(*) Ἀντιπροσωπεῖα Ἐνώσεων Γ. Συνεταιρισμῶν.

Συνοπτικὴ ἐξιστόρησις γιὰ τὴ σύστασιν καὶ τὸ ἔργο τῆς ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον 1933 μέχρι τῆς 4.3.1935 ποῦ ἀρχισε νὰ λειτουργεῖ ἡ Συνομοσπονδία, βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 25 στήν ἐκθεσὴν τοῦ Επιθεωρητῆ Ι. Παπαχριστόπουλου. Σύμφωνα με αὐτή, στήν Ἀντιπροσωπεῖα προσχώρησαν 19 Ἐνώσεις. Σκοπὸς ἡ φροντίδα τῆς διαδικασίας γιὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ καταστατικοῦ τῆς ὑπὸ ἴδρυσιν Συνομοσπονδίας καὶ ἡ στο μεταξῷ φροντίδα γιὰ τῆς τρέχουσες υποθέσεις τῶν Ἐνώσεων στήν Ἀθήνα. Ἡ Διοίκησις τοῦ Γραφείου ἀνετέθη ὑπὸ τῶν μετασχουσῶν Ἐνώσεων εἰς Ἐκτελεστικὴν Επιτροπὴν ἀποτελουμένην ἀπὸ τοὺς κ.κ. Αναστ. Σπάρτην Διευθυντὴν τῆς Ἐνώσεως Γιαννιτσῶν, Ἀθαν. Αθανασιάδην Διευθυντὴν τῆς Ἐνώσεως Χαλκιδικῆς καὶ Παν. Μωυσεΐδην Διευθυντὴν τῆς Ἐνώσεως Δράμας. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Γραφείου ἀνετέθη εἰς τὸν Θ. Τζωρτζάκη. Μετέλξαν 19 Ἐνώσεις καὶ οἱ εἰσφορὲς τοὺς γιὰ τὰ ἐξοδά του ἦταν συνολικὰ δρχ. 74.500. Ἀπὸ αὐτὰ οἱ «μισθοὶ προσωπικοῦ» ἦταν δρχ. 18.408 καὶ οἱ «ἀποζημιώσεις» δρχ. 7.200, δηλαδὴ οἱ υπηρέσιες προσφέροντων δωρεὰν ἢ σχεδὸν δωρεὰν ἀπὸ τοὺς: Θ. Τζωρτζάκη Διευθυντὴν ἀμισθον, Π. Χασαπόπουλον Προϊστάμενον (ἐπὶ 1 μῆνα) δρχ. 2.000 το μῆνα, Ν. Οικονομόπουλον Βοηθὸν δρχ. 750 - 1.500 το μῆνα, Στ. Ντούλαν προσωρινόν (ἐπὶ τινὰς μῆνας) δρχ. 500 το μῆνα. Γιὰ τὴν Ἀντιπροσωπεῖα αὐτὴ βλ. καὶ κείμενο τοῦ Στ. Ντούλα στα «Θέματα Συνεταιρισμῶν» 1975 σ. 2194. Ἐπίσης βλ. στον Β' τόμο μας σελ. 1033, 1082, 1107.

έγκρισιν, σύμφωνα με τὸν ἰσχύοντα σήμερον νόμον, καὶ μετὰ μακρὰν ἐξέτασιν ἐνεκρίθη τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 136629 ἀποφάσεώς του τῆς 12 Φεβρουαρίου 1935.

Ἐν τῷ μεταξῷ, προβλέποντες τὴν ἔγκρισιν, εἴχομεν σπεύσει νὰ καλέσωμεν τὰς Ἐνώσεις εἰς γενικὴν συνέλευσιν διὰ τὴν 4 Μαρτίου ἐ.ἔ., ἣτις καὶ ἔλαβε χώραν. Οὕτω ὕστερα ἀπὸ ὑπερδυσκαπενταετῆς προσπάθειας καὶ μετὰ ἐπανειλημμένας ἀποτυχίας, ἡ Συνομοσπονδία, ἡ κορυφαία πανελληνίως συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις, εἶναι ὀριστικῶς, ἐλπίζομεν, πραγμάτικότης.

Οἱ σκοποὶ τῆς καὶ τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων θὰ τοὺς ἐπιδιώξῃ εἶναι εἰς ὅλους γνωστά. Ἐπανειλημμένως ἐδημοσιεύθη-

σαν καὶ λεπτομερῶς ἀνελύθησαν. Προγραμματικῶς περιέχονται οἱ τοῖς εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν συνεταιριστικῶν συσκέψεων τῆς τελευταίας πενταετίας, συστηματικῶς δὲ διατυπώνονται εἰς τὸ 2ον ἄρθρον τοῦ καταστατικοῦ τῆς. Αὕτη φιλοδοξεῖ ν' ἀποβῇ ὁ πρωτοπόρος σκαπανεύς τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, πῶθ' ἀνοίγῃ τὸν δρόμον ἀνεμπόδιστον εἰς τὴν προκοπὴν τῶν συνεταιρισμῶν καὶ συγχρόνως ὁ ὀδηγός, σύμβουλος καὶ ὀργανωτὴς τῶν συνεταιρισμῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν δικαίων των καὶ ὁ διαφωτιστὴς τῆς συνεταιρισμένης μάχης καὶ τῆς κοινῆς γνώμης περὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ Συνεταιρισμοῦ καὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ὡς ὀργάνου κοινωνικῆς προόδου καὶ εὐημερίας.

Παρόμοιο σχεδὸν κείμενο εἶναι καὶ ἡ εἰσήγησις τοῦ Θ. Τζωρτζάκη στη Γεν. Συνέλευση τῆς Συνομοσπονδίας ἔτους 1936 (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 65 καὶ «Θέματα Συνεταιρισμῶν» 1975 σελ. 2071) ὅπου τα πεπραγμένα τῆς τοῦ 1935.

Στὴν παραπάνω ἐκθεση ὁ Θ. Τζωρτζάκης δὲν σημειώνει καὶ τὶς διάφορες ἀνασταλτικὰς ἀντιδράσεις ποὺ παρουσιάστηκαν ἀπὸ διαφόρους κατὰ τὸ διάστημα τῆς κοινοπραξίας καὶ πολλὰς φορὰς ἀπογοητευτικῆς προσπάθειας γιὰ τὴν προώθησιν τῆς ἰδρύσεως τῆς Συνομοσπονδίας. Καὶ ποὺ ἦταν κυρίως ἀπόψεις καὶ καταστάσεις: α) τοπικιστικῶν τάσεων μεταξὺ βορείου καὶ νοτίου Ἑλλάδος ποὺ εἶχαν ὑπόβαθρον ψυχολογικὸ, προελεύσεως καὶ σύνθεσης πληθυσμῶν ἀλλὰ καὶ πολιτικῶν κοιμηματικῶν τάσεων καὶ ἐκδηλώσεων τὰς περιφέρειαις αὐτὰς. β) ἀμφισβητήσεων ἀνὰ τὴν κεντρικὴν συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἰδεολογικὴ ἢ οικονομικὴ ἢ καὶ τὰ δύο μαζί, γ) σκέψεις ὅτι τὸ ἰδεολογικὸ - αγωνιστικὸ μέρος των ἐπιδιώξεων τοῦ αγροτικοῦ κόσμου ἔπρεπε νὰ γίνεταί μέσα ἀπὸ τὰ Γεωργικὰ Ἐπιμελητήρια καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐκινούντο στὸν τομέα αὐτὸ (Συνέδριον τοῦ 2.2.1935).

Τὸ χρονικὸ τῆς πρώτης αὐτῆς Συνελεύσεως, ὅπως διατυπώθηκε ἀπὸ τοῦ Τ. Χασαπόπουλου βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 126.

Οἱ πρώτες Ἐνώσεις Συνεταιρισμῶν μέλη τῆς Συνομοσπονδίας καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τεὺς στὴ Γενικὴ τῆς Συνέλευση.

Ὡς ἰδρυτικὰ μέλη στὴν Πανελληνίαν Συνομοσπονδία ἦσαν 34 Ἐνώσεις Συνεταιρισμῶν με ἀντιπρόσωπους τοὺς στὴν Γενικὴ Συνέλευση τοὺς ἐπόμενους συνεταιριστὰς (αιρετοὺς ἢ διευθυντὰς).

1) Ὁμοσπονδία Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Θεσσαλονίκης (Γ. Μαυρουδῆς, Ε. Τζουμέρτης).

2) Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Κατερίνης (Γ. Τσιτσιόπουλος, Σ. Σταματιάδης).

3) Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Χαλκιδικῆς - Νέα Μουδανιά (Αθανασιάδης).

4) Περιφερειακὴ Τράπεζα Χωρικῶν Γιαννιτσῶν (Γ. Σπάρτης).

- 5) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Βερροίας (Γρ. Μπέρσος, Ι. Πετρίδης).
- 6) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Κιλκίς (Γ. Ατματζίδης, Αλ. Σιδηρόπουλος).
- 7) Γεωργική Συνεταιρική Τράπεζα Ξάνθης (Α. Μπαλτατζής, Β. Γιαντζής).
- 8) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Δράμης (Α. Ιντζεσίλογλου, Α. Γιαγκουνίδης).
- 9) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Σερρών (Σ. Φράγκος, Σ. Δαμιανίδης).
- 10) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Καβάλλας (Μ. Θεοφανίδης, Αιμ. Τσεκένης).
- 11) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Φλωρίνης (Μ. Χάσος, Κ. Παπασωτηρίου).
- 12) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Εορδαίας (Ανδρ. Σιθρόπουλος, Ήερικλ. Αγγελίδης).
- 13) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Ροδόπης (Χρ. Παπαδόπουλος, Ι. Παπαδόπουλος).
- 14) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Διδυμοτείχου - Ορεστιάδος (Σ. Σίμογλου, Χρ. Κώστογλου).
- 15) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Αλεξανδρουπόλεως (Κ. Σαρίδης, Γ. Παπαχρυσστασιδής).
- 16) Έν. Γ. Σ. Φθιωτιδοφωκίδος (Ν. Γιαννέλος, Χρ. Κρητικός).
- 17) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Λαρίσης - Τυρνάβου (Κλ. Παπασιονάμου, Θ. Γκιγκιούλης).
- 18) Ένωσις Γεωργικών Πιστωτικών Συνεταιρισμών Επαρχίας Καρδίτσας (Δ. Κουκουρίκος, Σ. Μπαζιάνης).
- 19) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Βόλου (Χ. Παναγιωτόπουλος, Ζ. Γιαννακόπουλος).
- 20) Ένωσις Γεωργικών Πιστωτικών Συνεταιρισμών Αλμυρού (Ηλ. Φυταλής, Θ. Αγγελίδης).
- 21) Ένωσις Γεωργικών Πιστωτ. Συνεταιρισμών Φαρσάλων (Αθανασόπουλος).
- 22) Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Καστοριάς (Ν. Μούζας, Π. Τσακανίκας).
- 23) Κεντρ. Αγροτική Τράπεζα Αξιουπόλεως (Π. Χρησογιάννης, Α. Πετρίδης).
- 24) Γεωργική Συνεταιριστική Τράπεζα Πατρών (Α. Παπαδημητρόπουλος, Σ. Χαιρέτης, Ι. Δασκαλόπουλος, Κ. Λινάρδος).
- 25) Πιστωτική Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Λεχαιών (Χρ. Κηπουρός, Α. Σκαμνάκης).
- 26) Κεντρική Σταφιδοκτηματική Τράπεζα Αμαλιάδος (Β. Παπαδημητρόπουλος, Π. Παναγόπουλος).
- 27) Κεντρική Γεωργοκτηματική Τράπεζα Ολυμπίας (Αλέξ. Πρίνος, Ιωάν. Δρακόπουλος).
- 28) Κεντρική Αγροτική Τράπεζα Αρηνοφυγαλίας (Αθαν. Δημόπουλος).
- 29) Ένωσις Συνεταιρισμών Τριφυλίας - Ήυλίας (Ν. Δεληγιάννης, Γ. Γλιάτσας).
- 30) Προμηθευτική και Πωλήσεως Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Γαργαλιάνων (Ξ. Αναγνωστόπουλος, Ήυθαγ. Κριθαράς).
- 31) Προμηθευτική και Πωλήσεως Ένωσις Γεωργ. Συνεταιρισμών Άνω Μεσσηνίας (Ηλίας Μιράνας, Ι. Παναγιωταρόπουλος).
- 32) Κεντρική Αγροτική Τράπεζα Καλαμών (Χρ. Τερζάκης, Α. Παλαμάρης).
- 33) Ένωσις Γεωργικών Πιστωτικών Συνεταιρισμών Αργολίδος (Ήαν. Ξύδης, Δ. Κιμπορόπουλος).

Αλεξ. Μπαλατατζής: Ο πρώτος Πρόεδρος της Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών του 1935. (Φωτογραφία σε νεαρή ηλικία εποχής 1930)

34) Πιστωτική Προμηθευτική και Πωλήσεως Ένωσις Συνεταιρισμών Κιάτου (Θεόφιλος Ανδρικόπουλος, Γ. Τρίμης).

(Βλ. και Λεύκωμα 1935 της εφημ. «Πανελληνιος Συνεταιριστική Επιθεώρησης» Δράμας, σελ. 2).

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο της Συνεμοσπονδίας Συνεταιρισμών.

Το Δ.Σ. που εκλέχτηκε από την πρώτη Γ.Σ. της Συνεμοσπονδίας συγκροτήθηκε σε σώμα με την ακόλουθη κατανομή αξιωμάτων.

Όνοματεπώνυμο	Αξίωμα	Αντιπρόσωπος της Ενώσεως
1) Αλ. Μπαλατζής	Πρόεδρος	Εάνθης (αιρετός)
2) Γ. Μαυρουδής	Αντιπρόεδρος	Θεσσαλονίκης (αιρετός)
3) Αλ. Πρίνος	Γραμματεύς	Κρεσταινών (Δ/ντής)
4) Α. Αθανασιάδης	Μέλος	Χαλκιδικής (Δ/ντής)
5) Χ. Κρητικός	Μέλος	Φθιωτιδοφωκίδος (αιρετός)
6) Δ. Κουκορίκος	Μέλος	Καρδίτσας (αιρετός)
7) Χ. Κώστογλου	Μέλος	Διδυμοτείχου (αιρετός)
8) Κ. Παπαϊκονόμου	Μέλος	Λαρίσης (αιρετός)
9) Α. Σιθρόπουλος	Μέλος	Εορδαίας (Δ/ντής)

Το πρώτο προσωπικό της Συνεμοσπονδίας Συνεταιρισμών.

Το προσωπικό της Συνεμοσπονδίας κατά το πρώτο έτος 1935 ήταν (όπως αναφέρεται σε έκθεση ελέγχου του Επιθεωρητή Π. Παπαχριστόπουλου):

1) Διευθυντής: Θ. Τ ζ ω ρ τ ζ ά κ η ς. Διπλωματούχος Νομικής. Υπερδιετείς σπουδαι εν Γερμανία με ειδίκευσιν εις τὰ οικονομικά και συνεταιριστικά. Πρώην Τμηματάρχης τής Γεωργικής Οικονομίας του Υπουργείου Γεωργίας. Διευθυντής του περιοδικού «Συνεταιριστής» από δεκαετίας εκδιδομένου Πρώην Σύμβουλος τής Αγροτικής Τραπεζής τής Ελλάδος. Διδάξας επί τριετίαν εν τή Συνεταιριστική Σχολή. Πρώην Συνεταιριστικός Σύμβουλος παρά τῷ Α.Σ.Ο. Συγγραφεύς του βιβλίου «Οι Συνεταιρισμοί εν Ελλάδι». Μηνιαία αποζημίωσις δρχ. 5.000 (*). (Βλ. και στο Υποκεφ ΙΑ του 1935).

2) Προϊστάμενος: Π α ν. Χ α σ α π ό π ο υ λ ο ς Διπλωματούχος Νομικής. Σπουδαι εν Γερμανία. Πρώην Επιθεωρητής Γεωργικών Συνεταιρισμών παρά τῷ Υπουργείῳ Γεωργίας. Μεταφραστής ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ βιβλίου τοῦ GRUNFELD «Οι Συνεταιρισμοί». Μηνιαίος μισθός δρχ. 4.000 (*). (Βλ. και στο Υποκεφ. ΙΑ του 1935).

3) Ν ι κ. Ο ἰ κ ο ν ο μ ό π ο υ λ ο ς. Δευτεροετής τής Νομικής. Απόφοιτος τής Συνεταιριστικής Σχολής, υπάλληλος τής Αγροτικής Τραπεζής τής Ελλάδος (αποσπασμένος στη Συνεμοσπονδία έπειτα από αίτησή της. Την μισθοδοσία του κατέβαλλε η ΑΤΕ).

4) Ἀ ρ ι σ τ. Κ λ ή μ η ς. Φοιτητής τής Νομικής με θραβεῖον φοιτητικῆς ἀριστείας τής Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Απόφοιτος τής Συνεταιριστικῆς Σχολῆς το 1934. Υπάλληλος τής Συνεμοσπονδίας από Ιούλιο 1935 και από 7.12.35 τής Αγροτι-

(*) Αξίζει να σημειωθεί ότι ο μισθός του Τμηματ. Α' της ΑΤΕ ήταν τότε δρχ. 12.000 το μήνα.

της Τραπέζης (διαγωνισμού 1934) αποσπασμένος στην Συνομοσπονδία έπειτα από αίτησή της. (Τόν μισθό του δρχ. 1.800 κατέβαλε η Συνομοσπονδία).

Οι εργασίες της Συνομοσπονδίας κατά το 1935.

Χαρακτηριστικά στοιχεία για την οργάνωση και λειτουργία της Συνομοσπονδίας κατά το πρώτο έτος λειτουργίας της δίνει η έκθεση ελέγχου του Επιθεωρητή Ι. Παπαχριστόπουλου στο τέλος 1935 όπου αναφέρονται λεπτομερειακά και τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκε το Δ.Σ. σε κάθε του συνεδρίαση, καθώς και οι κυριώτερες αποφάσεις του Δ. Σ. και της Εκτ. Επιτροπής (βλ. «ο Συνεταιριστής» 1936 σ. 20).

Κατά το 1935 το ΔΣ της Συνομοσπονδίας συνήλθε σε συνεδριάσεις 4-5.3.1935 24 - 25.6.1935 και 11 - 13.11.1935. (Για τα ενδιάμεσα υπήρχε Εκτελεστική Επιτροπή από τους Αλ. Μπαλτατζή, Αλ. Πρίνο, Δ. Κουκουρίκο).

Πέρα από τη φροντίδα για τις πολλές τρέχουσες υποθέσεις των Ενώσεων στην ΑΤΕ, Υπουργεία, Οργανισμούς κλπ., τα βασικά γενικά θέματα για την κίνηση με τα οποία απασχολήθηκε η Συνομοσπονδία μέσα στις ανώμαλες συνθήκες του 1935, είναι τα:

- Χρησιμοποίηση των Ενώσεων στη συγκέντρωση σίτου.
- Χρησιμοποίηση των Ενώσεων ως Πρακτορείων της ΑΤΕ.
- Θέση των συνεταιριστικών υπαλλήλων.
- Σύσταση γνωμοδοτικού Συμβουλίου (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 251).

Σχετικά με τις συζητήσεις - αποφάσεις και ενέργειες της κατά το 1935 που είναι τα πρώτα της θέματα μέσα στο δύσκολο κλίμα και χαρακτηρίζονται από «νοικοκυρασύνη», αλλά και φροντίδα για επίλυση βασικών θεμάτων βλέπε σύντομη σχετική έκθεση για τις συνεδριάσεις του Δ.Σ. έτους 1935 στο «Συνεταιριστής 1935 σ. 267.

Τα οικονομικά της Συνομοσπονδίας κατά το 1935.

Ο Προϋπολογισμός 1935 έχει ως εξής:

Έσοδα

Εισφορές μελών δρχ.	285.000
Έκτακτα έσοδα δρχ.	6.000
	291.000

Έξοδα

Οδοιπορικά και αποζημιώσεις Δ.Σ. δρχ.	45.900
Οδοιπορικά και αποζημιώσεις Εκτ. Επιτρ. δρχ.	22.950
Διεύθυνση και προσωπικό δρχ.	120.000
Γραφείο (συντήρηση) δρχ.	43.000
Έξοδα κινήσεως εκτός έδρας δρχ.	20.000
Έξοδα εγκαταστάσεως δρχ.	9.000
	260.850

Σύνολο δρχ.	260.850
Αποθεματικό (προβλεπόμενο) δρχ.	30.150

Τόσο τα έσοδα όσο και τα έξοδα έκλεισαν στο τέλος του έτους σε ποσά κα-

τώτερα του προϋπολογισμού ήτοι:

Έσοδα δρχ. 237.277

Έξοδα δρχ. 171.098

Βλ. αναλυτικά εγκύκλιο της Συνομοσπονδίας προς τις Ενώσεις αριθ. 12) 333.

Η ΑΤΕ για το έργο της Συνομοσπονδίας.

Η ΑΤΕ σημειώνει τα ακόλουθα στον Απολογισμό της για το 1935 (6λ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 158):

«...Μετ' εξαίρετικής ευχαριστήσεως σημειούμεν και την πρόοδον των εργασιών της Συνομοσπονδίας των Γεωργικών Συνεταιρισμών ήτις, αν και μόλις κατ' αρχάς του έτους 1935 ήρχισε λειτουργούσα, απέδειξεν ότι δύναται έπαξίως νά εκπροσωπήση τας συνεταιρικές οργανώσεις και νά συντρέξη μετά της Τραπέζης την όλην κίνησιν. Έπί κεφαλής της Συνομοσπονδίας έτέθη άρμοδιότατον διά τό έργον και τούς σκοπούς της πρόσωπον, ό κ. Θεόδ. Τζωρτζάκης, έμπνευσμένος ως γνωστόν πρωταγωνιστής της συνεταιρικής ιδέας έν Ελλάδα, Υψηλήτης παρά τη Άνωτάτη Γεωπονι-

κή Σχολή της Συνεταιριστικής Οικονομίας και Σύμβουλος της Άγροτικής Τραπέζης.

Το καταστατικόν ταύτης υπέγραψαν έν αρχή ως ιδρύτριαι 34 Ένώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών έξ όλων των μερών της Ελλάδος. Έντός του έτους 1935 ένεγράφησαν 4 ακόμη Ένώσεις. Άρχομένου του έτους 1936 ένεγράφησαν ακόμη έτεραι 10 Ένώσεις. Ούτω εις την δύναμιν της Συνομοσπονδίας υπάγονται σήμερον 48 Ένώσεις περιλαμβανούσαι έν όλω 1900 περίπου συνεταιρισμούς με 125.000 συνεταιίρους».

Για τα διάφορα βασικά συνεταιριστικά θέματα με τα οποία απασχολήθηκε η Συνομοσπονδία κατά το 1935 βλ. στα οικεία Υποκεφάλαια του έτους.

Συγκριτικός πίνακας στοιχείων 31.12.1935 των Ενώσεων μελών της Συνομοσπονδίας.

Τα στοιχεία 31.12.1935 των μελών της Συνομοσπονδίας εμφανίζονται συγκριτικά σε πίνακα που καταρτίστηκε από τον Αριστ. Κλήμη και δημοσιεύθηκε στο «Συνεταιριστής» 1937 σ. 26-27 (και σε ιδιαίτερο τεύχος). Περιλαμβάνεται για την κάθε Ένωσις: Ημερομηνία ιδρύσεώς της, ημερομηνία έγγραφής της στη Συνομοσπονδία, αριθμός Συνεταιρισμών μελών της, αριθμός μελών των Συνεταιρισμών της, δηλωθέντα κεφάλαια, καταβληθέντα κεφάλαια, τακτικόν, έκτακτον, λοιπά αποθεματικά, καταθέσεις της Ενώσεως, καταθέσεις στην Ένωσις, αποτελέσματα χρήσεως, αποσδέσεις. Έτσι σε 1 πίνακα υπάρχει συγκρίσιμο πανόραμα. (Το αυτό έγινε και για επόμενα έτη). Τα δε συγκριτικά στοιχεία τα οποία δείχνουν την υπόσταση των 48 Ενώσεων μελών της Συνομοσπονδίας με στοιχεία Ισολογισμού 31.12.1935 είναι τα ακόλουθα:

Ενώσεις 48 που κατανέμονται κατά έτη ιδρύσεως:

το 1917	1	1927	3
1918	1	1928	13
1920	1	1929	1
1921	1	1930	3
1923	2	1931	1
1924	7	1932	3
1925	3	1933	2
1926	4	1935	2

Αριθμός Συνεταιρισμών μελών τους:	1924
Αριθμός μελών των παραπάνω Συνεταιρισμών τους:	124.994
Δηλωθέντα συνεταιρικά κεφάλαια (μερίδες) δρχ.	20.866.000
Καταβλημένα συνεταιρικά κεφάλαια (μερίδες) δρχ.	16.199.615
Τακτικόν αποθεματικόν δρχ.	3.091.293
Έκτακτον αποθεματικόν δρχ.	14.002.203
Λοιπά αποθεματικά δρχ.	3.516.919
Καταθέσεις της Ενώσεως σε τρίτους δρχ.	12.523.672
Καταθέσεις στην Ένωση δρχ.	9.152.560
Καθαρά κέρδη σε 38 Ενώσεις δρχ.	4.398.081
Καθαρά ζημιά σε 8 Ενώσεις δρχ.	1.172.790
Ούτε κέρδος ούτε ζημιά σε 2 Ενώσεις δρχ.	—
Αποσβέσεις και προβλέψεις επισφαλών δρχ.	2.060.705

2. Ιδεολογικοί Σύνδεσμοι.

Δεν υπάρχει νεώτερη κίνηση το 1935 μετά την απόφαση της Συσκέψεως του 1933 και την ίδρυση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών.

3. Κεντρικές Οικονομικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

Δεν υπάρχουν ακόμα οικονομικές συνεταιριστικές Οργανώσεις μορφής ευρύτερης από τις Ενώσεις. Ακολουθούν πληροφορίες για τον ΑΣΟ και το Γρ. Προστασίας Σύκων, που έχουν μικτή κρατικοσυνεταιριστική μορφή:

α) Α.Σ.Ο. (Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός)

Στο δημιουργικό συνεταιριστικό έργο του ΑΣΟ με την παλαιότερη ημισυνεταιριστική μορφή του και στην αντίδραση εναντίον του, αναφέρεται ο υποναύαρχος (τεχνικός) Κ. Φραγγιόπουλος σε κείμενό του στο «Συνεταιριστής» 1935 σ. 116.

Για τον ημικρατικό ΑΣΟ, με την μορφή που υπήρχει και εργαζόταν κατά το 1935, βλ. «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρηση» του 1935 σ. 71. Στο Δ.Σ. του (αντιπροσωπευτικό των Υπουργείων, ΑΤΕ, Εμπορικών Επιμελητηρίων, Χημείου) μετείχαν 9 παραγωγοί.

Κυριώτεροι σκοποί του είναι η προστασία της παραγωγής και εμπορίας της σταφίδας, η βελτίωση της ποιότητας. Η πραγμάτευση βιομηχανικών και γεωργικών ειδών χρήσιμων για την καλλιέργεια. Η συνεταιρική αποθήκευση της σταφίδας. Η διαφήμιση και διάδοση της σταφίδας. Η αναγκαστική ασφάλιση των σταφιδοπαραγωγών για κίνδυνο χαλάζης - παγετών. Η ομοιοποίηση χλωράς σταφίδας, η παρασκευή βρωσίμων προϊόντων με σταφυλοσάκχαρο, κ.λπ. Και όλα αυτά με βάση τη σταφίδα παρακρατήσεως και την αγορά πλεονασμάτων σταφίδας.

β) Το Γραφείο Προστασίας Ελληνικών Σύκων

Καθώς αναγράφεται στην «Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρησης» του 1935 σελ. 72:

«Τὸ Γραφείον τῶν σύκων ἄφ' ἧς ἐτροποποιήθη ὁ καταστατικὸς Νόμος ἐπεδόθη εἰς τὴν Ὁργάνωσιν τῆς παραγωγῆς εἰς τὰς συκοφόρους Κοινότητας. Τῇ καθοδηγήσει του ἀνοικοδομήθησαν ὑπὸ συνεταιριστικῶν Ὁργανώσεων ἕξι ἐργοστάσια ἀποστειρώσεως, κοινῆς ἐναποθηκέυσεως καὶ κοινῆς πωλήσεως σύκων.

Ἐκτὸς τούτων ἐλειτούργησαν καὶ τρία ἀκόμη ἐργοστάσια ἀποστειρώσεως ὑπὸ τοῦ Γραφείου. Ὅλα δὲ μαζὺ ἀπεστειρώσαν πρὸς καταπολέμησιν τοῦ σκώληκος ἕνα περίπου ἑκατομμύριον ὀκάδες σύκα.

Ἡ ἀποστείρωσις συντέλεσεν ὥστε νὰ τριπλασιασθῇ ἢ εἰς Ἀμερικὴν εἰσα-

γωγή των σύκων άτινα λόγω του καταστρεπτικού σκόληκος είχαν σχεδόν αποκλεισθή της εκεί αγοράς. Η επιτυχία αυτή εξασφαλίζει πλήρως εις τὸ μέλλον τὴν αύξησιν τῆς καταναλώσεως ἐκεῖ τῶν σύκων μας.

Τὰ ἐργοστάσια τῆς ἀποστειρώσεως συνετέλεσαν ἀκόμη εις τὸ νὰ βελτιωθῆ ἡ ποιότης καὶ νὰ γίνῃ τελεία ἀποξηρανσις τῶν σύκων. Ὅκτακόσιοι δὲ χιλιάδες ὀκάδες σύκα τῶν ἀποστειρωτηρίων ἐξησφάλισαν ἀνωτέραν τιμὴν τῶν ἄλλων κατὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν δραχμὴν κατ' ὀκάαν, ἡ δὲ τιμὴ αὕτη ἐπέδρασε ἠθικῶς ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ ὄλου προϊόντος.

Καὶ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ἀκολουθοῦν τὰς προοδευτικὰς ἀρχὰς τοῦ Γραφείου ἐβελτίωσεν κατὰ τρόπον πολὺ ἐξυτηρικὸν τὴν ἀποθήκευσιν, τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τὴν συσκευὴν τῶν σύκων. Γενικῶς δὲ ἐπεδιορθώσε μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ἐπέβαλεν αὐστηρὰν καθαριότητα εἰς τε τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰς Ἀποθήκας.

Ἡ κοινὴ αὕτη προσπάθεια, Γραφείου σύκων, ἐξαγωγέων καὶ παραγωγῶν συνετέλεσεν ὥστε νὰ παγιωθῆ ὄχι μόνον κατὰ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ τὸ τρέχον ἔτος μίαν ἱκανοποιητικὴν τιμὴν διὰ τὰ σύκα τὰ ὁποῖα πρὸ τοῦ Γραφείου ἀπέδιδον εἰς τοὺς παραγωγοὺς τριάκοντα πέντε ἑκατομμύρια δραχμὰς ἐνῶ μὲ τὰ μέτρα τοῦ Γραφείου ἀνήλθον τὰ ἔσοδα τῶν παραγωγῶν εἰς ὀγδοήκοντα πέντε ἑκατομμύρια δραχμὰς.

Ἡ ἐπιτυχία αὕτη γίνεται ἀφορμὴ ἐπεκτάσεως τῆς συκοκαλλιιεργεαίς καὶ λήψεως μέτρων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἐπερχομένης κατ' ἔτος αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς.

Τὸ Γραφεῖον τῶν σύκων ἀγωνίζεται νὰ ἐπεκτείνῃ τὰ μέτρα τῆς ἀποστειρώσεως διὰ τῆς ἰδρύσεως συνεταιρικῶν ἐργοστασίων καθ' ὅλας τὰς συκικὰς περιφερείας, νὰ ἐδραιώσῃ καὶ γενικεύσῃ τὰ μέτρα τῆς βελτιώσεως τῆς ποιότητος, νὰ τονώσῃ τὴν ἐξαγωγὴν καὶ ἐπεκτείνῃ ταύτην καὶ ἀκόμη νὰ ὀργανώσῃ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν ἀνὰ τὴν ὕπαιθρον, ἥτις καθυστερεῖ πολὺ ἐν Ἑλλάδι. Ἐπίσης ἐπέδωθε εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς συκομαρμελάδας ὡς λαϊκῆς τροφῆς καὶ τὴν παρασκευὴν συκοκαφέ, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ ἐργασίαι αὗται θὰ ἀπορροφήσουν μεγάλα ποσὰ σύκων.

Ἰδιαιτέρως τὸ Γραφεῖον καταγίνεται εἰς τὴν αύξησιν τῆς ἐξαγωγῆς τῶν σύκων εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἥτις κατηνάλισκε δύο ἑκατομμύρια ὀκάδες, λόγω ὁμως κακῆς ποιότητος καὶ τοῦ σκόληκος περιωρίσθη τελευταίως εἰς διακοσίας χιλιάδας ὀκάδας κατὰ μέσον ὄρον. Τὰ ληφθέντα ὑπὸ τοῦ Γραφείου κατὰ τὸ λήγον ἔτος μέτρα ἐτριπλασίασαν τὴν ἐξαγωγὴν εἰς Ἀμερικὴν καὶ παρέχουν τὴν βásiμον ἐλπίδα ὅτι λίαν συντόμως τὰ σύκα μας θὰ κατακτήσουν τὰς ἐκεῖ ἀγοράς».

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

— Το έργο της ΑΤΕ κάθε χρόνο βλ. αναλυτικά στους ετήσιους απολογισμούς της. Επιτυχή προσπάθεια για το έργο της ΑΤΕ κατά το 1935 βλ. στο κείμενο Α.Ν. Κλς «Συνεταιριστής» 1936 σ. 122, 144, 156.

— Υποδείξεις από τη Σύσκεψη των Επιθεωρητών Συνεταιρισμών της 28.2.1935 για την άσκηση της αγροτικής πίστωσης και την λειτουργία ΑΤΕ και Συνεταιρισμών βλ. παραπάνω στο Υποκεφάλαιο Β.

— Την ιδιομορφία στην άσκηση της αγροτικής πίστωσης στην Ελλάδα τονίζει ο Γ. Σαμαρόπουλος (εκπρόσωπος των Συνεταιρικών Οργανώσεων στο Δ.Σ. της ΑΤΕ) όπου σημειώνεται: «η γεωργική επιχείρηση — αν είναι δυνατόν να ονομασθή επιχείρησης η αγάριστος και εις αναριθμήτους εναντιότητας υποτασσομένη γεωργική προσπάθεια — αποτελεί αναμφισβητήτως τον πλέον αστάθμητον οικονομικόν ορισμόν» (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 66).

— Η συμβολή των συνεταιρικών οργανώσεων στην άσκηση της αγροτικής πίστωσης είναι, μέσα στις τότε πολύ δύσκολες συνθήκες, πολύ αξιόλογη. Για τη γενικότερη σημασία των Συνεταιρισμών, τη συνεργασία τους με την ΑΤΕ, τις καλές προοπτικές βλ. κείμενο του αρμόδιου Διευθυντή ΑΤΕ Κ. Τζωρτζόπουλου «Συνεταιριστής» 1935 σ. 71. Επίσης βλ. στο Υποκ. ΣΤ.

— Μεταβολές στη Διοίκηση της ΑΤΕ μετά το κίνημα Μαρτίου 1935. Παραίτηση του Διοικητή Κ. Γόντικα. Νέος Διοικητής ο Ανδρ. Λαμπρόπουλος. Απόλυση (με Δ/μα) των Δ.Σ. της ΑΤΕ Ι. Καραμιάνου, Αχ. Μάντζαρη, Κ. Πρωτόπαπα, Αλ. Σδώλου, Π. Κουτσομητοπούλου, Γ. Σαμαροπούλου, Θ. Τζωρτζάκη. Διορισμός ως συμβούλων των: Αρσενίδη, Γερουλάνου, Καλλιγιά, Πετροπούλου, Σταθάτου, Ανδρικοπούλου, Λάμπρου, Δ. Πάνου.

— Με τον Α.Ν. 17.4.1935 καταργείται ο Αυτόνομος Οργανισμός Αγροτικής Πίστωσης Κερκύρας (που ιδρύθηκε με το ν. 3905) και οι αρμοδιότητες του περιέρχονται στην ΑΤΕ, το Ταχυδρομικόν Ενεχυροδανειστήριον Λαϊκής Πίστωσης και το Ταμείον Προνοίας Ελαισπαραγωγής Κερκύρας.

— «Ο Συλλογικός Δανεισμός» των Συνεταιρισμών. Έπειτα από μακρές προσπάθειες, η ΑΤΕ εκδίδει εγκύκλιον (17.10.1935) για την υποβολή προτάσεων των Υπ) των για το συλλογικό δανεισμό των Συνεταιρισμών (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 250). Πράφει σχετικά:

«Ὡς εἶναι εἰς πάντα γνωστόν, ἡ συνεταιριστικὴ προσπάθεια τῆς Τραπεζῆς νὰ χειραγωγῆ καὶ ἐποπτεύῃ τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς, εἰς ἓνα καὶ μόνον τελικὸν σκοπὸν κατευθύνεται, τὸ νὰ κατορθώσῃ κάποτε οὗτοι νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς σκοποὺς των μὲ ἰδίαν πρωτοβουλίαν καὶ εὐθύνην.

Τότε καὶ μόνον θὰ δυνηθῆ ἡ Τράπεζα

νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἔφερον ἀποτελέσματα ἢ πενταετῆς ἤδη προσπάθειά της καὶ τότε καὶ μόνον θὰ κριθῆ τὸ συνεταιριστικὸν της ἔργον ὡς ἐπιτυχόν.

“Ἐνα ἀπὸ τὰ μέσα ποὺ θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν εὐκταίαν αὐτήν, τὴν καὶ μόνην ὀρθὴν καθολικὴν ρύθμισιν τῆς ὅλης συνεταιριστικῆς κινήσεως, εἶναι νὰ συνηθίσωμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς ὀρ-

γνώσεις δια να ασκοῦν μόναι των τὴν ἀγροτικὴν πίστιν.

Πρὸς τοῦτο παρακαλοῦμεν ὅπως τὰ Ὑποκαταστήματα ἢ αἱ Ἐπιπροσωπεῖαι ἐπιληφθῶσι συντόμως τῆς μελέτης διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀνωτέρω μέτρου καὶ μέχρι τέλους τρέχοντος μηνὸς μᾶς ὑπεβάλλουν ἠτιολογημένως προτάσεις περὶ τῶν συνεταιρισμῶν ἐκείνων τῆς περιφερείας των εἰς οὓς κατὰ τὴν ἀντίληψίν σας θὰ ἠδύνατο δοκιμαστικῶς πρὸς τὸ παρὸν νὰ λάθῃ χώραν ἢ ἀπ' εὐθείας, διὰ τῶν νομικῶν προσώπων τῶν συνεταιρισμῶν, χορήγησις τῶν καλλιεργητικῶν δανείων καὶ ἢ ὑπὸ τούτων κατανομὴ αὐτῶν εἰς τὰ μέλη.

Αἱ προτάσεις σας θ' ἀναφέρονται, ὡς εἰκόσ, καὶ εἰς τὰς συνθήκας τῶν καλλιεργειῶν τῆς περιφερείας καὶ τὰς εἰδι-

Σχετικὰ μετὰ τὸ θέμα τοῦ περ. «Συνεταιριστής» παρατηρεῖται τὰ ἐξῆς βασικά:

«Εἶναι ὁμολογουμένως ἱκανοποιητικόν, δι' ὅσους ἀπὸ καιροῦ μοχθοῦν διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς θέσεως τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀγροτικῆς πίστεως, τὸ ἀνωτέρω ὑπὸ μελέτην μέτρον τῆς Τραπεζῆς. Μετὰ τὴν διάθεσιν νὰ ὑποβηθῆσιν τὴν Τράπεζαν εἰς τὴν προσπάθειάν της πρὸς ἐπιτυχίαν του, δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ ὑποδείξωμεν τὰ ἐξῆς:

Ἐνδείκνυται ἀπολύτως νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ μέτρου ἀπὸ τὰς Ἐνώσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ ἐκλογὴ εἶναι ἀσφαλεστέρα καὶ εὐρύτερα σημασίας. Ἄλλως τε μεταξὺ τῶν εἰς αὐτὰς ἀνηκόντων συνεταιρισμῶν περιλαμβάνονται κατὰ κανόνα οἱ καλῦτεροι τοιοῦτοι. Καὶ ἀκόμη περὶ τῶν Ἐνώσεων ἔχει ἰδίαν ἀντίληψιν τὸ Κέντρον τῆς Τραπεζῆς. Ἡ δι' ὑπερπηδήσεως τῶν Ἐνώσεων συναλλαγὴ ἀπ' εὐθείας μετὰ τοὺς συνεταιρισμοὺς ἀδικεῖ ταύτας καὶ ἀποτελεῖ ἐν πολλοῖς ἀπόκλισιν ἀπὸ τῆς ἀκολουθουμένης μέτρου τοῦδε ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τακτικῆς.

Ἐπίσης θὰ ἔπρεπε ἵνα ἐκ μέρους τῆς Τραπεζῆς τεθοῦν συγκεκριμένα ἀντικει-

κὰς τῶν συνεταιρίων καὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς λειτουργίας τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν μέχρι τοῦδε καὶ τῆς ἔναντι τῆς Τραπεζῆς, ὡς πιστωτικοῦ των ἰδρύματος, συμπεριφορᾶς των.

Οἱ κ.κ. Ἐπιθεωρηταὶ καὶ Ἐπόπται Συνεταιρισμῶν θέλουσι ἀσχοληθῆ μετὰ τὴν ἀπαραίτητον προεργασίαν πρὸς καταρτισμὸν τοῦ πίνακος ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ θὰ γίνῃ ἡ ἐκλογὴ σας, διότι ἀξιούμεν νὰ ἔχωμεν ὑπεύθυνον βεβαίωσιν καὶ τῶν εἰδικῶν αὐτῶν ὀργάνων τῆς ὑπηρεσίας δοθέντος ὅτι βραδύτερον θὰ ζητήσωμεν καὶ ἀπὸ τὰ ὄργανα ταῦτα εὐθύνας, ἐὰν δὲν παρακολούθησαν μετ' ἐπιτυχίας τὰς χορηγήσεις καὶ τὴν ἔγκαιρον ρευστοποίησιν των ἐν καιρῷ ἢ ἐὰν τὸ μέτρον γενικῶς ἢ μερικῶς ἤθελεν τυχόν ἀποτύχει...».

μενικὰ κριτήρια, διαγράφοντα τρόπον τινὰ τὰ ὄρια ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ μποροῦν ἐλευθέρως αἱ τοπικαὶ ὑπηρεσίαι νὰ κρίνουν τὰς ἱκανὰς πρὸς συλλογικὸν δανεισμὸν ὀργανώσεις. Μεταξὺ τούτων ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν τὸν χρόνον ἰδρύσεως, τὸ ποσοῦν τῶν ἰδίων κεφαλαίων καὶ τὴν σχέσιν αὐτῶν πρὸς τὰ ξένα, τὸν βαθμὸν τῆς μέχρι τοῦδε ἐνημερότητας τῶν ὀργανώσεων εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων των, γενικῶς τὴν ἐπαγγελματικὴν προέλευσιν τῶν διοικούντων, τὴν διοικητικὴν καὶ λογιστικὴν τάξιν κ.λπ. Ὅλα αὐτὰ τὰ δεδομένα τιθέμενα ὑπὸ συγκεκριμένην μορφήν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσουν τὰς προϋποθέσεις, ἢ ὑπαρξίς τῶν ὁποίων θὰ ἦτο ἀπαραίτητος κατ' ἀρχὴν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μέτρου. Ἄλλως οὕτω ἐξασφαλίζεται ἵνα ἡ ὅλη ἐργασία γίνῃ ὑφ' ὀφθῶν τῶν τοπικῶν ὑπηρεσιῶν ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἰδίων γενικῶν ἀρχῶν, καθίσταται δὲ καὶ ἡ εὐθύνη αὐτῶν πλέον συγκεκριμένη.

Μίαν τελευταίαν παρατήρησιν θὰ εἴχομεν νὰ κάμωμεν σχετικῶς μετὰ τὴν πρώ-

την παράγραφον τῆς ἐγκυκλίου. Νομίζομεν ὅτι ἀπροσέκτως ἀδικοῦνται αἱ συνεταιρिकाὶ ὀργανώσεις, ὅταν ἀφήνεται νὰ πιστευθῇ ὅτι ὅλαι γενικῶς καὶ ἐφ' ὧλων τῶν συνεταιριστικῶν τομέων στεροῦνται ἰδίας πρωτοβουλίας καὶ εὐθύ-

νης. Ἐκτὸς ἂν αὐτὸ περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸ ζήτημα τοῦ δανεισμοῦ, ὅπου πράγματι οἱ συνεταιρισμοὶ συνολικὰ καὶ κατὰ σύστημα ἐστερήθησαν ἀθελά των μεγάλου μέρους τῆς πρωτοβουλίας των».

Ἡ νέα Διοίκηση τῆς ΑΤΕ κατὰ τὸ 1935 καὶ τὰ τότε ἀνώτατα στελέχη τῆς.

Ο κ. Διοικητὴς τῆς ΑΤΕ φωτογραφούμενος ἐναντι των Γραφείων τῆς Ἐνώσεως Γ. Συνεταιρισμῶν Δράμας μετὰ τὴν σύσκεψιν δια το ζήτημα των καπνῶν.

Εἰς τὴν εἰκόνα διακρίνονται:

Ο κ. Λαμπρόπουλος (αριθ. 1) καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν Προϊστάμενοι των Υπηρεσιῶν τῆς ΑΤΕ κ.κ. Κωνσταντῖνος Τζωρτζόπουλος, Διευθυντὴς Αγροτικῆς Πίσσεως (αριθ. 2), Μίνως Γερακάρης, Προϊστ. Υπ)σίας Συνεταιρισμῶν (αριθ. 3) καὶ Σωτήριος Πετρόπουλος, Προϊστ. Τεχνικῆς Υπηρεσίας (αριθ. 5).

Ἐπίσης ὁ Διευθυντὴς του εν Δράμα Υπ)τος τῆς ΑΤΕ κ. Ν. Λάιος, ὁ κ. Ἡρ. Κασσόντης τῆς Ἐθνικῆς καὶ ὁ Επιθ)τῆς τῆς ΕΤΕ κ. Γεωργ. Κοζόνης.

(Ἀπὸ τὴν «Πανελλήνιο Συνεταιριστικὴ Ἐπιθεώρηση» 1935).

— Με τη νέα Διοίκηση της ΑΤΕ και τη νέα πολιτική κατάσταση αρχίζει αθρόα ίδρυση Υποκαταστημάτων και Πρακτορείων της ΑΤΕ. Πίνακα ιδρυθέντων το 1935 και υπό ίδρυση κατά το 1936 βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 273.

— Γίνονται βασικές τροποποιήσεις στο καταστατικό ΑΤΕ (Σύμβαση Δημοσίου - ΕΤΕ της 15.11.1935) που αφορούν απότομη ανάπτυξη του έργου της: Έτσι διευρύνση χορηγουμένων δανείων και γενικά του έργου της. Άσκηση από ΑΤΕ ασφαλιστικών εργασιών. Συμμετοχή ΑΤΕ σε Εταιρίες και χρηματοδότησή τους. Συγκέντρωση και διαχείριση γεωργικών προϊόντων από μόνη την ΑΤΕ ή σε συνεργασία. Προστασία αλιείας (*) και δασών. Εγκαθάρτιση περιουσίας Γεωργικών Τραπεζών. Νέα επιτόκια. Νέα σύνθεση του Δ.Σ. (Ίδρυση Υπ) των. Λειτουργία Δ.Σ. και Ε.Σ. Δ) ντες Υπ) των. Νέος Οργανισμός Υπηρεσιών. Στεγαστικά δάνεια υπαλλήλων. Ατέλειες. Δικονομικά (βλ. το κείμενο του σχετικού νόμου στο «Συνεταιριστής» 1936 σ. 29).

— Νέος Οργανισμός ΑΤΕ και Κανονισμός Εργασιών. Στο τέλος του 1935 εγκρίνεται από το Δ.Σ.:

α) Οργανισμός της ΑΤΕ (που ρυθμίζει τη διάρθρωση και τις αρμοδιότητες των Δ) νσεων, Τμημάτων, Γραφείων του Κ. Κ) τος. Επίσης τα θέματα προσωπικού ήτοι βαθμοί, μισθοί, θέσεις, αρμοδιότητες, προσλήψεις κλπ. Επίσης την εσωτερική υπηρεσία των Υπ) των.

β) Ο Κανονισμός Εργασιών, όπου δίδονται οι αρχές - κατευθύνσεις, ο τρόπος εργασίας των υπαλλήλων. Είναι ένα ιεραρχητικό κείμενο με γράψιμο και πνεύμα Γ. Τραϊνάκη που διαμόρφωσε τους υπαλλήλους της ΑΤΕ επί 10ετίες. Περιεχόμενά του: Ο κοινοφελής χαρακτήρ του Ιδρύματος. Η ΑΤΕ δεν είναι φιλανθρωπικών ιδρυμα. Πώς πρέπει να χειρίζεται η Υπηρεσία τα έργα της. Ολιγόπεραι διατυπώσεις. Όχι απλοί υπάλληλοι αλλά απόστολοι και αγωνιστάι Ο αγρότης δεν είναι πελάτης αλλά συνεργάτης και αδελφός. Οι κύριαι κατευθύνσεις του Ιδρύματος. Προσδευτικά καλλιεργητικά μέθοδα. Συμβολή των γεωπονικών υπηρεσιών Κράτους και ΑΤΕ. Βασικαί επιδιώξεις και όροι εν τη άσκησης της πίστewς. Έγκαιρη ρευστοποίησης. Ενίσχυση της εντατικής καλλιέργειας. Εμπορία των γεωργικών προϊόντων. Κοινή αποθήκευση επεξεργασία και πώλησις. Συμβάσεις μετ' εμπορικών οίκων και εταιριών. Τα δάνεια επ' ενεχύρω προϊόντων. Σπενή συνεργασία των ειδικών υπηρεσιών της Τραπεζής. Τί θα επιδιώξει η ΑΤΕ ως προς τους Συνεταιρισμούς και υπέρ αυτών. Τα καθήκοντα της Εποπτικής Υπηρεσίας.

— Για τα διελθία σχετικά με την ΑΤΕ που εκδόθηκαν το 1935 βλ. στο Υποκ. Ε.

— Στοιχεία αναλυτικά και ανακεφαλαιωτικά για το έργο της ΑΤΕ στους διάφορους τομείς των αρμοδιοτήτων της, για το 1930 - 1935 (όσο και για το 1936 - 1939) βλ. στην έκδοση της ΑΤΕ, «Το έργο μιας 10ετίας» Αθήνα 1940. Τα αναλυτικά αυτά στοιχεία (και φωτογραφίες) δεν είναι θέματα δυνατό να μεταφερθούν εδώ. Οι μελετητές πρέπει να ανατρέχουν στο πρωτότυπο.

— Για την κακή επίδραση της πολιτικής στην ΑΤΕ αλλά και τον εσφαλμένο δρόμο που ακολουθεί αυτή μετά το κίνημα του Μαρτίου 1935 βλ. το κείμενο Θι. Τζωρτζάκη στο Υποκεφ. ΙΒ ως ανασκόπηση του 1935.

(*) Η πρώτη εγκύκλιος σχετικά με την οργάνωση της αλιευτικής πίστewς από την ΑΤΕ, σε εκτέλεση του ν. 15)11)1935 (ΦΕΚ Α/568/1935) εκδόθηκε το 1937 και υποδεικνύεται η ενίσχυση κυρίως των συνεταιρικών οργανώσεων των αλιέων. (βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 142).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ (ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗ)

Έκθεση του Υπουργού Γεωργίας - καθηγητή Π. Δεσκάζου.

Ποιά ήταν η γεωργοοικονομική κατάσταση το 1934/1935, ποιά ήταν η βαθμιαία εξέλιξη μέχρι τότε, ποιά τα βασικά αγροτικά προβλήματα το 1935 και ποιές οι προοπτικές για το μέλλον, περιγράφονται στην Έκθεση του καθηγητή της Ανωτ. Γεωπονικής και (μέχρι τον Μάρτιο του 1935) υπουργού Γεωργίας Π. Δεσκάζου, που δημοσιεύθηκε στο «Συνεταιριστής» 1935 σ. 127. Επειδή το κείμενο προέρχεται από πολύ θετικών άνθρωπο - επιστήμονα και επειδή το έτος 1935 είναι σταθμός για την μετέπειτα ανάπτυξη μέχρι την ξηνική κατοχή, δίνουμε στη συνέχεια αραιετές σελίδες από το σχετικό κείμενο (παραλείποντες κυρίως τα ιστορικά και τις φυσικές συνθήκες), στοιχεία που έχουν άμεση σχέση με τη δραστηριότητα γενικότερα και τα προβλήματα:

«...Η Έλλάς όθεν σήμερον είναι χώρα κατ' έξοχήν διατετημένη εις μικροτάτας κυρίως ιδιοκτησίας και κατέχει ελάχιστα κτήματα μεγαλύτερας έκτασεως και ταύτα ουχί μεγαλύτερας κατά κανόνα των 1.000 στρεμμάτων. Μόνον τὰ 0,15% του συνόλου των αγροτικών ιδιοκτησιών υπερβαίνουν τα 1.000 στρέμματα. Άπαν σχεδόν τὸ υπόλοιπον τμήμα τῆς καλλιεργησίμου ἐκτάσεώς της καὶ τῶν βοσκῶν ἀνήκουσιν εἰς μικροϊδιοκτητίας γεωργούς καὶ ἐπαγγελματίας μὲ πενιχρὰ μέσα καὶ περιορισμένην γενικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν μὲρρωσιν, ἀλλὰ ἐξαιρετικὰ λιτοδαίτους, εὐφυεῖς καὶ δραστηρίους, σχεδόν κατὰ κανόνα καὶ μὲ ἀρκετὴν ὄρεξιν πρὸς ἐργασίαν.

Οικονομικῶς ἡ Έλλάς στηρίζεται κυρίως εἰς τὴν γεωργικὴν, κτηνοτροφικὴν καὶ δασικὴν παραγωγὴν της. Ἐκ τῶν ἐκμεταλλεύσεων της τούτων ἀποκομίζει ἐτησίως τὰ 45—50 τοῖς 100 περίπου τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματός της ἀνερχομένου εἰς 47 δισεκατομμύρια δραχμῶν περίπου ἐτησίως. Ἐκ τῶν εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰδῶν εἰς τὴν Έλλάδα κατὰ μὲν τὸ 1930 τὰ γεωργικὰ προϊόντα ἀνῆρχοντο εἰς τὰ 31%, κατὰ δὲ τὸ 1933 εἰς τὰ 23,5%. Ἐκ τῶν εἰδῶν τέλος, τὰ ὁποῖα ἐξάγει ἡ Έλλάς εἰς τὸ ἐξωτε-

ρικὸν τὰ 80% περίπου εἶναι γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς προελεύσεως.

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀναλογίας τοῦ ποσοστοῦ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ της ἔναντι τοῦ συνόλου, καταδεικνύεται ἡ ἐξαιρετικὴ σημασία τῆς ἐγγείου παραγωγῆς διὰ τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ διὰ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Έλλάδος καὶ διὰ τὴν ζωὴν αὐτὴν τοῦ τόπου.

Καίτοι δὲ οἱ φυσικοὶ ὄροι τῆς Έλλάδος, ὁ ἐφοδιασμός τῶν ἀγροτῶν εἰς κεφάλαια, ἡ διάθεσις τῶν ἐκλεκτῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, ὡς καὶ αἱ κοινωνικαὶ συνθήκαι αὐτῆς ὑπῆρξαν καὶ εἶναι ἀκόμη ἐν μεγάλῳ μέτρῳ ἀπὸ ἐτῶν ἤδη οὐχὶ εὐμενεῖς διὰ τὴν ἀγροτικὴν παραγωγὴν, ἐν τούτοις εἶναι λίαν ἀξιοσημείωτος ἡ ἀναπτυχθεῖσα οἰκονομικὴ δραστηριότης τῶν ἀγροτῶν μας, ἐφ' ὅλων τῶν πεδίων τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἐλευθέρου βίου τῆς Έλλάδος καὶ ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα δεκαπέντε ἔτη, ἥτοι μετὰ τὴν ἀγροτικὴν μεταρρύθμισιν (1920) καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων (1923).

Ἴδου πρὸς ἀπόδειξιν συγκριτικοὶ τινὲς ἀριθμοὶ συγκεντρωθέντες ὑπὸ τοῦ Ἄνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τῇ βάσει ἐπισήμων στοιχείων...

Και ήδη γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Εἶναι δυνατόν νὰ καταστή ἡ Ἑλλάς αὐτάρκης εἰς γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ της;

Ἡ ἀδίστακτος ἀπάντησίς μου εἶναι: Ναί. Βεβαίως ἡ ἐπέκτασις τῶν καλλιεργείων εἰς δημιουργηθησομένους νέας γαίας ἐξ ἀποξηράνσεως λιμνῶν καὶ ἐλῶν καὶ ἐκ τῆς ἐκχερῶσεως δασικῶν ἐκτάσεων δὲν θὰ εἶναι τόσο μεγάλη εἰς τὸ μέλλον, ὥστε νὰ προκύψῃ ἐξ αὐτῆς μόνης ἀξία λόγου αὐξήσις τῆς παραγωγῆς τῶν προϊόντων τούτων ἰκανῆ νὰ συμπληρώσῃ τὰ κενὰ τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας εἰς γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Ὑπάρχει ὅμως μία ἄλλη πηγὴ πρὸς τοῦτο καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἐντατικώτερα ἐκμετάλλευσις τῆς γῆς μας...

Αἱ ἐξ ἐκχερῶσεων ἐκτάσεις νὰ δενδρφυτευθοῦν διὰ προσοδοφόρων δένδρων, διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι καταλληλότερα αὐτά.

Ἐὰν δὲ ἐξακολουθήσῃ ἐντατικῶς ὁ συνδυασμὸς τῶν ἐνεργειῶν τούτων μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων καὶ μικρῶν ἀντιπλημμυρικῶν, ἀποστραγγιστικῶν καὶ ἰδία ἀρδευτικῶν ἔργων τῆς ὑπαίθρου, ὧν τόσην ἔχει ἀνάγκη ἡ Ἑλλάς, ἡ ἔργειος παραγωγή γεωργικῆ καὶ κτηνοτροφικῆ ὑπάρχει ἡ βεβαιότης ὅτι θὰ δυναθῇ καὶ νὰ τριπλασιασθῇ καὶ νὰ τετραπλασιασθῇ ἀκόμη, ἐξασφαλίζουσα ὑπερπάρκειαν εἰς τὸν τόπον.

Ἴδου ὅθεν ποῦ κεῖται ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τῆς αὐταρκείας τῆς χώρας εἰς ἀγροτικά προϊόντα καὶ ποῖα ἡ μεγάλη ἀποστολὴ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας.

Ἄλλ' αἱ ἐπιτυχίαι τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας καὶ εἰς ποσότητα καὶ εἰς ταχύτητα βεβαίως εἶναι ἀνάλογοι πάντοτε πρὸς τὴν ἀρωγὴν καὶ τῶν ἄλλων κλάδων τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ἀλλὰ κυρίως καὶ πρὸς τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα θὰ δύναται νὰ διαθέτῃ ὁ κρατι-

κὸς προϋπολογισμὸς καὶ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα...

Ἐξ ἄλλου δὲ πάλιν ἐπιδιώκομεν νὰ ἐνισχυθοῦν καὶ οἱ ἀγρόται καὶ ἰδία μέσω τῶν συνεταιρισμῶν των, κυρίως δι' εὐθηνῶν μεσοπροθέσμων καὶ μακροπροθέσμων δανείων ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ἵνα δύναται νὰ ἐφαρμόζουσι τὰς ὑποδεικνυόμενας ἀρμοδίως βελτιώσεις τῶν ἐκμεταλλεύσεών των.

Εὐτυχῶς ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐσοδειῶν τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ ἡ ζήτησις τῶν γεωργικῶν προϊόντων μετὰ ἰκανοποιητικὰς τιμὰς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἔχει τονώσει οἰκονομικῶς ἀρκετὰ τοὺς ἀγρότας μας, ὥστε νὰ εἶναι οἱ οἱ εἰς θέσιν νὰ ἀκολουθήσουν βελτιωμένον πρόγραμμα ἐκμεταλλεύσεως τοῦ κλήρου των καὶ ἐντατικώτερον...

Τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας ἐπεδίωξε καὶ θὰ ἐπιδίωξη:

1) Νὰ ἐπεκταθῇ ἡ καλλιέργεια, κατὰ τὸ δυνατόν εὐρύτερον καὶ ἐπὶ τῶν ἀγρονομηθέντων γαιῶν καὶ τῶν μονίμων πεδινῶν λειβαδίων καὶ βοσκῶν.

2) Νὰ καλλιεργοῦν οἱ ἀγρόται τὰ κτήματα τῶν κλήρων των διὰ ποικίλων προϊόντων (πολυκαλλιέργεια) καὶ ἐντατικώτερον ἢ τὸν τρόπον καὶ νὰ μὴ ἐξασκοῦν ὡς συνήθως συμβαίνει σήμερον, μονοκαλλιέργειας, ἤτοι νὰ μὴ περιορίζονται εἰς τὴν καλλιέργειαν ἑνὸς προϊόντος μένον π.χ. ἢ σίτου, ἢ γενικῶς σιτηρῶν ἢ καπνοῦ, ἢ βάμβακος, ἢ σταφίδων, ἢ ἀμπέλων κ.λπ., ἀλλὰ πολλῶν ταιούτων ταυτοχρόνως. Οὕτω διὰ τῆς πολυκαλλιέργειας θὰ ἔχουν μᾶλλον ἐξησφαλισμένην τὴν συντήρησιν των, παραλλήλως δὲ καὶ ἰκανοποιητικώτερας στρεμματικὰς ἀποδόσεις.

3) Νὰ συνθίσουν οἱ ἀγρόται, εἰ δυνατόν, γενικῶς μετὰ τῶν κυρίων ἀσχολιῶν των καὶ εἰς τὴν ἐξάσκησιν καὶ βοηθητικῶν κλάδων ἀγροτικῶν καὶ βιοτεχνικῶν, σηροτροφίας, μελισσοκομίας, κουνικλοτροφίας, οἰκιακῆς κτηνοτροφίας ἀγελάδων, χοίρων, αἰγῶν, προβάτων, καλ-

λιεργείας κηπουρικῶν καὶ δενδροκομικῶν προϊόντων, καθαοπλεκτικῆς κ.λπ., διὰ τῶν ὁποίων θὰ παράγουν οὗτοι, ἀφθονώτερον τὰ μέσα συντηρήσεως των καὶ θ' ἀποκομίζουν πρόσθετον εἰσόδημα. Οὕτω δὲ θὰ εὐρίσκουν πρόσθετον ἀπασχόλησιν καὶ αἱ ἐργατικαὶ χεῖρες τῶν γυναικῶν, παιδῶν, γερόντων καὶ ἀναπήρων ὡς καὶ τῶν ἀνδρῶν, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς σχολῆς τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν.

4) Νὰ λάθουν τὸ ταχύτερον οἱ ἀγρόται τὸν ὀριστικὸν κλῆρον των καὶ κατὰ τὸ δυνατόν εἰς ἓν συγκεντρωμένον τεμάχιον γῆς τῆς αὐτῆς ποιότητος, διὰ νὰ ἀγαπήσουν τὴν γῆν των, ὡς ἀπόλυτοι πλέον κύριοι αὐτῆς, καὶ διὰ νὰ ἐπιδιώξουν νὰ ἐκμεταλλευθῶν αὐτὴν ἐντατικώτερον καὶ οἰκονομικώτερον. Τὸ σύστημα τοῦ συγκεντρωμένου ἐνιαίου κλήρου ἐφαρμόζεται ἤδη εἰς τὰς ἀποξηραινόμενας γαίαις τῆς πεδιάδος Θεσσαλονίκης.

5) Νὰ ἐφαρμοσθῇ κατὰ τὸ δυνατόν εὐρύτερον καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἐφ' ὅσον θὰ συναίνῃ ἡ πλειοψηφία τῶν κληρούχων ἐκάστου χωρίου, ὁ ἀναδασμὸς τῆς γῆς, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς χορηγήσεως τελικῶς εἰς ἕκαστον ἀγρότην ἐνὸς συγκεντρωμένου κλήρου γῆς ἐναντι τῶν πολλῶν τεμαχίων αὐτῆς, τὰ ὁποῖα ἔχει λάθει κατὰ τὰς γενομένας διανομὰς τῶν μεγάλων κτημάτων.

6) Νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸ μέλλον τὴν ἐξαγορὰν τοῦ σίτου διὰ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς προστασίας τῆς ἐγχωρίου σιτοπαραγωγῆς (ΚΕΠΕΣ), ἐπεκτείνουσα κατὰ τὸ δυνατόν τὴν συγκέντρωσιν, διὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, καὶ εἰς ἄλλα προϊόντα, ἵνα καταπολεμήσῃ τὴν μονοκαλλιέργειαν καὶ ἐνισχύσῃ τὰς προσιπαθείας πρὸς ἐντατικώτεραν καλλιέργειαν τῆς γῆς καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς κτηνοτροφίας.

7) Νὰ περατώσῃ τὰ ἀντιπλημμυρικὰ καὶ ἀρδευτικὰ ἔργα τῆς Θεσσαλίας καὶ Βοιωτίας καὶ τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα τῆς

Μακεδονίας. Διὰ τῶν τελευταίων τούτων θὰ εἶναι δυνατόν ν' ἀρδευῶνται πλέον τοῦ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου στρεμμάτων γῆς μὲ μετριωτάτας σχετικῶς δαπάνας.

8) Νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐντατικῶς τὴν ἐκτέλεσιν μικρῶν ἀντιπλημμυρικῶν, ἀπαστραγγιστικῶν καὶ ἀρδευτικῶν ἔργων, ὡς καὶ νὰ προωθήσῃ τὰς ἀνορύξεις ἀρτεσιανῶν καὶ κοινῶν φρεάτων εἰς τὰς ἐκτάσεις τῶν χωρίων.

9) Νὰ ἐξακλουθήσῃ συντόμως τὸ ἔργον τῶν προστατευτικῶν ἀναδασώσεων καὶ τῆς διευθετήσεως τῶν χειμάρρων, οἱ ὁποῖοι ἐπιφέρουσι σοβαρωτάτας ζημίας ὑπολογιζομένης εἰς 600 ἑκατομμύρια τουλάχιστον δραχμῶν κατ' ἔτος εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν οἰκονομίαν ἐν γένει τῆς Χώρας.

10) Νὰ ρυθμίσῃ, κατὰ μελετημένον σύστημα καὶ ἐπιστημονικὸν ρυθμὸν, τὸ τόσο σπουδαῖον ἔργον τῶν σταθμῶν τεχνικῆς ἐρεῦνης τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας, ἵνα ὡς ἀψευδῆς πλέον ὁδηγὸς δημιουργηθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Γεωπονικὴ Ἐπιστήμη.

11) Νὰ προβῇ εἰς τὴν ἑναρξιν τῆς γεωργοοικονομικῆς ἐρεῦνης τῆς Χώρας πρὸς χάραξιν μελλοντικῶς σταθεροῦ προγράμματος ἐνεργείας τοῦ Κράτους πρὸς βελτίωσιν τῶν κλάδων τῆς ἐγγείου παραγωγῆς...

12) Νὰ ἰδρῶσῃ κτηνοτροφικὰ κέντρα καὶ κτηνοτροφικῶς σταθμοὺς ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐπιλογῆς τῶν ἀρίστων ἐντοπίων κτηνῶν ἀναπαραγωγῆς πρὸς μελλοντικὴν βελτίωσιν τῶν ἐντοπίων γενεῶν διὰ μεταγενεστέρως διαδόσεως αὐτῶν ἀνὰ τὴν χώραν.

13) Νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς σταθμοὺς ἐπιθητόρων διὰ νέων κτηνῶν ἀρρένων καὶ θηλέων πρὸς βελτίωσιν τῶν γενεῶν αὐτῶν.

14) Ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν καὶ τῆς Φιλίππου Ἐνώσεως νὰ βελτιώσῃ τὴν ἵπποπαραγωγήν τῆς Θεσσαλίας καὶ ἄλλων βορείων

έπαρχιων, ως και της Ήλειας.

15) Νά ένισχύση τήν κτηνοτροφικήν υπηρεσίαν διά προσθέτου προσωπικού, ίδρύον ένδεχομένως Ἀνωτέραν Κτηνιατρικήν Σχολήν, ἐπίσης λοιμοκαθαρθήρια καί νοσόκομεῖα κτηνῶν καί ένισχύον τὰ ἐπιστημονικά ἰδρύματα.

16) Νά ένισχύση τὸ ἐμπόριον τῆς ἐξαγωγῆς νωπῶν σταφυλῶν, ὀπωρῶν καί λαχανικῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

17) Νά ένισχύση καί ὀργανώση τὸ δασικόν προσωπικόν, ὥστε νά μετριάσθοῦν αἱ ζημίαι τῶν δασῶν ἐκ πυρκαϊῶν, καταστρεπτικῶν βοσκήσεων καί παρανόμων ὑλοτομιῶν καί ἐκχερσώσεων καί ἐκ τῶν χειμάρων καί νά ἐπεκταθοῦν αἱ ἀναδασώσεις εὐρύτερον.

18) Νά συστηματοποιήση καί ένισχύση τήν φυτοπαθολογικήν υπηρεσίαν καί τὸ ἔργον τῶν Ταμείων Προνοίας Ἐλαιοπαραγωγῆς πρὸς ἀποτελεσματικὴν καταπολέμησιν τοῦ δάκου καί ἄλλων νόσων τῆς ἐλαίας, τῆς ψωριάσεως τῶν ἐσπεριδοειδῶν καί πολλῶν νόσων τῶν ἄλλων προϊόντων.

19) Νά ὀργανώση, νά ένισχύση καί συστηματοποιήση τὸν ἔλεγχον τῶν αὐτονόμων ὀργανισμῶν σταφίδος, σύκων, καπνοῦ, βάμβακος, κίτρων, καί οἴνων, ὥστε νά ἐκπληροῦται πλήρως ὁ σκοπὸς αὐτῶν.

20) Νά ἐπεκτείνη καί ένισχύση τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς, τὰς ἐνώσεις, ὀμοσπονδίας, καί συνομοσπονδίας αὐτῶν, ένισχύον τὸ συνεταιριστικόν πνεῦμα πανταχοῦ τῆς ὑπαίθρου μεταξὺ τῶν ἀγροτῶν μας.

21) Νά ὀργανώση ἐπὶ τὰ βελτίω καί ένισχύση γενναίτερον ἀναλόγως τῆς ἀποδόσεως τῶν, τὰ γεωργικά ἐπιμελητή-

ρια, τὰς γεωργικὰς ἐταιρείας, τοὺς γεωργικοὺς συνδέσμους καί συλλόγους, ὡς καί τὰς φιλοδασικὰς ἐταιρείας, συνδέσμους καί συλλόγους καί τὰς λαϊκὰς ἀγροτικὰς βιβλιοθήκας.

22) Νά βελτιώση τὸ σύστημα τοῦ προπαγανδισμοῦ τῶν γεωργικῶν βελτιώσεων καί τῆς γεωργικῆς καί δασικῆς ἐκπαιδεύσεως καί κυρίως τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ὡς καί τῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως τῶν ἠλικιωμένων γεωργῶν, διὰ τῆς ένισχύσεως τῶν κυριακῶν καί μεταθρατικῶν σχολείων, ὡς καί διὰ τῶν προτύπων κτημάτων καί κήπων, ἀγροκηπίων, γεωργικῶν σταθμῶν, γεωργικῶν ταμείων, γραφείων βελτιώσεως παραγωγῆς, σταθμῶν καλλιτερεύσεως φυτῶν, σταθμῶν διανομῆς ἐκλεκτῶν σπόρων, κέντρων καθαρισμοῦ καί ἀπολυμάνσεως σπόρων κ.λπ.

23) Νά προπαρασκευάση συντόμως καί ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τοῦ ζητήματος, δι' ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν καί μελετῶν, διὰ φυτωρίων κ.λπ., τὸ ἔδαφος τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἐξαπλουμένης πρὸς τὰ νότια καί κυρίως ἀμπελοργικὰ κέντρα τῆς Ἑλλάδος φυλοξήρας τῆς ἀμπέλου.

24) Νά διευκολύνη τὴν ἐξαγωγήν καί νά βελτιώση τὰς τιμὰς τῶν προϊόντων διὰ τῆς συμβολῆς του εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἀγορανομίας, τῶν συμβάσεων, ἀνταλλαγῶν, περιορισμῶν εἰσαγωγῶν, ὑποδείξεων δασμολογικῶν ὡς καί νά ἐπιτύχη δικαιοσύνην διὰ τῶν ὑποδείξεων ἐπὶ φορολογικῶν θεμάτων.

25) Νά βελτιώση τὴν ἀγροτικὴν ἀσφάλειαν ἐν συνεργασίᾳ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν.

Ἀθῆναι Φεβρουάριος 1935. («Συνεταιριστής» 1935, σ. 127).

Ἀπὸ τὸ σοβαρὸ αὐτὸ κείμενο προκύπτει πόσα προβλήματα καὶ πόσες ἐλλείψεις ὑπῆρχαν καὶ συνεπῶς πόσα ἐπρεπε νὰ γίνουν γὰρ νὰ βελτιωθῆ ἡ κατάστασις.

Ἡ κατάστασις τὸ 1935 εἰδικὰ στὶς αγροτικὰς περιφέρειας.

Ἀναλυτικὸ κείμενο με πληροφορίας καὶ διαπιστώσεις τοῦ νέου Διοικητῆ ΑΤΕ Ἀνδρ. Λαμπροπούλου ἐπευτα ἀπὸ περιοδεῖα του ἀπὸ Θεσσαλονίκη μέχρι Ορεστιά-

δα δημοσιεύεται (κατά Νομούς) στην εφημ. «Πρωΐα» Αθηνών και αναδημοσιεύεται από «Συνεταιρισμένη Θράκη» τ. 41) 43 του 1935. Επίσης το περιοδικό «Συνεταιρισμένη Θράκη» στο τ. 41) 43 του 1935 δημοσιεύει απάνθισμα από δημοσιεύματα διαφόρων εφημερίδων Αθηνών και επαρχιών από τα οποία διαφαίνεται η οικονομική κλπ. κατάσταση στην Ελλάδα με βελτίωση της γεωργίας και χαλάρωση της βιομηχανίας αλλά και τα υπάρχοντα αγροτικά προβλήματα.

Άλλα προβλήματα:

— Το ζήτημα των αγροτικών χρεών. Κινητοποιήσεις σε διάφορα μέρη της Ελλάδας σχετικά με το βασικό αυτό θέμα.

— Η Οργάνωση των Ουνοπαραγωγών. Ιστορική επισκόπηση. Σχέδιο για Συνεταιριστικό Πανελλήνιο Οργανισμό Προστασίας Αμπελουργικών Προϊόντων (ΠΟ ΠΑΠ) και Πανελληνίου Ενώσεως Οίνου. Πλεονεκτήματα. Βλ. κείμενο Θ. Σκαλιού («Συνεταιριστής» 1935 σ. 68).

— Τα Γεωργικά Επιμελητήρια. Το πρώτο Συνέδριο των 34 λειτουργούντων τότε Επιμελητηρίων, Αθήνα 2.2.1935 (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 141). Με τα Γεωργικά Επιμελητήρια και κυρίως αυτό της Αττικοβοιωτίας και την υποστήριξη αγροτικών προβλημάτων των ασχολείται με ενθουσιασμό ο γεωπόνος Ι. Αφεντάκης (κυρίως για το Κοπαϊδικό, βλ. βιβλ. βλ. πιστοποιητικά του 1935 στην έκδοση Ι. Αφεντάκης σ. 13/14).

— Το πρώτο Πανελλήνιο Γεωπονικό Συνέδριο, Θεσσαλονίκη 11.2.1935. Θέματα - Ομιλητές, βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 142.

— Η προστασία της αυτοπαραγωγής. Ιστορικά της συνεταιριστικής κινήσεως στη Θεσσαλία. Βλ. κείμενο Χρ. Παπακωνσταντοπούλου «Συνεταιριστής» 1935 σ. 107.

— Η τροποποίηση της νομοθεσίας για την ΚΕΠΕΣ. Μεταξύ άλλων κατάργησαν την αντιπροσώπευση των συνεταιριστικών οργανώσεων στο Δ.Σ. της. Παραιτηθέντος του Γεν. Γραμμ. Υπ. Γεωργίας και Προέδρου της ΚΕΠΕΣ Γ. Παμπούκα διωρίσθη στις θέσεις αυτές ο Β. Κριμπάς. («Συνεταιριστής» 1935 σ. 172).

— Μακρές και επίπονες διαπραγματεύσεις της αντιπροσωπευτικής Επιτροπής των Ενώσεων (Δ. Κουκουρίκος, Μ. Ευστρατιάδης, Χρ. Κρητικός, Η. Τσακανίκας, Β. Γιαντζής), και της ΚΕΠΕΣ για τη συγκέντρωση του σίτου κατά το 1935. Για όσα αποφασίστηκαν τελικά βλ. παραπάνω στο Υποκεφ. ΣΤ στις Ενώσεις Συνεταιρισμών και περιοδ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 189.

— Στο Γεωργικό Επιμελητήριο Ροδόπης εξελέγησαν: Για την περιφέρεια Στανουπόλεως οι Αλεξ. Μπαλτατζής (παμφηφεί) και Ιωαν. Καραμπατζάκης. Για την περιφέρεια Εβάνθης οι Αθ. Ζάϊκος Πρόεδρος της Ενώσεως και Χρ. Κλιάφας Πρόστ. Ε.Σ. της Ενώσεως (και άλλοι).

— Τα σταφιδικά μέτρα του ΑΣΟ για την περίοδο 1935/36 (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 220, 233).

— Καλή η καπνική κατάσταση. Επισκόπηση του καπνικού από τον Αλ. Μπαλτατζή («Συνεταιριστής» 1935 σ. 223). Τα μέτρα και τα αιτήματα: Όπως γράφει τότε ο Αλ. Μπαλτατζής με πλήρη γνώση του καπνικού:

«...Η έφεταιινή έσοδεία καπνού τής κή, καθ' όσον από τής ποσοτικής πλευ-
Χώρας μας απέβη άρκετά ίκανοποιητι- ράς άνερχομένη εις 35 έκατ. περίπου

οκάδες εύρισκεται εις κανονικά επίπεδα μη υπερβαίνουσα την μέσην έτησίαν μας παραγωγήν, από δε ποιοτικής απόψεως εύρισκεται εις καλήν κατάστασιν.

Η κίνησις τών καπνικών μας αποθεμάτων, τόσον τών έμπορικών, όσον και τών παραγωγικών τοιούτων παλαιότερων έτων εύρισκεται εις απόλύτως ευχάριστον κατάστασιν...

Κατά τό έτος 1935 έσυνεχίσθη ή πώλησις τών παραγωγικών καπνών του έτους 1934 διατεθέντων τούτων έξ ολοκλήρου εις τό έμπόριον. Έκ τών οκάδων εις ό ποσόν άνήλθε ή παραγωγή του έτους 1934 μέχρι τής 1ης Αυγούστου 1935 έπωλήθησαν 30.593.128 οκάδες παραμένοντος ύπολοίπου 700.994. Τό ποσόν τουτο άσήμαντον αυτό καθ' έαυτό έμειώθη έτι περισσότερον κατά τούς δύο τελευταίους μήνας. Τα Κρατικά κανά κατά την αυτήν περίοδον διετέθησαν σχεδόν έξ ολοκλήρου, έφ' όσον πραγματοποιηθούν οι όροι τής ανταλλαγής τής τελευταίας πωλήσεως εις τόν οίκον Ρεμτομα, τό δε έναπομένον ύπόλοιπον έξ 1.500.000 οκάδων δύναται ευχερώς ν' απορροφηθή υπό τής Διεθνούς Καπνοβιομηχανίας και ίσως μέχρι τέλους του τρέχοντος έτους.

Όσον άφορά την εξαγωγικήν μας κίνησιν, αυτή έσημείωσε κατά τό έτος 1934—35 άλματικήν, άληθώς, πρόοδον. Κατά τό καπνικόν έτος 1934—35 έξήχθησαν έξ Ελλάδος 48.349.552 χλμ. καπνού, ένω κατά τό αυτό χρονικόν διάστημα του προηγούμενου έτους ή εξαγωγή μας άνήλθεν εις 31.007.160 χλμ.

Είναι έπομένως καταφανής ή αύξησις τής εξαγωγής μας κατά τό τελευταίον έτος, ήτις δέν περιορίζεται μόνον εις την ποσοτικήν αύξησιν, αλλά και εις την αξίαν του εξαχθέντος προϊόντος. Είναι αξιοσημείωτον ότι ή εξαγωγή τών πρώτων 8 μηνών του τρέχοντος έτους άνερχομένη εις χλμ. 28.695.176 αντιπροσωπεύει αξίαν εις δρχ. 1.726.916.888 ένω κατά την αντίστοιχον περίοδον του

παρελόντος έτους έξήχθησαν χλμ. 17.757.594 αξίας δρχ. 883.430.863. Δηλαδή ένω εις ποσόν ή εξαγωγή μας ηύξήθη περίπου κατά 62%, εις δρχ. ηύξήθη περίπου κατά 100% ή μέση δε τιμή κατά χλμ. άνήλθε εις δρχ. 61.50 έναντι δρχ. 49 τής αντίστοιχου περιόδου του 1934. Έπί πλέον δέν θεωρούμεν άσκόπον ν' άναφερθώμεν και εις την σχετικώς περιορισμένην έφετεινήν παραγωγήν τών άνατλικών καπνών, τών οποίων τόν άντίκτυπον ύφίσταται και ή Έλληνική καπνοπαραγωγή. Κατά τας ύπαρχούσας πληροφορίας ή έφετεινή παραγωγή καπνού εις την Βουλγαρίαν...

...Διά νά φθάσωμεν όμως εις την σημερινήν ευχάριστον καπνικήν κατάστασιν συνετέλεσαν τόσον έξωτερικοί όσον και έσωτερικοί παράγοντες. Έξωτερικοί παράγοντες συνετέλεσαν εις την βελτίωσιν τής καπνικής μας καταστάσεως είναι κυρίως οι έξής: α) ή βελτίωσις τής οικονομικής καταστάσεως του καταναλωτικού κοινού, β) ή αύξησις τής καταναλώσεως τής βιομηχανίας τών σιγαρέττων, και γ) ό περιορισμός τής καπνοκαλλιεργείας εις όλα τά Κράτη του κόσμου και ιδίως εις την Άμερικήν. Εις τό έσωτερικόν δε άπητήθησαν θυσίαι ύλικά τεράστια, τας οποίας άτυχώς ύπέστη έξ ολοκλήρου ή Έλληνική καπνοπαραγωγή και ένα μέρος του Έλληνικού καπνεμπορίου. Αι θυσίαι ούται συνίστανται κυρίως εις τόν μεγάλον περιορισμόν τών διά καπνού καλλιεργουμένων εκτάσεων ή απόδοσις τών οποίων περιωρίσθη έτι περισσότερον λόγω τών εκάστοτε καιρικών συνθηκών και τών χαμηλών τιμών, εις άς διετέθησαν τά καπνικά αποθέματα. Μέτρα όπωσδήποτε σοβαρά τής Κυβερνήσεως, ανάλογα πρός την κρισιμότητα τών στιγμών άς διήλθε τό τόσον πλουτοφόρον έθνικόν μας προϊόν, έλάχιστα δυνάμεθα δυστυχώς νά μνημονεύσωμεν.

Έκ τούτων τά πλέον αξιοσημείωτα μέτρα είναι τ' ακόλουθα: 1) Η εξαγο-

ρὰ παρὰ τοῦ Κράτους 10 περίπου ἑκατ. χλμ. παραγωγικῶν καπνῶν. Καίτοι τὸ μέτρον τοῦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐστερήθη τοῦ ἀπαιτουμένου προστατευτικοῦ ὑπὲρ τοῦ καπνοπαραγωγῶν χαρακτηῆρος, οὐχ ἦττον ὁμως συνετέλεσεν εἰς τὴν πρόληψιν μεγαλειτέρων ζημιῶν τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας. Ἄξιζει ἐνταῦθα νὰ ἐξάρωμεν τὸν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς τελοῦσης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Κοριζῆ, ἐπιτελεσθὲν ἔργον ὅσον ἀφορᾷ τὴν συγκέντρωσιν, ἐπεξεργασίαν καὶ διάθεσιν τῶν ἐξαγορασθέντων καπνῶν. Ἀντιθέτως τὸ Κράτος δὲν ἐνίσχυσε ὅσον ἠδύνατο καὶ εἶχε καθῆκον νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἔγκαιρον καὶ ἐπωφελεῆ διάθεσιν τῶν ἐν λόγω καπνῶν ὁπότε ἡ Κρατικὴ Ἐπιτροπὴ θὰ ἐπραγματοποιούσε μεγαλύτερα κέρδη.

2) Ἡ σημαντικὴ ἐλάττωσις τοῦ καταθλιπτικοῦ καταστάματος ἐπὶ τοῦ καπνοῦ συναλλαγματικοῦ μας παρακρατήματος ὑποβοηθήσασα οὕτω τὴν διάθεσιν τῶν ἐμπορικῶν ἀποθεμάτων παλαιότερων ἐσοδειῶν. 3) Ἡ παρακολούθησις καὶ τὸνωσις τῶν ἐμπορικῶν μας ἀνταλλαγῶν δι' ὧν διευκολύνθη ἔν τιμι μέρω ἡ ἐξαγωγικὴ μας ἐπὶ τοῦ καπνοῦ κίνησις.

Ὁφείλομεν ἐνταῦθα νὰ ἐξάρωμεν τὴν ἀξιόλογον δρᾶσιν τῶν Γραφείων Προστασίας Καπνοῦ, τὰ ὁποῖα καθ' ὅλην τὴν κρίσιμον περίοδον ἦν διήλθε ὁ καπνὸς δὲν ἔπαυσαν ἐγκαίρως καὶ ἀκαταπαύστως νὰ ὑποδεικνύουν πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, Κράτος, παραγωγὴν καὶ ἐμπόριον, τὰ ἀναγκαῖα ἐκάστοτε νὰ ληφθῶσι μέτρα πρὸς προστασίαν τοῦ προϊόντος.

Πιστεύομεν ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν θὰ ἐπαναπαυθῆ ἐπὶ τῆς σημερινῆς μας αἰσιδόξου καπνικῆς καταστάσεως. Τὸ Κράτος καὶ ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι παράγοντες δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως τῶν ὅπως ἐργασθῶσιν συντόμως πρὸς λήψιν τῶν ἀπαραιτήτων ὑπὲρ τοῦ καπνοῦ μέτρων ἅτινα θὰ ἐξασφαλίσωσι

κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὸ πολυπαθὲς τοῦτο ἐθνικὸν μας προϊόν μίαν ἄγρυπνον καὶ συστηματικὴν παρακολούθησιν. Ὑπάρχουν πλεῖστοι παράγοντες δυνάμενοι νὰ μᾶς ἐπαναφέρουν εἰς τὸ τόσον ἐπιζήμιον καπνικὸν μας παρελθόν.

Οἱ κίνδυνοι δὲν ἐξουδετερώθησαν, οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ ἐξουδετερωθῶν ὀλοσχερῶς. Ἡ σκληρὰ πείρα καὶ τὰ διδάγματα τοῦ παρελθόντος μᾶς ὑποδεικνύουν τὴν ἀνάγκην ὅπως ἐγκαίρως λαμβάνονται τὰ ἀπαραίτητα ὑπὲρ τοῦ καπνοῦ μέτρα ὡς καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἔκτασιν αὐτῶν.

Διὰ τὴν τρέχουσαν καπνικὴν περίοδον νομιζομεν ὅτι τὸ Κράτος ἀπὸ τοῦδε πρέπει νὰ λάβῃ νομοθετικὸν μέτρον πρὸς ρύθμισιν τῆς καπνοκαλλιεργείας, ἵνα μὴ καὶ πάλιν ἡ καπνοπαραγωγὴ μας ἀλλογίτως ἐπεκταθῆ ἐπὶ μεγαλειτέρων γεωργικῶν ἐκτάσεων λόγῳ τῆς εὐχεροῦς διαθέσεως τῆς ἐφετεινῆς παραγωγῆς. Ἐπίσης ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει σοβαρῶς ν' ἀπασχοληθῆ μὲ τὰς ἐμπορικὰς μας σχέσεις μετὰ τῆς Γερμανίας ἔναντι τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλάς παρουσιάζεται ἔχουσα τὸ τεράστιον ἐνεργητικῶν τῶν 20 ἑκατ. μάρκων. Ἡ συστηματοποίησις τῶν ἀνταλλαγῶν καὶ ἡ κατὰ τρόπον συγκενρωμένον λειτουργία τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου τοῦ ἐκπροσωποῦντος τοὺς κυριωτέρους κλάδους τῆς εἰσαγωγῆς μας ἐλπίζομεν νὰ τονώσῃ περισσότερο τὸ ἐξαγωγικὸν μας ἐμπόριον γενικῶς.

Εἶναι ἀνάγκη ἐπίσης νὰ τροποποιήσῃν ἐγκαίρως οἱ προστατευτικοὶ τοῦ καπνοῦ μας νόμοι καὶ ἰδίως ὁ Νόμος 4672 περὶ ἀγοραπωλησιῶν καπνοῦ σύμφωνα πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῶν ἐνδιαφερομένων τάξεων.

Αὐτὰ εἶναι μερικὰ τῶν μέτρων, τῶν ὁποίων ἡ λήψις ἐνδείκνυται διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀμέσων τοῦ καπνοῦ ἀναγκῶν.

Ἐὰν ἀποθλέπωμεν ὁμως πρὸς τὸ ἀπώτερον καπνικὸν μας μέλλον δὲν δυ-

νάμεθα ν' αντιπαρέλθωμεν τὴν μέχρι τοῦδε ἀδιαφορίαν τοῦ Κράτους διὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ἀυτονόμου Καπνικοῦ Ὄργανισμοῦ, εἰς ὃν θὰ συνεκεντρῶντο ὅλαι αἱ καπνικαὶ λειτουργίαι τοῦ Κράτους πρὸς ἐνιαίαν καὶ εὐρυθμοτέραν διαχείρισιν τῶν καπνικῶν μας ζητημάτων. Παρὰ τὰς ἀπὸ ἐτῶν ἐπισήμους τοῦ Κράτους ὑποσχέσεις περὶ ἰδρύσεως ἐνὸς τοιούτου προστατευτικοῦ τοῦ καπνοῦ Ὄργανισμοῦ, δυστυχῶς οὐδὲν ἐπετελέσθη μέχρι στιγμῆς. Θὰ ἦτο περιττολογία ἐὰν ἐτονίζαμεν ἰδιαίτερος τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦτου διὰ τὴν τύχην τῆς Ἑλληνικῆς καπνοπαραγωγῆς. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁ καπνοπαραγωγικὸς μας κόσμος μετ' ἰδιαίτερας ἐπιμονῆς ἐπεζήτησε τὴν σύστασιν ἐνὸς τοιούτου Ὄργανισμοῦ διὰ τῶν ἐκάστοτε καπνοπαραγωγικῶν συνεδρίων καὶ ἄλλων συσκέψεων. Τὰ τελευταῖα θλιβερά διὰ τὸ Ἔθνος μας γεγονότα, τῶν ὁποίων ἡ τραγικωτέρα φάσις τόσον κατὰ ὅσον καὶ μετὰ ταῦτα ἐπαίχθη εἰς τὰ κατ' ἐξοχὴν καπνοπαραγωγικὰ διαμερίσματα τῆς Βορείου Ἑλλάδος ἐπέφεραν μίαν χαλάρωσιν εἰς τὰς ζυμώσεις καὶ ἐπιδιώξεις τῶν καπνοπαραγωγικῶν μας ὀργανώσεων. Ἡ παρατηρηθεῖσα χαλάρωσις ἴσως νὰ ὀφείλεται καὶ ἐν τίνι μέτρῳ εἰς τὴν καλὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος καπνικῆν μας κατάστασιν. Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνο οἱ καπνοπαραγωγοὶ οἱ ζητήσαντες τὴν σύστασιν τοῦ Καπνικοῦ Ὄργανισμοῦ. Τὰ Γραφεῖα Προστασίας Καπνοῦ, αἱ ὑπηρεσίαι τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων, ἐξέχοντες ἐπιστημονικοὶ οἰκονομικοὶ καὶ πολιτικοὶ παράγοντες τῆς χώρας ἐτάχθησαν ὑπὲρ τῆς συστάσεως τοῦ Ὄργανισμοῦ τοῦτου. Καὶ τὸ Κράτος πέραν τῶν ὑποσχέσεων καὶ ἐνὸς ἀτελοῦς σχεδίου τοιούτου Ὄργανι-

σμοῦ οὐδὲν μέχρι στιγμῆς ἐπραξεν.

Πάντως εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ καπνοπαραγωγικὸς κόσμος λίαν συντόμως θὰ ἐπανέλθῃ ἐντονώτερος εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ πρὸς λήψιν μέτρων σοβαρῶν διὰ τὴν προστασίαν τοῦ καπνοῦ καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ αὐτὸν θὰ εἶναι πλέον ἀτεγκτος μὴ ἀνεχόμενος τὴν ὑφισταμένην ἀβεβαιότητα καὶ ἐκκρεμότητα ἐπὶ τόσον κεφαλαϊώδους σημασίας αἰτήματός του.

Τὸ Κράτος ἐκαρπώθη ἀπὸ τὸν Καπνὸν κατὰ τὸ λήξαν καπνικὸν ἔτος Συνάλλαγμα ἀξίας 2.868.202.062 δρχ. ἔναντι 1.676.827.645 τοῦ προηγουμένου ἔτους. Χάρις εἰς τὴν ποιοτικὴν του πρὸ παντὸς ἀνωτερότητα ἀποτελεῖ τὴν πλέον πλουτοφόρον ἐθνικὴν μας πηγὴν, ἥτις καταλλήλως καλλιεργουμένη δύναται νὰ ἐπαυξήσῃ τὸν κύκλον τῆς καταναλώσεώς του εἰς τὴν Διεθνή Καπναγοράν. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἔχει ἀνάγκη συστηματικῆς προστασίας καὶ χειραγωγήσεως.

Ἡ συμβολὴ τοῦ καπνοῦ εἰς τὴν ἐν γένει οἰκονομικὴν ἰσοροπίαν τῆς Χώρας εἶναι ἤδη σημαντικώτατη, διὰ τοῦ καπνοῦ δὲ ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν σταθερότητα τοῦ ἐθνικοῦ της νομίσματος ν' αὐξήσῃ τὴν καταναλωτικὴν ἱκανότητα μεγάλου τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ της καὶ νὰ γνωρίσῃ ἡμέρας οἰκονομικῆς ἀνέσεως καὶ προόδου.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι τὸ Κράτος θὰ κατανοήσῃ ἐὰν δὲν τὸ κατενόησε εἰσέτι τὴν μεγάλην τοῦ καπνοῦ σημασίαν διὰ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ κάθε μέτρον δυνάμενον νὰ προάγῃ τὴν παραγωγὴν καὶ διάθεσιν τῶν καπνῶν μας, χάριν τόσον τῆς ἰδιωτικῆς ὅσον καὶ τῆς Ἑθνικῆς μας εὐημερίας».

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Η κίνηση των Αστικών Συνεταιρισμών κατά το 1935.

Είδη	Ιδρύσεις	Διαλύσεις	Υπάρχοντες τέλος έτους
Πιστωτικοί	—	—	74
Πωλήσεως	—	—	3
Παραγωγικοί-Εργασίας	368	5	1.544
	(οι 8 Ενώσεις)		(Οι 31 Ενώσεις)
Καταναλωτ.-Προμηθ.	12	1	442
Οικοδομικοί	63	—	915
Διάφοροι (*)	20	—	85
	<hr/> 463	<hr/> 6	<hr/> 3.063

Α ν α κ ε φ α λ α ι ω τ ι κ ά η κίνηση των αστικών συνεταιρισμών από το 1929 μέχρι 31.12.1935 είναι η ακόλουθη κατά τα επίσημα στοιχεία (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 107). (Βλ. πίνακα στην επόμενη σελίδα).

— Οι Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί. Το θέμα της κατοικίας ιστορικά και παγιά-ομα. Η μικρή ελληνική κίνηση. (βλ. κείμενο Π. Βασιλακοπούλου, «Συνεταιριστής» 1935 σ. 75).

— Οι Οικοτεχνικοί συνεταιρισμοί. Μικρή η ανάπτυξίς τους παρά την αναγκαιότητά τους. Στοιχεία (βλ. κείμενο Δ. Θ. Πάνου, «Συνεταιριστής» 1935 σ. 77).

— Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί. Εξέλιξη στην Ελλάδα στα θέματα της αλιείας και συνεταιρισμών. Μικρή η ανάπτυξη. Λόγοι: έλλειψη συστηματικού ενδιαφέροντος της Πολιτείας για βοήθεια και παρακολούθηση, τρόπος ασκήσεως αλιευτικού επαγγέλματος. Ο αλιευτικός Συνεταιρισμός Μυτιλήνης. Προοπτικές (βλ. κείμενο Σπ. Τσακιάκη «Συνεταιριστής» 1935 σ. 79). Για τους αλιευτικούς που ιδρύθηκαν το 1935 (αλλά δυστυχώς αδράγησαν σύντομα) και για τον Αλιευτικό Συνεταιρισμό Χίου, που λειτουργούσε και το 1949 βλ. «Συνεταιριστής» 1949 σ. 10.

— Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί. Ιστορική ανασκόπηση περί των αστικών και ειδικότερα των καταναλωτικών. Κίνηση αναξία λόγου κυρίως από την αδιαφορία υπαλλήλων και εργατών. Άλλα αίτια: Αδιαφορία του Κράτους (βλ. κείμενο Θ. Τζωρτζάκη, «Συνεταιριστής» 1935 σ. 80). Στην ανάγκη των καταναλωτικών συνεταιρισμών αναφέρεται και ο Στ. Μακράκης σε μετάφραση αξιόλογου κειμένου του L. TARDY για τον GIDE («Συνεταιριστής» 1936 σ. 136).

— Φωτογραφία Δ. Σ. Καταναλωτικού Συνεταιρισμού Ρόταντέιλ (1844). Φαίνονται αξιόλογα πρόσωπα, όχι τόσο φτωχοί και απλοί όπως γράφεται. Βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 83.

— Αστικοί Συνεταιρισμοί στην Κρήτη. Αξιόλογος Οικοδομικός Συνεταιρισμός

(*) Για τους αλιευτικούς βλ. και στους γεωργικούς (Υποκ. Δ).

Πολύς εμφάνισή τους υπό του Γπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Γενικών Διοικήσεων εγκειρμένους ασπικούς Συνεταιρι-
σμούς από 1 Ιανουαρίου 1980 και εφεξής κατ' έτη και κατηγορίας ως και τους προδιδάχοντες τοιάτους.

Έτος εγκρίσεως	συνεταιρισμοί εργαίας	Προμηθείας και Καταναλώσεως	Αλληλεσφαιρίας & αποταμίσεως	Αισθητικοί	Κοινής χρήσεως προϊόντων	Οικοδομικοί και εργοληπτικοί	Ιστορικοί	Κατοικίας Ιδιωτών	Κατοικίας Δημοσ. υπαλ.	Διαφοροι (Συγκοινωνίας εκδοτικοί, πτη- νοτροφικοί κλπ.)	Ενώσεις Συν. σπών	Σύνολον
1920 (Προδιδάχοντες)	650	306	—	—	—	—	66	463	33	24	—	1.542
1980	21	24	—	—	—	—	1	—	36	9	—	91
1981	41	44	4	1	1	8	4	20	40	1	5	169
1982	51	22	—	12	1	13	1	16	20	6	1	143
1983	138	23	—	2	1	2	1	8	50	6	1	232
1984	233	12	—	9	—	1	1	17	125	15	16	429
1985	353	12	3	7	—	—	—	22	41	17	8	463
Σύνολον	1.487	443	7	31	3	24	74	546	345	78	31	3.069
Αφαρμόγεται οι διαλυ- θέντες το 1985	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Υπόλοιπον 31.12.85	1.482	442	7	31	3	24	74	546	345	78	31	3.063

Καταστηματαρχών Χανίων (1926). Με δικά του κεφάλαια και δάνεια ανήγειρε 61 καταστήματα 8.500 τμ. (Βλ. κείμενο Εμμ. Σχάρκου, «Συνεταιριστής» 1935 σ. 111).

— Αστικός Συνεταιρισμός προς ενίσχυση των επτανησιακών μελετών ιδρύθηκε στην Κέρκυρα («Συνεταιριστής» 1935 σ. 141).

— Υπαγωγή αστικών συνεταιρισμών στο Υπουργείο Εργασίας (ΦΕΚ 543/1935).

— Βλ. και στο Υποκεφ. Β' σχετικά νομοθετήματα που αναφέρονται στους αστικούς συνεταιρισμούς.

Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί. Συνεταιριστικόν Ιχθυοτροφείο λιμνοθαλάσσης Μεσολογγίου.
Εργασίαι για παγίδευση ιχθύων

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Οι Συνεταιριστικοί Υπάλληλοι. Σημασία τους. Ανάγκη ενισχύσεως τους ηθικώς και οικονομικώς για να παραμείνουν και να εργάζονται αποδοτικά και να στηρίζουν την κίνηση (Βλ. κείμενο Χρ. Ταρζάκη, «Συνεταιριστής» 1935 σ. 70).

Η εξέλιξη των ζητημάτων των συνεταιριστικών υπαλλήλων (Βλ. κείμενο Θ. Τ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 215). Γράφει:

«...Ὡς γνωστόν, δύο κεφαλαίωδη ζητήματα ἀπασχολοῦν κυρίως τοὺς ὑπαλλήλους. Ἡ ἐδραίωσις τῆς θέσεώς των κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀσκήσεως τῆς ὑπηρεσίας των καὶ ἡ λήψις μέτρων ἀσφαλείας ὑπὲρ αὐτῶν ὅταν ἀποχωρήσουν τῆς ἐργασίας.

Ὁ Πανελλήνιος Σύνδεσμος Συνεταιριστικῶν Ὑπαλλήλων, ὁ ὁποῖος ἐκπροσωπεῖ τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰς ὀργανώσεις ὑπαλλήλων, σὲ σχετικὸ ἔγγραφο του, σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀσφαλίσεως, εὕρισκε συμφέρουσαν τὴν ἴδρυσιν Ταμείου Προνοίας, ἀποδέχεται δὲ βασικῶς τοὺς διαγραφομένους εἰς τὸ ἔγγραφο τῆς Ἀντιπροσωπείας ὅρους συγκροτήσεως καὶ λειτουργίας αὐτοῦ.

Ἡ Πανελλήνιος Συνομοσπονδία τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ὁποίας περιῆλθε μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς (Μάρτιος 1935) καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἦλθεν εἰς συνειννοήσεις μετὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς διὰ τὴν περαιτέρω προώθησίν του πρὸς ταχεῖαν καὶ ἱκανοποιητικὴν ἐπίλυσιν αὐτοῦ. Ἡ Τράπεζα... ἔδειξε ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὰ ὑπαλληλικά ζητήματα. Ἀπὸ αὐτὴν ἄλλως τε ἐξαρτᾶται κατὰ μέγιστον μέρος ἡ ἱκανοποιητικὴ ἐπίλυσις αὐτῶν.

Ἡ Συνομοσπονδία διετύπωσε πρὸς τὴν Τράπεζαν καὶ ἐγγράφως τὰς σκέψεις τῆς σχετικῶς μὲ τὸν περαιτέρω χειρισμὸν τῶν ὑπαλληλικῶν ζητημάτων. Ἡ κορυφαία συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις ἐπρότεινε εἰς τὴν Τράπεζαν ἵνα αὕτη συστήσῃ εἰδικὴν Ἐπιτροπὴν ἐξ ἀρμοδίων καὶ εἰδικῶν προσώπων, εἰς τὴν ὁποίαν

πλέον νὰ ἀνατεθῇ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέχρι τοῦδε δεδομένων καὶ πορισμάτων, ἡ μελέτη καὶ τελικὴ ὑπόδειξις τῶν μέσων πραγματοποιήσεως τῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν τῆς ἐδραίωσεως καὶ ἀσφαλίσεως τῆς θέσεως τοῦ συνεταιριστικοῦ ὑπαλλήλου τοῦ ὁποῖου ὡς γνωστόν τοὺς ὧμους βαρύνει κατὰ μέγα μέρος ἡ εὐθύνη διὰ τὴν ἱκανοποιητικὴν πρόδον τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως καὶ ὅστις, κατὰ συνέπειαν τούτου πρέπει διὰ νὰ ἀποδώσῃ ὅ,τι δύναται, νὰ αἰσθάνεται τὸν ἑαυτόν του ἀσφαλῆ καὶ κατὰ τὴν ἐνεργὸν αὐτοῦ δρᾶσιν καὶ ὅταν καταστῇ ἀτόμαχος.

Ἡ Συνομοσπονδία ὑπέδειξε διὰ τοῦ ἐγγράφου τῆς τινὰ τῶν σπουδαιοτέρων θεμάτων μὲ τὰ ὁποῖα μεταξὺ ἄλλων θὰ χρειασθῇ νὰ ἀσχοληθῇ ἡ Ἐπιτροπὴ. Ὡς τοιαῦτα ἡ Συνομοσπονδία θεωρεῖ τὰ ἑξῆς:

Σχετικῶς μὲ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ταμείου Προνοίας:

1) Μελέτη καὶ ὑπόδειξις τῶν πρακτικῶν μέσων διὰ τῶν ὁποίων θὰ πεισοῦν αἱ συνεταιρικαὶ ὀργανώσεις νὰ μετασχουν εἰς τὸν ὑπὸ ἴδρυσιν ὀργανισμὸν ἀσφαλίσεως καὶ προνοίας ὑπὲρ τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων καὶ νὰ υποβληθοῦν εἰς τὰς ἀναγκαίας θυσίας πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ. Ἐπίσης ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ ὤφειλε νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ ὑποδείξῃ τί δύναται νὰ εἰσφέρει ὑπὲρ τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου τόσον ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι κοινωφελεῖς ὀργανισμοὶ γεωργικοῦ σκοποῦ, ὡς ἐπίσης καὶ τίνες ἄλλοι πόροι δύνανται νὰ δημιουργηθοῦν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Τα-

μείου.

2) Κατάρτισις προσχεδίου του ὄργανισμοῦ τοῦ Ταμείου Προνοίας καὶ Ἀσφαλίσεως.

Σχετικῶς μετὰ τὴν ἐδραίωσιν τῆς θέσεως τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων.

Τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ ἠδύνατο νὰ περιστραφῆ μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὰ ἐξῆς θέματα:

1) Μεταθετὸν τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων. Καθορισμὸς ὄρων καὶ προϋποθέσεων ἐφαρμογῆς τοῦ μεταθετοῦ ἀπὸ μιᾶς ὀργανώσεως εἰς ἄλλην, ὅταν διὰ γενικωτέρους λόγους ἐπιβάλλεται τοῦτο.

2) Ἐνίσχυσις τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων πρὸς δημιουργίαν ἐπικουρικῆς ἐπιχειρήσεως Σκοπὸς τοῦ μέτρου τούτου θὰ εἶναι ἢ μετ' ἐνίσχυσιν τῆς Τραπεζικῆς ἀπόκτησις ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους ἰδίας γεωργικῆς ἐπιχειρήσεως εἰς τὴν περιφέρειαν ποὺ ἐργάζονται συνεταιριστικῶς. Αὕτη θὰ συμπληρώσῃ οἰκονομικῶς τὰς προσόδους τῶν ἐκ τῆς κυρίας αὐτῶν ἐργασίας, θὰ τοὺς συνδέσῃ στενότερον μετὰ τὴν περιφέρειαν καὶ θὰ καταστήσῃ μεγαλυτέραν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κυρίου ἔργου τῶν. Προσθέτως αἱ ὑπὸ τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων διευθυνόμεναι γεωργικαὶ ἐπιχειρήσεις θὰ συμβάλλουν καὶ εἰς τὴν γεωργικὴν πρόοδον τῆς περιφέρειας, ὅπου μποροῦν νὰ χρησιμεύσουν ὡς ὑπόδειγμα.

3) Ἐκπαίδευσις τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων πρὸς πληρεστέραν αὐτῶν συνεταιριστικὴν καὶ τεχνικὴν κατάρτισιν.

4) Σύνταξις ἐνιαίου σχεδίου κανονισμοῦ ρυθμιζόντος τὰς σχέσεις μεταξὺ συνεταιρικῶν ὀργανώσεων καὶ συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων.

Ὡς εἴχομεν δημοσιεύσει εἰς τὸν Συνεταιριστὴν (1934 φύλ. 11) ἢ τότε ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζικῆς συσταθεῖσα Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν ὑπόδειξιν τῶν ἀναγ-

καίων συμπληρώσεων εἰς τὴν περὶ συνεταιρισμῶν νομοθεσίαν πρὸς ἐδραίωσιν τῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων εἶχε γνωμοδοτήσῃ ὅτι πρέπει εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀρθροῦ 5 τοῦ νόμου 602 νὰ προστεθῇ ἰδία παράγραφος, ἢ κάτωθι: «Τὸ καταστατικὸν Ἐνώσεων καὶ Κεντρικῶν Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν περιέχει καὶ πρόσθετον ὑποχρεωτικὸν ὄρον περὶ καταρτίσεως εἰδικοῦ κανονισμοῦ ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας καθορίζοντος τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὸ προσωπικὸν τῶν κλπ.».

Ἦδη ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ πρέπει νὰ ἀσχοληθῇ μετὰ τὴν σύνταξιν σχεδίου τοῦ ὡς ἄνω προβλεπομένου κανονισμοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς δημιουργίας ὁμοιομόρφων σχέσεων εἰς ὅλην τὴν χώραν μεταξὺ ὑπαλλήλων καὶ συνεταιρικῶν ὀργανώσεων.

Ἡ Διοίκησις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζικῆς ἀποδεχθεῖσα τὴν πρότασιν τῆς Συνμοσπονδίας συνέστησε πενταμελῆ ἐπιτροπὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέθεσε νὰ μελετήσῃ καὶ ὑποδείξῃ τὰ μέτρα ποὺ πρέπει νὰ ληφθοῦν διὰ νὰ κατοχυρωθῇ κατὰ τὸ δυνατὸν ἡ θέσις τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων καὶ διὰ νὰ ἀσφαλισθῇ ἡ ἀρτιωτέρα κατάρτισις αὐτῶν. Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν μετέχουν ὡς μέλη οἱ κ. κ. Χρ. Ἀγαλόπουλος Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, Δ. Πάνος Σύμβουλος τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζικῆς ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων, Μ. Γερακάρης καὶ Κ. Τζωρτζόπουλος, Προϊστάμενοι τῶν Ὑπηρεσιῶν Συνεταιρισμῶν καὶ Ἀγροτικῆς Πίστεως εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν καὶ Θ. Τζωρτζάκης Διευθυντὴς τῆς Πανελληνίου Συνμοσπονδίας τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν.

Ἐλπίζεται ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ...

Ἀνεξαρτήτως τούτου τὰ ζητήματα τῶν ὑπαλλήλων τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων εἶναι ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα καὶ μᾶλλον ἐπείγοντα συνεταιριστικὰ προβλήματα ἀπὸ τὴν ἐπιτυχῆ λύσιν τῶν ὁ-

ποίων εξαρτώνται μέγιστα συνεταιριστικά συμφέροντα, ἴσως, χωρίς υπερβολήν, αὐτὴ ἡ τύχη τῆς ὅλης κινήσεως.

Οἱ υπάλληλοι ἔδωσαν μέχρι τοῦδε σαφείς ἀποδείξεις τῆς συμβολῆς των εἰς τὴν προκοπὴν τῆς κινήσεως. "Ὅπου παρατηρεῖται πραγματικὴ συνεταιριστικὴ ἀνθησις ὀφείλεται κατὰ μέγιστον μέρος εἰς τοὺς υπαλλήλους τῶν ὀργανώσεων. Κατ'ὀρθωσαν οὗτοι νὰ ἐπιλύσουν ἢ νὰ προωθήσουν κολοσσιαία συνεταιριστικά ἢ οἰκονομικά ζητήματα, σχεδὸν ἀβοήθητοι ἠθικῶς, με ἀγνοημένην ἢ παραγνωρισμένην τὴν δρᾶσιν των καὶ με ἀνεπαρκῆ συνήθως ὕλικὴν ἐνίσχυσιν. Καὶ ὅμως ἡ κίνησις προκόπτει κατὰ μέγα μέρος χάρις εἰς αὐτούς, παρ' ὅλας τὰς ἀντιθέσεις καὶ ἀντιδράσεις ποὺ δημιουργεῖ ἡ πρόδοσις τῶν συνεταιρισμῶν καὶ αἱ ὁποῖαι σχεδὸν ὅλαι ἐπιπίπτουν τελικῶς ἐναντίον των καὶ παρ' ὅλην τὴν μέχρι τοῦδε ἔλλειψιν παντὸς πρακτικοῦ ἀποτελεσματικοῦ μέτρου ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐν πολλοῖς καὶ τοῦ ἔργου των. Δὲν χρειάζεται νὰ κουρασθῇ ὁ καθένας ποὺ γνωρίζει κάπως τὴν κίνησιν διὰ νὰ καταλάβῃ τί μποροῦν ἀκόμη νὰ ἀποδώσουν οἱ υπάλληλοι, ὅταν ληφθοῦν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν στοιχειώδη τινὰ ἀσφαλιστικά μέτρα καὶ τοὺς παρασχεθῇ κάποια

ἠθικὴ ἐνίσχυσις.

Ἄνάγκη ὅμως τὰ μέτρα αὐτὰ νὰ ληφθοῦν ταχέως. Οἱ υπάλληλοι ἐκουράσθησαν ἀναμένοντες. Ὁ κλάδος ἤρχισε ἤδη νὰ παρουσιάσῃ σημεῖα κοπῶσεως. Ἐνδειξις τούτου ἡ ἀποχώρησις τινῶν ἐκ τῶν καλλιτέρων ἀπὸ τὴν κίνησιν, εἰς τοὺς ὁποίους κατὰ πολὺ ὀφείλεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὀργανώσεων των, εἰς τὰς ὁποίας προσέφεραν ἐπὶ ἔτη — τὰ καλλίτερα τῆς ζωῆς των — τὰς ἰκανότητάς των, τὸν ἐνθουσιασμόν των, τὸν ζῆλον των, τὴν πίστιν των. "Ὅποιος ἀγαπᾷ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν, δηλ. ὁποῖος ἀγαπᾷ καὶ πονεῖ τὸν πτωχὸν λαὸν καὶ θέλει νὰ τὸν βοηθήσῃ με εἰρηνικὰ μέσα εἰς τὴν καθημερινὴν βιοπάλην του, ἀς ἐνδιαφερθῇ διὰ τοὺς συνεταιριστικούς υπαλλήλους. Οἱ ἰκανοὶ καὶ πιστοὶ συνεταιριστικοὶ υπάλληλοι ἀφ' ἐνός, καὶ ὁ φωτισμένος καὶ με συνεταιριστικὴν συνείδησιν ποτισμένος κόσμος τῶν πτωχῶν καταναλωτῶν καὶ παραγωγῶν ἀφ' ἑτέρου, ἀποτελοῦν τοὺς δύο ἀκλόνητους στύλους τῆς συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως. Ἄς φροντίσωμεν τώρα διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ πρώτου. Αὐτὸς θὰ βοηθήσῃ σημαντικὰ μαζὺ με ἄλλα μέσα νὰ στηριχθῇ γερὰ καὶ ὁ ἄλλος. Μὰ περὶ αὐτοῦ ἄλλοτε».

— *Νεώτερη ἐξέλιξις γιὰ τὰ ζητήματα των συνεταιριστικῶν υπαλλήλων* (βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 231). Πράξει:

«Εἰς τὰς 13 Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. συνήλθεν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης κ. Λαμπροπούλου ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῶν υπαλλήλων τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων...»

Ὁ κ. Λαμπρόπουλος, κηρύσσωσιν τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, εἶπεν ὅτι ἡ Τράπεζα μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος παρακολουθεῖ τὰ ἀφορῶντα τοὺς συνεταιριστικούς υπαλλήλους ζητήματα καὶ εἶναι διαθεθεμένη νὰ βοηθήσῃ κατὰ πάντα δυνατὸν τρόπον εἰς τὴν ἰκανοποιητικὴν ἐπίλυσιν αὐτῶν. Παρεκάλεσε δὲ τὴν ἐπιτροπὴν ἵνα ἐπιλη-

φθῇ συντόμως τοῦ ἔργου τῆς καὶ τὸ περατῶσῃ συντόμως ὥστε τὸ ταχύτερον νὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ θεθοῦν εἰς ἐφαρμογὴν τὰ ὑποδειχθησόμενα ὑπὲρ τῶν υπαλλήλων μέτρα.

Μετὰ τὰς δηλώσεις αὐτὰς τοῦ κ. Διοικητοῦ ἡ Ἐπιτροπὴ εἰσηλθε εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν καθ' ἕκαστον ζητημάτων ὡς ταῦτα διετυπώθησαν εἰς τὸ πρὸς τὴν Τράπεζαν ἔγγραφο τῆς Συνομοσπονδίας....

Παρ' ὅλων ἀνεγνωρίσθη ὅτι τὰ μᾶλλον ἐπείγοντα ἀλλὰ καὶ σπουδαιότερα τῶν ὑπὸ μελέτην ζητημάτων εἶναι ἀφ' ἐνός μὲν ἡ ἐδραίωσις τῆς θέσεως τῶν υπαλλήλων τῶν συνεταιρισμῶν κατὰ τὸ

διάστημα της ενεργού υπηρεσίας των, διά της συστηματικής ρυθμίσεως των μεταξὺ υπαλλήλων καὶ ὀργανώσεων σχέσεων, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἀσφάλις αὐτῶν μετὰ τὴν ἀποχώρησίν των ἐκ τῆς συνεταιριστικῆς ὑπηρεσίας

Τὰ δύο αὐτὰ ζητήματα ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον νὰ συζητηθοῦν πρῶτα καὶ νὰ διατυπωθοῦν τὰ πρὸς ἐπίλυσιν αὐτῶν ἐνδεικνύμενα μέτρα, κατόπιν δὲ ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἄλλων ὑπαλληλικῶν ζητημάτων.

Ἐπὶ τοῦ πρώτου ζητήματος ἡ Ἐπιτροπὴ, μετ' εἰσήγησιν τοῦ κ. Γερακάρη, ἀπεδέχθη ὁμοφώνως τὸ καταρτισθὲν ὑπὸ τῆς προηγουμένης Ἐπιτροπῆς (ἴδε «Συνεταιριστὴν» ἀρ. φύλ. 11, σελ. 163 ἔτους 1934) σχέδιον συμπληρώσεως τοῦ ἄρθρου 5 τῆς περὶ συνεταιρισμῶν νομοθεσίας, διὰ τῆς ὁποίας καθίσταται ὑποχρεωτικὴ εἰς τὰς ὀργανώσεις ἢ κατάρτισις κανονισμοῦ ρυθμίσεως τῶν σχέσεων ὀργανώσεων καὶ ὑπαλλήλων.

Τὸ διατυπωθὲν σχέδιον ἔχει ὡς ἑξῆς, ὡς τελικῶς ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς:

«Τὸ καταστατικὸν Ἐνώσεως, Κεντρικῆς Ἐνώσεως ἢ Σωματείου Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν περιέχει καὶ πρόσθετον ὑποχρεωτικὸν ὅρον περὶ καταρτίσεως εἰδικοῦ κανονισμοῦ ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας καθορίζοντας τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὸ προσωπικὸν των. Ὁ κανονισμὸς αὐτὸς δύναται νὰ περικυβανθῇ διατάξεις διὰ τοὺς ὑπαλλήλους εὐνοϊκωτέρας τῶν διατάξεων τοῦ νόμου 2112 «περὶ ὑποχρεωτικῆς καταγγελίας τῆς συμβάσεως ἐργασίας τῶν ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου 4558» καὶ ἀποτελεῖ παράρτημα τοῦ καταστατικοῦ τῆς Ἐνώσεως, ὑποβάλλεται δὲ εἰς τὰς αὐτὰς διατυπώσεις ἐγκρίσεως καὶ τροποποιήσεως, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι καταστατικαὶ διατάξεις.

Ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος νόμου πᾶσα ὑφισταμένη Ἐνωσις, Κεντρικὴ Ἐνωσις ἢ Σωματεῖον Γε-

ωργικῶν Συνεταιρισμῶν ὀφείλει νὰ προσαρμόσῃ τὸ καταστατικὸν τῆς εἰς τὸν παρόντα νόμον καὶ νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸ μετὰ τοῦ εἰδικοῦ κανονισμοῦ ἀρμοδίως πρὸς ἔγκρισιν.

Διὰ Π.Δ. προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας μετὰ σύμφωνον γνώμην τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ ἐπεκταθῶσι ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος νόμου καὶ εἰς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς πρώτου βαθμοῦ.

Ὁ κ. Διοικητὴς ἐδέχθη καὶ αὐτὸς τὸ διατυπωθὲν σχέδιον καὶ ἀνέλαθε νὰ τὸ ὑποβάλλῃ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας μετὰ τὴν παράκλησιν ἵνα υἰοθετηθῇ ὑπὸ τούτου καὶ διατυπωθῇ εἰς νομοσχέδιον τὸ ὁποῖον νὰ ἐπιδιωχθῇ νὰ γίνῃ ταχέως νόμος.

Ἡ Τράπεζα ἔχει ἤδη ἔτοιμον τὴν ὑποβολὴν τοῦ σχεδίου. Τοῦτο συνοδεύεται ἀπὸ αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν ἢ ὁποία ἔχει ἐν περιλήψει ὡς ἑξῆς: . . .

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπεφυλάχθη ἵνα εἰς προσεχῆ αὐτῆς συνεδρίασιν μελετήσῃ τὰ δύο ἕτερα συναφῆ πρὸς τὸ ἄνω ζήτημα ἤτοι τὸ ζήτημα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μέτρων τούτων καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἀπλῶν συνεταιρισμῶν πρώτου βαθμοῦ, καθὼς καὶ τὸ ζήτημα τῆς διατυπώσεως ἐνιαίου σχεδίου κανονισμοῦ ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας, καθορίζοντας τὰς σχέσεις τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων πρὸς τὸ προσωπικὸν των.

Καὶ τῶν δύο ζητημάτων ἡ ἐπίλυσις πρέπει νὰ γίνῃ ταχέως. Χρειαζέται εὐθὺς ὡς τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν ὁ ὡς ἄνω νόμος νὰ εἶναι ἔτοιμα καὶ τὸ σχέδιον Δ/τος... κανονισμοῦ, ὥστε τὸ ταχύτερον νὰ κατοχυρωθοῦν ὅλοι οἱ συνεταιριστικοὶ ὑπάλληλοι καὶ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐξ ἀρχῆς ἐνιαίως, συστηματικῶς κατηρτισμένος, κανονισμὸς ρυθμίσεως τῶν σχέσεων ὑπαλλήλων καὶ ὀργανώσεων.

Ἐπὶ τοῦ δευτέρου θέματος τῆς ἰδρύσεως Ταμείου προνοίας τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων ἡ Ἐπιτροπὴ ἔλαβε

γνώσιν τῆς μέχρι σήμερον γενομένης ἐργασίας διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς καταστάσεως τῶν υπαλλήλων, καθὼς καὶ τῆς ἐπὶ τῇ θάσει τῶν συγκεντρωθέντων στοιχείων γενομένης μελέτης ὀργανώσεως τοῦ ἰδίου. Ὑπ' ὄψει τῆς Ἐπιτροπῆς ἐτέθησαν ἐπίσης τὰ ἀνταλλαγέντα ἔγγραφα μεταξὺ τῆς Τραπεζῆς καὶ τῆς Ἀντιπροσωπείας Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ τοῦ Σωματείου τῶν συνεταιριστικῶν υπαλλήλων.

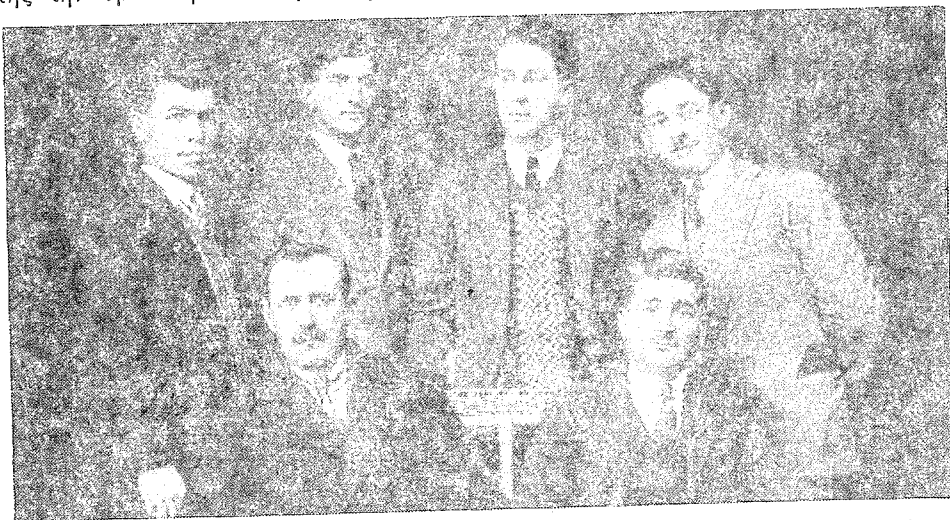
Ἐκ παραλλήλου ἐξητάσθη τὸ ζήτημα τῶν εἰσφορῶν τῶν ὀργανώσεων, τῶν υπαλλήλων καὶ τῶν κοινωφελῶν ὀργανισμῶν γεωργικοῦ σκοποῦ καὶ ἀντηλλάγησαν διάφοροι σκέψεις ἐπὶ τοῦ μεγέθους μελέτης αὐτῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐπιβολῆς τῶν.

Τέλος ἡ Ἐπιτροπὴ ἀφοῦ καθώρισε κατὰ πᾶσαν δυνατὴν προσέγγισιν τοὺς πιθανοὺς πόρους τοῦ Ταμείου, παρεκάλεσε τὴν Τράπεζαν ἵνα ἀναθέσῃ δαπάναις τῆς τὴν ὀριστικὴν ἀναλογιστικὴν μελέ-

την καθὼς καὶ τὴν κατάρτισιν σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ Ταμείου καὶ σχεδίου ὀργανισμοῦ λειτουργίας αὐτοῦ εἰς εἰδικὸν περὶ τὸν ἀσφαλιστικὸν τοῦτον κλάδον. Ὁ κ. Διοικητὴς ἐδέχθη εὐχαρίστως νὰ ἀναλάβῃ τὴν δαπάνην ἢ Τράπεζα, παρεκλήθη δὲ ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Διευθυντὴς τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων κ. Ἀγαλόπουλος ἵνα παρακολουθήσῃ καὶ ἐποπτεύσῃ τὴν ὅλην ἐργασίαν τῆς μελέτης καὶ τῶν σχεδίων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ προσώπου, εἰσηγηθῆ δὲ μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς τὰ σχετικὰ σχέδια εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν πρὸς ὀριστικὴν ἔγκρισιν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τότε θὰ μελετήσῃ τὴν ἀκολουθητέαν τακτικὴν πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ καταστατικοῦ ἐκ μέρους τῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν υπαλληλικῶν σωματείων.

Εἶναι εὐχάριστον ὅτι ὅλη ἡ προσπάθεια τῆς προστασίας τῶν υπαλλήλων ἀρχίζει πλέον νὰ παίρῃ συγκεκριμέναις κατευθύνσεις καὶ νὰ προχωρῇ κατὰ τὸν ἰκανοποιητικόν...».

Παλαιὸι συνεταιριστῆς ἀπὸ τους ἐργάτες καὶ πρωτεργάτες των Συνεταιρισμῶν τῆς Ἐνώσεως Ἑλλάδος (1927). Ὄρθιοι: Βασίλειος Πλαντζῆς, νεαρὸς Ἐπόπτης Συνεταιρισμῶν — Σταύρος Βλαχόπουλος συνεταιριστῆς, δημοσιογράφος — Σταύρος Σταυρόπουλος Δ.Σ. τῆς Ἐνώσεως — Δημ. Χατζῆς Δ.Σ. τῆς Ἐνώσεως. Καθήμενοι: Ἀνέστης Βάσος διευθυντῆς τῆς Ἐνώσεως — Ἀρσένης Τζοπανούλης, Σύμβουλος τῆς Ἐνώσεως

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Στις προηγούμενες σελίδες του έτους 1935 είδαμε τα ονόματα πολλών αγωνιστών του Συνεργατισμού. Και βέβαια πολλοί περισσότεροι ήταν οι «αφανείς» αγωνιστές στις τοπικές και περιφερειακές οργανώσεις (όπως γίνεται σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής) ή εκείνοι που το έργο τους δεν είχε δημοσιότητα για να αντληθούν στοιχεία από τον ιστορικό. Για τα κυριότερα πρόσωπα βλ. στα Ευρετήρια του Τόμου.

Σημειώνουμε ότι κατά το 1935 βρίσκουμε σε συνεταυριστικά έντυπα τις επόμενες αναφορές στη μνήμη συνεταυριστών:

- Ντίνος Μαλούχος («Συνεταυριστής» 1935 σ. 71, 177, 212).
- Νικόλαος Χάφας 1885—1932 («Συνεταυριστής» 1935 σ. 105).
- Δ.Σ. Συνεταυρισμού Ροσσντέιλ. Φωτογραφία («Συνεταυριστής» 1935 σ. 83).
- Γρηγοριάδης Δημ. («Συνεταυριστής» 1935 σ. 20).
- Φίλιππος Βενουμίν Γωσήφ Μπουσέ («Συνεταυριστής» 1935 σ. 167).
- Σωκρ. Ιασεμίδης. Βλ. τα όσα σημειώνει ο Π. Χασαπόπουλος (στο επόμενο Υποκεφάλαιο).

Επίσης σημειώνουμε ότι η ΕΓΣ Ολυμπίας καθιέρωσε βραβεία για γραμματείς Συνεταυρισμών στη μνήμη Σ. Ιασεμίδα («Συνεταυριστής» 1935 σ. 157).

Γ.Π.Σ. Κοσμίου Κομοτηνής: Συνεταυριστές και στελέχη ΑΤΕ (μεταπολεμικά)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Ανασκόπηση από τον Θ. Τζωρτζάκη.

Ο Θ. Τζωρτζάκης, ο εγκυρότερος κατά την περίοδο αυτή γνώστης των συνεταιριστικών προβλημάτων και χειριστής των εξελίξεων, διατυπώνει τα επόμενα βασικά ως «Συνεταιριστική ανασκόπηση κατά το 1935: Συνομοσπονδία, Κράτος, Πολιτική, Αγροτική Τράπεζα» και τονίζει ιδιαίτερα την κακή επίδραση της κομμουνιστικής πολιτικής στους Συνεταιρισμούς και την ΑΤΕ και τον εσφαλμένο δρόμο που πήρε η ΑΤΕ από την επίδραση των κομμιάτων. (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 1).

«... Δύναται όμως, ίσως, να λεχθῆ ὅτι ἡ ἴδρυσις τῆς Συνομοσπονδίας ὑπῆρξε καὶ τὸ μόνον εὐχάριστον συνεταιριστικὸν γεγονός τοῦ λήξαντος ἔτους. Κατὰ τὰ λοιπὰ, ἂν ἐξαιρέση κανεὶς τὴν σημειωθείσαν σχετικὴν πρόοδον πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς θέσεως τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων, τὸ λήξαν ἔτος δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἄλλας οὐσιαστικὰς συνεταιριστικὰς ἐνισχύσεις, ἐξ ἐναντίας γέμει τοῦτο συνεταιριστικῶν ἀπογοητεύσεων ὀφειλομένων εἴτε ἀμέσως εἰς τὴν δημιουργηθεῖσαν ἀνώμαλον πολιτικὴν κατάστασιν, εἴτε ἐμμέσως εἰς τὴν συνεπεῖα ταύτης ἐπελθοῦσαν διαταραχὴν εἰς τὴν διαμορφουμένην συνεταιριστικὴν πολιτικὴν.

Πρόσφατος εἶναι ἀκόμη ἡ ἀμέσως μετὰ τὸ κίνημα διατυπωθεῖσα καταπληκτικὴ ἀξίωσις ἐκ μέρους μεγάλου μέρους βουλευτῶν ἵνα διαλυθῶν οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοί. Ὑφίσταται δὲ εἰσέτι εἰς τινὰς Ἐνώσεις τῆς Βορείου Ἑλλάδος ὁ ἀντίκτυπος τῆς σημειωθείσης εἰς τὴν λειτουργίαν των διαταραχῆς διὰ τῆς παρὰ νόμου ἐπεμβάσεως τῆς Διοικήσεως εἰς τὰ ἔσωτερικὰ τῶν Ἐνώσεων, ἡ ὁποία εἰς τινὰς περιπτώσεις ἔφθασε ἀκόμη καὶ μέχρι τῆς παρὰ πάντα νόμον καὶ δίκαιον ἀπόλυσιν συμβούλων καὶ ὑπαλλήλων ἐνῶσιων.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Ἡ ἀδικαιολόγητος ἀπομάκρυνσις ἀντιπροσώπων τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων ἀπὸ

τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, τῆς Ἐπιτροπῆς Προστασίας τοῦ Σίτου καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Σταφιδικοῦ Ὄργανισμοῦ καὶ ὁ αὐθαίρετος καὶ ἀδικαιολόγητος ἀποκλεισμός πολλῶν Ἐνώσεων γεωργικῶν συνεταιρισμῶν ἀπὸ τὸ ἔργον τῆς συγκεντρώσεως τοῦ σίτου διὰ λ)σμὸν τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον κατὰ φύσιν ἀνήκει εἰς αὐτάς, καὶ ἔτι πλεον οἱ αὐτόχρημα καταθλιπτικοὶ καὶ δυσμενεῖς ὄροι ὑφ' οὓς ἐξηναγκάσθησαν τελικῶς αἱ λοιπαὶ Ἐνώσεις ν' ἀναλάβουν τὴν συγκέντρωσιν ἐξ ὑποχρέωσέως νὰ προσπίσουν, ἔστω καὶ ἐπὶ κινδύνῳ ζημίας των, τὰ συμφέροντα τῶν παραγωγῶν, μαρτυροῦν τὸ μέγεθος τῆς ἀδίκου καὶ κακῆς διαθέσεως, διὰ νὰ μὴ τὴν χαρακτηρίσωμεν βαρύτερον, τοῦ Κράτους πρὸς τοὺς συνεταιρισμούς.

Καὶ ὅμως οἱ συνεταιρισμοὶ εἰς οὐδὲν ἔπταισαν διὰ νὰ γίνουσι ἄξιοι τοιοῦτου διωγμοῦ. Προσηλωμένοι εἰς τὸ ἔργον των καὶ πιστοὶ εἰς τὴν ἰδεολογίαν των, ἀπέσχον πάσης πολιτικῆς ἀναμίξεως καὶ ἐμμένουν εἰς τὴν ἀποχὴν των αὐτὴν παρὰ τὰς περὶ τοῦ ἐναντίου προσπάθειάς τῆς πολιτικῆς. Διότι πρέπει νὰ λεχθῆ μία ἀναμφισβήτητος ἀλήθεια. Οἱ συνεταιρισμοὶ εἶναι ἀντιπαθητικοὶ εἰς τὰ κόμματα, ὅχι διότι ἀναμιγνύονται εἰς τὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ διότι ἀκριβῶς δὲν θέλουν ν' ἀναμιχθῶν εἰς αὐτὴν καὶ νὰ προσδεθῶν εἰς ἕνα κομματικὸν ἄρμα, ὅφι-

στάμενοι και οἱ τοὶ μαζί με τὰ κόμμα-
τα τὸ ἀνεθοκατέβασμα ἐκ τῆς πολιτικῆς
μεταξύ των διαμάχης. Καὶ ἀκόμη εἶναι
ἐπικίνδυνοι διότι, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐγρά-
ψαμεν, χειραφετοῦντες οικονομικῶς καὶ
ἠθικῶς τὸν ἀγρότην τὸν ἀπαλλάσσουν
τῆς κηδεμονίας τοπικῶν οικονομικῶν πα-
ραγόντων, οἱ ὅποιοι κατὰ τὸ πλεῖστον
ὡς κομματάρχαι, εἶναι καὶ τὰ ἐρείσμα-
τα τῶν κομμάτων. Δὲν μποροῦν πλέον
οἱ συνεταιρισμοὶ νὰ εἶναι ἀνεκτοὶ ἀπὸ
τὰ κόμματα, ἐφ' ὅσον θέλουν καὶ ἐπι-
μένουν, ὅπως τὸ κάμνουν, νὰ ἀκολου-
θοῦν τὰς ὀρθοδόξους ἀρχὰς τοῦ Συνερ-
γιατισμοῦ. Τὴν πίστιν των ὅμως αὐτὴν
καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν των τὴν πληρώνον-
ται μετὰ διωγμοῦς, παραγκωνισμοῦς καὶ
παραγνώρισιν τοῦ ἔργου των. Ὑπερήφα-
νοὶ ὅμως θαδίζουσι τὸν δρόμον των, θέ-
θαισι ὅτι τελικῶς θὰ εἶναι ἡ νίκη μαζί
των, διότι τὸ δίκαιον εἶναι μαζί των.

Ἄλλὰ πλέον σοβαρὰ διὰ τοὺς συν-
ταιρισμοὺς φαίνεται ὅτι ἀποθαίνει ἡ ἐμ-
μέσως εἰς θάρος αὐτῶν προσγινομένη
ζημία διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς πολιτι-
κῆς εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν. Ἀ-
νέκαθεν, ἀτυχῶς, τὸ Κράτος πιεζόμενον
ὑπὸ τῆς πολιτικῆς δὲν ἠθέλε νὰ σεβα-
σθῆ εἰς τὴν πράξιν τὴν ὑπ' αὐτοῦ θεω-
ρητικῶς ἀναγνωρισθεῖσαν, διὰ τοῦ κα-
ταστατικοῦ της, αὐτονομίαν τῆς Ἀγρο-
τικῆς Τραπέζης. Ἐπίμονος ὅμως προσ-
πάθεια κατάρθωνε ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν νὰ
διαφυλάσῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὴν αὐτο-
νομίαν αὐτὴν, ἂν ὄχι πάντοτε πλήρως,
τουλάχιστον κατὰ τὸ μεγαλύτερον αὐ-
τῆς μέρος.

Ἄτυχῶς ἡ ἐπιπελοῦσα σοβαρὰ πολιτι-
κὴ ἀνωμαλία κατέστησε τὸ κράτος ἐπι-
θετικώτερον, ἐμείωσε δὲ κατὰ πολὺ τὴν
ἀμυντικὴν δύναμιν τῆς Τραπέζης, ἡ ὅ-
ποια εἶδε τὴν αὐτονομίαν της νὰ συντρι-
βεται οὐσιαστικῶς, παρ' ὅλην τὴν τήρη-
σιν τῶν προσχημάτων, κάτω ἀπὸ τὴν πο-
λιτικὴν σκοπιμότητα, πού βέβαια δὲν ἐ-
πολυσκοτίζετο διὰ τὸ πραγματικὸν συμ-

φέρον τῆς Τραπέζης.

Μεταξύ τῶν ἄλλων ἀποφάσεων τὰς ὁ-
ποίας ἠναγκάσθη ν' ἀναθεωρήσῃ ἡ Τρά-
πεζα, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴν τῆς πολι-
τικῆς σκοπιμότητος, εἶναι καὶ ἡ ἀπὸ μα-
κροῦ ληφθεῖσα, μετὰ ἐπισταμένην μελέ-
την τῆς καταστάσεως, τοιαύτη περὶ χρη-
σιμοποιήσεως τῶν Ἐνώσεων συνεταιρι-
σμῶν ὡς πρακτορεῖων αὐτῆς διὰ τὴν ἄ-
σκησιν τῆς πίστεως. Τὰ πλεονεκτήματα
τοῦ συστήματος τούτου διὰ τὴν Τράπεζαν,
ἔχει μόνον ἀπὸ ἀπόψεως οικονομι-
κῆς, ἀλλὰ καὶ συστηματικῆς τοιαύτης
ἐπανειλημμένως ἐξετέθησαν διὰ «τοῦ Συ-
νεταιριστοῦ» ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται νὰ
τὰ ἐπαναλάβωμεν. Τὰ ἀντίστοιχα πλεο-
νεκτήματα διὰ τὰς συνεταιρικὰς ὀργα-
νώσεις εἶναι πολὺ κατώτερα, διότι τὴν
ἐξωτερικὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κύρος, τὰ ὁ-
ποῖα οὕτω ἐνδεχομένως ἀποκοτῶν αἰται,
τὰ πληρώνουν μετὰ ἀναγκαίους περιορι-
σμοῦς τῆς πρωτοθυλίας των καὶ μετ' ἴ-
σως ἐπεμβάσεις καὶ πέραν τοῦ ἀπαιτου-
μένου ὀρίου ἐκ τῆς ιδιότητός των ὡς
πρακτορεῖων τῆς Τραπέζης. Καὶ ὅμως,
χάριν τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος ἐ-
δέχοντο ν' ἀναλάβουν τὸ ἔργον τοῦτο.

Ἡ Τράπεζα ὅμως ἀπέρριψε τελικῶς τὰς
ὑπηρεσίας των. Σχεδὸν χωρὶς συζητή-
σιν, μετὰ θίαν καὶ ἀφάνταστον σπουδὴν
ἐφηρμόσθη εἰς διάστημα ὀλίγων μηνῶν
τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς τοῦ ἐγκριθέντος
προγράμματος. Ἀρκετὰ μικρὰ ὑποκα-
ταστήματα καὶ πλήθος πρακτορεῖων ἀ-
νέκυψαν, χωρὶς οὔτε ἡ παραμικρὰ ἐξη-
γήσις νὰ δοθῆ. Καὶ μάλιστα εἰς ἐποχὴν
καθ' ἣν ἡ σύνεσις ἐπέβαλε πᾶσαν ἐπι-
φύλαξιν καὶ περισυλλογὴν μέχρις ὅτου
παρήρχετο ἡ λαίλαψ τῶν πολιτικῶν ἀ-
νωμαλιῶν.

Ἡ ταχεῖα αὕτη καὶ εἰς εὐρείαν κλί-
μακα δημιουργία ὑπηρεσιῶν εἶχεν ὡς
συνέπειαν τὴν ἀθρόαν πρόσληψιν προσω-
πικοῦ τῆς Τραπέζης καὶ τὴν ἀπότομον
αὔξησιν τῶν ἐξόδων της, ζητήματα ἐν-
διαφέροντα σοβαρῶς τοὺς γεωργικοὺς
συνεταιρισμοῦς. Ἡ ἀθρόα καὶ πάσης

προελεύσεως πρόσληψις προσωπικού, κατά τὸ πλείστον ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος, καθιστᾷ δυσχερῆ ἂν μὴ ἀδύνατον τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ μεγάλου τούτου ὄγκου τοῦ προσωπικοῦ καὶ τὸν ταχὺν αὐτοῦ προσανατολισμὸν πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῆς Τραπεζῆς, τόσον συνδεδεμένην μὲ τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν τύχην τῶν συνεταιρισμῶν. Ἐξ ἄλλου ἢ αὐξήσις τῶν ἐξόδων διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ δαπανηροῦ συστήματος τῆς γραφειοκρατικῆς καὶ συγκεντρωτικῆς ὀργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν ἀσκήσεως τῆς πίστεως, ἀναβάλλει, ἂν δὲν μεταινῶναι ὀριστικῶς, τὴν ἀναμενομένην ἐλάττωσιν τοῦ ἐπιτοκίου τῶν δανειῶν τῆς Τραπεζῆς, ἢ ὅποια εἶναι ἐπιτακτικὴ καὶ θὰ ἦτο ἄλλως δυνατή.

Ἄλλὰ δὲν σταματᾷ μέχρις ἐδῶ ἡ ἐπιζήμιος διὰ τοὺς συνεταιρισμοὺς μεταβολή. Ἡ αὐξήσις τῶν γενικῶν ἐξόδων τῆς Τραπεζῆς καὶ ἡ δημιουργία μεγάλου ἀριθμοῦ ὑπηρεσιῶν, τὴν ὑποχρεώνει ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ εὐρύνῃ τὸν κύκλον τῶν δι' ἴδιον λογαριασμὸν ἐργασιῶν καὶ εἰς τομεῖς ἀνήκοντας φυσικῶς εἰς τοὺς συνεταιριστικούς ὀργανισμοὺς τῶν παραγωγῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ὀρίζῃ διὰ τὰς ἐργασίας αὐτάς, πληρωνομένας τελικῶς ἀπὸ τοὺς παραγωγούς, ὑψηλὸν κόστος λόγῳ τῶν μεγάλων ἐξόδων.

Οὕτω καταντᾷ τελικῶς νὰ δημιουργεῖται αὐτομάτως, ἴσως ὁμως ἀπροβλέπτως, ἕνας ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῆς Τραπεζῆς καὶ τῶν συνεταιρισμῶν, ὁ ὅποιος, ὁμολογουμένως, ἀποτελεῖ ἕκδηλον ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῆς Τραπεζῆς ὡς ἀνωτάτης ἀρχῆς ἐντεταλμένης μὲ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐδραίωσιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως.

Ἐὰν δὲν ἐξουδετερωθῇ ἡ ἀντίθεσις αὕτη, δὲν μποροῦν νὰ δώσουν ἀποτελέσματα καὶ τὰ μελετώμενα μέτρα πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως. Οὕτε ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων, οὔτε ἡ σειρὰ τῶν ὑπὸ μελέτην ἄλλων συνεταιριστικῶν μέ-

τρων, οὔτε ἡ ἀναγνώρισις εὐρείας πρωτοβουλίας εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς πίστεως μποροῦν νὰ ἐξουδετερώσουν τὰς ἐπιζημίους συνεπείας τῆς ἀντιθέσεως αὐτῆς. Ἐὰν δὲν ἀρθῇ αὕτη ἀπειλεῖ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς μαρασμὸν μέρους τῶν συνεταιριστικῶν ἐργασιῶν, τῶν ὁποίων ἢ διὰ τῶν συνεταιρισμῶν διεξαγωγῆ δὲν ἀξιοῦται ἀπὸ συνεταιριστικὸν ρωμαντισμὸν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἐπίγνωσιν τῶν πλεονεκτημάτων τὰ ὅποια κέκτηται τὸ συνεταιριστικὸν σύστημα διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν γεωργῶν εἰς τὰς ποικίλας αὐτῶν ἀνάγκας, ἔναντι οἰουδήποτε ἄλλου συστήματος.

Εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν ἀνησυχιῶν μας αὐτῶν, τὰς ὁποίας μᾶς ἐκληροδότησεν ἡ ἀνώμαλος ἐποχὴ τοῦ 1935 δὲν μᾶς ὀδηγεῖ πνεῦμα ἀκαδημαϊκῆς κριτικῆς, ἀλλ' ἡ πρακτικὴ σκέψις ὅτι τὰ πράγματα μπορεῖ νὰ διορθωθῶν. Εἰς τὴν Τράπεζαν ἀπέκκειται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν δρόμον ποῦ ἀκολουθεῖ ἐσχάτως καὶ εἰς τὸν ὅποιον ἴσως ἄθελά της ἐξωθήθη. Μπορεῖ νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τὸ μέσον πολλὰ ἀπὸ τὰ ἐμπόδια ποῦ τῆς κλείνουν τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύει εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστολὴ τῆς ὡς ὀργανισμοῦ εἰς τὸν ὅποιον αἱ ἐκ τῶν ἐργασιῶν του ὠφέλεια εἶναι ἄκρως περιωρισμένα ὄχι μόνον ὡς ἐκ τῆς κοινωφελοῦς φύσεώς του, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ εἴδους τῆς πίστεως τὴν ὁποίαν ἄσκει. Αὕτη ὡς γνωστὸν δὲν ἐπιτρέπει μεγάλα περιθώρια κέρδους. Εἶναι λοιπὸν ὑποχρεωμένη νὰ στηρίξῃ τὸ ἔργον τῆς ἐπὶ τοῦ εὐθηνότερου, λιτωτέρου καὶ ἀποτελεσματικωτέρου συστήματος. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις. Ἄς μὴν παρεμβάλλονται λοιπὸν εἰς αὐτὴν ἐμπόδια καὶ ἀκόμη ἄς μὴν ἀφίνεται εἰς τὴν τύχην τῆς. Ἐξ ἐναντίας ἄς ἐνισχυθῇ αὕτη πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τῆς Τραπεζῆς, ἀλλὰ συστηματικῶς ὄχι συμπτωματικῶς, ἀφοῦ ἀναγνωρισθῇ εἰς αὐτὴν ὁ ρόλος ποῦ τῆς ἀνήκει εἰς τὸ ἔργον τῆς Τραπεζῆς.

Ἐχομεν τὴν πεποιθήσιν ὅτι οἱ συνεται-

ρισμοί έχουν κάθε διάθεση να συζητήσουν με πάσαν ειλικρίνεια και καλή πίστιν με την Τράπεζαν όλα τα ανωτέρω προβλήματα που έδημιούργησε ή άπροσδόκητος μεταβολή της πολιτικής της και να συμβάλουν εις την όρθην επίλυσίν των.

Άρκει να προσέξη ή Τράπεζα και να θελήση να πιστεύση ειλικρινώς εις την άξίαν του συνεταιριστικού θεσμού όχι μόνον άπλώς δια την έπιτυχίαν του έργου της, αλλά και γενικώτερον δια την πρόοδον και την ευημερίαν του άγροτικού λαού. Άλλά πρέπει να πιστεύση.

Άν όμως οί έξωτερικοί συντελεσταί της κινήσεως δέν έφάνησαν ευνοϊκοί κατά τόν λήξαν έτος, δέν μπορεί να λεχθί τόν ίδιον και δια τα έσωτερικά της κινήσεως. Αί οργανώσεις παρά τας έκτεθείσας δυσκολίας και τούς κινδύνους, παρά την άβεβαιότητα της θέσεως των ύπαλ-

— *Ιστορική επισκόπηση για την εξέλιξη των Συνεταιρισμών και την συμβολή σ' αυτό των δασκάλων βλ. και στο κείμενο Β. Παπαγεωργίου «Συνεταιριστής» 1935 σ. 103.*

Ανασκόπηση και πρόγραμμα - προοπτικές από τον Αλ. Παπαναστασίου.

Ανασκόπηση για την εξέλιξη την πρώτη 20ετία, αλλά και υποδείξεις και προοπτική για το μέλλον κάνει ο επιφανής συνεταιριστής και πολιτικός Αλ. Παπαναστασίου στην «Πανελλήνια Συνεταιριστική Επιθεώρηση» Δράμας σ. 13 όπου γράφει:

«Η ανάπτυξις των γεωργικών συνεταιρισμών, άφ' ότου δια τού Νόμου 602 τού 1914 διευκολύνθη ή σύστασίς των, είναι χωρίς υπερβολήν καταπληκτική. Όταν πρό τού 1914 συνηγορούμεν υπέρ συστάσεως γεωργικών συνεταιρισμών είτε έν συνδυασμῶ με την άποκατάστασιν των άκτημόνων καλλιεργητών, υπέρ της οποίας ήγωνιζόμεθα, είτε ανεξαρτήτως άπ' αυτήν, μάς άντετάσσετο ότι δέν ήτο δυνατόν ή γεωργική πολιτική τού Κράτους να βασισθί εις τούς γεωργικούς συνεταιρισμούς, διότι δήθεν έλειπαν έδω εις τόν τόπον μας αί ψυχολογικά προϋποθέσεις, τόν συνεταιριστικόν πνεύμα, όπως συνήθως άποκαλείται ή ικανότης των γεωργών να άντιλαμβάνωνται τόν πραγματικόν των συμφέρον, να συνεταιρίζων-

ληλικών στελεχών των έξακολουθούν να προοδεύουν συνεχώς, τόν άπό άπόψεως οργανικής και μορφωτικής όσον και άπό άπόψεως οικονομικής.

Ο ένθουσιασμός άπό τὰ στελέχη δέν άπολείπει, αυξάνεται δέ ή πίστις της μάζης πρός τούς συνεταιρισμούς. Παράλληλως συμπληροῦται ή τεχνική αὐτῶν όργάνωσις και ένισχύονται αί οικονομικά δυνάμεις. Έλπίζομεν δέ ότι ταῦτα θ' άποδειχθοῦν λίαν προσεχώς και δι' άναμφισθητήτων δεδομένων επί τη βάσει της οργανουμένης υπό της Τραπέζης στατιστικής της κινήσεως τῶν συνεταιρισμῶν και τῶν έργασιῶν αὐτῶν.

Διά την πλήρη πραγμάτωσιν τού κοινωφελούς προορισμού των δέν άπομένει παρά να πιστεύσουν εις αὐτούς και οί έξωτερικοί συντελεσταί της προόδου των, όχι όμως με λόγια, αλλά με έργα».

ται μεταξύ των πρός προάσπισιν των συμφερόντων των, να υποτάσσουν ένα παροδικόν άτομικόν συμφέρον άπέναντι τού διαρκεστέρου όμαδικού συμφέροντος, ή προθυμία πρός έκπλήρωσιν άναλαμβανόμενων όποχρεώσεων και ή άμοιβαία έμπιστοσύνη των γεωργών μεταξύ των, με άλλους λόγους άρεται άπαραίτητοι δια την έπιτυχή διοίκησιν των γεωργικών συμφερόντων άπό τούς ίδίους γεωργούς.

Η ανάπτυξις των συνεταιρισμῶν εις άλλους τόπους, εις λαούς περισσότερο καθυστερημένους άπό ήμάς, απέδειξεν ότι αί άντιρρήσεις περί της έλλείψεως των ψυχολογικών προϋποθέσεων δια τούς συνεταιρισμούς εις την Ελλάδα δέν έστηρίζοντο εις τὰ πράγματα, ήσαν άπόρρηια μόνον τού άντιδραστικού, ή και μό-

νον του συντηρητικού πνεύματος, που επεκράτει εις τὰς ἰθυνοῦσας τάξεις του τόπου μας.

Τὰ πράγματα μᾶς ἐδικαίωσαν. Ὁ Νόμος ἤμπορεῖ νὰ παρομοιωθῇ μὲ ἐαρινὴν βροχὴν μετὰ τὴν ὁποῖαν ἀναπηδᾷ ἀπὸ τὸ γόνιμον ἔδαφος ἀνθοφόρος φυτεία. Κατὰ ἑκατοντάδας ἤρχισαν νὰ ἰδρῶνται οἱ συνεταιρισμοὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ σήμερον, μετὰ πάροδον μῖα εἰκοσαετίας, ἀνέρχονται οἱ πραγματικῶς λειτουργούντες ἐλεύθεροι Συνεταιρισμοί, κατὰ ἐξηκριθωμένας πλέον πληροφορίας, εἰς 4.048. Ἀμφιθάλλω ἂν ἐσημειώθῃ εἰς ἄλλο Κράτος ραγδαιότερα ἴδρυσις γεωργικῶν συνεταιρισμῶν. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ σημαντικὴ αὐτὴ ἀνάπτυξις τῆς συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα μόνον τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας τῶν ἰδίων ἀγροτῶν. Ἐνισχύθη σημαντικὰ ἀπὸ τὴν παροχὴν πιστώσεων ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ἡ ὁποία ὁμολογουμένως τὰ μέγιστα συνέβαλεν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῶν συνεταιρισμῶν. Ἡ διανομὴ μέσων συντηρήσεως διὰ τῶν Συνεταιρισμῶν κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον 1917 καὶ 1918 συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὴν ἴδρυσιν πολλῶν συνεταιρισμῶν. Εἶναι ἐπίσης ἀληθές ὅτι αἱ οἰκονομικαὶ γεωργικαὶ συνθῆκαι εἰς τὴν Ἑλλάδα εὐνοοῦν ἐξαιρετικὰ τὴν συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν, λόγῳ τῆς παραγωγῆς ἐκλεκτῶν εἰδῶν (καπνοῦ, σταφίδος, ἐλαίου, οἴνου), προορισμένων διὰ τὴν ἀγορὰν καὶ τῆς ἐκ τούτου ἀνάγκης πιστωτικῶν εὐκολιῶν ποῦ ἔχουν οἱ γεωργοὶ καὶ τῆς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐξαρτήσεώς των, μὲ ἄλλους λόγους τῆς ἀπολύτου ἐπικρατήσεως εἰς τὰς περισσοτέρας γεωργικὰς περιφερείας τοῦ Κράτους τῆς λεγομένης χρηματικῆς οἰκονομίας, ἐντὸς τῆς ὁποίας καθίσταται ἀδύνατον εἰς τοὺς γεωργούς νὰ σταθοῦν ὄρθιοι, νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν τοκογλύφων, τῶν πλεονεκτικῶν ἐμπόρων, τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων ἐπεξεργασίας γεωργικῶν προϊόντων ἢ κατασκευῆς γεωργικῶν εἰδῶν, χωρὶς συνεταιριστικόν

συνασπισμὸν των.

Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν ἀντικειμενικὰ συνθῆκαι καὶ ἡ ἐκ τῶν ἑνω ἐνίσχυσις τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης, ἠνύνησαν τὴν ἐξάπλωσιν τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, αὕτη θὰ ἦτο ἀσφαλῶς ἀδύνατος ἂν ἔλειπαν ἀπὸ τοὺς γεωργούς μας τὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ἐκεῖνα ἐφόδια ποῦ καθιστοῦν δυνατὴν τὴν συνεργασίαν των εἰς τὸν ἀγῶνα των ἀφ' ἑνὸς ἀπέναντι τῶν ἐχόντων ἀντίθετα οἰκονομικὰ συμφέροντα τάξεων καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἐξύψωσιν τῆς γεωργίας καὶ τῆς ἰδίας των τάξεως.

Αἱ προσπάθειαι τῶν γεωργῶν μας πρὸς συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν δὲν ἦσαν πάντοτε ἐπαρκῶς μελετημέναι καὶ ὄχι σπανίως ἡ σύστασις συνεταιρισμῶν ἐπιρραστή ἀπὸ τὴν προσδοκίαν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν εὐνοϊκῶν ὄρων ποῦ ἀνωτέρω ἐξέθεσα. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἰδρυθέντες συνεταιρισμοὶ ἠστόχησαν. Ἐκτὸς τῶν 4.048 σήμερον κανονικῶς λειτουργούντων ἐλευθέρων γεωργικῶν συνεταιρισμῶν ἀπὸ τοῦ 1914 ἰδρῦθησαν ἄλλοι 3.095 ἐλεύθεροι γεωργικοὶ συνεταιρισμοί, οἱ ὁποῖοι ἢ διελύθησαν ἢ εἶναι ὑπὸ διάλυσιν ἢ δὲν λειτουργοῦν. Ὁ ἀριθμὸς βέβαια εἶναι μεγάλος, ἀλλὰ δὲν ἔχει σημασίαν, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἑνὸς ὅτι οἱ διαλυθέντες συνεταιρισμοὶ συσταθέντες ἄνευ καλοῦ ὑπολογισμοῦ δὲν ἐπρόφθασαν κἂν νὰ ἀναπτύξουν σοβαρὰς ἐργασίας καὶ ὡς ἐκ τούτου ἢ διὰ λύσεις αὐτῶν ἢ ἡ διακοπὴ τῆς λειτουργίας των δὲν ἔχει ἀποφέρει ζημίας εἰς τὴν γεωργικὴν τάξιν καὶ δὲν ἔχει ἐλαττώσει τὴν πίστιν τοῦ γεωργικοῦ κόσμου εἰς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως. Ἄλλωστε ἡ ἐπιτυχὴς λειτουργία τῶν 4.048 συνεταιρισμῶν εἶναι ἀρκετὴ ἱκανοποίησις διὰ τὴν ἀστοχίαν τῶν διαλυθέντων ἢ μὴ λειτουργούντων. Δυστυχῶς δὲν ἔχω ὑπ' ὄψιν τὰ ἀποτελέσματα τῆς λειτουργίας ὄλων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ εὑρισκομένων συνεταιρισμῶν.

Ἄλλὰ ἀπὸ τὰ συγκεντρωθέντα εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν ἀποτελέσματα τῆς λειτουργίας 3.347 συνεταιρισμῶν κατὰ τὸ

1932 άποδεικνύεται πόσον και έσωτερικώς οί συνεταιρισμοί προάγονται. Οί συνεταιρισμοί οδοί είχάν κατά τό ρηθέν έτος 240.707 μέλη, 168.812.785 δρχ. καταβεβλημένα κεφάλαια, 45.458.876 δρχ. καταθέσεις, 30.604.372 δρχ. καταθέσεις εις τρίτους, 15.864.418 δρχ. τακτικόν άποθεματικόν κεφάλαιον, 39.231.693 δρχ. έκτακτον άποθεματικόν κεφάλαιον και άκίνητα αξίας 105.065.217 δρχ.

Διά να έχη κανείς πλήρη αντίληψιν τής συνεταιριστικής οργανώσεως εις τόν τόπον μας πρέπει να έχη ύπ' όψιν του ότι έκτός τών έλευθέρων συνεταιρισμών λειτουργούν και άναγκαστικοί συνεταιρισμοί άποκαταστάσεως άκτημόνων καλλιεργητών... έπίσης άναγκαστικοί συνεταιρισμοί κοινής διαχειρίσεως ιδιοκτησιών, καθώς και διαφόρων ειδών άναγκαστικοί παραγωγικοί συνεταιρισμοί όπως οί συνεταιρισμοί τών κитροπαραγωγών, οί οίνοποιητικοί συνεταιρισμοί κ.λπ.

Ή δρᾶσις όλων αύτών τών συνεταιρισμών είναι τοιαύτη ώστε δέν είναι δυνατόν να φαντασθή κανείς ότι ή γεωργική οίκονομία του τόπου μας θα ήδύνατο να φθάση εις τό σημερινόν της έπίπεδον ή ότι θα ήδύνατο να σταθῆ εις αυτό χωρίς τήν ύπαρξιν και τήν λειτουργίαν τών γεωργικών συνεταιρισμών. Έπίσης δέν είναι δυνατόν να φαντασθή κανείς ότι ήμπορεί να προδεύση εις τό μέλλον ή Γεωργία μας χωρίς παράλληλον ενίσχυσιν και ανάπτυξιν τών γεωργικών συνεταιρισμών. Καί από τής άπόψεως αύτῆς άπόκειται να γίνουν πάρα πολλά. Έάν διά τας δύο πρώτας δεκαετίας από τής συστάσεως των έσημείωσαν μεγάλα βήματα προόδου οί γεωργικοί συνεταιρισμοί, όμως απέχουν πολύ από του σημείου που πρέπει να φθάσουν διά να είναι ή δρᾶσις των άπολύτως ίκανοποιητική. Είναι άνάγκη να άποκτήσουν οί συνεταιρισμοί μεγαλύτεραν αυτοθουλίαν και αυτενέργειαν. Είναι άνάγκη να άναπτύξουν μεγαλύτεραν δραστηριότητα διά τήν συγκέντρωσιν άκόμη περισσοτέρων γεωργών

εις τούς κόλπους των και τήν εμπέδωσιν άκόμη μεγαλειτέρας εμπιστοσύνης εις αυτούς. Έπιβάλλεται αι καθυστερήσεις και άταξίαι που παρουσιάζονται σποραδικώς να περιορισθουν και να γίνουν όσο τό δυνατόν σπανιώτεροι. Είναι άπαραίτητον τό προσωπικόν των συνεταιρισμών να καλλιτερεύση. Είναι άπαραίτητον αι ένώσεις να άποκτήσουν μεγαλυτέραν δύναμιν και έπιβολήν. Είναι άνάγκη άκόμη να έπεκτείνου εις μεγαλύτερον βαθμόν οί συνεταιρισμοί τήν δρᾶσιν των, εις τήν προμήθειαν των γεωργικών ειδών, εις τήν έπεξεργασίαν και τήν πώλησιν των γεωργικών προϊόντων. Πρός τοϋτο είναι άπαραίτητον να ενισχυθουν και από τήν Πολιτείαν και από τήν Άγροτικήν Τράπεζαν. Ή δυσπιστία που έξεδηλώθη έσχάτως από τό Κράτος άπέναντι των συνεταιρισμών πρέπει να λείψη. Οί κεντρικοί αυτόνομοί οργανισμοί διαχειρίσεως γεωργικών προϊόντων πρέπει να ενισχυθουν και να συμπληρωθουν διά τής ιδρύσεως και άλλων διά τά προϊόντα που στερουνται τοιαύτης οργανώσεως, όπως είναι τό σπουδαιότερον εξ όλων των προϊόντων μας ό καπνός. Ή ύπηρεσία τής έκπατείας των συνεταιρισμών πρέπει να άποκτήση κάποιαν αυτοδιοίκησιν και ή Άγροτική Τράπεζα όφείλει να άποθλέψη περισσότερο εις τήν έξύψωσιν των συνεταιρισμών, ως μικρών αυτόνομων οργανισμών, εις τήν έξάπλωσιν των και εις τήν επέκτασιν του πεδίου τής δράσεως των. Έξ άλλου και οί ίδιοι συνεταιρισμοί όφείλουν να φροντίσουν συνασπιζόμενοι εις Πανελλήνιον οργανώσιν, εις συνομοσπονδία, να εργασθουν έντατικώτερον διά τήν μελέτην των γεωργικών και συνεταιριστικων ζητημάτων και τήν τόνωσιν τής συνεταιριστικῆς οργανώσεως. Δι' όλους τούς γεωργούς πρέπει να άποτελέση άρθρον πίστεως ότι δέν δύναται να ύπάρξη άλλη σωτηρία κατεύθυνσιν από τόν συνασπισμόν των τών ήθικόν και οίκονομικόν. Τά μέχρι τούδε άποτελέσματα από άπόψεως θετικων όφελιμάτων, με

άλλους λόγους ή προμήθεια κατά πολύ εύθηνότερων κεφαλαίων από πριν, ή αύξησης εις πολλά μέρη της τιμής των γεωργικών προϊόντων, εν γένει ο περιορισμός της έκμεταλλεύσεώς των από τους εμπόρους διδάσκει έπαρκώς τι ήμπορεί νά γίνη από της άπόψεως θετικών όφελιμάτων διά των συνεταιρισμών. Άλλά και ή κοινωνία ολόκληρος πρέπει νά περιθάλγη με στοργήν τούς συνεταιρισμούς όχι μόνον διότι άποτελοῦν άνωτέραν οικονομικήν μορφήν έξοικονομούσαν δυνάμεις και έξυγιαίνουσας τόν οικονομικόν οργανισμόν από παράσιτα, όχι μόνον διότι διά των συνεταιρισμών προάγεται και από τεχνικής άπόψεως ή γεωργία, βελτιώνεται ή ποιότης των ειδών της γεωργικής παραγωγής και περιορίζονται αί νοθεύσεις και επί πλέον είναι δυνατόν νά έλθουν εις άμεσώτερον έπικοινωνίαν οι

παραγωγοί με τούς καταναλωτάς, πράγμα πού ώφελει άμφοτέρους, αλλά και διότι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί καλλιτερεύουν την θέσιν των γεωργών πού είναι ή πολυπληθεστέρα τάξις εις την χώραν μας και την έξυψώνουν πνευματικώς, ήθικώς, κοινωνικώς. Είνε πασίγνωστον ότι οι συνεταιρισμοί άποτελοῦν σχολειον σπουδαιότατον μορφώσεως των γεωργών και ήθικής των διαπαιδαγωγήσεως ως πολιτών και ως ανθρώπων. Και ή εύεργετική αύτη επίδρασις από κοινωνικής άπόψεως των συνεταιρισμών, πού παρετηρήθη εις όλα τά μέρη του κόσμου, παρατηρείται και εις τόν τόπον μας. Χωρίς υπερβολήν ήμπορεί νά ειπή κανείς ότι, όπου καλός συνεταιριστής εκεί και προοδευτικός γεωργός, και χρηστός άνθρωπος και πολίτης πρότυπος».

— *Επισκοπήσεις των Αριστ. Σίδερι και Παν. Χριστοπούλου σχετικές με την νομοθεσία Συνεταιρισμών*, βλ. στο Γ'τοκ. Β'.

Επισκόπηση του Αλ. Σβώλου και αναγνώριση — υποδείξεις.

— *Για την εξέλιξη των Συνεταιρισμών, την κατάστασή τους κατά το 1934/1935 και την αναγκαιότητά τους στις τότε και τις μελλοντικές εξελισσόμενες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες μιλά επιγραμματικά και σοφά ο Αλ. Σβώλος. Γράφει:*

«...Ο συνεταιρισμός είναι πιά πραγματικότης και στον τόπο μας. Ώς εφαρμοσμένη ιδέα έχει κιάλας κάποιο παρελθόν. Κάθε άλλο όμως παρά ικανοποιημένοι πρέπει νά είμεθα από την ως τώρα επιτυχία της ιδέας. Ή εφαρμογή της έχει άρκετό, μεγάλο μάλιστα, πλάτος. Άλλά τό βάθος της είναι ακόμα άρκετά ρηχό. Ούτε σοβαρή παικιλία συνεταιρισμών έχουμε, ούτε πρό πάντων άκμαία και γενικά άπλωμένη συνεταιριστική συνείδησι. Μιά ματιά άν ρίξουμε στα γειτονικά βαλκανικά κράτη, της Βουλγαρίας και της Γιουγκοσλαβίας, θα δοῦμε ότι σ' αυτές τις χώρες ή συνεταιριστική ιδέα και περισσότερο βάρος έχει και πολύ μεγαλύτερη επίδραση στην οικονομική και κοινωνική και σ' αύτην την πολιτική ζωή. Τά παραδείγματα αυτά πρέπει νά μάς κεντρίσουν σε περισσότερη έντασι των

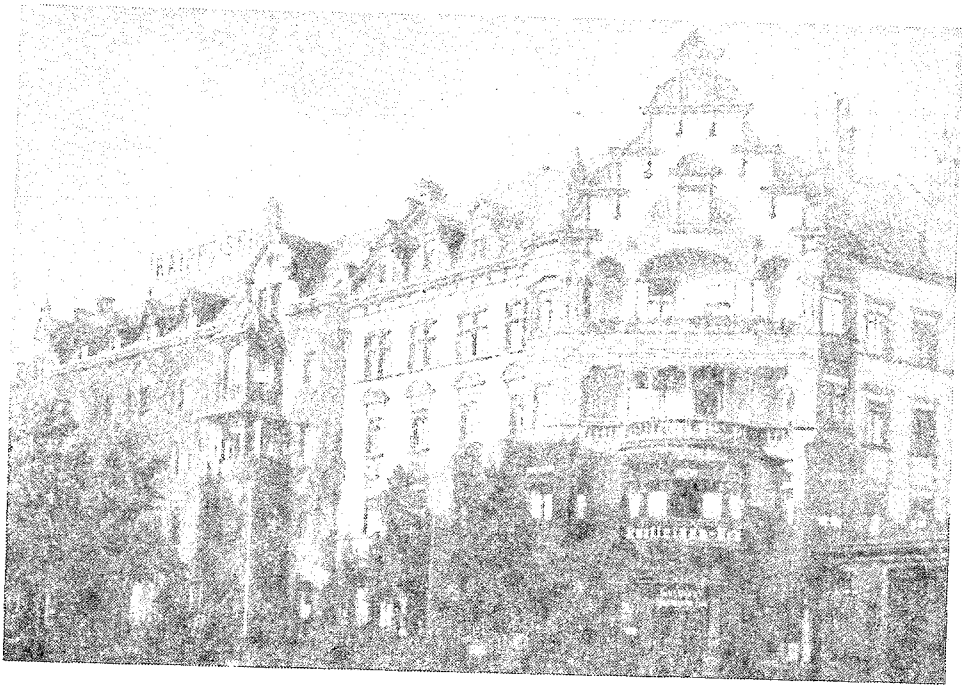
προσπαθειών για την εμπέδωσι και την πρόοδο της συνεταιριστικής ιδέας στον τόπο μας. Τόσο περισσότερο πού γενικά ό κόσμος περνάει σήμερα τη μεταβατική εποχή όπου ή οικονομία πέρνει, άλλοῦ ραγδαία και άλλοῦ σιγά - σιγά, την μοιραία όμαδική της μορφή. Στο άτομο και στην παραγωγική του πρωτοβουλία δύσκολα τολμάει νά στηριχθῆ σήμερα και ό πιό φιλελεύθερος οικονομολόγος ή θεωρητικός. Ή νέα μορφή της οικονομίας πού άναγκαστικά θα πάρη ό κόσμος — είτε διευθυνομένη οικονομία θα είναι, είτε κολλεκτιβισμός — θα στηριχθῆ κοντά στ' άλλα, άμεσα ή έμμεσα, απ' την αρχή ή άργότερα και στο συνεταιρισμό.

Κανείς δέν πιστεύει, βέβαια, σήμερα ότι ό συνεταιρισμός θα λύση τό κοινωνικό ζήτημα. Μέσα στα πλαίσια του σημερινού κεφαλαιοκρατικού συστήματος ό

συνεταιρισμός δέν είναι δυνατόν ν' αποδώσει ό,τι ώνειρευθήκαν οι θεωρητικοί του άπόστολοι. Πάντως όμως και μέσα στα όρια του συστήματος που κυβερνάει ακόμα την κοινωνία ο συνεταιρισμός έσημείωσε μια σημαντική πρόοδο προς την ομαδικοποίηση της οικονομίας. Κι αυτό είναι κάτι τι, όχι μονάχα καθ' έαυτό, αλλά και σαν προπαιδευτικό και παραδειγματικό στοιχείο για μια μελλοντική οικονομία. 'Ο συνεταιρισμός θα είναι ή πάγια οργανωτική βάση της οικονομικής κοινωνίας του μέλλοντος. Γι' αυτό και ή σημασία του πρέπει να γίνει κοινή

συνείδησι στον έργαζόμενο κόσμο. 'Η προπαίδεια του συνεταιρισμού και πρό πάντων του παραγωγικού, είναι άπ' τις χρησιμότερες εισφορές που το παρόν μπορεί να κάνει στο μέλλον. Είναι μεγάλο πράγμα και μόνο το γεγονός, που μέ τον συνεταιρισμό μπορεί να πεισθή ο έργαζόμενος κόσμος ότι και χωρίς την εκμετάλλεσι του κεφαλαιούχου και του επιχειρηματίου, είναι δυνατή ή παραγωγή και ή οικονομική πρόοδος...».

(«Πανελλήνια Συνεταιριστική 'Επιθεώρησης» 1935).

Την εποχή που στην Ελλάδα γίνονταν τα πρώτα πετυχημένα θέματα για κεντρική συνεταιριστική οργάνωση άλλες χώρες είχαν μεγάλη πρόοδο. Στη φωτογραφία: RAIFFEISEN. Γραφεία.

Επισκόπηση από τον Αριστ. Κλήμη.

Σύντομη επίσης επισκόπηση για την εξέλιξη των Συνεταιρισμών 1914/1934, αλλά και επιστημονικές κάνει το 1935 («Δημοκράτης» Μυτιλήνης 18.1.1935) και ο νεαρός απόφοιτος της Σχολής Συνεταιριστών Αριστ. Κλήμης, που γράφει:

«Τὸ πλέον εὐχάριστον γεγονός τῶν τελευταίων χρόνων ἀπὸ γεωργοοικονομικῆς ἀπόψεως εἶναι ἀναμφισβητήτως τοῦτο: Ὅτι ἡ συνεταιριστικὴ μας κίνησις ὀγκοῦται, οἱ Συνεταιρισμοὶ ἀρχίζουν ν' ἀναμιγνύονται ἀμειψότερον εἰς τὴν οικονομικὴν τοῦ τόπου ζωὴν καὶ νὰ δροῦν ὑπὸ τὸν τύπον τῆς συνισταμένης τῶν δυνάμεων τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ, ὡς μέσα καὶ ὄργανα δημιουργίας καὶ διοργανώσεως, μέσα ἐξυπηρητήσεως τῶν πτωχῶν διὰ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοβοηθείας, μέσα καὶ παράγοντες πολιτισμοῦ. (δίδει στοιχεῖα).

Τοιαύτη τεραστία ἐξέλιξις δὲν πιστεύομεν νὰ παρατηρήθῃ μέχρι σήμερον εἰς ἄλλους ὀργανισμοὺς τοῦτο δὲ καὶ μόνον ἀποδεικνύει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν στροφὴν τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου πρὸς τὸν Συνεταιρισμὸν ὡς πρὸς μέσον οικονομικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν ἀγροτῶν.

Παρ' ὅλην ὅμως τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Συνεταιρισμῶν ἔν ὑπολείπεται εἰσέτι: ἡ πλήρης συνειδητοποίησις τῆς κινήσεως. Διότι ἐφ' ὅσον ἔστω καὶ ἔν μέλος Συνεταιρισμοῦ δὲν ἔχει ἀφομοιώσει τὴν συνεταιρικὴν ἰδέαν, ἐφ' ὅσον εἶς φορεὺς ταύτης δὲν ἔχει στερεωθῆ δὲν εἰμεθα εὐτυχεῖς οὐδὲ δυνάμεθα νὰ ἀξιώσωμεν τὸν τίτλον τοῦ νικητοῦ. Ἡ συνεταιριστικὴ συνείδησις πράγματι ἐλλείπει εἰς τοὺς πολλοὺς. Τὸ ἐν Πράγα 15ον Διε-

θνὲς Γεωργικὸν Συνέδριον...

...Τὸ Κράτος πρέπει ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ λάθῃ κατάλληλα μέτρα συντελεστικά τῆς προόδου, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέντας κοινωφελεῖς ὀργανισμοὺς τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι γενικῶς ὑπὲρ τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως. Λέγομεν τοῦτο διότι τελευταίως ἄνεμος μάλλον ἀντισυνεταιριστικὸς ἤρχισε νὰ πνέῃ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας, ἀποτέλεσμα, νομίζομεν, τῆς ἀντιδράσεως ἐκ μέρους τῶν πληττομένων ἐκμεταλλευτῶν. Ἄλλὰ οἱ ἔμποροι καὶ οἱ ἰσχυροὶ τοῦ πλοῦτου πρέπει νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ ἐξάσκησις τοῦ ἐπαγγέλματός των δὲν εἶναι τι ἱερὸν καὶ ἀναφαίρετον, ἀλλ' ἀποτελεῖ κοινωνικὴν λειτουργίαν ὑποκειμένην εἰς περιορισμοὺς μικροὺς ἢ μεγάλους καὶ ἀπαγορεύσεις ἀναλόγως τοῦ κοινωνικοῦ συμφέροντος, καὶ «ἡ κρατικὴ ἐνίσχυσις πρὸς τοὺς Συνεταιρισμοὺς δὲν θὰ εἶναι παρά τὸ πολλοσθημόριον τῆς ὀφειλομένης εἰς τὰς μάζας κοινωνικῆς δικαιοσύνης».

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ Κράτους καὶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ κοινωνία ἂν δὲν θέλει νὰ συνταραχθῆ ἀπὸ κοινωνικὰς ἀνατροπὰς πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ βεηθήσῃ τὴν εἰς ὄλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς ἐπέκτασιν τῶν Συνεταιρισμῶν διὰ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ κοινωνικὴ εἰρήνη...».

Νεώτερη γεωργικὴ καὶ συνεταιριστικὴ ανασκόπηση τοῦ ἰδίου γενικὰ για τὴν Ελλάδα καὶ ἐιδικότερα για τὴ Λέσβο βλ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης 11.1.1936.

Επισκόπηση ἀπὸ τὸν Γ. Παμπούκας.

Ὁ Γ. Παμπούκας ποὺ εἶχε ἐντονη καὶ πολυετὴ ἀνάμιξη στα ἀγροτικά ὡς Γεν. Γραμμ. τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας καὶ πρόεδρος ἢ μέλος διαφόρων Γεωργικῶν Συμβουλίων - Επιτροπῶν κατὰ τὴν περίοδο ἰσχύος τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, στὴν αιτιολογικὴ ἐκθεση ποὺ ἔκανε τὸ 1943 ὡς Ὑφυπουργὸς Γεωργίας για τὸν νόμο 479 ἀναφέρεται ἀναλυτικὰ καὶ στὴν περίοδο 1914-1938 καὶ 1938-1943 με σκοπὸ νὰ αιτιολογήσῃ τὶς διατάξεις τοῦ σχεδίου νόμου ποὺ ἔφερεν στο Ὑπουργικὸ Συμβούλιο. Για τὴν περίοδο 1914-1938 γράφει τὰ ἐπόμενα:

«Μέχρι τοῦ ἔτους 1938 τὰ τῶν Συνεταιρισμῶν διείπεν ὁ Νόμος 602 τοῦ ἔτους 1935, ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη εἰς δευτερευούσας αὐτοῦ διατάξεις ὑπὸ διαφόρων νεωτέρων νόμων. Διὰ τοῦ νόμου τούτου παρείχeto εἰς τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν τῆς χώρας μας ἡ εὐχέρεια ἐλευθέρως καὶ ἀθιιάστου ἐξελιξέως διὰ τῆς αὐθορμητοῦ πρωτοβουλίας καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μελλόντων νὰ μετάσχουν εἰς αὐτήν. Οὕτω διὰ τῆς αὐτενεργείας τῶν μετεχόντων τῶν συνεταιριστικῶν ὁργανώσεων ἀνεπτύχθη εὐρυτάτη συνεταιριστικὴ δρᾶσις δημιουργήσασα συνεταιριστικὴν συνείδησιν ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ διάδοσις τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας ἐν Ἑλλάδι. Ἐμποτισθέντες οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ ἰσχὺς εὐρίσκεται ἐν τῇ ἐνώσει ὁργανώθησαν συνεταιριστικῶς εἰς πολυαριθμοὺς συνεταιρισμοὺς πρώτου βαθμοῦ ποικίλους εἰς εἶδη ἀναλόγως τῶν κατὰ τόπους οἰκονομικῶν ἀναγκῶν τῶν μελῶν των. Οἱ πρωτοβάθμιοι ἐξ ἄλλου συνεταιρισμοὶ, ἐκ τῆς αὐτῆς ὡς ἀνω ἀρχῆς ὁρμώμενοι, ὁργανώθησαν εἰς δευτεροβαθμίους Ἐνώσεις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν δι' ὧν ὄχι μόνον ἐπετεύχθη οὐσιώδης βελτίωσις τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας τῶν μετεχόντων εἰς αὐτὰς συνεταιρισμῶν καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτοὺς μελῶν, ἀλλὰ παρεσχέθη εἰς τὸ Κράτος ὄργανον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν πλείστων ἐκ τῶν γεωργικῶν του σκοπῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰς πρώτην γραμμὴν τῆς καλλιτέρας συγκεντρώσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

Τὸ Κράτος ἀκολουθοῦν τὸ τότε πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, καθ' ὃ ἀντενδείκνυτο ἡ ἐν ταῖς λεπτομερείαις ρύθμισις τῆς ὁμαδικῆς ζωῆς διὰ διοικητικῶν διατάξεων, ἀπέφυγε νὰ ρυθμίση ἄνωθεν τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν συνεταιρισμῶν, καθιέρωσεν εὐρύτατα πλαίσια κινήσεως εἰς αὐτοὺς, ἀφήκε τὴν εὐθύνην τῆς προόδου αὐτῶν εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς συνεταιρισμένους ἀγρότας, δὲν ἠθέλησε

νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὰ οἰκονομικὰ καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν των διοίκησιν καὶ ἐκράτησε δι' ἑαυτὸ ἀπλῶς δικαίωμα ἐλέγχου καὶ ἐποπτείας τῶν συνεταιριστικῶν ὁργανώσεων ἀσκούμενον πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν μελῶν των. Εἶναι πρόδηλον ὅτι καὶ αὕτη αὕτη ἡ φύσις τοῦ θεσμοῦ ἐπέβαλε τισαύτην πολιτικὴν. Οἰκονομικοὶ ὄργανισμοὶ καὶ ἰδίως οἱ συνεταιρισμοὶ ἔδει κυρίως νὰ δημιουργηθοῦν καὶ ἀνδρωθοῦν διὰ τῆς πρωτοβουλίας τῶν μελῶν των καὶ ὑπὸ τὸ αἶσθημα τῆς αὐτευθύνῃς των. Οἰαδήποτε κρατικὴ ἢ παρεμφερὴς ἄλλη ἐπέμβασις καὶ κηδεμονία ὑπεστηρίζετο ὅτι θὰ ἀπενέκρωνε βαθμιαίως τὸ συνεταιριστικὸν πνεῦμα. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνεταιριστικῆς ταύτης πολιτικῆς ὑπῆρξεν ἀρκούντως ἐνθαρρυντικόν. Οἱ ἔκτοτε ἀναπτυχθέντες γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀνταποκριθέντες εἰς τοὺς σκοποὺς των. Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει τὸ γενικώτερον μορφωτικὸν ἐπίπεδον εἰς τὸ ἴσπιον εὐρίσκετο ὁ ἀγροτικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ σπάνις μορφωμένον συνεταιριστικῶν στελεχῶν, ἡ συντελεσθεῖσα ἐργασία ὑπῆρξεν ἀρκούντως ἱκανοποιητικὴ. Γεωργικαὶ συνεταιριστικαὶ βιομηχαναὶ ἰδρύθησαν εἰς πολλὰ μέρη τῆς ὑπαίθρου, ὑψίστης σημασίας γεωργικαὶ ἐργασίαι διεξήχθησαν ἐπιτυχῶς ὑπὸ τῶν γεωργικῶν ὁργανώσεων, αἱ τάξεις τῶν συνεταιρισμένων ἐπυκνώθησαν, αἱ δὲ τυχόν ἐμφανισθεῖσαι ἀνωμαλίαι, ἐλάχισται εὐτυχῶς, δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν, ἐν συγκρίσει πρὸς ἐμφανισθείσας εἰς ἄλλους οἰκονομικοὺς θεσμοὺς ἢ ὁργανισμοὺς, ὡς μηδαμιναὶ καὶ ἀσήμαντοι.

Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸν ἀπόλυτον δογματισμὸν τοῦ Νόμου 602 τοῦ ἔτους 1915 περὶ τῆς ἐλευθέρως, ἀθιιάστου καὶ διὰ τῆς αὐθορμητοῦ πρωτοβουλίας καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μελῶν τῶν συνεταιριστικῶν ὁργανώσεων ἐξελιξέως καὶ προόδου τούτων, ἐνόθευσε πῶς ὁ Νόμος 5289 τοῦ ἔτους 1931, διατάξεις τινὲς τοῦ

οποίου ἔφερον ὀπισθοδρόμησιν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν συνεταιρισμῶν. Τὸ ἔργον ὁμῶς τῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ Νόμου 602 ἀπὸ πολλῶν αὐτοῦ διατάξεων καὶ τῶν ἐν γένει μεταβολῶν αἵτινες δέον νὰ ἐπινεχθοῦν εἰς αὐτόν, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐποπτείας τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, ὅπως καταστῆ ἱκανὸς νὰ ἐξασφαλίῃ τὴν πρόοδον τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας ἐν τῇ χώρᾳ μας, δὲν εἶναι ἔργον τοῦ παρόντος νομοθετήματος, ἀλλὰ θέλει ἀνατεθῆ εἰς εἰδικὴν ἐπιτροπὴν ἣτις θὰ ἐπιληφθῆ τῆς ἀναθεωρήσεως καὶ ἀναπροσαρμογῆς τῆς ὅλης συνεταιριστικῆς νομοθεσίας.

Ἐλέχθη ἀνωτέρω ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ πρώτου βαθμοῦ συνεκρότησαν ὑπερενεήκοντα δευτεροβαθμίους Ἐνώσεις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, εἰς χεῖρας μάλιστα τῶν ὁποίων συνεκεντρώθη ἡ ὅλη συνεταιριστικὴ κίνησις καὶ αἵτινες ἀπετέλεσαν τοὺς οὕτως εἰπεῖν ἐκπροσώπους τῶν πρωτοβαθμίων συνεταιρισμῶν. Αἱ Ἐνώσεις αὗται ἀναγνωρίζουσαι τὴν ἀνάγκην ἀναπτύξεως καὶ τῶν ἰδεολογικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν ἐπιδιώξεων τῶν συνεταιρισμῶν περιελάμβανον εἰς τὰ καταστατικά των μορφωτικούς καὶ ἰδεολογικούς σκοποὺς. Ὅταν δὲ κατέστη κοινὴ συνείδησις εἰς τὸν συνεταιρισμὸν κόσμον ἡ ἀνάγκη ἰδρύσεως μιᾶς κεντρικῆς ὀργανώσεως, ἰδρύθη κατὰ τὸ ἔτος 1935 ἡ Πανελληνίος Συνομοσπονδία τῶν Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Ἑλλάδος. Αὕτη προελθοῦσα ἀπὸ τὴν ἀξίαστον θέλησιν τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴν τοῦ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ τῶν Ἐνώσεων ἠσυχολήθη μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου 1154 καταργήσεώς της μὲ τὴν μελέτην καὶ ρύθμισιν πλείστων ζητημάτων συνεταιριστικῶν.

Ἄλλ' ὡς δὲν δύναται παρ' οὐδενός νὰ ἀμφισβητηθῆ ὅτι διὰ τοῦ Ν. 602 ἐπετεύχθη μία ἀληθὴς συνεταιριστικὴ πρόοδος,

οὕτω καὶ δὲν δύναται ἀντιθέτως νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι ἡ διὰ τῶν συνεταιρισμῶν πρώτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ καὶ τελευταῖον διὰ τῆς ἐν ἔτει 1935 ἐκ τῶν κάτω ἰδρυθείσης Πανελληνίου Συνομοσπονδίας τῶν Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Ἑλλάδος ὀργάνωσις τῶν ἀγροτῶν ἔδωκεν εἰς τὸν ἀγροτικὸν κόσμον τὴν δύναμιν ἐκείνην τῆς ἐπιτυχοῦς ἐπιδιώξεως τῶν ἀγροτικῶν συμφερόντων ἔναντι τῶν συμφερόντων ἄλλων τάξεων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ἀναγωνιζομένων αὐτά. Τὸ αἶτιον πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὸ γεγονός ὅτι εἰς χώραν διαρκῶς αὐξανομένου κρατικῶν παρεμβάτισμοῦ καὶ εἰς τὸ τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας πεδίου, ζηλοτύπως ἐκρατήθησαν μακρὰν πάσης παρεμβάσεως τοῦ κράτους αἱ γεωργικαὶ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις ἐμμένουσαι αὐταὶ μόναι εἰς τὴν διαφύλαξιν τῆς ὀρθοδόξου οἰκονομικῆς ἀρχῆς τῆς ἀπολύτως ἐλευθέρως καὶ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἀναπτύξεως καὶ ἐξελιξέως των. Μὲ τὸν τρόπον ὅμως αὐτὸν ἐνῶ ὀργανώσεις ἄλλων κοινωνικῶν τάξεων χάρις εἰς τὸν ἔντονον κρατικὸν παρεμβάτισμὸν ἐξησφάλιζον ἄφθονα τὰ μέσα τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐπιβολῆς των, αἱ γεωργικαὶ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις ἐγκατελίποντο ὅλως ἀβοήθηται ὅπως διεξάγουν τὸν τραχὺν ἀγῶνα τῆς ὑπάρξεώς των. Ἄμεσος συνέπεια τούτου ὑπῆρξεν ὅτι ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις ἐστερεῖτο τῆς ἐκ τῶν ἄνω ἐνισχύσεως καὶ καθοδηγήσεως. Ἐζήτει ὡς ἐκ τούτου νὰ εὑρῇ λύσιν τῶν ζωτικῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὴν ἀγροτικὴν τάξιν εἰς τὰ διάφορα συνεταιριστικὰ συνέδρια ἅτινα τόσον φιλοτίμως ὀργάνωσαν κατὰ καιροὺς μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1923-1936 πολλοὶ Διευθυνταὶ Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν μετ' ἄλλων ἰδεολόγων συνεταιριστῶν. Εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν συζητήσεων καὶ ψηφίσματα τῶν συνεδρίων τούτων ἐμφανίζονται αἱ ἐπιδιώξεις τῆς ὀργανωμένης ἀγροτικῆς τάξε-

ως και αϊ άξιώσεις της όπως τὸ Κράτος λάβη ὅλα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἀγροτῶν ἔναντι ὄλων ἐκείνων οἵτινες κάθε συμφέρον εἶχον νὰ βλέπουν τὸν ἀγρότην εἰς κατώτερον κοινωνικὸν καὶ οικονομικὸν ἐπίπεδον. Ἡ ἐν ἔτει δὲ 1935 ἐμφανισθεῖσα Πανελλήνιος Συνομοσπονδία τῶν Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Ἑλλάδος, ἰδρυθεῖσα ἐκ τῶν κάτω, ὡς ὀνησιγενῆς καὶ ἀναιμικῆ ὀργάνωσις τινῶν μόνον ἐκ τῶν Ἐνώσεων τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, ὀργάνωσις ἰδιωτικοῦ καθαρῶς δικαίου, μὴ περιθληθεῖσα ἐπομένως μὲ κανὲν κύρος καὶ μὴ ἐπιδιώξασα καμμίαν ἐν τῶν ἄνω ἐνίσχυσιν, ὡς πολεμῖα παντὸς παρεμβάτισμοῦ καθ' ὃ ἐμπεποτισμένη ἀπὸ τὰς ὀρθοδόξους ἀρχὰς τῆς ἐλευθέρας ἀναπτύξεως καὶ ἐξελίξεως τῶν συνεταιριστικῶν ὀρ-

γανώσεων, ἠσχολήθη μὲν μὲ τὴν ἐπίλυσιν διαφορῶν συνεταιριστικῶν ζητημάτων, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ ἀνασυγκροτήσῃ καὶ ἀναδιοργανώσῃ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν, νὰ τάμη νέας ὁδοὺς καὶ νὰ χαράξῃ νέας κατευθύνσεις. "Ὅταν δὲ ἐν ἔτει 1935 τὸ Κράτος ἐπ' εὐκαιρία ἀσχέτων πρὸς τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν γεγονότων ἔλαθε σαφῆ ἐχθρικήν θέσιν ἔναντι τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν προσώπων τῶν ἐκπροσωποῦντων αὐτάς καὶ ἠπειλήθη ὡς ἐκ τούτου ἢ διάλυσίς τῶν συνεταιρισμῶν, ἢ Συνομοσπονδία τῶν δὲν ἠδυνήθη οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ν' ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς ἐνδιώξει εὐρισκομένης συνεταιριστικῆς κινήσεως...».*

(Γιὰ τὴν περίοδο 1938 καὶ ἐπ. βλ. στὸ 1938).

Επισκόπηση γιὰ τὴ συνεταιριστικὴ κίνησιν περιόδων 1914—1930 καὶ 1930—1935 ἀπὸ Μ. Γερακιάρη καὶ Π. Χασαπόπουλο.

Βλ. στὸ Κεφ. Β' γιὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου Μ. Γερακιάρη καὶ τὴν ἀντίκρουσιν τῶν στοιχείων τοῦ ἀπὸ τὸν Π. Χασαπόπουλο («Συνεταιριστής» 1935 σ. 191 ἐπ., 205 ἐπ., 225 ἐπ.).

Οἱ μελετητές πρέπει νὰ διαβάσουν ἀπὸ τὶς πηγές τὰ παραπάνω ἀναλυτικὰ κείμενα, ὄχι μόνον ἐπειδὴ μᾶς δίδουν τὴν εἰκόνα τῆς τότε (1935) ἐποχῆς καὶ τῆς προηγούμενης 20ετίας, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ τὰ ἴδια ἢ παρόμοια ἐπιχειρήματα διατυπώνονται πολλὰς φορὰς ἀπὸ διάφορους νεότερους «μελετητές» ποὺ κρίνουν καὶ ἀποφαίνονται γιὰ τὸ παρελθὸν ἐπιφανειακὰ χωρὶς νὰ ἔχουν βαθύτερη γνώσιν καὶ χωρὶς νὰ στηρίζουν τὰ λεγόμενά τους στα πραγματικὰ στοιχεία.

(*) Ὅπως σημειώθηκε ἡ ἐκθεσὶς εἶχε σκοπὸ νὰ δικαιολογήσῃ τὶς ἐπεμβατικὰς καὶ πάλι κατοχικὰς διατάξεις. Ὅσα δε γράφονται περὶ τοῦ ὅτι ἡ Συνομοσπονδία «δὲν ἠδυνήθη» εἶναι ἀστήρικτα, διότι ἡ Συνομοσπονδία παρὸτι ἰδρύθηκε τὸ 1935 καὶ ὀργάνωσε καὶ ἀντέδρασε ὅσο ἐπέτρεπε τὸ καθεστῶς τοῦ 1936 καὶ ἡ νέα κρατικὴ ἐπέμβασις τοῦ 1938 ἀπὸ τὴν δικτατορία.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

(Για ενημέρωση και παραδειγματισμό)

- Δ. Θ. Πάνου. Η διεθνής συνεταιριστική κίνησης («Συνεταιριστής» 1935 σ. 82).
- V. TOTOMIANZ, Ο συνεργατισμός εις τας βαλκανικὰς Χώρας («Συνεταιριστής» 1935 σ. 85).
- Σπ. Αντωνιάδης, Η γένεσις και η ανάπτυξις των συνεταιρισμών εν Δανία («Συνεταιριστής» 1935 σ. 87).
- Σ. Καλογερέα, Μερικά πρότυπα συνεταιρισμών (στην Ιταλία και στην Τουρκία) («Συνεταιριστής» 1935 σ. 89).
- Γ. Μειμάρης, Συνεταιρισμοί πωλήσεως προϊόντων φυτοκομίας στη Δανία - Ολλανδία («Συνεταιριστής» 1935 σ. 91).
- Οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί εις την Δανίαν («Συνεταιριστής» 1935 σ. 153). Ιστορικά και υπόδειγμα οργανώσεως.
- V. TOTOMIANZ, Φίλ. Μπουσέ («Συνεταιριστής» 1935 σ. 167).
- Η συνεταιριστική κίνησης στη Γιουγκοσλαβία («Συνεταιριστής» 1935 σ. 159).
- V. TOTOMIANZ, Η οργάνωσις της πωλήσεως των σιτηρών εις Καναδά («Συνεταιριστής» 1935 σ. 175).
- Η εξέλιξις των Συνεταιρισμών εις την Τουρκίαν («Συνεταιριστής» 1935 σ. 180).
- Προαγωγή των Συνεταιρισμών δια του Κράτους εις Γιουγκοσλαβία («Συνεταιριστής» 1935 σ. 223).
- Η συνεταιριστική μεταρρύθμισις του 1935 στη Ρουμανία («Συνεταιριστής» 1938 σ. 4). Με ιστορικό για την όλη εξέλιξη της κινήσεως από το 1890.

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1936

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1936

- Στην αρχή του έτους 1936 υπηρεσιακή Κυβέρνηση Καθηγητή Κ. Δεμερτζή (μέχρι 13.4.1936) Υπουργός Γεωργίας ο Α. Μπενάκης, Υπουργός Εθνικής Οικονομίας ο Καθηγητής Π. Δεκάζος.
- 26 Ιανουαρίου. Εκλογές. Σχεδόν ισοπαλία των 2 μεγάλων κομμάτων (Αντιβενιζελικοί 143 έδρες, Βενιζελικοί 141 έδρες, Κομμουνιστές 15 έδρες). Διατήρηση Κυβερνήσεως Δεμερτζή.
- Αιφνίδιος θάνατος υπηρεσιακού πρωθυπουργού Κ. Δεμερτζή.
- Από 13.4.1936 προσωρινή Κυβέρνηση Ι. Μεταξά (με ανοχή των κομμάτων).
- Συμφωνία για Κυβέρνηση Σοφούλη με ψήφο ανοχής των Κομμουνιστών δημιουργεί εχθρότητα.
- Λόγω του ανταγωνισμού των 2 μεγάλων κομμάτων δόθηκε από αυτά εξαήμερη εξουσιοδότηση στην Κυβέρνηση Μεταξά.
- Μάρτιος 1936. Αιφνίδιος θάνατος του Ελευθερίου Βενιζέλου στη Γαλλία. Ακρότητες κατά την μεταφορά του στην Ελλάδα. Για τον μεγάλο αυτό πολιτικό βλ. την πολύτομη έκδοση του Στ. Στεφάνου «Κείμενα Ελευθερίου Βενιζέλου» Αθ. 1981 επόμ.
- 17 Μαΐου. Αιφνίδιος θάνατος Π. Τσαλδάρη αρχηγού Λαϊκού Κόμματος (χωρίς διάδοχον αρχηγόν).
- Απεργιακές κινητοποιήσεις. Επεισόδια Θεσσαλονίκης.
- 4 Αυγούστου 1936. Προτού να λήξει η βιημήνη προθεσμία και με αφορμή τις απεργιακές κινητοποιήσεις και τον κομμουνιστικό κίνδυνο επιβάλλεται δικτατορία βασιλ. Γεωργίου—Ι. Μεταξά. Διάλυση Βουλής. Αναστολή Συντάγματος.
- Διάγγελμα 5-8-1936 περί κομμουνιστικού κινδύνου κλπ. Κατάργηση του ισχύοντος Συντάγματος και της Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Ασθενής και ασυντόνιστη η αντίδραση των κομμάτων. (Βλ. Ιστορία Δ. Κοκκίνου σ. 1374 επ.).
- Νέος Υπουργός Γεωργίας ο ακαδημαϊκός Γ. Κυριακός. Γεν. Γραμ. Υπ. Γεωργίας και βαθμιαία ουσιαστικός Υπουργός και ρυθμιστής των αγροτοσυνεταιριστικών ζητημάτων ο Μπ. Αλιβιζάτος.
- Οι κατευθύνσεις της 4ης Αυγούστου εκφράζονται χαρακτηριστικά στη συνέντευξη του πρωθυπουργού Ι. Μεταξά προς τον Κ. Μπασιτά («Βραδυνή» Αθηνών 15-9-1936 όπου περιγράφεται η τότε κατάσταση και ανακοινώνεται ότι η Ελλάδα θα οργανωθεί σε συντεχνιακό Κράτος. Για το συντεχνιακό Κράτος βλ. κείμενα διαφόρων κατά το 1938 και 1939 στά: Επιθεώρησις Κοινωνικής και Δημοσίας Οικονομικής, Απρίλιος 1939. Εργατική Ελλάς, 15.8.1938. Νέον Κράτος, Οκτ. 1938. Νέα Πολιτική, Οκτ. 1938, Νοέμβρ. 1938 και επόμ., Φεβρ. 1939. Οικονομικός Χρόνος, Μάρτ. 1938.
- Σε έξαρση η αισχροκέρδεια. Βλ. χαρακτηριστικό κύριο άρθρο του Γ.Α.Β. στην

- «Καθημερινή» 15) 8) 1936 για τον εκμεταλλευτικό ρόλο του μικραγρότου σε πόλεμο και ειρήνη, που μεταχειρίζεται όλα τα μέσα. Υποδείξεις για την καταπολέμηση της ασχροακέρδειας με αυστηρά μέτρα. (Βλ. αναδημοσίευση στη «Συνεταιρισμένη Θράκη» Εάνθης 1936 Τεύχος Δεκεμ. 1936 σ. 4—5). Σε νεότερο κείμενό της η «Καθημερινή» (15-11-1936) υποδεικνύει ως λύση τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς. (Βλ. στα Υποκεφ. Β και Θ) με σοβαρά επιχειρήματα.
- Ν. 150) 1936 για διοικητική αποκέντρωση. Επέκταση αρμοδιοτήτων Νομάρχου. Νομαρχιακά Γνωμοδοτικά Συμβούλια.
 - Με Α.Ν. 271) 1936 ριζικές μεταβολές στη Διοίκηση ΑΤΕ από καθεστώς 4ης Αυγούστου. (Βλ. Υποκ. Β και Ζ και «Συνεταιριστής» 1936 σ. 175). Επέκταση κύκλου εργασιών ΑΤΕ σε προμήθειες ειδών, διάθεση προϊόντων, ασφαλίσεις.
 - Πρωθείται η ρύθμιση των αγροτικών χρεών.
 - Υποχρεωτική η δημοσίευση, σε εφημερίδες - περιοδικά, αποσπασμάτων από λόγους Ι. Μεταξά (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 183).
 - Οκτώβριο ιδρύεται η ΕΟΝ.
 - Πρωθείται το Συντεχνιακό Κράτος θεωρητικά και στην εφαρμογή (βλ. «Τραπεζική» Δεκέμβριος 1936 αναλυτικό κείμενο «Το Συντεχνιακό Κράτος»).
 - 17) 11) 1936. Αιφνίδιος θάνατος Αλ. Παπανικολάου (57 ετών) έπειτα από κακουχίες (βλ. στο Υποκ. ΙΑ).
 - 22) 11) 1936. Μετακομιδή σπρού βατ. Κωνσταντίνου και ταφή στο Τατόι.
 - Εικόνα της αγροτικής Ελλάδας την εποχή αυτή δίνουν οι σύντομες εντυπώσεις του Αριστ. Κλήμη από επίσκεψη του στη Μακεδονία (βλ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης 3-4-5) 9) 1936).
 - Την όλη κατάσταση και κρατική πολιτική - κηδεμόνευση στον αγροτικό χώρο από το 1936 και έπειτα δίνει το διβλίο του Μπ. Αλιβιζάτου (Γεν. Γραμμ. Υπουργ. Γεωργίας - Υποδιοικήτη ΑΤΕ - Υψηλ. Πολ. Οικονομ. Πανεπ. Αθηνών) «Κράτος κα Γεωργική Πολιτική» Αθήνα 1938, «αφιερωμένο ειλαδικά στον Αρχηγόν της Κυβερνήσεως και Πρώτον Αγρότην της Ελλάδος Κύριον Ιωάννην Μεταξάν» (βλ. στα οικεία Υποκεφάλαια και στο έτος 1938).
 - Στοιχεία για την μέχρι τότε εξέλιξη των στοιχείων της γεωργίας και των αγροτικών πληθυσμών βλ. στο έργο Αριστ. Κλήμη «Η Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος» Αθήνα 1956 και 1961. Για τις εισαγωγές μηχανημάτων 1916—1936 και για το κτηνοτροφικό κεφάλαιο 1916—1936 βλ. στο διβλίο Π. Παπαγαρουφάλλου σ. 130, 131.
 - Την εικόνα της καθυστέρησης που υπάρχει στην αγροτική βόρειο Ελλάδα μας δίνει κείμενο του προδευτικού δάσκαλου Α. Βαφειάδη σχετικά με τους «τσιμπιλήδες» μαθητές που μένουν μεταξιστατείς - στάση με οικονομική ζημία των οικογενειών τους περίπου 70 εκατ. δραχ. το χρόνο. Και υποδεικνύει να βοηθήσουν οι Συνεταιρισμοί ώστε να εξασφαλίζονται τα έξοδα του φωτισμού στα σχολεία ώστε να μελετούν οι μαθητές όλοι μαζί στο σχολείο με την επίδραση του δασκάλου. Και αυτό διότι «πολλοί μαθηταί δεν είχαν το απαιτούμενο φως, το απαιτούμενο τραπέζι, αλλά έγραφαν ξαπλωμένοι στις φάθες τους ή εις τα παράθυρα...» («Συνεταιριστής» 1936 σ. 17). Και σε άλλο κείμενο εισηγείται τη λειτουργία μαθητικών συσσιτίων επειδή έχει διαπιστώσει

—ότι τα αγροτόπαιδα υποσιτίζονται. (Και δίνει στοιχεία ότι το πρωινό πιάτí γίνεται μόνο ως φάρμακο, κρέας είναι κάτι το σπάνιο, γίνεται μεγάλη χρήση πασιτών, τουρσιών).

—Για τις Γ.Σ. των Συνεταιρικών Οργανώσεων και τις συνεδριάσεις των Δ.Σ. απαιτείται άδεια των Αστυνομικών Αρχών. Οδηγίες Υφυπουργείου Δημόσιας Ασφαλείας Εγκ. 1212) 2) 21.10.1936 Υφυπ. Δημόσιας Τάξεως. (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 201).

—Τιμή χρυσής λίρας. Ιανουάριος δρχ. 872, Δεκέμβριος 919.

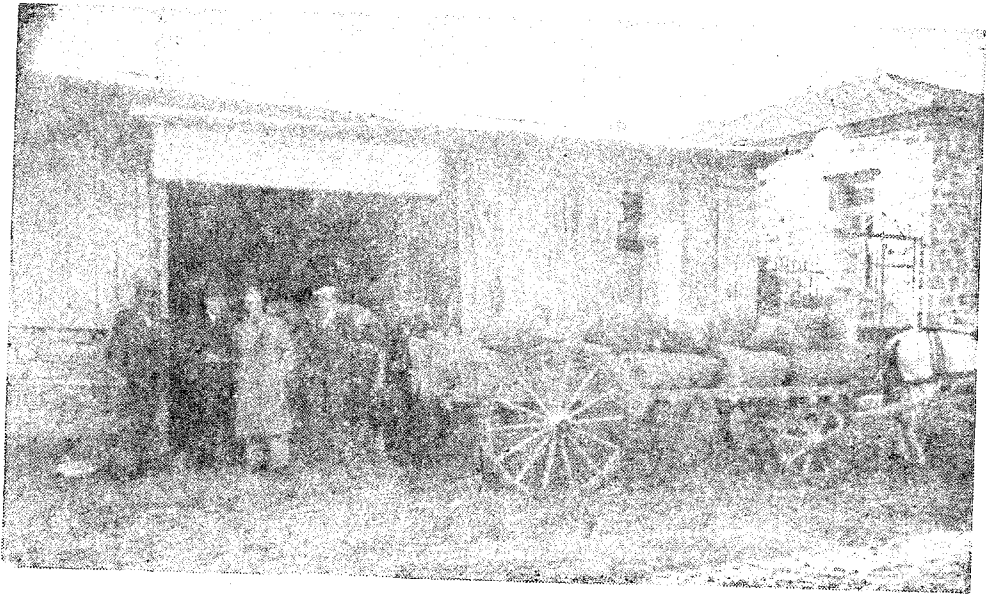
Δ ι ε θ ν ι κ á.

—Οκτώβριος 1936. Συμφωνίες συνεργασίας Γερμανίας—Ιταλίας. Άξονας Ρώμης—Βερολίνου. Επιδεινώνεται η διεθνής κατάσταση.

—Πόλεμος Ιταλίας—Αθηνών.

—Μαίνεται ο εμφύλιος στην Ισπανία με αντίκτυπο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

—Ανησυχίες στην Άπω Ανατολή. Ζημιώσεις στην Ευρώπη, διεθνής ανταγωνισμός εξοπλισμών.

Ε.Γ.Σ. Τρικάλων. Στελέχη της και διανομή εφοδίων

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ

(Νομοθεσία, Εποπτεία, Συμπαράσταση, Αντιδράσεις)

Ι. Νομοθεσία σχετική με τη συνεταιριστική δραστηριότητα.

Δημοσιεύονται τα επόμενα κείμενα:

- Α.Ν. 18.1.1936 «Περί καταργήσεως Υπουργείου Εργασίας» ΦΕΚ 27) 1936. Αφορά και Αστικός, Εποπτεία κλπ.
- Α.Ν. 16) 20.1.1936 «Περί αναστολής της ισχύος του από 16.11.1935 Α.Ν. «περί τροποποιήσεως του άρθρου 83 του ν. 602 «περί συνεταιρισμών» ΦΕΚ 28) 1936.
- Α.Ν. 23) 25.1.1936 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του ν. 602 και των τροποποιησάντων αυτών μεταγενεστέρων νόμων» ΦΕΚ 50) 1936. Αφορά και άρθρα 2, 41, 89 και Εποπτεία.
- Α.Ν. 25.1.1936 «Περί καταργήσεως του Α.Ν. «περί ιδρύσεως Γενικής Διευθύνσεως Υδάτων παρά το Υπουργείο Γεωργίας» ΦΕΚ 57) 1936.
- Α.Ν. 25.1.1936 «Περί τροποποιήσεως άρθρου 6 Ν. 3718 «περί κυρώσεως συμπάσεως δια την εκτέλεσιν των υδραυλικών έργων των πεδιάδων Σερρών και Δράμας» ΦΕΚ 60) 1936.
- Β.Δ. 19.2) 2.3.1936 «Περί συστάσεως αναγκαστικού συνεταιρισμού εξωραϊσμού και εξυγιάνσεως Πεντέλης» ΦΕΚ 113) 1936.
- Α.Ν. 150) 1936 για διοικητική αποκέντρωση. Επέκταση αρμοδιοτήτων Νομάρχου. Νομαρχιακά Γνωμοδοτικά Συμβούλια.
- Α.Ν. 654) 1936 ΦΕΚ 162) 1936.
- Β.Δ. 1.5.1936 «Περί αναστολής και περαιτέρω της εφαρμογής διατάξεων Αναγκαστικών τινων νόμων, αρμοδιότητος Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας» ΦΕΚ 191α) 1936.
- Ν.Δ. 12) 15.6.1936 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινων του νόμου 5791» ΦΕΚ 259) 1936. Αφορά και Οικοδομικούς.
- Δ. 1) 14.8.1936 «Περί τροποποιήσεως της διοικήσεως και λειτουργίας Ταμείου Ουνοπαραγωγής Θήρας και Θηρασίας» ΦΕΚ 345) 1936.
- Α.Ν. 46) 1936 «περί συστάσεως Υφυπουργείου Εργασίας» ΦΕΚ 379) 1936. Αφορά και Αστικός.
- Α.Ν. 117) 1936 «Περί μέτρων προς καταπολέμησιν του κομμουνισμού και των εκ τούτου συνεπειών» ΦΕΚ 402) 1936.
- Α.Ν. 236) 1936 «Περί διαλύσεως του Πανθεσσαλικού Αναγκαστικού Συνεταιρισμού» ΦΕΚ 453) 1936.
- Α.Ν. 244) 1936.
- Α.Ν. 285) 1936 «Περί του τρόπου επιστροφής των υπό του Ταμείου Εργασίας Ηθοποιών παρεχομένων δανείων εις συνεταιρικούς θιάσους» ΦΕΚ 478) 1936.
- Α.Ν. 332) 1936 ΦΕΚ 500) 1936. Αφορά και Οικοδομικούς.
- Α.Ν. 337) 1936 «Περί διευκολύνσεως των δημωσίων υπαλλήλων δια την προμήθειαν ειδών επί πιστώσει» ΦΕΚ 506) 1936. Αφορά και Καταναλωτικούς.
- Α.Ν. 350) 1936 «Περί κυρώσεως της υπογραφείσης συμβάσεως «περί αναθέσεως της Διακίσεως του Ταμείου Γεωργικών Ασφαλειών εις την Αγροτικήν Τρά-

- πέζαν της Ελλάδος κλπ.» ΦΕΚ 524) 1936. Αφορά και Αλληλασφαλιστικούς.
 —Α.Ν. 366) 1936 «Περί συμπληρώσεως διατάξεων της νομοθεσίας «περί Μετοχικού Ταμείου Στρατού» και διαλύσεως της Ελληνικής Στρατιωτικής Ενώσεως» (Συν. Π.Ε.). Αφορά Καταναλωτικούς.
 —Α.Ν. 405) 1936 «Περί Ταμείου Επικουρικής Ασφαλίσεως και αποζημιώσεως αρτοποιών της Ελλάδος» ΦΕΚ 3) 1937. Αφορά και Καταναλωτικούς, Επισπέταιν.
 —Α.Ν. 413) 1936 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως φορολογικών τιμών νόμων» ΦΕΚ 565) 1936. Αφορά άρθρ. 86 ν. 602.

2. Θέσεις, γνώμες, ενέργειες για τη συνεταιριστική νομοθεσία.

α) Η γενική συνέλευση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών 29) 3) 1936 ασχολείται με τη συνεταιριστική νομοθεσία και αποδέχεται όπως υιοθετηθεί το σχετικό Ψήφισμα της Συνελεύσεως των Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών του 1933 που στηρίζεται στις υποδείξεις της Επιτροπής των Αμπελαίων (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 77). Το σχετικό κείμενο που στηρίζεται σε εισήγηση του Καθηγητή Αλ. Σδώλου (βλ. «Ο Συνεταιριστής» 1932 φύλ. 5) έχει δημοσιευθεί στον Β' Τόμο μας σελ. 508) 1036.

β) Όπως αναλυτικά αναφέρεται στο βιβλίο Αριστ. Κλήμη «Ελληνικών Συνεταιριστικών Δίκαιον» Αθήνα 1948 σελ. 34 επ. κατά την περίοδο 1935) 1936, με τις τάσεις κρατικής επεμβάσεως στους Συνεταιρισμούς, την ανάπτυξη των αναγκαστικών συνεταιρισμών και την ικανοποίηση συνδικαλιστικών συμφερότων, είχαν υποστηριχθεί από μερικούς η γνώμη ότι οι Συνεταιρισμοί είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (βλ. Γνωμ. Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σε εγκ. Υπουργείου Δικαιοσύνης 79) 82532) 10.11.1935 - Βλ. και Παπαδημητρίου «Δικαστική» 1936 - Βλ. και προηγ. Απειρασγ. Αθηνών γνωμ.δ. 44704) 1929 (Θέμ. ΜΑ σ. 73). Η γνώμη αυτή καταπολεμήθηκε από εξέχοντες επιστήμονες με πρωτοβουλία του περιεδ. «Ο Συνεταιριστής» και της νεοσύστατης Συνομοσπονδίας. Βλ. αναλυτικά γνώμες Αλ. Σδώλου, Αρ. Σίδερι, Π. Παπακωνσταντίνου, Σ. Επ. 891) 1935 κλπ. στο Αριστ. Κλήμη «Ελληνικών Συνεταιριστικών Δίκαιον» Αθ. 1948 σ. 36 επ.

Κατά το 1936 στη Γεν. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας ανακοινώθηκε το θέμα από τον Θ. Τζωρτζάκη και τονίστηκε ότι «η γνώμη αυτή κατά κοινήν ομολογίαν όλων των δυναμένων να έχουν έγκυρον γνώμην δέν είναι όρθή... Πρέπει να ζητηθή ή όρθιακή λύσις του ζητήματος τούτου άμεσα, διότι πλείστα ζητήματα εις βάρος των Συνεταιρισμών προκύπτουν εκ τής άναγνωρίσεως τής άρχής αυτής...».

Τελικά η Συνέλευση αποφάσισε ότι: «Εξουσιοδοτείται ή Συνομοσπονδία να συνεχίση τας ενέργειάς τής πρός άρσιν τής γνωμοδοτήσεως του Νομικού Συμβουλίου τής υιοθετηθείσης παρά του Υπουργείου Δικαιοσύνης, δι' ής οι Συνεταιρισμοί χαρακτηρίζονται ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου».

Σχετικές ενέργειες έκανε με επιτυχία η Συνομοσπονδία (441/17.3.36 προς ΑΤΕ, 709/24.4.36 προς Υπουργείο Γεωργίας, 1089/12.6.36 προς Υπουργείο Δικαιοσύνης) ώστε η μετέπειτα νομοθεσία και νομολογία να αντιμετώπισει όρθά το θέμα.

γ) Ενδιαφέρουσα ανασκόπηση, για τις ατέλειες που ισχύουν υπέρ των Συνεταιρισμών, την περιοριστική νοσοτροπία του Υπουργείου Οικονομικών και τις ενέργειες της Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, από τον Τ. Χασαπόπουλο βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 100.

—Αύγουστος 1936. Συγκροτείται νέα Επιτροπή (δι' αποφάσεως Υπουργού Γεωρ-

γίας) για τη μελέτη της νομοθεσίας συνεταιρισμών. Πρόεδρος ο Γεν. Γραμματέας Υπ. Γεωργίας Μπ. Αλεβιζάτος και μέλη οι Γ. Σερβάκης και Φ. Καφκοκέφαλος του Υπ. Γεωργίας, Αρ. Σίδερης (Καθηγητής), Μ. Γερακιάρης (ΑΤΕ), Θ. Τζωρτζάκης (της Συνομοσπονδίας). Σχετική έκθεσή της θα υποβληθεί στο Γπουργείο Γεωργίας («Συνεταιριστής» 1936 σ. 147). Πρώτες ιδεολογικές αφισμαχίες Τζωρτζάκη - Αλεβιζάτου κατά αρχική συνεδρίαση.

3. Συμπαράσταση ΑΤΕ - Κράτους. Εποπτεία. Συνεταιριστική Πολιτική. Συνεταιριστικό Πρόγραμμα.

Κατά το 1936 (προ του Αυγούστου) το θέμα μελετήθηκε σε βάθος, συζητήθηκε στη Γεν. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών και πάρθηκαν σχετικές αποφάσεις για επιδιώξεις - εφαρμογή. Έτσι στην Εισήγηση του Δ) ντή Θ. Τζωρτζάκη στη Γεν. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας (28-3-1936) διαβάζουμε τα ακόλουθα:

«Η Διοίκησης της Συνομοσπονδίας μετὰ μελέτην τῆς ὅλης συνεταιριστικῆς καταστάσεως κατέληξεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ προτείνῃ εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ἵνα αὕτη ὡς πρὸς τὸ ἀνωτέρω ζήτημα υἱοθετήσῃ τὸ σχετικὸν ψήφισμα τῆς Πανελληνίου Συσκέψεως τῶν Ἐνώσεων Συνεταιρισμῶν τοῦ 1933 ἐπὶ τῆς συνεταιριστικῆς πολιτικῆς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης...

Τὸ σχετικὸν ψήφισμα εἶναι εἰς ὅλους τοὺς ἐνδιαφερομένους γνωστὸν, δημοσιευθὲν εἰς τὰ συνεταιριστικὰ περιοδικά... (βλ. αὐτὸ στο «Συνεταιριστής» ἔτος 1933 τεύχος 2, σελ. 18 καὶ στον Β' τόμο μας σελ. 508/1036).

...Ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν τῶν συνεταιρισμῶν κατὰ τὴν διαχάραξιν τῆς συνεταιριστικῆς πολιτικῆς τῆς Τραπέζης, ὁ κ. Τζωρτζάκης λέει ὅτι διὰ τοῦ τελευταίως τεθέντος εἰς ἐφαρμογὴν Ὄργανισμοῦ τῆς Τραπέζης συνιστᾶται παρ' αὐτῆ Γνωμοδοτικὸν Συνεταιριστικὸν Συμβούλιον. Εἰς τοῦτο, μεταξύ ἄλλων ἀρμοδίων προσώπων, μετέχουν ἀντιπρόσωπος τῆς Συνομοσπονδίας καὶ τέσσαρες ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐνώσεων ἀνά εἶδος ἐξ ἐκάστου διαμερισματος. 1) Μακεδονίας - Θράκης, 2) Θεσσαλίας - Ἡπείρου - Στερεᾶς Ἑλλάδος, 3) Πελοποννήσου - Ἰονίων Νήσων, καὶ 4) Κρήτης - Αἰγαίου Πελάγους, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῆς Διοικήσεως τῆς Τραπέζης, ἐκ πί-

νακος τριῶν ὀριζομένων ὑπὸ τῶν Ἐνώσεων ἐκάστου τῶν ἄνω διαμερισμάτων. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο συνέρχεται ἅπαξ κατ' ἔτος. Λαμβάνει γνῶσιν τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πεπραγμένων καὶ τοῦ προγράμματος τοῦ ἐπομένου ἔτους καὶ γνωμοδοτεῖ ἐπ' αὐτῶν. Αὐτονόητον τυγχάνει ὅτι ἡ ἴδρυσις τοῦ Συμβουλίου τούτου, ἂν καὶ ἀποτελεῖ ἓν βῆμα προόδου, δὲν ἱκανοποιεῖ τὰς ἐπιδιώξεις τῶν συνεταιρισμῶν περὶ αὐτοτελείας τῆς συνεταιριστικῆς ὑπηρεσίας ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Τραπέζης, ὡς αὐτὸ διατυπύεται εἰς τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα τοῦ 1933. Ἀσχέτως τούτου παράδοξος εἶναι ὁ περιορισμὸς τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἐνώσεων νὰ ὑποδείξουν ἀμέσως αὐταὶ τὸ πρόσωπον πὸν προτιμοῦν νὰ τὰς ἀντιπροσωπεύσῃ.

Ἐπίσης ἀνεπαρκῆς εἶναι ἡ μίαν μόνον φορὰν κατ' ἔτος ὑποχρεωτικὴ σύνοδος τοῦ Συμβουλίου.

Ἡ Διοίκησης τῆς Συνομοσπονδίας προτείνει ἵνα ἡ Συνέλευσις, διακηρύττουσα ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμμένῃ εἰς τὰς σχετικὰς, ὡς ἀνωτέρω, ἐπιδιώξεις τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων, διατυπωμένας εἰς τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα τοῦ 1933, τὰς ὁποίας οὐδαμῶς ἱκανοποιεῖ τὸ ἴδρυθὲν Συμβούλιον, δεχθῆ κατ' ἀρχὴν ἵνα συμμετάσχῃ ἡ Συνομοσπονδία καὶ αἱ Ἐνώσεις εἰς αὐτὸ καὶ ζητήσῃ ἵνα ἡ

Διοικήσεις της Τραπεζής, καθ' ὃ ἔχει ἐκ τοῦ ὄργανισμοῦ δικαίωμα, συγκαλῆ τοῦτο συχνώτερον, πρὸς δὲ ἐπιδιώξῃ αὐτῆ ἀρμοδίως τὴν τροποποίησιν τῆς διατάξεως περὶ ἐκλογῆς τῶν ἀντιπροσώπων ὑπ' αὐτῆς μεταξὺ πλειόνων ὑποδεικνυμένων ὑπὸ τῶν Ἐνώσεων καὶ ἀναγνωρισθῆ εἰς τὰς Ἐνώσεις νὰ ἐκλέγουν αὐτὰ ἀμέσως τοὺς ἀντιπροσώπους των.

Ὡς πρὸς τὴν προέλευσιν τῶν ἐκλεκτῶν προσώπων φρονοῦμεν ὅτι ταῦτα

Ἐπίσης ὁ Θ. Τζωρτζάκης σὺν ἰδιόκα μ ε τ ο Ε π ο π τ ι κ ὸ Π ρ ο σ ω

«Παρατηρεῖται ἀθρόα ἔξοδος ὑπαλλήλων τῆς Α.Τ.Ε. ἐκ τοῦ συνεταιριστικοῦ κλάδου. Τοῦτο προκειμένου περὶ παλαιστέρων ὑπαλλήλων δικαιολογεῖται. Ἡ ἐργασία τοῦ συνεταιριστικοῦ ὑπαλλήλου τῆς Α.Τ.Ε., εἶναι κοπιώδης. Μεθ' ὠρισμένα ἔτη ὁ ὑπάλληλος εἶναι δίκαιον νὰ χρησιμοποιεῖται ἄλλως. Ἀλλὰ εἶναι ἀνησυχαστικὴ ἡ ἀποχώρησις νέων καὶ ἱκανωτάτων ὑπαλλήλων.

Τοῦτο τὸ ἀποδίδομεν εἰς τὴν παραγνώρισιν τοῦ ἔργου τῶν ἐποπτῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ παρρυγκωνισμοῦ αὐτῶν. Συγχρόνως καὶ εἰς τοὺς προσωπικοὺς κινδύνους ὑπηρεσιακῆς φύσεως ποὺ συνεπάγεται ἡ ἐργασία αὐτῆ διὰ τοὺς ἐποπτικοὺς ὑπαλλήλους, χρειάζεται πρὸς ἀντίδρασιν νὰ δοθοῦν ἐξαιρετικαὶ ὑλικά καὶ ἠθικά ἐνισχύσεις εἰς τοὺς ὑπαλλήλους αὐτοὺς. Ἀλλως θὰ ἀπογυμνωθῆ σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ὑπηρεσία

Τελικὰ ἐπὶ τῆς συνεταιριστικῆς πολιτικῆς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἡ Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας (τῆς 29.3.1936) ἐνέκρινε τὰ ἐξῆς θαισιὰ:

«α) Παραδέχεται ὅτι ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ τῆς, τῶν ἀναμφισθητῶν ὠφελημάτων τῆς ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς συνθέσεως τῆς Διοικήσεώς τῆς, εἶναι κατ' ἀρχὴν ἐνδεδειγμένη ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀσκήσιν τῆς συνεταιριστικῆς πολιτικῆς, ἐφ' ὅσον αὐτῆ δὲν διαθέλλει εἰς τοῦτο ἀπλῶς μόνον μίαν ὑπηρεσίαν ἐπικουρικὴν καὶ ἀσφαλιστικὴν

πρέπει μεταξὺ ἄλλων ἀρμοδιῶν νὰ προέρχωνται καὶ ἐκ τῶν ἀσχολουμένων πρακτικῶς μετὴν κίνησιν, διότι ἡ συμβολὴ καὶ τούτων εἰς τὸ Συμβούλιον καθίσταται ἀπαραίτητος. Κατὰ τὰ λοιπὰ ν' ἀφεθοῦν αἱ Ἐνώσεις κατὰ διαμερίσματα ἐλεύθεραι νὰ ἀποφασίσουν, ὑποχρεῶνυσαι ὁμως τοὺς ἀντιπροσώπους των νὰ συμμορφοῦνται μετὴν ἐγκεκριμένην συνεταιριστικὴν πολιτικὴν τῆς Συνομοσπονδίας». («Συνεταιριστῆς» 1935 σ. 71).

Ἐπιγῆσῆ του τόνισε τα ἐπίμενα σχετικῶς τῆς ΑΤΕ: τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τοῦτο θ' ἀποθῆ εἰς βάρος τῆς κινήσεως». («Συνεταιριστῆς» 1936 σ. 71)...

«Ὡς τελευταίαν παρατήρησιν ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἀναφέρομεν ὅτι ἐκ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ κτηθείσης πείρας προκύπτει ὅτι ἡ ὑπαγωγὴ τῶν ἐποπτῶν ὑπὸ τοὺς διευθυντὰς τῶν ὑποκαταστημάτων ἔχε ὡς συνέπειαν τὴν ἀπασχόλησιν αὐτῶν, ὡς ὑπεστηρίξαμεν ἄλλοτε, εἰς ἔργα ξένα πρὸς τὴν ἀποστολὴν των. Τὸ κακὸν τοῦτο δὲν κατέστη δυνατόν νὰ κατασταλῆ παρὰ τὰς ὁμολογουμένως ἀξιεπαίνους προσπάθειάς τῆς Ὑπηρεσίας Συνεταιρισμῶν. Ἀλλ' οὔτε δύναται νὰ κατασταλῆ διότι ὄργανικὸν τὸ μειονέκτημα. Μόνον ριζικὴ ἐςρατεία δύναται νὰ τὸ ἐξουδετερώσῃ. Οἱ ἐπόπται πρέπει νὰ ὑπαχθοῦν ὑπὸ συνεταιριστικῶς ἀποκλειστικῶς προϊσταμένους κατὰ τὰ εἰδικώτερον διατυπούμενα εἰς τὸ σχετικὸν ψήφισμα τοῦ 1933».

τῶν τραπεζιτικῶν τῆς ἐργασιῶν, ἀλλ' ἐν αὐτοτελεῶς καὶ ἐξ ἴσου πρὸς αὐτὰς σημαντικὸν ἔργον, μετ' εὐρύτερον κοινωνικὸν χαρακτήρα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιτυχὴς ἐκτέλεσις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς συνεννοήσεως καὶ στενῆς συνεργασίας τῆς Τραπεζῆς μετ' ὄλων τῶν ἀρμοδιῶν προσώπων, πρὸ παντὸς δὲ τῶν συνεταιρισμῶν.

β) Παραδέχεται ὁμως ἐπίσης ὅτι διά-

φορος τυχόν πρὸς τ' ἀνωτέρω ἀντίληψις τῆς Τραπεζῆς εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ καταστήσῃ ἀναγκαίαν τὴν ἐπανεξέτασιν κατ' ἀρχὴν τοῦ ζητήματος τῆς ἀναθέσεως εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς συνεταιριστικῆς πολιτικῆς, διὰ τὴν σκοπιμότητα τῆς ὁποίας ἐκφράζονται ὑπὸ πολλῶν δισταγμοί.

γ) Φρονεῖ ὅτι ἡ Τράπεζα διὰ νὰ δυνηθῇ ν' ἀνταποκριθῇ ἰκανοποιητικῶς εἰς τὴν συνεταιριστικὴν τῆς ἀποστολὴν ὀφείλει νὰ κάμῃ τὰ ἑξῆς:

1. Παραδεχομένη τὴν ἀρχὴν τῆς ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς αὐτοτελείας τῆς ὑπηρεσίας τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς καὶ ἄλλων ἀρμοδίων προσώπων, ἰδίως δὲ τῶν συνεταιρισμῶν, νὰ τὴν ὀργανώσῃ σύμφωνα μὲ τὰς ἀρχὰς αὐτάς.

Πρὸς τοῦτο πρέπει: 1) Νὰ συστήσῃ κεντρικὸν καὶ τοπικὰ συνεταιριστικὰ συμβούλια εἰς τὰ ὁποία ν' ἀνατεθῇ ἡ χάραξις τῶν γενικῶν γραμμῶν τῆς συνεταιριστικῆς πολιτικῆς τῆς Τραπεζῆς καὶ ἡ παρακολούθησις τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς, 2) Νὰ ὑπαγάγῃ τοὺς συνεταιριστικούς ὑπαλλήλους ὑπὸ αὐτοτελῆ ἱεραρχίαν, ἀνεξάρτητον τῶν κατὰ τόπους τραπεζικῶν ὑπηρεσιῶν, ὅφ' ἂς ὑπάγονται οὗτοι σήμερον, 3) Νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν συστηματικὴν ἐπικοινωνίαν τῆς Κεντρικῆς ὑπηρεσίας μετὰ τῶν τοπικῶν ὑπηρεσιῶν, ἄφ' ἑνὸς δι' ὀργανώσεως τακτικῶν περιοδικῶν συσκέψεων καὶ ἄφ' ἑτέρου διὰ τακτικῆς ἐπικοινωνίας τοῦ κέντρου μετὰ τῶν τοπικῶν συνεταιριστικῶν ὑπηρεσιῶν δι' εἰδικῶν πρὸ τοῦτο ὀργάνων.

II. Νὰ προσῆθῃ τὸ ταχύτερον, εἰς τὴν κατάρτισιν καὶ ἐφαρμογὴν ὀλοκληρωμένου συνεταιριστικοῦ προγράμματος, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπιτευχθῇ ἄφ' ἑνὸς μὲν ἡ δημιουργία εὐνοϊκῶν προϋποθέσεων πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν συνεταιρισμῶν καὶ ἄφ' ἑτέρου ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως αὐτῶν ὡς οἰκονομικῶν ὀργάνων.

Μέσα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἀνωτέρω

σκοπῶν εἶναι κυρίως τὰ ἑξῆς:

1) Διὰ τὴν δημιουργίαν εὐνοϊκῶν ὀρων ἀναπτύξεως τῶν συνεταιρισμῶν, ἡ ὀργάνωσις τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαίδευσως, ἡ συστηματικοποίησις τῆς ἐποπτείας, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος τῆς αὐτοεποπτείας, ἡ ὀργάνωσις στατιστικῆς καὶ ἐρεῦνης, ἡ προσαρμογὴ τῆς νομοθεσίας πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς τάσεις τῶν συνεταιρισμῶν, ἡ ὑποβοήθησις καὶ ἐνίσχυσις τῶν Ἐνώσεων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς των καὶ ὡς ἰδεολογικῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, ἡ ἐνίσχυσις τῶν ὑπαλλήλων τῶν συνεταιρισμῶν, ἡ ἐδραίωσις τῆς θέσεως αὐτῶν κ.λπ.

Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὰ θέματα τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαίδευσως καὶ τῆς ἐνίσχυσεως καὶ ἐδραίωσεως τῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων, προτείνει τὰ ἑξῆς: Ὡς πρὸς τὴν συνεταιριστικὴν ἐκπαίδευσιν, συμφώνως πρὸς τὴν ἐπανειλημμένως ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, νὰ ἰδρυθῇ ἔδρα τῆς συνεταιριστικῆς οἰκονομίας εἰς τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολήν. Ὁ καθηγητῆς αὐτῆς ν' ἀναλάβῃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν συνεταιρισμῶν ἐκ περιτροπῆς εἰς τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολὴν καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης πρὸς εἰδικωτέραν κατάρτισιν τῶν ἀποφοίτων τῆς γεωπονίας εἰς τὰ συνεταιριστικά, ὡς καὶ τὴν διδασκαλίαν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Συνεταιριστῶν ἢ ὁποία πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν τελειότεραν καὶ ἀνωτέραν κατάρτισιν τῶν ὑπαλλήλων τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων. Νὰ ὀργανωθῇ παρὰ τῆς ΑΤΕ ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὰ ἀνωτέρω γεωπονικὰ ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα συστηματικῶς ἡ κατωτέρα καὶ μέση ἐκπαίδευσις. Νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ διάδοσις τῶν συνεταιριστικῶν γνώσεων διὰ τῶν σχολείων, καθὼς καὶ ἡ διαπαιδαγώγησις τῶν συνεταιρισμένων. Αἱ ἀπαιτηθῶσόμενα διὰ τοὺς ἀνωτέρω σκοποὺς δαπανᾶναι δύνανται νὰ καλυφθοῦν διὰ δια-

θέσεως μέρους τῶν προσόδων τὰς ὁποίας ἔχει ἡ ΑΤΕ ἐκ τοῦ εἰσπραττομένου ¼% ὡς τέλους ἐπὶ τῶν εἰς συνεταιρισμοὺς χορηγουμένων δανείων, ἵνα χρησιμοποιηθοῦν εἰς σκοποὺς συνεταιριστικούς. Ὡς πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων νὰ μελετηθῇ ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ὁ τρόπος τῆς ἰδρύσεως εἰδικοῦ Ταμείου Προνοίας καὶ γενικώτερον ἡ ἐξασφάλισις τῆς θέσεως αὐτῶν. Ἐπίσης νὰ καθιερωθῇ ἡ προτίμησις αὐτῶν κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ προσωπικοῦ τῆς Α.Τ.Ε.

Ὡσαύτως νὰ ληφθῇ πρόνοια ὅπως τὰ καταστατικά τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν παρέχουν τὴν εὐχέρεια εἰς ἄτομα δυνάμενα νὰ προωθήσουν τὴν συνεταιριστικὴν ὑπόθεσιν νὰ ἐγγράφονται εἰς αὐτούς.

2) Διὰ τὴν ὑποβοήθησιν τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὰς προσπάθειάς των πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τοῦ οἰκονομικοῦ των ἔργου, μέσα εἶναι ἡ ἐνίσχυσις των πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῶν πιστωτικῶν των ἐργασιῶν καὶ ἐνιαίαν ὀργάνωσιν καὶ συστηματοποίησιν τῶν συνεταιριστικῶν προμηθειῶν (μέσων παραγωγῆς καὶ συντηρήσεως), καθὼς καὶ τῶν πωλήσεων τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Διὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἡ ἐπιδίωξις συστάσεως κεντρικῶν ὀργανισμῶν συνεταιριστικῆς φύσεως πρὸς συγκέντρωσιν, ἐπεξεργασίαν καὶ διάθεσιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

δ) Ζητεῖ ν' ἀποφύγη ἡ Τράπεζα τὴν

χρησιμοποίησιν τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων εἰς ξένα ἔργα πρὸς τὴν ἀποστολὴν των, τὰ ὁποία δύνανται νὰ παρεμποδίσουν ἢ νὰ δυσκολεύσουν τὴν ἱκανοποιητικὴν ἐκτέλεσιν τῶν συνεταιριστικῶν αὐτῶν καθηκόντων.

ε) Τέλος φρονεῖ ὅτι ἡ Τράπεζα πρέπει νὰ καταστή διὰ τῆς νομοθεσίας, κυρίως ὅμως διὰ τῆς παραδόσεως, στηριζομένης εἰς τὴν ἀποσφαίνισιν τῆς θέσεως αὐτῆς ὡς κοινωφελοῦς ὀργανισμοῦ πρὸς ἐξυπηρέτησιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας, ἀλλὰ καὶ τῶν γεωργῶν, περισσότερο ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὸ Κράτος, προϋπόθεσις ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀπαιτουμένης εἰς τὴν εὐρεῖαν αὐτῆς ἀποστολὴν ἐλευθερίας δράσεως.

στ) Ζητεῖ ἵνα ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀλληλεγγύου τῆς εὐθύνης τῶν συνεταιρισμένων γίνεται μόνον διὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου τοῦ Συνεταιρισμοῦ.

(Βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 78).

Ἐπίσης ἡ Γ.Σ. ἀποφάσισε:

Νὰ συμμετάσχουν αἱ Ἐνώσεις καὶ ἡ Συνομοσπονδία εἰς τὸ ἰδρυόμενον διὰ τοῦ τελευταίου Ὄργανισμοῦ τῆς ΑΤΕ παρ' αὐτῆ Συνεταιριστικῶν Συμβούλιον νὰ δοθῇ ὅμως εἰς τὰς Ἐνώσεις τὸ δικαίωμα νὰ ὑποδεικνύουν ἕνα ἀντιπρόσωπον καὶ ὄχι τρεῖς μεταξὺ τῶν ὁποίων νὰ ἐκλέγη ἡ Διοίκησις τῆς ΑΤΕ ἕνα κατὰ τὸν ὀργανισμόν της. Ἐπίσης τὸ Συμβούλιον πρέπει νὰ συνέρχεται τακτικώτερον».

Γενικά Συνεταιριστικά Συμβούλια

Στις ἀρχές τοῦ 1936 ἡ Υπηρεσία Συνεταιρισμῶν τῆς ΑΤΕ στήν προσπάθειά της γιὰ παραγωγή καὶ συνευθετηποίησιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως ἔθεσε δοκιμαστικά σε ἐφαρμογὴ τὸν θεσμὸν των τοπικῶν συμβουλίων ἢ ἐπιτροπῶν. Τέτοια ὀργανώθηκαں σὺς πόλεις Ἰωάννινα, Ἄρτα, Πρέβεζα, Λειβαδιά καὶ Λαμία με προεδρία τοῦ Γενικοῦ Επιθεωρητοῦ Συνεταιρισμῶν καὶ με συμμετοχὴ των τοπικῶν Ἐποπτικῶν ὀργάνων, τοῦ Δ' γ' τοῦ Υπ'τος, τοῦ τεχνικοῦ τῆς ΑΤΕ, τοῦ ἀρμόδιου τῆς Τοπικῆς Γεωργικῆς Υπηρεσίας καὶ δύο ἀντιπροσώπων των Συνεταιρισμῶν. (Τὰ Συμβούλια αὐτὰ δεῖν πρέπει νὰ συγχέονται με τὰ μὴ λειτουργήσαντα ἀκόμα τότε τοπικά συμβούλια τοῦ ἀρθρ. 26 παρ. 2 τοῦ Καταστατικοῦ ΑΤΕ γιὰ τις πιστώσεις).

Ἔργο των Τοπικῶν Συνεταιριστικῶν Συμβουλίων εἶναι:

- α) Η χάραξη των γενικών κατευθύνσεων για την τοπική συνεταιριστική κίνηση.
 β) Η κατάρτιση ειδικού τοπικού ετησίου συνεταιριστικού προγράμματος μέσα στα πλαίσια του γενικού συνεταιριστικού προγράμματος.
 γ) Η παρακολούθηση της εφαρμογής των παραπάνω.

Έτσι θα επιτυγχάνεται αποκέντρωση και σχετική αυτοδιοίκηση. (Βλ. αναλυτικά στο κείμενο Δ.Θ. Πάνου «Συνεταιριστής» 1937 σ. 34).

—Κί ν η τ ρ α για συνεταιριστικά επιτεύγματα: Προκηρύχθηκαν 6 αξιόλογα βραβεία της ΑΤΕ, μέσω της Ακαδημίας Αθηνών, για τη θράδευση προόδων, κατακτήσεων από συνεταιρισμούς, γαλακτοκομικούς, τυροκομικούς, οινόπνευματικούς, συλλογικούς και για έργα αρδευτικά, βελτιώσεως αρσενικών κλπ. (Αναλυτικά «Συνεταιριστής» 1936 σ. 110).

4. Αντιδράσεις - Εχθρικές και εκμεταλλευτικές εκδηλώσεις σε βάρος Συνεταιρισμών

Εκδηλώνεται έντονη πολεμική των εμπόρων κατά της ΑΤΕ και των Συνεταιρισμών για τις προμηθευτικές εργασίες. Οργάνωση συγκεντρώσεων εμπόρων. Άμειση αντίδραση της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών και της ΑΤΕ Τα σχετικά κείμενα - πληροφορίες - ενέργειες έχουν ως εξής («Συνεταιριστής» 1936 σ. 58—59):

«Τελευταίως επανελήφθη και πάλιν η πολεμική εμπορικών τινων οργανώσεων, ιδίως εμπόρων έγχωριών προϊόντων, κατά του εμπορικού έργου της Άγροτικής Τραπέζης και του τοιούτου των συνεταιρισμών.

Συγκεντρώσεις ώργανώθησαν εις διαφόρους πόλεις της Ελλάδος, εκ των οποίων η σπουδαιότερα εν Πειραιεί την 13 Μαρτίου, παρουσία του Υπουργού των Οικονομικών και του Διοικητού και του Υποδιοικητού της Άγροτικής Τραπέζης. Έζητήθη η άρσις των υπέρ της Τραπέζης ύφισταμένων άτελειών επί των εισαγομένων παρ' αυτής γεωργικών ειδών και προϊόντων και εν γένει ο περιορισμός του εμπορικού της έργου, τόσον κατά την προμήθειαν γεωργικών ειδών, όσον και κατά την πώλησιν γεωργικών προϊόντων. Επίσης έζητήθη όπως κατά τας προμηθείας του Υπουργείου των Στρατιωτικών διά τας άναγκαίας ποσότητας έγχωριών προϊόντων και ειδών νομής, μη προτιμώνται οί Γεωργικοί Συνεταιρισμοί. Επίσης όπως παύση ή λειτουργία των διαφόρων πρατηρίων της Άγροτικής Τραπέζης και των διαφόρων γεωργικών οργανισμών.

Η Συνομοσπονδία έσπευσε διά του κάτωθι τηλεγραφήματός της, δημοσιευ-

θέντος εις τας έφημερίδας Άθηνών (άπογευματινάς της 13 και πρωϊνάς της 14 Μαρτίου) νά άντικρούση τας αξιώσεις των εμπόρων. Είδοποίησε δέ σχετικώς τας Ένώσεις Συνεταιρισμών αί όποίαι συμφωνούν με τας άπόψεις της Συνομοσπονδίας, όπως διά τηλεγραφημάτων των άντικρούσουν επίσης τας άδικαιολογήτους αξιώσεις των εμπόρων. Τό τηλεγράφημα της Συνομοσπονδίας έχει ως εξής:

«Πρόεδρον Κυβερνήσεως Υπουργούς Γεωργίας, Έθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Άρχηγούς Κομμάτων Σοφούλην, Τσαλδάρην, Θεοτόκην, Μεταξάν, Καφαντάρην, Παπαναστασίου, Μυλωνάν, Παπανδρέου, Αναγνωστόπουλον, Άγροτικήν Τράπεζαν.

Ε ν τ α υ θ α
 Πανελληνίου Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών εκπροσωπούσα έγκύρως υπερδισχιλίους Συνεταιρισμούς με υπέρ εκατόν χιλιάδας μέλη και εκφράζουσα γνώμην ολοκλήρου συνεταιρισμένου κόσμου άποκρούει κατηγορηματικώς αξιούμενον παρ' ένίων εμπορικών ώργανώσεων περιορισμόν μεσολαθήσεως Άγροτραπέζης, ένεργούσης συνήθως κατ' έντολην των πρός έξασφάλισιν εις βιοπαλαιόντας πτωχούς γεωργούς εύθηνών γεωργικών ειδών και συμφερούσης

πωλήσεως προϊόντων των.

Συνεταιρισμοί παρακολουθούντες από μακροῦ προβαλλομένας ἀντιδράσεις εἰς κοινωφελές προμηθευτικὸν καὶ πωλήσεως ἔργον Τραπεζῆς καὶ συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων εὐρισκόμενον ἐντὸς ἀποστολῆς των, εἶναι ἀποφασισμένοι πρὸς ἐξουδετέρωσιν τούτων νὰ ἀγωνισθοῦν προβάλλοντες ὀλόκληρον τὸ κύρος των στηριζόμενον εἰς τὴν λογικὴν τὸ δίκαιον καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸν, καθὼς καὶ τὸν ὄγκον τοῦ πτωχοῦ συνεταιρισμένου κόσμου.

Συγχρόνως δηλοῦν ὅτι εἶναι ἀκλονήτως διατεθειμένοι ἐφαρμόζοντες ἀγνωρισμένας ἀπανταχοῦ ἀρχὰς συνεργατισμοῦ ἐπιδιώξουν δι' ἀμέσου καὶ στενῆς συνεργασίας μετὰ Τραπεζῆς νὰ εὐρύνουν κύκλον συνεταιριστικῶν προμηθειῶν καὶ πωλήσεων, ἵνα ἔργον των ἀποθῆ ἔπωφελέστερον εἰς πτωχοὺς γεωργούς, τῶν ὁποίων διὰ σκληρᾶς βιοπάλης ἐξασφαλιζόμενον γλισχρον ἡμερομίσθιον, μόλις ἐπαρκοῦν διὰ στοιχειώδη συντήρησιν, δὲν ἀφίνει περιθώριον πρὸς ἐπικερδεῖς ἐπιχειρήσεις εἰς βάρος των.

Ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἐξέδωσεν ἐπίσης τὸ κάτωθι ἀνακοινωθέν:

«Ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα θεωρεῖ, ὅτι καὶ ἐκ τοῦ προορισμοῦ τῆς καὶ ἐκ τοῦ καταστατικοῦ αὐτῆς νόμου, ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ προνοῇ συνεχῶς καὶ νὰ ἐργάζεται διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ ἐξύψωσιν τῆς οἰκονομίας τῶν ἀγροτῶν. Τοῦτο δέ, ὡς γνωστὸν, δὲν ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τῆς ξηρᾶς χορηγήσεως γεωργικῶν δανείων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἰμαδικῆς προσπαθείας καὶ τῶν ὁμαδικῶν ἢ μεμονωμένων βελτιώσεων τῶν κτημάτων πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος, ἐπιπροσθέτως ἵνα διὰ τῆς προστασίας τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, τόσον τῶν καταναλισκομένων, ὅσον καὶ τῶν διατιθεμένων ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν. Δὲν ἀρκεῖ δηλαδὴ νὰ δοθῆ ἕν δάνειον διὰ τὰ παραχθῆ τὸ προϊόν, ἀλλὰ πρέπει, διὰ καταλλήλων χειρισμῶν τοῦ

ιδρύματος, νὰ προστατευθῆ ἡ τιμὴ τοῦ προϊόντος, νὰ αὐξηθῆ ἡ παραγωγή καὶ νὰ γίνῃ τοποθέτησις αὐτοῦ.

Οἱ βασικοὶ αὐτοὶ κανόνες εἶνε αἱ ὀρθόδοξοι ἀρχαὶ ὄλων τῶν Ἀγροτικῶν Τραπεζῶν καὶ εἶνε ἀπορίας ἀξίον νὰ ὑποστηρίζεται τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ἀνθρώπου εὐφρεῖς, ὡς οἱ ἔμποροι.

Εἶνε ἐπίσης γνωστὸν ὅτι οἱ σκοποὶ αὐτοῖ ἐπιτυγχάνονται πληρέστερον διὰ τῆς συνεργασίας τοῦ πιστωτικοῦ ιδρύματος μετὰ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῶν Ἐνώσεων αὐτῶν. Ἐντὸς δὲ τῆς ἀποστολῆς τῶν τελευταίων αὐτῶν, ὑπάγονται καὶ αἱ προμηθευτικαὶ ἐργασίαι, κυρίως εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, ὡς καὶ ἐργασίαι πωλήσεως τῶν παραγομένων ὑπὸ τῶν μελῶν των προϊόντων, διὰ νὰ μὴ γίνωνται οἱ χωρικοὶ θύματα βεβιασμένης πωλήσεως.

Εἰδικῶς, πάντως ὡς πρὸς τὴν προμηθειαν καὶ διάθεσιν τοῦ ἀραβοσίτου, μέτρον ὅπερ ἀποτελεῖ κυρίως κοινωνικὴν πρόνοιαν, τὸ Κράτος θεώρησεν ὅτι διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐξησθενημένην οἰκονομίαν τῶν ὄρεινῶν ἰδίως πληθυσμῶν ἔπρεπε νὰ εἰσαχθῆ οὗτος ἀτελῶς καὶ νὰ ἀνατεθῆ τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὴν Α.Τ.Ε.

Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς προμηθειὰς σπόρων, τροφῆς τῶν ζώων καὶ φαρμάκων διὰ τὰς διαφόρους νόσους τῶν φυτῶν οὔτε τὸ κράτος εἶνε δυνατὸν νὰ τὰς ἀπαγορεύσῃ, οὔτε ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα καὶ οἱ συνεταιρισμοὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν προορισμὸν καὶ τὸ καθήκον των καὶ νὰ γίνουν ἀπλοὶ θεαταὶ τῆς στερήσεως ἢ τῆς ἐπαχθοῦς ἐν προκειμένῳ ἐπιβλαβήσεως τῶν ὑπογομένων ὑπὸ τὴν ἀντίληψιν τῆς πληθυσμῶν.

Τὸ ζήτημα τῆς συστηματικῆς καὶ ἐδραίας ὀργανώσεως τοῦ ἔργου τῶν συνεταιρικῶν προμηθειῶν εἰσάγεται εἰς τὴν προσεχῆ γενικὴν συνέλευσιν τῆς Συνομοσπονδίας, ἢ ὁποῖα θὰ δώσῃ, ἐλπίζομεν, τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν, ὥστε τοῦτο νὰ ἐξελιχθῆ ἀδιατάρακτον ἀπὸ θορυβῶδεις ἐγωϊστικὰς ἀντιδράσεις.

—Βλ. καὶ στο ΣΤ/1 για ἀνεπίτρεπτη ἐκδήλωση Πανεπ. Θεσσαλονίκης.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΣ

Αξιόλογες συνεταιριστικές επιδόσεις

Κατά το 1936 συστηματοποιείται ικανοποιητικά από την ΑΤΕ η συνεταιριστική στατιστική με τη φροντίδα του Δ.Θ. Πάνου που διορίστηκε Γενικός Επιθεωρητής Συνεταιρισμών. Η στατιστική έρευνα έγινε αναδρομικά από το 1933, στοιχεία της δε δημοσιεύσαμε στο Υποκεφ. Γ' των προηγούμενων ετών 1933-34-35.

Τα στοιχεία του έτους 1936 περιλαμβάνονται στο Στατιστικό τεύχος ΑΤΕ που δημοσιεύτηκε το 1940, είναι δε παραπλήσια σε διάταξη και περιεχόμενο με τα στοιχεία του 1935, που περίληψή τους δώσαμε στο προηγούμενο Κεφάλαιο.

Στατιστικούς πίνακες για το 1936 περιέχει και η αξιόλογη έκδοσή της ΑΤΕ «Το έργον μιάς 10ετίας» που εκδόθηκε το 1940. Από τις πηγές αυτές δίνουμε στη συνέχεια τα συγκεντρωτικά στοιχεία του 1936 (οι τυχόν ερευνητές μπορούν να έχουν λεπτομέρειες από τις παραπάνω πηγές). Βλ. και επεξεργασία των στοιχείων στο «Συνεταιριστής» 1940 σ. 85, 101, 120 για τα έτη (συγκριτικά) 1934, 35, 36.

Γεωργικοί Συνεταιρισμοί την 31.12.1936 κατά την Στατιστικήν ΑΤΕ(*)

Κατηγορίες	Εν λειτουργία και υπό οργάνωση	Μέλη τους	Αδρανούντες	Σύνολο νόμων υφισταμένων
Πιστωτικοί	3.134	201.181	1.113	4.247
Προμηθευτικοί	22	1.511	69	91
Πωλήσεως	369	22.437	124	493
Παραγωγικοί	272	23.253	135	407
ήτοι:				
α) Ελαιουργικοί	92	7.827	33	125
β) Οινοποιητικοί	119	11.958	25	144
γ) Γαλακτοκομικοί	49	2.187	44	93
δ) Έτεροι παραγ.	12	1.281	33	45
Διάφοροι	170	22.203	552	722
ήτοι:				
α) Ένοικ.-Εξαγωγ. γαιών	71	5.050	396	467
β) Διαχ. δάσους-χαρτ.	77	15.776	88	165
γ) Εγγ. βελτ. (Ελεύθ.)	3	322	16	19
δ) Κουής χρήσ. μηχανών	6	590	2	8
ε) Έτεροι	13	465	50	63
Γενικό Σύνολο	3.967	270.585	1.993	5.960

(Γπάρχει και ανάλυση κατά Επαρχίες, Νομούς, Γεωγρ. Δ/τα).

(*) Βλ. στη συνέχεια στοιχεία Υπουργείου Γεωργίας

Οι 3.761 λειτουργούντες Συνεταιρισμοί Στατιστικής ΑΤΕ είχαν:

Αριθμός μελών	263.896
Απεριόριστη ευθύνη οι	775
Περιορισμένη ευθύνη οι	2.986
Σύνολο ευθύνης των Π.Ε. δρχ.	5.846.785.645
Δηλωθείσες μερίδες	419.296
Αξία των δηλωθ. μερίδων δρχ.	259.505.053
Καταβλημένες μερίδες δρχ.	191.864.463
Ανεξόφλητο υπόλοιπο μερίδων	67.640.590

(Υπάρχει και ανάλυση των στοιχείων κατά κατηγορίες Συνεταιρισμών και κατά Γεωγρ. Δ) τα για ειδικότερες μελέτες).

Το Ενεργητικό του Ισολογισμού 31.12.1986 των λειτουργούντων Συνεταιρισμών ήταν (σε δρχ.):

Λαβαίον από μερίδες	67.640.590
Απαιτήσεις από δάνεια	1.599.176.537
Ταμείο	15.425.274
Χρεώγραφα	3.546.372
Πρώτες ύλες - Εμπορεύματα	21.840.002
Μηχανές	39.731.904
Ακίνητα	47.128.053
Εγκαταστάσεις	32.440.822
Καταθέσεις στην ΑΤΕ	76.133.006
Καταθέσεις σε Ενώσεις	14.540.107
Καταθέσεις σε άλλους Οργαν.	5.450.507
Συμμετοχή σε Ενώσεις και Οργαν.	30.518.131
Λοιποί Α)σμοί Ενεργητικού	164.303.662
Ζημιές	13.606.596

Σύνολο λ)σμών Ενεργητικού 2.131.481.593

(Τμή κόστους ακινήτων, μηχανών, εγκαταστάσεων δρχ. 173.490.099).

Το Παθητικό του Ισολογισμού 31.12.1986 των λειτουργούντων Συνεταιρισμών ήταν (σε δρχ.):

Αξία δηλωθεισών μερίδων	259.505.053
Τακτικό αποθεματικό	27.271.145
Εκτακτο αποθεματικό	105.700.588
Άλλα αποθεματικά	36.186.629
Οφειλόμενα δάνεια καλλιεργητικά	881.209.118
Οφειλόμενα δάνεια με ενέχυρο	464.645.926
Οφειλόμενα δάνεια μακροπρόθεσμα	93.113.125
Καταθέσεις συμεταίρων	32.287.702
Καταθέσεις τρίτων	7.641.795
Κέρδη	20.320.189
Άλλοι λ)σμοί παθητικού	203.600.323

Σύνολο λ)σμών παθητικού 2.131.481.593

(Υπάρχει και ανάλυση των παραπάνω στοιχείων κατά κατηγορίες Συνεταιρισμών και τοπικά).

Εργασίες Γ. Συνεταιρισμών κατά το 1936

Η στατιστική ΑΤΕ 1936 εμφανίζει τις παρακάτω εργασίες:		
Ληφθέντα δάνεια καλλιεργητικά το 1936	Δρχ.	918.464.767
Ληφθέντα δάνεια με ενέχυρο το 1936	»	465.654.410
Ληφθέντα δάνεια μακροπρόθεσμα το 1936	»	41.990.949
Χορηγηθέντα δάνεια το 1936	»	1.521.668.213
Προμήθειες ειδών γεωργικής χρήσεως	»	160.943.867
Προμήθειες ειδών οικιακής χρήσεως	»	40.008.625
Με από κοινού χρήση μηχανών έγινε παραγωγή προϊόντων οκάδων		22.665.461
Από αυτή ανήκαν σε συνεταίρους οκάδ.		13.199.058
Αγοραία αξία των παραχθέντων ειδών	Δρχ.	133.448.593
Από κοινού επεξεργασία προϊόντων		
α) Αξία πρώτης ύλης	Δρχ.	38.276.529
β) Ποσότης παραχθέντων ειδών οκάδ.		13.712.137
γ) Πωλήθηκε από κοινού ποσότητα οκάδ.		4.803.084
δ) Αξία πωληθέντων προϊόντων από τα παραπάνω	Δρχ.	33.928.677
Εργασίες από κοινού πωλήσεως προϊόντων (χωρίς επεξεργασία)		
α) Ποσότητες οκάδ.		46.541.567
β) Αξία τους	Δρχ.	375.652.347
Έσοδα Συνεταιρισμών από κοινού χρήση μηχανών	Δρχ.	14.820.333
Έσοδα από εργολαβικές εργασίες	Δρχ.	388.475
Έξοδα διαχειρίσεως των Συνεταιρισμών	Δρχ.	26.594.406

(Υπάρχει και ανάλυση κατά κατηγορίες Συνεταιρισμών και Γεωργ. Δ/τα).

Δηλαδή πρόκειται για αξιόλογα ποσά που δείχνουν ικανοποιητική δραστηριότητα των Συνεταιρισμών μέσα στις δύσκολες τότε συνθήκες. (Όσο για την αξιέπαινη Στατιστική αυτή έγινε χωρίς τα σύγχρονα —σήμερα— μέσα αλλά με καταγραφή σε πίνακες, αθροίσεις, κ.λπ.).

Στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας

Σύμφωνα με το Υπουργείο Γεωργίας κατά το 1936:

Ιδρύθησαν 285, μετατράπηκαν 8,	Σύνολο 293
Διαλύθησαν 497, μετατράπηκαν 8,	Σύνολο 505
Υπήρχαν στο τέλος του έτους 1936	Σύν. 6.270

Με ανάλυση:

Πιστωτικοί 4.401, Προμηθευτικοί 156, Πωλήσεως 490, Παραγωγής 514, Διάφοροι 709. (Αναλύσεις βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 110).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

(ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

Στους πίνακες του προηγούμενου Υποκεφ. Γ δόθηκαν τα γενικά στατιστικά στοιχεία και για τις δραστηριότητες των Γ. Συνεταιρισμών κατά το 1936. Ακολουθούν πληροφορίες για ειδικά θέματα με τοπικές δραστηριότητες (*).

Ενέργεια των προμηθειών των Γ. Συνεταιρισμών με ειδική προμηθευτική Οργάνωση.

Για τα βασικά αυτό θέμα — όσον αφορά την ανάπτυξη των Γ. Συνεταιρισμών και την εξυπηρέτηση των μελών τους — βλ. την Εισήγηση του Θ. Τζωρτζιάκη (ως Δ/γός της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών) στη Γεν. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας (28.3.1936) που είναι η ακόλουθη («Συνεταιριστής» 1936 σ. 73):

«Είναι εις όλους μας γνωστόν ότι, χάρις εις την συνεταιρικήν οργάνωσιν κατέστη δυνατός από μακροῦ σχετικῶς χρόνου ὁ ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν παραγωγὴν καὶ τὸ μεγάλον εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον ἐφοδιασμός τῶν ἀγροτῶν μὲ γεωργικὰ εἶδη καὶ ἔν τινι μέτρῳ μὲ εἶδη οἰκιακῆς χρήσεως. Τὸ θεῖον, ὁ θεϊκὸς χαλκός, τὰ λιπάσματα, οἱ σπόροι, τὰ μηχανήματα καὶ ἐργαλεῖα, ὁ θεριστικὸς σπάγγος κ.λπ., καθὼς ἐπίσης τὰ ἄλευρα, τὸ ἔλαιον καὶ τελευταίως ἐξ αἰτίας τῆς φοβερᾶς πτωχείας τοῦ πληθυσμοῦ ὀρισμένων ἀγροτικῶν περιφερειῶν καὶ τῶν καταστροφῶν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ὁ ἀραβόσιτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ βαμβάκωπιττα κ.λπ., προμηθευόμενα κατὰ μεγάλας ποσότητας εἴτε ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζίης, συνηθέστατα κατόπιν ἐντολῆς καὶ διὰ λογαριασμόν τῶν συνεταιρισμῶν, εἴτε ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων, ἀποτελοῦν τὸ ἀντικείμενον τοῦ εὐρέως καὶ ἐπιτυχῶς ἀναπτυσσομένου προμηθευτικοῦ ἔργου. Διὰ τοῦτου ἐξασφαλιζέται ἔγκαιρος προμήθεια, ἐγγυημένη ποιότητος, λογικὴ τιμὴ, ἀσφαλῆς χρησιμοποίησις τῶν διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν χορηγοῦμένων δανείων ὑπὲρ τῶν γεωργῶν κ.λπ.

Ἄρκει νὰ μνημονεύσωμεν εἰς ἀπόδειξιν τῆς ὠφελιμότητος τοῦ ἔργου, τὸ ἄλλοτε λεχθέν ὑπὸ τοῦ νῦν Ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζίης, ὅτι διὰ τῆς χορηγήσεως εἰς ἀραβόσιτον δανείων εἰς παθόντας ἀγρότας διετέθησαν 40.000.000 δρχ., ἐνῶ θὰ ἔδαπανῶντο 200.000.000 ἔάν ἐδίδετο πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν χρήμα. Καὶ ὅλα αὐτὰ χάρις εἰς τὴν συνεταιριστικὴν οργάνωσιν.

Ἄτυχῶς ἡ ἀπλή αὐτὴ ἀλήθεια περὶ τοῦ κοινωφελοῦς τοῦ ἔργου τῶν συνεταιρισμῶν δὲν ἔχει φαίνεται κατανοηθῆ ἔπαρκῶς, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ ἀδίκος καὶ ἀδικαιολόγητος ἀξίωσις νὰ σταματήσῃ ἡ Τράπεζα τὰς προμηθείας γεωργικῶν καὶ ἄλλων εἰδῶν καὶ ἡ πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς ἀξιώσεως αὐτῆς συνεχιζομένη πολεμικῆ, ἡ ὁποία ὀξύτερα ἐξεδηλώθη τελευταίως(**).

Ἄνεκαθεν οἱ συνεταιρισμοὶ εἶχον ἀνησυχίας περὶ τῆς στερεότητος τοῦ προμηθευτικοῦ ἔργου τῆς Τραπεζίης, συνεπεία τῆς ἐναντίον του πολεμικῆς. Οἱ κίνδυνοι δὲ καθίστανται ὁσημέραι ἀπειλητικώτεροι, τοῦλάχιστον αἱ τελευταῖαι κινήσεις εἶναι ἀρκετὰ ἀνησυχητικά. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐπικρατοῦσα ἰδέα περὶ τοῦ κρατικοῦ χαρακτῆρος τῆς Τραπεζίης, ἐνισχυομένη, ἀ-

(*) Κριτικὴ γιὰ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν ἐπὶ δικτατορίας 1936 βλ. καὶ στη μελέτη I. Τσουδεροῦ σελ. 21, 65 ἐπ.

(**) Βλ. στο Ὑποκεφ. Β' (Ἀντιδράσεις).

τυχώς, τελευταίως ως έκ της βαθείας έπιπεμθάσεως του Κράτους, πιεζομένου υπό της πολιτικής, εις τὰ έσωτερικά της Τραπεζής, δέν την καθιστά ίκανήν ν' άντιστή μόνη της εις την άντίδρασιν. Χρειάζεται ένίσχυσιν έκ μέρους των ένδιαφερομένων άγροτών και συνεταιρισμών. Άλλ' ένίσχυσις δέν δίδεται με πλατωνικάς διαμαρτυρίας. Χρειάζεται νά αναλάβουν ούτοι μαζί και ύπευθύνως την διοίκησιν του προμηθευτικού κλάδου, ώστε γινόμενοι αύτοι οί φορείς της έπιχειρήσεως νά δύνανται έγκύρως και άμέσως με τον όγκον των, στηριζόμενον εις τό δίκαιον και την λογικήν, καθώς και τό γενικώτερον συμφέρον του συνόλου, νά έξουδετερώσουν τας άντιδράσεις.

Έκτός τούτου όμως είναι άνάγκη τό προμηθευτικόν συνεταιρικόν έργον νά εύρυνθή και νά συστηματοποιηθή έξασφαλιζομένης ένιαίας διαχειρίσεως αύτου. Μόνη ή Τράπεζα δέν δύναται ν' αναλάβη την εύρυσιν και την συστηματοποίησιν του, λόγω των άντιδράσεων. Άπόδειξις τρανή ή προμήθεια των λιπασμάτων την όποιαν, καίτοι έπιθυμεί νά αναλάβη ή Τράπεζα — όφείλει άλλωστε νά τό κάμη διότι είναι τό σπουδαιότερον είδος συνεταιρικής προμηθείας—, δέν έτόλμησε μέχρι τώρα νά την αναλάβη λόγω διαφόρων έμποδίων, τὰ όποια δέν δύναται ως έκ της φύσεώς της ν' άντιμετωπίση.

Έκτός αύτου όμως είναι άνάγκη νά περιορισθούν κατά τό δυνατόν και τὰ έξοδα του έργου τούτου. Μή λησμονώμεν ότι ή έναντίον του προμηθευτικού έργου της Τραπεζής πολεμική τὰ σπουδαιότερα

Σχετικὰ πρότεινε ο Θ. Τζωρτζάκης Γ. Συνεταιρισμών και της ΑΤΕ, προμηθευτική Έταιρεία με σκοπό να ενεργεί προμήθειες γεωργικών και οικιακών ειδών («Συνεταιριστής» 1936 σ. 80). Η απόφαση που πάρθηκε από τη

«Όργάνωσις των προμηθειών γεωργικών και οικιακών ειδών επί συνεταιριστικών βάσεων.

Έπί του ζητήματος τούτου ή Συνέλευσις έγκρίνει κατ' άρχήν την σύστα-

έπιχειρήματά της τὰ στηρίζει εις την μομφήν ότι αύτη έπιβαρύνει τὰ πωλούμενα είδη με άδικαιολόγητα έξοδα πληρωνόμενα υπό των παραγωγών. Καί την μομφήν τούτην είναι έπιβεβλημένον ν' άποκρούση όπωσδήποτε ή Τράπεζα. Άκόμη χρειάζεται νά έχουν οί συνεταιρισμοί γνώμην επί της διαθέσεως των έκ των προμηθευτικών έργασιδν προκυπτόντων κερδών ως έκπρόσωποι των γεωργών έξ ών προέρχονται ταύτα και ως κύριοι συντελεσταί της έπιτυχούς διεξαγωγής των προμηθευτικών έργασιδν.

Όλα αύτὰ έπιβάλλουν, σύμφωνα άλλωστε με τας άρχάς του συνεργατισμού, την αυτόνόμησιν του κλάδου των προμηθειών διά της συστάσεως μιās μεγάλης προμηθευτικής έταιρίας γεωργικών και οικιακών ειδών, με ίδρυτάς την Τράπεζαν και τας Ένώσεις γεωργικών συνεταιρισμών. Εις αύτήν όφείλει νά περιέλθη τό προμηθευτικόν έργον. Εύτυχώς αί πλείοται των Ένώσεων, έκτός της πείρας των, της τεχνικής των καταρτίσεως και της αξιολόγου ειδικότητός των, δύναται νά καταθέσουν και κεφάλαια. Αί λεπτομέρειαι δέν ένδιαφέρουν επί του παρόντος. Έάν έγκριθη ή πρότασις αύτη, ή Συνομοσπονδία δύναται νά συστήση έπιτροπήν έξ ειδικών ή όποια θά τας μελετήσει. Η Συνέλευσις έχει ν' άποφανθή επί της άρχής.

Ούτω πιστεύομεν ότι τό προμηθευτικόν έργον θά έδραιωθή, θ' άνάπτυχθη εύρέως και θά ασφαλισθί από παντός κινδύνου, θά διεξάγεται συστηματικώτερα και θά περιέλθη εις τούς φυσικούς φορείς του, τούς συνεταιρισμούς.

να ιδρυθεί, με συμμετοχή των Ένώσεων Γεν. Συγέλευσις είναι η ακόλουθη:

σιν Κεντρικού Προμηθευτικού Όργανισμού διά την προμήθειαν γεωργικών και οικιακών ειδών τή συμμετοχή των Ένώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών και της Άγροτικής Τραπεζής, αναθέτει δέ εις

τήν Συνομοσπονδίαν νά μελετήσῃ τὸ ζήτημα τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ὄργανισμοῦ τούτου καὶ ἐπιδιώξῃ διὰ τῶν προσφόρων μέσων τὴν πραγματοποίησιν τῆς συστάσεως αὐτοῦ.

Ἡ Συνέλευσις ἀποφασίζει ἐπίσης ὅπως ζητηθῇ ἡ διατήρησις τῶν ὑπὲρ τῶν Συνεταιρισμῶν ὑπὸ τῶν ἰσχυόντων νόμων προβλεπομένων ἀτελειῶν. Ἐπίσης ἀποφασίζει νά ζητηθῇ ὅπως ἀποσαφηνι-

σθῇ ὅτι εἰς τὸ Ν.Δ. (τῆς 29 Μαΐου - 3 Ἰουνίου 1935) «Περὶ ἰδρύσεως καὶ ἐπεκτάσεως βιομηχανιῶν» δὲν περιλαμβάνονται αἱ ὑπὸ συνεταιρικῶν ὀργανώσεων ἰδρυόμεναι γεωργικαὶ βιομηχανίαι, ἐν ἀνάγκῃ δὲ ἐπιδιωχθῇ ἡ τροποποίησις τῶν διατάξεων τοῦ νόμου τούτου διὰ ν' ἀφεθῇ ἐλευθέρᾳ ἡ ἴδρυσις τοιούτων βιομηχανιῶν διὰ τὰ προϊόντα τῶν μελῶν». («Συνεταιριστῆς» 1936 σ. 82).

Ἀσφαλιστικῆς Εργασίας καὶ Γ. Συνεταιρισμοί. Ἰδρυση ἐιδικῆς Εταιρείας.

Για τὸ θέμα αὐτὸ ο Θ. Τζωρτζάκης (ὡς Δ/ντῆς τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν) με ἐυσήγησέ του στη Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας (28.3.1936) υπέδειξε τὴν αὐτονομίαν τοῦ ασφαλιστικοῦ κλάδου τῆς ΑΤΕ, με τὴν ἰδρυση Εταιρείας ΑΤΕ-Ενώσεων Συνεταιρισμῶν. Διαβάζουμε σχετικὰ στο «Συνεταιριστῆς» 1936 σ. 74:

«Ἀνάλογοι πρὸς τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας διὰ τὰς προμηθείας λόγους ἐπιβάλλουν τὴν αὐτονομίαν τοῦ ασφαλιστικοῦ κλάδου τῆς Τραπεζῆς, ἰδρυομένης πρὸς τοῦτο Ἐταιρίας με συμμετοχὴν αὐτῆς καὶ τῶν Ἐνώσεων συνεταιρισμῶν.

Τὸ ἀσφαλιστικὸν ἔργον τῆς Τραπεζῆς καὶ ἀντίδρασιν τῶν ἐνδιαφερομένων γεννᾷ καὶ συστηματικώτερας ὀργανώσεως ἔχει ἀνάγκην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διοίκησιν αὐτοῦ καὶ τὴν διαχειρίσιν τῶν ἐξ αὐτοῦ προσόδων οἱ γεωργοὶ ἔχουν πᾶν δικαίωμα συμμετοχῆς διὰ τῶν συνεταιρισμῶν των, ἀφοῦ αὐτοὺς ἀφορᾷ τοῦτο καὶ ἐξ αὐτῶν προέρχονται αἱ ὠφέλεια. Ἡ ἀνάληψις τοῦ ἀσφαλιστικοῦ ἔργου ὑπὸ τῶν συνεταιρισμῶν εἶναι παλαιὸν αἶτημά των, τὸ ὁποῖον αἱ περιστάσεις καὶ τὰ ἀντίθετα συμφέροντα ἠμπόδιζαν νά πραγματοποιηθῇ.

Ἐφ' ὅσον ἡ Συνέλευσις ἤθελε ἐγκρίνει τὴν πρότασιν θ' ἀναλάβῃ ἡ Διοίκησις τῆς Συνομοσπονδίας τὴν μελέτην τοῦ ἔργου, με τὴν πεποιθησιν ὅτι ἡ Τράπεζα θὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ὀρθότητα τοῦ αἰτήματος καὶ θὰ συνεργασθῇ.

Γενικῶς πρέπει νά ἐπισηθῇ ἡ προσοχὴ ὅλων μας ὅτι ἄνευ αὐτονομίου ὀργανώσεως τῶν διαφόρων συνεταιριστι-

κῶν κλάδων, αἱ κατακτήσεις δὲν εἶναι καθόλου ἀσφαλεῖς. Κοινωφελεῖς ὀργανισμοὶ, μὴ στηριζόμενοι ἀμέσως εἰς τὰ ἄμεσα συμφέροντα τοῦ λαϊκοῦ ὄγκου τὸν ὁποῖον ἐξυπηρετοῦν, ὅσον καλῶς ὀργανωμένοι καὶ ἂν εἶναι, ὅσον καλῶν διάθεσιν καὶ ἂν ἔχουν, θὰ ὑποκύψουν εἰς τὴν ἀντίδρασιν τῶν ἀντιθέτων συμφερόντων. Ἄν ἡ Τράπεζα θέλῃ πράγματι νά ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολήν της, ἄς μὴ ὀργανοῦται συγκεντρωτικῶς με ἀπορρόφησιν ὑπ' αὐτῆς πάσης πρωτοβουλίας καὶ πρακτικῆς δράσεως, ἀλλ' ἄς ὀργανώσῃ τοὺς συγγενεῖς πρὸς τὸ ἔργον κλάδους αὐτονόμως, με κυρίους φορεῖς τοὺς ἐνδιαφερομένους παραγωγούς ὀργανωμένους εἰς συνεταιρισμούς, ἄς κρατήσῃ δὲ δι' ἑαυτὴν τὸν ρόλον τοῦ συναγωνιστοῦ, τοῦ συμβούλου, τοῦ ὁδηγοῦ καὶ τοῦ χρηματοδότη.

Ἄς μὴ ἀφίνωμεν τὰς ἰσχυράς χρησίμους δυνάμεις τῶν ὀργανώσεων ἀδρανεῖς. Ἄς μὴ ἀφαιροῦμεν ἀπὸ αὐτὰς ἔργα ποῦ τοὺς ἀνήκουσιν, ὑπὸ τὴν πίεσιν συστήματος γραφειοκρατικῆς ὀργανώσεως τῆς Τραπεζῆς. Αὐτὸ ἐπιβάλλει τὸ συμφέρον ὄχι μόνον τῶν συνεταιρισμῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Τραπεζῆς, καθὼς καὶ τοῦ μεγάλου ὄγκου τῶν ἀγροτῶν συνεταιρισμένων καὶ μὴ».

Η Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας με απόφασή της ενέκρινε όπως υπό ανάλογον οργανισμόν (όπως οι προμήθειες) οργανωθούν και οι εργασίες ασφαλειών («Συνεταιριστής» 1936 σ. 80, 82).

Άλλες δραστηριότητες

—Κτηνοτροφικοί και Γαλακτοκομικοί Συνεταιρισμοί σε καθυστέρηση. Εκτός από λίγους που ιδρύθηκαν για την εξαγορά ή ενοικίαση βοσικών και λίγων γαλακτοκομικών συνεταιρισμών δεν υπάρχει ευρύτερη κίνηση. Τα υπάρχοντα στατιστικά στοιχεία βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 48 για το 1933 και 1934.

—Πρώτο σοβαρό βήμα στην Αργολιδοκορινθία για την οργάνωση της κτηνοτροφίας. Ίδρυση δύο προτύπων γαλακτοκομικών συνεταιρισμών. Χαρακτηριστικό ότι ο συνεταίρος του Συνεταιρισμού Παλ. Κορίνθου Μ.Ι. Κονδύλης και η Κοινότητα Σχοινοχωρίου εδωρήσαν στους Συνεταιρισμούς τα οικοπέδα στα οποία θα ανεγερθούν τα 2 συνεταιρικά τυροκομεία («Συνεταιριστής» 1936 σ. 95).

—Βραβεύτηκε, από την Ακαδημία Αθηνών, ο Οικοποιητικός Συνεταιρισμός Μπαρκοπούλου Αττικής, για τη δράση του στην καλλιέργεια του οίνου («Συνεταιριστής» 1936 σ. 95).

—Επέκταση συνεταιρικών τυροκομείων σε Ιωάννινα, Πρέσπα Φλωρίνης και αλ. Πληροφοριακά στοιχεία βλ. «Συνεταιριστής» 1935 σ. 284, 1936 σ. 109. Αναλυτικά στοιχεία για Τυροκομικό Συνετ. Ροδοσπίου βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 200.

—Αξιολόγηση του έργου των πιστωτικών συνεταιρισμών και απεύρεση μερικών επιφανειακών επικρίσεων κάνει ο Δ.Θ. Πάνος σε κείμενό του με τίτλο «Μερικαί πλάναι διὰ τὸ ἔργον τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν» («Συνεταιριστής» 1936 σ. 116). Επειδή τέτοιαι επικρίσεις δεν είναι άγνωστες και σε άλλες νεότερες εποχές (αύριμα και σήμερα) κρίνουμε χρήσιμο να παραθέσουμε τα κύρια μέρη:

«... Ἄν καὶ δὲν πρέπει πρὸ παντὸς νὰ παραγνωρίζεται τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀθρόα κατὰ τὸ παρελθὸν σύστασις πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν ἦτο ἀπολύτως δεδικαιολογημένη, λόγω τῶν μεγάλων καὶ στοιχειωδῶν εἰς κεφάλαια ἀναγκῶν τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου καὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἣν ὑφίστατο αὕτη ἐκ τῆς τοκογλυφίας καὶ ὅτι ὁ δανεισμός πρὸς κάλυψιν βιωτικῶν ἀναγκῶν συντηρήσεως καὶ μάλιστα εἰς ἐποχὰς ἀπολύτου ἀφορίας ὑπῆρξε ζήτημα καὶ ὑπάρξεως ἀκόμη διὰ τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν, φρονούμεν καὶ ἡμεῖς ὅτι σήμερον εἰσῆλθον εἰς ἑτέραν περίοδον καὶ ἀπεκατεστάθη τάξις πραγμάτων ἐπιτρέπουσα ἡρεμωτέραν ἐξέλιξιν, δι' ἧ καὶ μελλοντικῶς ἡ σύστασις συνεταιρισμῶν, πιστωτικῶν ἰδίᾳ, δεόν νὰ γίνεται μὲ θραδύτερον ρυθμὸν καὶ κατόπιν ἐπισταμένης μελέτης τῶν ἐν γένει συνθηκῶν, ἵνα οἱ ἰδρυόμενοι συνεταιρισμοὶ περιέρχονται ἀμέσως εἰς χεῖρας ἱκανῶν καὶ ἐντίμων

συνεταιριστῶν καὶ ἐξασφαλίζεται οὕτω τὸ βιώσιμον αὐτῶν πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τε μελῶν τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης...

Ἡ προπαγάνδισις τῆς συστάσεως πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν ἐκ μέρους τοῦ ἐποπτικοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης σκόπιμον εἶναι νὰ γίνεται κατόπιν μελέτης τῶν γεωργοοικονομικῶν συνθηκῶν καὶ ἐν στενῇ ἐπαφῇ μετὰ τῆς τεχνικῆς ὑπηρεσίας...

... Διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ ἐξυπηρετοῦνται καλύτερον τὰ συμφέροντα καὶ τοῦ ἀγρότου καὶ τῆς Τραπέζης. Ὁ ἀγρότης ὅστις ὀπωσδήποτε δανεῖζεται, εἴτε ὡς μεμονωμένος παρὰ τῆς ΑΤΕ, εἴτε ὡς θύμα τοῦ τοκογλύφου τοῦ χωρίου, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὅστις μέχρι σήμερον ἔμνε ἔξω τῆς πιστωτικῆς οἰκονομίας (ἄχι ὅμως διότι ἡ ἐπιχείρησις του ἦτο εἰς κεφάλαια αὐτάρκης, ἀλλὰ διότι λόγω τοῦ ἐξαιρετικῶς χαμηλοῦ μορφωτικοῦ του ἐπιπέδου, τῆς ἐλλείψεως καὶ

τῆς μικροτέρας ἔστω πιστωτικῆς ἐπιφανείας, τῶν δυσμενῶν συγκοινωνιακῶν συνθηκῶν κλπ., στερεῖται τῆς προσωπικῆς πίστεως τῆς ἐρειδομένης ἐπὶ τῆς ἐργατικότητος καὶ δραστηριότητός του), θὰ εὕρη ἐπαφὴν μὲ τὴν Τράπεζαν διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ του καλύτερον παρὰ εὐρισκόμενος ἐκτὸς αὐτοῦ.

Εἰς συνεταιρισμὸν πιστωτικὸν ὠργανωμένος διευκολύνεται, διότι δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ μεταβαίνει αὐτοπροσώπως καὶ ἐπανειλημμένως εἰς τὴν ἔδραν τῆς Τραπεζῆς ὅπου πολλάκις ἐν ἀναμονῇ τῆς λήψεως καὶ δόσεως ἀκόμη τοῦ δανείου ἢ διὰ τὴν ἐξόφλησιν αὐτοῦ καταναλίσκει τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τοῦ ληφθέντος δανείου. Ἡ δὲ Τράπεζα, ἀντὶ νὰ συναλλάσσεται μετὰ χιλιάδων μεμονωμένων, περιορίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν πελατῶν τῆς εἰς δεκάδας συνεταιρισμῶν, περιττὸν δὲ νὰ ἀναγράφωμεν ποῖα τὰ ἐξ αὐτῶν πλεονεκτήματα.

Ἐχει λεχθῆ πολλάκις ὅτι ἡ σύστασις πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν παρ' ἡμῖν ἐγένετο αἰτία ἐξόδου τοῦ γεωργοῦ ἐκ τῆς «κλειστής» λεγομένης, οἰκονομίας καὶ ἐκχρηματισμοῦ ἐν γένει τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Γεωργοί, τουτέστιν, οἵτινες μέχρι τότε δὲν ἐδανείζοντο, παρεσύρθησαν εἰς δανεισμὸν καὶ ἐγένοντο οὕτω θύματα διότι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιστρέψουν τὸ δάνειόν των. Τοῦτο ὡς ἐπιχειρημα ἀγόμενον δὲν ἰσχύει πάντως διὰ τὰς περιφερείας ἐκεῖνας ὅπου φύσει, οὕτως εἰπεῖν, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξη «κλειστή» οἰκονομία, δηλαδὴ τοιαύτη ἐν ἣ ἡ παραγωγή καὶ ἡ κατανάλωσις προϊόντων διεξάγεται ἐντὸς τοῦ κλειστοῦ κύκλου τῆς γεωργικῆς ἐπιχειρήσεως, τοῦ γεωργοῦ μὴ ὄντος ὑποχρεωμένου (ἢ εἰς μικρὰν μόνον κλίμακα) νὰ πωλῇ τὰ προϊόντα του εἰς τὴν ἀγορὰν ἵνα καλύψῃ ἄλλας καταναλωτικὰς του ἀνάγκας. Ἄλλὰ τοιαύτη οἰκονομία ἀποκλείεται «ἀπρίορι» εἰς τὰς περισσότερας περιφερείας τῆς χώρας μας, ὅπου παράγονται προϊόντα, ὡς ὁ καπνός, ἡ σταφίς, ὁ οἶ-

νος, τὸ ἔλαιον κλπ., δὲν ἀπαντᾶται δὲ εἰς τὰ ὑπόλοιπα τμήματα τῆς χώρας μας, ἐξαιρέσει ὀλίγων ὑπολειμμάτων τῆς σλαυικῆς ζάντρουγκα εἰς τὴν μακεδονικὴν μεθόριον, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ τῆς «ἐξαθλιωμένης» (ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτὸς) οἰκονομίας μεγάλου μέρους τῶν ἀγροτῶν τῆς Ἡπείρου, Θεσσαλίας, Μακεδονίας, ὅπου ὁ πληθυσμὸς, ἕνεκα τῶν κλιματολογικῶν, μορφωτικῶν, κοινωνικῶν ὄρων, ἔχει καταστῆ τόσον λιτὸς εἰς τὴν διατροφήν καὶ διαθίωσίν του, ὥστε μόνον κατ' εὐφημισμὸν ἢ οἰκονομία αὕτη θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποκληθῆ «κλειστή», τοποθετουμένη μάλιστα ὡς ἰδεῶδες μελλοντικῆς ἐξελιξέως τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας μας. Οἱ ὄραματιζόμενοι τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὸ παλαιὸν αὐτὸ σύστημα οἰκονομίας (ὅπου ὑπῆρχε) ἢ τὴν πρὸς τὰ ἐκεῖ κατεύθυνσιν τῆς σημερινῆς οἰκονομίας τοῦ Ἑλληνος ἀγρότου δυνατὸν, ἐν τῷ ρωμαντισμῷ ἐξ οὗ ἐμπνέονται, νὰ ἔχουν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς γεωργικὰς ἐπιχειρήσεις θορειοτέρων χωρῶν, ἀλλὰ ἐκεῖ ὑπάρχει, ὡς γνωστὸν, πλήρης ἀρμονία γεωργικῆς, δασικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ γεωργικῇ ἐπιχειρήσει μὲ πραγματικὴν ἀμειψισπορὰν καὶ ποικιλίαν προϊόντων ἱκανῶν νὰ καλύψουν τὰς ἀνάγκας μιᾶς γεωργικῆς οἰκογενείας καὶ ἀπὸ ἀπόψεως διατροφῆς καὶ ἐπενδύσεως, θερμάνσεως κλπ. . .

Ἐλέχθη ἐπίσης ὅτι διὰ τῆς συστάσεως πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν μοιραίως ἐπέρχεται ὑπερδανεισμὸς, ὅστις καθιστᾶ τὴν θέσιν τοῦ γεωργοῦ ἐπισφαλῆ, ὑποχρεομένου τούτου νὰ ἐπιστρέψῃ ἀργότερον τὸ πέραν τῶν ἀναγκῶν ἢ τῆς δυναμικότητός του ληφθέν ποσόν. Ὑπόλογος δὲ διὰ τοῦτο γίνεται ὁ πιστωτικὸς συνεταιρισμὸς. Ἄλλὰ κακὴ ἐκτίμησις τῶν τε ἀναγκῶν καὶ ἱκανότητος καὶ δυναμικότητος τοῦ δανειζομένου γεωργοῦ δύναται νὰ γίνῃ πάντοτε καὶ συνέθῃ ἀσφαλῶς τοῦτο εἰς τὸ παρελθόν εἰς πλείστας ὅσας περιπτώσεις, παρὰ τῶν ἐνα-

σκούντων την αγροτικήν πίστιν, είτε οργανισμοί είτε άτομα είναι οἱ, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὁ γεωργὸς ἀνήκει εἰς συνεταιρισμὸν ἢ οὐ. Ἡμεῖς μάλιστα οἱ συνεταιριστὰὶ πρεσβεύομεν — καὶ ἡ συνεταιριστικὴ ἱστορία τῆς ὑψηλίου ἐπιθεβαιοῖ τοῦτο — ὅτι ὅταν ὁ πιστωτικὸς συνεταιρισμὸς λειτουργεῖ κατὰ τρόπον εὐρυθμον καὶ κανονικόν, ἢ δι' αὐτοῦ ἐνάσκησις τῆς πίστεως γίνεται τελειότερον, διότι ἡ στάθμισις τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν ἑνὸς ἑκάστου γεωργοῦ γίνεται ἀκριβέστερον, ὁ ἔλεγχος τῆς διαθέσεως τοῦ λαμβανομένου δανείου ἐναργέστερος καὶ ἡ ἐξόφλησις τούτου ρυθμικώτερον καὶ περισσότερον πρὸς τὴν οἰκονομικὴν του κατάστασιν προσηρμοσμένη, ἀφοῦ ἅπασαι αἱ λειτουργίαι αὐταὶ γίνονται ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τοῦ χωρίου ὑπὸ τὸν ἀλληλέλεγχον τῶν, λόγῳ τῆς συνεταιρικῆς εὐθύνης, τελικῶς διὰ πάσαν καθυστέρησιν ἀτομικῶς εὐθυνομένων μελῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ, ὁ ὁποῖος, ὡς ὁ καλλίτερος γνώστης τῶν ἀτομικῶν συνθηκῶν τοῦ δανειζομένου, καθιστάται οὕτω ὁ ἔμπιστος πράκτωρ τῆς Τραπεζῆς ἐν τῷ χωρίῳ.

Καὶ ἂν τυχὸν ἤθελε λεχθῆ ὅτι ἡ μεγαλύτερα καθυστέρησις τῶν ληφθέντων ἐκ μέρους τῶν συνεταιρισμένων ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς μεμονωμένους ἀγρότας ὀφείλεται εἰς τὴν τεχνητὴν δημιουργίαν ἀναγκῶν καὶ τὸν ὑπερδανεισμὸν, προκαλούμενον κατόπιν τῆς συστάσεως πιστωτικῶν συνεταιρισμοῦ, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀπαντήσω ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν εὐσταθεῖ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς καλῆς πίστεως ἐρεῖδεται, ἀφοῦ ὡς γνωστόν, τὰ πρὸς μεμονωμένους δάνεια ἐχορηγοῦντο πάντοτε ἐκλεκτικῶς καὶ μὲ πλήρη ἐκ τῶν προτέρων βεβαιότητα τῆς κανονικῆς ἐπιστροφῆς των λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς εὐπραγίας τοῦ δανειζομένου, ἐνῶ εἰς τοὺς οἰκονομικῶς ἀσθενεῖς τοιοῦτους, οἵτινες ἴσως καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ προτιμηθοῦν, ἀπλούστατα δὲν ἐχορηγοῦντο τοιαῦτα.

Ποραδέχομαι ὅτι εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἢ σύστασις συνεταιρισμοῦ πιστωτικῶν ἐγένετο αἰτία τεχνητῆς δημιουργίας ζητήσεως καλλιεργητικῶν δανείων, προοριζομένων ἐν πολλοῖς εἰς τὴν συντήρησιν τῆς οἰκογενείας τῶν μελῶν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο ὀφείλεται κατὰ πρῶτιστον λόγον εἰς τὸν πλημμελεῖ τρόπον δανεισμοῦ τῶν μελῶν τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν, ὡς παρετηρήθη κατὰ τὸ παρελθόν, καταλήξαντα εἰς ὑπερδανεισμὸν. Ἀλλὰ τί τὸ τρωτὸν ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς ἢ καὶ κοινωνικῆς τὸ ὅτι 1) ἐδημιουργήθη τεχνητὴ ζήτησις καλλιεργητικῶν δανείων καὶ 2) προορίζονται ταῦτα ἐν πολλοῖς εἰς τὴν συντήρησιν τῆς οἰκογενείας τῶν μελῶν τῶν συνεταιρισμῶν;

Δὲν εἶναι ἄγνωστον ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι καλλιεργουμένη ἔκτασις ἐδιπλασιάσθη σχεδὸν κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας, ὅπως ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων, ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως ἐντατικοποιήσεως παρατηρεῖται τελευταίως θραβεῖα μὲν ἀλλὰ ἀσφαλῆς γεωργικὴ πρόοδος. Ἐντατικοποιήσις ὁμοῦ τῆς γεωργίας δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο εἰμὴ χρησιμοποίησις μεγαλειτέρου παραγωγικοῦ κεφαλαίου (ἐργασία, θελιτωμένος σπόρος, λιπάσματα, μηχαναὶ κλπ.). Ἄρα διὰ τῆς τεχνητῆς ἔστω δημιουργίας ζητήσεως εἰς καλλιεργητικὰ δάνεια προωθήθη ἡ γεωργία τοῦ τόπου μας πρὸς τὴν πρόοδον, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ὄχι σφάλμα ὑπῆρξεν, ἀλλὰ σημαντικὴ συμβολὴ τῆς συνεταιριστικῆς ὑπηρεσίας τῆς ΑΤΕ εἰς τὴν αὐξησιν τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου μας, ἀδιάφορον ἂν ἡ ἐνέργεια αὕτη ἐγένετο ἀσυναισθήτως ἢ ἀπετέλεσε ἐν σημείον τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους ἢ τῆς ΑΤΕ.

Σφάλμα θὰ ἐσήμαινε ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομολογικῆς ἢ πολιτικῆς αὕτη ἂν ἐγένετο κακὴ τοποθέτησις τῶν κεφαλαίων, ἂν δηλαδὴ ἡ χορήγησις ἐγένετο οὐχὶ πρὸς αὐξησιν τῆς ἀκαθαρσίτου καὶ καθαρᾶς προσόδου τῆς γεωργικῆς ἐπι-

χειρήσεως, αλλά τὸ γεγονός ἀφ' ἑνὸς τῆς αὐξήσεως τῆς καλλιέργειας καὶ κατ' ἕκτασιν καὶ κατ' ἔντασιν καὶ τὸ ὅτι ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῶν χορηγηθέντων ἐν γένει εἰς τὴν γεωργίαν κεφαλαίων τὸ πλεῖστον ἐπεστράφη καὶ μόνον μικρὸν ποσοστὸν καθυστερεῖται παρὰ τῆ ΑΤΕ, σημαίνει ὅτι τοιαύτη κακὴ τοποθέτησις κεφαλαίων δὲν ἐγένετο, τουλάχιστον οὐχὶ ἐν τῇ γενικότητι. Καὶ ἂν τέλος, μέρος τῶν δανείων ἐχρησιμοποιήθη πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκογενείας τῶν μελῶν τῶν συνεταιρισμῶν, οὐδὲν τὸ τρωτὸν παρουσιάζει τοῦτο, ἀφοῦ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν δανείων ἐξωφλήθη.

Βεβαίως καὶ ἡμεῖς πρεσβεύομεν ὅτι γεωργικὴ ἐπιχείρησις, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη οἰκονομικὴ τοιαύτη, δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ὑγιῆς ὅταν δανείζεται συνεχῶς καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ κυκλοφορικὸν κεφάλαιόν της καὶ εὐχόμε-

θα ὅπως τὸ ταχύτερον ἀρθῆ ἢ ἀνάγκη διὰ τὸν Ἑλληνα ἀγρότην τοῦ δανεισμοῦ διὰ καλλιεργητικὰς ἀνάγκας (ἐκτὸς βεβαίως τῆς περιπτώσεως τῆς ἐντατικοποιήσεως τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τότε μόνον ὅταν δὲν ὑπάρχουν ἀποθέματα εἰς κεφάλαια ἐκ τῆς ρευστοποιήσεως παλαιστέρων ἐσοδῶν). Ἄλλὰ ἡ χορήγησις κεφαλαίων εἰς ἀγρότας στερουμένους τοιούτων ἦτο ὠφέλεια τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, διότι οὕτω διησφαλιζέτο τουλάχιστον ἢ ἐκάστοτε παραγωγή, διητηρεῖτο ἢ παραγωγικότης τοῦ γεωργοῦ, τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν ζῶων ἐργασίας του, μέχρι διαθέσεως τῆς ἐσοδείας καὶ οὕτω ἐξησφαλίθη ἡ ὁμαλὴ κοινωνικὴ ἐξέλιξις, ἢ ὅποια ἀσφαλῶς θὰ διεκινδύνευε ἀπὸ ἀγρότας στερουμένους καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀραβοσίτου τῆς οἰκογενείας των καὶ αὐτῶν τῶν στοιχειωδῶν καλλιεργητικῶν τῶν ἐφοδίων».

— Πρατῆριο πωλήσεως οπωροκηπευτικῶν Συνεταιρισμοῦ Ρογδιᾶς στο Ηράκλειο Κρήτης («Συνεταιριστής» 1936 σ. 200).

— Τὴν ἀνάγκη δημιουργίας συνεταιρικῶν κεφαλαίων τονίζει συγγραφεὴς του περιοδικοῦ «Συνεταιριστής» (1936 σ. 101) γιὰ νὰ ἀποκτίθουν οἱ Συνεταιρισμοὶ οὐτότητα καὶ πραγματικὰς σχέσεις με τὰ μέλη τους καὶ νὰ μποροῦν νὰ ἐπεκταθοῦν σὲ ἐργασίας προμηθευτικὰς, πωλήσεως, κλπ.:

«Πέντε ἔτων πείρα, ἀποκτηθεῖσα εἰς ἰσαριθμούς περιφερείας, πιστεύω ὅτι παρέχει τὸ δικαίωμα νὰ διακηρυχθῆ ἀπὸ τὰς φιλικὰς στήλας τοῦ «Συνεταιριστοῦ», ὡς ἀξίωμα, ὅτι ὁ Γεωργικὸς Συνεταιρισμὸς, ὁ ἀσχολούμενος μὲ ἐργασίας πιστωτικὰς, προμηθευτικὰς καὶ ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως, διὰ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ προ-

αχθῆ καὶ ἐξυπηρετήσῃ τὸν κόσμον, ὅστις ἐστήριξε εἰς αὐτὸν πολλὰς ἐλπίδας θελιώσεως τῆς θέσεώς του, ἔχει ἀνάγκην, πρωτίστως, ἀφθόνων ἰδίων κεφαλαίων, ἄνευ τῶν ὁποίων ἢ πραγματιστικὴ πλαισίωσις τῶν θεωρητικῶν του ὠφελημάτων δὲν δύναται νὰ κατανοηθῆ ἀπὸ τὸν κόσμον ποῦ ἀπευθύνεται».

Καὶ ἀφοῦ ἀναπτύσσει τὸ θέμα με παραδείγματα καὶ ἐπισημαίνει τὴν ἐξάρτησιν τοῦ ἀγρότη ἀπὸ τοὺς τοκογλύφους καὶ ἐμπορομασίτες (ἀπὸ ἐλλείψῃ κεφαλαίων τῆς ΑΤΕ) παρατηρεῖ ὅτι:

«Οὕτω οἱ συνεταῖροι, δεσμευμένοι πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ ἀναλογιζόμενοι ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον, λόγῳ τῆς μὴ πλήρους πιστωτικῆς των ἱκανοποιήσεως ἐκ μέρους τοῦ Συνεταιρισμοῦ των καὶ τῆς Ἀγροτικῆς, θὰ καταφύγουν καὶ πάλιν εἰς αὐτό, ἀναγκάζονται νὰ δέχωνται ἄνευ ἀντιρρήσεως τοὺς ὄρους του.

Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαπραγματευθοῦν μίαν δικαίαν τιμὴν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἐμπόρου εἶναι στερεότυπος καὶ καταθλιπτικὴ: «Ἄν σ' ἀρέσῃ φίλε μου' τόσο πληρώνω ἐγώ, εἰδ' ἄλλως φέρε μου τὰ χρήματά μου μὲ τὸν τόκον τους καὶ πῆγαινε πούλα τὸ προϊόν σου ὅπου θέλεις».

‘Ο γεωργός κατ’ ανάγκην θά ὑποκύψει. Τοιοιουτρόπως ὁ συνεταιρισμός ἀποβαίνει κάτι ξένον πρὸς τὴν ψυχὴν του. Διότι, ἄς μὴν αὐταπατώμεθα καὶ ἄς μὴν προσπαθῶμεν νὰ στηρίξωμεν τοὺς συνεταιρισμοὺς μὲ τὴν αὐτὴν ἀντίληψιν τῆς συνεταιριστικῆς συνειδήσεως καὶ τῶν ἀμφισβητούμενων σήμερον ὑπηρεσιῶν καὶ κερδῶν των.

Μήτε ἡ διαφορὰ τοῦ τόκου τῶν χορηγήσεων πρὸς συνεταιρισμένους καὶ μεμονωμένους, μήτε τὰ χορηγούμενα ποσοστὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, μηδ’ αἱ τιμαὶ τῶν προμηθευομένων εἰδῶν, μηδὲ τὸ κέρδος τῶν ἡμεραργῶν καὶ ἐξόδων κατὰ τὴν κάθοδον πρὸς δανεισμόν, ἀποτελοῦν σήμερον «οὐσιαστικά» ὠφελήματα ἱκανὰ νὰ κάμουν τοὺς συνεταιίρους νὰ αἰσθανθοῦν τὴν χρησιμότητα τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ νὰ τὸν ἀγαπήσουν συνεισδόντες. Εἰς τὴν περιορισμένην μὲν μορφῶν τῶν χωρικῶν μας ταῦτα δὲν ἀνευρίσκουν θέσιν, εἴτε λόγῳ τῆς μικρότητός των, εἴτε λόγῳ τῆς ἀμαθείας αὐτῶν.

Ἄς λάθωμεν τώρα ὑπ’ ὄψιν μας τὸν δεύτερον συνεταιρισμόν, τὸν διαθέτοντα, ἐκ μερίδων ἀποθεματικῶν καὶ καταθέσεων, ἀρκετὰ κεφάλαια. Ὁ συνεταιρισμός αὐτὸς μὲ τὰς πιστώσεις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς θὰ καλύψῃ τὰ καλλιεργητικὰ ἐξόδα τῶν μελῶν του, μὲ τὰ ἰδικὰ του δὲ κεφάλαια θὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ «πᾶσαν» ἄλλην ἀνάγκην αὐτῶν «ὅποτε-δήποτε» τοὺς παρουσιασθῆ. Οἱ συνεταιίροι του δὲν θὰ στενοχωρηθοῦν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. Δὲν θὰ ἀναγκασθοῦν νὰ πέσουν θύματα ἐμπορικῆς ἐκμεταλλεύσεως τοκογλυφίας. Οἰωνοδήποτε εἰδῶν ἔχουν ἀνάγκην, ὁ συνεταιρισμός τους θὰ ἀναλάβῃ τὴν προμήθειαν καταβάλλων ἐκ τῶν κεφαλαίων του τὴν ἀξίαν των, διὰ νὰ τοὺς τὰ παράσχῃ καὶ ἐπὶ πιστώσει, ἐφ’ ὅσον δὲν διαθέτουν χρήματα νὰ τὰ πληρώσουν. Μὴ ὀφειλοντες οὕτω πρὸς οὐδένα ἄλλον, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν συνεταιρισμόν των, εἶναι ἀπόλυτοι κύριοι τῶν προϊόντων των κατὰ τὴν ἐσοδείαν καὶ

συγκομιδὴν των. Δὲν παραστέκει κοντὰ τοὺς κανεῖς ἐκ τῶν ποικιλιωμένων πιστωτῶν διὰ νὰ τοὺς τὰ ὑφαρπάξῃ. Μόνον ἡ συνεταιρικὴ ἀποθήκη εἶναι διὰ πλάτα ἀνοικτὴ, διὰ νὰ δεχθῆ τὰ προϊόντα ὅλων τῶν συνεταιίρων, πρὸς ἀπὸ κοινοῦ πώλησιν καὶ πραγματοποιήσιν ἀνωτέρων τιμῶν.

Τί ἀντίρρησην νὰ προβάλλῃ ὁ συνεταιίρος ἐνὸς τοιοῦτου συνεταιρισμοῦ, διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ συγκέντρωσιν καὶ πώλησιν τῶν προϊόντων του, ὅταν γνωρίζει ὅτι χρήματα μὲν δύναται νὰ λάθῃ ἐναντι τῆς ἀξίας των, ὅσα τοῦ ἀναγκαιοῦν, μὲ τὴν ἀβίαστον δὲ πώλησιν των θὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἀνωτάτην δυνατὴν τιμὴν;

Καταφανές εἶναι ὅτι καμμία συμφέρουσα ἢ ἐπιτυχὴς προμήθεια γεωργικῶν ἢ οἰκιακῶν εἰδῶν, καμμία ἐπωφελὴς ἢ ἐπικερδὴς συγκέντρωσις καὶ ἀπὸ κοινοῦ πώλησις γεωργικῶν προϊόντων, δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ, χωρὶς τὴν ὑπαρξίν ἀφθόνων συνεταιρικῶν κεφαλαίων.

Καὶ αἱ σύγχρονοι κατευθύνσεις τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν οἰασδήποτε μορφῆς, εἰς τὴν δημιουργίαν τούτων πρέπει νὰ ἀποβλέπουν διὰ καταλλήλου χειρισμοῦ τῶν πιστώσεων.

Ἀγροτικὴ πίστις χωρὶς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ παραγωγοῦ, ὡς τοιοῦτου, καὶ ὡς καταναλωτοῦ ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν διαμέσων, δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῆ.

Ποῖον τὸ κέρδος τοῦ παραγωγοῦ συνεταιίρου, ἀπὸ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς του, ὅταν αὕτη καταλλήλως διολισθαίνει ἀπὸ τὰς χεῖρας του, εἰς τὰ θηλάκια ἄλλων. Ἀναμφισβητήτως οὐδὲν ἢ ἀσήμαντον τοιοῦτον ὑπάρχει.

Αἱ σύγχρονοι κατευθύνσεις τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν καὶ ὅλων τῶν συνεταιριστῶν ὀφείλουν νὰ τείνουν εἰς τὴν δημιουργίαν ὅσον τὸ δυνατόν ἀφθονωτέρων συνεταιρικῶν κεφαλαίων, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν, τὴν ἀνάληψιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανοποιήσεως τῶν προϊόντων τῶν μελῶν των, ὅπου σήμερον

περισσότερον παρ' άλλοτε, ό παραγωγός ύφίσταται μίαν αίσχράν και άνεκδιήγητον έκμετάλλευσιν.

Τό σύγχρονον πρόβλημα τής γεωργικής μας οικονομίας, είναι πρόβλημα πιστώσεων, και μάλιστα βραχυπροθέσμων τοιούτων.

Τά κεφάλαια ταύτα οί γεωργικοί συνεταιρισμοί, είναι επιτακτική ανάγκη να τά άποκτήσουν κατά τό πλείστον αυτοί, άν θέλουν να ζήσουν, να προαχθούν, να επιτελέσουν τούς σκοπούς των έν τῷ κύκλῳ τής δράσεως των, με ίδια μέσα, ίδιαν πρωτοβουλίαν και εϋθύνην και να άποθοϋν οί μεγαλύτεροι συντελεστοί τής παραγωγής τής γεωργίας και τής άνωψώσεως τής υπαίθρου, καταπολεμοϋντες τήν άστυφιλίαν με τήν δημιουργίαν ενός άνωτέρου γεωργικού πολιτισμοϋ.

Με μικράν κατ' έτος αύξησιν τής αξίας τής συνεταιρικής μερίδος, με εισφοράς επί των πωλουμένων προϊόντων και επί των προμηθευομένων ειδών, με άναγκαστικές άποταμιεύσεις, με προπαγάνδαν προσελκύσεως καταθέσεων, είναι δυνατόν, χωρίς αίσθητήν επιβάρυνσιν των συνεταιρών, να δημιουργηθοϋν σοβαρά

—Ελαιοϋργικός Συνεταιρισμός Αγιάσου Λέσδου. Η δραστηριότητα του Συνεταιρισμοϋ αυτού (ίδρυση 1928) και στελεγών του εξαιρείται σε δημοσίευμα (ανταποκρίση) της εφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης 17.9.1936. Παραθέτουμε περιληπώς του επειδή είναι χαρακτηριστικό των αισθημάτων που γεννιόσε (και γεννά) στα χωριά μας η καλή λειτουργία του Συνεταιρισμοϋ και η άδολη προσφορά στελεγών (αγροτιστών - συνεταιριστών). Γράφει:

«Ο Έλαιοϋργικός Συνεταιρισμός ιδρύθηκε τό 1928 και ώς σήμερα εργάζεται άκούραστα για να φέρει εις τέλος τόν προορισμό του... ό καεστραμένος άγρότης βρίσκει μέσα στο συνεταιρισμό τά μέσα να ξαναγεννηθή, να καλλιεργήση τά χωράφια του να αύξηση τήν παραγωγή και να γλιτώση άπ' τά νύχια του τοκογλύφου που άπό στιγμή σε στιγμή περιμένει να τόν άρπάξη. Άπώτερον όμως σκοπό έθεσε ό Συνεταιρισμός τήν άπόκτηση δικού του έλαιοτριβείου προς καλλίτερη έξυπηρέτηση του παραγωγικού κόσμου του χωριού μας.» Ητανε

κεφάλαια παρ' έκάστῳ συνεταιρισμῳ, τά όποία θα του επιτρέψουν συν τῷ χρόνῳ και με τάς πιστώσεις τής Άγροτικής Τραπεζής, να αναλάβη εις χείρας του τήν έμπορικὴν διάθεσιν των προϊόντων των μελών του.

Οϋδεις συνεταιρικός, όταν με κατάλληλον διαπαιδαγώγησιν κατανοήση τόν μεγάλον σκοπόν τής άποταμιεύσεως ταύτης, θα άρνηθη να συμβάλλη εις ό,τι τό συμφέρον του τοϋ επιβάλλει.

Άλλ' ή δημιουργία άφθόνων συνεταιρικών κεφαλαίων είναι επιβεβλημένη και δι' ένα άλλον άκόμη λόγον.

Άγροτική πίστις στηριζομένη μόνον εις ένα σκέλος, τόν κεντρικόν οργανισμόν τής Άγροτικής Τραπεζής, δέν δύναται παρά να χωλαίνει, όσαδήποτε κεφάλαια και άν θ' άποκτήση αύτη, όσονδήποτε και άν θα πυκνώση τό δίκτυον των ύποκαταστημάτων, πρακτορείων και αντιπροσωπειών της.

Δι' όλα τ' άνωτέρω, ή δημιουργία άφθόνων συνεταιρικών κεφαλαίων, προβάλλει σήμερα ως επιτακτική ανάγκη τής μελλοντικής εξέλιξεως των γεωργικών συνεταιρισμών...».

ή κρυφή έλπίδα των συνεταιρών, ήτανε ή σκέψη που σιγά-σιγά φούντωσε θέριψε και στο τέλος έγινε πραγματικότης. Και τώρα βλέπουμε όλοι με θαυμασμό να χτίζεται ένα μεγάλο εϋήλιο και εϋάερο χτίριο όπου μέσα κεί θα κλεισθούν τά πιό μοντέρνα μηχανήματα. Θα είναι ύποδειγματικό έργο πάνω σ' όλη τήν Ελλάδα. Θα δημιουργηθοϋν οί καλύτερες συνθήκες για τή φύλαξη και για τήν έκθλιψη του έλαιοκάρπου. Μπόλικο και καλό λάδι θάνα τό σύνθημα του καινούργιου έλαιοτριβείου.

Και τά διακόσια μέλη εργάστηκαν για

νά φτάση ό Συνεταιρισμός σ' αυτό τό ύψηλό επίπεδο.

Ό Πρόεδρος κ. Στρατής Καπάτος όταν γυρίσει άπ' τίς άτομικές του άσχολίες περνά όλόκληρη τή νύχτα μέσα στό γραφείο στρώνοντας σχέδια γιά τή δράση του συνεταιρισμού και κοινοποιώντας διάφορα έγγραφα.

Ό αντίπρόεδρος Π. Ευαγγελινός, ό συμπράττων σύμβουλος Εύσ. Κουσκουδής, οί σύμβουλοι Γρ. Ξανέλης, Στέφ. Χ'΄'Εμμανουήλ όλοι είναι άπ' τά καλλί-

τερα διοικητικά στελέχη του χωριού μας.

Επίσης μεγάλην εργασία καταβάλλουν ό Γενικός Γραμματέας του Συνεταιρισμού Εύσ. Άναστασέλλης και ό έπιστάτης τών έργων του Συνεταιρισμού Π. Μαστραντωνάς.

Όλοι δουλεύουν άκούραστοι κι όλοι προσπαθούν όσον τό δυνατόν νά έξυπηρετούνται καλλίτερα οί συνέταιροι.

Συμπαραστάτης και σύμβουλος σ' όλη αυτή τήν προσπάθεια του Συνεταιρισμού στάθηκε ή Άγροτική Τράπεζα...».

—Οι Συνεταιρισμοί των γεωργοκτηνοτρόφων. Προβάλλεται ότι έχει γίνει μέχρι σήμερα στην Ελλάδα και η ανάγκη για πλατύτερη και καλύτερη συνεταιριστική οργάνωση στον τομέα της κτηνοτροφίας γενικά και ειδικότερα στη Δέσφο (βλ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης 17.7.1936). Ο Δ.Θ. Πάνος υποδεικνύει αναλυτικά τους τομείς όπου οι κτηνοτρόφοι και η κτηνοτροφία είναι δυνατόν να έξυπηρετηθούν από τους Συνεταιρισμούς (εξασφάλιση βοσκών και βελτίωσή τους, προμήθειες κτηνοτροφικών τροφών, εξασφάλιση καλών επιδητόρων για βελτιώσεις, επιλογή θηλυκών ζώων, ασφάλιση ζώων, από κοινού πώληση γάλακτος, τυροκόμηση και εμπορία γαλακτοκομικών προϊόντων και ζώων). Και παρακινεί τα στελέχη για κάποια εφαρμογή από τις παραπάνω στην περιφέρειά τους («Συνεταιριστής» 1936 σ. 12).

—Οι Συνεταιρισμοί της Χίου. Ο Κ.Γ. Δεσποτόπουλος στο ανάτυπό του «Ο Συνεργατισμός στη γεωργία» (1936) δίνει (σελ. 23—33) αρκετά αναλυτικά στοιχεία για τους Συνεταιρισμούς της Χίου, τόσο γενικά όσο και ειδικά για τους διάφορους Συνεταιρισμούς. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Αντιπροσωπείας ΑΤΕ Χίου υπήρχαν το 1935: 21 πιστωτικοί και 1 αποκαταστάσεις ακτημόνων και μία Έγωση Συνεταιρισμών (Μαστιχοχώρων). Αριθμός μελών 945, μερίδες δρχ. 620.150. καταβλημένες δρχ. 241.091.

Ο μελετητής παραθέτει στοιχεία από 16 φακέλους των παρακάτω Συνεταιρισμών στο Κ. Κ)μα ΑΤΕ με δράση όχι αξιόλογη στους περισσότερους:

1) Γ.Π. Συνεταιρισμός Καλλιμυσιάς	9) Γ.Π. Σ. Ζύφια
2) Γ.Π. Σ. Νενήτων	10) Γ.Π. Σ. Αρμολίων
3) Γ.Π. Σ. Βουνοί	11) Γ.Π. Σ. Αγ. Γεωργ. Συκούση
4) Γ.Π. Σ. Πυργίου	12) Γ.Π. Σ. Κοινής
5) Γ.Π. Σ. Μεστών	13) Γ.Π. Σ. Χαλκειούς
6) Γ.Π. Σ. Πατριών	14) Γ.Π. Σ. Καρδαμύλων
7) Γ.Π. Σ. Μέσα Διδύμιας	15) Συνετ. πωλήσ. εσπεριδοειδών Χίου
8) Γ.Π. Σ. Καταρράκτου	16) Γ.Π. Σ. Κάμπου

Επίσης υπάρχουν και οι ακόλουθοι νέσιδρουθέντες (από 1932 επ.) με ασήμαντη δραστηριότητα:

17) Συνετ. πωλήσ. μαστίχης Καλαμωτής	20) Γ.Π. Σ. Βερβεράτου
18) Γ.Π. Σ. Θολοποταμίου	21) Γ.Π. Σ. Ολύμπων
19) Γ.Π. Σ. Έξω Διδύμιας	22) Συνετ. Αποκατ. προσφύγων και ακτημόνων Οινουσών

Λεπτομερέστερα στοιχεία μπορεί να δρει ο ενδιαφερόμενος στο βιβλιαράκι του Κ.Γ. Δεσποτοπούλου.

— Συνεταιριστική οργάνωση της συναπαραγωγής υποδεικνύεται με τη μελέτη του Καθηγητή Β. Κρημπί «Το Αμπελοουργικόν ζήτημα» Αθ. 1936.

— Συνεταιρισμοί και υγειονομική οργάνωση - περίθαλψη στην ύπαιθρο:

Για τις πολύ αξιόλογες επιδόσεις σε αυτό των Συνεταιρισμών κατά τα τελευταία έτη εκφράζεται με στοιχεία και ενθουσιασμό ο Θ. Τζωρτζάκης σε κείμενό του «Συνεταιριστής» 1936 σ. 114 (βλ. το κείμενο στο Υποκ. ΣΤ). Και «ο Συνεταιριστής» δίνει πληροφορίες για την μεγάλη ανάπτυξη των υγειονομικών συνεταιρισμών στη Γιουγκοσλαβία όπου λειτουργεί Ένωση Υγειονομικών Συνεταιρισμών με 100 Συνεταιρισμούς και 51.330 μέλη το 1934) 35, με υγειονομικούς σταθμούς, γιατρούς, φαρμακεία, ακόμα και νοσοκομειακά και κτηνοτροφικά τμήματα (1936 σ. 146). Το υπόδειγμα της Γιουγκοσλαβίας προβάλλεται και με αναλυτική μελέτη του Μ. COLOMBAIN του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας που δημοσιεύεται επίσης στο «Συνεταιριστής» 1936 σ. 152 με όλο το ιστορικό και τις κατακτήσεις.

— Την ανάγκη υγειονομικής συνεταιριστικής οργανώσεως των αγροτών τονίζει και ο Αριστ. Κλήμης με κείμενό του που δημοσιεύεται στην πολύ έγκυρη τότε «Τραπεζική» Αθηνών (Δεκέμβριος 1936) και αναδημοσιεύεται — πράγμα που δείχνει την απήχηση — και σε επαρχιακά έντυπα (όπως π.χ. «Μακεδονικός Αγών» Κατερίνης 7.1.1937). Προβάλλει το τί γίνεται στη γειτονική Γιουγκοσλαβία, περιγράφει τις ανάγκες της Ελλάδας, προβάλλει τις μέχρι τότε πρωτοβουλίες και εξαιρεί την εφαρμογή που άρχισε από την Ένωση Συνεταιρισμών Βεροίας, την αποδοχή αλλά και τις αντιδράσεις.

— Συνεταιρισμός Διαχειρ. Χαρτονομής Κερατέας. Για την 11ετή δράση του 1926-1936 βλ. στο 1935 Υποκ. Δ.

— Συνεταιρισμός Καρυφύτου Εάνθης. Έκτισε όμορφο ιδιόκτητο κτίριο για τη στέγαση των Γραφείων του. Υποδειγματικός συνεταιρισμός. Όλα τα μέλη του με εξυψωμένο παραγωγικό φρόνημα και δημιουργική αισιοδοξία. Συνεπύστατα στις υποχρεώσεις τους, εργατικότητα, αγαπάνε το Συνεταιρισμό τους και προσδεύουν. («Συνεταιρισμένη Θράκη» τ. 47/1936). Στοιχεία από ωραίες προσπάθειες του και στο τ. 50) 1936.

Άλλες αξιόλογες συνεταιριστικές επιδόσεις.

Στοιχεία επίσημα για αξιόλογες συνεταιριστικές επιδόσεις Συνεταιρισμών και Ενώσεων, παρμένα κυρίως από υπηρεσιακές εκθέσεις κατά γεωγραφικά διαμερίσματα, αναφέρονται σε κείμενο του προϋσταμένου της Υπηρεσίας Συνεταιρισμών στην ΑΤΕ Μ. Γερασάρη. Αφορούν το Διδυμότειχο, Σουφλί, Ορμένιο, Φλώρινα (Βεύη, Κλειδί, Φλαμπούρι), Εράτυρα (Πελεκάνων, Κρόκον), Ήπειρο, Κέρκυρα (Άνω Καρακιάνα), Θεσσαλία, Στερεά (Ερυθρές), Πελοπόννησο, Μυτιλήνη, Σάμο, Κρήτη (Σητεία), Ζάκρον κ.λπ. Πρόκειται για αξιόλογα στοιχεία προόδου που πρέπει να τα μελετήσουν οι ενδιαφερόμενοι κυρίως στις περιφέρειες αυτές αλλά και οι μελετητές. Βλ. αναλυτικό κείμενο «Συνεταιριστής» 1937 σ. 89 και «Συνεταιριστικά Ομιλίας» Αθήνα 1937 σ. 25—42. Βλ. και παρακάτω στο έτος 1937.

— Για την περιφέρεια Εάνθης βλ. γενικότερα στα περιεχόμενα του περιοδικού «Συνεταιρισμένη Θράκη» (στο Υποκ. Ε) όπου και η Ιστορία της Ενώσεως από τον Β. Πλαντζή.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

1. Βιβλιογραφία

Στον γεωργοοικονομικό τομέα η βιβλιογραφία αναφέρεται κυρίως στα: αγροτική πίστη, αγροτική πολιτική, γεωργικό δίκαιο, αγροτικές ασφαλίσεις, αγροτικά χρέη, αγροτική νομοθεσία, αγροτική λογιστική, Γεωργικά Επιμελητήρια, τοπικά αγροτικά θέματα (Κρήτης κλπ.), κτηνοτροφικά, οργάνωση της υπαίθρου, αμπελοαγωγή.

Στα συνεταιριστικά και αγροτική πίστη σημειώνουμε τις παρακάτω εκδόσεις:

Βιβλία

- V. TOTOMIANZ «Εγχειρίδιον Συνεργατισμού» μετάφρ. Μ. Γερακιάρη, Αθήναι 1936 σ. 167. Αφιερωμένο από τον μεταφραστή στη μνήμη του Σωκρ. Ιασιμίδη. Γλαφυρό θεωρητικό βιβλίο του μεγάλου συνεταιριστή καθηγητή, με γενική επισκόπηση και για τις διάφορες χώρες. Με προλόγους του συγγραφέα και του μεταφραστή. Ασφαλώς πρόσφερε (και μπορεί να προσφέρει) μεγάλη υπηρεσία για την κατανόηση της εννοίας και της σπουδαιότητας του Συνεργατισμού. Επαινετική κριτική για το βιβλίο και τη μετάφραση βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 163.
- Κ.Γ. Δεσποτοπούλου «Ο Συνεργατισμός στη γεωργία» Αθήναι 1936 σελ. 33. Ανατύπωση από το περιοδικό «Αιγαίον» του Κ. Αμαντου (τεύχη 1935 και 1936). Καλή περιληπτική μελέτη με επιστημονικές γνώσεις για να υποδοθηθούν, όπως λέγει, οι αγρότες της Χίου να αναπτύξουν συνεταιριστική δράση. Στις σελ. 23-33 δίνει πολύ χρήσιμα στοιχεία για τους Συνεταιρισμούς της Χίου (βλ. στο Υποκεφ. Δ) και ζητά την ίδρυση εκεί Υπ)τος ΑΤΕ.
- Β.Γ. Γανώση «Δοξίμια και Μελέτες». Έκδοση Υπουργείου Γεωργίας, Εθνικό Τυπογραφείο 1936 σελ. 169. Συλλογή κειμένων του από εφημερίδες και περιοδικά. Ανάμεσα στα ενδιαφέροντα αυτά αγροτικά κείμενα του γεωπόνου συνεταιριστή και αργότερα καθηγητή στην Α.Γ. Σχολή, μερικά αναφέρονται στους συνεταιρισμούς και την αγροτική πίστη, όπως:
 - σ. 62 Η συσσωμάτωση των ατόμων
 - σ. 67 Συνεταιριστικά διδάγματα
 - σ. 102 Η αγροτική πίστις και αι δυσχέρειαι της
 - σ. 107 Αι Εμπορικοί Τράπεζαι και η αγροτική πίστις
 - σ. 109 Πώς εξασκείται η μεσομακροπρόθεσμος αγροτική πίστις υπό της ΑΤΕ.
- Υπουργείου Γεωργίας «Καταστατικό Αναγκαστικού Συνεταιρισμού Εγγείων Βελτιώσεων» Αθήναι 1936 σ. 32. Υπόδειγμα καταστατικού με βάση το ν. 4639) 1930.
- Πανελληνίου Συνομοσπονδίας των Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών «Καταστατικό». Αθήναι 1936 σελ. 23 (πολυγρ.). Όπως τροποποιήθηκε από τη Γ.Σ. του 1936 και εγκρίθηκε με την απόφαση 65609) 16.9.1936 του Υπ. Γεωργίας.
- Μ. Γερακιάρη «Κράτος και Συνεταιρισμοί» Αθήναι 1936.
- Μ. Γερακιάρη «Υγειονομικοί Συνεταιρισμοί εις την υπαίθρον» Αθήναι 1936 σελ. 14 (ανάτυπο).
- Ενώσεως Κιτροπαραγωγών Κρήτης «Τα αποτελέσματα των εργασιών 1931-1936».
- Διεθνούς Γραφείου Εργασίας «Διεθνής Επετηρίς των Συνεταιριστικών Οργανώσεων» Γενεύη 1936 σελ. XII+192. Πίνακες 34. 9η έκδοση της «Διεθνούς Επετηρίδος των Συνεταιριστικών Οργανώσεων». Στις σελίδες της πληροφορίας περί 700 εθνικών συνεταιριστικών οργανώσεων 57 χωρών όλου του κόσμου ως και περί των διεθνών συνεταιριστικών οργανώσεων και ιδρυμάτων.

Ὅπως σημειώνει «ο Συνεταιριστής» (1936 σ. 111) :

Τὸ ὅλον ἔργον διαιρεῖται εἰς 3 μέρη.

Εἰς τὸ πρῶτον μέρος δίδεται διὰ κά-
θε συνεταιρικὴν ὀργάνωσιν ὁ τίτλος, ἡ
διεύθυνσις τῆς, ἡ ἡμερομηνία ἰδρύσεως,
ἡ ἔδρα καὶ τὰ γραφεῖα τῆς, τὸ δημοσιο-
γραφικὸν τῆς ὀργανον, αἱ διεθνεῖς καὶ
ἔθνικαὶ διακλαδώσεις τῆς, ὁ ἀριθμὸς τῶν
μελῶν τῆς καὶ δεδομένα περὶ τῆς κινή-
σεώς τῆς.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος περιέχονται διὰ
τριῶν πινάκων δεδομένα ἐπὶ τῆς κινήσε-
ως τῶν κεντρικῶν ὀργανώσεων.

Τὸ τρίτον μέρος παρουσιάζει διὰ πι-
νάκων δεδομένα κατὰ σύνολα ὁμοειδῶν
κατηγοριῶν παρέχον οὕτω ἓνα δοκίμιον
διεθνοῦς στατιστικῆς.

Τὸ ὅλον ἔργον εἶναι γραμμέμον εἰς τὴν
γαλλικὴν, ἀγγλικὴν καὶ γερμανικὴν».

—Β' Παγκρήτιον Γεωργοσυνεταιριστικὸν Συνέδριον «Εἰσηγήσεις καὶ Πορίσματα»
Ρέθυμων 1936.

—Αριστ. Σίδερη «Τὰ Γεωργικὰ Επιμελητήρια ἐν τῇ αλλοδαπῇ καὶ ἐν Ἑλλάδι»
Αθήναι 1936. Πολὺ ἀξιόλογο βιβλίον.

—Β' Κριμπα «Το ἀμπελοφυτικὸν ζήτημα» Αθ. 1936 σ. 28 ἀνάτυπο ἀπὸ τὴν «Α-
γροτικὴν Οἰκονομίαν». Μελέτη που καταλήγει στὴν υπόδειξιν γιὰ σύστασιν Οἰκι-
κοῦ Οργανισμοῦ καὶ ἐιδικῶν οἰκοποιητικῶν συνεταιρισμῶν ὄχι μόνον γιὰ οἴνους
ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν στεμφύλων γιὰ ζωοτροφὴν καὶ λίπασμα καὶ
περιωρισμὸν τῶν ἀμύλων γιὰ τσίπουρα κλπ.

—ΑΤΕ «Απολογισμὸς ΑΤΕ 1935, Αθήναι 1936.

—Στ. Μακράκη «Τὰ αγροτικὰ χρέη καὶ ἡ ρύθμισις τῶν» Αθήναι 1936.

—Δ. Πετρίδης «Ἡ αγροτικὴ πίστις» Αθήναι 1936.

—Γ. Χρονίδης «Ἡ γεωργικὴ πίστις» Αθήναι 1936.

—Β. Ευαγγέλου «Ἡ αγροτικὴ πίστις ἐν Ἑλλάδι» Αθήναι 1936.

—Χρ. Ευελπίδης, Αἱ αγροτικαὶ ἀσφαλίσεις, Αθήναι 1936 σ. 165. Περιέχει ὅλη
σχετικὴν μετὰ τὰς ἀσφαλιστικὰς ἐργασίας τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ μετὰ τὸν υγειονο-
μικοῦ συνεταιρισμοῦ. Παρουσίασις βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 31.

Περιοδικά.

—«Ὁ Συνεταιριστής». Τῇ βασικῇ συνεταιριστικῇ τροφῇ δίδει καὶ κατὰ τὸ ἔτος
1936 (ἀπὸ το 1925) τὸ σχεδὸν μοναδικὸ τότε στὴν Ἑλλάδα περιοδικὸ «Ὁ Συ-
νεταριστής» με ἀφθονὰς πληροφορίες γιὰ τὴν ἐλληνικὴν κίνησιν, θεωρητικὰ κεί-
μενα καὶ παρουσίασιν τῆς κινήσεως ἐν ἄλλαις χώραις. Το 1936 καὶ ἐπειτα, λό-
γω τῆς δικτατορίας καὶ ὡς ἐμμεση ἀντίδρασις σ' αὐτή, τὰ θεωρητικὰ κείμενα κα-
θὼς καὶ ἡ κίνησις ἄλλων χωρῶν εἶναι περισσώτερα ὥστε νὰ ἐμφανίζονται περισ-
σότερο ἡ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ ἀξία τοῦ ἀρθροδόξου συνεταιρισμοῦ. Βλ. σχε-
τικὰ τὸ πολὺ χρήσιμον καὶ ὠραῖον κείμενον τοῦ Θ. Τζωρτζάκη «Πὼς ἐγεννήθη ὁ
σύγχρονος συνεταιρισμὸς» («Συνεταιριστής» 1936 σ. 53) καθὼς καὶ πολλὰ ἄλ-
λα που ἀκολούθησαν ἀπὸ τὴν συνεταιριστικὴν διδασκαλίαν του.

—«Συνεταιρισμένη Θράκη», Δ) νῆς Ζ. Παπαθανασίου. Ὅργανον τῆς ἑνώσεως Συ-
νεταρισμῶν Ἐάνθης. Κυριότερα περιεχόμενα του κατὰ τὸ 1936:

τ. 44) 46 1936: Το ἔργο 1935—1936 καὶ οἱ δυσκολίες τῆς ἑνώσεως — Β. Ιλαν-
τζή, Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τῆς ἑνώσεως Ἐάνθης — Τα χρέη τῶν συνεταιρισμῶν
πρὸς τοὺς ἐμπόρους — Θεωρητικῶν: ἡ ἀνισαμερὴς κατ' εἶδος ἀνάπτυξις τῶν Συ-
νεταρισμῶν — Ἡ σύστασις ὑπεραστίας Συνεταιρισμῶν στὴν ἑνωσιν Ἐάνθης —
Φ. Δαμπροπούλου, Αἱ προμηθευτικαὶ ἐργασίαι τῆς ἑνώσεως Ἐάνθης — Ζ. Πα-

παθανασίου, Το σωσίβιο της αποταμιεύσεως — Κ. Ευνουχίδου, Η κτηνοτροφία στην περιφέρεια Εβάνθης — Γ. Λάμπρου, Η ενδεδειγμένη προστασία των τιμών του καπνού — Ζ. Παπαθανασίου, Η ανάγκη της συστάσεως καπνικής υπηρεσίας στην ΑΤΕ.

- τ. 47) 1936: Μήτε θεωρητικό παραλήρημα μήτε μυωπία αντικοινωνική (αναφέρεται παραστασιακά στην ανάκαμψη που παρατηρείται στη συνεταιριστική κίνηση μετά την καπνική κρίση και στην ανάγκη τακτοποιήσεως των οφειλών των αγροτών και τη στροφή τους πάλι στην παραγωγική απασχόληση — Μερικές ασάφειες του ν. 602 — Ευρ. Μάικελ, Τα προσωρινά διοικητικά συμβούλια — Ζ. Παπαθανασίου, Άδικες επικρίσεις για τις ατελείς εισαγωγές κριθής και αραβοσίτου της ΑΤΕ — Γ. Αναστασιάδου, Η σύγκλησις συνελεύσεως υπό εποπτικού οργάνου — Β. Ιλιαντζή, Ιστορική ανασκόπηση του έργου Ενώσεως Εβάνθης — Ζ. Παπαθανασίου, Είναι αναγκαία η προστασία του σίτου (με πολλά στοιχεία για την παραγωγή δημητριακών και άλλων προϊόντων 1930—1934 και παραποιμπές σε άλλους συγγραφείς) — Σ. Ιασιμίδης, Γετία από το θάνατό του — Ισολογισμός 1935.
- τ. 48) 1936: Ζ. Παπαθανασίου, Μελέται διακανονισμού παλαιών χρεών παραγωγών για ανόρθωση της οικονομίας και εξυγίανση συνεταιρισμών — Ρ. Ταγκόρ, Ο συνεργατισμός στο νεώτερο πολιτισμό — Η Γ.Σ. της Ενώσεως Εβάνθης (αναλυτικά στοιχεία για τη δράση της από τον πρόεδρο Βασ. Ζάικο. Πρόεδρος της Συνελεύσεως ο Αλ. Μπαλτατζής. Θέματα 19 — Β. Ιλιαντζή, Ιστορική ανασκόπηση έργου Ενώσεως — Σ. Γαζή, Γιατί πρέπει να υπάρχει σε κάθε χωριό Συνεταιρισμός — Το ζήτημα των δανείων στεγάσεως. Αναλυτικό υπόμνημα της Ενώσεως προς ΑΤΕ για μακροπρόθεσμα δάνεια σε καπνοπαραγωγούς για επικαυή των οικιών τους.
- τ. 49) 1936: Η γεωργοκτηνοτροφική Έκθεσις Εβάνθης — Η Εβάνθη, στοιχεία για την πόλη και την περιφέρεια — Οι συνεταιρισμοί ανά την υφήλιον — Στοιχεία για τους συνεταιρισμούς Εβάνθης — Σ. Ιασιμίδης — Στοιχεία 1930—1936 για την Έγωση Εβάνθης.
- τ. 50) 1936: Η Γεωργοκτηνοτροφική Έκθεσις Ροδόπης στην Εβάνθη (περιγραφή) — Ο ηρωϊκός άνθρωπος (κύριο άρθρο Γ.Α.Β. εφημ. «Καθημερινή» Αθηνών εναντίον της αισχροκέρδειας) — Ζ. Παπαθανασίου, Δια την αγροτική πίστιν — Ο θεσμός της αγροφυλακής — Π. Χριστόπουλου, Η γεωργική αναδημιουργία μας (πολύ ζωντανό καίμενο με σχέψεις για την γεωργική - οικονομική οργάνωση των χωριών).

Άλλα αγροτικά έντυπα (περιοδικά - εφημερίδες)

Κατά το 1936 υπάρχουν πληροφορίες ότι κυκλοφορούν και τα παρακάτω γεωργικά έντυπα που έχουν και συνεταιριστική ύλη:

- «Γεωργική Ηχώ» Χανιά. Δεκαπενθήμερη. Γ.Δ. Μεγάλας, γεωπόνος.
—«Δελτίον Γεωργικού Επιμελητηρίου Ηρακλείου». Μηνιαίο («Συνεταιριστής» 1936 σ. 178).
—«Γεωργικός Κήρυξ» Αθήνα. Α. Δημητριάδης («Συνεταιριστής» 1936 σ. 178).
—«Αγροτική Οικονομία» Αθήνα. Χρ. Ευελπίδης.
—«Δενδροκομική Έρευνα» Αθήνα. Π.Θ. Αναγνωστόπουλος («Συνεταιριστής» 1936 σ. 178).

- «Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης».
- «Αγροτική Αυγή, Μεσσηνίας. Εκδίδεται από 18ετίας»
- «Νέα Γεωργική Επιθεώρησης» όργανον του Γεωργικού Επιμελητηρίου Θεσσαλίας. Άρχισε να εκδίδεται από Δεκέμβριο 1936.

Συνεταιριστικά κείμενα Αριστ. Κλήμη κατά το 1936

- «Επί μιας αποφάσεως του Γεωργικού Επιμελητηρίου». Εφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 14 Ιανουαρίου 1936.
- «Προς νέους ορίζοντας». Περ. «Δελτίον Γεωργ. Επιμελητηρίου Λέσβου, φ. 12 του 1936.
- «Οι Συνεταιρισμοί εις την Μακεδονίαν». Περ. «Δελτίον Γεωργ. Επιμελητηρίου Λέσβου», φ. 13 του 1936.
- «Η φωτεινή δημιουργία και η άσκοπος σπατάλη». Εφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, φ. 7 και 8 Φεβρουαρίου 1936.
- «Πειθαρχημένη Ελευθερία και Συνεταιρισμοί. Απέναντι κομμουνισμού και καπιταλισμού». Εφημ. «Ελληνική Φωνή» Αθηνών 9 Μάρου 1936.
- «Ελεύθεροι και Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί. Η ουσιαστική έννοια του θεσμού». Εφημ. «Ελληνική Φωνή» Αθηνών, 6 Ιουνίου 1936.
- «Η Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Ελλάθης». Περ. «Δελτίον Γεωργ. Επιμελητηρίου Λέσβου», φ. 17 του 1936.
- «Γενουσιακή συνεταιριστική οργάνωσις». Εφημ. «Τραπεζιτική» Αθηνών, φ. 28 του 1936 (και αναδημοσιεύσις εις «Μακεδονικός Αγών» Καισάρειας, 7-1-1937).
- «Το έργον της ΑΤΕ κατά το 1936». Περ. «Ο συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 7, 8 και 9 του 1936.
- «Οι Συνεταιρισμοί των γεωργοκτηνοτρόφων». Εφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 17 Ιουλίου 1936.
- «Από τας εργασίας της Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών». Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 7 του 1936.
- «Συνεταιριστική πολιτική ΑΤΕ». Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 9) 1936.
- «Έντυπώσεις από την ύπαιθρον Ελλάδα: Το ελληνικό τοπίο». Εφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 3. Σεπτεμβρίου 1936.
- «Έντυπώσεις από την ύπαιθρον Ελλάδα: Ο γεωργικός πλούτος». Εφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 4 Σεπτεμβρίου 1936.
- «Έντυπώσεις από την ύπαιθρον Ελλάδα: Η Φλώρινα, τα σύνορα, οι Συνεταιρισμοί». Εφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 5 Σεπτεμβρίου 1936.
- «Η Ένωσις Συνεταιρισμών Λέσβου». Εφημ. «Δημοκράτης» Μυτιλήνης, 17 Σεπτεμβρίου 1936.
- «Συνεταιριστικά σημειώματα: Η συνεννόηση των παραγωγών». Εφημ. «Πρωινή» Μυτιλήνης, 20 Οκτωβρίου 1936.
- «Το Ταμείον Προνοίας των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων». Εφημ. «Πρωινή» Μυτιλήνης, 27 Δεκεμβρίου 1936.

2. Συνεταιριστική μόρφωση - ενημέρωση

Με την ανάπτυξη της συνεταιριστικής κινήσεως, την ύπαρξη της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, τις ανάγκες των Οργανώσεων και την μη ενίσχυση (για καλή λειτουργία) της Κρατικής Σχολής Συνεταιριστών του Ν. 4142, το ζήτημα της συνεταιριστικής εκπαιδεύσεως είναι από εκείνα τα οποία επιχειρείται να μπουκ στα δρόμο για επίλυση. Σχετικά ασχολήθηκε πολύ σοβαρά το Γνωμοδοτικό Συνε-

ταυριστικό Συμβούλιο που είχε συσταθεί στην ΑΤΕ. Το σχετικό πρόγραμμα (που έχει ιδιαίτερη αξία και σήμερα αφού ακόμα δεν έχει δοθεί ικανοποιητική λύση στο πρόβλημα) είναι το ακόλουθο:

«I. Άνεγνωρίσθη ότι η συνεταιριστική εκπαίδευσις, απαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν συνειδητῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως εἰς τὴν χώραν μας, δέον ν' ἀκολουθήσῃ εὐρὺ καὶ σαφῶς προσδιωρισμένον πρόγραμμα.

II. Ἐπίσης ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ εὐθύνη τῆς διαγραφῆς τοιοῦτου προγράμματος καὶ ἡ εἰσήγησις τῆς ἐφαρμογῆς του, εἰς ὄσους τομεῖς ἢ στάδια ἢ ἐκπαίδευσις αὕτη δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ κατὰ κανόνα ἔργον αὐτῆς, βαρύνει τὴν Ἄγροτικὴν Τράπεζαν εἰς τὴν ὅποιαν εἶναι ἐμπεισιευμένη ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους ἢ μέριμνα τῆς ἀναπτύξεως τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὅλης συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως τῆς χώρας μας.

III. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως ἀνήκει:

Α'. εἰς τὸ Κράτος.

Β'. εἰς τὴν Ἄγροτικὴν Τράπεζαν.

Γ'. εἰς τὰς συνεταιρικὰς ὀργανώσεις.

IV. Τὸ γενόμενον ἀποδεκτὸν πρόγραμμα συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως ἔχει ὡς ἐξῆς καταναριστέον καθ' ἄρμοδιότητος ἐφαρμογῆς.

Α'. Ἡ συμβολὴ τοῦ Κράτους.

Εἰς τὸ Κράτος ἀνήκει ἡ γενικὴ ἀνωτέρα καὶ κατωτέρα συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς εἰδικῆς τοιαύτης. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτελεσθῇ διὰ τῶν ἐξῆς μέσων:

1. Διὰ τῆς ἰδρύσεως καθηγητικῶν ἐδρῶν τῆς συνεταιριστικῆς οἰκονομίας καὶ νομοθεσίας εἰς τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ Γεωπονικὸν Τμῆμα τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἡ συμπλήρωσις τῶν ἐδρῶν τούτων εὐκταῖον εἶναι νὰ γίνεταί διὰ προσώπων κεκτημένων οὐχὶ ἀπλῶς τὰ τυπικὰ προσόντα καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἰκανότητα, ἀλλὰ καὶ ἐμφορῶν ἀπὸ πί-

στιν ἀληθῆ πρὸς τὸν συνεργατισμὸν, τὴν ὅποιαν καὶ νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς φοιτητάς, ἵνα οὗτοι καταστοῦν συνειδητὰ ὄργανα εἰς τὸν δυσχερῆ ἀγῶνα τῆς δημοκρατίας συνεταιριστικῆς συνειδήσεως.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως τῶν ἐδρῶν τούτων εἶναι πρόδηλος. Ἐξ ὄλων τῶν ἐπιστημῶν μόνον ὁ γεωπόνος ἔχει κυρίαν ἀποστολὴν τὴν καθημερινὴν ἀναστροφὴν καὶ διαβίωσιν μεταξὺ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς οἰκονομίας τοῦ ὅποιου ἐτάχθη. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀποστολῆς τῶν οἱ γεωπόνοι εἶναι τὰ ἀρμοδιώτερα ὄργανα διδασκαλίας καὶ ἐφαρμογῆς τοῦ συνεργατισμοῦ δι' ὃ καὶ ἀναγκαῖον νὰ τονωθῇ ἡ πρὸς αὐτοὺς διδασκαλία περὶ συνεργατισμοῦ, πρὸς τὸ ἰδεῶδες τοῦ συνεργατισμοῦ, διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν σχετικῶν θεμάτων οὐχὶ παρέργως καὶ ὡς τμημάτων ἄλλων μαθημάτων, ἀλλ' ὑπὸ τὴν μορφήν ἰδίου μαθήματος. Αὕτη, πλὴν τῆς θετικῆς συμβολῆς εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς γενικῆς μορφώσεως τῶν καὶ ἠθικῶς θὰ ὠφελήσῃ, διότι θὰ ἐξαρθῇ εἰς τὴν συνειδήσιν τῶν ἡ συνεταιριστικὴ ἰδέα καὶ θὰ προκληθῇ οὕτω βραδύτερον ἢ μετ' ἀφοσίωσεως ἐξυπηρέτησις τῆς ἀπὸ ἐκείνους ἐξ αὐτῶν πού θὰ εὐρεθῶν ψυχικῶς προετοιμασμένοι.

2. Διὰ τῆς καθιερώσεως τμημάτων ἐνταύτου εἰδικεύσεως — διδακτορικῆς εἴτε καὶ μὴ — εἰς τὴν Γεωργικὴν Οἰκονομίαν, τῶν πτυχιούχων τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Γεωπονικοῦ Τμήματος τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀκόμη δὲ καὶ τοῦ Δασολογικοῦ τοιοῦτου. Εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν σπουδῶν τῶν Τμημάτων τούτων εἰδικεύσεως ὀφείλει νὰ δοθῇ εὐρεία ἔκτασις εἰς τὰ συνεταιριστικά.

3. Διὰ τῆς καθιερώσεως ὡς ὑποχρεωτικοῦ τοῦ μαθήματος τῆς συνεταιριστικῆς οἰκονομίας εἰς τὰς μέσας καὶ κατω-

τάτας γεωργικές σχολάς, τὰ διδασκαλεία ἀρρένων καὶ θηλέων, τὴν Ἀνωτάτην Ἐμπορικὴν Σχολήν, τὰς μέσας Ἐμπορικὰς Σχολὰς καὶ ὡς προαιρετικοῦ εἰς τὰ Γυμνάσια.

4. Διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας μερίμνης πρὸς ἴδρυσιν, διάδοσιν καὶ καθοδήγησιν σχολικῶν συνεταιρισμῶν.

Ἡ σχολικὴ συνεταιριστικὴ προπαγάνδα, ἐκπαίδευσις καὶ ἐφαρμογὴ διὰ τῆς λειτουργίας σχολικῶν συνεταιρισμῶν ἔχει καὶ γενικῶς καὶ διὰ τὴν χώραν ἡμῶν εἰδικώτερον ὑψίστην σημασίαν, διότι σὺν τοῖς ἄλλοις θὰ ἐθίσῃ τὴν νεολαίαν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας καὶ τῆς κοινωνικῆς πειθαρχίας.

5. Διὰ τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς ἤδη λειτουργούσης Σχολῆς Συνεταιριστῶν Ἀθηνῶν ὥστε αὕτη νὰ ἔχη διπλὴν ἀποστολήν. Ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἄμεσον κατάρτισιν εἰδικῶν συνεταιριστῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ κυρίως τὴν θεωρητικὴν μετεκπαίδευσιν συνεταιριστικῶν καὶ τραπεζικῶν ὑπαλλήλων. Εἰς αὐτὴν θὰ φοιτοῦν δι' ὑποτροφίαν τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων κυρίως ὁμοῦ καὶ τῆς Τραπεζῆς ὑπάλληλοι συνεταιρισμῶν. Ἐπίσης δέον νὰ φοιτοῦν καὶ κατώτεροι ὑπάλληλοι τῆς Α. Τ. Ε., ἀποσπώμενοι πρὸς τοῦτο παρ' αὐτῆς δι' ἓν σχολικὸν ἔτος.

Ἐπιπροσθέτως θὰ γίνωνται δεκτοὶ πρὸς φοίτησιν καὶ ἐλεύθεροι σπουδασταὶ κατόπιν διαγωνισμοῦ. Τὸ πρόγραμμα διδασκαλίας τῆς Σχολῆς ταύτης δέον νὰ ρυθμίσῃ τὸ Συμβούλιον αὐτῆς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Συνεταιριστικοῦ Συμβουλίου τῆς Α. Τ. Ε.

Β'. Ἡ Συμβολὴ τῆς Α. Τ. Ε.

Εἰς τὴν Α. Τ. Ε., ἀνήκει κυρίως, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, ἡ εἰδικὴ συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευσις ἣν εἰς μὲν τὰ κατώτερα στάδια ὀφείλει νὰ ἀναλάβῃ δι' ἰδίων μέσων, εἰς δὲ τὴν ἀνωτέραν βαθμίδα αὐτῆς (Εἰδικὴ Σχολὴ Συνεταιριστῶν) νὰ συντρέξῃ πρὸς τοῦτο μετὰ τοῦ Κράτους.

Μέσα πρὸς τοῦτο εἶναι τὰ ἑξῆς:

1. Ἡ συστηματικὴ ἐπὶ τῇ βάσει προκαθορισμένου προγράμματος διὰ διαλέξεων παρ' εἰδικῶν πρὸς τοῦτο προσώπων διαφώτισις τῶν ἀγροτῶν, μὲ τελικὸν σκοπὸν νὰ γίνῃ εἰς αὐτοὺς οἰκεία ἡ ἰδέα τοῦ Συνεταιρισμοῦ, νὰ τοὺς ἐξηγηθῇ ἡ ἀποφασιστικὴ ἐπιρροή ἣν δύναται οὗτος νὰ ἀσκήσῃ ἐπὶ τῆς ζωῆς των καθόλου καὶ ἀκόμη νὰ τοὺς ἀναπτύχθωσιν αἱ στοιχειώδεις γνώσεις περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῶν κανόνων τῆς λειτουργίας του, ὥστε ν' ἀποκτήσουν οἱ ἀγρόται σαφῆ συνειδησιν περὶ τοῦ θεσμοῦ τούτου καὶ νὰ στερεωθῇ ἡ πίστις των πρὸς αὐτόν, ἀπαραίτητοι προϋποθέσεις τῆς δημιουργίας συνειδητῶν συνεταιρίων.

Τὸ ἔργον τοῦτο πρέπει ν' ἀρχίσῃ τάχιστα ἐκ τῶν ἐνόνητων, ἐκλεγομένων διὰ τὰς διαλέξεις τῶν μᾶλλον ἐμπειρῶν καὶ ἱκανῶν ἰδίως συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς, καθὼς καὶ τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων. Σὺν τῷ χρόνῳ ὁμοῦ θὰ χρειασθῇ νὰ διαπαιδαγωγηθῶσιν εἰδικοί πρὸς τοῦτο ὑπάλληλοι καὶ νὰ ἐκδοθῶσιν εἰδικὰ βιβλιάρια συνεταιριστικῆς προπαγάνδας συντεταγμένα παρὰ τῶν εἰδικῶν πρὸς τοῦτο προσώπων καὶ ἐγκριμένα ὑπὸ τοῦ Συνεταιριστικοῦ Συμβουλίου τῆς Α. Τ. Ε., μετ' εἰσήγησιν τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας καὶ γνώμην τοῦ Διδακτικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς Συνεταιριστῶν.

Αἱ διαλέξεις αὗται δύνανται νὰ ὑποδιαιρεθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας, μὲ ἀνάλογον ἐκάστη περιεχόμενον, ἐξ ὧν ἡ μία νὰ περιλαμβάνῃ ἐκλαϊκευτικὰς διαλέξεις διὰ τοὺς συνεταιρισμένους καὶ μὴ ἀγρότας ἐν γένει μὲ ἐλάχιστα στοιχεῖα τεχνικῆς, ἡ δὲ ἄλλη διαλέξεις διὰ τοὺς μᾶλλον προηγμένους συνεταιρίους ἐξ ὧν λαμβάνονται συνήθως τὰ μέλη τῆς Διοικήσεως καὶ Ἐποπτείας τῶν Συνεταιρισμῶν. Εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν θὰ δοθῇ μεγαλύτερα ἔκτασις εἰς τὰ τεχνικὰ στοιχεία.

2. Ἡ ὀργάνωσις περιοδεούντων ἀνά

τά κέντρα της υπαίθρου συνεταιριστικῶν σχολείων.

Σκοπὸς τῶν σχολείων τούτων θὰ εἶναι ἡ διδασκαλία συνεταιριστικῶν μαθημάτων ἐπὶ τῆς θεωρίας, ἱστορίας καὶ τῆς τεχνικῆς τοῦ συνεργατισμοῦ, τῆς λογιστικῆς καὶ τῆς σημασίας τῆς καὶ τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας γενικώτερον καὶ δὴ ἐπὶ θεμάτων ἰδιαίτερος ἐνδιαφερόντων ἐκάστην περιφέρειαν κατὰ πρόγραμμα ἐγκρινόμενον ὑπὸ τοῦ Συνεταιριστικοῦ Συμβουλίου μετ' εἰσήγησιν τῆς ἀρμοδίας Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Α.Τ.Ε., καὶ γνώμην τοῦ Διδακτικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς Συνεταιριστῶν.

Ἡ διάρκεια τῶν μαθημάτων θὰ ποικίλη ἀναλόγως τῶν ἐκασταχοῦ συνθηκῶν καὶ τῆς δυνατοτήτος τῆς συγκεντρώσεως ἀκροατῶν μέχρι δέκα πέντε ἡμερῶν, θὰ διεξάγονται δὲ εἰς τὴν καταλληλοτέραν δι' ἐκάστην περιφέρειαν ἐποχὴν.

Θὰ καλοῦνται νὰ ἀκροασθοῦν τῶν μαθημάτων τούτων πρωτίστως οἱ κατώτεροι συνεταιριστικοὶ ὑπάλληλοι, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη τῶν Διοικητικῶν καὶ Ἐποπτικῶν Συμβουλίων τῶν Συνεταιρισμῶν, θὰ δύναται ὅμως νὰ μετέχη αὐτῶν καὶ οἰσοδῆποτε ἄλλος ἐπεθυμῆ.

Διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς φοιτήσεως θὰ χορηγῶνται, περιορισμένως πάντοτε, τὰ ἀπαιτούμενα ποσὰ διὰ τὰς ἀπαραίτητους δαπάνας μετακινήσεως, εἴτε μέρος ἐξ αὐτῶν.

Τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν θὰ ἐκλέγεται ἀπὸ ὑπαλλήλους τῆς Ἐποπτείας, ἄλλους ὑπαλλήλους τῆς Α.Τ.Ε., δημοσίους ὑπαλλήλους καθὼς καὶ ὑπαλλήλους τῶν Συνεταιρισμῶν κ.λπ.

Καὶ τῶν Σχολείων τούτων τὸ ἔργον θὰ ἐνισχύεται καὶ θὰ συνεχίζεται διὰ συνεταιριστικῶν βιβλιαρίων ἀναλόγου περιεχομένου ἐκδιδομένων κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐν παραγράφῳ 1 ὀριζόμενα.

3. Ἡ κατάρτις καὶ προβολὴ διαδοχικῶς εἰς ὅλας τὰς πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χωρία τῆς υπαίθρου εἰδικῆς συνεταιριστικῆς ταινίας με εἰκόνας, κυρίως ἀπὸ

τὴν ἀγροτικὴν συνεταιριστικὴν ζωὴν τῆς χώρας, ὑπὸ εἰδικοῦ συνεργείου τῆς Τραπέζης, με σκοπὸν ἵνα δι' αὐτῆς συμπληρωθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς κατὰ τ' ἀνωτέρω στάδια εἰδικῆς συνεταιριστικῆς διδασκαλίας.

Τὸ ὅλον σχέδιον τῆς καταρτίσεως τῆς ταινίας δέον νὰ ἐκπονηθῇ ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας Ὑπηρεσίας τῆς Α.Τ.Ε. ἐν συνεργασίᾳ μετ' εἰδικῶν πρὸς τοῦτο προσώπων, νὰ ἐγκριθῇ δὲ τελικῶς ὑπὸ τοῦ Συνεταιριστικοῦ Συμβουλίου.

4. Ἡ ἐνίσχυσις τῆς Τραπέζης ἠθικῆ καὶ ὕλικῆ διὰ τὴν πληρεστέραν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς Συνεταιριστῶν (ἴδε «ἡ συμβολὴ τοῦ Κράτους» παράγρ. 5).

Πρὸς τοῦτο δέον ἢ Α.Τ.Ε., εὐρισκομένου τοῦ καταλλήλου τύπου διατυπώσεως τῆς σχετικῆς συμφωνίας μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Κράτους, ν' ἀναλάβῃ εἰς τὴν ἀναδιοργανουμένην ὡς ἄνω Σχολὴν Συνεταιριστῶν τὴν συντήρησιν ὑποτρόφων ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων, νὰ στείλῃ ἐπίσης εἰς αὐτὴν τμηματικῶς τοὺς νεωτέρους ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τῆς πρὸς μετεκπαίδευσιν καὶ νὰ ἐνισχύσῃ χρηματικῶς τὴν Σχολὴν ταύτην, καὶ τὴν κατάρτισιν παρ' αὐτῆς εἰδικῆς βιβλιοθήκης, τὴν ὀργανώσιν ἐκδρομῶν τῶν μαθητῶν, τὴν ἔκδοσιν συνεταιριστικῶν βιβλίων, τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ κ.λπ.

5. Τέλος, ἡ Τράπεζα ὡς μεταβατικὸν ἔργον θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρήσῃ καὶ ἀναλάβῃ καὶ τὴν συνεταιριστικὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς, οἱ ὅποιοι δὲν θὰ φοιτήσουν εἰς τὴν Σχολὴν Συνεταιριστῶν.

Πρὸς τοῦτο ἄριστον μέσον εἶναι εἰδικὰ καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διαλέξεις, παρ' ἀρμοδίων προσώπων (Καθηγηταὶ ἀνωτέρων σχολῶν, Σχολῆς Ὑπεταιριστῶν, ὑπάλληλοι Α.Τ.Ε., Δημοσίοι ὑπάλληλοι κ.λπ.) καθὼς καὶ προαιρετικὰ εἰδικὰ ἐξετάσεις τῶν ὑπαλλήλων τούτων δυνάμεναι νὰ ἀποτελέσουν στοιχεῖον τῆς ὑπαλληλικῆς τῶν ἐπιδόσεως.

Γ'. Ἡ συμβολή τῶν Συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων.

Ἡ εἰς τὴν συνεταιριστικὴν ἐκπαίδευσιν συμβολή τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, κυρίως τῶν Ἑνώσεων Συνεταιρισμῶν, δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ πρὸς τὸ παρὸν διὰ τῶν ἑξῆς μέτρων.

1) Διὰ τῆς ὀργανώσεως τοπικῶν μαθημάτων διὰ ὑπαλλήλους ἢ τὰ μέλη τῶν Διοικητικῶν καὶ Ἐποπτικῶν Συμβουλίων.

2) Διὰ τῆς ὀργανώσεως διαλέξεων διὰ τοὺς ἀγρότας.

3) Διὰ τῆς χορηγήσεως ὑποτροφιῶν εἰς συνεταιριστικούς ὑπαλλήλους πρὸς φοίτησιν εἰς τὴν Σχολὴν μετεκπαίδευσως.

Ἐπίσης τὸ Συμβούλιον διετύπωσεν τὴν γνώμην του ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ἀπαραιτήτων πόρων διὰ τὴν κάλυψιν τῶν δαπανῶν τῆς ὀργανώσεως τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαίδευσως. («Συνεταιριστής» 1937 σ. 1).

Μορφωτικὲς προσπάθειες τῆς Συννομοσπονδίας Γ. Συνεταιρισμῶν. Ἑδρα συνεταιριστικῆς Οἰκονομίας

Στὴ Γ.Σ. τοῦ 1936 ἐγένετο συζήτηση καὶ πάρθησαν αποφάσεις σχετικὰ μετὰ μορφωτικὰ συνεταιριστικὰ θέματα σε συχρῆτισμό μετὰ τὸ συνεταιριστικὸ ἔργο τῆς ΑΤΕ. Ὁ Θ. Τζωρτζάκης σε Ἐισήγησίν του ἀναφέρεται στα προηγούμενα ψηφίσματα τῶν Ἑνώσεων Γ. Συνεταιρισμῶν καὶ τις υποδείξεις τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἀμπελακίων καὶ λέγει ὅτι ἡ μετὰβολή που ἐγένετο ἀπὸ τότε εἶναι ὅτι ὑδρύθηκα ἔδρα ὑψηλοῦ Συνεταιριστικῆς Οἰκονομίας στὴν Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Ἀθηνῶν.

Η Σχολὴ Συνεταιριστῶν Ν. 4142

Ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς εἶναι ὑποτονικὴ καὶ μικρὴ ἡ συνεταιριστικὴ διδασκαλία. Παρὰ τὸν νόμον, οἱ ἀπόφοιτοι τῆς δὲν προσλαμβάνονται ἀπὸ ΑΤΕ καὶ Συνεταιριστικὰς Ὄργανώσεις. Εἰσάγονται γιὰ τὸ 1936—37 ὡς νέοι σπουδαστῆς οἱ: Κ. Παναγιώτης, Β. Τρέχος, Ε. Παντελεούδης, Σ. Βλάσσης, Ε. Μπαμπέλης, Ε. Δαφνομήλης, Γ. Μεντζές, Γ. Δημητροκάλης («Συνεταιριστής» 1936 σ. 175).

Προβολὴ τῆς ιδεολογίας τοῦ Συνεταιρισμοῦ.

—Ὡς προσπάθεια γιὰ τὴν παρουσίαση σωστῶν θέσεων σχετικὰ μετὰ τὴν ὁλὴ ἀντίληψιν που επικρατοῦσε τότε γιὰ τὴν ιδεολογία καὶ τὴς ἐπιδιώξεις τῶν Συνεταιρισμῶν (κατὰ τὴν ἀνώμαλη ιδεολογικὰ καὶ πολιτικὰ περίοδο τοῦ 1936) μισοῦν νὰ θεωρηθῶν τὰ 2 κείμενα που δημοσίευσε ὁ Δρ. Κλήμης στὴν εφημερίδα «Ἐλληνικὴ Φωνή» τῆς νέας τότε Ἑνωτικῆς πολιτικῆς κινήσεως τοῦ Π. Κανελλοπούλου (φ. 9.5.1936 καὶ 6.6.1936) Παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴς συζητήσεις που γίνονταν τότε γιὰ «πειθαρχημένην ἐλευθερίαν» καὶ γιὰ «δυσευθυνόμενῃ οἰκονομίᾳ» ἀπὸ τὸ Κράτος, τονίζει (με κάπως ρητορικὸ ὕφος) ὅτι ὅλοι πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουν:

«Τὴν ἀνάγκη καὶ τὴ σκοπιμότητα τῆς ὑποστηρίξεως καὶ ἐπεκτάσεως τῶν μορφῶν ἐκείνων τῆς ὀργανώσεως, πού, εἴτε ὑπάρχει, εἴτε ὄχι ἐπέμβαση τοῦ Κράτους στὴν οἰκονομικὴ ζωὴ, κατορθώνουν ἀπ' τὴν ἴδια τὴ φύση τους νὰ ἐξασφαλίζουν γιὰ τὴς ἰδιωτικὰς οἰκονομίας τῶν μελῶν τους εὐνοϊκὰς προϋποθέσεις ἀναπτύξεως. Γιὰ τὴς ὀργανώσεις αὐτὰς, πού παράλληλα μετὰ τὴν ἐπέμβαση τοῦ Κράτους μπο-

ροῦν κάλλιστα νὰ προσφέρουν πολύτιμες στὸν τόπο ὑπηρεσίες, θάθελα νὰ γράψω δυὸ λόγια, μιά δὲ ἀπὸ τὴς βασικώτερες μορφῆς μιᾶς τέτοιας ὀργανώσεως εἶναι ὁ Συνεργατισμός.

Τοῦ Συνεργατισμοῦ πραγματικὰ μεγάλη κι οὐσιαστικὴ εἶναι ἡ συμβολὴ στὴν πραγματοποίησιν μιᾶς δίκαιης κοινωνίας, ὅπου ἡ πρόοδος θὰ ἐξαρτᾶται ὄχι τόσο ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ δύναμη, μὰ κατὰ

κύριο και πρωταρχικό λόγο απ' την ατομική αξία. Ο ρόλος του είναι ολοκάθαρος. Δεν είναι «τράστ» για την έκμετάλλευση τρίτων, αλλά ένωση ασθενών, κυρίως, οικονομικώς ατόμων για την ανάπτυξη ευνοϊκών προϋποθέσεων στην ιδιωτική οικονομία των. Κέρδος δεν έχει από την έκμετάλλευση τρίτων, αλλά ωφέλεια και οικονομία από την οργανωμένη εμφάνιση στον οικονομικό στίβο των υποκειμένων άλλως τε εις έκμετάλλευσιν ασθενών οικονομικών.

Η βασική του αρχή «ό ένας για όλους και όλοι για τον ένα», δεν έχει φιλανθρωπικό περιεχόμενο. Το χέρι σέ κανενός την εύπλαχυνία δεν τ' άπλώνει. Αντρίκιο και κατακάθαρο είναι τ' περιεχόμενό του. Στέκει, καθώς μ'ας λέει η συνεταιριστική θεωρία, έναντι στον κομμουνισμό και έναντι στον καπιταλισμό. Είναι μία δύναμη που γεννιέται από τούς μικρούς και τούς αδυνάτους, όχι για φωνές και για εκδίκηση, μά για αντρίκια κι' υπεύθυνη συνεργασία τών μικρών των ιδιωτικών οικονομικών έναντι στην έκμετάλλευση. Τη σέβεται και τη θέλει την ατομική πρωτοβουλία. Γι' αυτό δεν αφήνει μόνο του τ' άτομο στον άνισον άγωνα με τον δυνατό. Ένώνοντας τις μικρές - μικρές οικονομίες, πολλαπλασιάζει τη δύναμή τους απέναντι στις ισχυρές οικονομικές μονάδες. Έτσι εξασφαλίζει στο κάθε μέλος του ό συνεταιρισμός τις ίδιες σχεδόν προϋποθέσεις που έχει κι ό μεγάλος επιχειρηματίας, ή εξωπλισμένη κεφαλαιοκρατική επιχείρηση.

Κι ό παράγωγος κι ό καταναλωτής μπορεί να χρησιμοποιήσει τη δύναμη αυτή, που άμβλύνει την κοινωνική διαμάχη,

Και συνεχίζει (στο φύλλο της 6.6.1936) την προβολή ορθόδοξης συνεταιριστικής γραμμής όταν από παντού προωθούνται ιδεολογίες και συνθήματα αναγκαστικής οργανώσεως της γεωργίας, των συνεταιρισμών, των επαγγελματιών με υπόδειγμα τη συντεχνιακή οργάνωση της φασιστικής Ιταλίας του Μουσολίνι. Τονίζει:

«Είναι γνωστό, και δεν μπορεί κανείς να τ' άμφισθητήσει, ότι ό άγροτικός μας πληθυσμός δεν έχει φτάσει ακόμα στο έ-

αφού περιορίζει την έκμετάλλευση τού άνίσχυρου οικονομικώς από τον ισχυρό. Γιατί και στο δάνειο και στην προμήθεια τών ειδών και στη διάθεση τών προϊόντων και της έργασίας έχει τη θέση του ό Συνεταιρισμός. Μπορεί να προσαρμοσθή σε όλες τις μορφές έκδηλώσεως της οικονομικής ζωής.

Τά λίγα λόγια που είπαμε για τ' Συνεταιρισμό, βέβαια δεν είχαν σκοπό να προπαγανδίσουν τη διάδοσή του. Γι' αυτό δεν χρειάζονται θεωρίες και λόγια. Φτάνουν τ' έργα. Φτάνει ή δράση τών χιλιάδων συνεταιρισμών που υπάρχουν σ' όλη την Ελλάδα κι' ή άγάπη του πληθυσμού, ιδιαίτερα του άγροτικού, για τη μορφή αυτή της οργανώσεως τών ασθενών οικονομικώς. Τά λόγια αυτά έχουν έναν άλλο κύριον σκοπόν. Να δείξουν στο λαό τη συγγένεια που υπάρχει ανάμεσα στον Συνεταιρισμό και στην πειθερχημένη οικονομία όσον άφορά τ' επιτυγχανόμενο αποτέλεσμα και τούτο για δυό λόγους. Πρώτα για να εκτιμήση άνάλογα από τη μέχρι τώρα δράση τών Συνεταιρισμών τ' ζύμωμα και την άνάπλαση της οικονομίας μας τη μεγάλη κοινωνικοοικονομική ωφέλεια που θά έχει ή εφαρμογή της πειθαρχημένης οικονομίας, με τ'ό να εξασφαλίξη σε όλους τις ίδιες άντικειμενικές προϋποθέσεις άναπτύξεως και να αφήνη έτσι την πρόοδο όχι τόσο στην οικονομική δύναμη, όσο στην αξία και στην παραγωγική συμβολή τού καθενός. Και δεύτερο για να καταλάβη γιατί τ' Εθνικό Ένωτικό Κόμμα έχει στο πρόγραμμά του και την υποστήριξη τών Συνεταιρισμών, ώστε να διαμορφωθούν αυτοί σε πλήρεις μορφές κοινωνικοοικονομικής οργανώσεως».

πνεύμα του θεσμού τούτου. Τοῦ λείπουν οἱ ἀπαραίτητες γιὰ μιὰ τέτοια ἐκτίμηση προϋποθέσεις, ἡ σχετική μόρφωση καὶ ἡ πείρα, ἀφοῦ μέχρι τὰ σήμερα οἱ μορφωμένοι μας δὲν καταδέχτηκαν νὰ καταπιστοῦν μὲ μιὰ ἐκλαϊκευσιὰ τῶν ἐννοιῶν καὶ τῆς οὐσίας τῆς ἐπιστήμης.

Σήμερα στὴ χώρα μας ἀπὸ ὅλες τὶς μορφές τῶν Συνεταιρισμῶν τῶν παραγωγῶν καὶ τῶν καταναλωτῶν, μόνο οἱ πιστωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ ἔχουν νὰ μᾶς παρουσιάσουν μιὰ τεράστια πραγματικὰ ἀνάπτυξη. Ἀπὸ τοὺς 6482 γεωργικοὺς Συνεταιρισμοὺς ποὺ ὑπῆρχαν στὴ χώρα μας τὴν 31.12.35, οἱ 4.609 εἶναι πιστωτικοί, 169 προμηθευτικοί, 502 πωλήσεως, 503 παραγωγικοὶ καὶ ἐργασίας καὶ 699 διάφοροι. Βέβαια πολλοὶ — ἴσως τὸ μεγαλύτερο μέρος — ἀπὸ τοὺς πιστωτικοὺς Συνεταιρισμοὺς ἐκτελοῦν καὶ ἄλλες ἐργασίες ἀπὸ κοινῶν προμηθειῶν καὶ πωλήσεων, ποὺ ὅμως δὲν μποροῦν νὰ ἀλλάξουν οὐσιαστικὰ τὸ βασικὸ σκοπὸ τους, τὴν ἐξεύρεση δηλαδὴ τοῦ χρήματος. Ἡ ἐξέλιξη τῶν Συνεταιρισμῶν πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή, δὲν ὑπῆρξε οὔτε τυχαία, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἀνωφελής. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ θεσμοῦ τῶν Συνεταιρισμῶν στὴ χώρα μας συνέπεσε μὲ τὴν περίοδο ἐκείνη, ποὺ ἔγινε τὸ πρῶτο ἀπότομο βῆμα τῆς οἰκονομίας πρὸς τὴν ἐξέλιξη.

Ἐπῆρχε ἀνέκαθεν σὲ μᾶς ἡ μικρὴ ἰδιοκτησία καὶ ἡ μικρὴ καλλιέργεια. Ἀλλὰ ἐδημιουργήθηκαν τὰ τελευταῖα χρόνια μερικὲς χιλιάδες ἀκόμα μικρῶν ἰδιοκτητῶν (κατὰ τὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία, περισσότεροι ἀπὸ 258.000) ποὺ προέρχονται εἴτε ἀπὸ πρόσφυγας, εἴτε ἀπὸ κολήγους ἀποκατασταθέντες μὲ ἀνεπαρκῆ μέσο καὶ μὲ ἔλλειψη τῶν ἐφοδίων, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν καλλιέργεια. Γι' αὐτοὺς τοὺς νέους ἐλευθέρους καλλιεργητὰς εἶναι κολοσσιαία ἡ ἀνάγκη τοῦ χρηματικοῦ κεφαλαίου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπανορθώσεως τῶν καταστροφῶν τῆς γεωργίας, ποὺ προήλθαν ἀπὸ τὸν πόλεμο, τὴν τελευταία κρίση καὶ τὴν

αὐξηση τοῦ δημογραφικοῦ πλεονάσματος, ἐπαυξάνει τὴν ἀνάγκη τοῦ δανείου. Καὶ τὴν ἀνάγκη αὐτὴ ἤλθαν νὰ ἱκανοποιήσουν καὶ νὰ κατευθύνουν οἱ Συνεταιρισμοὶ ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐμφάνισέως των. Ἔτσι ἡ γεωργικὴ πίστις ἀνέπτυξε τοὺς Συνεταιρισμοὺς καὶ οἱ Συνεταιρισμοὶ κατέστησαν δυνατὴν τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς εἰς εὐρυτάτην κλίμακα καὶ ὠδήγησαν εἰς τὴν δημιουργίαν ἐιδικοῦ κεντρικοῦ πιστωτικοῦ ὄργανου.

Εἶναι φανερὸ ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὴν κοινωριοποίησι τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας, ποὺ ἐδημιούργησε ἡ ἀποκατάστασις, ὁ νέος τύπος τοῦ ἰδιοκτῆτου - καλλιεργητοῦ τείνει νὰ ὑπαχθῆ σὲ εὐρεῖς σχηματισμοὺς, ποὺ παρέχουν τὰ πλεονεκτήματα τῆς κεφαλαιοκρατίας, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ παλαίση καὶ νὰ σταθῆ μέσα στὴ σημερινὴ χρηματικὴ οἰκονομία. Καὶ εἰς τὴν ἀγροτικὴν πίστιν οἱ σχηματισμοὶ οὗτοι εἶναι ἀπαραίτητοι. Νέες συνθέσεις, αἱ συνεταιρικοὶ, ἀποτελοῦν σήμερα τοὺς σχηματισμοὺς αὐτοὺς, τοὺς ἀπαραίτητους γιὰ τὶς μικρὲς καὶ ἀσθενεῖς οἰκονομίες τῶν ἀγροτῶν μας. Ἡ ἐπέκτασις τῆς δράσεως τῶν Συνεταιρισμῶν ὅμως καὶ πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις, ποὺ ἔχει πρὶν ἀπὸ καιρὸ ἀρχίση, συστηματοποιεῖται σήμερα. Ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα παραστάτης καὶ βοηθός, ἡ Πανελληνίος Ὑνομοσπονδία Συνεταιρισμῶν δημιουργοῦ καὶ ἐπαυξητῆς τῶν ἠθικῶν των ἰδιοτήτων καὶ δυνάμεων, ὀδηγοῦν τοὺς Συνεταιρισμοὺς σὲ ἀσφαλεῖς ὀρίζοντας κατακτήσεων.

Κυρίως στὴν τελευταία συνέλευση τῶν Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν δύο κατευθύνσεις ἐτέθησαν γιὰ πρόγραμμα: Ὑπεύθυνη ὀρθὴ ἀσκηση τῆς ἀγροτικῆς πίστεως καὶ συστηματικὴ ἀνάπτυξη τῶν προμηθευτικῶν καὶ ἀπὸ κοινῶν πωλήσεως ἐργασιῶν.

Ἡ πειθαρχία εἰς τὴν παραγωγή, ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῶν Συνεταιρισμῶν, εἶναι τὸ μόνο μέσο γιὰ τὴν ἀπαραίτητη αὐτὴ ἀνάπλαση τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας.

Ἡ πειθαρχία αὐτή, πού εἶναι προϊόν ἐλευθερίας καί συνειδητῆς ἐνώσεως τῶν παραγωγῶν εἰς Συνεταιρισμούς, δέν μπορεῖ νά παραλληλισθῆ μέ τήν πειθαρχία πού ἐπέρχεται στήν παραγωγή ἀπό μιὰ ἀναγκαστική καί ὄχι συνειδητῆ ὑποταγή τῆς οἰκονομικῆς μονάδος σέ εὐρύτερους σχηματισμούς. Ἡ δευτέρα ἐφαρμόσθηκε σέ ἀνελεύθερα καθεστῶτα —φασισμός, κομμουνισμός— γιά τήν πρόληψη τῆς καταρρέυσεως τῶν οἰκονομιῶν τῶν χωρῶν, ὅπου τὰ καθεστῶτα αὐτά ἐπεκράτησαν, καταρρέυσεως πού θά ἦταν ἀποτέλεσμα τῶν ἀποτόμων μεταβολῶν. Κι ἔφερε —εἶναι ἀλήθεια— καλὰ ἀποτελέσματα ὡς ἀναγκαῖο κακό. Μά νά ἐξακολουθήσῃ νά ὑφίσταται μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου, εἶναι ἀδύνατο. Θά ἐκφυλισθῆ καί θά καταρρέυσῃ ὡς σύστημα μέ τήν πρώτη ἀνωμαλία, ἀφοῦ στηρίζεται στή βία. Ἐνῶ οἱ ἐλεύθεροι Συνεταιρισμοί, στηριζόμενοι σέ θεληματική συνεργασία τῶν μονάδων γιά τήν προαγωγή τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας, μποροῦν θαυμάσια νά ἀποτελέσουν τίς βάσεις μιᾶς ὀρθῆς ὀργανώσεως τῆς οἰκονομίας.

Ἄλλὰ εἶπαμε —κι αὐτό ἀποτελεῖ θλιβερή, μά ἀδιαφιλονέικητη διαπίστωση— ὅτι ὁ ἀγροτικός μας πληθυσμός ἐξ αἰτίας τῆς βαρειάς κληρονομίας τοῦ κακοῦ παρελθόντος καί τῆς ἀνωμάλου ζωῆς τοῦ ἔθνους, δέν ἔχει τή δύναμη νά διεισδύσῃ ἀκόμα στό πνεῦμα τοῦ θεσμοῦ καί νά ἐκτιμήσῃ τὰ εὐεργετικά ἀποτελέσματα. Καί τίθεται τότε τὸ ἐρώτημα: Σέ μιὰ χώρα ὅπως τῆ δικιά μας, μέ καθυστερημένη καί ἀνεξέλικτη οἰκονομία, πού ἔχει ἀνάγκη ἄμεσο μεταπροσαρμογῆς καί ἀ-

ναπτύξεως, τί πρέπει νά γίνῃ; Δέν εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἀναγκαστική ὀργάνωση; Ἡ γνώμη μας, ἂν λάβουμε μάλιστα ὑπ' ὄψιν καί τίς ἑλληνικῆς συνθήκες, —χαρακτήρ λαοῦ, πολυτελῆ προϊόντα πού χρειάζονται ἰδιαίτερη φροντίδα, «δύσκολο» γεωοικονομικὸ τοπίο κλπ.— εἶναι ὅτι πρέπει νά ἀποφύγουμε τέτοιους ἐπικίνδυνους πειραματισμούς, ἐκτός σέ περιπτώσεις εἰδικῆς πού ὑπάρχει ἄμεσος ἀνάγκη. Ὁ ἐλεύθερος Συνεταιρισμός πρέπει νά ἀποτελῆ τὸν κανόνα. Καί ἂν ἡ οἰκονομία μας ἔχη ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ βαθειὰ μεταπροσαρμογή —κι ὑπάρχει ἔκδηλος αὐτή ἡ ἀνάγκη— τὸ μόνο ἀσφαλές μέσο γιά τήν ἐπικράτηση τῶν ἀπαιτήτων νέων συνθέσεων, τῶν νέων σχηματισμῶν, εἶναι ἡ παροχή εἰς τοὺς ἐλεύθερους Συνεταιρισμούς, πού θά δροῦν κάτω ἀπὸ τὸ πλαίσιο τῆς πειθαρχημένης οἰκονομίας πού πρέπει νά ἐφαρμόσουμε, ἐνισχύσεων καί διευκολύνσεων, μέχρις ὅτου μέ τήν κατάλληλη ὀργάνωσή τους νά ἀναπτυχθῆ στὸν ἀγροτικὸ μας πληθυσμὸ ἡ συνεταιριστικὴ συνείδηση, ἡ διείσδυση δηλαδή εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ θεσμοῦ καί ἡ ἐκτίμησις τῶν ἐξ αὐτοῦ ὠφελημάτων. Ἡ ἀναγκαστικὴ ὀργάνωσις, πού μόνο σέ ἐξαιρετικῆς περιπτώσεις πρέπει νά ἐφαρμοσθῆ, μόνο τότε μπορεῖ νά δικαιολογηθῆ ὅταν θέσῃ ὡς βάση τῆς τῆν προπαρασκευῆ τῆς ἐλευθέρως συνεργασίας. Ἡ ἀνάπτυξη συνεταιριστικῆς συνειδήσεως τὸσον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀναγκαστικῆς ὀργανώσεως, ὅσον καί τῆς ἐλευθέρως, εἶναι ἄμεσος, κυρίως γιά τὴν ἐπιτυχῆ ἐφαρμογὴ τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας εἰς τὴν γεωργία.

Μαθητικοὶ Συνεταιρισμοὶ

Πολὺ ἀνδιαφέρουσα ἐκθεση γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ μαθητικοῦ συνεταιρισμοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Κισάμου γιὰ τὸ ἔτος 1935/1936 (καὶ 1939/1940) βλ. στὸ «Συνεταιριστής» 1949 σ. 31. Ἰδρύθηκε τὸ 1933 ἀπὸ τὸ δάσκαλο Δημ. Γεωργιά καὶ λειτούργησε μέχρι καὶ τὸ 1947 πού ἐλλείψε το σχολεῖο. Σκοπός: ἡ δημιουργία συνεταιριστικῆς συνειδήσεως, ἡ πρακτικὴ ἐξάσκηση τῶν μαθητῶν σὲ ἐμπορικῆς συναλλαγῆς, ἡ προμήθεια σχολικῶν εἰδῶν, ἡ καλῆ χρησιμοποίησις τῶν πόρων (ανακούφιση πτωχῶν, ἐκδρομῆς, βοήθεια στο σχολεῖο, κλπ.).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Στατιστικά στοιχεία για τις Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών

Πέρα από τα στοιχεία που δόθηκαν στα προηγούμενα Υποκεφ. του 1936 σημειώνουμε ότι η στατιστική έρευνα της ΑΤΕ για το 1936 (που δημοσιεύτηκε το 1940) δίνει πολλά ενδιαφέροντα και αναλυτικά στοιχεία κατά Ένωση και Γεωγρ. Δ) τα. Στη συνέχεια δίνουμε περίληψη των στοιχείων αυτών με την ίδια περίπου ταξινόμηση όπως έγινε το 1934 και 1935 για να είναι δυνατή και συγκριτική μελέτη σχετικά με την εξέλιξη (*).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της στατιστικής ΑΤΕ 1936 λειτουργούσαν 76 Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών, ήταν υπό οργάνωση 2 και αδρανούσαν 18. Σύνολο 96. (Γ. πάρχει ονομαστικούς πίνακας των Ενώσεων με τα στοιχεία τους).

Οι 76 Ενώσεις που λειτουργούσαν είχαν: Αριθμό μελών 2.720 Συνεταιρισμούς. Αριθμό μερίδων 10.627. Αξία δηλωθεισών μερίδων δρχ. 32.591.100. Αξία καταβλημένων μερίδων δρχ. 25.111.640. (Δύο Ενώσεις ήταν ΑΕ και 74 ΠΕ) Το σύνολο της ευθύνης τους υπολογιζόταν σε δρχ. 1.198.745.000. Τα αποθεματικά τους ήταν συνολικά δρχ. 35.454.867.

Περισσότερα στοιχεία για την οντότητα και τις δραστηριότητες των Ενώσεων μας δίνει ο Ισολογισμός τους 31.12.1936.

Λογαριασμοί Ενεργητικού Ενώσεων 31.12.1936.

Ταμείων	1.606.600
Λαβείν από μερίδες	7.479.460
Απατήσεις εκ δαμείων	388.793.587
Καταθέσεις εις ΑΤΕ	59.314.329
Καταθέσεις σε άλλες Τράπεζες	213.865
Μηχανές	5.132.494
Ακίνητα	13.810.085
Εγκαταστάσεις	4.870.977
Χρεώγραφα	365.276
Πρώτες ύλες - Εμπορεύματα	20.859.501
Συμμετ. σε Οικον. Οργαν.	378.995
Άλλοι Λ)σμοί Ενεργητικού	182.157.460
Ζημιές	1.598.342
Σύνολο Ενεργητικού	686.580.971

(Τιμή κόστους μηχανών, ακινήτων, εγκαταστάσεων δρχ. 30.920.386).

(*) Βλ. και άλλη ανάλυση στο «Συνεταιριστή» 1940 σελ. 85, 101, 120, για στοιχεία 1934, 1935, 1936.

Λ) σμοί Παθητικού Ισολογισμού Ενώσεων 31.12.1936 (σε δρχ.).

Αξία μερίδων που δηλώθηκαν	32.591.100
Τραπεζικό αποθεματικό	5.716.186
Έκτακτο αποθεματικό	20.847.606
Άλλα αποθεματικά	8.891.075
Καταθέσεις Συνεταιρισμών στις Ενώσεις	30.242.147
Καταθέσεις τρίτων στις Ενώσεις	2.848.988
Οφειλόμενα δάνεια καλλιεργητικά	309.373.280
Οφειλόμενα δάνεια με ενέχυρο	51.127.027
Οφειλόμενα μακροπρόθεσμα δάνεια	43.293.630
Κέρδη	6.586.292
Λοιποί Λ) σμοί Παθητικού	175.063.640

Σύνολο Λ) σμών Παθητικού 686.580.971

(Υπάρχουν και στοιχεία κατά Ενώσεις και Γεωγρ. Διαμερίσματα).

Ειδικά όσον αφορά την κίνηση των δανείων των Ενώσεων τα στοιχεία είναι τα ακόλουθα (συνολικά Ελλάδας για τις 75 Ενώσεις που λειτουργούσαν):

Δάνεια που πήραν οι Ενώσεις (σε δρχ.).

	Καλλιεργητικά	Με ενέχυρο	Μακροπρόθεσμα	Σύνολο
Οφειλή 1.1.1936	164.728.750	25.650.133	28.421.641	218.800.524
Ελήφθησαν το 1936	416.154.696	99.675.933	17.665.185	533.495.814
Επιστράφηκαν το 1936	271.510.166	74.199.039	2.793.196	348.502.401
Υπόλοιπο 31.12.36	309.373.280	51.127.027	43.293.630	403.793.937

(Τοπική επέκταση της ΑΤΕ με νέα Υπ/τα και συνεπώς αύξηση χορηγήσεων 1936)

Δάνεια που χορηγήθηκαν από τις Ενώσεις το 1936 (σε δρχ.).

Υπόλοιπο 1.1.1936	συνολικά	Δρχ.	257.413.095
Χορηγήθηκαν το 1936	»	»	423.581.180
Επιστράφηκαν το 1936	»	»	292.200.688
Υπόλοιπο οφειλόμενο 31.12.1936	»	»	388.793.587

Άλλες εργασίες των 76 Ενώσεων κατά το 1936:

Προμήθεια ειδών γεωργικής χρήσεως	δρχ.	88.891.940
Προμήθεια ειδών οικιακής χρήσεως	δρχ.	18.366.027

Σύνολο

107.257.967

Από κοινού χρήση μηχανών:

α) Ποσότης παραχθέντων ειδών	σ.	5.347.321
β) Αγοραία αξία τους	δρχ.	44.317.781.
γ) Ποσότης ανήκουσα εις Συνεταιρισμούς	σ.	1.005.620

Επεξεργασία προϊόντων:

α) Αξία πρώτης ύλης	δρχ.	16.702.526
β) Ποσότης παραχθέντων ειδών	σ.	4.525.594
γ) Από κοινού πωληθείσα ποσότης	σ.	3.631.666
δ) Αξία πωληθέντος προϊόντος	δρχ.	29.841.078

Από κοινού πωλήσεις προϊόντων:

α) Ποσότητες	οκ.	21.512.168
β) Αξία πωληθέντων προϊόντων	δρχ.	141.261.161
Εργολαβική συγκέντρωση σίτου	οκ.	22.037.177
Εργολαβική συγκέντρωση άλλων προϊόντων	οκ.	57.318
Συνολικής αξίας	δρχ.	167.501.454
Άλλες εργολαβικές εργασίες	δρχ.	142.583.526
Κέρδος από εργολαβικές εργασίες	δρχ.	3.299.835
(από αυτά 1.754.372 από συγκέντρωση σίτου)		
Προμήθειες από χρήση μηχανών	δρχ.	1.298.506
Έξοδα διαχείρισεως έτους	δρχ.	15.982.388
(Υπάρχουν και στοιχεία κατά Ένωση και Γεωργ. Δ) τα χρήσιμα για τοπικές μελέτες).		

Αναλυτικά κατά Ενώσεις

Πέρα από τα παραπάνω γενικά στοιχεία (που όμως μπορούν, όπως σημειώσαμε, να αναλυθούν και κατά Ένωση για συγκριτικές μελέτες εξέλιξης της 50ετίας) υπάρχουν και πληροφορίες - κρίσεις για αξιόλογες συνεταιριστικές πρωτοβουλίες - πραγματοποιήσεις κατά την περίοδο αυτή, όπως οι παρακάτω κατά περιφέρειες:

— Προβολή του έργου των Ενώσεων Θεσσαλίας - Μακεδονίας κάνει ο Αριστ. Κλήμης σε ευρύτερο κείμενό του με εντυπώσεις από περιουσία του στην ύπαιθρο Ελλάδα (κυρίως Μακεδονία). Βλ. σχετικά στο «Δημοκράτη» Μυτιλήνης 5) 9) 1936 όπου γράφει:

«...Στή διάπλαση και εξέλιξη της κοινωνικής και οικονομικής ζωής του πληθυσμού της χώρας μας από την Αττική και κυρίως από τη Βοιωτία μέχρι τη Φλώρινα, τό πιδ σημαντικό ρόλο παίζουν οί Συνεταιρισμοί και μάλιστα τὰ συνεταιριστικά συγκροτήματα που αποτελούν Ένώσεις Συνεταιρισμών: Όργανώσεις πραγματικά κολοσιαίες αν όχι σε κεφάλαια, τουλάχιστο σε δράση, σε κίνηση, σε εξυπηρέτηση του αγροτικού πληθυσμού και σε έπιρροή πάνω σε όλους τούς άλλους παράγοντας.

— Αί Ένώσεις Συνεταιρισμών της Λεθαδείας, της Λαρίσης, της Κατερίνης, της Βερροίας και της Φλωρίνης αποτελούν τό βαρύ πυροβολικό της κινήσεως. Και δέν αφήνουν κανένα τομέα που νά μή καταπιαστούν την εξυπηρέτηση του αγρότου. Η πίστις, αί προμηθευτικά και από κοινού πωλήσεως έργασια, είναι γι' αυτές πράγματα πολύ κοινά. Τὰ παίζουν στά δάκτυλα. Διαρκώς ζητούν νέα επί-

πεδα δράσεως. Αί Ένώσεις Βερροίας και Κατερίνης πρώτες έχουν ιδρύσει Όργανισμούς Περιθάλψεως και βελτιώσεως του κτηνοτροφικού κεφαλαίου της περιφέρειάς τους. Έχουν εγκαταστάσεις, έχουν κτηνιάτρους και εξυπηρετούν τέλεια και φθηνά τούς αγρότας.

Η Ένωσις Βερροίας έχει ιδρύσει παιδικούς σταθμούς στά χωριά, διατρέφει και μορφώνει τὰ παιδιά. Και μέσα σε λίγους μήνες θά έχει πραγματοποιήσει και την υγειονομική συνεταιριστική οργάνωση: Ίατρεία στά χωριά, φαρμακεία, προσωπικό και λίγο άργότερα κεντρικό νοσοκομείο στή Βέρροια. Κι όλα αυτά με τὰ ίδια τὰ μέσα που διαθέτουν οί φτωχοί αγρότες σήμερα και όμως δέν κατορθώνουν νά γλυτώσουν από τούς πυρετούς γιατί λείπει ή οργάνωση και ή κατεύθυνση.

Πόσα πράγματα δέν κατορθώνει ο Συνεταιρισμός όταν βρίσκεται σε άξια χέρια διοικήσεως...».

Το υγειονομικό και κοινωνικό έργο. Η Ένωση Βεροίας. Οι αντιδράσεις.

Για το έργο και τους σχεδιασμούς της Ενώσεως Βεροίας και άλλων Ενώσεων για την υγιεινή και κοινωνική προστασία των αγρατών αλλά και τις σχετικές αντιδράσεις μερικών, βλ. το ευρύτερο κείμενο του Θ. Τζωρτζιάκη («Συνεταιριστής» 1936 σ. 113 επ.). Σύμφωνα με αυτό:

«Κατάπληξιν καὶ συγκίνησιν αὐτόχρημα προκαλεῖ ἡ συνεχῆς ἀνήσυχια τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων διὰ τὴν ὀσημέραι πληρεστέραν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν νέων συνεταιριστικῶν ἐπιδόσεων, τόσον ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ, ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ πεδίου. Οἱ πτωχοὶ καὶ περιφρονημένοι γεωργικοὶ συνεταιρισμοί, οἱ ὁποῖοι οὐδεμίαν, ὄχι ἀναγνώρισιν, ἀλλ' οὐδὲ ἐπιείκειαν εὐρίσκουν ἀκόμη ἀπὸ μέρους τῆς αὐστηρᾶς δογματικῆς, ἀλλὰ ἐνίστε καὶ αὐθαιρέτου καὶ ἀνιστορήτου κριτικῆς ἐπιτελοῦν βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς, μετὴν δύναμιν φυσικοῦ φαινομένου, τὴν κοινωφελῆ αὐτῶν ἀποστολήν. Μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὰς Ἐνώσεις των, τὰς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀξιολόγους αὐτάς ὀργανώσεις μετὰ καθαρῶς ἑλληνικὰ χαρακτηριστικά, ἐστίας συνεταιριστικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ δυνάμεως, βαδίζουν θαραλλέως εἰς τὸν δρόμον τῶν συνεταιριστικῶν κατακτήσεων, χωρὶς αἱ ἀντιδράσεις καὶ τὰ ἠθελήμενα πολλὰκίς ἐμπόδια νὰ τοὺς ἀποθαρρύνουν.

Δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς ἀφ' ὅτου οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ τῆς Βορείου Ἑλλάδος κατάρθωσαν, ὕστερα ἀπὸ μερικὰς καλὰς ἐσοδείας καὶ κάπως καλυτέραν ὀργάνωσιν τῆς συγκεντρώσεως τοῦ σίτου, νὰ ἀποκτήσουν ἰδικὰ των κεφάλαια καὶ ἀμέσως, ἀνήσυχτοι καὶ ἀεικίνητοι, γινῶσται τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπαίθρου καὶ τῶν ἀγροτῶν, σπεύδουν νὰ τὰ χρησιμοποιοῦσιν κατὰ τὸν ἐπιφελέστερον δι' αὐτοὺς τρόπον. Αὐτοὶ οἱ ἀποκαλούμενοι περιφρονητικῶς δανειστικαὶ ὁμάδες, ἀδιαφοροῦντες διὰ τοὺς ἀδίκους ἐναντίον των χαρακτηρισμοὺς — ἢ παραγνώρισιν εἶναι συνήθως κοινὴ μοῖρα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου τόσον τῶν ἀξίων ἀνθρώπων ὅσον καὶ τῶν ἀξίων θεσμῶν— δεικνύ-

ουν, καθοδηγούμενοι ἀπὸ τὰς Ἐνώσεις των, μετ' ἔργα, πόσον εὐρέως τοποθετοῦν τὰ ὄρια τῆς ἀποστολῆς των: Ἀποθῆκαι προϊόντων, ἐγκαταστάσεις καθαρισμοῦ καὶ ἀπολυμάνσεως σπόρου, ὀργάνωσις κτηνιατρικῆς περιθάλψεως ἐντὸς τῶν περιφερειῶν των καὶ παντοῖα ἄλλα ἔργα κοινωφελοῦς σημασίας, ἰδοὺ τὰ πρῶτα, ἐντὸς βραχυτάτου διαστήματος, δείγματα τῆς ἀντιλήψεως των αὐτῆς, τὰ ὁποῖα καθ' ἡμέραν πολλαπλασιάζονται.

Μὲ τὴν συνεταιριστικὴν των ὁμῶς διαίθησιν ἐννοοῦν ὅτι δὲν μποροῦν νὰ σταματήσουν τὸ ἔργον των μέχρι αὐτοῦ: μέχρι τῆς κατὰ τοὺς διαφόρους τομεῖς γεωργοοικονομικῆς δράσεως συστηματικῆς ἐξυπηρέτησεως τοῦ ἀγρότου, ὡς παραγωγῶ. Διαισθάνονται ὅτι πρὸ παντὸς ἐνδιαφέρει ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ, παρ' ὅλην τὴν πρακτικὴν των ἀποστολήν, πρέπει νὰ θέσουν ὡς κύριον αὐτῶν χρέος. Καὶ μετὰ τῶν ἀναγκῶν, τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων, ἀπὸ τὴν ἑλλειψιν ἐπαρκοῦς ἱκανοποιήσεως τῶν ὁποίων πάσχει ὁ ἀγρότης ὡς ἄνθρωπος, αἱ ἀνάγκαι αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν διαφύλαξιν τῆς ὑγείας αὐτοῦ, εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν ποῦ τὸν ἀπειλοῦν καὶ εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν ἀσθενειῶν ποῦ τὸν προσβάλλουν εἶναι αἱ σοβαρώτεροι καὶ σημαντικώτεροι.

Εἶναι γνωστοὶ οἱ ἄθλιοι ὄροι ὑγιεινῆς ὑπὸ τοὺς ὁποίους ζοῦν οἱ ἀγρόται μας, συνεπεία τῶν ὁποίων δηλητηριάζεται ἡ πηγὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐκτὸς τῶν γενικωτέρων δυσμενῶν συνθηκῶν διαβίωσης εἰς τὴν ὑπαίθρον, συνεπεία τῶν ἐλῶν, τῆς κακῆς συγκοινωνίας, τῶν ἀθλίων κατοικιῶν, τῆς ἀνεπαρκοῦς διατροφῆς, τῆς κακῆς ὑδρεύσεως, τῆς τελειῶς παραμελημένης ἀποχετεύσεως κ.λπ., ποῦ ἀπαιτοῦν ριζικώτερα μέτρα διὰ νὰ ἐξου-

δετερωθούν, έχουμε ακόμη και ειδικώτερα δυσμενή αίτια εξαθλιώσεως της υγιεινής εις την ύπαιθρον, τῶν ὁποίων ἡ καταπολέμησις εἶναι μόνον ζήτημα προνοίας, ἐνδιαφέροντος καὶ συστήματος, χωρὶς ν' ἀπαιτῆ μεγάλας θυσίας καὶ δαπάνας: Ἡ ἔλλειψις ἰατρῶν εἰς τὴν ὑπαιθρον, τὰ πανάκριθα καὶ ἀμφιβόλου ἀποτελεσματικότητος φάρμακα, ἡ παντελής ἄγνοια καὶ τῶν στοιχειωδεστέρων γνώσεων καθαρῶν, ὑγιεινῆς καὶ νοσοκομειακῆς περιθάλψεως, διαιτητικῆς ἀσθενῶν, παιδοκομίας, οἰκοκυρικῆς κ.λπ., δὲν ἀποτελοῦν μικροτέρους συντελεστάς τοῦ κλονισμοῦ καὶ τῆς καταστροφῆς τῆς υγείας τοῦ ἀγρότου. Καὶ ὅμως τὰ ἐλαττώματα αὐτὰ θεραπεύονται ὄχι μὲ πολλὴν δυσκολίαν.

Οἱ συνεταιρισμοὶ γνωρίζουν τοῦτο. Γνωρίζουν ἐπίσης ὅτι τὰ ἔργα ταῦτα ἀνήκουν κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ὀργανωμένην κοινωνικὴν πρόνοιαν. Ἄλλὰ μέχρι πότε νὰ τὴν περιμένουν νὰ κινηθῆ καὶ διὰ τοὺς ἀγρότας; Οἱ ἴδιοι ἄλλωστε γνωρίζουν ὁμοίως ὅτι δὲν εἶναι ἡ ἔλλειψις τοῦ χρήματος ποῦ κάμνει συνήθως τοὺς ἀγρότας νὰ στεροῦνται τῶν ἀνωτέρω μέσων προλήψεως καὶ καταπολεμήσεως τῶν ἀσθενειῶν. Ἐξ ἐναντίας δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι οὗτοι ὑποβάλλονται εἰς κολοσσιαίας δαπάνας ἐν σχέσει ὄχι μόνον μὲ τὸ εἰσόδημά των, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ἐπιτυχανόμενον ἀποτέλεσμα ὡς πρὸς τὴν διαφύλαξιν τῆς υγείας των. Ἐκεῖνο ποῦ λείπει εἶναι τὸ σύστημα τακτικῆς συνεχοῦς καὶ ἐντατικῆς ἐξυπηρητήσεως τῆς στοιχειώδους υγιεινῆς τοῦ ἀγρότου.

Πρὸ τῆς καταστάσεως αὐτῆς ὅθεν δὲν δύναται νὰ μένουν καὶ δὲν ἔμειναν ἀδιάφοροι οἱ συνεταιρισμοὶ, ἔχοντες ἐπίγνωσιν τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν ἀποστολῆς καὶ τοῦ προορισμοῦ των, ὡς ὀργάνων ἐξυπηρητήσεως τῶν πτωχῶν τάξεων.

Πρώτη ἡ Ἐνωσις Γεωργ. Συνεταιρισμῶν Βερροίας, μὲ 71 συνεταιρισμοὺς ἀριθμοῦντας 4.000 περίπου μέλη, θέλει νὰ ἀνοίξῃ τὸν νέον αὐτὸν συνεταιριστικὸν

δρόμον.

Κατὰ πρῶτον τὴν ἀπησχόλησαν τὰ μικρὰ ἀγροτόπαιδα. Χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς ἡ Ἀμερικανικῆ Ὀργάνωσις τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς πρὸς προστασίαν τοῦ παιδιοῦ, ἐδέχθη νὰ ἰδρῶσῃ εἰς δύο χωριά τῆς περιφερείας τῆς Ἐνώσεως, τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Ἄνω Κοπανόν, δύο παιδικοὺς σταθμοὺς οἱ ὅποιοι καὶ λειτουργοῦν κατὰ τὸ διάστημα τῶν σχολικῶν διακοπῶν τοῦ καλοκαιριοῦ. Ἡ Ἀμερικανικὴ Ὀργάνωσις διέθεσε τὸ προσωπικόν, μίαν νοσοκόμον καὶ μίαν διδασκάλισαν τῆς οἰκοκυρικῆς, καθῶς καὶ τὰ ἀπαραίτητα σκεύη καὶ ἔπιπλα. Διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἐχρησιμοποιήθησαν τὰ σχολεῖα, ποῦ εἶναι κλειστά λόγω τῶν διακοπῶν. Διὰ τὴν διατροφήν τῶν παιδιῶν εἰσέφερε ἡ Ἐνωσις δραχμὰς 25.000, τὰ ἔτι δὲ τὰ παιδιά φέρουν μόνον τὸ ψωμί των. Εἶναι ἤδη περίπου 40 καὶ πλέον ἡμέραι ὅπου εἰς κάθε Σταθμὸν 50-60 παιδιά εὐρίσκουν καθ' ἡμέραν υγιεινὴν τροφήν, συστηματικὴν περίθαλψιν καὶ κάποιαν ἀναψυχήν. Μὰ δὲν εἶναι τὸ μόνον ὠφέλημα αἱ ὀλίγαι ἡμέραι ποῦ ζοῦν τὰ παιδιά ἀνθρώπινα. Πολύ σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἔμμεσα ὠφελήματα: Ἡ συνήθεια ποῦ ἀποκοτοῦν τὰ παιδιά νὰ τηροῦν ὠρισμένους ὅρους καθαρῶν, υγιεινῆς καὶ ἐν γένει στοιχειωδῶς καλῆς διαθιώσεως ποῦ τὴν μεταφέρουν κατόπιν εἰς τὸ σπίτι των καὶ χρησιμεύουν ἔτσι οἱ μικροὶ αὐτοὶ ὡς διδάσκαλοι τῶν μεγάλων.

Ἡ Ἐνωσις σχεδιάζει ὀλόκληρον σύστημα μελλοντικῆς ὀργανώσεως παιδικῶν σταθμῶν μὲ βάσιν τὴν ἀποκτωμένην πείραν, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ποῦ ἔδειξαν οἱ χωρικοὶ καὶ ἰδίως αἱ χωρικαὶ τῶν ἀνωτέρω χωριῶν διὰ τοὺς παιδικοὺς Σταθμοὺς. Σκέπτεται νὰ ἐπιδιώξῃ νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς προσωπικόν τῶν Σταθμῶν αἱ διδασκάλισσαι καὶ αἱ νηπιαγωγοὶ τῆς περιφερείας μετὰ κατάλληλον διαπαιδαγώγησιν. Θὰ ἀμείβωνται εἰδι-

κῶς διὰ τὸ πρόσθετον αὐτὸ ἔργον. Οἱ κάτοικοι εἶναι ἐνθουσιασμένοι καὶ πρόθυμοι εἰς δαπάνας, ἐνῶ καὶ ἄλλαι συνεταιρικαὶ ὀργανώσεις στρέφουν τὸ ἐνδιαφέρον των πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

Ἄκόμη σπουδαιότερα εἶναι ἡ μελετωμένη ὑπὸ τῆς αὐτῆς Ἐνώσεως ὀργανώσεις τῆς ὑγιεινῆς περιθάψεως ὄλων τῶν οἰκογενειῶν τῶν συνεταιρῶν αὐτῆς. Πρὸς τοῦτο σκέπτεται νὰ ἰδρῦση πέντε ἰατρεῖα εἰς πέντε ἐπίκαιρα κέντρα τῆς περιφερείας τῆς, διευθυνόμενα ἀπὸ ἰατροὺς καὶ διαθέτοντα νοσοκόμους, φάρμακα καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ μέσα τῆς προλήψεως καὶ καταπολεμήσεως τῶν ἀσθενειῶν. Τὸ ἴδιον προσωπικὸν θὰ χρησιμοποιοῦται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν συνεταιρισμένων ἀγροτῶν τῆς περιφερείας τῆς Ἐνώσεως, καὶ ἰδίως τῶν γυναικῶν αὐτῶν, διὰ τὴν τήρησιν στοιχειωδῶν τινῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς. Ὑπολογίζεται ὅτι ἕκαστον ἰατρεῖον θὰ ἐξυπηρετῇ 2500—5000 πρόσωπα, ὅλα δηλαδὴ τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν τῶν συνεταιρῶν τῆς περιφερείας ἑκάστου ἰατρείου. Οἱ πόροι ἔχουν ἤδη ἐξασφαλισθῆ. Θὰ προέρχονται ἀπὸ εἰσφορὰς τῶν συνεταιρῶν, αἱ ὁποῖαι ὠρίσθησαν εἰς 200 δρχ. δι' ἕκαστον κατ' ἔτος καὶ ἀπὸ εἰσφορὰς τῆς Ἐνώσεως. Ἐναντι τῶν εἰσφορῶν τούτων οἱ συνεταιροὶ θὰ ἔχουν ἰατρικὴν περίθαλψιν καὶ καθοδήγησιν. Ἐκτὸς τούτου θὰ ἔχουν εὐθηνὰ καὶ ἠγγυημένα φάρμακα. Τὸ ποσὸν τῆς εἰσφορᾶς εἶναι μηδαμινὸν ἐν σχέσει πρὸς ὅ,τι συνήθως οἱ ἀγρόται δαπανοῦν διὰ τὴν ὑγίαν των, χωρὶς ὅμως συνήθως καὶ νὰ τὴν ἐξυπηρετοῦν ἐπαρκῶς. Ἡ Ἐνωσις ἀκόμη σχεδιάζει μὲ τὸν καιρὸν νὰ ἰδρῦση καὶ νοσοκομεῖον ἐν συνεργασίᾳ καὶ μὲ ἄλλους ἐνδιαφερομένους ἀναλόγους ὀργανισμούς. Ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῶν ἰατρείων ἐλπίζεται νὰ γίνῃ ταχέως, ἴσως καὶ ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἀφοῦ ἤδη ἐλήφθησαν ἀπὸ πολλοὺς συνεταιρισμοὺς σχετικαὶ ἀποφάσεις.

Ὅστω λοιπὸν αἱ συνεταιρικαὶ ὀργανώσεις ἀποδεικνύουν διὰ τῶν ἔργων πόσον

βαθεῖα καὶ πλατεῖα αἰσθάνονται τὴν ἀποστολὴν των καὶ ἔρχονται ἐπικουροὶ τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἄλλων ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως εἰς ἔργα τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς αὐτοὺς κατὰ φύσιν καὶ τὰ ὁποῖα οὗτοι δὲν δύνανται μέχρι τώρα τοῦλάχιστον νὰ τ' ἀναπτύξουν εἰς κάπως ἱκανοποιητικὸν βαθμὸν, πρὸ πάντων εἰς τὴν ὑπαιθρον, ὅπου παρατηρεῖται μεγίστη καὶ πλείστους κινδύνους ἐγκλείουσα καθυστέρησις.

Βεβαίως ἡ συνεταιρική αὐτὴ πρόδοσις δὲν εἶναι καινοφανής. Οἱ συνεταιρισμοὶ ἄλλων χωρῶν μᾶς ἐπρόλαβαν καὶ μεταξὺ τούτων ἀξιόλογον ἐργασίαν ἐπὶ τοῦ τομέως τούτου ἔχουν κάμει οἱ συνεταιρισμοὶ τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐλαττώνει τὴν σημασίαν τῆς κατακτήσεως διὰ τοὺς ἰδικούς μας συνεταιρισμούς.

Ἡ ὥραία αὕτη πρωτοβουλία τῶν συνεταιρισμῶν εἶχε εὐρυτέραν σοφάραν ἀπήχησιν, ἀπασχολεῖ δὲ καὶ τοὺς ἰατρικοὺς κύκλους. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τὸν ὁποῖον ἐπέδειξαν οἱ νέοι, κυρίως, ἰατροὶ καὶ τὸ Πανελλήνιον Συνέδριον τῶν Ἰατρικῶν Συλλόγων, τὸ ὁποῖον συνήλθε εἰς Ἀθήνας κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀναγνωρίσαν τὴν σημασίαν τῆς συμβολῆς τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὑγείας τοῦ ἀγροτικοῦ λαοῦ, παρὰ τὴν σημειωθεῖσαν ἀντίδρασιν ἀπὸ στενόκαρδον ἐπαγγελματικὸν πνεῦμα τινῶν ἀντιφρονούντων, συμπεριέλαβε εἰς τὸ πρόγραμμά του μεταξὺ τῶν ἄλλων αἰτημάτων καὶ ἐπιδιώξεων του καὶ τὴν ἐπίτευξιν συνεργασίας μεταξὺ ἰατρῶν καὶ γεωργικῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ὑγίαν τοῦ λαοῦ.

Ἄτυχῶς ἡ ἐπιδοκιμασία τῆς Ἐνώσεως Βερροῖας διὰ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς δὲν εἶναι ὁμόφωνος. Ὀργανώσεις τινὲς φαρμακοποιῶν καὶ τινες ἰατροὶ ἐδυσφόρησαν διὰ τὰς ἐνεργείας τῆς αὐτάς. Ἡπείλησαν μάλιστα ὅτι θὰ κατέλθουν εἰς ἀγῶνα ἐναντίον τῆς, ὠμίλησαν περὶ κιν-

δύνου της θέσεώς των κ.λπ. Ἄλλα λοιπόν εἶναι ἔγκλημα μία ὀργάνωσις γεωργικῆ συνεταιριστικῆ νὰ ἐνδιαφέρεται νὰ ἐξασφαλίσῃ συστηματικὴν ἰατρικὴν περίθαλψιν εἰς τὰ μέλη της; Δύναται νὰ εἶναι ἀνεκτὸν εἰς αὐτὴν νὰ βλέπῃ τὰ μέλη της ἀκαθοδήγητα καὶ ἀβοήθητα νὰ κατὰκινῶνται εἰς ἀναλογίας ἀνηκουστούς καὶ τρομακτικὰς πάσχοντα ἀπὸ ἐλώδεις πυρετούς καὶ νὰ πληρῶνουν ἐν σωληνάριον κινήσει πρὸς δρχ. 10 καὶ πλέον καὶ αὐτὴ νὰ μὲν ἀδιάφορος πρὸ τῆς δυστυχίας των, ἐνῶ δύναται καὶ ὀφείλει νὰ τὰ βοηθήσῃ; Δύναται, ἐνῶ ὑποβάλλεται εἰς μεγάλας θυσίας καὶ κόπους διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς ὄραν ἀνάγκης ὀλίγον ἀραθόσιτον εἰς πεινῶντας συνεταιρίζουσι παθόντας ἐκ θεομηνιῶν, νὰ τὴν ἀφήσῃ ἀδιάφορον αἰ ἀσθένειαι τῶν; Ἄλλα τότε ποῖος θὰ τοὺς βοηθήσῃ ἂν αὐτὴ ἀρνηθῇ, ἐνῶ δύναται νὰ τὸ κάμῃ; Εἶναι ἴσως οἱ ἀντιφρονούντες εἰς θέσειν νὰ τὴν ὑποκαταστήσῃ, εἴτε ὡς ἄτομα εἴτε ὡς ὀργανώσεις, χωρὶς καμμίαν ἄλλοθεν ἐνίσχυσιν ἠθικὴν ἢ ὕλικὴν ἐκτὸς τῶν ἰδίων δυνάμεων, ὡς πράττει ἡ "Ἐνωσις, εἰς τὸ ἔργον της τῆς παροχῆς ἰατρικῆς περιθάλψεως, ὑγιεινῆς διαπαιδαγωγῆσεως καὶ φαρμακευτικῆς ἐξυπηρετήσεως; Ποῦ δὲ ἔγκειται ὁ παραγκωνισμὸς τῶν ἐιδικῶν; Μὴ τυχὸν θὰ ἀναλάβῃ τὰ χρέη τοῦ ἱατροῦ ὁ Διευθυντῆς ἢ ὁ Πρόεδρος τῆς "Ἐνώσεως καὶ τῶν νοσοκόμων οἱ ὑπάλληλοι αὐτῆς; Δὲν θὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἱατροὶ, νοσοκόμοι, φαρμακοποιοί; Δὲν θὰ χρησιμοποιηθοῦν φάρμακα; Ποῦ ἔγκειται ὅθεν ἡ ἄδικος προσβολὴ τῶν συμφερόντων τῶν διαμαρτυρομένων; Ἡ μὴ τυχὸν ἐξήγησε ἡ "Ἐνωσις τὴν ἀναγνώρισιν ὑπὲρ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐξαιρετικῶν προνομίων ἢ εὐνοϊῶν διὰ τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἔργου της; Ἡ "Ἐνωσις ζητεῖ ἐντὸς τοῦ ὕφισταμένου κοινωνικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ καθεστῶτος νὰ ἐξεύρη καθ' ὃ ἔχει δικαίωμα, τρόπον ἐξυπηρετήσεως τῶν μελῶν της

ἰατρικῶς, ἀνταποκρινόμενον ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν τῶν θέσειν. Ποῖα δικαιώματα κεκτημένα προσβάλλει; Ἡ ἀντίθετος ἀξίωσις νὰ παρεμποδισθῇ εἰς τὸ ἀνθρώπινον ἔργον της ἀποτελεῖ ἀξίωσιν τυραννικὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπάνθρωπον, ὅταν εἶναι γνωστὸν ὅτι οὔτε ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶναι διατεθειμένη, οὔτε ἄλλος ἀρμοδιώτερος ὀργανισμὸς δύναται ν' ἀντιμετωπίσῃ ἐπαρκῶς τὴν ἀθλιότητα τῆς ὑπαίθρου ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως, ἢ ὅποια προκαλεῖ φρίκην καὶ ἀποτροπιασμόν.

Εἶναι ἀπογοητευτικὸν ὅτι ἀκριβῶς ζητοῦν νὰ θέσῃ ἐμπόδια ἀντιπρόσωποι τῶν τάξεων ἐκείνων, αἱ ὅποιοι, ἔχουν, ἂν μὴ τι ἄλλο, βαρεῖαν ἠθικὴν εὐθύνην διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ λαοῦ. Τὸ νὰ ζητεῖται ν' ἀπαγορευθῇ εἰς τὸν πτωχὸν λαόν, τὸν μὴ δυνάμενον νὰ ἐξυπηρετηθῇ μεμονωμένως ἰατρικῶς, νὰ ἐγκαταλειφθῇ εἰς τὴν τύχην του, ἐνῶ δύναται νὰ ἔχῃ κάποιον ἀνθρώπινον ἰατρικὴν περίθαλψιν ὀργανούμενος —χωρὶς ἐπαναλαμβάνομεν τὴν ἐνίσχυσιν οὐδενός— διὰ νὰ μὴ τυχὸν περιορισθῇ ὁ κύκλος τῶν ἐργασιῶν ὄρισμένων ἰδιωτῶν καὶ ἐπιχειρήσεων, αἱ ὅποιοι ἄλλως τε οὔτε διάθεσιν οὔτε τὰ μέσα ἔχουν νὰ προσαρμοσθοῦν πρὸς τὰς ἀνάγκας του καὶ τὴν θέσιν του, εἶναι αὐτόχρημα καταπληκτικὸν ἀλλὰ καὶ βαθύτατα ἀπογοητευτικόν.

Εὐτυχῶς ἡ μεγάλη τάξις τῶν φωτισμένων ἱατρῶν δὲν σκέπτεται ἔτσι. Ἐξ ἐναντίας εἶδε μὲ χαρὰν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς "Ἐνώσεως, ἢ ὅποια τοὺς ἔδωκε ἀφορμὴν νὰ κηρύξουν ἐπισήμως τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν σκοπιμότητα τῆς συνεργασίας μετὰ τῶν συνεταιρισμῶν.

"Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ "Ἐνωσις ἀνεμπόδιστα καὶ ἐνισχυομένη ἠθικῶς θὰ προχωρήσῃ εἰς τὸν νέον δρόμον, ὅπου γρήγορα θὰ τὴν ἀκολουθήσῃ αἱ ἀδελφαὶ ὀργανώσεις. Ὁ ἀγὼν εἶναι ὠραῖος ὅταν εἰς τὸ τέρμα του εὐρίσκονται εὐγε-

νείς σκοποί, ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη δὲν τε. Οἱ ἀκολουθοῦντες θὰ τὸν ἐπεκτείνου, μέχρις οὗτου οἱ εὐτυχέστεροι φθά-
 ἔξ ὀλοκλήρου ἢ καὶ μόνον νὰ τοὺς φθά-
 σωμεν. Ὁ δρόμος ἀνοίγεται ὀπωσδήπο-
 των».

—Για τὴν υγιονομικὴν οργάνωσιν στὴν ὑπαίθρο βλ. καὶ εισηγήσεις τῆς ἰατροῦ κ. Παπαχρήστου στὰ περιοδ. «Ἀγροτικὴ Οἰκονομία» 1936.

—Βραβεύτηκε, ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, ἡ ἔνωσις Γ. Συνεταιρισμῶν Βε-
 ρραίας γιὰ τὴν δράσιν τῆς ὑπὲρ τῶν αροστριῶντων (Τομαίαν Κτηνοτροφικῆς Περι-
 θάλψεως) («Συνεταιριστής» 1936 σ. 95).

—Γενικὰ πρέπει νὰ τονισθεῖ ἡ δραστηριότητα τοῦ τότε Δ) ντοῦ τῆς Γ. Συνάρῃ
 που ἐργαζόταν με μεγάλο ἐνθουσιασμό γιὰ τὰ παραπάνω.

Ἐνωσις Γιαννιτσῶν

Αναλυτικὰ στοιχεῖα γιὰ ἐργασίες 1936 πιστωτικῆς, αἰτασπόρου, συγκεντρώ-
 σεως καὶ πώλησεως ἀγροτικῶν προϊόντων, αλωνισμὸ σιτηρῶν, λογιστικὴ ἐξυπηρέ-
 τησις Συνεταιρισμῶν τῆς καὶ γενικὰ γιὰ τὸ ἔργο καὶ ἀντότητά τῆς βλ. Ἐκθεσιν
 Ἐλέγχου ὑπὸ Κ. Αδαμοπούλου «Συνεταιριστής» 1937 σ. 85.

Ἐνωσις Γρεβενῶν

Νεαρχὴ Ἐνωσις. Μέλη τῆς 21 Συνεταιρισμοὶ με 1.130 ἀγρότες. Δύσκολες οἰ-
 συνθήκες τῆς περιφέρειας (μορφωτικὸ ἐπίπεδο, διασπορά, συγκοινωνίες). Ἐργα-
 σίες γιὰ ἐξυπηρέτησις τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ λίγες προμηθευτικῆς. («Συνεταιρι-
 στῆς» 1937 σ. 115).

Ἐνωσις Εορδαίας

Τὸ 1936 τὰ μέλη τῆς Ἐνώσεως ἀυξήθησαν κατὰ 14. Στὸ τέλος τοῦ 1936 Συ-
 νεταρισμοὶ 50 με μέλη 4.255.

Ἐργασίες πιστωτικῆς με ρευστοποίηση 85%.

Καταθέσεις δρχ. 3.037.518.

Προμήθειες οικιακῆς χρήσεως (σίτος, αραβόσιτος, ἀλευρα, λιγνίτης, κλπ.)
 δρχ. 1.934.998, γεωργικῶν εἰδῶν (σπόροι διάφοροι, μηχανήματα, εργαλεῖα, σπάγ-
 γος, λιπάσματα, κλπ.) δρχ. 3.828.713.

Συγκέντρωσις διαφόρων εἰδῶν δρχ. 1.497.749.

Συγκέντρωσις σίτου γιὰ λ) σμὸ ΚΕΠΕΣ.

Πολὺ ἐπαινετικὴ ἡ ἐκθεσις τοῦ Ἐπόπτη Γ. Γιαννάκη. (Λεπτομέρειες «Συνε-
 ταριστής» 1937 σ. 114).

Ε.Γ.Σ. Ἡλιδος (Γαστούνης)

Δραστηριότητα (Συνεταιριστής» 1936 σ. 199). Ἐργασίες πιστωτικῆς, προμη-
 θευτικῆς, συγκέντρωσις καὶ πώλησις σφαριδοκάρπου. Καταθέσεις, κλπ.

Ἐνωσις Γ. Π. Συνεταιρισμῶν Ηρακλείου

Κατὰ τὸ 1936 γράφησαν στὴν Ἐνωσις 9 ἀκόμα Συνεταιρισμοὶ με 870 μέλη.

Φροντίδα γιὰ γαλακτοκομικοὺς καὶ ελαιουργικοὺς συνεταρισμοὺς. Με τὴν ἐπί-
 σχυσις τῆς Ἐνώσεως ὁ Συνεταιρισμὸς κηπευτικῶν καὶ ἐσπεριδοειδῶν Ρογδιάς ἱδρυσεν
 Πρατήριον στὸ Ηράκλειον.

Πρώτη φορὰ ἔκανε πιστωτικῆς ἐργασίες τὸ 1936.

Προμηθευτικῆς ἐργασίες (πότασσα γιὰ σφαρίδες 2 χιλιάδες βαρέλια, χαρτί

για αποξήρανση σταφίδας σκ. 14.901, θείο σάκκοι 10.066, αιτηρά τόννοι 1.430. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 114).

Ένωση Κατερίνης

Αξιόλογη η δραστηριότητα. Μερικά στοιχεία από τις εργασίες 1936 βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 112:

1) Κτηνιατρική περίθαλψη. Άρχισε από Μάιο 1936. Από τα εξετασθέντα στο Κτηνιατρείο Κατερίνης 11.543 ζώα κατά το έτος 1936) 37 βρέθηκαν ασθενή τα 7.685 (στοιχεία αναλυτικά στο κείμενο). Ευσχάεται από ΑΤΕ και Φίλιππον Ένωσιν. Αναλυτικά για την οργάνωση και το έργο του Οργανισμού Περιθάλψεως κτηνών Πυρρίας που οργάνωσε η Ένωση βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 40.

2) Συγκέντρωση σίτου σκ. 506.462 (καταστραφή εσοδείας).

3) Συγκέντρωση, καθαρισμός, απολύμανση, διάθεση αιτοσπόρων σκ. 1.063.027.

4) Ίδρυσε Κοιμητικό τμήμα για δελτίωση καπνιοπαραγωγής. Έκαμε την δεματοποίηση 240.640 σκ. καπνών για εξασφάλιση της ποιότητας. Έκαμε συγκέντρωση καπνών 120.000 σκ. και φροντίζει για διάθεση. (Βλ. και «Συνεταιριστής» 1937 σ. 28).

5) Ενέργειες και πραγματοποίηση εφαρμογής της Εποπτευόμενης αγροφυλακής.

6) Άρχισε συγκέντρωση καπνοσπόρου για λογαριασμό ΑΤΕ.

7) Προμηθεύτηκε υλικά για δεματοποίηση καπνών.

Οι παραπάνω εργασίες δύσκολες και ίσως ανώτερες των δυνάμεων της Ενώσεως.

Ενώ το 1934 η Ένωση χρωστούσε συνολικά δρχ. 1.689.791, το 1936 οφείλει μόνο δρχ. 373.022 προς Γεωργικήν Τράπεζαν Μακεδονίας.

Φροντίζει εντατικά για ρευστοποίηση των απαιτήσεών της. Το ΔΣ συγκαλεί τον Δ) γνήν Μ. Ευστρατιάδην και το προσωπικόν για το ζήλο και επιμέλεια («Συνεταιριστής» 1937 σ. 114).

Στην Ένωση Κατερίνης δόθηκε έπαινος από την ΑΤΕ για το έργο της («Συνεταιριστής» 1936 σ. 131).

Πώληση των συγκεντρωθέντων καπνών από την Ένωση εσοδ. 1936 («Συνεταιριστής» 1938 σ. 28).

Ένωση Κιτροπαραγωγών Κρήτης

Οι εργασίες της προχωρούν κανονικά. Πωλήσεις της Ενώσεως:

Εσοδεία 1934	χ)μα	2.784.250
Εσοδεία 1935	»	2.521.750
Εσοδεία 1936	»	1.217.720
Απομένουν για διάθεση	»	1.116.000

Πραγμάτευα ψεκαστήρων για καταπολέμηση ασθενειών δένδρων. (Συνεταιριστής» 1937 σ. 112).

Βλ. λεπτομερέστερα για τις εργασίες της 1936—1937 στην ειδική έκδοσή της Ενώσεως (Δεκ. 1937) όπου και συγκαρητήριες διατυπώσεις για το έργο της πρώτης διετίας από τους: Διοικητή ΑΤΕ Α. Λαμπρόπουλο, Επιθ. ΑΤΕ Ν. Χριστοφόρου, Νομάρχη Λασηθίου, Θ. Τζωρτζάκη, Μ. Γερμακάρη, Θ. Θεοδωρακόπουλο.

Ένωση Λαρίσης - Τυρνάβου

Αναλυτικά στοιχεία για τις εργασίες της (πιστωτικές, προμηθευτικές, ασφαλιστικές, κ.λπ.) βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 174.

Ένωση Συνεταιρισμών Λέσβου

Πράξει σχετικά ο Αριστ. Κλήμης στο «Δημοκράτη» Μυτιλήνης (17.9.1936) :

«Η συνεταιριστική κίνησις ἐν Λέσβῳ προχωρεῖ ἤδη εἰς νέα ἐπίπεδα δράσεως κατόπιν τῆς πραγματοποιηθείσης δευτεροβαθμίου συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως.

Καί ἡ Ἑνωσις Συνεταιρισμῶν Λέσβου μᾶς ἀποδεικνύει διὰ τῶν πρώτων αὐτῆς ἐνεργειῶν καὶ ἐργασιῶν ὅτι κατενόησε ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν Λεσβιακὴν πραγματικότητά. Ὑποβοηθουμένη δέ, ἐπαξίως βεβαίως, ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἀρμοδίας ὡς ἐκ τοῦ καταστατικοῦ τῆς νόμου διὰ τὴν ἐπέκτασιν καὶ ἐδραίωσιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, προχωρεῖ μὲ βῆμα γοργὸν διὰ νὰ καταστή ὁ ρυθμιστὴς τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως ἐν Λέσβῳ, ὅπως αἱ ἀδελφαὶ τῆς ὀργανώσεις τῶν ἄλλων περιφερειῶν ἔχουν ἤδη πρὸ πολλοῦ καταστή κολοσσοὶ δυνάμει καὶ δράσεως καὶ κατὰ πολὺ ρυθμισταὶ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῶν περιφερειῶν τῶν.

Τὸ ἀστοχωρικὸν τοπεῖον τῆς Λέσβου ἀποτελεῖ ἐκ τῆς φύσεώς του εὐρὺ πεδῖον δράσεως τῶν συνεταιρισμῶν καὶ δὴ τῶν παραγωγικῶν καὶ τῶν ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως τοιούτων. Ἐκ παραλλήλου καταφανὴς εἶναι ἡ δυνατότης καὶ ἡ ἀναγκαιότης, λόγῳ τῆς ἐπικρατοῦσης μονοκαλλιιεργείας, τῆς ὀργανώσεως τῶν ἀπὸ κοινοῦ προμηθειῶν τῶν κυριωτέρων εἰδῶν τῆς οἰκιακῆς χρήσεως, καλλιιεργείας καὶ τῶν ἀπαραιτήτων νομῶν διὰ τὸ ζωϊκὸν κεφάλαιον.

Τὰ ἀνωτέρω, φαίνεται ὅτι πλήρως ἔχουν κατανοηθῆ ὑπὸ τῶν ἡγουμένων τῆς

συνεταιριστικῆς κινήσεως ἐν Λέσβῳ καὶ ὑπὸ τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων παραγωγῶν, διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ὁποίων γίνεται ἤδη παρὰ τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ ἐν Λέσβῳ ἕν κολοσσιαῖον βῆμα προόδου.

Ἡ διενέργεια, τόσον ἐπιτυχῶς, παρὰ τῆς Ἑνώσεως προμηθευτικῶν ἐργασιῶν, αἱ ὁποῖαι βεβαίως βαθμηδὸν θὰ ἐπεκταθοῦν εἰς νέους κύκλους εἰδῶν, δίδει, ἂν καὶ ἀκόμη ἡ ἐργασία εἶναι ἀμελέτητος καὶ ἀνοργάνωτος καὶ ἐλλείπει ἡ πείρα, τὸ μέτρον τῶν ἀμέσων ὑλικῶν ὠφελημάτων τὰ ὁποῖα θὰ ἐξασφαλίσῃ βαθμηδὸν ὑπὲρ τῶν παραγωγῶν ἡ Ἑνωσις.

Τὰ ὠφελήματα δὲ ταῦτα θὰ πολλαπλασιασθοῦν ὅταν ἡ Ἑνωσις, ἀνδρουμένη, ζητήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἀδελφῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων ἄλλων περιφερειῶν, εἰς τὰς ὁποίας θὰ δυνηθῇ νὰ διαθέσῃ μέγα μέρος προϊόντων (καὶ δὴ ἐλαίου) διὰ τὰς καταναλωτικὰς ἀνάγκας τῶν μελῶν τῶν τελευταίων προμηθευομένη καὶ αὐτὴ παρὰ τῶν ἰδίων Ἑνώσεων πολλὰ τῶν ἀναγκαιούτων εἰς αὐτὴν εἰδῶν.

Οἱ ἐλάχιστοι ἐναπομένοντες ἔκτος τῆς Ἑνώσεως Συνεταιρισμοὶ εἶναι ἀπαραίτητον νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὴν δύναμιν τῆς διὰ νὰ ὀλοκληρωθῇ ἡ ὀργάνωσις καὶ νὰ προχωρήσῃ ἡ Ἑνωσις, μὲ τὴν δύναμιν ἡ ὁποία θὰ τῆς δοθῇ ἐκ τῆς συγκεντρώσεως εἰς τοὺς κόλπους τῆς πάντων τῶν πρωτοβαθμίων συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, εἰς νέους ὀρίζοντας δράσεως πρὸς τὸ καλὸν τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου».

Σχετικὰ με τις πρώτες οικονομικὲς ἐργασίες τῆς βλ. καὶ «Συνεταιριστής» 1936 σ. 37, 161. Τὴν προηγούμενη βετία εἶχε περιορισθεῖ στον ἰδεολογικὸ - επαγγελματικὸ τομέα.

Ένωση Συνεταιρισμῶν Ξάνθης

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τοῦ ἐργοῦ τῆς σ.α. πρώτα 9 χρόνια τῆς λειτουργίας τῆς γραμμῆς ἀπὸ τον Β. Πλαντζή δημοσιεύεται στη «Συνεταιρισμένη Θράκη» ἀπὸ το

τεύχος 38) 40 του 1935 και έπειτα.

—Το περιοδικό «Αγροτική Αυγή» Μεσσηνίας (που εκδίδεται επί 18 χρόνια) στο τ. Απριλίου 1936 αναφέρεται επαινετικά με στοιχεία στο έργο της Ενώσεως Ξάνθης. Αναδημοσίευση στη «Συνεταιρισμένη Θράκη» τ. 47) 1936.

—Στις 17 Μαΐου 1936 συνήλθε η Γ.Σ. της Ενώσεως με 19 θέματα μεταξύ των οποίων Κανονισμός εργασιών, ενίσχυση αποθεματικών, ανάληψη συλλογικού δανεισμού, αγορά αλιωνιστικών συστημάτων, συγκέντρωση προϊόντων, οργάνωση διαθέσεως καπνών, οικοδομικό πρόγραμμα Ενώσεως, αποθηρευτικά κέντρα, εκλογές, κλπ. Πρόεδρος Γ.Σ. ο Αλ. Μπαλτατζής. Αναλυτική έκθεση δραστηριότητας από πρόεδρον Δ.Σ. Β. Ζάικον, τον προϊστ. Εποπτικού Χρ. Κλιάφαν, τον Δ) ντήν Β. Γιαντζήν. Τα Συμβούλια καταρτίστηκαν ως εξής:

Δ.Σ. Β. Ζάικος πρόεδρος — Νικ. Βασιλειάδης αντιπρόεδρος — Θ. Χαλκίδης συμπράττων — Σ. Κουκουμιτζόγλου, Κ. Καραγιαννίδης, μέλη.

Ε.Σ. Προϋστάμενος Ανασ. Νικολαΐδης, αναπλ. Στ. Σπυρίδης, Ι. Σιδηρόπουλος, Ευθ. Πουρισανίδης, Χρ. Κλιάφας, Ι. Καραμπιτσιάκης μέλη.

Πολύ ενδιαφέροντα συγκεντρωτικά στοιχεία 1930—1936 για το έργο της Ενώσεως Ξάνθης δλ. «Συνεταιρισμένη Θράκη» τ. 49) 1936 σ. 13—24, όπου φαίνεται η μεγάλη πρόοδος.

Προμηθευτικές εργασίες της Ενώσεως Ξάνθης.

Οι προμηθευτικές εργασίες της Ενώσεως Ξάνθης, που άρχισαν το 1930, έχουν εδραιωθεί, εξυπηρετούν πολύ τους καπνοπαραγωγούς και επεκτείνονται παρά τις αντιδράσεις των μπακαλίων και την έλλειψη χρηματοδοτήσεως. Χαρακτηριστικά στοιχεία για την εξέλιξη και τη σημασία τους είναι τα ακόλουθα που περιλαμβάνονται σε κείμενο του Θ. Τζωρτζάκη («Συνεταιριστής» 1936 σ. 182):

«Η Ένωσις Γεωργικών Συνεταιρισμών Ξάνθης, εις τελευταίον υπόμνημά της προς τήν 'Αγροτικήν Τράπεζαν, άφορών τήν οργάνωσιν και χρηματοδότησιν τών προμηθευτικών αὐτῆς εργασιών, κυρίως πρὸς εξυπηρέτησιν τών καταναλωτικῶν ἀναγκῶν τών συνεταιρῶν της, ἐκθέτει τὰ ἐξῆς ἀξιοσημείωτα καὶ γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος στοιχεῖα.

Εἰς τὴν περιφέρειάν της ὑπάρχουν περιοχαί, ὅπως ἡ περιοχή Σταυρουπόλεως «Σοῦ—Γιαλεσί», εἰς τὰς ὁποίας οἱ γεωργοὶ ἐπιδίδονται εἰς μόνην τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ, εἰς περιορισμένην ὁμοῦ ἕκτασιν ἕκαστος δι' ἔλλειψιν κλήρου. Ἡ οἰκονομία αὐτῶν εἶναι ὅθεν ἐντελῶς ἐκρηματισμένη, ἡ δὲ πρόσδοδος τῶν περιορίζεται εἰς ἓν ἀσφαλὲς ἡμερομίσθιον, ὄχι βέβαια πάντοτε ἱκανοποιητικόν, ἐξηρημένον ἀπὸ τὰς συνθήκας τῆς καπναγορᾶς. Εἰς αὐτοὺς εἶναι κατὰ συνέπειαν ἔκδηλος καὶ ἔντονος ἡ ἰ-

διότης τοῦ καταναλωτοῦ καὶ πλήρης ἡ ἐξάρτησις ἐκ τῆς ἀγορᾶς διὰ τὴν προμήθειαν τῶν πρὸς συντήρησιν ἀναγκαίων. Διὰ τὰς προμηθείας τῶν χρησιμοποιεῖται τὸ μοναδικὸν καὶ περιορισμένον ἐκ τοῦ καπνοῦ εἰσόδημα. Οὐδεμία σπατάλη ἢ ἀμέλεια ἀκόμη καὶ ἡ μικρότερα ἐπιτρέπεται, κατὰ τὴν διάθεσιν τοῦ πενιχροῦ τούτου εἰσοδήματος. Ἐπιτακτικὴ ὅθεν ἡ ἀνάγκη τῆς συστηματικῆς καὶ λελογισμένης χρησιμοποίησεως τούτου, ἵνα δι' αὐτοῦ ἱκανοποιηθῶν, τουλάχιστον στοιχειωδῶς, αἱ βιωτικαὶ ἀνάγκαι τῶν παραγωγῶν. Τὸ ἔργον αὐτὸ ἀνέλαθε ἡ Ένωσις Ξάνθης ἐν μέσῳ ποικίλων δυσκολιῶν, ἐμποδίων, παρεξηγήσεων καὶ ἀντιδράσεων, χωρὶς ἐννοεῖται οὐδεμίαν εἰδικὴν ἐξαιρετικὴν ἐνίσχυσιν ἢ εὐνοίαν, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ καὶ τῶν καθερωμένων ἐμπορικῶν κανόνων.

Ἡ Ένωσις ἐπεκτείνουσα καὶ συστη-

ματοποιούσα τὸ προμηθευτικὸν τῆς ἔργον διατηρεῖ ἐν λειτουργίᾳ τρία πρᾶτήρια εἰς ἐπίκαιρα κέντρα τῆς περιφερείας τῆς, διαθέτει ποικιλίαν εἰδῶν διατροφῆς, στεγάσεως κ.λπ., καθὼς καὶ γεωργικῶν τοιούτων. Ἐπιτυγχάνει διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῆς κατωτέρας τιμᾶς, ἀνωτέραν ποιότητα, ἀκριθῆς ζύγιον. Ἐκτὸς τούτων ἐξασφαλίζεται ἡ μεθοδικὴ καὶ σκόπιμος χρησιμοποίησις τῶν προσόδων τῶν συνεταίρων, ὥστε νὰ ἀποφεύγεται πᾶσα περιττὴ δαπάνη. Ἐπειδὴ δὲ τὸ εἰσόδημα λόγῳ τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ προκαταβάλλεται συνήθως εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τύπον δανείων συντηρήσεως, ἐπιτυγχάνεται οὕτω ὄχι μόνον ὁ περιορισμὸς τῶν δανείων συντηρήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ σκόπιμος καὶ ἐπωφελὴς διὰ τοῦς δανειζομένους διάθεσις αὐτῶν.

Ἡ ὑπηρεσία αὕτη τῆς Ἐνώσεως εἶναι πολὺτιμος, ὄχι μόνον ἀπὸ στενῆς οἰκονομικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κοινωνικῆς τοιαύτης, δεδομένου ὅτι ἀποθαίνει ἐπ' ὠφελείᾳ πενεστάτων τάξεων, διὰ τὰς ὁποίας κάθε οἰκονομία καὶ ὀλίγων εἰσέτι δραχμῶν ἀποτελεῖ ἀληθῆ εὐεργεσίαν. Καὶ ἡ οἰκονομία ἐκφράζεται ἐπὶ εἰσοδήματος δρχ. 15—20.000 εἰς 1500—2000 δρχ., εἶναι δηλαδὴ αὕτη ἀρκετὰ σημαντικὴ.

Ἐκ μιᾶς συγκρίσεως τὴν ὁποίαν κάμνει ἡ Ἐνωσις τῆς θέσεως τῶν συνεταρισμένων κατὰ τὸ 1930, ἰσὸτε ἤρχισε τὰς προμηθευτικὰς τῆς ἐργασίας καὶ τὸ 1936, προκύπτει, ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἡ μεγίστη σημασία τοῦ ἔργου τούτου, τὸ ὅποιον ἀσφαλῶς κατὰ κύριον λόγον μαζὶ μὲ ἄλλους συντελεστὰς συντελέσεν εἰς τὴν ἀνάρρωσιν τῆς οἰκονομίας τῶν παραγωγῶν τῆς περιφερείας τῆς.

Ὅταν τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος 1930 ἤρχισε ἡ Ἐνωσις τὰς προμηθευτικὰς καὶ πιστωτικὰς τῆς ἐργασίας, οἱ παραγωγοὶ τῆς περιφερείας «Σοῦ Γιαλεσῆ» ἰδιαιτέρως δὲ οἱ συνεταρισμένοι εὐρίσκοντο εἰς μεγίστην οἰκονομικὴν καχε-

ξίαν.

Ἡ πλειονότης τῶν συνεταίρων ἐβαρύνετο μὲ ἀνοίγματα πρὸς τὰς Τραπεζὰς καὶ δυσθάσασκτα χρέη πρὸς τοὺς Συνεταιρισμούς, ἀλλὰ καὶ ἡ παραγωγικὴ ἰκανότης τῶν παραγωγῶν ἐκ τῆς αἰτίας αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς ἀμέσου συνεπειᾶς τῆς, τοῦ περιορισμοῦ τῶν πιστώσεων, ἦτο μειωμένη. Γενικῶς δύναται νὰ σκιαγραφηθῆ ὡς ἐξῆς ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν συνεταρισμένων παραγωγῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην (1930):

Ποσοστὸν μέχρι 25% τῶν συνεταίρων εἶχον ἐκμηδενισθῆ ὡς παραγωγοί.

Ποσοστὸν μέχρι 40% ἐθάρυνε τὸ ἐτήσιον εἰσόδημά του μὲ χρέη ὑπερκαλύπτοντα τὰ 150 ἑκατοστὰ αὐτῶν.

Ποσοστὸν μέχρι 25% τῶν συνεταίρων ἐθάρυνε τὸ ἀποκλειστικὸν προϊόν τῆς παραγωγῆς των, τὸν καπνόν, μὲ δάνεια ἐτησίως ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ 90—100% τῆς πραγματοποιουμένης μέσης τιμῆς πωλήσεως αὐτοῦ.

Σήμερον ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν συνεταρισμένων παραγωγῶν ἐμφανίζεται ὡς ἐξῆς:

Ποσοστὸν 25% ἐξ αὐτῶν ἐπιβαρύνει τὸ προϊόν μέχρι τῆς πωλήσεώς του μὲ ποσοστὸν ὄχι ἀνώτερον τῶν 40% τῆς μέσης τιμῆς πωλήσεως αὐτοῦ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος.

Ποσοστὸν 50% τὸ ἐπιβαρύνει μὲ 55%.

Καὶ ποσοστὸν 15% τὸ ἐπιβαρύνει μὲ 70—75%.

Τοιαύτη αἰσθητὴ βελτίωσις ἐπῆλθεν εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶν συνεταρισμένων παραγωγῶν τῆς περιφερείας «Σοῦ Γιαλεσῆ».

Ὁφείλεται ὁμως αὕτη μόνον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ συντελεστοῦ τῆς συνεταριστικῆς δράσεως; Ἀναμφισθητῶς ὀφείλεται κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον εἰς αὐτόν. Διότι χωρὶς βεβαίως νὰ παραγνωρίζεται ἡ συμβολὴ καὶ τῶν ἄλλων συντελεστῶν, οἱ ὅποιοι συνέτρεξαν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν παραγω-

γών τῆς περιφέρειας τοῦ «Σοῦ Γιαλεσῆ», ὡς εἶναι αἱ εὐνοϊκαὶ συνθήκαι παραγωγῆς καὶ διαθέσεως αὐτῆς, χωρὶς τὴν δράσιν τοῦ συνεταιρισμοῦ εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ οἰκονομία τῶν παραγωγῶν τῆς περιφέρειας ταύτης στηριζομένη ἐπὶ τοῦ καπνοῦ θὰ ἦτο σήμερον εἰς πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον.

Ἀπόδειξιν τούτου παρέχει ἡ σύγκρισις πρὸς τὴν οἰκονομικὴν θέσιν τῶν ἀσυνεταιριστῶν παραγωγῶν, τῆς αὐτῆς κατηγορίας ἀπὸ ἀπόψεως μέσων καὶ ἰκανότητος μὲ τοὺς συνεταιρισμένους:

Ἐκ τῆς συγκρίσεως προκύπτει ὅτι ὁ ἀσυνεταιριστος παραγωγὸς μέχρι τῆς πωλήσεως τοῦ προϊόντος τοῦ προεξοφλεῖ διὰ δανείων τὰ 80—90% τῆς ἀξίας του. Οὕτω κατὰ τὴν πώλησίν του ἀπομένει μετὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν του ἐλάχιστον ποσὸν εἰς χεῖρας του ἐκ τοῦ ἀντιτίμου τῆς πωλήσεως, ἐνῶ ὁ συνεταιρισμένος παραγωγὸς προεξοφλεῖ μόνον τὰ 60—65% τῆς ἀξίας τοῦ προϊόντος του.

Σήμερον ἐκ τῶν ἀσυνεταιριστῶν παραγωγῶν τῆς περιφέρειας «Σοῦ Γιαλεσῆ» τὰ 50%, ἐκτὸς ἀπὸ ὅσα δανείζονται ἀπὸ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν, χρεοῦνται μὲ σημαντικὰ ποσὰ εἰς παντοπώλας καὶ ἐμπόρους παρ' ὧν ἀγοράζουν εἶδη ἐπὶ πιστώσει, χρεοῦνται μὲ ἰδιωτικὰ δάνεια ὑπὸ βαρεῖς οἰκονομικοὺς ὄρους καὶ δεσμεύονται δι' ἀναγκαστικῶν καὶ ἀσυμφώνων προπωλήσεων τοῦ προϊόντος των. Οὕτω ἐξαντλεῖται οἰκονομικῶς ὁ ἀσυνεταιριστος παραγωγὸς, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀνθεκτικότης καὶ εἰς τὴν μικροτέραν δυσκολίαν ἐκμηδενίζεται.

Ἀντιθέτως οἱ συνεταιρισμένοι παραγωγοὶ ὀλοκληρωτικῶς καὶ συστηματικῶς ἐνισχυόμενοι ὑπὸ τῆς Ἐνώσεώς των οὐδὲ τὴν ἐλεχίστην ἐπιβάρυνσιν ἀπέναντι τρίτων ἀναλαμβάνουν, βαίνουν δὲ σταθερῶς πρὸς οἰκονομικὴν ἐξυγίανσιν.

Χαρακτηριστικὸν τῆς πλήρους ἀποτελεσματικότητος τοῦ συνεταιριστικοῦ θεσμοῦ πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν πα-

ραγωγῶν τῆς πτωχῆς περιφέρειας τοῦ «Σοῦ Γιαλεσῆ», οἱ ὁποῖοι κάμνουν χρῆσιν τοῦ συνεταιρισμοῦ εἶναι τὸ ἑξῆς γεγονός: Οἱ συνεταιρισμένοι παραγωγοὶ οὐδεμιᾶς παλαιᾶς ὑποχρεώσεως τὴν ἐκπλήρωσιν πρὸς τὴν Τράπεζαν καθυστεροῦν. Ἐπίσης τὰ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγροτικῆς πίστεως χρησιμοποιούμενα κεφάλαια τῆς Ἐνώσεως ἐξ ὀλοκλήρου ρευστοποιούμενα ἀνέρχονται εἰς 2.000.000 δρχ. Τα δὲ κεφάλαια τῶν συνεταιρισμῶν τῆς αὐξάνονται καὶ ρευστοποιοῦνται κανονικῶς. Τέλος αἱ παρὰ τῆ Ἐνώσει καταθέσεις τῶν πλήρως ἐξυγιανθέντων οἰκονομικῶς συνεταιρισμένων παραγωγῶν αὐξάνουν σταθερῶς.

Ἡ ὅλη δὲ ἐπωφελὴς ἀποτελεσματικότης τοῦ συστήματος τῶν συνεταιριστικῶς ἐνεργουμένων προμηθειῶν καὶ τοῦ συνδυασμοῦ αὐτῶν πρὸς τὴν συνεταιριστικὴν πίστιν, ἐκδηλοῦται ἐμφανῶς εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἐφέτος ζητεῖται δάνειον κατ' ὅκᾰν καπνοῦ ἴσον μὲ τὰ 60% περίπου τῆς μέσης τιμῆς πωλήσεως αὐτοῦ, ἢ τὸ πολὺ 65% διὰ τὴν περιφέρειαν τῆς Σταυρουπόλεως, ἔναντι 75% καὶ πλέον τὸ ὁποῖον ἐχορηγήθη κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη καὶ 85% καὶ πλέον τὸ ὁποῖον ἐχορηγήθη κατὰ τὸ 1934. Πρέπει δὲ νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐφέτος ἐνεργεῖται ἔκπτωσις 10% ἐπὶ τῶν δηλωθειῶν καὶ ἐξακριβωθειῶν ὀκάδων καπνοῦ τῶν συνεταιρισμένων παραγωγῶν λόγω φύρας. Συνεπῶς τὸ κατ' ὅκᾰν ποσοστὸν δανείου ἀνέρχεται εἰς τὰ 55% τῆς ἀξίας τοῦ καπνοῦ ἔναντι τοῦ 75% ἄλλοτε.

Περιττὸν νὰ σημειωθῆ ὅτι τὸ ποσοστὸν οὔτε ὑπερβολικὸν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀκρίβεια τοῦ βίου καὶ ἡ αὐξησις τῶν ἐξόδων ἐπεξεργασίας, ἀλλ' οὔτε δυσανάλογον, δεδομένου ὅτι ἡ ποσότης τῶν καπνῶν εἶναι ἐξαιρετικὴ καὶ ἀνωτέρα τῆς περισυνῆς.

Καὶ ὁ ἀρθρογράφος συνιστᾷ:

«Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἐὰν τὸ ἔργον τοῦτο τῆς Ἐνώσεως Ξάνθης αὐτόχρημα εὐεργετικὸν διὰ τὰς πτωχὰς ἀγροτικὰς

τάξεις της περιφέρειας της έμμοούντο και άλλαι όμοειδείς όργανώσεις εύρισκόμεναι υπό τας αúτας συνθήκας. Δέν άμφιβάλλομεν ότι τό έργον τούτο θά προκαλέση τό ένδιαφέρον τής 'Αγροτικής Τραπέζης, άλλ' άκόμη και τού 'Υ-

πουργείου 'Αγορανομίας, διότι είναι έπιβοηθητικόν τών καταβαλλομένων προσπαθειών διά τήν εύθηνίαν τών ειδών πρώτης ανάγκης, και τήν ελάττωσιν τού κόστους συντηρήσεως τών πτωχών τάξεων».

Νεότερα αναλυτικά στοιχεία για τις προμηθευτικές εργασίες και τις προσπάθειες για αποταμίευση της Ενώσεως Εάνθης βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 146 όπου έκθεση του Δ) ντού προς το Δ.Σ. της Ενώσεως.

'Ενωση Εάνθης. Πρόγραμμα για συνεταιριστική οργάνωση της καπνοπαραγωγής.

Η 'Ενωση ίδρυσε «Κλάδο Καπνών» με σκοπό τη συστηματική οικονομική διαχείριση του καπνού και την ομαδική διάθεσή του στις αγορές καταναλώσεως. Το πρόγραμμα θα εφαρμοσθεί βαθμιαία κατά προοδευτικά στάδια εξέλιξεως.

Για τον πρώτο χρόνο επιδιώκεται: Η συστηματική παρακολούθηση και έρευνα της αγοράς. Η διαφύτωση των παραγωγών. Η εκπόνηση των απαιρητήτων σχεδίων για εφαρμογή (καταστατικές διατάξεις, πρακτικά, κανονισμοί, κλπ.) ιδρύσεως, όπου θα είναι σκόπιμο, ειδικών καπνικών Συνεταιρισμών. Καθοδήγηση των καπνοπαραγωγών οικονομική και τεχνική. Προμήθεια εκλεκτού καπνοσπόρου. Η 'Ενωση θα συνεργαστεί με τις Επιτροπές διαθέσεως καπνών του κάθε Συνεταιρισμού για τις διαπραγματεύσεις και διαχειριστικά για έντυμο, ειλικρή και ακριδή εκτέλεση των υποχρεώσεων πωλητών και αγοραστών. («Συνεταιριστής» 1937 σ. 50).

— Έ ν ω σ η Γ. Σ. Η σ ι τ ρ ώ ν. Δραστηριότητά της 1935 και 1936 («Συνεταιριστής» 1936 σ. 198). Εργασίες πιστωτικές, προμηθευτικές, πωλήσεων, αντιπροσώπευση ΑΤΕ, ασφάλειες κλπ.

— Έ ν ω σ η Η ε ζ ώ ν. Στοιχεία εργασιών της 1935) 36 βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 174.

— Έ ν ω σ η Η α γ γ α ί ο υ. Τα μέλη της από 8 το 1935 έγιναν 32 το 1936 με 2.000 συνεταίρους. Συνεταιριστικά κεφάλαια 200.000 δρχ.

Έκανε προμηθευτικές εργασίες ειδών πρώτης ανάγκης με τιμές κατώτερες του εμπορίου.

Χορήγησε μικροδάνεια για επείγουσες ανάγκες των Συνεταιρισμών.

Χορήγησε στους Συνεταιρισμούς γεωργικά εργαλεία και μηχανήματα δρχ. 70.000, σπάγγον 150.000 δρχ., σίτον για διατροφή 14.000 σκάδ., σπόρο κριθής 25.307 σκ. καθώς και καπνοτσούλια, έντυπα κ.λπ.

Ασφάλισε καπνά παραγωγών στο Ταμείο Γεωργ. Ασφαλειών αξίας 7.474.000 δρχ.

Ανέλαβε από την ΚΕΠΕΣ την προσυγκέντρωση σίτου.

Προπαγάνδισε την σκαλιστική καλλιέργεια.

Βοήθησε τους Συνεταιρισμούς στη λήψη των καλλιεργητικών δανείων ΑΤΕ.

Φρόντισε για διάφορα αγροτικά ζητήματα (διακομή γαιών Φιλίππων, Πανθρακικό Συνέδριο, κλπ.).

Περίσσειμματα Ισολογισμού 1936 δρχ. 83.802.

Δ) γής ο Π. Ευσταθιάδης, Επόπτης ο Αρ. Πάτρας. («Συνεταιριστής» 1937 σ. 51 κείμενο Σ. Σακελλαρίδη).

— Έ ν ω σ η Ρ ο δ ό π η ς. Για τις εργασίες 1936 της Ενώσεως (πιστωτικές, συγκεντρώσεως προϊόντων, προμηθευτικές, εξυπηρετήσεως λογιστικής των Συ-

νεταιρισμών, κλπ.) βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 85.

— Ένωσ η Φλωρίνης. Δραστηριότητα («Συνεταιριστής» 1936 σ. 200).

— Ένωσ εις Κρήτης. Βλ. για τα συνεταιριστικά της Κρήτης και στην έκδοση «Εισηγήσεις και Πρακτικά του Β' Παγκρητίου Γεωργοσυνεταιριστικού Συνεδρίου» Ρέθυμνο 1936. Για τη δραστηριότητα των Οικοποιητικών Ενώσεων Χανίων Κρήτης βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 200. Εξασφάλισαν στους οικοπαραγωγούς τιμές πολύ ανώτερες του εμπορίου. (Δίδονται στοιχεία για 1933-1935).

Ισολογισμοί Ενώσεων 1936. Στοιχεία για τις δραστηριότητές τους.

— Οικοπ. Συνεταιρισμών Σητείας, Οικοπ. Συνεταιρισμών Καστελλίου, Οικοπ. Συνεταιρισμών Κυδωνίας, Πιστωτικής Ν. Χανίων, Πιστ. Προμηθ. και Πωλήσεως Ν. Χανίων («Συνεταιριστής» 1937 σ. 119).

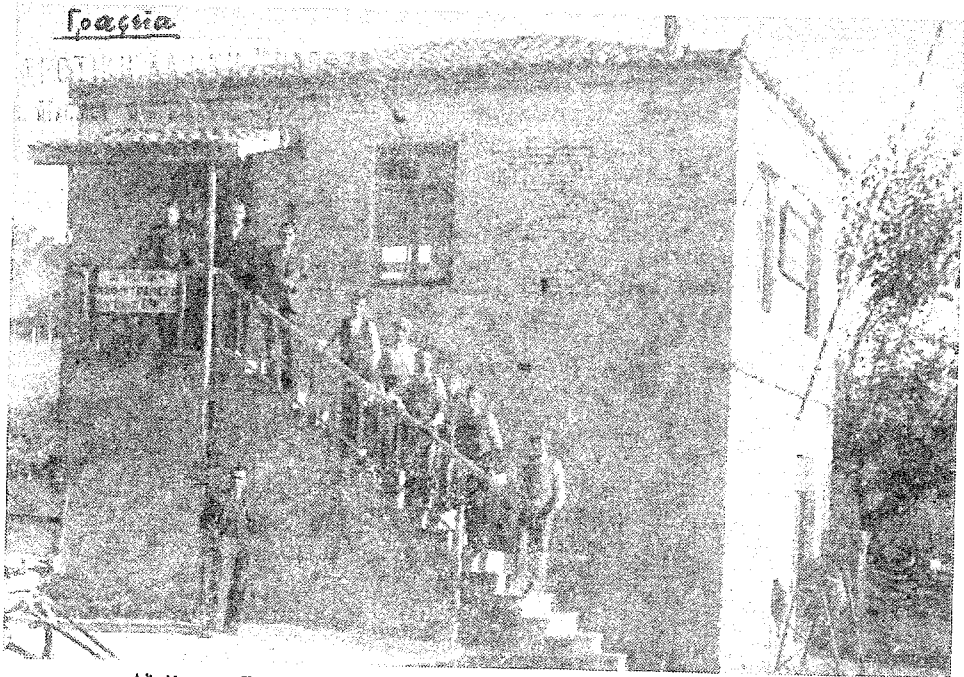
— Ομοσπονδίας Θεσσαλονίκης, Ενώσεων Αξισυπόλεως, Κιλκίς, Κατερίνης, Σερρών («Συνεταιριστής» 1937 σ. 120).

— Ενώσεων Πατρών, Αρηνοφυγαλείας, Τριφυλίας - Πυλίας, Κεντρικής Αγροτ. Τρ. Καλαμών, Αιτωλοακαρνανίας (Μεσολόγγι). Βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 136.

— Ενώσεων Αλεξανδρουπόλεως, Διδυμοτείχου - Ορρεσιιάδος, Δράμιας, Εάκθης, Λαγκαδά («Συνεταιριστής» 1937 σ. 152).

— Ενώσεων Βισυτίτης - Αιγίου, Λεχακίων, Ζακύνθου, Κιτροπ. Κρήτης, Πεζών Κρήτης («Συνεταιριστής» 1937 σ. 168).

— Ενώσεων Αλμυρού, Βόλου, Γιαννιτσών, Λαρίσης, Βερροίας («Συνεταιριστής» 1937 σ. 188).

Αξιόλογος Συνεταιρισμός Ν. Αγγιάλου: Συνεταιριστές και Γραφεία.

(Φωτογραφία αλευρομόλου βλ. τομ. Α' σ. 491)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'/Ι

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΑ ΔΡΑΣΗ

1. Η Πανελλήνιος Συννομοσπονδία Γ. Συνεταιρισμών

Το 1936 η Συννομοσπονδία είναι ελπιδοφόρα πραγματικότητα και κέντρο του Ελληνικού συνεργατισμού. Πέρα από τη φροντίδα της για τα τρέχοντα προβλήματα (γενικά καθώς και τοπικά των Ενώσεων), το κύριο βάρος δίνει στον μελετημένο συνεταιριστικό προγραμματισμό και στην προσπάθεια για εφαρμογή του.

Η Γενική Συνέλευση της Συννομοσπονδίας του Μαρτίου 1936 υπήρξε η πρώτη πανηγυρική της Γ.Σ., με πρόγραμμα και συμμετοχές, βασικές αποφάσεις. Αναλυτική περιγραφή της βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 61.

Για γνώση και τιμή του τότε συνεταιριστικού δυναμικού των κυριωτέρων Ενώσεων σημειώνουμε ότι στη ΓΣ πήραν μέρος οι επόμενες Ενώσεις με αντιπροσώπους τους ή παρατηρητές Διευθυντές:

- 1) Ομοσπονδία Θεσσαλονίκης (Ευρ. Τζουμέρτης).
- 2) Κιαιτερίνης (Γ. Τασσόπουλος, Μ. Ευστρατιάδης).
- 3) Χαλκιδικής (Α. Αθανασιάδης).
- 4) Γυαννιστών (Γ. Σαββίδης).
- 5) Βαρρσίας (Γρ. Μπέρας, Ι. Σινάρης).
- 7) Εάνθης (Αλ. Μπαλατζής, Β. Γιαντζής).
- 6) Κιλκίς (Γ. Ατματζίδης, Κ. Γραμματικόπουλος).
- 8) Σερρών (Α. Σταμπούλης, Χρ. Βακαλούδης).
- 9) Φλωρίνης (Α. Γυμνόπουλος, Μ. Χάσος).
- 10) Εορδαίας (Ανδρ. Σιθρόπουλος).
- 11) Ροδόπης (Χρ. Παπαδόπουλος).
- 12) Διδυμοτείχου (Συμ. Σίμογλου).
- 13) Αλεξανδρουπόλεως (Ε. Μικελόπουλος).
- 14) Φθιωτιδοφυκίδας (Χρ. Κρητικός, Ν. Γιαννέλος).
- 15) Λαρίσης (Κλ. Παπακωνσταντίνου, Μ. Γραμμενόπουλος).
- 16) Καρδίτσας (Δ. Κουκουρίκος, Β. Κοπρώτσος, Β. Κέστης).
- 17) Αξιούπολεως (Π. Ελευθεριάδης).
- 18) Λεγκαίων (Χρ. Κηπουρός, Α. Μπάστας).
- 19) Ιωαννίνων (Εμ. Μίστος, Θ. Καράμπελας).
- 20) Ολυμπίας (Α. Πρίνος, Ι. Δρακόπουλος).
- 21) Παργαλιάνων (Ε. Αναγνωστόπουλος, Π. Κριθαράς).
- 22) Κυροπαραγωγών Κρήτης (Μ. Γουναλάκης).
- 23) Πειζών (Κ. Καλειμεικουράκης).
- 24) Λαγκαδά (Σπ. Αντωνιάδης).
- 25) Πατρών (Ι. Δασκαλόπουλος).
- 26) Τριφυλλίας - Πυλίας (Ν. Δεληγιάννης).
- 27) Δράμας (Α. Γιαγκουνίδης, Α. Ευσταθόπουλος).
- 28) Καστοριάς (Ν. Μούζας).
- 29) Καβάλας (Αμν. Τσεκένης, Δ. Μακρόπουλος).
- 30) Κιάτου (Θ. Ανδρικόπουλος).

Μετά τη δήλωση του Προέδρου Αλ. Μπαλατζή ότι κωλύεται να προεδρεύσει

(είχε στο μεταξύ πολυτευθεί) και την απουσία του Αντιπροέδρου, η Γ.Σ. όρισε Πρόεδρό της τον Ν. Δεληγιάννη.

Στη Γ.Σ. ανακοινώθηκε η εγγραφή ως νέων μελών της Συνομοσπονδίας των Ενώσεων:

Κιτροπαραγωγών Κρήτης — Παραγωγικών Πεζών — Ιωαννίνων — Τράπεζα Καπνοπ. Αιτωλοακαρνανίας—Δαγκαδά—Οινοπ. Κυδωνίας — Αιτωλοακαρνανίας — Ζακύνθου — Θηβών — Παγγαίου — Ηρακλείου — Λεβαδείας Ασκήριδος.

(Μετά τη λήξη των εργασιών της Γ.Σ. εγγράφηκαν ως μέλη οι Ενώσεις Ήλιδος και Χανίων).

Τόση σημασία αποδιδόταν στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας από τη συνεταιριστική κίνηση, ώστε εκτός από τα μέλη της παρευρέθησαν στη Γ.Σ. ως παρατηρητές και 18 άλλες Ενώσεις (οι περισσότερες από τις οποίες έγιναν διαδοχικά μέλη της):

- Λέσβου (Πρ. Χατζηγεωστρατίου)
- Εδέσσης (Κ. Σακκαντάνης)
- Αιγιάλειας (Π. Παναγόπουλος, Α. Παπαγεωργίου)
- Ηρακλείου (Γ. Βιαιούχας)
- Τριτάλων (Κ. Σπούρτης)
- Λεβαδείας (Ι. Αφεντάκης)
- Κυπαρισσίας (Α. Καλιακούρας)
- Θηβών (Πρ. Βουδούρης)
- Ζακύνθου (Αντ. Καποδίστριας)
- Πυλίας (Ι. Μιλωνάς)
- Κορινθίας (Γ. Πρεδάρης)
- Αιτωλοακαρνανίας
- Χανίων (Γαβρ. Παπαδάκης)
- Χανίων Σουλτανίας (Γαβρ. Παπαδάκης)
- Οινοπ. Κυδωνίας (Α. Γεωργιάδης)
- Οινοπ. Καστελλίου Κισσάμου (Γ. Σουρής)
- Παναιτωλοακαρνανική (Θ. Κοτρώτσος)
- Ηλείας (Α. Μιατσαντώνης, Δ. Χρυστόπουλος)

Στις 27) 3) 1936 συζητήθηκαν τα εσωτερικά υπηρεσιακά θέματα.

Στην επίσημη συνεδρίαση της 28 Μαΐου 1936 παρέστησαν οι Υπουργοί Γεωργίας Α. Μπενάκης, Εθνικής Οικονομίας (τέως Γεωργίας) Π. Δεκάζος, οι Διοικητής και Υποδιοικητής της ΑΤΕ Ανδρ. Λαμπρόπουλος και Γ. Τριανάκης, ο Καθηγ. Αλ. Σβώλος, αρμόδια ανώτερα στελέχη Υ.Γ. και ΑΤΕ και άλλοι. (Η παράσταση τότε Υπουργών και Διοικητών Τραπεζών σε Γ.Σ. ήταν κάτι το πολύ αξιόλογο, τιμητικό και ουσιαστικό). Μίλησαν οι Υπουργοί και Διοικητές και ο Δ) ντής Θ. Τζωρτζάκης έκανε ιστορική αναδρομή (βλ. παρόμοια αναδρομή στο 1935 σ. 127).

Στη συνέχεια με εξααιρετικής διαρύτητας Εισήγηση (που στηριζόταν σε όλο το προηγούμενο υλικό της Επιτροπής Αμπελακίων και της ιστορικής Συσκεφώς των Ενώσεων του 1933) ανέλυσε τα γενικά συνεταιριστικά και αγροτικά θέματα και υπέδειξε τα μέτρα που έπρεπε να παρθούν. Για τα βασικά γενικά συνεταιριστικά και αγροτικά θέματα βλ. στα ειδικά Υποκεφάλαια του έτους. Για το ταπεινό αλλά ουσιαστικό έργο της εξυπηρέτησεως των υποθέσεων των Ενώσεων στα Υπουργεία - ΑΤΕ από την ολιγάριθμη υπηρεσία της Συνομοσπονδίας βλ. «Συνεται-

ριστής» 1936 σ. 65. Το απόσπασμα της Εισηγήσεως του Δ) ντού είναι το ακόλουθο για το θέμα αυτό:

«Η Συνομοσπονδία ιδρύθη από 34 Ενώσεις αριθμούσας 92.000 περίπου μέλη. Τὰ ἔσοδά της ἐξ εἰσφορῶν καὶ τόκων αὐτῶν ἀνήλθον εἰς δραχμάς 237.277,50 ἐξ ὧν ἐδαπανήθησαν κατὰ τὴν δεκάμηνον λειτουργίαν της περὶ τὰς 171.000 δραχμῶν.

Εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας της ἡ Συνομοσπονδία ἔσπευσε νὰ καταστήσῃ κατὰ πάντα τρόπον γνωστὸν εἰς τὰ μέλη της, ἰδίως δὲ διὰ τῆς ταχείας ἐνημερώσεώς των ἐπὶ τῆς πορείας τῶν ὑποθέσεων των, αἱ ὁποῖαι τῆς ἀντίθετον πρὸς διεκπεραιώσιν ἢ παρακολούθησιν, ὅτι εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου πρόθυμος καὶ διατεθειμένη νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ἐκ τοῦ καταστατικοῦ ἀπορρέουσαν τοιαύτην ὑποχρέωσιν.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ συγκεντρωτικὸν σύστημα τῆς διοικήσεώς μας, ὄχι μόνον τῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκονομικῆς, φέρει μέχρι τῶν Ἀθηνῶν πλήθος λεπτομερειακῶν ζητημάτων πρὸς ἐπίλυσιν. Ταῦτα λόγῳ τοῦ πλήθους των χρονίζουσι καὶ χρειάζεται ἐιδικὴ μέριμνα διὰ νὰ λυθοῦν. Τὸ κακὸν αὐτὸ θίγον καὶ τὰς Ἐνώσεις ἔφερε πολλάκις τοὺς ἀντιπροσώπους των μέχρις Ἀθηνῶν καὶ ὑπέβαλλεν οὕτως αὐτοὺς εἰς δαπάνας χρόνου καὶ χρήματος εἰς βάρος τῶν ὀργανώσεων των. Ἡ Συνομοσπονδία προσεπάθησε, ἀναλαμβάνουσα αὐτὴ τὴν φροντίδα τῆς διεκπεραιώσεως ἐν Ἀθήναις τῶν ὑποθέσεων τῶν Ἐνώσεων, νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ κακὸν τοῦτο ἂν ὄχι ἐν τῷ συνόλῳ του, τουλάχιστον διὰ τὰ δευτερευούσης σημασίας ζητήματα, ὅπου ἡ παρουσία ἰδίων ἀντιπροσώπων δὲν ἦτο ἀπαραίτητος. Οὕτω ἐξοικονομῆται εἰς τὰ μέλη της μέρος τῶν δαπανῶν, εἰς τὰς ὁποίας πρὸς

τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπεβάλλοντο, καὶ ἀπῆλλασσε τοὺς διοικοῦντας τὰς Ἐνώσεις κόπων καὶ ἐπιζημίου ἀπωλείας χρόνου.

Ἡ ὑπηρεσία βέβαια αὕτη δὲν δύναται εὐχερῶς ν' ἀποτιμηθῇ εἰς χρήμα, τὸ πλῆθος ὅμως τῶν ἀνατιθεμένων εἰς αὐτὴν ὑποθέσεων, αἱ ὁποῖαι καθ' ἡμέραν αὐξάνουσι καὶ γίνονται ποικιλώτεροι, μαρτυρεῖ ὅτι ἡ λειτουργία ἑνὸς τοιούτου κεντρικοῦ γραφείου τῶν συνεταιρισμῶν εἶναι καὶ ἐκ μόνου τοῦ λόγου τούτου ἀπαραίτητος καὶ ἐπωφελής.

Τὴν σημασίαν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς ἐκτιμῶν ὁ μακαρίτης Μαλοῦχος ἐπέμεινε κατὰ τὰς συζητήσεις τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τῆς Συνομοσπονδίας ἐν Ἀθήναις τὸ 1926, ἵνα αὕτη τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σκοπῶν τῆς κορυφαίας ὀργανώσεως, οἶονεὶ καὶ ὡς διαμαρτυρία διὰ τὴν τυραννίαν τοῦ ἐπαχθοῦς συγκεντρωτισμοῦ, πού τόσο βασανίζει τὴν ἐπαρχίαν. Καὶ ἡ γνώμη του ἐπεκράτησε. Εἰς τὸ Καταστατικὸν τῆς Συνομοσπονδίας κατετάγη ὁ εἰδικὸς αὐτὸς σκοπὸς δευτερος κατὰ σειράν.

Ἡ Συνομοσπονδία δὲν ἠρνήθη τὰς ὑπηρεσίας της καὶ εἰς τὰς ἐκτὸς αὐτῆς Ἐνώσεις. Ἡ συναίσθησις τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας ἐπέβαλλε τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ ποῖον ἀπλόουστερον μέσον προπαγάνδας εἶχομεν διὰ τὴν χρησιμότητα τοῦ κορυφαίου ὀργανισμοῦ κατὰ τὰ πρῶτα βήματα αὐτοῦ;

Ἴσως εἰς τὴν πρόθυμον ταύτην ἐξυπηρέτησιν καὶ τῶν μὴ μελῶν τῆς Συνομοσπονδίας Ἐνώσεων ὀφείλεται ἡ προσχώρησις εἰς αὐτὴν ἐντὸς ἑνὸς ἔτους 12 Ἐνώσεων γεωργ. συνεταιρισμῶν...».

Τὸ ὅλο υλικὸ τῆς Γ.Σ. τοῦ 1936 (Εἰσηγήσεις, ἀποφάσεις) εἶναι ἐξαιρετικῆς ἐπιστημονικῆς καὶ ὀργανωτικῆς ἀξίας ἀφοῦ πρόκειται γιὰ τὴν σχεδὸν πρώτην ἀξιόλογον συνθετικὴν ἐμφάνισιν ὡς πρόγραμμα καὶ κατευθύνσεις - ἐπιδιώξεις τόσο ἐσωτερικῶς γιὰ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν ὅσο καὶ ἐξωτερικῶς πρὸς Κράτος - Α.Τ.Ε. Ἀναφέρεται στα θεμελιώδη θέματα:

- Εξασφάλιση και βελτίωση της θέσεως των συνεταιριστικών υπαλλήλων.
- Οργάνωση και τρόπος άσκησης της Εποπτείας της ΑΤΕ επί των συνεταιρισμών.
- Οργάνωση της συνεταιριστικής εκπαίδευσης.
- Οργάνωση της συνεταιριστικής στατιστικής.
- Χρησιμοποίηση των συνεταιριστικών οργανώσεων εις την άσκηση της αγροτικής πίστωσης και σχέσεις μεταξύ της ΑΤΕ και τούτων δια την συγκέντρωσιν των καταθέσεων.
- Οργάνωση των προμηθειών γεωργικών και οικιακών ειδών επί συνεταιριστικών βάσεων (βλ. αναδημοσίευση της αποφάσεως και στο «Συνεταιριστής» 1948 σ. 116).
- Συμμετοχή των συνεταιριστικών οργανώσεων εις τας ασφαλιστικές εργασίας ΑΤΕ (βλ. αναδημοσίευση της αποφάσεως Γ.Σ. και στο «Συνεταιριστής» 1948 σ. 117).
- Οργάνωση της συγκέντρωσεως του σίτου και χρησιμοποίηση των Ενώσεων. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 33 και 1948 σ. 116).

Ανάλυση των παραπάνω γίνεται στα ειδικά Υποκεφάλαια του έτους.

Η μελέτη του υλικού αυτού είναι πολύ χρήσιμη όχι μόνο για ιστορική ενημέρωση αλλά και για τις τωρινές γραμμές - επιδιώξεις (βλ. το υλικό συγκεντρωμένο στο «Συνεταιριστής» 1936 σ. 79 επόμεν. Στον τόμο αυτό βλ. στα διάφορα Υποκεφάλαια του 1936, κατά θέματα).

Σχετικά με τη Γεν. Συνέλευση του 1936 πρέπει να σημειώσουμε ακόμα ότι:

α) Εγκρίθηκε νέο τροποποιημένο καταστατικό της «Πανελληνίου Συνομοσπονδίας των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών» όπως μετονομάστηκε. Μεταξύ των άλλων τροποποιήσεων του είναι και ο αποκλεισμός των υπαλλήλων από το αξίωμα των αντιπροσώπων των Ενώσεων στη Συνομοσπονδία ώστε να εκλέγονται αντιπρόσωποι μόνον οι αρετοί (έγκριση με απόφ. Υ.Γ. 65609) 16.9.1936).

β) Έγινε διακοπή της συνεδριάσεως για αναγγελία του θανάτου του Ελ. Βενιζέλου και απόδοση τιμής στη μνήμη του.

γ) Έγινε εκλογή 2 νέων μελών του Δ.Σ. σε αντικατάσταση των παραιτηθέντων (λόγω συμμετοχής τους στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές) Αλ. Μπαλατζή και Χρ. Κώστογλου. Εκλέχτηκαν παμψηφεί οι Χρ. Παπαδόπουλος (Ροδόπης) και Αιμ. Τσεκίνης (Καβάλας). (Για τη σύγκληση του Δ.Σ. βλ. στη συνέχεια).

δ) Οι τελευταίες στιγμές της Γ.Σ. αφιερώθηκαν στη μνήμη των εκλιπόντων συνεταιριστών, για αναγνώριση των αγώνων τους για τη συνεταιριστική κίνηση. Ακόμα «υπό τής Πενικής Συνελεύσεως εξεφράσθη ή ευχή να στηθή εις τὸ Κεντρικόν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ή προταμή τοῦ ἀειμνήστου Σ. Ίασημῆ εἰς ἐνδειξιν ἀναγνωρίσεως τοῦ συνεταιριστικοῦ τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἀγώνων τοῦ (*) διὰ τὴν ἔδρα τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς εἰς τὴν χώραν μας» («Συνεταιριστής» 1936 σ. 88).

Ακόμα για τις εργασίες της Συνομοσπονδίας κατά το 1936 πρέπει να σημειωθῆ ότι το Δ.Σ. της στη συνεδριάσή του 1) 12) 1936 ασχολήθηκε (μεταξύ των άλλων) σχετικά:

α) Με εγγραφή ως νέων μελών των Ενώσεων: Ομιοπ. Καστελίου - Κισσάμου,

(*) Ανεκπλήρωτη υποχρέωση της ΑΤΕ και της συνεταιριστικής κινήσεως και όχι μόνο για τον Σ. Ίασημῆ αλλά και για τους Θ. Τζωρτζάκη και άλλους πρωτεργάτες τοπικά και πανελλήνια.

Οινοπ. Σητείας, Γ.Σ. Αιγιαλείας. Σύνολο μελών 51.

β) Με το θέμα ρύθμιση αγροτικών χρεών. Ζητεί υπαγωγή και των χρεών προς συνεταιρισμούς και των συνεταιρισμών προς τρίτους (πλην ΑΤΕ).

γ) Με το ζήτημα του συλλογικού δανεισμού. Προσπάθεια για προώθηση του θέματος.

δ) Με τη θέση των συνεταιριστικών υπαλλήλων. Εγκύκλιος 2155) 35) 1936 προς Ενώσεις για λήψη αποφάσεων συμμετοχής των Ενώσεων στα Ταμεία Προνοίας ώστε να υποβληθεί στο Υπουργείο Εργασίας για έγκριση.

ε) Με την εκλογή του Θ. Τζωρτζάκη ως εκπροσώπου της Συνομοσπονδίας στο Γνωμοδοτικό Συνεταιριστικό Συμβούλιο της ΑΤΕ («Συνεταιριστής 1936 σ. 196).

Έσοδα - έξοδα της Συνομοσπονδίας κατά το 1936.

Τη νοικοκυρεμένη διαχείριση των μικρών εσόδων της Συνομοσπονδίας δείχνει ο απολογισμός που κοινοποιήθηκε στις Ενώσεις με την εγκ. 30) 13.8.1936 (για Α' εξάμηνο 1936). Για όλο το έτος βλ. έκθεση Επιθεωρητού Ι. Παπαχριστοπούλου «Συνεταιριστής» 1937 σελ. 46.

Το σύνολο του προϋπολογισμού 1936 που εγκρίθηκε ήταν:

Έσοδα 438.026 δρχ.

Έξοδα 425.697 δρχ. (από τα οποία Διοικήσεως δρχ. 68.850, Διευθύνσεως και προσωπικού 237.000, Συντήρηση Γραφείων 75.000, Έξοδα κινήσεως 20.000, Έξοδα εγκαταστάσεως 18.00, Ειδικά 6.847. (Ανάλυση βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σελ. 62. Απολογισμός έτους 1936 βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σελ. 46).

Στατιστικά στοιχεία των μελών της Συνομοσπονδίας.

Με την φροντίδα Αριστ. Κλήμη και με βάση τους Ισολογισμούς 31.12.1935, έγινε καταγραφή στοιχείων των Ενώσεων μελών της Συνομοσπονδίας κατά το τέλος του 1936 και δημοσιεύτηκε στο «Συνεταιριστής» 1937 σ. 26-27.

Νεώτερη συνθετική εργασία που περιλαμβάνει συγκριτικά στοιχεία των ετών 1934, 1935, 1936 (για τα μέλη της τέλους 1937) έγινε από τον ίδιο, δημοσιεύτηκε στο «Συνεταιριστής» 1938 σ. 10 επ. και εκδόθηκε και σε ιδιαίτερο τεύχος της Συνομοσπονδίας ως υπ' αριθ. 3 έκδοσή της.

Τα συγκεντρωτικά στοιχεία για τις 49 Ενώσεις είναι τα εξής (σε μερικές Ενώσεις όπου τα στοιχεία δεν είναι πλήρη τέθηκε αστερίσκος) που δείχνουν πρόοδο:

	1934	1935	1936
Συνεταιρισμοί μέλη των Ενώσεων	1.673	1.890	1.963
Μέλη των Συνεταιρισμών	110.201	122.906	127.102
Αξία μερίδος Ενώσεων (διαφέρει από δρχ. 2.000 μέχρι 20.000)			
Αριθμός μερίδων των Ενώσεων	3.388	3.897	4.300
Δηλωθέντα συνετ. κεφάλαια (μερίδες) χιλ. δρχ.	18.065	21.843	22.499
Καταβληθέντα συνετ. κεφάλ. (μερίδες) χιλ. δρχ.	12.765	17.418	18.746
Τακτικό αποθεματικό χιλ. δρχ.	2.826	3.230	3.598
Έκτακτο αποθεματικό χιλ. δρχ.	10.759	13.949	15.978
Λοιπά αποθεματικά χιλ. δρχ.	1.040	1.575	4.116
Κέρδη προς διακανονισμόν χιλ. δρχ.	8.146	4.070	2.653
Ζημιές προς διακανονισμόν χιλ. δρχ.	534	1.310	799

Αναλυτική συγκριτική μελέτη Αριστ. Κλήμη επί των παραπάνω στοιχείων (και άλλων όπως συμπληρώθηκαν) βλ. στο «Συνεταιριστής» 1938 σ. 71-76.

Συνθετική έκθεση για τη συγκρότηση και δραστηριότητα κατά το 1936.

Λεπτομέρειες βλ. στην έκθεση του Επιθεωρητή Ι. Παπαχριστοπούλου σχετική με τα μέλη, σύνθεση Δ.Σ. και Εκτελεστικής Επιτροπής και συνεδριάσεις τους, Γενική Συνέλευση, θέματα, αποφάσεις τους, Προϋπολογισμό, Απολογισμό, κλπ. («Συνεταιριστής» 1937 σ. 46).

Σύνοψη Διοικητικού Συμβουλίου μετά τον Μάρτιο 1936 (όταν εξήλθαν ο Πρόεδρος Αλέξ. Μπαλτατζής και ο ΔΣ Χρ. Κώστογλου, αντικατασταθέντες υπό των Χρ. Παπαδοπούλου και Αχιμ. Τσεκίνη).

1. Δημ. Κουκουρίκος Πρόεδρος (Καρδίτσας)
2. Γεώργιος Μαυρουδής, Αντιπρόεδρος (Θεσσαλονίκης)
3. Κλ. Παπαϊκονόμου (Λαρίσης)
4. Χρ. Κρητικός (Λαμίας)
5. Αχιμ. Τσεκίνης (Καβάλας)
6. Ανδρ. Σιθρόπουλος (Εφοδαίας)
7. Αθαν. Αθανασιάδης (Χαλκιδικής)
8. Αλέξ. Πρίνος (Ολυμπίας)
9. Χρ. Παπαδόπουλος (Ροδόπης)

Στο τέλος του 1936 μέλη ήταν 51 Ενώσεις.

Π ρ ο σ ω π ι κ ό ν. Θ. Τζωρτζάκης Δ) ντής, Π. Χασαπόπουλος Προϊστάμενος, Βοηθεί α) Νικ. Οικονομόπουλος, β) Αριστ. Κλήμης, γ) Γ. Πανατζόπουλος.

Έ σ ο δ α - Έ ξ ο δ α. Πραγματοποιήθηκαν το 1936:

- Έσοδα δρχ. 516.324 επί προϋπολογ. δρχ. 438.026
- Έξοδα δρχ. 379.408 επί προϋπολογ. δρχ. 429.697

Εγκύκλιοι Συνομοσπονδίας κατά το 1936.

Χαρακτηριστικός για τις προσπάθειες της Συνομοσπονδίας με το ολιγάριθμο προσωπικό κατά το 1936 είναι ο πίνακας των 27 εγκυκλίων της του 1936 (που βρίσκονται στο Αρχείο μου) και αναφέρονται σε βασικά θέματα:

1. Εικοσαετία των Συνεταιρισμών. Πανηγυρικό Λεύκωμα «Πανελλήμιος Συνεταιριστική Επιθεώρησης» Μ. Μασχογιαννίδη.
2. Σχέδιο τροποποίησης του Καταστατικού της Συνομοσπονδίας.
3. Σύσκεψη για το Σιτικό 1936.
4. ΑΤΕ και είσπραξη τίτλων Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
5. Πρόσκληση Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας. Θέματα. Οδηγίες.
6. Συνεταιριστικές εκδρομές για γνωριμία και ενημέρωση.
7. Ενημέρωση για ψυχραιμία των καπνοπαραγωγών από μέτρα Τραπέζης Ελλάδος για μάρκα Γερμανίας. Ενίσχυση από ΑΤΕ.
8. Οργάνωση Ενώσεων για το Σιτικό 1936. Πρόγραμμα. Μέτρα.
9. Μεσολάβηση της Συνομοσπονδίας για εξεύρεση και μετακινήσεις καταλλήλων συνεταιριστικών υπαλλήλων.
10. Οδηγίες για τη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας.
11. Πρόσκληση για παρακολούθηση της Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας από τις Ενώσεις μη μέλη. Ενημέρωση για γενικά θέματα κλπ.

12. Απολογισμὸς διαχειρίσεως εσόδων και εξόδων Συνομοσπονδίας κατά το 1935.
13. Τρόπος ασκήσεως της αγροτικής πίστωσης. Πρακτόρευση ΑΤΕ από Ενώσεις.
14. Πανελλήνιο Καπνικό Συνέδριο. Θέματα προϊόντων στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας (καπνικό, βάμβακος) και αγροτικών χρεών.
15. Πολεμική Εμπορικών Οργανώσεων εναντίον ΑΤΕ για προμήθειες και πωλήσεις γεωργικών ειδών και προϊόντων. Αντίκρουση από Ενώσεις.
16. Αποστολή σχεδίου καταστατικού Ταμείου Πρόνοιας Προσωπικού Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων προκειμένου να ψηφισθεί στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας (συνημμένο το σχέδιο).
17. Διευκολύνσεις αντιπροσώπων στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας (εκπτώσεις εισιτηρίων μέχρι 50%).
18. Αποφάσεις της Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας για το Σιτικό. Μόνιμη Επιτροπή Σιτικών Ενώσεων.
19. Αποφάσεις για το Σταφιδικό. Ενέργειες.
20. Στοιχεία για άσκηση της αγροτικής πίστωσης. Πρακτόρευση ΑΤΕ υπό Ενώσεων.
21. Εκθέσεις πεπραγμένων και ισολογισμοί Ενώσεων.
22. Υποβολή της Εκθέσεως Θεσσαλονίκης από Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών.
23. Οι ενέργειες και αποφάσεις για το Σιτικό.
24. Κοινοποίηση των Πρακτικών της Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας.
25. Υποδείξεις Ενώσεων για νομοθεσία Συνεταιρισμών.
26. Τοπικά Συμβούλια ΑΤΕ για γνωμοδότηση επί χορηγήσεων.
27. Προμήθεια σπόρου σίτου από εξωτερικό.

Ανεπίτρεπτη δυσφημιστική ενέργεια Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και έντονη απάντηση - ανασκευή.

Ο Προπρύτανης του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ενδιαφερόμενος για την τοποθέτηση των γεωπόνων στις Οργανώσεις απευθύνει το 1914) 21.11.36 έγγραφον προς την Γενικήν Διοίκησιν Θράκης για να τους συνιστά στις Οργανώσεις. Και αυτό τονίζει ότι το κάνει

«διότι, ως γνωστόν Ὑμῖν, ὁ κυριώτερος λόγος εἶναι τὸ ὅτι ἐλάχιστοι τούτων ἔχουν ἐπι κεφαλῆς των εἰδικούς ἐπιστήμονας γεωπόνους (Πανεπιστημιακῆς μορφώσεως)... ἐφ' ὅσον δὲ οἱ Διευθύνται στεροῦνται

γνώσεων καὶ τῆς ἰκανότητος νὰ κατευθύνουν ταύτας πρὸς τοὺς ἐνδεειγμένους παραγωγικούς σκοπούς, εἶναι φυσικὸν ν' ἀσχολοῦνται μὲ τὴν πολιτικολογίαν καὶ τὰς συναφεῖς παρεκτροπὰς».

Για τις ανεπίτρεπτες αυτές εκφράσεις που απηχούσαν και το επιδακτυλικό κρατικό πνεύμα του 1935) 1936 κυρίως στη Β. Ελλάδα δόθηκε έντονη αναλυτική απάντηση από Συνομοσπονδία με το 2298) 15.12.36 έγγραφόν της στο Πανεπιστήμιο (υπάρχει στο αρχείο μου).

2. Κεντρικές οικονομικές συνεταιριστικές Οργανώσεις.

Βλ. τις εισηγήσεις - προσπάθειες για ίδρυση κεντρικών οικονομικών συνεταιριστικών Οργανώσεων για τις προμήθειες και ασφαλιστικές εργασίες και το σιτικό με συνεργασία ΑΤΕ (Υποκεφ. ΣΤ/1 και Η).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.

—Για τα διδύλια τα σχετικά με την αγροτική πίστη και την ΑΤΕ βλ. στο Υποκεφ. Ε. Για τη νομοθεσία της στο Υποκεφ. Β. Το όλο έργο στον ετήσιο Απολογισμό.

—Κατά το 1936 οι προσπάθειες του συνεταιρισμένου αγροτικού κόσμου, δια της Συνομοσπονδίας, για να οριοθετηθούν και να τεθούν σε σωστή βάση και να αναπτυχθούν οι σχέσεις ΑΤΕ—Συνεταιρισμών, ήταν συστηματικές και αρκετά καρποφόρες, μέσα στη δύσκολη τότε πραγματικότητα και τα δημιουργημένα μεγάλα αγροτικά χρέη από τη γεωργική κρίση.

Το 1936 πρέπει να διαιρεθεί και να μελετηθεί σε 2 τμήματα, στο προ και το μετά την 4η Αυγούστου.

Στην πρώτη περίοδο του 1936 πρέπει να σημειωθούν:

Α) Οι ενέργειες της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών για την άσκηση της αγροτικής πίστωσης ΑΤΕ μέσω των Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Έγινε τότε σύσταση και έναρξη εργασιών μιστής Επιτροπής για καθορισμό προϋποθέσεων και όρων. Το αυτό και για τη συγκέντρωση καταθέσεων (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 28).

Η σχετική ανακεφαλαιωτική εγκύκλιος της Συνομοσπονδίας στις Ενώσεις αριθ. 13)365) 1936. (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 55) είναι βασικό καθοδηγητικό κείμενο για το θέμα αυτό ακόμα και για σήμερα:

«...Σύμφωνα με τὸ συμπέρασμα τοῦτο καὶ ἐιδικώτερον αἱ ὑφιστάμεναι ὑποχρεώσεις εἰς βάρος τῶν καθ' ἕκαστον συνεταιρῶν ἐκ χρεῶν πρὸς τραπεζὰς, ιδιώτας κ.λπ.

Τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἐπὶ τῶν ὁποίων παρακαλοῦμεν ἵνα μᾶς ἀπαντήσῃ καὶ ἡ ὑμετέρα Ἐνωσις εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Κρίνεται κατ' ἀρχὴν ἱκανὴ ἡ ὑμετέρα ὀργάνωσις ν' ἀναλάβῃ αὐτὴ κατὰ πρωτοβουλίαν τὴν κατανομὴν μεταξὺ τῶν συνεταιρισμῶν μελῶν τῆς τοῦ συνολικῶς παρεχομένου εἰς αὐτὴν πρὸς τοῦτο δανείου ἐκ μέρους τῆς Τραπεζῆς.

2) Ποία εἶναι ἡ τεχνικὴ αὐτῆς ὀργάνωσις καὶ ἡ συγκρότησίς τῆς ἀπὸ ἀπόψεως ὑπαλλήλων.

3) Ὑφίσταται στενὴ ἐπαφὴ μεταξὺ τῆς ὑμετέρας Ἐνώσεως καὶ τῶν Συνεταιρισμῶν αὐτῆς καὶ μέχρι ποίου σημείου ἔχει μελετηθῆ παρ' ὑμῶν ἡ γεωργοοικονομικὴ θέσις τῆς περιφερείας σας

4) Ἡ ὑμετέρα Ἐνωσις θὰ ὀρίζῃ ἡ ἴδια ἀπ' εὐθείας εἰς ἕκαστον συνεταιρισμὸν τὸ ἀνήκον εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ποσὸν δανείου, χρησιμοποιοῦσα τὸν συνεταιρισμὸν ὡς γνωμοδοτικὸν ὄργανον καὶ ἐγγυητὴν, ἢ θὰ περιορισθῇ μόνον εἰς τὴν μεταξὺ τῶν συνεταιρισμῶν τῆς διανομὴν τοῦ δανείου ἀφίνουσα εἰς αὐτοὺς τὴν μεταξὺ τῶν μελῶν τῶν κατανομὴν.

5) Μήπως ἡ Ἐνωσις προτιμᾷ ν' ἀκολουθήσῃ μικτὸν σύστημα, δηλαδὴ ἄλλους μὲν συνεταιρισμοὺς τῆς νὰ δανείζῃ ἀπ' εὐθείας συνολικῶς, εἰς ἄλλους δὲ νὰ δανείζῃ ἕνα ἕκαστον συνεταιρισμὸν χωριστὰ καὶ τότε πόσοι ἐκ τῶν συνεταιρισμῶν τῆς κρίνονται ἱκανοὶ ν' ἀναλάβουσιν μόνοι τῶν τὴν διανομὴν τῶν δανείων.

6) Ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ προληπτικὴ

έποπτική άρμοδιότης τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ὀργανώσεων διὰ τὸν καλὸν χειρισμὸν τῆς πίστεως· καὶ ποία ἢ αὐτὴ ἀρμοδιότης τῶν Ἐνώσεων ἐπὶ τῶν συνεταιρισμῶν των, ὅταν οἱ καταθέσαν τὰ δάνεια.

7) Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ Ἐνωσις δὲν κρίνει σκόπιμον ν' ἀναλάβῃ αὐτὴ κατὰ πρωτοβουλίαν τὸν δανεισμὸν δύναται νὰ προτείνῃ ἱκανοὺς συνεταιρισμοὺς τῆς, δυναμένους νὰ δανεισθοῦν ἀπ' εὐθείας καὶ δέχεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐκτὸς τῆς εὐθύνης ἐποπτείας αὐτῶν καὶ τὴν παροχὴν ἐγγυήσεως.

8) Ποία δαπάναι πρόσθετοι πρόκειται νὰ ἐπιβαρύνουν τὰς Ἐνώσεις ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῆς καὶ ἔναντι πόσης μειώσεως τοῦ σημερινοῦ ἐπιτοκίου δύναται αὐταὶ νὰ καλυφθοῦν. Ἡ ἐκ τῆς μειώσεως αὐτῆς ἐλάττωσις τῶν προσόδων τῆς Τραπεζῆς ἐξουδετεροῦται δι' ἀντιστοίχου μειώσεως τῶν δαπανῶν αὐτῆς πραγματοποιουμένης διὰ τοῦ συνολικοῦ δανεισμοῦ.

9) Εἶναι κατ' ἀρχὴν δυνατὴ ἡ συγκέντρωσις καταθέσεων εἰς τὰς συνεταιρικὰς ὀργανώσεις ὑπὸ τοὺς ἰσχύοντας σήμερον περιορισμοὺς τῶν ἐπιτοκίων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς συνεταιρι-

σμοὺς νὰ δώσουν εἰς τὰς καταθέσεις τὸν ἀνάλογον μὲ ἐκείνον τὸν ὅποιον πληρώνουν διὰ τὰ δάνεια τοῦ συνάπτουν καὶ μὲ τὴν κατωτέραν οικονομικὴν των δυναμὴν ἐν σχέσει μὲ τοὺς ἰσχυροὺς τραπεζιτικοὺς ὀργανισμοὺς, σύμφωνα δὲ μὲ τὴν ιδιότητα αὐτῶν ὡς καταναλωτῶν καὶ οὐχὶ ἐμπόρων τοῦ συγκεντρωμένου χρήματος.

10) Ἡ συγκέντρωσις τῶν καταθέσεων θὰ γίνεταί διὰ λογαριασμῶν τῶν συνεταιρισμῶν ἢ τῆς Τραπεζῆς.

11) Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν διὰ τῶν μέτρων ἢ Τράπεζα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐνισχύσῃ τὰς συνεταιρικὰς ὀργανώσεις εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν καταθέσεων.

12) Ποία τέλος ἡ σχέσις μεταξύ ὀργανώσεων καὶ Τραπεζῆς εἰς τὴν παράλληλον προσπάθειαν συγκεντρώσεως καταθέσεων.

Ἐπίσης μετὰ τῆς ἀπαντήσεώς σας παρακαλοῦμεν νὰ ἀποσταλοῦν τὰ ἐξῆς στοιχεῖα: «...δηλαδὴ πλήρη ἀπολογισμὸν τοῦ ἐκ μέρους τῶν Ὄργανώσεων ἀσκηθέντος πιστωτικοῦ ἔργου κατὰ τὸ σύστημα τῶν σχετικῶν ἀπολογιστικῶν στοιχείων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς...».

Β) Στὴ Γ.Σ. τοῦ 1936 τῆς Συναμοσπονδίας τὸν Μάρτιο 1936 ἐγένετο ἐιδικὴ μελετημένη εἰσήγησις (με βάση τις μέχρι τότε διαπιστώσεις καὶ τα ψηφίσματα τῶν Συσκέψεων τῶν Ἐνώσεων Γ. Συνεταιρισμῶν) καὶ διατυπώθηκαν ψηφίσματα ἰδιαίτερας σοβαρότητας καὶ σημασίας γιὰ τὸ ἔργο τῆς ΑΤΕ. Γιὰ τὸ συνεταιριστικὸ ἔργο τῆς ΑΤΕ κατὰ τὴν ἀσκῆσιν τῆς Ἐποπτείας βλ. στὸ ἐιδικὸ Ὑποκεφάλαιον Β'. Στὴ συνέχεια γίνεται ἐδῶ ἀναφορὰ μόνον στὸ πιστωτικὸ ἔργο τῆς ΑΤΕ καὶ στὶς καταθέσεις καὶ στὶς σχέσεις τῆς (στὸ ἔργο αὐτὸ) με τὶς Συνεταιριστικὰς Ὄργανώσεις. Σχετικὰ μετὰ τὸ θέμα «Χρησιμοποίησις τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων στὴν ἀσκῆσιν τῆς Αγροτικῆς Πίστεως καὶ σχέσεις μεταξύ συνεταιρικῶν ὀργανώσεων καὶ Τραπεζῆς γιὰ τὴν συγκέντρωσιν καταθέσεων», ὁ Θ. Τζωρτζάκης ἐκάνε ἀναλυτικὴν εἰσήγησιν στὴ Γ.Σ. τοῦ 1936 τῆς Συναμοσπονδίας (βλ. τὸ κείμενον «Συνεταιριστῆς» 1936 σελ. 72).

Στὴ συνέχεια (30.3.1936) κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ θέματος αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Γ. Σ. τῆς Συναμοσπονδίας:

«Ὁ κ. Τζωρτζάκης προτείνει α) ὅπως λησθετηθῇ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως τὸ ψήφισμα περὶ ἀγροτικῆς πίστεως τῆς Πανελληνίου Συσκέψεως τῶν Ἐνώσεων

Συνεταιρισμῶν τοῦ 1933... («Συνεταιριστῆς» 1933 φύλ. 2).

Σχετικῶς δὲ κ. Γερακάρης παρατηρεῖ ὅτι θὰ πρέπη ἐπίσης νὰ ἐπιδιωχθῇ καὶ ἡ

κατάργηση τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ τόκου τῶν καταθέσεων εἰς συνεταιρικούς ὄργανώσεις τοῦ ὁποίου εἶναι ἀπηλλαγμένοι αἱ Τράπεζαι διὰ τὰς παρ' αὐταῖς καταθέσεις.

(Διὰ τοῦ νόμου 5420 ἄρθρ. 7 § 2 ἀπαλλάσσονται παντὸς φόρου μόνον οἱ τόκοι τῶν καταθέσεων τῶν συνεταιρίων εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς των, ἐνῶ αἱ τῶν τρίτων εἰς αὐτοὺς φορολογοῦνται κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὰς ὑπὸ μορφήν ἀνωνύμου ἐταιρίας λειτουργούσας Τραπεζας, ὅπου οἱ τόκοι τῶν παρ' αὐταῖς καταθέσεων παρ' οἰωνδήποτε δὲν φορολογοῦνται).

Διεξάγεται μακρὰ συζήτησις καθ' ἣν ἔλαβον τὸν λόγον οἱ κ.κ. Χατζηευστρατίου, Κοτρῶτσος, Δασκαλόπουλος, Χάσος, Γραμματικόπουλος, Γιαγκουνίδης, Καράμπελας, Ἀθανασιάδης, Σουρῆς, Καλεμικιαράκης, Παπαϊκονόμου, Βακαλοῦδης, Σκούρης, Ἰλατζῆς, Παπα-

Στῆ Συνεδρίαση τῆς 1 Ἀπριλίου 1936 ἐγένε δεκτὸ το ἀκόλουθο ψήφισμα ἐπὶ τῆς αγροτικῆς πίστεως:

«Ἡ Συνέλευσις, ἀποφασίζει:

Α'. Παραδέχεται ὅπως τοῦ λοιποῦ οἱ συνεταιρισμοὶ θεωρηθῶν ὡς πραγματικοὶ συνεργάται τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ὡς διαλαμβάνει καὶ τὸ καταστατικὸν αὐτῆς, πρᾶγμα ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἄσκησιν τῆς αγροτικῆς πίστεως, ἵνα διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῶν καλῶς λειτουργούντων συνεταιρισμῶν τονωθῆ σὺν τῷ χρόνῳ μία πραγματικὴ συνεταιριστικὴ συνειδησις, ἣ ὁποία καὶ μόνη δύναται ν' ἀποτελέσῃ τὸ σταθερὸν βᾶθρον τῆς αγροτικῆς πίστεως.

Β'. Ἡ κατανομή τῶν δανείων μεταξὺ τῶν συνεταιρίων, ὡς ἔσωτερικὴ λειτουργία τοῦ συνεταιρισμοῦ ν' ἀφεθῆ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων αὐτοῦ, τῆς Τραπεζῆς περιοριζομένης νὰ κρίνῃ διὰ τῶν τοπικῶν συμβουλίων τὴν παρασχετέαν, ἐν συνόλῳ, πίστωσιν εἰς ἕνα ἕκαστον συνεταιρισμὸν.

Γ'. Νὰ συγκροτηθῶν τὰ τοπικὰ συμ-

δάκης, Τζουμέρτης, Ἀφεντάκης, Γερούλανος, Ἀντωνιάδης, Μακρόπουλος, Μικελόπουλος, Μπέρσο, Σαμαρόπουλος καὶ Παπαδάκης.

Δίδεται εἶτα ὁ λόγος εἰς τὸν Διευθυντὴ τῆς Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας τῆς ΑΤΕ κ. Σ. Πετρόπουλον ὅστις ἀναπτύσσει διεξοδικῶς τὸ ζήτημα τῶν μεσπροθέσμων καὶ μακροπροθέσμων δανείων, ἰδίως δὲ τῶν δανείων δι' ἀγορὰν ἀροτριῶντων ζώων, σημειοῖ τὰς δυσχερείας αἵτινες συναντῶνται ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ εἶδους τούτου τῆς πίστεως καὶ ἐκθέτει τὴν μέχρι τοῦδε συντελεσθεῖσαν βαθμιαίως ἐργασίαν.

Μεθ' ὃ δίδεται ὁ λόγος εἰς τὸν Διευθυντὴ τῆς Ὑπηρεσίας Ἀγροτικῆς Πίστεως τῆς ΑΤΕ κ. Κ. Τζωρτζόπουλον, ὅστις ἐπίσης ἀναπτύσσει τὴν ἀκολουθηθεῖσαν πολιτικὴν ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς βραχυπροθέσμου πίστεως...».

θούλια τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, τὰ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 26 τοῦ καταστατικοῦ αὐτῆς, τὸ ὁποῖον νὰ τροποποιηθῆ καταλλήλως, ὥστε οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν γεωργικῶν ἐπιμελητηρίων νὰ ὑποδεικνύωνται ἀπὸ τὰς ἐνδιαφερομένης ὀργανώσεις.

Δ'. Νὰ ἐπιδιωχθῆ μεθοδικῶς ἡ χρησιμοποίησις τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων ὡς πρακτορείων καὶ ἀντιπροσώπων τῆς Τραπεζῆς εἰς τὰ μικρότερα κέντρα, ἐπιταχυνομένης συγχρόνως τῆς ἰδρύσεως Ὑποκαταστημάτων τῆς Ἀγροτικῆς εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα. Διὰ τοῦ μέτρου τούτου θὰ διευκολυνθῆ ἡ συγκέντρωσις καταθέσεων εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν, ἥτις παρουσιάζει μεγίστην ἀσφάλειαν, δεδομένου ὅτι οἱ γεωργοὶ περιβάλλουν αὐτὴν διὰ στοργῆς καὶ οὐδέποτε ἐσκέφθησαν νὰ παραβῶν τὰς πρὸς τὴν Τράπεζαν ὑποχρεώσεις των.

Ε'. Τὰ δάνεια πρὸς συνεταιρισμοὺς ἀ-

νήκοντας εις ἑνώσεις νά χορηγοῦνται ὑποχρεωτικῶς μέσω τῶν οἰκειῶν ἑνώσεων καί νά καθορισθῇ κλίμαξ ἐπιτοκίων δι' ὅλας τὰς κατηγορίας τῶν δανείων κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ἐπιτόκια νά εἶναι μικρότερα διὰ τὰς ἑνώσεις αὐτῶν ἀναγνωριζομένου ὅτι ἡ ὑπὲρ τῶν Συνεταιρισμῶν μείωσις τοῦ ἐπιτοκίου εἶναι πιστοποιήσις τῶν ὑπηρεσιῶν των διὰ τὴν ἀσφαλεστέραν καί παραγωγικωτέραν τοποθέτησιν τῶν δανείων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπιβάλλεται ἡ δημιουργία εὐνοϊκωτέρων συνθηκῶν τόκου, ποσῶν καί τρόπου χορηγήσεως κατὰ τὸν δανεισμὸν τῶν συνεταιρισμένων γεωργῶν ἐν σχέσει πρὸς τοὺς μεμονωμένους.

ΣΤ'. Νά περιορισθῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ καλλιεργητικὰ δάνεια, προκειμένου περὶ τῶν αὐτοπροσώπως καλλιεργούντων μικροκαλλιεργητῶν καί νά δίδωνται κατὰ προτίμησιν δάνεια συντηρήσεως εἰς εἶδη πρώτης ἀνάγκης καί γεωργικὰ ἐφόδια διὰ τῶν ἑνώσεων Συνεταιρισμῶν, ἐνισχυομένων εἰδικῶς πρὸς τοῦτο, ἰδίᾳ εἰς τὰς περιφερείας ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ ἐμπορικὴ μονοκαλλιέργεια, ὠρισμένης παγίας πιστώσεως ἀναλόγως τῆς δυναμικότητος αὐτῶν. Ἡ χορήγησις τῶν ἐτήσιων δανείων δέον νά γίνεται ἐγκαιρῶς καί ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν καί ἀναγκῶν κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῶν ἀρμοδίων συνεταιρικῶν ὀργανώσεων καί τῶν τεχνικῶν τῆς Τραπεζῆς ὀργάνων. Εἰδικώτερον ἡ χορήγησις τῶν δανείων τῆς καπνοκαλλιέργειας ν' ἀρχίσῃ νά γίνεται ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς καλλιέργειας τῆς γῆς καί οὐχὶ τὴν ἐποχὴν τῆς φυτεύσεως τῶν καπνῶν.

Ζ'. Νά δοθῇ πολὺ μεγαλυτέρα ἔκτασις εἰς τὴν χορήγησιν δανείων βελτιώσεων μακροπροθέσμων καί μεσοπροθέσμων, κατὰ προτίμησιν διὰ τῶν γεωργι-

κῶν ὀργανώσεων, εἴτε ἐλευθέρων συνεταιρισμῶν, εἴτε συνεταιρισμῶν ἐγγείων βελτιώσεων. Προκειμένου περὶ ἔργων ὑδραυλικῶν, ἰδίᾳ δὲ διευθετήσεως χειμάρρων, δέον τὸ Κράτος νά καταβάλλῃ ἕνα μέγα μέρος τῶν ἐξόδων τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς τοῦτο. Πρὸς ἐξοικονόμησιν δὲ τῶν ἀναγκαίων κεφαλαίων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεσοπροθέσμου πίστεως ἐνδείκνυται ἵνα ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἐπιζητήσῃ νά συνεννοηθῇ μετὰ τῶν ἄλλων Τραπεζῶν καί ἀναλάβῃ διὰ λογαρισμῶν ὄλων τὴν χορήγησιν δανείων ἐπὶ πλασματικῶ ἐνεχύρω καπνοῦ.

Η'. Νά παύσῃ κάθε ἐξάρτησις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τὴν Ἑθνικὴν(*) καί ἡ ΑΤΕ ν' ἀποκτήσῃ ἴδιον προσωπικόν, ἔχον ἀνεπτυγμένην τὴν συνεταιριστικὴν συνειδησιν, τὰς ἀναγκαίας τεχνικὰς γνώσεις καί ἀγροτικὴν προδιάθεσιν. Νά παύσῃ ἐπίσης κάθε συμφηφισμὸς χρεῶν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς πρὸς δάνεια τῆς Ἀγροτικῆς, ἐπιστρεφομένων τῶν οὕτω παρανόμως ἐξοφληθέντων εἰς βάρους τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς.

Θ'. Ν' αὐξηθῶν τὰ κεφάλαια τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς διὰ τῆς παραχωρήσεως εἰς αὐτὴν μέρους τῶν καταθέσεων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, κληροδοτημάτων καί περιουσιῶν ἀνηλίκων, ὡς καί διὰ χρησιμοποίησεως μέρους τῶν καταθέσεων τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμειυτηρίων καί τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καί Δανείων. Ὅμοίως δέον νά θεσπισθῇ ἡ ὑποχρεωτικὴ κατάθεσις παρὰ τῇ Ἀγροτικῇ Τραπεζῇ ποσοστοῦ μέχρι 10% ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν λοιπῶν Τραπεζῶν, ἐγγυωμένου τοῦ Κράτους διὰ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν.

Ι'. Νά χρησιμοποιῶνται τὰ ἐσηματισμένα κεφάλαια τῶν Γεωργικῶν Τραπεζῶν τῶν Νέων Χωρῶν, ὡς καί αἱ ὑπὲρ

(*) Το μέρος τοῦτο του ψηφίσματος αναφέρεται εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν δὲν εἶχον εἰσέτι ἰδρυθῆ Ἰνστιτούτα τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς (το 1933).

αὐτῶν εἰσπραττόμεναι εἰσφοραὶ (**), διὰ κατασκευὴν ἀποθηκῶν συγκεντρώσεως τῶν προϊόντων καὶ ἰδία σιταποθηκῶν καὶ καπναποθηκῶν, καθὼς καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἄλλων κοινωφελῶν ἔργων.

Συμπληρωματικῶς ἡ Συνέλευσις ἀποφασίζει προσέτι καὶ τὰ ἑξῆς:

1) Νὰ συστηθῆ ὅτι πρέπει νὰ παύσῃ πλέον ἢ πρόσληψις ἔξωθεν ὑπαλλήλων ὑπὸ τῆς ΑΤΕ, εἰς ἀνωτέρας θέσεις καὶ ἄλλας κατωτέρας ἀκόμη, χρησιμοποιομένου μόνον τοῦ διαγωνισμοῦ, νὰ ἐφαρμοσθῆ αὐστηρὸς ἔλεγχος ἐπὶ τῶν γενομένων προσλήψεων πρὸς ἀποκατάστασιν πλήρους τάξεως εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς Τραπέζης καὶ περιορισμὸν τῶν ἐξόδων τῆς διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ περιττοῦ καθισταμένου διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν συνεταιρισμῶν προσωπικοῦ. Οὕτω θὰ καταστῆ σὺν τοῖς ἄλλοις δυνατὴ μείωσις τῶν ἐπιτοκίων.

2) Νὰ ζητηθῆ ἡ ἐπιτόκησις τοῦ εἰς βᾶρος τῶν συνεταιρισμένων εἰσπραττομένου ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ¼% τέλους ἐπὶ τῶν χορηγουμένων δανείων ὑπὲρ τῆς Ἐποπτείας Συνεταιρισμῶν.

3) Νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ αὔξησις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης δεδομένου ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε πείρα ἀπέδειξε πλήρη ὀριμότητα καὶ συναίσθησιν τῶν εὐθυνῶν Ἀγροτικὰ χρέη.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρόβλημα τῶν αγροτικῶν χρεῶν βλ. τὸ ψήφισμα τῆς Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν (28.3.1936) «Συνεταιριστής» 1936 σ. 87).

Ἡ Συνομοσπονδία ἔθεσε ὑπ' ὄψιν τῆς Κυβερνήσεως τὰ ψήφισματα περὶ ρυθμίσεως τῶν αγροτικῶν χρεῶν τόσο τῆς Γ. Συνελεύσεως τῆς, ὅσα καὶ τοῦ Β' Πανθρακικοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ Γ' Παγκρητίου Συνεδρίου καὶ υπέδειξε σὺν τῆς Ἐνώσεως νὰ προβοῦν σε παράλληλες ἐνέργειες («Συνεταιριστής» 1936 σ. 87, 88, 128, 129, 124, 178).

Ἡ Διοίκηση τῆς Α.Τ.Ε.

Με τὴν λήξιν τῶν εργασιῶν τῆς Γ.Σ. τοῦ 1936 τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρι-

αὐτῶν.

4) Νὰ ἐπιδιωχθῆ ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ἡ συστηματικὴ καὶ συνεχὴς διαπαιδαγωγίσις τῶν ὑπαλλήλων τῆς καὶ ἰδίως τῶν νεωτέρων περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς συμβολῆς τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς Τραπέζης, διὰ νὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ ἐδραίωσις τῆς πεποιθήσεως ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ εἶναι ἀπαραίτητοι συνεργάται τῆς Τραπέζης καὶ καταπολεμηθοῦν ριζικῶς προκαταλήψεις εἰς βᾶρος τῶν.

5) Νὰ ἐπιζητηθῆ ἡ ἄρσις τῶν ὕφισταμένων εἰς βᾶρος τῶν συνεταιρισμῶν περιορισμῶν τοῦ ἀνωτάτου ὀρίου τῶν παρ' αὐταῖς καταθέσεων, ν' ἀφεθῆ δὲ κοινὴ συνεργασία αὐτῶν καὶ Τραπέζης εἰς αὐτοὺς ἢ πρωτοβουλία ἐξασφαλίσεως μέρους τῶν ἀναγκαιούτων αὐτοῖς κεφαλαίων διὰ συγκεντρώσεως καταθέσεων, παρεχομένης πρὸς τοῦτο εἰς αὐτοὺς πάσης ἠθικῆς καὶ τεχνικῆς ἐνισχύσεως ὑπὸ τῆς Τραπέζης. Πέραν τούτου οἱ συνεταιρισμοὶ δέον ν' ἀποτελέσουν ὄργανα συγκεντρώσεως καταθέσεων διὰ λογαριασμῶν τῆς Τραπέζης, καὶ

6) Νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ τροποποίησις τοῦ ἄρθρ. 24 τοῦ καταστατικοῦ νόμου τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης μειουμένης τῆς θητείας τῶν παρὰ τῇ Διοικήσει αὐτῆς ἀντιπροσώπων τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων εἰς δύο ἔτη.

(«Συνεταιριστής» 1936, σ. 80).

(**) Βλ. γὰρ τὸ θέμα αὐτὸ τις συζητήσεις στὴν Λέσβου καὶ τὰ ἄρθρα τοῦ Αριστ. Κλήμη με τίτλο «Ἡ φωτεινὴ δημιουργία καὶ ἡ ἀσκοπὸς σπατάλη» («Δημοκράτης» 7.2.1936 καὶ 8.2.1936) καὶ «Δελτίον Γεωργ. Επιμελητηρίου» 1936.

αμών οι Ανδρ. Λαμπρόπουλος και Γ. Τρακάκης, Διοικητής και Υποδιοικητής της Αγροτικής Τράπεζης, διαβεβαιώνουν ότι η Αγροτική Τράπεζα θα είναι πάντοτε παρασπάτης και συνεργάτης των συνεταιρικών οργανώσεων εις τας προσπάθειάς των προς ευόδωσιν τού έργου αυτών και πραγματοποίησιν της μεγάλης των αποστολής.

Διάφορα θέματα ΑΤΕ και αγροτικής πίστωσης:

Σχετικώς με τα βασικά οργανωτικά της ΑΤΕ και την δραστηριότητά της στον πιστωτικό τομέα (ειδίως σχετικά με τους Συνεταιρισμούς) αξιολογία για σημείωση είναι και τα εξής: (προ του Α.Ν. 271/1936):

α) Μείωση των επιτοκίων χορηγήσεων ΑΤΕ προς Συνεταιρισμούς διότι «οι ύφιστάμενοι μέχρι τούδε όροι χορηγήσεων προς συνεταιρισμένους δέν ήσαν όσον ύφειλε εύνοϊκοί και άνάλογοι τών πλεονεκτημάτων τά όποτα παρουσιάζει διά τήν ΑΤΕ ή μέσωσ τών συνεταιρικών οργανώσεων χορήγησις».

Τα επιτόκια καλλιεργητικών:	Παλ. Χώρες	Νέες Χώρες
Προς Μειμονωμένους	9,5 %	Λόγω ειδικής
Προς Συνεταιρισμούς	8 %	φορολογίας
Προς Ενώσεις	7,5 %	μικρότερα
Λοιπά γύρω στο 8		κατά 2 %

(Βλ. αναλυτικά «Συνεταιριστής» 1936 σ. 95).

β) Εκπρόσωποι των Συνεταιρικών Οργανώσεων στο Δ.Σ. της ΑΤΕ εξελέγησαν από τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Ενώσεις) οι Θ. Τζωρτζάκης και Γ. Σαμαρόπουλος («Συνεταιριστής» 1936 σελ. 111).

γ) Μέλη του Γνωμοδοτικού Συνεταιριστικού Συμβουλίου της ΑΤΕ υποδείχθηκαν από τις Ενώσεις και διορίστηκαν από την ΑΤΕ οι Αλ. Σδώλος, Αρ. Σίδερης, Δ. Καλλιτσουνάκης και Σπ. Αντωνιάδης, («Συνεταιριστής» 1936 σελ. 111).

δ) Η ΑΤΕ λαμβάνει φιλοσυνεταιριστικά μέτρα στα δάνεια επί κοινού και γεωργικώ ενεχύρω καπνού και τη συγκέντρωση γεωργικών προϊόντων («Συνεταιριστής» 1936 σελ. 160).

ε) Στα δάνεια ΑΤΕ προς συνεταιρισμένους δέν θα χρειάζεται εγγυητής. Αρκεί η οπισθογράφηση του συνεταιρισμού («Συνεταιριστής» 1936 σελ. 161).

στ) Προμήθεια και διάθεση 30.000 αραβοσίτου από την ΑΤΕ λ)σιμώ Δημοσίου (για ορεινούς κλπ.), για διατροφή πληθυσμού και κτηνοτροφίας. Χρησιμοποίηση και Συνεταιρικών Οργανώσεων («Συνεταιριστής» 1936 σ. 176).

ζ) Συγκέντρωση και διάθεση σπόρου σίτου από ΑΤΕ λ)σιμώ Δημοσίου - ΚΕΠΕΣ. Τιμές. («Συνεταιριστής» 1936 σ. 176).

η) Η ΑΤΕ επεκτείνει τις ασφαλιστικές της εργασίες και σε νέους κλάδους. («Συνεταιριστής» 1936 σ. 37). Κατόπιν αιτήσεως της Συνομοσπονδίας, η ΑΤΕ επεκτείνει τις ασφαλιστικές της εργασίες στις μεταφορές ειδών των Συνεταιρικών Οργανώσεων («Συνεταιριστής» 1936 σ. 176).

θ) Συνεργασία της ΑΤΕ με τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις στα δάνεια μέσης και μακράς προθεσμίας. Με εγχ. ΑΤΕ 108) 1936 ορίζεται να μετέχει κατά τη διάθεση των πιστώσεων και εκπρόσωπος της Ενώσεως. Δι αιτήσεις των αγροτών να υποβάλωνται μέσω των Οργανώσεων. Δεκτή εγγύηση των Συνεταιρικών Οργανώσεων (Βλ. αναλυτικά «Συνεταιριστής» 1936 σ. 124).

ι) Το Δ.Σ. της ΑΤΕ έπειτα από σύμφωνο γνώμη της Κυβερνήσεως, έθεσε σε εφαρμογή το θεσμό των τοπικών συμβουλίων στα Υπ)τα για τη γνωμοδότηση

επί των πιστώσεων Συνεταιρισμών, Ενώσεων και παραγωγών. Η σύνθεση τους ήταν μικτή (ΑΤΕ, Κράτους, παραγωγών). Παρατηρήσεις για την καλλίτερη σύνθεσή τους. Βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 131.

— Για την πολεμική των εμπορών κατά της ΑΤΕ και των Συνεταιρισμών βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 58 και στο Υποκεφ. Β'.

— Δασική πίστις και δασικοί Συνεταιρισμοί: Η ΑΤΕ αποφασίζει το 1936 να περιλάβει στα ενδιαφέροντά της και την άσκηση της δασικής πίστης. Σχετικά εκδίδει την 235) 18.12.1936 εγκύκλιο της όπου αναφέρεται στο θέμα της εκμετάλλευσως του δασικού πλούτου και της υποστηρίξεως των ορεινών δασικών πληθυσμών. Τονίζει ιδιαίτερα την σημασία της οργανώσεως πάνω σε συνεταιριστικές βάσεις και δίδει λεπτομερείς οδηγίες για το όλο έργο. (Βλ. αναλυτικά τη δασική αυτή εγκύκλιο στο «Συνεταιριστής» 1937 σ. 13).

Αγροτική πίστις και ΑΤΕ (μετά την 4η Αυγούστου 1936)

Και ενώ αυτή ήταν η καλή εξέλιξη των συνεταιριστικών προτάσεων - διεκδικήσεων το α' εξάμηνον του 1936, ακολουθεί η μεταβολή της 4ης Αυγούστου 1936 με αλλαγή προσώπων, κατευθύνσεων, σκηηνικού. Με αρχή τον Α.Ν. 271) 1936 («Συνεταιριστής» 1936 σ. 175) άρχισαν να γίνονται ριζικές μεταβολές - επεμβάσεις.

α) 'Η θητεία τῶν μελῶν τῆς Διοικήσεως θεωρεῖται αὐτοδικαίως λήξασα.

β) Τὸ μέχρι τοῦδε 17μελὲς Διοικητικὸν Συμβούλιον περιορίζεται εἰς 9μελὲς συγκεκριμένον ἐκ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Α.Τ.Ε., τοῦ Ὑποδιοικητοῦ, τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, τοῦ καθηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τοῦ καθηγητοῦ τῆς Γεωργικῆς Οἰκονομίας καὶ Γεωργικῆς Λογιστικῆς τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς, ἐξ ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐξ ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῶν Γεωργ. Ἐπιμελητηρίων καὶ ἐξ ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πιστωτικῶν, προμηθευτικῶν, πωλήσεως καὶ παραγωγικῶν Συνεταιρισμῶν.

Δὲν δύνανται νὰ ἐκλεγοῦν Διοικητικοὶ Σύμβουλοι, οὐδὲ νὰ διορισθοῦν Διοικητῆς καὶ Ὑποδιοικητῆς οἱ μὴ ἔχοντες τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, οἱ διατελέσαντες βουλευταὶ ἢ γερουσιασταὶ ἢ μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς ΑΤΕ ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν Γεωργ. Ἐπιμελητηρίων καὶ Συνεταιρισμῶν ἢ Ἐνώσεων κατὰ τὴν προηγουμένην πενταετίαν, οἱ διατελέσαντες

σύμβουλοι ἢ ὑπάλληλοι ἄλλων Τραπεζῶν κατὰ τὴν προηγουμένην πενταετίαν, οἱ πτωχεύσαντες καὶ μὴ ἀποκατασταθέντες, οἱ μὴ ἐκπληρώσαντες τὰς πρὸς τὴν ΑΤΕ ὑποχρεώσεις των, οἱ ἔχοντες μειωμένα τὰ ἀστικά ἢ πολιτικά των δικαιώματα κ.λπ.

«Ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Συνεταιρισμῶν ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν Συνεταιρισμῶν κατὰ διαδικασίαν ἐν τῷ νόμῳ καθοριζομένην.

Δικαίωμα ὑποδείξεως ὑποψηφίων καὶ ψήφου ἔχουσι οἱ ὡς ἄνω Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί, οἱ ἰδρυθέντες δύο τουλάχιστον ἔτη πρὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν γίνεται ἡ πρόσκλησις πρὸς ἐκλογὴν, καὶ ἐφ' ὅσον οὗτοι τυγχάνουν πιστοῦχοι τῆς Α.Τ.Ε.

Ὡς ὑποψήφιοι δὲν δύνανται νὰ ὑποδειχθοῦν οὐδὲ νὰ ἐκλεγοῦν εἰμὴ οἱ ἀσκοῦντες ὡς κύριον ἐπάγγελμα τὴν γεωργίαν καὶ τυγχάνοντες μέλη Γεωργικοῦ Συνεταιρισμοῦ δύο ἔτη πρὸ τῆς ἐκλογῆς των, ἔχοντες δὲ ἐκπληρώσει πάσας τὰς ὑποχρεώσεις των πρὸς τὸν Συνεταιρισμὸν.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Γεωργικῶν Ἐπιμελητηρίων ἐκλέγεται κατὰ τρόπον ἀ-

νάλογον' πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τῶν Συνεταιρισμῶν.

γ) Ἡ θέσις τοῦ ὑπηρεσιακοῦ ἀνευ θητείας μονίμου ὑποδιοικητοῦ τῆς Α.

Τ.Ε. καταργεῖται, ἐφεξῆς δὲ διορίζεται ὑποδιοικητῆς ἐπὶ θητεία ἐξαετῆ καθ' ὄν καὶ ὁ Διοικητῆς τρόπον». («Συνεταιριστής» 1936 σ. 175, 200).

Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ παραπάνω κείμενο, πολλὰς διατάξεις τοῦ νέου νόμου τῆς δικτατορίας εἶναι φωτογραφικὰς καὶ σκοπὸν ἔχουν τὴν ἀπομάκρυνση τῶν ἐπιφανῶν συνεταιριστῶν ἀπὸ τοῦ Δ.Σ. τῆς ΑΤΕ καὶ γενικὰ τὴν ἀποφασιστικὴν μείωση τῆς συνεταιριστικῆς ἐπιρροῆς σ' αὐτή.

Κατόπιν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου με τὸν ὁποῖο καταργήθηκε ἡ θέση τοῦ μόνιμου (ἀνευ θητείας) υποδιοικητοῦ τῆς ΑΤΕ, ὁ Γ. Τρακάκης (*) ἀποχώρησε τῆς ὑπηρεσίας, διωρίσθηκε υποδιοικητῆς ἀπὸ τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιον ὁ Γεν. Γραμματέας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας Μπ. Αλιβιζάτος ποὺ οὐσιαστικὰ ἀνέλαβε τὴν Διοί-

(*) Ὁ Γεώργιος Τρακάκης (ποὺ ἐξειδιώθη ἀπὸ τὴν ΑΤΕ γιὰ προσωπικοὺς λόγους με τὴν ἐπικράτηση τῆς 4ης Αὐγούστου καὶ τοῦ νέου ἰσχυροῦ παράγοντα στα ἀγροτικὰ Μπ. Αλιβιζάτου) ἦταν ἡ ψυχὴ τῆς ΑΤΕ ἀπὸ τὸ 1929 ποὺ ἰδρύθηκε μέχρι τὸν παραπάνω νόμο 271)1936. Παρόλο ποὺ προερχόταν ἀπὸ τὴν ΕΤΕ καὶ εἶχε ἀντιδράσει στὶς προσπάθειες Ἀλ. Παπαναστασίου, Σωκρ. Ιασσεμίδη καὶ τῶν ἄλλων ποὺ ἀγωνίστηκαν γιὰ τὴν ἰδρυση τῆς ΑΤΕ, τοποθετήθηκε ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸ Ἐλ. Βενιζέλο ὡς μοναδικὸς Διευθυντῆς τῆς ΑΤΕ καὶ ἦταν οὐσιαστικὰ ἐκεῖνος ποὺ με τὸ αὐστηρὸ τοῦ πνεύμα, τὴν οἰκονομίαν, τὴν ἐργατικότητα καὶ τὸ παράδειγμα (ὄλα καὶ μέχρις υπερβολῆς, ὅπως διηγούνται τὰ παλαιὰ στελέχη τῆς ΑΤΕ) καὶ με τὴν ἀποφασιστικὴν τοῦ στάση καὶ ἐναντί τῆς ΕΤΕ ἀπὸ τὴν ὁποία προερχόταν, κατῴρθωσε νὰ ξεπεράσει ἡ νέα Τράπεζα τὰ πρῶτα δύσκολα χρόνια (ποὺ εἶχαν συμπέσει με τὴν μεγάλη οἰκονομικὴ - ἀγροτικὴ κρίση καὶ τὴ φοβερὴ φτώχεια τῆς ἐλληνικῆς υπαίθρου) καὶ νὰ ἐπιζήσει. Με τὴν καλύτερευση τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν ἀλλὰ κυρίως με τὴν ἰδρυση καὶ πίεση με ἐπιχειρήματα τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν, εἶχε δεχθεῖ καὶ συνέπραττε στὴν δρομολόγηση καὶ ἐφαρμογὴ με τῶν ποὺ ἦταν σύμφωνα με τὰ αἰτήματα τῶν Συνεταιρισμῶν σχετικὰ με τὶς σχέσεις τοὺς με τὴν ΑΤΕ καὶ τὴν καλύτερη οργάνωση τοῦ ἔργου τῆς (ὅπως φαίνεται ἀπὸ πολλὰ μέτρα τοῦ 1934, 1935, 1936 ποὺ ἔχουν δοθεῖ σὲ προηγούμενες σελίδες μας).

Ἡ παρακάτω δε ἐπιστολὴ τοῦ (ποὺ στάλθηκε στὶς 5.11.1954 στὸν Ἀριστ. Κλήμη κατὰ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ βιβλίου τοῦ «Ἱστορία τῆς ἰδρύσεως τῆς Αγροτικῆς Τραπεζῆς» καὶ ποὺ πρώτη φορὰ δίνεται στὴ δημοσιότητα) περιέχει πέρα ἀπὸ τὰ δικαιολογημένα παράπονα τῶν πρωταγωνιστῶν ποὺ παραμερίζονται καὶ στοιχεῖα καὶ πληροφορίες σχετικὰ με τὴν ὅλη ἀρνητικὴ στάση τοῦ κατὰ τὶς συζητήσεις γιὰ τὴν ἰδρυση τῆς ΑΤΕ καὶ γιὰ τὴν πολιτεία τοῦ κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια 1929-1936. Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

«Φίλε κ. Κλήμη,

Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἔλαβον καὶ ἐγὼ ἐνα ἀντίτυπον τοῦ Πρώτου βιβλίου τῆς Ἱστορίας τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν ὑπαλλήλων τῆς Α.Τ.Ε. Δὲν γνωρίζω ἐὰν ὁ Σύλλογος ἔσχε τὴν σκέψιν νὰ μὴ οὐδὲν στείλῃ τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐκδοσιν —διότι τὴν ἀρχικὴν τοιαύτην οὐδέποτε ἔλαβον— ἢ μοῦ τὴν στείλατε σεῖς καὶ δὲν ξεύρω ποῖον νὰ εὐχαριστήσω.

Τὸ ὅτι δὲν ἔλαβον τὴν ἀρχικὴν ἐκδοσιν ποτέ, δὲν εἶναι τί νέον, διότι ὅταν ὤργανώθη ὑπὸ τοῦ ἐν ζωῇ τότε Κ. Τζωρτζοπούλου τὸ Μνημόσυνον τοῦ μακαρίτου Γόντικα, οὐτε ἐκεῖνος με ἐκάλεσεν οὐτε ἄλλος τις, ἀδιαφόρως ἂν τόσους καὶ ἐκεῖνον εἶχον τόσον περιποιηθῆ καὶ περιθάλψῃ ὑπηρεσιακῶς.

Πάντως, ἐὰν σεῖς εἶχατε τὴν σκέψιν νὰ μοῦ τὸ στείλατε, ὀφείλω νὰ σᾶς εὐχαριστήσω θερμῶς, ὅπως θὰ τὸ κάμω

κηση της ΑΤΕ (παραιρησιμὸς τοῦ Διοικητοῦ Ἀνδρ. Λαμπροπούλου).

Ἀπὸ τα πρώτα μέτρα τῆς νέας καταστάσεως ἦσαν:

— Με Α.Ν. 350) 1936 ἡ ΑΤΕ αναλαμβάνει τὴ διαίκηση τοῦ Ταμείου Γεωργικῶν Ἀσφαλειῶν («Συνεταιριστής» 1936 σ. 201).

— Γίνεται μείωσις ἀπὸ 15.9.1936, τῶν επιτοκίων καλλιεργητικῶν δανείων.

Τὰ νέα επιτόκια

	Ἡ. Ἑλλάδα	Στις Ν. Χώρες
Πρὸς μεμονωμένους	8%	7%
Πρὸς συνεταιρισμένους	7%	5½%
Πρὸς Ἐνώσεις Συνεταιρισμῶν	6½%	5%

— Τοπικὰ συμβούλια Υπ) τῶν ΑΤΕ προβλέπονται καὶ με νόμ. Α.Ν. 271) 1936

καὶ πρὸς τὸν κ. Βουγιουκλῆν, ἐὰν ὁ Σύλλογος μοῦ τὸ ἔστειλε.

Ἐπειδὴ φαίνεται ὅτι ἀπὸ ὑμᾶς ἐγράφη τὸ βιβλίον αὐτό, ὀφείλω ἀκόμη νὰ σᾶς συγχαρῶ καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς συγκεντρώσεως τῶν κυριωτέρων στοιχείων ποῦ ἀφοροῦν τὴν ἱστορίαν τῆς ἰδρύσεως τῆς Τραπεζῆς καὶ διὰ τὴν ταξινόμησιν καὶ τὴν διατύπωσιν. Καὶ ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ ἄλλην συγγραφικὴν ἐργασίαν σᾶς ἔσχον τὴν αὐτὴν ἀγαθὴν ἐντύπωσιν, σᾶς συχαίρω διπλᾶ διὰ τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἃς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσω μίαν συμβουλήν, ἐὰν πρόκειται νὰ συνεχίσῃτε τὸ ἔργον αὐτό. Προσπαθήσατε εἰς τὴν σχετικὴν ἔρευνάν σας, πλὴν τῶν δημοσιεύσεων καὶ τῶν ἐκ τῶν πρακτικῶν παρεχομένων στοιχείων, νὰ ἴδῃτε καὶ ὅσους τυχὸν ἐπιζοῦν ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἔσχον μίαν συμμετοχὴν — σημαντικὴν καὶ ἐνεργόν— εἰς τὴν ἀρχικὴν συζήτησιν ἔρευνας τοῦ θέματος τούτου διὰ τὴν στερεωτέραν ἴδρυσιν καὶ δρᾶσιν τῆς Τραπεζῆς, καὶ εἰς τὴν θεμελίωσιν καὶ ὀργάνωσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνάπτυξίν της, ἐν μέσῳ μυρίων κινδύνων καὶ ἀντιξῶν ἐνεργειῶν. Θὰ ἀκούσητε πληροφορίας καὶ χαρακτηριστικὰς λεπτομερείας ποῦ θὰ σᾶς διαφωτίσουν, θὰ πλουτίσουν τὴν γνώσιν τῶν θεμάτων καὶ θὰ σᾶς ἐξηγηθοῦν πολλὰ ἀπόψεις ἐφ' ὧν φυσικὸν εἶναι νὰ μὴ ἔχετε διαφωτι-

σθῆ. Προσθέτω ταῦτα διότι σημειῶ ἐντύπωσιν ἐκ τοῦ πρώτου αὐτοῦ βιβλίου καθ' ἣν ἡ διατύπωσις καὶ αἱ κρίσεις σας διέπονται ἀπὸ ἀντικειμενικὸν πνεῦμα καὶ εἶναι συνεπῶς ἀδίκον νὰ μένετε ἀδιαφώτιστος ὡς πρὸς ἄλλα κύρια σημεία τοῦ ὅλου θέματος. Μία ἄλλη ἀποψις εἶναι ὅτι ἀπὸ δικαιολογημένον ἀπολύτως συναίσθημα εὐγνωμοσύνης σας ἢ πίστεώς σας πρὸς τὰς τότε ἀντιλήψεις καὶ γνώμας τοῦ μακαρίτου Ἰασεμίδη, εἰς τὴν σελίδα 87 τοῦ βιβλίου, ἐσχινάτε τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ ἀρθρογραφεῖτε. Καὶ περιπίπτετε εἰς ἀδίκους καὶ ἀστηρίκτους κρίσεις ἐπειδὴ ἀγνοεῖτε ἢ δὲν ἐνθυμεῖσθε καλὰ καὶ τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων.

Ἐν πρώτοις ὅταν γίνεται μία δημοσία συζήτησις ἐπὶ θέματος μάλιστα τόσον εὐρείας σημασίας καὶ ἐπιρροῆς ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν 63% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας καὶ ὑπάρχουν ἀτυχῶς βασικὰ ἀντιθέσεις γνώμων, δὲν εἶναι δυνατόν ἢ διαμάχη —διότι περὶ διαμάχης ἐπρόκειτο— νὰ γίνεταί με ἀνταλλαγὴν κομπλιμέντων καὶ καραμελῶν. Ἐγὼ προσωπικῶς καὶ με τὴν ἔγκρισιν ἀνωτέρων καὶ σαθαρωτέρων ἀκόμη ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης —ὄχι ἐνὸς ἢ δύο— ἔκαμα τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν γνώμων τῶν υποστηριζομένων τότε ἀπὸ τὸν μακαρίτην Ἰασεμίδη. Δὲν ζοῦν δυστυχῶς πλέον

με αντιπροσώπευση Κράτους, ΑΤΕ, Συνεταιρισμών, Επιμελητηρίων («Συνεταιριστής» 1936 σ. 176). Αλλά ο θεσμός δεν εφαρμόστηκε.

Το έργο της ΑΤΕ γενικά κατά το 1936.

Ισολογισμό ΑΤΕ τέλους 1936 βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 187.

Το όλο έργο της ΑΤΕ κατά το 1936 βλ. στον Απολογισμό της 1936. Περίληψη βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 128.

Σύνολο θραχυπροθέσμων καλλιεργητικών σε χιλ. δρχ.:

Τέλος 1935 υπήρχαν	884.484
Χορηγήθηκαν το 1936 σε μεμονωμένους	628.555
Χορηγήθηκαν το 1936 σε συνεταιρισμένους	882.905

Σύνολο

2.395.944

Ευσπράξεις 1936 σε χιλ. δρχ.

1.069.259

Υπόλοιπο τέλους 1936

1.326.685

Από τα παραπάνω ποσά χορηγήθηκαν μετρητοίς

1.187.073

Σε λιπάσματα, θείο, θ. χαλκό, σπόρους κλπ.

324.387

ούτε εκείνοι, ούτε ο Ίασεμίδης, και πιστεύω ότι εάν έζων τώρα θα με έδικαίωναν διά πολλοστήν φοράν έπειτα από τας περιπετείας συνεπειά προσώπων και περιστασιών δι' όν διήλθεν ή 'Αγροτική Τράπεζα και σώζεται.

Σας διέφυγε κατά την εργασίαν σας να ένθυμηθήτε ότι πρό 2 ή 3 έτων από τής έποχής ήν ίστορείτε, και ή νεότευκτος τότε 'Αγροτική Τράπεζα τής Βουλγαρίας, του διασήμου Σταμπολίσκη και ή νεαρά τοιαύτη τής Γιουγκοσλαβίας ίδρυθείσαι τότε και διανείμασαι τὰ κεφάλαιά των όχι παραγωγικώς, αλλά άπροσέκτως (διά να μη είπω άμελητήτως, άνεξελέγκτως κλπ.) εις τους άγρότας, δέν τὰ είδον έπιστρεφόμενα ούτε μετά δύο ή τρία έτη από τους δανεισθέντας και αί Τράπεζαι αυτά είχον καταρρέυση και διαλυθή, νέα δέ προσπάθειαι έγινοντο περί ίδρύσεως νέων Τραπεζών με νέα κεφάλαια πλην τούτων είχομεν πρό όφθαλμών τὸ κατάντημα των έκ τής Τουρκοκρατίας κληρονομηθεισών εις τήν έλευθέραν Έλλάδα Γεωργικῶν Τραπεζῶν Μακεδονίας και 'Ηπειρου, Νήσων του Αιγαίου, Κοινωφε-

λους Ταμείου Κρήτης κ.λπ., κ.λπ., όπου και αυτά είχον τοποθετήση κατά τον ίδιον περίπου τρόπον τὰ έκ φορολογίας και εισφορών προερχόμενα ισχνά κεφάλαιά των, δέν τὰ είχον ποτέ εισπράξει, και όμως οί άγαθώτατοι Διευθυνταί των και λοιποί υπεύθυνοι, υπελόγιζον κατ' έτος τόκους επί των από έτών καθυστερουμένων καταστασών έπισφαλών χορηγήσεων των, και περνούσαν τους ούτως υπολογιζόμενους τόκους επί χαμένων χορηγήσεων εις τὰ κέρδη τής Τραπεζής (οί άνόητοι) και εισέπραττον εις βάρος των τοιούτων κερδών και δικαιώματα!!! Και τήν τοιαύτην διαρπαγήν και άνοσιουργίαν τήν έσταμάτησα έγώ και τους ήξίωσα να έπιστρέψουν τὰ ούτω εισπραχθέντα δικαιώματα και να μεταφέρουν εις τας έπισφαλείς άπαιτήσεις τας χορηγήσεις των αυτών, και να μη έμπαίζουν τὸ Κράτος και τήν Κοινωνίαν.

Αυτά και άλλα χειρότερα, φίλτατε ήπειλείτο να πάθη ή νεαρά και υπό ίδρυσιν 'Αγροτική Τράπεζα όχι διότι οί άγρόται μας είναι κακόπιστοι, αλλά διότι όταν δέν υπάρχει σύστημα παραγωγικής τοποθε-

(Οι χορηγήσεις αφορούν κυρίως δημητριακά, σταφίδες, καπνά, κτηνοτροφικά, ελαιό, βαμβάκι).

Αξιοσημείωτο είναι ότι από τις χορηγήσεις μόνο 74.307 χιλ. δραχ. είναι στα νομικά πρόσωπα Συνεταιρισμών ή Ενώσεων με γραμμικά τους.

Κίνηση ενεχύρων:

Τέλος 1935	σε χιλ. δραχ.	587.764
Χορηγήθηκαν κυρίως επί καπνών το 1936		1.225.589
Εισπράχθηκαν		723.519
Υπόλοιπα τέλους 1936		1.089.841

Κίνηση μεσομακροπροθέσμων:

Υπόλοιπο τέλους 1935	σε χιλ. δραχ.	163.918
Χορηγήθηκαν το 1936		147.753
Συν τόκοι και έξοδα		11.506
Εισπράξεις 1936		53.342
Υπόλοιπο τέλους 1936		269.836

Δηλαδή παρουσιάζεται μεγάλη αύξηση στον τομέα αυτό κυρίως σε αρδευτικά, ζώα. Αναλυτικά στοιχεία βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 128, 144, 162, 178. Για συνεταιριστικές εγκαταστάσεις (ελαιουργείων, οινοποιείων, τυροκομείων κλπ.) τα πασαά είναι πολύ χαμηλά.

τή σε ως τῶν δανείων καὶ σύστημα ἐλέγχου, τῶν χειριζομένων, εἶναι μοιραῖον καὶ ἀναπόφευκτον νὰ γίνουιν ὑπερβασίαι καὶ νὰ ἀναληφθοῦν τὰ πολλὰ κεφάλαια καὶ εὐχερέστερον τὰ ὀλίγα.

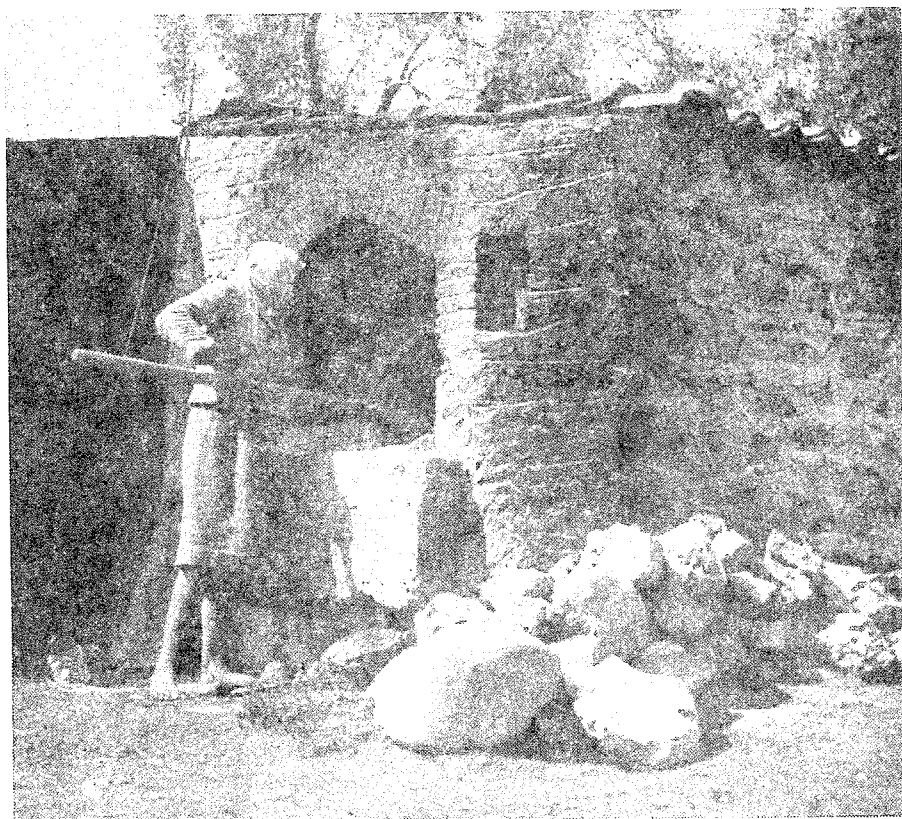
Περισσότερον παντὸς ἄλλου ἐγὼ συνεδεόμην μὲ τὸν ἀείμνηστον Παπαναστασίου καὶ οἰκογενειακῶς, ἀλλὰ τῶν πάντοτε τὸν σεβασμὸν μου πρὸς τὸν ἔντιμον πολιτικὸν ἄνδρα καὶ πολῦτιμον ἐπιστήμονα, μοιραίως ἀντετάχθην πολυλάκις εἰς Συνέδρια Γεωργικὰ εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ οὐδέποτε διακόψαμεν τὰς ἀγαθὰς σχέσεις. Καὶ ὅταν ἐψηφίσθην παμψηφεί ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ὀλόκληρον διὰ τὴν θέσιν τοῦ Μονίμου Ὑπηρεσι-

ακοῦ Ὑποδιοικητοῦ — ἦν ψῆφον δὲν ἐσεβάσθη ἢ ἐπικατάρτος Δικτατορία — ὁ Παπαναστασίου ἦλθε εἰς τὸ Γραφεῖόν μου μὲ συνεχάρη προσθέτων «Λίαν ἐπαξίως ἀγαπητέ μου ἐψηφίσθης».

Ὅμοίως ὁμολογίας ἔχω καὶ ἀπὸ τοῦς μακαρίτας Ἐλευθέριον Βενιζέλον καὶ ἐγγράφους καὶ ἀπὸ τὸν Γεώργ. Καφαντάρην καὶ τὸν ζῶντα ἤδη καὶ γράφοντα κ. Εὐελπίδην. Ἐάν ἔχετε τὴν ἔφεσιν νὰ διαφωτισθῆτε καὶ νὰ ἐμπλουτίσῃτε τὴν ἐμπειρίαν σας εὐχαρίστως θὰ σὰς δεχθῶ καὶ ἔνα καὶ δύο ἀπογεύματα εἰς τὸ σπῆτι μου (Δημ. Σούτσου 1 — Πλατεία Μαθίλη) Τηλέφωνον 664.161.

Μὲ ἀγάπην
ΓΕΩΡΓ. ΤΡΑΚΑΚΗΣ

Ἦρέπει ἀκόμα νὰ τονισθῆι ἐδῶ, ἡ ἀκοιμάτιστη θέση τοῦ Γ. Τρακάκη, ἀλλὰ βασικά του πρωθυπουργοῦ Ελ. Βενιζέλου (που ἀναγκαστικὰ ἀκολουθοῦσαν καὶ οἱ ὑπουργοὶ του κλπ.), ὁ ὁποῖος ἐκάλυπτε με τὴν υποστήριξή του ὅσους ἀντιστεκόταν σὲς κομματικὰς πιέσεις. Αὐτὸ προκύπτει καὶ ἀπὸ ἰδιόγραφη ἐπιστολή του πρωθυπουργοῦ Ελ. Βενιζέλου στον Γ. Τρακάκη ὅταν αὐτὸς πιεζόμενος ἀπὸ κομματικὸ πκράγοντα γιὰ «ρουσφέτι» το εἶχε ἀρνηθεῖ ρητὰ καὶ γιὰ διαμαρτυρία ὑπέβαλε τὴν παραίτησή του (βλ. Βιογραφικὸ Λεξικὸ Βοβολίνη ὅπου δημοσιεύεται ἐπιστολή του Ελ. Βενιζέλου στο λήμμα «Τρακάκης» που μου τὴν εἶχε δώσει ὁ Γ. Τρακάκης καὶ τὴν παραχώρησα ἀργότερα στο Λεξικό). (Φωτογραφία του βλ. στὴ σελ. 46/1198).

Κεφάλαια Συνεταιρικών Οργανώσεων σε δάνεια.

Χαρακτηριστικός της δυσπραγίας στην ύπαιθρο, της τελμάτωσης των κεφαλαίων των Συνεταιρισμών και το μικρόν ενδιαφέρον της ΑΤΕ που είχε αναλάβει βάσει του νόμου τη διαχείριση των εισπράξεων δανείων από κεφάλαια των συνεταιρισμών, είναι ο επόμενος πίνακας που δείχνει την κίνηση στην ΑΤΕ των απαιτήσεων συνεταιρικών οργανώσεων για είσπραξη:

Έτη	Παραδοθείσες αξίες για είσπραξη		Εισπράχθηκαν	
	Αριθμός	Ποσά (χιλ. δρχ.)	Αριθμός	Ποσά (χιλ. δρχ.)
1930	1.455	12.677	462	6.708
1931	12.222	31.026	1.030	4.280
1932	20.018	38.224	6.079	9.324
1933	33.406	81.383	9.239	12.157
1934	22.355	42.775	11.851	14.712
1935	29.738	54.354	17.048	22.890
1936	44.970	95.411	19.300	32.454
Σύνολο	164.164	355.850	65.009	102.525

Απομένουν προς είσπραξη στο τέλος 1936 (αφού επιστράφηκαν αγείσπρακτες 22.079 αξίες 72.657 χιλ. δρχ.) αξίες 77.076 χιλ. δρχ. 180.668.

ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ
(ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗ).

Βασικό θέμα που συζητήθηκε κατά τη Γ. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας κατά τις αρχές του 1936 ήταν η ανάμιξη των συνεταιρισμών στη γενική ή οικονομική πολιτική.

Σημειώνεται ότι στον κανονισμό εργασιών της ΑΤΕ 1936 (σελ. 23) διακηρυσσόταν ως αρχή ότι οι Συνεταιρισμοί δεν πρέπει ν' αναμιγνύονται εις επαγγελματικά ζητήματα. Σχετικά με το θέμα αυτό ο Θ. Τζωρτζάκης στην εισήγησή του στη Γ.Σ. του 1936 της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, λέει ότι: «τήν απάντησον επί της ορθότητος των απόψεων αυτών, τήν δίδει ή τελευταία πολεμική ένιων έμπορικῶν οργανώσεων κατά το προμηθευτικού έργου της Τραπεζής. Κατά τήν αντίληψιν αὐτήν θά πρέπει οί Συνεταιρισμοί νά μένουσιν με σταυρωμένα τὰ χέρια, ἐγὼ ἐν τῷ μεταξύ θά βλέπουσιν τὸ ἔργον των νά οπισθοδρομῇ. Παράδοξος ὁμολογούμενος αντίληψις, ἢ μάλλον κακῶς διατυπωμένη ἰδέα, ἂν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς διαβεβαιώσεις τῆς Τραπεζῆς εἰς τὰς διαμαρτυρίας μας, ὅτι δὲν ἐγγοεῖ νά ἐμποδίσῃ τήν ἀνάμιξιν τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὰ ἐπαγγελματικά ζητήματα, ἀλλ' εἰς τήν κομματικὴν πολιτικὴν. Ἀλλὰ τότε διατί νά μὴ χρησιμοποιήσῃ τὸ ἐπιστημονικώτατα καὶ πρακτικὰ διατυπούμενον σχετικὸν ψήφισμα τῆς Πανελ. Συσκέψεως τῶν Ἐνώσεων τοῦ 1933 («Συνεταιριστής» φύλ. 2, 1933 σ. 18). Θά πρέπει νά ζητηθῇ ἡ ἀπάλειψις τῆς διατάξεως ταύτης ἐκ τοῦ Κανονισμοῦ». («Συνεταιριστής», 1936, σελ. 72).

Σχετικά η Γ.Σ. αποφάσισε την 29.3.1936 τα εξής σχετικά με την ευρύτερη δραστηριότητα των Συνεταιρισμών στη δημόσια ζωή:

«1. Παραδέχεται ὅτι συνεταιριστικὴ πολιτικὴ εἶναι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἀσκοῦν οί συνεταιρισμοί ἐν τῇ συνεταιριστικῇ δράσει με κατεύθυνσιν τὴν ὀλοκλήρωσιν καὶ πραγμάτωσιν τῆς συνεταιριστικῆς οἰκονομίας.

Συνεπῶς περιέχει ἡ πολιτικὴ αὕτη τὰ ἐξῆς:

α) Συνεταιριστικὴν μὲν ὄψιν: Αὕτη συνίσταται εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐμβάθυνσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν δρᾶσιν τῶν συνεταιρισμῶν, φωτισμὸν καὶ δημιουργίαν συνειδήσεως τῶν μελῶν τῶν συνεταιρισμῶν, προπαγάνδαν περὶ τῶν σκοπῶν τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῶν κοινωνικοοικονομικῶν καρπῶν τῆς συνεταιριστικῆς οἰκονομίας, καθὼς καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἀπορροδῶν κοινωνικῶν, ἠθικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν ἀγαθῶν.

β) Συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν: Αὕτη ἔγκειται ὄχι μόνον εἰς τὴν ἴδρυσιν καὶ

τεχνικοοικονομικὴν ὀργάνωσιν συνεταιρισμῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἔμπνευσιν τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς τάξεως, τῆς εὐθύνης, τῆς εὐθείας συνεργασίας, καθὼς καὶ εἰς τὴν προσπάθειαν γενικεύσεως καὶ ἐλλόγου ρυθμίσεως τῶν σχέσεων τῶν συνεταιρισμῶν τοπικῶς κατὰ κλάδους ἐργασιῶν καὶ διεθνῶς.

γ) Συνεταιριστὴν πρᾶξιν. Αὕτη ἐκδηλοῦται διὰ συμπράξεως τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων μετὰ τῶν δημοσίων καὶ ἄλλων ὀμαδικῶν συμφερόντων ὀργανισμῶν, μετὰ τῶν ἐπέκτασιν τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος καὶ τῶν συνεταιριστικῶν ὀργάνων εἰς τὴν ἀνάληψιν κοινωφελῶν ἔργων καὶ εἰς τὴν διάτύπωσιν φορολογικῶν, δασμολογικῶν καὶ ἄλλων αἰτημάτων. Ἐν τούτῳ οί συνεταιρισμοί δρᾶσιν ὡς ὄργανα τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας καὶ οὐχὶ ὡς κομμα-

τικά στελέχη κόμματός τινος.

11. Συνιστά ίνα οί συνεταιρισμοί κληθούν εντός τών ώς άνω διαγραφόμενων όρίων και άναγνωρίζοντες μετά τών όρθοδόξων συνεταιριστών την άνεξαρτησίαν τής συνεταιριστικής δράσεως, άποφύγουν την άφ' έαυτών ανάμιξιν των εις την κομματικήν πολιτικήν, άποκρού-

σουν δέ και πάσαν προσπάθειαν έκ προβεβουλευμένης ένεργείας τών πολιτικών κομμάτων, ίνα τούς παρασύρουν εις την πολιτικήν διαπάλην.

Ή άρχή «οί συνεταιρισμοί διά τούς συνεταιρισμούς» συνοψίζει την δράσιν και τά όρια τής άναμίξεως τών συνεταιριστικών όργανώσεων εις την πολιτικήν».

Επίσης ζήτησε από την ΑΤΕ να απαλειφθεί από τον κανονισμό εργασιών της Τραπεζής η σχετική διάταξη, δια της οποίας δεν αναγνωρίζεται στους συνεταιρισμούς το ανήκον σ' αυτούς δικαίωμα αλλά και υποχρέωση να μεριμνούν περί των ενδιαφερόντων αυτούς ζητημάτων (ανάμιξη συνεταιρισμών εις επαγγελματικά ζητήματα). («Συνεταιριστής» 1936 σ. 72).

Το σιτικό και οι Συνεταιρισμοί

Αξιόλογες προτάσεις για νέες κατευθύνσεις στην πολιτική του σίτου με πρωτοβουλίες από τους παραγωγούς και τις οργανώσεις τους κάνει ο Γ. Σαμαρόπουλος («Συνεταιριστής» 1936 σ. 41). Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι εισηγείται τον περιορισμό της Κρατικής προστασίας και την χειραφέτηση των αγροτών - συνεταιριστικών οργανώσεων. «Τò δόγμα τής σημερινής κηδεμονίας δεν δύναται ν' άποτελέσει μόνιμον καθεστώς. Είναι δίκαιον ν' άναγνωρισθή παρ' όλων, ότι καιρός είχε και οί παραγωγοί ν' άντιμετωπίσουν τούς κινδύνους τής έμπορίας του προϊόντος έάν θέλουν γά μή στερηθούν και τών έξ αútης άγαθών...».

Επίσης βλ. κείμενο του Γ. Δαμηλάτη για τον όλο μηχανισμό («Συνεταιριστής» 1936 σ. 43).

Οι σιτικές Ενώσεις Συνεταιρισμών μελετούν το σιτικό και διατυπώνουν αποφάσεις και αιτήματα στην Κυβέρνηση. (βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 57).

Έτσι συνήλθαν στα Γραφεία της Συνομοσπονδίας σε Σύσκεψη 23 Ενώσεις για μελέτη του όλου ζητήματος της προστασίας και συγκεντρώσεως του σίτου και έπειτα από μελέτη κατέληξαν σε αποφάσεις - διεκδικήσεις.

Στη συνέχεια στη Γ. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας (Μάρτιος 1936) συζητήθηκε διεξοδικά το θέμα - αίτημα της αναθέσεως της συγκεντρώσεως του σίτου στις Ενώσεις και της μελλοντικής οργάνωσης της προστασίας της σιτοκαλλιέργειας. (βλ. εισηγήση Θ. Τζωρτζάκη «Συνεταιριστής» 1936 σ. 75). Κατά τη σχετική συζήτηση διατύπωσαν τις γνώμες τους οι Παμπούκας, Σαμαρόπουλος, Τζουμέρτης, Βακαλούδης, Χάσος, Κέστης, Γραμμενόπουλος, Γραμματικόπουλος, Σινάρης, Σκούρτης, Κουκουρίκος, Αντωνιάδης, Βελώνης και Χριστοδούλου.

Η Συνέλευση κατέληξε να ζητηθούν τα εξής αξιόλογα και διεκδικητικά:

«1) Όλοκληρωτική άνάθεσις του έργου τής συγκεντρώσεως του σίτου εις όλας τας Ένώσεις, άδιαφόρως έάν ή παραλαβή του σίτου γίνεται εις άποθήκην ή επί βαγονίου σιδηροδρόμου.

2) Κατά την παραλαβήν θά καταβάλλεται εις τούς παραδίδοντας προκαταβολή άντιπροσωπεύουσα τò μέγιστον μέρος τής αξίας του παραδιδόμενου σίτου,

τò υπόλοιπον δέ πρòς έξόφλησιν θά καταβάλλεται εις τούς δικαιούχους βραδύτερον, άμα ώς ή Κ.Ε.Π.Ε.Σ., παραλάβη τόν σίτον και άποτιμήση όριστικώς τούτον. (Σύστημα προσυγκεντρώσεως ή κοινής άποθηκείσεως).

3) Ή μεταφορά του συγκεντρωμένου σίτου, τόσοσ του παραλαμβάνομένου έν άποθήκη, όσον και του παραλαμβανού-

μένου εν βαγονίω, εις τούς λιμένας έξων ούτος διανέμεται εις τούς άλευροβιομηχάνους τών έκτός τών περιφερειών συγκεντρώσεως εύρισκομένων μύλων θά γίνεται μερίμνη τών Ένώσεων κατά τας οδηγίας τής Κ.Ε.Π.Ε.Σ.

4) Η παράδοσις πρός την Κ.Ε.Π.Ε.Σ. του σίτου θά γίνεται εις τὰ ώς άνω έπιλιμένα κέντρα, είτε άμέσως άπό του βαγονίου, εύθως άμα τή μεταφορά του, είτε εν άποθήκη εις τὸ έπιλιμένιον κέντρον, έφ' όσον ήθελε ζητηθῆ ύπό τής Κ.Ε.Π.Ε.Σ., ίνα αί Ένώσεις άποθηκέυσουν εκεί τόν μεταφερόμενον σίτον.

5) Η διαχείρισις του παραμένοντος εις τούς τόπους τής συγκεντρώσεως σίτου του προοριζομένου πρός διάθεσιν εις τούς έπιτοπίους μύλους και ή διάθεσις αυτού εις τούς μύλους τούτους θά γίνεται ύπό τών Ένώσεων κατά τας οδηγίας τής Κ.Ε.Π.Ε.Σ.

6) Επίσης ύπό τών Ένώσεων θά γίνεται ή διαχείρισις του προσωρινώς εις τὰ κέντρα τής συγκεντρώσεως άποθηκευομένου σίτου, του προοριζομένου δι' άλλαχού, μέχρις ότου καταστή δυνατή ή μεταφορά του, καθώς και ή μεταφορά αυτού εις τὰ έκάστοτε όριζόμενα ύπό τής Κ.Ε.Π.Ε.Σ., έπιλιμένα κέντρα.

7) Νά άνατεθῆ εις τας Σιτικές Ένώσεις Συνεταιρισμών ή άνέγερσις σιταποθηκών κατά τας οδηγίας τής Κ.Ε.Π.Ε.Σ., και ύπό την τεχνικήν καθοδήγησιν και οικονομικήν διαχείρισιν τής Α.Τ.Ε.

Για το σιτικό επακολούθησαν πολλές επαφές και ενέργειες. Τελικά αποφασίστηκε από το Κράτος να ανατεθεί το έργο της συγκεντρώσεως σε όλες τις Ένώσεις, αλλά κατά διάφορο βαθμό στην κάθε μία. («Συνεταιριστής» 1936 σ. 103).

«Απεφασίσθη δηλαδή όπως εις άλλας μὲν Ένώσεις άνατεθῆ μόνον τὸ έργον τής συγκεντρώσεως, και άποθηκέυσεως του σίτου επί τόπου εις άλλας δὲ έκτός του άνωτέρω και ή διάθεσις του σίτου εις τούς μύλους τής ένδοχώρας. Τέλος εις άλλας άνατίθεται ή ολοκληρωτική συγκέντρωσις, ήτοι συγκέντρω-

8) Ειδικώτερον οί άντιπρόσωποι τών εν τῇ Συνελεύσει Σιτικών Ένώσεων δηλοῦν ότι αὐται κηρύσσονται άλληλέγγυοι εν τῇ επιδιώξει τής άναθέσεως εις αὐτάς τής συγκεντρώσεως του σίτου και εἶναι διατεθειμένοι να ένισχύσουν τας άσθενεστέρας δι' όλων τών μέσων εις την έκτέλεσιν του έργου τής συγκεντρώσεως του σίτου, ώστε να μη άποκλεισθῆ τούτου ουδεμία Σιτική Ένωσις.

9) Νά επιδιωχθῆ ή άμειωσις άπό τουδε και πάλιν άναγνώρισις εις τας Ένώσεις του άνήκοντος εις αὐτάς δικαιώματος τής έκλογῆς άντιπροσώπων αὐτῶν εις την Κ.Ε.Π.Ε.Σ., καταργουμένου του σχετικού νόμου δι' ου άφηρέθη άπό αὐτάς τὸ δικαίωμα τούτο μέχρι του Ιουνίου του 1937. Επίσης να ζητηθῆ να μετέχουν οὔτοι εις την Διοικοῦσαν Έπιτροπὴν τής ΚΕΠΕΣ εις την όποιαν πράγματι άνήκουν αἱ ουσιαστικά άρμοδιότητες αὐτῆς.

10) Επίσης άπεφασίσθη ή σύστασις Έπιτροπῆς εκ τών κ.κ. Ν. Γιαννέλου, Β. Κέστη, Ί. Σινάρη, Μ. Ευστρατιάδη, Α. Αθανασιάδη, Χρ. Βακαλούδη και Χρ. Παπαδοπούλου, εις την όποιαν εν συνεργασίᾳ με την Συνομοσπονδίαν ανατίθεται να διαπραγματευθῆ, μετὰ τών άρμοδίων τὸ ζήτημα επί τῇ βάσει τών άνωτέρω διατυπωθεισῶν επιδιώξεων και να καταλήξη εις όριστικά συμφωνίας δυναμένη να συγκαλέσῃ και εις ειδικήν σύσκεψιν, έφ' όσον χρειασθῆ, τας ένδιαφερομένας Ένώσεις...». (Συνεταιριστής» 1936, σ. 82).

«...Η άσφάλισις του ύπό τής ΚΕΠΕΣ ή τών έντολοδόχων αὐτῆς Ένώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν και Γενικῶν

Ἀποθηκῶν συγκεντρουμένου σίτου, κατὰ τῶν κινδύνων πυρὸς καὶ κεραυνοῦ, ἀνατέθηκε στὴν Α.Τ.Ε., μὲ ἀσφάλιστρο 1½ο/οο γιὰ τὶς Ν. Χώρας καὶ 1ο/οο γιὰ

τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα.

Ἡ ἀσφαλιστέα ἀξία τοῦ σίτου ὠρίσθηκε σὲ δρχ. 7.30 κατ' ὄκᾶν. («Συνεταιριστής» 1936, σ. 147).

Το καπνικὸ πρόβλημα καὶ οἱ Συνεταιρισμοί

Ἡ Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν Μαρτίου 1936 ἀφού συζήτησε τὸ καπνικὸ πρόβλημα υιοθέτησε τὸ ψήφισμα τοῦ Ζ' Πανελληνίου Καπνοπαραγωγικοῦ Συνοδίου τῆς 28 - 29.1.1934.

Συμπληρωματικὰ ζητήθηκε ἀπὸ τὴν Συνέλευση τῆς Συνομοσπονδίας:

«1) Ὅπως ἀρθοῦν ἅπασαι αἱ προκύψασαι δυσχέρειαι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ συστήματος τῶν Ἑλληνο-Γερμανικῶν ἀνταλλαγῶν ἐγκυμονοῦσαι σοβαροτάτους κινδύνους διὰ τὴν νέαν καπνικὴν ἐσοδείαν.

2) Ὅπως διανεμηθοῦν τὸ ταχύτερον εἰς τοὺς καπνοπαραγωγούς τὰ προκύψαντα κέρδη τῶν κρατικῶν καπνῶν, συμφώνως τῷ σχετικῷ νόμῳ πρὸς τερματισμὸν τῆς ὑφισταμένης ἐκκρεμότητος ἢ τις κρατεῖ ἐν εὐλόγῳ ἀναστατώσει τὰς καπνοφόρους περιφερείας.

Για τὴν ἐξέλιξη τῶν καπνικῶν καὶ ἐν γένει ἐμπορικῶν σχέσεων Ἑλλάδας - Γερμανίας (σύστημα ἀνταλλαγῶν) καὶ τὴν μὴ προαγορὰν γερμανικῶν μάρκων ἀπὸ τὴν Τράπεζα Ἑλλάδος γιὰ τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα (καπνός, σαφίδα, οἶνοι, κλπ.) βλ. κείμενο Σ. Κανταρτζή «Συνεταιριστής» 1936 σ. 45.

Ἡ ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ζ' Καπνοπαραγωγικοῦ Συνοδίου ζητεῖ με ἐπιχειρήματα τὴ διανομὴ στους παραγωγούς τῶν κερδῶν ἀπὸ τὴν κρατικὴν συγκέντρωση καπνῶν 57 - 140 εκατ. δρχ. Εἰσφέρει τὴν κρατικὴν παρέμβαση ποὺ ἔχει ὠφέλειες γιὰ παραγωγούς καὶ καπνεργάτες. Διατυπώνει ἐπιχειρήματα ὑπὲρ κρατικῶν παρεμβάσεων. Κείμενο χαρακτηριστικὸ γιὰ τὶς τάσεις τῆς ἐποχῆς βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 146-147.

Για τὴν ὅλη καπνικὴ κίνηση 1935) 1936 βλ. καὶ στοιχεῖα τῆς Καπνεμπορικῆς Ὀμοσπονδίας («Συνεταιριστής» 1936 σ. 126).

Το σταφιδικὸ καὶ οἱ Συνεταιρισμοί

Τὸ ψήφισμα τῆς Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν (28.3.1936) γιὰ τὸ σταφιδικὸ εἶναι τὸ ἀκόλουθο: («Συνεταιριστής» 1936 σ. 84):

«Υιοθετεῖται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως τὸ οἰκείον ψήφισμα τῆς Συσκέψεως τοῦ 1933 συμπληρούμενον ὡς κάτωθι:

Α'. Ἀξιοῦται ἵνα κατὰ τὴν ρύθμισιν τῶν ἐν γένει σταφιδικῶν ζητημάτων αἱ ἐκάστοτε Κυβερνήσεις, ὅπως δὲν παραλείπουν νὰ κάμνουν προκειμένου περὶ μέτρων ἀφορῶντων ἄλλας κοινωνικὰς

3) Ὅπως πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἐπεξεργασμένων καπνῶν τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν ἐσοδείας 1930 καὶ παλαιότερων ἐπιτραπῆ ἢ καθ' ὑπέρβασιν δυναμικότητων εἰσαγωγῆς ξένων προϊόντων, καὶ

4) Ὅπως ἐνισχυθῆ ὁικονομικῶς τὸ Καπνολογικὸν Ἴνστιτούτον Δράμας πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ προκειμένου νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἐπιδιώξεων.

(«Συνεταιριστής» 1936, σ. 84)

τάξεις, προκαλοῦν καὶ ἀκούουν τὰς σχετικὰς γνώμας τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων, λαμβανομένου πάντοτε ὑπ' ὄψιν τοῦ βασικοῦ γεγονότος ὅτι οἱ συνεταιρισμένοι σταφιδοπαραγωγοὶ ἀντιπροσωπεύουν τὴν μεγάλην πλειονότητα τῆς ὅλης παραγωγῆς τοῦ προϊόντος καὶ εἶναι οἱ καλύτερον ὀργανωμένοι καὶ οἱ

άρμοδιότεροι να εκφέρουν υπεύθυνον συλλογικήν γνώμην τῆς παραγωγῆς ἐπὶ τῶν ἐνδιαφερόντων αὐτὴν οικονομικῶν ζητημάτων.

Β'. Ἀξιοῦται ὅπως ἡ ὅλη πολιτικὴ καὶ ἡ λειτουργία ἐν γένει τοῦ Σταφιδικοῦ Ὄργανισμοῦ στηρίζεται εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι ναὶ μὲν οὗτος ἀποτελεῖ ἀφ' ἑνὸς εἰδικὸν ἴδρυμα κοινῆς ὠφελείας περιβεβλημένον μὲ προνόμια ἐκ μέρους τοῦ Κράτους καὶ λειτουργοῦν, λόγω ἀκριθῶς τῶν προνομίων τούτων, μὲ συμμετοχὴν καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Κρατικῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου πρέπει νὰ θεωρεῖται ἐν τῇ οὐσίᾳ του ὡς γενικὴ καὶ ἀνωτάτη συνεταιρικὴ ὀργάνωσις τῶν σταφιδοπαραγωγῶν καὶ ὡς τοιαύτη κατ' οὐσίαν νὰ κανονίζῃ ἀναλόγως τὸ ἔργον καὶ τὰς σχέσεις τῆς.

Γ'. Ἀξιοῦται, ἐν συνεχείᾳ καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ὡς ἄνω ἀρχῆς, ὁ Σταφιδικὸς Ὄργανισμὸς νὰ ἀναλάβῃ τὸ ταχύτερον καὶ νὰ θέσῃ ἀπὸ τοῦδε εἰς ἐφαρμογὴν ὅσας συνεταιρικὰς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τοῦ ἤδη ὕφισταμένου καταστατικοῦ νόμου δὲν τοῦ ἀποκλείονται. Ἐπίσης καὶ τὴν οὐσιαστικὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ ἐν γένει ἐνίσχυσιν τῶν Ἐνώσεων καὶ Συνεταιρισμῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀπὸ κοινοῦ

συγκεντρώσεως, καλῆς συσκευασίας καὶ ἐξαγωγῆς τῆς σταφίδος τῶν μελῶν των.

Δ'. Ζητεῖται ὅπως τροποποιηθῇ τὸ ταχύτερον ὁ καταστατικὸς νόμος τοῦ Σταφιδικοῦ Ὄργανισμοῦ ὑπὸ συνεταιριστικὴν περὶ τοῦ ἔργου του ἀντίληψιν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐν τῷ Ὄργανισμῷ καὶ δι' αὐτοῦ ὀργανουμένη σταφιδοπαραγωγὴ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἄλλως τε τοῦ Κράτους νὰ δύναται, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐκλέγῃ ἐλευθέρως καὶ ἄνευ περιορισμῶν τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς γενικῆς ἐμπιστοσύνης τῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ διαθέτῃ ἐπίσης ἐλευθέρως καὶ ἄνευ περιορισμῶν τὰ ὀπωσθήποτε περιερχόμενα εἰς τὸν Ὄργανισμὸν προϊόντα σταφιδοπαραγωγῆς.

Ε'. Ἀξιοῦται τέλος ὅπως ἡ ὅλη σταφιδικὴ πολιτικὴ, τόσον τοῦ Κράτους ὅσον καὶ τοῦ Ὄργανισμοῦ, προσανατολισθῇ, διευκολύνῃ καὶ τεῖνῃ σταθερῶς πρὸς τὴν ταχύτεραν πραγματοποίησιν τῆς ἐν συνεταιρικῇ οἰκονομίᾳ ἐνιαίας διαχειρίσεως τοῦ προϊόντος, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ βασικὸν αἷτημα, τὴν γενικὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸ ὑπὸ τῆς συγχρονισμένης οἰκονομικῆς ἐξελιξέως ἐπιβαλλόμενον πρόγραμμα τῆς σταφιδοπαραγωγῆς.

Ἐπίσης διατύπωσε διάφορα εἰδικὰ μέτρα.

Στῇ συνέχειᾳ πρέπει νὰ σημειώσωμε ὅτι κατὰ τὰ τέλη Ἀπριλίου 1936 συνήλθον οἱ ἀντιπρόσωποι των σταφιδικῶν Ἐνώσεων ἐν Ἀθήναις καὶ διετύπωσαν ψηφίσματα καὶ ἀνακοινώσεις ἐν σχέσει με τὸ σταφιδικὸν ζήτημα. Ἐκ παραλλήλου πρωτοβουλία τοῦ Υπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας συνεκροτήθη μεγάλη υπερεκατονταμελὴς σταφιδικὴ ἐπιτροπὴ ἡ ὁποία ἤρχισε τὰς ἐργασίας τῆς τὴν 15 Μαΐου 1936. (Βλ. «Συνεταιριστής 1936 σ. 177).

Τα Ἀμπελοουργικά.

Με πρωτοβουλία τοῦ Ἐθνικοῦ Συνδέσμου Ἀμπελοκτημόνων συνήλθε τὸν Ιούλιον 1936 τὸ Ε' Πανελλήνιον Ἀμπελοουργικὸν Συνέδριον με συμμετοχὴν ἐκπροσώπων των ἀμπελοουργικῶν ὀργανώσεων, Υ.Γ., Α.Τ.Ε., Συναμοσπονδίας, πολιτικοῦ κόσμου κλπ. Τὸ ψήφισμά του ἀναφέρεται ἐν ὅλοις τα ἀμπελοουργικὰ προβλήματα. Τὸ βασικὸ εἶναι ὅτι ἀποκρούει κάθε συζήτηση γιὰ ὑπαγωγὴν των ἀμπελοουργικῶν ὀργανισμῶν ὑπὸ τὸν ΑΣΟ ἢ ὑπὸ ὀργανισμὸν που θα μετέχουν καὶ οἱ οἰνοποιήσαντες. Καὶ ἀποφασίζει τὴν ὀργάνωσιν των ἀμπελοουργῶν, περιφερειακῶν καὶ κεντρικῶν, ἐπὶ συνεταιρικῶν βάσεων με σχέδιον νόμου που θα υποβάλει Ἐπιτροπὴ ἐξουσιοδοτημένη ἀπὸ τὸ Συνέδριον (τὸ ἀναλυτικὸν ψήφισμα γιὰ ὅλα τα ἀμπελοουργικὰ - οἰνικά καὶ ἄλλα γεωργικὰ βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 130).

Το βαμβακοπαραγωγικό.

Ἡ Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας ζήτησε:

«1) Τὴν συγκέντρωσιν τοῦ ἐγχωρίου βάμβακος μέσῳ τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων καὶ τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν βιομηχανίαν.

2) Τὴν ἐξασφάλισιν κατωτάτου ὀρίου τιμῆς προστασίας τοῦ ἐγχωρίου βάμβακος, ἐν περιπτώσει μεγίστης πτώσεως τῶν τιμῶν εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν, ἢ ἐν περιπτώσει «Ντάμπινγκ» διὰ τῆς ἐπιβολῆς μεταβλητῶν διασφαλιστικῶν δασμῶν.

3) Τὴν ἐφαρμογὴν δελτίων πωλήσεως ἐγχωρίου βάμβακος, τὰ ὅποια θὰ ἀποτελέσουν καὶ τὸ δικαιολογητικὸν τῆς ἐκδόσεως δελτίου εἰσαγωγῆς βάμβακος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

4) Τὴν λήψιν νομοθετικῶν μέτρων διὰ τὴν διασφάλισιν τῶν ἀγοραπωλησιῶν βάμβακος, τὸν διακανονισμόν ταξινομήσεως τῶν ποιητῶν βάμβακος καὶ τὴν διενέργειαν διαιτησιῶν.

5) Τὴν ἴδρυσιν περιφερειακῶν καὶ κεντρικῶν ἀποθηκῶν βάμβακος καὶ βαμβακοσπόρου, ὡς καὶ τὴν ἀνέγερσιν συγχρονισμένων ἐκκοκιστηρίων.

6) Τὸν ἔλεγχον τῶν ἐκκοκιστηρίων ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως καὶ καλῆς αὐτῶν λειτουργίας.

7) Τὴν ἴδρυσιν κεντρικῆς Ἐνώσεως βαμβακοπαραγωγῶν εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἀνατεθῶσι πᾶσαι αἱ ἐργασίαι τῆς συγκεντρώσεως καὶ διαθέσεως τοῦ ἐγχωρίου βάμβακος, ἢ μονοπώλησις τῶν σπόρων, ἢ ἐκδοσις δελτίων πωλήσεως βάμβακος, ὡς καὶ ἡ διενέργεια πάσης ἄλλης ἐργασίας, ἢ ὅποια θὰ ἔχη σχέσιν μὲ τὴν προστασίαν τοῦ βάμβακος.

8) Τὴν μονοπώλησιν τοῦ σπόρου πρὸς σποράν καὶ τὴν διάθεσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς

βαμβακοπαραγωγούς μέσῳ τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων.

9) Τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ψηφισθέντος Διατάγματος τοῦ 1931 περὶ ὑποχρεωτικῆς ἐγκαταστάσεως κλιθάνων εἰς τὰ ἐκκοκιστήρια διὰ τὴν ἀπολύμανσιν ὀλοκλήρου τῆς ποσότητος βαμβακοσπόρου.

10) Τὴν ἀπαγόρευσιν πάσης εἰσαγωγῆς βαμβακοσπόρου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

11) Τὴν ρύθμισιν τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀγροτικῆς πίστεως ἐκ μέρους τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς εἰς τοὺς βαμβακοπαραγωγούς διὰ τὰ βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα καὶ μακροπρόθεσμα δάνεια, κατὰ τρόπον ὥστε νὰ καταστή αὐτὴ περισσότερο ἐξυπηρετικὴ καὶ παραγωγικὴ.

12) Τὴν ἐλάττωσιν τῶν δημοτικῶν καὶ λιμενικῶν φόρων ἐπὶ τοῦ βάμβακος.

13) Τὸν περιορισμὸν νομοθετικῶς τῶν ἐνοικίων ἐπὶ τῶν βαμβακοφυτειῶν καὶ τῶν ἀρδευτικῶν δικαιομάτων, καθοριζομένου δικαίου ἀνωτάτου μισθώματος κατὰ δεκαδικὸν στρέμμα μὲ διάκρισιν ἀρδευσίμων καὶ ξηρικῶν, ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν.

14) Τὴν μείωσιν τῶν κομίστρων τῶν σιδηροδρόμων διὰ τὸν μεταφερόμενον βάμβακα καὶ βαμβακόσπορον εἰς τὰ κέντρα τῆς καταναλώσεως.

15) Τὴν μετονομασίαν τοῦ Γυθείου εἰς βάμβακα Σκάλα - Λακωνίας.

16) Τὴν ἄμεσον διάθεσιν εἰς τοὺς παραγωγούς τῶν ἀποκαλυφθεισῶν γαιῶν εἰς τὰς περιφέρειας Θεσσαλονίκης, Βερροίας, Γιαννιτσῶν, Σερρῶν, Δράμας καὶ Σκάλας Λακωνίας διὰ τὴν καλλιέργειαν βάμβακος...».

Ἐπίσης διάφορα γιὰ Ἰνστιτούτο Βάμβακος. (Βλ. ἀναλυτικὰ «Συνεταιριστής» 1936 σ. 87).

— Οἱ Ἐνώσεις Συνεταιρισμῶν τῶν βαμβακοπαραγωγικῶν περιφερειῶν καὶ τὸ Γεωργικὸ Ἐπιμελητήριον Ἀττικοβοιωτίας ἀντιδρῶν σὺν τῆς χορηγούμενης ἀδείας εἰσαγωγῆς βάμβακος ἐνὶ παραμύθῳ ἀδιάθετες μεγάλαις ποσότητες ἐγχωρίου καὶ οἱ τιμῆς ἐπέσαν ἀπὸ 53 σε 49 ὀρχ. η σκά. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 37).

Η αντιπροσώπευση των συμφερόντων στη Βουλή

Σχετικά με το γενικότερο θέμα της αντιπροσώπευσης των συμφερόντων στη Βουλή (θέμα που αφορά και τους Συνεταιρισμούς), ενδιαφέρουσα είναι η πρόταση του Γ. Παμπούκα που έγινε στη Γ. Σ. της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών το 1936. Διαβάζουμε («Συνεταιριστής» 1936 σ. 92) σχετικά:

«Κατά τὸ πέρασ τῶν ἐργασιῶν τῆς Γεν. Συνελεύσεως τῆς Συνομοσπονδίας ὁ κ. Γ. Παμπούκας, τέως γεν. γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας, προέτεινε ὅπως συσταθῆ ὑπὸ τῆς διοικήσεως τῆς Συνομοσπονδίας ἐπιτροπὴ πρὸς μελέτην τοῦ τρόπου, καθ' ὃν θὰ ἔδει αἰ παραγωγικὰ τῆς χώρας τάξεις, τὰ λεγόμενα δηλ. συμφέροντα, ν' ἀντιπροσωπεύωνται ἐν τῇ Βουλῇ. Μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς Γερουσίας, ἔνθα αἰ παραγωγικὰ τάξεις ἀντεπροσωπεύοντο, δὲν ὑπάρχει πλέον ἀντιπροσώπευσις τῶν συμφερόντων ἐν τῇ Βουλῇ. Ἐπικειμένης τῆς ψηφίσεως τοῦ νέου Συντάγματος καὶ καταρτιζομένης Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐπεξεργασίαν αὐτοῦ, τὸ πρᾶγμα θεω-

ρεῖ ὁ κ. Παμπούκας λίαν ἐπείγον καὶ θὰ ἔδει ἡ Συνομοσπονδία νὰ κινηθῆ πρὸς τὴν ἄνω κατεύθυνσιν.

Ὁ ἴδιος ἐν τῇ Συνταγματικῇ Ἐπιτροπῇ, ἥς ὡς Βουλευτὴς ἀπετέλει μέλος, εἰσηγητὴς ὧν τοῦ τμήματος τοῦ Συντάγματος περὶ ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, προέτεινε τὴν ἀντιπροσώπευσιν τῶν παραγωγικῶν τάξεων ἐν τῇ Βουλῇ, κατὰ τὸν τρόπον ἀνάλογον περίπου μετὰ τὴν ἐν τῇ καταργηθείσῃ Γερουσίᾳ ἀντιπροσώπευσίν των.

Τὸ σχετικὸν μέρος τῆς εἰσηγήσεως τοῦ κ. Παμπούκα, ἐκτυπωθὲν παρὰ τῆς Βουλῆς, δημοσιεύεται στὸ «Συνεταιριστής» 1936 σ. 92.

Ἄλλα αγροτικά - συνεταιριστικά προβλήματα τοῦ 1936

Στὴ Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας (Μάρτιος 1936) ἀνακινήθησαν καὶ τὰ ἀκόλουθα προβλήματα - αἰτήματα καὶ ζητήθηκε ἡ υποστήριξις τῆς (πράγμα που ἀποδεικνύει τὴν ἐκτίμησιν που τῆς εἶχαν οἱ Ἐνώσεις).

Α) Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Ἰωαννίνων, ζητοῦν ὅπως ἡ Συνομοσπονδία ἐνισχύσῃ τὴν ἔνωσιν ταύτην εἰς τὰς προσπάθειάς αὐτῆς νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους ἀνάληψιν τοῦ ἔργου τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ Βάλτου Λαφίστης ἐγγὺς τῶν Ἰωαννίνων, ἔργον ὅπερ ἐνδιαφέρει πλείστους συνεταιρισμοὺς τῆς Ἐνώσεως, καταθέτουν δὲ καὶ σχετικὸν ὑπόμνημα τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀγῶνος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Ἡ Συνέλευσις ἐγκρίνει.

Β) Οἱ ἀντιπρόσωποι Ἐνώσεων Συνεταιρισμῶν Κρήτης καταθέτουν ἐπίσης ψήφισμα δι' οὗ ζητοῦν νὰ ἐνισχυθῶν ὑπὸ τῆς Συνομοσπονδίας εἰς τὰς προσπάθειάς των, ὅπως ἐπιτύχουν τὴν ἀνάθεσιν εἰς αὐτάς τῆς συγκεντρώσεως τοῦ στεμφυλοπνεύματος καὶ τὴν χρηματοδότησιν τῆς ἐργασίας ταύτης ἀπὸ μέρους τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς. Ἡ Συνέλευσις ἐγκρίνει.

Γ) Προτάσει τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ἐνώσεως Κατερίνης ἡ Συνέλευσις ἀποφασίζει νὰ ἐκφρασθῆ ἀρμοδίως ἡ εὐχὴ παρὰ τῆς Συνομοσπονδίας ὅπως κατὰ τὴν ἐπικειμένην ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος γίνῃ δεκτὴ ἡ ἐπαναφορά τῆς ἰσχύος τοῦ ἀρθροῦ 119 τοῦ ἰσχύοντος πρὸ τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1935 συντάγματος περὶ ἀπαλλοτριώσεως γαιῶν.

Δ) Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Κορινθίας ζητεῖ ὅπως ἐπιστηθῆ ἡ προσοχὴ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἀνάγκην ἵνα ἀπὸ τοῦδε

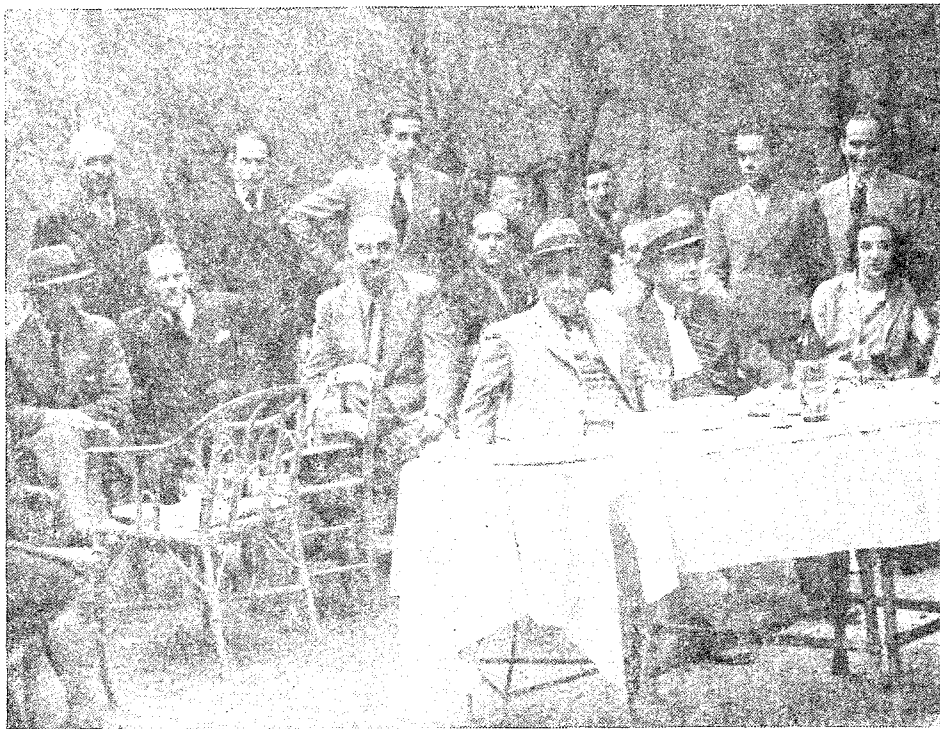
ληφθούν μέτρα διά τήν εξασφάλισιν τῆς εισαγωγῆς σουλτανίνας τῆς προσεχοῦς ἐσοδείας εἰς τήν Γερμανίαν.

Ἡ Συνέλευσις ἐγκρίνει».

(«Συνεταιριστής» 1936 σ. 88).

Β' Πανθρακικό Συνέδριο στήν Κομοτηνή (26.4.1936). Ψηφίσματα του για σιτικό, αγροτική πίστη, αγροτικά χρέη, καπνικό, σπηροτροφικό, αμπελουργικό, βλ. αναλυτικά «Συνεταιριστής» 1936 σ. 130).

Γ' Παγκρήτιο Γεωργοσυνεταιριστικό Συνέδριο στο Ηράκλειο (5.7.1936). Ψηφίσματα του για αγροτική πίστη, αγροτικά χρέη, σταφιδικό, λιπάσματα, οινό, αμβύκων, ελαιοκομικό, δενδροκομικό, κτηνοτροφικό, αγροτικής εκπαιδεύσεως. (Βλ. αναλυτικά «Συνεταιριστής» 1936 σ. 128, 161).

Ανδρ. Λαμπρόπουλος, Μπ. Αλιζιάτος, Κ. Τζωρτζόπουλος, Αλ. Θεοδοσόπουλος και προσωπικό ΑΤΕ (οι περισσότεροι του Βοηθητικού).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Για διάφορες νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν τους (ή και τους) αστικούς συνεταιρισμούς βλ. στα Υποκεφ. Β'.

Για να κινήθει το ενδιαφέρον του κοινού, το περιοδικό «Συνεταιριστής» προβάλλει με κείμενα του τις προσπάθειες και την πρόοδο σε άλλες χώρες, όπως π.χ. στη Γιουγκοσλαβία («Προμηθευτικοί Συνεταιρισμοί των κρατικών υπαλλήλων», «Συνεταιριστής» 1936 σελ. 18).

Κίνηση Συνεταιρισμών κατά το 1936

Κατά τα στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας:

Ιδρύθηκαν το 1936 αστικοί Συνεταιρισμοί 302 και 1 Ένωση.

Υπήρχαν στο τέλος 1936 Συνεταιρισμοί 3.309 και 32 Ενώσεις.

Α ν α λ υ τ ι κ ά	Ιδρύθηκαν	Υπήρχαν τέλος 1936
Εργατικοί παραγωγικοί και εργασίας	218	1.684
Προμηθευτικοί και καταναλώσεως	27	469
Αλληλασφαλείας και αποταμιεύσεως	—	7
Αλιευτικοί	6	37
Κοινής πωλήσεως προϊόντων	—	3
Οικοδομικοί και εργοληπτικοί	3	27
Πιστωτικοί	1	75
Κατοικίας ιδιωτών	28	573
Κατοικίας δημοσίων υπαλλήλων	6	346
Διάφοροι (συγκαιωνιάς, εκδοτικοί κλπ.)	13	88
Σ ύ λ ο	302	3.309
Διαλύθηκαν συνολικά το 1936	25	

Δηλαδή υπήρχε στο τέλος του 1936 αξιόλογη κίνηση στους αστικούς συνεταιρισμούς. (Βλ. και «Συνεταιριστής» 1950 σ. 103, Έκθεση Σ. Κλαδά με στοιχεία 1929, 1939, 1949).

Υποστήριξη του θεσμού των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών.

Η εφημερίδα «Καθημερινή» σε πολύ αξιόλογο κείμενο σχετικό με την ασχροκέρδεια και τους καταναλωτές, τονίζει ότι το Κράτος πρέπει να βοηθήσει το σύστημα των καταναλωτικών συνεταιρισμών ως μέσον φυσιολογικότερων (από τις διατιμήσεις κλπ) προσηρμοσμένο στην ιδιοσυγκρασία του Έλληνα και τις συνθήκες του βίου (παρά την επιπόλαια αντίθετη γνώμη). Και αναπτύσσει τα πλεονεκτήματα των Καταναλωτικών συνεταιρισμών και τις υποχρεώσεις του Κράτους με επιχειρήματα πολύ αξιόλογα («Καθημερινή» 15.11.1936, αναδημοσίευση «Συνεταιριστής», 1938 σελ. 39/40).

Αλιευτικοί: Το 1936 ιδρύθηκαν 5 αλιευτικοί Συνεταιρισμοί με έδρες Βόλο, Χαλκίδα, Αλεξανδρούπολη, Κανάλα, Ν. Πύργο Ευβοίας. Στοιχεία από τη δραστηριότητα τους βλ. «Συνεταιριστής» 1949 σ. 10.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

— Οι προσπάθειες για την τακτοποίηση των προβλημάτων τους γίνονται πιο συστηματικές και μάλιστα με ενέργειες της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, που κατανοεί τη σημασία τους για τη συνεταιριστική κίνηση (βλ. και στο Κεφ. ΣΤ/1 για Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας).

— Περαιτώθηκε η σύνταξη από ειδικούς του σχεδίου καταστατικού Ταμείου Προνοίας του Προσωπικού των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, εγκρίθηκε από την Επιτροπή για τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους και στάλθηκε από τη Συνομοσπονδία στις Ενώσεις να το μελετήσουν για να ληφθούν αποφάσεις στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας της 27.3.1936 για ίδρυση του. («Συνεταιριστής» 1936 σελ. 58).

— Ενέργειες της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών να μετέχουν στους διαγωνισμούς εποπτών και οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι με προσμετρήσεις για την προαγωγή και του χρόνου υπηρεσίας σε συνεταιριστικές οργανώσεις («Συνεταιριστής» 1936 σελ. 28). Η συμμετοχή αυτή θα σπερούσε τη συνεταιριστική κίνηση από στελέχη αλλά θα εμβολίαζε συνεταιριστικά την ΑΤΕ.

— Η Συνομοσπονδία άρχισε συστηματική μεσολάβηση ανάμεσα στις Οργανώσεις για τις μετακινήσεις και τοποθετήσεις συνεταιριστικών υπαλλήλων όπου υπήρχαν ανάγκες. («Συνεταιριστής» 1936 σ. 58).

— Για το όλο θέμα «εξασφάλιση και βελτίωση της θέσεως των συνεταιριστικών υπαλλήλων» βλ. αναλυτική εισήγηση Θ. Τζωρτζάκη στη Γ. Σ. της Συνομοσπονδίας (συνεδρίαση 28.3.1936 «Συνεταιριστής» 1936 σ. 69). Το ψήφισμα της Γ.Σ. ήταν το επόμενο με εισήγηση Χρ. Αγαλοπούλου Γεν. Δ) του Ι.Κ.Α.:

«1) Ήξουσιοδοτεί την Διοίκηση της Συνομοσπονδίας να ένοχοιμένη υπό της Άγροτικής Τραπεζής επιδιώξη την ίδρυσην Ἐπικουρικοῦ Ταμείου Προνοίας ὑπὲρ τῶν συνεταιριστικῶν ὑπαλλήλων ἐπι τῆ βᾶσει καταρτισθέντος σχεδίου παρὰ τῆς ὑπὸ τῆς ΑΤΕ συσταθείσης ἐιδικῆς Ἐπιτροπῆς κοινοποιηθέντος εἰς τὰς Ἐνώσεις καὶ τὸν Πανελλήνιον Σύνδεσμον Συνεταιριστικῶν Ὑπαλλήλων διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 423/16 ἐγκυκλίου τῆς Συνομοσπονδίας.

Ἡ Συνομοσπονδία θέλει δι' ἐγκυκλίου της δώσει σχετικὰς ὁδηγίας εἰς τὰς Ἐνώσεις καὶ τὸν Σύνδεσμον τῶν Συνεταιριστικῶν Ὑπαλλήλων διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατυπώσεων τῆς ἰδρύσεως. Πάντως πρὸ πάσης ὁδηγίας πρὸς τὰς Ἐνώσεις θὰ πρέπει νὰ εἶναι γνωστὴ ἢ παρασχεθεῖσα εἰς τὸ Ταμεῖον ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς χρηματικὴ ἐνί-

σχυσις, τὴν ὁποίαν παρακαλεῖται ἡ Τράπεζα νὰ ὀρίσῃ τὸ ταχύτερον. Αἱ τυχόν ἐνδεικνυόμεναι εἰς τὸ Καταστατικὸν τοῦ Ταμείου τροποποιήσεις ἀφίνεται νὰ μελετηθοῦν καὶ ἐπιδιωχθοῦν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ταμείου μετὰ τὴν ἰδρυσιν αὐτοῦ, διότι τῶρα πρόχει ἡ ἰδρυσις αὐτοῦ ἐκτὸς ἐὰν ἐπενεχθοῦν τοιαῦται ἐν τῷ μεταξύ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς.

2) Ἐγκρίνεται ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τὸ καταρτισθὲν ὑπὸ ἐιδικῆς Ἐπιτροπῆς, συσταθείσης μερίμνη τῆς Τραπεζῆς καὶ τῆς Συνομοσπονδίας, σχέδιον νόμου περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ νόμου «περὶ συνεταιρισμῶν», δι' ἧς, θεσπιζομένης, καθίσταται ὑποχρεωτικὴ ἐκ μέρους τῶν Συνεταιρικῶν Ὁργανώσεων ἡ κατάρτισις κανονισμοῦ διέποντος τὰς σχέσεις ὑπαλλήλων καὶ ὁργανώσεων, ἐγκρινομένου κατὰ τὰς αὐτὰς διατυπώσεις καθ' ἅς καὶ τὸ κα-

ταστατικόν.

Ἐξουσιοδοτεῖται ἡ Διοίκησης τῆς Συνομοσπονδίας ἵνα ἐπιδιώξη τὴν ψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου τούτου ἐκ παραλλήλου δὲ ἐκπονήσῃ σχέδιον τοῦ ὡς ἄνω προβλεπομένου κανονισμοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ θέσῃ ὑπ' ὄψει τῶν ἑνώσεων, ἵνα, ἐφ' ὅσον ἐγκριθῇ ὑπ' αὐτῶν, ἐπιδιωχθῇ ἢ ἐφαρμογῇ του.

Διὰ τοῦ ὑποχρεωτικοῦ τούτου κανονισμοῦ σκοπεῖται ἡ ἀποτροπὴ τοῦ κινδύνου τῆς ἀπολύσεως τῶν υπαλλήλων ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, χωρὶς ἀνάλογον ἀποζημίωσιν αὐτῶν καταβαλλομένην ἀπὸ τῆν ἀδικαιολογίῳ ἀπολύσασαν αὐτοὺς ὀργάνωσιν.

3) Ἐγκρίνονται αἱ ἐνέργειαι τῆς Συ-

νομοσπονδίας διὰ τὴν ἐξεύρεσιν υπαλλήλων εἰς τὰς ὀργανώσεις καὶ θέσεων εἰς τοὺς υπαλλήλους ὡς ἢ ὑπ' ἀριθ. 330/9 ἐγκύκλιος αὐτῆς καὶ ἐξουσιοδοτεῖται ἡ Διοίκησης νὰ συνεχίσῃ καὶ ἐπεκτείνῃ τὰς ἐνεργείας τῆς καθ' ὄν τρόπον κρίνει προσηφρότερον.

4) Ἐπίσης ἡ Συνέλευσις θεωρεῖ πρακτικῶς ἐφαρμόσιμον τὴν ἐιδικὴν ἐνίσχυσιν τῶν υπαλλήλων τῶν συνεταιρισμῶν ἐκ μέρους τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς πρὸς δημιουργίαν ὑπ' αὐτῶν ἐπικουρικῆς γεωργικῆς ἐπιχειρήσεως εἰς τὴν περιφέρειάν των, ἢ ὅποια θὰ ἀποθῇ λίαν συντελεστικὴ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς αὐτῶν θέσεως». (Βλ. «Συνεταιριστής» 1936, σ. 58, 69, 70, 76).

Οἱ ἐνέργειαι τῆς Συνομοσπονδίας ἐξακολούθησαν συστηματικῶς. Εἰδικότερα ἐγκύκλιος τῆς Συνομοσπονδίας (2155/35/6.11.1936) σχετικὴ με τὴν ἰδρύσιν τοῦ Ταμείου Προνοίας των Συνεταιριστικῶν Υπαλλήλων («Συνεταιριστής» 1936 σ. 196) με ἀποδέκτες τις ἑνώσεις καὶ τὸν Σύνδεσμον Συνεταιριστικῶν Υπαλλήλων, γὰρ γὰρ ληφθῶν οἱ ἀποφάσεις συμμετοχῆς των ἑνώσεων.

Τὸ Δ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας ἀποφάσισε νὰ εισηγηθῇ στὴ Γ. Σ. τὴν προσχώρησιν καὶ τῆς Συνομοσπονδίας (στο ἰδρυόμενον Ταμεῖο) γὰρ τοὺς υπαλλήλους τῆς.

Σχετικὰ με τὸ Ταμεῖο Προνοίας βλ. καὶ κείμενον Ἀρυστ. Κλήμη στο «Δημοκράτης» Μυτιλήνης 27.12.1936.

— Κίνηση συνεταιριστικῶν υπαλλήλων.

Αποχώρησιν τοῦ Εὐρ. Τζουμέρτη ἀπὸ τῆς Δ) ντῆς τῆς Ομοσπονδίας Γ.Σ. Θεσσαλονίκης (διορισμὸς του στὴν ΑΤΕ). Αντικαταστάτης του ο Ι. Οικονομίδης, ἀναπληρωτῆς ο Αθ. Καμάρης.

Παραίτησιν τοῦ Δ) ντοῦ τῆς ΕΠΣ Καβέλας Δ. Μακροπούλου. Αντικαταστάτης του ο Δ. Ονάσογλου («Συνεταιριστής» 1936 σ. 174).

Διευθυντῆς τῆς ἑνώσεως Ηλείας (Πύργος) διορίσθη ο Γ. Καραθάνος πρῶτην Δ) ντῆς τῆς Δημοσίας Ἐμπορικῆς Σχολῆς.

Δ) ντῆς τῆς ἑνώσεως Καστοριάς διορίσθη ο γεωπόνος Δ. Φλωρᾶς («Συνεταιριστής» 1936 σ. 200).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Στις προηγούμενες σελίδες του 1936 αναφέρθηκαν πολλά ονόματα από πρωτεργάτες του Συνεργατισμού κατά την περίοδο αυτή, στους οποίους οι νεότεροι οφείλουμε πολλά (βλ. και τα ευρετήρια του τόμου).

— Η συνεταιριστική κίνηση θυμάται το 1936 και τιμά την προσφορά των παλαιότερων. Οι τελευταίες στιγμές της Γ.Σ. του 1936 της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών αφιερώνονται στο θέμα αυτό (βλ. Υποκ. ΣΤ/1).

— Από το Σύνδεσμο Επιστημόνων γεωπόνων γίνεται τελετή στη μνήμη διαπρόπων Ελλήνων γεωπόνων. Μνημονεύονται οι Γρ. Παλαιολόγος, Ι. Πρώιος, Α. Ηλιόπουλος, Ι. Αποστολόπουλος, Π. Γεννάδιος, Ρ. Δημητριάδης, Δ. Σαρακιωμένος, Ι. Λοβέρδος, Σ. Ιασσιμίδης, Δ. Γρηγοριάδης, Κ. Μαλούχος και άλλοι, πολλοί από τους οποίους υπήρξαν μεγάλες προσωπικότητες των Συνεταιρισμών ή φίλοι των Συνεταιρισμών («Συνεταιριστής» 1936 σ. 59).

Αλέξανδρος Παπαναστασίου:

Στις 17.11.1936 πεθαίνει ο Αλ. Παπαναστασίου, αγωνιστής πολιτικός της πρόδου και της Δημοκρατίας με ιδιαίτερη επίδοση στα αγροτικά και συνεταιριστικά.

Παρά τις γνωστές συνθήκες του τότε δικτατορικού καθεστώτος και τους κινδύνους, ο Θ. Τζωρτζιάκης δεν διστάζει να αποδώσει τιμή στον Άνθρωπο και τον αγροτιστή - συνεταιριστή, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού του «ο Συνεταιριστής» με θαυμασμό κείμενο του (ο γράφων έχει προσωπική εμπειρία για τη δυσφορία που έδειξε η λογοκρατία όταν παρούσασε τα δοκίμια του τούχους). Το κείμενο βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 181.

Για το αγροτικό - συνεταιριστικό έργο του Αλ. Παπαναστασίου βλ. και:

Μαθήματά του συνεταιριστικά στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο της εφημ. «Βραδυγή» φ. 1, 2, 3/12/1942. Μεγάλη η συνεταιριστική προσφορά του για την εποχή εκείνη το δε περιεχόμενο τους χρησιμοποιήθηκε αργότερα στην έρευνα του γράφοντος για την υποστήριξη και ενημέρωση της Επιτροπής περί της δυνατότητας ιδρύσεως Αγωνιών Συνεταιριστικών Εταιριών από Συνεταιριστικές Οργανώσεις (βλ. και στο Υποκ. Ε' του 1932 σελ. 471/999).

Στον τόμο για το έργο του Αλ. Παπαναστασίου που επιμελήθηκε ο Ε. Λευκοπαρίδης (1957) δεν περιλαμβάνονται, δυστυχώς, τα παραπάνω μαθήματα του στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο της «Βραδυγής». Όμως σε πολλές σελίδες του τόμου αυτού υπάρχουν αναφορές και υλικό από το συνεταιριστικό του έργο. Βλ. κυρίως σελίδες του 45, 47, 50, 176, 193, 307, 329, 397, 883, 629-638. Για θέματα αγροτικής πίστωσης - τραπεζών βλ. σελίδες 60, 71, 165, 188, 329, 541, 629, 697, 639, 705. Για θέματα εργατών βλ. σελίδες 431, 697, 883, 704, 733.

Σχετικά με το έργο του Παπαναστασίου βλ. και περιόδ. «Θέματα Συνεταιρισμών» σ. 4131 κείμενο Μ. Ρούνη (που κυκλοφόρησε και σε ανάτυπο).

— Για τα αγροτικά - συνεταιριστικά ενδιαφέροντα του Αλ. Παπαναστασίου (και γενικότερα για το έργο του) βλ. την έκδοση Κ. Σκολαρίκου «Το προσωπικόν αρχείον του Αλ. Παπαναστασίου» Αθήνα 1975. Πρόκειται για το αρχείο του στην πατρίδα του Λεβίδι Αρκαδίας. Ανάμεσα στα άλλα βλ.:

- σ. 13. Αγόρευση του στο Συνέδριο Αγροτικού Κόμματος στη Λάρισα τον Σεπτέμβριο 1931.
- σ. 14. Καταστατικόν του γεωργικού ασφαλιστικού οργανισμού Λεβιδίου.
- σ. 15. Μελέτη Αγροτικοί Συνεταιρισμοί φ. 40. Μελέτη επί των αγροτικών συστημάτων Γερμανίας, Πολωνίας, Ρουμανίας, Λεττονίας. Ανακοδμήση Ανατολικής Μακεδονίας.
- σ. 16. Καταστατικόν Αγροτικού και Εργατικού Κόμματος.
- σ. 18. Υλικό για Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων. Έκθεση Δ. Πολίτου για το έτος Τυρνάβου.

Το ενδιαφέρον του για τα αγροτικά - συνεταιριστικά θέματα δείχνει και το περιεχόμενο της Βιβλιοθήκης Παπαναστασίου που υπάρχει στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. (Δυστυχώς τα βιβλία της Βιβλιοθήκης αυτής με συνεταιριστικό περιεχόμενο είναι σχετικά λίγα ίσως γιατί κρατήθηκαν αλλού).

— Μιχ. Κ. Παπαδόπουλος: Νεκρολογία του από τον Μ. Γερακάρη βλ. «Συνεταιριστής» 1936 σ. 118.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Στο κεφάλαιο του 1935 δόθηκε αρκετό υλικό για ανασκοπήσεις σχετικές με την προηγούμενη συνεταιριστική κίνηση (από το 1915) ώστε να παρέλκει η διάθεση χώρου και στο έτος 1936.

Ανασκοπήσεις για τη Συνομοσπονδία βλ. στο Υποκ. ΣΤ/1.

Ανασκοπήσεις για αγροτικά προβλήματα βλ. στο Υποκεφ. Η'.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΆΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

— Οι πραγμαθευτικοί συνεταιρισμοί των κρατικών υπαλλήλων εν Γιουγκοσλαβία («Συνεταιριστής» 1936 σ. 18).

— Θ. Τζωρτζάκη, Πώς εγεννήθη ο σύγχρονος Συνεταιρισμός («Συνεταιριστής» 1936 σ. 53, 97).

— Διεθνής Επετηρίς των Συνεταιρικών Οργανώσεων του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας («Συνεταιριστής» 1936 σ. 111) Έκδοση 9η.

— L. TARDY, ο GIDE και ο αγροτικός συνεργατισμός («Συνεταιριστής» 1936 σ. 136).

— Η κίνηση των υγειονομικών συνεταιρισμών εις την Γιουγκοσλαβίαν («Συνεταιριστής» 1936 σ. 146).

— M. COLOMBAIN, Οι Υγειονομικοί συνεταιρισμοί εν Γιουγκοσλαβία («Συνεταιριστής» 1936 σ. 152, 167, 187).

— Η Αγροτική και Συνεταιριστική Τράπεζα της Βουλγαρίας και η βουλγαρική συνεταιριστική κίνηση («Συνεταιριστής» 1936 σ. 165, 193).

— Δ. Πάνου, Η πώλησις εις μη συνεταιίρους εις τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς των διαφόρων χωρών («Συνεταιριστής» 1936 σ. 184).

— V. TOTOMIANZ, Η οργάνωσις των συνεταιρισμών ανά τον κόσμον.

Για συσχετισμό της Ελληνικής κίνησης προς άλλες χώρες, βλ. το κείμενο - παρόραμα του V. TOTOMIANZ για τη διάδοσις των συνεταιρισμών ανά τον κόσμον. Η θέση των συνεταιρισμών έναντι εμπορίου, καταναλωτών κλπ. («Συνεταιριστής» 1936 σ. 150, 167). Χαρακτηριστικά παραδείγματα και στοιχεία για Δανία, Γερμανία, Ιρλανδία, Φιλανδία, Βοημία, Ουγγαρία, Ιταλία, Ολλανδία, Ελβετία, Βουλγαρία, ΗΠΑ, Καναδά κλπ.

— V. TOMOMIANZ, Ο συνεταιρισμός των Αμπελακίων («Συνεταιριστής» 1937 σ. 139)

— Βλ. και τη Βιβλιογραφία του Υποκεφ. Ε.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 50

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1937

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1937

— Επεκτείνεται και σταθεροποιείται το δικτατορικό καθεστώς της 4ης Αυγούστου, με μεγαλύτερη επιρροή το 1937 και στα αγροτικά - συνεταιριστικά. Για το καθεστώς έχουν γραφεί πολλά βιβλία. Βλ. Μεταξά «Τέσσερα χρόνια Διακυβέρνησεως» Τόμ. Α και Β.

— Την όλη κατάσταση - επιβολή στον αγροτικό τομέα το 1937/1938 βλ. στο βιβλίο του ισχυρού εκπρόσωπου του καθεστώτος Μπ. Αλιβιζάτου «Κράτος και Γεωργική Πολιτική» Αθ. 1938 αφιερωμένο «ευλαβικά στον Άρχηγόν τής Κυβερνήσεως και Πρώτον Άγρότην τής Ελλάδος κύριον Ιωάννην Μεταξάν».

— Επεκτείνεται το Συνταγματικό Κράτος. Βλ. θεωρητικά (πέρα από όσα σημειώθηκαν το 1936) Σπ. Ζαδιτζιάνου «Δευθυνομένη Οικονομία ή Οικονομία υπό έλεγχο»;». Αθήναι 1937, σ. 22 «...Μετά την παταγώδη χρεωκοπίαν τήν οποίαν εσημείωσαν και ο Σοσιαλισμός αλλά και ο Καπιταλισμός, ή οδός πρὸς τὸ Σωματειακὸν Κράτος δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς λύσιν ἐπιβεβλημένην, ἀλλὰ και τὴν μόνην ἀπομένουσαν... Πρὸς μίαν τοιαύτην οἰκονομίαν βαδίζει μοιραίως και ἡ Ἑλλάς...».

— Οικτρὴ η υγιεινὴ κατάσταση των αγροτικῶν πληθυσμῶν. Βλ. σχετικά για τη μελέτη του Μ. Μεταλληνού (ομιλία στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας το 1937) στο Υποκ. Η.

— Τιμὴ χρυσῆς λίρας:

Ἔτος	Ἰανουάριος	Δεκέμβριος
1937	917	899
1938	899	961
1939	961	1.087

Διεθνικά. Σε επιδείνωση η διεθνὴς πολιτικὴ κατάσταση με ενίσχυση των αντιδημοκρατικῶν τάσεων. Πολεμικὲς προετοιμασίες και επιχειρήσεις.

Αποχώρηση Γερμανίας, Ἰταλίας, Ἰαπωνίας ἀπὸ τὴν Κοινωνία των Ἐθνῶν.

Ἡ Ἰαπωνία καταλαμβάνει ἐπαρχίες τῆς Κίνας. Προσχωρεῖ στον ἄξονα Βερολίνου - Ρώμης.

Στη Ρωσία (ΕΣΣΔ) επικρατεῖ ο Σταλινισμός.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ (ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΕΠΟΠΤΕΙΑ - ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ - ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ)

Ι. Νομοθεσία σχετική με τη συνεταιριστική δραστηριότητα

Κατά το 1937 εκδόθηκαν πολλά νομοθετήματα σχετικά με τον αγροτικό και συνεταιριστικό τομέα, αλλά τα περισσότερα δεν έχουν ακόμα το ειδικό χρώμα της δικτατορίας (είναι παλαιότερης προεργασίας υπηρεσιακής). Βλ. κατά σειρά:

- Α.Ν. 485 (για επιχορήγηση εκτελουμένων από ΑΤΕ μικρών και μεσαίων επιχειρηματικών έργων).
- Α.Ν. 550/1937 «Περί μέτρων διευκόλυνσης των σιδηροδρομικών υπαλλήλων προς απόκτηση κατοικίας» ΦΕΚ 102/1937. Αφορά Οικοδομικούς.
- Δ. 27.3.1937 «Περί των πόρων του Αναγκαστικού Συνεταιρισμού εξωραϊσμού και εξυγιάνσεως Πεντέλης» ΦΕΚ 108/1937. Αφορά Οικοδομικούς.
- Α.Ν. 574/1937 «Περί Οργανισμού του Υπουργείου Γεωργίας» ΦΕΚ 110/1937. Αφορά και Εποπτεία. Στην Υπηρεσία Γεωργικών Οργανισμών και Ιδρυμάτων ιδρύεται Γραφείον Αγροτικής Πίστωσης και Συνεταιρισμών.
- Α.Ν. 590/1937 «Περί πωλήσεως σιγαρέτων και εν γένει ειδών καπνοβιομηχανίας» ΦΕΚ 126/1937. Με αρθ. 13 καταργεί Α.Ν. 16.11.1935 σχετικόν με αρθ. 83 ν. 602.
- Α.Ν. 615/1937.
- Α.Ν. 654/1937 «Περί προμηθειών Στρατιωτικής Υπηρεσίας» ΦΕΚ 162/1937. Αφορά άρθρ. 89 και συνεταιρισμούς εργασίας.
- Β.Δ. 18.5.1937 «Περί καθορισμού αρμοδιότητος τμημάτων Κεντρικής Υπηρεσίας Διευθύνσεως Εποικισμού Υπουργείου Γεωργίας» ΦΕΚ 189/1937.
- Δ. 15/18.5.1937 «Περί καθορισμού συνθέσεως και αρμοδιότητος των παρά ταις Γεν. Διοικήσεσι Μακεδονίας, Θράκης και Ηπείρου Τμημάτων Εποικισμού κ.λπ.» ΦΕΚ 189/1937.
- Β.Δ. 3.6.1937 «Περί επεκτάσεως των διατάξεων του ν. 4202 και των τροποποιησάντων αυτών μεταγενεστέρων νόμων κ.λπ., και υπέρ των τακτικών υπαλλήλων 1) Ελευθέρας Ζώνης Θεσσαλονίκης, και 2) Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς» ΦΕΚ 214/1937. Αφορά οικοδομικούς.
- Β.Δ. 28.5/7.6.1937 «Περί επεκτάσεως του ν. 4202 και των τροποποιησάντων αυτών μεταγενεστέρων νόμων κ.λπ. και υπέρ των μονίμων υπαλλήλων της Προνομιούχου Αγωνόμου Εταιρείας Γενικών Αποθηκών της Ελλάδος» ΦΕΚ 216/1937. Αφορά οικοδομικούς.
- Α.Ν. 743/1937 «Περί κυρώσεως του υπ' αριθ. 4639 νόμου «περί Αναγκ. Συνεταιρισμών Εγγείων Βελτιώσεων» και ενάρξεως της ισχύος του από 18.5.1930» ΦΕΚ 281/1937.
- Δ. 18.6.1937 «Περί καταργήσεως της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών» ΦΕΚ. 235/1937.
- Α.Ν. 756/1937 «Περί δωρεών εις την Β. Αεροπορίαν παρά Σωματείων κ.λπ.» ΦΕΚ 250/1937. Βλ. άρθρ. 47 ν. 602. Με τον νόμο αυτό εξανεμίσθησαν τα α-

- ποθεματικά των Γ. Συνεταιρισμών με διάθεσή τους (διωρέες) «υπέρ της Αεροπορίας» (η φράση έμεινε παρονομασική).
- Δ. 22.7.1937 «Περί συστάσεως Αναγκ. Συνεταιρισμού Εξωραϊσμού και Εξυγιάνσεως Χαλανδρίου» ΦΕΚ 275/1937. Βλ. Οικοδομικούς.
 - Α.Ν. 798/1937 «Περί ρυθμίσεως διαφόρων ζητημάτων δημοσίου χρέους» ΦΕΚ 286/1937. Αφορά και Οικοδομικούς.
 - Α.Ν. 800/1937 «Περί συμπληρώσεως των νόμων περί προστασίας του Εθνικού Νομισματός ως και των αφορώντων εις τας ασφαλίσεις» ΦΕΚ 286/1937. Βλ. άρθρ. 39. ν. 602 (αξία μεταλλικής δραχμής). Αφορά ημερήσιες αποζημιώσεις αιρετών.
 - Α.Ν. 825/1937 «Περί οργανώσεως σποροπαραγωγής βελτιωμένων σπόρων μικρών σιτηρών, κτηνοτροφικών φυτών και οσπρίων» ΦΕΚ 343/1937.
 - Α.Ν. 826/1937 «Περί εκμεταλλεύσεως δημοσίων δασών απ' ευθείας υπό του Κράτους ή δια πολυετούς ενοικιάσεως ή συμβάσεως» ΦΕΚ 343/1937. Αφορά και Δασικούς Συνεταιρισμούς.
 - Α.Ν. 830/1937. Καταργεί Εθνικό Σύνδεσμο Αμπελοκτημόνων (ίδρυση με Ν. Δ. 16.5.26).
 - Α.Ν. 859/1937 «Περί μέτρων αφορώντων την οινοπαραγωγήν Σάμου» ΦΕΚ 368/1937. Αφορά και Οينوπ. Συνεταιρισμούς Σάμου.
 - Α.Ν. 861/1937 «Περί πολιτικής και οικονομικής επιστρατεύσεως».
 - Α.Ν. 875/1937.
 - Α.Ν. 896/1937 «Περί καταργήσεως δασμολογικών απαλλαγών» ΦΕΚ 395/1937. Βλ. άρθρ. 86. ν. 602 (φορολογικά). Καταργούνται όλες οι δασμολογικές απαλλαγές εκτός εκείνης που διατηρούνται ρητά με το νέο νόμο (βλ. για τους Συνεταιρισμούς λεπτομέρειες «Συνεταιριστής» 1937, σ. 166).
 - Α.Ν. 1010/1937 «Περί Κώδικος Αγροτικής Ασφαλείας» ΦΕΚ 528/1937.
 - Α.Ν. 1038/1937 «Περί τροποποιήσεως του νόμου 5845 «περί οργανώσεως αναγκαιστικών συνεταιρισμών Αττικοβοιωτίας και Οργανισμού προστασίας αμπελοουργών Αττικοβοιωτίας» ΦΕΚ 10/1938.

Σχετικά με την τροποποίηση της νομοθεσίας ο Δ) ντής της Συνομοσπονδίας αναφέρει στη Γ.Σ. της του 1937 ότι:

«Τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας συνέστησε περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου 1936 Ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τῶν ἐπιτεκτέων τροποποιήσεων εἰς τὴν νομοθεσίαν «περὶ συνεταιρισμῶν», εἰς ἣν συμπεριέλαθεν ὡς μέλος καὶ τὸν Διευθυντὴν τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας. Ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν κατέστη

δυνατὸν νὰ συνέλθῃ. Ἐλπίζεται ὁμως ὅτι ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους θὰ γινήῃ ἡ σχετικὴ μελέτη τῶν ἐνδεικνυομένων τροποποιήσεων εἰς τὴν συνεταιριστικὴν νομοθεσίαν καὶ ὅτι θ' ἀκουσθοῦν καὶ αἱ γνῶμαι τοῦ συνεταιρισμένου κόσμου αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο».

Ἡ νομικὴ προσωπικότητα τῶν Συνεταιρισμῶν

Καθὼς ἀνακοινώθηκε στὴ Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας τοῦ 1937.

«Ἡ Συνομοσπονδία, ἐν συνεχείᾳ προγενομένη ἐνεργειῶν τῆς πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Γράπεζαν καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας, ἀπηύθυνεν εἰς τὸ τελευταῖον τὸ ὑπ' ἀριθ. 709 π.ἔ. ἔγγραφόν τῆς, παρακαλέσασα νὰ μεριμνήσῃ τοῦτο ὅπως ἀ-

νακληθῇ ἡ ἀναφερθεῖσα ἐγκύκλιος, ὁμοίως δὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 1089 π.ἔ. ἔγγραφόν τῆς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

Ἐπίσης καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, ἀφορμὴν λαμβάνοντες ἐξ ὀρισμένων περι-

στατικῶν, παρεκαλέσαμεν τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν ὡς ἀρμοδίαν, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 192 ἐ.ξ. ἐγγράφου μας, ἵνα ἐνεργήσῃ καὶ κατοχυρωθῇ νομικῶς ἡ ἄποψις ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ εἶναι νομικὰ πρόσωπα ἰδιωτικοῦ δικαίου.

Παρὰ πάσας τὰς ἐνεργείας ταύτας τὸ ζήτημα δὲν φαίνεται νὰ ἐξητάσθῃ ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ Ἵπουργείου Δικαιοσύνης. Οὐχ ἦτταν εἶχεν ἤδη τοῦτο ἀρκετὰ διευκρινισθῆ συμφώνως πρὸς τὴν ὑφ' ἡμῶν ὑποστηριζομένην γνώμην διὰ θετικῶν πράξεων, ὡς ἡ ὑπ' ἀριθ. 891)935 ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 30.902)98 ἐ.ξ. ἐγκύκλιος τοῦ

Ἵπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν δεχομένη ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ εἶναι νομικὰ πρόσωπα ἰδιωτικοῦ δικαίου. Τελευταίως δὲ φαίνεται λυόμενον ὀριστικῶς τὸ ζήτημα, διότι τὸ Νομικὸν Συμβούλιον διὰ νεωτέρας γνωμοδοτήσεώς του, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5162 ἐ.ξ. ἐγγράφου τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τοῦ Ἵπουργείου Γεωργίας πρὸς τὸ Ἵπουργεῖον τοῦτο, παραδέχεται ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ ἀποτελοῦν νομικὰ πρόσωπα ἰδιωτικοῦ δικαίου».

(Βλ. ἀναλυτικὰ: Ἀριστ. Κλήμη, Ἑλληνικὸν Συνεταιριστικὸν Δίκαιον, Ἀθῆναι 1947).

Ἄλλα νεμικά προβλήματα

Σχετικὰ με προβλήματα ἀπὸ τὴν κατάργησιν με Α.Ν. 413 τῶν ἀτελειῶν χαρτοσήμου καὶ με τὸ θέμα τῆς ἐξοφλήσεως ἀπὸ τὸν Συνεταιρισμὸν οφειλῶν συνταίρων πρὸς ΑΤΕ βλ. ἐνέργειες καὶ ἐπιτυχεῖς λύσεις στὴν ἐκθεσὴ Δ) τοῦ Συνομοσπονδίας στὴ Γ.Σ. 1937 («Συνεταιριστής» 1937, σ. 18).

Ἀνεξαρτήτως τῶν ἐνεργειῶν τούτων ἐπιδιώκεται (λέει ἡ ἐισήγησις) ὅπως ἐπαναφερθῶν δια συμπληρωματικοῦ νόμου ἐν ἰσχύϊ αἱ καταργηθεῖσαι ὑπὲρ τῶν συνταίρων ἀτέλεια χαρτοσήμου, τοῦλάχιστον καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς μεταξὺ συνταίρων καὶ συνεταιρισμῶν τῶν σχέσεις, ἐλπίζεται δε ὅτι θέλει αναγνωρισθῆ ἀρμοδίως ὡς δίκαιον τὸ αἴτημα τοῦτο χάρις καὶ εἰς τὰς συντόνους προσπάθειάς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης.

2. Συμπαράστασις στὴ συνεταιριστικὴ προσπάθεια. Οἱ ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες:

Ὡς σημαντικὴ συμπαράστασις στὴ συνεταιριστικὴ προσπάθεια πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἡ προσφορὰ τοῦ ἐλληνικοῦ Τύπου με τὴν ευκαιρίαν τῆς Γ' Γεν. Συνελεύσεως τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1937. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι οἱ πιο ἐγκυρες ἀπὸ τὶς τότε ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες ἀφιέρωσαν σοβαρὰ καὶ κολακευτικὰ κείμενα στὴ συνεταιριστικὴ κίνησιν (που δὲν εἶχε ὑποταγῆ ἀκόμα στο δικτατορικὸ καθεστῶς), ὅπως:

α) Ἡ «Πρωτὰ» 17.4.1937 ἀφιέρωσε τὴ θέσιν τοῦ κυρίου ἀρθροῦ τῆς στὴ συνεταιριστικὴ κίνησιν καὶ τὶς προοπτικὰς τῆς με τίτλον «Οἱ γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί». Ἐπίσης καὶ χρονικὸ γιὰ τὴ Γ.Σ. (φύλλο 16.4.37).

β) Ἡ «Ἐστία» καταχώρησε σὺς στήλης τῆς ἐυρῆ σε ἐκτασὴ χρονικὸ γιὰ τὴ Γ.Σ. με ἐκφράσεις που ἀναγνώριζαν τὴν προσφορὰ τῆς συνεταιριστικῆς δραστηριότητος καὶ τὴν ἀνάγκην γιὰ ἐπέκτασιν.

γ) Τὰ «Ἀθηναϊκὰ Νέα» 17.4.1937 σε χρονικὸ τους ἀναφέρονται στὴ Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας γιὰ νὰ καταλήξουν στὴ διατύπωσιν ὅτι «οἱ συνεταιρισμοὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀποδεικνύονται διαρκῶς περισσότερο ἀξιοὶ καὶ τῆς ἀγροτικῆς τάξεως καὶ γενικώτερα τῆς κοινωνίας μας».

Τὰ κείμενα εἶναι τὰ ἀκόλουθα που δεῖχουν καὶ τὸ κύρος που ἀπέκτησε ἡ

γεαρή Συνομοσπονδία με την όλη συστηματική εργασία της και τις εισηγήσεις στη Γ. Συνέλευσή της:

1. Το συνέδριον τών συνεταιρισμών.

Εἰς τὸ ἀρξάμενον χθὲς συνέδριον τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς χώρας ἐμφανίζεται ἡ γεωργικὴ Ἑλλάς ὑπὸ τὴν καλυτέραν μορφήν της, τὴν μορφήν τῶν συνεταιριστικῶς ὀργανωμένων γεωργῶν, οἱ ὅποιοι πρωτοστατοῦν εἰς τὴν γεωργικὴν πρόοδον τῆς χώρας. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν μας, κατέχοντες ὅλα τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν ὑπαίθριον ζητήματα, θὰ διατυπώσουν πολυτίμους γνώμας, αἱ ὁποῖαι θ' ἀκουσθοῦν μετὰ τῆς μεγαλυτέρας προσοχῆς ἀπὸ ὅλου τοῦ ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ἐλληνικῆς γεωργίας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτᾶται ἡ εὐημερία τῆς Ἑλλάδος.

(Χρονικὸν «Πρωίας» 16.4.37)

2. Οἱ Συνεταιρισμοί.

Ἡ χθεσινὴ ἐναρκτήριος Συνεδρίασις τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῆς Συνομοσπονδίας τῶν ἐλληνικῶν Συνεταιρισμῶν, ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς ἐνδιαφερούσας καὶ σημαντικὰς διαπιστώσεις, τὰς ὁποίας εὐχαρίστως καὶ ἀπὸ τῆς στήλης αὐτῆς τονίζομεν. Ἐν πρώτοις ὁ λόγος τοῦ διευθυντοῦ τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν κ. Τζωρτζάκη, ἐπέτρεψε νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ ἀπὸ τοὺς παρισταμένους ἡ εὐρεία ἀνάπτυξις, τὴν ὁποῖαν εἶδεν ὁ θεσμός αὐτός ἐν Ἑλλάδι καὶ τὸ πολύτιμον ἔργον, τὸ ὁποῖον οἱ συνεταιρισμοὶ ἐπέτελεσαν διὰ τὴν καλλιτέραν ἐκμετάλλευσιν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Ὁ λόγος ἔπειτα τοῦ παρὰ τῇ ἀρμοδίᾳ ὑπηρεσίας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης διευθυντοῦ κατέστησεν ἐπίσης ἐμφανῆ τὴν συμβολὴν, τὴν ὁποῖαν οἱ συνεταιρισμοὶ προσέφεραν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν μικρῶν ἔργων ἐγγείου βελτιώσεως, διὰ τὴν προστασίαν τῆς υγείας τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν, διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τοῦ πολιτισμοῦ διαφόρων Ἑλληνικῶν περιοχῶν. Καὶ τὸ σπουδαιότερον εἶνε, ὅτι ὁ κ. ὑπουργός

τῆς Γεωργίας μὲ τὴν σύντομον, ἀλλὰ περικτικὴν προσφώνησίν του, ἐνεφάνισε σαφῶς τὴν πολιτικὴν τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον δὲν εἶνε ἐχθρὸς τῶν συνεταιρισμῶν, ἀλλὰ ἀντιλαμβάνεται τὴν παρουσίαν των ὡς ἀπαραίτητον καὶ θὰ προσπαθῆσῃ μόνον νὰ τὸν βοηθήσῃ διὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν μὲ τὸν αὐτόματον ἔλεγχόν των ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα, ἄλλως τε, κρούσματα παρεκτροπῶν τῶν συνεταιρισμῶν.

Μὲ τὴν γνώμην αὐτὴν τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ δὲν δύναται παρὰ νὰ συμφωνησῇ ἀπολύτως ἡ «Ἔστια», εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ ἄλλοτε ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ τονισθῇ, ὅτι ὁ συνεταιρισμὸς ὁ ἐνῶνων τὰς προσταθείας τῶν ἀγροτῶν, ὁ ὀπλιζῶν αὐτοὺς μὲ ἠῤῥημένα μέσα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν τῶσων δυσχερειῶν τοῦ ἀγῶνός των, ὁ βοηθῶν αὐτοὺς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν εὐθηνότερων τιμῶν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ καλλιτέρων εἰς τὴν πώλησιν, δύναται καὶ πρέπει νὰ προστατευθῇ ἀπὸ τὸ Κράτος ὡς παράγων ἀληθοῦς προόδου, ἀλλὰ καὶ νὰ καθοδηγηθῇ διὰ τὴν ἀποτροπὴν ἀπὸ μοιραία σφάλματα.

(Χρονικὸν «Ἔστιας» 16 Ἀπριλίου 1937).

3. Οἱ Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί.

Θὰ ἴσκει νὰ παρακολουθήσῃ κανεὶς τὰς ἐργασίας τοῦ συνελθόντος Συνεδρίου τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς χώρας διὰ νὰ πεισθῇ πόσον ἀσύστατοι ἦσαν αἱ αἰτιάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δῆθεν ὁ ἐλληνικὸς λαὸς εἶνε ἀπρόσφορος εἰς εὐρυτέρας ὀργανώσεις, ἀπαιτούσας ὑποταγὴν τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν ὁμάδα, ἐξυτηρέτησιν τοῦ προσωπικοῦ ἐντὸς τοῦ γενικοῦ συμφέροντος. Ἀπὸ τὰς γενομένας κατὰ τὸ Συνέδριον τοῦτο ἀνακινώσεις προέκυψε τὸ γενικώτερον συμπέρασμα, ὅτι ὁ γεωργικὸς συνεταιρισμὸς ἐρριζοθόλησε πλέον καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴν εἶνε εἰς τὸ ἐξῆς δυνατόν νὰ νοηθῇ κἄν ἡ ἀγροτικὴ τῆς οἰκονομία χωρὶς τὰ ἀσάλευτα

ταύτα βάρη, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται. Αἱ τέσσαρες περίπου χιλιάδες τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν τῆς χώρας —συνεταιρισμῶν πιστωτικῶν, προμηθευτικῶν, παραγωγικῶν, πωλήσεως κ.λπ.— μὲ τὰς τριακοσίας περίπου χιλιάδας μέλη των, ἀποτελοῦν ἓν ἀπέραντον δίκτυον οικονομικῶν ὀργανώσεων, τὸ ὁποῖον καλύπτει ὀλόκληρον τὴν χώραν. Καὶ ὅταν ὀμιλοῦμεν πλέον περὶ γεωργικῆς Ἑλλάδος, δὲν ἐννοοῦμεν τὸν μεμονωμένον ἐκεῖνον καλλιεργητὴν, τὸν φυτοζωοῦντα παρὰ τὸ ἠσιόδειον ἄροτρον του, τὸν ἀντιπροσωπεύοντα ἓν παρελθὸν γεωργικῆς καθυστερήσεως καὶ ἐμπεποτισμένον ἀπὸ τὰς ἀτομικιστικὰς πλάνας τῆς πρωτογόνου ἐκτακτικῆς καλλιιεργείας, ἀλλ' ἐννοοῦμεν ἀκριβῶς τὸ πλέγμα αὐτὸ τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, πρωτοθαθμίων καὶ δευτεροθαθμίων, αἱ ὁποῖαι ἀνεθλάστησαν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος διὰ τὰ συνεχίσουν τὴν παράδοσιν τῶν Ἀμπελακίων τῆς Θεσσαλίας, τῶν Μαντεμοχωρίων τῆς Χαλκιδικῆς, τῶν Ζαγοροχωρίων τῆς Ἠπείρου, τῶν νήσων μας, αἱ ὁποῖαι τόσον σημαντικὸν ρόλον ἔπαιξαν εἰς τὸν οικονομικὸν μετασχηματισμὸν καὶ κατόπιν εἰς τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας.

Ὁ ἑλληνικὸς γεωργικὸς συνεταιρισμὸς, συνδεθεὶς μὲ μίαν ἀπὸ τὰς κρισιμωτέρας περιόδους τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας, ἐνεφανίσθη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ὑπαίθρου ὡς εὐρυτέρα ὀργάνωσις, ἐπιδικώουσα, πλὴν τῆς θεραπείας τῶν ὑλικῶν συμφερόντων τῶν μελῶν της, καὶ τὴν γενικωτέραν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τοῦ "Ἑλληνος χωρικοῦ. Ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν του ταύτην μορφήν ὁ γεωργικὸς μας συνεταιρισμὸς ἔλαθε ἐνεργὸν μέρος, ἐστήριξε καὶ ἐξησφάλισε τὴν ἐπιτυχίαν εἰς ὅλας τὰς προσπαθείας, αἱ ὁποῖαι κατεβλήθησαν διὰ τὴν γεωργικὴν ἀναγέννησιν τῆς χώρας. Ἄνευ αὐτοῦ θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ ἐπιτυχία τῆς νέας γεωργικῆς μας ὀργανώσεως, ἀδύνατος ἡ λειτουργία θεσμῶν, ὅπως ἡ συγκέντρωσις σίτου, ἡ ἀγορὰ καπνῶν κ.λπ., ἀδύ-

νατος ἡ ἄσκησις ἀγροτικῆς πίστεως, εἰς χώραν στερουμένην ἀγροτικοῦ κτηματολογίου· ἀδύνατος ἡ στερέωσις τῶν νοικοκυριῶν τῶν ἀποκατασταθέντων ἀκτημόνων καὶ καλλιεργητῶν· ἀδύνατος ἡ ἐκχέρσεσις καὶ ἀξιοποίησις νέων ἐκτάσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπηύξησαν τὸ καλλιεργούμενον ἔδαφος καὶ συνεπῶς καὶ τὴν παραγωγὴν μας· ἀδύνατος, τέλος ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἐγγείων βελτιώσεων καὶ τῆς μηχανικῆς καλλιεργείας, ἡ ἀπολύμανσις τῶν σπόρων καὶ ἡ χρῆσις τῶν λιπασμάτων καὶ ἡ βελτίωσις τῆς ράτσας τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ζώων καὶ ἡ ἀνύψωσις τῆς γεωργικῆς βιομηχανίας. Εἰς τὸν γεωργικὸν συνεταιρισμὸν ἀνήκει ἡ τιμὴ, ὅτι συνέβαλε ἢ καὶ ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὰς μεγάλας ἐγγείων θελιώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐπολλαπλασίασαν τὰς ἀποδόσεις τῆς ἑλληνικῆς γῆς καὶ εἰς αὐτὸν ἀποβλέπει πλέον τὸ κράτος ὡς πρὸς τὸν πυρῆνα, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου στηρίζει ὅλην τὴν γεωργικὴν πολιτικὴν του.

Ἡ εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον ὀργάνωσις τῆς ἀσφαλίσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ὅπως καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τῶν γεωργῶν, θὰ καταφύγη ἐπίσης εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ συνεταιρισμοῦ, τὸν ὁποῖον θὰ χρησιμοποίησιν ὡς βασικὴν μονάδα καὶ πρῶτον διοικητικὸν ὄργανον, καλούμενον νὰ στηρίξη τὴν κολοσσιακὴν σημασίαν διπλῆν ταύτην ἀσφαλιστικὴν προσπάθειαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ βελτίωσις τῶν ὑγειονομικῶν συνθηκῶν τῆς ὑπαίθρου — αἱ ὁποῖαι, εἰς ὠρισμένα μάλιστα διαμερίσματα, εἶναι δυσάρεστοι— ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν ὑπὸ τῶν συνεταιρισμῶν τῆς πρωτοβουλίας ἰδρύσεως «Ταμείων Ὑγείας», κατὰ τὸ ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως Συνεταιρισμῶν Βεροῦνας υἱοθετηθὲν σύστημα. Τὰ Ταμεία ταῦτα, συγκροτούμενα εἰς ἐκάστην Ἐνωσιν Συνεταιρισμῶν καὶ διαθέτοντα ἰδίαν περιουσίαν, ἀπαρτιζομένην ἐξ ἐλαχίστων εἰσφορῶν τῶν συνεταιρῶν καὶ ἐκ διαθέσεως μέρους τῶν πραγματοποιουμένων κερδῶν, ἐξασφαλίζουν τὴν ὑγείαν, διὰ προληπτικῆς δράσεως,

καί παρέχουν πλήρη ιατρικήν καί νοσοκομειακήν περίθαλψιν, ἐν περιπτώσει ἀσθενείας εἰς τὰ μέλη τῶν συνεταιρισμῶν καί τὰς οἰκογενείας των. "Ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ἡ ὑγειονομική αὐτῆ αὐτασφάλις εἶνε δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῆ ἀμέσως εἰς 300 χιλιάδας συνεταιρισμένων γεωργῶν, ἀντιπροσωπευόντων μετὰ τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν των πληθυσμὸν 1½ ἑκατομμυρίου, ἀντιλαμβανόμεθα ποίας ἀκόμη τεραστίας ὑπηρεσίας δύναται νὰ προσφέρῃ ὁ γεωργικὸς συνεταιρισμὸς εἰς τὴν ἐπίλυσιν ἑνὸς σοβαρωτάτου προβλήματος τῆς χώρας: τῆς δημοσίας ὑγείας.

Μὲ αὐτὰ τὰ δεδομένα τῆς μέχρι τοῦδε δράσεώς του καί μὲ αὐτὰς τὰς προοπτικὰς διὰ τὸ πρὸ αὐτοῦ διανοιγόμενον εὐρύτατον μέλλον, ὁ ἑλληνικὸς γεωργικὸς συνεταιρισμὸς παρουσιάζεται ὡς ὁ κυριώτερος φορεὺς τῆς προόδου καί τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον Ἑλλάδα.

(Κύριον "Ἀρθρον «Πρωίας» 17.4.37)

4. Οἱ Ἄγροτικοὶ Συνεταιρισμοί.

Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχει ἡ συνέλευ-

Καὶ ἄλλες ἀθηναϊκὲς καὶ ἐπαρχιακὲς ἐφημερίδες ἐγράψαν σχετικά.

Κείμενα του Ζαχαρία Παπαντωνίου για Ἀμπελόκικα καὶ συνεταιριστικὴ ἰδεολογία.

Ὡς ἀξιόλογη συμπάρσταση στὴ συνεταιριστικὴ κίνηση πρέπει νὰ θεωρηθῶν τα 2 κείμενα τοῦ ἐκλεκτοῦ λογοτέχνη - τεχνοκρίτη Ζαχ. Παπαντωνίου (*) γραμμένα με ἐνθουσιασμὸ καὶ γνώση, ποὺ δημοσιεύτηκαν στὴν ἐφημ. «Ἐλευθερον Βῆμα» Ἀθηνῶν σχετικά με τὰ Ἀμπελόκικα καὶ τὴν οργάνωση τῆς μεγάλης συνεταιριστικῆς δραστηριότητάς τους κατὰ τὴν Τουρκοκρατία. Τὸ πρῶτο ἀναδημοσιεύτηκε τότε στο περ. «ο Συνεταιριστής» 1937, σ. 171 (βλ. καὶ «Θέματα Συνεταιρισμῶν» 1971, σ. 210). Στὴν ἴδια ἐφημερίδα δημοσιεύτηκε στὴ συνέχεια ἡ ἀπὸ 29.11.1937 ἐπιστολή του Θ. Τζωρτζάκη ποὺ ἀναφέρεται στὴ σημασία των Ἀμπελόκικων, στὴν Ἐπιτροπὴ Ἀμπελόκικων τοῦ 1932 καὶ τὸ ἔργο τῆς καὶ ὅτι τότε (1932) ρίχτηκε ἡ ἰδέα ὅτι τὸ σπῆτα τοῦ Σβαρτς (Μαύρου, ἔδρα τοῦ Συνεταιρισμοῦ) θὰ ἔπρεπε νὰ ἀγοραστῆ, νὰ ἐπισκευασθῆ καὶ νὰ γίνῃ εἶδος συνεταιριστικοῦ ναοῦ καὶ μουσείου. Καὶ ἀφοῦ ἀναφέρθηκε ὡς παλαιότερες προσπάθειες εἰσηγείται νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἀγορὰ καὶ ἐπισκευὴ ἀπὸ τὴν ἈΤΕ με συμμετοχὴ των Συνεταιρισμῶν (βλ. καὶ «Συνεταιριστής» 1937, σ. 173).

(*) Ὅπως εἶναι γνωστὸ (βλ. Α' τόμο) ὁ Ζαχ. Παπαντωνίου ὡς Νομάρχης Κυκλάδων εἶχε ὑποδείξει τὴν οργάνωση Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν (Συνεταιριστικῶν Ἐστιατορίων) ἀπὸ τους ἐργάτες τῆς Σύρου.

στὴν τῶν συνεταιρισμῶν, ἢ ὁποῖα διεξάγει αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὰς ἐργασίας τῆς εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ γεωργικοὶ καὶ οἱ ἄλλοι συνεταιρισμοὶ κατέστησαν ἤδη ζωτικοὶ παράγοντες εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἀξίζουν ἀπὸ μέρους τοῦ κράτους ὅλης τῆς δυνατῆς ἐνισχύσεως, διὰ νὰ ὀλοκληρώσουν τοὺς σκοποὺς τῆς ἰδρύσεως αὐτῶν. Κανεὶς δὲν ἀμφισβητεῖ ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δράσεώς των ὑπέπεσαν καὶ εἰς σφάλματα. Ἡ ἔλλειψις πείρας καὶ ἡ εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς διείσδυσις στοιχείων ἐκμεταλλευτικῶν τῆς κινήσεως συνετέλεσαν εἰς τὰς παρεκτροπὰς αὐτάς. Ἡδὴ ὅμως ἡ λειτουργία τῶν συνεταιρισμῶν, μὲ τὴν διαρκῆ καθοδήγησιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, συντελεῖται κατὰ τὸν καλλίτερον δυνατὸν τρόπον. Καὶ οἱ συνεταιρισμοὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀποδεικνύονται διαρκῶς περισσότερον ἀξιολογῶν καὶ τῆς ἀγροτικῆς τάξεως καὶ γενικώτερα τῆς κοινωνίας μας.

(Χρονικὸν «Ἀθηναϊκῶν Νέων» 17 Ἀπριλίου 1937).

Η σκέψη πραγματοποιήθηκε πολύ αργότερα όταν έπειτα από αίτηση της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και εισήγηση του γράφοντος συστάθηκε από τη Διοίκηση της ΑΤΕ Επιτροπή (Πρόεδρος Πρωτοδικών Λαρίσης - Αριστ. Κλήμης - Κ. Παπακωνσταντίνου) που αφού εξέτασε επί τόπου το θέμα εισήχθησε τη χορήγηση από την ΑΤΕ αξιόλογου ποσού για την αγορά του κτιρίου. Όμως η διάθεση έγινε στο Κράτος (Αρχαιολογική Υπηρεσία) για συντήρηση του κτιρίου και οργάνωση Μουσείου. Δυστυχώς —και παρά την πρόταση της Επιτροπής— δεν έγινε τότε και η εξαγορά πολύτιμων παλαιών βιβλίων και σκευών - εργαλείων που διασωζόταν ακόμα (υπερβολικές αξιώσεις των κατόχων - κληρονόμων). Βλ. και «Θέματα Συνεταιρισμών» 1971, σ. 213 όπου και νέα υπόδειξη να οργανωθεί εκεί Μουσείο σχετικό με τη συνεταιριστική κίνηση. Τα τελευταία χρόνια (1986) η ΚΥΔΕΠ έκανε αξιόλογη σχετική κτιριακή προσφορά (βλ. φωτογραφία κτιρίου στον Β' τόμο σελ. 28/556) χωρίς όμως δυστυχώς ανάλογη πνευματική - συνεταιριστική οργάνωση και συνέχεια με ευρύτερη ακτινοβολία.

— Επίσης ως συμπαράσταση στη συνεταιριστική κίνηση πρέπει να χαρακτηριστεί η δημοσίευση στην αθηναϊκή «Πρωία» της 15.11.1937 5στηλου κειμένου με τίτλο «Ο Τσεχοσλοβάκος Φερδινάνδος Κλίντερα απόστολος του διεθνούς αγροτικού Συνεταιρισμού», όπου εξάιρεται το έργο των Συνεταιρισμών στη βόρεια Ευρώπη και προβάλλεται η συνεταιριστική προσωπικότητα του συνεταιριστή Φερδ. Κλίντερα.

3. Αντιδράσεις στο έργο των Συνεταιρισμών. Τάσεις κηδεμόνευσης από Κράτος 4ης Αυγούστου και την ΑΤΕ.

— Με την βαθμιαία ενδυνάμωση του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου και με τις ιδέες και φιλοδοξίες των ανθρώπων του α) στη «δημόσια τάξη», και β) στα «αγροτικά - συνεταιριστικά», σε συνδυασμό με τις κατευθύνσεις του Συντεχνιακού Κράτους (με πρότυπο την Ιταλία) αρχίζει να εκδηλώνεται κατά το 1937 πιο έντονη η τάση για επέμβαση (Καθώς θα εκτεθεί στο Υποκεφ. ΣΥΓ/1).

— Επειδή εξασθενεί εσωτερικά ο θεσμός των συνεταιρισμών με τη συμμετοχή στα Δ.Σ. των Συνεταιρικών Οργανώσεων ανθρώπων που μπορεί να παρεμποδίζουν την ανάπτυξή τους, το Καπνικό Συνέδριο (Καβάλα, Σεπτέμβριος 1937) διατύπωσε την ευχή να είναι ασυμβίβαστη η ιδιότητα του μέλους Δ.Σ. Συνεταιρισμού προς το επάγγελμα του καπνομεσότη («Συνεταιριστής» 1937, σ. 165).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ - ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΣ

Κατά το 1937 ιδρύθηκαν 377 Συνεταιρισμοί και 6 Ενώσεις (Δεκαετία ΑΤΕ, σ. 164).

Κατά το ίδιο έτος είχε προταθεί στα δικαστήρια από ΑΤΕ η διάλυση 299 συνεταιρισμών, Διαλύθηκαν το 1937 με δικαστικές αποφάσεις 292. Ακόμα αυτοδιαλύθηκαν 16 συνεταιρισμοί (βλ. «Συνεταιριστής» 1939, σ. 92).

Τεχνική πρόοδος από τους Συνεταιρισμούς: Οι αλωνιστικές μηχανές των Συνεταιριστικών Οργανώσεων αντικατέστησαν το εξαντλητικό αρχέγονο σύστημα αλωνισμού

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

Στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών έτους 1937, ο Δ) ντής της ΑΤΕ Μ. Γερακιάρης έκανε ειδική ομιλία με θέμα τις σχέσεις ΑΤΕ και Συνεταιρισμών (Βλ. στο Υποκ. Ζ). Στο δεύτερο μέρος της ομιλίας αυτής αναφέρθηκε ενδεικτικά σε διάφορες αξιόλογες τότε προσπάθειες και επιτυχίες Συνεταιρισμών Οργανώσεων, (πρωτοβάθμιων και Ενώσεων) Από το αξιόλογο αυτό κείμενο που έχει σιέψεις, στοιχεία και επιχειρήματα πολύ χρήσιμα και για σήμερα, δίνουμε τα βασικά μέρη:

Η σημασία των Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Μερικές αξιόπαινες δραστηριότητές τους.

«... τὸ ἔτος 1936 μέσω τῶν συνεταιρισμῶν διοχετεύθησαν εἰς τοὺς συνεταιίρους κεφάλαια συνολικοῦ ποσοῦ δραχμῶν 1. 580.000.000 ὡς δάνεια βραχείας προθεσμίας καὶ ἐπ' ἐνεχύρω (883 ἑκατομ. βραχυπρόθεσμα καὶ 697 ἐπ' ἐνεχύρω, συμψηφιζόμενα ἐν πολλοῖς μὲ τὰ πρῶτα). Τὸ ποσὸν βεβαίως εἶναι ἀξιόλογον, ἐὰν ληφθῆ ἰδιαίτερα ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ οὕτω ἐνισχυθέντες εἰς τὴν γεωργικὴν τῶν ἐπιχειρησιν ἀγρόται, κατὰ κανόνα, εἶναι οἱ πτωχότεροι, τούτων δ' ἄλλως ἢ ἐνίσχυσίς θά ἦτο, ἂν μὴ ἐνιαχοῦ ἀδύνατος, πάντως ὁμως δυσχερής.

Διὰ τὰ ἐκτιμήσωμεν ὁμως πληρέστερον τὴν οὕτω προσφερθεῖσαν ὑπὸ τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὰ μέλη τῶν ὑπηρεσίαν δὲν μᾶς ἀρκεῖ ἡ μνημόνευσις ἑνὸς ἀριθμοῦ, ἔστω καὶ μεγάλου, ὅπως ὁ ἀναφερθεῖς. Θὰ πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὴν ἄλλην ὄψιν τοῦ νομίσματος: Τί θὰ συνέβαινε τούτέσιν ἑάν, ἔλλείψει συνεταιρισμῶν, οἱ ἀνωτέρω δανεισθέντες κατέφευγον ὄχι κἂν εἰς τοκογλύφον, ἀλλ' εἰς αὐτὴν ταύτην ἔστω τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος πρὸς δανεισμὸν καὶ ἐκρίνοντο ὑπ' αὐτῆς, ἔστω πάντες, παρουσιάζοντες καὶ ὡς μεμονωμένοι ἀνάλογον πιστωτικὴν ἐπιφάνειαν; Μὲ ἄλλας λέξεις: Τί ἐκέρδιεν ὁ συνεταιρισμένος εἰς τὸν τόπον μας δανεισθεὶς μέσω τοῦ συνεταιρισμοῦ του καὶ οὐχὶ ὡς μεμονωμένος; Ὁ πρῶτος, χωρὶς νὰ ὑποβληθῆ εἰς οἰκο-

νομικὴν τινὰ θυσίαν εἴτε θετικὴν (ὀδοιπορικὰ καὶ συναφῆ ἔξοδα μεταβάσεως εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Ὑποκαταστήματος τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης), ἀλλ' οὔτε καὶ ἀρνητικὴν (ἐγκαταλείπων τὴν ἐργασίαν του καὶ χάνων ἡμερομίσθια) ἔλαβε καὶ δὴ ἐγκαίρως, ἀκέραιον τὸ κεφάλαιον τοῦ δανείου του, διότι τὰ ἔξοδα διοικήσεως τοῦ συνεταιρισμοῦ του ἐκαλύφθησαν ἀπὸ τὴν ὑπερ τοῦ συνεταιρισμοῦ διαφορὰν τοῦ μειωμένου ἐπιτοκίου.

Ἀπλοῦς λογαριασμὸς δίδει ἀμέσως τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ μεμονωμένος, κατὰ μέσον ὄρον, ἔχει κόστος δανειζομένου κεφαλαίου τουλάχιστον διπλάσιον τοῦ συνεταιρισμένου' ἐφ' ὅσον δ' εἶναι γνωστὸν ὅτι γενικῶς ἡ γεωργικὴ ἐπιχείρησις δὲν ἀντέχει εἰς ὑπηρεσίαν κεφαλαίων μὲ ἠύξημένα ἐπιτόκια ἔννοεῖ κανεὶς πόσον ζημιούται ἡ οἰκονομία τοῦ μεμονωμένου (ὅταν μάλιστα τυγχάνῃ καὶ ὁ πτωχότερος) ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ὡς ἄνω ἐπιθάρουναι τοῦ δανείου του.

Θὰ παρατηρήσῃ ὁμως κανεὶς (καὶ ὄχι ἀτόπως) ὅτι δὲν εἶναι ἐκδηλος ὡς πάνδημος πεποιθήσις ἡ ἀντίληψις αὕτη περὶ τῆς ἀξίας τῶν πιστωτικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν μας. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς ἀμφιβολίας τὴν ὅποιαν δημιουργοῦν αἱ ἐπιθέσεις τῶν ἐξ ἰδιοτελείας καταφερομένων κατὰ τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τὰ εἰρωνικὰ σχόλια τῶν μεμονωμένων, ποῦ δὲν ἔχουν

ανάγκην νά δανεισθούν και ύποστηρίζουν ὅτι... ὁ δανεισμός βλάπτει (ἐπειδὴ αὐτοὶ ἔχουν κεφάλαιά τινα πιστεῦουν ὅτι ἔχουν καὶ ὀρθὴν πάντοτε καὶ περὶ ὄλων τῶν πραγμάτων κρίσιν). Εἰς τὰ σχόλια αὐτὰ προστίθενται καὶ τὰ τῶν μεμονωμένων πού δὲν δανεῖζονται, ὅχι διότι δὲν ἔχουν ἀνάγκην, ἀλλὰ διότι εἶναι ἀνίκανοι νά διαχειρισθούν πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐπιχειρήσεώς των ξένα κεφάλαια. Αὐτοὶ μένουσιν εἰς τὸ περιθώριον τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ἀσφυκτιοῦν εἰς κλοιὸν πρωτογόνου οἰκονομίας καὶ δυστυχίας καὶ ἀρκοῦνται νά ἐπαναλαμβάνουσι τὰς περὶ τῶν ἀπροσπελάστων σταφυλῶν κρίσεις τῆς ἀλώπεκος. Τέλος συντελοῦν εἰς δημιουργίαν τῆς ἀπατηλῆς ἢ ἀμφιβόλου ἀτμοσφαιράς, περὶ τῆς ἀξίας τῶν πιστωτικῶν ἐργασιῶν τῶν συνεταιρισμῶν, οἱ μεμονωμένοι, πού δανεῖζονται μὲν, ἀλλ' ἀδυνατοῦν νά ἐκτιμήσουσι τὸ πραγματικὸν κόστος τῶν δανειζομένων κεφαλαίων καὶ ὅταν ἀκόμη ἢ οἰκονομία των δὲν εἶναι ἀνθηρὰ καὶ ἀνθεκτικὴ, ἀλλ' ἀθλία καὶ καθίσταται ἀθλιωτέρα ἐκ τοῦ τοιοῦτου δανεισμοῦ.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ λόγοι ἔνεκα τῶν ὁποίων δὲν καθίσταται εἰς ὄλους τοὺς ἀπλοϊκοὺς καὶ ἀμαθεῖς ἔναργης ἢ τεραστία ὑπηρεσία πού προσφέρουν οἱ συνεταιρισμοὶ εἰς τὰ μέλη των, ἐξυπηρετοῦντες τὰς πιστωτικὰς ἀνάγκας των, κατὰ τὸν προαναφερθέντα ἐπωφελῆ τρόπον...

...Κατὰ τὸ 1934 ἡ (σὲ μερικοὺς τομεῖς) κίνησις τῶν συνεταιρισμῶν ὑπελογίσθη εἰς δύο δισεκατομμύρια δραχμῶν, τὰ δ' ἐκ ταύτης καθαρὰ κέρδη τῶν συνεταιρισμένων ἀγροτῶν (ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐκ τῶν ἰδίων καλλιεργειῶν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἀποκομισθέντα εἰσοδήματα παρὰ τῶν ἀσυνεταιριστῶν) εἰς 250.000.000 δραχ.

Ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι πλὴν τῶν περιωρισμένων εἰς τὴν ἀνωτέρω μελέτην, ὡς συνηθεστέρων, μνημονευθειῶν ἐργασιῶν καὶ ἄλλα ἐργασίαι ἐπιχειροῦνται ἀπὸ τοὺς συνεταιρισμοὺς μας, π.χ. βιομηχανικαὶ (σταφιθερροστάσια, ἐλαιουρ-

γεία, οἰνοποιεῖα, τυροκομεῖα κ.λ.), κοινὴ χρήσις μηχανῶν (τῶν ἀλωνιστικῶν μόνον μηχανῶν ὁ ἀριθμὸς φθάνει τὰς 70) κ.λ., καὶ ἂν ληφθῆ προσθέτως ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὰς πάσης φύσεως ἐργασίας τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν παρ' ἡμῖν παρουσιάζεταί κατ' ἔτος σχεδὸν γεωμετρικὴ πρόοδος αὐξουσα, γίνεται καταφανὲς ὅτι ἡ γενικὴ οἰκονομικὴ βελτίωσις τοῦ συνεταιρισμένου ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας σήμερον πρέπει νά ὑπολογίζεται εἰς πολὺ μεγαλύτερα ἐπίπεδα καὶ ἀναλόγως νά ἐκτιμᾶται ἢ συμβολῆ τῆς εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

...Γιὰ τὴν καλλιτέρευσιν τῆς ποιότητος τῶν τροφίμων ἢ παντὸς εἴδους ἄλλων γεωργικῶν ἢ κτηνοτροφικῶν προϊόντων πού ἐπέφεραν οἱ γεωργικοὶ μας συνεταιρισμοὶ τὰ τελευταῖα ἔτη, θὰ ἀρκεσθῶ νά σᾶς ἀναγνώσω ἀπλῶς περικόπας ἢ περιλήψεις ἐπισήμων ἐκθέσεων διὰ τὸ θέμα αὐτό, μιᾶς ἢ δύο μόνον δι' ἕκαστον, εὐρὺ μάλιστα, γεωγραφικὸν διαμέρισμα.

Διὰ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα, παραλείπων βελτιώσεις ἐπιτευχθείσας εἰς τὰ τοπικὰ προϊόντα, καπνόν, σιτηρὰ, βάρμβακα κ.λ., θὰ περιορισθῶ μόνον εἰς δύο ἐπαρχίας καὶ δὴ τὰς πλέον ἀπομακρυσμένας.

Οὕτω διὰ τὸ Διδυμότειχον, τὸ ἄκρον Β.Α. σύνορον τοῦ Κράτους, σημειοῦνται, μεταξύ τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ἡ μεσολάθησις τῶν συνεταιρισμῶν ἐπέφερε τελείαν ἀναμόρφωσιν εἰς τὴν σηροτροφίαν τῆς περιφερείας. Ἄλλοτε ἡ ποσοτικὴ καὶ ποιοτικὴ ἀπόδοσις ὑστέρει καταπληκτικὰ καὶ τὰ ἔξοδα ἢ καὶ αἱ ζημίαι ἦσαν βαρύταται. Οἱ μεταξόδοσοι ἠγοράζοντο πρὸς δραχμὰς 300 τὸ κυτίον, ἦσαν δὲ ἀμφιβόλου ἢ πλημμυλοῦς ἐπιλογῆς. Ἡ ἐκκόλαψις καὶ ἡ ἐκτροφή ἐγίνετο κατὰ πρωτόγονον τρόπον καὶ τὰ οὕτω παραγόμενα κουκούλια ὑστεροῦσαν. Χάρις εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς, καὶ ἰδιαίτερα εἰς τὸν Συνεταιρισμὸν Σου-

φλίου, ενώ έβελτιώθησαν οί σπόροι ποιητικώς ή τιμή των ύπεβιδάσθη εις τό πέμπτον τής άλλοτε. 'Η καλλιέργεια και ή έπιλογή τών μωρεοδένδρων έβελτιώθησαν σημαντικά, ήσφαλίσθη δέ και ή έκτροφή εις πρότυπα έκκολαπήτρια και σηροτροφεία και με συγχρόνους μεθόδους. Αί άσθένειαι πού έδεκάτιζαν άλλοτε τού προϊόν σήμερον πολεμούνται άποτελεσματικώς, χάρις πάντοτε εις τήν πρωτοπορίαν τών συνεταιρισμών. 'Η κατά μέσον όρον παραγωγή κατά κυτίον ηύξησεν, ή δέ ποιότης έβελτιώθη κατά τρόπον ώστε τά κουκούλια τής περιφέρειας νά έχουν σήμερον έξαιρετικήν ζήτησιν και αί τιμητικά διακρίσεις εις τάς έκθέσεις νά διαδέχονται συνεχώς άλλήλας.

Διά τήν βελτίωσιν τής κτηνοτροφίας ό Συνεταιρισμός 'Ορμενίου π.χ. εισήγαγεν έκ τού έξωτερικού 400 πρόβατα έκλεκτής ποικιλίας.

Οί ιδρυθέντες γαλακτοκομικοί και τυροκομικοί συνεταιρισμοί καταβάλλουν έπιτυχείς προσπάθειαι διά τήν καλλιτέρευσιν τής ποιότητος τού τυρού. 'Ο ύπό τών εμπόρων παρασκευαζόμενος είναι πολύ κατωτέρα ποιότητος».

Διά τήν Φλώριναν, τά άκρον Β.Δ. σύνορον τού Κράτους:

«'Εφέτος λειτουργεί τό τυροκομείον τών συνεταιρισμών Βεύης και Κλειδείου με 5.000 γαλάρια πρόβατα συνολικής παραγωγής 65.000 — 70.000 όκ. γάλακτος. "Ηρχισαν παρασκευαζόμεναι έκλεκτά ποικιλία τυρού και βουτύρου, θά άναληφθή δ' ίσως και ή κατασκευή γραβιέρας τύπου Κρήτης.

'Ο Δασικός Συνεταιρισμός Φλαμπουρίου έφύτευσεν 6.000 όπωροφόρα δένδρα έκλεκτών ποικιλιών.

Νοτιώτερον εις τό χωρίον 'Εράτυρα ό Συνεταιρισμός τού χωρίου αυτού, δια τής λίαν έπιμελημένης και παγκοίνως άναγνωρισθείσης έπεξεργασίας τών καπνών τών συνταίρων του (άπό κοινού πωλούμενων) αύ μόνον ήσφάλισεν έξαι-

ρετικήν ποιότητα και τιμήν, αλλά κατέστη και ό ρυθμιστής τής πωλήσεως τών καπνών εις όλην τήν περιφέρειαν Βοΐου.

'Ο ίδιος συνεταιρισμός, εν συνεργασία με τόν συνεταιρισμόν Πελεκάνου, βουτυροποιεί επί τρία ήδη έτη τό γάλα τών συνεταιρικών προβάτων με λαμπράν άπόδοσιν ποιότητος έπιτυχανομένων ύτω έξαιρετικών τιμών. 'Ο ίδιος Συνεταιρισμός, πλην πλήθους άλλων έργασιών, ήσφάλισε και ήγγυημένην ποιότητα άλεύρων δι' ιδιοκτήτου άλευρομύλου.

Σχετικώς με τόν Συνεταιρισμόν τούτον μάλιστα παρατηρείται ότι ή τόσον ραγδαία άνάπτυξις τών εργασιών του δέν παρακολουθεΐται και με άνάλογον αύξησιν τού άριθμού τών συνταίρων του δι' ό και ή ύπηρεσία καταβάλλει έντονον προσπάθειαν πρός ρύθμισιν τού ζητήματος.

'Ο γειτονικός Συνεταιρισμός Κρόκου έπέτυχε να καλλιερεύση τήν ποιότητα τού παραγομένου κόκκινου κρόκου, ώστε ό ύπ' αυτού πωλούμενος νά άποδίδη σήμερον δρχ. 3.600 κατά κιλόν άντι τών 1.600 πού άπέδιδεν άλλοτε».

Εις τήν "Ηπειρον:

«Τά κατά τό έτος 1936 λειτουργήσαντα εις τήν περιφέρειαν 'Ιωννίνων πέντε συνεταιρικά τυροκομεία παρήγαγον προϊόντα τελείως άγνά, έπισύρανα άμέριστον τήν έκτίμησιν τής καταναλώσεως. 'Εθραβεύθησαν και διά χρυσού βραθείου μετά χρηματικής άμοιβής εις τήν διεθνή έκθεσιν Θεσσαλονίκης. Τά έφετεινά άποτελέσματα προβλέπονται άσυγκριτώς μεγαλύτερα και ίκανοποιητικώτερα.

Τά γαλακτοκομικά προϊόντα τού έμπορίου τής ίδιας περιφέρειας ύστεροϋν καταπληκτικώς ως πρός τήν ποιότητα, διότι ή κατεργασία τού γάλακτος (τό όποιον και άποβουτυρώνουν) γίνεται κατά πρωτόγονον τρόπον, ενώ οί συνεταιρισμοί έχουν στενήν και συνεχή τεχνικήν έπίθλεψιν».

Διά τήν Κέρκυραν σημειούνται αύτο-

λεξεί τὰ ἐξῆς:

«Οἱ ἐλαιουργικοὶ συνεταιρισμοὶ ἐπέτυχον νὰ βελτιώσουν σημαντικὰ τὴν ποιότητα τοῦ ἐλαίου. Πρὸ τῆς ἰδρύσεως τῶν συνεταιρισμῶν τούτων ἡ ἐπεξεργασία τοῦ ἐλαιοκάρπου ἐγίνετο δι' ἵπποκινήτων ἐλαιοτριβείων, τὰ ὁποῖα εἰς περιπτώσεις καλῶν ἐσοδείων δὲν ἐπῆρκουν διὰ τὴν ἄλεσιν τοῦ ἐλαιοκάρπου, ὁ ὁποῖος παρέμενε 3—4 μῆνες πρὸς ἄλεσιν καὶ ἐσήπετο. Ἡ ποιότης τοῦ οὕτω παραγομένου ἐλαίου ἦτο χειρίστη, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομίας, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ὁσμῆς.

Ἰδιαιτέρως μνημονεύομεν τὸ ἐργοστάσιον τοῦ Ἐλαιουργικοῦ Πιστωτικοῦ Συνεταιρισμοῦ Ἄνω Κορακιάνας, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν 5 πιεστηρίων καὶ τῶν δύο ἐλαιομύλων του ἐπέτυχεν ὄχι μόνον νὰ ἐπεξεργάζεται τὸν ἐλαιοκάρπον, ἀλλὰ τῆ συλλογῇ του, ἀλλὰ καὶ νὰ βελτιώσῃ ἔτι πλέον σημαντικώτερον τὴν ποιότητα τοῦ ἐλαίου διὰ τῆς ἐπιμεμηλεμένης ἐργασίας καὶ καθαριότητος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποβῇ τὸ πρότυπον σχεδὸν ἐλαιουργικῶν ἐργοστασίων τῆς Κερκύρας. Τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο εἰς ἐσοδείαν ἐπεξεργάζεται ἐλαιοκάρπον ἀξίας 4—7.000.000 δραχμῶν».

Διὰ τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, παραλείπων πλῆθος ἐκθέσεων διὰ καλλιερεῦσεις ποῦ ἐπετεύχθησαν διὰ τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὰ σιτηρά, τὴν πατάταν, τὸ βάμβεκα, τοὺς οἴνους, τὸ ἔλαιον, τὰ γαλακτοκομικὰ προϊόντα, τὰς ὀπώρας, τὰ ὄσπρια, τὰ λαχανικὰ κ. λ. θὰ περιορισθῶ εἰς ἓν μόνον εἶδος, ἴσως ἀπὸ τὰ ὀλίγα εἶδη διὰ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι κἄν, ἐκ πρώτης ὄψεως, νοητῇ βελτίωσις τῆς ποιότητος, τὰ σανά.

Ἀκούσατε τὴν ἔγγραφον τελευταίως τὸ Α'. Σῶμα Στρατοῦ πρὸς τὸν Συνεταιρισμὸν Ἐρυθρῶν. (Ἀριθ. Πρωτ. 57.720/27.8.36).

«Τὸ Α'. Σῶμα Στρατοῦ, παρακολούθησαν τὸν τρόπον παραδόσεως εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Ὑπηρεσίαν τῶν ἀγορα-

σθεισῶν κατὰ τὴν ἐφετεινὴν συγκομιδὴν ποσοτήτων σανοῦ ὡς καὶ τὴν ποιότητα τοῦ παραδοθέντος παρ' ἑνὸς ἐκάστου παραγωγοῦ ἢ συνεταιρισμοῦ, διεπίστωσαν ὅτι ἡ παραδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Συνεταιρισμοῦ σας ποσότης σανοῦ εἶναι ἀρίστης ποιότητος ἐπιλεγεῖσα παρὰ τῶν μελῶν παραγωγῶν τοῦ Συνεταιρισμοῦ σας, ἡ δὲ τάξις καὶ ταχύτης μεθ' ἧς παρεδόθη ἢ ἀναλογουσα εἰς ὑμᾶς ποσότης ἐπροξένησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν.

Συγκεκριμένως ὁ καθ' ὑμᾶς πρόεδρος ἐπέβλεψεν αὐτοπροσώπως τὰ τῆς παραδόσεως παρὰ τῶν παραγωγῶν τῶν ποσοτήτων, διδων πληροφορίας εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ἐπιβάλλων τὴν τάξιν καὶ διευκολύνων τὰ μέγιστα τὴν ἐπιτροπὴν εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται αὕτη νὰ παραλαμβάνῃ τὸ μέγιστον τῆς ποσότητος σανοῦ ἡμερησίως.

Τὰ γεγονότα ταῦτα πείθουσι τὸ Σῶμα Στρατοῦ ὅτι ἔχει ἐμφιλοχωρήσει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν παραγωγῶν ἢ στοργὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μεθ' ὧν καλοῦνται νὰ ἐξυπηρετήσωσι τὸ Κράτος, αἱ ἰδιότητες δὲ αὐταὶ δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ κινήσωσι τὸν θαυμασμόν καὶ τοῦ Στρατοῦ ὄντος παραστάτου εἰς κάθε ἐπαινετὴν ἔκφασιν τοῦ ἐργαζομένου καὶ μοχθοῦντος λαοῦ».

Διὰ τὴν Πελοπόννησον ἀρκούμεθα νὰ σημειώσωμεν τὴν πλέον χαρακτηριστικὴν τελευταίαν βελτίωσιν εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα καὶ εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ ἀσημότερα ἀκόμη γεωργικὰ προϊόντα, τὰ σύκα καὶ τὴν ἀραχίδα.

«Ἡ δι' ἑννέα ἰδιοκτητῶν συνεταιρικῶν ἀποστειρωτηρίων ἀποστειρώσις τῶν σύκων ἐβελτίωσε καταπληκτικῶς τὸ προϊόν αὐτό, διηκόλυνε τὴν διάθεσίν του καὶ ἤνοιξε τὴν ἐρμητικῶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κλεισμένην διὰ τὰ ἑλληνικὰ σύκα ἀγορὰν τῆς Ἀμερικῆς».

Διὰ τὴν ἀραχίδα ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς:

«Πρὸ τῆς λειτουργίας τοῦ Συνεταιρισμοῦ τὸ εἶδος τοῦτο προσεφέρετο εἰς τὴν

κατανάλωσιν εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν, καθ' ὅσον ἠγοράζετο ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους ἀτελῶς ἀπεξηραμένον, μέχρις οὗτου δὲ φθάσῃ εἰς τὸν καταναλωτὴν ἐσήπετο. Ἐδυσφημεῖτο οὕτω ἡ ἐγχωρία παραγωγὴ ἀραχίδος καὶ ἔτεινε νὰ ἐξαφανισθῇ ἡ καλλιέργειά της. Ὁ Ἑνωτικὸς Συνεταιρισμὸς πωλήσεως ἀραχίδος ἐπέτυχεν νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τελειαν ἀποξήρανσιν καὶ τὴν προσφορὰν της εἰς τὸ ἐμπόριον εἰς ἀρίστην πάντοτε κατάστασιν, κατὰ τρόπον ὥστε οὐ μόνον ἠσφάλισεν ἀρίστην τιμὴν, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ προσχθῇ ἡ καλλιέργειά της».

Ἐκεῖ ὅμως ὅπου ἡ εἰρηνικὴ καὶ ἀθόρυθη συνεταιριστικὴ συνεργασία ἔφερεν ἐπαναστατικὰ αὐτόχρημα ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὴν καλλιτέρευσιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τὴν εἰς δικαίαν τιμὴν ἀπὸ κοινοῦ διάθεσιν των εἶναι αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου καὶ ἡ Κρήτη.

«Ἡ Μυτιλήνη μὲ τὰ 31 ιδιόκτητα συνεταιρικά ὑδραυλικά ἐλαιουργεῖα, δύο ἐπ' ἐνοικίῳ καὶ τρία νεοσύστατα πρότυπα, ἐκαλλιτέρευσε τὴν ποιότητα τοῦ ἐλαίου τῆς Νήσου, ἐκτιμηθεῖσαν σημαντικῶς ἀπὸ τὰς ἀγορὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἰδιαίτατα τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τιμηθεῖσαν καὶ τιμωμένην μὲ σωρείαν βραβείων. Καὶ δὲν ἠσφάλισεν οὕτω εἰς τὸν παραγωγὸν ἀπλῶς καλυτέραν ποιότητα καὶ τιμὴν τοῦ ἐλαίου, ἀλλὰ τὸν ἐπροστάτευσεν καὶ ἀπὸ τὰς ἀπειραρίθμους μεθόδους καπηλείας πού ἐνηργοῦντο εἰς βάρος του (ἀπὸ τοὺς ἰδιώτας ἐργοστασιάρχας εἰς τοὺς ὁποίους πρὶν κατέφευγε)».

Ἄλλὰ καὶ ἄλλο ἔστω καὶ περιορισμένον προϊόν τῆς Νήσου, τὰ σῦκα, διὰ τῶν συνεταιρισμῶν ἀποστειρώνονται ἐκεῖ σήμερον καὶ ἤρχισεν ἀξιόλογος κίνησις περὶ τὴν ὑπὸ ἀρίστης συνθήκας διάθεσίν των.

Ἡ Σάμος σοβαρὰν ἀπαρχὴν βελτιώσεως τῆς ποιότητος τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἤρχισεν ἀπὸ τοὺς οἴνους της. Ἀντιγράφω ἀπὸ ἐκθεσιν πρόσφατον τοῦ ἀν-

τιπροσώπου τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης κ. Διευθυντοῦ τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης:

«Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐκ μέρους τῆς Ἑνώσεως Οἰνοποιητικῶν Συνεταιρισμῶν Σάμου ἀνηγέρθησαν δύο πλήρεις οἰνοποιητικαὶ ἐγκαταστάσεις συνολικῆς χωρητικότητος 50.000 ἑκατολίτρων. Τὰ συγκροτήματα ταῦτα τῶν οἰνοποιητικῶν ἐγκαταστάσεων συμπληρωθέντα δι' οἰνοποιητικῶν μηχανημάτων συμφώνως πρὸς τὰς τελευταίας ὑποδείξεις τῆς οἰνολογικῆς ἐπιστήμης ἀπέβησαν πλήρη καὶ τελείως σύγχρονα οἰνοποιεῖα. Ἡ ἐν τῶν οἰνοποιεῖων τούτων παρασκευὴ καὶ κατεργασία τῶν οἴνων ἐξασφαλίζει ποιότητα τελείως βελτιωμένην ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πρὸ τῆς ἀνεγέρσεως τῶν οἰνοποιεῖων τοιαύτην.

Ὁ τρυγητὸς τῶν ἀμπέλων, ἡ ἐκθλιψὶς τῶν σταφυλῶν καὶ ἡ ἐν γένει γλευκοποίησις αὐτῶν ἐπέσφραξαν ἰδιατέρως τὴν προσοχὴν τῆς Ἑνώσεως συνεταιρισμῶν, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι αἱ ἐργασίαι αὗται γινόμεναι μέχρι σήμερον ἐκ μέρους τῶν παραγωγῶν ὑπὸ ἀρχηγόνους συνθήκας καὶ ἀνεπαρκεῖς καὶ ἀντεπισημονικὰς ἐγκαταστάσεις ἐπέδρων σημαντικῶς ἐπὶ τῆς ποιότητος τῶν παραγομένων οἴνων. Πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς τοιαύτης καταστάσεως πρόκειται ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἐσοδείας νὰ προβῇ ἡ Ἑνωσις εἰς τὴν συγκέντρωσιν ἐν τοῖς οἰνοποιεῖοις σταφυλῶν καὶ οὐχὶ γλεύκου, τὰς ὁποίας νὰ γλευκοποιῇ αὐτὴ διὰ συγχρόνων ἐκθλιπτικῶν μηχανημάτων. Ἡ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας τῆς Ἑνώσεως ἀναμενόμενη ποιοτικὴ βελτίωσις τῶν οἴνων θὰ εἶναι ἔτι σοβαρὰ καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι θὰ δοθῇ εἰς αὐτὴν ἡ εὐχέρεια νὰ προβῇ εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς ποιότητος καὶ τῆς κατηγορίας τῶν προσκομιζομένων σταφυλῶν, δεδομένου ὅτι μέχρι σήμερον ἢ ἐκ μέρους τῶν παραγωγῶν παράδοσις γλεύκου ἐπέτρεπεν αὐτοῖς τὴν ἀνάμιξιν τοῦ ἐξ εὐγενῶν μοσχάτων σταφυλῶν τοιοῦτου μετὰ γλεύκου ἐκ σταφυλῶν κατωτέρας ποιότητος, ἢ τοιοῦ-

των βεβλαμμένων έξ ασθeneιδων.

Μετά την έξασφάλισιν τών κατὰ τὰ άνωτέρω άπαραιτήτων τεχνικών μέσων καί έγκαταστάσεων, πρόκειται ή "Ενωσις νά προβή εις την παρασκευήν καί τυποποίησιν τών οίνων, οΐτινες, ώς είναι φυσικόν, θά παρουσιασθούν ύπό ποιότητα έξαιρετικήν, ήτις δέν ήτο δυνατόν νά παρουσιασθή κατὰ την πρό τής ιδρύσεως τών άπαιτουμένων πρός τούτο τεχνικών έγκαταστάσεων».

Διά τó ίδιον θέμα θά μάς έπιτραπή νά άναγνώσωμεν άκόμη μικράν περικοπήν άπό άλλην έκθεσιν τής ύπηρεσίας. «Οΐνοι Σάμου» (δίνει έπαινετικά στοιχεία)...

Ήάν, Κύριοι, ή όμιλία μου διά τας βελτιώσεις πού έπραγματοποίησαν οί συνεταιρισμοί εις την Κρήτην εις τὰ γεωργικά της προϊόντα ήτο άνάλογος πρός τόν όγκον καί την σημασίαν τών έπιτευχθέντων εκεί άποτελεσμάτων θά έπρεπε ν' άποτελέση αύτη άντικείμενον δύο τουλάχιστον ειδικών διαλέξεων.

Κατ' άνάγκην όθεν περιορίζομαι νά αναφέρω, εις μεγίστην περιλήψιν, δεύματα άπλώς τής τοιαύτης έπιτυχούς συνεταιριστικής προσπάθειας πού έγινεν εις την πλέον μάλιστα άπομεμακρυσμένην καί συγκοινωνιακώς σχεδόν άποκλεισμένην Ήπαρχίαν τής Κρήτης, την Σητείαν τó άκρον νοτιανατολικόν όριον τού Έλληνικού Κράτους.

Πλήν τής εύεργετικής ποικίλης δράσεως τών συνεταιρισμών διά τών πιστωτικών, προμηθευτικών καί άπό κοινού πωλήσεως προϊόντων έργασιών, ό Συνεταιρισμός λυσοωδών πολεμηθείς άπό τούς μεσίτας καί τούς έμπόρους άνέλαβε καί έφερε μετ' έπιτυχίας εις πέρας καί την προστασίαν τού πολυτίμου προϊόντος, τής σουλτανίνας (δίδει στοιχεία).

Ό Συνεταιρισμός άνέλαβε τó βαρύν έργον τής προστασίας τού προϊόντος. Ήδρυσε πρότυπον έργοστάσιον, έτυποίησε σταθερώς καί μονίμως τó προϊόν, έπελήφθη τής τελείας τεχνικής έπεξεργασίας καί συσκευασίας, έξευρεν εύκόλως, διότι ήδη θεωρείται έξαιρετική ή ποιότης, άγοράς καταναλώσεως εις τó Ήξωτερικόν με τó όποιον άπ' εύθείας πάντοτε συναλλάσσεται καί ήσφάλισεν ούτω εις τόν παραγωγόν την δικαίαν άνταμοιβήν τού τιμίου ιδρώτος του. Ή καλλιέργεια τής σουλτανίνας έπεξετάθη εκεί, ώς ήτο φυσικόν, καί ή έκ τής εργασίας ταύτης τού Συνεταιρισμού γενική βελτίωσις τών όρων τής διαβιώσεως τού καλλιεργητού γίνεται σήμεραν καί έκ πρώτης όψεως άντιληπτή».

Τέσσαρα έτη μετά την έπιτυχίαν ταύτην με πολλούς κόπους άποκτηθείσαν, τó 1933, οί παραγωγοί διά τών συνεταιρισμών άναλαμβάνουν την προστασίαν άλλου έπίσης σημαντικού διά την οικονομίαν τής περιφέρειας προϊόντος, τού οίνου.

Έκ τού οίνου, ό όποιος παρήγετο μέχρι τότε εις την περιφέρειαν, τó εισόδημα τού παραγωγού ήτο μηδαμινόν, διότι ή πλημελής δι' άρχεγόνων μέσων καί ύπό ποικίλους όρους οίνοποίησις τών σταφυλών συνετέλει εις τó νά παράγονται διάφοροι οίνοι, άπροσδιορίστων ποιότητων καί τελείως άκατάλληλοι πρός έμπορίαν. Ήπί τούτοις μεγάλη ποσότης οίνου κατεστρέφετο κατ' έτος διότι έξύνιζε.

Τά Οίνοποιεία τής Ένώσεως συνεταιρισμών, άπολύτως συγχρονισμένα τεχνικώς, έτυποποίησαν τó προϊόν καί κατωρθώθη ούτω ν' άναγνωρισθή εις τας άγοράς καταναλώσεως Ήξωτερικού καί Ήσωτερικού καί ν' άξιοποιηθή.

Τό ίδιον έτος 1933 ήρχισε καί ή κίνησις διά την καλλιτέρευσιν τής ποιότητος καί την τυποποίησιν τού παραγομένου τυρού εις την περιφέρειαν. Τά μέχρι τούδε άποτελέσματα είναι εις άκρον ένθαρρυντικά, διότι άντι τού σκληροϋ καί άκαταλλήλου πρός έμπορίαν τυρού, παράγεται σήμεραν τοιοϋτος έκλεκτής ποιότητος καί ένιαίου τύπου άπό τόν Γαλακτοκομικόν Συνεταιρισμόν Ζάκρου,

του οποίου τὰ προϊόντα πωλούνται εἰς διπλάσιαν τιμὴν ἀπὸ τὰ παράμοια προϊόντα τῶν ἀσυνεταιριστῶν.

Οἱ κитροπαραγωγοὶ τῆς περιφερείας Σητείας ἐξυτηρετοῦνται, ἐννοεῖται, διὰ

τὸ προϊόν τους τοῦτο διὰ τῶν τοπικῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῆς Ἑνώσεως Κιτροπαραγωγῶν Κρήτης, ἥτις ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς λαμπροτέρας ἐκδηλώσεις συνεταιριστικῆς δράσεως εἰς τὴν χώραν μας.

Καὶ μετὰ τα ἐνδεικτικὰ στοιχεῖα για ἀξιόλογη συνεταιριστικὴ δραστηριότητα ὁ Μ. Γερακάρης κάνει ευρύτερες παρατηρήσεις με αυτοκριτικὴν (ΑΤΕ, Κράτους).
...Μολονότι ὑστεροῦμεν ποσοτικῶς καταπληκτικὰ, ὄχι μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἄλλοθι κίνησιν, ἀλλὰ καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀνάγκας καὶ δυνατότητας ἐξελιξέως, ἐν τούτοις πιστεύομεν ὅτι δικαιούμεθα νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι δι' ὅ,τι μέχρι τοῦδε ἐγένεν. Εἶναι ἔργον μιᾶς μόνης εικοσαετίας καὶ μάλιστὰ σφόδρα ταλαιπωρημένης ἀπὸ πολεμικᾶς καὶ πολιτικᾶς ἀναστατώσεις.

Πρέπει νὰ ἀντλοῦμεν θάρρος καὶ αἰσιοδοξίαν ἀπὸ τὰς μέχρι σήμερον μικρὰς ἔστω συνεταιριστικᾶς κατακτήσεις. Καθημερινῶς σημειοῦμεν σταθερὰν πρόοδον κατ' ἔκτασιν καὶ κατὰ βάθος, μολονότι, ὡς εἶναι φυσικόν, ἡ ἐκ ταύτης προκαλουμένη καθ' ἡμέραν ἀντιδράσις γίνεται πολυμέτωπος καὶ πλέον ὀρμητικὴ...

...Ἡ παλυμερὴς ἀνάπτυξις πού πέρνει ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις εἰς τὸν τόπον μας καὶ δικαιολογεῖ θάρρος καὶ αἰσιοδοξίαν διὰ τὸ μέλλον πρέπει νὰ μᾶς ἐμπνέη καὶ κάποιος ἀνησυχίας. Αἱ ἀνησυχίαι δὲν προέρχονται ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν ἐκ συμφεροντολογικῶν λόγων ἐχθρικῶς κατὰ τῶν συνεταιρισμῶν ἐνεργούντων. Οἱ κατὰ τῶν συνεταιρισμῶν κινούμενοι, ὑποστηρίζοντες χαμένην ὑπόθεσιν, θάττον ἢ βράδιον θ' ἀφήσουν τὸν ἀγῶνα. Αἱ ἀνησυχίαι προέρχονται ἔνδοθεν. Τί ἐκάμαμεν ἐποπτεύοντες καὶ ἐποπτευόμενοι διὰ νὰ προετοιμάσωμεν τὰ συνεταιριστικὰ στελέχη πού θ' ἀναλάβουσι εἰς τοὺς ὤμους τῶν τήν τεραστίαν ὑπόθεσιν νὰ συμπληρώσουσι τὰ ἄπειρα κενὰ τῆς σημερινῆς κινήσεως καὶ τῆς αὐριανῆς, πού προβλέπεται πολὺ μεγαλυτέρα; Τίποτε ἢ σχεδὸν τίποτε.

Ἐπάρχουν καταστάσεις εἰς ἃς εἶναι

ἀνεκτὴ ἢ ἀγνοία, ἡ ἀμάθεια τοῦ πολλοῦ κόσμου καὶ ἡ ἀταξία τῶν συναλλαγῶν, ἴσως διότι γίνεται οὕτω εὐκολώτερον ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως. Τὸ συμφέρον ὁμῶς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ὅπως καὶ τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων ταυτίζεται ἐξ ἀντιθέτου μὲ τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀπόλυτον τάξιν, διοικητικὴν καὶ διαχειριστικὴν, εἰς ὅλας τὰς συναλλαγὰς. Ὁ συνεταιρισμὸς ὅπως καὶ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἐξυτηρετοῦν ὅλους χωρὶς νὰ ἐκμεταλλεύωνται κανένα, οὔτε κἂν ἐμπορευόμενοι.

Συγχωρήσατέ μου καὶ μίαν μικρὰν παρέκκασιν. Εἰς τὴν πανταχόθεν ἀκουομένην σύστασιν νὰ μὴν ἐμπορευέται ὁ συνεταιρισμὸς βεβαιότατα συμφωνοῦμεν, ἐμπορίαν ἐννοῦντες, βεβαίως, τὴν ἀγορὰν πρὸς μεταπώλησιν εἰς τρίτους ἐπὶ κέρδει, καὶ ὄχι αὐτὴ, πού ἀνοήτως ἀκούεται πολλάκις ἀπὸ ἀμαθεῖς, ὅτι ἐμπορία εἶναι καὶ ἡ διάθεσις τοῦ προϊόντος τοῦ συνεταιρίου του εἰς τὸν καταναλωτὴν ἢ τὸν μεγαλέμπορον, ἢ ἀντιστρόφως ἢ ἐκεῖθεν ἀγορὰ προϊόντων πρὸς διάθεσιν εἰς τοὺς συνεταιρίους, μὲ μικρὰν διαφορὰν τιμῆς ἔστω, διαφορὰν ὁμῶς ἥτις ἀποτελεῖ εἰκονικόν, λογιστικόν ἀπλῶς, δῆθεν κέρδος, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε ξαναγυρίζει εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἐφ' ὅσον ὁ τελευταῖος πωλητὴς καὶ ἀγοραστής τυγχάνει τὸ αὐτὸ πρόσωπον.

Ἡ Τράπεζα καὶ οἱ συνεταιρισμοὶ θέλουσι, ἐπαναλαμβάνομεν, νὰ φωτισθῇ ὁ κόσμος, ὁ συνεταιρὸς τῆς σήμερον καὶ τῆς αὔριον. Ἐπάρχει εὐρύ, ἀπεριόριστον ὄριον συνεργασίας πού πρέπει νὰ γίνῃ. Αὐτὴ πού θὰ ἐξυψώσῃ τὸ ἄτομον καὶ θὰ ἀναβιβάσῃ τὸν πολιτισμὸν τῆς χώρας. Ἐ-

πάρχει και σωρεία θεμάτων πλην εκείνων δια τὰ ὅποια ἀπασχολήθη σοβαρῶς ἢ συνεταιριστικῆ κίνησις καὶ ἔδωσεν ἡδη τὸ μέτρον τῆς ἀξίας της καὶ τὰ ὅποια πρέπει νὰ ὀλοκληρωθοῦν, ὑπάρχει καὶ σωρεία νέων θεμάτων τὰ ὅποια ἐλάχιστα, ἂν μὴ οὐδόλως, ἔθιξεν ἀκόμη ὁ συνεταιρισμὸς παρ' ἡμῖν. Αἱ καταναλωτικαὶ π.χ. ἐργασίαι εἶναι ἀκόμη πολὺ περιωρισμένοι, ἡ ὑγειονομικὴ διὰ τῶν συνεταιρισμῶν περιθάλψις δὲν ἐπροχώρησεν ἄρκετά, ἀπὸ πενταετίας ὅτε τὸ πρῶτον ἐρρίφθη ὁ σπῆρος εἰς τὰ Ἀμπελάκια, αἱ κτηματολογικαὶ ἐργασίαι καὶ ἡ γεωργικὴ λογιστικὴ τῆς κατ' ἴδιαν ἐπιχειρήσεως ἀγνοοῦνται, ἐνῶ ἐν τούτοις αὐταὶ θὰ ἀπεδείκνυον τὸ ἐπικερδὲς ἢ μὴ τῆς σημερινῆς προσπάθειάς τοῦ ἀγρότου μας, ὅστις, πολλάκις, χωρὶς νὰ τὸ φαντάζεται «ὕδροφορεῖ εἰς πῖθον Δαναΐδων». Ἄπειραι ἄλλα δυνατότητες ἐξελίξεως τῆς συνεταιριστικῆς συνεργασίας καὶ διὰ τὴν ψυχαγωγίαν ἀκόμη τοῦ ἀγρότου, ποῦ ἀξιόλογα ἐπίσης — διατὶ ὄχι; — θὰ ἠδύναντο ν' ἀναληφθοῦν, ἀγνοοῦνται ὡσαύτως.

Ἡ συνεταιριστικὴ προπαγάνδα καὶ ἡ συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευσις θὰ μᾶς δώσουν τὰ στελέχη ποῦ θὰ συντηρήσουν ἀκλόνητα καὶ θὰ συμπληρώσουν τὸ ἀρξάμενον μέγα εἰρηνικὸν ἔργον.

Τὸ ἔβδομον ἔτος τῆς λειτουργίας ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα συνέστησε παρ' αὐτῆ τὸ συνεταιριστικὸν Συμβούλιον τὸ ὁποῖον κατήρτισεν ἕνα πρόγραμμα συνεταιριστικῆς προπαγάνδας καὶ ἐκπαιδευσεως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὁποίου ἐξεχώρησεν ἡδη τὸν ὅσον τῆς ἡ Τράπεζα. Ἐλπίζεται σύντομα ν' ἀρχίσῃ καὶ ἡ δρᾶσις.

Οἱ πρωτοπόροι τῆς Ρότσαντέιλ, πρὶν 90 χρόνια ἤδη, εἶχαν ἐκχωρήσει τὰ 2½% τῶν κερδῶν των δι' ἐκπαιδευτικούς σκοπούς (ἔστω τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδευ-

σεως, ποῦ ἔλειπε τότε). Εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων τοῦ κόσμου, πλην τῆς Ἑλλάδος, διατίθεται δι' ἐκπαιδευτικούς σκοπούς ποσοστὸν γενναιότερον μάλιστα τοῦ τῆς Ρότσαντέιλ.

Ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἔκαμε τὴν ἀρχὴν, ἅς τὴν ἀκολουθήσουν καὶ οἱ συνεταιρισμοί, πλοῦσοι καὶ πένητες. Πρέπει ὅλοι νὰ ἐπιληφθῶμεν τοῦ δυσκολωτέρου ἔργου, νὰ διαφωτίσωμεν τὸν κόσμον καὶ νὰ ἐκπαιδύσωμεν στελέχη ἱκανὰ διὰ νὰ παρακολουθήσουν καὶ ἐξυπηρετήσουν τὴν κίνησιν ὅπως ἐξελίσεται.

Πρέπει νὰ προσελκυθοῦν καὶ οἱ ἀσυνεταιριστοὶ νὰ συμμερισθοῦν τὸν ἀγῶνα τῆς ἐν ἀγάπῃ καὶ ἀλληλεγγύῃ εἰρηνικῆς συνεργασίας ὑπὲρ βελτιώσεως τῆς οἰκονομίας των. Οἱ ὀλίγοι ποῦ τελικῶς θὰ μείνουν συνειδητὰ ἔξω τῆς κινήσεως δὲν θὰ ἐνδιαφέρουν τὴν ὁλότητα τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, οὔτε ποσοτικῶς οὔτε ποιοτικῶς. Θὰ μείνουν ἔξω οἱ ἀπὸ ἀνανδρίαν ἢ πονηρὸν ὑπολογισμὸν τοποθετοῦντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν εὐκολον, ἀλλ' ὄχι καὶ ἐπίφθονον, θέσιν τοῦ παρατηρητοῦ ἢ ἐπικριτοῦ, ἔτοιμοι νὰ προπηλακίζουν τὸν τυχὸν ἀστοχοῦντα, ἔτοιμοι, ὅμως καὶ νὰ καρπωθοῦν ἀκόπως τῶν κατακτήσεων του, ὅπως π.χ. καρποῦνται σήμερον οἱ μεμονωμένοι ἀπὸ τὴν ἐξουθένωσιν τῆς τοκογλυφίας τὴν ὁποίαν ὁ συνεταιρισμὸς κυρίως ἐξωθέλισεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Κατ' ἀντίθεσιν, ὁ συνεταιρισμένος, καὶ ὅταν ἔτι ὑστερῇ εἰς περιουσιακὰ στοιχεῖα, εἶναι πλουσιώτατος εἰς ἰδανικά καὶ ψυχικὴν ρώμην. Ἔχει ἀνησυχίας, θέλει καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἕνα καλύτερον μέλλον δι' ἑαυτὸν, τὴν οἰκογενεῖάν του, τὸν τόπον του.

Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ δημιουργοί, αὐτοὶ καὶ στεφανώνονται, διότι αὐτοὶ ἀγωνίζονται...».

Ἄλλες ἀξιόλογες δραστηριότητες Συνεταιρισμῶν καὶ Ἐνώσεων.

Βλ. τὴν ἐκθεση τοῦ Θ. Τζωρτζάκη στη Γ.Σ. του 1937 στη συνέχεια (Γ' ποικ. ΣΤ/1).

Καταναλωτικές εργασίες Συνεταιρισμών

Το Καπνικό Συνέδριο Καβάλας (Σεπτέμβριος 1937) διατύπωσε την ευχή να απασχολήσει την Γενική Διοίκηση Θράκης το ζήτημα της εξαπλώσεως των Συνεταιρισμών καταναλώσεως και της ιδρύσεως πρατηρίων προς εξυπηρέτησιν των καπνοπαραγωγών («Συνεταιριστής» 1937, σ. 165).

Υγειονομικοί Συνεταιρισμοί - Ροδολείθος Σερρών.

Το 1937 γίνεται ο πρώτος υγειονομικός συνεταιρισμός στο Ροδολείθος Σερρών από 177 καπνοπαραγωγούς. Παρά τις πολλές αντιδράσεις προχώρησε στο έργο του.

Με βάση το άρθρ. 21 του Α.Ν. του 1935 περί διατιμήσεως φαρμάκων το Υπουργείο Υγιεινής ενέκρινε την χορήγηση φαρμάκων με έκπτωση στον Υγειονομικό Συνεταιρισμό Ροδολείθους («Συνεταιριστής» 1937, σ. 181).

Το 1951 είχε 813 μέλη με πολύ καλή οργάνωση (μιαευτήριο, χειρουργεία, παθολογική κλινική, παιδικός σταθμός, εμβόλια, φάρμακα, κ.λπ.). Το παράδειγμά του ακολούθησαν και άλλοι. Το 1939 υπήρχαν 28 υγειονομικοί (βλ. στο 1939/Γ). Το 1951 λειτουργούσαν 11 (βλ. στο 1951) όπου ανάλυση των εργασιών του (βλ. και «Συνεταιριστής» 1952, σ. 76).

Δασικοί Συνεταιρισμοί

Για να διευκολυνθεί η οργάνωση της εκμετάλλευσης σε συνεταιριστική βάση, γειτονικών ιδιωτικών δασών με βάση και άρθρα 96 και 97 του Δασικού Κώδικα 1929 καταρτίστηκε ειδικό «Καταστατικό Συνεταιρισμών Δασοκτημόνων περιωρισμένης ή πλήρους εκμεταλλεύσεως» από τους Δ. Πάνο και Π. Γρίστο (βλ. περ. «Δασική Ζωή» αρ. 57 του 1937 και «Συνεταιριστής» 1933 σ. 132 και 1938 σ. 21).

Οι Συνεταιρισμοί στη Λέσβο

Δημοσιεύεται στο περιοδικό «Συνεταιριστής» 1937, σελ. 35 και 77 (και εκδίδεται σε ανάτυπο) σχετική εργασία του νεαρού συνεταιριστή Αριστ. Κλήμη η οποία:

«Επιχειρεί να μελετήσει το έδαφος επί του οποίου εκλήθησαν να οικοδομήσουν οι Συνεταιρισμοί ως και την σημερινήν θέσιν τούτων, να επισημάσκει τα ασθενή σημεία του όλου ζητήματος των λεσβιακών συνεταιρισμών και δη των ελαιουργικών τούτων και να διατυπώσει επί των ζητημάτων τούτου... τας αναγκαίας και συμφερούσας... λύσεις».

Ο συγγραφέας Αριστ. Κλήμης σε νεαρή ηλικία όταν έγραφε τα κείμενα που μνημονεύονται σε προηγούμενες σελίδες μας.

(Φωτογρ. 1938)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

1. Βιβλιογραφία

Το ενδιαφέρον της αγροτικής βιβλιογραφίας κατά το 1937 στρέφεται στα θέματα: Ιστορικά, γεωργίας, πολιτισμού του χωριού, ΑΤΕ, γεωργική πολιτική, κοινωνικό, τοπικά γεωργικά προβλήματα, εκπαίδευση και γεωργία, γεωργική διοίκηση, γεωργική λογιστική, αμπελοργικά κ.λπ.

Στα συνεταιριστικά έχουμε:

— ΑΤΕ - Διεύθυνση Συνεταιρισμών: «Στατιστική των Γεωργικών Συνεταιρισμών της Ελλάδος 1933» Αθ. 1937. Αναλυτική εργασία με επεξηγηματική εισαγωγική μελέτη σελ. πδ και 34 πίνακες λεπτομερειακούς σελ. 167 που δείχνουν ανάγλυφα την τότε κατάσταση. Το έργο έγινε από την Δ' νση Συνεταιρισμών ΑΤΕ με την κατεύθυνση του Γεν. Επιθεωρητού Δ. Θ. Πάνου. (Συνεχίστηκε και για τα έτη 34-35-36, αλλά το σταμάτησε η κατάσταση της Δικτατορίας 1936). Έτσι δεν υπάρχουν αναλυτικά στοιχεία για 1937-40.

— Αριστ. Κλήμη «Οι Συνεταιρισμοί εις την Λέσβον» Αθήναι 1937, σ. 53. Ανάτυπο από το περιοδικό «ο Συνεταιριστής» 1937

— ΑΤΕ «Απολογισμός 1936» Αθήναι 1937.

— Μπ. Αλιβιζάτου «Η νέα γεωργική πολιτική» Αθήναι 1937.

— Ανδρ. Νικολάου «Ο Συνεταιρισμός εν τη θεωρία και τη πράξει» Αθήναι 1937. σ. 182.

Κείμενο του τότε τμηματάρχη της Τραπεζής Ελλάδος (και παλαιότερα της Εθνικής) που είχε συντελέσει στη συνεταιριστική προσπάθεια και παλαιότερων ετών στην Πελοπόννησο και Μακεδονία και είχε παρακολουθήσει με μετάβαση στην Ιταλία την συνεταιριστική κίνηση και την αγροτική πίστη.

Μετά από ένα ωραίο και με σωστές κατευθύνσεις πρόλογο αναπτύσσει με ζωντανό ύφος την θεωρία του συνεταιρισμού και της συνεταιριστικής οικονομίας (οργάνωση) καθώς και τις ειδικότερες εφαρμογές (κατηγορίες) Συνεταιρισμών. Αξιόλογο βιβλίο για συνεταιριστική ενημέρωση (Βιβλιογραφία «Συνεταιριστής» 1937 σ. 109).

— Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών: Αριθ. Εκδόσεων 1.

Περιέχει: Προϋπολογισμούς και Απολογισμούς ετών 1935 και 1936. Πίνακες μελών της Συνομοσπονδίας 1935 και 1936 με στατιστικά τους στοιχεία τέλους 1934 και 1935.

— «Συνεταιριστικά Ομιλίας» γενόμεναι εις την Γενικήν Συνέλευσιν της Συνομοσπονδίας. Έκδοση της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών αριθ. 2, Αθήναι 1937, σ. 58. Κείμενα Θ. Τζωρτζάκη, Μ. Γερακάκη, Μ. Μεταλληνού.

Με τις ελάχιστες οικονομικές της δυνατότητες και μέσα στο διαμορφούμενο πνεύμα κρατικής δυσμένειας και πιέσεων, η Συνομοσπονδία προσπαθεί να δημιουργεί συνεταιριστικό έργο και να εμφανίζει τις σωστές κατευθύνσεις. Στο πλαίσιο αυτό είναι και η νέα (υπ' αριθ. 2) μικρή αυτή έκδοση όπου εμφανίζεται —για ευρύτερη ενημέρωση των στελεχών— α) πρόλογος - μικρή παρουσίαση για το τι είναι η Συνομοσπονδία, από τον Θ. Τζωρτζάκη και δίνεται περίληψη των Πρακτικών της Γ.Σ. της 14-16.4.1937 (Είναι η Γ.Σ. όπου έγινε η πρώτη σύγκρουση με το καθεστώς της 4ης Αυγούστου από ομιλία του Μπ. Αλιβιζάτου την οποίαν αντέκρουσε ο Θ. Τζωρτζάκης) (βλ. στο ΣΤ/1).

Στη συνέχεια δημοσιεύονται στο τεύχος αυτό δύο ομιλίες που έγιναν στην Συνέλευση α) Μ. Γερακιάρη «Η συμβολή των Συνεταιρισμών εις το έργο της ΑΤΕ και την βελτίωσιν της θέσεως τῶν αγροτῶν» (βλ. στο Δ και Ζ), β) Μ. Μεταλλινού «Η συμβολή των Συνεταιρισμῶν εις την υγειονομικὴν οργάνωσιν της υπαίθρου» (βλ. στο Η).

— Ένωσιν Κιτροπαραγωγῶν Κρήτης «Πεπραγμένα 1936/1937» Ηράκλειο 1937.

— Χρ. Τερζάκη «Πρόσδος και πολιτισμός στο χωριό. Ελλάς - Ιταλία». Αθήναι 1937, σ. 137. («Οι συντελεσταί της Αγροτικής προσόδου, αλλά και της καταστροφής από τα αλάνθιστα διδάγματα της ιστορίας της Συνεταιριστικής και Αγροτικής δράσεως από Τουρκοκρατίας μέχρι 3ης Αυγούστου 1936 εν συγκρίσει με την Ιταλία»).

— Κ. Σούτη «Πρακτικός οδηγός του Συνεταιρισμού...» Αθήναι 1937, σ. 144. Πρακτικὴ κατάρτιση και ταξινόμηση της ύλης του ν. 602. Χρήσιμο βοήθημα παρόλο που δεν είχε τις απαιτούμενες νομικὲς γνώσεις (βλ. «Συνεταιριστής» 1937, σελ. 87).

— Ένωσιν Οικοπ. Συνεταιρισμῶν Σάμου «Έκθεσι πεπραγμένων 1935 - 1937» σελ. 45 (Έκθεσι προέδρου Γ. Σπύρου με χρήσιμα στοιχεία).

— «Οικονομικὴ Επετηρὶς της Ελλάδος» (Χαριτάκη) 1937. (Στη σ. 186 κείμενο Β. Γανῶση για τους Συνεταιρισμούς).

Περιοδικά — Εφημερίδες:

— «Συνεταιριστής» Δ' ντῆς Θ. Τζωρτζάκης. Πολύτιμο έντυπο (έτος 12ο).

— «Αγροτικός Κόσμος της Ελλάδος» Δ' ντῆς Εμμ. Ανάσης. Εκλαϊκευτικὴ ὄλη.

— «Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης» Τόμος Β. Επιστημονικὲς γεωργο-οικονομικὲς μελέτες.

— «Γεωργικά Χρονικά» Μηνιαία γεωργο-οικονομικὴ επιθεώρηση, από Απρίλιο 1937, των Γ. Παπακώστα και Α. Βαρβαρέσου του Υπουργείου Γεωργίας.

— «Αμπελοργικὴ και Οινολογικὴ Επιθεώρηση» Αθήνα.

— «Αγροτικὴ Οικονομία» έτος Γ' 1937. (Χρ. Ευελπίδης). Μεταξύ των περιεχομένων του, Γ. Τρακάκη: η παραγωγή και συνεργασία των γεωργικῶν και καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν.

— «Δελτίον Καπνού» του Συνδέσμου Γραφείων Προστασίας Καπνού.

— «Σταφιδικόν Δελτίον» του ΑΣΟ.

— «Νέος Συνεργατιστής» Αναγγέλιτα η έκδοσι διμηνιαίου περιοδικού από τον Θ. Καράμπελα (Δ' ντῆ Ενώσεως Ιωαννίνων) για έρευνα των συνεταιριστικῶν, γεωργοκτηνοτροφικῶν και δασικῶν ζητημάτων της Ἠπείρου (βλ. «Συνεταιριστής» 1937, σ. 109).

Κείμενα Αριστ. Κλήμη κατά το 1937 (σε εφημερίδες - περιοδικά).

«Τὰ άποτελέσματα τῶν εργασιῶν τῆς πρώτης πενταετίας τῆς Ένώσεως Κιτροπαραγωγῶν Κρήτης». Περ. «Ο Συνεταιριστής» Ἀθηνῶν, φ. 1—2 τοῦ 1937.

«Οἱ Συνεταιρισμοὶ εις τὴν Λέσβον» Περ. «Ο Συνεταιριστής» Ἀθηνῶν, φ. 3 τοῦ 1937 σ. 35, 4 τοῦ 1937 και 5 τοῦ 1937.

«Τὰ βραβεῖα τῆς Ἀκαδημαΐς Ἀθηνῶν και οἱ Ἐλαιουργικοὶ Συνεταιρισμοὶ Λέ-

σβου». Ἐφημ. «Πρωϊνὴ» Μυτιλήνης, 12 Φεβρουαρίου 1937.

«Οἱ Συνεταιρισμοὶ εις τὴν κτηνοτροφίαν» Ἐφημ. «Πρωϊνὴ» Μυτιλήνης, 18 Ἀπριλίου 1937.

«Ἡ Ὀργάνωσις τῶν καταναλωτῶν». Ἐφημ. «Πρωϊνὴ» Μυτιλήνης, 6 Μαΐου 1937 και 7 Μαΐου 1937.

«Γιὰ τὴν οικονομικὴν ιστορίαν τοῦ νησιοῦ μας». Ἐφημ. «Πρωϊνὴ» Μυτιλήνης,

7 Αυγούστου 1937.

«Η συμμετοχή των συνεταιριών εις τὰς συνελεύσεις». Περ. «Δελτίον Γεωργ. Έπιμελητηρίου Λέσθου», φ. 18 τοῦ 1937.

«Οί προμηθευτικὲς ἐργασίες στοὺς Συνεταιρισμοὺς». Περ. «Δελτίον Γεωργ. Έπιμελητηρίου Λέσθου» φ. 23 τοῦ 1937.

«Αἱ πρόοδοι τῶν Συνεταιρισμῶν εις τὴν χώραν μας». Περ. «Άγροτικός Κόσμος τῆς Ἑλλάδος» Ἀθηνῶν, φ. 23 τοῦ 1937.

«Τί εἶναι Συνεταιρισμός καὶ πῶς ἰδρύεται». Περ. «Άγροτικός Κόσμος τῆς Ἑλλάδος» Ἀθηνῶν, φ. 24 τοῦ 1937.

«Η προσωπικὴ εὐθύνη καὶ τὰ κεφάλαια στοῦ Συνεταιρισμοῦ». Περ. «Άγροτικός Κόσμος τῆς Ἑλλάδος» Ἀθηνῶν, φ. 25 τοῦ 1937.

«Η Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Συνεταιρι-

σμοῦ». Περ. «Άγροτικός Κόσμος τῆς Ἑλλάδος» Ἀθηνῶν, φ. 26 τοῦ 1937.

«Αἱ συζητήσεις καὶ ἡ λήψις ἀποφάσεων εις τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Συνεταιρισμοῦ». Περ. «Άγροτικός Κόσμος τῆς Ἑλλάδος» Ἀθηνῶν, φ. 27 τοῦ 1937.

«Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο, τὸ Ἐποπτικὸ Συμβούλιο καὶ οἱ ὑπάλληλοι στοῦ Συνεταιρισμοῦ». Περ. «Άγροτικός Κόσμος τῆς Ἑλλάδος» Ἀθηνῶν, φ. 28 τοῦ 1937.

«Προϋπολογισμός, ἀπολογισμός, καλὴ λογιστικὴ στοῦ Συνεταιρισμοῦ». Περ. «Άγροτικός Κόσμος τῆς Ἑλλάδος» Ἀθηνῶν φ. 29 τοῦ 1937.

«Οἱ πιστωτικὲς ἐργασίες» τῶν Συνεταιρισμῶν. Περ. «Άγροτικός Κόσμος τῆς Ἑλλάδος» Ἀθηνῶν, φ. 30 τοῦ 1937 καὶ 34 τοῦ 1938.

2. Εκπαίδευση Συνεταιριστικῆς.

— Καθὼς ἀνακοινώθηκε στη Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας Ἀπριλίου 1937, ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, ικανοποιούσα παλαιὰν ἐπιθυμίαν τῶν συνεταιρισμῶν, προέβη ἤδη εις τὴν συγκρότησιν τοῦ Συνεταιριστικοῦ Συμβουλίου. Τοῦτο συνελθόν κατὰ τὸν Αὐγούστου 1936, ἀφού κατήρτισε τὸν κανονισμὸν τῶν ἐργασιῶν του ἐπελήφθη, ὡς μάλλον ἐπιγόντος, τοῦ ζητήματος τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως. Εἰς ἀναλυτικὴν γνωμοδότησιν του πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς περιέλαβεν ὁλοκληρωμένον σχέδιον προγράμματος ὁργανώσεως τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ταύτην διέκρινεν εις γενικὴν καὶ ἐιδικὴν, πρὸς δε στοιχειώδη, μέσην καὶ ἀνωτέραν, ὑπέδειξε δε καὶ τοὺς πόρους, οἱ ὁποῖοι θα ἦτο δυνατόν νὰ διατεθῶν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς τοῦτο δαπανῶν (βλ. καὶ στο Ἰποκ. Δ κείμενο Γερακάρη).

Με Δ)μα (ΦΕΚ 235 τοῦ 1937) καταργοῦνται ἀπὸ 30.6.1937 ἡ Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν καὶ οἱ προσαρτημένες σ' αὐτὴ Σχολές (επομένως καὶ ἡ Σχολὴ Συνεταιριστῶν Ν. 4142).

3. Οἱ Σχολικεῖ Συνεταιρισμοί

Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1937 ὁ ἀποσπασμένος στη Συνομοσπονδία ὑπάλληλος τῆς ΑΤΕ Ἀριστ. Κλήμης ἀρχίζει ἰδιωτικὰ μιὰ ἐρευνα (τὴν πρώτην στο εἶδος τῆς) σχετικὰ με τὸ θεσμὸ τῶν μαθητικῶν συνεταιρισμῶν (*). Ἀρχικὰ συγκέντρωσε στοιχεῖα ἀπὸ τὸν δάσκαλο Λάζαρο Βαφειάδη (Φλώρινα) γιὰ μερικὲς πηγαιεὶς τέτοιες ε-

(*) Βλ. κείμενο τῆς κ. Φωτ. Τζωρτζάκη (που ἀσχολήθηκε ἀργότερα συστηματικὰ καὶ πολὺ ἀποδοτικὰ με τὸ θεσμὸ) στο «Συνεταιριστής» 1954 σ. 46 ὅπου γράφει: «Ο συνεργάτης καὶ φίλος τοῦ «Συνεταιριστή» κ. Ἀριστ. Κλήμης εἶχε πρῶτος τὴν ἔμπνευση, στὰ 1937, νὰ συγκεντρώσῃ πληροφορίες ἀπὸ μερικὰ σχολεῖα σχετικὰ με τὴν ὁργάνωσιν τῆς μαθητικῆς ζωῆς τους... ἔχουν δημοσιευτεῖ ἀναλυτικὰ στοῦ «Συνεταιριστή»...».

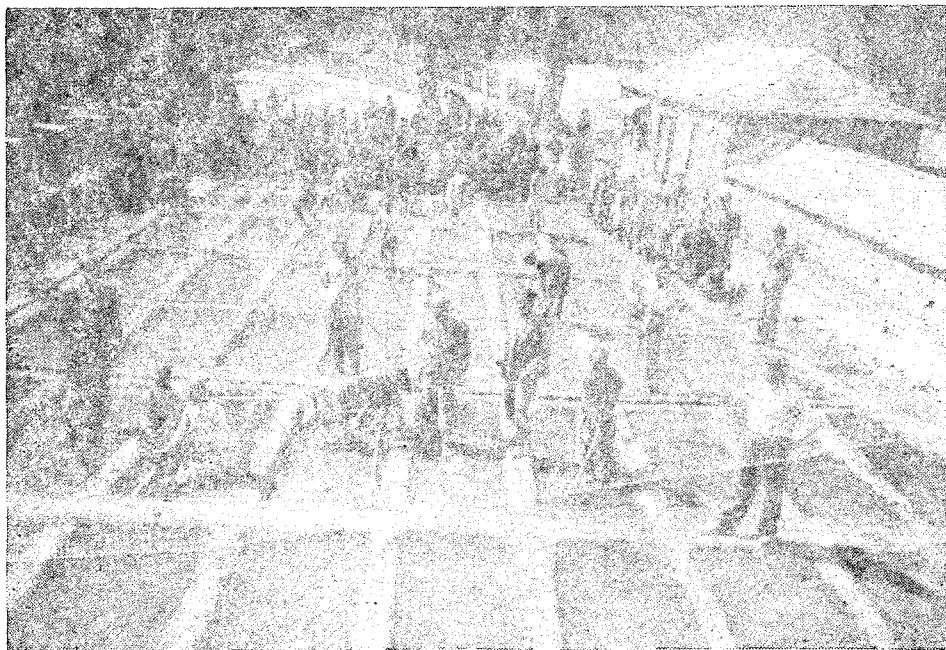
φαρμογές και στη συνέχεια απευθύνθηκε στα Δημοτικά Σχολεία: 1) Έλος Σπάρτης, 2) Κάτω Κλειναί Φλωρίνης, 3) Καστανιά Βερροίας, 4) Ασβεστόπετρα Πτολεμαΐδας, 5) Ε' Χαλκίδας, 6) Ν. Σάντα Θεσσαλονίκης, 7) Λύκοι Εδέσσης, 8) Πολύμυλον Κοζάνης, 9) Λαιμόν Φλωρίνης, 10) Κόνιτσαν (Αναγνωστοπούλειον) με επιστολή του 24.9.1937 και υπενθύμιση στις 29.12.1937:

Στην επιστολή του ο προοδευτικός δάσκαλος Λαζ. Βαφειάδης αναφέρεται στην σημασία του θεσμού με τα ακόλουθα:

«...Είναι ο θεσμός ο οποίος θα γυμνάση τον νουν, θα χαλυδώνη την ψυχήν και θα δόση θάρρος δια τον αγώνα της ζωής. Δεν ζητώ τον θεσμόν των μαθητικών κοινοτήτων, που ήτο επίδειξις και μια μόδα, χωρίς θετικά αποτελέσματα.

Ο σχολικός συνεταιρισμός είναι κάτι το ζωντανό, το κινούμενον, όχι νέκρα... Γράφατε, γράφατε, να ενστερνισθούν τας ιδέας του Σχολικού Συνεταιρισμού και οι άλλοι συνάδελφοι...».

Οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν για τη δραστηριότητά τους δημοσιεύτηκαν στο περ. «ο Συνεταιριστής» 1938 σ. 2 επ. και 18 επ. Επίσης δημοσιεύτηκαν και θεωρητικά κείμενα σχετικά με το θεσμό. Προσπάθεια να εκδοθούν σε βιβλιόρακι εμποδίστηκε τελικά από την τότε γραφειοκρατία μεταξύ Λογοκρισίας και Υπουργείου Παιδείας.

Πεντάλοφο Κοζάνης. Διδασκαλία επιστημονικής καλλιέργειας στο σχολείο

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

— Στο τέλος του 1937 υπήρχαν 49 Ενώσεις μέλη της Συνομοσπονδίας και 47 μη μέλη της. Για τα μέλη της Συνομοσπονδίας 31.12.37 καταρτίστηκαν (Εργασία Αριστ. Κλήμη) συγκριτικοί στατιστικοί πίνακες με βάση τα στοιχεία των ισολογισμών τους 1934, 1935 και 1936 (βλ. και στα έτη αυτά). Πρόκειται για σημαντικής ιστορικής σημασίας στοιχεία που είναι αδύνατο να μεταφερθούν εδώ λόγω του μεγάλου σχήματος των πινάκων και συνεπώς οι ενδιαφερόμενοι για τις Ενώσεις κ. λπ., πρέπει να ανατρέξουν στην πηγή («Συνεταιριστής» 1938, σ. 10, 12-15, 26-27 και στη μελέτη τους σελ. 71-76, όπου και ανάλυση μελών και μη μελών της Συνομοσπονδίας την 31.12.1937).

(Τα παραπάνω στοιχεία βλ. και στις υπ' αριθ. 1 και 3 εκδόσεις της Συνομοσπονδίας).

— Σε ομιλία του Μ. Γερακάρη, Δ' ντού της Υπηρεσίας Συνεταιρισμών της ΑΤΕ, στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών 1937: α) εξάιρεται η συνεργασία Α. Τ.Ε. και Συνεταιρισμών, και β) δίδονται στοιχεία χαρακτηριστικά από τη δραστηριότητα των Οργανώσεων (Συνεταιρισμών και Ενώσεων).

Για το α) βλ. στο Υποκ. Ζ. Για το β) βλ. στο Υποκ. Δ, όπου στοιχεία για αξιολογες δραστηριότητες πολλών Ενώσεων Συνεταιρισμών.

Ενωση Γρεβενών

Στη νεαρή Ένωση Γρεβενών ανήκουν 21 Συνεταιρισμοί με 1.130 μέλη. Δηλωθείσες μερίδες δρχ. 102.000, καταβλημένες δρχ. 20.450. Κάνει λογιστική εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών της και μερικές προμηθευτικές εργασίες. Δύσκολη η ανάπτυξη εξ αιτίας του μορφωτικού επιπέδου, της διασποράς των Κοινοτήτων και της ελλείψεως συγκοινωνίας («Συνεταιριστής» 1937 σ. 115).

Κτηνιατρεία Συνεταιρικά σε Γιαννιτσά, Σέρρες, Εορδαία

Ο θεσμός των Οργανισμών Κτηνιατρικής Περιθάλψης επεκτείνεται και στις παραπάνω περιφέρειες με αποφάσεις των Γ.Σ. των τοπικών Ενώσεων Συνεταιρισμών («Συνεταιριστής» 1937, σ. 115).

Προγραμματισμός στην ίδρυση παραγωγικών συνεταιρισμών

Η Υπηρεσία Συνεταιρισμών της ΑΤΕ συνιστά στις Ενώσεις όπως πριν από κάθε ενέργεια για ίδρυση παραγωγικών συνεταιρισμών (ελαιουργικών, γαλακτοκομικών, επεξεργασίας, κ.λπ.) συμβουλευόνται τις υπηρεσίες της ΑΤΕ (τεχνικούς, οικονομικούς, συνεταιριστικούς). Τα υποβαλλόμενα για έγκριση καταστατικά πρέπει να συνοδεύονται και από ειδική μελέτη του Τεχνικού Επιθεωρητού («Συνεταιριστής» 1937, σ. 132).

Η ρευστοποίηση των απαιτήσεων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων

Η ΑΤΕ σε οδηγίες της στις περιφερειακές υπηρεσίες της τονίζει ότι πρέπει να ενδιαφερθούν για τη ρευστοποίηση των δανείων από κεφάλαια των Συνεταιρισμών, κατά την συγκέντρωσιν γεωργικών προϊόντων διότι «...τα συνεταιρικά κεφα-

λαια μετά πολλών και αβύτων κόπων συλλεγόντα είναι ιερά και η συγκέντρωσις των αποτελεί επιτακτικόν καθήκον κάθε ανθρώπου πονούτος την γεωργικήν συνεταιρικήν κίνησιν της χώρας». («Συνεταιριστής» 1937, σ. 132). Μικρή η είσπραξη:

Στις αρχές του 1936:	Αριθμός	Δραχμές
Υπήρχαν απαιτήσεις	55.872	145.418.280
Παραδόθηκαν στην ΑΤΕ για είσπραξη	44.970	95.411.361
Εισπράχθηκαν κατά το 1936 από ΑΤΕ	19.300	32.453.615
Επιστράφηκαν ανείσπρακτες κατά το 1936	4.466	27.707.709
Απόμειναν για είσπραξη στο τέλος 1936	77.076	180.668.317

Χαρακτηριστικοί είναι οι παρακάτω αριθμοί από την ίδρυση της ΑΤΕ για την είσπραξη μέσω ΑΤΕ, των δανείων από συνεταιρικά κεφάλαια:

Έτη	Παραδοθείσες για είσπραξη		Εισπραχθείσες	
	Αριθμός	Χιλ. δρχ.	Αριθμός	Χιλ. δρχ.
1930	1.455	12.676	462	6.708
1931	12.222	31.026	1.030	4.279
1932	20.018	38.224	6.079	9.324
1933	33.406	81.383	9.239	12.156
1934	22.355	42.775	11.851	14.712
1935	29.738	54.353	17.048	22.890
1936	44.970	95.411	19.300	32.453
Σύνολο (σε στρογγυλ.)	164.164	355.850	65.009	102.525

Ενώσεις και ασφαλιστικές εργασίες

Μετά τον Α.Ν. 350/1936 που ανέθεσε την Διοίκηση του Ταμείου Γεωργικών Ασφαλειών στην ΑΤΕ οι εργασίες ασφαλίσεων θα διεξάγονται από τα Ύψ)ματα ΑΤΕ και όχι από τις Ενώσεις που το αντιπροσώπευαν. Η ΑΤΕ με εγκύκλιό της ζητά την συνεργασία των Ενώσεων για τον πολλαπλασιασμό των εργασιών και υπόσχεται διάθεσιν ποσοστού από πραγματοποιούμενα ασφάλιστρα («Συνεταιριστής» 1937, σ. 52).

Δασμολογικές ατέλειες

Βλ. Α.Ν. 395/1937 (Στο Υποκ. Β).

Ενώσεις και σιτέσπορες

Με εντολή του Υπουργείου Γεωργίας η ΚΕΠΕΣ ανέθεσε στις Ενώσεις: Λαμίας, Λαρίσης, Τρικάλων, Καρδίτσας, Κατερίνης, Πτολεμαΐδας, Καβάλλας, Εόλης, Δράμας, Σερρών, Κομοτηνής, Φαρσάλων, Βόλου, Αλιψού, Θεσσαλονίκης, Βεροίας, Λαγκαδά την συγκέντρωση καταλλήλων σπόρων σίτου (κυρίως από εισαγωγές Ιταλίας, Κύπρου) με χρηματοδότηση Α.Τ.Ε.

Η συγκέντρωση του σίτου και οι Ενώσεις Συνεταιρισμών

Προσπάθειες των 34 σιτικών Ενώσεων και της Συνομοσπονδίας για ανάληψη

της ολοκληρωτικής προσυγκεντρώσεως και συγκεντρώσεως σίτου από όλες τις Ενώσεις. Σύμφωνη απόφαση της ΚΕΠΕΣ. Περιορισμός των Γενικών Αποθηκών στα Επιλεγμένα Κέντρα. Προσωρινή κατώτατη τιμή ορίζεται δρχ. 8,70 κατ' οκάν. («Συνεταιριστής» 1937, σ. 108).

Το 1937 35 Ενώσεις συγκέντρωσαν 92.743 χιλ. οκ. αλευροποίησιμου σίτου, καθώς και 2.500 χιλ. οκάδ. σπόρου σίτου, λ) σιμού ΚΕΠΕΣ. Αναλυτικός πίνακας των Ενώσεων με ποσότητες κατά Ένωση και σύνολα (βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 29).

Ομαδική προμήθεια θεριστικού σπάγγου από Θεσσαλικές Ενώσεις

Όπως έγινε και τα προηγούμενα χρόνια οι Ενώσεις: Λαμίας, Φαρσάλων, Αλμυρού, Βόλου, Βερροίας, συνεργάζονται για την από κοινού προμήθεια από το εξωτερικό του απαιτούμενου θεριστικού σπάγγου για τις μηχανές τους, με δαμολογική απέλεια. Στη μειοδοσία υποβλήθηκαν προσφορές από αντιπροσώπους εργοστασίων Ολλανδίας, Βελγίου, Αγγλίας, Δανίας («Συνεταιριστής» 1938 σ. 47).

Ένωση Γ.Σ. Αιτωλοακαρνανίας

Με συγχώνευση των 2 Ενώσεων Συνεταιρισμών Μεσολογγίου ιδρύθηκε το 1937 η Συνεταιρική Τράπεζα Αγροτών Αιτωλοακαρνανίας (απόφ. 72257/30.6.1937 Υ. Γ. για έγκριση καταστατικού).

Ένωση Κατερίνης

Μεγαλόπνοο πενταετές σχέδιο δράσεως της 1937-1941 βλ. στο «Συνεταιριστής» 1937 σ. 131. Αξίζει να μελετηθεί ως ένδειξη του ζήλου με τον οποίο προγραμματίζουν την ανάπτυξη τους πολλές Ενώσεις κατά την περίοδο εκείνη.

Προσπάθεια για συνεργασία των Ενώσεων Κρήτης

Για την συνεργασία των Ενώσεων Κρήτης στον οικονομικό (προμήθειες, πωλήσεις, κ.λπ.) και ιδεολογικό τομέα, με ίδρυση Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Οργανώσεως. Γίνονται συζητήσεις και συγκροτείται Επιτροπή μελέτης (βλ. στο ΣΤ/1).

Ένωση Κιτροπαραγωγών Κρήτης

Για τα πεπραγμένα της 1936/1937 βλ. έκδοση της του 1937. Κατά το έτος 1.836—31.737 παραδόθηκαν στην Ένωση για από κοινού επεξεργασία και πώληση κίτρα 1.637.013 χ)μα (για τη ζύμωση η Ένωση έλαβε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας 6397/1937 από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας). Κατά το αυτό διάστημα έγινε εξαγωγή 2.871.650 χ)μα μικτής αξίας 43.511.000 δρχ. (Γερμανία, Αμερική, Ολλανδία, Αγγλία, Δανία, Σουηδία, Γιουγκοσλαβία, Αυστρία, Αίγυπτο κ.λπ.). Στη Γερμανία εγκαταστάθηκε ως Γενικός Αντιπρόσωπος της Ενώσεως ο Δ)ντης Μ. Γιουναλάκης (λεπτομέρειες για διαχείριση του προϊόντος και καθοδήγηση των κιτροπαραγωγών βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 46 και ειδική έκδοση της Ενώσεως). Για τις προηγούμενες χρήσεις βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 23 και 112.

Ένωση Δαρίσης. Γαλακτοκομικές εργασίες

Αποφασίστηκε η βαθμιαία απασχόληση της Ενώσεως για λ) σιμό της με την συγκέντρωση και τυροκόμηση του γάλακτος των προβάτων και τη διάθεση (αναλυτικά βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 52).

Ένωση Λέσβου

Αποφασίστηκε η πώληση με δημοπρασία του ελαιοπυρήνα από έκθλιψη ελαιών στα 27 Ελαιουργεία των Συνεταιρισμών μελών της (περίπου 5 εκατ. σκ.). Η δημοπρασία θα γίνει κατά περιφέρειες:

	Ελαιουργεία	Ελαιοπυρήνα (χιλ. σκαδ.)
Γέρας	6	1.500
Παρακοίλων	1	250
Πέτρας	3	500
Μυστεγών	1	270
Πολυχνίτου	4	580
Μανταμάδου	3	450
Βατούσας	2	90
Θερμής	3	500
Συκαμιάς	1	100
Πλωμαρίου	2	250
Καλλονής	1	400

(«Συνεταιριστής» 1937 σ. 149).

Η νεαρή Ένωση Λέσβου διαθέτει εκλεκτά αποστειρωμένα σόκα των Συνεταιρισμών της συσκευασμένα («Συνεταιριστής» 1937 σ. 167).

Ένωση Συνεταιρισμών Δήμου

Ιδρύθηκε το 1937. Για τις όλες εργασίες βλ. στο έτος 1956 («Συνεταιριστής» 1956 σ. 142).

Ένωση Παγγαίου

Στις αρχές του 1937. Εκλογή οργάνων Διοικήσεως και Εποπτείας (βλ. ονόματα και εργασίες «Συνεταιριστής» 1937 σ. 50).

Από 1 Ιουλίου ίδρυσε τμήμα κτηνιατρικό για την προστασία και βελτίωση της κτηνοτροφίας. Δωρεάν προσφορά νομοκτηνιάτρου Καβάλας Ι. Θεοδορίδου. Ενθουσιώδες κείμενο Σ. Σακελλαρίδη για την Ένωση (βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 130).

Ένωση Οινόπ. Συνεταιρισμών Σάμου

Με τον Α.Ν. 859) 1937 ρυθμίζεται η οινοπαραγωγή Σάμου και η εμπορία των οίνων Σάμου για την διάθεση των αποθεμάτων και προστασία της ποιότητας. Απαγόρευση συστάσεως νέων φυτειών.

Αναλυτικά για το έργο από το Δεκέμβριο 1935 έως Νοέμβριο 1937 βλ. έκδοση της Ενώσεως το 1937 (έκθεση αναλυτική προέδρου Ι. Σπύρου) βλ. και «Συνεταιριστής» 1938 σ. 46. Αναπτύσσεται όλο το ιστορικό της συστάσεως, κρίσεως, αντιδράσεων, υποβοηθήσεων κ.λπ.

Με δάνειο ΑΤΕ ανέγερση οινοποιείων στο Βαθύ και Καρλόβασι χωρητικότητας 57.880 εκατόλιτρα. Προμήθεια βαρελιών και οινοπνεύματος για οινοποίηση 1936. Παραγωγή 50.700 εκατολίων γλεύκος το 1936.

Συναγωνισμός και τελικά συμφωνία με εμπόρους για διάθεση των οίνων εσοδ. 1936.

Κατά την εσοδείαν 1937 παρήχθη γλεύκος 64.757 εκατόλιτρα. Με την νομοθετική ρύθμιση της οινοπαραγωγής Σάμου (βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 150) έγι-

νε η αποκλειστική διαχείριση από την Ένωση. Οι έμποροι έπαυσαν να εμφανίζονται στο εξωτερικό (4 οινέμποροι εργάζονται στο εξαγωγικό τμήμα της Ενώσεως).

Παράλληλα η Ένωση έκανε προμηθευτικές εργασίες οικιακής και γεωργικής χρησιμότητας («Συνεταιριστής» 1938 σ. 46).

Ένωση Γ. Συνεταιρισμών Εορδαίας

Αναλυτική έκθεση επί ισολογισμού 1937 βλ. στο αρχείο μου. Αξιόλογη πρόοδος α) για δημιουργία αποταμιευτικού πνεύματος και εξασφάλιση κεφαλαίων για εξυπηρέτηση πιστωτικών αναγκών των μελών, β) για ομαδική διάθεση των προϊόντων, γ) για από κοινού προμήθεια ειδών, δ) για από κοινού χρήση μηχανών και εργαλείων, ε) για ηθική και επαγγελματική προαγωγή του αγρότη.

Δίδονται αναλυτικά στοιχεία:

Τέλος 1937 τα κεφάλαια της Ενώσεως είναι 2.098.100 δρχ. έναντι 1.444.400 του τέλους 1936.

Δάνεια: από κεφάλαια Ενώσεως δρχ. 10.034.283 (έναντι 6.013.495 π.έ.) και από πιστώσεις ΑΤΕ 26.975.072 (έναντι 20.278.250 π.έ.). Ρευστοποίηση κανονική.

Προμήθειες ειδών γεωργικής χρήσεως δρχ. 6.431.913 σε πολύ καλές τιμές (δίδονται στοιχεία συγκριτικά). Από κοινού πωλήσεις σιτηρών, σπριγών, τυρού σε αξιόλογες ποσότητες (δίδονται στοιχεία).

Καταθέσεις εντός 1937 στην Ένωση δρχ. 6.302.064 έναντι 3.037.518 του 1936.

Σύσταση Ταμείου Αλληλοσφαιείας.

Αγορά και διαχείριση μεγάλου αλωνιστικού συγκροτήματος το 1937. Και άλλα (περίληψη βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 182.).

Άλλα στοιχεία για τις Ενώσεις

Σχετικά με την δραστηριότητα των Ενώσεων βλ. στοιχεία και στην έκθεση του Δ) ντού της Συνομοσπονδίας στη Γ.Σ. της του 1937 (στο Υποκ. ΣΤ/1) όπου αναφέρονται επιτεύγματα των Ενώσεων. Επίσης στοιχεία στην ομιλία Μ. Γερακάρη (Υποκ. Δ).

Ισολογισμοί Ενώσεων Συνεταιρισμών

Στοιχεία Ισολογισμών Ενώσεων: Φαρσάλων, Θηδών, Αιτωλοακαρνανίας, Καπνοπαρ. Αιτωλοακαρνανίας, Φλωρίνης (βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 88).

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ
ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΑ ΔΡΑΣΗ

1. Η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών

Η νεαρή και αδύναμη Πανελλήνια Συνομοσπονδία συνεχίζει τις προσπάθειές της για εξυπηρέτηση των Οργανώσεων και διατήρησή τους στο σωστό συνεταιριστικό δρόμο, ενώ το καθεστώς της 4ης Αυγούστου εδυναμώνεται και αρχίζει να περυσφίγγει κυρίως τα αιρετά και υπαλληλικά στελέχη των Ενώσεων Συνεταιρισμών με τάση να υποτάξει την κεντρική ιδεολογική τους οργάνωση ώστε να χρησιμοποιηθεί η κίνηση στην υπηρεσία του δικτατορικού καθεστώτος. Όμως υπάρχει διασταγμός για άμεση νομοθετική επέμβαση. Ως πρώτο βήμα επιδιώκεται να εξασφαλιστεί η συνεργασία του τότε ιδεολογικού ηγέτη της κινήσεως Θ. Τζωρτζάκη (όπως έγινε στον εργατικό συνδικαλιστικό τομέα με την συνεργασία δημοκρατικών εργατικών στελεχών). Όμως ως γνωρίζει ο γράφων οι σχετικές αρχικές δελεαστικές βολιδοσκοπήσεις και προτάσεις του Μπ. Αλιβιζάτου (μέσω Αν. Δομέστιχου και άλλων) και οι μετέπειτα εκφοβιστικές διαμηνύσεις μέσω Δ' γτών Ενώσεων και αιρετών που αρχόταν σε επαφή με το Υ.Γ. και ΑΤΕ για διάφορες υποθέσεις, δεν είχαν αποτέλεσμα καθώς ο Θ. Τζωρτζάκης δεν δεχόταν να γίνει το μέσον για επιμεταβλητικές κρατικές ενέργειες στις Οργανώσεις, παραγκωνισμό των βασικών συνεταιριστικών αρχών και της ιδεολογικής ανεξαρτησίας του θεσμού.

Για τους παραπάνω λόγους η Γ. Συνέλευση της Συνομοσπονδίας Απριλίου 1937 προβλεπόταν (και πραγματικά υπήρξε) κρίσιμη σχετικά με την εκδήλωση των προθέσεων του ανθρώπου της 4ης Αυγούστου.

Η Γ.Σ. κλήθηκε για τις 14 Απριλίου 1937. Σε αυτή πήραν μέρος, από τα 49 μέλη της Συνομοσπονδίας οι 36 Ενώσεις (βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 57 όπου σχετικές πληροφορίες για τις Ενώσεις και τους αντιπροσώπους τους καθώς και για θέματα ημερήσιας διάταξης).

Πρόεδρος της Γ.Σ. ο Δ. Κουκουρίκος.

Αρχικά εγκρίθηκαν διάφορα υπηρεσιακά θέματα και ανακοινώθηκε η έκθεση ελέγχου.

Σχετικά με τα οικονομικά μέσα και γενικά τις δυνατότητες της τότε Συνομοσπονδίας πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό 1937 (που εγκρίθηκε από τη Γ.Σ.):

Τα έσοδα υπολογιζόταν συνολικά σε δρχ. 518.554 από τις οποίες δρχ. 360.000 από εισφορές 1937 των Ενώσεων και τα υπόλοιπα από οικονομίες προηγούμενου έτους (αυστηρές οικονομίες).

Τα ετήσια έξοδα υπολογιζόταν σε δρχ. 469.923 (με πρόβλεψη να υπάρχει κάτι και για το 1938) και με ανάλυση:

α) Έξοδα Διοικήσεως (οδοιπορικά - αποζημιώσεις Συμβουλίων) δρχ. 68.850
β) Έξοδα Προσωπικού » 259.000

με χαρακτηριστική ανάλυση:

Αποζημίωση και έξοδα παραστάσεως Διευθυντή Θ. Τζωρτζάκη (όχι μισθός) δρχ. 96.000

Προϊστάμενος Υπηρεσίας Π. Χασαπόπουλος δρχ. 76.000

3 Βοηθοί δρχ. 87.000

γ) Έξοδα συντηρήσεως Γραφείων κ.λπ. » 142.073

Σύνολο

» 469.923

Νέα μέλη της Συνομοσπονδίας

Από τη Γ.Σ. του 1936 έως τη Γ.Σ. του 1937 έγιναν μέλη της Συνομοσπονδίας 6 Ενώσεις:

- Κτηματική Συνεταιρική Τράπεζα Ήλιδος.
- Ένωση Γ. Συνεταιρισμών Ν. Χαλίων.
- Ένωση Οικοπ. Συνεταιρισμών Καστελλίου - Κισσάμου.
- Ένωση Συνεταιρισμών Αιγιαλείας «Σταφιδική Τράπεζα Βοστίτσης».
- Ένωση Οικοποιητ. Συνεταιρισμών Σητείας.
- Σταφιδική Ένωση Χαλίων.

Η επίσημη συνεδρίαση και τα γενικά θέματα.

Η επίσημη συνεδρίαση της Γ.Σ. έγινε στις 15 Απριλίου 1937.

«Είς τήν Συνέλευσιν ταύτην παρέστησαν έκ των ειδικώς προσκληθέντων επίσημων και άρμοδιων προσώπων οι κάτωθι:

Ό Υπουργός της Γεωργίας κ. Γ. Κυριακός, οι άρμόδιοι επί των συνεταιρισμών άνωτεροί υπάλληλοι του Υπουργείου Γεωργίας κ.κ. Άποστολάτος, Λεοντίδης, ό Κυβερνητικός Έπίτροπος της Άγροτικής Τραπέζης κ. Έπ. Παπαχελάς, οι Διευθυνταί αúτης κ.κ. Μ. Γερακάρης, Κ. Τζωρτζόπουλος, Σ. Μακράκης και άλλοι άνωτεροί υπάλληλοι αúτης, καθώς και του Υπουργείου Γεωργίας και τής Έπιτροπής Προστασίας τής Έγχωρίου Σιτοπαραγωγής.

Έπίσης παρέστησαν και πολλοί επίσημονες φιλοσυνεταιρισταί κ.λπ.

Έπίσης παρέστη ό κ. Άν. Φούκοβιτς, έπίτιμος Πρόεδρος τής Κεντρικής Προμηθετικής Ένώσεως των καταναλωτικών Συνεταιρισμών τής Αúστρίας, πρόεδρος του Συνεταιρισμού καταναλώσεως Βιέννης και άντιπρόσωπος των Συνεταιρισμών είς τό Σωματειακόν Συμβούλιον

Ακολούθησε η αναλυτική και ιδιαίτερης βαρύτητας για την συνεταιριστική πρόοδο και τα συνεταιριστικά θέματα εισήγηση του Δ)ντή Θ. Τζωρτζάκη, τα κύρια σημεία της οποίας είναι τα ακόλουθα που δίνουν ανάγλυφη την τότε κατάσταση και διπλωματικά την ορθόδοξη αντίσταση στην προβλεπόμενη επέμβαση:

«...Αί 51 Ένώσεις μέλη τής Συνομοσπονδίας άποτελουν όμολογουμένως ένα σημαντικό ποσοστόν επί του συνόλου των λειτουργουσών Ένώσεων, αί όποίαι άνέρχονται κατά την 1 Ίανουαρί-

της Αúστρίας.

Κατά τας μετέπειτα συνεδριάσεις παρέστη ό ύποδιοικητής τής Άγροτικής Τραπέζης κ. Μπ. Άλιθιζάτος και ό διευθυντής αúτης κ. Σ. Πετρόπουλος κ.λπ.

Έπίσης παρέστησαν δι' άντιπροσώπων των τά Γραφεία Προστασίας Καπνού Κασβάλλας, Βόλου και Θεσσαλονίκης, ό Σύνδεσμος των Γραφείων τούτων και ό Πανελλήνιος Σύνδεσμος Συνεταιριστικών Ύπαλλήλων.

Έπίσης άντιπροσωπεύθησαν αί έκτός τής Συνομοσπονδίας Ένώσεις:

1. Ένώσεις Συνεταιρισμών Τρικάλων.
2. Πιστωτ. Ένώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών Σουφλίου.
3. Ένώσεις Γεωργ. Συνεταιρ. Έδεσσης.
4. Σταφιδική Προμηθευτική Τράπεζα Μεσσηνίας (Γλιάτα).

Ό Πρόεδρος τής Συνελεύσεως κ. Δ. Κουκουρίκος κήρυξε την έναρξη τής συνεδριάσεως και εύχαρίστησε τόν κ. Υπουργόν Γεωργίας και τούς λοιπούς προσκεκλημένους για την παρουσία τους».

ου 1936 είς 84. Τά μέλη μας άντιπροσωπεύουν 2.000 συνεταιρισμούς, των όποίων οι συνεταιίροι άνέρχονται είς 128.301, άποτελουν έπομένως ένα σημαντικό ποσοστόν τής όλης συνεταιριστικής κινή-

σεως.

Αί. 34 Ένώσεις, αί όποίαί άρχικώς ίδρυσαν την Συνομοσπονδία, (Φεβρουάριος 1935), ήριθμουν 1.452 συνεταιρισμούς με 91.936 μέλη. Ό άριθμός τών μελών άνήλθε την 31 Δεκεμβρίου 1936 εις 48 Ένώσεις με 1924 συνεταιρισμούς και 124.994 μέλη, άπό δέ της 1 Ίανουαρίου τρέχοντος έτους ή δύναμις της Συνομοσπονδίας παρουσιάζει τούς άμέσως άνωτέρω διδομένους άριθμούς.

Ή ταχεία αύτη αύξησης του άριθμού τών μελών της Συνομοσπονδίας άποτελεί θετικήν άπόδειξιν της σημασίας την όποιαν δίδει εις αύτην ό συνεταιρισμένος κόσμος διά την προκοπήν της κινήσεως, ή δέ λίαν ίκανοποιητική έκ μέρους τών μελών έκπλήρωσις τών πρός αύτην ύποχρεώσεων των, άποδεικνύει την ίσχυράν αυτών άφοσίωσιν πρός την κεντρικήν των οργάνωσιν και τό άπαρασάλευτον της πρός αύτην έμπιστοσύνης των. Τοϋτο δέ καθίσταται έτι μάλλον σημαντικό, άν ληφθῆ ύπ' όψιν ότι ή Συνομοσπονδία, νεαρά άκόμη οργάνωσις, παλαιούσα πρός πλείστας όσας δυσκολίας, με γλίσχρα μέσα, δέν έχει βεβαίως νά έπιδείξη, πέραν της στερεάς προσηλώσεώς της εις τάς συνεταιριστικάς άρχάς και τάς συνεταιριστικάς ιδεώδη και της διατηρήσεως παρ' αύτη άσθέστου της έστίας της συνεταιριστικής ιδεολογίας, εύρείας σημασίας άποτελέσματα, έξ εκείνων τά όποία γεννοϋν τούς μεγάλους ένθουσιασμούς και δημιουργοϋν τά ισχυρά ευνοϊκά ρεύματα. Άμερόληπτος και άντικειμενική εις την ύποστήριξιν της συνεταιριστικής κινήσεως, μετριοπαθής εις τάς έκδηλώσεις της, με βαθείαν την συναίσθησιν της ευθύνης της, νά διατηρήση τούς συνεταιρισμούς εις την εύρύτεραν αυτών δρᾶσιν, όργανα βελτιώσεως της οικονομικής και κοινωνικής θέσεως του λαοϋ και γενικωτέρας κοινωνικής ευημερίας, κατάρθωσε νά κερδίση άμέριστον την έμπιστοσύνην τών μελών της και γενικώτερον του συνεταιρισμένου κόσμου,

καθώς, ως έλπίζομεν, και την εκτίμησιν όλων τών ένδιαφερομένων διά την συνεταιριστικήν κίνησιν παραγόντων, ως του Κράτους, της Άγροτικής Τραπέζης κ. λπ., άκόμη δέ και τών εις έπικοινωνίαν μετ' αύτης έρχομένων άντιπροσώπων της κοινής γνώμης, έξ όν πολλοί επίλεκτοι διανοούμενοι.

Ό άριθμός τών γεωργικών συνεταιρισμών κατά τό τέλος του λήξαντος έτους 1936 άνήρχετο εις 6.270... (δίνει στοιχειά).

...Ή δύναμις του γεωργικού συνεταιρισμού παρ' ήμιν καταδεικνύεται άπό τά συγκεντρωθέντα ύπό της Άγροτικής Τραπέζης στοιχειά, τά όποία αναφέρονται εις τό έτος 1933 και άφοροϋν 3.738 έργαζομένους συνεταιρισμούς... (δίνει στοιχειά).

...Οί όλίγοι οϋτοι άριθμοί, ειλημμένοι άπό την δημοσιευομένην ύπό της Α.Τ.Ε., λεπτομερή στατιστικήν, άρκοϋν νομιζόμεν νά καταδείξουν την σημασία του συνεταιρισμού και νά προκαλέσουν έπ' αύτου την προσοχήν πάντων, καθώς και τό ύπερ αυτών ένδιαφέρον των.

Ή ίδρυσις της Συνομοσπονδίας συνέπεσεν, όμολογουμένως, εις έποχήν καθ' ήν αί συνεταιρικά όργανώσεις, συνεπεία της γενικωτέρας βελτιώσεως τών οικονομικών συνθηκών, ήρχιζαν νά έξέρχωνται της δυσκόλου θέσεως, εις την όποιαν λόγω της κρίσεως είχον περιέλθει. Έντονος έπαναρχίζει ή προσπάθειά των πρός νέας συνεταιριστικάς έπιδιώξεις. Ίδίως ζωηροτέρα έμφανίζεται ή κίνησις εις όλόκληρον την Βόρειον Ελλάδα, όπου αί καλά έσοδεΐαι και ή προστατευτική ύπερ του σίτου πολιτική, έν συνδυασμῶ πρός την βαθμιαίαν βελτιώσιν της θέσεως τών καπνών, έτόνωσαν οικονομικώς και ήθικώς τούς παραγωγούς και διηυκόλυναν οϋτω τό έργον τών συνεταιρισμών, καθώς και εις την Κρήτην όπου έντονος έμφανίζεται ή τάσις της άναπτύξεως τών παραγωγικών συνεταιρισμών. Βραδυτέρα άλλα πάντοτε άξιοση-

μείωτος εἶναι ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις εἰς τὰς ἄλλας περιφερείας. Αἱ κυριώτεροι ἐπιδιώξεις τῆς κινήσεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἶναι ἡ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνάπτυξις τῶν παραγωγικῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῶν συνεταιρισμῶν πωλήσεως, ἡ ἐπέκτασις τῶν προμηθευτικῶν ἐργασιῶν καὶ ἡ παροχὴ εἰς τοὺς παραγωγοὺς ὑπηρεσιῶν χρησίμων εἰς τὸ ἔργον των. Μακρὰν εἰς τὸ βάθος διαφαίνεται, δεῖγμα τῆς βαθείας ἐκ μέρους τῶν συνεταιρισμῶν συναισθήσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς των ἀποστολῆς, ἡ τάσις πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ὑγιεινῆς τῆς ὑπαίθρου ἐπὶ συνεταιριστικῶν βάσεων.

Οὕτω παρατηρεῖται συνεχῶς αὔξεισις τῶν ἐλαιουργικῶν καὶ γαλακτοκομικῶν συνεταιρισμῶν. Ἐκτὸς τῆς Λέσθου ἡ ὁποία ὑπῆρξε πρωτοπόρος τῶν ἐλαιουργικῶν συνεταιρισμῶν, εἰς τὴν Εὐβοίαν, τὴν Κρήτην, τὴν Ἀχαΐαν, τὴν Λακωνίαν κ.λπ., ἰδρύνονται ἐλαιουργικοὶ συνεταιρισμοί. Οὗτοι δὲν ἐτόλμησαν ἀκόμη νὰ προχωρήσουν μέχρι καὶ τῆς πωλήσεως. Εἰς τὴν Κρήτην, τὴν Φλώριναν, τὴν Ἑορδαίαν, τὰ Ἰωάννινα, τὴν Λάρισαν, τὴν Ἀχαΐαν κ.λπ., ἰδρύνονται τελευταίως ἀρκετοὶ εἰδικοί γαλακτοκομικοὶ συνεταιρισμοί, ἃ ἐπιλαμβάνονται καὶ τῶν ἐργασιῶν τούτων αἱ ὑφιστάμεναι συνεταιρικαὶ ὀργανώσεις. Ἡ κατεργασία τοῦ γάλακτος εἰς βούτυρον καὶ τυρὸν καὶ ἡ πώλησις τῶν προϊόντων τούτων γίνεται διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ μὲ λίαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα.

Ἡ συνεταιρικὴ ὀργάνωσις τῶν οἴνοπαραγωγῶν ἐχρειάσθη νὰ ὑποβοηθηθῇ ἐνιαχοῦ δι' εἰδικῶν ἐν μέρει ἀναγκαστικῶν μέτρων (Ἀττική, Σάμος, Χαλκίς) καὶ δι' ἐξαιρετικῶν ἐνισχύσεων (Κρήτη), χωρὶς βέβαια τοῦτο νὰ ἐλαττώνη τὸ πρὸς τὴν ὀργάνωσιν ταύτην ἐνδιαφέρον. Ἐξ ἐναντίας ὅλαι αἱ ἐνδείξεις πείθουν ὅτι οἱ ἐνδιαφερόμενοι παραγωγοὶ ἔχουν πλῆρως κατανοήσει τὴν σημασίαν τῆς συμβολῆς τοῦ συνεταιρισμοῦ εἰς τὴν ἐπιτυχή διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου των. Τὰ εἰ-

δικὰ ἐνισχυτικὰ μέτρα ἐπεβάλλοντο μᾶλλον ἐξ αἰτίων ἀσχέτων πρὸς τὰς διαθέσεις τῶν οἴνοπαραγωγῶν ἀπέναντι τοῦ συνεταιρισμοῦ.

Ἀξιοσημείωτα δείγματα τῆς περαιτέρω συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως πρὸς διαχείρισιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἀποτελοῦν ἀφ' ἑνὸς μὲν αἱ εἰς τὰς περιφερείας Λεθαδείας, Λαμίας καὶ Σερρῶν, παρὰ τῶν ἐκεῖ λειτουργουσῶν Ἐνώσεων, καταβαλλόμεναι προσπάθειαι διὰ τὴν ἴδρυσιν συνεταιρικῶν ἐκκοκιστηρίων βάμβακος, ἀπαραιτήτων διὰ τὴν συνεταιρικὴν συγκέντρωσιν καὶ πώλησιν αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ ἀξιόλογοι ἐργασίαι τῶν Ἐνώσεων Ξάνθης, Κατερίνης, Ἑορδαίας κ.λπ. διὰ τὴν συνεταιρικὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐμπορίας τῶν καπνῶν. Οὕτω ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν δι' εἰδικοῦ καπνικοῦ τμήματος λειτουργούντος παρ' αὐτῆ καθοδηγεῖ τοὺς καπνοπαραγωγοὺς καθ' ὅλα τὰ στάδια τῆς καπνικῆς ἐργασίας, προετοιμάζεται δὲ νὰ ἐπέμβῃ ἀμεσώτερον, ὅταν χρειασθῇ, διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ πώλησιν. Ἡ Ἐνωσις Κατερίνης ἐξ ἄλλου ἀνέλαθεν ἐπιτυχῶς δι' ἰδίων συνεργειῶν τὴν δεματοποίησιν τῶν καπνῶν τῶν συνεταιρῶν τῆς, ἥδη δὲ ἐπιχειρεῖ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀποθήκευσιν, ἐπεξεργασίαν καὶ πώλησιν μεγάλης μερίδος καπνοῦ τῶν παραγωγῶν συνεταιρῶν τῆς. Ἡ Ἐνωσις Ἑορδαίας, τόσον κατὰ τὸ 1935, ὅσον καὶ κατὰ τὸ 1936 ἐνήργησε διὰ τῶν συνεταιρισμῶν τῆν ἀπὸ κοινοῦ πώλησιν τῶν καπνῶν τῆς περιφερείας τῆς ἐξασφαλίσασα σοβαρὰ κέρδη ὑπὲρ τῶν παραγωγῶν. Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐπραγματοποίησε δι' ἰδίων συνεργειῶν τὴν δεματοποίησιν σημαντικῆς ποσότητος καπνῶν ἐξασφαλίσασα οὕτω τὴν ποιότητα. Εἰς τὸν τομέα τῆς ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως τῶν καπνῶν ἐργάζονται ἐπιτυχῶς καὶ τινες συνεταιρισμοὶ τῆς Θεσσαλίας (Ἀλμυρός, Καρδίτσα).

Ἐνδιαφέρουσαι εἶναι πάντοτε αἱ ἐπιτυχεῖς προσπάθειαι τῶν σταφιδικῶν συνεταιρισμῶν Πελοποννήσου καὶ Κρήτης,

οί όποιοι, είτε οί ίδιοι, είτε διά τών δευτεροθαθμίων οργανώσεων των, παίζουν σημαντικόν ρόλον εις τήν καθ' όλου έμπορίαν τής μαύρης και λευκής σταφίδος.

Άξιόλογος επίσης είναι ή δρᾶσις τών συνεταιρισμῶν εις τήν από κοινού έπεξεργασίαν και πώλησιν τών προϊόντων εις άλλους μικροτέρους μέν από απόψεως οικονομικής σημασίας τομείς, ούχ ήττον όμως λίαν ένδιαφέροντας από συνεταιριστικής τοιαύτης.

Όλοκληρωμένον τέλος και ἄρτιον δείγμα τής δυνάμεως του Συνεταιρισμού επί του πεδίου τής από κοινού κατεργασίας και πωλήσεως τών γεωργικών προϊόντων άποτελεί ή "Ένωσις τών Κιτροπαραγωγών Κρήτης, ή όποία διά τών 50 συνεταιρισμῶν της συσσωματώνει τόν σύνολον τών κιτροπαραγωγών διά λογαριασμόν τών όποίων διαχειρίζεται τόν προϊόν των, τά κίτρα, από τής στιγμής τής παραδόσεώς του εις αυτήν, άμέσως μετά τήν συγκομιδήν, μέχρι τής πωλήσεώς του άπ' ευθείας εις τās άγοράς του έξωτερικού. Βεβαίως ή οργανώσις αυτή συνεστήθη άναγκαστικῶς, άλλ' ουδεις δύνανται νά ισχυρισθῆ σοβαρῶς ότι θα διετηρεῖτο άν δεν έπετύχανεν άποτελέσματα άνώτερα τών υπό του ιδιωτικού έμπορίου επιτυγχανομένων. Και ή διαπίστωσις αυτή άναδεικνύουσα τās έξαιρετικās ίκανότητας τής συνεταιριστικής οργανώσεως, έπ' ώφελεία όχι μόνον τών παραγωγών, δι' ούς έξησφάλισεν άνωτέραν τιμήν, άλλά και τής όλης οικονομίας τής χώρας, δι' ήν έξησφάλισεν μεγαλύτεραν πρόσοδον εκείνης ήτις περιήρχετο εις αυτήν πρό τής χρησιμοποίησεως του συνεταιρισμού, άναβιβάζει τοϋτον εις τήν θέσιν ενός οργανισμού κοινής του λαου ώφελείας.

Αί διά τών συνεταιρισμῶν διεξαγόμεναι προμήθειαι ειδῶν χρησίμων εις τὰ μέλη των χωρίζονται, ως γνωστόν, εις δύο κλάδους, άναλόγως του προορισμού του ειδους. Ό εις έξ αϋτῶν περιλαμβά-

νει είδη χρήσιμα εις τήν άσκησιν του έπαγγέλματός των, ό δε άλλος είδη οικιακής χρήσεως.

Εις άμφοτέρους τούς κλάδους τούτους παρατηρεῖται συνεχῶς πρόοδος τής συνεταιριστικής δραστηριότητας. Όχι μόνον τὰ ποσά αύξάνουν, άλλά και τὰ είδη πληθύνονται, αύξάνει δε συνεχῶς και ό αριθμός τών με τās έργασίας αϋτάς άσχολουμένων οργανώσεων.

Μεταξύ τών γεωργικών ειδῶν έξακολουθούν πάντοτε νά κατέχουν πρωτεύουσαν θέσιν εις τās συνεταιρικές προμηθείας τὰ χημικά λιπάσματα, τὸ θεϊον, ό θεϊικός χαλκός, τὰ δύο ταϋτα είδη άγοραζόμενα μέσω τής Άγροτικής Τραπεζής, λειτουργούσης έν προκειμένῳ ως κεντρικής προμηθευτικής οργανώσεως τών συνεταιρισμῶν, οί σπόροι, τὰ γεωργικά εργαλεία και μηχανήματα, ό θεριστικός σπάγγος και ό σπάγγος δεματοποιήσεως τών καπνῶν, τὰ καπνόπανα, τὰ σταφιδόπανα και ταϋτα μέσω τρίτου οργανισμού, του ΑΣΟ, διάφορα φάρμακα κ.λπ.

Ζηροτέρα καθίσταται επίσης όσημέραι ή δρᾶσις τών συνεταιρισμῶν εις τήν ανάπτυξιν τών προμηθευτικῶν των έργασιῶν εις είδη καταταλώσεως. Με πρωτοπόρον τήν "Ένωσιν Ξάνθης, τής όποι-ας ή καταναλωτική οργανώσις είναι άξιολογωτάτη, ή δε ποικιλία τών ειδῶν είναι έκπληκτική, πλήθος γεωργικών συνεταιρισμῶν, καθ' ήμέραν αύξανόμενον, έπιλαμβάνεται και του έργου τούτου, λίαν έξυπηρετικού του συνεταιρισμένου άγρότου, του όποιου τὸ πενιχρόν εισόδημα έπιβάλλει πᾶσαν δυνατήν οικονομίαν κατά τήν χρησιμοποίησιν του πρός άπόκτησιν τών διά τās άνάγκας του ως καταναλωτου απαιτουμένων ειδῶν.

Άξιοσημείωτον δείγμα μεταξύ άλλων εις τόν κλάδον τοϋτον είναι ή γενομένη προμήθεια έκ μέρους τής Πιστωτικής Ένώσεως Ήρακλείου 1430 τόννων σίτου διά τās άνάγκας τών συνεταιριων της, έξ ὧν μέρος διέθεσε και εις μη συνεταιρι-

σιμένους αγρότας.

Ἄτυχῶς τὸ συνεταιριστικὸν τοῦτο ἔργον συναντᾷ τὴν μεγαλυτέραν ἀντίδρασιν, καίτοι ὁμολογουμένως ἀποτελεῖ σπουδαιοτάτην συμβολὴν εἰς τὴν καταστολὴν τῆς ἀκριθείας τοῦ βίου, δι' ἣν τόσον μοχθεῖ τὸ Κράτος, καίτοι ἀκόμη ἢ συμβολὴ αὐτῆ ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ τελευταίως τεθέντος εἰς ἐφαρμογὴν νόμου, ὑπ' ἀριθ. 337 τῆς 7.11.36, δι' οὗ ἐπετράπη εἰς τὴν Λέσχην τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων νὰ ἐγγραφῆ μέλος εἰς τὸν μέγαν Προμηθευτικὸν Συνεταιρισμὸν τῶν Ὑπαλλήλων τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἐκδοτικῆς, Κτηματικῆς καὶ νὰ ἐπωφεληθῆ οὕτω ὑπὲρ τῶν μελῶν τῆς δημοσίων ὑπαλλήλων τῶν ὠφελιμάτων τὰ ὁποῖα παρέχει ὁ Συνεταιρισμὸς οὗτος εἰς τὰ μέλη του ὡς καταναλωτάς.

Παρ' ὅλας ὅμως τὰς δυσκολίας αὐτάς, ὀφειλομένης ἀσφαλῶς εἰς πλάνην καὶ εἰς ἐγωϊστικὴν παραγνώρισιν τῆς ἐκτάσεως τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐνδιαφερομένων, ὁ θεσμὸς τοῦ Καταναλωτικοῦ Συνεταιρισμοῦ, ἀπαραίτητος διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς ὑπαίθρου, εἶναι προωρισμένος νὰ προκόψῃ καὶ ν' ἀναπτυχθῆ ἀσφαλῶς ὑπὸ τὴν στοργικὴν προστασίαν τοῦ Κράτους, διότι οὗτος ἀποτελεῖ αὐτόχρημα κοινωφελῆ ὀργανισμὸν ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν τάξεων μὲ τὸ περιορισμένον εἰσόδημα. Ἄλλως οἱ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ εἶναι, ὡς ἀπέδειξαν πρόσφατοι δύσκολοι στιγμαί, τὰς ὁποίας διῆλθεν ὁ κόσμος, καὶ πολύτιμα ὄργανα εἰς χεῖρας τῶν Κυβερνήσεων διὰ τὴν λελογισμένην διανομὴν τῶν εἰδῶν συντηρήσεως, ὅταν αἱ περιστάσεις ἐπιβάλλουν, παροδικῶς βέβαια, τὴν τοιαύτην ρυθμιστικὴν ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους. Μία ἀναδρομὴ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ παγκοσμίου πολέμου καὶ εἰς τὴν ἀξιόλογον συνδρομὴν ποῦ παρέσχον οἱ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ ἐπισιτισμοῦ τῶν ἐμπολέμων χωρῶν καὶ ἰδίως τῆς Γερμανίας πείθει

ἀπολύτως περὶ τούτου.

Ἐκτὸς τῆς προμηθείας συνεταιρικῶς εἰδῶν πρὸς παροχὴν εἰς τὰ μέλη των, συστηματοποιοῦν ἤδη οἱ συνεταιρισμοὶ καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς παροχῆς ὑπηρεσιῶν εἰς τοὺς συνεταιίρους των. Μεταξὺ τούτων κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος αἱ μάλλον ἀξιοσημεῖωτοι εἶναι ἡ ὀργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν κτηνιατρικῆς περιθάλψεως καὶ τοῦ καθαρισμοῦ καὶ ἀπολυμάνσεως σπόρου. Δύο ἤδη Ἐνώσεις, αἱ τῆς Βερροίας καὶ τῆς Κατερίνης συντηροῦν, κυρίως δι' εἰσφορῶν τῶν συνεταιίρων των, ἄρτια κτηνιατρεία, διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ὁποίων εἰσφέρει ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς καὶ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, ἡ ὁποία καὶ συμμετέχει εἰς τὴν Διοίκησίν των, καθὼς καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας διὰ τοπικῶν ὑπαλλήλων του. Τινὲς δὲ ἄλλαι Ἐνώσεις, ὡς ἡ Ἐνωσις Σερρῶν, Γιαννιτσῶν καὶ Ἐορδαίας εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀναλάβουν τὸ αὐτὸ ἔργον, διατεθειμέναι νὰ χρησιμοποιοῦσιν πρὸς τοῦτο ἄνευ ἀνταλλάγματος μέρος τῶν ἐτησίων προσόδων των. Φιλοδοξοῦν περαιτέρω αἱ συνεταιρικαὶ ὀργανώσεις νὰ συντελέσουν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν γεωργικῶν ζώων, συνδυάζουσαι μὲ τὴν κτηνιατρικὴν περίθαλψιν καὶ τὴν φροντίδα ταύτην διὰ τῆς ἀποκτήσεως σταθμῶν ἐπιθητόρων καὶ ἄλλων προσφῶρων πρὸς τοῦτο μέσων.

Ἐπίσης αἱ Ἐνώσεις Βερροίας καὶ Χαλκιδικῆς ἀπέκτησαν ἤδη ἰδίως συγχρονισμένης ἐγκαταστάσεις καθαρισμοῦ καὶ ἀπολυμάνσεως σπόρου, αἱ ὁποῖαι μάλιστα κατὰ τὸ λήξαν ἔτος προσέφεραν καὶ γενικωτέρας ὑπηρεσίας, διότι ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ συγκέντρωσις, καθαρισμὸς, ἀπολύμανσις καὶ διάθεσις σπόρου σίτου πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς παραγωγούς, στερουμένους τοιοῦτου συνετείας τῆς κακῆς ἐσοδείας.

Τρίτον εἶδος παροχῆς ὑπηρεσιῶν ἐκ μέρους τῶν συνεταιρισμῶν ἀποτελεῖ καὶ

ή δια συνεταιρικών μηχανών ανάληψις του άλωνισμού. Καί εις τόν τομέα τούτον αί συνεταιρικοί οργανώσεις σημειώνουν συνεχώς προόδους.

Παραλλήλως πρὸς τὰς διὰ τῆς διανοίξεως νέων τομέων συνεταιριστικῆς δράσεως σημειούμενας προόδους, βαδίζει καὶ ἡ βελτίωσις τῶν ὄρων διεξαγωγῆς τῶν παλαιότερον ἀνειλημμένων ὑπὸ τῶν συνεταιρισμῶν ἐργασιῶν, ἰδίως δὲ τῶν πιστωτικῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὁσημέραι ἡ πρωτοβουλία αὐτῶν, κατὰ συνήθειαν, εὐρύνεται καὶ παρέχεται εἰς αὐτὰς ἡ ἀνήκουσα θέσις κατὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ πιστωτικοῦ ἔργου τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς.

Συνεχῆς ἐπίσης καὶ ραγδαία εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως τῶν συνεταιρισμῶν, οἱ ὅποιοι ὡς πρὸς τοῦτο κατὰ μεγάλην πλειονότητα ἔχουν φθάσει εἰς ζηλευτὴν θέσιν.

Τὴν ἀνησυχίαν τῶν συνεταιρισμῶν πρὸς γενικωτέρας κοινωνικῆς σημασίας ἐπιδιώξεις καταδεικνύει ἡ τελευταίως σημειωθείσα εἰς τινὰς περιφερείας κινήσεις, εὐθὺς ὡς αἱ περιστάσεις τὸ ἐπέτρεψαν, ν, ἀναλάβουν οὗτοι τὴν θεραπείαν ἀναγκῶν ἐξερχομένων τοῦ στενοῦ οικονομικοῦ πλαισίου, τῶν ὁποίων ἡ ἱκανοποίησις ἀποτελεῖ πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων διαβιώσεως τοῦ ἀγρότου.

Ἡ Ἐνωσις Βερροίας παρέσχεν εἰδικὴν ἐπιχορήγησιν εἰς τὴν Φιλανθρωπικὴν Ἀμερικανικὴν Ὀργάνωσιν τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς πρὸς κάλυψιν τῶν ἐξόδων ἐγκαταστάσεως δύο παιδικῶν σταθμῶν εἰς τὴν περιφέρειάν της. Ἡ ὀργάνωσις διέθεσε πρὸς τοῦτο τὸ ἀπαιτούμενον προσωπικόν. Τὰ μικρὰ παιδιὰ τῶν χωρικῶν κατὰ τὸ διάστημα τῆς λειτουργίας τῶν σταθμῶν εὐρίσκαν εἰς αὐτοὺς καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, πὺ οἱ γονεῖς των ἔλειπαν εἰς τὰς ἐργασίας των, περίθαλψιν, καλὴν τροφήν καὶ ἀνάλογον πρὸς τὴν ἡλικίαν των διαπαιδαγώγησιν. Ἡ λειτουργία των ἔχει προκαλέσει τὸν ἐνθουσια-

σμόν τῶν παιδιῶν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν γονέων. Ἐπεσκέφθημεν τοὺς παιδικοὺς τούτους σταθμούς, οἱ ὅποιοι ὁμολογοῦμεν μᾶς ἐπροκάλεσαν συγκίνησιν, ἀλλὰ καὶ θαυμασμόν διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Συνεταιρισμός κατορθώνει νὰ προσαρμόζεται παρ' ἡμῖν εἰς τὰς ποικίλας ἀνάγκας, οικονομικὰς καὶ κοινωνικὰς, τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς.

Ἡ ἰδία Ἐνωσις μελετᾷ ἤδη τὴν συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως τῶν οἰκογενειῶν τῶν συνταίρων της. Τὰ οικονομικὰ μέσα δύνανται νὰ ἐξασφαλισθοῦν εὐχερῶς δι' εἰσφορῶν τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ δι' ἐπιχορηγήσεως τῆς Ἐνώσεως. Πρόκειται νὰ ἰδρυθοῦν εἰδικὰ συνεταιρικά ἱατρεῖα εἰς διάφορα κέντρα τῆς περιφερείας τῆς Ἐνώσεως. Ἐλπίζομεν ὅτι δὲν ἀπέχει πολὺ ἡ ἡμέρα τῆς πραγματοποιήσεως καὶ τοῦ νέου τούτου συνεταιριστικοῦ σκοποῦ.

Ἐπίσης εἰς τὴν περιφέρειαν Σερρῶν ἤρχισαν ἰδρυόμενοι εἰδικοί ὑγειονομικοὶ συνεταιρισμοί, ὡς ὁ Ὑγειονομικὸς Συνεταιρισμὸς Ροδολείθους. Οὗτος ἐξυπηρετεῖ 250 οἰκογενείας μὲ 1.300 μέλη. Διαθέτει ἱατρὸν, τὸν ὁποῖον ἔχει προσλάβει μὲ μισθὸν δρχ. 8.000 μηνιαίως. Ἦδη μελετᾶται ἡ ἰδρυσις τοιοῦτου συνεταιρισμοῦ καὶ εἰς τὸ χωρίον Πρώτη. Δύο ὑγειονομικοὶ συνεταιρισμοὶ ὡσαύτως ἰδρύθησαν εἰς τὴν περιφέρειαν Ἐορδαίας, ἐξ ὧν ὁ εἰς τοῦ Ἀνατολικοῦ προσέλαθεν ἤδη ἱατρὸν.

Μίαν εὐρύτεραν ἀνάπτειν τῆς συμβολῆς τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς βελτιώσεως τῶν ὄρων τῆς ὑγιεινῆς τῆς ὑπαίθρου πρόκειται νὰ περιλάβῃ ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Μεταλλينوῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν καλωσύνην, ἀνταποκρινόμενος εἰς σχετικὴν παράκλησιν τῆς Συνομοσπονδίας, νὰ ἐνισχύσῃ μὲ τὸ κύρος του τὴν προσφορὰν ἡμῶν τῶν συνεταιριστῶν νὰ βοηθήσωμεν διὰ τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν εἰς εὐρείαν κλίμακα πραγμάτων τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ, ἐνὸς ἔργου ὅχι μόνον ἀπλῶς ἀνθρωπι-

στικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπολύτως ἐθνικοῦ.

Ἡ συνοπτικὴ αὕτη ἀνασκόπησις τῶν χαρακτηριστικωτέρων γεγονότων τῆς προόδου τῶν συνεταιρισμῶν ἂν καὶ βραχεῖα καὶ ἐντελῶς περιληπτικὴ ἀποδεικνύει, νομίζομεν, τὰς ἰκανότητας καὶ τὴν ζωτικότητα τοῦ συνεταιριστικοῦ θεσμοῦ καὶ δικαιώνει πλήρως τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν τῶν συνεταιριστῶν ὅτι ὁ θεσμὸς οὗτος ἀποτελεῖ σημαντικὸν παράγοντα οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου καὶ πολῦτιμον ὄργανον ἐξασφάλισέως τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ. Θεσμὸς εἰρηνικός, πραγματοποιῶν τὴν βαθμιαίαν ἄνευ διαταραχῶν πρόοδον καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ὄγκου τοῦ λαοῦ ἐξασφάλισιν τῶν τεχνικῶν προόδων τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, συντελῶν εἰς τὴν ἄνευ καταναγκαστικῶν τεχνητῶν μέτρων δικαιοτέραν ρύθμισιν τῆς διανομῆς τῶν ἀγαθῶν, συντηρῶν ὅ,τι ἐκ τῶν παλαιῶν εἶναι χρησιμον καὶ ἀπομακρύνων ἠρέμα, ἄνευ βίας, διὰ τῆς φυσιολογικῆς ἀχρηστεύσεως, βαθμιαίως, ὅ,τι ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ πρόοδος καθιστᾷ περιττὸν καὶ αἰ ἀντιλήψεις περὶ κοινωνικῆς δικαιοσύνης δὲν ἀνέχονται, ἀποτελεῖ ἄριστον ρυθμιστὴν τῶν κοινωνικῶν ἐξελίξεων, καθιστάμενος οὕτω ὁ πολῦτιμος συντελεστὴς εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἔθνους πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς συνεργασίας καὶ τῆς συνεννόησεως τοῦ λαοῦ καὶ πρὸς ἐξουδετέρωσιν ἀποτελε-

σματικῶς πάσης τάσεως ἀναπτύξεως τοῦ διχασμοῦ καὶ τῆς διαιρέσεως ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτοῦ.

Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὸ ἔργον τῆς Συνομοσπονδίας κατὰ τὸ λήξαν ἔτος καὶ τὴν πορείαν τῶν ζητημάτων ἐφ' ὧν εἶχεν ἐκφέρει γνώμην ἢ προηγουμένη Γενικὴ Συνέλευσις καὶ εἶχε διαγράψει τὰς ἀκολουθητέας κατευθύνσεις ἔχομεν νὰ ἀναφέρωμεν συνοπτικῶς τὰ ἑξῆς:

1. «Διεκπεραίωσις ὑποθέσεων τῶν Ἐνώσεων Συνεταιρισμῶν». — Ἡ Συνομοσπονδία, ἀκολουθοῦσα τὴν... διὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῶν εἰς αὐτὴν ἀνατιθεμένων ὑποθέσεων των, χωρὶς νὰ κάμῃ διάκρισιν μεταξὺ τῶν Ἐνώσεων αἱ ὁποῖαι ἦσαν μέλη τῆς καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῆς εὐρισκομένων. Περὶ τῆς σημασίας τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς τῆς Συνομοσπονδίας ἠσχολήθημεν εἰς τὴν εἰσηγησίαν μας κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ παρελθόντος ἔτους, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται νὰ ἐπανέλθωμεν.

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος εἰς τὴν Συνομοσπονδίαν ἀνετέθη ἡ μέριμνα τῆς διεκπεραίωσεως 700 περίπου ὑποθέσεων, ἐξ ὧν περίπου 60 τοιαῦτα ἀνήκον εἰς Ἐνώσεις μὴ μέλη μας. Ἐλπίζομεν νὰ ἀνταπεκρίθῃ ἡ Συνομοσπονδία ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν δυνάμεών της ἰκανοποιητικῶς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο».

Στῆ συνέχεια ἀναφέρθηκε ἀναλυτικὰ με στοιχεῖα στὴν πορεία των γενικότερων θεμάτων που ἀπασχολοῦσαν τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν καὶ τὴ Συνομοσπονδία καὶ που ἦταν:

- Ἐξασφάλισιν καὶ βελτίωσιν τῆς θέσεως των συνεταιριστικῶν υπαλλήλων.
- Νομοθεσία, ἐποπτεία, ἐκπαίδευσιν, στατιστικὴ.
- Οἰκονομικὰ (πίστις, κατεργασία, πωλήσεις, προμήθειαι, ασφάλισις).
- Ἰδιωτικὰ χρέη αγροτικά.
- Σιτικὸ, Καπνικὸ καὶ ἄλλα προϊόντα.

(Για ὅλα αὐτὰ τα θέματα βλ. στὰ οικεῖα Ὑποκεφάλαια τοῦ 1937).

Καὶ ἐκλείσει τὴ φωτισμένη, ἀποφασιστικὴ, με ἰδεολογία, πίστη, ἀλλὰ καὶ διπλωματικότητα, ομιλία του με τὰ ἐπόμενα:

«Περαίων, Κύριοι, τὴν βραχείαν αὐτὴν ἐκθεσιν τῶν ἐνδιαφερόντων ἡμᾶς ζητημάτων σὰς παρακαλῶ ἵνα θελήσετε διὰ τῶν γνωμῶν σας νὰ συντελέσετε εἰς τὴν καλύτεραν διατύπωσιν τῶν εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν πρακτικῶν ἐκείνων συμπερασμά-

των, δι' ὧν θὰ δυνηθῶμεν καὶ τὸ ἰδικόν μας ἔργον νὰ διευκολύνωμεν καὶ εἰς τὸ Κράτος, τὸ ὅποιον μοχθεῖ δι' ὅλους μας καὶ διὰ τὸν καθένα χωριστά, νὰ παράσχωμεν ἐν τῷ μέτρῳ τῆς δυνάμεώς μας καὶ ἐντὸς τοῦ τομέως τῆς ἀρμοδιότητός μας τὴν ὅσῃν δυνάμεθα βοήθειαν εἰς τὴν γενικωτέραν αὐτοῦ προσπάθειαν διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ μας».

Με ὅλα τα παραπάνω ἔδωσε προκαταβολικά ἀπαντήσεις σε ὅλα που λεγόταν ἢ θα λεγόταν γιὰ τὴν «ἀνυπαρξία» των Συνεταιρισμῶν καὶ γιὰ μὴ σωστὲς ἐνεργειές τους που θα απαιτούσαν «ἐξυγίανση» με ἐπέμβαση ἀπὸ τὸ Κράτος-καθεστῶς.

Ο λόγος του κ. Υπουργοῦ τῆς Γεωργίας

Ἐπειτα ἔλαβε τὸν λόγο ὁ Υπουργὸς τῆς Γεωργίας κ. Κυριακὸς που εἶπε:

«Μετ' ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος παρακολουθῶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀμφιβολία περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ θεσμοῦ τούτου. Ἀπεδείχθη αὕτη διὰ τῶν μεγάλων προόδων του καὶ τῆς συμβολῆς του, τὴν ὅποιαν ἀνέφερε ὁ κ. Διευθυντῆς τῆς Συνομοσπονδίας.

Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀντίρρησης ὅτι ὁ θεσμός των Συνεταιρισμῶν εἶναι ἀπα-

ραίτητος. Οὐδεὶς εἶναι ἐχθρὸς τῶν Συνεταιρισμῶν. Ἄν ὑπάρχη εἰς, οὗτος εἶναι ἡ τυχὸν ἐκτροπὴ των πρὸς κατευθύνσεις κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἐνδεδειγμένοι εἰς τούτους. Εὐτυχῶς τὰ τυχὸν σημειωθέντα κρούσματα εἶναι πολὺ ὀλίγα. Εἰς τὸ μέλλον πιστεύεται ὅτι ἐκ τοῦ ἐλέγχου ὁ ὁποῖος διενεργεῖται ὑπὸ τῆς Συνομοσπονδίας καὶ τῶν Ἐνώσεων τοιαῦτα δὲν θὰ παρουσιασθοῦν».

(Παραίτων ὁ κ. Υπουργὸς λέγει ὅτι ἀτυχῶς λόγω των πολλῶν ἀσχολιῶν του, μὴ δυνάμενος, ὡς ἐπιθυμεῖ, νὰ παρακαλουθῆσθαι τὰς ἐργασίας τῆς Συνελεύσεως ἀναθέτει τὴν παρακολούθησιν των περαιτέρω ἐργασιῶν τῆς εἰς τοὺς παρισταμένους ἀρμοδίους ὑπαλλήλους τοῦ Ὑπουργείου κ.κ. Ἀποστολάτον καὶ Λεοντίδην).

ΑΓΕ καὶ Συνεταιρισμοί. Ομιλεῖ ὁ Μ. Γερακάρης

«Ἄφου ἀπεχώρησεν ὁ κ. Υπουργὸς ἐδόθη ὁ λόγος εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς Ὑπηρεσίας Συνεταιρισμῶν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης κ. Μ. Γερακάρην, ὅστις ὀμιλεῖ διὰ μακρῶν περὶ τῆς συμβολῆς των γεωργικῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης καὶ γενικώτερον περὶ τῆς σημασίας αὐτῶν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ ἀγροτικοῦ μας πληθυσμοῦ, ἀναφέρων μεταξὺ ἄλλων καὶ σειρὰν ὀλόκληρον παραδειγμάτων ἐκ τῆς ἑλληνικῆς συνεταιριστικῆς δράσεως ἐκ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ἡ ἐπιτυχὴς μέχρι τοῦδε σταδιοδρομία των γεωργικῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν χώραν μας. (βλ. στὰ Ὑποκ. Δ καὶ Ζ).

Ὁ κ. Τζωρτζάκης ἐκφράζει ἐξ ὀνόματος τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς εἰς τὸν κ. Γερακάρην

ὄχι μόνον διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνώρισιν τοῦ ἔργου των Συνεταιρισμῶν καὶ τὴν ἔξαρσιν των προσπαθειῶν των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἠθικὴν ἐνίσχυσιν τὴν ὅποιαν δίδει εἰς ὅλους μας με τὸν ἐνθουσιασμόν του καὶ τὴν πίστιν του εἰς τὴν συνεταιριστικὴν ἰδέαν...

Τὸ Συνεταιριστικὸ πρόγραμμα.

Κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Προεδρείου, προτείνεται ὑπὸ τοῦ κ. Τζωρτζάκη ἵνα ἡ Συνέλευσις ἐξουσιοδοτήσῃ τὴν Διοίκησιν τῆς Συνομοσπονδίας, ὅπως αὕτη συμμορφουμένη πρὸς τὸ ἤδη ἐγκριμένον ὑπ' αὐτῆς κατὰ τὴν ἀνοδον τοῦ π. ἔτους συνεταιριστικὸν πρόγραμμα συνεχίσῃ τὰς προσπαθείας τῆς πρὸς πραγματοποίησιν αὐτοῦ ἀφου, εἰς τὰς λεπτομερείας του, προσαρμόσει τοῦτο, ἐφ' ὅσον τυχὸν ἤθελε ληφθῆ ἀνάγκη, πρὸς τὰς ἐν

τῶ μεταξύ δημιουργηθείσας ἢ δημιουργηθσομένης νέας συνθήκας.

Μετὰ βραχεῖαν συζήτησιν ἡ Ὑνέλευσις ἐγκρίνει τὴν ἄνω πρότασιν καὶ ἐξουσιοδοτεῖ σχετικῶς τὴν Διοίκησιν τῆς Συνομοσπονδίας.

Ἀγροτική πίστις καὶ ΑΤΕ. Ομιλεῖ ὁ Κ. Τζωρτζόπουλος

Ὁ Πρόεδρος τῆς συνελεύσεως δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κ. Κ. Τζωρτζόπουλον, ὁστις ἐν ἀρχῇ ὀμιλεῖ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως καὶ ἀναπτύσσει τὸν τρόπον καθ' ὃν ἤσκησε γενικῶς τὴν Ἀγροτικὴν πίστιν ἢ Τράπεζα ἡ ὁποία ἱκανοποίησε κατὰ τὸ δυνατόν τὰ αἰτήματα, ἄτινα διετυπώθησαν εἰς τὸ σχετικὸν ψήφισμα τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Συνομοσπονδίας τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ἐν συνεχείᾳ ἐξετάζει τὸ ζήτημα τῆς ρυθμίσεως τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν καὶ τὴν καθόλου ἐξέλιξιν αὐτοῦ καὶ γνωρίζει εἰς τὴν συνέλευσιν ὅτι ἤδη εὑρίσκεται εἰς πέρασ ἢ σύνταξις τοῦ τελικοῦ σχεδίου νόμου ρυθμίσεως τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν, τοῦ ὁποίου λεπτομέρεια δὲν δύνανται ἀκόμη ν' ἀνακοινωθοῦν. Ἐθεθαίωσεν ὁμως ὅτι κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ νόμου ἐπεκράτησε πνεῦμα στοργικοῦ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῶν ἀγροτῶν ὀφειλετῶν.

Ἄλλοι ὀμιλητές

Μεθ' ὃ λαμβάνει τὸν λόγον ὁ κ. Βακαλούδης τῆς Ἐνώσεως Σερρῶν, ὁστις ἀναπτύσσει τὸ ζήτημα τῶν ἀγροτικῶν

χρεῶν, προτείνει δέ, καὶ ἡ συνέλευσις ἐγκρίνει, τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς τοῦ σχετικοῦ ψηφίσματος τῆς τοῦ παρελθόντος ἔτους μὲ τὴν προσθήκην, 1) ὅτι εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν δέον νὰ περιληφθοῦν καὶ τὰ χρέη ὑπὸ τὴν μορφήν ἀγοραπωλησιῶν ἐπὶ ἐξωνήσει, καὶ 2) νὰ ληφθῆ μέριμνα διὰ τὰς γενομένης τελευταίως ἀναγκαστικὰς ἐκτελέσεις δι' ἀγροτικὰ χρέη.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ὀμιλοῦν ἐπίσης οἱ κ.κ. Πρεδάρης καὶ Ἀναγνώστου.

Ἐν τέλει ὑπὸ τῆς συνελεύσεως συνηστήθη Ἐπιτροπὴ ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τοῦ Προεδρείου καὶ τῶν κ.κ. Βακαλούδη καὶ Ἀναγνώστου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετέθη νὰ παρουσιασθῆ εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἀναπτύξη τὰς ἀπόψεις τῆς συνελεύσεως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Ὁ κ. Δασκαλόπουλος ὀμιλεῖ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς καταργήσεως τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐπιποιτείας τέλους $\frac{1}{4}$ ἐπὶ τῶν χορηγούμενων ὑπὸ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν δανείων. Ἡ συνέλευσις ἀποφασίζει νὰ ζητηθῆ παρὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἡ ἐφεξῆς κατάργησις τοῦ τέλους τούτου.

Ὁ κ. Ἀντωνιάδης, σχετικῶς μὲ τὴν συνεργασίαν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς μετὰ τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς μεσοπροθέσμου καὶ μακροπροθέσμου πίστεως συμφώνως πρὸς τὴν σχετικὴν ἐγκύκλιον τῆς Τραπεζῆς, παρατηρεῖ ὅτι τοιαύτη συνεργασία δὲν ὑφίσταται, μὴ ἐφαρμοζομένης τῆς ἀνωτέρω ἐγκυκλίου.

Ἡ προσέλευση καὶ ὀμιλία τοῦ Μπ. Ἀλιβιζάτου. Ἀλλαγὴ σιγηνικοῦ.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο προσέρχεται ὁ ὑποδιοικητὴς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κ. Ἀλιβιζάτος ὁστις ἀπαντῶν εἰς σχετικὴν προσφώνησιν τοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως λέγει τὰ ἑξῆς:

«Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ὑποδοχὴν ποῦ μοῦ ἐκάματε. Σὰς φέρω τὸν χαίρετισμὸν τῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ ἀπουσιάζοντος κ. Διοικητοῦ. Λυποῦμαι διότι τὸ

πρωτὶ ἄλλαι ἐπιτακτικαὶ ἀσχολαίαι μου δὲν μοῦ ἐπέτρεψαν νὰ παραστῶ. Θὰ παρακαλουθῆσω μὲ ἐνδιαφέρον τὰς ἐργασίας τῆς Συνελεύσεώς σας. Ὅσαι ἐκ τῶν προτάσεών σας εἶναι σύμφωνα πρὸς τὰς κατευθύνσεις τῆς ΑΤΕ θὰ μελετηθοῦν καὶ θὰ ἱκανοποιηθοῦν. Σὰς εὐχαριστῶ καὶ πάλιν καὶ σὰς συγχαίρω διὰ τὴν ὠραίαν πρωτοβουλαίαν ποῦ εἴχατε».

Ἐξακολουθεῖ ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ θέ-

ματος τῆς Ἀγροτικῆς πίστεως ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλοῦν οἱ κ.κ. Ἀναγνώστου, Κέστης καὶ Παπαδάκης.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς μεταξύ τῶν ἀντιπρο-

σώπων, ὡς ἄνω, διαλογικῆς συζητήσεως ὁ Ὑποδιοικητῆς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κ. Μπ. Ἀλιθιζᾶτος λαμβάνει τὸν λόγον καὶ λέγει περίπου τὰ ἑξῆς:

«Εἶναι πλάνη νὰ πιστεύεται ὅτι ἡ μακροπρόθεσμος πίστις εἶνε ἐκείνη ποῦ ἀποτελεῖ τὴν κυριώτεραν μορφήν ἀγροτικῆς πίστεως. Ἀντιθέτως εἶνε γεγονός, κατὰ τὴν σημερινὴν μάλιστα περίοδον τῆς κρίσεως, ὅτι ἡ βραχυπρόθεσμος πίστις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ἐνισχύσεως τῶν παραγωγῶν. Ἡ ἀλήθεια αὕτη κατεδείχθη εἰς ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, τὰ ὅποια ἔλαβον πολυπληθῆ μέτρα πρὸς ἐπέκτασιν τῆς βραχυπρόθεσμου πίστεως, χωρὶς βεβαίως τοῦτο νὰ σημάνη παραγνώρισιν τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τῆς μακροπρόθεσμου καὶ μεσοπρόθεσμου ταιαύτης. Ἡ μεγαλύτερα ἀνάπτυξις τῆς βραχυπρόθεσμου πίστεως ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ εἰς ταύτην ἀθρόα προσφυγὴ τῶν καλλιεργητῶν ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ γεγονός ὅτι αὕτη παρουσιάζεται ἀπολύτως εὐχερστερα καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ὅτι αἱ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις δὲν κατῴρθωσαν νὰ ἀποκηρύξουν εἰσέτι ἴδια κεφάλαια καὶ ν' ἀξήσουν τὰς παρ' αὐταῖς καταθέσεις, ὥστε νὰ ἐπαρκέσουν εἰς τὴν χορήγησιν βραχυπρόθεσμων δανείων καὶ νὰ ἀσκήσουν αὐταὶ αὐτὰ εὐρύτερον τὸν κλάδον τοῦτον.

»Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ὑπαιθρος ἐμφανίζει μεγάλας ἀνάγκας δανείων μέσης καὶ μακρᾶς προθεσμίας διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν ἀξίωσιν τοῦ εἰσοδήματος. Εἰς τοῦτο δὲ ἀποβλέπει σταθερῶς ἡ Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς. Πρέπει ὅμως νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι διὰ τὴν χορήγησιν τῶν δανείων τούτων δὲν ἀπαιτεῖται μόνον ἡ ἐξακριβώσις τῆς προσωπικῆς πίστεως τῶν δανειζομένων, ὡς συμβαίνει μὲ τὰ βραχυπρόθεσμα δάνεια, ἀλλὰ κυρίως μελέτη γεωργοοικονομικῆ ἐκάστης εἰδικῆς περιπτώσεως καὶ ἐπὶ πλεόν προσαρμογὴ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐμφανιζομένων εἰδικῶν περιπτώσεων πρὸς τὸ ὅλον γεωργικὸν πρόγραμμα τῆς Χώρας. Ἀναγνωρίζω —διότι θέλω νὰ εἶμαι εὐλικρινῆς ἀπέναντι τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου— ὅτι ἡ διεξαγωγή τοῦ δανεισμοῦ ἰδίως εἰς τὰ μεσοπρόθεσμα καὶ μακροπρόθεσμα δάνεια σημαίνει σχετικὴν βραδύτητα. Τοῦτο ὅμως ὀφείλεται εἰς τὰς ἀπαιτούμενας διατυπώσεις καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκῶν τεχνικῶν προσωπικῶν. Ὑπόσχομαι ὅτι θὰ μελετήσω μετὰ τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Τραπεζῆς τὴν ἀπλοποίησιν τοῦ ὑφισταμένου συστήματος καὶ ὅτι θὰ λάβωμεν σειρὰν μέτρων, δι' ὧν θὰ ἐνισχυθῶν αἱ τεχνικαὶ μας ὑπηρεσίαι, ὥστε αἱ πρὸς δανεισμὸν αἰτήσεις νὰ διεκπεραιούνται ταχέως».

Ἀναφερόμενος ὁ κ. Ὑποδιοικητῆς εἰς τὰς σχέσεις μεταξύ Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καὶ Συνεταιρισμῶν, ἐτόνισε τὴν σπουδαίαν συμβολήν, τὴν ὅποیان αἱ ὀργανώσεις τῶν ἀγροτῶν παρέχουν εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς βραχυπρόθεσμου πίστεως, ὅπου κἀλλιον παντὸς ἄλλου εἶνε εἰς θέσιν νὰ παράσχουν ἀκριβῆ στοιχεῖα περὶ τῆς προσωπικῆς καταστάσεως τοῦ δανειζομένου καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο, ἐξηκολούθησεν, ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα δὲν θὰ παύσῃ ἐπιζητοῦσα τὴν συνεργασίαν τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων ἐφ' ὅλων ἐκείνων τῶν θεμάτων, ἐφ' ὧν νομίζει ὅτι ἀπαραίτητος καὶ ἀποτελεσματικὴ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν ἀγροτῶν τυγχάνει ἡ συμβολὴ των. Ἐπίσης δὲν θὰ παύσῃ παρέχουσα ὅλην τὴν συνδρομήν της εἰς τοὺς καλοπίστους ἀγρότας, ἀρνούμενη τὴν βοήθειάν της εἰς τοὺς ἐξ αὐτῶν τυχόν κακοπίστους.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὁ κ. Ἀλιθιζᾶτος δὲν παρέλειψε νὰ τονίσῃ τὴν δυνατὸν αὐξήσιν τῶν πιστωτικῶν Συνεταιρισμῶν, οἱ ὅποιοι καλοῦνται νὰ θεραπεύσουν κυρίως προχειροὺς ἀνάγκας τῶν ἀγροτῶν. Τὸ συνεταιριστικὸν πνεῦμα, προσέθεσε πρέπει νὰ ἀναπτυχθῆ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἰδρύσεως παραγωγικῶν Συνεταιρισμῶν, οἱ

οποιοι και μόνοι θα κατορθώσουν να προσφέρουν θετικές υπηρεσίας εις τὸν ἀγρότην διὰ τῆς ὀργανώσεως, αὐξήσεως καὶ προστασίας τῆς παραγωγῆς του.

Επιμεθαιρική ἀποστροφή. Ἡ συνεταιριστικὴ ἀποψη.

Περαιῶν τὴν ὁμιλίαν του δὲν παρέλειψε νὰ τονίσῃ καὶ πάλιν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Τραπεζῆς, ὅπως συνεργασθῆ με τοὺς Συνεταιρισμοὺς. Ἡ συνεργασία ἑμὺς αὐτῇ, εἶπε, δεόν νὰ γίνεται ἐντὸς πλαισίου, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καθορίσῃ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, βάσει τοῦ καταστατικοῦ τῆς καὶ βάσει τῆς ὁρθῆς ἀντιλήψεως, ὅτι πρόκειται περὶ τραπεζικοῦ ἰδρύματος, κληθέντος νὰ συνεργασθῆ με τὸ Κράτος, ἐκ τοῦ ὁποῖου προήλθε, διὰ τὴν ὑπεύθυνον ἐφαρμογὴν τοῦ γεωργικοῦ προγράμματος τῆς Χώρας.

Ἄλλωστε δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται ὅτι ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ τῆς καὶ ἐκ τοῦ καταστατικοῦ τῆς νόμου ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα εἶναι ἀρμοδίαι νὰ κατευθύνῃ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν τῆς χώρας».

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ το περιεχόμενον τῆς ὁμιλίας του Μπ. Αλιβιζάτου ἡ θέση τῆν ὁποία ἐλάμβανε γιὰ λογαριασμὸν ΑΤΕ ἦταν κυριαρχικὴ, οἱ δε Συνεταιρισμοὶ θεωροῦντο ὡς βοηθητικὰ ἐκτελεστικὰ ὄργανα.

Γιὰ το λόγο αὐτὸ ὁ Δ) ντῆς τῆς Συνομοσπονδίας Θ. Τζωρτζάκης λέγει τα ε-
πόμενα ὡς διασαφήσεις:

«Ἡ μεγάλη αὐξήσις τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν δὲν εἶναι φαινόμενον παρυσιαζόμενον μόνον παρ' ἡμῖν. Πανταχοῦ συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πλέον προηγμένας συνεταιριστικῶς χώρας ἢ ἀναλογία τῶν γεωργικῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἐξ αὐτῶν ὑφισταμένων εἶναι μεγάλη. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν γενικότητα τῆς ἀνάγκης τὴν ὁποίαν θεραπεύει ὁ πιστωτικὸς συνεταιρισμὸς, τὴν σχετικῶς εὐκόλον λειτουργίαν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν μικρῶν ἀγροτῶν νὰ τὴν θεραπεύσουν ὑποφερτὰ ἄνευ τῆς μεσολαθήσεως τοῦ συνεταιρισμοῦ. Δὲν εἶναι λοιπὸν παθολογικὸν φαινόμενον τῆς κινήσεως ἀλλ' ὀργανικὸν τοιοῦτον.

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι πολλοὶ συνεταιρισμοὶ δὲν εἶναι ἀκόμη ἱκανοὶ σήμερον ν' ἀσκήσουν κατὰ πρωτοβουλίαν τὴν ἀγροτικὴν πίστιν, πρέπει ἑμὺς νὰ καταβληθῆ προσπάθεια νὰ γίνουν ὅλοι ἱκανοί. Δι' αὐτὸ ζητεῖται ἀπὸ μακροῦ ἡ λήψις τῶν προσφόρων μέτρων, τὰ ὁποῖα κατὰ μέγιστον μέρος ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν Τράπεζαν καὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ συνεταιριστικὴ διαπαιδαγώγησις εἶναι τὸ σπουδαιότερον. Πρέπει ἐπίσης ν' ἀρχίσῃ ἡ εὐρυτέρα ἀνάμιξις εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς πίστεως τῶν ἱκανῶν ἤδη συνεταιρισμῶν, εἰς τοῦτο δὲ ἀποβλέπει τὸ ἐκκρεμοῦν πρὸς διακανονισμὸν ζήτημα τοῦ συλλογικοῦ δανεισμοῦ. Εἶναι δὲ ἀπαραίτητος ἡ χρησιμοποίησις τῶν συνεταιρισμῶν, ὅχι μόνον διότι οὕτω καθίσταται διὰ τὸν δανειστὴν ἀσφαλεστέρα ἡ τοποθέτησις καὶ ὀλιγότερον δαπανηρὰ διὰ τὸν ὀφειλέτην, ἀλλὰ καὶ διότι οἱ συνεταιρισμοὶ δρῶντες ἐν στενῇ περιφερείᾳ ἐν γνώσει προσώπων καὶ πραγμάτων ἀσκοῦν τὴν πίστιν ἀραιώτερα καὶ ἀποτελεσματικώτερα.

Τοῦτο ἰσχύει κατ' ἐξοχὴν διὰ τὴν βραχυπρόθεσμον πίστιν, ἡ ὁποία ἀσχεῖται ἐν πολλοῖς συμπτωματικῶς καὶ ἐπομένως ἀπαιτεῖ τὴν ἐξατομίκευσιν πράγμα δι' ὃ λίαν κατάλληλος εἶναι ὁ συνεταιρισμὸς. Ἄλλ' ἰσχύει ἐν πολλοῖς καὶ διὰ μέγα μέρος τῆς μεσοπρόθεσμου πίστεως, ὅχι βεβαίως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν χάραξιν τῶν κατευθύνσεων ἀλλὰ τὴν ἐκτέλεσιν. Ἡ χορήγησις δανείων δι' ἀγορὰν ζώων ἐργαλείων καὶ ἀπόκτησιν ἄλλων ἐφοδίων δύναται ἀσφαλῶς διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ νὰ διεξαχθῆ ἀρτιώτερα.

Ἴδια κεφάλαια σημαντικά δὲν δύνανται νὰ σχηματίσουν οἱ γεωργικοὶ πιστωτικοὶ συνεταιρισμοί, ὧν οἱ συνεταίροι, κατὰ κανόνα, ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη, ἐλάχιστα δύνανται νὰ ἀποταμιεύσουν.

Ἄλλὰ καὶ τῶν πόρων ἐκ τῶν καταθέσεων ἐστερήθησαν κατὰ μέγα μέρος οἱ συνεταιρισμοὶ λόγῳ τοῦ ὑπὸ τῆς νομοθεσίας περιορισμοῦ τοῦ ἐπιτοκίου καταθέσεων τοῦ διδομένου ὑπὸ τῶν ἀδυνάτων συνεταιρισμῶν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μὲ τὰς ἰσχυρὰς Τραπεζάς. Φυσικὸν ὅθεν νὰ προτιμῶνται αἱ παρὰ Τραπεζαῖς καταθέσεις θεωρούμεναι ὡς ἀσφαλέστεραι.

Ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἄλλων εἰδῶν συνεταιρισμῶν παρατηρεῖται ὅτι αὐτὴ πανταχοῦ κατὰ κανόνα συντελεῖται βραδύτερον καὶ εἰς μᾶλλον περιορισμένην κλίμακα. Τοῦτο συμβαίνει καὶ παρ' ἡμῶν ὅπου, πράγματι, ἀνεξαρτήτως τῶν καὶ κατὰ τὸ ἀπώτερον παρελθόν σημειωθεισῶν ἐπιτυχιῶν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως εἰς τὸν τομέα τῶν ἀπὸ κοινοῦ προμηθειῶν καὶ πωλήσεων, τελευταίως μόνον παρατηρεῖται κάποια καθολικώτερα τάσις πρὸς τοῦτο.

Τὰ αἷτια εἶναι πολλὰ καὶ ὄχι μόνον ἑλληνικά. Χρειαζέται νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀγρότου πρὸς τὸν συνεταιρισμὸν καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιτυγχάνει ὁ πιστωτικὸς συνεταιρισμὸς ἄριστα, ὅστις οὕτω ἀποβαίνει καὶ πρόδρομος τῶν ἄλλων εἰδῶν συνεταιρισμοῦ, χρειάζεται νὰ δημιουργηθῇ συνεταιριστικὴ παράδοσις καὶ πείρα, χρειάζεται ἀκόμη νὰ κατανικηθῶν καὶ πολλὰ ἐξωτερικὰ ἐμπόδια. Εἶναι γνωστὰ αἱ δυσκολίαι ποὺ συναγοῦν οἱ προμηθευτικοί, παραγωγικοὶ καὶ πωλήσεως συνεταιρισμοὶ ἀπὸ τὰς ἀντιδράσεις τῶν ἐμπόρων καὶ κατόχων γεωργικῶν ἐργοστασίων διαχειριζομένων τὰ αὐτὰ προϊόντα.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω, κατὰ τὴν γνώμην μου, πρέπει νὰ κριθῇ παρ' ἡμῶν ἡ ἐξέλιξις τῆς κινήσεως ἢ ὅποια εἶναι ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὴ.

Ἐπίσης ὁμιλοῦν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος οἱ κ.κ. Καράμπτελας καὶ Παπάζογλου.

Ὁμοίως ὁ κ. Μπαλτατζῆς ὁμιλεῖ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐνισχύσεως τῆς τεχνικῆς καὶ ἐποπτικῆς ὑπηρεσίας.

Ὁ κ. Ὑποδιοικητῆς τῆς ΑΤΕ λαμβάνων τὸν λόγον ἐξ ἀφορμῆς ὁμιλίας τινὸς τῶν συνέδρων καθ' ὅφ' ἵζει τὰ ὄρια τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καὶ τῶν συνεταιρικῶν ὁργανώσεων.

Μεθ' ὃ κηρύσσεται περαιωμένη ἡ συζήτησις καὶ ἡ συνέλευσις προτάσει τοῦ Προεδρείου ἐξουσιοδοτεῖ τὴν Διοίκησιν ἵνα συνεχίσῃ τὰς προσπάθειάς της διὰ τὴν ὁργάνωσιν τῆς ἀγροικῆς πίστεως σύμφωνα μὲ τὰς χαραχθείσας κατὰ τὴν συνέλευσιν τοῦ παρελθόντος ἔτους κατευθύνσεις, δυναμένη νὰ προσαρμόσῃ ταύτας εἰς τὰς σημερινὰς συνθήκας.

Συνεδρίασις 16 Ἀπριλίου. Ἄλλοι ἐμιλητές.

α) Γεωργικὲς ἀσφαλίσεις. Διεκδικήσεις τῶν Συνεταιρισμῶν.

Τὴν 16 Ἀπριλίου συζητεῖται τὸ θέμα τῶν γεωργικῶν ἀσφαλειῶν. Δίδεται ὁ λόγος εἰς τὸν κ. Χρ. Βακαλοῦδην. Ἐξετάζει ἱστορικῶς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ θεαμοῦ τῶν ἀσφαλίσεων τῶν γεωργικῶν προϊόντων γενικῶς καὶ παρ' ἡμῶν. Ἐξιστορεῖ τὴν ἐξέλιξιν τῶν σχέσεων τοῦ Ταμ. Γ. Ἀσφαλειῶν μετὰ τῶν Ἐνώσεων μέχρι τῆς ὑπαγωγῆς τούτου ὑπὸ τὴν Διοίκησιν τῆς Ἀγρ. Τραπεζῆς καὶ ἀναφέρει ὅτι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ διακοπῇ, ὡς ἔγινε, ἡ χρησιμοποίησις τῶν Ἐνώσεων ὡς πρακτόρων τοῦ Ταμείου εἰς τὸ ἀσφαλιστικὸν αὐτοῦ ἔργον. Τοῦτο δὲ διότι καὶ οἰκονομικώτερα καὶ συστηματικώτερα δύνανται νὰ διεξαγάγουν τὸ ἔργον τοῦτο αἱ Ἐνώσεις, ὑποστηρίζει δὲ δι' ἐπιχειρημάτων τὴν ἀποφίν του ταύτην. Ἐν συνεχείᾳ προτείνει συστηματικώτερον τρόπον ἀσκήσεως τοῦ ἔργου τῆς πραγματογνωμοσύνης.

Ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ προτείνει νὰ ἐξετασθῇ τὸ δυνατόν τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ταμείου καὶ ἐπὶ ἄλλων ἀσφαλιστικῶν κλάδων, πρὸς δὲ νὰ ἐξετασθῇ ἡ δυνατότης τῆς ἰδρύσεως εἰδικοῦ Ταμείου ἀποζημιώσεως τῶν ἐκάστοτε ζημιουμένων ἀπὸ θεομηγείας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἐπιδεκτικαὶ ἀσφαλίσεως. Πόροι τοῦ Ταμείου τούτου θὰ εἶναι τὸ προῖον εἰδικῶν φόρων ἐπὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

Ἐπὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἠμιλεῖ καὶ ὁ κ. Σκούρτης, συμπληρωματικῶς δὲ οἱ κ.κ. Γιαννέλος, Δασκαλόπουλος, Εὐστρατιάδης κ.λπ. (Βλ. καὶ εἰσήγηση Δ) τοῦ Συνομοσπονδίας γιὰ τὶς ἀσφαλιστικὰς ἐργασίας).

Μεθ' οὗ λαμβάνει τὸν λόγον ὁ ἀρμόδιος ἐπὶ τῶν ἀσφαλίσεων Διευθυντὴς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κ. Μακράκης, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι ἡ ὑπηρεσία κατ' ἀρχὴν εἶναι εὐνοϊκῶς διατεθειμένη διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν Ἐνώσεων εἰς τὸ ἀσφαλιστικὸν ἔργον. Τώρα δὲ ὅπου ἐπερατώθη ἡ ἐργασία τῆς ὀργανώσεως ὑπὸ τὴν νέαν διοίκησιν θέλει ἐξετασθῇ εὐμενῶς τὸ ζήτημα τῆς ἀναθέσεως τῆς ἐργασίας τῶν ἀσφαλίσεων εἰς τὰς Ἐνώσεις διὰ λογαριασμὸν τοῦ Ταμείου.

Ἡ συνέλευσις ἐξουσιοδοτεῖ τὴν Διοίκησιν ἵνα συμφώνως πρὸς τὰς σχετικὰς ἀποφάσεις τοῦ παρελθόντος ἔτους μελετήσῃ τὸ ζήτημα τῆς ὀργανώσεως ὀρισμένων κλάδων τῶν ἀσφαλείων ἐπὶ συνεταιριστικῶν βάσεων, ἐπιδιώξῃ δὲ ἵνα τὸ Ταμεῖον Γεωργ. Ἀσφαλείων συνεχίσῃ καὶ ἐπεκτείνῃ τὴν συνεργασίαν του με τὰς Ἐνώσεις ἀναθέτον εἰς αὐτὰς τὴν ἀναπροσώπευσίν του ὀλοκληρωτικῶς εἰς τὰς περιφερείας των. Ἐπίσης ἡ συνέλευσις παρακαλεῖ νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ κατὰ τὴν πρότασιν τοῦ κ. Βακαλοῦδη διαρρύθμισις τοῦ διορισμοῦ τῶν πραγματογνομίων. Ὡσαύτως παρακαλεῖ νὰ ἐξετασθῇ κατὰ τὰς ἀνωτέρω γενομένας προτάσεις τὸ ζήτημα τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐργασιῶν τοῦ Ταμείου καὶ τῆς ἰδρύσεως εἰδικοῦ Ταμείου ἀποζημιώσεων.

β) Κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις ἀγροτῶν.

Ἐπίσης ἡ συνέλευσις ἐκφράζει τὴν εὐχὴν νὰ ἀρχίσῃ ἡ μελέτη τῆς ὀργανώσεως τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων τῶν ἀγροτῶν. Διὰ τὴν μελέτην ταύτην πολὺ δύναται νὰ βοηθήσῃ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα.

γ) Σιτικόν.

Προτάσει τῶν ἐνδιαφερομένων Ἐνώσεων τῶν αἰτοπαραγωγικῶν περιφερειῶν, συνιστᾶται τεχνικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ.κ. Χ. Βακαλοῦδη, Χρ. Παπαδοπούλου, Μ. Εὐστρατιάδου, Β. Κέστη καὶ Ν. Γιαννέλου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνατίθεται ἡ ὅλη διαχείρισις τοῦ σιτικοῦ ζητήματος ὅφ' οὓς ὅρους εἶχε δοθῇ ἡ ἐξουσιοδότησις εἰς τὴν Σιτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ παρελθόντος ἔτους... Ἡ συνιστωμένη Ἐπιτροπὴ δύναται νὰ προσαρμόσῃ τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν πρὸς τὸ ἐφαρμοσθησάμενον σύστημα συγκεντρώσεως διὰ τὸ τρέχον ἔτος, πρὸς δὲ καὶ νὰ καλῇ καὶ ἄλλα πρόσωπα νὰ συμμετάσχουν ταύτης εἰς ἐνίσχυσίν της.

δ) Καπνικόν.

Δίδεται ὁ λόγος εἰς τὸν κ. Μπαλατζῆν, ὁ ὁποῖος ἐκθέτει τὴν σημερινὴν θέσιν τοῦ καπνικοῦ ζητήματος καὶ ὑποβάλλει τὴν πρότασιν εἰς τὴν συνέλευσιν ἵνα αὕτη ζητήσῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς ἰδρύσεως Ἀυτονομίου Καπνικοῦ Ὄργανισμοῦ σύμφωνα με τὰς ληφθείσας κατὰ τὴν συνέλευσιν τοῦ παρελθ. ἔτος, καθὼς καὶ εἰς τὰ διάφορα Καπνικὰ Συνέδρια ἀποφάσεις. Ἡ συνέλευσις ἐγκρίνει.

Ο κ. Αλιθιζάτος:

Μεθ' ὃ λαμβάνει τὸν λόγον ὁ ἐν τῷ μεταξύ προσελθὼν Ὑποδιοικητὴς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς. Οὗτος ὀμιλεῖ διὰ μακρῶν ἐπὶ τοῦ καπνικοῦ ζητήματος καὶ καταλήγων λέγει ὅτι μελετᾶται τὸ ζήτημα τοῦ συντονισμοῦ τῶν ἀφορώντων τὸν καπνὸν μέτρων καὶ τῆς ἐνιαίας καὶ ὁλοκληρωτικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ καπνικοῦ ζητήματος, ἐλπίζει δὲ ὅτι λίαν προσεχῶς θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακοινωθοῦν τὰ ὑπὸ μελέτην σχετικὰ μέτρα.

Ο κ. Ἀλιθιζάτος γιὰ τὸ σιτικόν:

Πληροφορεῖ τὴν Συνέλευσιν ὅτι κατ' ἀρχὴν τὸ Κράτος εἶναι διατεθειμένον νὰ χρησιμοποίησιν ὅσον το δυνατόν εὐρύτερον καὶ ἐντατικώτερον τὰς Ἐνώσεις Συνεταιρισμῶν. Ἐπικαλεῖται τὴν ἀμέριστον συνδρομὴν τῶν Ἐνώσεων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς συγκεντρώσεως, ἣ ὁποία ἐφέτος παρουσιάζει δυσχερείας ἐκ τοῦ λόγου ὅτι εἶναι δυνατὸν συνεπεία τῶν προβλεπομένων ὑψηλῶν τιμῶν ν' ἀναπτυχθῇ πάσις διαρροὴς τοῦ σίτου πρὸς τὸ ἐμπόριον ἐπὶ ζημίαι τοῦ θεσμοῦ τῆς συγκεντρώσεως.

Τὸ Προεδρεῖον ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας του διὰ τὴν ὀμιλίαν του εἰς τὸν κ. Ὑποδιοικητὴν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς.

ε) Ὑγειονομικὴ κατάστασις καὶ Συνεταιρισμοί.

Ἐπαναλαμβανομένης τῆς συνεδριάσεως ὀμιλεῖ ὁ ἰατρός Διευθυντὴς τῆς Σωτηρίας κ. Μεταλλινὸς περὶ τῆς συμβολῆς τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ὑγιεινῆς τῆς ὑπαίθρου. (Βλ. σὺδ Ὑποκεφ. Η).

Η. Ἐκλογή τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Γενομένης ψηφοφορίας ἐξελέγησαν μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου οἱ ἑξῆς:

- 1) Γ. Βελώνης ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Λεβαδείας.
- 2) Γ. Βουλγαρίδης ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Λαγκαδῶν.
- 3) Α. Γιαγκουνίδης ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Δράμας.
- 4) Α. Παπαδόπουλος ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Ροδόπης.
- 5) Γ. Σαββίδης ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Γιαννιτσῶν.
- 6) Γ. Βαρούχας ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Ἡρακλείου.
- 7) Γ. Ἀναγνώστου ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Ἰωαννίνων.
- 8) Δημ. Κουκουρῆκος ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Καρδίτσας.
- 9) Ν. Δεληγιάννης ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Τριφυλλίας Πυλίας.

Ἐπίσης διεξήχθη ἐκλογή τριῶν ἀναπληρωματικῶν μελῶν ἐκλεγέντων τῶν κ.κ.:

- Γ. Ἀτματζίδη ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Κιλκίς.
Α. Παναγιωτοπούλου ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Βόλου.
Γ. Δρακοπούλου ἀντιπρ. τῆς Ἐνώσεως Ὀλυμπίας.

Ἡ Συνέλευσις ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας της πρὸς τὰ μέλη τοῦ ἀποχωροῦντος Διοικητικοῦ Συμβουλίου διὰ τὰς πρὸς τὴν Συνομοσπονδίαν ὑπηρεσίας των κατὰ τὸ διάστημα τῆς θητείας των. Ἐπίσης ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας της πρὸς τὸν Διευθυντὴν τῆς Συνομοσπονδίας...

Οἱ ἐξελίξεις κατὰ τὸ 1937 σχετικὰ μετὰ τὴν Συνομοσπονδίαν

Τὸ κἀθεστὸς τῆς 4ης Αὐγούστου διευρύνει τὴν ἐπέμβαση του στα θέματα γεωργίας - συνεταιρισμῶν μετὰ τὴν σύγκληση των Α καὶ Β Γεωπονικῶν Συνεδρίων

στη Θεσσαλονίκη (Σεπτέμβριος 1937) (*) και Λάρισα (5 Δεκεμβρίου 1937). Με τις επίσημες ομιλίες των Κυβερνητικών Εκπροσώπων και κυρίως με τις παρασκευαστικές εκδηλώσεις - μνημόνια, προωθείται η άλωση των συνεταιριστικών Οργανώσεων και κυρίως της Συνομοσπονδίας κατά την διάρκεια του 1937.

Κατά τις σχετικές πληροφορίες στο Β' Γεωπονικό στη Λάρισα (5 Δεκεμβρίου 1937):

«Παρέστη ο κ. Πρωθυπουργός διμλήσας διά μακρῶν ἐπὶ τῶν κατευθύνσεων τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Ἐπίσης παρέστησαν πολλὰ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ Διοίκηση τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης. Τὴν προεδρίαν ἀνέλαθε κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέρα ἡμέραν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας, μετὰ δὲ τὴν ἀποχώρησιν αὐτοῦ ὁ κ. Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας καὶ Ὑποδιοικητῆς τῆς Α.Τ.Ε.

Εἰς τὸ Συνεδρίον ἔλαθον μέρους οἱ νομάρχαι Θεσσαλίας, Στερεάς Ἑλλάδος καὶ Εὐβοίας, οἱ γεωργικοὶ ὑπάλληλοι καὶ οἱ ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, μέγα πλῆθος ἀντιπροσώ-

Αὐτὰ ἦταν τα γραφόμενα κάτω ἀπὸ τὴν Λογοκρισία. Ἀλλὰ σὺς συνομιλίες με αὐτὰ καὶ ὑπαλληλικά στελέχη τῶν συνεταιριστικῶν ὁργανώσεων τέθηκε ρητὰ τὸ θέμα «τοῦ ἀνθρώπου σας στὴν Ἀθήνα ποὺ δὲν συνεργάζεται με τὴς γραμμὲς ποὺ χάραξε ἡ Κυβέρνηση στὴν κατεύθυνση τῶν Γεωργ. συνεταιρισμῶν». Καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς τότε συνεταιριστικῆς κινήσεως (Διοίκηση Συνομοσπονδίας κ.λπ.) ὅτι παρ' ὅλες τὴς διάφορες πιέσεις, δὲν τολμοῦσε νὰ προβεῖ αὐτὴ σὲ πράξεις παραγκωνισμοῦ ἐκεῖνο ποὺ εἶχε θέσει τὸν εαυτὸν τοῦ ἀποστολικά στὴ συνεταιριστικὴ ἰδεολογία καὶ εἶχε ἀγωνισθεῖ γιὰ τὴν ἰδρυση τῆς Συνομοσπονδίας καὶ τὴν ὀρθόδοξὴ συνεταιριστικὴ δράση τῆς. Τελικὰ ὅμως δὲν ἀντέδρασαν γιὰ τα μέτρα ποὺ πήρε τὸ καθεστῶς, ἀλλὰ ἐμείναν σχεδὸν ὅλοι στὰ αξιώματα κ.λπ. τῆς ΕΣΣΕ.

Η αρχική επέμβαση της 4ης Αυγούστου στη Συνομοσπονδία

Στις 15 Νοεμβρίου 1937 συνέρχεται τὸ Δ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας γιὰ νὰ ἀποφασίσῃ σὲ τρέχοντα θέματα ὅπως:

1) Προϋπολογισμὸς 1938, 2) Διαγραφή Ἐνώσεων Ἄνω Μεσσηνίας, Ἀργολίδος καὶ συγχωνευθείσης Μεσολογγίου, 3) Εγγραφή Ἐνώσεων Ἐλασσόνας, Ἐλέσσης, Ἀλμωπίας, 4) Τροποποίηση Κανονισμοῦ.

Ἐπίσης ἀσχολήθηκε με γενικότερα ζητήματα ὅπως: 1) Τὰ ἀγροτικὰ χρέη, 2) Ταμεῖο Προνοίας Συνεταιριστικῶν Ὑπαλλήλων, καθὼς καὶ Συλλογικὲς Συμβάσεις τοῦς, 3) Σιτικόν.

Τὸ σοβαρότερο θέμα με τὸ ὁποῖο ἀπασχολήθηκε τὸ Δ.Σ. ἀνεπίσημα ἦταν ἡ στάση ἐπὶ τῶν διαθέσεων καὶ ἐπιδιώξεων τοῦ καθεστώτος τῆς 4ης Αυγούστου ποὺ εἶχαν διαμνησθεῖ στα παρασκήνια.

(*) Βλ. κείμενα γιὰ τὸ Α' Γεωπονικὸ Συνεδρίο Θεσσαλονίκης στὸ «Δελτίον ΑΤΕ», τόμ. Γ' τεύχος 1 τοῦ 1938 με ομιλίες Γ. Μεταξά, Μπ. Αλιβιζάτου καὶ ἄλλων.

Η αιχμή του καθεστώτος στρεφόταν κατά του Δ) νού της Συνομοσπονδίας και πνευματικού ηγέτη της κινήσεως Θ. Τζωρτζάκη για την επιμονή του να υπερασπίζεται τα εγκεκριμένα συνεταιριστικά προγράμματα, καθώς και την ανεξαρτησίαν της Συνομοσπονδίας και της συνεταιριστικής κινήσεως μακριά από οποιαδήποτε κομματική ή κρατική επέμβαση.

Ο ισχυρός εκπρόσωπος του καθεστώτος στα αγροτικά - συνεταιριστικά Μπ. Αλιδίζατος (Γεν. Γραμμ. Υπ. Γεωργίας, Υποδιακιητής ΑΤΕ, κ.λπ.) σε διάφορες επαφές του με αιρετά και διευθυντικά στελέχη εύρισκε την ευκαιρία να καταφερθεί για τον «άνθρωπό σας στην Αθήνα» ή «τον άνθρωπο της Συνομοσπονδίας» ως εμπόδιο για τη συνεργασία Κράτους - Συνεταιρισμών και για την υποστήριξη των Συνεταιρισμών από το Κράτος. Ήφινε δε να πλανάται ότι εάν δεν υπήρχε αυτή η «συνεργασία» (υποταγή) οι Συνεταιρισμοί εκινδύνευαν να υποστούν δεινά από την επικράτηση των απόψεων των υπηρεσιών Ασφαλείας (Μακιαδάκης, κ.λπ.) ότι οι Συνεταιρισμοί - Ενώσεις ήσαν ανατρεπτικές Οργανώσεις.

Για να δοθεί κάποια διέξοδος και να εξακριβωθούν σαφέστερα οι διαθέσεις του καθεστώτος, ο Θ. Τζωρτζάκης αποφάσισε να αποχωρήσει από την ενεργό παρουσία του στη Συνομοσπονδία και για το σκοπό αυτό ζήτησε και του χορηγήθηκε από το Δ.Σ. άδεια απουσίας. Διαβάζουμε σχετικά στο «Συνεταιριστής» 1937 σ. 185:

«Τό Δ.Σ. τής Συνομοσπονδίας έχορῆ- κόν τῆς Συνομοσπονδίας ὁ Προϊστάμε-
γησε μακρὰν ἄδειαν εἰς τὸν Διευθυντὴν νος τῆς Ὑπηρεσίας αὐτῆς» (Π. Χασα-
αὐτῆς κ. Θ. Τζωρτζάκην. Τοῦτον θὰ ἀ- πόπουλος).

ναπληρώσει σύμφωνα μὲ τὸ καταστατι-

Για την οριστική αποχώρηση και νομοθετική επέμβαση που ακολούθησε βλ. στο ἔτος 1938 «Συνεταιριστής» σ. 10.

Ελεγκτική Έκθεση για τις εργασίες της Συνομοσπονδίας κατά το 1937

Ο μέχρι σχολαστικότητας στη διαχείριση των συνεταιριστικών υποθέσεων με διαφάνεια και οικονομία Δ) ντής της Συνομοσπονδίας επεδίωκε την τακτική διενέργεια ελέγχων από την εποπτική υπηρεσία, τα σχετικά δε πορίσματα έστελνε για παραδειγματισμό στις Ενώσεις μέλη και δημοσίευε στο περιοδικό «ο Συνεταιριστής».

Για το 1937 έγινε έλεγχος 1.1—31.10.37 και στη συνέχεια (εν όψει αποχωρήσεως) ο Διευθυντής εξήτησε και συμπληρωματικό έλεγχο 1.11—31.12.1937. Βλ. τα σχετικά κείμενα ελέγχου στο «Συνεταιριστής» 1938 σ. 40 από την οποία και παραθέτουμε τα κυριότερα στοιχεία για την οργάνωσή της:

Μέλη της Συνομοσπονδίας στο τέλος 1937 ήταν Ενώσεις 51 με 2.000 Συνεταιρισμούς (μέλη τους 130.084 αγρότες). Δεν είναι ακόμα μέλη 33 Ενώσεις από τις οποίες οι περισσότερες αδρανούν ή είναι νεοσύστατες.

Μέλη του Δ.Σ. κατά το 1937 οι:

- 1) Δημ. Κουκουρίκος, 2) Ν. Δεληγιάννης, 3) Γ. Βελώνης, 4) Γ. Βαρούχας,
- 5) Γ. Σαββίδης, 6) Γ. Αναγνώστου, 7) Αθ. Παπαδόπουλος, 8) Γ. Βουλγαρούδης,
- 9) Α. Γιαγκουνίδης.

Π ρ ο σ ω π ι κ ό : Το Προσωπικό παραμένει ως και κατά το 1936 (Θ, Τζωρτζάκης Δ) ντής, Π. Χασαπόπουλος Προϊστάμενος, Βοηθοί οι: 1) Ν. Οικονομόπουλος, 2) Αριστ. Κλήμης, 3) Γ. Πανταζόπουλος, 4) από Αύγουστον 1937 και ο Β. Τρίχος.

Έσοδα - Έξοδα :	
Έσοδα προϋπολογισθέντα	518.554 δρχ.
Έσοδα πραγματοποιηθέντα	560.654 »
Έξοδα προϋπολογισθέντα	485.423 »
Έξοδα πραγματοποιηθέντα	453.498 »
Υπόλοιπο τέλος 1937	107.155 »

(Περισσότερα στοιχεία βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 43).

Στατιστικά στοιχεία για τα μέλη της Συνομοσπονδίας 31.12.1937

Στο «Συνεταιριστής» 1938 σ. 10 επόμε. δημοσιεύτηκαν πίνακες που περιέχουν στατιστικά στοιχεία 1934, 1935, 1936 για τις Ενώσεις μέλη της Συνομοσπονδίας κατά το τέλος του 1937. Οι πίνακες (που καταρτίστηκαν από τον Αριστ. Κλήμη και συνοδεύτηκαν και από μελέτη - ανάλυσή τους) περιέχουν τις επωνυμίες των 49 Ενώσεων, το έτος ίδρύσεως, την χρονολογία εγγραφής στη Συνομοσπονδία και συγκριτικά στοιχεία των ισολογισμών τους για αριθμό Συνεταιρισμών και μελών τους, μερίδες, κεφάλαια, αποτελέσματα χρήσεως κ.λπ. Τη μελέτη - ανάλυση βλ. στις σελ. 71 επόμε. του ίδιου περιοδικού 1938. (Τα στοιχεία καταχωρήθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια του 1934, 1935, 1936 Βλ. παραπάνω και στο Υποκφ. ΣΤ' για τις Ενώσεις).

Προσπάθεια για ίδρυση Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Οργανώσεως (οικονομικής και ιδεολογικής)

Τον Δεκέμβριο του 1937 συγκροτείται Σύσκεψη αντιπροσώπων των Ενώσεων: 1) Πιστωτ. Ν. Ηρακλείου, Γ. Βαρούχας, 2) Σουλτανοπαραγωγών, Γ. Μακράκης, 3) Κιτροπαραγωγών, Γ. Βλαστός, 4) Ρεθύμνου, Δημ. Μπεμπής, 5) Μυλοποτάμιου, Χαρ. Σκουλάς, 6) Μεραμβέλλου, Εμμ. Πετικάνης, 7) Λασιθίου, Ι. Σαριδάκης, 8) και τη συγκατάθεση της Ενώσεως Πεζών, με την παρουσία του Επιθεωρητή Συνεταιρισμών Κ. Δεληγοριά, του Υπ' ντού Υπ' τος ΑΤΕ Γερογιάννη, των Εποπτών Θεοδωρακοπούλου και Αθανασάκη. Αντικείμενο η συνεργασία όλων των Ενώσεων Κρήτης για ενιαία οργάνωση των προμηθειών και πωλήσεων και την ηθικοκοινωνική κατεύθυνση των Συνεταιρισμών.

Μετά εισήγηση του Επιθεωρητή και πολύωρη συζήτηση αποφασίστηκε η σύσταση Επιτροπής για τη σύνταξη του Καταστατικού Οργανώσεως ώστε να ακολουθήσει η απαιτούμενη διαδικασία.

Τονίστηκε ότι η νέα Οργάνωση δεν θα θίξει την ανεξαρτησία, το έργο και αποτελεσματικότητα των Ενώσεων που υπάρχουν. Ούτε αποσχίζεται ή απομακρύνεται των σκοπών και επιδιώξεων της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας, την χρησιμότητα της οποίας θεωρεί απαραίτητον δια την σταδιοδρομείαν των Συνεταιρισμών («Συνεταιριστής» 1938 σ. 25, 28).

Ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός (ΑΣΟ)

Παρ' όλο που δεν έχει πια συνεταιριστική μορφή, βλ. για το έργο και τη νομοθεσία του αναδρομικά από το 1937 στο «Συνεταιριστής» 1957 σ. 12, 30 επ.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Οι σχέσεις ΑΤΕ και Συνομοσπονδίας, Ενώσεων, Συνεταιρισμών κατά τις αρχές 1937 εξελίσσονται με αμοιβαία αναγνώριση (Βλ. και χαιρετιστήριες ευχές «Συνεταιριστής» 1937 σ. 28) Αξιόλογη είναι η παρουσία στη Γ.Σ. του 1937 των βασιικών Δ)ντών της ΑΤΕ (Τζωρτζόπουλου, Γερακάρη) όχι τυπικά, αλλά με ομιλίες που τονίζουν την μεγάλη σημασία των Συνεταιρισμών και τις καλές σχέσεις ΑΤΕ-Συνεταιρισμών. Τέτοιο είναι και το περιεχόμενο της εισηγήσεως του Δ)ντού της Συνομοσπονδίας Θ. Τζωρτζάκη. Υπάρχει από το 1935 συνεχής πρόοδος με καταλυση, αν και όλοι, σχεδόν, της ΑΤΕ θεωρούσαν τους Συνεταιρισμούς στην ουσία απλά ως βοηθούς και όχι ως οργανώσεις με ίδιους ευρύτερους σκοπούς.

Όμως στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών τον Απρίλιο του 1937 εκδηλώνεται διάσταση απόψεων σε θέματα αγροτικής πίστεως ως μερική έκφραση βαθύτερης διάστασης μεταξύ των νέων κρατικών κατευθύνσεων από το διευρυνόμενο και ισχυροποιούμενο καθεστώς της 4ης Αυγούστου με κύριο εκπρόσωπο τον Μπ. Αλιβιζάτο και των γραμμών και επιδιώξεων ανεξαρτησίας γνώμης της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών και επιδίωξης για ενεργό ανάληψη εργασιών από τις Συνεταιρικές Οργανώσεις (πνευματική κατεύθυνση Θ. Τζωρτζάκη).

— Με τον Α.Ν. 574/1937 στην Υπηρεσία Γεωργικών Οργανισμών και Ιδρυμάτων του Υπουργείου Γεωργίας ιδρύεται Γραφείον Αγροτικής Πίστεως και Συνεταιρισμών με αρμοδιότητα την μελέτη, οργάνωση και παρακολούθηση της δραστηριότητας και την υπόδειξη μέτρων για την σκοπιμότερα οργάνωση στα θέματα αυτά και προαγωγή της συνεταιριστικής οργάνωσης των γεωργών, (επεμβατικός μηχανισμός).

— Με μεταβολή του τρόπου εκλογής για αντιπροσώπους των Συνεταιρισμών στο Δ.Σ. της ΑΤΕ υποδείχτηκαν από Συνεταιρισμούς 512 αρχικά πρόσωπα. Μετά ψηφοφορία υποδείχτηκαν οι Α. Λεονάρδος, Δ. Κουκουρίκος, Γ. Βαρούχας. Μεταξύ τούτων ο Υπουργός Γεωργίας ώρισε τακτικόν τον Α. Λεονάρδον και αναπληρωματικόν τον Δ. Κουκουρίκον. Αντιπρόσωπος των Γεωργικών Επιμελητηρίων ωρίσθη ο Ι. Γερούλανος με αναπληρ. τον Φ. Τρίπον. («Συνεταιριστής» 1937 σ. 28, 86, 116).

Η συμβολή των Συνεταιρισμών εις το έργον της Αγροτικής Τραπεζής και την βελτίωσιν της θέσεως των αγροτών(*)

Πολύ αξιόλογη είναι η ομιλία του Μ. Γερακάρη, Δ)ντού της Υπηρεσίας Συνεταιρισμών της ΑΤΕ στη ΓΣ της Συνομοσπονδίας τον Απρίλιο 1937. Από την ομιλία υπάρχει αναγνώριση της σημασίας τους και του έργου που προσφέρουν και γίνονται βήματα για την ανάπτυξη καλών σχέσεων συνεργασίας, γεγονότα που για την τότε εποχή ήταν πολύ χαρακτηριστικά και αξιόλογα στο πρακτικό μέρος.

(*) Δημοσιεύθηκε στο «Συνεταιριστής» 1937. Και σε ειδική έκδοση της Συνομοσπονδίας (1937 αριθ. 2 «Συνεταιριστικά Ομιλίας»).

Ἔτσι ο Μ. Γερακάρης στην πολυσέλιδη ομιλία του τονίζει και τα επόμενα χαρακτηριστικά (εκτός των ὄσων αναφέρθησαν στο Ὑποκ. Δ')

«Εἶναι ἐξαιρετικά εὐχάριστον διὰ τὴν συνεταιριστικὴν ὑπόθεσιν καὶ ἰδιαίτερος τιμὰ τὴν Συνομοσπονδίαν τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἑτησίᾳ τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν μελῶν τῆς (πρὸς συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ) καθιερώθη νὰ παίρῃ μορφήν εὐρυτέρας συνεταιριστικῆς συγκεντρώσεως...

Τὸ κέρδος ἀπὸ τὰς συναντήσεις αὐτὰς εἶναι μεγάλο, διότι συζήτησις καὶ κριτικὴ, ποῦ γίνονται ἀπὸ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν μαζί, εἶναι ἄριστος ὁδηγὸς διὰ τὸ μέλλον.

Εἰσφορά μου εἰς τὸν σκοπὸν τῆς σημερινῆς συγκεντρώσεως ἄς θεωρηθῇ σύντομος ἐπισκόπησις τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, α) πρὸς ὑποβοήθησιν τοῦ ἔργου τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, καὶ β) πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας...

Γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἔχουν στενὴν συγγένειαν σκοπῶν, ταυτότητα, θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπη κανεὶς, ἀφοῦ ἀμφοτέρωθεν ἐπιδιώκεται τελικῶς ἡ βελτίωσις τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας...

Ἡ ταυτότης τῶν ἐπιδιώξεων δὲν ἔχει μόνον θεωρητικὴν σημασίαν ἀλλὰ καὶ πρακτικὴν τοιαύτην. Ὅντως ἐπειδὴ ὁ δυσχερὴς ἀμφοτέρων ἀγῶν διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τόσοσιν μεγάλου σκοποῦ (ὅπως εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας τῶν ἀτόμων καὶ τῆς χώρας) ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του διεξάγεται τὸν ἴδιον χρόνον, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πεδίου καὶ περὶ τὰ ἴδια ἀντικείμενα, γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ Τράπεζα κατανοοῦν νὰ συγχέωνται καὶ εἰς τὴν δρᾶσιν, ἀφοῦ δὲν ἔχουν πλεόν μόνον τοὺς σκοποὺς κοινούς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των.

Γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ, ἰδίᾳ πιστωτικοί, ποῦ δὲν θὰ κατάρθωναν νὰ ἐξοικονομοῦν εὐθηνὰ κεφάλαια ἀπὸ κοινωφελῆ π.χ. ἰδρύματα ὅπως ἡ Ἀγροτικὴ Τρά-

πεζα, ἀλλὰ θὰ ἐξηρτῶντο ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸ πάντοτε ἀπληστον καὶ μόνον διὰ τὸ μείζον κέρδος ἐνδιαφερόμενον ἰδιωτικὸν κεφάλαιον, δὲν θὰ ἦτο εὐκολον νὰ ἐξυπηρετοῦν σπουδαίως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τῶν συνεταιρῶν των, δοθέντος ὅτι ἡ γεωργία δὲν ἀντέχει εἰς ὑπηρεσίαν μεγάλων ἐπιτοκίων.

Ὅμοίως ὅμως θὰ ἦτο δύσκολον νὰ φαντασθῶμεν, ἐξ ἀντιθέτου, Ἀγροτικὴν Τράπεζαν, ποῦ θὰ κατάρθωνε ποτὲ κατὰ τὸ μεγάλο καὶ τὸ πλήρες, ἂν περιώριζε τὴν δρᾶσιν τῆς εἰς τὸ νὰ ἀναζητῇ, νὰ ἀφυπνίζῃ, νὰ καθοδηγῇ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ χρηματικῶς χωριστὰ ἕνα ἕκαστον ἀγρότην.

Σαφὲς ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει συμπέρασμα ὅτι καὶ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος τότε μόνον θὰ ἐπιτύχῃ εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς, τότε μόνον τουτέστιν θὰ φέρῃ εἰς πέρας ἔργον μεγάλης πνοῆς καὶ ἄξιον τῆς μεγάλης καὶ ἱστορικῆς ἀποστολῆς, ἡ ὁποία τῆς ἀνετέθη κατὰ τὴν ἰδρυσίαν τῆς, ὅταν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἔχει συνεπικούρον καὶ τὴν πρὸς τὴν ἰδίαν κατεύθυνσιν σύγχρονον ἐργασίαν πληθῶς οἰκονομικῶν ὀργανώσεων, τῶν μικρῶν λαϊκῶν τραπεζῶν, ὅπως ἀπεκλήθησαν οἱ συνεταιρισμοί, διότι αὐτοὶ θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ κινήσουν μὲ ἐπιτυχίαν καὶ μὲ ἀπόλυτον σεβασμὸν πρὸς τὴν κοινωνικὴν γαλήνην τὴν μεγάλην μάζαν τῶν ἀγροτῶν εἰς τὸν τραχὺν ἀγῶνα τῆς ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς ἀνυψώσεως.

Εἰς τὸν καταστατικὸν νόμον τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καθορίζονται οἱ εἰδικώτεροι σκοποὶ τῆς μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι:...

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα ἐάν, ποῦ καὶ πῶς, κατὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν εἰδικῶν αὐτῶν σκοπῶν τῆς ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα συναντᾶται ὄντως εἰς τὴν πράξιν καὶ συνεργάζεται μὲ τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμούς.

Οί συνεταιρισμοί παρέχουν εις τὴν Τράπεζαν τὸ εὐθηνότερον, καλύτερον καὶ ἀσφαλέστερον μέσον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ δανεισμοῦ διὰ τὰς τρεχοῦσας καλλιεργητικὰς ἀνάγκας, διότι διὰ τῆς ἀλληλεγγύης τῶν συνεταιρῶν δίδουν ἐγγύησιν πολλαπλασίαν ἐκείνης τὴν ὁποίαν θὰ ἔδιδεν εἰς ἕκαστος δανειζόμενος ὡς μεμονωμένος καὶ διότι περιορίζουν κατὰ σοβαρὸν ποσοστὸν τὰ γενικὰ ἔξοδα τῆς Τραπέζης, ἀφοῦ οἱ ὑπάλληλοί τῆς συνεργαζόμενοι μὲ δύο ἢ τρία άτομα (ἐκπροσώπους τῶν συνεταιρῶν) διακανονίζουν τὰ δάνεια ὧλων.

Οἱ συνεταιρισμοὶ ὁμως εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀγροτικῆς πίστεως παρέχουν ὑπηρεσίαν πολὺ πολυτιμωτέραν τῆς λίαν ἀξιολόγου, ἄλλως τε, μείζονος ἀσφαλείας διὰ τὰς τοποθετήσεις καὶ τῆς οἰκονομίας τῶν ἐξόδων τῆς Τραπέζης. Εὐρισκόμενοι πλησιέστερον παντός ἄλλου πρὸς τὸν δανειζόμενον ἀγρότην εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῶν καὶ προσδιορίζουν ἀκριβέστερον τὰς πραγματικὰς πιστωτικὰς του ἀνάγκας καὶ λόγῳ τῆς συνευθύνης ἀσκοῦν ἐπὶ πλέον καὶ ἐποπτεῖαν ὡς πρὸς τὴν καλὴν καὶ παραγωγικὴν διάθεσιν τῶν δανειζομένων κεφαλαίων.

Αὐτὴ ἡ ἀθόρυβος, ἡ ἀγνωσμένη ἀπὸ πολλοὺς ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν προσφέρουν οἱ πιστωτικοὶ συνεταιρισμοί, μαζί μὲ τὴν εὐχέρειαν ποὺ δίδουν εἰς τοὺς οἰκονομικῶς ἀδυνάτους, χάρις εἰς τὴν ἀλληλεγγύην τοῦ συνόλου, νὰ ἐξυπηρετῶνται καὶ ἐκεῖνοι, αἱ ὑπηρεσίαι αὗται ἀποτελοῦν τὸν κύριον, τὸν δικαιολογητικὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς των καὶ αὐταὶ θεμελιώνουν δικαιώματα εἰς τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν πάσης κοινωνίας πολιτισμένων ἀνθρώπων, ὅπου ἐχρησιμοποίηθη ὁ πιστωτικὸς συνεταιρισμὸς.

Θὰ ἐρωτήσῃ ὁμως κανεὶς: Ἐξεπληρώθη ἄραγε παντοῦ καὶ πάντοτε τέλεια παρ' ἡμῖν ἡ λεπτοτέρα ἀλλὰ καὶ ἡ σπουδαιότερα αὕτη ἀποστολὴ τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν;

Βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσω-

μεν κατηγορηματικῶς ναὶ διὰ τὸ σύνολον. Ὑπῆρξαν διαμερίσματα τῆς χώρας ἔνθα τόσον ἀρτίως ἐξεπληρώθη, ὥστε θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπη κανεὶς ὅτι ἐκεῖ ἡ ἀσκήσις τῆς ἀγροτικῆς πίστεως τύποις μόνον ἐγένεν ὑπὸ τῆς Τραπέζης, πράγματι δὲ ὑπὸ τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῶν Ἐνώσεών των. Διὰ τοῦτο μάλιστα ἡ Τράπεζα ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1935 ἤρχισε μελετῶσα τοὺς ὄρους καὶ τὰς προϋποθέσεις ὑφ' οὓς θὰ ἠδύνατο εἰς ὀρισμένης περιφερείας νὰ μεταβιβάσῃ καὶ τυπικῶς, ὀργανικώτερον τουτέστιν, τὴν ἄμεσον ὑπὸ τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων ἀσκήσιν τῆς ἀγροτικῆς πίστεως.

Ἐγένον ὁμως κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ γίνονται ἐνίοτε καὶ σήμερον ἄθελα ἢ θεληματικὰ παραλείψεις ἢ καὶ λάθη εἰς τὴν καθόλου πιστωτικὴν δράσιν τῶν συνεταιρισμῶν μας. Αὐτὸ εἶναι ἀληθές. Δὲν εἶναι κάτι φοβερὸν, Κύριοι, ὅτι γίνονται ἔστω σφάλματα, διότι κάθε ἀνθρωπίνη ἐνέργεια εἶναι ἐπιδεκτικὴ καὶ ἐσφαλμένου χειρισμοῦ. Ἀποκαρδιωτικὸν εἶναι τὸ νὰ μὴ γίνωνται τὰ παθήματα μαθήματα, νὰ ἐπαναλαμβάνωνται δηλαδὴ τὰ σφάλματα, πρᾶγμα ποὺ εὐτυχῶς σπανίως μόνον σήμερον παρουσιάζεται παρ' ἡμῖν. Ἐχομεν ὑποχρέωσιν ὅλοι ὅσοι πιστεύομεν εἰς τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν αὐτὸ τὸ σημεῖον ἰδιαίτερος νὰ προσέξωμεν διὰ νὰ ἀποκλεισθῇ τελειωτικὰ καὶ νὰ δικαιολογοῦνται οὕτω ἀπόλυτα αἱ μεγάλαι φιλοδοξίαι ποὺ τρέφομεν ὅλοι διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς κινήσεως. Σφαλλομένους κατ' ἐπανάληψιν, δὲν μᾶς κατηγορεῖ τὸ γεγονός ὅτι κανεὶς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἡ κατὰ μεμονωμένους ἐξυπηρέτησις ἐπλησίασε ποτὲ ἢ ἦτο δυνατόν ποτὲ νὰ πλησιάσῃ τὴν ἀληθειαν περισσότερον ἢ ὅσον τὴν ἐπλησίασεν ὁ συνεταιρισμὸς, ὅπως ἐφηρμόσθη καὶ εἰς τὸν τόπον μας.

Θὰ πρέπει νὰ προσθέσωμεν ἀκόμη, διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὰς παρατηρήσεις μας ἐπὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀγροτι-

κῆς πίστεως τὴν ἐνεργὸν συνδρομὴν τῶν καὶ εἰς τὴν εἰσπραξίν τῶν δανείων τῆς Τραπεζῆς ὑπόθεσις ποῦ διευκολύνει ἐπίσης ἐξαιρετικὰ τὸ ἔργον τῆς. Ἀπὸ τὰς ἀπειραρίθμους καθοδηγητικὰς πρὸς τοὺς συνεταιρισμοὺς καὶ τοὺς συνεταιρισμένους ἐγκυκλίους ὅλων τῶν Ἐνώσεων συνεταιρισμῶν θὰ μνημονεύσωμεν χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ μίαν μόνον ἐκ τῶν ἐγκυκλίων, τυχαίως ληφθεῖσαν (τῆς Ἐνώσεως Γ.Σ. Σερρών)...

Ἀφίνοντες ἤδη τὰς πιστωτικὰς ἐργασίας, ἅς ἐξετάσωμεν τὴν συνδρομὴν τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς βελτιώσεις τῶν ὄρων τῆς διεξαγωγῆς τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν. Τοιαῦτα βελτιώσεις εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθουν εἴτε π.χ. διὰ μεταβολῶν ἐπὶ τῆς γῆς (ἐκχέρσασις, ἄρδευσις κ.λ.), εἴτε διὰ τῆς ἐπιλογῆς σπόρων καὶ φυτῶν, εἴτε διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τελειοποιημένων ἐργαλείων, εἴτε μηχανημάτων, ἀπὸ τοῦ ψεκαστήρος καὶ τοῦ σιτοδιαλογέως, μέχρι τοῦ πετρελαιοκινητήτου ἀρότρου καὶ τῆς ἄλωνιστικῆς μηχανῆς, εἴτε διὰ τῆς ἀπλῆς ἢ καὶ συνθέτου βιομηχανικῆς ἐπεξεργασίας (παραγωγὴ βουτύρου, ἐκλεκτῶν τυριῶν, οἴνοποιεῖα, ἔλαιουργεῖα, σταφιδεργαστάσια, ἐκκοκιστήρια βάμβακος, ἀποστειρωτήρια σύκων, κυλινδρόμυλοι καὶ ἠλεκτροφωτισμοὶ ἀκόμη), εἴτε διὰ τῆς εἰσαγωγῆς νέων μεθόδων ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν (βαθεῖαι ἀρόσεις, σκαλιστικαὶ καλλιέργειαι κ.λ.) εἴτε διὰ τῆς τυποποιήσεως (μετὰ βιόμηχανοποίησιν ἢ μὴ) τῶν γεωργικῶν προϊόντων, εἴτε διὰ τῆς παντοειδοῦς βελτιώσεως τῶν ζώων ἐλάσεως, μεταφορᾶς, γαλακτοφόρων, οἰκοσίτων κ.λ., εἴτε διὰ τῆς καταπολεμήσεως τῶν ἀσθενειῶν σπόρων, φυτῶν καὶ κτηνῶν, εἴτε τέλος διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως εὐνοϊκῶν ὄρων καὶ συγχρονισμένων μέσων μεταφορᾶς ἢ ἐναποθηκεύσεως προϊόντων.

Ὅλαι αὐταὶ αἱ βελτιώσεις τῶν ὄρων τῆς διεξαγωγῆς τῶν γεωργικῶν ἐν γέ-

νει ἐργασιῶν, διὰ τὰς ὁποίας, μαζὶ μὲ μὲ πλῆθος ἄλλων ποῦ παρελείψαμεν, συστηματικῶς ἀσχολεῖται ἡ Τεχνικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, μόνον διὰ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν εἶναι δυνατόν καὶ μόνον δι' αὐτῶν κατέστη δυνατόν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν ζωὴν τῆς μεγάλης μάχης τῶν ἀγροτῶν καὶ μόνον διὰ τῶν συνεταιρισμῶν ἐπέτυχαν (ἔστω καὶ ἐν μέρει μόνον ἀκόμη) εἰς τὴν πρᾶξιν. (ἀναφέρεται στὴ χρησιμότητα τῶν βελτιώσεων αὐτῶν καὶ τῆ σημασία τῆς συνδρομῆς τῶν συνεταιρισμῶν).

...Ἄν προχωρήσωμεν ἀκόμη, ἐπιτροχάδην ἔστω, θὰ ἴδωμεν ὅτι καὶ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ ἄλλων σκοπῶν τῆς Τραπεζῆς ὑπῆρξεν ἐξ ἴσου ἐπιτακτικὴ, ἀναπότρεπτος καὶ πολύτιμος ἡ χρησιμοποίησις τῶν συνεταιρισμῶν πάντοτε, ὡσάκις ἡ Τράπεζα ἐπεδίωξε νὰ φέρῃ ἀποτελέσματα ἀξία τῆς μεγάλης ἀποστολῆς, διὰ τὴν ὁποίαν τὴν προώρριεν ἡ Πολιτεία.

Προμηθευτικαὶ ἐργασίαι πάσης φύσεως ὑπὸ εὐνοϊκῶν ὄρων διὰ τοὺς πολλοὺς ἀγρότας μόνον μέσω τῶν συνεταιρισμῶν ἦτο δυνατόν νὰ διεξαχθοῦν καὶ δι' αὐτῶν ἐπεραιώθησαν. Ἀπὸ κοινοῦ συγκεντρώσεις καὶ ἀποθηκεύσεις, καὶ καὶ διὰ τοὺς ἀσυνεταιρίστους μάλιστα ἔστιν ὅτε (σιτηρὰ), μόνον διὰ τῶν συνεταιρισμῶν ἐπραγματοποιήθησαν. Εἰς τὰς πωλήσεις γεωργικῶν προϊόντων οἱ συνεταιρισμοὶ ἔπαιξαν σημαντικώτατον ρόλον.

Πῶς θὰ ἦτο πράγματι δυνατόν νὰ ἐπιδιώξη ἡ Τράπεζα τὴν «συστηματοποίησιν τῆς διαθέσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων», ποῦ προβλέπει τὸ καταστατικόν τῆς, ἐὰν δὲν προσεφέρετο ἡ συνδρομὴ καὶ δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο ἡ συνεργασία τοῦ συνεταιρικοῦ ἠθικοῦ καὶ ὕλικου κεφαλαίου;

Καὶ ὅταν αὔριον, πλὴν τῶν βελτιώσεων εἰς τὰς γεωργικὰς καὶ κτηνοτροφικὰς ἐκμεταλλεύσεις, θ' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν σοβαρῶς πως κινουμένην (μετὰ νεκρὰν περίοδον αἰῶνος

ἐλευθέρου βίου) ἢ ἄλλη, ἐπίσης μεγάλη ὑπόθεσις, τῆς τεχνοοικονομικῆς μεταβολῆς εἰς τὰς ὑπὸ ἀθλίᾳ συνθήκας διεξαγομένης σήμερον ἐκμεταλλεύσεις τοῦ δασικοῦ καὶ τοῦ θαλασσίου πλοῦτου τῆς χώρας, ποῦ ἄλλοῦ θὰ ὑπολογίση ἡ Τράπεζα, ἂν ἀποθλέπη εἰς σοβαρὰ καὶ γοργὰ ἀποτελέσματα, παρὰ μόνον εἰς τοὺς συνεταιρισμούς;

Τερματίζοντες τὸ πρῶτον μέρος τῆς ὁμιλίας μας θὰ ἠδυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν τὴν ἀξίαν τῶν μεταξὺ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καὶ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν ἀμοιβαίως προσφερθεισῶν ὑπηρεσιῶν, λέγοντες ὅτι ἂν ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἐξησφάλισεν εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων εἰς τοὺς γεωρ-

γικούς συνεταιρισμούς τὸ ΖΗΝ, οἱ συνεταιρισμοὶ εἰς ἀνταπόδοσιν παρέσχον εἰς ἐκείνην, ἐν πολλοῖς, τὴν δυνατότητα τοῦ ΕΥ ΖΗΝ.

Εἰς τὸ δευτέρον μέρος τῆς ὁμιλίας μου ὑπεσχέθην νὰ πραγματευθῶ περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν ποῦ προσέφερον οἱ γεωργικοί μας συνεταιρισμοὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας. Θὰ πραγματευθῶ δὲ καὶ τὸ θέμα αὐτὸ ἀπόλυτα ἀντικειμενικά, χωρὶς καμμίαν εὐνοϊκὴν προκατάληψιν, χωρὶς καμμίαν ρωμαντικὴν διάθεσιν...».

(Βλ. σχετικὰ στὸ Ὑποκ. Δ τοῦ 1937 γιὰ τὸ ἔργο τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ Ἐνώσεων).

Οἱ προσπάθειες γιὰ τὸν «συλλογικὸ δανεισμὸν» τῶν Συνεταιρισμῶν

Καθὼς ἀναφέρει ἐπὶ τῆς Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας 1937 ὁ Δ)ντὴς τῆς Θ. Τζωρτζάκης, «ἡ ἐργασία διὰ τὴν συστηματικὴν ὀργάνωσιν τοῦ συλλογικοῦ δανεισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῶν συνεταιρισμῶν δὲν ἐπροχώρησε πολὺ, καίτοι πάντοτε ἐξακολουθεῖ, ὡς νομίζομεν, νὰ ἀποθλέπη ἡ Τράπεζα εὐνοϊκῶς πρὸς αὐτόν. Εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 365)13 τῆς 9 Μαρτίου 1936 ἐγκύκλιόν μας, δι' ἧς, ὡς ἀνεφέραμεν καὶ εἰς τὴν περισυνήν ἐκθεσίν μας, ἐζητήθησαν αἱ γνώμαι τῶν Ἐνώσεων συνεταιρισμῶν σχετικῶς μετὰ τὴν δυνατότητα καὶ τοὺς ὅρους ἀσκήσεως τῆς πίστεως διὰ τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώ-

σεων, διὰ νὰ τεθοῦν ὑπ' ὄψιν τῆς ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς συσταθείσης ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τούτου, ἀπήντησαν μόνον 15 Ἐνώσεις, ἐξ ὧν δύο μὴ μέλη μας. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπομένως δὲν ἐπροχώρησεν εἰς τὸ ἔργον τῆς πέραν τῶν προκαταρκτικῶν συνεδριάσεων ἐν ἀναμονῇ τῶν ἀπαντήσεων ἐκ μέρους καὶ ἄλλων Ἐνώσεων, καθὼς καὶ τῆς διαχωράξεως τῶν γενικωτέρων κατευθύνσεων τῆς Τραπεζῆς ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς πίστεως. Διὰ τὴν χρησιμοποίησιν γενικώτερον τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων ὡς ἀντιπροσώπων τῆς Τραπεζῆς δὲν φαίνεται νὰ κρατῆ σκέψις...»

Ἀγροτικὴ πίστις καὶ ΑΤΕ

Για τὸ θέμα αὐτὸ ἔκανε ἐιδικὴν ομιλίαν ἐπὶ τῆς Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας 1937 ὁ Δ)ντὴς τῆς ΑΤΕ Κ. Τζωρτζόπουλος ποῦ ἦταν ὑπηρεσιακὸς ἀρμόδιος γιὰ τὸ θέμα (βλ. καὶ στὸ Ὑποκ. ΣΤ/1).

Ἀσφαλιστικὲς ἐργασίαι ΑΤΕ

Βλ. εἰσηγήσεις, συζητήσεις, υποσχέσεις γιὰ τὶς ασφαλιστικὰς ἐργασίας ΑΤΕ — Συνεταιρισμῶν ἐπὶ τῆς Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας ἔτους 1937 (βλ. στὸ ΣΤ/1). Μετὰ τὴν 366) 104901 τῆς 15 Νοεμβρίου 1937 ἐγκύκλιόν τῆς ἡ ΑΤΕ κωδικοποιεῖ καὶ τροποποιεῖ σύμφωνα μετὰ τὶς νέας συνθήκας τὰ ἰσχύοντα γιὰ τὶς ασφαλιστικὰς τῆς ἐργασίας. (βλ. «Συνεταιριστὴς» 1938 σ. 44).

Ρύθμιση ἀγροτικῶν χρεῶν

Μετὰ τὸν Α.Ν. 677/1937 ρυθμίζονται τὰ ἀγροτικὰ χρεῖα πρὸ τῆς 1.1.1935. Ε-

ξαιρούνται τα χρέη προς ΑΤΕ και Δημόσιον. Ως αγρόται κατά τον νόμον αυτόν θεωρούνται και οι Συνεταιρισμοί και Ενώσεις. (Βλ. αναλυτικά στο βιβλίο «Κράτος και Γεωργική Πολιτική» του Μπ. Αλιβιζάτου στοιχεία, ιστορικά, νόμοι).

ΑΤΕ και ρευστοποίηση απαιτήσεων των συνεταιρικών οργανώσεων

Με την 114/1937 Γεν. Δ) γίνη της προς τα Υπ)τα η ΑΤΕ συνιστά να επιδιωχθεί η είσπραξη των οφειλών των αγροτών προς τας Συνεταιριστικάς Οργανώσεις.

Επιτόκια καταθέσεων στην ΑΤΕ

Έπειτα από το Α. Δ)μα 1.6.1937 τα επιτόκια καταθέσεων στην ΑΤΕ μειώνονται σε:

Καταθέσεως όψεως 3%.

Προθεσμίας 1 έτους 3,5%.

Προθεσμίας 3 ετών 4,5%.

Τα ίδια επιτόκια θα ισχύουν και για καταθέσεις σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις («Συνεταιριστής» 1937 σ. 132).

Αλιευτική πίστις και ΑΤΕ

Έπειτα από τον Α.Ν. της 15.11.1935 που ανέθεσε την άσκηση της αλιευτικής πίστewς στην ΑΤΕ η Διοίκηση με κανονιστική εγκύκλιο δίνει αναλυτικές οδηγίες στα Υπ)τα για εφαρμογή. Ιδιαίτερη προτίμηση θα γίνεται για Αλιευτικούς Συνεταιρισμούς. (Βλ. κείμενο «Συνεταιριστής» 1937 σ. 142).

Θάνατος τ. Διοικητού ΑΤΕ Κ. Γόντικα

Στις 14 Νοεμβρίου 1937 κηδεύτηκε ο ουσιαστικά πρώτος και λαμπρός Διοικητής της ΑΤΕ Κ. Γόντικας (1930-1935). Βιογραφικό κείμενο από Γ. Τρακάκη και ψήφισμα της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 170. Πνευματικό μνημόσυνο του Κ. Γόντικα. έκανε ο Σύλλογος Υπαλλήλων της ΑΤΕ τον Δεκέμβριο 1938 με εισήγηση του προέδρου του Συλλόγου Ε. Παπαζούρη και ομιλία του Δ)ντού ΑΤΕ Κ. Τζωρτζόπουλου. Ο Σύλλογος καθιέρωσε βραβείο στη μνήμη Κ. Γόντικα μέσω της Ακαδημίας Αθηνών για πραγματείες σχετικές με κύκλο δράσεως ΑΤΕ (Φωτογραφία του Κ. Γόντικα βλ. στην έκδοση ΑΤΕ. «Το έργο μιας 10ετίας»).

Λιπάσματα και ΑΤΕ

Η ΑΤΕ θα χρηματοδοτεί τους αγρότες για την αγορά λιπασμάτων μόνο από 3 προμηθευτές που έδωσαν τις καλύτερες τιμές σε μειοδοτικό διαγωνισμό της. Λεπτομέρειες και διαδικασία βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 176. Η χορήγηση σε μέλη Συνεταιρισμών θα γίνεται πάντα μέσω των Συνεταιρισμών.

Απλοποιήσεις στην άσκηση της αγροτικής πίστewς

Καθιερώνεται το σύστημα των πιστωτικών καταλόγων και μεταδιβάξεται σε Τοπικά Συμβούλια η έγκριση πιστώσεων μέχρι δρχ. 10.000 σε μεμονωμένο παραγωγό με σύμβαση ανοικτού λ) σμού. Περιορισμός του δανεισμού με γραμμάτια («Συνεταιριστής» 1937 σ. 117).

Το έργο της ΑΤΕ κατά το 1937

Συστηματική περιληπτική έκθεση με στοιχεία για το έργο της ΑΤΕ κατά το 1937 βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 134, 147, 169, 185 και 1939 σ. 10. Υπάρ-

χουν στοιχεία για ίδρυση και διάλυση συνεταιρισμών, έγκριση και κωδικοποίηση καταστατικών, έλεγχοι και προπαγάνδα για Συνεταιρισμούς, στατιστική, δάνεια, καταθέσεις εξαγωγές προϊόντων, τεχνική βοήθεια για διάφορα προϊόντα.

Ισολογισμόν ΑΤΕ 1937 βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 140. Αναλυτικά για το έργο της ΑΤΕ κατά το 1936/1937 βλ. στους απολογισμούς ΑΤΕ και στο βιβλίο «Κράτος και Γεωργική Πολιτική» του Μπ. Αλιβιζάτου.

Ένα από τα Υποκαταστήματα της ΑΤΕ

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ (ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥΣ)

Πολλά τα οικονομικά, κοινωνικά, οικιστικά και υγείας προβλήματα της υπαίθρου και κατά το 1937. Ακολουθούν στοιχεία για την κατάσταση και τις ενέργειες (Βλ. και στο Υποκ. ΣΤ/1).

Η υγειονομική κατάσταση της υπαίθρου και οι δυνατότητες των Συνεταιρισμών για βοήθεια

Το πρόβλημα της υγείας στην ύπαιθρο είναι μεγάλο και βασικό. Για το λόγο αυτό στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών κατά το 1937 γίνεται αναλυτική αμλία του ιατρού Μ. Μεταλληνού από την οποία και μεταφέρουμε μερικά στοιχεία (Το πλήρες πολυσέλιδο κείμενο βλ. στην ειδική έκδοση της Συνομοσπονδίας):

«...Η μελέτη του ζητήματος της υγιεινής των κατοίκων της υπαίθρου και της ιατρικής των περιθάλψεως είναι στενώτατα συνδεδεμένη με την έρευνα της οικονομικής αὐτῶν καταστάσεως, της πνευματικής των αναπτύξεως και τῶν συνθηκῶν ἐν γένει τῆς διαβιώσεως αὐτῶν. Δὲν εἶναι δὲ δυνατόν νὰ καταλήξῃ τις εἰς βάσιμα συμπεράσματα περὶ τοῦ ἐνδεδειγμένου τρόπου, ὅπως ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατό ἔξασφαλισθῇ διὰ τοὺς

ἀγροτικούς μας πληθυσμούς πραγματική υγιεινὴ ἐπιτήρησις καὶ ἀποτελεσματική ἰατρικὴ περίθαλψις, ἐὰν δὲν μελετήσῃ τὸ κοινωνικὸν τοῦτο πρόβλημα τῆς υπαίθρου καὶ ἀπὸ τὰς τρεῖς αὐτὰς ἀλληλοεξηρημέναις ἀπόψεις, ἤτοι τὸ ἐπίπεδον τῆς οἰκονομικῆς ἐπαρκειᾶς τῶν ἀγροτῶν μας, τὰς συνθήκας τῆς διαβιώσεως αὐτῶν, καθὼς καὶ τὸν βαθμὸν τῆς πνευματικῆς των ἀναπτύξεως».

Ὡς πρὸς τὴν κακὴν οικονομικὴν κατάστασιν των ἀγροτῶν μας, δίδει ἐνδιαφέροντα στοιχεία (με παραπομπὴ στους εἰδικούς Χασιώτην, Ευελπίδην, Ἀγγελόπουλον, Σίδερην, Ρεδιάδην, Ζολώταν καὶ ἄλλους) καθὼς καὶ γιὰ τὴ φορολογία, τὴν επαγγελματικὴ μὲνωση, τὴν κακὴν διατροφή, τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν κ.λπ. σε σύγκρισιν με στοιχεία ἀπὸ ἄλλες χῶρες.

Στὴ συνέχεια ἀναφέρεται ἀναλυτικὰ καὶ με στοιχεία στὴν πολὺ κακὴ (φοβερὴ) υγειονομικὴ κατάσταση στὴν ἐλληνικὴ ὑπαιθρο καὶ στὴν οὐσιαστικὴ ἀνυπαρξία ἰατρικῆς περίθαλψης στὴν ὑπαιθρο καὶ τὶς δαπάναις ποὺ ἐξαθλιώνουν τοὺς ἀγρότες. Ἀναφέρεται στὸν χρήσιμο θεσμὸ τῆς κοντότας (ετήσιας εἰσφοράς στα γιὰτρό). Ἀναφέρεται στὶς κοινωνικὲς - υγειονομικὲς ἀσφαλίσεις των ἀγροτῶν ποὺ ἰσχύουν σε ἄλλες χῶρες καὶ τὴν ἀνάγκη κάποιαις υγειονομικῆς οργάνωσεως στὴν ὑπαιθρο.

Καὶ προσθέτει γιὰ τὴν δημιουργία υγειονομικῶν Συνεταιρισμῶν:

«Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον φρονοῦμεν ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ ἡ συνεταιρικὴ συνεργασία διὰ τῆς ἰδρύσεως συνεταιρισμῶν με σκοπὸν τὴν προφύλαξιν τῶν υγείων καὶ τὴν θεραπείαν ἐν περιπτώσει ἀσθενείας τῶν συνεταιρισμένων. Κάτι τὶ τὸ παρεμφερὲς με τοὺς ἀναγκαστικούς συνεταιρισμούς τῶν ἐγγείων βελτιώσεων. Καὶ ἐδῶ συντρέ-

χουν σοβαροὶ λόγοι βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν τῆς υγιεινῆς διαβιώσεως τῶν ἀγροτῶν μας καὶ τῆς ἰατρικῆς των περιθάλψεως. Ἐξ ἄλλου κατ' ἀρχὴν πρόκειται περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ πατροπαράδοτου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπαιθρον συστήματος τῆς «κοντότας», καθ' ἣν τὸ σύνολον τῶν οἰκογενειῶν ἐνὸς ἥ δύο ἢ καὶ περισσοτέρων γειτονικῶν χωριῶν ἤρχον-

το εἰς συμφωνίας ἔναντι ἑτησίας εἰσφορᾶς ἑκάστης οἰκογενείας, μὲ ἓνα ἱατρὸν, ὁ ὁποῖος ὑπεχρεοῦτο νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἱατρικὴν του συνδρομὴν ἀνευ ἄλλης τινὸς ἐπιπροσθέτου ἀμοιβῆς.

Ἄλλ' ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο τῆς «κοντότας» ἡ ἱατρικὴ περίθαλψις ἐν περιπτώσει ἀσθενείας περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν ἱατρικὴν ἐπίσκεψιν.

Διὰ τῆς συνεταιρικῆς συνεργασίας εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἐπιδιώκεται ἡ ἐξασφάλις ὄχι μόνον τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑγιεινῆς ἐπιτηρήσεως καὶ τῆς προφυλάξεως καὶ τῆς παροχῆς τῶν φαρμάκων καὶ τῶν θεραπευτικῶν μέσων εἰς τὴν τιμὴν κόστους, ἐπὶ πλεόν δὲ καὶ τῆς νοσοκομειακῆς περιθάλψεως του ἐὰν ἤθελε παραστῆ ἀνάγκη.

Κρίνομεν περιττὸν νὰ ἐξάρωμεν ἐδῶ τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως πρακτικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς συνεταιρικῆς συνεργασίας. Καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ἐξυπηρητήσεως τῆς ὑγιεινῆς τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου ἡ συνεταιρικὴ συνεργασία πιστεύομεν ἀδιστακτικῶς θὰ ἀποθῆ σημαντικώτατον στοιχεῖον βελτιώσεως τῶν βιωτικῶν συνθηκῶν τῶν ἀγροτῶν μας, κοινωνικῆς γαλήνης καὶ ἰσορροπίας.

Τοιοῦτοι συνεταιρισμοὶ ὑγειονομικοὶ λεγόμενοι λειτουργοῦν ἤδη ἀπὸ ἐτῶν εἰς τὰς Ἀγγλικὰς κτήσεις, εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, εἰς τὸ Βέλγιον καὶ εἰς τὴν γειτονικὴν μας Σερβίαν μὲ ἀξιόλογα ἀποτελέσματα. Μάλιστα εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν χώραν ἔχουν ἰδρυθῆ πλησίον τῶν ἱστιούτων ὑγιεινῆς καὶ εἰδικαί σχολαὶ μὲ τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν νὰ διαμορφωθοῦν κατάλληλοι ὑπάλληλοι διὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς τοὺς ὑγειονομικοὺς συνεταιρισμούς.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1932 ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα διὰ τοῦ παρ' αὐτῇ Διευθυντοῦ τῶν Συνεταιρισμῶν κ. Γερακάρη σί-

οθέτησεν ἄρτιον σύστημα γεωργικῶν ὑγειονομικῶν συνεταιρισμῶν καὶ προσήρμωσε τοῦτο πλήρως πρὸς τὴν ἰσχύουσαν συνεταιριστικὴν νομοθεσίαν.

Ἡ προβλεπομένη παρὰ τῆς ἄρμοδιᾶς ὑπηρεσίας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης βαθμιαία ἐπέκτασις τοῦ θεσμοῦ τῶν ὑγειονομικῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν ὑπαίθρον θὰ ἐξασφαλίσῃ, ἐὰν τύχῃ τῆς δεούσης ἐνισχύσεως ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους, τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης καὶ τῶν ἄλλων ἠθικῶν παραγόντων, πλήρη ἱατρικὴν περίθαλψιν, ὑγειονομικὴν προφυλακτικὴν ἐπιτήρησιν καὶ νοσοκομειακὴν περίθαλψιν εἰς τοὺς ἀγρότας. Ἦδη ἀπὸ μιᾶς πενταετίας, ἀφ' ἧς ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα προέβη εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὑποδείγματος καταστατικῶν τῶν γεωργικῶν ὑγειονομικῶν συνεταιρισμῶν, ἐγένετο σχετικὴ κίνησις, ἡ ὁποία προσέκρουσε κατ' ἀρχὰς εἰς ἀντιδράσεις ὀφειλομένας εἰς ἀνομολόγητα ἐλατήρια. Παρὰ τὰ ἐμπόδια ὅμως αὐτὰ καὶ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἀλλαγῶν ἐγένοντο σοβαρὰ ἐνέργεια διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν τοιούτων συνεταιρισμῶν. Πρὸ ἔτους δὲ ἡ Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Βερροίας ἀνέλαθεν ἀξιόλογον παρεμφερῆ προπαρασκευαστικὴν ἐργασίαν.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ τῶν ὑγειονομικῶν συνεταιρισμῶν ἐν τῷ πλαίσιῳ τῆς γενικῆς συνεταιρικῆς ὀργανώσεως καὶ ἡ ἐπέκτασις αὐτῶν καὶ εἰς τὰς πλεόν νοσηρὰς περιφερείας τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου θὰ προσφέρῃ ἐργασίαν εἰς πληθὸν ἱατρῶν, ἰδία τῶν νέων τοιούτων, οἱ ὅποιοι ἀντὶ ἰκανοποιητικῆς ἀντιμισθίας θὰ σπεύσουν νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των. Οὕτω δὲ θὰ ἠραιώνοντο σημαντικῶς οἱ ἱατροὶ οἱ ὅποιοι εἶναι ἤδη συγκεντρωμένοι ἀσφυκτικῶς εἰς τὰ ἀστικά κέντρα.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὑγειονομικῶν συνεταιρισμῶν δὲν πρόκειται νὰ ἀπαιτήσῃ οὐδεμίαν δαπάνην ἀπὸ μέρους τοῦ Δη-

μοσίου Ταμείου. Τὰ ἔξοδα τὰ ὁποῖα θὰ χρειασθοῦν θέλουν καταθάλει οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρόται μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὰς ἐγγεῖους βελτιώσεις. Τὸ κράτος διὰ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν του θὰ ἔχη τὴν ἀνωτέραν ἐποπτεῖαν καὶ θὰ συνδράμη, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, δι' ὅλων του τῶν δυνάμεων μίαν προσπάθειαν πρὸς βελτίωσιν τῶν ὑγιεινῶν συνθηκῶν τῆς ὑπαίθρου, ἢ ὁποῖα, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, θέλει ἀποθῆ ἀσφαλῶς ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Διὰ τοῦ θεσμοῦ τῶν ὑγειονομικῶν συνεταιρισμῶν ἐξαίρεται ἡ προσωπικότης τοῦ ἱατροῦ, ὁ ὁποῖος ἀπερίσπαστος ἀπὸ τὴν καθημερινὴν μέριμνα διὰ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον θὰ κληθῆ εἰς τὸ πρωτόγονον ἐν πολλοῖς ἀλλὰ καὶ παρθερικὸν ἀγροτικὸν περιβάλλον τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς διὰ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἐξυγιάνσιν τῆς ὑπαίθρου καὶ εἰς τὴν καλῶς ἐννοουμένην

διαπαιδαγωγῶσιν τοῦ Ἑλληνος ἀγρότου. Ἡ παρουσία του δὲ ἐν μέσῳ τῶν ἀγροτῶν καὶ ἡ συνεχῆς μετ' αὐτῶν ἐπικοινωνία του θὰ συντελέσῃ διὰ νὰ εὐρύνη τὸν πνευματικὸν αὐτῶν δρίζοντα καὶ θὰ δώσῃ εἰς τὴν σκέψιν των ἄλλας κατευθύνσεις γονίμους εἰς ἔργα οἰκονομικῶν βελτιώσεων καὶ ἐντόνου ἐκπολιτιστικῆς προσπάθειας.

Θέλω νὰ πιστεύω πὼς οἱ Ἕλληνες ἱατροὶ δὲν θὰ ἀποδειχθοῦν κατώτεροι τῆς εὐγενοῦς αὐτῆς ἀποστολῆς.

Οὕτω οἱ ἀγροτικοὶ μας πληθυσμοί, γινόμενοι ἀντικείμενον τῆς ἐπιβαλλομένης στοργῆς καὶ τοῦ ἐνδεδειγμένου ἐνδιαφέροντος, θὰ συνδεθοῦν στενώτερον μὲ τὴν πάτριον γῆν, θὰ τὴν ἀγαπήσουν, θὰ τὴν κάμουν πλέον παραγωγικὴν, θὰ στηρίξουν ἀποτελεσματικὰ, μὲ τὴν ὑγίαν ἀσφαλῆ καὶ τὸ φρόνημα ἀκμαῖον, ὅχι μόνον τὴν εὐημερίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄμυναν τῆς χώρας».

Η Γ.Σ. τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν καὶ τὰ αγροτικά προβλήματα.

Δεδομένου ὅτι δὲν ὑπάρχουν συνδικαλιστικὲς επαγγελματικὲς ὁργανώσεις των παραγωγῶν γιὰ νὰ φροντίζουν γιὰ τὰ γενικά αγροτικά προβλήματα τον τομέα αὐτὸν ἐξυπηρετοῦν οἱ Γεωργικὲς Συνεταιριστικὲς Ὀργανώσεις τοπικά, περιφερειακά οἱ Ἐνώσεις καὶ πανελλήνια ἡ Συνομοσπονδία.

Ἔτσι καὶ ἡ Γ.Σ. τοῦ Ἀπριλίου 1937 ἀσχολεῖται διεξοδικὰ μὲ πολλὰ αγροτικά προβλήματα ὅπως:

- Το θέμα τῆς αγροτικῆς πίστεως καὶ ΑΤΕ (βλ. παραπάνω στο Ὑποκ. Ζ) .
- Το θέμα των γεωργικῶν ασφαλειῶν (βλ. στο ΣΤ/1 καὶ Ζ) .
- Το σιτικόν.
- Το καπνικόν.

(Αναλυτικὰ βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 73 επ.) .

Δ' Παγκρ. Γεωργοσυνεταιριστικὸ Συνέδριον

Συνήλθε στον Ἅγιον Νικόλαο τον Ιούλιο 1937 με πρωτοβουλία Γεωργ. Επιμελητηρίου Λασιθίου.

Τιμές σίτου 1937

Οἱ τιμές συγκεντρώσεως σίτου ἐσοδ. 1937 καθορίστηκαν ἀπὸ τὴν ΚΕΠΕΣ ἀπὸ δρχ. 9,50—8,24 ἀνάλογα με τὶς 8 κατηγορίες του. Κράτηση γιὰ ἀνέγερση σιταποθηκῶν καὶ βελτίωση τῆς σιτοκαλλιέργειας 20 λεπτά κατ' οὐκάν.

Ἐπίσης θα γίνῃ συγκέντρωση σπόρου σίτου μέσω των Ἐνώσεων («Συνεταιριστής» 1937 σ. 133) .

Ζητήματα Ηπείρου

Από υπόμνημα της Ενώσεως Συνεταιρισμών και περιοδικών Διοικητού ΑΤΕ και στελεχών προκύπτει ότι τα κύρια προβλήματα της Ηπείρου είναι:

Εγγείων βελτιώσεων - Κτηνοτροφικά - Καλλιεργητικά και δασών - Χωρικών βιοτεχνιών.

Αναγνωρίζεται η σημασία και πετυχημένη δράση των γαλακτοκομικών συνεταιρισμών. Αποφασίστηκε η διάθεση πιστώσεων (δωρεάν) για κτηνιατρική περίθαλψη, ίδρυση τυροκομείων και τυραποθηκών μέσω Συνεταιρισμών. («Συνεταιριστής» 1937 σ. 133).

Σταφιδικά

Ο ΑΣΟ καθορίζει σειράν μέτρων για τιμές, ποιοτική βελτίωση. Αναλυτικά βλ. «Συνεταιριστής» σ. 134.

Στη σουλτανίνα το Υπ. Εθνικής Οικονομίας έκανε κατανομή των 7.000 τόννων που θα εξαχθούν από την Κρήτη. Από αυτούς η συμμετοχή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων είναι:

Εταιρία Σουλτανοπαραγωγών	τόννοι	800
Ένωσιν Συνεταιρισμών Σουλτανίνας Χανίων	»	300
Συνεταιρισμοί σουλτανίνας Σητείας	»	200

Σ ύ ν ο λ ο	»	1.300
-------------	---	-------

Αλωνιστικά δικαιώματα

Με ενέργειες της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών το Υπουργείο Αγορανομίας όρισε ανώτατο ποσό αλωνιστικού δικαιώματος από 9—11% κατά περιφέρειες («Συνεταιριστής» 1937 σ. 135).

Η προώθηση της αγροτικής πολιτικής της 4ης Αυγούστου.

Γεωπονικό Συνέδριο Θεσσαλονίκης και Λάρισας

Με κινητοποίηση και παρουσία όλων των περιφερειακών υπηρεσιών Μακεδονίας - Θράκης (Κράτος, ΑΤΕ Ιδρυμάτων κ.λπ.) και με παρουσία Υπουργού Γεωργίας και Γενικών Διοικητών Μακεδονίας και Θράκης έγινε στη Θεσσαλονίκη τον Σεπτέμβριο Γεωπονικό Συνέδριο με εξέταση του έργου του επαρχιακού και κοινοτικού γεωπόνου και των μέτρων για εντατική καλλιέργεια των φυτών μεγάλης καλλιέργειας. («Συνεταιριστής» 1937 σ. 150).

Παρόμοιο Συνέδριο έγινε στη Λάρισα στις 5 Δεκεμβρίου με παρουσία και ομιλία Πρωθυπουργού και Υπουργών για γεωργική πολιτική. Κύριος κατευθύνων ο Μπ. Αλιβιζάτος («Συνεταιριστής» 1937 σ. 185).

Καπνικό Συνέδριο

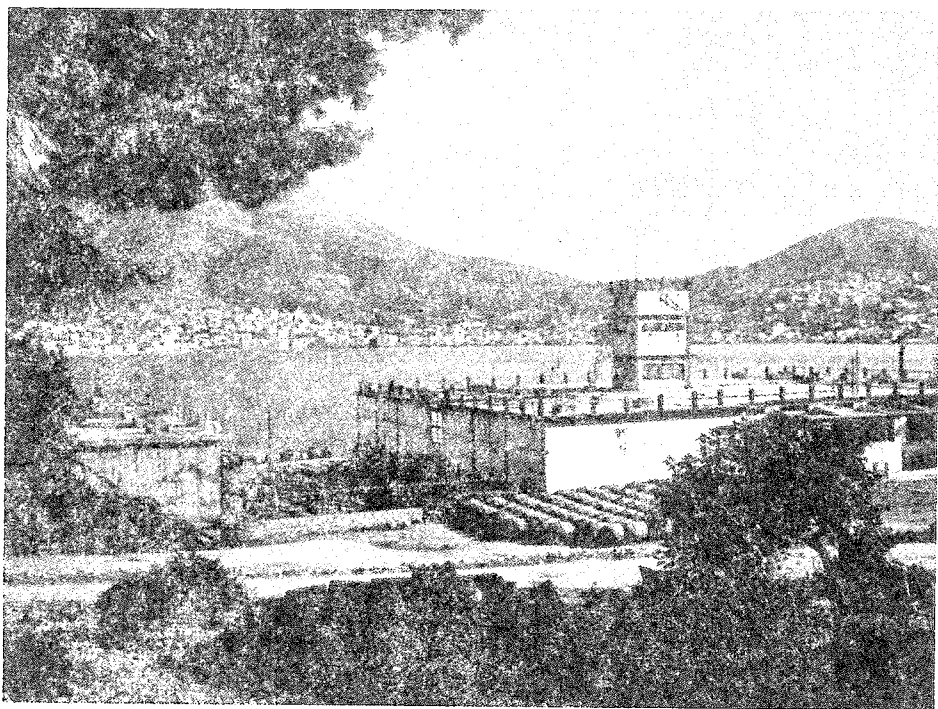
Στις 26 Σεπτεμβρίου έγινε στην Καβάλα Καπνικό Συνέδριο με παρουσία Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, Υφυπουργών Εργασίας και Οικονομικών, Γεν. Διοικητού Θράκης, εκπροσώπων Οργανισμών και υπηρεσιακών παραγόντων.

Κυριώτερο πόρισμα: ο περιορισμός της καπνοκαλλιέργειας με απαγόρευση της καπνοκαλλιέργειας σε επιχείρηση και περιορισμό στην οικογενειακή αγροτική εκμετάλλευση. Επίσης απαγόρευση της σε χωριά όπου καλλιεργούνται κάτω από 50 στρεμ. και σε οικογένειες που καλλιεργούν έκταση μικρότερη από στρέμμα. Επιτά-

χυνση της καπνικής έρευνας. Διάδοση βαθυτέρων αρόσεων. («Συνεταιριστής» 1937 σ. 150).

Ρύθμιση της οινοπαραγωγής Σάμου

Α.Ν. 850/1937. Ρύθμιση της εμπορίας οίνων Σάμου εσοδ. 1936 και παλαιότερων για αποφυγή συναγωνισμού. Εγκλιία διαπραγμάτευση κατά οδηγίες Επιτροπής. Προστασία ποιότητας και σήματος. Περιορισμός νέων φυτειών.

Πρότυπο οινοποιείο της Ενώνσεως Οινοποιητικών Συνεταιρισμών Σάμου (βλ. και τομ. Β' σ. 555)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ' ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Για τη νομοθεσία τους βλ. στο Υποκ. Β'.

Με τον Α.Ν. 396 ορίστηκε ότι οι αρτοποιητικοί Συνεταιρισμοί και οι συνεταιρισμοί καταναλώσεως υπάγονται στο Υπουργείο Αγορανομίας.

Ο Α.Ν. 405 ορίζει ότι ο Υφυπουργός Αγορανομίας μπορεί να οργανώσει σε προμηθευτικούς και καταναλωτικούς συνεταιρισμούς τους αρτοποιούς της Ελλάδος, κατά πόλεις ή περιφέρειες, είτε προαιρετικά είτε υποχρεωτικά, για προμήθεια στα μέλη μηχανημάτων, καύσιμης ύλης, πρώτων υλών κ.λπ. Επίσης σε παραγωγικούς συνεταιρισμούς για ίδρυση μεγάλων εργοστασίων αρτοποιίας. Οι λεπτομέρειες θα καθοριστούν με Δ)μα.

Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί

Σε πολύ καλό κείμενο σχετικά με την ανάπτυξη των αλιευτικών συνεταιρισμών από παλαιότερα μέχρι το 1950 (υπογραφόμενο με Χ και οφειλόμενο μάλλον στον Δ. Στρογγύλη) αναφέρονται χρόνο με χρόνο όλοι οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί που ιδρύθηκαν και μερικά για τη δράση τους. Για το 1937 αναγράφεται ότι ιδρύθηκαν αλιευτικοί Συνεταιρισμοί: 1) στην Κέρκυρα (που δεν λειτούργησε), 2) στη λίμνη Οστρόβου Άγιος Παντελεήμονας (που δέν έκανε σοβαρές εργασίες), 3) στο Αχλάδι Μαλιακού Κόλπου (που έδρασε περισσότερο επαγγελματικά) και 4) ο σπογγαλιευτικός πιστωτικός Ερμιονίδος, ο πρώτος σπογγαλιεύων στην Ελλάδα (λειτούργουσε και το 1949 βλ. «Συνεταιριστής» 1949 σ. 10).

Πιστώσεις των προμηθευτικών συνεταιρισμών

Το Υφυπουργείο Εργασίας συγκρότησε στις 31.12.1937 ελεγκτική Επιτροπή για διενέργεια διοικητικού διαχειριστικού ελέγχου στους προμηθευτικούς συνεταιρισμούς δημοσίων υπαλλήλων Αθηνών - Περαιώς (βλ. στο 1938)

Χαρακτηριστικό για το πνεύμα της εποχής του 1937 και τις κυβερνητικές διαθέσεις είναι η πληροφορία ότι:

«Είς τὸ συνελθὸν τὴν 28 Νοεμβρίου 1937 ἐν Πειραιεὶ ἄνδρ Πανελλαδικὸν Πανεργατικὸν Συνέδριον ὠμίλησεν ἐπὶ τοῦ θέματος «συνεταιρισμοὶ καταναλώσεως» (καταπολέμησις τῆς αἰσχροκερδεΐας) ὁ κ. Καζᾶκος. Μετὰ τὴν εἰσήγησιν τούτου, ὁ Ὑφυπουργὸς τῆς Ἔργασίας κ. Δημητράτος (παριστάμενος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐργατικῆς κέντρου Θεσσαλονίκης) ἔλαθε τὸν λόγον καὶ λέγει ὅτι δύο ζητήματα εἶναι συνυφασμένα μετὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἐργάτου: οἰκοδομικὰ καὶ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοί, τὰ ὅποια καὶ ἀπασχολοῦν τὸ συνέδριον. Πρέπει ὅμως νὰ καταβληθῇ πᾶσα προσοχὴ εἰς τὴν ὀργάνωσιν των διὰ νὰ μὴ προκύβουν ἀποτελέσματα ἀντιθετὰ τῶν ἐπιδιωκομένων καὶ διὰ νὰ μὴ θιγοῦν ἄλλαι τάξεις με-

τὰς ὁποίας τὸ καθολικὸν συμφέρον τῆς ἐργατοῦπαλληλικῆς τάξεως ἐπιβάλλει νὰ ἔχη ἐναρμονισμένας τὰς σχέσεις τῆς.

Ἄναφέρει παράδειγμα καθ' ὃ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐλειτούργουν τρεῖς προμηθευτικοὶ Συνεταιρισμοὶ χωρὶς νὰ καρπωθῇ κανεὶς τῶν μετόχων τὸ παραμικρὸν ὄφελος καὶ λέγει ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Ἔργασίας ὅπερ διέθετε καὶ διαθέτει σημαντικὰ χρηματικὰ ποσὰ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐργατικῶν ἐκείνων ὀργανισμῶν τῶν ὁποίων τὰ μέλη ἔχουν ἀνάγκην ἀμέσου βοηθείας, μελετᾷ τὸ ζήτημα καὶ θὰ προβῇ εἰς τὴν ρύθμισιν του μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης περισκέψεως.

Ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος ὠμίλησαν καὶ τινες ἄλλοι σύεδροι». (Συνεταιριστής» 1937 σ. 185).

Για τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς βλ. και σε άλλα (προηγούμενα) σημεία της ύλης του 1937.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών συνεχίζει τις προσπάθειες για την επίλυση των βασικών προβλημάτων των συνεταιριστικών υπαλλήλων (βλ. στα Υποκεφ. Ι των προηγ. ετών).

Η εισήγηση του Δ' ντού της Συνομοσπονδίας στη Γ.Σ. του 1937 για τα ζητήματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων είναι η ακόλουθη:

«...ή Συνομοσπονδία, εν συνεχεία προγενεστέρων απηύθυνε τὸ ὑπ' ἀριθ. 1032 π.ἔ. ἔγγραφόν της πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν, τὴν ὁποίαν παρεκάλει ὅπως ἀποφασίσῃ περὶ τῆς παρασχεθισομένης ὑπ' αὐτῆς εἰς τὸ ὑπὸ ἴδρυσιν ἐπικουρικὸν Ταμεῖον Προνοίας Συνεταιριστικῶν Ὑπαλλήλων οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως. Κατὰ τὰς πληροφορίες τῆς Συνομοσπονδίας πράγματι ἡ Τράπεζα ἔλαθε κατ' ἀρχὴν τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπιχορηγηθῆται τὸ Ταμεῖον ὑπ' αὐτῆς διὰ ἰκανοῦ ποσοῦ. Ἐπίσημον ὅμως ἀνακοίνωσιν περὶ τῆς ἀποφάσεώς της ταύτης δὲν εἶχε μέχρι τοῦδε ἡ Συνομοσπονδία ἐκ μέρους τῆς Τραπεζῆς.

Ἐν συνεχείᾳ ἡ Συνομοσπονδία ἀπέστειλε πρὸς τὰς Ἑνώσεις συνεταιρισμῶν καὶ τὸν Σύνδεσμον Συνεταιριστικῶν Ὑπαλλήλων τὴν ὑπ' ἀριθ. 2155)35 τῆς 6 Νοεμβρίου π.ἔ. ἐγκύκλιόν της, παρέχουσα δι' αὐτῆς ὁδηγίαν περὶ τῶν ἀναγκαίων διατυπώσεων διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ταμεῖου τούτου. Εἰς τὴν ἐγκύκλιόν της ταύτην δὲν ἀναφέρεται ἡ ληφθεῖσα ἀπόφασις τῆς Α.Τ.Ε., ἐφ' ὅσον, ὡς ἐλέχθη, δὲν ἀνεκοινώθη αὕτη ἐπισήμως εἰς τὴν Συνομοσπονδίαν. Τοῦ ζητήματος ἐγένετο καὶ πάλιν ὑπόμνησις εἰς τὰς Ἑνώσεις διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 445)4 ἔ.ἔ. ἐγκυκλίου τῆς Συνομοσπονδίας.

Ἦδη ἀναμένεται ἡ συγκέντρωσις ἰκανοῦ ἀριθμοῦ ἀποφάσεων περὶ συμμετοχῆς συνεταιρικῶν ὀργανώσεων διὰ νὰ ὑποβληθῆ τὸ καταστατικὸν τοῦ Ταμεῖου πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑφυπουργ.

Μετά τὴν συγκέντρωσιν ἰκανοῦ ἀριθμοῦ ἀποφάσεων Ἑνώσεων γιὰ συμμετοχὴν τοὺς στο Ταμεῖο, τὸ καταστατικὸν τοῦ υποβλήθη ἀπὸ τὴν Συνομοσπονδία γιὰ ἐγκρι-

γειὸν Ἐργασίας. Μέχρι σήμερον ἔχουν λάθει καὶ γνωστοποιήσει εἰς τὴν Συνομοσπονδίαν ἀποφάσεις συμμετοχῆς αἱ Ἑνώσεις Ἀξιουπόλεως Βερροίας καὶ Κιλκίς...

(Ἐν τῷ μεταξύ ἐγνώρισαν εἰς τὴν Συνομοσπονδίαν τὴν συμμετοχὴν των εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦτο καὶ αἱ Ἑνώσεις Πατρῶν, Ἰωαννίνων, Διδυμοτεῖχου, Ἀγρινίου, Λαρίσης, Λαμίας, Καβάλλας, Κατερίνης, Ροδόπης, Ἐορδαίας, Ἀρηνφυγαλίας, Χαλκιδικῆς, Γιαννιτσῶν καὶ Καστοριάς. Δι' ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως της προσεχώρησεν καὶ ἡ Συνομοσπονδία εἰς τὸ ὑπὸ ἴδρυσιν Ταμεῖον).

Ὡς πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως μέτρον τῆς κατοχυρώσεως τῆς θέσεως τῶν συνεταιριστικῶν υπαλλήλων δὲν ἐλήφθη εἰσέτι ἀπόφασις. Ἐλπίζεται ὅμως ὅτι εἰς τὴν μελετωμένην τροποποίησιν τῆς περὶ συνεταιρισμῶν νομοθεσίας θὰ ληφθῆ μέριμνα νὰ προστεθῆ διάταξις, δι' ἧς νὰ καθίσταται ὑποχρεωτικὴ, ὡς ἐζητήθη, ἡ κατάρτισις κανονισμοῦ διέποντος τὰς σχέσεις συνεταιρισμῶν καὶ υπαλλήλων αὐτῶν.

Διὰ τὴν τοποθέτησιν συνεταιριστικῶν υπαλλήλων ἡ Συνομοσπονδία, σύμφωνα μὲ τὴν ἀπόφασιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, εὐρίσκειται πάντοτε εἰς τὴν διάθεσιν τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῶν ἄνευ ἐργασίας συνεταιριστικῶν υπαλλήλων, οἱ ὁποῖοι ἠθελον ζητήσῃ τὴν μεσολάβησίν της δι' ἐξεύρεσιν υπαλλήλων ἢ ἐξεύρεσιν ἐργασίας».

ση στο Υφυπουργείο Εργασίας. Δυστυχώς το Υπουργείο επιμένει ότι χρειάζεται Αγ. Νόμος και δεν αρκεί υπουργική απόφαση. Σχέδιον Α.Ν. υποβλήθηκε από τη Συνομοσπονδία και επίκειται η έκδοση του («Συνεταιριστής» 1937 σ. 182).

— Για την έκταση της υποχρέωσης των Συνεταιρικών Οργανώσεων να προσλαμβάνουν παλαιούς πολεμιστάς βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 127.

— Κίνηση συνεταιριστικού προσωπικού σε Ενώσεις. Διορίσθηκαν Δ)νοτές: Στην Ομοσπονδία Θεσσαλονίκης ο Γ. Παπαευγενίου, Ένωση Βόλου ο Ι. Σινάρης (τέως Βερροίας), Χαλκιδικής ο Αντ. Νικούλης, Εάνθης ο Αγ. Περσείδης (μετά την αποχώρησιν του Β. Πλαντζή που διορίστηκε στην ΑΤΕ), Κιάτου ο Δ. Μακρόπουλος (άλλοτε Καβάλας) («Συνεταιριστής» 1937 σ. 131).

Συλλογικές συμβάσεις εργασίας και Συνεταιρισμοί

Για την ισχύ των συλλογικών συμβάσεων και στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις βλ. θετικά κείμενο στο «Συνεταιριστής» 1937 σ. 183.

Διάφορα

— Μητρώο συνεταιριστικών υπαλλήλων καταρτίζεται από την ΑΤΕ («Συνεταιριστής» 1937 σ. 117).

— Η εκπαίδευση στελεχών. Καταργείται από 30.6.1937 (με Δ/γμα) η Σχολή Συνεταιριστών Ν. 4142 μαζί με την κατάργηση της Ανωτ. Γεωπονικής Αθηνών.

Το καθεστώς ισχυροποιείται με την ΕΟΝ. Στη φωτογραφία: το Επιτελείο Νομαρχιακής Οργάνωσης.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Στις προηγούμενες σελίδες του 1937 συγκατήσαμε πολλά ονόματα ανθρώπων που πρόσφεραν υπηρεσίες στη συνεταιριστική κίνηση (βλ. ονόματα στα ευρετήρια).

— Γεράσ. Κασελίδης (1885—1937).

Απεβίωσε ο επόπτης Συνεταιρισμών από το 1920 Γερ. Κασελίδης (από δημοδιδάσκαλος). Κατά τον «Συνεταιριστής» 1937 σ. 126 «μειλήχιος και εργατικός, υπηρέτησε μετά πίστωσης την συνεταιριστικήν ιδέαν...».

— Βασ. Ζάκκας.

Απεβίωσε τον Δεκέμβριο 1937 ο Δ) ντής του Αυτόνομου Σταφιδικού Οργανισμού (ΑΣΟ) Βασ. Ζάκκας (βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 9).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ

ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πολλά στοιχεία (επισκοπήσεις) δόθηκαν στα προηγούμενα έτη ώστε —για οικονομία χώρου— δεν επεκτεινόμεθα εδώ. Ανακεφαλαιωτικά στοιχεία για δραστηριότητα κατά τα προηγούμενα έτη δίδονται και σε διάφορα άλλα Υποκεφάλαια μας του 1937 (βλ. στις προηγούμενες σελίδες 1937).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

(Για ενημέρωση, συγκρίσεις, παραδειγματισμό σε ενέργεια)

Για την ενημέρωση των Ελλήνων συνεταιριστών ώστε να ενσχυθούν στη συνεταιριστική ιδεολογία τους και στις προσπάθειές τους, αλλά και για να προβάλλεται στους αρμοδίους κυβερνητικούς κ.λπ., η παγκόσμια ύπαρξη και σημασία του θεσμού των συνεταιρισμών, δημοσιεύονται τακτικά στα συνεταιριστικά (και άλλα) έντυπα πληροφορίες για την προσδευμένη συνεταιριστική κίνηση χωρών σε διάφορους τομείς. Στη συνέχεια γίνεται μνεία για τα κυριότερα δημοσιεύματα του έτους που όχι μόνο έχουν σήμερα ιστορική αξία, αλλά και σε μερικές περιπτώσεις πιθανόν να είναι και πηγή εμπνεύσεων για τους σημερινούς συνεταιριστές.

— Πως ένα Πανεπιστήμιο της Σκωτίας ιδρύει συνεταιρισμούς (V. TOTOMIANZ) («Συνεταιριστής» 1937 σ. 7).

— Η συνεταιριστική κίνηση στην Πολωνία (του Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Σπουδών Βαρσοβίας) («Συνεταιριστής» 1937 σελ. 15, 44, 83).

— Μικτές Ενώσεις Γεωργικών και Καταναλωτικών Συνεταιρισμών στη Γαλλία. Νομοθετική ρύθμιση. («Συνεταιριστής» 1937 σ. 22).

— Πωλήσεις καπνών από Γ. Συνεταιρισμούς στην διεθνή αγορά (INFORMATIONS COOPERATIVES) («Συνεταιριστής» 1937 σ. 121).

— Οι Συνεταιρισμοί και το εμπόριον των καρπών (Διεθνής Επιτροπή Διασυνεταιριστικών Σχέσεων). Βλ. «Συνεταιριστής» 1937 σ. 140, 156, 1938 σ. 22.

— Η πίστις και αι Συνεταιριστικά Τράπεζαι (V. TOTOMIANZ) «Συνεταιριστής» 1937 σ. 153.

— Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί της Γερμανίας κατά το 1936 «Συνεταιριστής» 1937 σ. 160.

— Απολογισμός του Δ.Σ. της Γενικής Ενώσεως Αγροτικών Συνεταιρισμών της Σερβίας για το 1935 («Συνεταιριστής» 1937 σ. 54).

— Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί στην Αγγλία κατά το 1937 («Συνεταιριστής» 1939 σ. 59).

Οι Συνεταιρισμοί ανά τεν τόσμον

Το έτος 1937 υπολογίστηκε ο αριθμός των Συνεταιρισμών ανά τον κόσμο σε 810.000 με 143 εκατομ. μέλη, με ανάλυση:

α) Κατά κατηγορίες:
Συνεταιρισμοί

Αστικοί Καταναλωτ.
Κατοικίας
Επαγγελματιών (ουχι αγροτών)
Γεωργικοί
Διάφοροι

Αριθμ. Συνετ.	Μέλη τους
50.274	59.514.157
21.474	8.408.354
56.942	10.879.632
672.194	63.935.295
9.633	523.515

Σ ύ ο λ α

810.512

143.260.953

β) Κατά τόπους:	Συνεταιρισμοί	Μέλη τους
Τόποι		
Αφρική	3.598	331.911
Αμερική	51.251	14.674.426
Ασία (άνευ ΕΣΣΔ)	167.554	14.860.476
ΕΣΣΔ	286.595	60.389.271
Ευρώπη (άνευ ΕΣΣΔ)	300.323	52.470.589
Ωκεανία	1.191	534.280
Σύνολα	810.512	143.260.953

(Άλλα αναλυτικά στοιχεία για τη διεθνή συνεταιριστική κίνηση και κατά χώρες βλ. «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1946 τ. 5 σ. 10 και τ. 6 σελ. 14, όπου ανάλυση μελέτης του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας τμήμα Καναδά για την κίνηση μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο).

Γιουγκοσλαβοβουλγαρικό Συνεταιριστικό Ινστιτούτο

Ακόμα πρέπει να σημειωθεί ότι ενώ στην Ελλάδα ιδρύθηκε με τόση καθυστέρηση (1935) η κεντρική ιδεολογική συνεταιριστική της οργάνωση (Συναμοσπονδία) και αντιμετωπίζει από τις αρχές του 1937 την επιθετική τάση του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου, στις γειτονικές μας χώρες Βουλγαρία και Γιουγκοσλαβία, που είναι αναπτυγμένες συνεταιριστικά πραγματοποιείται ένα αξιόλογο βήμα συνεταιριστικής συνεργασίας με την ίδρυση Γιουγκοσλαβοβουλγαρικού Συνεταιριστικού Ινστιτούτου. Σύμφωνα με τα όσα δημοσιεύτηκαν το 1938 στο περ. «ο Συνεταιριστής» 1938 σ. 69 (το κείμενο ήταν μια αντίδραση στα όσα συνέβαιναν τότε στην Ελλάδα) τον Απρίλιο του 1937 πραγματοποιήθηκε στη Σόφια η ίδρυση του Γιουγκοσλαβοβουλγαρικού Ινστιτούτου. Το καταστατικό του βλ. στο «Συνεταιριστής» 1938 σ. 69.

ARRIVARETEA SPATION KONTAMINAT KATERING
 KATA TA TESSACA MATA STH THE SPYIETET TOY
 AND IS MARY 1955 MARY: IS MARY 1955

13980
 MILIOA
 KOLLOS

34545
 231012101
 Dr King's Son

CIPIA 3000	YIIB 6005	MIKPA 3188	ASORER 65082	CIPIA 19226	DR Dr King's Dr King's Dr King's Dr King's 16228	TRIMA 11333	1955
14157	14157	14157	14157	14157	14157	14157	14157

109 810
 109 810
 109 810
 109 810
 109 810
 109 810
 109 810
 109 810

14157
 14157
 14157
 14157
 14157
 14157
 14157
 14157

109 810
 109 810
 109 810
 109 810
 109 810
 109 810
 109 810
 109 810

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1938

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Η ΓΕΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ 1938

- Στην εξουσία το καθεστώς της 4ης Αυγούστου 1936.
- Έτος ιδιαίτερα σημαντικό σε ό,τι αφορά την εκδήλωση επιμετάσεων του καθεστώτος στη γεωργική συνεταιριστική κίνηση με τον ν. 1154 και άλλους. Βλ. νόμους στο Υποκεφ. Β και στο ΣΤ) 1.
- Τη φυσιογνωμία της εποχής βλ. και από το Ευρετήριο βιβλιογραφίας του Ανωτάτου Οικονομικού Συμβουλίου (βλ. Υποκεφ. Ε).
- 28 Φεβρουαρίου 1938. Ελληνοτουρκικό σύμφωνο «περί κοινών προσπαθειών προς αποσόδησιν απροκλήτων επιθέσεων».
- Οργανώνεται το ΙΚΑ. (Τον Μάιο 1938 αγγελία για μίσθωση οικήματος Γεν. Δ) υσεως, για οικήματα κλινικών σε Αθήνα - Πειραιά).
- Για την υγειονομική περίθαλψη στην ύπαιθρο (όπου η κατάσταση φοβερή) και τη σημασία των υγειονομικών συνεταιρισμών βλ. στο Υποκεφ. Η.
- Χαρακτηριστικό της τότε αθηναϊκής ζωής: 26-5-1938, λειτουργούν 7 θέατρα, 10 κεντρικοί κινηματογράφοι και 30 συνοικιακοί, 5 στον Πειραιά-Κοκκινιά.
- Τιμή χρυσής λίρας. Ιανουάριος δρχ. 899,3. Δεκέμβριος δρχ. 961.

Δ ι ε θ ν ι κ ά.

- Αναταραχή προς παγκόσμιο πόλεμον. Ο Χίτλερ επιβάλλει ως πρωθυπουργόν Αυστρίας τον αρχηγό του Εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος. Τηλεσίγραφο για Ένωσιν Γερμανίας—Αυστρίας. Εισβολή γερμανικών στρατευμάτων. Παραίτηση Σούσνικ. Ένωσις. Είσοδος Χίτλερ στη Βιέννη. Οι Μεγάλες Δυνάμεις αδρανούν.
- Ζήτημα Τσεχοσλοβακίας. Σουδήτες. Αντίδραση Γαλλίας, Αγγλίας, Ρωσίας.
- Εμφύλιος πόλεμος στην Ισπανία με χιλιάδες νεκρούς (κυβερνητικά - εθνικιστικά στρατεύματα).
- 15 Σεπτεμβρίου 1938. Συνάντηση Τσάμπερλαιν Αγγλίας με Χίτλερ Γερμανίας.
- 28 Σεπτεμβρίου 1938. Διάσκεψη Χίτλερ (Γερμανίας), Μουσολίνι (Ιταλίας), Τσάμπερλαιν (Αγγλίας), Νταλαντιέ (Γαλλίας) στο Μόναχο, δέχεται την κατάληψη σουδητικών περιφερειών υπό Γερμανίας.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Ι. Νομοθεσία σχετική με τη συνεταιριστική δραστηριότητα.

Δημοσιεύτηκαν τα παρακάτω κείμενα:

- Α.Ν. 1075) 1938 «Περί μέτρων ασφαλείας του Κοινωνικού Καθεστώτος και προστασίας των πολιτών» ΦΕΚ 45) 1938. Βλ. άρθρ. 29 ν. 602.
- Β.Δ. «Περί πωλήσεως φαρμάκων» ΦΕΚ 93) 1938. Αφορά την πώληση φαρμάκων με έκπτωση στον Υγειονομικό Συνεταιρισμό Ροδολείδους κ.λπ.
- Α.Ν. 1154) 1938 «Περί Κεντρικής Οργανώσεως των Γεωργικών Συνεταιρισμών της Ελλάδος» ΦΕΚ 118) 1938. Αφορά Συνομοσπονδία Υπαλλ. Εποπτεία, Εκπαίδευση κλπ. Βλ. και «Συνεταιριστής» 1938 σ. 50. Βλ. ανάλυση στα οικεία Υποκεφάλαια 1938.
- Α.Ν. 1179) 1938 «Περί των Νομαρχών» ΦΕΚ 154) 1938. Αφορά και Εποπτεία.
- Δ)μα ΦΕΚ 30.3.1938 περί διορισμού μελών Ανωτάτου Συμβουλίου Γεωργικών Συνεταιρισμών (βλ. και «Συνεταιριστής» 1938 σ. 89).
- Α.Ν. 1192) 1938 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του άρθρου 7 του υπ' αριθ. 859) 1937 Α.Ν.» ΦΕΚ 166) 1938. Αφορά Οίνοπ. Σάμου.
- Α.Ν. 1209) 1938 «Περί καταργήσεως φορολογιών τινων και περί τροποποιήσεως φορολογικών τινων νόμων» ΦΕΚ 176) 1938.
- Α.Ν. 1223) 1938 «Περί αποκαταστάσεως κτηνοτρόφων» ΦΕΚ 184) 1938.
- Β.Δ. 30.5) 1.6.1938 «Περί αρμοδιοτήτων των οργάνων Διοικήσεως της Εθνικής Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών της Ελλάδος (ΕΣΣΕ)» ΦΕΚ 210/ 1938. Βλ. και «Συνεταιριστής» 1938 σ. 84.
- Β.Δ. 4) 8.6.1938 «Περί τροποποιήσεως διατάξεων περί Ποινικού Μητρώου» ΦΕΚ 219) 1938. Αφορά και Υπαλληλικά, Ποινικά.
- Β.Δ. 15.7) 28.7.1938 «Περί κωδικοποιήσεως της περί αποκαταστάσεως αστών προσφύγων κειμένης Νομοθεσίας» ΦΕΚ 274) 1938. Αφορά και Οικοδομικούς.
- Β.Δ. 8.8) 7.9.1938 «Περί του υπό του Οργανισμού Αμπελουργών Αττικοβοιωτίας επιβαλλομένου ειδικού παρακρατήματος επί του γλεύκους και σταφυλών» ΦΕΚ 311) 38.
- Δ. 14) 23.9.1938 «Περί τροποποιήσεως του άρθρου 2 του από 17 Ιανουαρίου 1934 Διατάγματος «περί εκτελέσεως του άρθρου 16 του νόμου 5845) 1933 περί οργανώσεως Αναγκαστικών Συνεταιρισμών Αττικοβοιωτίας και Οργανισμού Προστασίας Αττικοβοιωτίας» ΦΕΚ 345) 1938.
- Α.Ν. 1366) 1938.
- Α.Ν. 1381) 1938 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Νόμου 6403 «περί καταργήσεως, τροποποιήσεως κλπ. του Νόμου 5077» ΦΕΚ 360) 1938. Αφορά και Οικοδομικούς.
- Α.Ν. 1390) 1938 «Περί Ενώσεως Μαστιχοπαραγωγών Χίου και θέσεως διατάξεων τινων περί Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 364) 1938.
- Β.Δ. 10) 11.10.1938 «Περί εγκρίσεως του Οργανισμού της Γεωργικής Συνεταιριστικής Σχολής» ΦΕΚ 367) 1938.

- Α.Ν. 1453) 1938 «Περί παροχής διευκολύνσεων εις τους δημοσίους υπαλλήλους και τους συναξιούχους εν γένει» ΦΕΚ 416) 1938. Αφορά και Καταναλωτικούς.
- Α.Ν. 1460) 1938 «Περί αυξήσεως της παραγωγής δασικών κωσοξύλων υλών και περί τροποποιήσεως διατάξεών τινων των περί δασών νόμων» ΦΕΚ 423/1938. Αφορά και Δασικούς.
- Α.Ν. 1480) 1938 «Περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως των νόμων 602 του 1914, 6448 και του Α.Ν. 1154» ΦΕΚ 437) 1938. Αφορά και Συνετ. Οικοπ. Ατυχοδοκωτίας, Αποκαταστάσεως.
- Α.Ν. 1481) 1938 «Περί «δρύσεως Οίκων του Αγρότου και συμπληρώσεως και τροποποιήσεως του Α. Νόμου 1154 ως ούτος μεταγενεστέρως ετροποποιήθη και συνεπληρώθη» ΦΕΚ 440) 1938. Αφορά και Συνεταιρισμούς.
- Δ. 17) 27.12.1938 «Περί απαλλοτριώσεως εκτάσεως υπέρ του Αναγκαστικού Συνεταιρισμού Εγγείων Βελτιώσεων Λεχαιού - Κορινθίας» ΦΕΚ 486) 1938.
- Α.Ν. 1384) 1938 «Περί Οικοδ. Συνεταιρισμών Αστών Προσφύγων». Αφορά Οικοδομικούς, Καταναλωτικούς.
- Α.Ν. 1539) 1938.
- Α.Ν. 1552) 1938.
- Α.Ν. 1366) 1938.

Βλ. λεπτομέρειες στο βιβλίο Οικονομοπούλου — Κλήμη «Νόμοι και Διατάγματα περί Συνεταιρισμών».

2. Εποπτεία Συνεταιρισμών.

Μετά την ίδρυση της ΕΣΣΕ και τις αρμοδιότητες που της παραχωρήθηκαν, υπήρξε διαφοροποίηση στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Γεωργίας και της Εποπτείας της ΑΤΕ. Η έγκριση των καταστατικών μεταφέρθηκε με το Ν. 1154 από το Υπουργείο Γεωργίας στην ΕΣΣΕ (βλ. αιτ. έκθεση).

Νέοι 40 Επόπτες αποφασίστηκε να προσληφθούν στην ΑΤΕ, αφού αποφοιτήσουν από τη νέα Γεωργική Συνεταιριστική Σχολή Ν. 1154.

Από τους παλαιούς Επόπτες αξιόλογος αριθμός αποσπάστηκε στην ΕΣΣΕ με βάση το άρθρο 2 παρ. 3 του ν. 1154 και τοποθετήθηκαν ως Επίτροποι της ΕΣΣΕ κατά περιφέρειες. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 123 ονομαστικά). (*)

Πάντως διευκρινίστηκε (Εγκ. ΑΤΕ 210/1938) ότι τα δικαιώματα για διάφορες κυρώσεις που παραχωρήθηκαν στην ΕΣΣΕ από το νόμο 1154 είναι διάφορα και άσχετα προς τις αρμοδιότητες της Εποπτικής Υπηρεσίας της ΑΤΕ («Συνεταιριστής» 1938 σ. 124).

Η Δευθύνη Συνεταιρισμών της ΑΤΕ διευρύνθηκε με απόφαση του ΔΣ, στα παρακάτω Τμήματα:

- 1) Τμήμα Συνεταιριστικών Μελετών και Στατιστικής.
- 2) Τμήμα Οργανώσεως και Προπαγάνδας Συνεταιρισμών.

(*) Πρέπει να τονιστεί ότι επειδή οι παλαιοί αυτοί Επόπτες είχαν γαλουχηθεί μέσα σε σωστές κατευθύνσεις, κράτησαν (οι περισσότεροι) πολύ καλή στάση κατά την άσκηση των εποπτικών τους καθηκόντων και συνεπώς πολλά από τα «διατασσόμενα» από την Αθήνα είχαν λιγότερο καταπιεστική εφαρμογή. Βλ. σχετικά και κείμενο Νικ. Μετζιδάκι Η Εποπτεία των Συνεταιρισμών, στα «Θέματα Συνεταιρισμών», 1979 σελ. 3988.

- 3) Τμήμα Εποπτείας Ενώσεων Συνεταιρισμών.
- 4) Τμήμα Εποπτείας Συνεταιρισμών.

Στη θέση του Δ) ντή Μ. Γερακάρη Διευθυντής της ορίσθηκε ο Β. Μπασιλάρης από τους Τμηματάρχες ΑΤΕ (Δ/ντής του Υπ) τος Πατρών, όχι του Εποπτικού κλάδου). (Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 108).

3. Αντίδραση - Ενισχύσεις.

—Το όλο κλίμα και η όλη στάση Υπ. Γεωργίας—ΑΤΕ εξελίσσεται επεμβατική, χωρίς όμως να λείφουν και μερικά μέτρα προοδευτικά που είχαν συζητηθεί και προταθεί προηγουμένα αλλά καθυστερούσε η επίλυσή τους (π.χ. τα ζητήματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων για τα οποία αγωνιζόταν η Πανελλήνια Συνομοσπονδία από το 1935). Η θέση όμως των Συνεταιριστικών Οργανώσεων του «συντεχνιακού τύπου» τονώθηκε έναντι λαιπών Οργανώσεων και τοπικά αφού — έστω και χωρίς την πραγματική θέλησή τους — γνώσαν τροχός του δικτατορικού καθεστώτος σε εκδηλώσεις, συνέδρια, ανάμιξη στη νέα κρατική πολιτική κ.λπ.

—Με απόφαση της ΕΣΣΕ από 6-7-1938 καθιερώθηκε μετάλλιο συνεταιριστικής αξίας απονεμόμενο σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που «αποδειγμένα» συμβάλλουν στην προαγωγή της Συνεταιριστικής Ιδέας και την πρόοδο των συνεταιριστικών οργανώσεων (όπως βέβαια τα ενγούσε το τότε καθεστώς και συνεπώς ανάλογη θα ήταν και η απονομή, όπως άλλωστε γίνεται συνήθως σε τέτοιες καταστάσεις).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ - ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΣ

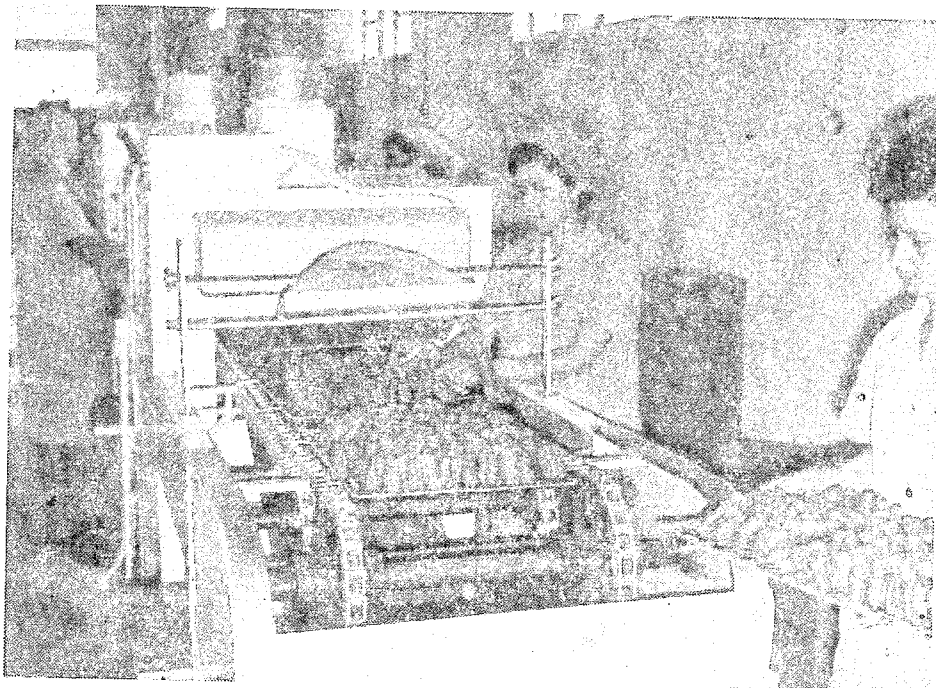
Λόγω της διαταραχής αρμοδιοτήτων που δημιουργήθηκε με την ίδρυση της ΕΣΣΕ (μεταξύ Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ και ΕΣΣΕ) και την μεταφορά της αρμοδιότητας εγκρίσεως καταστατικών στην ΕΣΣΕ, δεν υπάρχουν συστηματικά επίσημα στοιχεία για τις ιδρύσεις, διαλύσεις κλπ. των Συνεταιρικών Οργανώσεων. Επίσης δεν συνεχίστηκε μετά το 1936 η συνεταιριστική στατιστική της ΑΤΕ.

Σχετικά στοιχεία αναφέρονται μόνο στον Απολογισμό ΑΤΕ 1938. Ιδρύθηκαν 362 γεωργ. συνεταιρισμοί (πιστωτικοί 185, παραγωγικοί 51, προμηθευτικοί 1, πωλήσεως 30, εξαγοράς γαιών 36, δασικοί 46, υγειονομικοί 3, αναγκαστικοί 7, διάφοροι 3).

Συγχωνεύθηκαν 42 συνεταιρισμοί σε 16.

Εκδόθηκαν δικαστικές αποφάσεις για διάλυση 161 Συνεταιρισμών και αυτοδιαλύθηκαν άλλοι 10 Συνεταιρισμοί. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 91).

Διευρύνεται ο κύκλος των αναγκαστικών συνεταιρισμών. (Βλ. στη Νομοθεσία Υποκεφ. Β).

Εργοστάσιο για σακχαρόπηκτα κίτρα της Ενώσεως Κιτροπαραγωγών Ηρακλείου.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

(Πανελλήνια και τοπικές δραστηριότητες)

Οι εργασίες των τοπικών γεωργικών συνεταιρισμών κινούνται μέσα στην μέχρι τώρα κατάσταση και με κάποια τόνωση αφού δεν έγινε ουσιαστική παρεμβατική επέμβαση στο έργο τους με νομοθεσία και άλλα μέτρα, πέραν της κρατικής επιρροής στην εκλογή των προσώπων διοικήσεώς τους και σε εκδηλώσεις τους υπέρ του καθεστώτος.

—Δασικοί Συνεταιρισμοί. Το Υπουργείο Γεωργίας και η Ι. Σύνοδος της Εκκλησίας ενεργούν για την εφαρμογή του Α.Ν. 826 για ενίσχυση των Συνεταιρισμών Υλοτόμων (απόληψη δασικών προϊόντων άνευ δημοπρασίας) («Συνεταιριστής» 1938 σ. 139).

—Υγειονομικοί Συνεταιρισμοί. Βλ. στο Υποκεφ. Η κείμενα Γ. Τραυάνη για φοβερή κατάσταση στην ύπαιθρο και σημασία Υγειονομικών Συνεταιρισμών.

—Με Δ)μα ΦΕΚ 93) 9.3.1938 επιτρέπεται η πώληση φαρμάκων με έκπτωση και στον Υγειονομικό Συνεταιρισμό Ροδολείδους «Ευαγγελισμός» που είχε αναπτύξει αξιοπρόσεκτη για την εποχή και τις ανάγκες δραστηριότητα.

—Για τους Σχολικούς - Μαθητικούς Συνεταιρισμούς βλ. στο Υποκεφ. Ε.

—Οργανώνονται με ΑΝ οι Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί και η Ένωση των μασιχοπαραγωγών Χίου (Α.Ν. 1390/38).

—Διευρύνεται η νομοθεσία για αναγκαστικούς αμπελουργικούς συνεταιρισμούς Αττικοβοιωτίας.

Συνεταιρισμός Αγελαδοτρόφων Αττικής.

Στο τέλος του 1938 ιδρύθηκε στην Αθήνα Συνεταιρισμός Αγελαδοτρόφων Αττικής όπου μετέχουν περίπου 100 βουστασιάρχες με 2.000 περίπου αγελάδες και ημερήσια παραγωγή 15.000 σκ. γάλα. Σκοπός του η από κοινού προμήθεια ειδών νομής, η από κοινού πώληση του γάλακτος αυτούσιου ή βιομηχανοποιημένου, η κτηνιατρική περίθαλψη των ζώων, η ασφάλιση των ζώων με ίδρυση ταμείου κτηνασφαλίσεως ΝΔ 2.7.1926, η βελτίωση της ράτσας κλπ. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 44).

Μεταξοσποροπαραγωγικός Συνεταιρισμός στην Έδεσσα.

Συνεταιρισμός ιδρύθηκε για την παραγωγή καλού και ευθηνού μεταξόσπορου. Οι εγγραφέντες παράγουν περί τις 40.000 κουτιά δηλαδή περίπου το 50% της σποροπαραγωγής της χώρας («Συνεταιριστής» 1939 σ. 44).

Ο Συνεταιρισμός Αράχωβας.

Για τον αξιόλογο Συνεταιρισμό Αράχωβας που ιδρύθηκε το 1920, τον δημιουργικό ιδεολόγο πρόεδρο του Νικ. Καπάκα, βλ. πολύ παραστατικό και διδακτικό κείμενο του Δημ. Σπυραγγύλη στο «Συνεταιριστής» 1946 σ. 27 επ. από το οποίο μεταφέρουμε εδώ μερικά ως δείγμα για την πρώτη κερατοστολική εποχή πολλών εκατοντάδων προέδρων, συνταίρων, εποπτικών:

«...Μόλις μπορούμε στά γραφεία του με κρεμασμένη στον τοίχο μιά μεγάλη Συνεταιρισμού, όπου πάντα μπαίνουν εικόνα. Είναι του Προέδρου του Συνεταιρισμού Νίκου Καπάκα. Δημιουργούνται και βγαίνουν πολλοί συνταίροι, θά ιδού»

πώς στα 1939 που έγιναν τὰ ἐγκαίνια τοῦ συνεταιρικοῦ ἐλαιουργείου, πήγανε γιὰ νὰ πανηγυρίσουν ὅλοι οἱ Ἀραχωθίτες καὶ ὅλες οἱ Ἀραχωθίτισσες μὲ γιορτινὲς στολές, κρατώντας γιὰ λάθρα καὶ σημαίες ἐπιγραφές ποὺ ἔλεγαν: «Ἴδου τὸ φῶς —ξυπνήσαμε»—«τώρα θὰ βγάζουμε περισσότερο καὶ καθαρότερο λάδι» καὶ ἄλλες πολλές καὶ τὴν ὥρα ποὺ ὁ πατὰς τοῦ χωριοῦ ἔψαλλε τὴ δοξολογία, μιὰ ομάδα ἀπὸ συνεταιρικούς κρέμασε τὴν εἰκόνα τοῦ Προέδρου.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνεταιρισμοῦ, ὁ Μπαρμπα - Νίκος, ὅπως τὸν ξέρουν καὶ τὸν προσονομάζουν ὅλοι μὲ περισσὴ ἀγάπη καὶ σεβασμό, εἶναι μιὰ ἀρκετὰ χαρακτηριστικὴ φυσιογνωμία προοδευτικοῦ Ἑλληνα καὶ ἀκούραστου ἀγρότη, ἀπὸ τοὺς λίγους ἀπλοϊκοὺς, μὰ πολὺ φανατικούς καὶ ἀφοσιωμένους συνεταιριστὲς στὸν τόπο μας. Στὸ πρόσωπό του βρίσκει κανένας τὸν ἀντιπροσωπευτικὸ τύπο τῆς Ρουμελιώτικης εὐθύτητας καὶ εὐλικρίνειας.

Ἡ ἀγροτικὴ ἱστορία τῆς Ἀράχωθας καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Συνεταιρισμοῦ εἶναι πολὺ δεμένες μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τοῦ Προέδρου ποὺ ἀναφέραμε. Αὐτὸ ἄλλωστε συμβολίζει χαρακτηριστικὰ καὶ ἡ ἀπόφαση ποὺ πήραν σὲ γενικὴ συνέλευση οἱ συνεταιρικοὶ, ὅλοι σχεδὸν οἱ Ἀραχωθίτες, 800 οἰκογένειες περίπου, νὰ τιμῆσουν ζωντανὸ τὸν εὐεργέτη τους μὲ τὴν ἀνάρτηση τῆς εἰκόνας του.

Ἄνησυχος καὶ ἀεικίνητος, μὲ τὴ διανοητικὴ φρεσκάδα τοῦ βουνίσσιου, μὲ 75 χρόνια ζωῆς στὴν πλάτη, ἀπ' τὰ ὁποῖα ἔνα τέταρτο αἰῶνα ἔχει ἀφιέρωσει ἰδιαιτέρως στὸ Συνεταιρισμό, χαρούμενος καὶ γελαστός, ξεπροβάλλει πάντοτε αὐθόρμητα σὲ κάθε ἐνδιαφερόμενο ἐπισκέπτη ποὺ θὰ περάσει ἀπὸ τὴν Ἀράχωθα, πρόθυμος νὰ τοῦ δώσει κάθε χρήσιμη πληροφορία καὶ νὰ τοῦ χρωματίσει ὅλες τὶς ἀνάγκες ποὺ ἔχουν οἱ συνεταιρικοὶ του.

«Ὅταν πλησιάζη ἡ ἐποχὴ ποὺ πρόκει-

ται ν' ἀρχίσῃ ἡ ἔκθλιψη τῶν ἐλιῶν τῶν συνεταιρῶν, θὰ τὸν ἰδῆτε στὸ ἐλαιουργεῖο τοῦ Συνεταιρισμοῦ νὰ μὴν ἡσυχάζη μέρα νύχτα, νὰ παρακολουθῇ προσωπικὰ ὅλη τὴν προκαταρκτικὴ ἐργασία, νὰ ἐνοχλῇ ἀδιάκοπα τοὺς μηχανικούς καὶ τοὺς τεχνίτες γιὰ νὰ καθαρίσουν καλὰ τὰ μηχανήματα, γιὰ νὰ μὴν παρουσιασθῇ καμιά βλάβη καὶ καθυστέρηση. Κι ὅταν ἀρχίσῃ ἡ δουλειὰ καὶ κουβαλοῦν οἱ συνεταιρικοὶ τὶς ἐλιές τους, νὰ ἐνδιαφέρεται, νὰ ρωτᾷ ἂν μένουν εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν ἀπόδοση καὶ τὴν καλὴ ποιότητα τοῦ λαδιοῦ καὶ νὰ τοὺς ἐξηγῇ πόση μεγάλη ὠφέλεια εἶδαμε μὲ τὸ συνεταιρικὸ ἐλαιουργεῖο, ἂν καὶ τώρα τὸ ἔχουν καταλάβει αὐτὸ ὅλοι. Κάποια ἐποχὴ μῆνες ὀλόκληρους εἶχε ἐγκαταλείψει τὸ σπίτι του καὶ τὶς δουλειές του καὶ κοιμόταν καὶ τὴ νύχτα στὸ ἐργοστάσιο. Τὶς ἴδιες ἀνησυχίες ἔχει πάντα γιὰ τὰ ἀλέσματα στὸ συνεταιρικὸ ἀλευρόμυλο, γιὰ νὰ προμηθευθῇ ἔγκαιρα τὸ θειάφι γιὰ τὰ ἀμπέλια, τὸ ἀλάτι γιὰ τὶς ἐλιές, τὰ πίτουρα καὶ τὶς ἄλλες κτηνοτροφές γιὰ τὰ ζῶα καὶ τὴν κτηνοτροφία, τὰ ἄχυρα γιὰ τὸ χειμῶνα, τὰ γεωργικὰ φάρμακα. Ἀκόμη γιὰ νὰ βοηθῇ ὁ Συνεταιρισμὸς τοὺς φτωχότερους συνεταιρικούς μὲ λάδι, ὅταν δὲν ἔχουν, γιὰ νὰ μὴ χρεώνωνται καὶ νὰ μὴν ἀναγκάζονται νὰ πουλοῦν τὶς ἐλιές τους βιαστικά σὲ ἐξευτελιστικὲς τιμές.

Τελευταῖα (μετακατοχικὰ) τὸν βασάνιζε ἡ σκέψη πῶς ν' ἀρχίσῃ γρηγορότερα ἡ ἐγκατάσταση τῆς πριονοκορδέλας τοῦ Συνεταιρισμοῦ, ποὺ θὰ ἐπεξεργασθῇ τὴν ξυλεία γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς πυροπαθεῖς συνεταιρικούς νὰ χτίσουν τὰ σπίτια τους, ποὺ κᾶηκαν ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Καὶ τὸ κατόρθωσε πολὺ γρήγορα μὲ μιὰ ἐφεύρεση ἑνὸς νέου τύπου πριονοκορδέλας, ποὺ ἀνῆκει σ' ἕνα δικό τους πρακτικὸ μηχανικὸ συνεταιρικό. Οἱ τεχνικοὶ ποὺ τὴν εἶδαν λένε πῶς εἶναι πολὺ τελειοποιημένο καὶ ἀποδοτικὸ μηχανήμα.

Τώρα θέλει νὰ προμηθευθῇ ὁ Συνεταιρισμὸς ἀλωνιστικὸ συγκρότημα, λα-

νάρα για τὰ μαλλιά καὶ συνεταιρικό στριπτήριο γιὰ τὰ νήματα πού χρειάζονται οἱ Ἀραχωθίτισσες γιὰ τὴν οικιακὴ ταπητουργία, πού σ' αὐτὴν ἀσχολοῦνται ἀπὸ πολλὰ χρόνια καὶ φικιάχνουν τὰ ξακουστὰ ἀραχωθίτικα καρπίτια ἢ κιλίμια, ὅπως τὰ λένε ἐκεῖ. Ἀκόμη θέλει νὰ ὀργανώσῃ συνεταιρικό τυροκομεῖο γιὰ τὸ φημισμένο τυρὶ τοῦ Παρνασσοῦ.

Ἡ εὐτυχία καὶ ἡ χαρὰ του εἶναι νὰ βλέπει τοὺς συμπατριῶτες του νὰ ζοῦνε καλύτερα.

Ἀξίζει, μαζί μὲ τ' ἄλλα, νὰ γράφονται λίγα λόγια γιὰ τοὺς ἀνθρώπους σάν τὸν Καπάκα, πού θυσιάζουν τὶς ἄλλες ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς τους, γιὰ νὰ προσφέρουν τόσο πολύτιμη ὑπηρεσία στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Τὸν φέρνομε γιὰ παράδειγμα, γιὰ νὰ δείξωμε πὼς ὅταν βρεθῆ ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος σάν τὸν Πρόεδρο Καπάκα καὶ ἕνα χωριὸ μονιασμένο σάν τὴν Ἀράχωθα, μποροῦν οἱ ἀγρότες μας νὰ κάμουν θαύματα χρησιμοποιοῦντας τὸ συνεταιρισμὸ τους, γιὰ νὰ καλυτερέψουν τὴν κοινωνικὴ καὶ τὴν οἰκονομικὴ τους θέση. Στὸ συνεταιρισμὸ αὐτὸ διδάσκεται κανένας πὼς ὄλες οἱ ἰδέες καὶ ὄλοι οἱ καλοὶ θεσμοὶ γιὰ νὰ ἀποδώσουν πρέπει νὰ βροῦν τὰ κατάλληλα πρόσωπα πού θὰ τοὺς ἐφαρμόσουν μὲ ὄρεξη, μὲ ἦθος, μὲ χαρακτήρα, μὲ πίστη.

Παντοῦ ἀκούει κανεὶς νὰ μιλοῦν γιὰ τὸν καλὸ Συνεταιρισμὸ τῆς Ἀράχωθας, «γιὰ τὸ Μπαρμπα-Νίκο» καὶ «τὸ Σῶμα», γιατί ἔτσι τὸν ὀνομάζει ὁ ἀκούραστος Πρόεδρος.

Ἰδρύθηκε στὰ 1920.

Ὁ Πρόεδρος, μαζί μὲ 21 ἄλλους πρωτοπόρους καὶ προοδευτικούς Ἀραχωθίτες, εἶναι οἱ πρῶτοι ἰδρυτές του.

Οἱ λίγοι πού ζοῦνε ἀπ' αὐτοὺς διηγοῦνται πολλὰ ἐνδιαφέροντα πράγματα σχετικὰ μὲ τὴν ἰδρυση τοῦ Συνεταιρισμοῦ καὶ τοὺς ἀγῶνες τους, καθὼς ἀκόμη καὶ γιὰ τὴ μεγάλη ἀντίδραση πού

βρῆκανε στὰ πρῶτα βήματά τους ἀπὸ τοὺς κεφαλαίουχους τῆς Ἀράχωθας, πού ρύθμιζαν πρὶν ὅπως ἤθελαν τὶς ἀγορὲς καὶ τὶς τιμὲς τῶν ἐλιῶν, τοῦ λαδιοῦ, τοῦ κρασιοῦ καὶ τῶν τυροκομικῶν προϊόντων καὶ ἀκόμη ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτῆτες τῶν ἰδιωτικῶν ἐλαιοτριβείων.

Ἀναφέρουν μάλιστα πὼς ὁ ἐπόπτης πού ἔστειλε τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας, γιὰ νὰ βοηθήσῃ στὴν ἰδρυση τοῦ Συνεταιρισμοῦ, πέρασε ἀπὸ μιὰ περιπέτεια ἀρκετὰ δυσάρεστη. Καθὼς δηλαδὴ ἀνέβαινε μὲ τὸ μουλάρι του στὸ μονοπάτι πού ὀδηγοῦσε στὴν Ἀράχωθα —δὲν εἶχε γίνει ὁ δημόσιος δρόμος— πρὶν ἀπὸ τὴ θέση Ζεμενὸς ἔπεσε στὰ χέρια ληστών, πού τότε κυριαρχοῦσαν στὸν Παρνασσό. Μὲ κόπο μπόρεσε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ καταλάβουν ὅτι ἦταν ἕνας φτωχὸς ἄνθρωπος πού πῆγαινε νὰ βοηθήσῃ ἄλλους φτωχοὺς καὶ πὼς φυσικά δὲν εἶχαν τίποτα νὰ κερδίσουν ἀπὸ κανέναν. Ἔτσι τὸν ἀφῆσαν ἐλεύθερο.

Ἡ πρώτη ἐπιτυχία πού πραγμάτωσε ὁ Συνεταιρισμὸς, ἕνα συγκροτήθηκε σὲ σῶμα, ἦταν νὰ ὑπογράψῃ συμβόλαιο μὲ τοὺς παραγωγοὺς τῆς Ἀράχωθας καὶ νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν ἀγροφυλακὴ μὲ δικούς του ἀγροφύλακες. Εἶναι ὁ πρῶτος συνεταιρισμὸς στὴν Ἑλλάδα πού ἀνάλαβε καὶ ἐφάρμοσε τόσο ἀποτελεσματικὰ τὸ θεσμὸ τῆς ἀγροφυλακῆς, πού εἶχε τόσο ζωτικὴ σημασία γιὰ τὴν Ἀράχωθα. Ἀργότερα τὸν μιμήθηκαν καὶ ἄλλοι γειτονικοὶ καὶ καλοὶ συνεταιρισμοί, ὅπως τοῦ Δαδιοῦ (σημ. Ἀμφίκλειας) τοῦ Κρικουκιοῦ (σημ. Ἐρυθρῶν) καὶ ἄλλοι.

Μετὰ τὶς ἐπιτυχίες πού εἶχε τὰ πρῶτα χρόνια ὁ Συνεταιρισμὸς πέρασε καὶ περιόδο παρακμῆς καὶ μαρασμοῦ, γιατί ἔπεσε σὲ κακὰ χέρια. Γρήγορα ὅμως μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀκούραστο Πρόεδρό του καὶ τοὺς ἄλλους προοδευτικούς νοικοκυραίους τῆς Ἀράχωθας, πού ἀπαρτίζουν τὰ συμβούλιά του, μῆκε σὲ σταθερὴ πρόοδο πού αὐξάνει ἀδιάκοπα καὶ πού δὲ θὰ σταματήσῃ μελλοντικὰ, γιατί δὲν

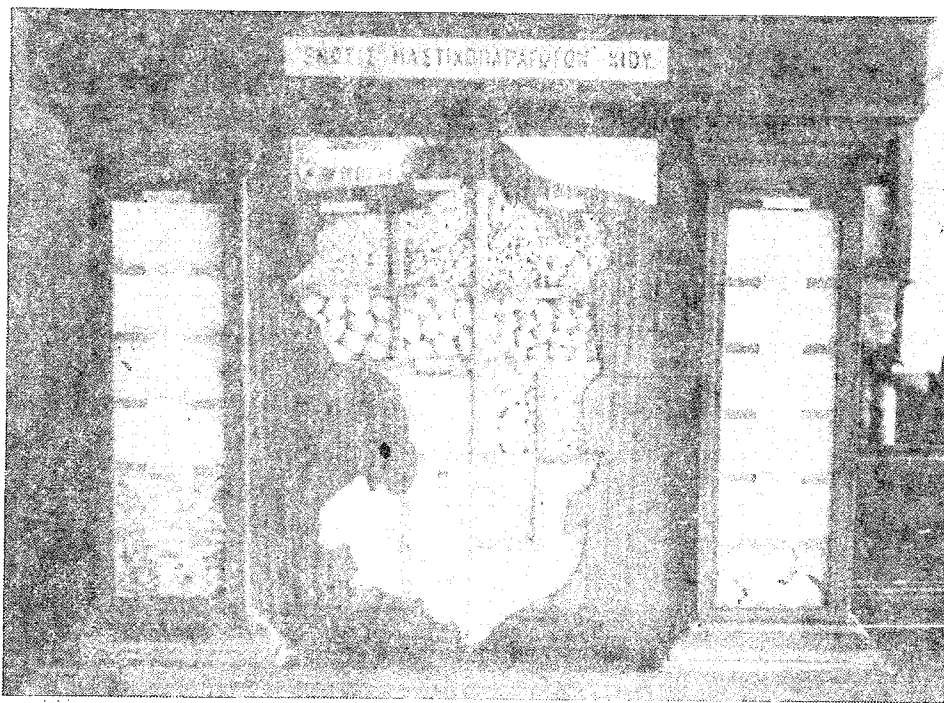
υπάρχει πιά κανένας παραγωγός και κτηνοτρόφος στην Άράχωβα που νά μὴ πιστεύη καὶ νά μὴν ἀνήκη στή συνεταιρική οἰκογένεια.

Μεγάλο σταθμὸ στήν ἱστορία καὶ στή δράση τοῦ Συνεταιρισμοῦ ἀποτελεῖ ἡ ἴδρυση τοῦ συνεταιρικοῦ ἐλαιουργείου...»

(δίνονται πολὺ παραστατικά στοιχεῖα. γιὰ τὴν ἴδρυση καὶ τὶς ὠφέλειες, τὸν Πρόεδρο, τὰ μέλη. Καὶ τέτοια παραδείγματα εἶναι δυνατὸ νά ἀναφερθοῦν πολλὰ σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Π.χ. παρόμοιος ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐλαιουργικοῦ Συνεταιρισμοῦ Ἀγιάσου Λέσβου Καπάτος).

Υγειονομικοὶ Συνεταιρισμοὶ

Πληροφορίες γιὰ τὴ δραστηριότητά τους καὶ εισηγήσεις γιὰ επέκταση βλ. στο Ὑποκ. Η.

1938: Ἰδρύεται με ἀναγκαστικό νόμο ἡ Ἐνωση Μαστιχοπαραγωγῶν Χίου (βλ. στα Β' καὶ ΣΤ').

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

1. Βιβλιογραφία συνεταιριστική.

Το ενδιαφέρον της βιβλιογραφίας κατά το έτος 1938 στρέφεται στα θέματα γεωργική πολιτική, ρύθμιση των αγροτικών χρεών, νομοθεσία ΑΤΕ, αλιεία, βόμβακα, ορεινούς πληθυσμούς, ιστορία, γεωργική εκπαίδευση.

— Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γ. Συνεταιρισμών: «Πίνακες των κατά την 31. 12-1937 μελών της Συνομοσπονδίας μετά στατιστικών στοιχείων περί τούτων δια τα έτη 1934, 1935, 1936 κλπ.» Έκδοση 3 της Συνομοσπονδίας. (Πρόκειται περί εργασίας Αριστ. Κλήμη που είχε δημοσιευθεί προηγουμένα στο «Συνεταιριστής»).

— Μπ. Αλιβιζάτου «Κράτος και Γεωργική πολιτική» Αθήνα σ. 659. Έκδοση του Υπουργείου Γεωργίας από το Εθνικό Τυπογραφείο (χωρίς έτος εκδόσεως). Περιέχει βασικά τα πεπραγμένα του Υπουργείου Γεωργίας και των Γ. Οργανισμών που εποπτεύονται από αυτό από 4) 8) 36—3) 8) 1937 αλλά επεξεύρεται και στο παρελθόν δια να αποδείξει τις ελλείψεις που υπήρχαν και εκείνα τα πολλά και θαυμάσια που έγιναν μέσα στον πρώτο χρόνο της δικτατορίας. Πρόκειται περί συρραφής πολυσέλιδων κειμένων των διαφόρων υπηρεσιών με πολλούς πίνακες, φωτογραφίες κ.λπ. Μερικά στοιχεία του έχουν ιστορική πληροφορική αξία. Διαιρείται σε 14 Κεφάλαια. Χαρακτηριστικό: «Άφιερωτά εύλαδικά στον Άρχηγόν τής Κυβερνήσεως και Πρώτον Άγρότην τής Ελλάδος Κύριον Ίωάννην Μεταξά».

— Μπ. Αλιβιζάτου «Οι Συνεταιρισμοί και το αγροτικόν μέλλον της Ελλάδος» Αθ. 1938 σ. 20. Λόγος που εκφωνήθηκε κατά το Συνέδριο των Γ. Συνεταιρισμών της 2 Αυγ. 1938 που έγινε στους στύλους του Ολυμπίου Διός, με προεδρία του Γ. Μεταξά και συμμετοχή 20.000 αντιπροσώπων Συνεταιρισμών οι οποίοι «διά βοής» ενέκριναν το νέο συνεταιριστικό πρόγραμμα. (βλ. στο ΣΤ/1).

— Αριστ. Ν. Κλήμη «Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί» Μυτιλήνη 1938 σ. 79.

Μέσα στους παραπάνω «συνεταιριστικούς» πανηγυρισμούς και τον βομβαρδισμό από εκδόσεις του Μπ. Αλιβιζάτου για το καθεστώς εκδίδεται σε αντιδιαστολή στη Μυτιλήνη το παραπάνω βιβλίο ως «βιβλίο εκκλησιαστικό» και με ένδειξη στο εξώφυλλο ότι «Εκδίδεται επ' ευκαιρία του Α' Συνεταιριστικού Συνεδρίου». Κάτω από την κάλυψη αυτή απέναντι στη Λογοκρισία και το Καθεστώς δίδονται στον συνεταιρισμένο κόσμο, με ζωντανό γράψιμο, πίστη και ενθουσιασμό, ορθόδοξες συνεταιριστικές γνώσεις και γραμμές χωρίς οποιοδήποτε έπαιγο (ούτε αναφορά) στο νέο επίσημο συνεταιριστικό κατεστημένο της 4ης Αυγούστου.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο «Συνεταιριστής» του ορθόδοξου πνευματικού ηγέτη Θ. Τζωρτζάκη μέσα στις τότε συνθήκες λογοκρισίας κλπ. εκφράζεται με ενθουσιασμό για τον συγγραφέα και το περιεχόμενο του βιβλίου (βλ. όλες τις σχετικές κριτικές στη σελ. 16 επ. του βιβλίου «Το 55χρονο επιστημονικό συγγραφικό έργο του Αριστ. Ν. Κλήμη» Αθήνα 1989), σε επιστολή του δε της 27.10.1938 γράφει: «...σε συγχαίρω για την αδιάκοπη εργασία σου και για τις αγνές και ανώτερες ανησυχίες σου... Έχεις μέσα σου τόσον ενθουσιασμό και... την ικανότητα να διακρίνεις κάτω από την καθημερινή ρουτίνα τους άξιους κόπου ανώτερους σκοπούς...».

— Μπ. Αλιβιζάτου «Η ρύθμιση των αγροτικών χρεών» Αθήνα 1938 σελ. 47.

—Αλ. Ζάκα «Νομοθεσία 1) ΑΤΕ, 2) Συνεταιρισμών, 3) Γεωργ. Ενεχυρογράφων, 4) Δανείων επί καπνών, μετά νομολογίας...» Μυτιλήνη 1938 σελ. 192.

—Β. Τοτομιάντζ «Η θεωρία του Συνεργατισμού» Αθήνα 1938 σ. 127. Μετάφραση και παρατηρήσεις υπό Γρ. Τηλεκίδου και Στ. Κριτικά.

—ΑΤΕ «Απολογισμός 1937» Αθήναι 1938.

Π ε ρ ι ο δ ι κ ά : Ανάμεσα στα γεωργικά και συνεταιριστικά περιοδικά που κυκλοφορούν το 1938 είναι και τα επόμενα όπου υπάρχει και συνεταιριστική ύλη.

—«Αγροτικόν Μέλλον» Επίσημο όργανο της ΕΣΣΕ με πολυάριθμο επιτελείο δημοσιογράφων και (σχεδόν υποχρεωτική) συνεργασία των ανωτέρων στελεχών Υπουργ. Γεωργίας, ΑΤΕ, ΕΣΣΕ κλπ. Πέραν της αρθρογραφίας είναι και η επίσημη Εφημερίδα της Κυβερνήσεως για τους Συνεταιρισμούς (δημοσιεύονται σ' αυτό οι Κανονισμοί της ΕΣΣΕ, οι Ισολογισμοί των Ενώσεων κ.λπ.). Η αποδελτίωση των κειμένων του θα είναι χαρακτηριστική εικόνα της εποχής και των ανθρώπων της.

—«Συνεταιρισμένη Θράκη» της Ενώσεως Εσάνθης.

—«Αγροτική Οικονομία» του Χρυσού Ευελπίδη.

—«Αμπελοουργική και Οινολογική Επιθεώρησης».

—«Δελτίον Καπνού» όργανο του Συνδέσμου Γραφείων Προστασίας Καπνού.

—«Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης» (με κείμενα σχετικά με Α' και Β' Γεωπονικά Συνέδρια Θεσσαλονίκης και Λαρίσης).

—«Σταφιδικόν Δελτίον» του ΑΣΟ.

—«Αγροτικός Κόσμος» του Εμμ. Ανάση, Εκκλησιαστικό.

—«Εφημερίς του Καπνού».

—«Αγροτική Αυγή».

Κείμενα συνεταιριστικά σε διάφορα περιοδικά.

Αρχετὰ αξιόλογα περιοδικά έχουν κατά το 1938 συνεταιριστικά κείμενα όπως:

—«Οι εν Ελλάδι γεωργικοί συνεταιρισμοί», «Οικονομικός Ταχυδρόμος» 31-1-38 και επ.

—«Η εξέλιξις των συνεταιρισμών εν Ελλάδι», «Πλούτος» 23-1-38.

—Μπ. Αλιβιζάτου «Η νέα οργάνωσις των γεωργικών συνεταιρισμών», «Οικονομική Πατρις» 4-4-38.

—Κ. Λεοντίδη, «Η αλληλεγγύη εις τους γεωργικούς συνεταιρισμούς», «Γεωργικά Χρονικά» Απρίλ. 1938.

—Ν. Γκάβα, «Παρατηρήσεις επί της μέχρι σήμερα λειτουργίας των γεωργικών συνεταιρισμών», «Εργασία» 25-9-38.

—Ν. Στασινοπούλου «Ο Ελαιουργικός Συνεταιρισμός Στυλίδος», «Αγροτικόν Μέλλον» 10-2-38.

—Σ. Αγαπητίδη «Ο συνεταιρισμός στη σύγχρονη αντίληψη», «Αγροτικόν Μέλλον» 17-12-38.

—Μπ. Αλιβιζάτου «Η συγχώνευσις των συνεταιρικών οργανώσεων και η ανασυγκρότησις των συνεταιρικών δυνάμεων», «Αγροτικόν Μέλλον» 17-12-1938.

Κείμενα Αριστ. Κλήμη κατά το 1938 σε εφημερίδες - περιοδικά.

—«Οι Μαθητικοί Συνεταιρισμοί εις την χώραν μας» Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 1 του 1938 και φ. 2 του 1938.

—«Αι εργασίαι των Συνεταιρισμών» Περ. «Αγροτικός Κόσμος της Ελλάδος» Αθηνών φ. 35 του 1938.

—«Αι εργασίαι από κοινού πωλήσεως και κοινής καταργασίας» Περ. «Αγροτικός Κόσμος της Ελλάδος» Αθηνών, φ. 36 του 1938.

—«Τα κέρδη και αι ζημίαι» Περ. «Αγροτικός Κόσμος της Ελλάδος» Αθηνών φ. 37 του 1938.

—«Αι προμηθευτικάι εργασίαι» Περ. «Αγροτικός Κόσμος της Ελλάδος» Αθηνών, φ. 38 του 1938.

—«Τα εμπόδια στο έργο των Συνεταιρισμών» Περ. «Αγροτικός Κόσμος της Ελλάδος» Αθηνών, φ. 39 του 1938.

—«Ανασκόπησις των στατιστικών στοιχείων 49 Ενώσεων Συνεταιρισμών» Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 4 του 1938 και φ. 5 του 1938.

—«Σχολικοί και Μαθητικοί Συνεταιρισμοί» Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 11 του 1938.

—«Η σημασία των μαθητικών συνεταιρισμών» Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 12 του 1938.

2. Εκπαίδευση - Ενημέρωση συνεταιριστική.

Με την κατάργηση της Ανωτ. Γεωπονικής Σχολής Αθηνών το έτος 1937 καταργήθηκε και η προσαρτημένη σ' αυτήν Σχολή Συνεταιριστών Ν. 4142.

Με το άρθρο 6 Ν. 1154) 1938 (ΦΕΚ 118/28.3.1938) περί ΕΣΣΕ συνιστάται Γεωργική Συνεταιριστική Σχολή υπό την εποπτεία του Ανωτάτου Συμβουλίου Γεωργικών Συνεταιρισμών. Σκοπός της α) η μόρφωση υπαλληλικών στελεχών δια τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς, β) η μόρφωση υπαλληλικού προσωπικού δια την Υπηρεσίαν Εποπτείας Συνεταιρισμών, γ) η πνευματική καλλιέργεια της συνεταιριστικής ιδέας.

Πόροι της οι επιχορηγήσεις ΕΣΣΕ και ΑΤΕ και από δίδακτρα κ.λπ. Εισαγωγή κατόπων εξετάσεων. Φοίτηση θεωρητική. Επίσης πρακτική στην ΑΤΕ (κατά το χρόνο της φοιτήσεως).

Οι εξερχόμενοι έχουν το δικαίωμα να διορισθούν σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις και ΑΤΕ και να προτιμηθούν για την κατάληψη χωρίς διαγωνισμό κάθε άλλης θέσεως στην ΑΤΕ που απαιτεί τα αυτά προσόντα.

Γενικά τα της Σχολής θα ορισθούν με τον Οργανισμό της Σχολής που θα εγκριθεί με Β.Δ. προτάσει του Προέδρου της Κυβερνήσεως (*). Τέτοιο ειδόθηκε το ΒΔ της 10.10.38 (ΦΕΚ 367/1938), «Συνεταιριστής» 1938 σ. 152 επ. Ιδρύθησαν 2 Τμήματα, α) Ανωτέρων Συνεταιριστικών Σπουδών και β) Συνεταιριστικών Υπαλλήλων.

Στη Σχολή θα γίνονταν επίσης η μετεκπαίδευση (ως άρθρ. 4 Ν. 1154) των υπηρετούντων υπαλλήλων επί 6μηνον.

Τον Σεπτέμβριο του 1938 έγινε διαγωνισμός για την εισαγωγή στη Σχολή υπαλλήλων της ΑΤΕ που επιθυμούσαν μετάταξη στον Εποπτικό της κλάδο. Έλαβαν μέρος και πέτυχαν μόνο 7. Στη συνέχεια έγινε τον Οκτώβριο εξωτερικός διαγωνισμός για να συμπληρωθεί ο αριθμός των 40 νέων εποπτών κατά τον νόμο 1154 («Συνεταιριστής» 1938 σ. 139).

(*) Ιστορικά - κριτικά στοιχεία για τη λειτουργία της Σχολής βλ. Θ. Τζωρτζάκη «Συνεταιριστής» 1948 σ. 119 επ.

Η Σχολή άρχισε να λειτουργεί από το Νοέμβριο 1938. Τα εγκαίνιά της έγιναν την 1.12.38 με παρουσία και ομιλία του Προέδρου της Κυβερνήσεως στα κτίρια της ΑΣΟΕΕ. Λόγω των τυπικών προσόντων που έδινε για διορισμό και της μετεκπαίδευσης των υπηρετούντων στο Α' Τμήμα (πτυχιούχων) γράφηκαν περίπου 100 και στο Β' Τμήμα 300 (μέσης εκπαίδευσης).

Γινόταν διδασκαλία πολλών μαθημάτων (βλ. στο Δ) μα όπου ο Κανονισμός). Λειτουργήσε έως το 1940 που διέκοψε λόγω του πολέμου (και στη συνέχεια πήρε τη μορφή Σχολής Ανωτέρων Γεωργοοικονομικών Σπουδών που και αυτή δεν ευδοκίμησε).

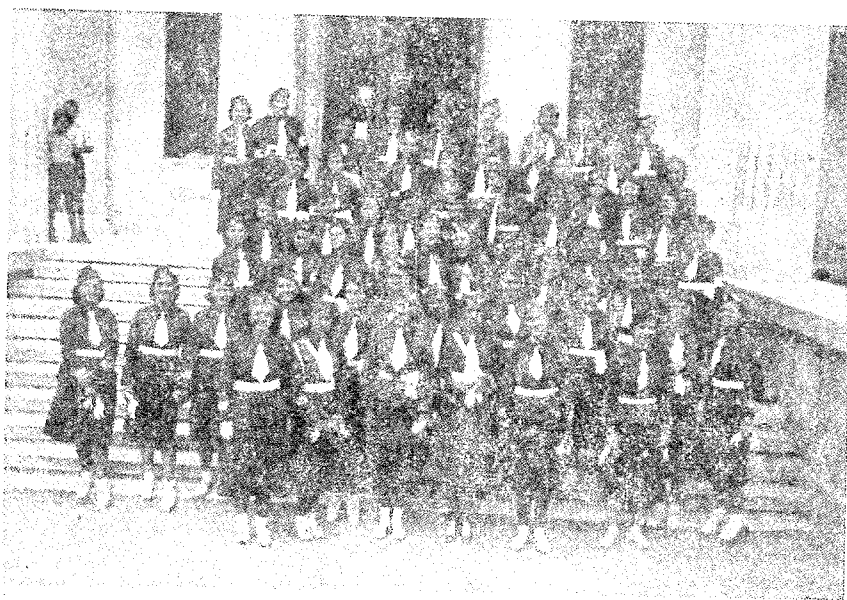
Υπολογίζεται ότι αποφοίτησαν συνολικά 903 σπουδαστές:

Εκπαιδευμένοι στο Α' Τμήμα	55
Εκπαιδευμένοι στο Β' Τμήμα	234
Μετεκπαιδευμένοι στο Α' Τμήμα	82
Μετεκπαιδευμένοι στο Β' Τμήμα	532

Σύνολο 903

3. Σχολικοί - Μαθητικοί Συνεταιρισμοί.

Στο περ. «Ο Συνεταιριστής» 1938 σ. 2, 18, 165, 177 και 1939 σ. 7 δημοσιεύεται συστηματική μελέτη του Αριστ. Κλήμη για τον παραπάνω θεσμό, ιστορικά από την εφαρμογή στην Ελλάδα και θεωρητικά. Η μελέτη επρόκειτο να εκδοθεί σε βιβλίο αλλά την τελευταία στιγμή ανακλήθηκε η άδεια (μονογραφία) του Γεν. Γραμματέα του Υπουργείου Παιδείας (όπου είχε παραπέμψει η Λογοκρισία).

Και οι ωραίες κοπέλες σε επιστράτευση για το καθεστώς. Η κ. Νομάρχου με το Επιτελείο της ΕΟΝ

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ 'ΣΤ'

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Οι Ενώσεις Συνεταιρισμών υφίστανται κατά το 1938 τις αρνητικές και τις θετικές επιρροές από την επέμβαση της 4ης Αυγούστου με το ν. 1154 (βλ. στο ΣΤ/1). Εξοικονομούν τις εργασίες τους μέσα σε κλίμα υποταγής στην ΕΣΣΕ αλλά και με αύξηση της οντότητάς τους έναντι των Δημοσίων Υπηρεσιών και της ΑΤΕ λόγω των ομιλιών του Προέδρου της Κυβερνήσεως υπέρ των Συνεταιρισμών, του Ν. 1154, των κινήσεων Μπ. Αλαβιζάτου κλπ. (βλ. περί ΕΣΣΕ στο ΣΤ/1) και της πολεμικής καταστάσεως στην Ευρώπη που απαιτούσε ένταση της ελληνικής αγροτικής παραγωγής, συγκεντρώσεις προϊόντων, τόνωση του ηθικού κλπ.

—Συγχωνεύονται οι Ενώσεις Καλαμών και Μεσσήνης και ιδρύεται η Ένωση Συνεταιρισμών Επεξεργασίας και πωλήσεως γεωργ. προϊόντων Μεσσηνίας στην Καλαμάτα.

—Ιδρύθηκαν 5 Ενώσεις Συνεταιρισμών.

—Στη Χίο ιδρύεται η αναγκαστική Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου «Συνεταιριστής» 1939 σ. 44.

—Για την ανάμιξη των Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών στο έργο της κτηνασφάλειας, θεωρητικά και ιστορικά στην Ελλάδα, βλ. το κείμενο Δ.Θ. Πάνου «Συνεταιριστής» 1939 σ. 5.

—Ιδρύεται η Ένωση Αρκαδίας (Τρίπολις) με 60 Συνεταιρισμούς.

—Ιδρύθηκε στην Κέρκυρα Ένωση Συνεταιρισμών με 75 Συνεταιρισμούς, μέλη τους 6.000 αγρότες («Συνεταιριστής» 1939 σ. 58).

—Η Σταφιδική Ένωση Κιάτου. Επαινετικές κρίσεις για το σταφιδικό έργο της Ενώσεως κάνει η εφημ. «Ελεύθερον Βήμα» Αθηνών 11.11.1938 (εκλεκτή συσκευασία σταφίδας) («Συνεταιριστής» 1939 σ. 58).

—Ένωση Κιτροπαραγωγών Κρήτης. Αξιόλογα στοιχεία για τις εργασίες της Ενώσεως κατά τα έτη λειτουργίας της (1937/1938 και 1938/1939) βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 72 και 1940 σ. 65 επ.

Για το 1937—1938 υπάρχει ειδική αναλυτική έκδοση της Ενώσεως (κατά το 1939) όπου αναλυτικά στοιχεία για τους αντιπροσώπους των Συνδέσμων στην Ένωση, και αναλυτικά για την παραγωγή κίτρων και τις εργασίες της Ενώσεως αναδρομικά καθώς και με συγκρίσεις για τις τιμές και την όλη διαχείριση.

Συνεργασία Ενώσεων για προμήθεια θερμαντικού σπάγγου.

Όπως και κατά τα προηγούμενα χρόνια, Ενώσεις Θεσσαλίας - Μακεδονίας συνεργάστηκαν κατά το 1938 για την προμήθεια από το εξωτερικό με αποτέλεσμα του απαραίτητου σπάγγου για τις εργασίες τους (θερμαντό, τόννοι 117. Ανάλυση: Ένωση Λάρισας 80, Φαρσάλων 12, Βεροίας 15, Βόλου 7,5, Αλμυρού 2,5 τόννοι (βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 47).

Ενώσεις Συνεταιρισμών και συγκέντρωση πλεονασμάτων οίτου 1938.

Διευρύνεται το έργο των Ενώσεων στον τομέα αυτό. Η ΚΕΠΕΣ αναθέτει στις Ενώσεις την εργασία αυτή ολοκληρωτικά (παραλαβή, αποθήκευση, διάθεση στους αλευροδιαμηχάνους για τοπικές ανάγκες, μεταφορά στα επιλυμένα κέντρα).

Αναλαμβάνουν οι 34 Ενώσεις των αιτοπαραγωγικών περιφερειών και επεκτείνεται η συγκέντρωση και σε άλλους Νομούς.

Προσωρινή τιμή για συγκέντρωση δρχ. 8,70 κατ' οκάν. (Λεπτομέρειες βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 88).

Και το χαρακτηριστικό της εποχής:

«Κατόπιν της άναγγελίας τών άνωτέρω μέτρων συνήλθον εις Θεσσαλονίκην την 15 'Ιουνίου 1938 αί 'Ενώσεις γεωργικών Συνεταιρισμών... εις έκτακτον σύσκεψιν καί ύπέβαλαν ψήφισμα εύγνωμοσύνης πρός την Κυβέρνησιν διά τά ληφθέντα μέτρα, άπηύθυναν δέ και σχετικήν προκήρυξιν εις τόν άγροτικόν κόσμον δι' ης διαδηλοῦν τήν στοργήν των

πρός τήν ΕΣΣΕ καί συνιστοῦν τήν ὕλικήν καί ήθικήν αὐτῆς έκ μέρους τών συνεταιρισμένων ένίσχυσιν, προσέτι δέ συνιστοῦν εις ὅλους νά ἐργασθοῦν με άπαράμιλλον ζήλον διά τήν ὀργάνωσιν καί ἐπιτυχίαν τῆς συγκεντρώσεως καί τήν ἐξασφάλισιν τῆς παραδόσεως ὄλων τῶν πλεονασμάτων τοῦ σίτου εις τήν συγκέντρωσιν».

Αι Ενώσεις Συνεταιρισμών των αιτοπαραγωγικών Συνεταιρισμών «πρότειναν» ὄλεπτο κράτηση σε κάθε σίτου της συγκεντρώσεως. Η εισφορά γινόταν «μόνον ἐφ' ὅσον ο παραδίδων σίτον παραγωγός δήλωνε ὅτι προσφέρει ταύτην οικειοθελώς». Οι εισφορές αυτές «θα περιέλθουν εις την Εθνικήν Συνομοσπονδίαν, ἵνα δυναθῆ αὐτή να ενισχύσῃ το Ταμείον Τεχνικῶν Γεωργικῶν Εφαρμογῶν αὐτῆς» («Συνεταιριστής» 1938 σ. 108).

Ένωση Εάγνης. Αποταμίευση.

Με επιτυχία εξακολουθεῖ να διεξάγει εργασίες Καταθέσεων (Ταμειουτηρίου) ἀπό τους αγρότες, σε συνεργασία με ΑΤΕ. Βλ. και ἐγκύκλιό της «Συνεταιριστής» 1939 σ. 106.

Ένωση Ιωαννίνων. Συγκέντρωση προϊόντων.

Για την προστασία των κτηνοτρόφων η Ένωση κάνει συγκέντρωση μαλλιών και πώληση για λογαριασμό τους. Προκαταβολή 90% της τρέχουσας τιμής.

Η ἴδια Ένωση κάνει συγκέντρωση δημητριακῶν (θρόμη, θρύζα, κριθή, σίτο, φακές) και κοινή πώλησή τους για λ) σιμό των παραγωγῶν με προκαταβολή 80% της τρέχουσας τιμής («Συνεταιριστής» 1938 σ. 106).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ/1

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1. Η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών.

Από τις αρχές του 1938 αναμένεται η ψιθυριζόμενη από καιρό επέμβαση στη συνεταιριστική κίνηση κατά τρόπο ολοκληρωτικό. Το Δ.Σ. της Συνομοσπονδίας συνέρχεται σε συνεδριάσεις στις 8, 10, 11) 1) 1938 και ρυθμίζει τα θέματα 1) Παραίτηση Διευθυντού, 2) Ζητήματα εσωτερικής υπηρεσίας, 3) Ανακοίνωση επί της πορείας των εργασιών της Συνομοσπονδίας και της εν γένει κινήσεως των γεωργικών συνεταιρισμών και λήψη αποφάσεων επ' αυτών.

Έτσι (σε συνέχεια όσων σημειώθηκαν στο Κεφάλαιο του 1937) με την ελπίδα να αποτραπούν επεμβατικά μέτρα που θα αλλοίωναν τη μορφή και τις κατευθύνσεις της Πανελληνίου, ο Θ. Τζωρτζάκης υποβάλλει την παραίτησή του από Διευθυντής. Το Δ.Σ. αναθέτει προσωρινά — και μέχρι τη σύνοδο της Γ.Σ. του 1938 που ήταν αρμόδια για εκλογή Διευθυντού — τα καθήκοντα του Δ) γτού στον Πρόεδρο του Δ.Σ. Δ. Κουκουρίκο με αναπληρωτή του τον Γ. Βελώνη (Γραμματέα του Δ.Σ.).

Παράλληλα και για την απομάκρυνση του Τ. Χασαποπούλου από εκπροσώπηση αποφασίστηκε όπως τα νομικής φύσεως ζητήματα και υποθέσεις της Συνομοσπονδίας περιέλθουν εις ίδιον Τμήμα Νομικών και Δικαστικών στο οποίο τοποθετήθηκε ο Τ. Χασαπόπουλος (μέχρι τότε αναπληρωτής του Διευθυντού).

2. Η ΕΣΣΕ

Στα τέλη Μαρτίου 1938 δημοσιεύεται στο ΦΕΚ 118) 28.3.1938 ο Αγαγκ. Νόμος 1154 «περί Κεντρικής Οργανώσεως των Γεωργικών Συνεταιρισμών» που αποτελεί την αρχή της νομοθετικής επέμβασης του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου στη γεωργική συνεταιριστική κίνηση που αλλάζει τη μορφή και το δογματισμό της Πανελληνίου από ελεύθερη ορθόδοξη συνεταιριστική Οργάνωση σε συντεχνιακού τύπου εξουσία. Και ρυθμίζει πολλά άλλα συνεταιριστικά προβλήματα που από καιρό ανέμεναν λύσεις (κυρίως τα υπαλληλικά και τα μορφωτικά) με τη ρύθμιση των οποίων δόθηκε ο τόνος για άμεσο και ζωηρό ενδιαφέρον του Καθεστώτος υπέρ των Συνεταιρισμών και των οργάνων των. Η διαστρέβλωση της έννοιας των Συνεταιρισμών, Ενώσεων, Συνομοσπονδίας και η υποδούλωση στις άνωθεν εντολές έγινε με μέτρα υποδοθήσεως και υποστήριξης των «Συνεταιρισμών» έναντι άλλων παραγόντων και επίλυσης μερικών ζητημάτων (κυρίως υπαλληλικών) κατά τρόπο που (αρχικά) να δημιουργήσουν ευνοϊκό κλίμα.

Στην Εισηγητική Έκθεση προς τον Βασιλέα που υπογράφει ο «Της Υμετέρας Μεγαλειότητος εδπειθέστατος θεράπων» Ι. Μεταξάς, Πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου, σημειώνονται τα γνωστά «στοιχεία» και επιχειρήματα που προβλήθηκαν και σε προγενέστερες και μεταγενέστερες επεμβάσεις χωρίς δυνατότητα αντιλόγου. Τονίστηκε ότι: «Είναι γνωστή ή ταχέως εξάπλωσις τού γεωργικού συνεταιριστικού κινήματος κατά την μεταπολεμικήν περίοδον. Παρά την επέκτασιν όμως τού συνεταιριστικού κινήματος εις την ύπαιθρον τούτο πόρω απέχει από τού να ικανοποιηθῆ ἀπὸ ἀπόψεως καλῆς ὀργανώσεως καὶ ὀρθῆς κατευθύνσεως».

Αναφέρεται στα στατιστικά στοιχεία του 1933. Δεν το ευρίσκει ικανοποιητικό από απόψεως συνθέσεως (τα πάντοτε επαναλαμβανόμενα για τους πολλούς «πιστωτικούς» συνεταιρισμούς). Αναφέρεται για συγκρίσεις σε στοιχεία της Βουλ-

γαρίας και Γερμανίας. Αναφέρει στοιχεία για τον αριθμό μελών, για τους αδρανούντες. Ευρίσκει ότι υστερεί από απόψεως εσωτερικής οργάνωσης και ιδιαίτε-
 ρως κατευθύνσεως. Και γενικά ευρίσκει όλα ως κακώς κείμενα που επιβάλλουν
 την επέμβαση, (ενώ γνωρίζει μέσα σε ποιά εθνική, πολιτική, οικονομική ανώμαλη
 κατάσταση δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν οι Συνεταιρισμοί).

Στη συνέχεια η Έκθεση αναφέρεται και αιτιολογεί (κατά τις αντιλήψεις
 της) τα άρθρα του νομοσχεδίου.

Με την ίδρυση της νέας «Εθνικής» Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρι-
 σμών (ΕΣΣΕ) συγχωνεύεται σε αυτή η «Πανελλήνιος». Και θα υπάγονται στην
 ΕΣΣΕ όλες οι Ενώσεις που υπάρχουν, υποχρεωτικά και ανεξάρτητα από τη θέ-
 λησή τους καθώς και όλοι οι Γ. Συνεταιρισμοί που δεν ανήκουν σε Ενώσεις, ώστε
 αυτή να «καθίσταται η ανωτάτη και καθολική Οργάνωσις όλων εν γένει των Συ-
 νεταιριστικών Οργανώσεων της χώρας των εχουσών γεωργικούς σκοπούς» (πλην
 των Αναγκ. Συνεταιρισμών Αποκαταστάσεως Ακτημόνων που αργότερα υπήχθησαν).

Δεν είναι βέβαια δυνατόν να μεταφερθούν εδώ τα πολυσέλιδα κείμενα της Ειση-
 γητικής Εκθέσεως και του Νόμου (οι τυχόν ερευνητές θα τα μελετήσουν στην Εφη-
 μερίδα της Κυβερνήσεως ΦΕΚ 118) 1938 και στο «Συνεταιριστής» 1938 σ. 50 επ.).

Ο Μπ. Αλιβιζάτος (συντάκτης και εισηγητής αυτών των μεταβολών) σε ομιλία
 του στην Δέσχη Υπαλλήλων ΑΤΕ (6.5.1938) τονίζει ότι η ΕΣΣΕ είναι Συνεταιρι-
 στική Οργάνωση παρόλο που δεν αναγράφεται στον Α.Ν. 1154. Επεξηγεί τα στοιχεία
 της και επιδιώκει τη συνεργασία ΑΤΕ—ΕΣΣΕ για την αποφυγή παρεξηγήσεων
 που δημιουργήθηκαν σχετικά από μερικές διατάξεις του Νόμου που φάνηκε ότι
 υποτιμούσαν το ρόλο της ΑΤΕ.

Ανώτατο Συμβούλιο Γ. Συνεταιρισμών.

Τα σχετικά με το ΔΣ της ΕΣΣΕ και το Ανώτατο Συμβούλιο Γ. Συνεταιρι-
 σμών ορίστηκαν αμέσως με ΒΔ στο ΦΕΚ 30.3.1938. Μέλη του Διμελούς Ανωτά-
 του Συμβουλίου ορίστηκαν οι:

1) Μπ. Αλιβιζάτος, Υποδιοικητής της ΑΤΕ και Γεν. Γραμματέας του Υ-
 πουργείου Γεωργίας, ως Πρόεδρος.

2) Ιωάν. Παρασκευόπουλος, Υφηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών (παραιτή-
 τηκε προς το τέλος του 1938 και αντικαταστάθηκε από τον Π. Κοντό, δασολόγο
 καθηγητή Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης).

3) Σπ. Αποστολάτος, Δ) γτής του Υπουργείου Γεωργίας.

4) και 5) Δύο μέλη από το Δ.Σ. της παλαιάς Πανελληνίου (που παρατάθηκε
 η θητεία του). Τέτοιοι «εκλέχτηκαν» οι Δ. Κουκουρίκος και Αθ. Παπαδόπουλος.

Το 12μελές Δ.Σ. της ΕΣΣΕ συγκροτήθηκε από το 9μελές Δ.Σ. της Πανελ-
 ληνίου (του οποίου παρατάθηκε η θητεία) με την προσθήκη των παραπάνω διο-
 ρισμένων 3 μελών του Ανωτάτου Συμβουλίου. Πρόεδρος ο Μπ. Αλιβιζάτος, Αντι-
 πρόεδρος ο Δημ. Κουκουρίκος, Γεν. Γραμ. ο Γ. Βελώνης.

Δηλαδή με διατήρηση των «αιρετών» της προηγούμενης «Πανελληνίου» όλη
 η εξουσία περιήλθε στον Μπ. Αλιβιζάτο (Υπουργείο, ΑΤΕ, Συνομοσπονδία).

Έτσι αρχίζει η οργάνωση και δράση της ΕΣΣΕ. Τα Γραφεία της εγκαταστά-
 θηκαν αρχικά στην οδό Σταδίου (Μέγαρο Γουτάκη) και σύντομα μεταφέρονται
 στην Όθωνος 6 (Σύνταγμα). Αρχίζει η πρόσληψη πολυάριθμου προσωπικού φιλι-

κού του ισχυρού ανδρός (αρκετοί απ' ευθείας ως Τμηματάρχες στην ΑΤΕ που τοποθετούνται με απόσπαση στην ΕΣΣΕ).

Στη συνέχεια με ΒΔ στο ΦΕΚ 210) 1.6.38 καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες των οργάνων της ΕΣΣΕ με διάκριση α) αρμοδιότητα του Ανωτάτου Συμβουλίου, β) αρμοδιότητα του Προέδρου, της Γ.Σ. και του Δ.Σ. της ΕΣΣΕ, γ) πειθαρχική αρμοδιότητα επί των υπαλλήλων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Ακολουθεί η μεγαλύτερη συγκέντρωση εξουσίας με τους «Κανονισμούς της ΕΣΣΕ» και τους «Επιτρόπους» της ΕΣΣΕ.

Οι Επιτρόποι της ΕΣΣΕ. Υπό της Αγροτικής Τραπέζης αποσπάσθηκαν δυνάμει του ΑΝ 1154 άρθρ. 2 παρ. 3 στην ΕΣΣΕ ορισμένοι επόπτες συνεταιρισμών, οι οποίοι διορίσθηκαν από αυτήν ως επιτρόποι στις συνεταιριστικές οργανώσεις της περιφέρειάς τους. Οι διορισθέντες το 1938 κατά περιφέρειες επιτρόποι είναι οι:

Θεόδ. Θεοδωρακόπουλος, Νήσου Κρήτης.

Θουκ. Βάμβας, Νομών Χαλκιδικής, Κιλκίς και Θεσσαλονίκης, πλην περιφέρειας Κατερίνης.

Δημ. Λίτος, Νομών Λαρίσης και Τρικάλων.

Μιχ. Καστρέτσος, Νομών Ροδόπης και Έβρου.

Παν. Πανουτσόπουλος, Νομών Σερρών, Δράμας και Καβάλας.

Φωτ. Φραγκογιαννόπουλος, Νομών Αιτωλοακαρνανίας, Ζακύνθου και Λευκάδος.

Παναγ. Παπαπολυχρονίου, Νήσων Κυκλάδων και Αιγαίου.

Κων. Πόδας, Νομών Κοζάνης, Εδέσσης, Φλωρίνης και περιφ. Κατερίνης.

Δημ. Στρογγύλης, Νομών Αττικοβουωτίας και Ευβοίας.

Νικ. Βουτσινάς, Νομού Ιωαννίνων.

(«Συνεταιριστής» 1938 σ. 90 και 123). (Βλ. σχετικά και στο Υποκ. Β για την Εποπτεία και την καλή στάση των παλαιών αυτών Εποπτών).

Οι «Κανονισμοί» της ΕΣΣΕ.

Με βάση το Νόμο 1154 άρχισαν τα «διατάσσόμενα» και «απαγορευόμενα» μέσω της εκδόσεως «Κανονισμών». Έτσι π.χ. το Ανώτατο Συμβούλιο Γεωργικών Συνεταιρισμών κατά τη συνεδρίαση της 10 Ιουλίου 1938 ενέκρινε και εξέδωσε (σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2α του νόμου 1154 και το άρθρο 1 παρ. 2 του ΒΔ της 30.5.1938 «περί αρμοδιότητος των οργάνων Διοικήσεως της ΕΣΣΕ») τους εξής κανονισμούς:

«Α) Γενικός Κανονισμός υπ' αριθ. 1.

Αποφασίζει: Απαγορεύεται απόλυτως εις πάντα τὰ μέλη τῶν Διοικητικῶν καὶ Ἐποπτικῶν Συμβουλίων καὶ εἰς πάντας τοὺς Συνεταιριστοὺς ὑπαλλήλους ὄλων τῶν Γεωργικῶν Συνεταιριστικῶν Ὄργανώσεων πάσης φύσεως καὶ παντὸς βαθμοῦ ἢ ἐπὶ ἰδίῳ ὀνόματι ἄσκησις καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἐμπορίας ἢ ἐπιχειρήσεων, ὡς καὶ ἡ παρ' αὐτῶν ἀνάληψις τῆς ἀντιπροσωπείας Ἀνωθύνων ἢ Ἐμπροσθικῶν Ἐταιριῶν ἢ τῆς ἀντιπροσωπείας ἰδιωτικῶν ἐν γένει ἐ-

πιχειρήσεων πάσης φύσεως καὶ πάσης μορφῆς, ὡς καὶ ἡ λήψις παρὰ τούτων ὑπὸ οἰονδήποτε τύπον προμηθειῶν, ἀντιμισθιῶν ἢ ἀμοιβῶν τακτικῶν ἢ ἐκτάκτων, χρηματικῶν ἢ εἰς εἶδος καὶ ἐν γένει ἢ παρὰ τούτων διενέργεια ἐργασιῶν ἐχουσῶν ὀπωσθήποτε σχέσιν μετὰς Γεωργικῶν Συνεταιριστικῶν Ὄργανώσεων διὰ λογαριασμῶν οἰωνδήποτε τρίτων ἐπιχειρηματιῶν, ἐξαιρουμένων μόνον τῶν ὑποθέσεων τῶν ἀναλαμβανόμενων διὰ λογαριασμῶν τῆς Συνεταιριστικῆς Ὄργανώσεως παρ' ἢ ὑπηρετοῦν. Εἰς τὴν

τελευταίαν ταύτην περίπτωσηιν απαιτείται πάντοτε προγενεστέρα έγκριτική απόφασις του Διοικητικού αυτής Συμβουλίου.

Πρόσωπα υπαγόμενα εις την άνωτέρω άπαγόρευσιν δέν δύνανται νά έκλεγούη μέλη Διοικητικών ή Έποπτικών Συμβουλίων, αντιπρόσωποι των Γεωργικών Συνεταιρικών Όργανώσεων εις την Γεν. Συνέλευσιν των Ένώσεων και αντιπρόσωποι των Ένώσεων Συνεταιρισμών εις την Γενικήν Συνέλευσιν της Ε.Σ.Σ.Ε.

Η τήρησις του παρόντος Κανονισμού ανατίθεται ύπευθύνως τόσον εις τά Διοικητικά και Έποπτικά Συμβούλια των Συνεταιρικών Όργανώσεων, όσον και εις τό ύπαλληλικόν Προσωπικόν αυτών, άτινα όφείλουη νά καταγγέλλουη πάσαν παράθεσιν τούτου, οί μέν ύπάλληλοι πρός τούς Διευθυντάς αυτών και δι' αυτών πρός την Ε.Σ.Σ.Ε., οί δέ Πρόεδροι των Διοικητικών και Έποπτικών Συμ-

βουλίων άπ' ευθείας πρός την Ε.Σ.Σ.Ε., διά τάς παραθέσεις τάς γενομένας ύπό των Διευθυντών Ένώσεων και των μελών Διοικητικών και Έποπτικών Συμβουλίων.

Οί Έπίτροποι της Ε.Σ.Σ.Ε., δέον νά καταβάλλουη πάσαν προσπάθειαν διά την πιστήν τήρησιν και έφαρμογήν του παρόντος Κανονισμού.

Άμα τή λήψει του παρόντος οί Διευθυνταί των Συνεταιρικών Όργανώσεων, ώς και οί Πρόεδροι του Διοικητικού και Έποπτικού Συμβουλίου αυτών όφείλουη νά ύποβάλουη ήμίν ύπευθύνους δηλώσεις ότι δέν έμπίπτουη εις τόν παρόντα άπαγορευτικόν Όργανισμόν, οί μέν Διευθυνταί διά τό ύπ' αυτούς ύπαλληλικόν προσωπικόν, και τούς έαυτούς των, οί δέ Πρόεδροι των Διοικητικών και Έποπτικών Συμβουλίων διά τά μέλη εκάστου των Συμβουλίων τούτων και δι' έαυτούς.

Μετά τον Κανονισμό 1 για δημιουργία εντυπώσεων ότι υπήρχαν διαχειριστικές ανωμαλίες που η ΕΣΣΕ θα καταπολεμούσε, χαρακτηριστικός είναι ο επόμενος Κανονισμός 2 με τον οποίο επιδίωξαν την υποταγή των συγγραφέων, περιοδικών και εφημερίδων στην εξουσία της ΕΣΣΕ και κυρίως στο κλείσιμο του περιοδικού «Ο Συνεταιριστής» του Θ. Τζωρτζάκη.

Ορίζεται:

«Τό Άνώτατον Συμβούλιον Γεωργικών Συνεταιρισμών έχον ύπ' όψιν αύτου ότι πλείστα Όργανώσεις έγγράφονται συνδρομηταί, ή ένισχύουη διάφορα Περιοδικά δημοσιεύματα, άτινα έλάχιστα συνδέονται πρός τούς σκοπούς ούς επιδιώκουη οί Συνεταιρισμοί και ότι και εις άλλα Περιοδικά έμπίπτοντα εις τούς σκοπούς τούτους παρέχουη ύπέρμετρον οικονομικήν ένίσχυσιν εις βάρος της οικονομικής καταστάσεως των Συνεταιρικών Όργανώσεων, άνευ ούδενός ιδιαίτερου πρακτικού λόγου πρός τούτο, έτι δέ πλέον ότι πολλά Όργανώσεις παρασύρονται εις τακτικάς ή έκτάκτους δαπάνας μηδεμίαν σχέσηιν έχούσας με την κυρίαν άποστολήν αυτών, έστιν ότε δέ άποφασίζόμενας και παρ ά τό Καταστατι-

κόν αυτών, με την αντίληψιν δηθεν ότι τά καταβάλλοντα αυτάς Συμβούλια καλύπτονται άπό την τυχόν λαμβανομένην απόφασιν ύπό των Γενικών Συνελεύσεων αυτών.

Έχον ύπ' όψιν τό άρθρον 2 παράγραφος 2α του ύπ' άριθ. 1154 Άναγκ. Νόμου.

Άποφασίζει:

1) Άπαγορεύει εις άπάσας έν γένει τάς Συνεταιρικές Όργανώσεις την έγγραφην αυτών ώς συνδρομητών ή την έγγραφην εις τόν Προϋπολογισμόν αυτών και την παροχήν πιστώσεων εις περιοδικά, έντυπα, βιβλία και παντός είδους έν γένει δημοσιεύματα άνευ της ειδικής εκάστοτε έγκρίσεως της Ε.Σ.Σ.Ε.

Τῆς διατάξεως ταύτης ἐξαιροῦνται τὰ δημοσιεύματα τῆς Ε.Σ.Σ.Ε.

2) Ἄπασαι αἱ Συνεταιρिकाὶ Ὀργανώσεις αἱ καταβάλλουσαι δαπάνας ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν τῆς ἀνωτέρω κατηγορίας ὑποχρεοῦνται ὅπως μέχρι τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Ε.Σ.Σ.Ε. (Ἑπιτροπείαν Διοικητικῆς) κατὰστασιν περὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν πραγματοποιημένων δαπανῶν τῆς ἀνωτέρω κατηγορίας, ἀπαγορεύεται δὲ εἰς ταύτας ἢ ἀνανέωσις τῶν τυχόν συνδρομῶν αὐτῶν ἄνευ τῆς κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον προγενεστέρως ἐγκρίσεως.

3) Ἀπαγορεύεται εἰς τὰς Γεωργικὰς Συνεταιρικὰς Ὀργανώσεις ἢ παροχὴ τακτικῶν ἢ ἐκτάκτων ἐπιχορηγήσεων, εἰσφορῶν, ἐπιδομάτων καὶ ἐν γένει οἰαοδήποτε οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως ὑπὲρ σκοπῶν ξένων πρὸς τοὺς ἐν τῷ Καταστατικῷ των ρητῶς ἀναγραφομένους, ὡς καὶ ἢ εἰσαγωγῆ τοιούτων ζητημάτων πρὸς λήψιν ἀποφάσεων εἰς τὰς Γενικὰς Συνελεύσεις αὐτῶν, ἄνευ προγενεστέρως ἀ-

δείας τῆς Ε.Σ.Σ.Ε., ἥτις κατ' ἐξαιρέσειν θὰ δύναται νὰ χορηγῆται μόνον διὰ σκοποὺς ἐντελῶς ἐθνικοὺς καὶ μετὰ προηγουμένην πάντοτε ἔρευναν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς οἰκείας Ὀργανώσεως.

Πᾶσα τροποποίησις Καταστατικῆς Γεωργικῶν Συνεταιρικῶν Ὀργανώσεων, σκοπὸν ἔχουσα νὰ διευκολύνῃ τὴν καταστρατήγησιν τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀπαγορεύεται ἀπολύτως, οὐδὲ θέλει τύχη τῆς ἐγκρίσεως τῆς Ε.Σ.Σ.Ε., τὰ δὲ τυχόν εἰσηγούμενα ταύτην Διοικητικὰ Συμβούλια θέλουσι τιμωρηθῆ ὡς παραβάται τῆς παρούσης διατάξεως κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 2 παράγραφος 2 τοῦ Νόμου 1154 ὀριζόμενα.

Ἡ τήρησις τῆς παρούσης ἀνατίθεται εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν δὲ αὐτῆς θεωροῦνται ὑπεύθυνα τὰ τε Διοικητικὰ καὶ Ἐποπτικὰ Συμβούλια τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρικῶν Ὀργανώσεων.

Με τὸ ἴδιο πνεῦμα ἀκολούθησε ἡ δημοσίευση πολλῶν Κανονισμῶν που ἀπέπνιξαν τὴν αὐθιπαρξία των Συνεταιρικῶν Ὀργανώσεων καὶ δημιούργησαν ἀπόλυτη ἐξάρτηση ἀπὸ τὴν ΕΣΣΕ. Καὶ ἀκόμα εἰσῆγαγαν τὴν ατομικὴν υποχρέωσιν καταδόσεως αἰρετῶν ἀπὸ τοὺς υπαλλήλους καὶ τὴν συλλογικὴν ευθύνην.

Νεώτερη νομοθεσία καὶ αὐξήσις τῆς Ἐξουσίας.

Με τροποποίησιν τοῦ ν. 1154) 38 καὶ των Δ) των τοῦ ἐγένε ἀκόμα πῶς μεγαλύτερη ἡ Ἐξουσία τῆς ΕΣΣΕ. Ἐτσι, με τὸν Α.Ν. 1480) 1938 υπάγονται στὴν ΕΣΣΕ καὶ ὅλοι οἱ ἀναγκαστικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ οἱ συνεταιρισμοὶ ἀποκαταστάσεως, παρὰ τὶς ἀντίθετες κρίσεις τῆς Εἰσηγητικῆς Ἐκθεσῆς ν. 1154 καὶ ο Ὀργανισμὸς Ἀμπελοουργῶν Ἀττικῆς οἰκονομίας.

Διευρύνονται οἱ ἀρμοδιότητες τῆς ΕΣΣΕ στὴν υπογραφή συλλογικῶν συμβάσεων (ὡς εκπρόσωπος των αγροτῶν), στὶς προσλήψεις προσωπικοῦ συνεταιρισμῶν, στὴ σύγκλησιν γενικῶν συνελεύσεων των Ἐνώσεων, στὴν ἀναβολὴ τους, σὲ δικαίωμα ἀναστολῆς των ἀποφάσεων των ὀργάνων των Συνεταιρισμῶν, σὲ διορισμοὺς ἀντιπροσώπων των συνεταιρισμῶν σὲ Ἐπιτροπές, Συμβούλια κλπ. Δηλαδὴ πλήρησ υποταγῆ σὲ ἀνωθεν κελεύσματα.

(Βλ. τὸ κείμενο νόμου 1480 καὶ «Συνεταιριστῆς» 1938 σ. 187).

Οἱ Οἴκοι του Αγρέτου.

Παράλληλα καὶ σὲ συμπλήρωσιν πρὸς τὸν ν. 1154, προχωρεῖ ἡ κρατικὴ ἐπέμβασις καὶ στὸν ευρύτερο αγροτικὸν χῶρον. Με τὸν νόμο 1481) 1938 καθιερώνεται ἡ ἴδρυσις ἀπὸ τὴν ΕΣΣΕ καὶ με ἀπόφασιν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως

«Οίκων του αγρότου» κατά νομούς ή και σε μικρότερες περιφέρειες.

Τα υφιστάμενα Γεωργικά Επιμελητήρια μετατρέπονται αυτοδικαίως σε Οίκους του Αγρότου και τα Συμβούλιά τους απολύονται.

Διοικητικώς και οικονομικώς οι Οίκοι του αγρότου υπάγονται στην ΕΣΣΕ και είναι υπό την ανωτέραν εποπτεία του Προέδρου της Κυβερνήσεως και τοπικά των Νομαρχών. Προεδρεύονται από τον Επίτροπο της ΕΣΣΕ. Μέλη τους οι Δήμοι, Κοινότητες, Συνεταιρισμοί και άλλα πρόσωπα που επιδιώκουν σκοπούς γεωργικούς. Πόροι τους οι εισφορές των μελών.

(Βλ. το κείμενο του νόμου «Συνεταιριστής» 1938 σ. 187).

Το Α' Πανελλήνιο Συνεταιριστικό Συνέδριο.

Το αποκορύφωμα της «λαϊκής» υποστήριξης προς το καθεστώς της 4ης Αυγούστου όπως το παρασκεύασε ο μηχανισμός της ΕΣΣΕ και ο κρατικός μηχανισμός της Επαρχίας (Νομάρχες, Χωροφυλακή, ΑΤΕ) ήταν το Α' Πανελλήνιο Συνεταιριστικό Συνέδριο που κλήθηκε και έγινε στην Αθήνα στις 2 Αυγ. 1938.

Στο «Συνέδριο» κλήθηκαν να λάβουν μέρος 2 αντιπρόσωποι από κάθε Συνεταιρισμό και 4 αντιπρόσωποι από κάθε Ένωση. (Οι Οργανώσεις μπορούσαν να στείλουν και περισσότερους). Τελικά συγκεντρώθηκαν περίπου 14.000 που κατέκλυσαν την μικρή ακόμα τότε Αθήνα με κέντρο τους στύλους του Ολυμπίου Διός. (Ο Μπ. Αλιβιζάτος ομιλεί για 20.000).

Του «Συνεδρίου» προήδρευσε ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως ως Ανώτατος Επόπτης των Γεωργικών Συνεταιρισμών της Ελλάδος και Πρώτος Αγρότης. Μίλησε ο Πρόεδρος της ΕΣΣΕ Μπ. Αλιβιζάτος. Η ομιλία του εκδόθηκε σε βιβλίο με τίτλο «Οι Συνεταιρισμοί και το αγροτικόν μέλλον της Ελλάδος» Αθήνα 1938 σελ. 20. Στην αρχή του βιβλίου υπάρχουν τα εξής χαρακτηριστικά για την όλη φασιστική φιάστα: «Λόγος έκφωνηθείς υπό του κ. Μπ. Αλιβιζάτου, Προέδρου της ΕΣΣΕ, κατά το συγκροτηθέν την 2αν Αυγούστου 1938 εν Αθήναις, εις τους στύλους του Ολυμπίου Διός, Συνέδριον των Γεωργικών Συνεταιρισμών της Ελλάδος. Του ιστορικού τούτου Συνεδρίου, του οποίου προήδρευσε ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως κ. Ίωάν. Μεταξάς, ανώτατος Επόπτης των Γεωργικών Συνεταιρισμών, μετέσχον υπέρ τας εΐκοσι χιλιάδες αντιπρόσωποι του Συνεταιρισμένου Αγροτικού Κόσμου, οι οποίοι διά βοής ενέκριναν τὸ νέον Συνεταιριστικόν Πρόγραμμα τῆς Χώρας».

Παρίσταντο ο Μακαριώτατος, οι Υπουργοί και δέβαια ο κρατικός μηχανισμός και όλοι οι άνθρωποι της νέας καταστάσεως και χειροροτητές (βλ. αναλυτικά τις εφημερίδες της εποχής. Και «Συνεταιριστής» 1938 σ. 108).

Το περιεχόμενο της ομιλίας είναι χαρακτηριστικό για την υποταγή και την χρησιμοποίηση των Συνεταιρισμών στις επιδιώξεις του Καθεστώτος.

Χαρακτηριστική περικοπή από την ομιλία (βιβλίο):

«...έχουμε τὴ βάσιμη πεποίθησι ὅτι οἱ Συνεταιριστικὲς Γεωργικὲς Ὄργανώσεις ποὺ ἦσαν ὡς τὰ χθὲς συκοφαντημέναι καὶ παραμερισμέναι ἀπὸ τὸ Κράτος, ἀναγεννημέναι πλέον μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ Κράτους τῆς 4ης Αὐγούστου (πα-

ρατεταμένα χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγαί) ἐμπνεόμεναι ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Μεγάλου τοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ Ἀνωτάτου Ἐπόπτου τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν (χειροκροτήματα) θὰ γίνουν οἱ πρωτοπόροι εἰς τὴν ὑπαιθρον ἔ-

νός νέου Πολιτισμού όχι μόνον οικονομικο-Πολιτισμοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ κοῦ καὶ τεχνικοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως ἑνός (σελ. 2).

Στη συνέχεια, ἀφοῦ ἐξαίρεται «ἡ μεγάλη μορφή καὶ ἡ φωτεινὴ διάνοια τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Κυβερνήσεως...» τονίζεται ἀναλυτικὰ ὁ σπουδαῖος καὶ βασικὸς ρόλος τῶν Συνεταιρισμῶν στὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τῆς υπαίθρου σε συνεργασία με τὸ Κράτος γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς σε πολλοὺς τομεῖς ποῦ ἀναφέρει. Ἀλλὰ καὶ πέρα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς ἀναφέρεται (σωστὰ) καὶ στὴν ἐξαιρετικὴ σημασία τῶν Συνεταιρισμῶν γιὰ τὴν υποβοήθηση τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγρότη καὶ τονίζεται ἡ μέχρι τότε ἀλλοπρόσαλλη πολιτικὴ τοῦ Κράτους ἀπέναντι τῶν Συνεταιρισμῶν. Καὶ σημειώνει ὅτι υπήρξαν περιπτώσεις ποῦ στραγγαλιστήκε τὸ συμφέρον τοῦ Συνεταιρισμένου ἀγρότη καὶ γενικότερα τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου, γιὰ ολίγους ἐπιχειρηματίες (χειροκροτήματα).

Στὴ συνέχεια ἀναφέρεται (σωστὰ) σε πολλὲς πλευρὲς ὅπου πρέπει νὰ ἀναπτυχθεῖ ἡ δράση τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ ἑνώσεων καὶ τὴν υποβοήθηση τοῦ ἀγρότη σε πολλὲς πλευρὲς (μορφωτικῆς, πολιτιστικῆς κλπ.) καὶ ἀπὸ τοὺς Οἴκους τοῦ Ἀγρότου ποῦ πρέπει νὰ δημιουργήσουν οἱ ἑνώσεις Συνεταιρισμῶν.

Καταλήγει ὁμῶς στὴν «βαθμιαία ἀνακάθαρση τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν» καὶ στὴν πίστη πρὸς τὸν Ἀρχηγὸ τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Ἑλλάδος (ζητωκραυγαὶ καὶ χειροκροτήματα), ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν καλύτερη ἐγγύηση γιὰ τὴν μελλοντικὴ ἐξέλιξη τῶν Γ.Σ. τῆς χώρας.

Χαρακτηριστικὲς γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς προσωπολατρίας καὶ συνεχνιακῆς οργάνωσης τῆς γεωργίας με κέντρο βάρους τὸν Μπ. Αλιβιζάτο εἶναι οἱ πληροφορίες γιὰ τὴν κοινὴ συνεδρίαση τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς ΕΣΣΕ ποῦ ἐγένεε στις 15 Οκτωβρίου 1938 στα Γραφεῖα τῆς ΕΣΣΕ ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως Ι. Μεταξά (βλ. ἀναλυτικὰ «Συνεταιριστής» 1938 σ. 151).

Κριτικὴ τοῦ Γ. Παμπούκα.

Γιὰ τὸ ὅλο θέμα τῆς ΕΣΣΕ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶναι γνωστὲς οἱ ἀπόψεις τῶν πραγματικῶν συνεταιριστῶν. Χαρακτηριστικὲς ὁμῶς εἶναι καὶ οἱ διατυπώσεις ποῦ ἔκανε (τὸ 1943) τὸ ἐπιφανὲς στέλεχος τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος στα ἀγροτικὰ Γ. Παμπούκας ποῦ ἐπὶ πολλὰ χρόνια τὴν ἐποχὴ «τῆς δεξιᾶς» προπολεμικὰ ἦταν Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Υπουργείου Γεωργίας καὶ Πρόεδρος Γεωργικῶν Ὄργανισμῶν (ΚΕΠΕΣ, κλπ.) καὶ κατὰ τὴν Κατοχὴ βασικὸς ἐκφραστής στα ἀγροτικὰ (ὅπως θὰ γράφει στὴ συνέχεια στα κατοχικὰ ἔτη) καὶ μετακατοχικὰ Καθηγητῆς στὴν Ἀνωτ. Γεωπονικὴ κλπ. Γράφει στὴν αιτιολογικὴ Ἐκθεση τοῦ Νόμου τοῦ 1943 ποῦ οργάνωσε τὴν Συναμοσπονδία:

«...Τῆς ψυχολογικῆς ταύτης καταστάσεως τῆς συνεταιρισμένης ἀγροτικῆς μάζης ἐπωφελήθη ὁ συντάκτης τοῦ νόμου 1154 τοῦ 1938. Πλὴν ἀντὶ ν' ἀνασυγκροτήσῃ τὰς συνεταιριστικὰς ὀργανώσεις ἐπὶ τῆς βάσει ἑνὸς ἐντονωτέρου κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ πρὸς ἐπιτυχίαν καλλιτέρας τούτων λειτουργίας διὰ μίας ἐκ τῶν ἄνω ἐνισχύσεως καὶ καθοδηγήσεως πρὸς ἐπιτυχίαν σαφεστέρων κατευθύνσεων εἰς

τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν καὶ διὰ τῆς ὀργανώσεως μίας ἀγρόπνου ἐποπτείας τῶν ὅπως παταχθοῦν αἱ πάσης φύσεως ἀκολασίαι τῶν διοικήσεων τῶν γεωργικῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, ἀντὶ τέλους νὰ ἰδρῦσῃ μίαν τριτοβάθμιον συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν ὡς ὄργανον αὐτοελέγχου, ἐποπτείας καὶ καθοδηγήσεως τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων προκίμων αὐτὴν μὲ προνόμια καὶ δικαίωμα-

τα τοιαύτα ώστε ν' αποτελέση αύτη τὸν ἰσχυρόν προστάτην καὶ ἀληθῆ ἐκπρόσωπον τῆς συνεταιρισμένης ἀγροτικῆς τάξεως καὶ τὸν πνευματικὸν ὁδηγὸν τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου, ἠκολούθησε διὰ τῆς παρ' αὐτοῦ ἰδρυθείσης Ε.Σ.Σ.Ε., τὴν ἐντελῶς ἀντίθετον τῆς ἐλευθέρως ἀναπτύξεως τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων ὁδὸν ἣτοι τὴν τῆς καταπνίξεως πάσης πρωτοβουλίας αὐτῶν, τῆς διοικήσεώς των κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν κεντρικῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, τῆς ἐπιβολῆς ἐνὸς ἐγκεντρικοῦ συστήματος ὅχι πλέον πρὸς ὑποβοήθησιν, ἀλλὰ πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν ὀργανώσεων τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου χάριν προσωπικῶν πολιτικῶν σκοπῶν. Παρὰ τὴν προσπάθειαν τοῦ νομοθέτου τοῦ Α.Ν. 1154 νὰ ἐμφανισθῆ σεβόμενος τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας τῶν συνεταιρισμῶν, ἡ δημιουργία ἐνὸς Ἀνωτάτου Συμβουλίου Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν εἰς τὸ ὁποῖον τὴν πλειοψηφίαν εἶχεν ἡ Κυβέρνησις καὶ ὅπερ ἐδικαιούτο νὰ εἰσέρχηται εἰς ἐξέτασιν καὶ ρύθμισιν παντὸς συνεταιριστικοῦ ζητήματος, νὰ τροποποιῇ αὐτεπαγγέλτως τὰ καταστατικά τῶν ὀργανώσεων, νὰ ἀντικαθιστᾷ τὰ διοικητικὰ συμβούλια αὐτῶν καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ κυρώσεις ἀνευ προηγουμένης δικαστικῆς κρίσεως, ἔθεσεν οὐσιαστικῶς ὑπὸ τὴν πνιγροτέραν κηδεμονίαν τοῦς συνεταιρισμοὺς καὶ ἐστραγγάλισε τὴν αὐτονομίαν αὐτῶν. Ἡ δημιουργία τριτοβάθμιου ὀργανώσεως, ἣτις ἐνῶ δὲν περιελάμβανεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὅλους τοῦς συνεταιρισμοὺς εἶχεν ἐν τούτοις πᾶν δικαίωμα ἐπεμβάσεως καὶ διοικήσεως ὑπῆρξεν ἀτυχῆς καὶ ἀσυνεπῆς, συντόμως δὲ τὸ πλῆθος τῶν δεομένων ρυθμίσεως ζητημάτων ὑπ' αὐτῆς, λόγω τοῦ καθιερωθέντος συγκεντρωτικοῦ συστήματος καὶ αἱ πολλαπλά καὶ ἰδιόρρυθμοι λεπτομέρεια μετέβαλλον αὐτὴν εἰς ὑπερτροφικὸν ὀργανισμόν τοῦ κέντρου μὴ ἐπικοινωνοῦντα μετὰ τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων. Ἡ ἴδρυσις περαιτέρω ὕφυπουργεῖου Συνεταιρισμῶν εἰς τὸ ὁποῖ-

ον ἐδόθησαν σκιάδεις καὶ ἀόριστοι τινες ἀρμοδιότητες ἐπέτεινον τὴν σύγχυσιν, ἡ ἐν τέλει δὲ καθιερωθεῖσα συγκεντρωσις ὅλων τῶν συναφῶν ἐξουσιῶν εἰς ἓν πρόσωπον κατέστησεν υποχειρίαν τὴν κίνησιν εἰς αὐτό, ἐδέσμευσε πᾶσαν ἄλλην πρωτοβουλίαν καὶ παρέσχε τὴν εὐχέρειαν ἐκτροπῆς τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως πρὸς ἄλλους σκοποὺς.

Ἡ Ε.Σ.Σ.Ε., κατὰ τὸν Ἀν. Νόμον 1154 ἀπετέλει τὴν ἀνωτάτην διοικητικὴν Ἀρχὴν τῶν συνεταιρισμῶν, ἀνελάμβανε τὴν ἐνιαίαν ρύθμισιν τῶν συνεταιριστικῶν ζητημάτων, τὴν ἔκδοσιν ἐνιαίων κανονισμῶν μὲ ὑποχρεωτικὴν ἰσχύν, τὴν αὐτεπάγγελτον τροποποίησιν τῶν καταστατικῶν, τὴν ἐξ ἰδίας τῆς πρωτοβουλίας σύγκλησιν τῶν γενικῶν συνελεύσεων ἢ τῶν διοικητικῶν συμβουλίων τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, τὴν ἄσκησιν πάσης φύσεως ἐλέγχων (διοικητικοῦ οἰκονομικοῦ - πειθαρχικοῦ) ἐπὶ τε τῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν ὑπαλλήλων, τὴν λήψιν πάσης φύσεως διοικητικῶν μέτρων (προληπτικῶν, κατασταλτικῶν), τὴν μερικὴν ἢ ὀλικὴν, προσωρινὴν ἢ ὀριστικὴν ἀντικατάστασιν τῶν διοικητικῶν καὶ ἐπεπτικῶν συμβουλίων, τὴν ἀπόλυσιν τῶν ὑπαλλήλων των, τὸν διορισμὸν ἄλλων, τὸν διορισμὸν ἀντιπροσώπων τῆς παρὰ ταῖς Ἐνώσεσι μὲ παρόμοια πρὸς αὐτὴν δικαίωματα, περιληφθεῖσης τέλος ἐν ἀρθρῷ 5 τοῦ Α.Ν. 1480 τοῦ ἔτους 1938 καὶ τῆς γενικωτάτης διατάξεως, τῆς καταλυτικῆς πάσης ἐννοίας ἐλευθέρου συνεταιρισμοῦ, ὅτι «ὅπου ἐκ τῆς κειμένης νομοθεσίας προβλέπεται διορισμὸς ἢ ἀνάκλησις μελῶν διοικητικῶν ἢ ἐποπτικῶν συμβουλίων γεωργικῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων ἢ ἀντιπροσώπων τῶν ἀγροτῶν εἰς συμβούλια ἢ ἐπιτροπὰς, οἷτοι ὀρίζονται ἢ ἀνακαλοῦνται ἐφεξῆς δι' ἀποφάσεων τοῦ Ἀν. Συμβουλίου Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καταργουμένης πάσης ἀντιθέτου γενικῆς ἢ ἐιδικῆς διατάξεως».

«Συνέπεια τῶν ἀνωτέρω ὑπῆρξεν ὅτι,

παρά τὸν δημιουργηθέντα θόρυβον καὶ τὴν ἐπίπλαστον ἔντασιν τῆς κινήσεως, θετικὰ ἀποτελέσματα καὶ ἀληθῆς πρόοδος δὲν ἐπετεύχθησαν. Ἡ ἐπιβολὴ προσωπικῆς πολιτικῆς εἰς τὰς συνεταιριστικὰς ὀργανώσεις κατέστη ἐκδηλὸς, πνεύμα σπατάλης καὶ διαθέσεως τῶν συνεταιρικῶν χρημάτων εἰς μὴ συνεταιριστικούς

σκοπούς, διχόνοια καὶ διαιρέσεις εἰς τοὺς κόλπους τῶν συνεταιρισμῶν λόγω τοῦ ἐκ τῶν ἄνω διορισμοῦ συμβουλίων, ἀπονέκρωσις τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς αὐτεθύνῃς τῶν μελῶν, ἔλλειψις παντὸς συντονισμοῦ δράσεως τῶν ἄρμοδιων ὑπηρεσιῶν, ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀσκηθείσης παρεμβατικῆς πολιτικῆς...».

Τα παραπάνω εἶναι σωστά ως διατυπώσεις, ανεξάρτητα ἀπὸ το ὅτι καὶ ὁ νέος νόμος περὶ Συνομοσπονδίας δημιουργήσε — ἔστω προσωρινά, μέχρι λήξεως τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως — καθεστὼς ὑποταγῆς στον Ὑπουργὸ Γεωργίας καὶ ὄχι ελεύθερη ἀντιπροσωπευτικὴ συνεταιριστικὴ ὀργάνωση. (Βλ. σχετικὰ στο 1943).

Γιορτὲς τῆς 4ης Αυγούστου

Ἐνωση Πατρῶν: Ὁ πανηγυρισμὸς τῆς εορτῆς τοῦ Ἀρχηγοῦ (7.1.40) με γουρουνόπουλα κ.λπ.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η ΑΤΕ κατά το 1938 δρίσκεται κάτω από τον πλήρη έλεγχο του Μπ. Αλιδιζάτου, τυπικά Υποδιοικητή και ουσιαστικά υπερδιοικητή, εκείνου που σχεδίαζε και κατηύθυνε την όλη αγροτική πολιτική της 4ης Αυγούστου ως εκλεκτός του Ι. Μεταξά.

Στις 6 Μαΐου 1938 ο Μπ. Αλιδιζάτος κάνει αμιλία στη Δέσχη Υπαλλήλων ΑΤΕ, εξηγεί τις επιδιώξεις του Α.Ν. 1154 και επιδιώκει τη συνεργασία ΑΤΕ και ΕΣΣΕ, δηλαδή των υπαλλήλων της ΑΤΕ που ενοχλήθηκαν καθώς διαισθάνονταν προβάδισμα της ΕΣΣΕ σε διάφορους τομείς της μέχρι τώρα αρμοδιότητάς τους.

Η έγκριση του Απολογισμού ΑΤΕ 1938 από το ΔΣ της ΑΤΕ έγινε πανηγυρικά με παρουσία του Προέδρου της Κυβερνήσεως που σε ομιλία του τόνισε την πρόοδο που έγινε το 1938 και διέγραψε τις κατευθύνσεις που πρέπει να ακολουθήσει μελλοντικά η χώρα στη γεωργία.

Τον Ισολογισμό ΑΤΕ και τα σχετικά με τον κύκλο εργασιών της κλπ. βλ. στον Απολογισμό της 1938. (Περίληψη στο «Συνεταιριστής» 1939 σ. 44).

Οι καλλιεργητικές της χορηγήσεις σε μεμονωμένους ήταν 889,7 εκατομ. και σε συνεταιρισμένους 1.166,3 εκατ. δρχ. Σύνολο 2.056.

Οι δανεισθέντες 204.000 μεμονωμένοι και 193.000 συνεταιρισμένοι. Σύνολο 397.000.

Τα νέα δάνεια με ενέχυρο ήταν 1.536 εκατ. δρχ., με υποχώρηση δανείων σε καπνό και βαμβάκι, προσυγκέντρωση σίτου και με κάποια αύξηση σε άλλα (τα 1937 ήταν 1.786 εκατ. δρχ.).

Τα δάνεια Μ.Μ. Προθεσμίας ήταν 416 εκατ. δρχ. έναντι 315 το 1937.

Τα έλαβαν: Μεμονωμένοι 131 εκατ., συνεταιρισμένοι 121 εκατ., συνεταιρισμοί και άλλα νομικά πρόσωπα 164 εκατ.

Το σύνολο χορηγήσεων 1938 ήταν 4.009 εκατ. δρχ. έναντι 3.873 το 1937 και 2.895 το 1936.

Ακόμα έκανε: χρηματοδότηση της ΚΕΠΕΣ για συγκέντρωση σίτου, ασφαλιστικές εργασίες, προμήθειες αραβοσίτου, θείου κλπ., εξαγωγή νωπών σταφυλών και εσπεριδοειδών, συγκέντρωση καταθέσεων, εποπτεία συνεταιρισμών.

—Και κατά το 1938 η ΑΤΕ εφαρμόζει το σύστημα που άρχισε το 1937, δηλαδή να χρηματοδοτεί τους αγρότες για αγορά λιπασμάτων μόνο από Εταιρίες που προκρίθηκαν σε μειοδοτικό διαγωνισμό της («Συνεταιριστής» 1938 σ. 124).

Μνημόσυνο του Συλλόγου Υπαλλήλων για τον Κ. Γόντικα.

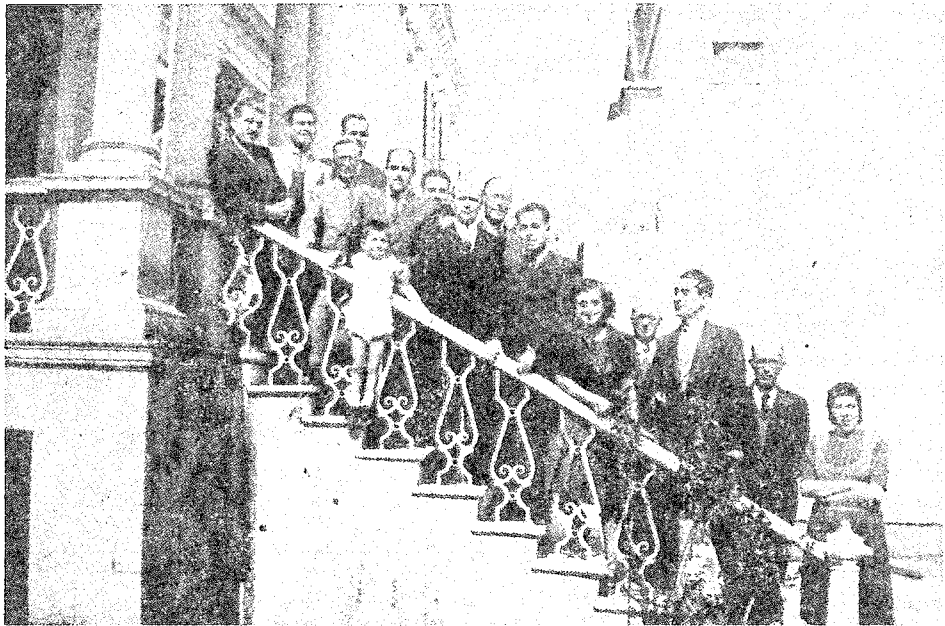
Είναι χαρακτηριστικό ότι μέσα στο καθεστώς της 4ης Αυγούστου ο Σύλλογος Υπαλλήλων της ΑΤΕ έκαμε στις 12) 38 μνημόσυνο στη μνήμη του Κ. Γόντικα, τ. Διοικητή της ΑΤΕ (από το 1930—1935). Εισηγητής ο πρόεδρος του Συλλόγου Ε. Παπαζούρης και ομιλητής ο Δ) ντής ΑΤΕ Κ. Τζωρτζόπουλος. Έγινε τότε και καθιέρωση θραβείου στη μνήμη Κ. Γόντικα μέσω της Ακαδημίας Αθηνών. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 187). Για τον Κ. Γόντικα βλ. αναλυτικά και κείμενο του Γ. Τρακάκη στο «Συνεταιριστής» 1937 σ. 169.

Διεθνές Συνέδριο Αγροτικής Πίστewς με ελληνική συμμετοχή.

Υπό της Διεθνούς Ομοσπονδίας των γεωπόνων και του Ιδρύματος «Διεθνών Συνδιασκέψεων της Αγροτικής Πίστewς» συνεκλήθη στη Νάπολη για το από 18—23 Οκτωβρίου 1938 χρονικό διάστημα το Α' Διεθνές Συνέδριο Αγροτικής Πίστewς. Θέματα και ανακοινώσεις του Συνεδρίου βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 1.

Εκ μέρους της ΑΤΕ συμμετέσχον του Συνεδρίου ως αντιπρόσωποι αυτής οι Α. Δομέστιχος, Γεν. Επιθεωρητής Τεχνικής Υπηρεσίας και Ε. Παπαζούρης, Τμηματάρχης στη Δ)νη της Αγροτικής Πίστewς.

Στο Συνέδριο έγιναν και ανακοινώσεις για την αγροτική πίστη στην Ελλάδα, τόσο από ΑΤΕ όσο και από τον τ. Υποδιοικητή της Γ. Τρακάκη. Αναλυτικά βλ. κείμενο Γ. Τρακάκη στο «Συνεταιριστής» 1939 σ. 1 επ.

Μοτιλήνη 1942:

Δ)νη και λοιπό προσωπικό της ΑΤΕ. Από πάνω: Ν. Σκραντάκος, Δ. Θλιβέρης, Θ. Δουκαρέλης, Αλ. Ζάκας, Γρ. Βόσκογλου, Αριστ. Κλήμης, Δημ. Κουρκουτάκης, Εμμ. Σκάρκος, Δημ. Γάζελας, Κ. Τζανίδου, Γ. Γιουρουκέλης, Β. Τουλιάτος, Δημ. Θεοχαρίδης, Μερόπη Εμμανουήλ.

Και ο μικρός Μαν. Γάζελας, τώρα Δ)νης Υπουργείου Γεωργίας.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄

ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Με την επικράτηση της Δικτατορίας, την ίδρυση της ΕΣΣΕ και των Οίκων του Αγρότου, οι συγκεντρώσεις και κινητοποιήσεις για μελέτη και προβολή των αγροτικών ζητημάτων και αιτημάτων περιορίζονται ή μάλλον εξαφανίζονται. Η πρωτοδουλία επιλύσεως περιέρχεται στο Κράτος και την ΕΣΣΕ.

Μερικές από τις πληροφορίες του έτους για τα αγροτικά είναι οι ακόλουθες:

Καλλιέργεια καπνού.

Επειδή υπήρχαν σοβαρά αποθέματα καπνών εσοδ. 1936 ρυθμίζεται νομοθετικά η ανώτατη έκταση της καλλιέργειας καπνού 1938 κατά περιφέρειες, νομούς, χωρία (ΑΝ 981/4.12.1937), συνολικά σε στρ. 865.000, ενώ τελικά καλλιεργήθηκαν 830.000 στρ. Από κακές καιρικές συνθήκες η ποσότητα και ποιότητα κατώτερη. Η αγορά άρρυθμη, άτονη, καθυστερημένη. (Λεπτομέρειες βλ. σε ανακοίνωση της Καπνεμπορικής Ομοσπονδίας «Συνεταιριστής» 1938 σ. 106).

Με τον Α.Ν. 1579 καθορίσθηκαν για το έτος 1939 οι εκτάσεις σε 925.500 στρ. για καλλιέργεια.

Προστατευτική οργάνωση για τον καπνό.

Με ΑΝ 1059 (ΦΕΚ 35/1938) συστήθηκε Ανωτάτη Επιτροπή Προστασίας του Ελληνικού καπνού με σκοπό τον συντονισμό της δράσεως των αρμοδίων Υπουργείων για τα καπνά. Προεδρεύεται από τον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως με συμμετοχή Υπουργών, ΑΤΕ, Τρ. Ελλάδος και της Ενώσεως Γραφείων Προστασίας Καπνού που ορίζεται από το νόμο ως εκτελεστικό όργανο. Στην Ένωση μετέχουν και αντιπρόσωποι της Παγελληνίου Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (ορίσθηκαν από το Δ.Σ. οι Δ. Κουκουρίκος (Καρδίττας) και Αθ. Παπαδόπουλος (Κομοτηνής). Στα 4 περιφερειακά Γραφεία Προστασίας Καπνού περιορίζεται ο αριθμός των αρετών εκπροσώπων.

Λαμβάνονται μέτρα για την προσεκτική χωρική επεξεργασία και συσκευασία καπνού, για την μεταφορά καπνών και ορίζεται χρόνος περατώσεως της συσκευασίας.

Η συγκέντρωση του σίτου μέσω των Ενώσεων Συνεταιρισμών.

Βλ. στο Υποκ. ΣΤ για τη διεξαγωγή της εργασίας από τις Ενώσεις Συνεταιρισμών. Τελικά συγκεντρώθηκαν 265 εκατ. σκάδ., ποσό μεγαλύτερο από όλα τα έτη που ίσχυε ο θεσμός προστασίας του σίτου (βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 188).

Φοβερή η κατάσταση της υγείας των κατοίκων της υπαίθρου. Υγειονομικοί Συνεταιρισμοί.

Σε συνέχεια των όσων σημειώθηκαν για το 1937 (ομιλία και στοιχεία Μεταλληγού στη Γ.Σ. της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών Απριλίου 1937 και την έκδοση ειδικού τεύχους της) δημοσιεύονται το 1938 για το βασικό αυτό θέμα στην αθηναϊκή εφημερίδα «Ελεύθερον Βήμα» τρία κείμενα του Γ. Τρακάκη, τ. Υποδιοικητή ΑΤΕ (στις 26, 27 και 28) 5) 1938). Ο γνώστης του θέματος και γλαφυρός αρθρογράφος τονίζει την ιδιαίτερη σημασία του, την έλλειψη οργανώσεως για την αντιμετώπισή του και την ανάγκη για μέτρα ώστε να μη εκφυλίζεται ο αγροτικός πληθυσμός από υποσιτισμό, ανθυγιεινές συνθήκες, ασθένειες με ελονο-

σία, ούζο, φυματίωση κλπ. Αναφέρεται σε φοβερὰ στατιστικά στοιχεία: Φυματικοί 300.000 με τα 2/3 στην ύπαιθρο. Ελονοσία σε 2 εκατ. ανθρώπους κυρίως στους αγρότες, 9 θάνατοι σε 10.000 κατοίκους. Σε 150 πόλεις και χωριά μόνο το 4% είχε νερό υγιεινό, 22% ακατάλληλο, 74% μολυσμένο.

Για τις συνθήκες αναφέρει ότι υπάρχουν χωρικοί στη Βοιωτία, Θεσσαλία και αλλού που περπατούν κάθε πρωί 2—3 ώρες με φρικώδη υγρασία για να φθάσουν στα χωράφια τους, να δουλέψουν όλη την ημέρα και να τραφούν με λίγες εληές ή λίγα κρεμύδια.. Άλλοι στα ορεινά περνούν με ξερή μπουμπούρα και είναι τύχη αν υπάρχει λίγο γάλα ή ρύζι για τα μικρά παιδιά.

Έγιναν βέβαια μερικά έργα (αποξηράνσεις, εξυγιάνσεις), μερικά νοσοκομεία κλπ. αλλά χρειάζεται πολύπλευρη προσπάθεια για ανύψωση της οικονομίας.

Τονίζει την κακή κατάσταση και παραμέληση της γυναίκας του χωριού που είναι μάρτυρας και ως σύζυγος και ως μητέρα. Γράφει:

«Η πολυτέμνος αυτή βάσις της αναπαγωγής του πληθυσμού και της καλής διαβίωσης της οικογενείας παραμελείται και εις τὸ στάδιον τῆς κυήσεως και περαιτέρω και ἰσοβίως. Ποῖος θὰ ἀρνηθῆ ὅτι ἡ γυναίκα αὐτὴ πολλάκις εἶνε μάρτυς και ὡς σύζυγος και ὡς μητέρα; Καὶ ὀρθῶς ὁ κ. πρωθυπουργὸς ὀμιλῶν κάποτε εἰς τὴν Λάρισαν ἐτόνισεν τὸ σημεῖον αὐτὸ εἰς τοὺς ἀκροατὰς του. Διότι αὐτὴ ἡ γυναίκα τοῦ χωριοῦ εἴτε νέα, εἴτε ὄρμος, θὰ ἐργασθῆ εἰς τὸ χωράφι και εἰς τὸν ἐργασίῳ, εἰς τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ φαγητοῦ και τοῦ νοικοκυριοῦ, θὰ πλύνῃ τὰ ρούχα εἰς τὸ ποτάμι και θὰ

παρασκευάσῃ και τὰ παιδιὰ. Αὐτὴ θὰ ὀδοιπορήσῃ περισσότερον εἰς οἰανδήποτε κατάστασιν και ἂν εὑρίσκηται και θὰ συντηρηθῆ ὀλιγαρκέστερον. Ἔτσι ἐφθάσαμεν νὰ ἔχωμεν κατὰ μέσον ὄρον 1082 θανάτους κατ' ἔτος ἐξ ἐπιλοχεῖων μολύνσεων και ἐκ συναφῶν νοσημάτων, ἐξ ὧν 198 ἀφοροῦν γυναίκας τῶν πόλεων και 884 γυναίκας τοῦ χωριοῦ. Ὅταν ὁμως μὲ τοιοῦτους ὄρους παρασκευάζωνται και διατρέφονται τὰ παιδιὰ τῆς οικογενείας και κυοφοροῦν αἱ μητέρες, τί νὰ περιμένωμεν ἀπὸ τὸν ὀργανισμὸν και τῶν μὲν και τῶν δέ;».

Απὸ ἀναφέρεται στη συνέχεια σε προσπάθειες διαφόρων χωρῶν υποδεικνύει ὅτι στη Γιουγκοσλαβία και την Ἰαπωνία οργανώθηκαν υ γ ε ι ο ν ο μ ι κ ο ἰ σ υ ν ε τ α ρ ι σ μ ο ἰ με σημαντικὰ αποτελέσματα (και δίνει πολλὰ στοιχεία για ευρύτερη κοινωνική και μορφωτική δράση Κράτους και Συνεταιρισμῶν σε πολλές χώρες). Στο τρίτο ἄρθρο στην πρώτη σελίδα με τίτλο «Δια τὴν υγείαν των αγροτῶν ας χρησιμοποιηθῶν οἱ Συνεταιρισμοί», τονίζει ὅτι σε Συνέδριο που ἔγινε για τις χώρες της Ἄπω Ανατολῆς με πρωτοβουλία τῆς Κοινωνίας των Ἐθνῶν το συμπέρασμα που τονίστηκε ἦταν ὅτι:

«...διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ «γεωργικὴ ἀναδημιουργία» χρειάζεται ἡ συνεργασία τῶν ἀγροτῶν μέσω τοῦ συνεργατισμοῦ. Μία ἀνακοίνωσις λέγει: «σκοπὸς τῆς «γεωργικῆς ἀναδημιουργίας» εἶνε νὰ καταστήσῃ τὴν ζωὴν εἰς τὴν ὕπαιθρον περισσότερον εὐτυχῆ και συνεπῶς ἡ ἀνάπτυξις τῆς υγιεινῆς, τῶν εὐκολιῶν τῆς ζωῆς, και τῆς ψυχαγωγίας τίθενται ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ προγράμματος τούτου». Καὶ ἡ διάσκεψις καταλήγει: «Οὐδεμία

νομοθεσία και οὐδεμία προσπάθεια, ὀσονδήποτε ὑπέροχος και ἂν εἶνε, δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ βοηθήσῃ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν εἶνε ἀποφασισμένοι νὰ βοηθοῦν μόνοι τους εἰς τοῦτο. Ὁ καταναγκασμὸς εἰς τὴν υγιεινὴν τῆς ὕπαιθρου και τὴν ἐξυγιάνσιν προκαλεῖ δυσαρέσκειαν και ἀντίθεσιν. Ἡ «γεωργικὴ ἀναδημιουργία» στηρίζεται εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν χωρικῶν και ἡ κυρία προσπάθεια εἶνε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἐνδιαφερθοῦν διὰ τὴν

καλλιτέρευσιν τῆς τύχης των».

«Ἡ ἐργασία ὑπὲρ τῆς ὑγιεινῆς ἐπέρασε ἀπὸ τὴν σφαίραν τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων εἰς ἓνα στάδιον ὅπου ἡ «συνείδησις» καὶ ὁ «συνεργατισμός» εἶνε οἱ ὅροι ποῦ ἀποτελοῦν τὴν ἐπιτυχίαν». Διὰ δὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν συνεταιρισμῶν λέγει ἡ διάσκεψις: ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατοικίαν, τὴν διατροφήν, τὰς ὑγει-

ονομικὰς διευθετήσεις, ἢ τὴν θεραπείαν ἀσθενειῶν, εἶνε ἀναγκαῖον νὰ ἐνεργῇ τις διὰ τῆς μεσολαθήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ νὰ ἀποφεύγῃ νὰ ἐπιβάλη συστήματα ἐκ τῶν ἄνω. Ἡ καλλιτέρα μορφή τῆς συνεργασίας τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶνε ἡ παθητικὴ ἀποδοχὴ τῶν μέτρων, ἀλλὰ ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ εἰς αὐτά, καὶ αὕτη πρέπει νὰ εἶνε συλλογικὴ».

Αναφέρεται στη συνέχεια στην Κύπρο και στα «πίπια του Λαού» της Τουρκίας. Και αφού τονίζει την ανομοιομορφία των συνθηκών στις διάφορες ελληνικές επαρχίες και τη δυσκολία να επεκταθούν εκεί οι κοινωνικές ασφαλίσεις, προτείνει τα επόμενα για τους Υγειονομικούς Συνεταιρισμούς και τα άλλα μέτρα:

«Ἀκριβῶς λόγῳ τῆς διαφοροποιήσεως αὐτῆς φαίνεται ὅτι οἱ Ὑγειονομικοὶ Ἀγροτικοὶ συνεταιρισμοὶ δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς ἓνα σημαντικὸν μέρος τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος τούτου. Διότι μὲ τοὺς συνεταιρισμοὺς αὐτοὺς ἀφ' ἑνὸς θὰ ἀποκτήσωμεν διὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἀσκήσεως κατὰ περιοχὴν ἓνα κατάλληλον ὄργανον καὶ κέντρον διὰ τοῦ ὁποίου θὰ προσαρμόσωμεν ὀρθολογικῶς τὰς δυνατότητας τῆς προσταθείας —ιδιωτικῆς καὶ δημοσίας— πρὸς τὰς ὑπαρχούσας συνθήκας καὶ ἀνάγκας τῆς ὑγιεινῆς ἐν τῇ περιοχῇ καὶ θὰ δυνάμεθα νὰ χειριζώμεθα ἐκάστοτε ἀναλόγως. Ἀφ' ἑτέρου θὰ κινήσωμεν τὸ προσωπικὸν συμφέρον καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κατοίκων δι' ἓνα ζήτημα ποῦ ἀφορᾷ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τὴν προαγωγὴν αὐτῶν καὶ τῶν οικογενειῶν των, καὶ ἐμμέσως εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς οἰκονομίας των. Ἔτσι θὰ τὰ κάμουν ἰδικόν των ἔργον, θὰ τὸ πονέσουν, καὶ δὲν θὰ τὸ παρακολουθοῦν ὡς θεατὰ καὶ μὲ ἐπίκρισιν, ὅπως κάνωμεν ὅλοι διὰ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων καὶ μάλιστα τοιαύτης φύσεως ἔργα. Θὰ λειτουργήσῃ περαιτέρω τὸ πνεῦμα τῆς ἀμίλλης καὶ οἱ ἀπλοὶ Ἀγροτικοὶ Ὑγειονομικοὶ συνεταιρισμοὶ θὰ ἐξελεγχθοῦν εἰς ἀγροτικὰ κέντρα προόδου καὶ πολιτισμοῦ διευρύνοντα τὸν ὄριζοντα καὶ τὴν δρᾶσιν των εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ζωῆς τῶν ἀγροτῶν ὅπου συναντῶνται ἢ ἔννοια τῆς ὑγείας μὲ τὴν

ἀντοχὴν τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν σωματικὴν καὶ ἡ προαγωγὴ τῶν γεωργικῶν καὶ οἰκονομικῶν συμφερόντων μὲ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ τὸν πολιτισμόν. Ἡ γραμμὴ αὕτη δὲν εἶνε καινοφανῆς δι' ἡμᾶς. Ὑπάρχει τὸ πρωτόλειον καὶ ἡ παράδοσις.

Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀγροτικῶν ἰατρείων ποῦ εἶχεν ἰδρῦσει ἄλλοτε εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα ἢ Ἐπιτροπὴ Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων, ἀργότερα καὶ Ἐνώσεις τινὲς συνεταιρισμῶν, ὅπως ἡ τῆς Βερροίας, τῆς Κατερίνης καὶ ἄλλαι, ὠργάνωσαν εἰς τὴν περιοχὴν των ἰατρικὴν ἀντίληψιν καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὰ ζῶα. Ὁργανικώτερον ἀκόμη ἐπεδιώχθη ἡ προσπάθεια αὕτη, ἀπὸ τοῦ 1933 μὲ τὴν ὀργάνωσιν ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης Ὑγειονομικῶν συνεταιρισμῶν τῶν ἀγροτῶν κατὰ ὑπόδειγμα τοῦ κοινωνιολόγου ἱατροῦ καὶ σημερινοῦ διευθυντοῦ τῆς Σωτηρίας κ. Μεταλλينوῦ, ἀσχοληθέντος τότε καὶ μὲ τὰ ἀγροτικὰ ἰατρεία τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως. Ἐκτοτε ἰδρύθησαν καὶ λειτουργοῦν 12 Ὑγειονομικοὶ Ἀγροτικοὶ συνεταιρισμοί, ὧν οἱ πλεῖστοι εἰς τὴν Μακεδονίαν ὅπου καὶ οἱ κίνδυνοι τῆς ὑγείας τῶν ἀγροτῶν εἶνε περισσότεροι. Οἱ ἀδελφεὶς εἰς τὰ τῆς συνεταιριστικῆς ὀργάνώσεως θὰ εὐρουν ὅτι 12 συνεταιρισμοὶ Ὑγειονομικοὶ εἰς τὸ διάστημα πέντε ἐτῶν, εἶνε στασιμότης καὶ ἀδράνεια. Θὰ ἀλλάξουν ὅμως γνώμην ὅταν ἐξετά-

σουν και πληροφορηθούν τὰς δυσκολίας πού περιέχει ἡ ὀργάνωσις καὶ εὐδῶσις αὐτῶν τῶν ἰδιοτύπων ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν διὰ τοὺς ὁποίους χρειάζεται καὶ ἀνεπτυγμένη κοινὴ συνείδησις καὶ στελέχη ἱκανὰ καὶ πρόθυμα νὰ ἐργασθοῦν, καὶ ἐξωθεν διευκολύνσεις πολλαπλά. Δὲν γίνονται τοιαῦται πραγματοποιήσεις μόνον μὲ διαταγὰς. Βασικῶς, ὑγειονομικός συνεταιρισμός σημαίνει καλὸς ἐπιστήμων ἰατρός καὶ ἀλτρουσίτης ἄνθρωπος, προμήθεια τῶν ἀπαραιτήτων φαρμάκων καὶ μὲ ἔκπτωσιν, συνεισφορὰ τακτικὴ τῶν συνεταιρῶν ἢ καὶ σημαντικὴ τοιαύτη διὰ τὴν ἀρχικὴν στοιχειώδη ἐγκατάστασιν, καὶ καλὴ καὶ ἱκανὴ διοίκησις. Σημαίνει ὅμως ἀκόμη καὶ ἀντίδρασις ἐκείνων πού μοιραίως θὰ ζημιωθοῦν ἀπὸ τὴν ἐπέκτασιν καὶ τὴν προκοπὴν εἰς τὴν ὑπαιθρον τῶν ὑγειονομικῶν συνεταιρισμῶν. "Ὅσοι δὲ ἔζησαν εἰς τὰ χωριά γνωρίζουν ποίαν κίνησιν εἰσπράξεων ἀποτελοῦν αἱ ἰατρικαὶ συμβουλαὶ καὶ τὰ φάρμακα. "Ὅπου λοιπὸν καλὴ καὶ ἱκανὴ διοίκησις θὰ προσηφάλιζε βεβαιωμένως σκόπιμον καὶ ἐνεργητικὴν διαχείρισιν θὰ ἤξιζε καὶ νομοθετικὴ ρύθμισις καὶ οἰκονομικὴ ἀκόμη ἐνίσχυσις νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικουρίαν διὰ τὴν εὐδῶσιν τοῦ ἔργου τοιαύτων συνεταιρισμῶν καὶ τότε ἡ συστηματικὴ προσπάθεια, πού καταβάλλεται καὶ παρ' ἡμῖν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς κοινωνικῆς προνοίας καὶ ὑγιεινῆς, θὰ εὗρισκε διὰ τὴν ὑπαιθρον Ἑλλά-

Σταφιδικά μέτρα 1938.

Το Δ.Σ. του ΑΣΟ καθόρισε τα σταφιδικά μέτρα 1938) 39 (βλ. ἀνάλυση «Συνεταιριστής» 1938 σ. 124).

Ελαιοκομικὸ Συνέδριο.

Τα Ὑπουργεῖα Οἰκονομικῶν καὶ Γεωργίας ὀργάνωσαν τὸν Αὐγούστου 1938 Ελαιοκομικὸ Συνέδριο με συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων ἀπὸ ελαιοπαραγωγικὰς περιφέρειας, ἐδικῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐπιστημόνων, ὥστε νὰ γίνῃ ἡ κατάλληλη νομοθεσία («Συνεταιριστής» 1938 σ. 124).

Σχετικὰ με τὴν παραγωγή καὶ τὴς εξαγωγὰς ἐλληνικοῦ λαδιοῦ ἀπὸ 1921—1938 καὶ τὰ συνεταιρικὰ ελαιουργεῖα καὶ τὴς ποσότητες πού κατεργάζεσταν βλ. καὶ κείμενα Δ.Θ. Πάνου «Συνεταιριστής» 1949 σελ. 63 καὶ 1950 σ. 53.

δα τὸ μᾶλλον εὔθετον καὶ εὔστοχον ὄργανον καρποφόρου καὶ ἀποδοτικῆς ἐργασίας εἰς τοὺς ὑγειονομικοὺς αὐτοὺς συνεταιρισμοὺς καταλλήλως χειραγωγούμενους. Ἡ χρησιμοποίησις δὲ αὐτῶν μὲ τὸ προσωπικὸν ἐνδιαφέρον τῶν ἐξ αὐτῶν ὠφελουμένων θὰ φέρῃ τὴν ὀργάνωσιν εἰς τὴν τελευταίαν γωνίαν τῆς ἀγροτικῆς Ἑλλάδος, καὶ μαζί μὲ τὸν ἰατρὸν καὶ τὰ φάρμακα θὰ φέρῃ, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωμεν, καὶ τὴν ὄλην προαγωγήν εἰς κάθε ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς εἰς τὴν ὑπαιθρον.

Ὅτε μόνον ὅμως οἱ ὑγειονομικοὶ συνεταιρισμοὶ πρέπει νὰ ἀφεθοῦν εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ὑγιεινῆς εἰς τὴν ὑπαιθρον. Μαζί μὲ τὴν προσπάθειαν τῆς βελτιώσεως τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος πρέπει νὰ συντρέχῃ καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἔργων ἐξυγιάνσεως καὶ συγκοινωνίας, καὶ ἡ ἀγορανομικὴ παρακολούθησις διὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἐπάρκειαν καὶ τιμὴν τῶν εἰδῶν διατροφῆς, ἵνα μὴ μεσολαβῇ ἐκμετάλλευσις, καὶ δασμολογικὴ προσαρμογὴ διὰ τὰ εἶδη τροφίμων πού δὲν παράγομεν εἰς τὸν τόπον καὶ ἀποτελοῦν χρήσιμον τροφήν τοῦ λαοῦ. Ἄκόμη εὔστοχος καὶ πολλαπλὴ διαφώτισις τῶν χωρικῶν διὰ τοῦ σχολείου, τῶν ἰατρῶν, τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἱεροκηρύκων καὶ παντὸς δημοσίου λειτουργοῦ ἢ φωτισμένου ἀνθρώπου, διὰ νὰ δημιουργηθῇ συνείδησις περὶ τὸ θέμα».

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

—Για τη νομοθεσία τους βλ. στο Υποκ. Β.

—Το Υφυπουργείο Εργασίας σε εγκύκλιό του προς τους Συνεταιρισμούς αυτών διαπιστώνει ότι από γενόμενο έλεγχο διαπιστώθηκε ότι η πιστωτική δράση πολλών προμηθευτικών συνεταιρισμών γινόταν χωρίς εγγυήσεις, με αποτέλεσμα την υπέρμετρη οικονομική επιβάρυνση των δημοσίων υπαλλήλων. Και παραγγέλλει:

«ὅπως τοῦ λοιποῦ, καὶ μέχρι νεωτέρας παραγγελίας ἡμῶν, παύσητε παρέχοντες πιστώσεις εἰς τὰ μέλη τῶν συνεταιρισμῶν σας, ὑπὸ οἰονδήποτε τύπον καθόσον ἢ κυβέρνησις, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀνακούφησιν τῶν οικονομικῶς ἀσθενεστέρων ὑπαλλήλων, θέλει μεριμνήσῃ

—Ἡ εφημερίδα «Βραδυνή» Ἀθηνῶν (φ. 7.2.1938) ἀλλὰ καὶ ἄλλες εφημερίδες ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν ἀμυνα τῶν καταναλωτῶν ἐνάντια στὴν ἐπιμετάλλευσιν καὶ τὸνίζουσι τὴν σημασίαν τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν γιὰ χειραγώγησιν τοῦ ἐμπορίου (βλ. καὶ «Συνεταιριστής» 1938 σ. 40 ὅπου καὶ παλαιότερο ἀξιόλογο ἐνισχυτικὸν κείμενον τῆς εφημ. «Καθημερινή» 15.11.1936).

—Ἀπὸ τὸν Μάρτιον 1938 ἐπαναλειτοουργεῖ ὁ Καταναλωτικὸς Συνεταιρισμὸς Ὑπαλλήλων ΑΤΕ που βρισκόταν ἐν ἀδράνεια ἐπὶ ζετία. Στὸ τέλος τοῦ 1937, εἶχε 1.529 μέλη. Ἀσχολήθηκα μετὰ τὴν προμήθειαν εἰδῶν ἐνδύσεως-υποδήσεως με συμβάσεις με ἐμπορικὰ καταστήματα (με ἐκπτώσιν 8—10%). Ἡ ΑΤΕ χορηγεῖ πιστώσεις ἐν μέρει. Ἐγένετο μέλος ἐν τῷ Συνεταιρισμῷ τῆς ΕΤΕ (τοῦ ὁποῦ μὲλη εἶναι καὶ οἱ ὑπάλληλοι Τραπεζῶν Ἑλλάδος καὶ Κτηματικῆς) με συμμετοχὴν ἐν τῷ κέρδει ἀναλόγως τῶν συναλλαγῶν. Ἀκόμα προμηθεύτηκαν τὰ μέλη τοῦ μέσου τοῦ Συνεταιρισμοῦ καύσιμα ὕλη καὶ ἔλαιον, βούτυρον, μέλι κλπ. Ἀποφάσισε τὴν ἰδρυση Πρατηρίου. Κύκλος εργασιῶν 1938 (λειτούργησε ἐπὶ 6μηνον) 4.114.879 δρχ. Ἀπελευθέρωσιν μελῶν ἀπὸ δανεισμῶν τρίτων. Ὠφέλειαι ἀπὸ ἐκπτώσεων ἀγορῶν. (βλ. καὶ «Συνεταιριστής» 1939 σ. 57).

Ἀλιευτικὸν Συνεταιρισμοί.

Τὸ 1938 ἰδρύθησαν οἱ Ἀλιευτικὸν Συνεταιρισμοί: 1) Ἀλιευτικὸς Πρεβέζης (δεν λειτούργησε). 2) Ὁ Ἀλιευτικὸς Πιστωτικὸς. Προμηθευτικὸς καὶ Πωλητικὸς Πρεβέζης (ἐπιμεταλλεύεται τὸ 1949 τὰ Ἰχθυοτροφεία Ἀμβρακικοῦ). 3) Ἀλιευτικὸς Πιστωτ. - Προμηθευτικὸς Λιθακιάς Ζακύνθου (λειτούργησε καὶ τὸ 1949). 4) Ἀλιευτικὸς Ἰχθυοεργατῶν Μεσολογγίου Αἰτωλικῶν (ἔχει ἀναλάβει τὴν ἐπιμετάλλευσιν τῆς λιμνοθάλασσης Μεσολογγίου). Ἐχει ἐξελιχθεῖ τὸνίζεσθαι — τὸ 1949 — ἐπὶ τὴν πῶν σοβαρὴν συνεταιριστικὴν ἀλιευτικὴν ὀργάνωσιν. 5) Ν. Ἀρτάκης (διαλύθηκα). 6) Ἀρμενιστὴ Ἰκαρίας (δεν λειτούργησε). 7) Σάμου «Μυκάλη». Ἀνασυγκροτήθηκα τὸ 1948 ἀπὸ ἰδιοκτῆτας 12 συγκροτημάτων καὶ ἐπιμεταλλεύεται τὸ μεγάλο ἀλιευτικὸν «Μυκάλη» που παραχώρησε τὴν συμμαχικὴν βοήθειαν. (βλ. «Συνεταιριστής» 1949 σ. 10).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

—Από την Πανελλήνιο Συνομοσπονδία προωθούνται διάφορα ζητήματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων σχετικά με την εφαρμογή συλλογικών συμβάσεων, Ταμείο Προνοίας, εξασφάλιση θέσεως κλπ. (βλ. και «Συνεταιριστής» 1938 σ. 11, 47, 139 και Υποκ. Ι' του 1937).

Με τον ΑΝ 1154) 1938 λύθηκαν βασικά προβλήματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων, τα περισσότερα από τα οποία είχαν μελετηθεί και προωθηθεί κατά το παρελθόν και περιέμεναν τη νομοθετική ή διοικητική νόμιμη κάλυψή τους. (Βλ. στο έτος 1937 και παλαιότερα).

Οι βασικές διατάξεις του ΑΝ 1154) 38 για τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους είναι οι ακόλουθες:

- 1) Πειθαρχικός έλεγχος των υπαλλήλων (άρθ. 2 παρ. 1δ και άρθρ. 4 παρ. 4).
- 2) Μονιμοποίηση του προσωπικού των συνεταιριστικών οργανώσεων (κύριο επάγγελμα με μνημαία αντιστοιχία) και διαδικασία απολύσεως (άρθρ. 4 παρ. 1).
- 3) Αρμοδιότητα για προσλήψεις και απολύσεις (άρθρ. 4 παρ. 2).
- 4) Υποχρέωση για ύπαρξη πτυχίου φοίτησης στη Συνεταιριστική Σχολή. Επί πλέον πτυχίο Ανωτάτης Σχολής για θέση Δ) ντού και Προϊσταμένων (άρθρ. 4 § 2).
- 5) Υποχρέωση για μετεκπαίδευση των υπηρετούντων (άρθρ. 4 παρ. 3).
- 6) Ρύθμιση όλων των λοιπών υπαλληλικών ζητημάτων υπό του Κανονισμού της ΕΣΣΕ (άρθρ. 4 παρ. 5).
- 7) Δημιουργία Ταμείου Συντάξεως του προσωπικού των Συνεταιριστικών Οργανώσεων (άρθρ. 5).
- 8) Υποχρεωτική μόρφωση στη Γεωργική Συνεταιριστική Σχολή (άρθρ. 6).

—Με εγκυκλίους ΕΣΣΕ και ΑΤΕ ζητήθηκαν από τις Οργανώσεις Δελτία για κατάρτιση μητρώου των Συνεταιριστικών Υπαλλήλων.

Με όλα τα παραπάνω βελτιώθηκε η θέση των συνεταιριστικών υπαλλήλων, περιορίστηκε η εξουσία των αιρετών εκπροσώπων των Οργανώσεων αλλά δημιουργήθηκε απόλυτη εξάρτησή τους από την ΕΣΣΕ και έμμεσα εξάρτηση των αιρετών και των Συνεταιρισμών. Βλ. και στο Υποκεφ. ΣΤ) 1 για νεότερους νόμους, κανονισμούς, εξαρτήσεις.

—Ανασκόπηση ιστορική για τη δράση και τα προβλήματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων κάνει ο Ν. Βουτσινάς, Επόπτης ΑΤΕ, το 1946 στο περ. «Συνεταιριστικόν Δελτίον» τ. 9 σ. 19 και τ. 10 σ. 16 για την περίοδο 1915—1937 και 1938—1945.

—Για τα νομοθετήματα βλ. στο Υποκ. Β'.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Στις προηγούμενες σελίδες αναφέρθηκαν πολλά ονόματα που παρουσίασαν δραστηριότητα στη συνεταιριστική κίνηση του 1938. Και πολλαπλάσια είναι τα πρόσωπα που δεν ήλθαν στη δημοσιότητα. Ιδιαίτερα πρέπει να εξαρθεί το έργο που με καλή και μέχρι υεραποστολική διάθεση και απόδοση πρόσφεραν αρκετοί από τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους τους αιρετούς και τους εποπτικούς.

Κωνστ. Παναγιωτόπουλος.

Τμηματάρχης της Τεχνικής Υπηρεσίας της ΑΤΕ (μετά μακράν υπηρεσίαν σε πολλές θέσεις στην ύπαιθρο, Γεωργική Σχολή Λαρίσης, Επαικισμό, Τεχνικός Επιθεωρητής ΑΤΕ).

Ενδιαφέρθηκε πάντα για τη συνεταιριστική κίνηση. Είναι (γράφει ο Β. Γανώσης) ο δημιουργός του πρώτου Οργανισμού συνεταιριστικής περιθάλψεως και δελτιώσεως της Κτηνοτροφίας Βερούας που θρήκε πολλούς μιμητές και επεκτείνεται. Επίσης είναι ο ιδρυτής του πρώτου Βουτυροκομικού Συνεταιρισμού στη Ραχιά Βερούας που εργάζεται (το 1938) με εξαιρετική επιτυχία.

«...Πρώτος αυτός είδε την ανάγκην της οργανώσεως των άγελαδοτρόφων του μικρού εκείνου χωριού, της Ραχιάς και τόσοσν επίστευσεν εις την δυνατότητα της επιτυχίας της οργανώσεως αυτής, ώστε ό ίδιος έκαμε και τόν γαλακτοκόμον του Συνεταιρισμού, μόνος του έφτιαξε την πρώτην ποσότητα του συνεταιρικού βουτύρου και έδίδαξε εις τούς τεχνίτας την κατασκευήν του. Ή άφοσίωσις πού έδειξεν ήτο τόσο μεγάλη, ώστε πολλάκις δι-

ευκτέρευσε εις τό χωριό εκείνο και από την περίοδον εκείνην χρονολογείται και ή πρώτη προσβολή του τύφου ήν ύπέστη και ή όποία έμελλε τόσοσν προώρως νά τόν καταβάλη.

Είναι από τά όλίγα φωτεινά παραδείγματα άφοσίωσεως εις τό καθήκον και την συνεταιριστικήν ιδέαν, τά όποία έπαναλαμβάνονται κάθε τόσοσν εις την χώραν μας...» («Συνεταιριστής» 1938, σελ. 35).

Γεώργιος Τριβιζάς.

Παλαιός συνεταιριστής στην Κέρκυρα, πρόεδρος μιας από τις Ενώσεις της. Συγγραφέας των διβλίων 1) «Πώς θα μπορέσει να ζήσει καλλίτερα ο γεωργικός πληθυσμός» Αθήναι 1929 και 2) «Η οργάνωσις των γεωργικών συνεταιρισμών κατά τα σύστημα Ραϊφφάιζεν» έκδοση Ελλην. Γεωργικής Εταιρείας 1930. Επίσης είχε επιδοθεί τελευταία στη μελισσοκομία (ο «Οδηγός της Μελισσοκομίας» βραβεύτηκε από την Ακαδημία). («Συνεταιριστής» 1938 σ. 36).

Ανδρέας Μιχαλακοπούλος.

Όπως έκανε και για άλλους (Αλ. Παπαναστασίου, αργότερα Αλ. Μυλωνά) ο «Συνεταιριστής» (Θ. Τζωρτζάκης) είχε το θάρρος να προβάλει και μέσα σε επικίνδυνες συνθήκες, τη συνεταιριστική δραστηριότητα ανθρώπων. Έτσι, μέσα στις συνθήκες του δικτατορικού καθεστώτος του 1938 προβάλλει τη μορφή και τη συνεταιριστική προσφορά του Ανδρέα Μιχαλακοπούλου. Τονίζει μεταξύ άλλων:

«Ο συνεταιρισμένος κόσμος... δέν λησμονεί ότι ό έκλιπών άνήρ είναι εκείνος ό όποιός ως Ύπουργός Έθνικής Οικο-

νομίας εισηγήθη την ψήφισιν του θεμελιώδους νόμου περί συνεταιρισμών 602, διά του όποιού έτέθησαν στερεά τά θε-

μέλια της συνεταιριστικής μας οργανώσεως και έδημιουργήθησαν ευνοϊκοί όροι διά την προκοπήν της συνεταιριστικής κινήσεως.

...Έθεσε τὰς βάσεις της κρατικής κοινωνικής πολιτικής... ο νόμος περί σωματείων, οί πρώτοι προστατευτικοί τῶν ἐργατῶν νόμοι, ὁ θεσμός τῶν γεωργικῶν

ἐπιμελητηρίων, ἡ ὀργάνωσις τῶν τοπικῶν γεωργικῶν Τραπεζῶν... Ἄργότερα... εἰσηγήθη καὶ ἐπέτυχε τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ν. 602 διὰ τοῦ νόμου 1688(1919)... διὰ τοῦ νόμου τοῦτου ἦρθη ἕνα σημαντικὸν ἐμπόδιον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν συνεταιρισμῶν...». («Συνεταιριστής» 1938, σελ. 66).

Αγροτική οικογένεια σε δύσκολες συνθήκες ζωής.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πολλά στοιχεία είχαν δοθεί κατά τις εισηγήσεις στη Γ.Σ. της Πανελληνίου κατά το 1937. Η κατάργησή της στις αρχές του 1938 δεν έδωσε την ευκαιρία για νεότερες επίσημες και αντικειμενικές επισκοπήσεις.

Η Εισηγητική Έκθεση του Ν. 1154) 38 έχει αρκετά στοιχεία-επισκοπήσεις αλλά τα περισσότερα είναι έξω από την πραγματικότητα και τη σωστή γνώση του συνεταιριστικού θεσμού, αναφέρονται σε στοιχεία που πολλές φορές κατά το παρελθόν είχαν προβληθεί και αντικρουσθεί (βλ. π.χ. παλαιότερα κείμενα Π. Χασαποπούλου με αφορμή στοιχεία του βιβλίου Μ. Γερακάρη).

Τα όσα προβάλλονται στην Εισηγητική Έκθεση αποβλέπουν άμεσα στη δικαιολόγηση των έντονων επεμβατικών διατάξεων του καθεστώτος (Ν. 1154) στις συνεταιριστικές οργανώσεις, όταν μάλιστα δεν υπήρχε ελευθερία για αντίκρουσή τους.

Μυτιλήνη: Εξαγωγές λαδιού σε βαρέλια (προπολεμικά).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ (Για ενημέρωση, συγκρίσεις, παραδειγματισμό)

Επεκτείνεται η δημοσίευση κειμένων από την κίνηση διαφόρων χωρών ως αντίδραση στις επιθέσεις στην Ελλάδα.

- Η συνεταιριστική μεταρρύθμιση στη Ρουμανία κατά το 1935 (BULLETIN DE LA COOPERATION ROUMAINE). Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 4.
- Η πολιτική του σίτου εν Γαλλία και το Ρυθμιστικόν Γραφείον σίτου (Α. Σίδε-ρις). Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 35.
- Ο νέος Γιουγκοσλαβικός νόμος περί συνεταιρισμών. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 38).
- Φρειδερίκος Γουλιέλμος Ραϊφφάιζεν. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 63).
- Το Διεθνές Συνεταιριστικόν Έμπορικόν Γραφείον. Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 81.
- Η αγροτική πίστη και οι πιστωτικοί και οι παραγωγικοί συνεταιρισμοί στη Γαλλία (Β. Γανώσης). Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 97, 129.
- Οι Συνεταιρισμοί κατοικίας στη Σουηδία (INFORMATIONS COOPERATI-VES). Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 101.
- Οι Συνεταιρισμοί στη Γερμανία (INFORMATIONS COOPERATIVES). Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 106.
- Οι Δασικοί Συνεταιρισμοί στη Βουλγαρία. Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 107.
- Η «HANGYA» (Μήριμξ) της Ουγγαρίας (H. MAU). Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 132, 1939 σ. 159.
- Ο Συνεταιρισμός της Ρότσαντεϊλ εις την παιδαγωγικήν. Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 135.
- Η συμβολή των Συνεταιρισμών εις την διατροφήν. Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 136.
- Οι Συνεταιρισμοί Ηλεκτρισμού στην Ελβετία. Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 137.
- Διεθνές Συνέδριον αγροτικής πίστεως (και θέματα Συνεταιρισμών). Βλ. «Συνεταιριστής» 1938 σ. 172, 193.

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1939

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΓΕΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

- Στην εξουσία ισχυροποιημένο το καθεστώς της 4ης Αυγούστου.
- Τη φυσιογνωμία της εποχής και την ανοχή βλ. και στη βιβλιογραφία της εποχής. (Ευρετήριο βιβλιογραφίας του Ανωτάτου Οικονομικού Συμβουλίου. Βλ. Υποκεφ. Ε).
- Αρχίζει ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος (βλ. στη συνέχεια).
- Ιδρύεται Υφυπουργείο Συνεταιρισμών.
- Προχωρεί η οργάνωση Συντεχνιακού Κράτους. Βλ. το βιβλίο Μπ. Αλιθιζάτου «Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και Συντεχνιακή Οργάνωσις». Όπως γράφει στον πρόλογο ο Σύλλογος Υπαλλήλων ΑΤΕ, με το ν. 1154 του 1938 «ετέθη επί κεφαλής του Συνεταιρισμένου Αγροτικού Κόσμου αυτός αυτός ο αρχηγός της Κυβερνήσεως Ι. Μεταξάς...».
- Καλλιεργηθείσες εκτάσεις και παραγωγή κάθε χρόνο από 1915—1939 βλ. Αρ. Κλήμη «Αγροτική Οικονομία». Στοιχεία και στον Π. Παπαγαρυφάλου σ. 125.
- Τα στοιχεία καλλιεργείας, παραγωγής, εξαγωγών, δανείων, Συνεταιρισμών κλπ. της αγροτικής οικονομίας για το έτος 1939 βλ. και στην έκδοση ΑΤΕ του 1940 «Το έργο μιας δεκαετίας».

Δ ι ε θ ν ι κ ά.

- Γενική πολεμική αναστάτωση κατά το 1939.
- Μάρτιος: Η Γερμανία εισβάλλει στην Τσεχοσλοβακία. Κατάληψη της Πράγας. Αδράνεια των Μεγάλων Δυνάμεων.
- Απρίλιος: Απόδραση της Ιταλίας στην Αλβανία (ανεξάρτητο Κράτος υπό την αιγίδα των Μεγάλων Δυνάμεων). Μετατροπή της σε Προτεκτοράτο Ιταλικό. Αδράνεια των Μεγ. Δυνάμεων. Δήλωση της Ιταλίας προς Ελλάδα περί φιλικών αισθημάτων της κλπ.
- Καλοκαίρι. Θέμα Δάντσιχ Πολωνίας. Η Αγγλία «εργυράται» την ακεραιότητα της Πολωνίας.
- Ο Μουσολίνι εισηγείται σε Χίτλερ την κατάκτηση Ελλάδας, Ρουμανίας, Τουρκίας.
- 21 Αυγούστου. Γερμανοσοβιετική συμφωνία. Κινήσεις Αγγλίας—Γαλλίας. Διαπραγματεύσεις.
- 1' Σεπτεμβρίου. Η Γερμανία εισβάλλει στην Πολωνία. Αντίδραση Γαλλίας—Αγγλίας.
- 3' Σεπτεμβρίου. Η Αγγλία κηρύσσει τον πόλεμο εναντίον Γερμανίας. Ακολουθεί η Γαλλία.
- Μέσα Σεπτεμβρίου. Η δυτική Πολωνία έχει καταληφθεί από Γερμανία. Η Ρωσία εισβάλλει στην ανατολική Πολωνία (διανομή της Πολωνίας).
- Η ΕΣΣΔ υποτάσσει στη Σοβιετική Ένωση την Εσθονία, Λεττονία, Λιθουανία.
- Πόλεμος εναντίον Φινλανδίας (τέλος 1939). Αντίσταση ηρωική Φινλανδίας.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

(ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΕΠΟΠΤΕΙΑ - ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ - ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ)

Ι. Νομοθεσία σχετική με τη συνεταιριστική δραστηριότητα.

Δημοσιεύτηκαν τα παρακάτω νομοθετήματα:

- Α.Ν. 1584) 1939 «Περί απαλλοτριώσεως και διαναμής ελωδών γαιών Μοσχοχωρίου υπέρ του ομωνύμου Αναγκαστικού Συνεταιρισμού Εγγείων Βελτιώσεων» ΦΕΚ 34) 39.
- Α.Ν. 1627) 1939 «Περί δασικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 64) 1939. (Βλ. παρουσίαση «Συνεταιριστής» 1939 σ. 29. Αφορά και Εποπτεία).
- Α.Ν. 1666) 1939 «Περί διαλύσεως του εν Αθήναις αναγκαστικού παραγωγικού συνεταιρισμού «Ο Φοίνιξ» και εκκαθαρίσεως της περιουσίας αυτού» ΦΕΚ 117) 1939.
- Α.Ν. 1685) 1939 «περί Οικοδομικών Συνεταιρισμών Αστών Προσφύγων».
- Β.Δ. 21.2.1939 «Περί ρητινεύσεως δασών».
- Α.Ν. 1773) 1939 «Περί ερμηνείας διατάξεως του Α.Ν. 350) 1936 περί αναθέσεως της διοικήσεως του Ταμείου Γεωργικών Ασφαλειών εις την Αγροτικήν Τράπεζαν της Ελλάδος» ΦΕΚ 222) 1939. Αφορά και Αλληλασφάλειες.
- Α.Ν. 1924) 1939 «Περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως των νόμων 4639 και 6075 «περί Αναγκαστικών Συνεταιρισμών Εγγείων Βελτιώσεων» ΦΕΚ 348/1939. (Βλ. και «Συνεταιριστής» 1939 σ. 137).
- Α.Ν. 1929) 1939 «Περί συστάσεως Υφυπουργείου Συνεταιρισμών παρά τω Προέδρω της Κυβερνήσεως, συμπληρώσεως των Α.Ν. 1154, 1480, 1481 «περί Κεντρικής Οργανώσεως των Γεωργικών Συνεταιρισμών» και «περί ιδρύσεως Οίκων του Αγρότου» και επεκτάσεως του Α.Ν. 865) 1937 «περί προτιμήσεως μεταξύ αποδοχών Υπουργού και Δημοσίου Υπαλλήλου» ΦΕΚ 350) 1939.
- Δ. 4.9.1939 «Περί διορισμού ως Υφυπουργού επί των Συνεταιρισμών του κ. Χαρ. Αλιβιζάτου» ΦΕΚ 362) 1939.
- Α.Ν. 1981) 1939. Άρθρ. 11. Φορολογικά Συνεταιριστικών Οργανώσεων για αλωνιστικές μηχανές.
- Α.Ν. 2078) 1939 «Περί ιδρύσεως Οργανισμού Αλιείας και περί άλλων μέτρων προστασίας και προαγωγής αυτής» ΦΕΚ 489) 1939. Αφορά και Εποπτεία.
- Α.Ν. 2124) 1939 «Περί ερμηνείας του άρθρου 28 Ν. 4173 «περί δασικού Κώδικος», προσθήκης εις τον Α.Ν. 1700) 1939 «περί δασικών μεταφορικών εγκαταστάσεων» και τροποποιήσεως διατάξεών τινων των περί δασών νόμων» ΦΕΚ 522) 1939.
- Α.Ν. 1731) 1939 «Περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως». Αφορά και Οικοδομικούς.

Υφυπουργείο Συνεταιρισμών.

Με τον Α.Ν. 1929 (ΦΕΚ 350/1939) συνιστάται Υφυπουργείο Συνεταιρισμών παρά τω Προέδρω της Κυβερνήσεως. Με Δ)μα 4.9.39 διορίζεται Υφυπουργός ο Χαρ. Αλιβιζάτος και έτσι ολοκληρώνεται απόλυτα η συγκέντρωση σε ένα πρόσωπο όλων των αρμοδιοτήτων των σχετικών με γεωργία και συνεταιρισμούς, με ρητές διατάξεις του νόμου αυτού. (Βλ. ανάλυση «Συνεταιριστής» 1939 σ. 135).

2. Εποπτεία Συνεταιρισμών.

—32 απόφοιτοι της Γεωργικής Συνεταιριστικής Σχολής Ν. 1154 ανέλαβαν υπηρεσία στις περιφερειακές εποπτικές υπηρεσίες της ΑΤΕ.

—Η Εποπτεία των Συνεταιρισμών Αποκαταστάσεως ακτημόνων καλλιεργητών ανατίθεται στην ΑΤΕ με Κανονισμό του Ανωτάτου Συμβουλίου Γεωργ. Συνεταιρισμών (με βάση τα άρθρα 1 και 2 ΑΝ 1480).

3. Συμπαράσταση - Αντιδράσεις.

Χαρακτηριστικό για τις διάφορες αντιλήψεις για τη συνεταιριστική κίνηση, την ΑΤΕ και αγροτικά προβλήματα υπήρξε κείμενο που δημοσιεύτηκε στην εφημ. «Εστία» Αθητών της 15.5.1939 στη θέση του κυρίου άρθρου με τίτλο «Αγρόται και συνεταιρισμοί». Προκλήθηκε από ευρύτερο κείμενο του Γ. Σαμαρόπουλου. Το κείμενο (κύριο άρθρο) της εφημ. «Εστία» είναι το ακόλουθο:

«Αγρόται και Συνεταιρισμοί: Έχομεν πρό ήμων ένα άρθρον, σταλέν εις την «Εστίαν», και τὸ ὁποῖον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἄρθρον εἰδικοῦ, γραφέν δι' εἰδικὸν θέμα καὶ ἀπευθυνόμενον πρὸς εἰδικὸν κοινόν. Ἐλπίζομεν, ἐν τούτοις, ὅτι τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν τῶν στηλῶν αὐτῶν ἀπηλλάγη ἤδη τῆς ἰδέας, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ κύριον ἄρθρον μιᾶς ἐφημερίδος εἶνε εἴτε ἓνα συνονθύλευμα ὠραίων φράσεων χωρὶς πολὺ ἐσωτερικὸν νόημα, εἴτε μία δριμυτάτη ἐπίθεσις, συχνὰ ἓνας λίβελλος στρεφόμενος κατὰ τῆς ἀντιθέτου παρὰτάξεως, πάντοτε ὁμως κάτι ποῦ ἔμενεν οὐσιαστικῶς ξένον πρὸς τὴν καθημερινὴν ζωὴν, τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας καὶ τὰ θετικὰ ζητήματα τῶν ἐργαζομένων, δηλαδὴ τῶν πλέον ἐνδιαφερουσῶν τάξεων τοῦ Λαοῦ. Ἐλπίζομεν νὰ ἔχη ἀντιληφθῆ τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν τῆς «Εστίας» ὅτι πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὰς θανούσας ἤδη καὶ κηδευθείσας κομματικὰς διενέξεις, εἶνε ἄξια τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς στήλης αὐτῆς τοῦ κυρίου άρθρου ζητήματα οὐσιαστικά, ἀφορῶντα μεγάλα τμήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν σχετιζόμενα οὕτω ἐμμέσως μὲ τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν ὅλης τῆς χώρας. Καὶ εἶνε ἄξιον τοῦ προορισμοῦ του τὸ κύριον ἄρθρον, ὅταν, ἀσχολούμενον μὲ τὰ μερικώτερα αὐτὰ ζητήματα, προκαλῆ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἐκείνων ἀκόμη τῶν μερίδων τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ αἱ ὁποῖαι δὲν

συνδέονται ἀμέσως πρὸς αὐτὰ καὶ συντελεῖ οὕτω εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς πραγματικῆς καὶ τόσον ἀπαραιτήτου συνειδήσεως τῆς ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης εἰς ὅλα τὰ ζητήματα.

Ἐνα τοιοῦτον ζήτημα, ἐνδιαφέρον ἀμέσως, ζωτικῶς, ἑκατομμύρια ὄλα Ἑλλήνων, τὰς ἀγροτικὰς τάξεις, ἀλλ' ἀδιάφορον, ἀγνωστον διὰ τοὺς ἄλλους, τοὺς ἄστούς, εἶνε τὸ ζήτημα τῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῆς συνεταιριστικῆς πίστεως, διὰ τὸ ὁποῖον μᾶς γράφει ἓνα πολὺ καλὸν ἄρθρον ὁ κ. Γ. Σαμαρόπουλος. Δὲν θὰ δυνηθῶμεν, δυστυχῶς, νὰ δημοσιεύσωμεν, ἐλλείψει ἐπαρκoῦς χώρου, ὁλόκληρον τὸ ἄρθρον. Θὰ προσπαθῶμεν νὰ συνοψίσωμεν καὶ νὰ καταστήσωμεν πλέον προσιτὰς διὰ τὸ εὐρύτερον κοινὸν τὰς ἐννοίας του, χωρὶς, εἰ δυνατόν, νὰ παραλείψωμεν καμμίαν ἐξ αὐτῶν.

Ὁ ἀρθρογράφος τονίζει ἐν ἀρχῇ ὅτι ἡ γενικωτέρα μεταβολὴ τῆς δημοσίας ζωῆς τῆς χώρας ἀπὸ τῆς 4ης Αὐγούστου, ἦτο μοιραῖον νὰ φέρῃ τὴν ἐπίδρασιν τῆς καὶ εἰς τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμούς, ὅργανα κατ' ἐξοχὴν γόνιμα διὰ τὴν εὐτυχὴ ἔκβασιν ἀνωτέρων οικονομικῶν ἐπιδιώξεων εἶνε δὲ ἀνάγκη νὰ τονισθῆ ὅτι ἡ ἐπίδρασις αὐτῆ ὑπῆρξεν εὐτυχῆς, διότι καὶ αἱ σχέσεις μεταξὺ ὀργανῶν τῆς πολιτείας καὶ συνεταιρισμῶν ἐξελιχθησαν εἰς ἔγκυρον καὶ ἐγκάρδιον συνεργασίαν, καὶ τὸ γραφειοκρατικὸν πνεῦμα διεδέχθη ἡ θετικὴ καὶ ἄνετος προ-

σαρμολή προς την ούσιαν και τό ξμψυχον ύλικόν τών στελεχών, αίρετών και μισθωτών, έβελλιώθη.

Υπάρχουν, έν τούτοις, και διά τό ζήτημα τών συνεταιρισμών, όπως και δι' άλλα τά άλλα ζητήματα, οί θεωρητικοί, οί όποιοι, προτιμώντες τούς όραματισμούς από τάς γονίμους λύσεις και όραματιζόμενοι την βελτίωσιν και καλλιτέραν απόδοσιν τών συνεταιρισμών «έκ τών κάτω» δέν έδέχθησαν τόσον εύχαρίστως την έκ τών άνω δοθεισαν ώθησιν. Πρέπει, έν τούτοις, να όμολογηθή, ότι ή ύπερβολική κατά τό παρελθόν προσήλωσις εις τάς θεωρητικές αύτάς άντιλήψεις, απέδωκεν έν τώ συνόλω πτωχήν συγκομιδήν και ότι ή όλοκλήρωσις του συνεταιριστικού κινήματος, όπωσδήποτε πραγματοποιούμενη, ένδιαφέρει περισσότερο από τάς ματαιάς προσδοκίας της «όρθοδόξου» εξέλιξεως. Τά άγαθά του συνεταιρισμού είνε τόσον ζωτικά, ώστε να άξίζη όπως θεσιασθούν προς χάριν των ώρισμένα θεωρητικά έπιφυλάξεις.

Αί πραγματοποιηθεΐσαι όμως μέχρι τουδε πρόοδοι, περισσότερο ήθικαί, έτοιμάζουν άπλωσ τό έδαφος διά την μεταβολήν του φιλοσοφικού θεωρήματος της συνεταιριστικής κινήσεως εις χειροπιαστήν και εύεργετικήν πραγματικότητα.

Πρέπει προς τούτο να έπιτευχθή ή άσκησης της βραχυπροθέσμου άγροτικής πίστεως μέσω τών συνεταιρισμών, ή χορήγησις δηλαδή τών δανείων καλλιέργειας δι' ύπευθύνου και έλευθέρας παρ' αυτών κατανομής. Ό συγγραφεύς του ύπ' όψιν μας άρθρου, ό όποιος έχει και άλλοτε διατυπώσει σχετικές υποδείξεις, τονίζει κυρίως, ότι άποτελεί μειονέκτημα ή εις «τακτόν χρόνον», μίαν φοράν τό έτος, διανομή υπό της Άγροτικής Τραπεζης τών καλλιεργητικών δανείων, τά όποια, ως έκ τούτου, εξανεμίζονται συχνά εις ανάγκας ήσσοнос σημασίας τών δανειζομένων, χωρίς να θεραπεύσουν ούτε μονίμους ανάγκας, ούτε άπροβλέπτους

άλλ' έπιτακτικές τοιαύτας.

Αντιθέτως, τά καλλιεργητικά δάνεια θά εξέπλήρωναν τον πραγματικόν των σκοπόν, εάν άνταπεκρίνοντο προς ανάγκας πραγματικές και κατά την στιγμήν καθ' ήν αυται έμφανίζονται, ανάγκας, τάς όποίας άριστα γνωρίζουν οί παροικούντες μετά τών δανειζομένων και διευθύνοντες τον συνεταιρισμόν.

Δέν δύνανται να σταθούν ως άντιρρήσεις τά έπιχειρήματα περι δυνατότητας τών δανειζομένων, όπως παρακαταθέτουν τό δανειόν των εις την Τράπεζαν και άντλούν έκάστοτε εκείθεν προς κάλυψιν τών άναγκών των, λόγω της διαδικασίας και της χρονοτριβής της τμηματικής αναλήψεως, ούτε και της άνησυχίας περι της άνευ φειδοϋς διαθέσεως τών δανείων, έφ' όσον δύνανται όλοι οί ένδιαφερόμενοι να θέσουν τούς κανόνας του δανεισμού προς τούς καθ' έκαστον συνεταιρίους.

Ό κ. Σαμαρόπουλος έχει την γνώμην, ότι πρέπει δι' άποφασιστικής ένεργείας να γίνη πραγματικότης τό δόγμα της άλληλεγγού ευθύνης, τό όποϊον άποτελεί την βάση του καταπολεμούντος την άγροτικήν μόνωσιν συνεταιρισμού, και ότι πρέπει προς τούτο να αλλάξη την τακτικήν της ή Άγροτική Τράπεζα, ή κορυφαία δηλαδή συνεταιριστική όργάνωσις, ή όποία στρέφεται πάντοτε εις την τακτικήν του «χωριστικού» δανεισμού και διστάζει ή ίδια εις την έκλογήν τών μέσων της άσκήσεως της άγροτικής πίστεως. Σήμερον, όπότε τό νέον Κράτος ευρίσκεται τόσον έγγυς εις την ζωήν τών άγροτών, άσκοδν στενωτάτην την έμπειρίαν επί τών σχέσεων και της έν γένει δράσεως του συνεταιρισμένου κόσμου, είνε έξαιρετική ή εύκαιρία διά την καθέρωσιν της άλληλεγγού ευθύνης.

Εκείνο, εις τό όποϊον δέν δυνάμεθα να συμφωνήσωμεν άπολύτως με τον συντάκτην του ύπ' όψιν μας άρθρου, είνε ή άντίληψις του, ότι πρέπει όλος ό γεωρ-

γικός κόσμος άνεξαιρέτως να υπαχθῆ εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ἢ καὶ νέους συνεταιρισμούς, ὅτι πρέπει νὰ υπαχθοῦν καὶ οἱ ἀσυνεταιριστοὶ εἰς τοὺς συνεταιρισμούς καὶ ὅτι πρέπει νὰ συγχωνευθοῦν πολλοὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων καὶ πλημμελῶς λειτουργούντων εἰς ἄλλους. Ἐξηγεῖ ὁ ἴδιος, ὅτι ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητον μειονέκτημα ἢ διάσπασις τῶν οικονομικῶν προσπαθειῶν εἰς περιθάλλον τόσον στενόν, ὅσον αἱ κοινότητες συνδεδεμένα μεταξύ των καὶ τονίζει, ὅτι τὸ νέον Κράτος ἔχει ὅλην τὴν δύναμιν, ὅπως ἐπιφέρει τὴν ἑλλείπουσαν σήμερον γενικωτέραν συνοχὴν καὶ ἀμοιβαιότητα, εἴτε νομοθετικῶς εἴτε καὶ ἐμμέσως, διὰ τῆς παρεμποδίσεως τῶν συναλλαγῶν τῶν ἀσυνεταιριστῶν μετὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, εἴτε διὰ τῆς στερήσεως ποικίλων ἄλλων ἀγαθῶν, ποῦ ἐπιδαφιλεῖ σήμε-

ρον ἡ κρατικὴ εὐμένεια εἰς τοὺς ἀγρότας.

Συμφωνοῦμεν ἀπολύτως μετὰ τὴν ἀντιληψιν, ὅτι ὁ συνεργατισμός, ὁ ὅποιος, μετὰ τὴν μεθοδικὴν καὶ ἤρεμον ἐξέλιξίν του, ἀπομένει τὸ μοναδικὸν μέσον τῆς εἰρηνικῆς διαπλάσεως τῶν παλαιῶν ἀξιών εἰς νέας τοιαύτας, εἶνε ἱκανὸς νὰ στηρίξῃ τὴν δυσχερῆ προσπάθειαν τῆς ἐξυγιάνσεως τῆς ἐθνικῆς οικονομίας καὶ τῆς προόδου πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ πιστεύομεν, ἀφ' ἑτέρου ὅτι πρέπει νὰ μείνουν ἀνοικτὰ καὶ μερικὰ περιθώρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς ἀτομικῆς προσπαθείας τοῦ Ἑλλήνου, ἡ ὁποία τόσον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν πατροπαράδοτον χαρακτῆρά του καὶ τόσον ἀγαθὴν ἐπίδρασιν δύναται νὰ ἔξῃ εἰς τὸν πολύτιμον αὐτὸν κλάδον τῆς ἐθνικῆς οικονομίας ποῦ ἀποτελεῖ ἡ γεωργία.

Ἀπὸ τα παραπάνω ιδιαίτερη σημασία ἔχουν οἱ βολές «συνεταιριστῶν» ὡς ο Γ. Σαμαρόπουλος κατὰ τῶν «ορθοδόξων» καὶ τῶν «θεωρητικῶν» καὶ ἡ εὐκόλη προσαρμογὴ πρὸς τὴν Ἐξουσίαν καὶ τὰ ωφελήματά της. Ἀκόμη οἱ εσφαλμένες ἀντιλήψεις γιὰ ἀναγκαστικὴ ολοκληρωτικὴ οργάνωσις καὶ συνεργασία ποὺ κατὰ καιροὺς ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐπιδιώκονται με διάφορους τρόπους ἀντὶ τῆς θαθμισίας, συνειδητῆς καὶ με διδασκαλία, ἀπομάκρυνσης ἐμποδίων καὶ με κίνητρα προόδου, με βάσιν συνεταιριστικὸ πρόγραμμα μελετημένον. Αὐτὴ ἡ ἐκτροπὴ με «προσαρμογὴ» πρὸς τοὺς κάθε φορὰ ἰσχυροὺς εἶναι ποὺ ζημιώνει τὴν κίνησιν.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ - ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Γίνεται και πάλι ανακίνηση του προβλήματος υπάρξεως περισσότερων Συνεταιρισμών κατά Κοινότητα. Πέρα από την συστηματοποίηση των οδηγών για συγχώνευση με βάση το υπάρχον ειδικό Δ)μα, η ΑΤΕ με εγκύκλιό της 23.11.1939 ζήτησε τη συγκέντρωση σχετικών στοιχείων για το θέμα κατά Κοινότητα. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 57).

—Κατά το 1939 ιδρύθηκαν 339 Συνεταιρισμοί και 6 Ενώσεις. (Βλ. Δεκαετία ΑΤΕ σ. 164). Η σύνθεση των γεωργικών συνεταιρισμών 31) 12) 39 είναι η εξής:

Καθαρώς πιστωτικοί	4.104	
Πιστωτ. Αμπελουργικοί	15	
Πιστωτ. Καπνικοί	1	
Πιστωτ. Σηροτροφικοί	14	
Πιστωτ. Κτηνοτροφικοί	135	
	<hr/>	4.269
Προμηθευτικοί		97
Πωλήσεως (και ρητινοσυλλεκτών)		518
Παραγωγικοί:		
Γαλακτοκομικοί	174	
Ελαιουργικοί	203	
Οιγοποιητικοί	103	
Αμπελουργικοί	95	
Μαστιχοπαραγωγών	20	
Μελισσοκομικοί	18	
Κιτροπαραγωγών	50	
Επεξεργ. προϊόντων	129	
Κοινής χρήσεως μηχ.	15	
Διάφοροι παραγωγ.	23	
Δασικής εκμεταλ.	160	
	<hr/>	990
Διάφοροι:		
Υγειονομικοί	28	
Χορτονομής δάσους	157	
Εγγείων βελτιώσ.	15	
Ενοικ. - Εξαγ. γαιών	408	
Ασφαλ. - Εξημ. δένδρων, σποροπαρ. - ηλεκτρικού ρεύματος, κλπ.	21	629
	<hr/>	<hr/>
Σύνολο		6.503

(Βλ. Δεκαετία ΑΤΕ σ. 166. Ο Απολ. ΑΤΕ 1950 λέγει ότι λειτουργούν 6.457).

Την 31) 12) 1939 τα μέλη των υφισταμένων Συνεταιρισμών ήταν 405.495, ήτοι 359.201 στους λειτουργούντες και 46.294 στους αδρανούντες. (Βλ. Δεκαετία ΑΤΕ σ. 165). Μέσος αριθμός μελών 62 κατά Συνεταιρισμόν.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΑ)

—Για τις εργασίες των Συνεταιρισμών κατά το 1939 βλ. στοιχεία και παρατηρήσεις στην έκδοση Δεκαετίας ΑΤΕ σ. 168.

Πολλά θέματα σχετικά με εργασίες Συνεταιρισμών κατευθύνονται πλέον από τους Κανονισμούς ΕΣΣΕ, τις αποφάσεις του Προέδρου ΕΣΣΕ και τις εγκυκλίους της (βλ. στη συνέχεια). Δηλαδή άνωθεν με αποφασίζομεν και διατάσσομεν.

—Για τη σ υ γ χ ώ ν ε σ η συνεταιρικών οργανώσεων με βάση το Δ) μα 17.1.1934 δίδονται λεπτομερείς διαδικαστικές οδηγίες από την ΕΣΣΕ. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 70).

—Διαδικασία για την προμήθεια μηχανημάτων από Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Εκδίδεται σχετική απόφαση του Προέδρου της ΕΣΣΕ που προβλέπει δημοπρασία ενώπιον πενταμελούς Επιτροπής εκπροσώπων ΕΣΣΕ, Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ και της Οργανώσεως. Η κατακύρωση θα γίνεται έπειτα από κρίση διμελούς Επιτροπής από διαφόρους Οργανισμούς.

—Μηχανήματα (εκυστήρες και αλωνιστικές μηχανές) προμηθεύονται οι Ενώσεις Καρδίτσας, Τρικάλων, Φαρσάλων και ο Συνεταιρισμός Ευξεινουπόλεως («Συνεταιριστής» 1939 σ. 75).

—Επιβολή ατομικών υποχρεώσεων σε συνεταιρισμένους για δάνεια ΑΤΕ σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις. (Βλ. στο Υποκ. Ζ).

—Διάθεση προϊόντων γ. συνεταιρισμών από την ΑΤΕ. Η ΑΤΕ με ειδικό τμήμα της φροντίζει για τη διάθεση προϊόντων γ. συνεταιρισμών με προμήθεια 2%.

—Δασικοί συνεταιρισμοί. Με τον ΑΝ 1627) 1939 γίνεται ρύθμιση και μέριμνα για όλους τους δασικούς συνεταιρισμούς. Σύμφωνα με αυτόν γίνεται διάκριση σε συνεταιρισμούς δασοκτημόνων και σε συνεταιρισμούς εργασίας (δασικών εργατών). Παρέχονται κίνητρα. (Λεπτομέρειες βλ. στο Νόμο και «Συνεταιριστής» 1939 σ. 29). Το 1939 ιδρύθηκαν 55 δασικοί συνεταιρισμοί έναντι 46 το 1938 και είχαν χρηματοδότηση από ΑΤΕ.

—Ο Συνεταιρισμός Λαχανοκαλλιεργητών Λαγκαδά οργάνωσε με δαπάνες του συστίου για τα άπορα παιδιά Λαγκαδά («Συνεταιριστής» 1939 σ. 58).

—Γαλακτοκομικός Συνεταιρισμός στην Πάτρα. Ιδρύθηκε με σκοπό τη διάθεση του γάλακτος (αυτούσιου ή βιομηχανοποιημένου). Υπάρχει απόφαση για ίδρυση εργοστασίου παγωτών. Διαθέτουν οι συνεταιίροι 1.400 γαλακτοφόρες αγελάδες με ημερήσια παραγωγή 11.000 οκάδες γάλα.

Επιτροπή για μελέτη ευρύτερης χρησιμοποίησης των Συνεταιρισμών.

Λόγω των διεθνών εκτάκτων συνθηκών και της ανάγκης να συνεχισθεί η καλλιέργεια της γης με εντατικό τρόπο και με την αναγνώριση ότι σε αυτό μπορούν να συμβάλουν σοβαρώτατα οι γεωργικές συνεταιρικές οργανώσεις ως όργανα εφαρμογής των σχετικών κυβερνητικών μέτρων, ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως συνέστησε Επιτροπή από εκπροσώπους Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ και ΕΣΣΕ υπό προεδρίαν Υφυπουργού Συνεταιρισμών, για τη μελέτη και υπόδειξη μέτρων στα ερωτήματα: 1) Ποιές εφαρμογές είναι δυνατό να ανατεθούν στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις για εντατική καλλιέργεια, προμήθειες σπόρων κ.λπ., συγκεντρώσεις

προϊόντων. 2) Χρησιμοποίηση των Οργανώσεων για την διοχέτευση κεφαλαίων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις. 3) Ποιά είναι η πιο κατάλληλη οργάνωση για τη χρησιμοποίηση. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 135).

Φορολογικά για κλωνιστικά συγκροτήματα.

Με ΑΝ 1981)1939 οι Συνεταιρικές Οργανώσεις απαλλάσσονται από ΦΚ Προσόδου για εισοδήματα από αλωνιστικά συγκροτήματα. Πληρώνουν όμως το 1/2 εάν αλωνίζουν και προϊόντα μη μελών.

Λέσβος. Πώληση ελαιού.

Βλ. στο Υποκ. ΣΤ.

Συνεταιρισμοί και Λαϊκές Αγορές Αθηνών.

Στις 28 Νοεμβρίου 1939 έγινε επίσημα η έναρξη της συμμετοχής γεωργικών συνεταιρισμών της Αττικής στις Λαϊκές Αγορές για άμεση επαφή παραγωγής - κατανάλωσης. Η τελετή έγινε στη Λαϊκή Αγορά της οδού Μαυραμματαίων όπου προσκόμισαν γεωργικά προϊόντα για διάθεση 15 Συνεταιρισμοί της Αττικής. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 171).

Οικοτεχνίες και Συνεταιρισμοί.

Ο Β. Γανώσης, αναφερόμενος σε έκθεση του ειδικού της ΑΤΕ Παπάζογλου, υποδεικνύει την αναγκαιότητα της οργάνωσης των βιοτεχνών των χωριών. Βλ. σχετικά «Συνεταιριστής» 1940 σ. 1 όπου επισημαίνονται οι τόποι και τα είδη βιοτεχνίας που υπάρχουν εκεί και υποδεικνύεται η χρησιμότητα των συνεταιρικών οργάνωσης για την προμήθεια πρώτων υλών και μηχανημάτων, για πιστώσεις, διάθεση των ειδών, προσανατολισμό. (Βλ. και «Συνεταιριστής» 1940 σ. 1).

Κτηνοσφάλεια και Συνεταιρισμοί.

Βλ. στο Υποκ. ΣΤ.

Απαιτήσεις Συνεταιρικών Οργανώσεων.

Από τις απαιτήσεις των συνεταιρικών οργάνωσης 238,8 εκατ. δρχ. που είχαν κατατεθεί στην ΑΤΕ για είσπραξη σύμφωνα με το νόμο, εισπράχθηκαν μόνο 56,2 εκατ. δρχ. το 1939, επιστράφηκαν ανείσπρακτες 9 εκατ. δρχ. και μένουν στο τέλος 1939 173,6 εκατ. δρχ. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 41).

Συνεργασία Συνεταιρισμών Αγελαδοτρόφων.

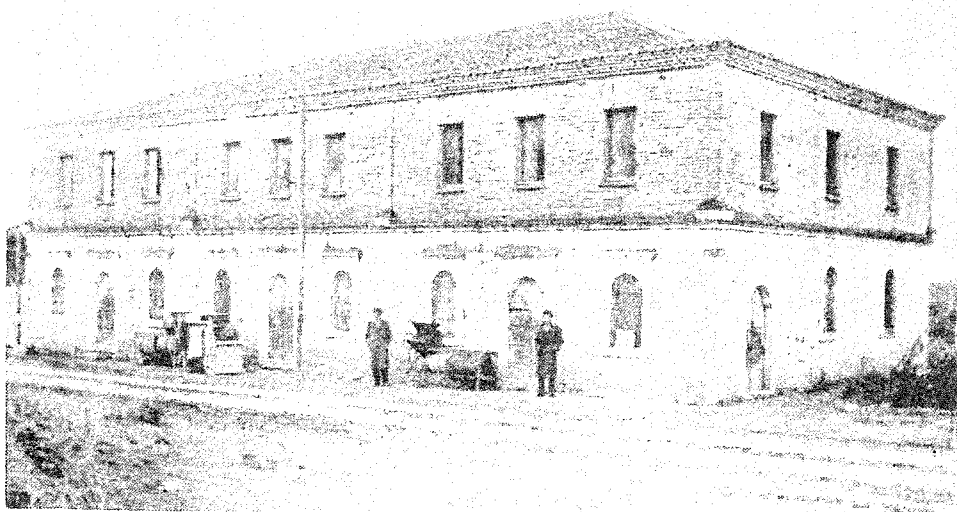
Οι Διοικήσεις των Συνεταιρισμών Αγελαδοτρόφων Αττικής: Ασπροπύργου, Μάνδρας, Μαγούλας και Ελευσίνας αποφάσισαν την από κοινού πώληση του γάλακτος με Κοινοπραξία τους από τη νέα χρονική περίοδο. Τελική απόφαση θα λάβουν στις Γενικές Συνελεύσεις τους. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 69).

Ο ρόλος των Παραγωγικών Συνεταιρισμών στον τομέα των επωφελειψευτικών με νέα Διαχαναγορά Αθηνών.

Σε σχετική μελέτη του Ι. Αφεντάκη υποδεικνύεται: «Η καθιέρωση του σταθερού έβδομαδιαίου δελτίου τιμών υποδοχηθεί την παρέμβαση των Παραγωγικών Συνεταιρισμών... Τα δὲ τεχνάσματα, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιούντο ἀπὸ τοὺς διαφόρους ἐνδιαμέσους, εἰς βάρος τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως, δὲν θὰ ἔχωσιν φαρμογὴν. Οἱ Συνεταιρισμοί, συνεργαζόμενοι μετὰ τὴν Ὀργάνωσιν τῆς Λα-

χαναγοράς, θα καλλιεργήσει συμφώνως προς τὰς ὑποδείξεις ταύτης, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως καλλιτεργείας, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ποικιλιῶν, κατατάξεως καὶ συσκευασίας. Ὅτι δὲν κατῴρθωναν οἱ μεμονωμένοι παραγωγοὶ καὶ οἱ Συνεταιρισμοὶ ἀκόμη, λόγω ἐλλείψεως Κεντρικῆς Ὀργανώσεως Κοινωνικοῦ καὶ Οἰκονομικοῦ Χαρακτῆρος... θὰ κατορθωθῆ σήμερον, ὅπουταν θὰ ὑπάρξῃ Ὀργάνωσις τῆς Λαχαναγοράς, ἣτις θὰ παραλαμβάνῃ τὰ προϊόντα καὶ θὰ θέτῃ ταῦτα εἰς τὴν κατανάλωσιν, ρυθμίζουσα τὴν προσφορὰν ἀναλόγως τῆς ζήτησεως. Οἱ Συνεταιρισμοὶ (ὑποστηρίζει) χρησιμοποιοῦντες τὰς κατὰ τόπους Δημοτικὰς Ἀγορὰς καὶ προμηθευόμενοι εἰδικὰ μηχανήματα, θὰ προβαίνωσιν εἰς τὴν κατάταξιν τῶν προϊόντων, ἅτινα πλέον τυποποιημένα θὰ ἀποστέλλωνται ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Συνεταιρισμῶν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς Λαχαναγοράς. Οἱ Συνεταιρισμοὶ θὰ τηρῶσιν τοὺς λογαριασμοὺς τῶν μελῶν καὶ θὰ δίδωσιν εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης ἐβδομάδος ἐκκαθάρισιν εἰς τὰ μέλη αὐτῶν, ἀναλόγως τῶν ἐκκαθαρίσεων, τὰς ὁποίας θὰ λαμβάνωσιν ἐκ τῆς Κεντρικῆς Ὀργανώσεως τῆς Λαχαναγοράς καὶ θὰ παρακολουθῶσι τοὺς λογαριασμοὺς τῶν μελῶν αὐτῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἀμέσου διαθέσεως ἢ εἰσαγωγῆς πρὸς συντήρησιν εἰς τὰς Αἰθούσας Συντηρήσεως ἢ ἀποστολῆς πρὸς βιομηχανοποίησιν διὰ τοῦ Κονσερβοποιείου».

Για ὅλο το πρόγραμμα αὐτὸ βλ. τὴν ἐκδόση «Ι. Αφεντάκης» Αθ. 1988 σ. 23 επ.

Αποθήκες καὶ μηχανήματα τῆς Ἐνώσεως Γ.Σ. Γιαννιτσῶν

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βιβλιογραφία:

Το ενδιαφέρον της βιβλιογραφίας κατά το 1939 στρέφεται στα θέματα: Αγροτική πίστις, ΑΤΕ, αγροτική οικονομία και πολιτική, αιγοτροφία, ζωοκομικά συστήματα, γεωργική οικονομία, αρδεύσεις, εγγειοβελτιώσεις. Στα συνεταιριστικά έχουμε:

—Μπ. Αλιβιζάτου (Υποδιοικητού ΑΤΕ - Γεν. Γραμμ. Υπ. Γεωργίας - Προέδρου της ΕΣΣΕ) «Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και Συντεχνιακή Οργάνωσις» Αθήνα 1939 σελ. 41. Έκδοση του Συλλόγου Υπαλλήλων ΑΤΕ.

Διάλεξή του στη Λέσχη Υπαλλήλων ΑΤΕ στις 6 Μαΐου 1938 σχετικά με τους λόγους για τους οποίους έγινε ο ΑΝ 1154) 38, ποιές οι επιδιώξεις και ελπίδες και ποιά η θέση της ΑΤΕ απέναντι στη νέα Οργάνωση (ΕΣΣΕ). Και διευκρίνιση για μερικές παρεξηγήσεις ως προς την έκταση ορισμένων διατάξεων του ΑΝ 1154. Προσπάθεια για επίτευξη συνεργασίας ΑΤΕ—ΕΣΣΕ.

Διαπιστώνει το Κράτος την αξία του θεσμού των Συνεταιρισμών κοινωνικών και οικονομικών αλλά και ότι χωλαίνει για διάφορους λόγους. Και δίνει τις εξηγήσεις του για το δρόμο που ακολουθήθηκε από το Κράτος. Η καινούργια οργάνωση των Γ. Συνεταιρισμών φέρνει τη μορφή μιας Συντεχνιακής Οργάνωσης παρόλο που δεν αναγράφεται στο νόμο η λέξη.

—Χρ. Ευελπίδη «Θεωρία και πράξις Αγροτικής Πολιτικής και Οικονομίας» Τόμ. Α΄ Αθήναι 1939.

Βιβλιογραφική παρουσίαση βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 125.

—Μπ. Αλιβιζάτου «Η γεωργική Ελλάς και η εξέλιξις της» Αθήναι 1939.

—Δ.Θ. Πάνου «Η Αγροτική Πολιτική του Εθνικοσοσιαλισμού και η Σωματειακή Οργάνωσις της Γερμανικής Γεωργίας» Αθήναι 1939 σ. 120.

Βιβλιογραφική παρουσίαση βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 138.

—Θ. Τσερπέ «Η ενάσκησις της αγροτικής πίστεως εν Ελλάδι» Αθήναι 1939 σελ. 109.

—Ι. Αφεντάκη «Η νέα Λαχαναγορά» Αθήνα 1939.

Ο τ. τεχνικός σύμβουλος του Γεωργ. Επιμελητ. Ατακοβουτιάς και μετά την κατάργησή του υπηρετών στην ΕΣΣΕ ως Προϊστάμενος Εμπορίας, εκδίδει την παραπάνω μελέτη με περιεχόμενο οργανωτικό, τεχνικό, συνεταιριστικό. Αναφέρεται στα ωφελήματα που θα έχουν από αυτήν το Κράτος, οι παραγωγοί και οι καταναλωτές από μια κατευθυνόμενη και ευρύτατη οργάνωση της εμπορίας κηπευτικών - φρούτων μέσω της Λαχαναγοράς Αθηνών που την περιγράφει ως τεράστιον οργανισμόν. (Βλ. αναλυτικά σε επόμενες σελίδες Υποκεφ. Η).

—Ι. Αφεντάκη «Γπόμνημα περί πολιτικής και οικονομικής επιστρατεύσεως εν τή γεωργία» Αθήναι 1939 (πολυγρ.).

—ΑΤΕ «Απολογισμός 1938» Αθήναι 1939.

—Ένωσις Κιτροπαραγωγών Κρήτης «Πεπραγμένα 1937) 1938» Ηράκλειον 1939 σελ. 26.

—ΕΣΣΕ «Κανονισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας» Αθήναι 1939.

—ΕΣΣΕ «Κανονισμός Υπηρεσιών και Καταστάσεως προσωπικού» Αθήναι 1939.

—Λάζ. Βαφειάδη «Ένας δάσκαλος σ' ένα χωριό» Αθήνα 1939 σελ. 105. (Αξιόλογο κείμενο που αναφέρεται και στους συνεταιρισμούς και τους μαθητικούς συνεταιρισμούς, σχολικό κήπο κλπ.).

Περιοδικά Γεωργοοικονομικά - Συνεταιριστικά.

Κυκλοφορούν και τα ακόλουθα:

- «Συνεταιριστής» «Αγροτική Οικονομία», «Δελτίον ΑΤΕ», «Δελτίον Υπ. Γεωργίας» και άλλα.
- «Αγροτικόν Μέλλον». Όργανο της ΕΣΣΕ με πολλές συνεργασίες στελεχών και αξιόλογη συνεταιριστική ύλη. Τόμοι της εβδομαδιαίας αυτής εφημερίδας με μεγάλο δημοσιογραφικό επιτελείο και ευρύτατη κυκλοφορία υπήρχαν στη Βιβλιοθήκη της ΑΤΕ με αριθμούς Γ—9—17—17α. Κατά το 1939 βλ. στο «Αγροτικόν Μέλλον» τα επόμενα κυριότερα κείμενα:
- Θ. Μαυρουδή, Συνεταιρισμός και πολιτισμός, 29) 7) 39.
- Σ. Αγαπητίδη, Αι συνθήκαι εργασίας εις τους συνεταιρισμούς, 23) 9) 39 και επ.
- Το συνεταιριστικό κίνημα προ του 1914 και μετά το 1918, 23) 9) 39 επόμ.
- Α. Ανδρέου, Οι συνεταιρισμοί στη Βουλγαρία, 21) 10) 39.
- Δ. Αφεντάκη, Η συνεταιριστική εξέλιξις στη Γαλλία, 16) 12) 39.
- Κ. Κούτρα, Τα δάση Κορινθίας και οι συνεταιρισμοί, 12) 8) 39.
- Η Ομοσπονδία Γ. Συνεταιρισμών Θεσσαλονίκης. Η δράσις και η συμβολή της στη συγκέντρωση του αίτου, 4) 2) 39.
- Π. Σταμιουλάκη, Το πρόβλημα των αποτελεσματικών αράσεων και οι συνεταιρισμοί, 15) 4) 39.
- Δ. Πάνου, Οι αλωνιστικές μηχανές και οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα, 23) 9) 1939 και επόμ.
- Γ. Τριανταφυλλίδου, Γιατί πρέπει να εξαπλωθούν οι δασικοί συνεταιρισμοί, 28) 1) 39, 4) 2) 39.
- Κ. Βλαζάκη, Τα δάση Καλαμπάκας και οι δασικοί συνεταιρισμοί, 13) 5) 39.
- Μ. Δασκαλάκη, Οι γαλακτοκομικοί συνεταιρισμοί του κάμπου Ιωαννίνων και η οργάνωσις της μικράς οικιστικού κτηνοτροφίας, 3) 6) 39.
- Χ. Τσιτσιπή, Οι γαλακτοκομικοί συνεταιρισμοί στην Ήπειρο, 22) 7) 39.
- Χρ. Τσιτσίδου, Οι συνεταιρισμοί στη γαλακτοπαραγωγή της Ουγγαρίας, 11) 11) 39.
- Θ. Σταυροπούλου, Οι κτηνοτροφικοί και γαλακτοκομικοί συνεταιρισμοί Ορεστιάδος, 18) 11) 39.

Συνεταιριστικά κείμενα κατά το 1939 σε άλλα περιοδικά.

- Ν. Τσαντηράκη, Συνεταιριστική Εκπαίδευσις, «Γεωργικά Χρονικά» Ιανουάριος 1939.
- Αλ. Δημητράτου, Συνεταιρισμοί και Κοινωνικά ασφαλίσεις σπουδαίοι παράγοντες γαλήνης και προόδου, «Εργατική Ελλάς» 15) 3) 39.
- Ν. Θεοδώρου, Η συνεταιριστική κίνησις εν Ελλάδι, «Νέα Πολιτική» Αύγ. 1939.
- Γρ. Μπάμα, Αι συνεργατικά και συνεταιριστικά οργανώσιεις εις το νέον Κράτος, «Νέα Πολιτική» Οκτώβριος 1939.

Κείμενα Αριστ. Κλήμη κατά το 1939 σε εφημερίδες - περιοδικά.

- «Οργανισμός των Μαθητικών Συνεταιρισμών» Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών φ. 1 του 1939.
- «Ο κάμπος της Καλλονής» Εφημ. «Πρωινή» Μυτιλήνης, 3 Μαΐου 1939.
- «Ο δάσκαλος του ελληνικού χωριού. Ο σχολικός συνεταιρισμός, κήπος, κλπ.», Εφημ. «Πρωινή» Μυτιλήνης, 9 Ιουνίου 1939.
- «Αι εργασίαι πωλήσεως ελαίου εις τας Συνεταιριστικάς Οργανώσιεις Λέσβου», Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 6 του 1939.

- «Η κατανόησις της εννοίας της αγροτικής πίστεως», Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 7 του 1939.
 —«Τα κατάλληλα όργανα δια την άσκησιν της αγροτικής πίστεως», Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών φ. 8 του 1939.
 —«Η έννοια της αγροτικής πίστεως», Περ. «Ο Συνεταιριστής» Αθηνών, φ. 11) 39.

2. Η Συνεταιριστική Σχολή Ν. 1154.

Λειτουργεί και κατά το 1939 η Γεωργική Συνεταιριστική Σχολή με αποφοίτηση σπουδαστών και εισαγωγή νέων καθώς και για μετεκπαίδευση υπηρετούντων.

Σχετικές πληροφορίες βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 13, 75, 123, 136 και 1940 σ. 34.

Αποφασίστηκε η σύσταση Γραφείου εξευρέσεως εργασίας (που γινόταν και από την Πανελλήνιο).

Το 1939 από το Α' τμήμα αποφοίτησαν 22 (από τους 28 που έδωσαν εξετάσεις). Στο Β' τμήμα πέτυχαν 78 από τους 104 που έδωσαν εξετάσεις.

Για το 1939/40 πρόκειται να φοιτήσουν στο Α' τμήμα 120 και στο Β' 150 σπουδαστές.

3. Σχολικοί Συνεταιρισμοί.

—Στο «Συνεταιριστής» 1939 δημοσιεύονται (σε συνέχεια από το 1938) κείμενα του Αριστ. Κλήμη για τους Σχολικούς - Μαθητικούς Συνεταιρισμούς.

—Στο βιβλίο του Αάξ. Βαφειάδη «Ένας δάσκαλος σ' ένα χωριό» Αθήνα 1939 υπάρχουν πολλά στοιχεία για τους Μαθητικούς Συνεταιρισμούς και από την αξιολογή δραστηριότητα του συγγραφέα στο σχολείο του και από κείμενα και πληροφορίες του Αριστ. Κλήμη (βλ. σ. 48).

—Όπως σημειώνει σε κείμενο της του 1954 («Συνεταιριστής» 1954 σ. 165) η κ. Φωτ. Τζωρτζάκη, λειτούργησε το 1939) 40 μαθητικός συνεταιρισμός στην Πρότυπη Εμπορική Σχολή Αθηνών με πρωτοβουλία του καθηγητή Πεταλά και υποστήριξη του Δ)ντή της Σχολής Στρ. Παπαϊωάννου. Γράφει:

«...Ανάμεσα μάλιστα στις διαλέξεις που όργάνωσε τότε η Σχολή ήταν και η όμιλία από τον κ. Παπαϊωάννου, με θέμα «Η συμβολή των εμπόρων, συνεταιρισμών και κοινοτήτων στην προπαρασκευή της Έπανάστασεως».

Στήν έκδοση των όμιλιών που είχε κάμει για τους γονείς των μαθητών της Σχολής του, και ιδιαίτερα στην όμιλία του «Δυό μήνες σχολικής ζωής», ο κ. Στράτος Παπαϊωάννου λέει, ανάμεσα σε άλλα, και τά ακόλουθα: (Βλ. Στρ. Παπαϊωάννου «Λίγοι στοχασμοί γύρω από μερικά σχολικά προβλήματα». Έταιρεία Έμπορικόν Μελετών άριθ. 4 Αθήναι 1940, σ. 52α.

«Ένας πρωταρχικός σκοπός του Σχο-

λείου πρέπει νά είναι η ανάπτυξη του πνεύματος της κοινωνικότητας... Μά στο σχολείο βλέπω με δυσπιστία και έπιφυλακτικότητα τις Μαθητικές Κοινότητες, γιατί τό παιδί δέν έχει ακόμα διαμορφώσει χαρακτήρα.

» Γι' αυτό από χρόνια προτείναμε νά ιδρυθούν στις Έμπορικές Σχολές Συνεταιρισμοί Σχολικοί, αφού μέσα στην ζωή την κοινωνική και οικονομική υπάρχει ένας σπουδαιότατος θεσμός, ο συνεταιρισμός. Σ' όλο τον κόσμο, από τότε που οί φτωχοί έργάτες της Ροχντάλης ίδρυσαν τον πρώτο συνεταιρισμό καταναλωσεως και από τότε που ο Ραϊφφάιζεν στή Γερμανία ίδρυσε τους γεωργικούς συνεταιρισμούς, λειτουργούν εκατοντάδες χι-

λιάδες συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, πού ἀπλώνονται σὲ κάθε ἐκδήλωση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς: Συνεταιρισμοὶ πιστωτικοί, προμηθευτικοί, καταναλώσεως, κοινῆς πωλήσεως, παραγωγικοί, ἀσφαλιστικοί, ναυτικοί, δασικοί, κτηνοτροφικοί, ὑδραυλικοί, κοινῆς ὠφελείας κ.τ.λ. Ὁ συνεταιρισμὸς ἔγινε ἕνα πολῦτιμο ὄργανο τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς, ἀλλὰ καὶ ἠθικῆς προόδου τῶν λαϊκῶν τάξεων.

»Ἐτσι σκεφθήκαμε πρὸ χρόνων νὰ ἰδρῦσομε Σχολικὸ Συνεταιρισμὸ. Ἡ πρώτη προσπάθεια ἀπέτυχε. Δὲν εἶχεν ὀριμᾶσει ἡ ἰδέα. Μιὰ δευτέρα προσπάθεια πέρυσι σημείωσε σχεδὸν ἀποτυχία. Φέτος ὀργανώσαμε τὸ Συνεταιρισμὸ σὲ γερότερες βάσεις. Θὰ ἐργασθοῦμε ὅλοι μὲ πίστη καὶ ἐνθουσιασμό, ὥστε τὸν ἀκόλουθο χρόνο νὰ τὸν καμαρώνουμε καὶ νὰ τὸν ἔχουμε γιὰ ὑπόδειγμα. Ἐστὴν Ἡ Παιδαγωγικὴ μας Συγκέντρωσι θὰ σᾶς μιλήσῃ γιὰ τὸ Συνεταιρισμὸ ὁ καθηγητῆς κ. Πεταλάς, πού εἶναι καὶ Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου.

»Ὁ Συνεταιρισμὸς μας λειτουργεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνεπίσημα, γιατί ἡ Νομοθεσία δὲν προβλέπει τὴν ἴδρυση Σχολικῶν Συνεταιρισμῶν. Εὐτυχῶς τόσο τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ὅσο καὶ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐργασίας δέχτηκαν μὲ ἐνθουσιασμό νὰ τροποποιήσουν τὴ Νομοθεσία, ὥστε νὰ ἐπισημοποιηθῇ ὁ Σχολικὸς Συνεταιρισμὸς μας καὶ νὰ γίνῃ παράδειγμα γιὰ τὴ λειτουργία παρόμοιων Συνεταιρισμῶν καὶ στ' ἄλλα Σχολεῖα.

»Προσφέρουμε τὸ Συνεταιρισμὸ στοὺς μαθητὰς ὡς μέσον γιὰ νὰ δείξουν τὴν ἰκανότητέ των, νὰ αὐτενεργήσουν, ν' ἀγαπήσουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, γιὰ ν' ἀναπτύξουν εὐγενεῖκές φιλοδοξίες, γιὰ νὰ καταλάβουν ἐκεῖνο πού τόσο σωστὰ εἶπεν ὁ μέγας Δάσκαλος τοῦ Σοβινταρισμοῦ Λεὸν Μπουρζουά, ὅτι «ὁ Συνεταιρισμὸς εἶναι ἡ καλύτερη ἐκδήλωση τοῦ πνεύματος τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης».

» Πᾶνε 95 χρόνια, Κυρίες καὶ Κύριοι,

πὺ ἕνα βράδῳ τοῦ Δεκεμβρίου (στὰς 21. 12.1844), (γι' αὐτὸ ἡ Γ' Παιδαγωγικὴ μας Συγκέντρωση ἔγινε στὰς 12.12.1939 μὲ θέμα «Ὁ Σχολικὸς μας Συνεταιρισμὸς») σὲ μιὰ μικρὴ πόλῃ τῆς Ἀγγλίας, τὴ Ρόχινταλη, 28 φτωχοὶ ἐργάτες ὕφαντοι οὗτοι πρῶτου συνεταιρισμοῦ στὸν κόσμο. Φτωχοὶ καὶ ἀγράμματοι ἐργάτες — σὰν τοὺς ἀπλοῖκους ψαράδες τοῦ Εὐαγγελίου — ὑπῆρξαν πρωτοπόροι καὶ Διδάσκαλοι μιᾶς μεγάλης ἰδέας, τῆς Συνεταιριστικῆς, πού ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς ὕψωσεν ἀφάνταστα τὸ πνευματικὸ, ψυχικὸ, κοινωνικὸ, οἰκονομικὸ καὶ πολιτικὸ ἐπίπεδο τῶν λαϊκῶν τάξεων καὶ ἰδίως τῶν ἀγροτικῶν.

» Πιστεύομεν πὼς οἱ Σχολικοὶ Συνεταιρισμοὶ μποροῦν στὸν τόπο μας νὰ ὑψώσουν τὸ μαθητικὸ ἐπίπεδο καὶ νὰ δημιουργήσουν ἀποφοίτους ἐμπνευσμένους καὶ φωτισμένους ἀπὸ ἕνα ἀνώτερο ἰδανικόν. Ἴσως μὲ τὸν καιρὸ νὰ ἀναφέρῃ ἕνας ἄλλος ὁμιλητῆς πὼς «μιὰ μέρα τοῦ Δεκεμβρίου σ' ἕνα Σχολεῖο — στὴ Σχολὴ μας — ἐτέθησαν οἱ βάσεις τῶν ἐλληνικῶν σχολικῶν συνεταιρισμῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ πηγᾶσῃ κάτι καλὸ καὶ γιὰ τὸ παιδί καὶ γενικότερα γιὰ τὸν τόπο μας» .

Καὶ ἡ κ. Τζωρτζάκη συνεχίζει:

«Ὁ Σχολικὸς Συνεταιρισμὸς στὴν Πρότυπο Ἐμπορικὴ Σχολὴ συνάντησε πολλὰς δυσκολίας, κυρίως ἐξαιτίας τῆς φτώχειας τῶν παιδιῶν. Μὲ ὅλα αὐτὰ συνέχιζε τὴν ἐργασίαν του ὡς τὸ φθινόπωρο τοῦ 1940, πού τὸ σχολεῖο ἔκλεισε μὲ τὸν πόλεμο. Στὴ δρᾶση του ἔχει νὰ παρουσιάσῃ καὶ μιὰ πρωτοτυπία ἀξιοπρόσχητη. Στὸ σχολεῖο δηλαδὴ εἶχε ἰδρυθῆ παρὰλληλα καὶ Σχολικὴ Τράπεζα πού δεχόταν τὴν καταθέσεις τοῦ Συνεταιρισμοῦ καὶ τὸν διευκόλυνε στὴ συναλλαγὴν του.

Τὰ χρήματα πού καταθέτονταν ἀνήκαν σὲ ὅλα τὰ παιδιά καὶ χρησιμοποιοῦνταν γιὰ κοινὸς σκοποὺς, ὅπως λ.χ. ἐκδρο-

μές, γιορτές κ.τ.λ. Κρίμα που ο πόλεμος σταμάτησε τη λειτουργία του και εμπόδισε την ανάπτυξή του.

“Όσο ξέρομε από τα στοιχεία που ως τώρα έχουμε συγκεντρώσει σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία σχολικών συ-

νεταιρισμών στον τόπο μας, ή προσπάθεια της Έμπορικής Σχολής στη Σύρο και της Πρότυπης στην Αθήνα αποτελούν μοναδικά παραδείγματα λειτουργίας σχολικών συνεταιρισμών σε σχολεία μέσης παιδείας...».

1938: Εγκαίνια Συνεταιρισμού Αλιέων Πρεβέζης. Μέλη, ιερέας, ο επιθεωρητής Κ. Χολέδας, ο τραπεζίτης Ηλ. Σταθόπουλος, ο Επόπτης Στ. Ντούλας.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Κατά το 1939 οι δραστηριότητες των Ενώσεων βρίσκονται κάτω από τις επεμβατικές διαδικασίες της ΕΣΣΕ σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1154/1938 (ως ετροπ.). Πάντως έχουν διευρυνθεί (λόγω και της διεθνούς πολεμικής καταστάσεως και των επισιτιστικών αναγκών και από την υποστήριξη της ΕΣΣΕ σε θέματα συγκεντρώσεως προϊόντων κ.λπ.).

Οι Συνελεύσεις των Ενώσεων.

Σύμφωνα με το άρθρ. 3 § 2 ΑΝ 1480 για να συγκληθεί Γ.Σ. Ενώσεως με αίτηση του 1/10 των μελών ή να εγγραφούν θέματα στην ημερ. διάταξη πρέπει να υπάρξει έγκριση του Ανωτάτου Συμβουλίου Γ.Σ., άλλως είναι άκυρος. Τις άλλες συγκλήσεις Γ.Σ. οφείλουν οι Ενώσεις να ανακοινώνουν στην ΕΣΣΕ ώστε αυτή να παρίσταται ή να ασκεί το δικαίωμά της για αναβολή (άρθρ. 1 § 3 ΑΝ 1480). Οι πρωτοβάθμιοι Συνεταιρισμοί κοινοποιούν στους Επιτρόπους.

Σιτηρά και Ενώσεις.

Με άδειες του Υπ. Γεωργίας και της ΕΣΣΕ οι Ενώσεις Λαρίσης, Ξάνθης, Φαρσάλων, Αλυρού, Λεβαδείας και Λαμίας ασχολούνται με εισαγωγή ή επιτόπιο αγορά σιτοσπόρου (όπως έκαναν με επιτυχία και παλαιότερα) (βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 136).

Από την ΚΕΠΕΣ αποφασίστηκε η συγκέντρωση του σίτου κατά το 1939 μέσω των Ενώσεων και των Γενικών Αποθηκών.

Ενώσεις Συνεταιρισμών και Κτηνασφάλεια.

Κείμενο Δ.Θ.Π., αναφέρεται στον θεσμό ιστορικά, στη μη λειτουργία των 5 Κτηνασφαλιστικών Συνεταιρισμών που ιδρύθηκαν από το 1916—1926 και υφίστανται το 1939, την έλλειψη προόδου, τόσο κατά την περίοδο του Ταμείου Γεωργικών Ασφαλειών, όσο και της ΑΤΕ. Χαρακτηριστικό ότι το 1937 στο Ταμείο μόνο 1.819 ζώα είχαν ασφαλιστεί κυρίως κατά την χορήγηση των δανείων ΑΤΕ για αγορά τους. Βελτίωση για να αναπτυχθεί ασφαλιστική συνείδηση μπορεί να γίνει μόνο με την κατάλληλη χρησιμοποίηση των Γεωργ. Συνεταιρισμών και Ενώσεων.

Αναφέρεται στις πρώτοβουλίες των Ενώσεων Συνεταιρισμών Βεροίας, Κατερίνης, Γιαντισών, Εορδαίας, Παγγαίου, Κιλκίς, Βόλου, Σερρών να συστήσουν κτηνιατρεία με πρόσληψη κτηνιάτρων, κατασκευή νοσηλευτικών σταύλων, λήψη ζωοτεχνικών μέτρων. Οι σχετικοί κανονισμοί περιλαμβάνουν διατάξεις για ασφάλιση ή αυτασφάλιση των ζώων. Υποδεικνύει τη σύσταση από τις Ενώσεις ειδικού ασφαλιστικού Ταμείου με παράλληλα τιμήματα εντός των Συνεταιρισμών και με αντασφάλεια στο Ταμείο Γεωργικών Ασφαλειών με γνώση του τί γίνεται σε άλλες Χώρες («Συνεταιριστής» 1939 σ. 23, 38).

Η Γ.Σ. της Ενώσεως Ροδόπης αποφάσισε την ίδρυση 2 συνεταιρικών κτηνιατρείων (στην Κομοτηνή και στις Σάππες) («Συνεταιριστής» 1939 σ. 28).

Ένωση Γ.Σ. Δράμας.

Αξιόλογη ανάπτυξη το 1939 των προμηθευτικών εργασιών της σε συνεργασία με άλλες Συνεταιρικές Οργανώσεις. Σύνολο προμηθ. εργασιών το 1939 16.643.000 δρχ. έναντι 8.420.000 το 1938. Από τις προμήθειες του 1939:

- α) Έλαιο οκ. 50.000 από Ένωση Συνεταιρισμών Λέσβου.
- β) Κριθή οκ. 300.000 από Ένωση Σερρών.
- γ) Εληές οκ. 10.000 από Συνεταιρισμό Αργαλαστής Βόλου.
- δ) Έλαιο οκ. 2.500 από Συνεταιρισμό Θερμής Λέσβου, καθώς και σαπούνι οκ. 2.000.
- ε) Κανσόξυλα οκ. 235.000 από Δασικό Συνεταιρισμό Σταυρουπόλεως. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 34).

Ένωση Κυπριοπααραγωγών Κρήτης.

Τα πεπραγμένα της Ένώσεως 1938—1939 βλ. στην έκδοση της Ενώσεως (Ηράκλειο, 1940, σελ. 29) όπου αναλυτικές πληροφορίες για στελέχη, εργασίες, αναλυτικοί λ) σμοί, ισολογισμός (αλλά και αρκετούς ύμνους της εποχής για ν. 1154, ΕΣΣΕ, Υφυπουργείο Συνεταιρισμών, «Αγροτικών Μέλλον» και τον «προσφιλή Κυβερνήτην και πρώτον αγρότην».

Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου.

Αρχίζει η λειτουργία της Ενώσεως που ιδρύθηκε το 1938 με τον νόμο 1390 (ως αναγκαστική). Αναλυτικά για το έργο της από την ίδρυση έως το 1964 βλ. κείμενο Κ. Γκιάλα «η μαστίχη και το έργο της Ενώσεως Μαστιχοπαραγωγών Χίου», που δημοσιεύτηκε στη «Χιακή Επιθεώρησης» τόμ. 2 τ. 4 και σε ανάπτυπο. Βλ. αναδημοσίευση «Συνεταιριστής» 1964 σ. 91. Το 1939 συγκέντρωσε 165.031 οκ. καθαρής μαστίχης σε τιμή διπλάσια σχεδόν των προηγ. ετών (μέση τιμή 198 έναντι 80—100 δρχ.).

Πώληση ελαίου στις Συνεταιρικές Οργανώσεις Λέσβου.

Κείμενο στο «Συνεταιριστής» 1939 σ. 89 αναφέρεται στην αξιόλογη συνεταιριστική οργάνωση της Λέσβου, στα αξιόλογα κεφάλαια που διαθέτουν οι Συνεταιρισμοί (κυρίως οι Ελαιουργικοί) σε εγκαταστάσεις, στο ότι στους Συνεταιρισμούς μετέχουν κυρίως οι μεσαιοί και μεγαλύτεροι κτηματίες, και στην ανάγκη ισχυρής Ένωσης για ευρύτερες εργασίες όπως η από κοινού πώληση του ελαίου με συνεργασία με άλλες Ενώσεις Συνεταιρισμών που έχουν αναπτύξει προμηθευτικές εργασίες.

Δίδονται στοιχεία για την ανάπτυξη αυτής της εργασίας κατά το 1938/1939 με την βοήθεια της ΑΤΕ και την επαφή με τις Ενώσεις Εάθνης, Κιλκίς, Δράμας, Κατερίνης, με τον Συνεταιρισμό Ροδολείδους, αλλά και με εμπόρους Θεσ)νίκης, Αλεξανδρουπόλεως, Διδυμοτείχου, κ.λπ. με πώληση 50.000 οκ. ελαίου αξίας περίπου 1.700.000 δρχ. (έλαια είτε των νομικών προσώπων των Συνεταιρισμών από εκθλιπτικά δικαιώματά τους, είτε αγορασθέντα από παραγωγούς).

Πωλήσεως εργασίες έκανε και ο Συνεταιρισμός Θερμής για λάδι και σαπούνι σε συνεργασία με Ένωση Λήμνου, καθώς και ο Συνεταιρισμός Σκουτάρου με μεγάλην επιτυχίαν και σε μικρή κλίμακα και άλλοι Συνεταιρισμοί.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ/1

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1. Η ΕΣΣΕ. Οργάνωση, δραστηριότητες.

Υπό την προεδρία του Προέδρου της Κυβερνήσεως έγινε στις 4.2.39 και 6.2.39 στα Γραφεία της ΕΣΣΕ πανηγυρική κοινή συνεδρίαση του Ανωτάτου Συμβουλίου Γεωργικών Συνεταιρισμών, του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΣΣΕ και της Ανωτάτης Επιτροπής των Οίκων του Αγρότου. Παρέστησαν και οι Επίτροποι της ΕΣΣΕ στις Επαρχίες και οι Προϊστάμενοι των Υπηρεσιών της.

Έγινε ανακοίνωση των εργασιών της ΕΣΣΕ κατά το 1938 και «ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως εξέφρασε την πλήρη ικανοποίησιν του δια το μέχρι τούδε επιτελεσθέν έργον». Στην συνέχεια εγκρίθηκε το καταστατικό του Ταμείου Συντάξεων Προσωπικού των Γεωργικών Συνεταιρικών Οργανώσεων.

Επίσης εγκρίθηκε ο Κανονισμός Υπηρεσιών και Προσωπικού της ΕΣΣΕ. Η Κεντρική Υπηρεσία της ΕΣΣΕ περιλαμβάνει: Την Διεύθυνσιν. Τις Υπηρεσίες Διοικητικού, Συνεταιρικών Υποθέσεων, Εφαρμογών και Μελετών, Οργάνωσης και Εποπτείας Συνεταιρισμών, Οίκων του Αγρότου, Γραμματείας και Τύπου, Λογιστικού και Διαχειρίσεως. Τα ανεξάρτητα Τμήματα Δικαστικού και Καταστατικών, Αναγκ. Συνετ. Αποκαταστάσεως, Αναγκ. Παραγωγ. Συνεταιρισμών και Εγγείων Βελτιώσεων, Προπαγάνδας και διαφωτίσεως. Την Γραμματείαν ΕΣΣΕ και Ανωτ. Επιτρ. Οίκων Αγρότου. Το Γραφείο Προέδρου της ΕΣΣΕ.

Στη συνέχεια συζητήθηκαν τα παρακάτω:

- 1) Η συγχώνευση και ανασυγκρότηση των συνεταιρικών οργανώσεων εις ισχυρούς και καλούς οργανωμένους συνεταιρικούς και οικονομικούς οργανισμούς.
- 2) Η υποδοθήση της συνεταιρικής οργανώσεως των παραγωγών (δηλώθηκε ότι επιθυμία μερικών περιφερειών είναι όταν η μεγάλη πλειοψηφία π.χ. 3/4 των παραγωγών οργανώνεται συνεταιρικά τότε να βρεθεί τρόπος συμμετοχής και των υπολοίπων οι οποίοι όταν μένουν έξω ωφελούνται από τη δραστηριότητα της συνεταιρικής οργανώσεως, αλλά και μερικές φορές γίνονται αίτιοι ζημιών στους παραγωγούς και την εθνική οικονομία).
- 3) Η μεταρρύθμιση της συνεταιριστικής νομοθεσίας και η προσαρμογή της προς τας νεωτέρας κατευθύνσεις κ.κ. τις σημερινές ανάγκες της συνεταιριστικής κινήσεως.
- 4) Τα θέματα των Οίκων του Αγρότη.

Για τα θέματα του προσωπικού συνεταιρικών Οργανώσεων βλ. στο Υποκεφ. Ι («Συνεταιριστής» 1939 σ. 28).

Παρόμοια και ευρύτερη πανηγυρική συνεδρίαση έγινε και στις 8 Μαΐου 1939 για μελέτη και επίλυση βασικών θεμάτων με συμμετοχήν και στελεχών Υπουργείου Γεωργίας και ΑΤΕ για συντονισμό ενεργειών (κάτι το αξιόλογο που είχε επιτευχθεί τότε αναγκαστικά).

Μετά τα εσωτερικά, συζητήθηκαν τα παρακάτω:

- 1) Οργάνωση ελαιотεχνικής Σχολής.
- 2) Οργάνωση «Ινστιτούτου χωρικής βιοτεχνίας Ιωάννης Μεταξάς».
- 3) Τρόπος οργανώσεως και αμεσώτερας επαφής παραγωγής και καταναλώσεως.
- 4) Οργάνωση συμμετοχής συνεταιρικών οργανώσεων στη διάδοση της σκαλιστικής καλλιέργειας.

- 5) Οργάνωση Ελαιοπαραγωγών Πηλίου.
 6) Οργάνωση Γεωργικού Συνεταιριστικού Συνεδρίου.
 («Συνεταιριστής 1939 σ. 75).

Στις 28 Αυγούστου 1939 έγινε η Γ.Σ. της ΕΣΣΕ με παρουσίαν και επισήμων (Πρόεδρος Κυβερνήσεως, Αρχιεπίσκοπος, Υπουργοί κ.λπ.). Παρέστησαν αντιπρόσωποι 88 Ενώσεων. Έγινε εισήγηση για το έργο από την ίδρυση της ΕΣΣΕ μέχρι τέλος 1938. Ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως τόνισε ότι την σύσταση της ΕΣΣΕ και των Οίκων Αγρότου υπαγόρευσε η γενική κατεύθυνση του Κράτους προς αμεσώτεραν συνάφειαν των κυβερνώντων μετά του λαού. Ο αντιπρόσωπος Ενώσεως Ηρακλείου ανέγνωσε ψήφισμα της Συνελεύσεως που εκφράζει τις ευχαριστίες του αγροτικού κόσμου στον κ. Πρωθυπουργό.

Στη συνέχεια ψηφίστηκε το Καταστατικό της ΕΣΣΕ, εγκρίθηκε ο απολογισμός 1938, ο προϋπολογισμός 1939 και ο απολογισμός της Πανελληνίου 1937 και 1938.

Σε αντικατάσταση 3 εξελθόντων μελών Δ.Σ. της ΕΣΣΕ εκλέχτηκαν οι: 1) Αθαν. Σαγιάς, Στερεάς, 2) Στ. Γουδελής, Θράκης, 3) Δημ. Βελιαρούτης, Ηπείρου. («Συνεταιριστής» 1938 σ. 123).

Για διάφορες άλλες αρμοδιότητες και ενέργειες της ΕΣΣΕ (θέματα προσωπικού, επιτρόπων, προϊόντων βλ. στα οικεία Υποκεφάλαια).

2. Οίκοι του Αγρέτου.

Η Ανωτάτη Επιτροπή των Οίκων του Αγρότου, υπό την προεδρίαν του Προέδρου της Κυβερνήσεως, αποτελέσθηκε το 1939 από τους: Μπ. Αλιβιζάτον Πρόεδρο ΕΣΣΕ, Σπ. Αποστολάτο, Π. Κοντό, Κ. Τζωρτζόπουλο, Κ. Αμπλιανίτη καθηγητή Συνεταιριστικής Σχολής, Αν. Δομέστιχο Δ) ντή ΕΣΣΕ, Β. Μπασιλάρη Δ) ντή ΑΤΕ.

Σε πρώτη συνεδρίαση με προεδρία Προέδρου Κυβερνήσεως, συνήλθε στις 4 Φεβρουαρίου 1939 για οργανωτικά. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 29).

Αξιόλογα τα θέματα της συνεδριάσεως 8.5.1939 (βλ. στο ΣΤ/1 για ΕΣΣΕ).

Με απόφαση της Ανωτάτης Επιτροπής εγκρίθηκαν στις 2.12.1939 ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας των Οίκων του Αγρότου και οι αρμοδιότητες του Προέδρου της Ανωτάτης Επιτροπής. («Συνεταιριστής 1939 σ. 172).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ - ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Αναλυτικά στοιχεία για το έργο της ΑΤΕ κάθε χρόνο βλέπε (εκτός από τους ετήσιους απολογισμούς της) και στο Λεύκωμα «Το έργο μιας δεκαετίας 1930—1939» όπου και Στατιστικοί πίνακες εργασιών της 1930—1939, και ανακεφαλαιωτικά στοιχεία παραγωγής, φωτογραφίες, επεξηγήσεις για κατευθύνσεις, κ.λπ.

Ειδικά για το έργο της ΑΤΕ 1939 βλ. περιληπτικά και «Συνεταιριστής» 1940 σ. 40. Οι καλλιεργητικές χορηγήσεις ήταν σε μεμονωμένους 924 εκατ. σε συνεταιρισμένους 1.300, σύνολο 2.224 εκατ. δρχ. (το 1938 2.056 εκατ. δρχ.). Δαγεισθέντες μεμονωμένοι 213.700, συνεταιρισμένοι 211.700, σύνολο 425.400 (έναντι 397.000 το 1938, 391.000 το 1937). Από τα παραπάνω δάνεια δόθηκαν σε είδος 486 εκατ. δρχ. (λιπάσματα, θείον, σπόροι, διάφορα).

Τα δάνεια επ' ενεχύρω ήταν 1.675 εκατ. δρχ. (από αυτά σε συνεταιρισμένους 1.249 εκατ. δρχ.).

Τα εγκριθέντα μεσομακροπρόθεσμα δάνεια ήταν 382,5 εκατ. δρχ. από τα οποία σε 18.335 μεμονωμένους δρχ. 148,8 εκατ. και σε 20.454 συνεταιρισμένους 150,8 εκατ. δρχ., υπέρ 139 νομικών προσώπων και συνεταιρισμών 82,9 εκατ. δρχ. Απορρίφθηκαν 17.312 αιτήσεις δανείων.

Σύνολο χορηγήσεων ΑΤΕ 1939 ήταν 4.316,5 εκατ. δρχ. (έναντι 4.009 το 1938). Αυξήθηκε η ενίσχυση σε δασική και αλιευτική πίστη και μελετάται η χωρική βιοτεχνική πίστη. Επίσης χρηματοδότησε την ΚΕΠΕΣ για συγκέντρωση σίτου με 1.972 εκατ. δρχ., έναντι 1.636 το 1938. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 41).

Καθιερώνεται και ύπαρξη γνωμάτευσης και του Επιθεωρητού Συνεταιρισμών στις αιτήσεις συνεταιρικών οργανώσεων για χορήγηση μεσομακροπρόθεσμων δανείων.

Εργοστάσια ΑΤΕ

Το 1939 η ΑΤΕ κατέχει 3 εργοστάσια για εξυπηρέτηση των παραγωγών, δηλαδή: α) αποξηραντήριο αραβοσίτου στο Γιδά Βεροίας, β) Εκκοκιστήριο βάμβακος στην Καρδίτσα, γ) Αποστειρωτήριο γεωμήλων στο Λασιθί Κρήτης. Επίσης μηχανήματα καθαρισμού, απολυμάνσεως σπόρων κ.λπ. («Συνεταιριστής» 1939 σελ. 60).

Πρατήριο ΑΤΕ στην Κεντρική Αγορά για γεωργικά προϊόντα.

Η ΑΤΕ ίδρυσε δοκιμαστικά στην Κεντρική Αγορά Αθηνών Πρατήριο για πώληση ημιχονδρικά γεωργικών προϊόντων συνεταιρικών οργανώσεων ή μεμονωμένων παραγωγών (όχι νωπά λαχανικά και φρούτα) («Συνεταιριστής» 1940 σ. 58).

Υποχρεώσεις συνεταιρών από χορήγηση δανείων σε Οργανώσεις για ίδρυση εγκαταστάσεών τους.

Η ΑΤΕ επιβάλλει στα μέλη των Συνεταιρικών Οργανώσεων που δανείζονται από αυτή για ίδρυση κ.λπ. συνεταιρικών εγκαταστάσεων να υποβάλουν δηλώσεις ότι θα προσκομίζουν τα προϊόντα τους στην Οργάνωση για κατεργασία ή αποθή-

κευση και να υπογράφουν γραμμάτια ατομικής οφειλής τους (Απαλλαγή από χαρτόσημο) («Συνεταιριστής» 1939 σ. 123).

Βιοτεχνική πίστις και ΑΤΕ.

Η ΑΤΕ αποφάσισε να οργανώσει την χωρική βιοτεχνική πίστη για να υποβοηθήσει την χωρική οικογενειακή οικοτεχνία για παραγωγή και διάθεση των προϊόντων της. Από κοινού προμήθεια πρώτων υλών και εργαλείων, από κοινού διάθεση προϊόντων.

Παράλληλα η ΑΤΕ αποφάσισε την ίδρυση Ινστιτούτου Χωρικής Βιοτεχνίας αφιερωμένο στον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως (βλ. και στο ΣΤ/1) («Συνεταιριστής» 1939 σ. 14).

ΑΤΕ και υποβοήθηση κτηνοτροφίας.

Οργανώθηκε από την ΑΤΕ Ειδική Επιθεώρηση Κτηνοτροφίας στη Θεσσαλονίκη για Μακεδονία — Θράκη και με αρμοδιότητα όλα τα τεχνικά και οικονομικά ζητήματα της κτηνοτροφίας ως π.χ. η οργάνωση παραγωγικών κτηνοτροφικών συνεταιρισμών, οι Οργανισμοί Κτηνιατρικής περιθάλψεως των Ενώσεων, κ.λπ. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 60).

Διάθεση κενδυλίων ΑΤΕ (για κοινωφελείς σκοπούς) από περισσεύματα ασφαλιστρών.

Διατέθηκαν 6.320.000 δρχ. για ενίσχυση των Οργανισμών Κτηνιατρικής περιθάλψεως (Βεροίας, Κατερίνης, Θεσσαλονίκης, Λαγκαδά, Γιαννιτσών, Εορδαίας), για ανέγερση αποθηκών, κατασκευή σιλό στις Σέρρες, περιφράξεις για δημιουργία σπορώνων, ανέγερση σταύλων, αποστραγγιστικά. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 60).

ΑΤΕ και διάθεση θείου και θ. χαλκού.

Γίνεται από ΑΤΕ προμήθεια θείου και θ. χαλκού και διάθεση του μέσω Συνεταιρικών Οργανώσεων. Λεπτομέρειες βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 61.

Θεωρητικά κείμενα για αγροτική πίστη.

Δημοσιεύονται στο «Συνεταιριστής» θεωρητικά κείμενα για την αγροτική πίστη του Αριστ. Κλήμη. Βλ. 1939 σ. 100 «η κατανόηση της εννοίας της αγροτικής πίστεως». Σελ. 114 «Τα κατάλληλα όργανα δια την άσκηση της αγροτικής πίστεως». Σελ. 153 «Η έννοια της αγροτικής πίστεως».

Υποδείξεις

Βλ. υποδείξεις Γ. Σαμαροπούλου για δάνεια στο Υποκ. Β.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Πολλά αγροτικά θέματα αναφέρονται στα προηγούμενα Υποκεφ. Α, Β, Δ, Ε, ΣΤ, ΣΤ/1, καθώς και στη στήλη «Ενδιαφέροντα Νομοθετήματα» (κάθε μήνα) του περ. «ο Συνεταιριστής» 1939 σελ. 30, 45, 61, 76, 92, 109, 125, 137, 150.

Καθώς η αγροτική συνεταιριστική κίνηση και η συνδικαλιστική είναι κατευθυνόμενες από την ΕΣΣΕ και τους Οίκους Αγρότου, και η δημόσια ζωή υπό δικτατορίαν, δεν υπάρχουν εκδηλώσεις για διεκδικήσεις επίλυσης αγροτικών προβλημάτων. Τα πάντα «επιλύονται» από τον πρώτον αγρότην και συνεταιριστήν, τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως Ι. Μεταξάν και στην ουσία από τον παντοδύναμον του καθεστώτος στον αγροτικόν τομέα Μπ. Αλιβιζάτον, που είχε συγκεντρώσει όλες τις εξουσίες Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ, ΕΣΣΕ, Οίκων Αγρότου, Σχολής.

Στη συνέχεια γίνεται μνεία για μερικές βασικές αποφάσεις σχετικές με τα αγροτικά σε συσχετισμό και προς τις διεθνείς ανώμαλες ή πολεμικές συνθήκες.

Με τον Α.Ν. 1575 ρυθμίστηκε η καπνοκαλλιέργεια του 1939 (όπως το 1938) με αύξηση 60.000 στρ. και ορίζεται ποίοι δικαιούνται να κάνουν καπνοκαλλιέργεια. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 14).

Από το 1939, με ΑΝ 2072) 1939, ρυθμίστηκε η καπνοκαλλιέργεια του 1940.

— Από ΑΤΕ οργανώνεται η χωρική βιοτεχνική πίστη (βλ. στο Ζ).

— Για την κτηνασφάλεια βλ. στο Υποκ. ΣΤ κείμενα Δ.Θ.Π.

— Αποκατάσταση Ακτιμώνων. Νέος Αγροτικός Νόμος. Ο Α.Ν. 1722 τροποποιεί και συμπληρώνει την νομοθεσία για την παραχώρηση και κληρονόμηση των αγροτικών κλήρων. Επιδιώκεται η παρεμπόδιση κατατεμαχισμού καθώς και η υπερβολική συγκέντρωση. Μεταβιβάζεται η κυριότητα και ενιαία διαχείριση των βοσκών στις Κοινότητες κ.λπ. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 76).

Συγκέντρωση σίτου.

Με απόφαση της ΚΕΠΕΣ η προσυγκέντρωση και συγκέντρωση θα γίνει από τις Ενώσεις και τις Γενικές Αποθήκες. Επεκτείνεται σε περιφέρειες Ηρακλείου Κρήτης, Λακωνίας, Κεφαλληνίας, Θεσπρωτίας. Τιμή δρχ. 8,70 ίση προς εισαγόμενον σίτον. Τιμές κατά κατηγορίας από 8,25—9,40 (βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 125).

Ενίσχυση σπρετροφίας.

Αποφασίστηκε να γίνει μέσω ΑΤΕ η εξαγορά 200.000 οκ. ξηρών κουκουλιών από σπρετρόφους ή Συνεταιρισμούς και η διάθεσή τους σύμφωνα με τον ειδικό νόμο.

Σταφίδα. Κοινή αποθήκευση ΑΣΟ. Σταφιδικά μέτρα.

Αποφασίστηκε από την Κυβέρνηση να εφαρμοστεί στην Τριφυλία η ενιαία υποχρεωτική αποθήκευση της σταφίδας στον ΑΣΟ για οικονομία εξόδων και βελτίωση της ποιότητας. Η πώληση θα γίνεται ελεύθερα από τους ιδιοκτήτες («Συνεταιριστής» 1939 σ. 109).

Ο ΑΣΟ ανακοίνωσε τα σταφιδικά μέτρα 1939) 40. Επιβάλλεται εισφορά επί εξαγομένης σταφίδας. Τα πλεονάσματα θα αγοράζονται από τον ΑΣΟ. Η εις είδος εισφορά καταργείται.

Για την εσωτερική κατανάλωση ο ΑΣΟ μπορεί να αγοράσει ποσότητες από τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις ή από τους παραγωγούς («Συνεταιριστής» 1939 σ. 124).

Προστασία τοματοπαραγωγής.

Με βάση τον Α.Ν. 1917) 1939 λαμβάνονται μέτρα για προστασία της τοματοπαραγωγής Αργολιδοκορινθίας και Θήρας (ελάχιστες τιμές νωπής τομάτας από εργοστάσια δρχ. 1,30 και 1,50 αντίστοιχα). Ενιαία διαχείριση πολλού τομάτας μέσω ΑΤΕ για το εσωτερικό με υποχρεωτική αγορά από τα εργοστάσια. Συμπληρωματική τιμή 0,20 δρχ. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 125, 1940 σ. 69).

Συγκέντρωση κριθής, βρώμης, ερύζης, αραβοσίτου.

Από την ΚΕΠΕΣ ανατέθηκε στις Ενώσεις Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Ηπείρου, η συγκέντρωση κριθής και βρώμης («Συνεταιριστής» 1939 σ. 149).

Η ΑΤΕ ενεργεί για λ) σμό του Δημοσίου συγκέντρωση ορύζης στις περιφ. Πελοποννήσου, Αιτωλοακαρνανίας, Ηπείρου και διάθεση στα εργοστάσια για επεξεργασία.

Επίσης κάνει συγκέντρωση αραβοσίτου στη Θράκη, Μακεδονία, Ήπειρο, Θεσσαλία, Στερεά με δρχ. 5—5,50 («Συνεταιριστής» 1939 σ. 162).

Προστασία βάμβακος.

Αυξήθηκαν οι τιμές βάμβακος κατά 4 δρχ. από το 1938. Τιμές 47—55 δρχ. η οκά κατά ποιότητα. Λεπτομέρειες «Συνεταιριστής» 1939 σ. 149.

Προστασία σύκων.

Ανατέθηκε στον ΑΣΟ η εξαγορά σύκων για οينوπνευματοποίηση (βλαμένα και απόσυκα περίπου 6,5 εκατ. οκάδων).

Το Γραφείο Προστασίας Σύκων θα αγοράσει περίπου 2 εκατ. καλών βρώσιμων σύκων («Συνεταιριστής» 1939 σ. 150).

Προτάσεις Ι. Αφεντάκης για νέα λαχαναγορά με σκοπό προστασία παραγωγών-καταναλωτών και αύξηση εξαγωγών.

Όπως σημειώθηκε και στο Υποκ. Ε, το 1939 ο Ι. Αφεντάκης (τ. Τεχνικός Σύμβουλος στο Γεωργικό Επιμελητήριο Αττικοβοιωτίας που υπηρετεί από την κατάργηση του Γ. Επιμελητηρίου στην ΕΣΣΕ ως Προϊστάμενος Εμπορίας) εκδίδει την μελέτη «η Νέα Λαχαναγορά».

Αφού αναφέρεται σε παλαιότερες κυβερνητικές προσπάθειες του 1931 και στην αντίδραση των εκμεταλλευτικών στοιχείων, στη συνέχεια περιγράφει όλο το τεχνικό μέρος, τονίζει τη σημασία των φυγείων και της διαλογής, ρύθμισης της προσφοράς, την αφυδάτωση, κονσερβοποίηση, τη διάθεση των υπολειμμάτων σε χαιροτροφεία.

Τονίζει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για εξαγωγές προϊόντων Λαχανοκομίας. Και υποδεικνύει τα μέτρα με τα οποία θα παύσει να είναι «καθαρώς ταχυδακτυλογική» η λειτουργία της Λαχαναγοράς.

Στη συνέχεια υποδεικνύει πολλά συγκεντρωτικά και σύμφωνα με την τότε εποχή, μέτρα στη διακίνηση και εμπορία των οπωροκηπευτικών. Τονίζει ιδιαίτερα:

— Τον ρόλο των παραγωγικών συνεταιρισμών.

— Την ανάγκη καταναλωτικών συνεταιρισμών και τα ωφελήματα από αυτούς.

- Την ανάγκη σταθερού Δελτίου Τιμών.
- Την οργάνωση των μεταφορών.
- Το μέλλον της δενδροκομίας και λαχανοκομίας.
- Την ανάγκη κυβερνητικού συντονισμού.

Και καταλήγει σχετικά με την σημασία και την οργάνωση της Λαχαναγοράς:

«...Δέν είναι δυνατόν ή Νέα Λαχαναγορά να υποβοηθήσει το εμπόριον, ίνα τοῦτο κερδοσκοπήσῃ εἰς βάρος παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, ὅταν διὰ τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτῆς τὸ εμπόριον θὰ εἶναι πλέον ρυθμιστῆς τῆς προσφορᾶς τῶν προϊόντων. Ἡ Λαχαναγορά δέον νὰ ἀποτελέσῃ ἀνεξάρτητον ὀργάνωσιν, ἥτις νὰ ἀναλάβῃ τὸν ρόλον τοῦ ἄνευ κέρδους ἐνδιαμέσου μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν ρόλον τῆς ὀργανώσεως καὶ παρακολουθήσεως τοῦ ἐμπορίου εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὡς καὶ τῆς ἐξαγωγῆς.

Μόνον ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ταύτας λειτουργοῦσα ἡ Λαχαναγορά, ἦτοι μὲ τὸν ρόλον τοῦ ἄνευ κέρδους ἐνδιαμέσου, θὰ προσφέρῃ μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς Παραγωγοὺς καὶ Καταναλωτάς, καὶ θὰ ὠφελήσῃ πραγματικῶς τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν, συμβάλλουσα οὕτω σταθερῶς εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ Ἐθνικοῦ πλούτου.

Ἐφ' ὅσον ἐπιβάλλεται νὰ ἀναλάβῃ ἡ Λαχαναγορά τὴν τοιαύτην ἀποστολήν, αὕτη ὀφείλει νὰ ἀποτελέσῃ ἀνεξάρτητον ὀργάνωσιν, κινουμένη δὲ ἐντὸς πλαισίων εὐρυτάτων, νὰ ἀποτελέσῃ τὸν Ἀνώτατον Ρυθμιστὴν παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως. Ἐν στενωπότητι δὲ ἐπαφῇ οὖσα μὲ τὸ Ἰνστιτούτον Γεωργίας καὶ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν νὰ παρακολουθῇ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς Ἀγροτικῆς Πολιτικῆς καὶ νὰ λαμβάνῃ τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα. Ἐπίσης ἐν στενωπότητι συνεργασία τελοῦσα μὲ τὸ Ἰνστιτούτον Ἀγορανομίας νὰ ἐφαρμόζῃ τὴν Ἀγορανομικὴν Πολιτικὴν τοῦ Κράτους ἐν συναρτήσει μὲ τὴν Ἀγροτικὴν πολιτικὴν καὶ μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, τῶν ὁποίων, ὡς ἤδη ἐπαρκῶς ἀνεπτύξαμεν ἀνωτέρω,

κοινὰ εἶναι τὰ συμφέροντα καὶ συγχρόνως διὰ νὰ προέλθωσιν ὠφελήματα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν.

Μέτρα μεμονωμένα τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ τοιαῦτα ἐνὸς ἐκάστου Ἰνστιτούτου δὲν θὰ ἐπιτρέπωνται, καθ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ὅτι δὲν δύναται ἀποτελεσματικῶς νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ὑποστήριξιν τῆς παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, ὡς καὶ τὰ γενικώτερα συμφέροντα τοῦ Κράτους. Ἐπὶ πλέον διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ μεμονωμένοι ἐνέργειαι οὐδόλως προάγουσιν ἐκάστοτε τὰ ζητήματα, ὅταν ταῦτα εἶναι ἀντικείμενα περισσοτέρων ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν καὶ δὲν ἐξετάζονται ἀπὸ κοινου.

Ἡ Ὄργάνωσις τῆς Λαχαναγορᾶς, λειτουργοῦσα ὡς ἀνεξάρτητος Ὄργανισμὸς καὶ δὴ τοιοῦτος, ὥστε νὰ συγκεντρώσῃ ἀπάσας τῆς ἀρμοδιότητος, ἄνευ συζητήσεων καὶ ἀσκόπου ἀλληλογραφίας, θὰ λαμβάνῃ ἀμέσως τὰ εἰς ἐκάστην περίπτωσηί τινι ἐπιβαλλόμενα μέτρα διὰ τὴν ἱκανοποίησιν παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως καὶ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν οἰκονομικῶν ὠφελημάτων διὰ τὸ Κράτος.

Ἡ Ὄργάνωσις τῆς Λαχαναγορᾶς δέον νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὰς Δημοτικὰς ἀγορὰς ὅλων τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων, ὥστε νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν χώραν Ἐνιαία Πολιτικὴ ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς Διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ καὶ συγχρόνως διὰ νὰ διαρρυθμίσῃ ταύτας καὶ νὰ τὰς συγχρονίσῃ ἀπὸ ἀπόψεως ἐγκαταστάσεων, ὥστε νὰ πληρῶσι τὸν προορισμὸν των καὶ νὰ ἱκανοποιῶσι τὰς ἀνάγκας παραγωγῆς, καταναλώσεως καὶ ἐξαγωγῆς, ὡς αὐτὰ ἀνωτέρω διεγράφησαν.

Βεβαίως θὰ ληφθῇ ὡς βάσις, ὅτι ὁ δῆμος Ἀθηνῶν καὶ οἱ δήμοι τῶν ἄλλων Πόλεων, τῶν ὁποίων θὰ χρησιμοποιοῦσιν αἱ ἀγοραὶ, νὰ ληφθῇ μέρμιν, ὡ-

στε να μη στερηθώσιν οἱ τῶν ὠφελιμαμάτων, τῶν οἰκονομικῶν, τὰ ὅποια τυχόν ἔχουσιν ἐκ τῶν ἀγορῶν.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς Λαχαναγορᾶς, ἀποτελοῦσα τὸν Κεντρικὸν Ὄργανισμὸν Διατροφῆς ὅστις θὰ κατευθύνῃ παραγωγὴν καὶ κατανάλωσιν, ἐμπόριον καὶ ἐξαγωγὴν, θὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὸ γενικώτερον συμφέρον, ὅπερ θὰ πραγματοποιεῖται διὰ τοῦ ἐλέγχου τῆς πειθαρχίας καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ ἀχαλινώτου συναγωνισμοῦ καὶ τῶν ἀτομικῶν ἐπιδιώξεων, πρὸς τὸ συμφέρον τῶν καθ' ἕκαστα τάξεων, παραγωγῶν καὶ καταναλωτῶν καὶ τοῦ Κοινωνικοῦ Συνόλου.

Τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα τῆς χώρας ἐπιβάλλεται νὰ λάθωσι μέρος, διὰ κεφαλαίων διὰ τὰς ἐγκαταστάσεις καὶ τὴν πλήρη ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῆς

Νέας Λαχαναγορᾶς καὶ τὴν διαρρυθμίσιν τῶν ἀγορῶν τῶν ἄλλων πόλεων καὶ ἐξ ἄλλου εἰς τὴν Διοίκησιν τοῦ Κεντρικοῦ Ὄργανισμοῦ Διατροφῆς μὲ σκοπὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ Κοινωνικοῦ Συνόλου.

Ὅταν ἐπομένως ἡ Νέα Λαχαναγορὰ πρόκειται νὰ γίνῃ ἀφετηρία καὶ βάσις διὰ τὰ προέλθωσι τὰ τόσα ὠφελήματα, ἅτινα ἀνωτέρω ἀνεπτύξαμεν καὶ τὰ ὅποια ἐξασφαλίζουσι παραγωγούς καὶ καταναλωτάς, νομίζομεν ὅτι μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ διακηρύξωμεν ὅτι, διὰ τῆς συστάσεως τῆς Νέας Λαχαναγορᾶς καὶ τάξεις πραγμάτων καθιεροῦται καὶ τὸ ἐκτελούμενον ἔργον εἶναι ἀπὸ τὰ ἐξυπηρετοῦντα μεγάλως τὸ Κοινωνικὸν Σύνολον καὶ αὐξάνοντα τὸν Ἔθνικὸ πλοῦτον» (*).

Μελέτη Ι. Αφεντάκη γιὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς διατροφῆς τοῦ λαοῦ καὶ Στρατεύ.

Τὸ 1939, μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ Β' Παγκόσμιου πολέμου, ὁ ἀνήσυχος Ἰωάννης Αφεντάκης ἀσχολεῖται μετὰ τὸ βασικὸν πρόβλημα ἐξασφάλισιν τῆς διατροφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ Στρατεύ εν καιρῷ πολέμου. Συντάσσει μελέτη (σελ. 28) καὶ τὴν υποβάλλει στις 15 Οκτωβρίου 1939 ὡς υπόμνημα πρὸς τὸν τότε Ἀρχηγὸν τῆς Κυβερνήσεως. Ἀφοῦ ἐξετάζει ὅλα τα πραγματικά καὶ ἐπιστημονικά στοιχεία στον τομέα τῆς αγροτικῆς παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως σε καιρῷ πολέμου, καταλήγει στο συμπέρασμα ὅτι «δυνάμεθα νὰ ἐξασφαλίσωμεν ἐν τῇ χώρᾳ τὰς ἀπαιτούμενας ποσότητας διὰ τὴν διατροφήν τοῦ στρατεύ καὶ τοῦ λαοῦ ὡς καὶ τὰς ἀπαιτούμενας ποσότητας εἰς πρώτας ὕλας γεωργικῆς παραγωγῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας, ἔφ' ὅσον αἱ παραγωγικαὶ πηγαὶ τῆς χώρας τεθῶσιν ὑπὸ ὀρθολογισμένον πρόγραμμα ἐντατικῆς ἐκμεταλλεύσεως».

Καὶ υποδεικνύει τὴν ἀνάγκη συστάσεως Ἐιδικοῦ Ὄργανισμοῦ διατροφῆς καὶ εἰδικῶν Συνδέσμων Καταναλωτῶν.

Ἀκόμη ἐξετάζει καὶ τὰ ἰδιαίτερα θέματα τῶν ἀναγκῶν τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν ἐξαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων σε καιρῷ πολέμου. (Βλ. «Ι. Αφεντάκης» Ἀθήναι 1988).

Ἀντίγραφο τῆς μελέτης (δακτυλογραφημένο) ὑπάρχει στη Βιβλιοθήκη μου. Εἰσηγγεῖται μετὰ τῶν ἄλλων: Ἀπὸ κοινού καλλιέργεια. Δημιουργία οἰκοσίου κτηνοτροφίας, ορνιθοτροφίας. Ὄργάνωσις συντονισμοῦ. Ὄργανισμὸς ἐφαρμογῶν. Ὄργάνωσις τῆς διαθέσεως τῆς παραγωγῆς. Κεντρικὸ Ὄργανισμὸς διατροφῆς. (*).

(*) Παρόμοιες εἶναι οἱ ἀντιλήψεις τοῦ γιὰ συγκεντρωτισμὸ κ.λπ. καὶ σε ὅλα τα θέματα πού χειρίστηκε ἀργότερα ὡς Γεν. Ἀντὴς τῆς ΠΑΣΕΠΕΣ ἀπὸ το 1945 ἐπὶ 2 περίπου 10ετίες, παρόλο που οἱ συνθήκες δὲν ἦταν, μετὰ το 1949, πολεμικῆς οὔτε τα καθεστῶτα δικτατορικά (πλὴν 1967-74) Βλ. σχετικὰ στους νεώτερους τόμους.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

— Για τη νομοθεσία βλ. στο Υποκ. Β'.

— Το σύνολο των εν λειτουργία αστικών Συνεταιρισμών ανήρχετο λήγοντος του 1939 εις 2.881 (από αυτούς 45 ιδρύθηκαν μέσα στο 1939). Ανάλυση:

	Τέλος 1939	Ιδρυθέντες 1939
Εργατικοί παραγωγικοί	1.369	14
Προμηθείας και καταναλώσεως	441	6
Αλληλασφαλείας και Αποταμιεύσεως	5	—
Αλιευτικοί	44	9
Πιστωτικοί	63	1
Οικοδομικοί διάφοροι	865	15
Διάφοροι	94	—
Σύνολο γ	2.881	45

(Βλ. Ν. Ιγγλέση «Τράπεζαι του Λαού...» Αθ. 1940 σελ. 52).

— Έκθεση του αρμοδίου Δ) γτή του Υπουργείου Εργασίας Σ. Κλαδά το 1950 δημοσιευμένη στο «Συνεταιριστής» 1950 σ. 103 αναφέρει ότι κατά το 1929 και το 1939 ε ρ γ ά σ τ η κ α ν οι ακόλουθοι αστικοί συνεταιρισμοί:

Κατηγορίες	1929	1939
Καταναλωτικοί	25	92
Αγορών και Πωλήσεων	12	18
Παραγωγής	10	23
Εργασίας	180	166
Μεταφορών	12	24
Αλιευτικοί	10	34
Διάφοροι	15	25
Κατοικίας	85	134
Σύνολο γ	349	516

Οι μεγάλες διαφορές στα στοιχεία οφείλονται σε κριτήρια του «εν λειτουργία» και «εργάστηκαν».

Άλλα στοιχεία για τις εργασίες τους δεν υπάρχουν. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1950 σ. 103, όπου και περισσότερα αναλυτικά στοιχεία για το 1949).

Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί.

Κατά νεότερα στοιχεία αρμοδίου της ΑΤΕ:

Το 1939 ιδρύθηκαν 13 αλιευτικοί: 1) Πόρτο - Λάγο, 2) Μηχανοτρατών Αλεξανδρουπόλεως, 3) Νέων Μουδανιών (λειτουργεί και το 1949), 4) Αιδηψού (δεν λειτούργησε), 5) Τριγωνίδος (δεν λειτούργησε), 6) Περάματος (ανασυγκροτήθηκε το 1949), 7) Αλιευτικός παραγωγικός βιοτεχνικός Πειραιά που ασχολήθηκε με κονσερβοποίηση φαριών, 8) Σαλαμίνα (δεν λειτούργησε), 9) Περάματος Γέρας Μυτιλήνης (δεν λειτούργησε), 10) Σπογγαλιευτικός Ύδρας (λειτουργεί και το 1949) από ειδικούς με καμάκι, 11) Σπογγαλιευτικός Ύδρας με σκάφαν-

δρο (δε λειτουργήσε), 12) Δυτών Σκαφάνδρων Ὑδρας (δε λειτουργήσε), 13) Δυτών Ὑδρας (δε λειτουργήσε) («Συνεταιριστής» 1949 σ. 11).

Σι Συνεταιρισμοί Καταναλώσεως

Σε μελέτη του Ι. Αφεντάκη «Η νέα Λαχαναγορά» Αθ. 1939 τονίζονται τα ακόλουθα για τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς.

«Η καθιέρωσις του σταθεροῦ ἑβδομαδιαίου δελτίου τιμῶν δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον τὴν τάξιν τῶν παραγωγῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν τῶν καταναλωτῶν, καθόσον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἑβδομάδος ὁ καταναλωτὴς θὰ γνωρίζῃ τὰς τιμὰς τῶν λαχανικῶν καὶ καρπῶν καὶ βάσει πλέον τῶν γνωστῶν δεδομένων θὰ κανονίζῃ τὰς δαπάνας τῆς ἑβδομάδος.

Ὡς ἐκ τῆς ἀκολουθουμένης ἐργατικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τῶν Συλλογικῶν Συμβάσεων διὰ τοὺς ὑπαλλήλους καὶ ἐργάτας, ἐδημιουργήθη σταθερὰ οἰκονομικὴ κατάστασις αὐτῶν καὶ ἐπὶ πλέον αἱ κατ'ἀλλοι προϋποθέσεις διὰ τὴν σύστασιν καὶ ἐπιτυχήν λειτουργίαν Συνεταιρισμῶν Καταναλώσεως τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων.

Τὰ ὠφελήματα, τὰ ὁποῖα θὰ προέλθωσι διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας ἐπαφῆς παραγωγῶν καὶ καταναλωτῶν, μέσω τῶν Συνεταιρισμῶν Καταναλώσεως, θὰ εἶναι μέγιστα δι' ἀμφοτέρας τὰς τάξεις.

Ἡ Ἑθνικὴ Συνομοσπονδία τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Ἑλλάδος, συνεργαζομένη μετ' Ὑπουργεῖον Ἐργασίας, ὡς καὶ τὴν Ἑθνικὴν Συνομοσπονδίαν τῶν Ἐργατῶν τῆς Ἑλλάδος ἐπιβάλλεται νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἴδρυσιν Συνεταιρισμῶν Καταναλώσεως, οἵτινες θὰ συμπεριλάβωσι ὡς μέλη αὐτῶν τοὺς ὑπαλλήλους καὶ ἐργάτας καὶ οἱ ὅποιοι θὰ ἔλθωσι εἰς ἀπ' εὐθείας ἐπαφὴν μετ' οὓς παραγωγικοὺς συνεταιρισμοὺς διὰ τὰς ἀπὸ κοινῆς προμηθείας, μετ' ἐνδιάμεσον τὴν Ὀργάνωσιν τῆς Λαχαναγορᾶς, ἢ τοῖς ἐνδιάμεσον τοιοῦτον, ὅστις δὲν θὰ ἀποβλέπῃ εἰς κέρδη, ἀλλὰ ἀπλῶς θὰ θέτῃ

τὰς ἐγκαταστάσεις, ἀντὶ ἐλαχίστης ἐπιβαρύνσεως, εἰς τὴν διάθεσιν παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως.

Τοιοῦτοτρόπως θὰ κατορθωθῆ ὥστε, οἱ ἐργάται καὶ ὑπάλληλοι νὰ προμηθεύωνται μετ' ἐλαχίστης χονδρικής ἀγορᾶς τὰ εἶδη διατροφῆς, λαχανικὰ καὶ καρπούς, τὰ ὁποῖα θὰ τοὺς παραδίδωσιν οἱ Συνεταιρισμοὶ Καταναλώσεως μετ' ἐλαχίστης σταθεράς, μικροτέρας τοῦ ἐμπορίου, χωρὶς διακυμάνσεις, χωρὶς κινδύνους ζημιῶν καὶ τοῦτο λόγω τῆς ὑπάρξεως τῶν Ἐγκαταστάσεων εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἐξασφαλίζεται ἡ συντήρησις καὶ ἡ τμηματικὴ παραλαβὴ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν.

Τὸ δὲ σπουδαιότερον εἶναι ὅτι χωρὶς κινδύνους ὑπονομεύσεως καὶ διαστροφῆς τοῦ ἔργου τῶν Συνεταιρισμῶν Καταναλώσεως, ἀπὸ τοὺς ἔχοντας ἀντίθετα συμφέροντα, ὡς καὶ τοὺς διαβλέποντας ὅτι ἢ ἀπὸ κοινῆς προμηθείας τῶν λαχανικῶν καὶ καρπῶν θὰ εἶναι ἡ ἀπαρχὴ μιᾶς μεγαλύτερας δράσεως καὶ στενωτέρας ἐπαφῆς καὶ συνεργασίας παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ ἄλλων καταναλωτικῶν ἀναγκῶν...

Διὰ τῶν Συνεταιρισμῶν ἐπιδιώκεται ἡ Ὀργάνωσις τῶν Τάξεων καὶ ἡ Συνεργασία αὐτῶν, ὅποτε εἰς τὸ Κράτος παραμένει ὁ ρόλος τοῦ Ἀνωτάτου Ρυθμιστοῦ μεταξὺ τῶν Ὀργανωμένων Τάξεων καὶ τῆς Καθοδηγήσεως αὐτῶν πρὸς Δημιουργίαν μιᾶς Νέας Περιόδου. Ἡ Συνεταιρικὴ Ἰδέα εἶναι ἡ ἰδέα τῆς Συνεργασίας τῶν Τάξεων καὶ οὐχὶ τῆς πάλης τῶν τάξεων καὶ ὁδηγεῖ αὐτὰς εἰς Ἀνώτερα Ἰδεώδη, πρὸς ἓνα Νέον Πολιτισμόν».

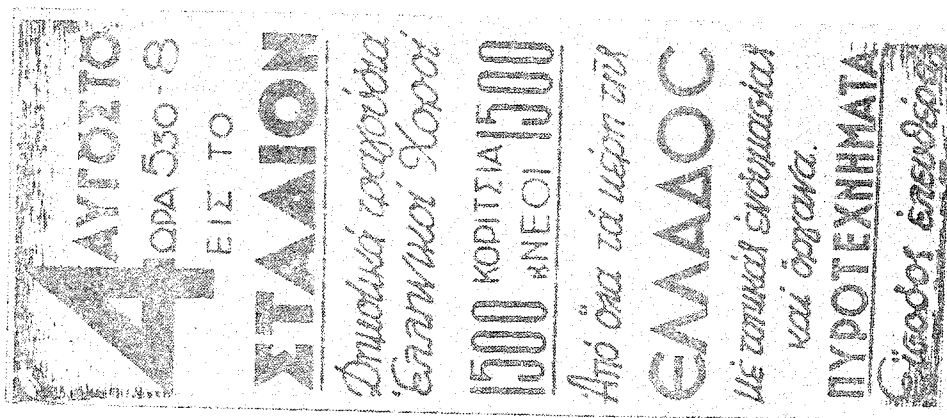
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Από την ΕΣΣΕ εφαρμόζονται διάφορα μέτρα σχετικά με συνεταιριστικούς υπαλλήλους σύμφωνα με τον Ν. 1154/1938 (ως μετεκπαίδευση στη Γ. Συνεταιριστική Σχολή, ίδρυση Ταμείου Συντάξεων, Γραφείο Ευρέσεως Εργασίας για τους αποφοίτους της Σχολής κ.λπ.).

— Στις 4.2.39 εγκρίθηκε, σε πανηγυρική συνεδρίαση των Οργάνων της ΕΣΣΕ, ο κανονισμός του προσωπικού. Διακρίνεται: α) σε υπαλληλικό (κύριο και βοηθητικό). Το κύριο διακρίνεται σε ανώτατο, ανώτερο, κατώτερο με 13 βαθμούς από Γραφεύς Β δρχ. 1.500 μέχρι Διευθυντής Α με 10.000 δρχ. Το βοηθητικό σε 8 βαθμούς από δρχ. 1.500—5.600. Το υπηρετικό σε 3 βαθμούς από 750—2.000 δρχ. Τίθεται σε εφαρμογή στην Αττική από 1.9.39 και στις Επαρχίες από 1.1.1940. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 28 και 123).

— Ειδικός κανονισμός της ΕΣΣΕ ρυθμίζει την πρόσληψη του έκτακτου και ημερομισθίου προσωπικού μετά από εισήγηση του Δ.Σ. και έγκριση του Προέδρου της ΕΣΣΕ με διάρκεια μέχρι 6 μήνες και χωρίς επαναπρόσληψη. («Συνεταιριστής» 1939 σ. 108).

Γιορτές - Πυροτεχνήματα της Αυγούστου

ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Σωκράτης Ιασεμίδης.

Με ευκαιρία την επέτειο των 10 χρόνων από το θάνατο του Σ. Ιασεμίδη ο Θ. Τζωρτζάκης προβάλλει στο «Συνεταιριστής» 1939 σ. 17 τη φυσιογνωμία και το έργο του μεγάλου συνεταιριστή. Από το κείμενο αυτό που δημοσιεύεται μέσα στη Δικτατορία και που περικλείει και κάποια έμμεση έκφραση ιδεολογικής αντίθεσης για όσα γίνονται τότε στα συνεταιριστικά μεταφέρουμε το κύριο μέρος:

«Δέκα χρόνια συνεπληρώθησαν την 17 Φεβρουαρίου του τρέχοντος έτους από την ημέραν του θανάτου του Σωκράτη Ιασεμίδη, του άποστολου, θεμελιωτού και οργανωτού της ελληνικής συνεταιριστικής κινήσεως.

Μεγάλη φυσιογνωμία ο Ιασεμίδης δέν καταυγάζει με την φωτεινότητά της μόνον το εϋρύ πλαίσιον της συνεταιριστικής κινήσεως μά διαχύνει τὸ φῶς της πολὺ πέραν τῶν ὁρίων αὐτοῦ εἰς ὀλόκληρον τὸν ἀπέραντον κύκλον τῆς γεωργοοικονομικῆς καὶ γεωργοκοινωνικῆς κινήσεως τῆς χώρας μας πού βαθειά φέρει χαραγμένην τὴν σφραγίδα τῆς προσωπικότητός του. Καὶ ἡ ἐπιστήμη ὅμως τῆς γεωργικῆς οικονομίας ἀναγνωρίζει εἰς αὐτὸν μὲ τὴν σοφὴν του διδασκαλίαν τὸν θεμελιωτὴν της. Εἶναι ἄλλωστε ὁ πρῶτος γεωργοοικονομολόγος εἰς τὴν χώραν μας, ὁ ὁποῖος συστηματικὰ καὶ συνεχῶς ἡσχολήθη —δόκιμος πάντοτε τεχνικός— θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ μὲ τὰ γεωργοοικονομικὰ καὶ γεωργοεπαγγελματικὰ ζητήματα.

Ὁ μέγας του ὅμως ἔρωσ ὑπῆρξαν οἱ συνεταιρισμοί. Ἡ συνεταιριστικὴ ἰδέα τὸν κατέκτησε, τὸν ἀπερρόφησε καὶ εἰς τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν ἔδωσεν ὀλόκληρον τὴν ψυχὴν του, τὸ πνεῦμά του, τὸν ἑαυτὸν του. Ὑπῆρξεν ὁ ἔμπνευσμένος ἀπόστολος καὶ ὁ μέγας λειτουργὸς τῆς ἰδέας. Εἰς τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ συνεταιριστικοῦ συστήματος εἶχε μίαν πίστιν ἀκλόνητον καὶ ἕνα σεβασμὸν μυστικοπαθῆ καὶ ἀπόλυτον εἰς τὰς συνεταιριστικὰς ἀρχάς. Αὐτὸς ὁ τετράγωνος καὶ θετικὸς ἄνθρω-

πος ἐδούλευεν εἰς τὰ ἀνώτερα ἰδανικὰ τοῦ Συνεργατισμοῦ μὲ συγκινητικὴν κατάνυξιν καὶ θερμὸν ἐνθουσιασμόν, ἄκαμπτος εἰς ὑποχωρήσεις καὶ συμβιβασμοὺς σκοπιμότητος. Ἦθελε τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Συνεργατισμοῦ ἀπόλυτον, ἄνευ παρεκκλίσεων. Ἄν, ἴσως, δέν ἔδιδεν εἰς αὐτὸν τὴν χριστιανικὴν σημασίαν πού τοῦ ἀπέδιδεν ὁ Ραϊφφάιζεν, περισσότερο ἐπηρεασμένος ἀπὸ τοὺς θετικωτέρους κάπως διαδόχους τοῦ τελευταίου, ἀναγνωρίζει ὅμως ὅπως καὶ ὁ μέγας Γερμανὸς συνεταιριστὴς ὅτι κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Συνεργατισμοῦ πρέπει νὰ εἶναι αὐστηρὸς εἰς τὴν τήρησιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν καὶ κανόνων του. Δι' αὐτὸ εἶχε δίκαιον ὁ ἀείμνηστος Γαβριηλίδης ὅταν ἔγραφεν εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» τὸ 1913 (13 Μαΐου):

«Τὸ καθολικὸν πνεῦμα τοῦ ζητήματος αὐτοῦ (τῆς συνεταιριστικῆς οργανώσεως) ἀντιπροσωπεύει ὁ γεωπόνος κ. Σωκράτης Π. Ἰασεμίδης, ὁ φιλοδοξῶν νὰ γίνῃ ὁ Ἕλλην Ραϊφφάιζεν, ἕνας δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἀναγεννητὰς τῆς Ἑλλάδος».

Ἡ ἀνασκόπησις τῆς φωτεινῆς σταδιοδρομίας τοῦ ἐκλιπόντος Συνεταιριστοῦ μᾶς τὸν παρουσιάζει νὰ συγκεντρῶνῃ εἰς τὸ πρόσωπόν του ὅλας τὰς ιδιότητας τῶν μεγάλων δημιουργῶν. Ὁ Ἰασεμίδης εἶναι ὁ ἔμπνευσμένος ἀπόστολος, εἶναι ὁ μεγαλόπνοος ἐκπονητὴς τοῦ σχεδίου, ὁ ἀσφαλὴς θεμελιωτὴς, ὁ θετικὸς οργανωτὴς· ὅλα δὲ αὐτὰ ἐνισχυμένα καὶ ὑποστηριγμένα ἀπὸ ἕνα πνεῦμα φωτεινὸ καὶ δὲν πού συστηματικὴ μόρφωσις καὶ ἱκανὴ πείρα τοῦ εἶχαν δώσει τὴν τελειο-

τέραν μορφήν του και από ένα χαρακτήρα ειλικρινή, στερεόν και εθύ.

Ένα χαρακτηριστικόν δείγμα τῆς ἀποστολικῆς δράσεως τοῦ Ἰασεμίδου δίδει ὁ ἀείμνηστος Ν. Μιχόπουλος, ὁ ἴδρυτής τοῦ ἱστορικοῦ Συνεταιρισμοῦ τοῦ Ἄλμυροῦ. Γράφει εἰς τὴν εἰς αὐτὸν ἀφιερωμένην νεκρολογίαν... (*).

...Ἡ μικρὴ σπιθαμὰ πού ἀνέδωσεν ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ Μιχοπούλου καὶ τοῦ Γρηγοριάδη μετεβλήθη ἀπὸ τὸν Ἰασεμίδη μὲ τὴν θεληματικότητά του καὶ τὴν πίστιν του εἰς τὸν ἀκοίμητον δαυλόν, μὲ τὸν ὁποῖον ἐφώτισε τὸν δρόμον εἰς τὴν συνεταιριστικὴν μας κίνησιν, ἀρχικῶς ὡς ἐξωτερικὸς ὑπάλληλος καὶ ἀργότερα ὡς ὑπεύθυνος ἡγέτης ὅταν ἀνέλασεν εἰς τὸ κέντρον τὴν ὅλην ἐργασίαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν χώραν μας.

Ἀπὸ τὸν νόμον περὶ συνεταιρισμῶν, εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ ὁποῖου ἐνεργῶς ἔλαθε μέρος ὁ Ἰασεμίδης, τὰ σχέδια καταστατικῶν διαφόρων εἰδῶν συνεταιρισμῶν καὶ ἐνώσεων πού ὁ ἴδιος ἐξεπόνησε, τὰ διάφορα δημοσιεύματά του καὶ τὴν διδασκαλίαν εἰς τὴν Γεωπονικὴν Σχολήν, ἀπὸ τὰ ὑπὸ τὴν ἔμπνευσίν του ἐκδοθέντα νομοθετήματα περὶ ἀσφαλιστικῶν, κτηματικῶν κ.λπ. συνεταιρισμῶν, φαίνεται πόσον μακρὰν πέραν πάσης ὀρατότητος ἔθετεν ὁ μεγαλόπνοος αὐτὸς ὀραματιστὴς ἀλλὰ καὶ θετικὸς πραγματιστὴς τὰ ὄρια τῶν συνεταιριστικῶν δυνατοτήτων καὶ ἐφαρμογῶν. Δὲν ἄφηνε κανένα κλάδον τῆς γεωργοοικονομικῆς δράσεως ἐκτὸς τοῦ πλαισίου τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ ἀκόμη εἰς αὐτὸν ἐνεπίστευετο καὶ πλῆθος κοινωνικῶν καὶ δημοσίας ὠφελείας λειτουργιῶν.

Μὰ ἤθελε στερεὰ καὶ ἀσφαλῆ τὰ θεμέλια τῆς συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως ὁ Ἰασεμίδης, δι' αὐτὸ δὲν ἐθεώρει ποτὲ ὅτι ἡ ἀποστολή του ἐτελείωνε μόνον μὲ

τὴν διδασκαλίαν, ἐχρειάζετο καὶ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ νὰ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψίν του καὶ τῶν ὑπὸ τὴν καθοδήγησίν του ἀμέσων συνεργατῶν του, ἵνα μὴ ἀστήρικτος ἐνθουσιασμός παρασύρῃ εἰς πρόσκαιρα δημιουργήματα. Δι' αὐτὸ τὸν βλέπομεν, αὐτὸν τὸν εὐρὺ σχεδιαστήν, ἀντιπασσόμενον κατὰ πάσης ἐσπευσμένης ἰδρύσεως ἀμελετήτων, προῶρων συνεταιρισμῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐρχόμενον εἰς ὀξείαν ἀντίθεσιν μὲ νεοφωτιστοὺς ἀνυπομόνους συνεταιριστάς, ἀποθλόποντας εἰς τὸ ποσὸν καὶ τὸν ἀριθμὸν. Συνέπεια δὲ τῆς περισκέψεώς του αὐτῆς εἶναι καὶ ἡ συντηρητικότης του ἐν σχέσει μὲ τὸ ταχύ ἀνοιγμὰ τῶν συνεταιριστικῶν περῶν. Δὲν ἠθέλησε ποτὲ βέβαια νὰ τοὺς κινή τὰ περὰ, ἀλλ' ἤθελε νὰ τοὺς διδάξῃ πῶς μποροῦν νὰ πετοῦν καὶ νὰ καταλάβουν πότε μποροῦν νὰ τὸ κάμουν

Τὸ ὀργανωτικὸν πνεῦμα τοῦ Ἰασεμίδη εἶναι καταπληκτικόν. Προχωρεῖ συστηματικὰ εἰς τὴν ἴδρυσιν κατὰ πρῶτον πισωτικῶν συνεταιρισμῶν. Ἦτο ἄμεσος ἡ ἀνάγκη, εὐκόλος ὁ προσηλυτισμός καὶ προφανῆ τὰ πλεονεκτήματα. Ἔτσι ἀπέκτα καὶ ἕνα μέσον προπαγάνδας καὶ διαφωτίσεως διὰ τὰ λοιπὰ εἶδη τῶν συνεταιρισμῶν, τῶν ὁποίων ἡ βλάβη εἰς τὴν τότε συνεταιριστικὴν ἔρημον δὲν ἦτο εὐκόλως δυνατὴ. Προχωρεῖ πρὸς τοὺς προμηθευτικοὺς συνεταιρισμοὺς ἐπιωφελούμενος τῶν δυσκολιῶν περὶ τὴν προμήθειαν εἰδῶν κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον καὶ προπαγανδίζει καὶ καθοδηγεῖ εἰς τὴν ὀργάνωσιν συνεταιριστικῶς τῆς ἐπεξεργασίας καὶ πωλήσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἀρχίζων ἀπὸ τὴν σταφίδα καὶ τὸν καπνόν. Δι' ὅλα τὰ εἶδη αὐτὰ ἐτοιμάζει ὁ Ἰασεμίδης σχέδια καταστατικῶν, ὀδηγίας, δίδει συμβουλὰς καὶ συζητεῖ πᾶσαν συγκεκριμένην περίπτωσιν ἀκούρατος καὶ πρόθυμος. Ζητεῖ νὰ

(*) Βλ. τὸ κείμενον ἐστὶ «Συνεταιριστής» Φεβρουάριος 1929. Καὶ στὸν Β' τόμο μας ἐστὶ Ἰστορικόν. ΙΑ' τοῦ 1929.

συντονίση τὰς ἐνεργείας τῶν συνεταιρισμῶν πρώτου βαθμοῦ κατὰ περιφερείας διὰ τῆς ὀργανώσεώς των εἰς Ἐνώσεις. Ἐκδίδει πρὸς τοῦτο εἰδικὰ καταστατικά Ἐνώσεων καὶ προπογαυανδίζει τὴν ἴδρυσιν των. Φροντίζει τέλος καὶ διὰ τὴν χειραφέτησιν τῶν συνεταιρισμῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἐμπνεύσεως καὶ καθοδηγήσεως. Πρὸς τοῦτο ἐκδίδει κατὰ τὸ 1919 τὸ πρῶτον καταστατικὸν Ὁμοσπονδίας γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, τῆς ὁποίας συνιστᾷ τὴν ἴδρυσιν.

Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ ἀπερρόφησε κατὰ τὴν τελευταίαν ὀκταετίαν ὀλόκληρον τὴν δραστηριότητα τοῦ Ἰασεμίδη ἦτο ἡ προσπάθειά του νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς μίαν ἰδικὴν των Τράπεζαν. Χωρὶς νὰ παραγνωρίζῃ τὰς ὑπηρεσίας τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς τὴν ἀγροτικὴν πίστιν, ὁ Ἰασεμίδης ἐπέμενε καὶ διὰ σοβαρῶν ἐπιχειρημάτων ἀπεδείκνυε ὅτι ταχέως ἔπρεπε νὰ ἰδρυθῇ εἰδικὸς κεντρικὸς ὀργανισμὸς ἀγροτικῆς πίστεως. Εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ὁ Ἰασεμίδης ἀφιέρωσε τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἔμενε μόνος. Ἄλλ' αὐτὸ κάθε ἄλλο παρὰ μποροῦσε νὰ κλονίσῃ τὸν ἀκατάβλητον αὐτὸν ἄνθρωπον. Ἐγραφε καὶ ὠμίλει συνεχῶς ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεώς της. Αἱ ἀντιρρήσεις, ποῦ προήρχοντο ἀπὸ ἐπίσης ἐπιλέκτους συναγωνιστάς, δὲν τὸν ἀπογοήτευαν οὔτε ἐξασθενούσαν τὰς πεποιθήσεις του. Εἰς τὸ τέλος χάρις εἰς τὴν πίστιν του καὶ τὴν ἐπιμονὴν του κατέστησε τὴν ἰδέαν τῆς

Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κοινὴν ὑπόθεσιν τοῦ συνεταιρισμένου καὶ ὄλου σχεδὸν τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου. Καὶ ἐπεκράτησε. Ἡ Τράπεζα ἰδρύθη. Ὁ θάνατος ὅμως εἶχε τὴν σκληρότητα νὰ τὸν καταλάβῃ εἰς τὰς παραμονὰς ἀκριβῶς τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ μεγάλου σκοποῦ του. Ὁ Ἰασεμίδης δὲν εἶδε τὴν Τράπεζαν λειτουργοῦσαν.

Ὁ Ἰασεμίδης ἔφυγε πρόωρα, ὄχι μόνον διότι ἦτο νέος ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ ἔργον του δὲν εἶχε τελειώσει. Ἡ ἔλλειψίς του ἔμεινε διὰ παντὸς αἰσθητή. Τὸ ἐπιτελεσθὲν ὅμως συνεταιριστικὸν ἔργον του, ποῦ δὲν εἶναι τὸ μόνον, εἶναι περίθλεπτον καὶ θαυμαστόν. Ἡ μνήμη του αἰωνίως θά μείνῃ ἀνεξάλειπτος εἰς τὰς ψυχὰς τῶν συνεταιριστῶν καὶ δὲν θά ἀργήσῃ ἐλπίζομεν ὁ καιρὸς ποῦ ὁ συνεταιρισμένος κόσμος θά ἀποτίσῃ τὴν μεγάλην πρὸς αὐτὸν ὀφειλὴν του, τιμῶν τὸν ἄνδρα διὰ μνημείου ἀνταξίου τοῦ ἔργου του καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ ἔθνος ὑπηρεσιῶν του. (*)

Ἡ ἀπονομή τιμῆς εἰς τὴν μνήμην τῶν μεγάλων μας νεκρῶν καὶ ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἔξαρσις τοῦ ἔργου των δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἀπλῶς ἐκπλήρωσιν καθήκοντος ποῦ τιμᾷ πρῶτον τοὺς τιμῶντας, ἀλλὰ καὶ σημαντικὸν διδάγμα καὶ κίνητρον διὰ τοὺς μεταγενεστέρους ἡγέτας καὶ στρατιῶτας τοῦ συνεταιριστικοῦ ἀγῶνος, τοῦ ἀγῶνος τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀγάπης, καθὼς καὶ μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν ὅτι ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις θέλει νὰ ζήσῃ καὶ νὰ μεγαλοουργήσῃ.

Ἀνδρέας Ρήγκας.

Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως Συνεταιρισμῶν Ἀγρινίου, δικηγόρος. Ἐνθερμὸς οπαδὸς τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας με ἐπιτυχή πρακτικὴν δρᾶσιν. Ἀπὸ τοὺς πρωτεργά-

(*) Δυστυχῶς, παρὰ τὶς πολλὰς σχετικὰς υπομνήσεις δὲν ἔχει ἀποδοθεῖ ἡ οφειλόμενη τιμὴ οὔτε ἀπὸ τὴν ΑΤΕ (ποῦ κατὰ καιροὺς σπαταλᾷ σε ξένους ἀπὸ τὴν ἀποστολὴ τῆς ἡ δευτερεύοντος σκοποῦς) οὔτε τὸ Κράτος (με ονοματοθεσίᾳ δρόμου), ἀλλὰ οὔτε καὶ τὴ συνεταιριστικὴ κίνησις (ΠΑΣΕΓΕΣ) ποῦ ἔπρεπε νὰ συγκεντρώσῃ —τουλάχιστο— τὸ ὅλο πνευματικὸν τοῦ ἔργου γιὰ προβολὴν καὶ ἀντιλήψιν διδαχῆς. (Βλ. καὶ κείμενο Ἀριστ. Κλήμη στη «Συνεταιριστικὴ Πορεία» τ. 13 τοῦ 1939).

τες της ιδρύσεως της Ενώσεως, πρόεδρος της επί δετίαν. Πρωτοστάτησε και στην ίδρυση του Αναγκ. Συνεταιρισμού Εγγείων Βελτιώσεων Αγρινίου. Επί δετίαν πρόεδρος του Συνεταιρισμού πωλήσεως καπνών Ζαπαντίου. «Διακεκριμένον συνεταιριστήν» τον ονομάζει ο «Συνεταιριστής» 1939 σ. 107.

Ιωάννης Σπηλιόπουλος.

Απέθανε σε ηλικία 83 ετών. Παλαιμάχος συνεταιριστής. Υπήρξε «ένας διακεκριμένος οπαδός της Συνεταιριστικής Ιδέας και ένας άξιος και πολύτιμος συναγωνιστής από την εποχήν που η συνεταιριστική κίνησις ευρίσκετο ακόμη εις την αρχήν της».

Προ του 1920 ίδρυσε, μαζί με άλλους, τον Συνεταιρισμό πωλήσεως σταφιδοκάρπου στην Παρασκευή Αιγίου του οποίου διετέλεσε πρόεδρος πολλά χρόνια. Παρόλο που ήταν μεγαλοκτηματίας συνεταιρίστηκε για να χειραφετηθούν οι σταφιδοπαραγωγοί από το τοπικό σταφιδεμπόριο. Ο Συνεταιρισμός αυτός είναι από τους πρώτους που έκαναν εξαγωγή σταφίδας.

Αργότερα, με τον Χρ. Βεργόπουλο, πρωτοστάτησε στην ίδρυση της Ενώσεως Αιγιαλείας της οποίας υπήρξε Δ.Σ. και Πρόεδρος. Η Ένωση έκανε προμηθευτικές εργασίες και ίδρυσε το πρώτο Λογιστήριο Συνεταιρισμών στην Ελλάδα. Έκανε πολλούς αγώνες για την ίδρυση του ΑΣΟ. Επιβλητική προσωπικότητα, μείλιχος χαρακτήρας, γνώστης των ζητημάτων, πολύτιμος συνεταιριστής.

Η ζωή του και η δράση του αποτελεί ένα μέρος της συνεταιριστικής ιστορίας της Αιγιαλείας και της χώρας μας σε μια περίοδο που μπορεί να χαρακτηριστεί ως ηρωική... γράφει ο Θ.Τ. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 3).

Αριστέιδης Μευράτογλου.

Για τον πολύ αξιόλογο αυτό γεωπόνο που πέθανε το 1939 σε ηλικία 83 ετών βλ. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 19. Πλούσια δράση κυρίως διδακτική, στα λιπάσματα και στον «Αγροτικό Ταχυδρόμο».

Τους Συνεταιρισμούς θεωρούσε «ως φυτὸν δυσκόλως μὲν προσαρμοζόμενον πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς συνθήκας, ἀλλὰ καὶ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα δια τὴν οἰκονομίαν τοῦ Ἑλλήνου ἀγρότου».

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Δεν υπάρχει αξιόλογο υλικό για παράθεση πέρα από τις διατυπώσεις της ΕΣ ΣΕ. (Βλ. και την έκθεση του Γ. Παμπούκα στο Υποκ. ΣΤ/1 του 1938).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ΄

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

(Για ενημέρωση, συγκρίσεις, παραδειγματισμό)

Το περ. «ο Συνεταιριστής» τόσο για θεωρητική και πρακτική αντίδραση στο δρόμο που επέβαλε στους συνεταιρισμούς η 4η Αυγούστου, αλλά και από έλλειψη άλλου υλικού από την δραστηριότητα στην Επαρχία(*) δημοσιεύει πολλά κείμενα από το εξωτερικό όπως:

- Η Δανική προμηθευτική Εταιρία Συνεταιρισμών «Συνεταιριστής» 1939 σ. 9.
 - Έρμαν Σούλτσε Ντέλιτς «Συνεταιριστής» 1939 σ. 33, 54.
 - Οι εργατικοί συνεταιρισμοί παραγωγής στην Ιταλία «Συνεταιριστής» 1939 σ. 42.
 - Οι δασικοί συνεταιρισμοί στη Ρουμανία «Συνεταιριστής» 1939 σ. 54.
 - Η κίνηση των καταναλωτικών συνεταιρισμών στην Αγγλία «Συνεταιριστής» 1939 σ. 59.
 - Οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί εις την Λεττονία «Συνεταιριστής» 1939 σ. 68.
 - Η κίνηση των Συνεταιρισμών στη Γερμανία «Συνεταιριστής» 1939 σ. 74.
 - Οι Συνεταιρισμοί στη διευθυνόμενη οικονομία (Διεθνής Επιτροπή Συνεταιριστικών Σχέσεων) «Συνεταιριστής» 1939 σελ. 85, 102, 119, 132, 142, 158, 170.
 - Η συνεταιριστική εκπαίδευση στη Μ. Βρεταννία «Συνεταιριστής» 1939 σ. 90.
 - Ο Κεντρικός Οργανισμός των σχολικών συνεταιρισμών στη Γαλλία. «Συνεταιριστής» 1939 σ. 91.
 - Η συνεταιριστική κίνηση στη Βουλγαρία «Συνεταιριστής» 1939 σ. 105.
 - Μικτή Επιτροπή των γεωργικών και καταναλωτικών συνεταιρισμών στη Μ. Βρεταννία «Συνεταιριστής» 1939 σ. 108.
 - Οι αγροτικοί προμηθευτικοί συνεταιρισμοί στις Ην. Πολιτείες «Συνεταιριστής» 1939 σ. 124.
 - Οι αραβικοί Συνεταιρισμοί στην Παλαιστίνη «Συνεταιριστής» 1939 σ. 146.
 - Η διεθνής συνεταιριστική κίνηση «Συνεταιριστής» 1939 σ. 155, 167.
- (Βλ. σχετικά και στο Υποκεφ. Ε΄).

(*) Χαρακτηριστική είναι η εμπειρία του Α.Ν. Κλήμη που εξακολουθούσε να συνεργάζεται με τον Θ. Τζωρτζάκη και το «Συνεταιριστής» από τη Μυτιλήνη όπου είχε μεταταθεί από το 1938. Για ανυπόγραφο κείμενό (του) που δημοσιεύτηκε στο «Συνεταιριστής» 1939 σελ. 92 σχετικά με τη συνεταιριστική κίνηση στη Λέσβο δημιουργήθηκε αναστάτωση και έρευνα για το ποιάς έδωσε τα στοιχεία στο περιοδικό χωρίς προηγούμενη έγκριση άνωθεν κ.λπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 53

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1940

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΓΕΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Στην Ελλάδα(*)

— Στην εξουσία το καθεστώς της 14ης Αυγούστου 1936 ισχυροποιημένο. Ο Β' παγκόσμιος πόλεμος που άρχισε το 1939 στην Ευρώπη επεκτείνεται και ευρίσκεται προ των πυλών της Ελλάδος (βλ. στη συνέχεια τα Διεθνικά).

— Στις 15 Αυγούστου τορπιλισμός του πολεμικού μας «Έλλη» στην Τήνο. Σιωπηλά μέτρα μικρής επιστράτευσης.

— Κατά το 1940 η επιφάνεια της Ελλάδος υπολογιζόταν σε 129.880 τ.χ. και ο πληθυσμός της σε 7.344.860 άτομα. Μέση πυκνότης 57 άτομα κατά τ.χ. Κατανομή πληθυσμού: Αγροτικός 52,6%, ημιαστικός 15,4%, αστικός 32% (αντίστοιχα άτομα 3.861.713 — 1.133.047 — 2.350.100) Δηλαδή πρωταρχική η θέση του πληθυσμού της υπαίθρου και της γεωργίας.

Για την όλη κατάσταση της γεωργίας 1914-1954 βλ. αναλυτικά Αριστ. Κλήμη «Η Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος» Αθήνα 1956 και 1960.

— 28 Οκτωβρίου. Επίθεση της Ιταλίας εναντίον της Ελλάδος. Πόλεμος. Επιστράτευση. Άμυνα. Σύντομα αντεπίθεση, νίκες, ενθουσιασμός. Τεράστια τα προδλήματα πολεμικά, οικονομικά, κοινωνικά, διεθνή. Ομοφυχία για λίγο και από καταδιωκόμενους από Μαγιαδάκη κομμουνιστές. Πρώτο γράμμα Ζαχαριάδη για αντίσταση στον εισβολέα. Όμως ακολούθησε το δεύτερο στις 26.11.40.

— Τιμή χρυσής λίρας: Ιανουάριος 1.087 δρχ. — Αύγουστος 1.065 δρχ.

Χαρακτηριστικό στοιχείο: Η εξέλιξη της τιμής χρυσής λίρας Αγγλίας είναι η ακόλουθη (σε δρχ.):

Έτος	Ιανουάριος	Δεκέμβριος	Έτος	Ιανουάριος	Δεκέμβριος
1941	1.200	21.100	1945	3.770	104.333
1942	23.500	147.200	1946	141.000	136.000
1943	144.800	1.540.500	1947	135.758	193.113
1944	3.126.500	70.900.000.000.000	1948	221.852	226.600

(ή 3.967 νέες δρχ.)

Διεθνικά (Κυριότερα γεγονότα).

Από Φεβρουάριο 1940 αεροπορικές επιθέσεις Γερμανίας εναντίον Αγγλίας. Καταστροφές. Απάντηση Αγγλίας.

Μάρτιος: συνθηκολόγηση (υποταγή) Φιλανδίας έπειτα από γενναία αντίσταση στους Γερμανούς.

Απρίλιος: Κατάληψη Δανίας από Γερμανούς. Παραίτηση Τσάμπερλαιν (Αγγλία).

Μάιος: Γερμανία εισβάλλει Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο. Υποταγή τους.

(*) Βλ. στοιχεία στο «Εποποιία του 1940-41» Αρχείο Ιστορικών σελιδων, Αθήνα 1969 και σε πολλά άλλα ιστορικά κείμενα.

Μεγάλες απώλειες συμμάχου τους Αγγλίας. (Δουγκέρκη). Στη συνέχεια νικηφόρα επίθεση κατά Γαλλίας.

Πρωθυπουργός Αγγλίας Τσώρτσιλ στη Βουλή: Ουδέν έχω να προσφέρω ειμή εργασίαν μέχρις αίματος, δάκρυα και ιδρώτα.

Μάιος: Σεισμοί στην Ανατολία. Πλουσιοπάροχη οικονομική συνδρομή Ελλάδας.

Ιούνιος: Κήρυξη πολέμου Ιταλίας κατά Γαλλίας και Αγγλίας. Γερμανοί εισέρχονται στο Παρίσι. Πεταίν ζητά ανακωχή. Βαρείς όροι. Διαίρεση Γαλλίας σε κατεχόμενη και μη.

Αύγουστος: Βύθιση πολεμικού «Έλλη» στην Τήνο από Ιταλούς (15.8). Μάχη Αγγλίας με σφοδρές αεροπορικές επιθέσεις έως τον Οκτώβριο.

Ρωσία αποσπά από Ρουμανία την πετρελαιοφόρο επαρχία Βεσσαραβίας.

Ιταλία βομβαρδίζει τη Μάλτα και ετοιμάζει επίθεση σε Αφρική — Αίγυπτο. Σεπτέμβριος: Ιαπωνία προσχωρεί στον άξονα Γερμανίας — Ιταλίας.

Οκτώβριος: Συνάντηση Μουσολίνι — Χίτλερ στο Μόναχο

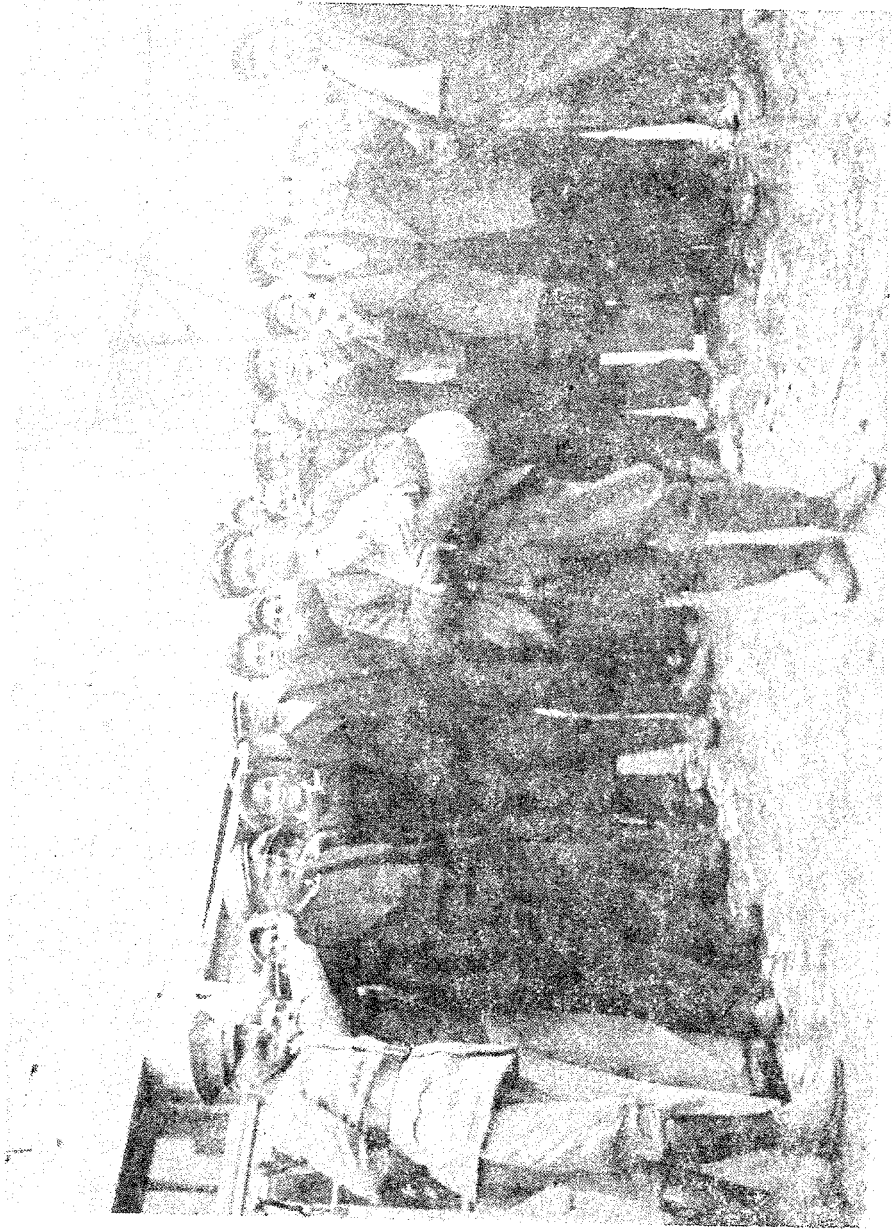
Συζητήσεις για μη αποτελεσματική δράση Ιταλίας στην Αφρική, για Ρουμανία, Ελλάδα, Τουρκία (12.10). Σύσκεψη στη Ρώμη υπό Μουσολίνι για επίθεση στην Ελλάδα (15.10). Συνάντηση Χίτλερ στη Γαλλία με Πεταίν και Φράγκο Ισπανίας. Τριμερές Σύμφωνο (24.10). Συνάντηση Μουσολίνι — Χίτλερ στη Φλωρεντία (27.10). Επίθεση Ιταλίας κατά Ελλάδος (28.10). Γενική ανάταση. Επιθέσεις. Αντίσταση. Υποσχέσεις αδύναμης Αγγλίας. Αγώνας. Νίκες. Προβλήματα.

Οι Συνεταιρισμοί στον εθνικό αγώνα.

Στη γενική κινητοποίηση για άμυνα, θυσίες, νίκη, οι Συνεταιρισμοί και οι συνεταιριστές βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή, ανεξάρτητα από το ρήγμα που είχε δημιουργήσει στη συνεταιριστική κίνηση και στους συνεταιριστές η επέμβαση της 4ης Αυγούστου στη συνεταιριστική κίνηση. (Το ίδιο και σε όλη την διάρκεια του αγώνα και της κατοχής, όπως θα δούμε στα επόμενα κεφάλαια). Χαρακτηριστικό για την ανάταση είναι το άρθρο του Θ. Τζωρτζάκη στο «Συνεταιριστής» 1940 σ. 97 με τίτλο «Ο Εθνικός αγώνας και οι συνεταιρισμοί».

Ακολουθεί, στο ίδιο τεύχος (σ. 98 ε.) κείμενο του Δ.Θ.Π. (Πάνου) με τίτλο «Το έργο των Γεωργικών Συνεταιρισμών κατά τον πόλεμο» με το οποίο δίδονται πολλές πρακτικές οδηγίες για την ένταση των δυνάμεων των Συνεταιρισμών και των μελών τους για την αύξηση της γεωργικής παραγωγής και την εξασφάλιση της συντηρήσεως του πληθυσμού (στρατού και αμάχων). Αφορά την αύξηση της παραγωγής, πληρέστερη κατεργασία της, οργανωμένη μεταφορά, δίκαιη κατανομή στην κατανάλωση. Αναφέρεται στις δυνατότητες και υποχρεώσεις του Ν. 861) 1937 για την πολιτική και οικονομική επιστράτευση (Τοπικές Επιτροπές κατά Κοινότητα), υποβολή για καλλιέργεια κτημάτων επιστρατευμένων, υποδοχή της ΑΤΕ, ενεργοποίηση των Συνεταιρισμών (αναλυτικές δυνατότητες) για διευκόλυνση στρατευομένων, και άλλες πρακτικές και χρήσιμες πληροφορίες και οδηγίες.

Στη συνέχεια το κύριο άρθρο του περ. «ο Συνεταιριστής» Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου 1940 με υπογραφή Θ. Τζωρτζάκη είναι ένα κείμενο υψηλής γνώσης (παρά τον απλό του τίτλο «η κοινωνική πρόνοια και οι συνεταιρισμοί») για να τορωθεί ο αγώνας από την πλευρά των Συνεταιρισμών και κυρίως στον τομέα της αλληλεγγ-

7 Ιανουαρίου 1940. Εορτή του πρώτου αγρότη Ι. Μεταξά. Πανεθνικές εορτές σε όλη την Ελλάδα.
Μέλη Συνεταιρισμού περιφέρειας Αράμης διασκέδαζον «αυθόρμητα» (Προσωπική)

γύης για τα προβλήματα που δημιουργήσε η επιστράτευση. Παραθέτουμε απόσπασμα (σ. 113 επ.) :

«Στόν ἱερό καὶ σκληρό ἀγῶνα, στόν ὁποῖον δλόψυχα ἐδόθη τὸ Ἔθνος μας, οἱ συνεταιρισμοὶ πῆραν ἀπλᾶ, φυσικά καὶ ἀθόρυθα, ὅπως ἄλλως τε ἀπλές, φυσικὲς καὶ ἀθόρυβες εἶναι ὅλες τους οἱ πράξεις, τὴ θέση τους.

Οἱ λαϊκοὶ αὐτοὶ ὄργανισμοί, πού τὸ βαθύτερο νόημα τῆς ὑπαρξῆς τους καὶ θεμελιώδης σκοπός τους εἶναι ἡ διατήρηση τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας καὶ βασικό τους μέσο γι' αὐτὸ ἡ θυσία τοῦ τώρα γιὰ τὸ αὔριο, ἀπὸ τὴ φύση τους ἤτανε ἔτοιμοι νὰ προσαρμοστοῦν ἀμέσως στις πολεμικὲς συνθήκες καὶ νὰ γίνουν ἱκανοὶ βοηθοὶ στόν ἀγῶνα μας, πού τελικό σκοπὸ ἔχει νὰ μᾶς ἐξασφαλίσει, μὲ τὴν ἀνεξαρτησία τοῦ Ἔθνους μας, τὴν ἐλευθερία μας καὶ τὴ διατήρηση τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας μας καὶ πού μᾶς ζητεῖ μόνο τὴ θυσία τοῦ παρόντος γιὰ τὸ μέλλον...

...Οἱ ἑλληνικοὶ συνεταιρισμοί, γαλουχημένοι ἀπὸ τὸ λίκνο τους μὲ τὸ γνήσιο συνεταιριστικὸ πνεῦμα, βρέθηκαν σήμερα ὄριμοι καὶ στὸ ὕψος τῶν μεγάλων περιστάσεων τοῦ Ἔθνους μας. Πρόθυμοι ἔσπευσαν νὰ προσφέρουν δλόκληρη τὴ διαθέσιμη περιουσία τους σὲ ἀποθεματικὰ κεφάλαια γιὰ τὸν Ἐθνικὸ ἀγῶνα, μιὰ περιουσία σχηματισμένη μὲ μακρόχρονης στερήσεις τῶν πτωχῶν συνεταιριστῶν. Πόσο σημαντικὴ θὰ ἀποβῆ ἡ συμβολὴ τῶν συνεταιρισμῶν στὴ διατήρηση, κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ πολέμου, τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου στὴ γεωργικὴ μας παραγωγή, ἀναπτύχθηκε σὲ προηγούμενο ἄρθρο τοῦ «Συνεταιριστῆ».

Ὅμως ἕνας ἐπίσης μεγάλος τομέας δράσεως τοῦ Συνεταιρισμοῦ εἶναι ἡ Κοινωνικὴ Πρόνοια μὲ τὴν ξεχωριστὴ μορφή, μὲ τὴν ὁποία παρουσιάζεται αὐτὴ κατὰ τὸν πόλεμο στὴν ὑπαιθρο, ὅπου ἐπίσης ἕνα μεγάλο μέρος τῶν οἰκογενειῶν χάνει τὴν προστασία τῶν ἱκανοτέρων γιὰ ἐργασία μελῶν, γιὰτὶ μιὰ ἱερὴ ὑπο-

χρέωση τὰ συναγείρει στόν Ἐθνικὸ ἀγῶνα.

Ἄν λάθει κανεὶς ὑπ' ὄψιν ὅτι ἕνα μεγάλο μέρος τῶν στρατευμένων εἶναι ἀγρότες καὶ ἐπομένως ὅτι ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ βοήθεια, θὰ καταλάβει πόσο οἱ Γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐνδεδειγμένοι νὰ ἀναλάβουν τὸ ἔργο τῆς προστασίας τῶν οἰκογενειῶν, πού εἶναι διασκορπισμένες στὴν ὑπαιθρο, βοηθώντας τὴν Κοινωνικὴ Πρόνοια, πού τὸ ἔργο της διευκολύνεται σημαντικὰ μὲ τὴ μεσολάθηση τῶν συνεταιρισμῶν.

Οἱ συνεταιρισμοί, πού ἐργάζονται στὴν ὑπαιθρο, περιλαμβάνουν στοὺς κόλπους τους ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι, γιὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν ἱκανοποιητικὰ στὴν ἀποστολὴ τους, νὰ γνωρίζουν κατὰ βάθος ὅλη τὴν οἰκονομικὴ, οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασι, ἀκόμα καὶ τὴν ἠθικὴ ὑπόστασι κάθε μέλους. Γι' αὐτὸ εἶναι ἄριστα σὲ θέσι νὰ ξέρουν ποιὰ βοήθεια χρειάζεται κάθε οἰκογένεια καὶ μὲ ποῖο τρόπο πρέπει αὐτὴ νὰ τῆς δοθῆ.

Ἔτσι οἱ συνεταιρισμοὶ εἶναι προετοιμασμένοι νὰ ἀποβοῦν ἐξυπηρετικώτατα καὶ ἀποτελεσματικὰ ὄργανα γιὰ τὴν ἄσκησι τῆς Κοινωνικῆς Πρόνοιας καὶ μάλιστα ὄχι μόνο γιὰ τὶς οἰκογένειες τῶν μελῶν τους, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλες τὶς οἰκογένειες στὴν περιφέρειά τους.

Ἐξ ἄλλου οἱ συνεταιρισμοί, ἐπειδὴ προέρχονται ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἴδιους τοὺς ἀγρότες, ἔχουν τὴν ἴδια ψυχολογία καὶ τὴν ἴδια νοοτροπία μὲ αὐτοὺς πού προστατεύουν καὶ ἐπομένως μποροῦν νὰ τοὺς καταλάβουν καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον καὶ νὰ τοὺς ἐμπνεύσουν τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ ἐμπιστοσύνη. Τὸ πνεῦμα τῆς οἰκειότητος πού ἐπικρατεῖ μεταξὺ τους, ἢ μακριὰ γνωριμία καὶ ἡ συναι-

σθηση εκείνων που δέχονται τη βοήθεια από τους συνεταιρισμούς ότι οι οργανισμοί αυτοί είναι και δικά τους δημιουργήματα, που έχουν αποκλειστικό σκοπό την εξυπηρέτηση καθ' ενός από τη συνολική δύναμη όλων, αφαιρούν από τον προστατευόμενο και το παραμικρό ίχνος άμηχανίας, στην οποία φυσικά περιέρχεται καθένας που δέχεται κάτι, έστω και αν αυτό το δικαιοῦται απόλυτα ή αν η παροχή του αποτελεί κοινωνική υποχρέωση. Διευκολύνεται επίσης το έργο αυτού που άσκει την Πρόνοια και δημιουργείται ή θερμή και στοργική ατμόσφαιρα που είναι τόσο απαραίτητη στην εκτέλεση μιὰς τόσο λεπτής λειτουργίας, που και η παραμικρότερη διαταραχή της θα μπορούσε να πληγώσει και να πικράνει.

Άλλά και ανεξάρτητα από τον ψυχολογικό παράγοντα που συνηγορεί για την ανάμιξη του συνεταιρισμού στην άσκηση της Κοινωνικής Προνοίας στην ύπαιθρο, ο Συνεταιρισμός και από τεχνική άποψη έχει όλες εκείνες τις ικανότητες που χρειάζονται για την επιτυχή άσκηση ενός τέτοιου έργου.

Οί συνεταιρισμοί έπαρκώς ώργανωμένοι, με άρτια συγκρότηση συλλογικών οργάνων, με έλεγχο έσωτερικό και έξωτερικό ολοκληρωμένο, προετοιμασμένοι ν' αναλαμβάνουν διαχειρίσεις, κατατοπισμένοι με τις συνθήκες του τόπου τους και των ανθρώπων του τόπου αυτού, με δική τους οικονομική δύναμη, με κύρος και με —κατά το μάλλον και ήτ-

τον— άρκετή έλευθερία πρωτοβουλίας, είναι σε θέση να άσκήσουν την κοινωνική πρόνοια όχι μόνο άκολουθώντας κανόνες γενικούς, αλλά και συμπτωματικά, με την εύχερη προσαρμογή τους σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Αυτό άλλωστε είναι το μεγάλο πλεονέκτημα του Συνεταιρισμού, δηλ. η ικανότητα που έχει να ενεργεί συμπτωματικά, που του εξασφαλίζει τη ζωντάνια και τη φρεσκάδα στην άσκηση και αυτού και όλων του των έργων και ιδίως του σπουδαίου έργου της Άγροτικής Πίστεως, όπως επανειλημμένως σε άλλες ευκαιρίες τονίσθηκε.

Ο Συνεταιρισμός θα είναι σε θέση να κάμει πάντοτε σε κάθε περίπτωση ό,τι χρειάζεται, ούτε περισσότερο ούτε λιγώτερο, πράγμα που δεν μπορεί να το επιτύχει —πρό παντός στην ύπαιθρο— οποιαδήποτε άλλη οργάνωση, που άκολουθώντας στη δράση της κανόνες δοσμένους από πριν, πετυχαίνει βέβαια το μέσο όρο, όχι όμως την ακρίβεια.

Οί ικανότητες λοιπόν αυτές του Συνεταιρισμού, που άπορρέουν από την ιδιοφυή συγκρότησή του, του επιβάλλουν την ενεργό ανάμιξή του στην Κοινωνική Πρόνοια κατά την έκτακτη αυτή περίοδο της ζωής μας, αλλά συγχρόνως επιβάλλουν σε όλους μας την αναγνώριση του εξαιρετικού ρόλου που ανήκει και στους Συνεταιρισμούς κατά τη διεξαγωγή του ιεροῦ και σκληροῦ αγώνα μας».

Διάθεση αποθεματικών των Συνεταιρισμών και εισφορών για τον Αγώνα.

Όπως σημειώνεται και στο Υποκ. Δ οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις κινητοποιήθηκαν το 1940 για την υποβοήθηση του Αγώνα. Πλην άλλων διέθεσαν τα αποθεματικά τους και άλλα ποσά για τις Εθνικές ανάγκες.

Τον Δεκέμβριο 1940 είχαν εισφέρει οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις για τον Εθνικό αγώνα και την κοινωνική πρόνοια δρχ. 39.325.620. Ανάλυση:

Οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις	Δρχ.	31.642.177
Οι αγρότες ως άτομα	»	2.624.957
Η Κοινοπραξία Σουλτανιάς	»	2.000.000
(και 50.000 σκ. σουλτανιάς για το στρατό)		

Η Κοινοπραξία σίτου	»	2.500.000
(υπέρ Φανέλλας Στρατιώτου, Κοινωνικής Προνοίας και ΕΟΝ — Αποφάσισε δε να προσφέρει υπέρ ΕΟΝ συνολικά 60 εκ. δρχ)		
Η Γεωργική Συνεταιριστική Σχολή	»	500.000
Οι υπάλληλοι της ΕΣΣΕ	»	31.680
Το «Αγροτικόν Μέλλον» (*)	»	6.320
Η Ομοσπονδία Θεοσ)νίκης	»	20.486
		<hr/>
Σ ύ γ ο λ ο	»	39.325.620

* Άλλες ενισχύσεις στους στρατευμένους κ.λπ. βλ. σε άλλα Υποκεφ. (Δ, ΣΤ, ΣΤ/1).

(*) «Αγροτικόν Μέλλον». Προσωπικό του.

Σύμφωνα με ονομαστικό πίνακα (που ευρίσκεται στο αρχείο μου), η κατάσταση του πολυ-
 αριθμου προσωπικού της εφημερίδας είχε την ακόλουθη εξέλιξη στις 1.4.1941:

Από τους 55 διοικητικούς και βοηθητικούς (πλέον 30 εργάτες για διεκπεραίωση) που υπη-
 ρετούσαν παλαιότερα στην εβδομαδιαία αυτή εφημερίδα —με Προϊστάμενο τον άλλοτε αγροτικό
 βουλευτή και τότε διορισμένο τμηματάρχη στην ΑΤΕ Σωκρ. Ανθρακόπουλο (αποσπασμένο στην
 ΕΣΣΕ) και βοηθό Προϊσταμένου τον Πασχάλη Κόντα— παρέμειναν στις 1.4.41 οι 24, οι 10 διο-
 ρίστηκαν στην νέα κατοχική Π.Σ.Γ.Σ. και οι υπόλοιποι 21 είχαν απολυθεί ή επιστρέφει στην
 ΑΤΕ ή το Υπ. Γεωργίας.

Από τους 16 δημοσιογράφους που υπηρετούσαν παλαιότερα παρέμειναν στις 1.4.41 οι: Χρ.
 Καβαφάκης, Στ. Στάγκος, Παν. Αμπλιανίτης, Εμμ. Ρέππας, Κων. Κουκιάδης, Γερ. Άννινος,
 Κων. Πλακωτάρης. Φωκ. Δημητριάδης, Ρ. Μπαϊμπάς, Δημ. Κλάδης (με μισθούς 12.000 —
 2.500 δρχ.).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

(ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ — ΕΠΟΠΤΕΙΑ — ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ — ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ)

1. Νομοθεσία σχετική με τη συνεταιριστική δραστηριότητα (και τα έκτακτα αγροτικά μέτρα).

Δημοσιεύθηκαν τα παρακάτω κείμενα:

- Α.Ν. 2189) 1940.
- Α.Ν. 2204) 1940 «Περί δασικής φορολογίας» ΦΕΚ 48) 1940.
- Α.Ν. 2250) 1940 «Αστικός Κώδιξ» ΦΕΚ 91) 1940 (Αφορά και άρθρ. 95 ν. 602).
- Α.Ν. 2287) 1940. Φόρος επί γεωργικής παραγωγής. Είσπραξη διά Συνεταιρισμών.
- Α.Ν. 2359) 1940 «περί τροποποιήσεως Α.Ν. 857) 37, 1627) 39, 2204) 40 κ.λπ.» ΦΕΚ 163) 1940. Δασικά.
- Α.Ν. 2385) 1940 «Περί Κοινοπραξίας Συνεταιρισικών Οργανώσεων» ΦΕΚ 187) 1940. (Βλ. συνέχεια Υποκ. Β και ΣΤ/1).
- Β.Δ. 15) 20.6.1940 «Περί εκτελέσεως του υπ' αριθ. 1667) 1939 Α.Ν. «περί Δασικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 190) 1940.
- Δ. 26.6) 3.7.1940 «Περί κωδικοποιήσεως των περί ενοικιοστασίου βοσικών διατάξεων» ΦΕΚ 205) 1940.
- Α.Ν. 2476) 1940 «Περί εκτάκτων μέτρων ρυθμίσεως εμπορίου ελληνικών προϊόντων» ΦΕΚ 239) 1940. Βλ. στο Υποκ. Δ' και ΣΤ/1.
- Ν. 2494) 1940 Αφορά Οικοδομικούς Συνετ. Αστών Προσφύγων.
- Α.Ν. 2511) 1940 «Περί εκτάκτων μέτρων ρυθμίσεως γεωργικής παραγωγής» Αφορά και την ΚΣΟΣ.
- Α.Ν. 2550) 1940 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί Οργανισμού του Υφυπουργείου Εργασίας κειμένων διατάξεων» ΦΕΚ 292) 1940. Αφορά αστικούς.
- Α.Ν. 2584) 1940 «Περί κυρώσεως του Οργανισμού της Αγροτικής Τραπεζής της Ελλάδος» ΦΕΚ 323) 1940. Αφορά αγροτική πίστη, συνεταιρισμούς, Εποπτεία, Σχολή, κ.λπ.
- Α.Ν. 2640) 1940 ΦΕΚ 381) 1940 Αφορά και Αλληλασφαλιστικούς Συνεταιρισμούς.
- Α.Ν. 2727) 1940 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων των κειμένης περί Συνεταιρισμών νομοθεσίας» ΦΕΚ 456) 1940 (Βλ. κυρίως στο Υποκ. Δ, ΣΤ, Ζ).
- Ν. 2588) 1940 (Οικ. Συνεταιρ. Αστών Προσφύγων).

Τα 25 χρόνια του ν. 602

Στις 27.1.1940 γιορτάστηκαν επίσημα τα 25 χρόνια από την ισχύ του ν. 602. Η εορτή έγινε στην μεγάλη αίθουσα του Υπουργείου Δικαιοσύνης παρουσία των Αρχών. Μίλησαν ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως, οι Υπουργοί Γεωργίας και Συνεταιρισμών και ο Διοικητής της ΑΤΕ που τόνισαν τη σημασία του θεσμού των Συνεταιρισμών και ανήγγειλαν τα πορίσματα των Συσκέψεων Μεγάλης Επιτροπής που είχε συσταθεί για να μελετήσει θέματα σχετικά με την άσκηση της αγροτικής πίστεως από τους Συνεταιρισμούς στους συνεταιρισμένους αγρότες, καθώς και για

την χρησιμοποίηση των Συνεταιρισμών στις γεωργικές εφαρμογές. Το αξιόλογο κείμενο βλ. στο Υποκεφ. Ζ.

Η πρώτη νομοθεσία για τις Κοινοπραξίες Συνεταιρικών Οργανώσεων.

Κάτω από την πίεση των συνθηκών του Β' Παγκ. Πολέμου και για την διευκόλυνση της συγκεντρώσεως των αγροτικών προϊόντων διευκολύνεται η συνεργασία των Συνεταιρικών Οργανώσεων με τον ΑΝ 2385) 1940.

Η απόφαση για σύσταση Κοινοπραξίας λαμβάνεται μόνο από το Διοικητικό και Εποπτικό Συμβούλιο της Συνεταιρικής Οργανώσεως που συνέρχονται υπό την προεδρία του Επιτρόπου ΕΣΣΕ. Επιτρέπεται προσφυγή μελών στη Γ.Σ. της Οργανώσεως. Έχουν οι Κοινοπραξίες την ιδιότητα Συνεταιρισμών γ. 602.

(Βλ. το κείμενο νόμου και στο «Συνεταιριστής» 1940 σ. 70. Βλ. και Υποκ. ΣΤ/1).

2. Η Εποπτεία Συνεταιρισμών (της ΑΤΕ).

Αρχές 1940 δίδονται νέες αναλυτικές οδηγίες στις περιφερειακές υπηρεσίες ΑΤΕ (Έγκ. 14388/1631) σχετικά με την διεξαγωγή του έργου της Εποπτικής υπηρεσίας (Βλ. «Συνεταιριστής» Φεβρ. 1940 σ. 20). Με αυτή οργανώνεται καλύτερα η τακτική διεξαγωγή και παρακολούθηση των έργων των Εποπτών και τώνεται η θέση του Επιθεωρητή Συνεταιρισμών έναντι του Δ) ντού του Υπ) τος.

Σχετικά με την επεξεργασία από την εποπτική υπηρεσία των καταστατικών νεοϊδρυσμένων Συνεταιρισμών καθώς και των προσαρμογών προς τον Ν. 5289 βλ. οδηγίες της Δ) νσεως Συνεταιρισμών ΑΤΕ «Συνεταιριστής» 1940 σ. 54.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ — ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΣ

Λόγω της διαταραχής από τον πόλεμο και λόγω της μεταφοράς της αρμοδιότητας εγκρίσεως των καταστατικών από το Υπουργείο Γεωργίας στην ΕΣΣΕ δεν υπάρχουν λεπτομερειακά επίσημα στατιστικά στοιχεία για το τέλος του 1940. Η κίνηση βρίσκεται ουσιαστικά στα στοιχεία του 1939.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΡΓΑΣΙΕΣ — ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

(ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

Τον Ιανουάριο του 1940 κατά τον επίσημο εορτασμό των 25 χρόνων του ν. 602 εξαγγέλλονται εισηγήσεις ειδικής επιτροπής για την άσκηση της αγροτικής πίστωσης μέσω των Συνεταιρισμών και για την χρησιμοποίηση των Συνεταιρισμών σε Γεωργικές Εφαρμογές. Για το πρώτο βλ. στο Υποκεφ. Ζ και «Συνεταιριστής» 1940 σ. 8. Για τις εφαρμογές, δηλαδή για τη χρησιμοποίηση των Συνεταιρισμών ως οργάνων εφαρμογής της γεωργικής πολιτικής του Κράτους, αλλά και για υποθήγησή τους για ανάπτυξη της γενικότερης αποστολής τους, αποφασίστηκαν:

1. Η χρησιμοποίηση για την παραγωγή και παρασκευή σπόρων εκλεκτών ποικιλιών με: α) έκτακτη συγκέντρωση και παρασκευή σιτοσπόρου, β) ανάληψη ιδιότητας σποροπαραγωγού σε συνεργασία με Ερευνητικά Ιδρύματα, γ) διαχείριση των σπόρων της τακτικής σποροπαραγωγής (συγκέντρωση, αποθήκευση, καθαρισμός, απολύμανση, φόρτωση, διάθεση κ.λπ.), δ) επέκταση σε σπόρους μικρών σιτηρών, κτηνοτροφικών, οσπρίων.

2. Παραγωγή σπόρου γεωμύλων: α) προμήθεια από το εξωτερικό, β) παραγωγή στο εσωτερικό μέχρι διάθεση, γ) συγκέντρωση μέχρι διάθεση γεωμύλων για κατανάλωση, δ) απόκτηση σχετικών αποθηκών από τους συνεταιρισμούς και όχι από τις Κοινότητες.

3. Οι αποθήκες για γεωργικά προϊόντα γενικά θα ανεγείρονται από τους Συνεταιρισμούς και όχι από τις Κοινότητες.

4. Συγκέντρωση σίτου. Ανάθεση από την ΚΕΠΕΣ στις Συνεταιρικές Οργανώσεις ολοσχερώς της διαχείρισης του εγχωρίου σίτου με σύσταση, ενδεχομένως, ειδικής υπηρεσίας στην ΕΣΣΕ για συντονισμό και έλεγχο.

5. Διάθεση γεωργ. φαρμάκων, αλλά και άλλων προϊόντων διατροφής του ανθρώπου ή κτηνών (αραβοσίτου, κριθής, σπόρων, γεωμύλων, κ.λπ.) προκειμένου περί συνεταιρισμένων παραγωγών απαραίτητως δια των οργάνωσών τους, αλλά και σε μη συνεταιρισμένους προς αποφυγήν δημιουργίας χωριστών πρατηρίων.

6. Η συγκέντρωση διαφόρων προϊόντων από Κράτος και Οργανισμούς, κατά βάση θα γίνεται μέσω των Συνεταιρικών Οργανώσεων. Επίσης καθορίζεται η διαδικασία της αναθέσεως, με αρμοδιότητα (σε περίπτωση διαφωνιών Υπουργείων - Οργανισμών) του Υφυπουργού Συνεταιρισμών και τελικά του Προέδρου της Κυβερνήσεως. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 8).

Ο ρόλος του πιστωτικού συνεταιρισμού στην Ελλάδα.

Κείμενο του Θ.Τ. αναφέρεται στον παραξηγημένο στην Ελλάδα ρόλο του πιστωτικού Συνεταιρισμού. Τονίζει την σημασία τους για την γενικότερη πρόοδο της συνεταιριστικής κινήσεως και την εξυπηρέτηση αγροτών και ΑΤΕ. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 13, 31).

Αγροτική πίστη και Συνεταιρισμοί.

Βλ. στο Υποκεφ. Ζ.

Οι Δασικοί Συνεταιρισμοί.

Με Δ)μα 12.6.1940 σε εκτέλεση του Α.Ν. 1627) 1939 κανονίζονται οι λεπτο-

μέρειες της συστάσεως και λειτουργίας των δασικών Συνεταιρισμών, ιδίως:

1. Κυριότητα, νομής ή κλασματικών δικαιών αδιαιρέτου δάσους.
2. Καυσοξυλεύσεως.
3. Πλήρους ή περιορισμένης δασικής εκμεταλλεύσεως.
4. Περιορισμένης εκμεταλλεύσεως δασών ιδίως στις λεκάνες απορροής χειμάρρων ή υποκειμένων σε κίνδυνο πυρκαϊάς («Συνεταιριστής» 1940 σ. 82).

Οι Συνεταιρισμοί στην είσπραξη του φόρου γεωργικής παραγωγής.

Με τον Α.Ν. 2287) 1940 επιβάλλεται προσωρινά επί Ζετία φόρος γεωργικής παραγωγής σε σιτηρά, βάμβακα, πεπονοειδή για την ενίσχυση της εθνικής άμυνας (σε 1%—2%) Ο φόρος επιβάλλεται κατά Κοινότητα. Υπόχρεος προς βεβαίωσιν είναι η Κοινότητα. Το έργο μπορεί να ανατεθεί σε Γεωργικό Συνεταιρισμό με εισήγηση Οικονομικού Εφόρου και απόφαση Υπουργού Οικονομικών. Τότε ο Συνεταιρισμός υποκαθιστά την Κοινότητα. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 45).

Οι φορολογικές υποχρεώσεις των Συνεταιρικών Οργανώσεων. Τι ίσχυε κατά το 1940.

Αναλυτικά κείμενα του Τ. Χασαπόπουλου βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 62, 69, 73 για την φορολογία καθαράς προσόδου, το φόρο γεωργικής παραγωγής, το φόρο επιτηδεύματος, το φόρο κύκλου εργασιών.

Κτηνοτροφία και Συνεταιρισμοί.

Το Ανώτατο Οικονομικό Συμβούλιο σε γνωμοδότηση του υποδεικνύει, ανάμεσα σε άλλα, για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, την ευρεία χρησιμοποίηση του θεσμού των Συνεταιρισμών. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 45).

Ελαιοργεία Συνεταιρικά.

Για τα συνεταιρικά ελαιοργεία και τη βοήθεια της ΑΤΕ βλ. κείμενο Δ. Κανάση «Δελτίον ΑΤΕ» 1940 τ. Β'.

Οι Συνεταιρισμοί και τα έκτακτα μέτρα κυκλοφορίας γεωργ. προϊόντων λόγω του Β' παγκοσμίου πολέμου.

Στα έκτακτα μέτρα διακινήσεως και διαθέσεως των προϊόντων που πήρε η Κυβέρνηση λόγω του Β' Παγκοσμίου πολέμου αξιόλογη θέση κατέχουν οι Γεωργικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Έτσι με τον Α.Ν. 2476) 1940 «περί εκτάκτων μέτρων ρυθμίσεως εμπορίου ελληνικών προϊόντων» και τον νεότερο περί εκτάκτων μέτρων οργάνωσης της γεωργικής παραγωγής, ορίζεται ότι ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας έχει το δικαίωμα να αναθέτει την αγοράν από τους παραγωγούς με συγκέντρωσιν προϊόντων (μεταλλευτικών, γεωργικών, δασικών, κτηνοτροφικών, βιομηχανικών) για διοχέτευση στο εσωτερικό εμπόριο ή για εξαγωγή. Η ανάθεση γίνεται σε διάφορους Οργανισμούς ή σε Ενώσεις Εμπόρων ή βιομηχάνων (εφόσον πρόκειται περί εξαγομένων βιομηχανικών προϊόντων).

Η συγκέντρωση των γεωργικών, δασικών, κτηνοτροφικών προϊόντων ανατίθεται, για λ)σμό των παραπάνω, στις Γ. Συνεταιρικές Οργανώσεις ή τις Κοινοπραξίες τους. Για την κορινθιακή στον ΑΣΟ για τα σύκα στο Γραφείο Προστασίας Σύκων.

Ειδικότερες ρυθμίσεις γίνονται με εισηγήσεις στο Υπουργικό Συμβούλιο των Υπουργών — Υφυπουργών Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Αγορανομίας, Συνεταιρισμών.

Με τον νεότερο νόμο τονώνεται ο ρόλος των Συνεταιρικών Οργανώσεων και διευκολύνεται η σύσταση Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Κοινοπραξιών τους. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 92).

Κινητοποίηση των Γ. Συνεταιρισμών μετά τον Οκτώβριον 1940. Τα αποθεματικά τους για τον Αγώνα.

— Με την επίθεση της Ιταλίας τον Οκτώβριον του 1940 οι Συνεταιρισμοί κινητοποιούνται περισσότερο για να συμβάλλουν στον εθνικό αγώνα.

Χαρακτηριστικό είναι το νέο κείμενο του ΔΘΠ στο «Συνεταιριστής» 1940 σ. 98-101 με πρακτικές οργανωτικές υποδείξεις (βλ. στο Υποκεφ. Α).

— Τον Δεκέμβριον 1940 κλήθηκαν στην Αθήνα από το Υφυπουργείο Συνεταιρισμών και την ΕΣΣΕ οι αντιπρόσωποι των Γεωργ. Συνεταιρικών Οργανώσεων και οι Επίτροποι της ΕΣΣΕ για σύσκεψη. Υπό την προεδρίαν Προέδρου Κυβερνήσεως εξετάσθηκαν επί 15ήμερον τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν με τον πόλεμον. Σημασία δόθηκε στη συμμετοχή των Οίκων του Αγρότου και των Γ. Συνεταιρικών Οργανώσεων στην οργάνωση της γεωργικής επιστρατεύσεως, αλλά και την καλλιέργειαν των κτημάτων των επιστρατευθέντων και στην οικονομική ενίσχυση των στρατευθέντων υπαλλήλων.

Ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως ετόνισε ότι δίδονται δύο μάχες. Η μία είναι η μάχη επί του αλβανικού εδάφους και η άλλη είναι η καλλιέργεια της γης.

Ο αντιπρόσωπος των Συνεταιρισμών Ανατ. Μακεδονίας δήλωσε εκ μέρους των Οργανώσεων ότι επιθυμούν να διαθέσουν τα τακτικά αποθεματικά τους υπέρ του εθνικού αγώνος.

Με ψηφισθέντα Α.Ν. επιτράπηκε η διάθεση αποθεματικών υπέρ εθνικών σκοπών μετά από απόφαση Διοικ. Συμβουλίων και έγκριση του Προέδρου του Ανωτάτου Συμβουλίου Γ. Συνεταιρισμών. (Τέτοια έγκριση δόθηκε προκαταβολικά). Οδηγίες για κατάθεση σε ειδικό λ)σμό της ΕΣΣΕ στην ΑΤΕ δόθηκαν με εγκύκλιον ΕΣΣΕ (βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 125) βλ. για εισφορές και στο Υποκ. Α.

Τα εκκομιστήρια βάμβακος έως το 1940.

Για όλο το θέμα καλλιέργειας βάμβακος έως το 1940 βλ. κείμενο Θ. Καράμπελα στο «Συνεταιριστής» 1951 σ. 64. Το 1931 ιδρύθηκε ο «Οργανισμός Βάμβακος» που βρήκε σε άθλια κατάσταση τα εκκομιστήρια (μικρά στα χέρια ιδιωτών ως πάρεργον). Βελτιώσεις επιβλήθηκαν με τον Α.Ν. 254) 1936 και το Β.Δ. 4.12.1936. Ιδρύθηκαν βελτιωμένα εκκομιστήρια από ιδιώτες. Υπήρχαν πριν το 1940 εκκομιστήρια 88 με 122 μηχανές. Από αυτά συνεταιριστικά ήταν 3 στη Στερεά με 6 μηχανές και 1 στην Πελοπόννησο με 2 μηχανές.

Η μέση καλλιέργεια 1936-40 ήταν στρ. 467.000 με απόδοση σε 9.090 μετρ. τόν. εκκομισμένα.

Κατά την κατοχή η καλλιέργεια έπεσε απότομα («Συνεταιριστής» 1951 σ. 64).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ — ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ — ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφία.

Η αγροτική βιβλιογραφία αφορά κυρίως θέματα ΑΤΕ, αγροτικής πίστης, κτηματικά βιβλία, κτηνοτροφικό, δασική πολιτική, αγροτική πολιτική, αγροτική κοινωνική ασφάλιση, γεωργία και πολεμική οικονομία, κ.λπ.

Στα συνεταιριστικά:

- Νικ. Ιγγλέση «Τράπεζαι του Λαού ή Αστικοί πιστωτικοί Συνεταιρισμοί» Αθήνα 1940 σ. 52.
- 10 Γάλλων συγγραφέων: «Η διδασκαλία της Γεωγραφίας» Αθ. 1940 σ. 136 μετάφραση από τα γαλλικά Γ. Γαλάνη — Λάζ. Βαφειάδη. (Ενδιαφέρει τους σχολικούς Συνεταιρισμούς).
- Νικ. Ραζή «Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και η αγροτική πίστις εν Γερμανία» Αθήνα 1940 σ. 191. Πρόλογος Ανδρ. Λαμπροπούλου Διοικητή ΑΤΕ.
- «Ο περί συνεργατικών εταιρειών νόμος του 1939 και οι περί συνεργατικών εταιρειών θεσμοί του 1940» Λευκωσία Κύπρου σελ. 52.
- ΑΤΕ «Στατιστική των Γεωργικών Συνεταιρισμών της Ελλάδας 1934, 1935, 1936» Αθήνα 1940. Περιληπτική παρουσίαση των στοιχείων βλ. «Συνεταιριστής» έτους 1940 σ. 85, 101, 120. Και στα αντίστοιχα Κεφάλαια μας ετών 1934, 1935, 1936.
- Ανωτάτου Οικονομικού Συμβουλίου «Οικονομική Βιβλιογραφία της Ελλάδος ετών 1938 και 1939» Αθήνα 1940 σ. 56. Έχει και βιβλιογραφίαν συνεταιρισμών και άλλων αγροτικών θεμάτων.
- ΑΤΕ «Οργανισμός της Αγροτικής Τραπεζής της Ελλάδος» Αθήνα 1940 σ. 34.
- Ένωσις Κιτροπαραγωγών Κρήτης «Πεπραγμένα» 1938) 39».
- ΑΤΕ «Το έργο μιας δεκαετίας 1930-1939» Αθήνα 1940 σ. 253. (βλ. στο Ζ του 1940 και στα Δ, ΣΤ, ΙΒ των ετών 1939, 1940).
- Γ. Κυριακού «Το 4ετές έργο του Υπουργού Γεωργίας» Αθ. 1940.
- ΑΤΕ «Απολογισμός 1939» Αθ. 1940.
- ΑΤΕ «Ευρετήριο ενγκυλίων αφορωσών τους συνεταιρισμούς» Αθήνα 1940.
- Χρ. Ευελπίδη «Η γεωργία μας εις το πλαίσιον της πολεμικής μας Οικονομίας» Αθήνα 1940 σ. 20. Με στοιχεία και υποδείξεις εφαρμογών για την αντιμετώπιση των εκτάκτων πολεμικών συνθηκών.

Περιοδικά συνεταιριστικά και αγροτικά (με κάποια συνεταιριστική ύλη).

Ανάμεσα σε αυτά που εκδίδονται το 1940 είναι:

- «Συνεταιριστής» — «Γεωργικόν Δελτίον Υπουργείου Γεωργίας» — «Αρχείον Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών» — «Αλιευτική Επιθεώρησις» — «Δελτίον Καπνού» — «Αγροτικός Κόσμος» — «Εφημερίς του Καπνού» — «Αγροτική Αυγή» — «Αγροτικόν Μέλλον» όργανον της ΕΣΣΕ, εβδομαδιαίον με πλούσιο υλικό σε πληροφορίες και άρθρα για τις τότε κατευθύνσεις (Βιβλιοθήκη ΑΤΕ Γ - 9 - 17 - 17α).

Κείμενα Αριστ. Κλήμη κατά το 1940

- Διακρίσεις της αγροτικής πίστωσης, «Συνεταιριστής» 1940 σ. 6.
- Ο κύκλος δράσεως της αγροτικής πίστωσης «Συνεταιριστής» 1940 σ. 15.
- Η αγροτική πίστις κατά χρόνον και ασφάλειαν, «Συνεταιριστής» 1940 σ. 30. (Από Απρίλιο 1940 διακοπή συγγραφικής προσφοράς λόγω στρατεύσεως).

Η διακοπή της εκδόσεως του περιοδικού « Συνεταιριστής ».

Με την κυκλοφορία του διπλού φύλλου του Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου 1940 που κυκλοφόρησε το 1941, «ο Συνεταιριστής» αναγκάστηκε να σταματήσει την έκδοση του μπροστά στις μεγάλες δυσκολίες που του δημιουργούσε το καθεστώς της ΕΣΣΕ από το 1938 (με τον υπ' αριθ. 1 Κανονισμό της ΕΣΣΕ κ.λπ.) (*) και τον φόβο των περισσοτέρων από εκείνους που τον δοθούσαν (με συνεργασίες και βοήθεια στην είσπραξη των συνδρομών κ.λπ.) από τα συνεταιριστικά στελέχη των Ενώσεων και της ΑΤΕ. Και τώρα από τις μεγάλες δυσκολίες από τον πόλεμο και την αβεβαιότητα για είσπραξη συνδρομών για την κάλυψη των εξόδων κατά το 1941. Άλλωστε από τον Φεβρουάριο 1940 ο Θ. Τζωρτζάκης (που αποχώρησε για λόγους ιδεολογικούς συνεταιριστικούς από την Πανελλήνιο Συνομοσπονδία χωρίς οποιαδήποτε αποζημίωση ή σύνταξη) με 2 μικρά παιδιά και σύνταξη τμηματάρχου από το Δημόσιο 1278+597 = 1875 δρχ., είχε αναγκαστεί (με την κακή εξέλιξη της διεθνούς καταστάσεως και την ισχυροποίηση του καθεστώτος και της ΕΣΣΕ) να αναζητήσει υπαλληλική βιοποριστική εργασία που βρήκε με δρχ. 5.000 τον μήνα και έτσι προσαξανόταν ο μισθός δρχ. 6.000 της συζύγου του (καθηγήτριας στο Αμερικανικό Κολλέγιο που και αυτού η λειτουργία δεν θα ήταν δυνατή για πολύ).

Στο φ. Σεπτεμβρίου 1946 (Επανεκδοση) δίδονται μερικές εξηγήσεις για τη διακοπή και την μετατροπή του ρόλου του «Συνεταιριστή» κατά την Κατοχή (βλ. στα έτη της Κατοχής).

Η Γεωργική Συνεταιριστική Σχολή.

Συνεχίζεται το 1940 η λειτουργία της Γεωργικής Συνεταιριστικής Σχολής της ΕΣΣΕ Ν. 1154) 1938 τόσο για την εκπαίδευση νέων για ΑΤΕ κ.λπ., όσο και για την μετεκπαίδευση υπηρετούντων συνεταιριστικών υπαλλήλων.

Στο Α' τμήμα εισάγονται 40 πτυχιούχοι και στο Β' τμήμα 50 Μέσης Εκπαίδευσως.

Στη μετεκπαίδευση 38 συνεταιριστικοί υπάλληλοι. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 110).

Οι Σχολικοί Συνεταιρισμοί.

Για τη λειτουργία το 1939) 1940 Σχολικών Συνεταιρισμών στο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Αθανασίου Κισσάμου Κρήτης (από το 1933) βλ. κείμενα στο «Συνεταιριστής» 1949 σ. 31—34.

Έπειτα από υπόμνημα του Δ) ντή του παραπάνω Σχολείου Δημ. Γεωργιάς προς το Υπουργείο Παιδείας, το Ανώτατο Συμβούλιο Εκπαίδευσως χαρακτηρίζει το σύστημα που είχε εφαρμοστεί στο σχολείο Αγίου Αθανασίου «αξιόλογο, ως καλλιεργούν την πρωτοβουλία των μαθητών και εισάγον αυτούς κατά τρόπον εύκολον και άνευ απασχολήσεως του διδασκάλου εις πλήρη κατανόησιν του πνεύματος της αποταμιεύσεως κ.λπ.» (βλ. «Συνεταιριστής» 1949 σ. 31).

(*) Και στο τέλος του 1939 είχε αποφασιστεί η διακοπή της εκδόσεως και είχε αναλάβει ο Αριστ. Κλήμης να κάνει Γενικό Ευρετήριο 1925-1939. Σύμφωνα όμως με την από 23.2.1940 επιστολή του Θ. Τζωρτζάκη προς τον Αριστ. Κλήμη αναβλήθηκε το κλείσιμο και θα συνεχίζονταν η έκδοση. Του γράφει:

«... Έστερα από τή ματαίωση, ως φαίνεται, τής αναγκαστικοποίησεως των γεωργικών συνεταιρισμών, απέφασισα να συνεχίσω τήν έκδοση του Συνεταιριστή. Σ' αυτό συμφωνεί και ο κ. Πάνος. Άλλως στο βάθος μου κάνει κόπο να τον κλείσω. Έστερα από αυτό θ' αναβάλουμε τήν δημοσίευση του Ευρετηρίου...».

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ — ΕΡΓΑΣΙΕΣ — ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Οι Ενώσεις συνεχίζουν το τακτικό έργο τους παρά την υποταγή τους στο συντεχνιακό καθεστώς του Α.Ν. 1154) 38, έργο το οποίο και εντείνεται λόγω των πολεμικών συνθηκών. Πληροφορίες σχετικές βλ. όχι μόνο στη συνέχεια, αλλά και στα άλλα Υποκεφάλαια (Α, Β, Δ, ΣΤ/1, Ζ, Η κ.λπ.) του έτους.

Για την συμβολή τους στην παραγωγή και τον εθνικό αγώνα με διάθεση αποθεματικών βλ. στα Υποκ. Α' και Δ'.

Για τις νομικές ρυθμίσεις στο Υποκεφ. Β'.

Για την ίδρυση Κοινοπραξιών στο Υποκεφ. Β και ΣΤ/1.

Για αποφάσεις σχετικά με χρησιμοποίησή τους από ΑΤΕ και Κράτος στο Υποκεφ. Δ.

Για την αγροτική πίστη βλ. στο Υποκεφ. Ζ.

Η ανάμιξή τους γίνεται ακόμα μεγαλύτερη σε ημικρατικά, κοινωνικά, εργαλαβικά και συναφή έργα τόσο από τη μεταβολή τους σε «συντεχνιακές» οργανώσεις λόγω ΕΣΣΕ όσο και από τις έκτακτες πολεμικές συνθήκες και τα σχετικά με αυτές μέτρα. Ανακόπησε ο ρυθμός της αυτοδύναμης ορθόδοξης δραστηριότητάς τους.

Ενώσεις και διάθεση θείου και θ. χαλκού.

Για τον εφοδιασμό των παραγωγών (συνεταιρισμένων και μη) με θείο και θ. χαλκό η ΑΤΕ αναθέτει την διάθεση στις Ενώσεις Γεωργ. Συνεταιρισμών (για λ/σμόν της). Στην έδρα κάθε Υπ) τος συμοτάται Επιτροπή από τον Δ) γτήν Υπ) τος, Επίτροπον ΕΣΣΕ, Επόπτην και Δ) γτήν Ενώσεως για τον διακανονισμό των τοπικών θεμάτων «Συνεταιριστής» 1940 σ. 21.

Η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου.

Η αναγκαστική οργάνωση Συνεταιρισμών μαστιχοπαραγωγών και της Ενώσεως τους δίδει την διαχείριση της μαστίχας στους ίδιους τους παραγωγούς με ευνοϊκά αποτελέσματα. Στοιχεία βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 110.

Η Ένωση Κιτροπαραγωγών Κρήτης.

Για τις εργασίες της Ενώσεως 1938) 39 βλ. σε έκδοση της του 1940.

Η Ένωση Λακίσης - Τυρνάβου - Αγιάς.

Μέλη 77 Συνεταιρισμοί. Προβλήματα από πόλεμον και σεισμούς. (Η συγκέντρωση σίτου 1941 στο 1) 20 προηγ. ετών).

Εργασίες κατά το 1940:

Προμήθεια θεριστικού σπάγγου αξίας δρχ.	2.952.252
Προμήθεια σιτοσπόρου αξίας δρχ.	12.523.481
Λογιστική εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών.	
Συγκέντρωση σιτοσπόρου οκ.	1.074.059
Συγκέντρωση σίτου οκ.	19.777.815
Συγκέντρωση κριθοβρώμης οκ.	854.781
Συγκέντρωση βάμβακος	
Διάθεση γεωργ. φαρμάκων.	
Εκμετάλλευση σποροκαθαριστηρίων.	

Οι 2 ελκυστήρες για αρόσεις επιτάχθηκαν από το στρατό («Βήμα του Αγρότου» 6.12.41).

Ένωση Λέσβου (μετακατοχικά): Διευθυντές, αρμόδια στελέχη Α.Τ.Ε. και Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ/1

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1. Συντεχνιακή συνεταιριστική οργάνωση (ΕΣΣΕ).

Η ΕΣΣΕ (Εθνική Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών Ελλάδος) αναπτύσσει αρκετά έντονη δραστηριότητα στις αρμοδιότητες που της δόθηκαν από τον Α.Ν. 1154) 1938 και στη συνέχεια. Βλ. στοιχεία σε διάφορα άλλα Υποκεφ. (Δ, ΣΤ κ.λπ.).

Το καταστατικό της τροποποιήθηκε σε μερικά σημεία (αντιπροσωπεύσεως Ενώσεων, ψήφων, αντιπροσώπων κ.λπ.). Βλ. σχετικά «Συνεταιριστής» 1940 σ. 69.

Με Α.Ν. 2330) 1940 ορίζεται ότι οι Επίτροποι ΕΣΣΕ και Οίκων Αγρότου δεν χάνουν την δικηγορική τους ιδιότητα (αλλά αναστέλλεται η άσκηση).

— Όπως ήταν φυσικό η ΕΣΣΕ πρωτοστάτησε για την λήψη σειράς βασικών μέτρων για την πολεμική κινητοποίηση.

Η Γεν. Συνέλευση της ΕΣΣΕ κατά το 1940. Βλ. περιληπτικά «Συνεταιριστής» 1940 σ. 80:

«Κατόπιν προσκλήσεως της Ε.Σ.Σ.Ε. συνήλθε την 29 'Ιουνίου ή Γενική αυτής Συνέλευσις ἐν Ἀθήναις εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἤρχισε τὰς ἐργασίας αὐτῆς. Αἱ ἐργασίαι τῆς Συνελεύσεως ἐσυνεχίσθησαν τὴν ἑπομένην 30 'Ιουνίου καὶ μεθεπομένην 1 'Ιουλίου, ὁπότε καὶ ἔληξεν ἡ σύνοδος τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.

Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν παρέστησαν οἱ κ.κ. ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Ἐπίσκοπος Νατάρων ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, οἱ Ὑπουργοὶ Γεωργίας, Ἐσωτερικῶν, Συγκοινωνίας, Οἰκονομικῶν, οἱ Ὑφυπουργοὶ Ναυτικῶν, Ἀγορονομίας, Δημ. Ἀσφαλείας, Πολ. Γραφείου Πρωθυπουργοῦ, Ἀεροπορίας, ὁ Διοικητῆς καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Α.Τ.Ε., ὁ Διοικητῆς τοῦ Α' Σώματος Στρατοῦ, οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῆς Εἰδικῆς Ἀσφαλείας, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀστυν. Πόλεων, ὁ Διοικητῆς τῆς Ἀστυν. Πόλεων Ἀθηνῶν, καθηγηταὶ τῆς Ἀν. Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, πολλοὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους τῆς Α.Τ.Ε. τῆς Ε.Σ.Σ.Ε. κ.λπ.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐκήρυξε τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς

Γενικῆς Συνελεύσεως.

Ἐκ τῶν 63 Ἐνώσεων μελῶν τῆς Ε.Σ.Σ.Ε., μὲ σύνολον ψήφων 134, παρέστησαν δι' αντιπροσώπων τῶν 57 Ἐνώσεις μὲ 125 ψήφους. Ἐκτὸς αὐτῶν παρίσταντο ἀντιπρόσωποι 8 Ἐνώσεων ἄνευ ψήφου:

Μετὰ τὴν πιστοποίησιν τῆς ἀπαρτίας τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐνώσεως Γεωργ. Συνεταιρισμῶν Ἡρακλείου ἀνέγνωσε ψήφισμα, γενόμενον ὁμοφώνως δεκτὸν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως διὰ τοῦ ὁποῦ ἐκφράζεται ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ ἀφοσίωσις τοῦ ἀγροτικού κόσμου πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Κυβερνήσεως.

Μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ψηφίσματος, ὁ λόγος ἐδόθη εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Ε.Σ.Σ.Ε., ὁ ὁποῖος προέβη εἰς λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τοῦ συντελεσθέντος ἔργου παρὰ τῆς Ε.Σ.Σ.Ε., κατὰ τὸ δεκάμηνον διάστημα πὺ παρήλθε ἀπὸ τῆς πέρυσι συνελθούσης Α' Τακτικῆς Συνελεύσεως.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκθέσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Ε.Σ.Σ.Ε. ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐχαιρέτησε τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Ἀγροτικού Κόσμου καὶ τοὺς παρεκάλεσεν ἵνα ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ

Ίδια μεταβιβάσουν εις αὐτὸν τὴν ἱκανοποίησίν του διὰ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἔργου τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ Ἔθνος, ἐτόνισε, τρέφει βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Ἀγροτικὸν Κόσμον, ὅχι μόνον διότι ὑπῆρξεν ὁ θεματοφύλαξ τῶν παραδόσεών μας καὶ τῆς συντηρήσεως τοῦ πνεύματος τῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἐδίστασε ποτὲ νὰ χύσῃ ἀφειδῶς τὸ αἷμα του ὅταν αἱ ἔθνικαὶ περιστάσεις τὸ ἐπέβαλλον· ἡ μεγάλη πλειοψηφία ἐκείνων ποὺ ἔπεσαν ἦσαν ἀγρόται. Μεθ' ὃ ὁ κ. Πρόεδρος, ἀφοῦ ἐξῆρε τὰ ἀγαθὰ τῆς ὀργανώσεως γενικῶς, ἡσχολήθη μὲ τὴν συνεταιριστικὴν ὀργανῶσιν, καθὼς καὶ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Οἴκου τοῦ Ἀγρότου τὰς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις μὲ στοργὴν περιέβαλε καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν περιμένει. Περαιῶν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἠυχήθη ἐπιτυχίαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως καὶ ἐξέφρασε πρὸς τοὺς συνεδροὺς τὰς εὐχαριστίας του.

Τὸ ἀπόγευμα οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεῶν κατέθεσαν στέφανον εἰς τὸ Μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου. Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐδόθη ὑπὸ τῆς Ε.Σ.Σ.Ε.,

μέγα γεῦμα εἰς τὸν κήπον τοῦ Ὑπουργείου Διοικήσεως Πρωτεύουσας πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἀνωτάτου Ἐπόπτου τῶν συνεταιρισμῶν.

Τὴν ἐπομένην Κυριακὴν 30 Ἰουνίου ἐπανελήφθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως παρίσταντο ἀντιπρόσωποι 58 Ἐνώσεων μὲ 128 ψήφους.

Ὁ Ἐντεταλμένος Σύμβουλος τῆς Ε.Σ.Σ.Ε., εἰσηγεῖται τὸν ἀπολογισμὸν τῆς διαχειρίσεως τῆς Ε.Σ.Σ.Ε. κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, καθὼς καὶ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ τρέχοντος ἔτους. Ἀμφότεροι ἐγκρίνονται παμψηφεί.

Κατὰ τὴν ἀπογευματινὴν συνεδρίασιν ἐγένετο ἐκλογή διὰ μίαν τριετίαν τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Ἐξελέγησαν οἱ κ.κ. Σ. Γουδεληῆς, Ἄν. Γιαγκουνίδης, Γ. Σαθβίδης, Δ. Κουκουρίκος, Ἀλ. Πάλιος, Δ. Βελλιαρούτης, Γ. Βαρούχας, Δ. Κακαθιάς, Π. Βουγιούκας.

Ὡς μέλη στὸ Ἀνώτατο Συμβούλιο Γεωργ. Συνεταιρισμῶν ἐκλέχτηκαν οἱ Γ. Βαρούχας καὶ Δ. Κουκουρίκος.

(«Συνεταιριστής» 1940 σ. 80).

2. Κεντρικὲς Οἰκονομικὲς Συνεταιριστικὲς Οἰργανώσεις.

α) Ἡ Κοινοπραξία Συνεταιρικῶν Οἰργανώσεων Σίτου (ΚΥΔΕΣ)

Με τὸν Α.Ν. 2385) 1940 διευκολύεται ἡ συνεργασία τῶν Οἰργανώσεων με τὴν σύστασιν Κοινοπραξιῶν (βλ. στο Ὑποκ. Β για νομοθεσία). Ἰδρύεται ἡ Κοινοπραξία τῶν Ἐνώσεων για τὴν ἀνάληψιν τῆς διαχειρίσεως τοῦ σίτου. Ἐνεργεῖ ὡς ἐντολοδόχος τῆς ΚΕΠΕΣ. Ἡ πρώτη Γ.Σ. στις 3.7.1940 με παρουσία 48 Ἐνώσεων (μετείχαν 58). Το Δ.Σ. εἶναι 11μελές (7 ἐκλέγονται ἀπὸ τὴ Γ.Σ. καὶ 4 διορίζονται ἀπὸ Ἀνώτατο Συμβούλιο Γ. Συνεταιρισμῶν).

Τὸ πρῶτο Δ.Σ. ἀποτελέστηκε ἀπὸ:

Κ. Ἀμπλιανίτης (Πρόεδρος), Κ. Γεωργακόπουλος (Ἀντιπρόεδρος). Μέλη: Ἰ. Ζουρίδης, Ἀμ. Τσεκένης, Γ. Μυτολίδης, Ἀθ. Τριανταφυλλόπουλος, Χρ. Στυλιάδης, Ἀνδρ. Δήμας, Π. Γλιγλῆς, Θρ. Καλούδης. Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ: Ὁ Πρόεδρος, ὁ Ἀντιπρόεδρος, ὁ Ἰ. Ζουρίδης καὶ ὁ Ἀνδρ. Δήμας. Ἡ Δ) νση τῆς ἀνατέθηκε στὸν Ἰ. Ζουρίδη (τῆς ΑΤΕ).

Ἀρχισε ἀπὸ τὶς Ἐνώσεις ἡ προσυγκέντρωσιν σίτου. Βασικὴ τιμὴ ἐξαγοράς δρχ. 8,70 τὴν σά. Διευρύνονται αἱ περιφέρειες συγκεντρώσεως σίτου. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 81).

βλ. για τὴν ΚΕΠΕΣ (ἰδρυση, ἔργο) Χρ. Ευελπίδη «Ἡ γεωργία τῆς Ἑλλάδος» Ἀθήνα 1944 σ. 151 ἐπ.

Ευρύτερα για το όλο έργο της ΚΥΔΕΠ βλ. κείμενο Δ. Μακροπούλου «Συνεταιριστής» 1955 σ. 136. Από το 1941 της ανατέθηκε και η συγκέντρωση βάμβακος (Ν.Δ. 908/41). Επίσης το 1942 η βιομηχανοποίηση βάμβακος για λ) σμό Δημίου (Ν.Δ. 1560/42).

β) Η Κοινοπραξία Συνεταιρικών Οργανώσεων Σουλτανίνας (ΚΣΟΣ)

Από την πίεση των γεγονότων του Β' Παγκοσμίου πολέμου στη διακίνηση της σουλτανίνας και από την βαθμιαία συνειδητοποίηση και ενηλικίωση της συνεταιριστικής κινήσεως δημιουργήθηκε το 1940 η ΚΣΟΣ με βάση Α.Ν. 2385 και Α.Ν. 2511. Ιδρύθηκε από Γεωργικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις Κρήτης και Κορινθίας που στην περιφέρειά τους υπήρχε σουλτανίνα. Μετέχουν οι Ενώσεις: Σταφιδική Χανίων, Κορινθίας, Ηρακλείου, Κιάτου, Λασηθίου, Σητείας.

Θα ενεργήσει την ενιαία υποχρεωτική διαχείριση της σουλτανίνας όλων των παραγωγών (συνεταιρισμένων και μη). Η διαχείριση θα γίνει για λ) σμό των παραγωγών σύμφωνα με τον Α. νόμο «περί εκτάκτων μέτρων οργανώσεως της γεωργικής παραγωγής» άρθρ. 2 παρ. 6.

Με βάση τον Α.Ν. 2476 το Υπουργικό Συμβούλιο με την πράξη του 753) 1940 αποφάσισε να γίνει η συγκέντρωση σουλτανίνας και ταχτά από την Κοινοπραξία για την προστασία των προϊόντων αυτών που η θέση τους στη διεθνή αγορά υφίσταται κλονισμό από τις ανώμαλες συνθήκες.

Μετά την συγκέντρωση η Κοινοπραξία θα θέσει τις ποσότητες στη διάθεση του εξαγωγικού εμπορίου (ο ΑΝ 2476 ίδρυσε την Ένωση Εξαγωγέων Σουλτανίνας) και εσωτερικού εμπορίου.

Οι τιμές συγκεντρώσεως από δρχ. 7-11 δρχ. την οκά. Παράδοση υποχρεωτική. Τις διαφορές μεταξύ ΚΣΟΣ και Ενώσεως Εξαγωγέων έλυσε ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 94 και 1951 σ. 33).

Ευρύτερα για το λόγο σύστασης της Κοινοπραξίας και για το όλο έργο της βλ. κείμενο Γ. Σερβάκη στο «Συνεταιριστής» 1955 σ. 139, 142, όπου περιγράφεται και η προνομιακή θέση που είχε δοθεί στους εμπόρους σε βάρος της ΚΣΟΣ και των αγροτών.

γ) Ο Α.Σ.Ο.

Παρόλο που ο ΑΣΟ έχει απομακρυνθεί, με νομοθετικές ρυθμίσεις, από τον ημισυνεταιριστικό του ρόλο και μεταβληθεί σε σχεδόν κρατική υπηρεσία διαχείρισεως θεμάτων της κορινθιακής σταφίδας, εξακολουθεί να παίζει ρόλο και να έχει επίδραση στο χώρο όπου λειτουργούν Σταφιδικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

Με τον Α.Ν. 2476) 1940 ανατίθεται και σ' αυτόν διαμεσολαβητικός και ρυθμιστικός ρόλος σχετικά με την κορινθιακή σταφίδα («Συνεταιριστής» 1940 σ. 93).

δ) Γραφείον Προσπασίας Ελληνικών Σύκων

Το Γραφείο παίζει από την εποχή της ιδρύσεώς του σοβαρό ημισυνεταιριστικό ρόλο για τα θέματα των σύκων, κυρίως για την κατασκευή τεχνικής υποδοχής (αποστειρωτήρια, αποθήκες) υπό την κατεύθυνση του παλαιού συνεταιριστή Χρήστου Τερζάκη.

Με τον ΑΝ 2476) 1940, λόγω της διεθνούς πολεμικής καταστάσεως ορίζεται ότι η συγκέντρωση σύκων δύναται να ανατεθεί εις το Γραφείον αυτό. («Συνεταιριστής» 1940 σ. 92).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Η ΑΤΕ βρίσκεται το 1940 σε αξιόλογη ανάπτυξη δικτύου της αφού από το 1935 (μετά το κίνημα) εγκαταλείφθηκαν όσα το 1934 και αρχές του 1935 είχαν αποφασιστεί για χρησιμοποίηση των Συνεταιρισμών. Και ακόμα περισσότερο με το καθεστώς της Δικτατορίας. Το δίκτυο της περιλάμβανε το 1940 110 Υπ)τα και Πρακτορεία, στις δε υπόλοιπες πόλεις την αντιπροσωπεύουν τα Υπ)ματα της ΕΤΕ. Βλ. πίνακα «Συνεταιριστής» 1940 σ. 128.

— Ευρύτερα στοιχεία για το όλο έργο και τους προσανατολισμούς της βλ. στην έκδοση της «Το έργο μιας 10ετίας 1930—1939» Αθήνα 1940. Πέρα του νομικού μέρους για ίδρυση και προνόμια, των στοιχείων για την πρόοδο της γεωργίας 1930—1939, το πιστωτικόν της έργο στους διάφορους τομείς, τα επιτόκια και τις καταθέσεις, αναφέρεται και στα εξωτραπεζιτικά θέματα όπως προμήθεια και διάθεση γεωργικών προϊόντων και φαρμάκων, οι γεωργικές ασφαλίσεις και άλλα που είναι και έργο των Συνεταιρισμών. Επίσης στις σελ. 190—197 αναφέρεται ειδικά στις σχέσεις ΑΤΕ και Συνεταιρισμών, στις Εργασίες Συνεταιρισμών — Ενώσεων, στο Ν. 1154 και στο Υφυπουργείο Συνεταιρισμών.

Επίσης δίδονται οι ισολογισμοί της, το δίκτυο Υπ) των καθώς και άλλα ενδιαφέροντα, στατιστικό παράρτημα της γεωργίας και των συνεταιρισμών από τη στατιστική του 1936 στην οποία αναφερθήκαμε το 1936. Επίσης πολλές φωτογραφίες (κυρίως από συνεταιριστικές εγκαταστάσεις που έγιναν με δάνεια της ΑΤΕ).

Χαρακτηριστικός είναι ο πίνακας για τις απαιτήσεις των Συνεταιρισμών Οργανώσεων που δόθηκαν για είσπραξη σύμφωνα με τον νόμο. Κατά την 10ετία 1930-1939 κατατέθηκαν στην ΑΤΕ 297.093 απαιτήσεις δρχ. 649.221.000 και εισπράτηκαν από αυτή μόνο 138.406 απαιτήσεις για δρχ. 226.448.000 (σελίδα 240).

Γενικά πρόκειται για σοβαρή εργασία με πολλά στοιχεία.

Νέα σχέδια για άσκηση της αγροτικής πίστωσης από τους Συνεταιρισμούς.

Τον Ιανουάριο του 1940, με τον επίσημο εορτασμό των 25 χρόνων του ν. 602, ανακοινώνονται τα πορίσματα της μεγάλης ειδικής Επιτροπής που είχε συσταθεί για να μελετήσει το θέμα της ασκήσεως της αγροτικής πίστωσης μέσω των Συνεταιρισμών.

Τα πορίσματα είναι τα ακόλουθα:

1. Να αρχίσει δοκιμαστικά η ανάθεση σε ωρισμένους Συνεταιρισμούς της ασκήσεως της βραχυπροθέσμου πίστωσης με πλήρη πρωτοβουλία όσον αφορά την κατανομή των δανείων, αυξανόμενου ολίγον κατ' ολίγον του αριθμού των αναλόγων των αποτελεσμάτων. Το ίδιο και για την είσπραξη (ρευστοποίηση).

2. Για άλλους 500 Συνεταιρισμούς ορίζεται νέο σύστημα καθορισμού πιστώσεων που τονώνει την υπόσταση των Διοικ. Συμβουλίων και της Ενώσεως και με σύμπραξη του Επιτρόπου της ΕΣΣΕ.

Στους Συνεταιρισμούς που θα ανατεθεί η άσκηση της αγροτικής πίστωσης θα χορηγηθούν με νόμο και τα προνόμια πρωτοπραξίας και γεωργικού ενεχυρογράφου που έχει η ΑΤΕ (και μόνο για τα δάνεια προελεύσεως ΑΤΕ).

Οι επιλογές θα γίνονται από την ΕΣΣΕ. Σε περίπτωση διαφωνίας ΕΣΣΕ — Α.Τ.Ε. θα γίνεται επίλυση από Υφυπουργείο Συνεταιρισμών και Διοίκηση ΑΤΕ με

τελικό κριτή τον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως. (Λεπτομέρειες βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 8).

Τα παραπάνω, λόγω του πολέμου και αντιδράσεων, πολύ λίγο εφαρμόστηκαν. Συνεταιρισμοί και ΑΤΕ στην Εθνική κινητοποίηση.

Με την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου λαμβάνονται έκτακτα μέτρα για την ενίσχυση των αγροτών με επιδιώξεις παραγωγικές. Οι Συνεταιρισμοί αναγνωρίζονται ως οι κυριώτεροι αγωγοί: Δημοσιεύεται ο Α.Ν. 2476) 1940 και στη συνέχεια ο 2727) 1940. Σχετικά με τον πρώτο σημειώθηκαν αρκετά στα Υποκεφ. Δ και ΣΤ/1.

Σύμφωνα με τον Α.Ν. 2727) 1940 επιτρέπεται όπως, με πρόταση της ΕΣΣΕ, ανατεθεί σε Γεωργικές Συνεταιρικές Οργανώσεις ή Κοινοπραξίες τους η διενέργεια πληρωμών για λ) σμό της και σε μη μέλη τους καθώς και άλλων εργασιών αρμοδιότητας της ΑΤΕ. Τα μέλη των Γ. Συνεταιρικών Οργανώσεων και των Κοινοπραξιών τους, σε περίπτωση στρατεύσεως διατηρούν ιδιότητα, δικαιώματα, υποχρεώσεις. Οι Συνεταιρισμοί που ασκούν την πίστη επ' ονόματι του νομικού τους προσώπου αλλά με χρήματα της ΑΤΕ έχουν και τα προνόμιά της.

Σε όλα τα παραπάνω είναι αποφασιστική η έγκριση της ΕΣΣΕ. Με τον ίδιο νόμο επιτρέπεται και η διάθεση των αποθεματικών υπέρ εθνικών σκοπών από τις Συνεταιρικές Οργανώσεις και Κοινοπραξίες τους. (Βλ. λεπτομέρειες στο κείμενο του Α.Ν. 2727) 1940 και «Συνεταιριστής» 1940 σ. 126).

Συγκεντρώσεις προϊόντων από ΑΤΕ.

Στην ΑΤΕ ανατέθηκε η συγκέντρωση αραβοσίτου για λ) σμό του Δημοσίου με τιμές δρχ. 7—7,5 την οκά.

Επίσης η συγκέντρωση όλης της παραγωγής ορύζης με δρχ. 7,5—10 την οκά επίσης για λ) σμό του Δημοσίου. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 108, 109).

Θεωρητικά κείμενα για την αγροτική πίστη.

Εξακολουθεί και το 1940 η δημοσίευση στο «Συνεταιριστής» θεωρητικών κειμένων του Αριστ. Κλήμη για την αγροτική πίστη (Βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σελ. 6, 15,30).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄

ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

(Γενικότερες προσπάθειες για επίλυσή τους)

Τα προβλήματα στην ύπαιθρο είναι πολλά από την επιστράτευση και γενικά τον πόλεμο. Γενικότερα λόγω της Δικτατορίας έχουν περιοριστεί οι πρωτοβουλίες και κινητοποιήσεις των ίδιων των αγροτών και των Οργανώσεών τους. Η πρωτοβουλία στην ΕΣΣΕ.

Θέματα ενδιαφέροντα τον αγροτικόν κόσμον καθώς και τις διδόμενες λύσεις από την Κυβέρνηση και ΕΣΣΕ βλ. σε προηγούμενα Υποκεφάλαια.

Για την διαχείριση των γεωργικών προϊόντων γίνονται κατά το 1940 αξιόλογες νομοθετικές ρυθμίσεις με τις οποίες τονώνεται ο ρόλος των Συνεταιρικών Οργανώσεων σε διάφορους τομείς (βλ. κυρίως Υποκεφ. Β, Δ, ΣΤ, ΣΤ/1).

Επίσης απαγορεύεται η εμπορία σίτου, αραβοσίτου, ορούζης, βάμβακος και άλλων προϊόντων και ανατίθεται η συγκέντρωση στην ΑΤΕ ή σε Συνεταιρικές Οργανώσεις και Κοινοπραξίες με βάση τον Α.Ν. 2476, 2538 και άλλους. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 108, 109).

Γενικά σε όλα τα μέτρα επικρατούν οι πολεμικές συνθήκες (διεθνείς και ελληνικές).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Για νομοθετικές ρυθμίσεις σχετικά με θέματα που ενδιαφέρουν τους αστικούς βλ. στο Υποκεφ. Β΄.

Επίσης βλ. στο Υποκ. Ε για το σχετικό και με αυτούς διβλίο του Ν. Ιγγλέση (σχετικά με αστικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς) με πίνακες στοιχείων τους από την παγκόσμια αστική συνεταιριστική κίνηση (βλ. σελ. 25 επόμεν.) και κατά Χώρες (στους οποίους όμως πίνακες δεν περιλαμβάνεται η Ελλάδα).

Για τους υπάρχοντες αστικούς Συνεταιρισμούς στην Ελλάδα βλ. στο Υποκ. Θ του 1939 και πρόσθετο φύλλο στη σελ. 52 του παραπάνω διβλίου Ν. Ιγγλέση.

Οι Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί

Το 1940 ιδρύθηκαν οι αλιευτικοί: 1) Μάκρης Αλεξανδρουπόλεως (δεν ανέπτυξε εργασίες), 2) Μπενιτσών Κερκύρας (από παράκτιους φαράδες, λειτουργεί το 1949), 3) Στομίου Καρύστης (ιχθυοτρόφων υδάτων στις εκβολές Πηνειού. Λειτουργεί και το 1949), 4) Αρχίτσης Αταλάντης (δεν ανέπτυξε εργασίες), 5) Στυλίδας, έχει αναλάβει την εκμετάλλευση των ιχθυοτροφείων Μώλου Αλαμάνας στο Μαλιακό κόλπο. («Συνεταιριστής» 1949 σ. 11).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

— Δημοσιεύεται τον Φεβρουάριο 1940 στην Εφημ. Κυβερνήσεως το καταστατικό του Ταμείου Συντάξεως του προσωπικού των Συνεταιρικών Οργανώσεων και των Οίκων του Αγρότου με σχετική υπουργική εγκριτική απόφαση (ΦΕΚ Β) 48) 10.2. 1940). Έτσι ολοκληρώνεται μια προσπάθεια που είχε αρχίσει πριν πολλά χρόνια και μπαίνει ένα ακόμα στήριγμα για την βελτίωση της καταστάσεως των συνεταιριστικών υπαλλήλων μετά την μονιμοποίηση κ.λπ. του Α.Ν. 1154.

— Ανακεφαλαιωτικό κείμενο με στοιχεία για την όλη εξέλιξη των ζητημάτων των συνεταιριστικών υπαλλήλων από παλαιότερα μέχρι και το 1940 βλ. στο «Συνεταιριστής» 1946 σ. 10 επόμ. 25—27.

— Στη γενική στρατιωτική και οικονομική κινητοποίηση του Ελληνοϊταλικού πολέμου πρώτοι οι αγρότες και οι συνεταιρικές οργανώσεις τους με τις διοικήσεις και το προσωπικό τους.

— Με κανονισμό της ΕΣΣΕ επεκτείνεται η ισχύς του ν. 3514 του σχετικού με τα επιδόματα σε στρατευομένους υπαλλήλους και στους υπαλλήλους των γεωργικών Συνεταιρισμών, των Οίκων του Αγρότου και της Εφημ. «Αγροτικών Μέλλον». (Λεπτομέρειες βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 126).

— Γενικά οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι, αρκετά προστατευμένοι από τη νομοθεσία και σε εξάρτηση από την ΕΣΣΕ στην όλη τους υπηρεσιακή κατάσταση, αποκτούν αξιόλογη ανεξαρτησία έναντι των αιρετών η οποία έχει τα θετικά της αποτελέσματα χωρίς να αποκλείονται και μερικές περιπτώσεις κακής χρησιμοποίησεως αυτής της καταστάσεως εκ μέρους όχι τόσο των υπαλλήλων όσο εκ μέρους εκείνων που είχαν την εξουσία στην ΕΣΣΕ (και αργότερα στο Υπουργείο Γεωργίας και την Π.Σ.Γ.Σ.) που θεωρούσαν τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους άμεσα όργανά τους και όχι όργανα του Συνεταιρισμού και των Συμβουλίων του (βλ. σε επόμενα έτη).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Στις προηγούμενες σελίδες του τόμου συναντήσαμε πολλά ονόματα αιρετών και υπαλλήλων, αλλά και άλλων έξω από τις συνεταιριστικές Οργανώσεις που είχαν επίδραση ευνοϊκή (και μερικές φορές κακή) στην εξέλιξη της συνεταιριστικής κινήσεως.

— Σπ. Χασιώτης (1862—1945).

Το 1940 γίνεται τιμητική εκδήλωση στον Παργασό για τον Σπύρο Χασιώτη, σε συνεργασία και γεωπόνων και των Ηπειρωτών, με την συμπλήρωση 50 χρόνων δημιουργικής δράσεώς του. Ο Θ. Τζωρτζάκης στο «Συνεταιριστής» 1940 σ. 61 τον ονομάζει «σοφό επιστήμονα», «ενθουσιώδη απόστολο», «μεγάλο Έλληνα και εξαιρετικό άνθρωπο», «μεγάλο διδάσκαλο και αναμορφωτή της ελληνικής γεωργίας και ευεργέτη της ελληνικής υπαίθρου» κ.λπ. (Λεπτομέρειες «Συνεταιριστής» 1940 σ. 61).

Βλ. αναλυτικά για τη ζωή και το όλο έργο του κείμενο Πασχ. Τσαμπάση στο «Συνεταιριστικό Δελτίο» 1947 τ. 15. σ. 17. (Βλ. και στο 1945).

— Γεώργιος Τρασιάδας.

Πρόεδρος επί 10ετίες του Συνεταιρισμού Πωλήσεως Σταφιδοκάρπου Αχλαδιάς Αιγιαλείας. Από τους παλαιούς πρωτοπόρους συνεταιριστές με επίδραση της δραστηριότητος του όχι μόνο στον τοπικό Συνεταιρισμό αλλά και ευρύτερα, με ριζοσπαστικές ιδέες και προσπάθειες επαφής της σταφιδοπαραγωγής με την κατανάλωσιν (βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 63).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Δεν υπάρχουν ευρύτερης σημασίας κείμενα ανασκοπήσεων κατά το έτος αυτό.

Κείμενα με επισκοπήσεις διάφορων θεμάτων ιστορικά που περιλαμβάνουν και την περίοδο αυτή βλ. μεταγενέστερα στην αιτιολογική έκθεση του Γ. Παμπούκα (ως Υφυπουργού Γεωργίας) για το Ν. 479.

Επίσης βλ. κείμενα Θ. Τζωρτζάκη που δημοσιεύτηκαν μετά την επανένδοση του περ. «Συνεταιριστής» από το 1946 και έπειτα. Τα στοιχεία από αυτές και από άλλες επισκοπήσεις έχουν ενταχθεί στα έτη που αφορούν.

Επίσης βλ. τα περιοδικά «Συνεταιριστικό Δελτίο», «Φωνή Συνεταιρισμών», «Θέματα Συνεταιρισμών» και τα συνεταιριστικά βιβλία που εκδόθηκαν μετά το 1940 όπου και υπάρχουν μερικές ιστορικές επισκοπήσεις που (οι περισσότερες) έχουν ενταχθεί ή θα ενταχθούν στα αντίστοιχα έτη.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'
ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ
ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

(Για ενημέρωση, συγκρίσεις, παραδειγματισμό σε ενέργειες)

Για τους λόγους που αναφέραμε σε προηγούμενα έτη, έχει αυξηθεί η δημοσιεύσιμη ύλη από την κίνηση στο εξωτερικό:

- Οι αστικοί - βιοτεχνικοί συνεταιρισμοί της Βουλγαρίας «Συνεταιριστής» 1940 σ. 27.
- Οι φοιτητικοί συνεταιρισμοί στις ΗΠΑ «Συνεταιριστής» 1940 σ. 33.
- Οι συνεταιρισμοί στην Ολλανδία «Συνεταιριστής» 1940 σ. 43.
- Κοινή οργάνωση αλιευτικών και καταναλωτικών συνεταιρισμών στη Σουηδία. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 45.
- Η συνεταιριστική κίνηση στους ιθαγενείς «Συνεταιριστής» 1940 σ. 49, 67, 75.
- Χρησιμοποίηση των Συνεταιρισμών στην οικονομία των Κρατών της νοτιοανατολικής Ευρώπης «Συνεταιριστής» 1940 σ. 53.
- Οι συνεταιρισμοί πωλήσεως μαλλιών στις ΗΠΑ «Συνεταιριστής» 1940 σ. 56.
- Ο Γεωργικός Συνεταιρισμός «Φράντορφ» «Συνεταιριστής» 1940 σ. 88.
- Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί αγοράς βενζίνης στην Αμερική και το πρώτο συνεταιρικό διύλιστήριο «Συνεταιριστής» 1940 σ. 91.
- Οι πρωτόγονοι τυροκομικοί συνεταιρισμοί «Συνεταιριστής» 1940 σ. 115.
- HENRY J. MAY («Συνεταιριστής» 1940 σ. 2).
- Η συνεταιριστική κίνηση στη Μ. Βρετανία κατά το 1938 «Συνεταιριστής» 1940 σ. 18.

Έρχεται ο πόλεμος, η κατοχή και οι καταστροφές: Καριές Σπάρτης.
Το Σχολείο που αντάνταξαν οι Γερμανοί.

ΜΕΡΟΣ ΕΝΑΤΟ
Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1941 — 1945
Η ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΙΚΗ ΛΑΙΛΑΠΑ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΕΞΟΡΜΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 54

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1941

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΓΕΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1941

Στην Ελλάδα(*)

— Ιανουάριος. Συνεχίζεται, με φοβερές κακουχίες και μεγάλα προβλήματα, ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος. Νίκες Ελλήνων στα βουνά Ηπείρου, Αλβανίας, ενθουσιασμός, προέλαση.

— 29 Ιανουαρίου. Αιφνίδιος θάνατος Ι. Μεταξά.

— Νέος πρωθυπουργός ορίζεται από βασι. Γεώργιο Β' ο υπουργός Προνοίας και Διοικητής της ΕΤΕ Αλεξ. Κοριζής (γνώστης και των αγροτικών συνεταϊριστικών, βλ. προηγούμενα έτη).

— Μάρτιος. Εαρινή επίθεση Ιταλίας με παρουσία Μουσολίνι στο μέτωπο. Ηρωική ελληνική αντίσταση αλλά και μεγάλα προβλήματα και θυσίες.

Η Βουλγαρία μπαίνει στον πόλεμο στο πλευρό Γερμανίας - Ιταλίας (με υπόσχεση τους να λάβει τη Δυτ. Θράκη και Αν. Μακεδονία).

Και οι Γιουγκοσλάβοι προσχωρούν στον Άξονα. Ακολουθεί κίνημα Σήσιδοις (αγγλόφιλο).

— Απρίλιος. Γερμανικές φάλαγγες χτυπούν την Γιουγκοσλαβία και Ελλάδα. Μάχες ηρωικές σε όλο το μέτωπο Ηπείρου, Μακεδονίας, Θράκης. Προσελύνουν μηχανοκίνητες γερμανικές φάλαγγες με άρτιο πολεμικό εξοπλισμό, θύματα καταστροφές. Αδράνεια Αθήνας. Πρωθυπουργός Αλ. Κορυζής αυτοκτονεί.

Συνθηκολόγηση στρατηγού Γ. Τσολάκογλου (με συμφωνία στρατηγών μετώπου και μητροπολίτου Ιωαννίνων) για να σωθεί ο στρατός από αποδεκατισμό, αιχμαλωσία, αφανισμό (βλ. υλικό για τον πόλεμο, συνθηκολόγηση, κατοχική κυβέρνηση στο Γ. Τσολάκογλου «Απομνημονεύματα» Αθήναι 1959 και πολλά άλλα κείμενα).

Βασιλεύς και Κυβέρνηση Τσουδερού φεύγουν στην Κρήτη.

Οι Γερμανοί εισέρχονται στην Αθήνα (27 Απριλίου).

Κυβέρνηση Γ. Τσολάκογλου και στρατηγών από 29 Απριλίου 1941. Υπουργός Γεωργίας αρχικά ο Χ. Κατσιμήτρος (αργότερα Ι. Καραμάνος). Χάος σε όλη την Ελλάδα από περιπλανώμενους στρατιώτες (για να επιστρέψουν στα σπίτια τους) και κινούμενα εχθρικά στρατεύματα. Μάχη Κρήτης Ελληνικών και Αγγλικών στρατευμάτων και Λαού Κρήτης εναντίον επιτιθέμενων γερμανικών αεροπλάνων και αλεξιπτωτιστών. Μεγάλες θυσίες. Κατάληψη Κρήτης, φυγή στην Αίγυπτο (Βα-

(*) Βλ. στοιχεία και κείμενα στο «Εποποιία του 1940-41» Αρχείο ιστορικών σελίδων Αθήνα 1969 και σε πολλά άλλα σχετικά βιβλία. Πολύ αξιόλογη βιβλιογραφία για εκδόσεις πολέμου, κατοχής, απελευθέρωσης βλ. στον κατάλογο 48 του Βιβλιοπωλείου Καραβία.

σιλέως - Κυβερνήσεως, στρατευμάτων, πλοίων). Πολύτιμο αποτέλεσμα η καθυστέρηση της επιθέσεως της Γερμανίας στην ΕΣΣΔ (Ανατολικό Μέτωπο).

— Γερμανοί, Ιταλοί, καταλαμβάνουν ολόκληρη την Ελλάδα κατά περιοχές. Οι Βούλγαροι στη Δ. Θράκη και Άν. Μακεδονία.

Ουσιαστικά διαμελισμός της Ελλάδας σε ζώνες με δυσκολίες επικοινωνίας και διοικήσεως, κυκλοφορίας αγαθών. Αρχίζουν έλλειψη τροφίμων, αποκρύψεις, πληθωρισμός, μικρές αντιστασιακές ομάδες.

Μέτρα για στοιχειώδη προστασία και αποκατάσταση γεωργική - κτηνοτροφική με ΝΔ 458) 1941.

— 27 Σεπτεμβρίου 1941. Μετά επίθεση Γερμανίας κατά ΕΣΣΔ ιδρύεται το ΕΑΜ ως εθνικό απελευθερωτικό μέτωπο (με κρυφή κομμουνιστική καθοδήγηση - δύναμη). Επίσης το 1941 σχηματίζεται ο ΕΔΕΣ (Ν. Ζέρβα), το ΕΚΚΑ και άλλες Ομάδες.

— Για τα προβλήματα και τις ενέργειες και την όλη ζωή κατά την Κατοχή υπάρχουν πολλές εκδόσεις με στοιχεία από διάφορες πλευρές (Βλ. και στα επόμενα Υποκεφ. ότι είναι σχετικό με την ύλη του Τόμου).

— Τιμή χρυσής λίρας: Ιανουάριος 1200 δραχ. Δεκέμβριος 21.100 δραχ.

Διεθνικά

— Μαίνεται ο πόλεμος το 1941 στη ξηρά, θάλασσα, αέρα. Ο άξονας υπερτερεί. Φοβερές καταστροφές παντού.

Οι Σύμμαχοι καταλαμβάνουν Ιταλικές αποικίες στην Αφρική.

Αρχίζει αντίσταση των Γάλλων (Ντε Γκωλ).

— Ιούνιος (22.6.41) Αστραπιαία επίθεση Χίτλερ εναντίον ΕΣΣΔ.

— Αύγουστος. Ρούσβελτ Αμερικής και Τσόρτσιλ Αγγλίας συντάσσουν τον χάρτη του Ατλαντικού (της συνεργασίας τους).

— Δεκέμβριος 8. Η Αμερική μπαίνει στον πόλεμο μετά το Περλ Χάρμπορ της 7 Δεκεμβρίου όπου οι Ιάπωνες βύθισαν πολλά αμερικανικά πολεμικά πλοία.

— Οι Ιάπωνες κινούνται στον Ειρηνικό, καταλαμβάνουν στη συνέχεια Σιάμι, Σιγκαπούρη, Φιλιππίνες, Ν. Γουϊνέα.

Μάχες ναυτικού και αεροπορίας.

Οι καταστροφές και η όλη κατάσταση στην Ελλάδα. Το επισιτιστικό

Για να γίνουν κάπως κατανοητά από τους νεότερους τα συνεταιριστικά - αγροτικά - επισιτιστικά της Κατοχικής περιόδου πρέπει να είναι γνωστή ημέρα με την ημέρα (έστω σε γενικές γραμμές) η τότε πραγματικότητα γενικότερα και σε κάθε τόπο. Αυτό όμως είναι έξω από την ύλη και τις δυνατότητες (σε διάθεση σελίδων κ.λπ.) αυτού του έργου. Υπάρχουν εκατοντάδες σχετικά βιβλία (από τα οποία τα περισσότερα δεν είναι αντικειμενικά λόγω του εμφυλίου). Αναγκαστικά περιοριζόμαστε στα γεγονότα του αγροτικού και συνεταιριστικού χώρου με παραπομπές σε πηγές για τα γεγονότα (θέματα - προβλήματα - εξελίξεις - κ.λπ.). Γενικά η όποια ενέργεια και εξέλιξη πρέπει να κρίνεται με βάση την πραγματικότητα της κάθε στιγμής. (Αρκετά στοιχεία θα δοθούν στα επόμενα κατοχικά χρόνια 1942—1944).

Ειδικά για τον δ ρ α μ α τ ι κ ό χειμώνα 1941) 42 πρέπει να σημειωθεί ότι η επισιτιστική επιδείνωση ενέσκηψε απότομα αφού κατά την διάρκεια του πολέμου η όλη κατάσταση (με τις νίκες, τους ενθουσιασμούς, την επάρκεια τροφίμων κ.λπ.) ήταν κανονική. Το κακό επήλθε απότομα τον Απρίλιο του 1941 με την επίθεση των Γερμανών και την απότομη διάλυση που επακολούθησε.

Διάφορα σπασμωδικά μέτρα επισιτισμού - παραγωγής - κυκλοφορίας αγαθών κ.λπ. λαμβάνονται (βλ. στα Υποκεφ. Η, Σ, ΣΤ/1, Ζ), αλλά η κατάσταση καθημερινά χειροτερεύει, μέχρι που φθάνει σε απελπιστική κατάσταση που εκφράζεται και με το επόμενο δραματικό κείμενο, του τότε προέδρου της Κυβερνήσεως Γ. Τσολάκογλου, που απευθύνεται προς τον αγροτικό κόσμο και τα αισθήματα του (ανθρωπιστικά, εθνικά, χριστιανικά κ.λπ.) ενώ ήταν γνωστό ότι ο αγροτικός κυρίως πληθυσμός είχε υποφέρει περισσότερο είτε στις πολεμικές ζώνες, είτε με την στράτευση του αγροτικού δυναμικού (ανδρών, ζώων) ώστε η γη να καλλιεργείται πολύ δύσκολα. Άλλωστε και οι αγρότες (ως μονοκαλλιεργητές καπνών, βάμβακος, σίτου, κ.λπ.) είχαν ανάγκη από όλα τα άλλα προϊόντα (αγροτικά, βιομηχανικά, υπηρεσίες) που έπρεπε να εξασφαλίσουν με ανταλλαγή ειδών αφού το χρήμα έχανε απότομα την αξία του. Αυτά όμως δεν τα καταλάβαιναν οι αστοί, η Κυβέρνηση και οι κατακτητές. Και απαιτούν από τους αγρότες αντί να οργανώσουν την διακίνηση με βάση την ανταλλαγή αγαθών.

Σάλπισμα και προειδοποιήσεις προς τον αγροτικόν κόσμον. Απειλή θανάτου.

Ο αγών δια την σωτηρίαν της φυλής: Αυστηρό σε περιεχόμενο και δραματικό κείμενο του στρατηγού Γ. Τσολάκογλου, προέδρου της Κυβερνήσεως, δημοσιεύεται στην πρώτη σελίδα στο «Βήμα του Αγρότου» (της ΠΣΡΣ) της 13.12.1941. Τονίζει:

«... Η έξακολούθησις τής σημερινής καταστάσεως έγκυμονεί τρομακτικούς κινδύνους διά τὸ μέλλον τής Ἑλλάδος. Ἡ έκτασις τῶν κινδύνων αὐτῶν με ὑποχρεώνει νά εἰσέλθω εἰς τήν ὁδὸν τῶν σκληρῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα εὐρίσκουν τήν δικαίωσιν τῶν εἰς τὸν ἱερὸν σκοπὸν τής σωτηρίας τοῦ Ἑθνους.

Δύο πελώρια ἀπειλαὶ ἐπικρέμονται ἐπὶ τής Ἑλλάδος: ἡ φυλετικὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ. Ἡ πρώτη, ὀφειλομένη εἰς τὸν ὑποσιτισμὸν ἀπειλεῖ τὸ πολυτιμότερον στοιχεῖον τοῦ Ἑθνους, τὴν βιολογικὴν μας δηλαδὴ συγκρότησιν, τὴν σωματικὴν μας εὐστάθειαν... Ἡ κοινωνικὴ ἀπειλὴ συνίσταται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι διὰ τής εὐκόλου καὶ ἀτίμου συσσωρεύσεως ἐνόχου πλοῦτου εἰς χεῖρας ἀνθρώπων προσβεβλημένων ἀθεραπεύτως ἀπὸ τὴν λέπτραν τής ἀνηθικότητος καὶ τής ἀσυνειδησίας, θὰ σχηματισθῇ ἰθύνουσα τάξις ἀποτελουμένη ἀπὸ τὰ κατακαθίσματα τής κοινωνίας, τὰ ὁποῖα ἀνερχόμενα ἀπὸ τὸν βυθὸν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν θὰ διευθύνουν μεταπολεμικῶς τὴν Ἑλλάδα καταλύοντα πᾶσαν ἔννοιαν ἠθικῆς, ἱεραρχίας καὶ κοινωνικῆς ἀρετῆς...

...Ἰδιαίτερος σημερινὸν ἐπικαλοῦμαι

τὴν συνδρομὴν τῶν παραγωγῶν μας. Θὰ πρέπει νά ἀντιληφθοῦν ἐγκαίρως ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ λαοῦ μας ἀξίζει πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὰ χιλιάδραχμα... τὰ χαρτονομίσματα αὐτὰ τοῦ ἀντεθνικοῦ ἐμπορίου ἡμπορεῖ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νά ἀναφλεγοῦν καὶ νά καταστρέψουν δόλην τῶν τὴν περιουσίαν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους...

Δὲν ἐπιθυμῶ νά πενήσιθαι οἰκογένεια Ἑλληνος παραγωγοῦ ἀπὸ ἑλληνικὰς σφαίρας.

Δι' αὐτὸ προσκαλῶ τοὺς παραγωγοὺς νά ἀκολουθήσουν τὸν ἴσιον δρόμον τής φιλαλληλίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ. Ἄν ἀρνηθοῦν νά τὸ πράξουν τοὺς προειδοποιῶ ὅτι θὰ λάθουν πικρὰν καὶ αἰματηρὰν πείραν τής σκληρότητος μεθ' ἧς μοῦ ἐπιβάλλει ἡ ἐθνικὴ συνείδησις νά πλῆξω τοὺς ἀπεργαζομένους τὴν λαϊκὴν δυστυχίαν.

... Καὶ μία δραχμὴ ἐπὶ πλέον τῶν τιμῶν τῶν καθοριζομένων ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἀποτελεῖ αἰσχροκέρδειαν... προειδοποιῶνται ὅτι μόλις ἀποπειραθοῦν νά διαθοῦν τὸ ὄριον τής καθορισμένης τιμῆς θὰ συναντήσουν τὸ φάσανον τοῦ νόμου.

Έπί πλέον οί παραγωγοί έχουν καθήκον νά μή πωλούν εις τούς μαυραγορίτας, οί όποιοί επιπίπτουν ώς άκρίδες εις τά περιθώλια και τά κτήματα, αλλά νά προτιμούν τούς πτωχούς καταναλωτάς και τούς γνωστούς και τιμίους έμπόρους.

Δραματικά κείμενα με χαρακτηρισμούς, περιγραφές, εκκλήσεις κ.λπ. για έμπρακτο αλληλεγγύη κ.λπ. όπως: «Το έγκλημα του Κάιν και οι αγρότες», «η μεγαλύτερη μάχη του έθνους» και άλλα παρόμοια δραματικά κείμενα βλ. στο «Βήμα του Αγρότου» 20.12.1941 και νεώτερα.

«Τό Έθνος, ή Κοινωνία ή Έλληνική, σέ σάς Άγρότες, στηρίζει τίς μεγαλύτερες έλπίδες...», «Ό καθένας πού έχει νά κάμη δέηση, παράκληση... άς θυμηθή και τούς άπορους, πού οί εύχές τους θά ναι πολύ εύπρόσδεκτες, σά λιθάνι και

Προειδοποιώ διά τελευταίαν φοράν τούς παραγωγούς. Δέν θά φεισθώ ούτε τής ζωής, ούτε τής περιουσίας εκείνων πού θά είχαν τό θράσος νά έξακολουθήσουν έγκληματούντες... Η Κυβέρνηση και τό Κράτος θά επιβάλλει τούς Νόμους...» (*).

σμίρνα μπροστά στό θρόνο του Ύψιςτου... δίνετε από τό περισσευμά σας: φασόλια, φακές, ρεθύθια, σũκα, σταφίδα, λάδι, έληές, ό,τι έχετε, ό,τι και όσο μπορείτε...».

Αλλά βέβαια όλοι γνώριζαν ότι και η κατάσταση των αγροτικών πληθυσμών δεν ήταν καλύτερη. Και εκεί ελλείψεις φοβερές σε βιομηχανικά είδη πρώτης ανάγκης και είδη αγροτικά που δεν ήταν παραγωγής τους (μονοκαλλιέργειες κατά περιφέρειες). Μείωση της παραγωγής λόγω του πολέμου (χέρια, ζώα, λιπάσματα), δημεύσεις, κλοπές.

Η ανταλλαγή ειδών έχει γενικευθεί. Και θύματα είναι περισσότερο οι αγρότες (27.12.41). Οι κλέφτες έχουν πληθυνθεί στην ύπαιθρο ως η άμμος της θαλάσσης. Πρέπει να βοηθηθούν οι αγροφύλακες από τους αγρότες διότι στερούνται των απαραίτητων εφοδίων, τονίζει ανταπόκριση από τον Πύργο («Βήμα του Αγρότου» 20.12.41).

(*). Ειδικά για το επισιτιστικό (και το νομισματικό - πληθωρισμό) και τις σχετικές προσπάθειες κατά την περίοδο της Κυβερνήσεως Τσολάκογλου βλ. ενδιαφέροντα στοιχεία στις σελ. 200 επόμε. του διέλιου Γ. Τσολάκογλου «Απομνημονεύματα» Αθ. 1959 (και μάλιστα για μαυραγορίτες, συμπαιγνίες διαφόρων παραγόντων και των τοπικών Αρχών κατοχής κ.λπ. με ονόματα και ενέργειες, ακόμα και λεηλασίες. Και κυρίως με την αφαίμαξιν (με αναλήψεις υπερόγκων ποσών από το Δημόσιο) από τις Γερμανικές Αρχές Κατοχής και χωρίς να πραγματοποιείται η εισαγωγή τροφίμων.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ

(Νομοθεσία - Εποπτεία - Συμπαράσταση - Αντιδράσεις)

1. Νομοθεσία σχετική με συνεταιριστική δραστηριότητα και με τα γενικότερα αγροτικά και επισιτιστικά προβλήματα.

Παρά την Κατοχήν και τα προβλήματά της (και ίσως εξ αιτίας αυτών) έχουμε κατά το 1941 πολυάριθμα κείμενα που αφορούν, άμεσα ή έμμεσα, τη συνεταιριστική κίνηση. Πολλά από αυτά αναφέρονται σε τροποποιήσεις του καθεστώτος που είχε επιβάλει ο ΑΝ 1154 του 1938 περί ΕΣΣΕ, συνεταιριστικών υπαλλήλων κ.λπ.

Δημοσιεύτηκαν τα επόμενα Νομοθετήματα που χαρακτηρίζονται από σπασμωδικότητα και νευρικότητα με την πτώση του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου και των ανθρώπων της και τις ανακατατάξεις μέσα στην έκρυθμη κατάσταση της κατοχής. Οι διάφορες Υπηρεσίες και διάφορα πρόσωπα εφορμούν για να σταθεροποιήσουν ή να βελτιώσουν την θέση τους, αρμοδιότητες, εξουσίες, κ.λπ.

Μεταξύ των Υπουργών που υπογράφουν τα νέα νομοθετήματα: Πρωθυπουργός Γ. Τσολάκογλου. Υπουργοί Αντ. Λιδιέρatos, Π. Δεμεσίτης, Κ. Αγοσθετόπουλος, Σ. Γκοτζαμάνης, Π. Χατζημιχάλης, Σ. Μουτούσης, Χ. Κατσιμήτρος, Ν. Μάρκου, Ιασ. Παπαδόπουλος, Γ. Μπάκος (οι περισσότεροι στρατιωτικοί). Υπουργός Γεωργίας αρχικά ο Χ. Κατσιμήτρος και αργότερα ο Ι. Καραμάνος (*).

—Α.Ν. 2783) 1941 «Εισαγωγικός Νόμος του Αστικού κώδικος» ΦΕΚ 29) 1941.

Αφορά και το άρθρ. 95. ν. 602.

—Ν.Δ. 2176) 1941 «Περί λήψεως μέτρων ορώντων εις την Λαϊκήν Στέγην Απόρων Τάξεων» ΦΕΚ 52) 1941. Βλ. Οικονομικούς Συνεταιρισμούς.

—Δ. 14.3.1941 «Περί συμπληρώσεως του Ανωτ. Συμβ. των Γεωργ. Συνεταιρισμών» (ΦΕΚ 74) 1941).

—Α.Ν. 2880) 1941 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων αγροτικών τινων νόμων» ΦΕΚ 90) 1941.

—Ν.Δ. 21) 1941 «Περί καταργήσεως του Υφυπουργείου Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 161) 1941. Αφορά και Εποπτεία και όλη τη συνεταιριστική οργάνωση. (Βλ. παρατήρηση στη συνέχεια).

—Ν.Δ. 72) 1941 «Περί συμπληρώσεως του υπ' αριθ. 21 Ν.Δ.» ΦΕΚ 172) 1941.

—Ν.Δ. 91) 1941 «Περί εξουσιοδοτήσεως της Κυβερνήσεως προς απόλυσιν, μετάθεσιν, απόσπασιν, υποδιασμόν, θέσιν εις διαθεσιμότητα, προαγωγήν και διορισμόν των υπαλλήλων οργανισμών δημοσίου δικαίου, Τραπεζών, παραχωρηθεισών δημοσίων υπηρεσιών και λοιπών διατάξεων» ΦΕΚ 180) 1941. Αφορά και τους Συνεταιρισμούς.

—Ν.Δ. 111) 1941 «Περί συμπληρώσεως διατάξεων τινων του υπ' αριθ. 21 Ν.Δ.» ΦΕΚ 182) 1941. Αφορά ΕΣΣΕ, Οίκους Αγρότου, Γεωργικά Ταμεία, την νέαν Πανελληνίον Συνομοσπονδίαν, Γεωργική Συνεταιριστική Σχολή (βλ. στα οικεία Υποκεφ.).

—Δ. 4.6.1941 «Περί εγκρίσεως του καταστατικού της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 185) 1941.

(*) Όλη την κίνηση (διορισμοί - αποχωρήσεις κ.λπ. των Υπουργών και κριτικές για μερικούς) βλ. στο παραπάνω βιβλίο του Γ. Τσολάκογλου.

- Δ. 4.6.1941 «Περί εγκρίσεως του Εσωτερικού Κανονισμού των υπηρεσιών της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 185) 1941.
- Δ. 10.6.1941 «Περί συμπληρώσεως του από 4.6.1941 Δ) τος «περί Εσωτερικού Κανονισμού της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 189) 41.
- Ν.Δ. 194) 1941 «Περί κωδικοποιήσεως και συμπληρώσεως των διατάξεων περί αρμοδιοτήτων των Υπουργών» ΦΕΚ 201) 1941. Αφορά και Συνεταιρισμούς.
- Ν.Δ. 251) 1941 «Περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως της περί Γεωργ. Συνεταιρισμών Νομοθεσίας» ΦΕΚ 221) 1941. Το άρθρον μόνον ορίζει: 1) ότι δια Δ) των εκδιδόμενων υπό του Υπουργού της Γεωργίας, δύνανται να ρυθμίζονται τα των Εσωτερικών Κανονισμών και τα της εν γένει λειτουργίας των δευτεροβαθμίων και πρωτοβαθμίων γεωργ. συνεταιρικών οργανώσεων, και 2) οι αναγκαστ. συνεταιρισμοί αποκαταστάσεως ακτημόνων υπάγονται στη Δ) νση Εποικισμού του Υπουργείου Γεωργίας.
- Δ. 8.7.1941 «Περί προσθήκης διατάξεων τινων εις το Διάταγμα «περί εγκρίσεως του Εσωτερικού Κανονισμού των Υπηρεσιών της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 226) 1941.
- Ν.Δ. 264) 1941 «Περί επεκτάσεως του υπ' αριθ. 91 Ν.Δ. και εις τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς» ΦΕΚ 228) 1941. Άρθρον Μόνον. Αφορά το προσωπικό των παντός βαθμού και πάσης φύσεως Γεωργικών Συνεταιρικών Οργανώσεων και τις Κοινοπραξίες αυτών. (Καταργήθηκε από Ν. 479) 1943).
- Δ. 9) 10.7.1941 «Περί κωδικοποιήσεως των Αγροτικών Νόμων» ΦΕΚ 229) 1941.
- Δ. 8) 16.8.1941 «Περί οργανισμού της Γεωργικής Συνεταιριστικής Σχολής» Φ. Ε.Κ. 277) 1941.
- Ν.Δ. 363) 1941.
- Κ.Δ. 23) 30.8.1941 «Περί αναγεώσεως της φορολογίας υπέρ του Ταμείου Αμύνης της οιοπαραγωγής των νήσων Θήρας και Θηρασίας» ΦΕΚ 293) 1941.
- Ν.Δ. 458) 1941 «Περί γεωργικής αποκαταστάσεως θυμάτων πολέμου». Αφορά και Συνεταιρισμούς Αποκατ. Ακτημόνων.
- Ν.Δ. 459) 1941 «Περί συμπληρώσεως της Συνεταιριστικής Νομοθεσίας» ΦΕΚ 299) 1941. Και 339) 1941. Αφορά: 1) Οργανισμό Προστασίας Αμπελοργών Αττικοδοωτίας και οινικά, 2) υπαλλήλους ΕΣΣΕ, 3) υπαλλήλους νέας Πανελληνίου, 4) υπαλλήλους γεωργικών συνεταιριστικών Οργανώσεων, 5) Δ) ντήν της Συνομοσπονδίας όπου δύναται να τοποθετηθή στρατιωτικός εν ενεργεία, 6) αποκαταστάσεις υπαλλήλων, Υπ. Γεωργίας, 7) φοιτητές Συνεταιριστικής Σχολής.
- Ν.Δ. 485) 1941 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του υπ' αριθ. 91) 1941 Ν.Δ. «περί εξουσιοδοτήσεως της Κυβερνήσεως προς απόλυσιν, μετάθεσιν κ.λπ. ως συνεπληρώθη υπό του Ν.Δ. 264) 1941 περί επεκτάσεως του υπ' αριθ. 91) 1941 Ν.Δ. ... και εις τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς» ΦΕΚ 307) 1941.
- Κ.Δ. 25) 30.9.1941 «Περί αναθέσεως της ενασχήσεως της αρμοδιότητος επί των εις την Διεύθυνσιν Εποικισμού Υπουργείου Γεωργίας υπαγομένων Αναγκαστικών Συνεταιρισμών εις το παρ' αυτή Δ' Τμήμα» ΦΕΚ 323) 1941.
- Ν.Δ. 579) 1941.
- Ν.Δ. 671) 1941 «Περί διαρρυθμίσεως του οργανισμού και τακτοποιήσεως του προσωπικού του Υπουργείου Εργασίας» ΦΕΚ 383) 1941. Αφορά αστικούς.
- Ν.Δ. 718) 1941 «Περί οικονομικής διευκολύνσεως Προμηθευτικών Συνεταιρισμών Υπαλλήλων» ΦΕΚ 400) 1941 και 417) 1941.

- Ν.Δ. 732) 1941 «Περί συστάσεως Αναγκαστικού Συνεταιρισμού χονδρικής εμπορίας νωπών και ξηρών καρπών εν Αθήναις, Πειραιεί και Προαστείσις αυτών» ΦΕΚ 406) 1941.
- Ν.Δ. 734) 1941 «Περί ιδρύσεως αγροτικών Κτηνιατρείων» ΦΕΚ 406) 1941. Αφορά και Συνεταιριστικά Κτηνιατρεία.
- Ν.Δ. 841) 1941 «Περί λήψεως εκτάκτων μέτρων δια την εκμετάλλευσιν και διαχείρισιν των δασών λόγω των εκ του πολέμου δημιουργηθεισών συνθηκών» ΦΕΚ 445) 41.
- Ν.Δ. 859) 1941 «Περί ιδρύσεως ολοκληρωμένου Γεωργικού Συνεταιρισμού εις την Κοινότητα Εηροκαμπίου Λακωνίας» ΦΕΚ 451) 1941. Ολοκληρωτικές συνεταιριστικές αντιλήψεις της εποχής.
- Ν.Δ. 844) 1941 «Περί παροχής εγκρίσεως δια την επί τη εγγυήσει του Δημοσίου συναμολόγησιν δανείων υπό των εκ δημοσίων υπαλλήλων συγκροτουμένων συνεταιρισμών καταναλώσεως» ΦΕΚ 456) 1941. Αφορά αστικούς.

Η βασική νομική μεταβολή στα συνεταιριστικά:

Με το κατοχικό Ν.Δ. 21) 1941 καταργήθηκε το Ανώτατο Συμβούλιο Γεωργ. Συνεταιρισμών, αλλά όχι και οι εξουσίες του. Αυτές κρατήθηκαν από τον Υπουργό Γεωργίας.

Τον Οκτώβριο του 1941 συγκροτήθηκε από το Υπουργείο Γεωργίας Επιτροπή από αρμόδια πρόσωπα για την εκκαθάριση της συνεταιριστικής νομοθεσίας. Σκοπός της η επαναφορά του προδικτατορικού καθεστώτος αλλά με προσεκτική ρύθμιση στα ζητήματα που είχαν δημιουργηθεί στο μεταξύ από την εξέλιξη και την τριχρονη εφαρμογή. Καθώς γράφει η Επιτροπή στην εισηγητική της έκθεση για το σχέδιο που έκανε:

«...κατά βάσιν επιδιώκεται δι' αὐτοῦ ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸ καθεστῶς τοῦ νόμου 602 καὶ ἡ κατὰ συμπλήρωσιν αὐτοῦ, μὴ ἀλλοιούσαν τὰς θεμελιώδεις διατάξεις του, ρυθμίσις τῶν ἀνακυψάντων ζητημάτων λόγω τῆς ἐξελίξεως τῆς κινήσεως καὶ τῆς ἐπὶ μίαν τριετίαν ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου 1154, ἥτις, ὡς φυσικόν, ἐδημιούργησεν ὀρισμένας καταστάσεις αἰτινες δὲν εἶναι δυνατὸν ἐν τῇ πράξει νὰ ἀγνοηθοῦν ἀποτόμως χωρὶς ζημίαν τῆς κινήσεως...».

Αλλά οι προτάσεις της, λόγω της ανώμαλης κατάστασης, δεν έγινε δυνατό να χρησιμοποιηθούν τότε, παρά μόνο αργότερα (βλ. στο 1943, 1944, 1945). (Βλ. «Συνεταιριστής» 1946 σ. 27, 40).

Στα συνεταιριστικά νομοθετήματα της κατοχής αναφέρεται επικριτικά και ο Γ. Παμπούκας (ως Υφυπουργός Γεωργίας) στην αιτιολογική Έκθεση του Νόμου 479) 43 που και αυτός παρόλο το αξιόλογο περιεχόμενό του παρέδιδε τους Συνεταιρισμούς στον Υπουργό Γεωργίας «διαρκούς της εμπολέμου καταστάσεως».

2. Εποπτεία. Συμπάρσταση. Αντιδράσεις.

Με το Ν.Δ. 21) 1941 άρθρ. 3 καταργείται το Υφυπουργείο Συνεταιρισμών, που είχε ιδρυθεί με ΑΝ 1929 του 1939. Οι αρμοδιότητες του περιέρχονται στην Υπηρεσία Γεωργικών Οργανισμών και Ιδρυμάτων του Υπουργείου Γεωργίας. Με Δ) τα θα καθοριστούν οι λεπτομέρειες της εφαρμογής.

Δημιουργείται ισχυροποίηση του Υπουργείου Γεωργίας στα συνεταιριστικά.

Οι αναγκ. συνεταιρισμοί αποκαταστάσεως ακτημόνων επανέρχονται στη Δ) νοη Εποικισμού Υπουργείου Γεωργίας (ΝΔ 251) 3.7.41).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΣ

Με την ανωμαλία της εποχής στην ύπαιθρο και τις μεταφορές της υπηρεσίας εγκρίσεως καταστατικών μεταξύ Υπουργείου Γεωργίας και ΕΣΣΕ δεν έχουν εκδοθεί επίσημα στατιστικά στοιχεία.

Όμως καθώς σημειώνει ο απολογισμός ΑΤΕ 1950, στο διάστημα όλης της ξενικής Κατοχής ιδρύθηκαν 669 Γεωργικοί Συνεταιρισμοί. Δηλαδή η συνεταιριστική κίνηση, παράλληλη την ανωμαλία της κατοχής ή μάλλον από τις ανάγκες της κατοχής, παρουσιάζει επέκταση αριθμητική καθώς προσφέρει υπηρεσίες σε πιστώσεις, εφόδια γεωργικά, επισιτισμό κ.λπ., έστω και εξαρτημένες κατά πολύ από το κράτος. Είναι ο Συνεταιρισμός η μόνη οικονομική - διαχειριστική μονάδα στην ύπαιθρο στην υπηρεσία των αγροτών και για διευκόλυνση - άσκηση του έργου Κράτους - ΑΤΕ (βλ. στα επόμενα Υποκεφάλαια).

Πολεμικές και κατοχικές καταστροφές: Στο χωριό Πετροτή Σπάρτης όπου οι Γερμανοί φεύγοντας κατέστρεψαν εκατοντάδες σπιτιών. Στέγαση γύρω από τα ερείπια.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

(ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

Μέσα στο χάος του πολέμου και της Κατοχής οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις (πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες) υπήρξαν όργανα που αποφασιστικά βοήθησαν τον αγροτικό κόσμο και την συνέχιση της αγροτικής παραγωγής μέσα στην έλλειψη η υποτονική λειτουργία των τότε δημοσίων υπηρεσιών.

Υπέστησαν όμως και πλήγματα και αναστολές από τις κρατικές επεμβάσεις και διάφορα (κατά καιρούς επαναλαμβανόμενα) «μεγαλόπνοα» σχέδια μερικών αρμοδίων που καταλαμβάνουν επίκαιρες θέσεις σε ανώμαλες εποχές όταν τα πάντα ρυθμίζονται με Αναγκ. Νόμους ή Νομοθ. Διατάγματα κ.λπ.

Εκτός από τα πολλά νομοθετήματα που δημοσιεύτηκαν το 1941 και που τα περισσότερα ήταν νέα επιδρομή κατά των Συνεταιρικών Οργανώσεων με αφορμή την κατάργηση του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου (ΕΣΣΕ, Υφυπουργείο Συνεταιρισμών, Οίκοι Αγρότου) και που δημιούργησαν και πάλι αναστάτωση στα αιρετά και υπαλληλικά όργανα των Συνεταιρικών Οργανώσεων, έχουμε και την εκδήλωση νέων παρεμβατικών σχεδίων που δημιούργησαν ανησυχίες και έφεραν αντιδράσεις από τους λίγους ορθόδοξους συνεταιριστές γενικότερης επιρροής που υπήρχαν τότε.

Τα παρεμβατικά «μεγαλόπνοα» συνεταιριστικά σχέδια του κατοχικού υπουργού **Ι. Καραμάνου**.

Όταν αρχίζουν οι φοδερές επισιτιστικές συνθήκες τον χειμώνα 1941) 42 η Κυβέρνηση και κυρίως το Υπουργείο Γεωργίας κινητοποιούνται σπασμωδικά για κάποια αντιμετώπισή τους από την εγχώρια αγροτική παραγωγή αφού οι εισαγωγές έχουν σταματήσει και τα στρατεύματα κατοχής απομυζούν τα κυριότερα προϊόντα. Πρωταγωνιστής ο υπουργός Γεωργίας **Ι. Καραμάνος** (γεωπόνος, ισχυρός Γεν. Δ/ντής του Υπουργ. Γεωργίας παλαιότερα επί Κυβερνήσεως Βενιζέλου 1928) (*).

Χαρακτηριστική για τα συνεταιριστικά - αγροτικά «μεγαλόπνοα» σχέδια του **Ι. Καραμάνου** αλλά και τις γνώμες άλλων συνεταιριστών είναι η ακόλουθη επιστο-

(*) Χαρακτηριστικά στοιχεία δίνει ο Γ. Τσολάκογλου στο βιβλίο του, χρήσιμα για την επισήμανση των διαφόρων αρμοδίων στα αγροτικά και την όλη κυβερνητική κατάσταση. Σύμφωνα με αυτό: Στην αρχική Κυβέρνηση (29.4.41) υπήρχαν ως οικονομικοί υπουργοί οι Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Χατζημιχάλης, Επισιτισμού Λιθιεράτος, Γεωργίας Κατσιμήτρος (έως 20.9.41). Από 7.5.41 υπουργός Επισιτισμού ο Πολύζος (για λίγο). Τον διαδέχθηκε ο **Ι. Καραμάνος**.

Τον Μάιο 1941 στο υπουργείο Οικονομικών διορίζεται ο Γκοτζαμάνης.

Τον Σεπτέμβριο 1941 ο υπουργός Επισιτισμού **Ι. Καραμάνος** «επιφορτίσθη και το Υπουργείο Γεωργίας δια τον συντονισμόν της παραγωγής με την συγκέντρωσιν και διανομήν» (σελ. 217 βιβλ. Τσολάκογλου).

«Περί τα μέσα Μαρτίου (1942) ο κ. Καραμάνος επέμεινε να αποχωρήση εκ των υπουργείων, διότι δεν κατώρθωσε να επιτύχη παρά των αρχών κατοχής την ελευθερίαν (αποδέσμευσιν) των ελληνικών προϊόντων και διότι η προσπάθειά του να φέρη προς διανομήν έλαιον απέτυχεν. Κρίνω αναγκαίον να τονίσω ενταύθα ότι ο κ. Καραμάνος κατώρθωσε να κάμη διανομήν κρέατος και σταφίδος κατά τα Χριστούγεννα 1941 και να διπλασιάση την μερίδα του άρτου δια τας ημέρας

λή του Χρ. Παπαδόπουλου από την Θεσσαλονίκη προς τον Θ. Τζωρτζάκη:

«Εν Θεσ/νίκη τῆ 16)ΧΙ)941
«Ἀγαπητέ μου,

Τὰς ἡμέρας αὐτάς, ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἀφίξεως τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Καραμάνου ἔλαβον χώραν ἀλλεπάλληλοι συσκέψεις τῶν Γεωπόνων τῆς πόλεώς μας μὲ θέμα τὴν προαγωγὴν τῆς γεωργίας.

Λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν ἀναπτυχθεῖσων ἀπόψεων δὲν θὰ ἐπιχειρήσω διότι αἱ ἀναπτυχθεῖσαι εἰς τὴν σημερινὴν ἡμερὴς ἦτο τελευταία, διάφοροι ἀπόψεις, ἐνεφανίσθησαν ἀποσαφηνισμένοι κατὰ τρόπον ὀριστικώτερον, θὰ περιορισθῶ συνεπῶς μόνον εἰς τὰς ἀνταλλαγείσας γνώμας καὶ τὰς ληφθεῖσας ἀποφάσεις τῆς σημερινῆς συσκέψεως.

Ὁ κ. Καραμάνος εἶπεν ὅτι ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ του νὰ ἀξιοποιήσῃ καὶ τὴν τελευταίαν σπιθαμὴν γῆς ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ ριζικὰ νομοθετικὰ μέτρα ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἑλληνικῆς γεωργίας, κυριώτερον τῶν ὁποίων θὰ εἶναι, ἡ κατάργησις τῶν ὑπαρχουσῶν συνεταιρικῶν Ὄργανώσεων παντὸς βαθμοῦ καὶ ἡ σύστασις ὀλοκληρωτικῶν ἀναγκαστικῶν Συνεταιρισμῶν, ὡς καὶ δευτεροβαθμίων καὶ τριτοβαθμίων ὀργανώσεων αὐτῶν.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώσωμεν ὅτι, ἐνῶ κατὰ τὴν πρώτην σύσκεψιν ἐτόνισεν ὅτι οἱ λειτουργοῦντες Συνεταιρισμοί, ἐφ' ὧν τόσας ἐλπίδας ἐστήριξε καὶ τό-

σον τοὺς ἐνίσχυσε, ἀπέτυχον εἰς τὸ ἔργον των, γενόμενοι ὄργανα ἰδιοτελῶν σκοπῶν, κατὰ τὴν σημερινὴν τελευταίαν σύσκεψιν ἐδήλωσεν ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν συμβολὴν των εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ὑπαίθρου καὶ ὅτι, ἐν πάσῃ περιπτώσει διὰ τῆς συστάσεως τῶν ὀλοκληρωτικῶν (ἀναγκαστικῶν) οὗτοι δὲν θίγονται, δοθέντος ὅτι ἀπλῶς πρόκειται νὰ συγχαυθῶσιν εἰς τοὺς νέους οἴτινες θὰ ἔχωσι εὐρυτάτην ἐλευθερίαν διοικήσεως.

Ὡς Διευθυνταὶ τοῦ νέου τύπου Συνεταιρισμῶν θὰ τοποθετηθῶσι πτυχιούχοι τῆς Γεωπονίας ἀποκλειστικῶς, εἰς οὓς, κατὰ δὴλωσίν του, θὰ ἐξασφαλίσῃ ἀποδοχὰς διοικητοῦ Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ αὐτὸ θὰ συμβῆ καὶ μὲ τὰς ἀνωτέρας κατὰ βαθμὸν Ὄργανώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἐπὶ πλέον θὰ συσταθῶσιν καὶ ἐπιτελεῖα ἐξ ἐπιστημόνων γεωπόνων.

Σκοποὶ τῆς νέας ταύτης Ὄργανώσεως

- 1) Γεωργοοικονομικαὶ μελέται.
- 2) Ἐφαρμογὴ τῶν πορισμάτων τῶν μελετῶν αὐτῶν.
- 3) Ἀσκήσις ἀγροτικῆς πίστεως.
- 4) Προμηθευτικαὶ ἐργασίαι.
- 5) Ἐργασίαι κατεργασίας γεωργικῶν προϊόντων.
- 6) Ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεις γεωργικῶν προϊόντων, καὶ ὅλοι οἱ διαλαμβανόμενοι

εκεῖνας. Διὰ ταῦτα παρητήθη» (σελ. 217).

«... ἀνέλαβε ὁ κ. Γκοτζίμάνης, κατ' ἐπιθυμίαν καὶ ἀμετάτρεπτον ἐπιμονὴν τῆς Ἰταλικῆς ἀντιπροσωπείας, τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀ παραγωγικῶν ὑπουργείων... προσεφέρθη νὰ ἐφαρμόσῃ νέον τρόπον διοικήσεως τῶν παραγωγικῶν ὑπουργείων —Οικονομικῶν, Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, Γεωργίας, Ἐπισιτισμοῦ, Ἐργασίας— ἔχων τὴν υποστήριξιν τῶν οἰκονομικῶν ἐμπειρογνομημόνων τῆς Ἰταλικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ ἐπομένως εἶχε ὅλας τὰς προϋποθέσεις ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ. Ἀντελαμβανόμενὴ πολὺ καλῶς ὅτι θὰ ἀπετύγχανε ἔστω καὶ ἂν εἶχε τὴν υποστήριξιν τῆς Ἰταλικῆς ἀντιπροσωπείας. Ἐπομένως ἔπρεπε νὰ τα πετάξῃ ὅλα καὶ νὰ παραιτηθῶ. Ἐν τούτῳ δὲν το ἔκαμα, διότι εἶχον ἀναφυὴ μεγίστης σημασίας Ἐθνικὰ ζήτηματα, ἀτινα ἀπῆλθον ἀντιμετώπισιν ἰσχυράν καὶ ἐπίλυσιν... (τα ἀναφέρει) (βλ. σελ. 218).

«... Τὴν 29 Αυγούστου (1942) ἀπεφασίσθη παρ' ὅλων ἡ παραιτήσις τῆς Κυβερνήσεως καὶ δὲν ἐπράγματοποιήθη ἐν ἀναμονῇ τῆς ἀποφάσεως τῆς συγκληθείσης οἰκονομικῆς διασκεψέως» (σελ. 218) (βλ. πρόσθετες πληροφορίες στο ἔτος 1942).

σκοποί εις τούς υπάρχοντας Συνεταιρισμούς.

Ίδιαιτέρα σημασία ἐδόθη εις τούς ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2 σκοπούς, ἡ ἐπιδιώξεις τῶν ὁποίων πιστεύεται ὅτι θὰ ὠφελήσῃ σπουδαίως τὴν ἰδιωτικὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν οὐχὶ μόνον διὰ τῆς ἐφαρμογῆς μεθόδων καὶ συστημάτων ἐκμεταλλεύσεως ἐπιστημονικωτέρων ὑπὸ τῶν παραγωγῶν μεμονωμένως, ἀλλὰ καὶ ἐμμέσως κατ' ἀντανάκλασιν δι' ἐκτελέσεως ἔργων κοινῆς ὠφελείας, πάντοτε γεωργικοῦ χαρακτήρος, ἐνῶ συγχρόνως, ὡς γίνεται ἀντιληπτόν, θὰ ἐξυπηρετῆται καὶ ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία.

Τέλος ὁ κ. Καραμάνος ἐτόνισεν ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης ὀργανώσεως, ἥτις θὰ ἀποτελέσῃ ἱστορικὸν σταθμὸν διὰ τὴν γεωργίαν τῆς χώρας θὰ δημιουργηθῶσιν αἱ ἀναγκαῖαι προϋποθέσεις καὶ δυνατοτητες διὰ τὴν εὐχερεστέραν διάθεσιν καὶ ἀσφαλεστέραν τοποθέτησιν ἐκ πολλῶν πηγῶν κεφαλαίων εἰς τὴν γεωργίαν, ἥτις ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης συγκρινομένης πρὸς ἄλλας χώρας εὐρίσκεται εἰς κατάστασιν ἀπερίγραπτον.

Ἄπαντες οἱ παριστάμενοι γεωπόνοι μετὰ μακρὰς συζητήσεις συνεφώνησαν, μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ζητήματος προοδευτικῶς, πλὴν τοῦ Ἰωάννου Μαντζίκου, ὅστις ριζικῶς διεφώνησε καὶ τοῦ Κων/ντίνου Πρωτόπαπα ὅστις διατύπωσε ζωηρὰς ἐπιφυλάξεις. Ὁ Ἰωάννης Μαντζίκος ὑπεστήριξε τὰς ἑξῆς ἀπόψεις:

1) Αἱ Συνεταιρικαὶ Ὄργανώσεις παντὸς βαθμοῦ νὰ παραμείνωσιν ὡς ἔχουσι.

2) Ἄντὶ τοποθετήσεως εἰς ἕκαστον ἀναγκαστικὸν (Συν)σμὸν Γεωπόνων πτυχιούχων ὡς Διευθυντῶν, νὰ τοποθετηθῶσι τοιοῦτοι εἰς ἕκαστην Κοινότητα, μὲ

τὴν προϋπόθεσιν ὅτι θὰ περιβληθῶσι μὲ πραγματικὴν γεωργικὴν ἐξουσίαν πρὸς πραγματοποίησιν τῶν ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2 σκοπῶν.

3) Νὰ πυκνωθῇ τὸ δίκτυον τῶν γεωργικῶν ὑπηρεσιῶν, συνιστωμένης εἰς ἕκαστην Ἐπαρχίαν Γεωργικῆς Ὑπηρεσίας ἀντὶ Νομοῦ ὡς σήμερον.

4) Οἱ Προϊστάμενοι τῶν Γεωργικῶν Ὑπηρεσιῶν νὰ ἔχουσι παρ' αὐτοῖς ἐπιτελεῖον Γεωπόνων καὶ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν νὰ ὑπάγωνται ὅλοι οἱ συγγενεῖς γεωργικοὶ Ὄργανισμοί.

Ἐπεστήριξεν ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐξασφαλίζονται αἱ ἐπιδιώξεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, ἀποφεύγεται διασπορὰ τοῦ κλάδου τῶν Γεωπόνων, ὁ ὁποῖος φοβεῖται ὅτι θὰ παρατηρηθῇ.

Ὁ κ. Πρωτόπαπας εἶπεν ὅτι καὶ αὐτὸς προτιμᾷ νὰ μείνωσιν οἱ Συνεταιρισμοὶ ὡς ἔχουσι σήμερον καὶ ἀνέπτυξε διὰ σειρὰς ἐπιχειρημάτων, διατὶ εἶναι ἐπιφυλακτικὸς ἔναντι τῶν ἀπόψεων τοῦ κ. Ὑπουργοῦ. Ὡς ἀντιλαμβάνεσθε δὲν πρόκειται εἰς τὴν παρουσίαν μου νὰ σχολιάσω τὰς ἀναπτυχθείσας εἰς τὴν σύσκεψιν ἀπόψεις ἢ τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν αὐτῆς. Ἐθεώρησα ὅμως ἀναγκαῖον νὰ σὰς ἐνημερώσω μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι συντόμως θὰ ἔχω τὰς ἀπόψεις σας.

Σημειῶ μόνον ὅτι ἐνῶ ἡ ληφθεῖσα ἀπόφασις μὲ εὐρίσκει ἐντελῶς ἀντίθετον, μὲ ἀνησυχεῖ συγχρόνως καὶ μὲ κάμνει νὰ σκέπτομαι πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν δύναμαι λογικῶς νὰ δικαιολογήσω.

Ὅταν μάθω τὰς ἀπόψεις σας, θὰ ἰδῶ ἔάν ἔχω δίκαιον.

Φιλικώτατα

Χρ. Παπαδόπουλος»

ΣΗΜ.: Παραμοῖα ἐστάλη καὶ εἰς τούς κ. κ. Ζουρίδην καὶ Σαμαρόπουλον.

Ἡ ἐκδήλωση τῶν σχεδίων Γ. Καραμάνου γιὰ νέα συνεταιριστικὴ ὀργάνωση.

Ὁ ὑπουργὸς Ἐπισιτισμοῦ καὶ Γεωργίας Γ. Καραμάνος σε συνέντευξή του στο «Βήμα του Αγρότου» 29.11.41 (Κ. Γεννηώτην) δηλώνει γιὰ τὴν συνεταιριστικὴ ὀργάνωση ὅτι:

«...Ἡ γεωργικὴ ὀργάνωσις τῆς χώρας θὰ τεθῇ ἐντὸς νέου πλαισίου συνε-

ταιριστικῆς ὀργανώσεως. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἰδρυθῶν οἱ κοινοτικοὶ συνεταιρισμοὶ

παραγωγής, οί όποιοι θά συνενώσουν ό-
 λην τήν γεωργικήν προσπάθειαν κάθε
 Κοινότητος υπό ένιαίαν κατεύθυνσιν και
 μέ τήν όργανικήν τεχνικήν βοήθειαν του
 Ύπουργείου Γεωργίας. Ή όργάνωσις
 αύτή θ' άποτελέση ένα άληθινά τεράστι-
 ον σταθμόν εις τήν άλματικήν πρόοδον
 τής άγροτικής οίκονομίας μας και εις
 τήν άνύψωσιν του έπιπέδου ζωής των
 χωρικών. Θά συντελέση ώστε ν' αύξηθῆ
 ή οικονομική έπιφάνεια των χωρίων εις
 βαθμόν ώστε νά εισρεύσουν εκεί άφθονα
 τά κεφάλαια πού διψά ή χώρα διά νά
 πραγματοποιήση τας άναγκαίας βελτιώ-
 σεις και πού κρίνονται άπαραίτητα διά
 τήν πρόοδον και τόν συγχρονισμόν τής
 άγροτικής οίκονομίας μας. Μέσα εις έ-
 να τέτοιο όργανικόν πλαίσιο ή ιδιωτική
 πρωτοβουλία θά δράση έλεύθερα μεν,
 άλλ' όργανωμένη ώστε νά καθισταται

δυνατή ή πλήρης άπόδοσις τής έργασί-
 ας. Ή άγροτική πίστις θά εύρύνη τά ό-
 ριά της εις βαθμόν ώστε νά μή μείνη
 άκάλυπτη καμία άνάγκη γενικής παρα-
 γωγικής φύσεως.

Δέν πρέπει έξ άλλου νά λησμονείται
 ότι ή ιδιοκτησία άποτελεί κοινωνικόν λει-
 τούργημα και επάνω εις τήν άρχήν αυ-
 τήν ως εις ασάλευτον θεμέλιον θά προ-
 χωρήσει ή όλη γεωργική όργάνωσις τής
 χώρας και θά βασισθῆ ή γεωργική άνά-
 πτυξις της...

Ό θεσμός τής συνεταιριστικής όργα-
 νώσεως προσαρμοζόμενος πρὸς τά νέα
 άποτελέσματα άνοίγει σήμεραν νέαν πε-
 ρίοδον τεραστίας δράσεως, πού τήν ανα-
 μένει ό τόπος μέ τόσην δίψαν και θά παί-
 ξη έξαιρετικῶς σπουδαίον ρόλον εις τήν
 γεωργικήν ύπόστασιν τής χώρας.

Ο Π. Δεκάζος και τα σχέδια Ι. Καραμάνου

Είναι αξιοσημείωτο ότι σε ευρύτερη αγροτική συνέντευξή του στο «Βήμα του Αγρότου» 13.12.1941 ο «συντηρητικός» υπουργός Γεωργίας και γεωπόνος καθηγητής Π. Δεκάζος (μεγάλη προσωπικότητα επί 10ετίες στον αγροτικό επιστημονικό και διοικητικό τομέα) αποκρούει τα παραπάνω σχέδια του «φιλελεύθερου» υπουργού γεωπόνου Ι. Καραμάνου.

Απαλλαγή Συνεταιρισμών από φόρο επιτηδεύματος

Εγκύκλιος Υπ. Οικονομικών ορίζει ότι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί απαλλάσσονται από τον φόρο επιτηδεύματος («Βήμα Αγρότου» 29.11.41).

Συνεταιρικά ελαιουργεία

Έπειτα από προσπάθειες Υπουργείων Γεωργίας και Συγκοινωνίας ως και της ΑΤΕ διατάχθηκαν οι Νομάρχες για την κατά προτίμηση χορήγηση στα συνεταιρικά ελαιουργεία καυσίμων υλών. («Βήμα του Αγρότου» 29.11.41).

Δασικοί Συνεταιρισμοί

ΑΤΕ και Υπουργείο Γεωργίας ενισχύουν δασικούς συνεταιρισμούς για αντιμετώπιση ελλείψεων σε καυσόξυλα και ξυλάνθρακες («Βήμα Αγρότου» 13.12.41).

Γενικά

Για τους Συνεταιρισμούς κατά την κατοχή βλ. και άλλες πληροφορίες στα Υποκ. ΣΤ, ΣΤ/1, Η.

Ευρύτερα κείμενα για τους Γ. Συνεταιρισμούς κατά την κατοχική περίοδο βλ. στο έτος 1944 όπου κείμενα Χαρ. Παπαχρήστου και Δ. Θ. Πάνου (βλ. και «Θέματα Συνεταιρισμών» 1983 σ. 5640 και 1984 σ. 5845).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

1. Βιβλιογραφία

Οι συνθήκες της κατοχικής περιόδου και μάλιστα του 1941)42 δεν επιτρέπουν αξιολογικές απασχολήσεις και δραστηριότητες σχετικές με το Υποκεφ. Ε΄.

Μόνη σχεδόν πηγή συνεταιριστική (μετά την διακοπή εκδόσεως του περιοδικού «Συνεταιριστής» του Θ. Τζωρτζιάκη και της εφημ. «Αγροτικόν Μέλλον» της ΕΣΣΕ) είναι η εφημερίδα της νέας Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΣΓΣ) με τίτλο «Το Βήμα του Αγρότου». Εκδόθηκε από τον ίδιο πολυάριθμο δημοσιογραφικό κύκλο της εφημ. «Αγροτικόν Μέλλον» (βλ. στη συνέχεια) Εξακολουθεί να εκδίδεται η «Αγροτική Οικονομία» του Χρ. Ευελπίδη.

Από βιβλία εκδόθηκαν:

— ΠΣΓΣ «περί εγκρίσεως του εσωτερικού κανονισμού των υπηρεσιών της» Αθήνα 1941.

— ΑΓΕ «Απεολογισμός 1940» Αθήνα 1941

Περιοδικά: Σχετικά με το «Βήμα του Αγρότου» σημειώνουμε ότι με την μεταβολή στο καθεστώς της Συνομοσπονδίας (πτώση του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου, βλ. τη νομοθεσία στο Υποκ. Β), τις δύσκολες κατοχικές συνθήκες και κυρίως το δραματικό επισιτιστικό πρόβλημα, γίνεται προσπάθεια να κινητοποιηθούν και οι περιφερειακές συνεταιριστικές Οργανώσεις για την επιτυχία των επιδιώξεων της κατοχικής Κυβερνήσεως στον τομέα της εντατικής καλλιέργειας, της αυξήσεως της αγροτικής παραγωγής και της εξασφαλίσεως προϊόντων για τον αστικό πληθυσμό μέσα από τον κρατικό μηχανισμό. Για την επιτυχία του σκοπού αυτού εκδίδεται από τις 29 Νοεμβρίου 1941 η εφημερίδα «Το Βήμα του Αγρότου» ως επίσημο όργανο της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΣΓΣ). Τα φύλλα που βρίσκονται στη Βιβλιοθήκη Αριστ. Κλήμη έχουν τις επόμενες ημερομηνίες.

Αριθ. φ. 1	29 Νοεμβρίου	1941	»	»	12-13	16	Ιουνίου	1942			
»	»	2	6	Δεκεμβρίου	1941	»	»	14-15	1	Ιουλίου	1942
»	»	3	13	Δεκεμβρίου	1941	»	»	16-17	16	Ιουλίου	1942
»	»	4	20	Δεκεμβρίου	1941	»	»	18-19	1	Αυγούστου	1942
»	»	5	27	Δεκεμβρίου	1941	»	»	20-21	16	Αυγούστου	1942
»	»	6	3	Ιανουαρίου	1942	»	»	22-23	1	Σεπτεμβρίου	1942
»	»	7	10	Ιανουαρίου	1942	»	»	24-25	16	Σεπτεμβρίου	1942
»	»	8-9(*)	15	Μαΐου	1942	»	»	26-27	1	Οκτωβρίου	1942
»	»	10-11	1	Ιουνίου	1942	»	»	28-29	1	Νοεμβρίου	1942

Συνήθως η έκδοση ήταν σελ. 12 σε μέτριο σχήμα, η δε τιμή του φύλλου δρχ. 10 έως 15 Μαΐου 1942 οπότε έγινε δρχ. 20. Δεν έγινε δυνατό να εξακριβωθεί αν συνεχίστηκε η έκδοση και μετά την 1 Νοεμβρίου 1942 (Δεν υπάρχει στη Βιβλιοθήκη της Συνομοσπονδίας, ούτε στην Εθνική).

Το μεγαλύτερο μέρος της ύλης ήταν έξαρση της αξίας και του ρόλου και των

(*) Στη σελίδα 5 του φύλλου αυτού ανακοινώνεται ότι το «Βήμα του Αγρότου» κυκλοφορεί ως συνέχεια του «Αγροτικού Μέλλοντος» και ότι από 1 Απριλίου 1942 άρχεται το Δ΄ έτος της εκδόσεώς του.

εθνικών αισθημάτων του αγρότη, υποσχέσεις προς αυτόν και τις συνεταιριστικές οργανώσεις του, προτροπές για αύξηση των καλλιεργειών και ζώων, νομοθετήματα και άλλα κείμενα σχετικά κυρίως με την συγκέντρωση των προϊόντων, και λίγες άλλες συνεταιριστικές πληροφορίες στις οποίες αναφερόμαστε στα οικεία Υποκεφάλαια του βιβλίου.

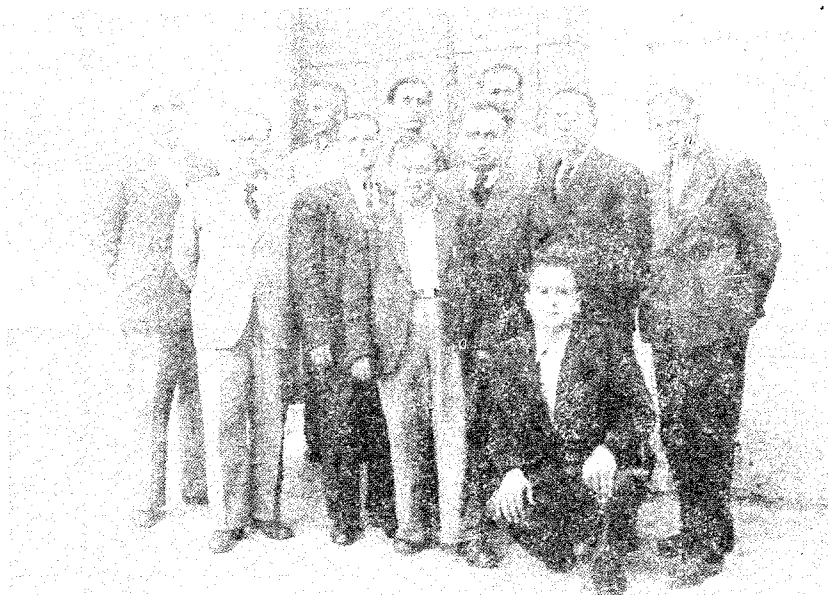
Στο φ. 1 (κύριο άρθρο) τονίζεται ότι οι αγρότες έχουν πράγματι «θεάρεστον αποστολήν» να φέρουν εις πέρας: την εθνική, την ιερώτατα φυλετικήν αποστολή, της εξασφάλισης εις το έθνος της συντηρήσεως και της επιδιώσεώς του».

2. Η Συνεταιριστική Σχολή

Με το άρθρο 3 ΝΑ 111) 1941 ορίζεται ότι η Γεωργική Συνεταιριστική Σχολή του Ν. 1154) 1938 υπάγεται εφεξής στην αρμοδιότητα της Υπηρεσίας Γεωργικών Οργανισμών του Υπουργείου Γεωργίας και ότι η λειτουργία της θα κανονισθεί με Δ)μα που θα εκδοθεί από το υπουργείο Γεωργίας.

Πραγματικά εκδόθηκε το Δ)μα της 8.8.1941 και άρχισε να λειτουργεί το σχολικό έτος 1941) 42.

Το 1942 με το ΝΑ 1058) 18.2.42 μετονομάστηκε σε Σχολή Ανωτέρων Γεωργοοικονομικών Σπουδών και ορίστηκε ως νομ. πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Αλλά σύντομα διακόπηκε η λειτουργία της. (Βλ. ευρύτερα και «Συνεταιριστής» 1948 σ. 121).

Το Δ.Σ. και η Δ)ση της Ενώσεως Εάθνης, με τον Αλ. Μπαλατατζή, Πρόεδρο της Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'
ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Για τα νέα συνεταιριστικά σχέδια του Υπουργού Γεωργίας Ι. Καραμάνου βλ. στο Υποκεφ. Δ.

Για τις γενικότερες και σχεδόν πανελλήνιες ενέργειες και εργασίες τις σχετικές με τη συγκέντρωση των γεωργ. προϊόντων με την κατεύθυνση Κράτους, ΑΤΕ, Π.Σ.Γ.Σ. και Κοινοπραξιών βλ. και στα άλλα Υποκεφάλαια (κυρίως στο Η, ΣΤ/1, Ζ).

Στη συνέχεια δίδονται ειδικές πληροφορίες για Ενώσεις. (Στοιχεία από δραστηριότητες Ενώσεων κατά το 1941 βλ. και στο 1942).

Τα Κτηνιατρεία των Ενώσεων

Με Δ)μα του 1941 ιδρύονται κρατικά κτηνιατρεία σε κτηνοτροφικές περιφέρειες. Επιβάλλεται ετήσια εισφορά στις Ενώσεις Συνεταιρισμών, Δήμους και Κοινότητες. Εισφορά ΑΤΕ και Ταμείου Γεωργικών Ασφαλειών. Τέλη επί εισαγόμενων ζώων. Το Κράτος καταργεί και ιδιοποιείται το έργο που έκαναν με επιτυχία οι Ενώσεις. Από την έναρξη της λειτουργίας των παραπάνω κτηνιατρείων απαγορεύεται η ίδρυση Κτηνιατρείων από Οργανισμούς, Ενώσεις Συνεταιρισμών, Δήμους, Κοινότητες, Οργανισμούς Δημοσίου Δικαίου. Τα λειτουργούντα κτηνιατρεία υπάγονται στο Υπ. Γεωργίας και οι διευθύνοντες αυτά κτηνίατροι προσλαμβάνονται στο Υπουργείο. («Βήμα του Αγρότου» 27.12.41).

Ένωση Βοΐου

Υπάρχει έδαφος για ανάπτυξη. Τώρα οι συνεταιρισμένοι είναι 40%. Από της μεταφοράς της έδρας στη Νεάπολη το 1940 (από Εράτωνα) τα μέλη από 9 Συνεταιρισμοί έγιναν 21. Τώρα εγγράφονται νέα μέλη στους Συνεταιρισμούς με έναρξη διαθέσεως ειδών (έλαιο, σάπωνα) στους παραγωγούς που προσκόμισαν τα προϊόντα τους στη συγκέντρωση. Τώρα ενεργεί συγκέντρωση φασολιών για λ) σμο ΑΤΕ (60.000 οκαδ. μέχρι τον Οκτώβριο). Βλ. «Βήμα του Αγρότου» 27.12.41.

Ένωση Γαστούνης

Ιδρύθηκε το 1924 από 7 Συνεταιρισμούς με πρωτοβουλία Διον. Σιγαλού του Γ.Π.Σ. Γαστούνης. Σήμερα μέλη 20. Βελτίωσε την κατάσταση. Αλλά υπάρχουν πολλά αγροτικά προβλήματα (έλλειψη συγκοινωνίας, πλημμύρες ποταμού, κλπ.). Εργασίες Ενώσεως τελευταίου έτους 40) 41. Καλλιεργητικά δάνεια ΑΤΕ 15.000. 000. Διανομή θείου αξίας 1.230.000 δρχ. Χαλκός 100.000 οκ. Εναποθήκευση και παράδοση ΑΣΟ 3.500.000 Ένετ. λίτρες σταφιδοκάρπου. Παρέλαβε με εντολή ΚΥ ΔΕΠ 50.000 συσπόρου βάμβακος, 25.000 οκ. σίτου. Η χρήση 41) 42 δύσκολη. Υποδεικνύεται η συγχώνευση των Ενώσεων Αμαλιάδος, Λεχαινών, Γαστούνης. Το στενό τοπικιστικό πνεύμα είναι ασυγχώρητο και απαράδεκτο. («Βήμα του Αγρότου» 13.12.41).

Ένωση Εερδαίας

Έδρα Πτολεμαΐδα. Υπ)μα στο Αμύνταιο. Αριθμεί 58 Συνεταιρισμούς με 5.078 μέλη. Μεγάλη δραστηριότητα.

Λειτουργούν οι υ γ ε ι ο ν ο μ ι κ οί συνεταιρισμοί Ανατολικού και Κορινθίων. Πρατήριο για διάθεση γεωργικών προϊόντων από το 1939. Λειτουργεί και το

1941 και διαθέτει γεωργικά φάρμακα, λάδι, λίπος, σαπούνι.

Εκμετάλλευση αλωνιστικών, σιτοδιαλογέως, λογιστική εξυπηρέτηση Συνεταιρισμών, δάνεια από ΑΤΕ. Κάνει συγκέντρωση οσπρίων.

Προμηθευτικές εργασίες σε συνεργασία με άλλες Οργανώσεις (Βόλο, Λέσβο). Λάδι, ελές, σαπούνι, καύσιμος ύλη, («Βήμα του Αγρότου» 27.12.41).

Ομοσπονδία Θεσσαλονίκης

Στη Θεσσαλονίκη κατέφυγε το προσωπικό των Συνεταιρικών Οργανώσεων Ανατολ. Μακεδονίας - Θράκης. Βοηθούν στις εργασίες της Ομοσπονδίας. Χορήγηση δανείων, συγκέντρωση δημητριακών, βάμβακος, προμήθεια ειδών πρώτης ανάγκης και διανομή στους Συνεταιρισμούς. Σποροπαραγωγή («Βήμα του Αγρότου» 20.12.41).

Ένωση Θηβών

Οι εργασίες έχουν περιοριστεί στη συγκέντρωση του σίτου και βάμβακος, την λογιστική εξυπηρέτηση των Συνεταιρισμών, και τα δάνεια ΑΤΕ. Υποδεικνύεται η στροφή σε προμηθευτικές εργασίες. (Μόνο το 1939 προμηθεύτηκε με άλλες Ενώσεις σιτόσπορο από τη Συρία). Επίσης υποδεικνύεται η συγκέντρωση και πώληση της πατάτας (παραγωγή 7-10 εκατ. οκ. το χρόνο). («Βήμα του Αγρότου» 13.12.1941).

Ένωση Κατερίνης

Ζητά να της ανατεθεί η διάθεση των μονοπωλιακών ειδών του Κράτους όπως έγινε σε άλλες Ενώσεις. Έχει την ικανότητα («Βήμα Αγρότου» 20.12.41).

Ένωση Κιλκίς. Η ζωή στο Κιλκίς

Ο δημοσιογράφος Κ. Κουκίδης δίνει στιγμιότυπα από επίσκεψη στο Κιλκίς. Διανομή σιτοσπόρου από Ένωση - ΑΤΕ με δηλητηρίαση για να μην φαγωθεί. Το Σάββατο στην αγροτική αγορά υπάρχουν αγροτικά προϊόντα, υφάσματα, είδη κήπου, φιλικά. Με την υφωτική τάση ο κόσμος δεν ξέρει που να βασιστεί, ο καθένας ζητά κατά την θέλησή του. Αρχισαν οι ανταλλαγές με διάφορα είδη. (διάλογοι για συμφωνία ανταλλαγών διαφόρων ειδών). Όμως ακόμα υπερισχύει η δραχμική στις συναλλαγές. Τιμωρίες για αισχροκέρδεια. Τσιμπέλες σε βιτρίνας με αναγραφή ότι ο ιδιαικτήης καταδικάστηκε σε φυλάκιση για απόκρυψη τροφίμων. Υπάρχει η αλληλεγγύη από τους αγρότες. Στο εστιατόριο το ψωμί έλειπε από το τραπέζι μου. Δυο αγρότες κάθισαν στο πλαγινό. Μόλις με είδαν συνεννοήθηκαν με νεύματα και ο ένας με πλησίασε μ' ένα μεγάλο κομμάτι. Παρακαλούμε, μου είπε, φάτε και σεις. Μ' ευχαρίστησε διότι δέχθηκα την προσφορά του και ξανακάθησε. Ήταν από το Ανθόφυτο.

Ένωση Λαμίας

Χαρακτηριστικόν φαινόμενον κοινωνικής αλληλεγγύης η Ένωση Λαμίας. Το συνεταιρικό πνεύμα κατά της μαύρης αγοράς. Αποτελείται από 80 συνεταιρισμούς. Έχει δύο αλωνιστικά συγκροτήματα όπου φέρνουν τα σιτάρια τους οι καλοί αγρότες. Οι άλλοι προτιμούν τα ιδιωτικά που «κλείνουν τα μάτια». Το 1940 τα 2 συγκροτήματα άφισαν καθαρά κέρδη δραχ. 388.643 έναντι 378.902 του 1938 και 194.379 του 1939. Κατά το 1941 έστω και αν υπάρξουν ζημιές δεν θα γίνουν συμβιβασμοί, αλλά θα περιφρουρηθεί το γενικότερον συμφέρον. Λόγω του πολέμου και της στρα-

τεύσεως δεν εσπάρησαν όλα τα χωράφια από έλλειψη ζώων και εργατικών χειρών («Βήμα του Αγρότου» 29.11.1941).

Ένωση Λαρίσης

Το Δ.Σ. συνήρχετο τακτικά μέχρι τον Φεβρουάριο 1941. Από τότε λόγω βομβαρδισμών, σεισμών, στρατεύσεως κ.λπ. δεν συνήλθε. Το 1941 η συγκέντρωση σίτου μόνο το 1) 20 των προηγ. ετών. («Βήμα του Αγρότου» 6.12.1941).

Ενώσεις Μυτιλήνης και Χαλκιδικής

Το Υπουργείον Επισιτισμού γνωρίζει ότι δύναται να επιτρέψει την μεταφοράν εκ Μυτιλήνης στη Χαλκιδική ελαιολάδου μόνον κατόπιν ανταλλαγής δι' ίσης αξίας οσπρίων ή κτηνοτροφικών προϊόντων. («Βήμα Αγρότου» 13.12.1941).

Ένωση Ολυμπίας (Κρέσταινα)

Στο «Βήμα του Αγρότου» 29.11.1941 αφού τονίζεται ότι ο πυρετός του κέρδους έχει μεταδοθεί και εκεί και αφού ηθικολογεί ότι πρέπει να διαπαιδαγωγηθούν οι αγρότες ότι το εύκολο χρήμα δημιουργεί την τάσιν της σπατάλης και η σπατάλη ανοίγει την θύραν της διαφθοράς, και αφού αναγνωρίζει ότι η επαρχία αυτή έχει αγνοηθεί από πάσης απόψεως από το Κράτος και λείπουν σχεδόν τα πάντα, αναφέρεται στη συνεταιριστική της κίνηση και διερωτάται:

«Χωρίς να παραγνωρίζεται η καρποφόρος και αποτελεσματική εργασία της Γεωπονικής Υπηρεσίας, τι θα ήταν η Ελληνική Επαρχία αν δεν υπήρχαν οι Συνεταιρισμοί;».

Τα μέλη της Ενώσεως από 14 κατά την ίδρυσιν της είναι τώρα 26 και μόνο 6 είναι εκτός αυτής. Είναι «πολύτιμα όργανα των Κυβερνήσεων δια την λελογισμένην διανομήν των ειδών συντηρήσεως». Έχει διαθέσει 2.102.000 δρχ. από τα κεφάλαια της σε Συνεταιρισμούς.

Ένωση Ρεθύμνου

Συγκέντρωση και από κοινού πώληση χαρουπιών. Ζητεί δάνειο από ΑΤΕ για 1 εκατ. οκάδες.

Ένωση Τρικάλων

Πρωτοποριακή στις νέες συνεταιριστικές επιδιώξεις ανέλαβε την προμήθεια και διάθεση του βαμβάκοσπόρου καθώς και τη συγκέντρωση του σταριού, κριθαριού και βρώμης. Επειδή είναι καλά οργανωμένη ο Νομάρχης της ανέθεσε να διαθήση το σαπούνι και να ελέγχει τα δελτία από το ψωμί και τα τρόφιμα. Όλες οι εργασίες πέτυχαν («Βήμα του Αγρότου» 29.11.41).

Ένωση Φαρσάλων

Χορηγεί σιτόσπορο για σπορά. Διαθέτει 45.000 οκ. δικές της και 15.000 οκ. Λάγνου (ΚΥΔΕΣ). Επίσης διαθέτει 25.000 οκ. βρώμης ως σπόρο. Οι παραγωγοί πληρώνουν τα χρέη τους στην ΑΤΕ («Βήμα του Αγρότου» 20.12.41).

Ένωση Δασικών Συνεταιρισμών Χαλκιδικής

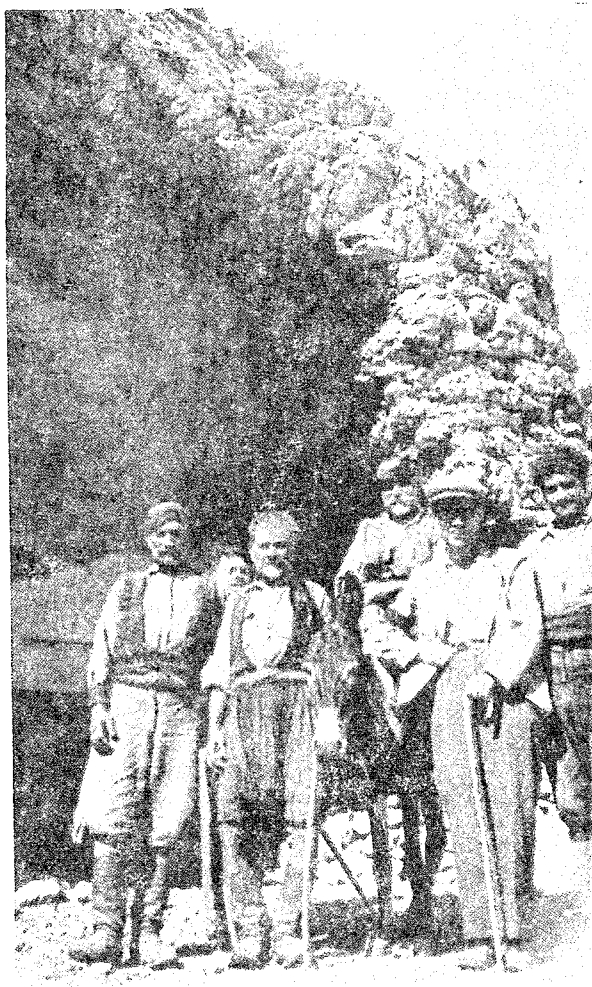
Έχει μέλη 11 Συνεταιρισμούς με 789 δασεργάτες. Η παραγωγή σε ξυλάνθρακες ανώτερη από τα προηγούμενα χρόνια. Έλλειψη μεταφορικών μέσων και καύσιμης ύλης για μεταφορές. Υποδεικνύεται να κινούνται σιδηροδρομικοί συρμοί με καύσιμα ξυλάνθρακες αντί άνθρακα («Βήμα Αγρότου» 29.11.41).

Ένωση Χαλκίδας

Διανέμει βαμβακόσπορο για κτηνοτροφή, προμήθεια από την ΚΥΔΕΣ 100 χιλ. σκ. («Βήμα του Αγρότου» 20.12.41).

Προσπάθειες για εφοδιασμό Ενώσεων με αλάτι, σπέρτα

Πληροφορίες για εφοδιασμό συνεταιρικών οργανώσεων με αλάτι, σπέρτα, βλ. στο «Βήμα του Αγρότου» 29.11.41.

1942: Φυσικό Ψυγείο του Γαλακτοκομικού Συνεταιρισμού Άνω Μέρους Ρεθύμνης (τροπή από σπήλαιο). Το Διοικ. Συμβούλιο με στέλεχος ΑΤΕ.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ/1

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1. Η Κεντρική Συντεχνιακή Συνεταιριστική Οργάνωση (ΕΣΣΕ) και η νέα κα- τεχνική Πανελλήνια Συνομοσπονδία (Π.Σ.Γ.Σ.)

Όσο υπάρχει το καθεστώς της 4ης Αυγούστου υπάρχει και η ΕΣΣΕ. Με την πτώση του και την ανάληψη της εξουσίας από την κατοχική Κυβέρνηση, με το Ν. Δ. 21) 1941 άρθρο 2 (ΦΕΚ 161) 10.5.1941) ορίζεται ότι:

«Έκ τῶν ὀργάνων διοικήσεως τῆς ἐθνικῆς συνομοσπονδίας τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Ἑλλάδος καταργοῦνται τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ ὁ Πρόεδρος αὐτῆς ἢ δὲ ἀρμοδιότης αὐτῶν περιέρχεται εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Γεωργίας, ὡς πρὸς τὴν ἀσκήσιν διοικήσεως καὶ διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐλέγχου.

Ἡ ΕΣΣΕ παραμένει ἐφεξῆς τριτοβάθμιος συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις μετονομαζομένη εἰς Πανελλήνιον Συνομοσπονδίων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν.

Ἡ διοικητικὴ ἐπιθλῆψις καὶ παρακολούθησις τῆς Συνομοσπονδίας ἐπὶ τῶν διαχειριστικῶν ἐν γένει ἐργασιῶν σποροπαραγωγῆς, συγκεντρώσεως ἢ διαθέσεως τοῦ σίτου ἢ ἄλλων γεωργικῶν προϊόντων, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῆς Συνο-

μοσπονδίας τυχόν συνιστωμένων κοινοπραξιῶν διὰ τὴν ἀνάληψιν τοιούτων ἐργασιῶν θέλει ἐξασκεῖται ἐφεξῆς ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων διευθύνσεων Γεωργίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

Τὸ ἤδη ὑπηρετοῦν προσωπικὸν τῆς ΕΣΣΕ θὰ μεταταχθῆ δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Γεωργίας εἰς θέσεις τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν. Τὸ μὴ μεταταχθῆσόνον προσωπικὸν τῆς ΕΣΣΕ θέλει ἀπολυθῆ δι' ἀποφάσεως τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργοῦ.

Διὰ Διαταγμάτων τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας δύναται νὰ καθορισθῆ ὁ τρόπος λειτουργίας τῆς Συνομοσπονδίας, ὁ τρόπος ἐγκρίσεως ἢ τροποποιήσεως τοῦ Ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ καὶ πᾶσα ἄλλη ἀναγκαία διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς παρούσης διατάξεως λεπτομέρεια».

Με Δ)μα 111) 30.5.1941 συστάται: θέσις Γενικοῦ Διευθυντοῦ στη Συνομοσπονδία (ΠΣΓΣ).

Σύμφωνα με το ΝΔ 21) 1941 ἐκδόθηκαν τον Ιούνιο 1941 2 Δ) τα σχετικά με την παραπάνω Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γεωργ. Συνεταιρισμῶν, τα ἐπόμενα:

1. Διάταγμα περί ἐγκρίσεως του καταστατικοῦ τῆς με βάση Ν. Δ) τα 21) 1941 (άρθρ. 2 παρ. 5) και 30) 4—2) 5) 41 περί ἀρμοδιότητος ὑπουργῶν (άρθ. 4) δηλαδή χωρὶς τὴ βούληση των Συνεταιρικῶν Οργανώσεων. Ο σκοπὸς τῆς ορίζεται στο ἀρθ. 2 και ἐπανερχεται κοντὰ στο σκοπὸ τῆς προ του ΑΝ 1154 υφισταμένης ἐλευθέρης Συνομοσπονδίας. Το αὐτὸ ἰσχύει και για ὅλο το καταστατικὸ με τονισμένη ὁμῶς τὴν ἐξουσία του Ὑπουργοῦ Γεωργίας στα υπαλληλικά και τὴν ἐκλογὴν του πρώτου Δ.Σ. (Ὑπουργὸς Γεωργίας τότε ο Χ. Κατσημήτρος).

2. Δ)μα περί ἐγκρίσεως του ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ των υπηρεσιῶν τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν. Ὑπάρχουν Τμήματα: α) Μελετών, β) Διαφωτίσεως, γ) Οργανώσεως και Ἐποπτείας Συνεταιρισμῶν, δ) Τεχνικῶν, ε) Διαθέσεως Προϊόντων, στ) Συνεταιρικῆς Πίστεως, ζ) Πληροφοριῶν και Προμηθειῶν (για ἐξυπηρέτηση των ἑνώσεων), η) Κοινωνικῆς Διαπαιδαγωγῆσεως, θ) Δικαστικῶν, ι) Λογιστικῶν και Ἐλέγχου, ιβ) Διεκπεραιώσεως και Ἀρχείου.

Επίσης ἰδρύονται 4 θέσεις Ἐπιθεωρητῶν.

Υπάρχει θέση Διευθυντού ή Γενικού Διευθυντού.

Οι μισθοί είναι από δρχ. 1.500 — 6.000 μέχρι Τμημ. Α, 7.000 — 8.000 για Τμηματάρχες γ, β, α, και δρχ. 10.000 για Γενικό Δ) ντή. Ορίζονται προσόντα γενικά, αλλά και για τις διάφορες θέσεις με συνύπαρξη στις περισσότερες και πτυχίου Συνεταιριστικής Σχολής Ν. 4142 ή ΑΝ 1154.

Ο Γεν. Δ) ντής διορίζεται από τον Υπουργό Γεωργίας η ανατίθενται τα καθήκοντα σε ανώτατο πολιτικό η στρατιωτικό υπάλληλο με επίδομα.

Για το προσωπικό που θα ενταχθεί από την ΕΣΣΕ ή θα διορισθεί για πρώτη φορά δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις για προσόντα. Τα μέλη της ΕΣΣΕ (Ενώσεις) εξακολουθούν να είναι μέλη της Π.Σ.Γ.Σ., κατά γνωμοδότηση του Δικαστικού της ΠΣΓΣ. («Βήμα του Αγρότου» 13.12.41).

Γεν. Διευθυντής της Π.Σ.Γ.Σ. ορίζεται ο στρατηγός Χ. Καθράκος, ο οποίος σε άρθρο του στο «Βήμα του Αγρότου» 29.11.41 τονίζει: «Οι αγρόται να μη πέσουν θύματα των εκμεταλλευτών». Εξαιρεί την αλληλεγγύη και συνεταιριστική μορφή δράσεως από την αρχαιότητα (κοινά παιδαγωγικά ακαδημία, κοινά συσσίτια, κοινά παιδιά, αποικία των Ελλήνων, χριστιανικά εκκλησία της πρώτης χιλιετηρίδος). Κατά τελευταίαν περιοδείαν σε Στερεά, Θεσσαλία, Μακεδονία, διαπίστωσε (λέγει) τις ανάγκες των αγροτών. Σε νέα περιοδεία θα συνεχίσει τις προσπάθειες για επίλυση των ζητημάτων εφοδιασμού των αγροτών δι' ειδών ανάγκης που στερούνται, «τιθεμένης εις εφαρμογήν της ανταλλαγής των αγαθών πρωτίτως μεταξύ των παραγωγών δια των Γεωργικών Συνεταιρισμών» (βλ. πιο κάτω).

Επιτίθεται με ζοηρές εκφράσεις κατά των μαυραγοριτών και ζητά με κολακευτικές εκφράσεις από τους αγρότες να υψώσουν την σημαία της αλληλεγγύης για τους κατοίκους των πόλεων («Βήμα του Αγρότου» 29.11.41).

Η εγκ. 38) 28.10.1941 της Συνομοσπονδίας προς τις Ενώσεις τονίζει: Εθνική ανάγκη επιβάλλει να σπαρθεί όσο το δυνατόν περισσότερο στάρι. Με την συνδρομή Γεωργικής Υπηρεσίας και ΑΤΕ «να εξεύρητε και τις αναγκαίες ποσότητες του σπόρου».

Για όλη τη συμβολή της ΠΣΓΣ (όπως και της ΑΤΕ, των Ενώσεων, Συνεταιρισμών, Κοινοπραξιών) βλ. κυρίως στο Υποκεφ. Η όπου κυρίως έχουν συγκεντρωθεί αγροτικές - επισιτιστικές κ.λπ. ενέργειες.

Δωρεά της Συνομοσπονδίας υπέρ αναπήρων, τραυματιών, κ.λπ.

Με έγγραφο της 5461) 8.9.41 η Συνομοσπονδία διαθέτει στον υπουργό Εθνικής Άμυνας 50.000 δρχ. υπέρ των αναπήρων και θυμάτων πολέμου. Θερμίες ευχαριστίας υπουργού («Βήμα του Αγρότου» 29.11.41).

Συντήρηση της πατάτας

Με εγκύκλιο της 39) 1941 η Συνομοσπονδία δίνει τεχνικές οδηγίες για τη συντήρηση της πατάτας και του πατατόσπορου στις αποθήκες («Βήμα Αγρότου» 29.11.41).

Εξέγερση ειδών από Π.Σ.Γ.Σ. και αποστολή σε Ενώσεις

Κατά την πρώτην περιοδείαν του Γεν. Δ) ντού της Π.Σ.Γ.Σ. στη Μακεδονία τον Ιούλιο 1941 για την συγκέντρωση των αιτηρών εξευρέθησαν:

Από την βιομηχανία Βαλιούλη 6.000 σκ. σαπούνη και 7.000 σκ. λίπος.

Από τη βιομηχανία Ξανάκη έλαιο 2.500 σκάδ.

Τα είδη κατανεμήθηκαν στις Ενώσεις: Θεσσαλονίκης, Κατερίνης, Πτολεμαΐδος, Φλωρίνης, Βερροίας, Εδέσσης, Αξιουπόλεως, Γιαννιτσών, Κιλκίς, Νιγρίτης (Σερρών) Σερβίων, Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης (αναγράφονται οι ποσότητες) «προς διανομήν εις τους νομιμόφρονας γεωργούς, οι οποίοι παρέδωσαν και παραδίδουν τα προϊόντα των εις την συγκέντρωσιν».

Ακόμα εξασφαλίστηκαν τον Σεπτέμβριο από το σπορελαιουργείο Στ. Βαλιούλη 15.000 σκ. σπορelaiού και 4.000 σκ. σάπωνος και από το σπορelaiουργείο Ξεγάκη 18.000 σκ. σπορelaiού και 8.000 σκ. σάπωνος και θα διατεθούν στις Ενώσεις (αναγράφονται: Ενώσεις και ποσότητες) για τους παραγωγούς που παραδίδουν στην συγκέντρωση.

Τον Οκτώβριον έγινε προμήθεια από εργοστάσια Θεσσαλονίκης 30.000 σκ. ελαιού και 12.000 σκ. σάπωνος που κατανεμήθηκαν κατά τον παραπάνω τρόπον σε Ενώσεις. Η διάθεση θα γίνει με ονομαστικές καταστάσεις που θα ελεγχθούν εν καιρώ. («Βήμα του Αγρότου» 6.12.1941).

Ενίσχυση συσσιτίων από αγρότες

Δραματική έκκληση της Π.Σ.Γ.Σ. προς τους Έλληνες αγρότες για διάθεση ειδών για τα λαϊκά συσσίτια δια των Συνεταιρισμών και των Ενώσεων. («Βήμα του Αγρότου» 6.12.41).

Άλλες ενέργειες της Π.Σ.Γ.Σ. για Ενώσεις Συνεταιρισμών

Διάφορες ενέργειες της Συνομοσπονδίας για ζητήματα Συνεταιριστικών Οργανώσεων βλ. «Βήμα του Αγρότου» 20.12.41, όπως:

Για Ένωση Ναυπακτίας (για ανάθεση συγκεντρώσεως οσπρίων και τριφυλλοσπόρου).

Για Ένωση Καλαμών (για καταπολέμηση νόσων εσπεριδοειδών από Γεωργικό Ταμείο Μεσσηνίας και για ποσόν φόρου).

Για Συκοπαραγωγικούς Συνεταιρισμούς (σχετικά με παράδοση αποστειρωτηρίων τους στο Γραφείο Προστασίας Σόκων).

Για Ένωση Κατερίνης (Μεταφορά από Βόλο 30.000 σκ. ελαιού).

Για Ένωση Αλμυρού (Μεταφορά από Αλυκή Σάμου 50.000 χ/μ άλατος).

Για Ένωση Καλαβρύτων (σχετικά με αίτημα για διάθεση μονοπωλιακών ειδών).

2. Η ΚΥΔΕΣ (Κεντρική Υπηρεσία Διαχειρίσεως Εγχωρίου Σιτοπαραγωγής)

Έπειτα από ενέργειες της Συνομοσπονδίας η ΚΥΔΕΣ έστειλε στις Ενώσεις είδη ρουχιμού και τρόφιμα.

Ένωση Καρδίτσα	πήχ.	50.000	Ένωση Ελασσόνας	»	1.000
» Τρίκαλα	»	40.000	» Καρδίτσας	σαπουνι σκ.	2.300
» Καλαμπάκα	»	10.000	» Τρικάλων	»	700
» Καρδίτσα	λάδι σκ.	4.000	» Καλαμπάκας	»	500
» Τρίκαλα	»	3.000	» Δαρίσης	»	2.600
» Καλαμπάκα	»	1.000	» Βόλου	»	500
» Λάρισα	»	3.000	» Αλμυρού	»	800
» Βόλου	»	300	» Φαρσάλων	»	1.000
» Φαρσάλων	»	1.700	» Ελασσόνας	»	600

(Βλ. «Βήμα του Αγρότου» 29.11.1941.

Ακόμα έγιναν οι ακόλουθες αποστολές από ΚΥΔΕΣ:

Κέντρο Διαχ. βάμβακος	»	Λεθαδείας	»	50.000
Σκάλας Λακωνίας ύφασ. πήχ. 105.000	»	Ναυπλίου	»	50.000
Ένωση Άρτας	»	Θηβών	»	17.500
» Ιωαννίνων	»	Λαμίας	»	17.500
» Πρεβέζης	»	Αταλάντης	»	8.500
» Ηγουμενίτσας	»			
Επίσης αποφασίστηκε να σταλούν:				
Ένωση Μεσολογγίου πήχ. 21.500	»	Λεχαιών	»	17.500
Ένωση Αγρινίου	»	Πύργου	»	12.000
» Ναυπάκτου	»	Ολυμπίας	»	6.000
» Πατρών	»	Γαστούνης	»	6.000
» Αμαλιάδας	»			17.500

Για την όλη δραστηριότητα της ΚΥΔΕΣ (και όλων των άλλων συντελεστών βλ. κυρίως στο Υποκεφ. Η).

3. Η ΚΣΟΣ (Κοινοπραξία Συνεταιρισικών Οργανώσεων Σουλτανίνας)

Την σουλτανίνα που συγκεντρωνόταν την έπαιρναν οι κατακτητές και την πλήρωναν σε εξευτελιστική τιμή. Προσπάθεια να αφηθεί ελεύθερη η διάθεση της στην εσωτερική κατανάλωση από τους παραγωγούς απέτυχε. Τελικά τροποποιήθηκε η νομοθεσία και επιβλήθηκε όχι γενική, αλλά μερική συγκέντρωση κατά περιφέρειες. Οι παραγωγοί παραμέλησαν την καλλιέργεια και έγινε μείωση της παραγωγής (υπάρχει και έλλειψη θείου και θ. χαλκού).

Τη σταφιδική περίοδο 1940) 41 η παραγωγή σουλτανίνας ήταν τ. 27.064 από τους οποίους συγκεντρώθηκαν 25.488 (υποχρ.).

Το 1941) 42	παραγωγή	19.615	συγκέντρωση	13.350 (υποχρ.)
1942) 43		19.205		12.805 (υποχρ.)
1943) 44		15.717		586 (υποχρ.)
1944) 45		8.000		2.432 (προαιρ.)

(Βλ. κείμενο Δ) ντή της Γ. Σερβάνη που περιέχει στοιχεία παραγωγής, συγκέντρωσης, τιμών, κ.λπ. έως το 1951 στο «Συνεταιριστής» 1952 σ. 23).

Για όλη την δραστηριότητα της ΚΣΟΣ (καθώς και των άλλων παραγόντων) βλ. και στο Υποκ. Η.

4. Κατάργηση των Οίκων του Αγρότου

Με το ΝΔ 21) 1941 άρθρ. 3 καταργούνται οι Οίκοι του Αγρότου ΑΝ 1481) 1938 χωρίς όμως να επανιδρυθούν αμέσως τα προϋπάρχοντα Γεωργικά Επιμελητήρια. Ο Υπουργός Γεωργίας μπορεί να τους ανασυστήσει ως όργανα τοπικής γεωργικής αυτοδιοικήσεως με Δ)μα. Οι πόροι και η περιουσία τους περιέρχονται στα Γεωργικά Ταμεία των Νομών, που υπεισέρχονται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Το τακτικόν προσωπικόν τους, εφ' όσον υπηρέτουσε προηγουμένως στα Γεωργικά Επιμελητήρια, εντάσσεται στα Γεωργικά Ταμεία των Νομών.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Η ΑΤΕ εξακολουθεί την δραστηριότητά της και κατά την Κατοχική περίοδο και προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες σε συνεργασία με τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις υπό την κατεύθυνση του Κράτους (βλ. και στα 1942-1944) .

Σύμφωνα με το Ν.Δ. 21 του Μαΐου 1941, με Δ)μα του Προέδρου της Κυβερνήσεως δύναται να μεταβληθεί η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΑΤΕ και ο χρόνος της θητείας των τυχόν ορισθησμένων αιρετών μελών (ομοίως οι διατάξεις περί απαρτίας του) .

Επίσης ορίζεται ότι ο κατά το άρθρον μόνο του Ν. 4454 προβλεπόμενος Κυβερνητικός Επίτροπος στην ΑΤΕ ευρίσκεται σε επαφή με Υπουργόν Γεωργίας και τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπ. Γεωργίας για ενημέρωσή τους.

Η σημασία των Συνεταιρισμών για την ΑΤΕ και γενικότερα

Συνέντευξη του Διοικητή ΑΤΕ Ανδρ. Λαμπροπούλου στο «Βήμα του Αγρότου» 20.12.1941. Μόνο από το 1915 άρχισαν να λαμβάνονται κάποια μέτρα. Εξαιρεί το έργο των λίγων τότε πρωτοπόρων. Καταλήγει στην ίδρυση της ΑΤΕ, την αύξηση των μεσομακροπρόθεσμων δανείων, την αύξηση των οικονομικών σχέσεων ΑΤΕ και αγροτών. Και καταλήγει: Το διεκηρύξαμεν και άλλοτε. Το επαναλαμβάνομεν και τώρα. Αυτοί (οι Συνεταιρισμοί) είναι δια την Τράπεζαν οι κύριοι συνεργάται της και η επιτυχία κάθε προσπάθειάς δια την ανάπτυξιν και την πρόδοον της γεωργίας είναι ανάγκη να έχει ως στήριγμα μονάχα τις οργανώσεις των γεωργών. Αι σχέσεις μας αποτελούν πρότυπον συναλλαγών καλής πίστεως και αμοιβαίας εμπιστοσύνης και εκτιμήσεως.

Δραστηριότητα ΑΤΕ

— Αιπάσματα: Λόγω ελλείψεως κενών σάκκων η φόρτωση και μεταφορά των λιπασμάτων θα γίνεται χύμα με σφράγιση και αποσφράγιση από ΑΤΕ και Επιτροπήν, του κύτους του πλοίου, βαγονίου, κ.λπ. («Βήμα Αγρότου» 29.11.41).

— Δραστηριότητα της ΑΤΕ (και των άλλων παραγόντων) βλ. και στο Υποκεφ. Η και στο επόμενο Κεφάλαιο του 1942-1944.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

(Η ΟΛΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ)

Με την δικτατορία, τον πόλεμο, την κατοχή, την κατοχική Κυβέρνηση, την αποστράτευση, την έλλειψη τροφίμων και τα διάφορα άλλα δεινά, τα προβλήματα είναι μεγάλα σε όλους τους τομείς και περισσότερο στον αγροτικό συνεταιριστικό όπου από έλλειψη εργατικών χεριών (επιστράτευση και άλλη αναστάτωση), ζώων (επίταξη), λιπασμάτων, κ.λπ. έμειναν άσπαρτες στις αρχές του 1941 μεγάλες εκτάσεις και γενικά διαταράχτηκε η όλη παραγωγική ζωή της υπαίθρου.

Με την αποστράτευση του Απριλίου - Μαΐου '41 οι επιστρέφοντες προσπαθούν να επουλώσουν πληγές και να τακτοποιήσουν την οικογένειά τους μέσα στην νέα κατάσταση που προβλέπεται χειρότερη για τον χειμώνα. Το Κράτος ενεργεί σπασμωδικά και με Ν. Δ)ματα, αστυνομικές και αγορανομικές μεθόδους. Δεν υπάρχει συνεπώς κατά το 1941 η κίνηση των αγροτών των ειρηνικών περιόδων για τα ζητήματά τους που ανήκει στο Υποκεφάλαιο αυτό.

Το αντίθετο υπάρχει: μια κινητοποίηση του Κράτους και των Γεωργ. Οργανισμών του, καθώς και των Συνεταιρικών Οργανώσεων για την αντιμετώπιση της νέας καταστάσεως, αύξηση της παραγωγής, οργάνωση της συγκεντρώσεως και διανομής των αγροτικών προϊόντων για επισιτισμό κ.λπ., ικανοποίηση όσο το δυνατό των αγροτικών αναγκών και του αστικού πληθυσμού. Τα μέτρα που λαμβάνονται είναι στην αρχή σπασμωδικά και βαθμιαία οδηγούνται σε κάποια μεθόδευση, πολλά παλαιά και νέα πρόσωπα εναλλάσσονται ως «αρμόδιοι», υπάρχουν καλές και κακές αποφάσεις και ενέργειες, με την σύμπραξη των Συνεταιρικών Οργανώσεων και των στελεχών τους που όμως ενεργούν και πάλι μετά την κατάργηση του καθεστώτος της ΕΣΣΕ κάτω από εξωτερικές επιδράσεις (κρατικές), χωρίς την καθαρή επάνοδο τους στο προηγούμενο ελεύθερο καθεστώς τους αλλά βρίσκονται σε μια ενδιάμεση κατάσταση όπου τον κύριο λόγο έχει το Κράτος (υπουργοί Γεωργίας κ.λπ.).

Στοιχεία για αυτή την προσπάθεια έχουν συγκεντρωθεί κυρίως στο Υποκεφ. αυτό Η' (έστω και αν είναι θέματα που αφορούν την ύλη άλλων Υποκεφαλαίων και κυρίως των Δ, ΣΤ, ΣΤ/1, Ζ) ώστε να υπάρχει ενιαία, κατά το δυνατόν, εικόνα χρονολογικά.

Το χωριό και η ζωή του, όπως εμφανίζεται τον χειμώνα 1941

Ποιά ζητήματα το απασχολούν. Σκληρές ανάγκες και όχι παράδεισος. Στις στήλες αυτές της εφημ. «Βήμα του Αγρότου» εμφανίζονται στοιχεία από την σκληρή πραγματικότητα πολύ διαφορετική από τα μεγαλόστομα λόγια που εμφανίζονται σε δηλώσεις αρμοδίων και σε πολλά άλλα κείμενα του εντύπου χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο. Ενδεικτικά για χωριά της Α τ τ ι κ ή ς :

Στο φύλλο 29.11.41 ασχολείται με τα Μ ε σ ό γ ε ι α Αττικής. Ο δημοσιογράφος κατώρθωσε να ανεβή και να μείνη όρθιος σε ένα λεωφορείο από το οποίο έχουν αφαιρεθεί τα καθίσματα. Στα χωριά που περνά οι ταξιδερές είναι κλειστές από καιρό, οι ταβερνιάρηδες έγιναν γεωργοί. Τα χωριά σχεδόν έρημα, οι κάτοικοι στα χωράφια. Στα μαγιάδικα λίγα πορτοκάλια, λεμόνια, πράσα και κάπου - κάπου κανένα λάχανο ή κουνουπίδι. Συζήτηση και παράπονα για τη διανομή σπόρου σίτου και κουνιών. Η παραγωγή λαδιού κακή μόλις 50.000 οκ. έναντι 120.000 άλ-

λοτε. Η ξηρασία επιζήμια με τους περιορισμούς στην κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος. Το πετρέλαιο 200.000 δρχ. ο τόννος. Έλλειψη λιπασμάτων και αροτριώντων. Οι εργάτες δεν δέχονται να δουλέψουν στα αμπέλια χωρίς ψωμί. Οι περισσότεροι κάτοικοι έχουν τρεις μήνες να φάνε ψωμί. Δεν υπάρχουν ζωοτροφές. Η βαμβάκοπλητα 70 δρχ. η οκά, το κτηνάλευρο 100. Τα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο ξυπόλυτα, τρέφονται με σαλιγκάρια χωρίς ψωμί, λίγες σταφίδες, σύκα, ελιές. Τα πρόσωπά τους ωχρά, τα ρούχα τους βρώμικα από έλλειψη σαπουνιού, πολλά υποφέρουν από οφθαλμία. Στο Μ α ρ κ ό π ο υ λ ο ένα μόνο καφεενόδι είναι ανοιχτό και ελλείπει καφέ μόνο ούζο προσφέρεται. Στα Κ α λ ύ θ ι α (μετάβαση με τα πόδια) στη μοναδική ταβέρνα ο δημοσιογράφος τρώει βραστά σαλιγκάρια, εληές και κρεμμύδι. Η συνεταιριστική κίνηση πολύ αναπτυγμένη στα Μ ε σ ό γ ε ι α . Το χρήμα έπαψε σχεδόν να είναι μέσον συναλλαγής στα χωριά γενικά. Μόνον ανταλλαγές ειδών. Ένα ζευγάρι παπούτσια 7.000 δρχ. Κοστούμι από ντριλι 10.000. Δεν φταίει ο παραγωγός για την ύψωση των τιμών των τροφίμων, ούτε ευημερεί όπως πιστεύουν πολλοί (γράφει ο Ν. Κτενιάδης).

Παρόμοια κείμενα υπάρχουν και σε νεώτερα φύλλα της εφημερίδας. Στο φ. 6.12.41 μιλά για τον πολύ προοδευμένο Α σ π ρ ό π υ ρ γ ο . Πολλά αυτοκίνητα φεύγουν καθημερινά κατάφορτα από λαχανικά. Εκατοντάδες έρχονται από την πρωτεύουσα για λαχανικά. Στον κεντρικό δρόμο σιήνος μικροπολιτών διαλαλεί κάθε είδους εμπορεύματα και παρασκευάσματα. Πρόβλημα η συντήρηση των αγελάδων (κάθε στίτι έχει 2—10 αγελάδες) από έλλειψη ζωοτροφών. Τώρα τρέφονται με λαχανόφυλλα και λίγο άχυρο. Η παραγωγή ημερήσια από 10.000 οκ. έπεσε στις 2.000 οκ. Το ίδιο πρόβλημα για τα 15.000 αιογοπρόβατα. Έλλειψη στο σιτόσπορο. Η καλλιέργεια των κηπευτικών τριπλασιάστηκε φέτος και χρειάζονται λιπάσματα και σπόροι. («Βήμα του Αγρότου» 6.12.41).

Βασικές οικονομικές - επισιτιστικές - κυβερνητικές προσπάθειες τον χειμώνα του 1941

Εκτός από τις ειδικές αγροτικές - συνεταιριστικές - επισιτιστικές περιπτώσεις (θέματα) που θίγονται σε διάφορες σελίδες μας του 1941, τις βασικές γενικές κυβερνητικές προσπάθειες αλλά και χαρακτηριστικές ειδικές περιπτώσεις βλ. στο βιβλίο «Απομνημονεύματα» του πρωθυπουργού Γ. Τσολάκογλου.

Βασικό για την όλη οικονομική κατάσταση είναι το πρόβλημα της αφαιμάξης του Ελληνικού Δημοσίου και Λαού (με κατοχικά μάρκα, μεσογειακές δραχμές, αναλήψεις από Τράπεζα Ελλάδος κ.λπ.) από τα στρατεύματα κατοχής πράγμα που έφερε μεγάλη αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας και συνεπώς πτώση της αξίας της δραχμής, άνοδο των τιμών και φοβερές δυσκολίες για τον επισιτισμό του Λαού με τα χαμηλά εισοδήματα των εργαζομένων. Βλ. σχετικά τη γνωμάτευση Συμβουλίου κατά Νοέμβριο 1941 σχετικά με το θέμα από τους Οικονομολόγους Σάντη (Διοικητή Τραπεζής Ελλάδος), Ζαβιτζιάνο (Διοικητή Εθνικής), Μάξιμο, Διομήδη, Νεγρεπόντη, Ηλιάσκο, Πεσμαζόγλου, Λεκατσά, Ζολώτα, Αγγελόπουλο, Κριεζή (πρόεδρο Χρηματιστηρίου) Ευλάμπιο, Δεληγιάννη, Χέλιμη, Πίντο και τους υπουργούς Γκοτζαμάνη, Λιθιεράτο, Χατζημιχάλη και Καραμάνο. Καθώς και αργότερα τη γνώμη σχετικά με το ίδιο θέμα των πολιτικών αρχηγών: Θ. Σοφούλη, Γ. Καφαντάρη, Σ. Γονατά, Δ. Μάξιμου, Γ. Παπανδρέου, Ι. Ράλλη, Θ. Πάγκαλου (επιστολή τους 18.8.42 προς τον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως).

Η γνώση των παραπάνω βασικών στοιχείων είναι απαραίτητη για να εκτιμηθούν όλα τα λαμβανόμενα κατά την κατοχή μέτρα από τις «Κυβερνήσεις» και τους «Υπουργούς» και τους άλλους «αρμοδίους» και τα «προγράμματά τους» που είχαν άμεση επίδραση στα αγροτικά, συνεταιριστικά, επισιτιστικά της όλης κατοχικής περιόδου. (Βλ. και στο Υποκ. Δ).

Τι δηλώνει ο υπουργός Επισιτισμού και Γεωργίας Ι. Καραμάνος για τους αγρότες

Ένα είναι το σύνθημα που θα δώσει την ζωήν εις την ύπαιθρον. Και το σύνθημα τούτο είναι το σύνθημα της εθνικής αλληλεγγύης και της αμειψωτής εξυπηρέτησης. Η γεωργία μας θα τεθεί εντός νεωτέρου πλαισίου συνεταιρικής οργάνωσης. Αναλυτικά βλ. «Βήμα του Αγρότου» 19.11.1941. Για τα συνεταιριστικά σχέδια Ι. Καραμάνου βλ. σε προηγούμενα Υποκεφάλαια.

Τα λαχανικά στην Αττική

Οι λαχανόκηποι των Αθηνών είναι στρέμματα 50.000 (καλλιεργούνται 30.000 στρ.). Επίσης εκτρέφονται 20.000 περίπου γαλακτοφόρα. Με εντατική καλλιέργεια και βοήθεια σε σπόρους, λιπάσματα μπορεί να αντιμετωπιστεί το επισιτιστικό. Σχέδιο για ένταση της καλλιέργειας και φύλαξη, βλ. «Βήμα του Αγρότου» 29.11.1941. Επίσης οδηγίες στους αστούς για καλλιέργειες σε μικρούς χώρους και γλάστρες.

Η Γεωργία και η ανέρθωσις της Ελλάδος. Το πρόβλημα της επαγγελματικής και ηθικής ανακατάστασης του αγροτικού κόσμου.

Το «Βήμα του Αγρότου» 29.11.41 γράφει ότι ο συνεργάτης του Χ. Παπαχρίστου, γεωπόνος, Επιθεωρητής της ΑΤΕ, από τους πλέον εμπείρους σημαιοφόρους της αγροτικής ιδέας θέτει ανάγλυφα το πρόβλημα που, ουσιαστικώτερα από κάθε άλλο, ενδιαφέρει σήμερα την αγροτική Ελλάδα. Το πρόβλημα είναι η οργανωμένη αύξηση της γεωργικής μας παραγωγής και η οργάνωση της δικαιότερας κατανομής της.

Στη συνέχεια διατυπώνονται οι απόψεις του που υποστηρίζουν τους αγρότες (που άδικα κατηγορούνται) και υποδεικνύουν την οργάνωση (και για την αύξηση της παραγωγής και για την δικαιότερη κατανομή της) αφού εκτεθούν και βραβευτούν οι καλές γνώμες και καλές εφαρμογές.

Σι τιμές αγοράς επικκοκκισμένου βάμβακος

Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου καθορίστηκαν οι τιμές εξαγοράς εκκοκκισμένου βάμβακος Αρ. κυτίου 1, κατ' οκάν 330. Και (έπειτα από κλιμάκωση) δρχ. 278 το αρ. κυτ. 9. Επί πλέον δρχ. 30 για όσους παραδώσουν μέχρι 20.12.41. Ανάλογα και ο σύσπορος (βλ. λεπτομ. «Βήμα Αγρότου» 29.11.41).

Η έλλειψη τροφίμων από την εύθυμη πλευρά. Τα κολοκύθια

Οι Σπ. Μελάς, Γ. Πώπ, Κ. Βάρναλης, Θ. Συνοδινός, Η. Παλαιολόγος, Δ. Ψαθάς γράφουν εύθυμα στο «Βήμα του Αγρότου» 29.11.41 τις γνώμες τους για το κολοκύθι.

Αγορανομικό Σώμα

Με νόμο ιδρύεται νέο αγορανομικό σώμα και καταργείται η Αγορανομική Επιτροπή του Υπουργείου Επισιτισμού. Προϊστάμενος «Γενικός Επόπτης Αγορανο-

μίας» ορίζεται ανώτερος αξιωματικός ή ανώτερος ισόβιος ή μόνιμος δικαστικός και γίνεται απόσπαση δικαστικών και αξιωματικών όλων των Σωμάτων. (βλ. «Βήμα Αγρότου» 29.11.41).

Η μαύρη αγορά

— Στο φ. 2) 6.12.41 της εφ. «Βήμα του Αγρότου» της Π.Σ.Γ.Σ. πρωτοσέλιδο άρθρο του τότε Προέδρου της Κυβερνήσεως Γ. Τσολάκογλου «Ακούσατε την φωνή του Έθνους. Το μέλλον της Ελλάδος». Στην ίδια σελίδα (από τη σύνταξη) κείμενο «Οι αγρότες και η μάχη κατά της μαύρης αγοράς».

Οδηγίες του Σ.π. Χασιώτη

Ο πατριάρχης της ελληνικής γεωργίας Σ.π. Χασιώτης δίνει γνώμες για τη γεωργική μόρφωση, τα λιπάσματα, τους Συνεταιρισμούς («Βήμα του Αγρότου» 6.12.41).

Δέσμευση ελαιών

— Αγορανομική διάταξη απαγορεύει την εξαγωγή και μεταφορά μαύρων βρωσίμων ελαιών χωρίς άδεια του Υπουργείου Επισιτισμού προς τους εμπόρους. («Βήμα Αγρότου» 29.11.41).

Υποχρεωτική η πληρωμή δι' επιταγών

Για να περιορισθούν οι πληθωριστικές τάσεις δημοσιεύτηκε Ν.Δ. περί ενεργείας πασών των πληρωμών άνω των τριάκοντα χιλιάδων δραχμών, δι επιταγών από 1.12.41 (πλην μισθών, συντάξεων). Απαγορεύεται η μεταφορά υπό πρόσωπων ποσών άνω των 80.000. δρχ. («Βήμα του Αγρότου» 6.12.41). Ο Υπουργός Οικονομικών Σ. Γκοτζαμιάνης επεξηγεί τους λόγους που επέβαλαν το μέτρο («Βήμα Αγρότου» 20.12.41).

Περίθαλψη προσφυγικών πληθυσμών

Με βάση τους ν. 194) 41 και 571) 41 εκδόθηκε Δ)μα για τις λεπτομέρειες της περίθαλψης των αγροτικών κ.λπ. πληθυσμών που κατέφυγαν στην περιφέρεια Γ. Διοικ. Μακεδονίας εκ λόγων πολέμου και κυρίως Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης (Επιδόματα, επιτάξεις ακινήτων). Βλ. «Βήμα του Αγρότου» 6.12.41.

Κυβερνητικοί Επίτροποι συγκεντρώσεως προϊόντων και επέπτες αλωνισμού

Με υπουργικές αποφάσεις εγκρίνεται η σύσταση 4 θέσεων Κυβερνητικών Επιτρόπων συγκεντρώσεως πρώτων σιτηρών και ο διορισμός στις θέσεις αυτές ανωτέρων μόνιμων αξιωματικών. Έδρες τους 1) Θεσ/νίκη, 2) Έδεσσα, 3) Βόλος, 4) Λαμία.

Εγκρίνεται η απόφαση του Γεν. Δ)ντού Π.Σ.Γ.Σ. περί συστάσεως θέσεων εποπών αλωνισμού σιτηρών και η ανάθεση των καθηκόντων σε μόνιμους αξιωματικούς.

Λιπάσματα στους αγρότες

Απεστάλησαν παρά της Εταιρείας Λιπασμάτων διάφορες μικρές ποσότητες λιπασμάτων (αναγράφονται) στην επαρχία που θα διατεθούν κατά προτίμηση στους αγρότες που διαθέτουν τα προϊόντα τους στη συγκέντρωση. («Βήμα του Αγρότου» 6.12.41).

Υπεχρεωτική συγκέντρωση σταφίδας

Ο υπουργός Γεωργίας Ι. Καραμάνος κάνει δηλώσεις σχετικά με την υποχρεωτική παράδοση της σταφίδας στον ΑΣΟ και ΚΣΟΣ αφού παρακρατήσουν οι παραγωγοί 50 σκ. κορινθιακή ή 25 σκ. σουλτανίνας ή ταχτά (κατ' άτομον). Παράδοση εντός 40 ημερών, άλλως κατάσχεση, τιμωρία και μη ενίσχυση από ΑΤΕ. Ορίζονται τιμές, με υπόσχεση διανομής στους παραγωγούς κάθε πλεονάσματος από την διαχείριση («Βήμα Αγρότου» 29.11.41). Για όλα τα προβλήματα σουλτανίνας 1940—1952 βλ. κείμενο Γ. Σερβάκη στο «Συνεταιριστής» 1952 σ. 23, παραγωγή, συγκέντρωση, τιμές, κ.λπ..

Μεταφορά μικροποσοτήτων υπό παραγωγών κατόπιν αδείας και εφόσον παρέδωσαν στη συγκέντρωση («Βήμα του Αγρότου» 13.12.41).

Εξεύρεση κιαυσόφυλων με το ξανάνειωμα της ελιάς

Με εγκύκλιο της Π.Σ.Γ.Σ. δίνονται τεχνικές οδηγίες στις Ενώσεις για το ξανάνειωμα της ελιάς και γίνεται σύσταση να το προγραμματίσουν τμηματικά σε 5 χρόνια. Έτσι και τα ελαιόδεντρα θα καρποφορήσουν αργότερα καλύτερα και ο ελαιόπαραγωγός θα εισπράξει σημαντικό ποσό από την πώληση των ξύλων. («Βήμα του Αγρότου» 6.12.41).

Ο Π. Δεκάζος για την γεωργικήν ανάπτυξη

Αναλυτική συνέντευξη του για τα σημερινά προβλήματα της γεωργίας μας, για τις δυνατότητες της κτηνοτροφίας αν υπάρξουν πρόγραμμα και γνώσεις, για την σημασία των μικρών υδραυλικών έργων, φραγμάτων, αποξηραντικών, αντιπλημμυρικών κ.λπ. Ανάγκη να ιδρυθούν δοκιμαστικοί σταθμοί κτηνοτροφικοί και γεωργοδισμηχανικοί για να προαχθεί η ελληνική γεωπονική επιστήμη. Είναι προτιμότερον να περιορισθεί ο αριθμός των γεωπόνων καθόσον πολλοί είναι ημιμαθείς, παρά να επιζητηθεί η αύξησή τους. Χρειάζεται επαγγελματική μόρφωση των αγροτών σε πρακτικά σχολεία από ειδικούς και εμπείρους γεωπόνους με πρακτικά πειράματα. Να δοθεί λογική πιστωτική ενίσχυση στους προσδευτικούς αγρότες για να καλύτερέψουν τις εγκαταστάσεις των κτημάτων τους, για λιπάσματα, εργαλεία, σπόρους, φάρμακα.

Επί του συνεταιριστικού ζητήματος ο κ. Δεκάζος έχει τας ιδικάς του σκέψεις α π ο κ ρ ο υ ω ν τ η ν κ ρ α τ ι κ ο π ο ί η σ ι ν. («Βήμα του Αγρότου» 13.12.1941).

Οργανισμός συγκεντρώσεως ελαιολάδου (ΚΟΣΚΕ). Δεσμεύσεις

Με Ν.Δ. 779) 41 και υπουργική απόφαση ορίζεται η σύσταση Κεντρικού Οργανισμού συγκεντρώσεως και κυκλοφορίας των ελαιολάδων και πυρηγελαίων. Μέλη του οι έμποροι από 1938—1940. Απαγορεύεται η αγορά και εμπορία ελαιολάδου και σπορελαίων υπό άλλων. Οι παραγωγοί μπορούν να κρατήσουν από εσοδεία 1941) 42 ποσότητα που θα οριστεί. Δεσμεύονται όλες οι ποσότητες εμπόρων και κατόχων. («Βήμα του Αγρότου» 13.12.41).

Βέβαια τα παραπάνω (και άλλα) μέτρα έμεναν στα χαρτιά. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός Τσολάκογλου λέει ότι ο υπουργός Επισιτισμού — Γεωργίας Ι. Καραμάνος παρητήθη αφού δεν μπόρεσε (μεταξύ άλλων) να φέρει λάδι από Μυτιλήνη και Κρήτη. Και ότι «το μονοπώλιον του ελαίου το κατέκτησε εις ονόματι Τερζόγλου τη συμπράξει του Γερμανού λοχαγού Ζίγγερτ, ειδικώς απεσταλημένου εκ Βερολί-

νου δια το έλαιον... μεγάλες ποσότητες διωχτεύοντο εις την μαύρην μας αγοράν επ' ωφελεία των δύο συμπραττόντων (Ζίγγερτ και Τερζόγλου). Ένεκα των λόγων τούτων δεν ηδύνατο το Υπουργείον Επισιτισμού να συγκεντρώσει έλαιον προς διανομήν» (σελ. 204) ενώ μεταφερόταν λαθραία και λάδι από στρατιωτικούς Γερμανούς και Ιταλούς ακόμα και με υποδρόχια.

Δάση. Μεγάλες αρμοδιότητες στον υπουργό Γεωργίας (Ι. Καραμάνο)

Με το ΝΔ 841) 41 «περί λήψεως εκτάκτων μέτρων δια την εκμετάλλευσιν και διαχείρισιν των δασών λόγω των εκ του πολέμου δημιουργηθεισών συνθηκών» ορίζεται ότι κατά παρέκλισιν της νομοθεσίας περί δασών και θήρας δύναται να λαμβάνει μέτρα για αύξηση της παραγωγής, μεταφορές, ικανοποίηση αναγκών σε καύσιμο ύλη, ανοικοδόμησιν αγροτικών οικιών, γεφυρών, συγκοινωνία, ναυπήγησιν πλοίων κ.λπ. Επίσης να κάνει παραχωρήσεις εκτάσεων, μισθώσεις, εκχερσώσεις (και πολλά άλλα).

Με Δ) μα ρυθμίζεται ο τρόπος εκμισθώσεως ακινήτων του Ειδικού Ταμείου Επισιτισμού. Εξουσίαί στον υπουργό Γεωργίας. («Βήμα του Αγρότου» 10.1.42).

Συγκέντρωση σύκων Πελοποννήσου. Η τιμή κερνθιακής

Με απόφαση του υπουργού Επισιτισμού ανατέθηκε στην Ένωσιν Ελλήνων Εξαγωγέων Σύκων και για λ)σμό του Κράτους η αναγκαστική συγκέντρωση των ξηρών σύκων Πελοποννήσου. Θα παραδίδονται στα αποστειρωτήρια υπό κρατικών έλεγχον. Πληρωμή από ΑΤΕ γύρω στις 100 δρχ. η σκά. Από την ποσότητα που θα συγκεντρωθεί θα δοθούν 4.000 τόνοι στις Αρχές Κατοχής, το υπόλοιπο στην κατανάλωση. Απαγορεύεται η αγοραπωλησία και η μεταφορά εκτός ορίων Κοινότητας. Άλλως κατάσχεται με καταβολή 40 δρχ. την σκά.

Κατόπιν αποφάσεως Υπουργικού Συμβουλίου διπλασιάστηκε η τιμή της κερνθιακής σταφίδας.

Αυστηρές δηλώσεις προέδρου Κυβερνήσεως

Βλ. στο Υποκεφ. Α δραματικές δηλώσεις για την Επισιτιστική κατάσταση (που δημοσιεύονται στο «Βήμα του Αγρότου» 13.12.41) και έντονες απειλές του Γ. Τσολάκογλου.

Η κατάσταση στην ύπαιθρο τον Δεκέμβριο 1941

Βλ. ενδεικτικά στα Υποκεφ. Α και Δ.

Άλλες δραστηριότητες Συνεταιρισμών, Ενώσεων, Κοινοπραξιών, ΑΤΕ

Βλ. και στα αντίστοιχα Υποκεφ. Δ, ΣΤ, ΣΤ/1, Ζ.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'
ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί

Η έλλειψη τροφίμων αναγκάζει τους αστούς των μεγάλων αστικών κέντρων να καταφύγουν σε διάφορα μέσα, ένα από τα οποία ήταν και οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, όχι βέβαια με την πραγματική τους έννοια της ειρηνικής περιόδου αλλά περισσότερο ως μέσα για να εξασφαλιστούν διάφορες δυνατότητες από τους εργοδότες, το Κράτος (Αγορανομία, διανομές, κλπ.).

Αρχίζουν διάφορες κινητοποιήσεις που θα οδηγήσουν σε περισσότερα αποτελέσματα το 1942 (βλ. στο 1942).

Αν η διανομή των διαφόρων ειδών διατροφής γίνετο υπό των Συνεταιρισμών καταλλώσεως δεν θα παρουσιάζετο το φαινόμενο της μαύρης αγοράς, υποστηρίζει από το 1941 μελέτη του Σ. Σμυρνιώτη («Βήμα του Αγρότη» 13.12.41) βλ. πιο συστηματικές ενέργειες τους το 1942 και έπειτα.

Για τις υπηρεσίες που πρόσφεραν οι καταναλωτικοί αλλά και για την παραποίηση της έννοιας τους κατά τον Α και κυρίως τον Β παγκόσμιο πόλεμο και τις συνέπειες που είχε στη νοοτροπία του κόσμου βλ. Α. Ν. Κλήμη «Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί» Αθήνα 1960 όπου και η όλη βιβλιογραφία και σχέδιο για την αναδιοργάνωση.

Οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί

Για την κίνηση των αλιευτικών συνεταιρισμών την περίοδο 1940—1945 βλ. κείμενο του Χ στο «Συνεταιριστής» 1948 σ. 28.

Νομοθεσία

Για την νομοθεσία που αφορά τους αστικούς βλ. στο Υποκεφ. Β'.

Άνοιξη. Συνεταιρισμός για εμπόριο σπωρών και λαχανικών

Με δ) μα επιτρέπεται όπως με απόφαση του υπουργού Επισιτισμού εγκριθεί καταστατικό αναγκαστικού συνεταιρισμού για προαγωγή του εμπορίου σπωρών, λαχανικών, γεωμήλων, εσπεριδοειδών, κρσμιύων κλπ. εις Αθήνας, Πειραιά, προάστεια. Μέλη του οι μέχρι τέλους 1940 έμποροι. Από της συστάσεως του θα απαγορεύεται σε άλλους το χονδρικό εμπόριο των ειδών. («Βήμα Αγρότου» 13.11.41).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Για τη θέση και τα προβλήματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων το έτος 1941 δλ. και «Συνεταιριστής» 1946 σελ. 27 και 39. Με το ΝΔ 21) 41 και τους άλλους νόμους, μετά την κατάργηση του ανώτατου συμβουλίου γεωργ. συνεταιρισμών, οι επαγγελματικές αρμοδιότητες της ΕΣΣΕ και του Συμβουλίου μεταφέρθηκαν άμεσα στον Υπουργό Γεωργίας. Έτσι η θέση των υπαλλήλων εξαρτήθηκε από αυτόν ανεξέλεγκτα. (Βλ. και το ΝΔ 91 και την άλλη νομοθεσία στο Υποκεφ. Β).

Το 1941 συγκροτήθηκε Επιτροπή για να ξεκαθαρίσει τη συνεταιριστική νομοθεσία (γενικά και την υπαλληλική) αλλά η εργασία της έμεινε αχρησιμοποίητη.

Έτσι συνεχίστηκε τα 2 πρώτα χρόνια της κατοχής το καθεστώς σχεδόν της δικτατορίας στις σχέσεις των υπαλλήλων με τις Οργανώσεις.

Για τις προτάσεις της Επιτροπής του 1941 σε ό,τι αφορά τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους δλ. «Συνεταιριστής» 1946 σ. 39. (Το 1943 θα γίνει η πρώτη μεταβολή με το ν. 479. Βλ. στο 1943).

—Πολλοί συνεταιριστικοί υπάλληλοι Αν. Μακεδονίας και Θράκης κατέφυγαν στη Θεσσαλονίκη και άλλες περιφέρειες.

Ακόμα στα ζητήματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων κατά την Κατοχή αναφέρεται κείμενο του Θ. Καραμίπελα στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1946 τ. 10 σ. 17 που για το 1941 αναφέρεται στους Νόμους 21) 1941, ΝΔ 264) 1941, 459) 1941.

—Μετά το 1940 ουδεμία μετεκπαίδευση συνεταιριστικών υπαλλήλων έγινε λόγω του πολέμου και της Κατοχής. Για τη μόρφωση των συνεταιριστικών υπαλλήλων (Σχολή) δλ. γενικά στο Υποκεφ. Ε.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Δεκάδες ονόματα συναντήσαμε στις προηγούμενες σελίδες 1941 με ανάμιξη στα συνεταιριστικά. Αλλά και χιλιάδες αιρετοί, υπάλληλοι, μέλη αγωνίστηκαν στην ύπαιθρο και στις κεντρικές οργανώσεις, ο καθένας όπως ήταν δυνατό μέσα στην ανώμαλη αυτή εποχή. Η πραγματικότητα είναι ότι μέσα στην όλη διάλυση ο τομέας των Συνεταιρισμών παρουσίασε την όποια σταθερότητα και δημιουργικότητα χάρις στην προσφορά χιλιάδων συνεταιριστών (έστω και αν μερικοί από τα ηγετικά στελέχη έδειξαν μεγάλη προσαρμοστικότητα προς τους εκάστοτε ισχυρούς των κυβερνήσεων της δικτατορίας και της κατοχής).

Θράκη: Απαρχές για Πρατήρια Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών (μετακατοχικά) με βασικά είδη. Φοβερή αντίδραση των τοπικών εμπόρων (ακόμα και μνηύσεις)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤ. ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Μέσα στις έκτακτες συνθήκες του πολέμου και της κατοχής δεν ήταν δυνατό να γραφούν ήρεμα κείμενα. Επισκοπήσεων για τις τότε εξελίξεις. Τέτοια γράφτηκαν κυρίως σε μετακατοχικές εκδόσεις (βλ. στα επόμενα έτη). Ωστόσο ο Γ. Παμπούκας (ως Υφυπουργός Γεωργίας) στην αιτιολογική έκθεση του Ν. 479) 1943 προ το Υπουργικό Συμβούλιο κάνει αναδρομή - επισκόπηση (ουσιαστική και νομική) από το 1915 και αναφέρεται και στην κατάσταση του 1941-43 και κυρίως στα νομοθετήματα που κατέργησαν το καθεστώς της ΕΣΣΕ (βλ. στο Υποκεφ. Β) για τα οποία σημειώνει (αφού κατηγορεί την επιδρομή του καθεστώτος της Ε.Σ.Σ.Ε.) ότι:

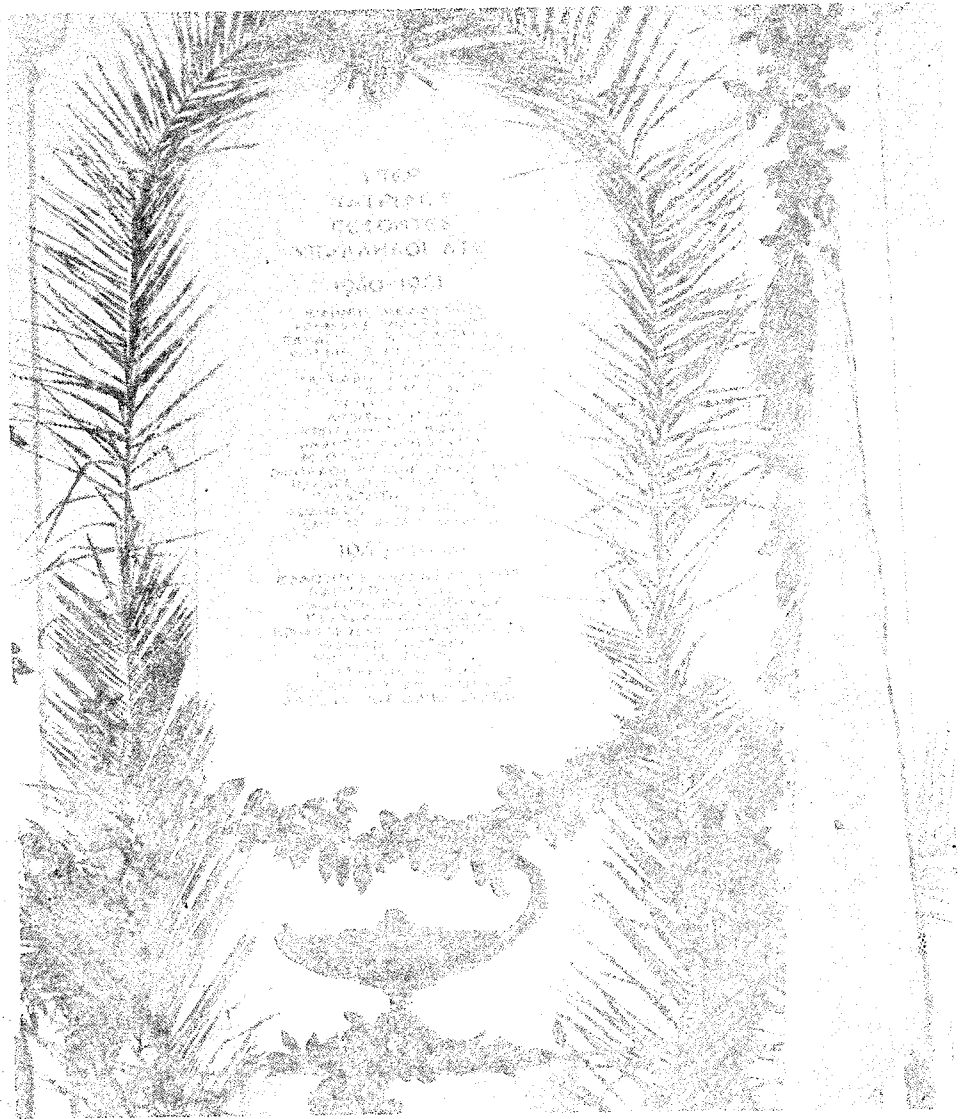
«... Εϋθύς ως έτερματίσθη ή κατάστασις ή υπαγορεύσασα τας στραγγαλιστικάς αύτάς τών συνεταιριστικῶν οργανώσεων διατάξεις πανταχόθεν προεβλήθη ή αξίωσις τής καταργήσεώς των. Καί είναι μὲν βέβαιον ὅτι σὺν τῇ καταργήσει ἐζητεῖτο ή κατά τινα τρόπον ἐπάνοδος εἰς τὸ συνεταιριστικὸν καθεστῶς τοῦ Νόμου 602, ἀνεγνωρίζετο ὅμως ἀπ' ἐτέρου ὅτι ή κατάσταση τής Ἑλλάδος ήτο τοιαύτη ὥστε νά μὴ εἶναι δυνατή ή εϋθύς ἀμέσως ἐπαναφορὰ τής ἰσχύος τοῦ νόμου τούτου, ὡς οὗτος ἴσχυε μέχρι τής ἐν ἔτει 1938 οὐσιαστικῆς καταργήσεώς του. Μία μεταβατικὴ κατάσταση ήτο ἀναγκαία καί τὸ μεταβατικὸν αὐτὸ καθεστῶς ἀπέτέλεσε τὸ Νομ. Διάταγμα ὑπ' ἀριθ. 21 τοῦ ἔτους 1941 καί αἱ λοιπαὶ πρὸς συμπλήρωσιν τούτου ἐκδοθεῖσαι νομοθετικαὶ διατάξεις. Κατὰ τὸ Νομ. τοῦτο Διάταγμα αἱ ἀρμοδιότητες τῶν δύο ἀνωτάτων ὀργάνων τής ΕΣΣΕ ήτοι τοῦ Ἄνωτάτου Συμβουλίου καί τοῦ Προέδρου, ἀτινα ἀμφοτέρα καταργήθησαν, περιήλθον εἰς τὸν Ἰπουργὸν τής Γεωργίας ὡς πρὸς τήν ἀσκήσιν τής Διοικήσεως τῶν συνεταιριστικῶν οργανώσεων καί τοῦ διοικητικοῦ καί οἰκονομικοῦ αὐτῶν ἐλέγχου. Ἐπίσης εἰς τὸν αὐτὸν Ἰπουργὸν περιήλθεν ή διοικητικὴ ἐπίβλεψις καί παρακολούθησις τής Ε.Σ.Σ.Ε. καί τῶν ὑπὸ ταύτης συνιστωμένων κοινοπραξιῶν. Κατὰ δὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 251 τοῦ ἔτους 1941 Νομ. Διάταγμα ὠρίσθη ὅτι διὰ Διαταγμάτων δύνανται νά ρυθμίζωνται τὰ τῶν ἐσωτερικῶν κανονισμῶν καί τής ἐν γένει λειτουργίας τόσοσ τῶν πρω-

τοβαθμίων ὡσον καί τῶν δευτεροβαθμίων γεωργικῶν συνεταιριστικῶν οργανώσεων. Διὰ τῶν διατάξεων δηλ. τούτων ἀφηρέθη μὲν ή διοικητικὴ ἀρμοδιότης καί ὁ οἰκονομικὸς καί διαχειριστικὸς ἔλεγχος ἀπὸ τήν ΕΣΣΕ περιήλθον ὅμως εἰς τὸ Ἰπουργεῖον Γεωργίας, ἐνῶ ή ἐποπτεία καί ὁ ἔλεγχος ἐπὶ τῶν συνεταιρισμῶν δὲν ἔπαυσαν ἀσκούμεναι ὑπὸ τής Α.Τ.Ε., συμφώνως πρὸς τὰς περὶ τούτου διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ αὐτῆς. Καί ἐδημοσιεύθη μὲν ἐν συνεχείᾳ τὸ ἀπὸ 4 Ἰουνίου 1941 καταστατικὸν τής Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, ἔνθα, ἐν ἀρθρῷ 2 ἐδ. ε' αὐτοῦ ἀναγράφεται διάταξις περὶ ὀργανώσεως συστήματος αὐτοελέγχου τῶν γεωργικῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων διὰ τής ἀσκήσεως ἀμέσου ἐποπτείας ἐπ' αὐτῶν, πλὴν ή Συνομοσπονδία ὡς ἰδρύθη καί ὑφ' οὗς ὄρους διαβιοῖ ἔκτοτε δὲν ήδυνήθη ὅπως ἀσκήση ἐπίδρασιν τινα εἰς τήν διαμόρφωσιν τής συνεταιριστικῆς κινήσεως τής χώρας τής ὑπάρξεώς της οὐδεμίαν ἀπήχησιν ἐχούσης εἰς τήν συνεταιρισμένην ἀγροτικὴν μᾶζαν. Τέλος διὰ τής ἐπιχειρηθείσης νομοθετικῆς τροποποιήσεως τής συνεταιριστικῆς νομοθεσίας κατὰ τὰ ἔτη 1941 καί 1942 ἐπῆλθε σύγχυσις δικαιοδοσιῶν καί ἀρμοδιοτήτων μεταξὺ τοῦ Ἰπουργείου τής Γεωργίας, τής Ἄγροτικῆς Τραπεζῆς καί τής Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, χρήζουσα ἀμέσου νομοθετικῆς ρυθμίσεως... Τὸ νόθον αὐτὸ καθεστῶς ἐπιχειρεῖ νά θεραπεύση τὸ νομοσχέδιον...».

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Με την έλλειψη συνεταιριστικών εφημερίδων - περιοδικών δεν έχουν δημοσιευθεί τέτοια αξιόλογα κείμενα κατά το ανώμαλο πολεμικό έτος 1941. Λίγα και χωρίς ιδιαίτερη σημασία περιληπτικά κείμενα βλ. στο «Βήμα του Αγρότου» της Π.Σ.Γ.Σ.

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

ΕΤΗ 1942 — 1943 — 1944(*)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1942—1944

Κατά το 1942

Σε συνέχεια των όσων γράφηκαν στο 1941, σημειώνουμε ότι: το έτος 1942 (από τον χειμώνα του 1941) είναι από τα περισσότερο δραματικά. Κάτω από την τριπλή ξενική κατοχή ο Λαός αγωνίζεται να αντισταθεί στο ξαφνικό κακό για να επιζήσει. Ανεξάρτητα από άλλα κριτήρια και ευθύνες τους οι κατοχικές κυβερνήσεις προσπαθούν και κατά το 1942 να ρυθμίσουν κάπως (όμως με αναγκαστικές παρεμβάσεις σπασμωδικές) το επισιτιστικό δρώμα και να αντιμετωπίσουν την μαύρη αγορά (**).

Στην κατεχόμενη Ελλάδα έως Δεκ. 1942 Κυβέρνηση Γ. Τσολάκογλου (λεπτομέρειες βλ. στα επόμενα Υποκεφάλαια).

Από 15.12.1942—21.4.1943 Κυβέρνηση Κ. Λογοθετόπουλου. Στη συνέχεια Ι. Ράλλη.

Διεθνικά μένεται ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος το 1942. Τον Ιανουάριο ιδρύεται ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών από 56 Κράτη.

Οι Σύμμαχοι νικούν τους Ιταλούς στην Αφρική. Οι Γερμανοί όμως απωθούν τα συμμαχικά στρατεύματα στην Αφρική, και φθάνουν προ της Αλεξάνδρειας (Ιούνιος '42). Μάχη του Ελ Αλαμίν. Νίκη συμμάχων, ματαίωση σχεδίων Γερμανών για κατάληψη Αιγύπτου και Περσικού Κόλπου.

Το φθινόπωρο του 1942 οι Γερμανοί βρίσκονται μπροστά στο Στάλινγκραντ όπου όμως τους σταμάτησαν οι της ΕΣΣΔ.

Στην Ελλάδα, στις αρχές του 1942, ενώ ο πρωθυπουργός Γ. Τσολάκογλου απευθύνει εγκλήσεις «προς τους λαμπρούς αγρότες μας από τον πατριωτισμόν και την αυτοθυσίαν των οποίων η Ελλάς αναμένει την σωτηρίαν της Φυλής», (μήνυμα πρωτοχρονιάς 1942 βλ. «Βήμα του Αγρότου» 3.1.42) και ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός και άλλοι εξέχοντες εξυμνούν τους αγρότες και την γεωργία «τόρα δεν μας μένει παρά μόνον η εργασία και η ελληνική γη» («Βήμα του Αγρότου» 3.1.42), και οι αγρότες οι ίδιοι υποφέρουν από μεγάλες ελλείψεις (έλλειψη γεωργ. ειδών από μονοκαλλιέργειες, έλλειψη βιομηχανικών ειδών, καταστροφές, έλλειψη χρηματικών εισοδημάτων) όπως περίπου και οι κάτοικοι των πόλεων που έχουν πε-

(*) Επειδή η περίοδος της ξενικής κατοχής από τον Απρίλιο 1941 έως περίπου τον Δεκέμβριο 1944 αποτελεί μια ενότητα ανώμαλης (από κάθε πλευρά) κατάστασης, η έκθεσή θα γίνει εδώ συνολικά για τα έτη 1942 - 1943 - 1944 με υποδιαίρεση όμως και πάλι στα γνωστά ΙΓ' Υποκεφάλαια.

(**) Η βιβλιογραφία, από διάφορες πλευρές, για τον πόλεμο, την κατοχική εποχή και τον εμφύλιο είναι πολύ μεγάλη και δεν είναι δυνατό να αναφερθεί εδώ παρά μόνο σε πολύ ειδικές περιπτώσεις. Είναι όμως αξιοσημείωτο ότι ο γνωστός εκδοτικός οίκος - βιβλιοπωλείο Καραβία (Ασκληπιού 67 και Ερμού 1) έχει συγκεντρώσει σχεδόν το σύνολο των εκδόσεων που αφορούν τον πόλεμο - κατοχή - απελευθέρωση για την άμεση ενημέρωσή κάθε μελετητή (βλ. κατάλογο 48 του 1991).

ρισσότερα εισοδήματα και διανομές κάποιων τροφίμων.

Κοινό είναι το επισιτιστικό πρόβλημα, με διαφορές βέβαια σε έκταση και βαθμό, από τόπο σε τόπο και από μέρα σε μέρα, από άνθρωπο σε άνθρωπο.

Η τιμή της χρυσής λίρας Αγγλίας από δρχ. 23.500 τον Ιανουάριο 1942 φτάνει τον Δεκέμβριο τις 147.200.

Όλοι στις πόλεις νοσταλγούν και εξυμνούν την ζωή στο χωριό (*) και οι πολλοί στα χωριά ζηλεύουν τους αστούς που έχουν εισοδήματα (από αποκρύψεις ειδών οι εμποροδοτέχνες - βιομήχανοι, από την προσφορά των υπηρεσιών τους οι ελεύθεροι επαγγελματίες, γιατροί κ.λπ., από τους μισθούς οι υπάλληλοι — στην αρχή δεν υπήρχε μεγάλος πληθωρισμός— από διανομές ειδών κ.λπ.).

Χαρακτηριστική περικοπή επιστολής 28.1.1942 του Θ. Τζωρτζάκη από Αθήνα σε Αριστ. Κλήμη στη Μυτιλήνη:

«... Έδω ή ζωή, όπως ίσως παντού, θει σέ ζωώδη κατάσταση...
 έχει δυνατά έπιρεασθή από τό έπισιτι- Στη Συνομοσπονδία άνέλασθε διευθυν-
 στικό ζήτημα. Τίποτα άλλο πιά δέν ά- τής ό κ. Σαμαρόπουλος...».

Αυτά και πολλά παρόμοια από όλη την Ελλάδα έως τα μέσα του 1942.

Μετά το φοβερό επισιτιστικό χτύπημα του χειμώνα 1941) 42 γίνεται κάποια κατανόηση, αφύπνιση και απομάκρυνση από τα βίαια μέτρα αναγκαστικών συγ-

(*) Χαρακτηριστικές συνεντεύξεις και εξομολογήσεις μεγάλων συγγραφέων, καλλιτεχνών, κ.λπ. δημοσιεύονται στις εφημερίδες με ύμνους και νοσταλγία για το χωριό (Κοτοπούλη, Ανδρεάδη, Βεάκης, Λογοθετίδης στο «Βήμα του Αγρότου» 13.12.1941). Ο δήμαρχος Αθηναίων Αγγ. Γεωργάτος, ο διοικητής ΕΤΕ Κ. Ζαβιτσιάνος, ο διοικητής της ΑΤΕ Ανδρ. Λαμπρόπουλος, ο καθηγητής Ν. Δούβαρις, ο ποιητής Άγγ. Σικελιανός, ο γιατρός Κ. Κατσουράς, ο γλύπτης Γ. Δημητριάδης, όλοι εξυμνούν τα αγαθά της αγροτικής ζωής με εντυπωσιακές εκφράσεις («Βήμα του Αγρότου 20.12.41, 10.1.42).

Χαρακτηριστικές δημοσιογραφικές περιγραφές για τα χωριά της Αττικής με στοιχεία που δείχνουν ότι και εκεί υποφέρουν («Βήμα Αγρότου» 13.12.41) αλλά και από επαρχίας όπως Αργύνιο (3.1.42), Κ. Σούρμενα στο Μπέλες για το οποίο γράφουν παραστατικά:

«Όμως υπάρχουν και μακρινές ορεινές περιφέρειες - οάσεις όπου δεν φτάνουν εύκολα τα μέτρα των κατακτητών και των Αρχών Κατοχής και συνεπώς ζουν επισιτιστικά αρκετά καλά. Όπως π.χ. είναι η περιγραφή του Κ. Γενιώτη για τα Κάτω Σούρμενα (Μπέλες) και των ανθρώπων του (Πόντιοι). Όπως γράφει, ζηλευτή η επάρκεια τροφίμων. Αγνά τα αισθήματα των κατοίκων μιας ευτυχισμένης αγροτικής οικογένειας του χωριού και της φιλοξενίας της. Μόνο κακό η χαρτοπαιξία. Περαιτωικοί (κυρίως) κάνουν λαθραίες συναλλαγές τη νύχτα πάνω στο βουνό, με ανθρώπους από τη γειτονική επικράτεια σε διάφορα είδη. Πρωινό ξεκίνημα για ομαδική συνεταιριστική δόση ή: «Γυναϊκούλες και παιδιά μ' ένα ραβδί οδηγούν από ένα ή δύο ζώα έξω από το χωριό κοντά στο ποτάμι. Εκεί, αφού συγκεντρωθούν όλα, τα παραλαμβάνουν δυό βοσκοί, άμισθοι —κάθε μέρα είναι άλλοι, σύμφωνα μ' ένα κατάλογο της κοινότητας— για να βοσκήσουν όλη την ημέρα. Οι κυράδες βρίσκουν την ευκαιρία να κάνουν εδώ συγκέντρωσι. Άλλες πλέκουν κάλτσες και άλλες γνέθουν με τη ρόκα. Στήνουν έτσι μακρές συνομιλίες γύρω σε θέματα...».

Τιμές της εποχής εκεί: 180 δρχ. η κόττα, 5 δρχ. το αυγό, βούτυρο 650 δρχ. (υψηλές σε σύγκριση με τα εισοδήματά τους) («Βήμα του Αγρότου» 3.1.42).

κεντρώσεων γεωργικών προϊόντων. Από τον Μάιο 1942 αρχίζει κάποια αλλαγή της πολιτικής του Κράτους με προσπάθεια να περιοριστούν οι δεσμεύσεις και να γίνεται ανταλλαγή προϊόντων μεταξύ υπαίθρου και αστικών κέντρων. Επιβάλλεται σε γεωργικά προϊόντα αντί των αναγκαστικών συγκεντρώσεων (που δεν απέδιδαν) μόνο φόρος δεκάτης και παρακράτημα.

Συνέντευξη του υπουργού των παραγωγικών Υπουργείων (Οικονομικών, Γεωργίας, Επισιτισμού, Εθνικής Οικονομίας, Εργασίας) Σ. Γκοτζίμάνη (παιδιού καλλιεργητών από τα Γιαννιτσά) προς τον Κ. Γεννηώτην, δικαιολογεί την ανάληψη και των 5 Υπουργείων για να υπάρξει συντονισμός. Τονίζει:

«...Δέν καταργούμε την ιδιωτικήν πρωτοβουλίαν. Έως τώρα ένομίσθη ότι ή δευθυνομένη οικονομία, την όποιαν άσκει τó Κράτος όφείλει νά περισφίγγη μέχρις άσφυζίας τó έπιχειρηματικόν πνεύμα τών άτόμων. Καί από την παρεξήγησιν αυτήν έπροκλήθησαν έως τώρα διάφορα άσκοπα καί έπιζήμια μέτρα εις βάρος τής καλής καί τακτικής λειτουργίας τής οικονομικής ζωής τού τόπου. Όλα όμως αυτά θά λείψουν πλέον καί θά δημιουργηθοῦν αί δυνατότητες εις τó έμπόριον ν' άσκήσει τó τίμιον έργον του. Θά γίνη αυτό... Η άρχή... ειναί ή άπρόσκοπτος καί ένεργός ανταλλαγή προϊόντων μεταξύ υπαίθρου καί αστικών κέντρων. Έχετε, κύριοι άστοί άνάγκην από τρόφιμα; Θά στείλετε λοι-

πόν καί σεις εις τούς παραγωγούς τά βιομηχανικά είδη σας πού τούς χρειάζονται. Οί γεωργοί έξ άλλου θά έφοδιάζου με τά δικά των τás πόλεις. Προς την κατεύθυνσιν αυτήν θά υπάρξει... στενή συνεργασία, Κράτους, Τραπεζών, έμπορίου καί ένδιαφερομένων. Μία Έπιτροπή έπισιτιστική εις κάθε Κοινότητα θά έποπτεύση όλας αυτás τás ανταλλαγás... Τó Κράτος θά άσκήση πολιτικήν έλαττώσεως τιμών, θά γίνουμε μπαισιέ... Θά διατεθοῦν συντόμως:... 15 έκατομμύρια πήχεις ύφάσματος... 300 τόννοι σιδήρου διά ύνια... από Γκλασάνην - Σταματόπουλον. Σαποῦνι εις πολλές χιλιάδας όκάδας, καθώς καί λιπάσματα... έπ' ανταλλαγή προϊόντων... σιτηρά, όσπρια...».

Στη συνέχεια ανακοινώνει ότι θα επιβληθεί ο φόρος της δεκάτης και του παρακρατήματος, με δικαίωμα στο γεωργό να διαθέτει ελεύθερα το 75—80% της παραγωγής του. Υποδεικνύει να γίνουν λαχανόκηποι που να καλλιεργούνται από τους εργάτες όπως στην Ευρώπη («Βήμα του Αγρότου 15.5.42»).

(Περισσότερες πληροφορίες για τα ειδικά μέτρα και δραστηριότητες βλ. στη συνέχεια στα άλλα Υποκεφάλαια και κυρίως στο Η).

Φαίνεται ότι κάποια μεταβολή στο καλύτερο άρχισε να γίνεται και να φαίνονται κάποιες αναλαμπές για νέα οργάνωση - ζωή. Χαρακτηριστικό είναι το παρακάτω απόσπασμα νέας επιστολής 4.8.1942 του Θ. Τζωρτζάκη από Αθήνα προς Αριστ. Κλήμην (Μυτιλήνην) με περιεχόμενο πνευματικό - οργανωτικό - αγωνιστικό που απέχει πολύ από την διατύπωση της επιστολής της 28.1.1942 (βλ. παραπάνω). Γράφει ανάμεσα στα άλλα:

«...Νέα σπουδαία δέν υπάρχουν. Κάποια άπόπειρα έπαφής με τούς γεωργικούς συνεταιρισμούς έμεινε μόνο σχεδόν σχέδιο, γιατί ή έπικοινωνία είναι τόσο δύσκολη καί τά ταξίδια ακόμα δυσκολότερα. Πάντως σάν συμπέρασμα τών έδω συζητήσεων μάς έμεινε ότι τó πρό-

γραμμα τών Άμπελακίων άναθεωρημένο κάπως στίς λεπτομέρειες θά πρέπει ν' άποτελέση τή βάση τής μελλοντικής όργανώσεως τών συνεταιρισμών. Εύρέθη ότι είναι άρκετά έλαστικό, ώστε νά μπορη μ' όποιεσδήποτε συνθήκες νά προσαρμοσθη χωρίς νά θραυστη. Ός εκεί

έμειναν όμως οι συζητήσεις.

Τελευταία με άπασχολούν οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί. Τους βοηθώ κάπως σαν τεχνικός. 'Η αλήθεια είναι πως είναι συμπτωματική ή κινήσις, μα δέν αποκλείεται με κατάλληλη καλλιέργεια νά μείνη κάτι. "Άλλως δέν είναι λίγο τό κέρδος πως έτσι λόγω τών περιστάσεων πολλές σημαντικές τάξεις τής κοινωνίας αναγκάστηκαν νά καταφύγουν έστω και προσωρινά στους συνεταιρισμούς και νά τους γνωρίσουν από κοντά. Στο μέλλον και άν δέν χρησιμοποιούν τό θεσμό, όταν περάσουν οι δυσκολίες, θά τους είναι όμως οικεία και γνώριμη ή ιδέα.

'Από πρακτικής άπόψεως οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί δέν κατορθώνουν —χωρίς νά φταίνε— νά κάμουν σπουδαία πράγματα. "Ίσως στο μέλλον είναι πειό άποδοτικοί, γιατί όμολογουμένως

έρχισαν νά τους προσέχουν. Σ' αυτό συνετέλεσε και ή συνένωσις πολλών έξ αούτων σέ μιá έλεύθερη 'Επιτροπή Συνεργασίας που τους έκπροσωπεί και προσπαθεί νά τους κατευθύνη. "Ίσως νά γίνει δυνατό τό αίτημά τους νά μετατραπή ή 'Επιτροπή σέ Σύνδεσμο Καταναλωτικών Συνεταιρισμών (Σωματείον Συνεταιριστικό) που θά μπορεί πειό έγκυρα από την 'Επιτροπή νά έργασθη.

Μεταξύ τών συνεργαζομένων συνεταιρισμών είναι συν)σμοί εργατικοί, δημοσιοϋπαλληλικοί, ιδιωτικών ύπαλληλων, έλευθέρων έπαγγελματιών κ.λπ.

Αυτά περιληπτικά και κακογραμμένα είναι τά νέα μου. 'Όπωςδήποτε καταλαβαίνεις πόσο χρήσιμος θά ήσωνα τώρα έδω. Σέ μένα τουλάχιστον ή άπουσία σου είναι πολύ αισθητή...».

Αναλυτικά για τα θέματα αυτά βλ. στη συνέχεια στα άλλα Υποκεφάλαια.

— Ανάμεσα στις άλλες αντιστασιακές πράξεις του 1942: Κινητοποιήσεις Μαρτίου 1942 για αντίθεση στην πολιτική επιστράτευση. Ανατίναξη κατίου ΕΣΠΟ στις 22.9.42 για ματαίωση γερμανικής επιστράτευσης. Ανατίναξη γεφύρας Γοργοποτάμου από ΕΔΕΣ (Ζέρβα) — 'Αγγλους — Βελουχιώτη στις 25.11.42.

Κατά το 1943

Η πολέμική διεθνής κατάσταση δείχνει κάποια βελτίωση. 'Όμως στην Ελλάδα τα προβλήματα είναι μεγάλα από τις κατοχικές πιέσεις και ενέργειες, την αντίσταση και τις εκδικητικές συνέπειες, τό επισιτιστικό κ.λπ.

Από 15.12.42—21.4.43 Κυβέρνηση Κ. Λογοθετόπουλου.

Από 21.4.43 Κυβέρνηση Ι. Ράλλη έως την απελευθέρωση Οκτ. 1944.

Τον Φεβρ. 1943 ίδρυση της ΕΠΟΝ. Στις 13.10.43 εμφύλιες συγκρούσεις (Μάχη Νεράιδας στην 'Ηπειρο).

Διεθνικά: Τον Μάιο 1943 παραδίνεται ο Ιταλο-γερμανικός στρατός στην Αφρική. Στην Τεχεράνη γίνεται συνάντηση Τσόρτσιλ Αγγλίας, Ρούζβελτ Αμερικής και Στάλιν ΕΣΣΔ για δημιουργία νέου μετώπου στη Δ. Ευρώπη. Τον Ιούλιο οι Σύμμαχοι καταλαμβάνουν τη Σικελία. Απόβαση στη Νότ. Ιταλία. Πτώση Μουσουλίνι. Νέα Κυβέρνηση Ιταλίας υπό τον Μπαντόλιο που συνθηκολογεί.

Στην Ελλάδα: Την όλη επισιτιστική κατάσταση εκφράζουν και οι κινητοποιήσεις της Λαϊκής Επιτροπής και των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών που πολλαπλασιάστηκαν για να καλύψουν τις ανάγκες της εποχής στο επισιτιστικό (βλ. σε άλλα Υποκεφάλαια στη συνέχεια).

Υπάρχει φοβερός πληθωρισμός, αφαιμάξη από κατακτητές. Τιμή λίρας

Ιανουάριος δρχ. 144.800 Δεκέμβριος δρχ. 1.549.500. Συγκρατείται όμως ελαφρά από κάποια βελτίωση στη γεωργία και το επισιτιστικό, την καλή εξέλιξη των πολεμικών γεγονότων στην Αφρική. Χαρακτηριστική η έκφραση των μαυραγοριτών «αγάντα Ρόμιελ να ξεπουλήσουμε».

Κατά το 1944

Μεγάλη η έκταση της κυριαρχίας του ΕΑΜ στην ύπαιθρο. Εξακολουθούν οι αντιστασιακές κινήσεις. Στη γέφυρα Παπάδων Ανατ. Μακεδονίας συντριβή βουλγαρικού Συντάγματος από αντάρτες Αντ. Φωστερίδη. Συνεχίζονται οι εκδικητικές ενέργειες από τους κατακτητές. Δυστυχώς υπάρχουν και τα εμφυλιοπολεμικά.

Από τον Σεπτέμβριο 1944 τμηματική απελευθέρωση των ελληνικών περιφερειών με αποχώρηση κατοχικών στρατευμάτων. Εαμικρατία.

Στο εξωτερικό από 1941—14.4.44 Κυβέρνηση Ειμι. Τσουδερού. Από 14.4.1944 έως 26.4.1944 Κυβέρνηση Σ. Βενιζέλου. Από 26.4.44 Κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου.

Διάσκεψη του Λιδάνου. Στις 2.9.1944 αναχωρούν αεροπορικώς για Κάιρο ως εκπρόσωποι της ΗΕΕΑ (Κυβέρνηση Εσωτερικού, των βουνών) οι Αλ. Σβώλος, Γ. Ζεύγος (Υπ. Γεωργίας) Μ. Πορφυρογένης (υπ. Εργασίας) Η. Τσιριμώκος (υπ. Εθνικής Οικονομίας) Ν. Ασκούτσης (υπ. Δημοσίων Έργων) Άγγ. Αγγελόπουλος (υπ. Οικονομικών) για συνάντηση με Κυβέρνηση Εξωτερικού Γ. Παπανδρέου.

«Κόλασις» είναι σήμερα η κατάσταση της πατρίδος μας. Σφάζουν οι Γερμανοί. Σφάζουν τα Τάγματα Ασφαλείας. Σφάζουν και οι Αντάρται. Σφάζουν και κάιουν. Τι θα απομείνει από την ατυχή αυτήν Χώραν; λείει στην ομιλία του ο Γ. Παπανδρέου στη Διάσκεψη.

Υπογράφεται το Σύμφωνο του Λιδάνου για συνεργασία.

12 Οκτωβρίου 1944 απελευθέρωση Αθηνών. Στην «Εξουσία» η Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας Γ. Παπανδρέου.

Ακολουθούν διαφωνίες κυβερνητικές (Γ. Παπανδρέου - ΚΚΕ). Βίαιες επεμβάσεις Άγγλων. Καταδιώξεις ΕΑΜ. Δεκεμβριανά γεγονότα. Συνέπειες.

Φοβερός ο πληθωρισμός. Στις 20 Οκτωβρίου η Τράπεζα Ελλάδος εκδίδει χαρτονόμισμα 10 δισεκατομμυρίων δρχ. Τιμή λίρας Ιανουάριος 3.126.500 δρχ. Νοέμβριος 70.900.000.000 δρχ., η 2.828 νέες δραχμές. Δεκέμβριος 3.967 νέες δραχμές.

Διεθνικά 1944.

Οι της ΕΣΣΔ απωθούν τους Γερμανούς στην Πολωνία. Οι Αμερικανοί στον Ειρηνικό ανακαταλαμβάνουν περιοχές από Ιάπωνες.

6 Ιουνίου '44 συμμαχική απόβαση στη Νορμανδία Γαλλίας. Υποχώρηση Γερμανών. Απελευθέρωση Παρισιού.

Αύγουστος '44. Ρουμανία, Φιλανδία, Βουλγαρία αποχωρούν από Γερμανούς, αναχωχή τους με ΕΣΣΔ, που καταλαμβάνει Ουγγαρία, προχωρεί στη Γερμανία.

Οι καταστροφές στην Ελλάδα τα κατοχικά χρόνια 1941-1944

Για τις καταστροφές στην Ελλάδα και τις θυσίες του Ελληνικού Λαού στην

περίοδο της ξενικής κατοχής καθώς και για τα σχέδια ανασυγκροτήσεως, πολύτιμα είναι σε στοιχεία και ιδέες τα βιβλία του Κ. Δοξιάδη (που κυκλοφόρησε το 1947 το Υπουργείο Ανακοσμήσεως) με τίτλους:

1) Θυσίες της Ελλάδος, 2) Οικιστική Πολιτική, 3) Δωδεκάνησος, 4) Επιδιώξεις του Ελληνικού Λαού.

Και πολλά άλλα κείμενα.

Για να γίνουν κάπως κατανοητά από τους νεότερους τα συνεταιριστικά και τα αγροτικά (τα σχετικά με την παραγωγή αλλά και τα επισιτιστικά αστών και αγροτών), πρέπει να έχουν μελετήσει μερικά στοιχεία για τη φυσιογνωμία της τότε εποχής, μέσα στις συνθήκες της οποίας ζούσαν, αγωνιούσαν, εργαζόταν και πέθαιναν οι Έλληνες κάτω από την τριπλή κατοχή (Γερμανών, Ιταλών, Βουλάρων) αλλά και τις συνέπειες που είχαν για τον πληθυσμό οι βίαιες αντιστασιακές ενέργειες των διαφόρων Οργανώσεων (σε συνεργασία τους ή όχι με τις «μεγάλες δυνάμεις» με τις οποίες η κάθε μια συνεργαζόταν —ιδίως Αγγλία ή Ρωσία— που πρώτος σκοπός τους ήταν η φθορά της πολεμικής μηχανής των εχθρών χωρίς να λογαριάζονται τα επακόλουθα που είχε η κάθε ενέργειά τους και δυστυχώς και με καταστροφικές αντιθέσεις μεταξύ των διαφόρων ομάδων).

Πολλά βιβλία και στοιχεία υπάρχουν γύρω από το θέμα αυτό γραμμένα μάλιστα τα περισσότερα (αν όχι όλα) με την υποκειμενική θέση που είχε ο συγγραφέας μέσα στην τότε (η για την τότε) κατάσταση και από τη σκοπιά που έδλεπε την τότε ζωή (γι' αυτό και χρειάζεται κριτικός έλεγχος κατά το διάβασμά τους).

Και πρώτα για τον πληθυσμό που έζησε και υπέφερε στην Ελλάδα κατά την περίοδο της ξενικής κατοχής, ενώ η Ελληνική Κυβέρνηση με μικρό πολεμικό τμήμα του Έθνους είχε φύγει τον Απρίλιο του 1941 (μετά την μάχη της Κρήτης) στο Εξωτερικό. Την Κυβέρνηση στην Ελλάδα ανέλαβαν αρχικά εκείνοι που είχαν συνθηκολογήσει κάτω από τα διαλυτικά πλήγηματα του ισχυρότατου γερμανικού στρατού αφού το Έθνος (στρατός και Λαός) είχε γράψει τις υπέροχες εκείνες σελίδες στην αρχική αντίσταση και (στη συνέχεια) την καταδίωξη των Ιταλών στα ηπειρωτικά και αλβανικά βουνά κατά το εξάμηνο του Οκτωβρίου '40 - Απριλίου 1941.

Όλος ο Ελληνικός Λαός που είχε δείξει κατά την πολύ δύσκολη πολεμική περίοδο μέχρι τον Απρίλιο του 1941 ένα έξοχο φρόνημα αντάσης και ομοφυχίας και όλος αυτός ο στρατός που από τη μια στιγμή της μεγάλης δόξας βρέθηκε απότομα διαλυμένος με την ισχυρή μηχανοκίνητη επίθεση και περιπλανώμενος μέσα από βουνά και πεδιάδες, (πεινασμένος, φειρισμένος και χωρίς χρήματα) προσπαθώντας να σωθεί και να φτάσει κάποτε στο χωριό του (και πιο δύσκολα στο απόμακρο νησί του) είχε βέβαια ανάγκη να ξαναρχίσει τη δουλειά του για να ζήσει ο καθένας τον εαυτό του και την οικογένειά του, με την βεβαιότητα ότι κάποτε οι Σύμμαχοι θα νικούσαν τον Άξονα και ένας κόσμος θαυμάσιος από κάθε πλευρά θα έδωγαν μέσα από τα πολεμικά ερείπια. Έτσι οι πολλοί από το στρατό που έμειναν (και αν ήθελαν να φύγουν με τον στόλο και την Κυβέρνηση οι δυνατότητες ήταν ελάχιστες) άρχισαν να ασχολούνται με τα επαγγέλματά τους και οι νέοι προσπαθούσαν να βρουν κάποια εργασία. Και οι αγρότες βρέθηκαν χωρίς τα ζώα τους (που τα είχαν επιτάξει για τον πόλεμο), χωρίς αποθέματα τροφίμων (αφού τα εργατικά χέρια έλειπαν στον πόλεμο), με τα απαραίτητα γεωργικά εφόδια να σπανίζουν ή να γίνονται πανάκριβα από μέρα σε μέρα καθώς προχωρούσε το φθινό-

πυρο του 1941 προς τον χειμώνα του 1941. Όσοι μπορούσαν (χρηματικά) από τον πληθυσμό προσπαθούσαν να εφοδιαστούν με ότι τρόφιμα και είδη ήταν δυνατό, ενώ το εμπόριο έκρυβε τα αποθέματά του, οι βιομηχανίες δεν είχαν αρκετές πρώτες ύλες, ο συμμαχικός αποκλεισμός έκανε αδύνατες τις εισαγωγές και ο μαυραγορίτης έκανε την εμφάνισή του και επέβαλε την κυριαρχία του με διάφορους τρόπους.

Οι κατακτητές ξεχώρισαν την Ελλάδα σε περιφέρειες, άλλες με γερμανική διοίκηση και άλλες με ιταλική. Τα Ιόνια προσαρτήθηκαν στους Ιταλούς, η Θράκη (πλην τριγώνου Έβρου) και η Ανατολική Μακεδονία στους Βουλγάρους. Και έτσι η επικοινωνία και η διακίνηση των προϊόντων έγινε πολύ δύσκολη, η κάθε τοπική Αρχή είχε τις δικές της διαταγές και τις δικές της επιδιώξεις.

Μέσα σε όλη αυτή την κατάσταση οι κατοχικές Κυβερνήσεις των Αθηνών (όσα μέλη τους είχαν πατριωτικές ανησυχίες) προσπαθούσαν να κάνουν ότι ήταν δυνατό για να βοηθήσουν τον Ελληνικό Λαό, όμως κάτω πάντα από την έγκριση των Αρχών Κατοχής που βέβαια δεν είχαν αυτό ως σκοπό αλλά τα δικά τους συμφέροντα και γι' αυτό βοηθούσαν όσους από υπολογισμούς προσωπικής ωφέλειας, δύναμης ή πλουτισμού ταυτιζόταν με αυτούς και γινόταν όργανά τους κατά την άσκηση της οποιας Εξουσίας μεγάλης ή μικρής (οι μικροί αρμόδιοι είναι πάντα οι χειρότεροι κατά την άσκηση της «εξουσίας» τους).

Παράλληλα και από μέρα σε μέρα αναπτυσσόταν οι διάφορες αντιστασιακές ομάδες (πληροφοριακές στην αρχή και για δολιοφθορές και πολεμικές ενέργειες στη συνέχεια) που όσο και όσες και αν είχαν πραγματικά πατριωτικούς σκοπούς, συντελούσαν να φθείρεται η εχθρική μηχανή, αλλά το κόστος τους (αντίποινα, κάψιμο χωριών, απάνθρωποι ομαδικοί τυφεκισμοί, περιορισμοί, διατροφή τους, μίσση κ.λπ.) το πλήρωναν οι άμαχοι πληθυσμοί και κυρίως της υπαίθρου.

Δεν είναι θέση εδώ για έκθεση όλου αυτού του δράματος της κατοχής 1941) 44 παρά μόνο να δοθούν συνοπτικά μερικά μόνο στοιχεία από τις καταστροφές ώστε να γίνουν κατανοητές οι συνθήκες μέσα στις οποίες μπορούσαν να κινηθούν και κινήθηκαν και οι συνεταιρισμοί ως μια εκδήλωση του Ελληνικού Λαού που ενώ μέχρι τότε υπήρχε μόνο (σχεδόν) στην ύπαιθρο, επεκτάθηκε απότομα για λόγους καθαρά επισιτιστικούς και στις μεγάλες πόλεις (κυρίως Αθήνα - Πειραιά) ανάμεσα σε όλο τον πληθυσμό. Και βέβαια υπήρχαν ανάμεσα στα στελέχη των Συνεταιρισμών και εκείνοι που προσπαθούσαν να χρησιμοποιήσουν την κίνηση ως αντιστασιακό όργανο του ΕΑΜ καθώς και εκείνοι οι ακοιμώτιστοι συνεταιριστές που έλπιζαν ότι η καταναλωτική συνεταιριστική κίνηση που έτσι απότομα δημιουργήθηκε στις πόλεις θα μπορούσε να αφίσει κάτι και μετακατοχικά για την οργάνωση των καταναλωτών μέσα σε ειρηνικές συνθήκες και γι' αυτό προσπαθούσαν να την οργανώσουν όσο το δυνατό καλύτερα.

Βέβαια όλοι συμφωνούσαν, τόσο οι του ΕΑΜ για αντιστασιακούς λόγους (*), όσο και οι ορθόδοξοι συνεταιριστές (που προερχόταν από τον αγροτικό συνεταιριστικό χώρο) ότι δεν έπρεπε να γίνονται επιτάξεις και αναγκαστικές συγκεντρώσεις προϊόντων από τις κατοχικές Κυβερνήσεις και τους κατακτητές σε βάρος των αγροτών παραγωγών (που και αυτοί ήταν καταναλωτές και είχαν ανάγκη από όλα εκείνα τα είδη που ήταν έξω από την μονοκαλλιέργειά τους). Και πρότειναν ότι έπρεπε να οργανωθεί σύστημα ανταλλαγών γεωργικών προϊόντων ανάμεσα στις διάφορες αγροτικές περιφέρειες με διαφορετικές παραγωγές καθώς και σύστημα επα-

(*) Βλ. σχετικά και το βιβλίο του Στ. Παπάγου «Θόδωρος Γιαννόπουλος» Αθήνα 1987.

φής παραγωγών και καταναλωτών μέσα από τους Συνεταιρισμούς τους με απομάκρυνση των μισραγοριτών. Αλλά η εφαρμογή ήταν δύσκολη.

Μέσα στα παραπάνω πρέπει να εκτιμηθούν όλες οι κινήσεις και όλες οι επιτυχίες - αποτυχίες της κατοχικής εποχής στα συνεταιριστικά.

Αλλά ποιές ήταν οι καταστροφές στον αγροτικό τομέα κατά την κατοχή; Α-γαλυτικά στοιχεία υπάρχουν στην έκδοση του Υπουργείου Ανοικοδομήσεως αριθ. 19 του 1947 (κείμενο Κ. Δοξιάδη που γράφηκε σε συνεργασία πολλών ειδικών για το κάθε θέμα) όπου πρέπει να ανατρέξει ο μελετητής (και σε άλλα βιβλία).

Αγαπητέ μου φίλε

Μά' μέγ'ε χαρά' είδα το γράμμα σου.
 Κι' όμ' ο' όμ' ναί'ε δε' εν' μου. Όλα
 θύμω'ε όφ'ι'ο' γε'ι' το τί'ο'ρο γ' το θε'ο'γ'ε
 εως' μ'ε'ν' με' α'ία γ' ε'ν'ι' μ'ε' α'ι'ώ'τ'ε, με'
 δι' φί'λα' εν' α'ι'ω'ι' η'ν'ν'ι' ο'ρ'ό'φ'ε'ρα.

Να'α' σου'τα'ε' με' δ'ό'ν'ε'χ'ε'ν. Κ'ό'μ'ε' ε'ί'π'ε'ν'ε'ν
 ί'σ'α'ν' με' εν' μ'ε'ρ'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν
 με'δ'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν
 εν'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν
 εν'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν
 εν'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν
 εν'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν
 εν'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν
 εν'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν
 εν'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν'ε'ν

Αρχίζου συνεταιριστικές αλληλουχίες και εκδηλώσεις κατά το 1942.
 Επιστολή ενημερωτική του Θ. Τζωρτζάκη στον Αριστ. Κλήμη (4.8.1942)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

1. Νομοθεσία σχετική με τη συνεταιριστική (και βασική αγροτική - επισιτιστική) δραστηριότητα

Κατά την κατοχική περίοδο η κρατική μηχανή των Υπουργείων και η Κατοχική Κυβέρνηση εκδίδουν συνεχώς (ελλείψει Βουλής για συζήτηση) νομοθετικά κείμενα, συνήθως για επιβολή του κρατικού μηχανισμού αλλά και για τακτοποίηση γενικών ή προσωπικών ζητημάτων. Έτσι δημοσιεύτηκαν στην Εφημ. Κυβερνήσεως τα επόμενα συνεταιριστικά - αγροτικά - επισιτιστικά.

Κατά το 1942

- Ν.Δ. 1019) 1942 «Περί συμπληρώσεως των διατάξεων του νόμου 602 της 31 Δεκεμβρίου 1914) 24 Ιανουαρίου 1915» ΦΕΚ 28) 1942. Αφορά Καταναλωτικούς.
- Ν.Δ. 1058) 1942 «Περί θέσεως διατάξεων αφορωσών την Γεωργικήν Συνεταιριστικήν Σχολήν» ΦΕΚ 41) 1942.
- Ν.Δ. 1104) 1942 «Περί συμπληρώσεως των διατάξεων του υπ' αριθ. 844 Ν.Δ. «περί παροχής εγγυήσεως δια την τη εγγυήσει του Δημόσιου συναμολόγησιν δανείων κ.λπ.» ΦΕΚ 48) 1912. Αφορά Καταναλωτικούς.
- Ν.Δ. 1115) 1942 «Περί χορηγήσεως δανείων παρ' Οργανισμών Δημόσιου Δικαίου κ.λπ. προς έτερα νομικά πρόσωπα Δημόσιου Δικαίου» ΦΕΚ 51) 1942. Αφορά Καταναλωτικούς.
- Ν.Δ. 1125) 1942 «Περί παροχής δανείων υπό Ταχ. Ταμειωτηρίων προς καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς των υπαλλήλων αυτού και του Υπουργείου Συγκοινωνίας» ΦΕΚ 54) 1942. Αφορά Καταναλωτικούς.
- Τα ΝΔ 1150, 1207, 1317, 1318 1387 που αφορούν τις συγκεντρώσεις γεωργ. προϊόντων, επισιτιστικό.
- Ν.Δ. 1277) 1942 «Περί τροποποιήσεως διατάξεών τινων του νόμου «περί Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 103) 1942.
- Ν.Δ. 1320) 1942 «Περί τρόπου αντικαταστάσεως των διακητικών συμβουλίων των Προμ. και Καταναλωτικών Συνεταιρισμών Δημοσίων Υπαλλήλων» ΦΕΚ 119) 1942. Αφορά Καταναλωτικούς.
- Ν.Δ. 1327) 1942 «Περί αρμοδιότητος του επί των Γεωργικών Συνεταιρισμών, Οργανώσεων και συναφών Οργανισμών Ειδικού Επιτρόπου» ΦΕΚ 122) 1942.
- Ν.Δ. 1375) 1942 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του άρθρου 1 του νόμου 4244 «περί τροποποιήσεως του άρθρου 1 του νόμου 3322» ΦΕΚ 135) 1942.
- Ν.Δ. 1491) 1942 «Περί συστάσεως Συνεταιρισμού Καπνοδομηγάνων αγοράς καπνού» ΦΕΚ 170) 1942. Αφορά αστικούς και καπνά.
- Ν.Δ. 1699) 1942 «Περί διαλύσεως του Α' Προμηθ. Συνεταιρισμού Οικονομικών Υπαλλήλων» ΦΕΚ 220) 1942. Αφορά Καταναλωτικούς.
- Ν.Δ. 1707) 1942 «Περί χορηγήσεως δανείων εις Πρατήρια Τροφίμων και Πιστωτικούς Συνεταιρισμούς Αξιοματικών (μονίμων, εφέδρων εκ μονίμων και πολεμικών καταστάσεων και αποστράτων) εκ του Δημόσιου Προϋπολογισμού. ΦΕΚ 220) 1942. Αφορά Καταναλωτικούς.

- Ν.Δ. 1703) 1942 «Περί εφαρμογής των υπ' αριθ. 844) 1941 και 1125) 1941 Ν. Δ. και επί του κατά τον υπ' αριθ. 1208) 1938 Αν. Νόμον λογαριασμού» ΦΕΚ 220) 1942. Αφορά Καταναλωτικούς.
 - Ν.Δ. 1718) 1942 «περί απολογιστικής εκτελέσεως μικρών έργων εγγείων βελτιώσεων» ΦΕΚ 222) 1942.
 - Κ.Δ. 15.7) 4.9.1942 «Περί επιβολής φορολογίας υπέρ του Ταμείου Αμύνης Οιονοπαραγωγής Θήρας και Θηρασίας» ΦΕΚ 222) 1942.
 - Ν.Δ. 1735) 1942 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των διατάξεων περί Οργανισμού Προστασίας Αμπελουργών Αττικοδοκιωτίας» ΦΕΚ 230) 1942.
 - Ν.Δ. 1737) 42.
 - Ν.Δ. 1738) 1942 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του νόμου 4185 της 9 Ιουλίου 1929 «περί κυρώσεως του Ν.Δ. της 11 Μαΐου 1929 περί εμπορίου του σίνου και προστασίας της οινοπαραγωγής» ΦΕΚ 231) 1942.
 - Ν.Δ. 1937) 42.
 - Ν.Δ. 1964) 1942 «Περί καθορισμού ευθυνών οικονομικών οργάνων προμηθευτικών συνεταιρισμών και πρατηρίων εξαρτημένων εκ του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης» ΦΕΚ 290) 1942. Αφορά Καταναλωτικούς.
 - Ν.Δ. 1996) 1942 «Περί μετατροπής του Υπουργείου Εργασίας εις Υφυπουργείον Εργασίας» ΦΕΚ 308) 1942. Αφορά και αστικούς.
 - Ν.Δ. 2039) 1942.
- Και τα αγροτικά — επισιτιστικά:
- Ν.Δ. 1510) 1942 «περί διαθέσεως χέρσων εκτάσεων προς καλλιέργειαν» ΦΕΚ Α) 176) 13.7.42. Βλ. και «Βήμα του Αγρότου» 16.8.42.
 - Ν.Δ. 1519) 1942 «περί ρυθμίσεως μισθώσεων ακινήτων». Περιέχει διατάξεις και για μισθώσεις αγροικιών, αγροκτημάτων, πευκοδασών, μοναστηριακών κτημάτων. (Βλ. και «Βήμα του Αγρότου» 16.8.42).
 - Ν.Δ. 1531) 1942 «περί παρατάσεως ενοικιοστασίου βοσικών» ΦΕΚ Α) 184) 22.7.42. Γίνονται εξαιρέσεις για περιπτώσεις επεκτάσεως καλλιέργειας. Οδηγίες βλ. «Βήμα Αγρότου» 1.9.42 σχετικά με άρση ενοικιοστασίου για καλλιέργεια.
 - Ν.Δ. 1543) 1942 Περί Επιθεωρήσεων Γεωργίας ΦΕΚ Α) 188) 1942.
 - Ν.Δ. 1563) 1942 «περί αναπροσαρμογής παντοειδών συμβάσεων απολήψεως δασικών προϊόντων» ΦΕΚ 187) 42. Μεγάλες εξουσίες στον Υπουργό Γεωργίας.
 - Ν.Δ. 1644) 1942 «περί τροποποιήσεως των περί δασών νόμων». Μεγάλα δικαιώματα στον Υπουργό Γεωργίας. Υποδοθήκη δασικών υπαλλήλων. Βλ. και «Βήμα του Αγρότου» 16.9.42.
 - Ν.Δ. 1690) 42 «περί εκμεταλλεύσεως των δασών και διαθέσεως των δασικών προϊόντων» ΦΕΚ Α) 217) 28.8.42. Δίδονται μεγάλες αρμοδιότητες για υλοτομίες κ.λπ., στον Υπουργό Γεωργίας. Χορήγηση για τις ανάγκες στρατευμάτων κατοχής.
 - Ν.Δ. 1696) 42 «περί παροχής πιστώσεων δια την οργάνωσιν και προαγωγήν της γεωργίας» ΦΕΚ 219) Α) 1942 (Σε συνέχεια των Ν.Δ. 609) 41, 934) 42, 1492) 1942).
 - Ν.Δ. 1950) 1942 (ΦΕΚ 199) 42) περί υποχρεωτικού παρακρατήματος σύκων 1942) 43.
 - Ν.Δ. 1971) 1942 περί συμπληρώσεως Ν.Δ. 908) 41 περί ενιαίας διαχειρίσεως της παραγωγής βάμβακος.

Το 1943

Υπάρχουν και πάλι πολυάριθμα νομοθετήματα μεταξύ των οποίων και ο Ν. 479) 43 με την αιτιολογική του έκθεση (για τον οποίο θα γίνει λόγος στη συνέχεια) και ο 785) 43 που τον κατέργησε.

Δημοσιεύτηκαν:

- Ν.Δ. 2039) 1942 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεών τινων του υπ' αριθ. 1491 του 1942 Ν.Δ. «περί συστάσεως Συνεταιρισμού Καπνοδομηγάνων Αγοράς Καπνού» ΦΕΚ 4) 1943.
- Ν.Δ. 2120) 1943 «Περί τρόπου παροχής εγγυήσεως υπό των ενταταλιμένων δια την αγοράν καπνών δια χρημάτων του Ελληνικού Δημοσίου και δια λογαριασμών του Συνεταιρισμού Καπνοδομηγάνων Αγοράς Καπνού» ΦΕΚ 31) 1943.
- Δ. 29) 30.4.1943 «Περί διοικήσεως και λειτουργίας του Οργανισμού Προστασίας Αμπελουργών Αττικοδοιωτίας» ΦΕΚ 110) 1943.
- Ν. 142) 1943 «Περί τροποποιήσεως του Α.Ν. 1390) 1938 «περί Ενώσεως Μαστιχοπαραγωγών Χίου» ΦΕΚ 145) 1943.
- Ν. 327) 1943 «Περί συμπληρώσεως της οργανώσεως της Διευθύνσεως Κτηνοτροφίας του Υπουργείου Γεωργίας» ΦΕΚ 205) 1943.
- Ν. 326) 1943 «Περί τροποποιήσεως διατάξεών τινων της Σχολής Ανωτέρου Γεωργο-οικονομικών Σπουδών» ΦΕΚ 205) 1943.
- Ν. 336) 1943 «Περί ρυθμίσεως ενίων ζητημάτων αφορώντων την προσωπικήν κατάστασιν των υπαλλήλων του Υπουργείου Εργασίας και των εξ αυτού εξαρτωμένων οργανισμών» ΦΕΚ 207) 1943.
- Ν. 371) 1943 «Περί διαλύσεως του Προμηθευτικού Συνεταιρισμού των εν Αθήναις και Πειραιεί δικαστών, εισαγγελέων κ.λπ.» και συστάσεως «Προμηθευτικού Συνεταιρισμού των εν Αθήναις και Πειραιεί δικαστών και εισαγγελέων» και Προμηθευτικού Συνεταιρισμού των υπαλλήλων της Γραμματείας των εν Αθήναις και Πειραιεί δικαστηρίων και εισαγγελέων κ.λπ.» ΦΕΚ 223) 1943.
- Ν. 389) 1943 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των διατάξεων περί Υπηρεσίας Γεωργικών Οργανισμών και Ιδρυμάτων του Υπουργείου Γεωργίας, Κεντρικού Ταμείου Γεωργίας Κτηνοτροφίας και Δασών, Γεωργικών Ταμείων και των εις την αρμοδιότητα του Υπουργείου Γεωργίας υπαγομένων ΝΠΔΔ» ΦΕΚ 233) 1943. Αφορά και Εποπτείαν (βλ. και Ν. 785) 1943 που ορίζει ότι η Δ) νσις Γεωργ. Οργανισμών του Υπ. Γεωργίας δεν έχει αρμοδιότητα επί των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων).
- Ν. 421) 1943 «Περί τρόπου διανομής εκτάσεων του Αγ. Συνετ. Διαχειρ. Κοινής Χορτονομής και Συνιδ. Βέλλου Κορινθίας» ΦΕΚ 247) 1943.
- Ν. 424) 1943 «Περί τροποποιήσεως του υπ' αριθ. 1738) 1942 Ν.Δ. περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Ν. 4185 της 9 Ιουλίου 1920 «περί κυρώσεως του Ν.Δ. της 11 Μαΐου 1929 περί εμπορίου οίνου και προστασίας της οινοπαραγωγής» ΦΕΚ 248) 1943.
- Ν. 479) 1943 «Περί αναδιοργανώσεως της Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών και τροποποιήσεως διατάξεών τινων της περί Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων νομοθεσίας» ΦΕΚ 264) 1943. Αυτός είναι γενικότερο κείμενο μικτής αξίας (αλλού εκκαθαριστικό, αλλού συνεταιριστικό και αλλού επεμβατικό). Βλ. στη συνέχεια και στο Υποκ. Β, ΣΤ/1. Υπογράφεται από

- Ι. Ράλλη, Κ. Πουρνάρα, Α. Ταβουλάρη, Ν. Λούδαρι, Ε. Τσιρονίκο, Α. Γέροντα, Ρ. Καραπάνο (10 Αυγούστου 1943).
- Ν. 481) 1943 «Περί διοικήσεως και διαχειρίσεως των δι' αρδύσεις χρησιμοποιούμενων υδάτων» ΦΕΚ 266) 1943.
- Ν. 567) 1943 «Περί τροποπ. και συμπληρώσεως του Αν. Νόμου 1666) 1939 «περί διαλύσεως του εν Αθήναις Α' Παραγωγικού Συνεταιρισμού «Ο Φοίνιξ» και εκκαθαρίσεως της περιουσίας αυτού» ΦΕΚ 309) 1943.
- Ν. 581) 1943.
- Ν. 617) 1943 «Περί επενεχτέων οικονομικών της δημοσιευμένης ύλης εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως εν γένει» ΦΕΚ 310) 1943. Αφορά και καταστατικά Συνεταιρισμών.
- Ν. 785) 1943 «περί καταργήσεως διατάξεων οφρορυσών την νομοθεσίαν Γ. Συνεταιρισμών κ.λπ.».
- Ν. 813) 1943 «Περί κυρώσεως της από 7ης Οκτωβρίου 1943 συμβάσεως μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Συνεταιρισμού Ανέργων Χημικών» ΦΕΚ 353) 1943.
- Ν. 823) 1943 «Περί κυρώσεως της από 14 Οκτωβρίου 1943 συμβάσεως μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Προμηθευτικού Συνεταιρισμού Καταστηματορχών Συνοικιακών Κρεοπωλών Αθηνών» ΦΕΚ 357) 1943.
- Ν.Δ. 946) 1943 «Περί διαχωρίσεως του Προμηθ. Συν) σμού Υπαλλήλων αρμοδιότητος Υπουργείου Συγκοινωνίας εις πλείονας τοιούτους» ΦΕΚ 395) 1943.
- Ν.Δ. 968) 1943 «Περί τρόπου συνθέσεως των Διοικητικών Συμβουλίων των Προμηθευτικών Συνεταιρισμών των Δημοσίων Υπαλλήλων» ΦΕΚ 401) 1943.
- Ν. 966) 1943 «Περί ρυθμίσεως της διανομής των σιγαρέττων εις το κοινόν» ΦΕΚ 405) 1943.

Ο ν. 479) 1943.

Ο ν. 479) 43 (έργο του Γ. Παμπούκα, υπηρεσιακού υφυπουργού Γεωργίας) είναι κείμενο που ρυθμίζει βασικά θέματα που είχαν δημιουργηθεί από τη δικτατορική και κατοχική (μέχρι το 1943) περίοδο όπως η Συνομοσπονδία Γ. Συνεταιρισμών και οι Κοινοπραξίες Συνεταιρισμών (βλ. στο Υποκ. ΣΤ/1), η εποπτεία Κράτους - ΑΤΕ (βλ. στο Ζ) και οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι: (βλ. στο Υποκεφ. Ι). Ανεξάρτητα από τα μη αποδεκτά συνεταιριστικά σημεία του, είναι ένα σοβαρό κείμενο ως αιτιολογική έκθεση και ως διατύπωση νόμου.

Με τα άρθρα 1-25 δημιουργεί νέο καταστατικό της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών που το θέτει το Κράτος και όχι οι Ενότητες. Με το αριθ. 26 εκκαθαρίζει την μέχρι τότε νομοθεσία με τις επιβαρυντικές διατάξεις της και καταργεί πολλούς νόμους ώστε να επανέλθει η προ του 1154) 38 νομοθεσία συνεταιρισμών.

Όμως με το άρθρ. 27 και με την δικαιολογία της εμπολέμου καταστάσεως και «κατά παρέκκλιση» δίνει όλες τις δικτατορικές εξουσίες ΕΣΣΕ και ΠΣΓΣ (κατοχική) στον υπουργό της Γεωργίας. Το άρθρο 27 είναι το επόμενο:

«1. Κατά παρέκκλισην της αρχής της τεθείσης εις τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον, ὁ Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας διαρκούσης τῆς διεθνoῦς ἐμπολέμου καταστάσεως, δύναται δι' ἀποφάσεώς του: α) νὰ συμ-

πληροῖ τὰ εἰς τὰς διοικήσεις τῶν Γεωργικῶν Συνεταιριστικῶν Ὀργανώσεων δημιουργούμενα κενὰ λόγω λήξεως θητείας, παραιτήσεως ἢ θανάτου τῶν μελῶν αὐτῶν, β) νὰ ἀνακαλῆ εἰς περίπτωσιν

μη κανονικής λειτουργίας των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων μέλη των Διοικητικών και Έποπτικών Συμβουλίων των οργανώσεων τούτων και να προβαίνει εις όλικήν ή μερικήν αντικατάστασιν αὐτῶν, γ) να άκυροί τήν έκλογήν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ ἢ Έποπτικοῦ Συμβουλίου τῶν συνεταιριστικῶν οργανώσεων πάσης φύσεως και παντός βαθμοῦ διατάσσων έκλογάς πρὸς ανάδειξιν ἄλλων ἐφόσον κατόπιν ἠτιολογημένης ἐκθέσεως εἴτε τῶν ἄρμοδιῶν ὀργάνων τοῦ Έπουργείου εἴτε τῆς Συνομοσπονδίας εἴτε τῆς Άγροτικῆς Τραπεζῆς ἢθελε κρίνει ὅτι τὸ μέτρον ἐπιβάλλεται χάριν τῶν συμφερόντων τῆς ἀγροτικῆς τάξεως και τῆς χώρας ἐν γένει, δ) να διορίζη μέλη τοῦ Διοικητικοῦ ἢ

Έποπτικοῦ Συμβουλίου τῶν αὐτῶν ὡς ἄνω Συνεταιριστικῶν Όργανώσεων προσωρινῶς διὰ τὸ ἀπὸ τῆς άκυρώσεως ἢ ἀνακλήσεως μέχρι τῆς έκλογῆς τῶν νέων χρονικὸν διάστημα.

2. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα τῆς διεθοῦς ἐμπολέμου καταστάσεως ὁ Έπουργὸς τῆς Γεωργίας: α) δύναται δι' ἀποφάσεώς του να διορίζη τοὺς Διευθυντάς τῶν Ένώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν και τῶν Κοινοπραξιῶν αὐτῶν, β) ἐγκρίνει τοὺς διορισμοὺς τῶν αὐτῶν ὡς ἄνω Διευθυντῶν τοὺς γενομένους παρὰ τῶν Συνεταιριστικῶν Όργανώσεων, τῶν τοιοῦτων διορισμῶν θεωρουμένων ἰσχυρῶν μόνον ἀπὸ τῆς ὡς ἄνω ἐγκρίσεως».

Τὸ ἀπαράδεκτο αὐτὸ ἄρθρο καταργήθηκε ἀμέσως με τὸν ν. 785) 43.

Με τὸ ἄρθρ. 28 διευκολύνει τὴν λειτουργία των Δ.Σ. και Ε.Σ. λόγω των δυσκολιών και απαγορεύσεων για συναθροίσεις (Γεν. Συγλεύσεις) και ορίζει ότι:

«1. Μέχρι τέλους τῆς διεθοῦς ἐμπολέμου καταστάσεως ἐπιτρέπεται ὅπως τὰ Διοικητικά και Έποπτικά Συμβούλια τῶν Γεωργικῶν Συνεταιριστικῶν Όργανώσεων, λαμβάνουσιν, ἐν κοινῇ συνεδριάσει και δι' ἀπολύτου πλειοψηφίας ἀποφάσεις διὰ θέματα ἐφ' ὧν κατὰ τὸν Νόμον και τὸ Καταστατικὸν ἀποφασίζει ἡ Γενικὴ Συνέλευσις. Αἱ τοιαῦται ἀποφάσεις ἀνακκοινοῦνται εἰς τὸ Έπουργεῖον Γεωργίας.

2. Δὲν δύναται να ληφθῆ ἀπόφασις κατὰ τὸν ἄνωτέρω τρόπον διὰ τὴν μεταβολήν τῆς εὐθύνης τῶν συνεταίρων ἀπὸ περιορισμένης εἰς ἀπερίοριστον, διὰ τὴν μεταβολήν τοῦ σκοποῦ τῆς Συνεταιριστικῆς Όργανώσεως, διὰ τὴν συγχώνευσιν αὐτῆς μετ' ἄλλης Συνεταιριστικῆς Όργανώσεως ἢ διὰ τὴν διάλυσιν αὐτῆς».

(Διατηρήθηκε σὲ ἰσχὺ και με τὸ ν. 785) 43).

Τὸ ἄρθρ. 29 αναφέρεται στην κατανομή των θεμάτων εποπτείας μεταξύ Κράτους - ΑΤΕ (Βλ. στη συνέχεια).

Τὸ ἄρθρο 30 ορίζει σωστά ὅτι: «Όλοι αἱ συμφώνως τῷ Νόμῳ 602 λειτουργοῦσαι γεωργικαὶ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις πρώτου ἢ δευτέρου βαθμοῦ, ἀποτελοῦν νομικὰ πρόσωπα ἰδιωτικοῦ δικαίου, καταργουμένης πάσης ἀντιθέτου διατάξεως γενικῆς ἢ ἐιδικῆς» (*).

(*) Παρὰ τὴν ρητὴ αὐτὴ διάταξη και τις ὀρθές νομικές και συνεταιριστικές ἀπόψεις, ἐξκολουθοῦν και ἀργότερα, με διάφορα αιτιολογικά, να διατυπώνονται παράλογες σκέψεις ἀν ἡθὰ πρέπει να παραμείνει ὁ γεωργικὸς συνεταιρισμὸς ὡς θεσμὸς δημοκρατικὸς ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου ἢ καθιστάμενος ὅπως ὀργανον τοῦ δημοσίου δικαίου ἡ προσλάβει χαρακτηριστῆρα υποχρεωτικόν. (Βλ. σχετικὰ κείμενον Κ. Λεοντίδη στο «Συνεταιριστικὸν Δελτίον» 1945 τ. 1 σ. 15 ὅπου αὐτὸς ἀπαντᾷ στο ἐρώτημα αὐτὸ με τὸ ὅτι: ἡ πείρα δείχνει ὅτι για τὴν ἐπίτευξη προόδου ἀπαιτεῖται πρωτοβουλία και ὅτι για τὴν ἀνάπτυξη πρωτοβουλίας ἀπαιτεῖται ἐλευθερία. Ἀλλὰ προσθέτει ὅτι ἡ συνεργατικὴ ἐλευθερία ἔχει τα ὀρία τῆς τα ὀποία χαράσσονται ἀπὸ τὴν προτεραιότητα τοῦ κοινωνικοῦ συμφέροντος.

Τα άρθρα 31-39 αναφέρονται στις Κοινοπραξίες Συνεταιρισμών (βλ. στο Υποκ. ΣΤ/1).

Τα άρθρα 40-44 αναφέρονται στους συνεταιριστικούς υπαλλήλους (βλ. το Υποκεφ. Ι).

Κατά το 1944

Δημοσιεύτηκαν τα παρακάτω νομοθετήματα από την κατοχική κυβέρνηση, πολλά από τα οποία είναι (υπό την πίεση των τότε γεγονότων) βασικά και ωφέλιμα για τη συνεταιριστική κίνηση.

—Ν. 1168) 1944 «Περί ενοικιάσεως των ιχθυοτροφείων απ' ευθείας προς τους αλιευτικούς συνεταιρισμούς» ΦΕΚ 22) 1944. Αξιόλογο για τη συνεταιριστική διαχείριση.

—Ν. 1172) 1944 «Περί προμηθείας τροφίμων και άλλων ειδών δια της ανάγκας των δημοσίων υπαλλήλων» ΦΕΚ 25) 1944.

—Ν. 1244) 1944 «Περί κυρώσεως 1) της από 24 Ιανουαρίου 1944 συμβάσεως μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Συνεταιρισμού Ανέργων Χημικών και 2) της από 24 Ιανουαρίου 1944 συμβάσεως μεταξύ επίσης του Ελληνικού Δημοσίου και του Προμηθευτικού Συνεταιρισμού Καταστηματαρχών Συνοικιακών Κρεπωλών Αθηνών. ΦΕΚ 47) 1944.

—Ν. 1651) 1944.

—Ν. 1772) 1944 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων αφορωσών Οργανισμού του Υπουργείου Γεωργίας κ.λπ.» ΦΕΚ 200) 1944. Αφορά και Οικογ. Συνεταιρισμούς Σάμου.

—Ν. 1810) 1944 «Περί τρόπου καταρισμού της προσωρινής διοικήσεως της Παγελληνίου Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 203) 1944.

—Ν. 1859) 1944 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Νόμου 785) 1943 «περί καταργήσεως διατάξεων αφορωσών την Νομοθεσίαν των Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 215) 24.9.44. Κατοχικό αλλά μέσα στις συνεταιριστικές γραμμές. Βασικό. Αφορά ν. 602, Συνομοσπονδία, Κοινοπραξίες, υπαλληλικά συνεταιρισμών, εποπτεία, αγροτική πίστη, συνεταιρισμούς χορτονομής, κ.λπ. (Βλ. στα αντίστοιχα Υποκεφάλαια). Υπογράφεται από την Κυβέρνηση Ι. Πάλλη (Ι. Πάλλης, Κ. Πουρνάρας, Ν. Λούδαρις, Λ. Γέροντας, Δ. Μπακογιάννης, Ε. Κανακουσάκης).

—Ν. 1968) 1944 «Περί τροπ. και συμπληρ. του άρθρου 4 του Ν. 765) 43 «περί τροπ. και συμπλ. των άρθρ. 9 και 10 Ν.Δ. 424) 41 και του Β.Δ. 1) 4.8.1920 (περί κωδικ. Ν. ΓΠΟΔ κ.λπ.» ΦΕΚ 240) 1944. Αφορά και άρθρ. 12. ν. 602.

Επισκοπήσεις και κρίσεις για τις μεταβολές της νομοθεσίας βλ. και σε καιμένο Θ. Τζωρτζάκη «Συνεταιριστής» 1946 σ. 40 επ. Επίσης βλ. «Συνεταιριστικός Δελτίον» 1946.

(Για τον όλο νομοθετικό κωδικό μετά το ν. 1154) 38 και όλα τα κατοχικά βλ. επικαθάριση στα νομικά βιβλία Οικονομοπούλου - Κλήμη).

Η νομοθεσία της Π.Ε.Ε.Α. για τους Συνεταιρισμούς

Πέρα από την παραπάνω συνεταιριστική νομοθεσία της Κατοχικής Κυβερνήσεως, η Κυβέρνηση της Π.Ε.Ε.Α., του βουνού, με Γραμματέα της Γεωργίας τον Κ. Γαβριηλίδη, διατύπωσε και δημοσίευσε στο «Δελτίο Πράξεων και Αποφάσεων» την Πράξη 60) 31.8.1944 «Προσωρινές διατάξεις για τη σύσταση και λειτουργία των

Συνεταιρισμών» με την εισαγωγική έκθεση από 27.8.1944. Τα κείμενα αυτά (που μου παραχώρησε σε πρωτότυπο ο βοηθός μου κατά το 1946 στη «Φωνή των Συνεταιρισμών» Κ. Σιδερής διέσωσα και τα δημοσίευσα αργότερα στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών» (η Πράξη το έτος 1975 σελ. 2426 και η αιτιολογική έκθεση το έτος 1984 σελ. 5932) όπου εύκολα μπορούν να τα μελετήσουν οι ενδιαφερόμενοι.

Τα κείμενα είναι αξιόλογα και εκφράζουν τις απόψεις μιας μερίδας του Ελληνικού Λαού και πολλές φορές προβάλλονται κατά καιρούς. Γι' αυτό πρέπει να μελετηθούν οι θετικές και αρνητικές πλευρές.

2. Εποπτεία, Συμπαράσταση, Αντιδράσεις

— Μεταβολές στα θέματα εποπτείας έφεραν διαδοχικά οι Νόμοι 389) 1943, 479) 43, 785) 43.

Ο ν. 389) 1943 με το άρθρ. 1 § 1 έδωσε αρμοδιότητα επί των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων στη Δ) νση Γεωργικών Οργανισμών του Υπουργείου Γεωργίας. Αυτό καταργήθηκε αμέσως με το ν. 785) 1943 άρθρ. μόνο § 1.

Ο ν. 479) 43 που δημιούργησε νέο καθεστώς στα θέματα Συνομοσπονδίας, Κοινοπραξιών, υπαλλήλων, υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ, ορίζει στο άρθρ. 29 ότι:

«Κατόπιν της κατά το άρθρον 3 έδαφ. ζ' αναθέσεως εις την Συνομοσπονδία της εποπτείας ως προς την σκοπιμότητα των λαμβανομένων παρά των Διοικητικών και Έποπτικών Συμβουλίων των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων αποφάσεων και των ένεργουμένων παρά των υπαλλήλων αυτών πράξεων, εις μὲν τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας παραμένει μετὰ τῆς ἐν γένει διοικητικῆς εποπτείας τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων

καὶ ὁ ἀποκλειστικὸς ἔλεγχος τῆς νομιμότητος τῶν ὡς ἄνω ἀποφάσεων καὶ πράξεων καὶ ἡ ἀποκλειστικὴ ἐποπτεία τῆς τηρήσεως τῶν νόμων καὶ τῶν διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ, ἡ δὲ Ἀγροτικὴ Τράπεζα περιορίζεται εἰς τὸν λογιστικὸν καὶ διαχειριστικὸν ἔλεγχον ὡς καὶ τὸν τῆς τηρήσεως τῶν λογιστικῶν βιβλίων».

(Ἡ διάταξη μεταβλήθηκε καὶ πάλι στὴ συνέχεια μὲ τὸν ν. 1859) 44).

Για τις αντιδράσεις βλ. στη Νομοθεσία τις επεμβατικές ενέργειες της Κυβερνήσεως κυρίως στους καπνικούς.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ - ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΣ

Η ανώμαλη κατάσταση και η μεταφορά της αρμοδιότητας εγκρίσεως καταστατικών από Υ.Γ. στην ΕΣΣΕ και πάλι στο Υ.π. Γεωργίας καθώς και άλλοι παράγοντες δεν επέτρεψαν την εξαγωγή και δημοσίευση στατιστικών στοιχείων 1942-1944.

Αρκετοί Συνεταιρισμοί αδράνησαν κατά την περίοδο αυτή από έλλειψη αντικειμένου όπως και ιδρύθηκαν νέοι για εξυπηρέτηση των αγροτών όπου υπήρχαν ανάγκες.

Όλη την κατοχική περίοδο ιδρύθηκαν 669 Συνεταιρισμοί λέει ο Απολογισμός ΑΤΕ 1950 (πέραν των όσων συνέβαιναν στις ανταρτοκρατούμενες περιοχές).

Από νεότερη ερευνητική εργασία προκύπτει ότι στο τέλος του 1943 υπήρχαν συνολικά γεωργικοί συνεταιρισμοί 6.552 από τους οποίους σε λειτουργία οι 5.327 και σε αδράνεια οι 1.225 (ποσοστό 19%). («Συνεταιριστής» 1948 σ. 66).

Σύμφωνα με μετακατοχική στατιστική έρευνα που έκανε η Δ)νση Συνεταιρισμών της ΑΤΕ, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί κατά το 1943 φαίνονται στα παρακάτω στοιχεία:

Κατηγορίες	Υπήρχαν	Λειτουργούσαν
Πιστωτικοί	4.416	3.724
Προμηθευτικοί	55	31
Πωλήσεως	552	479
Παραγωγικοί	907	726
Διάφοροι	623	368
Σύνολο	6.553	5.328

(Βλ. ευρύτερο κείμενο στο «Συνεταιριστής» 1953 σ. 97 που περιέχει και συγκριτικά στοιχεία 1936, 1943—1952 με συγκρίσεις 1936-1952).

Για τους αλιευτικούς συνεταιρισμούς βλ. στο Υποκεφ. Δ'.

Στο τέλος του 1944 υπήρχαν συνολικά Συνεταιρισμοί 6.631 από τους οποίους σε λειτουργία 5.415 και σε αδράνεια 1.216 (ποσοστό 18%).

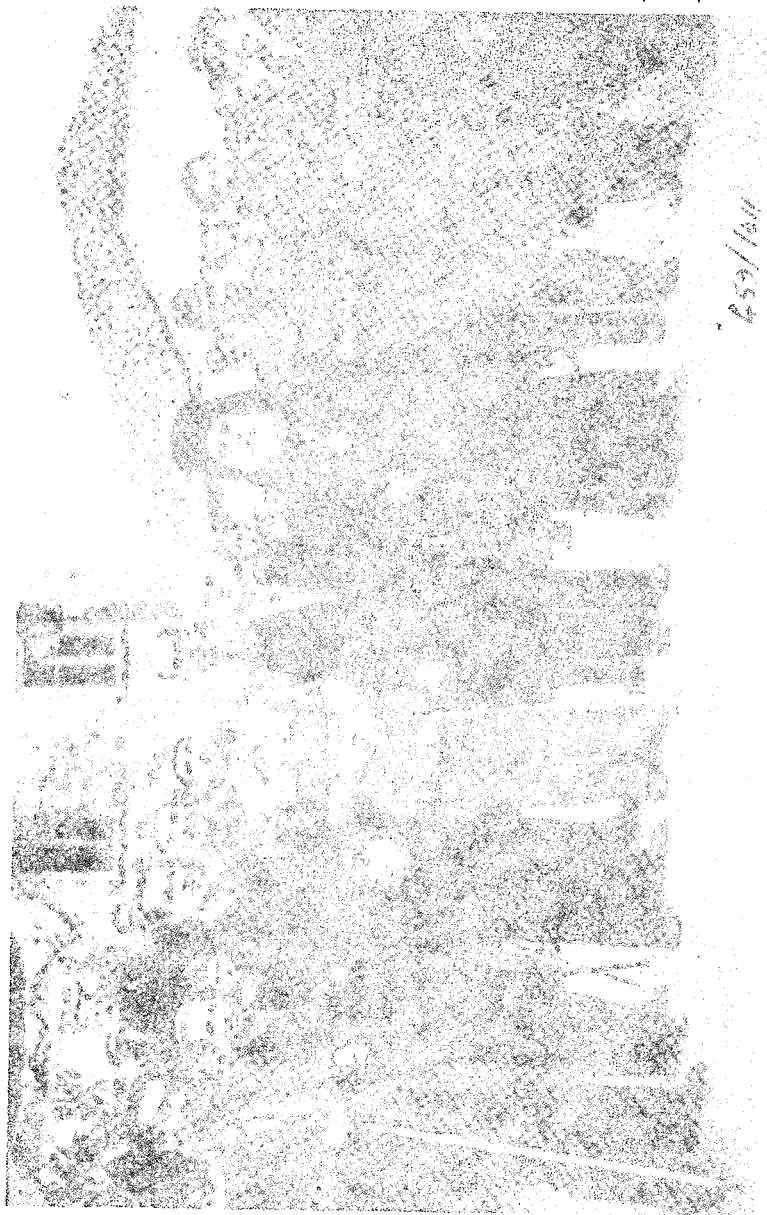
Συγκριτικά για τα έτη 1943, 1944, 1945, 1946 βλ. «Συνεταιριστής» 1948 σελ. 66.

Σύμφωνα με νεότερη στατιστική της Δ)νσεως Συνεταιρισμών ΑΤΕ (που περιέχει στοιχεία για το 1936 και για τα έτη 1943-1952), κατά το τέλος του 1944 οι γεωργικοί συνεταιρισμοί ήταν:

	Υπήρχαν	Λειτουργούσαν
Πιστωτικοί	4.464	3.809
Προμηθευτικοί	70	50
Πωλήσεως	568	483
Παραγωγικοί	905	731
Διάφοροι	614	350
Σύνολο	6.621	5.423

(Βλ. «Συνεταιριστής» 1953 σ. 98).

Παρόλον ότι μέσα στην πολεμική και κατοχική αναταραχή η λειτουργία ήταν στις περισσότερες περιπτώσεις υποτόνική, πρέπει να εξαρθεί ότι ο θεσμός έδειξε τόση ανθεκτικότητα και αυτό γιατί ήταν (και χρησιμοποιήθηκε μετακατοχικά) το μόνο μέσο κάποιας προστασίας των αγροτών από τις ελλείψεις και τις καταστροφές και επαφής του Κράτους και των Γεωργ. Οργανισμών με τους αγρότες.

Κατοχική αναστάσιμη: Κορυσιόδες, 27 Μαΐου 1944. Στη φωτογραφία Κώστας Γαβριηλίδης, Αγγ. Αγγελόπουλος (με τα γυαλιά), Μάντακος, Σιάτσος (με τη γαλίτσα), Κόκαλης (πίσω με τα γυαλιά) Αλ. Σβώλος, Κασάνης Ιωαννέμ, Μπακιρτζής, Τσιριμόκος (με μπέρε)

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ)

Σε όλη την Ελλάδα οι Συνεταιρισμοί, οι Ενώσεις και οι Κοινοπραξίες τους αποτελούν τον κορμό για την εξυπηρέτηση του αγροτικού κόσμου είτε γενικότερα για την τόνωση της παραγωγής και τον επισιτισμό του λαού μέσα στις δυνατότητες που επέτρεπαν οι τότε συνθήκες.

Η έλλειψη όμως επικοινωνίας, ειδικών συνεταιριστικών εντύπων και γενικώς δυνατοτήτων δεν επέτρεφαν να καταγραφούν παρά ελάχιστες μόνο από τις δραστηριότητες τους που ακολουθούν (βλ. και στα Υποκεφ. ΣΤ, ΣΤ/1, Η).

Για το 1942

Δασικοί Συνεταιρισμοί

Η ΑΤΕ και η ΠΣΓΣ με εγκυκλίους τους ζητούν την προσαρμογή των καταστατικών των δασικών συνεταιρισμών στον ΑΝ 1627) 1939. Οι αρχές κατοχής δεν έχουν αντίρρηση για την σύγκληση σχετικά των Γ. Συνελεύσεων με άδεια των τοπικών Στρατιωτικών Αρχών Κατοχής.

βλ. και την πολυάριθμη νομοθεσία στα δασικά στο Υποκ. Β'.

Δασικοί Συνεταιρισμοί Ρητινοκαλλιεργητών

Η Π.Σ.Γ.Σ. έκανε κανονισμό εργασιών των Συνεταιρισμών ρητινοκαλλιεργητών και με εγκύκλιο της 32) 11.9.41 το γνωρίζει στις Ενώσεις για να γίνουν από τους Συνεταιρισμούς Συνελεύσεις για έγκρισή του. Επειδή υπάρχουν δυσκολίες για εξεύρεση υλικών για την πολυγράφηση του δημοσιεύεται στο «Βήμα του Αγρότου» 3.1.42. Πολύ ενδιαφέρον το κείμενο του κανονισμού.

Συνεταιρισμός Δασών Νεοχωρίου Αρκαδίας. Αντιδράσεις εμπόρων

Ο Συνεταιρισμός έχει ανάγκηνη χόρτου για τα ζώα του, έλαβε μέρος σε δημοπρασία για ανοίκιαση λεμιώνα της Εκκλησίας Νεοχωρίου 15.000 οκ. χόρτου. Οι έμποροι δασικών προϊόντων για να χτυπήσουν τον Συνεταιρισμό αύξησαν το ενοίκιο απότομα σε 300 δρχ. την οκά όταν τιμάται ετοιμοπαράδοτο 150 δρχ. την οκά. Η πράξη αυτή εξήγγειρε τους κατοίκους και δημιουργήθηκαν έκτροπα. Η Εκκλησιαστική Επιτροπή δεν κατακύρωσε ακόμα τα πρακτικά για την ανοίκιαση («Βήμα του Αγρότου» 1.9.42).

Συγχώνευση Συνεταιρισμών

Συγχωνεύθηκαν οι 2 Συνεταιρισμοί Αργηλιάς Μεσσηνίας. Επίσης οι 2 Συνεταιρισμοί Κυνηγού Πύλου («Βήμα του Αγρότου» 1.6.42).

Γεωργ. Πιστ. Συνεταιρισμός Ξηροχωρίου Ιστιαίας

Τον περασμένο χρόνο 1941 η περιφέρεια Ιστιαίας σαρώθηκε από τους μαυραγορίτες που εκμεταλλεύτηκαν τους αγρότες. Στοιχεία για ανταλλαγές με ζημιές αγροτών.

Σημαντικός παράγων γεωργικής πρόοδου ο Συνεταιρισμός. Διαθέτει δύο συγχρονισμένα αλωνιστικά συγκροτήματα που εξυπηρετούν και τους τρίτους. Έχει πρόγραμμα για ελαιουργείο, αλευρόμυλο, ηλεκτροφωτισμό. Έχει μόνο 104 μέλη,

μεγαλοπαραγωγούς είναι οικονομικά εύρωστος, δεν επιδιώκει την εγγραφή νέων. Η περιφέρεια υποφέρει από ελονοσία, ζητούν κινίνο. («Βήμα του Αγρότου» 16.8.1942).

Ελαιουργικός Συνεταιρισμός Στυλίδες

Ίδρύθηκε το 1925. Έχει 140 μέλη. Ιδιόκτητο ελαιωτριβείο συγχρονισμένο, με 2 πιεστήρια, ατμομηχανή, εγκαταστάσεις. Το δάνειο ΑΤΕ για το ελαιωτριβείο του (1937) αποσβέστηκε.

Έχει μικρό δικαίωμα εκθλίψεως και καλή ποιότητα. Μαστιζεται η περιφέρεια από ελονοσία. Ζήτηση κινίνου (1 σωληνάριο με 2-3 οκ. σίτου) («Βήμα του Αγρότου» 16.9.42 και 1.10.42).

Κατά το 1943

Όλες οι εργασίες των Συνεταιρισμών κινούνται μέσα στις συνθήκες της κατοχικής εποχής και με πίεση από το πρόβλημα εφοδιασμού σε γεωργικά είδη - τρόφιμα, καθώς και από το επισιτιστικό. Τα τεράστια προβλήματα που δημιουργούνται στον αγροτικό κόσμο με τις καταστροφές και την αναστάτωση στην ύπαιθρο από διάφορες αιτίες και πλευρές, επιδρούν πρωταρχικά και στους γεωργικούς συνεταιρισμούς ως οργανώσεις, διοικήσεις, προσωπικό, μέλη.

Την όποια γενικότερη συνεταιριστική ανησυχία και κίνηση βλ. στα Υποκεφ. ΣΤ και ΣΤ/1 (στη συνέχεια).

Κατά το 1944

Γενική εικόνα για την κατοχική περίοδο των συνεταιρισμών (πέρα από τα πολύτιμα αναλυτικά στοιχεία που δίνονται στις σελίδες μας των ετών 1941-1944) δίνει κείμενο του συνεταιριστή Χαριλ. Παπακρήστου που ήταν τότε τεχνικός Επιθεωρητής στην ΑΤΕ και για αρκετό διάστημα πρόεδρος του Συλλόγου των υπαλλήλων ΑΤΕ και είχε γενικότερη γνώση και ενεργό ανάμιξη (μαζί με λίγους άλλους) σε όλες τις κινήσεις και εξελίξεις (βλ. στα «Θέματα Συνεταιρισμών» 1983 σ. 5640—5643). Τα κυριώτερα σημεία του βλ. στο Υποκεφ. ΙΒ.

Οινοποιεία συνεταιρισικά

Ο Χρ. Ευελπίδης σημειώνει στο βιβλίο του «Η γεωργία της Ελλάδας» 1944 σ. 117 ότι βαθμιαία επικράτησαν οι συνεταιρισμοί των παραγωγών Λευκάδος, Σαντορίνης, Μεγάρων, Μαρκοπούλου, Χαλκίδας, Σάμου, Κρήτης. Λειτουργούν στην Ελλάδα περίπου 100 εργοστάσια οινοποιείας από τα οποία τα 47 ανήκουν σε 20 εταιρίες, τα 12 στον ΑΣΟ, τα 25 σε συνεταιριστικές οργανώσεις και τα υπόλοιπα ιδιωτικά. Εξελίσσεται από βιοτεχνία σε βιομηχανία. Στην οινοποίηση των σταφυλών ασχολούνται κυρίως οι συνεταιρισμοί ενώ οι εταιρίες έχουν κυρίως σκοπό την οινοποίηση της σταφίδας και μάλιστα της παρακρατήματός.

Κυριώτερα συνεταιρικά οινοποιεία:

	Εργοστάσια	Δεξιμενές σε τόννους
Συνεταιρισμού Μαρκοπούλου	1	3.000
Αναγκ. Οινοπ. Συν. Αττικής	11	11.900
Οιν. Συνετ. Χαλκίδας	2	3.850
Ενώσεως Οινοπ. Συν. Σάμου	2	5.760
Συνεταιρισμών Κρήτης	6	5.720
Συνεταιρισμού Νεμέας	1	1.430
Επίσης του ΑΣΟ	12	26.000

Συνεταιρικά Ελακτωματικά

Την σημασία τους τονίζει ο Χρ. Ευελπίδης στο βιβλίο του «Η Γεωργία της Ελλάδος» Αθ. 1944 σ. 116. Υπάρχουν 9.536 αγρόγωνα, από αυτά μόνο 1986 είναι μηχανοκίνητα (τα υπόλοιπα ιπποκίνητα και υδροκίνητα). Τα συνεταιρικά είναι 160, τεχνικά τελειοποιημένα που έγιναν τα τελευταία χρόνια με ενίσχυση της Α. Τ.Ε. Κατανέμονται: Κρήτην 44, Ν. Αιγαίου 43, Πελοπόννησο 30, Στερεάν 24, Ιονίους Ν. 8, Θεσσαλίαν 6, Μακεδονίαν 3, Κυκλάδες 2.

Άλλες αγροτικές βιομηχανίες. Η συμμετοχή των Συνεταιρισμών

Την σχεδόν πρωτόγονη κατάσταση της επεξεργασίας των αγροτικών προϊόντων και την συμβολή των συνεταιρισμών κατά αγροτικά προϊόντα περιγράφει ο Χρ. Ευελπίδης στο βιβλίο του «Η Γεωργία της Ελλάδος» Αθ. 1944 σ. 114 επόμ.

Αποστειρωτήρια Σύκων

Το Γραφείον Προστασίας Σύκων ίδρυσε στα χωριά Μεσσηγίας και Λακωνίας 27 αποστειρωτήρια από τα οποία τα 10 ανήκουν σε συνεταιρισμούς. Επίσης η ΑΤΕ ίδρυσε 3 (στη Μυτιλήνη και στο Γόβαιο).

Κατοχικές «διασκεδάσεις» στην ελληνική ύπαιθρο

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

1. Βιβλιογραφία

- Παρά την τριπλή κατοχή, την αναστάτωση και την πείνα υπάρχει κάποια αξιολογή σε έκταση και θέματα συνεταιριστική βιβλιογραφία κατά το 1942 - 1944:
- ΑΤΕ «Απολογισμός της 1941» Αθήνα 1942.
 - ΑΤΕ «Στατιστικές Πίνακες 10ετίας 1930-1939» Αθήνα 1942.
 - Υπουργείον Γεωργίας. «Νόμος υπ' αριθ. 479 περί αναδιοργανώσεως της Πανελληνίου Συνμεσποενδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών και τροποποιήσεως διατάξεων τινών της περί Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων νομοθεσίας, μετά της αιτιολογικής του εκθέσεως». Εν Αθήναις, Σεπτέμβριος 1943 (Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου).
 - Ν. Δανιήτη «Αγροτικά χρέη και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί εν Κύπρω». Λευκωσία 1943 σελ. 342.
 - ΑΤΕ «Απολογισμός 1942». Αθήνα 1943.
 - Χρ. Ευελπίδη, «Ο ηλεκτρισμός εις την ύπαιθρον». Αθήνα 1943 σ. 243.
Πρωτοποριακό έργο για την εποχή του με πολύ χρήσιμα λεπτομερειακά στοιχεία (θεωρητικά και εφαρμογής) από το εξωτερικό και για την Ελλάδα, με μεγάλη βιβλιογραφία και υποδείξεις για δυνατότητες χρήσιμης ανάμιξης των συνεταιρισμών στη διανομή του ηλεκτρικού ρεύματος.
 - Δ. Πετρεπούλου «Έθιμα συνεργασίας και αλληλεβοηθείας του Ελληνικού Λαού». Ανατύπωση από την Επετηρίδα του Λογογραφικού Αρχείου ετών 1943 - 1944 σελ. 59-85 (Κυκλοφόρησε όμως αργότερα). Βιβλιογραφική παρουσίαση βλ. «Συνεταιριστής 1949 σ. 59.
 - Αλ. Μπακάλημπαση «Η οικονομία της Ελλάδος και η οργανωμένη ιδιωτική πρωτοβουλία κατά την περίεσον της κατοχής 1941-1944». Αθήνα 1944 σ. 303.
Με πλούσια στοιχεία για την κατοχική περίοδο κυρίως από την δραστηριότητα της αν. ελληνοτουρκικής εταιρίας γενικού εμπορίου ΕΛΛΑ-ΤΟΥΡΚ της οποίας ο Αλ. Μπακάλημπασης ήταν Πρόεδρος (βλ. στα οικεία Υποκεφ.).
 - Χρ. Ευελπίδη «η Γεωργία της Ελλάδος. Οικονομική και κοινωνική άποψις». Αθήνα 1944 σ. 190.
Με πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία σε όλα τα γεωργικά θέματα μέχρι κυρίως το 1940 και που δείχνει την καθυστέρηση της γεωργίας.
 - Χρ. Ευελπίδη «Γεωργική Οικονομική». Αθήνα 1944.
 - Π. Μάτση «Συνεταιρισμοί». Αθήνα 1944 σ. 132.
Με αξιόλογα στοιχεία και για τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς στη διάρκεια του πολέμου (βλ. στα αντίστοιχα Υποκεφ.).
 - Δημ. Σφακέλου «Ελληνική μεταπολεμική ανασυγκρότηση». Αθήνα 1944 σ. 295.
Αξιοπρόσεκτη εργασία. Το Α' κεφάλαιον της εξετάζει (σελ. 11-34) τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν στα διάφορα θέματα για την αγροτική εξόρμηση μετά τον πόλεμο.
 - Ε. Κυπριάδη «Η διαμέρφωσις της αγροτικής ιδιοκτησίας». Αθήνα 1944 σ. 60.
Μελέτη για το όλο πρόβλημα του πολυτεμαχισμού της αγροτικής ιδιοκτησίας και του αναδασμού με ειδική κατάληξη και στους συνεταιρισμούς κοινής εκμεταλλεύσεως (σ. 55 επ.).

—Ξενεφ. Ζολώτα «Δημιουργικές Σοσιαλισμός». Αθήνα 1944 σ. 347.

Πολύ αξιόλογη εργασία ως 1η στη σειρά «Σοσιαλιστικά Μελέται εκδοδιόμεναι υπό την διεύθυνσιν Ξενοφ. Ε. Ζολώτα καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών». Σημειώνει στον πρόλογο (γραμμμένο τον Δεκ. 1943) ότι η κεφαλαιοκρατία, το οικονομικόν σύστημα, το οποίον εμεσουράνησε κατά τον παρελθόντα αιώνα, ευρίσκειται σήμερον εις το τελευταίον στάδιον του γήρατος. Παρουσιάζει συμπτώματα, τα οποία ουδεμία επέμβασις δύναται να θεραπεύση... Η εργασία αυτή απδλέπει «πέραν πάσης στενής πολιτικής σκοπιμότητος, να προσδιορίση... τους απαραίτητους όρους μιας σοσιαλιστικής οργανώσεως... η εργασία υποκινείται από τας πραγματικάς ανάγκας και εμπνέεται από τους πόθους του σημερινού ανθρώπου, ο οποίος μετά τόσας τραγικάς δοκιμασίας ζητεί τώρα περισσότερον ή ποτέ άλλοτε, δύο κυρίως αγαθά: κοινωνικήν δικαιοσύνην και ελευθερίαν».

Ιδιαίτερης σημασίας τα τμήματα για την πραγματοποίηση του σοσιαλισμού και ο σοσιαλισμός εις την Ελλάδα (σ. 254 επόμε.) και οι παρατηρήσεις για την αξία της μικράς αγροτικής εκμετάλλευσης (σ. 279 επ.) και για τα κύρια γνωρίσματα του χαρακτήρα του Έλληνα: «Παρουσιάζει μεγάλην ατομικήν πρωτοβουλίαν, είναι εφευρετικός, είναι ατομιστής, ρέπει προς την ατομικήν ιδιοκτησίαν, διαπρέπει εις το εμπόριον, αποφεύγει την χειρονακτικήν εργασία, επιδιώκει το κέρδος και είναι αρκετά απειθάρχητος». Καθεστώς που δεν είναι σε θέση να εκμεταλλευτεί τις παραπάνω ιδιότητες είναι καταδικασμένο σε αποτυχία (προσθέτει).

Το περιοδικό της ΠΣΓΣ «Βήμα του Αγρότου»

Διέκοψε την έκδοσή του μετά το φύλλο 3.1.42 (συγκοινωνιακές ανωμαλίες, κυκλοφορία ακανόνιστη). Επανεικδόθηκε στις 15.5.42 για να βοηθήσει «στην έπαλξη της φυλετικής αυτοσυντηρήσεως». Επαινεί την πολιτική Σ. Γκοτζαμιάνη και την βοήθεια των «Μεγάλων Δυνάμεων του Έξονος» («Βήμα του Αγρότου» 15.5.1942) (*).

2. Συνεταιριστική μέρφωση, ενημέρωση, Σχολή

Η Συνεταιριστική Σχολή της ΕΣΣΕ που αναδιοργανώθηκε με το Δ. 8.8.1941 άρχισε να ξαναλειτούργει από το σχολικό έτος 1941)42 μέσα στις δυσκολίες της Κατοχής ως Σχολή Ανωτέρων Γεωργοοικονομικών Σπουδών (Ν.Δ. 1058) 18.2.42) και ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου μέχρι το Ν. 326) 8.7.43 που έγιναν μερικές τροποποιήσεις στον οργανισμό της. Ορίστηκε ο σκοπός της, δίδονται διευκολύνσεις για εισαγωγή και φοίτηση.

Ο νόμος 479) 10.8.1943 δεν επανέλαβε τη διάταξη για υποχρεωτική μετακαπαίδευση των συνεταιριστικών υπαλλήλων αλλά διατήρησε τα προσόντα των προηγούμενων Σχολών. Αλλά και ο 479) 1943 καταργήθηκε το 1943 με τον 785) 7.10.1943 και έτσι καταργήθηκε τότε και η διάταξη αυτή. Αλλά επαναλήφθηκε στον 1859) 10.9.44.

(Βλ. αναλυτικά «Συνεταιριστής» 1948 σ. 121).

(*) Σύμφωνα με ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας (που βρίσκεται στο αρχείο μου) του προσωπικού της Διεύθυνσης αυτής εφημερίδας που πληρώνονταν το 1945 σύμφωνα με την κοινή απόφαση 31260 και 31240 Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, υπηρετούσαν και πληρώνονταν 32 διοικητικοί και βοηθητικοί και 13 δημοσιογράφοι.

Η Σχολή λειτούργησε υποτονικά κατά το 1944. Τελικά αδράνησε μέσα του 1945 (έπειτα από τη Συντακτική Πράξη 59) 1945) επειδή καταργήθηκαν οι θέσεις των καθηγητών της σύμφωνα με την Συντ. Πράξη 59) 1945. Πητά καταργήθηκε η Σχολή με τον ν. 1114) 15.3.46.

Σε όλη την περίοδο της Σχολής αυτής γράφτηκαν περίπου 500 και αποφοίτησαν 120. Σύγκριση της Σχολής με τη Σχολή του ν. 4142 βλ. στο «Συνεταιριστής» 1948 σ. 122.

Ανακεφαλαιωτικά για όλες τις μεταβολές στη συνεταιρική μόρφωση και εκπαίδευση βλ. κείμενα Θ. Τζωρτζάκη στο «Συνεταιριστής» 1948.

Συνεταιρικά Μαθήματα στην ΑΤΕ.

Τον Οκτώβριο 1944 έγινε Σεμινάριο 25 ημερών στην ΑΤΕ όπου φοίτησαν Επόπτες Συνεταιρισμών από αυτούς που είχαν συγκεντρωθεί στην Αθήνα. (βλ. «Συνεταιριστής» 1948 σ. 119).

Ελληνικό Χαρτονόμισμα 10 δισεκατομμυρίων στις 20 Οκτωβρίου 1944

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Η κίνηση των Ενώσεων κατά το 1942 (αρκετά στοιχεία αφορούν και το 1941)

Μέσα στην όλη ανωμαλία της κατοχής και τα σπασμωδικά και αναγκαστικά κυβερνητικά μέτρα για τις καλλιέργειες και τον επισιτισμό, οι Ενώσεις Γ. Συνεταιρισμών με τις Κοινοπραξίες και την ΑΤΕ αποτελούν αξιόλογο μηχανισμό για την επιβίωση όλου του Ελληνικού Λαού.

Εκτός από όσα γενικά αναφέρονται κυρίως στα Υποκεφ. ΣΤ/1 και Η, οι παρακάτω πληροφορίες (πολλές κατά Ένωση) δίνουν μια εικόνα από τις αγωνιώδεις προσπάθειες και το έργο τους.

Ο ρόλος των συνεταιρικών οργανώσεων στη συγκέντρωση των γεωργικών προϊόντων. Η επαφή παραγωγής και κατανάλωσης.

Βασικό κείμενο του Επιτρόπου της Γεωργίας κ. Γ. Παμπούκα δημοσιεύεται στο «Βήμα του Αγρότου» της 16.6.42, σε απάντηση υπομνήματος της Παναγιαιλιού Ενώσεως περί ελευθερίας άνευ διατιμήσεων, διαθέσεως των αγροτικών προϊόντων με επαφή Γεωργικών και Καταναλωτικών Συνεταιρισμών αποκλεισμένων έτσι των διαμεσών. Γνωρίζει ότι αυτά

«αποτελούν έδραϊαν πίστιν μου έπαυλημμένως κατά τὸ διάστημα μακροῦ χρόνου ἐκδηλωθείσαν. Ὡς Πρόεδρος τῆς ΚΕΠΕΣ ἠγωνίσθην κατὰ τὸ ἔτος 1934 νὰ ἐπιτύχω τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐκ μέρους τῶν παραγωγῶν ἀποθήκευσιν καὶ ἀπὸ κοινοῦ διαχείρισιν καὶ διάθεσιν τοῦ προϊόντος των εἰς τὴν κατανάλωσιν, ἀναθέσας τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὰς Ἐνώσεις τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν. Πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς πολιτικῆς ταύτης ἠρξάμην ἔκτοτε τῆς ἀνεγέρσεως συνεταιριστικῶν ἀποθηκῶν ἀνευ τῶν ὁποίων ἀπὸ κοινοῦ ἀποθήκευσης καὶ ἐνιαῖα διαχείρισις δὲν εἶναι νοητή. Ὡς πρόεδρος τοῦ Γραφείου Σύκων κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὑπεβοήθησα διὰ δανείων τὴν ἀνέγερσιν συνεταιριστικῶν ἀποστειρωτηρίων. Ὡς βουλευτὴς τὸ 1935 εἰσηγοῦμην... (περὶ ΑΣΟ ὅτι) οἱ τοιοῦτου εἴδους Ὀργανισμοὶ εἶναι προσωρινοὶ καὶ μεταβατικοί, εἶναι δημιουργήματα τῆς ἀνάγκης

καὶ τῶν περιστάσεων, θάπτον ἢ βράδιον θὰ ἐκλείψουν καὶ πρέπει νὰ φροντίζουσι νὰ παρασκευάζουσι τὸ ἔδαφος τῆς διαδοχῆς των. Ὅταν ὁ παρεμβατισμὸς τοῦ Κράτους ἐκλείψῃ πρέπει οἱ παραγωγοὶ νὰ εἶναι ὀργανωμένοι ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ φροντίζουσι μόνοι των διὰ τὴν διάθεσιν τῶν προϊόντων των. Πρέπει νὰ μὴ ἐμπέσουν ἀνοργάνωτοι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐμπορίου. Καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχουν πρέπει νὰ ἔχουν ὀργανωθῆ συνεταιριστικῶς... Μὲ τοιαύτας ἐπομένως ἰδέας θὰ μὲ εὐρητε παραστάτην πάσης προσπάθειας... εἰς τὴν ἄμεσον ἐπαφὴν μεταξὺ τῶν παραγωγικῶν καὶ τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν κατὰ τὴν διάθεσιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων... δι' ἀναγκαστικῶν συγκεντρώσεων καὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων δὲν ἐπιτυγχάνει προσπάθεια πρὸς συγκράτησιν τῶν τιμῶν εἰς χαμηλὰ ἐπίπεδα...».

Στη συνέχεια ἐπεξηγεί ὅτι ὁ φόρος καὶ τὸ παρακράτημα σιτηρῶν (πῶ ἐνδέχεται νὰ ἐπεκταθῆ καὶ σε ἄλλα προϊόντα) σκοπὸν ἔχουν νὰ προστατεύσουν ἐκτάκτως τους ἀπόρους αστικούς (εργατικούς, υπαλληλικούς καὶ ἀπόρους πληθυσμούς).

Οι αγρότες είναι ελεύθεροι να διαθέσουν το υπόλοιπον. («Βήμα του Αγρότου» 1. 8.1942).

Ένωση Αγρινίου

Μεγάλες υπηρεσίες πρόσφερε για την συγκέντρωση. Στοιχεία από τον δραστήριο Δ)ντή Γ. Φλώρο. Όλοι οι συνεταιρισμοί της στην πρώτη γραμμική, όλοι δούλεψαν με ζήλο και επιτυχία. Γίνεται ετοιμασία για την συγκέντρωση του αραβοσίτου. Ετοιμάζεται για διανομή υφασμάτων και πεταλωτικού υλικού της ΚΥΔΕΣ.

Η Ένωση διανέμει το αλεύρι του Ερυθρού Σταυρού, ρύζι, πατάτες και άλλα τρόφιμα.

Η Γεν. Συνέλευση εξέλεξε Διοίκηση: Σπ. Μαστρογιαννόπουλο πρόεδρο, Στυλ. Κασσιτερίδη αντιπρόεδρο. Μέλη Κ. Αρκαμένης, Ν. Ντόκας, Κ. Ζούτας. Εποπτικός: Προϊστάμενος Ηλ. Σασσιγώργης, αναπληρωτής Στρ. Καράτσαλος. Μέλος Κ. Τσόλλας.

Ενισχύεται από Δ)ντήν Υπ)τος ΑΤΕ Γ. Καλυδόπουλο στον οποίο το συνεταιριστικό κίνημα χρωστάει πολλά. Και από τους Επιθεωρητές Π. Πρωτονοτάριο (Συνεταιρισμών) και Λαγκάξζηλη (Τεχνικής) που εργάζονται πάνω από τα υπηρεσιακά πλαίσια.

Οι μεγάλες δυσκολίες στις συγκοινωνίες και μεταφορές δυσκολεύουν το έργο της.

Ένωση Αιγίου (Παναγιάλειος)

Περιορισμένη συνεταιριστική κίνηση στην περιφέρεια. Η Ένωση έχει 83 Συνεταιρισμούς (εκτός αυτής μόνο 4). Αλλά δεν υπάρχει αξιόλογη δραστηριότητα. Όχι ομαλές οι σχέσεις μεταξύ των ιθυνόντων. Δύσκολη η σύγκληση Γεν. Συνελεύσεως (γράφει το «Βήμα του Αγρότου» 1.6.42). Όμως στη συνέχεια (16.7.42) δημοσιεύεται κείμενο του Γ. Παπαδόπουλου, προέδρου της Ενώσεως Αιγίου (Παναγιαλείου) που αντικρούει και διαψεύδει όσα δημοσιεύτηκαν στην ανταπόκριση 1. 6.42. Υπάρχει ομόνοια στα Συμβούλια, εμπιστοσύνη του αγροτικού κόσμου στη Διοίκηση που διαπνέεται από αγνά συνεταιριστικά ιδεώδη. Δέχεται ότι υπό τας παρούσας δυσχερείς συνθήκας το συνεταιριστικό αίσθημα έχει τελείως ατονήσει, εν τούτοις χάρις εις την δραστηριότητα της Ενώσεως ιδρύονται και νέοι Συνεταιρισμοί (Ελαιουργικός Αιγίου, Συνεταιρισμός πωλήσεως σταφιδοκάρπου των μεγαλοπαραγωγών).

Η δύναμη της Ενώσεως είναι 77 Συνεταιρισμοί (από συγχώνευση των άλλοτε 83).

Ένωση Αρκαδίας

Ιδρύθηκε το 1938 και άρχισε τις εργασίες της το 1939. Σήμερα έχει 76 Συνεταιρισμούς με 6.000 συνεταιίρους. (47 πιστωτικοί, 8 γαλακτοκομικοί, 5 πατατοσπόρου, 4 υλοτόμων, 2 εξαγοράς γαιών, 10 παραγωγής και κοινής πωλήσεως προϊόντων).

Εργασίες: Το 40/41 διετέθησαν 10.000 σκ. γεώμηλα φαγητού, το 1941/42 διετέθησαν 2.600.000 σκ. πατατοσπόρου και 150.000 σκ. κουκιά, 90.000 σκ. θ. χαλκού, 57.000 σκ. θείου.

Συγκέντρωσε 22.000 σκ. σύσπορο βαμβάκι.

Χορήγησε δάνεια 17.795.000 δρχ. (της ΑΤΕ).

Παρέλαβε λιπάσματα 6.500 ημίσακα δι' ιδίων της κεφαλαίων.

Συγκέντρωσε 17.000 οκ. σιτηρών για λ) σμδ ΚΕΠΕΣ.

Διέθεσε 60.000 οκ. σπόρων.

Αγόρασε από Σκάλα Λακωνίας και διένειμε σε κτηνοτρόφους 25.000 οκ. κτηνοτροφικού βαιμβακοσπόρου.

Προμηθεύτηκε υλικά για συσκευασία 700.000 οκ. πατατοσπόρου που διανεμήθηκε στους πεδινούς αγρότες για σπαρά.

Βοήθησε τους Γαλακτοκομικούς της Συνεταιρισμούς για τυροκόμηση ή πώληση γάλακτος.

Βοήθησε τους δασικούς της συνεταιρισμούς σε πώληση ξυλείας, σε εγκατάσταση περιουσιτηρίου, κ.λπ.

Εργάζεται δραστήρια. («Βήμα του Αγρότου» 1.8.42).

Ο Νομάρχης Αρκαδίας Ι. Βουγιουκλάκης κάνει ένημερη έκκληση στους αγρότες, όπως περιέθαλψαν τα άπορα παιδιά που έστειλε η Κυβέρνηση το '41, έτσι να μετάσχουν στην εθνική μάχη της συγκεντρώσεως προϊόντων («Βήμα του Αγρότου» 1.8.42).

Ένωση Αρναίας. Δασικά

Έχει 11 Συνεταιρισμούς. Υπέγραψε την 27.6.42 σύμβαση με την Υπηρεσίαν Επισιτισμού Μακεδονίας για να παραδίδει μηνιαίως 770.000 οκ. ξυλανθράκων με τιμές 20-30 δρχ. Ο Επισιτισμός θα χορηγεί μηνιαίως για διατροφή 600 δασεργατών σίτον ή άλευρον οκ. 28.000 προς 200 δρχ. την οκάν, έλαιον οκ. 1.500 προς 400 δρχ., όσπρια 3.000 προς 400 δρχ. την οκάν. Έλαβον το 1) 2 και άρχισαν εργαζόμενοι. Μέχρι τώρα τα κάρβουνα αγόραζαν οι έμποροι και κερδοσκοπούσαν. Στο ελεύθερο εμπόριο Θεσσαλονίκης οι τιμές είναι 60-100 δρχ. Έτσι συγκρατείται η μαύρη αγορά. Και όμως τα δάση δεν χορηγούνται στους Συνεταιρισμούς με σύμβαση, αλλά δια δημοπρασίας. Διαμαρτυρία Συνεταιρισμών. Υπόσχεση από Γεν. Διοίκηση Μακεδονίας ότι θα προστατευθούν οι Συνεταιρισμοί με χορήγηση άνευ δημοπρασίας των δασών όπου γίνονται καθαρισμός και αναγωγή, αλλά τα «εκ του συστάδην αποδοτικά δάση» θα χορηγηθούν με δημοπρασία «δια να εργασθούν και οι έμποροι, καθότι και το κεφάλαιον προσέφερε υπηρεσίας εις την χώραν». Η Πολιτεία αποδλέπει εις την είσπραξιν μεγάλων μισθωμάτων. Εμπόδια από εμπόρους. (βλ. στο Υποκ. Δ για Συνεταιρισμό Δασών Νεοχωρίου) («Βήμα του Αγρότου» 1.9.1942).

Ένωση Γρεβενών

Έχει 45 Συνεταιρισμούς (όλοι οι της περιφέρειας, πλην ενός) με 2.171 μέλη. Το ποσοστό συνεταιρισμένων στην περιφέρεια είναι 40%. Η Ένωση ακόμα δεν μπόρεσε να εξυπηρετήσει τους αγρότες. Το μόνο αξιόλογο τελευταία είναι η διαγομή ειδών (λάδι, σαπούνι, λίπος κ.λπ.) που εξασφαλίστηκαν από Θεσσαλονίκη με ενέργειες Γεν. Δ)ντού ΠΣΓΣ στρατηγού Χ. Καθράκου. Υπάρχει έδαφος για ανάπτυξη με το δασικό πλούτο της περιφέρειας και τους δασικούς συνεταιρισμούς της που έχουν όμως παραμεληθεί. Το 1940 η Ένωση διέθεσε 646 κυβ. μ. ξυλείας για λ) σμδ των Συνεταιρισμών της («Βήμα του Αγρότου» 3.1.42).

Ένωση Εφορδαίας - Αμυνταίου

Από τις καλύτερες Οργανώσεις.

Κατά το 1941 συγκέντρωσε 200.000 οκ. όσπρια, 500.000 οκ. σιτηρά. Παρα-

σκεύασε και διέθεσε σπόρους. Επρομήθευσε σάπωνα, σπάγγους, φάρμακα. Και έλακον Μυτιλήνης 20.000 σκ. Επρομήθευσε σε Ιδρύματα και υπαλλήλους γεωργικά προϊόντα με τιμήν διατιμήσεως όταν οργιάζε η μαύρη αγορά. Φρόντισε για την τοποθέτηση εκατοντάδων Ελληνοπαιδών του Ερυθρού Σταυρού σε αγροτικές οικογένειες. Και αυτή (όπως όλες οι συνεταιρικές Οργανώσεις) στάθηκε στο ύψος της αποστολής της για την εξυπηρέτηση της κοινωνίας. Το έργο θα είχε μεγαλύτερα αποτελέσματα εάν το Κράτος άκουε περισσότερο τις εισηγήσεις της και βοηθούσε («Βήμα του Αγρότου» 1.9.42).

Βέβαια τα παραπάνω και πολλά άλλα (για τα οποία υπάρχουν στοιχεία στο Αρχείο μου) δεν έγιναν χωρίς μεγάλες αντιδράσεις, αλλά και συκοφαντίες από εκμεταλλευτικά στοιχεία ή από τις τότε αντιμαχόμενες παρατάξεις, αν ληφθεί υπ' όψιν ότι η περιφέρεια της Ενώσεως ήταν άλλο μεν τμήμα υπό την εξουσία της κατοχικής κυβερνήσεως και άλλο υπό την εξουσία ή επιρροή του ΕΑΜ. Αποφασίζω να επεκταθώ στο θέμα για τις διαμάχες αυτές που (όπως και σε άλλες Ενώσεις) ζημίωσαν τα συμφέροντα των αγροτών και τη συνεταιριστική δραστηριότητα. Αλλά δεν είναι δυνατό να μην εξαρθεί —βάσει των στοιχείων που υπάρχουν στο αρχείο μου— η τεράστια προσφορά του Δ)ντή της Ενώσεως Ανδρ. Σιδερόπουλου αλλά και η καλή συνεταιριστική στάση των συνεταιριστών της Ενώσεως και των Συνεταιρισμών που με θάρρος στήριζαν την Ένωση στο σωστό δρόμο. Εντελώς ενδεικτικά σημειώνονται από το έργο της Ενώσεως κατά την κατοχική περίοδο:

- Η σωτηρία πολλών δεκάδων φτωχών παιδιών της Θεσσαλονίκης (Καλαμαριάς κ.λπ.) από την πείνα με τη διασπορά τους σε αγροτικές και άλλες οικογένειες σε συνεργασία με τον Ερυθρό Σταυρό (έγγραφα στο αρχείο μου. Ένα από αυτά βλ. σε άλλη σελίδα).
- Η οργάνωση από την Ένωση του έργου της ανταλλαγής των αγροτικών προϊόντων της περιφέρειας (σιτάρι, κριθάρι, όσπρια, γαμήλια κ.λπ.) με είδη αγροτικά και βιομηχανικά από άλλες περιφέρειες (Μυτιλήνη, Θεσσαλονίκη, Αθήνα) και με δημιουργία μόνιμης αντιπροσωπείας στην Αθήνα (έγγραφα στο αρχείο μου) που έφερε σε πέρας αξιόλογο έργο για το οποίο υπήρξε γενική αναγνώριση (βλ. και έγγραφο 861) 6342) 17.3.1945 της Δ) σεως Συνεταιρισμών προς την Ένωση) παρόλο ότι κατά το Β' εξάμηνο 1944 και Α' εξάμηνο 1945 η προσπάθεια υποδούλωσης του συνεταιριστικού έργου της Ενώσεως στις ακρότητες της εποχής υπήρξε πολύ έντονη (έγγραφα στοιχεία στο αρχείο μου). Τελικά με το πρακτικό της Γενικής Συνελεύσεως 28) 9.5.45 η Ένωση επανήλθε στο συνεταιριστικό της έργο.

Ένωση (Ομοσπονδία) Θεσσαλονίκης

Γράφει ο Σ. Σίμογλου: Η Ομοσπονδία αποτελείται από 103 Συνεταιρισμούς (90 γεωργ. πιστωτικούς, 3 αμπελουργικούς, 8 παραγωγικούς και πωλήσεως, 1 μπιστανιών και σταφυλών, 1 μελισσοκομικό). Μέλη τους 9.340 αγρότες. Το 1941 έκανε εργασίες λογιστικής και άλλης τακτοποίησης Συνεταιρισμών με περιοδούντες λογιστές. Χορηγήσεις δανείων ΑΤΕ και βοήθεια για ρευστοποίηση. Συγκέντρωση δημητριακών (ΚΕΠΕΣ). Συγκέντρωση βάμβακος (ΚΥΔΕΣ) για πρώτη φορά το 1940) 41 σε δύσκολες συνθήκες πολέμου - επιστρατεύσεως. Διαλογή σιτοσπόρου και διάθεση. Προμήθεια και διάθεση στους Συνεταιρισμούς ειδών πρώτης ανάγκης. Αλωνισμός με ιδιόκτητη μηχανή. Έκανε λογιστικά τμήματα στις έδρες μεγάλων συνεταιρισμών. («Βήμα του Αγρότου» 10.1.42).

Ένωση Καλαμών

Πολλά τα προβλήματα. Άνεμος εξυγίανσεως άρχισε να πνέει στη Διοίκηση της Ένώσεως Τα πρόσωπα απέτυχαν και έδωσαν. Παραμένει η πεποίθηση ότι η συνεταιριστική Ιδέα δια νέων τιμών και ικανών προσώπων θα εξυπηρετήσει και θα ωφελήσει. («Βήμα του Αγρότου» 1.6.42).

Ένωση Κορινθίας

Έχει 31 Συνεταιρισμούς με 4.928 μέλη (Εκτός της Ένωσης 42).

Η Ένωση με απόφαση Γ.Σ. 3.10.41 επεκτείνει τον κύκλο εργασιών της στους τομείς πωλήσεως - επεξεργασίας όλων των προϊόντων της περιφέρειας. Επιδιώκεται έτσι η εγγραφή και νέων Συνεταιρισμών. Υπάρχουν ικανά στελέχη (παρά τα μερικά εμπόδια από μικροπολιτική). («Βήμα του Αγρότου» 15.5.42).

Ένωση Λαμίας

Η συμβολή της στη συγκέντρωση δημητριακών μεγάλη. Νέος Δ) ντής ο Π. Σαμαράς. Συνεργεία σε 26 συγκροτήματα. Μεγάλες οι δυσχέρειες (που υπερνικήθηκαν) σε μεταφορές και αποθήκευση. Προθυμία και αλληλεγγύη των αγροτών.

Έχει 82 Συνεταιρισμούς. Αύξηση αγροτών μελών τους. (Για Ελαιουργικό Στυλίδος βλ. στο Δ').

Ένωση Σερβίων

Έχει υποχωρήσει κάπως η συνεταιριστική κίνηση. Οι μη συνεταιρισμένοι είναι 40% ενώ παλαιότερα ήταν 15%. Το 1940 είχαν ληφθεί αποφάσεις για ανάπτυξη εργασιών αλλά ο πόλεμος δεν το επέτρεψε. Τώρα διανέμει λίγα είδη διατροφής που εξασφαλίστηκαν με ενέργειες της Π.Σ.Γ.Σ. Τιμές διαθέσεως κατ' οκάν: 128 δρχ. το σαπούνι, 176 το λίπος, 160 το λάδι, ενώ στη μαύρη αγορά 4πλάσιες («Βήμα του Αγρότου» 10.1.42).

Ένωση Τρικάλων

Αναπτύσσει εξαιρετική δραστηριότητα. Είναι οργανωμένη σε πρότυπο συνεταιριστικής δραστηριότητας. Συγκέντρωση αραβοσίτου, βάμβακος, (εγκόκιση, διάθεση). Διανομή ειδών ΚΥΔΕΣ, λογιστική εξυπηρέτηση Συνεταιρισμών, διάθεση αραβοσίτου ΑΤΕ, βαμβακοςπόρου. («Βήμα του Αγρότου» 15.5.42).

Ενώσεις Συνεταιρισμών ανταλλάσεν πρεϊέντα

Το Γραφείο Ανταλλαγών Ν.Δ. 1387) 42 ανακοινώνει ότι οι παρακάτω Ενώσεις προσφέρουν για ανταλλαγή προϊόντα τους με άλλα που ζητούν (αναφέρονται).

Ενώσεις: Αμαλιάδος, Κατερίνης, Κιάτου, Κολυμβαρίου, Ολυμπίας, Λέσβου, Σελίου, Τρικάλων, Πωγωνίου, Λήμνου, Λασιθίου, Τριφυλίας, Κοζάνης, Λιγίου, Αξιουπόλεως, Βεροίας, Εορδαίας.

Η Συνεταιριστική κίνηση Μακεδονίας

Παρά τις δυσκολίες από τον πόλεμο έχει γίνει ανόρθωση της. Με την υποστήριξη της Κυβερνήσεως η Π.Σ.Γ.Σ. κινήθηκε και εξασφάλισε αρκετές ποσότητες βιομηχανικών ειδών υπέρ των παραγωγών. Βαμβακέλαια, λίπος, σαπούνι χορηγούνται τακτικά μέσω των Ενώσεων. Ανταλλαγή ελαίου Μυτιλήνης με μακεδονικά σιτηρά. («Βήμα του Αγρότου» 1.6.42).

Οι Ενώσεις Συνεταιρισμών κατά το 1943 και 1944

Η πολεμική κατάσταση, τα αλληπάλγηλα νομοθετήματα για τη συνεταιριστική νομοθεσία και η έλλειψη εντύπων συνεταιριστικών δεν έχουν διατηρήσει ειδικές πληροφορίες για τις δραστηριότητες των διαφόρων Συνεταιριστικών Οργανώσεων της υπαίθρου που κινούνται όπου και όσο τους είναι δυνατό.

Μερικές γενικότερες ανησυχίες και προσπάθειες τους, αλλά και καταστροφές τους βλ. στο επόμενο Υποκεφ. ΣΤ/1.

Κατά το 1944 οι Ενώσεις Συνεταιρισμών υφίστανται όχι μόνο τις ζημιογόνες επιπτώσεις από την αναστάτωση στην ύπαιθρο, αλλά και από τις ελλείψεις ειδών γεωργικών και οικιακής χρήσεως, πιστώσεων κ.λπ. Ακόμα και από τα διάφορα νομοθετήματα των Αθηνών και της ΠΕΕΑ τα σχετικά με αυτές, τη Συνομοσπονδία, τις Κοινοπραξίες, τους υπαλλήλους τους, τους αιρετούς. Και βέβαια από όλες τις ενέργειες τις σχετικές με τον επισιτισμό. (Κίνηση των Ενώσεων (και Κεντρικών Οργανώσεων) βλ. στο επόμενο Υποκεφ. ΣΤ/1).

Άνω: Ο συγγραφέας κατά την κατοχική περίοδο (1943).

Κάτω: Το μετακατοχικό περιοδικό των Γ. Σαμαρόπουλου και Θ. Κεράμπελα (1945).

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΤΟΣ Α'

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1945

ΑΡΙΘ. 1

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ/1

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Το κύριο έργο των τοπικών περιφερειακών και κεντρικών συνεταιρικών οργανώσεων κατά το 1942 (πέρα από τα δάνεια της ΑΤΕ όσο και όπου δινόταν) ήταν η συγκέντρωση των γεωργικών προϊόντων και οι προμηθευτικές εργασίες. Χωρίς βέβαια να αποκλείονται τοπικές ενέργειες Συνεταιρισμών και Ενώσεων, το μεγαλύτερο μέρος και των συγκεντρώσεων και των προμηθειών γινόταν με συνεργασία Κράτους, Συνεταιρικών Οργανώσεων και Κοινοπραξιών τους, ΑΤΕ και άλλων Γεωργικών Οργανισμών, με τις εξουσιαστικές ρυθμίσεις των νόμων και άλλων διοικητικών μέτρων του υπουργού των 5 Παραγωγικών Υπουργείων Σ. Γκοτζαμάνη, του υπ' αυτόν Επιτρόπου Γεωργίας Γ. Παμπούκα και εκείνων που οι 2 αυτοί (και γενικά η Κατοχική Κυβέρνηση) τοποθετούσαν στην Η.Σ.Γ.Σ., στην ΚΥΔΕΣ, στις Κοινοπραξίες, την ΑΤΕ, και γενικά τους Γ. Οργανισμούς.

Για το λόγο αυτό, πέρα από τα όσα σημειώθηκαν στα Υποκεφ. Δ και ΣΤ για Συνεταιρισμούς και Ενώσεις, όλο το βασικό πληροφοριακό υλικό για συγκεντρώσεις και προμήθειες, που αφορά σχεδόν το σύνολο των παραπάνω παραγόντων θα δοθεί για καλύτερη έκθεση, χρονολογικά στο Υποκεφ. Η, ενώ στα ΣΤ/1 και Ζ θα γίνει συνοπτική μόνο μινεία η καταχώρηση ειδικών θεμάτων.

Κατά τα μέσα 1942 και στη συνέχεια το 1943 υπάρχουν 3 πολύ αξιόλογες κινήσεις, που έχουν κάποια βασική σχέση μεταξύ τους έστω και αν προέρχονται και κινούνται από διαφορετικές δυνάμεις - επιδιώξεις.

1) Πρώτη μνημιγοεύουμε την ριζική αλλαγή της πολιτικής του Κράτους στον τομέα των γεωργικών προϊόντων, συγκεντρώσεων, επισιτισμού (που θα αναπτυχθεί στο Υποκεφ. Η) και η σχετική κινητοποίηση Κράτους και Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

2) Η έντονη και αξιόλογη λαϊκή κίνηση για την ίδρυση Καταναλωτικών Συνεταιρισμών για να βοηθήσουν αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση του Επισιτισικού (θα αναπτυχθεί στο Υποκεφ. Ι).

3) Η προσπάθεια για την δραστηριοποίηση της κεντρικής συνεταιριστικής Οργανώσεως, προσπάθεια που έγινε είτε: α) από ορθόδοξους συνεταιριστές με την ίδρυση Αντιπροσωπείας Ενώσεων Συνεταιρισμών είτε, β) από το Κράτος με νέα νομοθεσία (γ. 479) 43, 745) 43 κλπ.).

Η Δημιουργία Αντιπροσωπείας Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών

1942. Από τον Μάιο 1942 και παράλληλα με την προσπάθεια για ίδρυση Καταναλωτικών Συνεταιρισμών (βλ. στο Υποκεφ. Ι) αρχίζει προσπάθεια για δημιουργία ελεύθερης Παγελλήνιας Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών με πρώτο βήμα την δημιουργία και δράση Αντιπροσωπείας Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών (όπως έγινε και το 1934). Παράλληλη επιδίωξη επίκαιρη είναι να βοηθηθεί από την Αντιπροσωπεία η ανάπτυξη συνεργασίας παραγωγών - καταναλωτών για να μειωθεί η επίδραση των μαυραγοριτών και της Κρατικής Εξουσίας.

Τον Μάιο του 1942 αρχίζει σχετική κίνηση. Με ημερομηνία 1.5.42 υπάρχει στο Αρχείο μου χειρόγραφο σχέδιομα πρακτικού Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών για την ίδρυση Αντιπροσωπείας των Ενώσεων. Κάτω από το χειρόγραφο αναγράφονται ως μέλη-συνεδριάσεως (που έγινε ή επρόκειτο να γίνει) για το θέμα αυτό, τα ονό-

ματα Γλέζος, Στρογγύλης, Χριστοφόρου, Δοιμέστιχος, Παπαχριστόπουλος, Τζωρτζάκης, Πάνος, Παπαρχήστου, Βασιλακόπουλος, Χασαπόπουλος, Ευελπίδης, Αγαπητίδης, Φραγκόπουλος, Πανταζόπουλος (*) και Τρίχος (*).

Η προσπάθεια αυτή δεν προχώρησε αρκετά το 1942.

Κατά το 1943 η ιδέα και η προσπάθεια είχε εξέλξη καθώς η κατοχική Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών (και οι Κοινοπραξίες) βρίσκεται κάτω από την επιμεταβλητική και αυθαίρετη διοίκηση - διεύθυνση ανθρώπων του Υπουργείου Γεωργίας που οι περισσότεροι διακρίνονται για τις όχι σωστές συνεταιριστικές τους απόψεις και ενέργειες (βλ. στο Υποκεφ. Η). Η Συνομοσπονδία έχει ουσιαστικά αδρανήσει σε οποιοδήποτε συνεταιριστικό έργο και είναι μόνο υποχείρια στο καθεστώς του Υπουργείου Γεωργίας για ενέργειες σχετικές με υποταγή των συνεταιριστικών στελεχών και επιτυχία των συγκεντρώσεων των αγροτικών προϊόντων (βλ. κινήσεις Παμπούκα - Μουστρούφη κ.λπ. στο Υποκεφ. Η).

Με την ελπιδοφόρα κάθε τόσο εξέλιξη των διεθνών πολεμικών γεγονότων, τις διάφορες κινητοποιήσεις των εργαζομένων, την κυβερνητική μεταβολή, και άλλα γεγονότα όπως ο πολλαπλασιασμός και η οργάνωση στον τομέα των καταναλωτικών συνεταιρισμών από το 1942 με συνεταιριστικό Σύμβουλο και καθοδηγητή τους τον Θ. Τζωρτζάκη με επιδίωξη συνεργασίας αγροτικών και καταναλωτικών οργανώσεων στο επισιτιστικό, (βλ. στο Υποκεφ. Θ) δημιουργείται στους κύκλους ιδεολόγων συνεταιριστών της προδικτατορικής περιόδου η απόφαση να κινηθούν μέσα στις δυσκολίες και τις ανάγκες της εποχής για να ξαναζωντανέψουν τη συνεταιριστική κίνηση πάνω σε σωστές συνεταιριστικές γραμμές, να επιτύχουν την επαφή επαρχίας με κέντρο και να εξυπηρετήσουν τις συνεταιριστικές ανάγκες και τα συνεταιριστικά συμφέροντα.

Η συσπείρωση έγινε και πάλι γύρω από τον Θ. Τζωρτζάκη που από το 1942 είχε επανέλθει στον ιδεολογικό συνεταιριστικό αγώνα από την πλευρά των αστικών Καταναλωτικών Συνεταιρισμών.

Έτσι με τη βοήθεια λίγων συνεργατών αρχίζει και πάλι ο ίδιος (όπως το 1934, βλ. στον Β' τόμο του έργου) την δύσκολη προσπάθεια να δημιουργήσει την Αντιπροσωπεία Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών με διπλό (όπως και τότε) σκοπό: α) Να εξυπηρετήσει τις άμεσες υποθέσεις - ανάγκες των Ενώσεων, και β) να επιτύχει το ξαναζωντανέμα της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών πάνω στις προδικτατο-

(*) Ρ. Πανταζόπουλος — Β. Τρίχος. Πρόκειται για αποφοίτους του Γυμνασίου Μυτιλήνης που ακολούθησαν τον συμμαθητή Αριστείδη Κλήμη στη φοίτηση στη Σχολή Συνεταιριστών και τον διορισμό στη Συνομοσπονδία (ο ένας μετά τον άλλο, σχετική αλληλογραφία στο Αρχείο μου) όπου εργάστηκαν με συνεταιριστική πίστη, ζήλο και τιμιότητα αλλά και πολλές δυσκολίες κατά την περίοδο ΕΣΣΕ και Κατοχής. Σπούδασαν και αυτοί Νομικά και πήραν άδεια δικηγόρου. Ο Ρ. Πανταζόπουλος μετακατοχικά ακολούθησε τον Δικαστικό Κλάδο όπου επέβη κατάλαβε τον βαθμό του Αρεοπαγίτη ενώ ο Β. Τρίχος έμεινε στην υπηρεσία της Συνομοσπονδίας όπου έφτασε Προϊστάμενος του Δικαστικού.

Την γνώμη του για την συνεταιριστική αξία τους και αφοσίωση εκδήλωσε πολλές φορές ο Θ. Τζωρτζάκης κατά την Κατοχή και μετέπειτα. Σε επιστολή του προς τον Αριστ. Κλήμη γράφει χαρακτηριστικά και για τους τρεις «Νέοι άξιοι και γενναίοι, με γεμίζετε χαρά κι ελπίδα που έτυχε να έχω συνεργάτες σαν και σας».

ρικές συνεταιριστικές γραμμές (όπως είχε προτείνει και η Επιτροπή του 1941 που είχε γίνει στο Υπουργείο Γεωργίας και όπως προκύπτει και από την εισηγητική έκθεση του νόμου 479) 43 που έγινε λίγο αργότερα και είναι γραμμένη από τον ισχυρό της κατοχής στον αγροτικό τομέα Γ. Παμπούκα) και τις καταπατούσε τώρα η κατοχική Κυβέρνηση με το πρόσχημα «της επιπολέμου καταστάσεως».

Όλος ο σχεδιασμός έγινε με το νου και το χέρι του ίδιου (και όλο το υλικό σε χειρόγραφα σχέδια κ.λπ. βρίσκεται στο αρχείο μου για το Συνεταιριστικό Μουσείο, αν κάποτε η συνεταιριστική κίνηση αποκτήσει κάτι τέτοιο για ενημέρωση και οδηγό των νεωτέρων).

Η πρωτοβουλία κινήθηκε τυπικά από την ενέργεια των προέδρων 3 Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών:

1) Αττικής και Μεγαρίδος (Αλ. Κιούσης).

2) Αρκαδίας (Γ. Ανδριανόπουλος).

3) Ζευγολατιού Ἐνω. Μεσσηνίας (Ηλ. Μαράκας), που έστειλαν στις 15 Απριλίου 1943 σε όσες Ενώσεις μπορούσαν (από την δυσκολία της επαφής και άλλους λόγους) την ακόλουθη επιστολή:

«Ἐν Ἀθήναις τῆ 15ῃ Ἀπριλίου 1943

Πρὸς
τὴν Ἐνωσιν Γεωργικῶν
Συνεταιρισμῶν. . . .

Αἱ κάτωθι ἀναφερόμεναι Ἐνώσεις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, καθὼς και μερικαὶ ἄλλα ἀκόμη, ἐπέισθησαν ὅτι, ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις ἐπιβάλλεται ἡ δημιουργία εἰς τὰς Ἀθήνας μονίμου Ἀντιπροσωπείας με ἀποστολὴν τὴν καθόλου ἐκπροσώπησιν ἐκάστης Ἐνώσεως εἰς πᾶν ὅ,τι γενικῶς ἢ ἐιδικῶς τὰς ἐνδιαφέρει, δεδομένου ὅτι ἡ ἐπικοινωνία με τὰς Ἀθήνας εἶναι δυσχερὴς καὶ τὰ ταξίδια δύσκολα καὶ πολυδάπανα, ἐνῶ ἐξ ἄλλου μεγάλης σημασίας ζητήματα ἐνδιαφέροντα τὰς συνεταιρικὰς ὀργανώσεις, ρυθμιζόμενα ὑπὸ τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ συνεχῆ παρακολούθησιν.

Ἡ Ἀντιπροσωπεία ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παρακολούθησιν τῶν κατὰ μέρος ὑποθέσεων τῶν Ἐνώσεων θ' ἀσχοληθῆ καὶ μετὰ γενικώτερα κοινῶ ἐνδιαφέροντος συνεταιριστικὰ ζητήματα. Μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς:

1) Ἡ κατάργησις τῆς ἀπὸ τοῦ 1938 ἐπιβληθείσης ἐπὶ τῶν συνεταιρισμῶν νομοθεσίας, ἡ ὁποία ὄχι μόνον ἀθαιρέ-

τως καὶ ἀδικαιολογητῶς ἐστέρησε τοὺς συνεταιρισμοὺς τῆς ἐλευθερίας των, ἀλλὰ καὶ τὴν κίνησιν σημαντικῶς ὀπισθοδρόμησε καὶ τὰς καθιερωμένους συνεταιριστικὰς ἀρχὰς ἐκ βάθρων διέσεισε. Ὑπὲρ τῆς καταργήσεως ἄλλως τε τῆς νομοθεσίας ταύτης ἐγνωμοδότησεν ἤδη ἀπὸ μακροῦ (Ὁκτώθριος 1941) Ἡπιτροπὴ ἐξ ἀρμοδίων προσώπων συσταθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, ἡ ὁποία προτείνει καὶ σειράν πρακτικῶν μέτρων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν συνεταιρισμῶν, τὴν κατοχύρωσιν τῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων ἐντὸς τοῦ συνεταιριστικοῦ πλαισίου, κ.λπ., κ.λπ.

2) Ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ἀπὸ μακροῦ ἀνεγνωρισμένου εἰς τὰς συνεταιρικὰς ὀργανώσεις δικαιώματος νὰ ἐκλέγουν αὐταὶ τοὺς ἀντιπροσώπους των εἰς τὴν διοίκησιν τῶν παντὸς εἶδους κοινωφελῶν Ὁργανισμῶν γεωργικοῦ σκοποῦ.

3) Ἡ μελέτη τῶν ἐνδεικνυομένων μέτρων πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ καθιερωμένου συνεταιριστικοῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖον κατηρτισμένον μετὰ μακρὰν μελέτην ἀπὸ τὴν Ἡπιτροπὴν τῶν Ἀμπελακίων κατὰ τὸ 1932, ἐνεκρίθη ἐπανειλημμένως κατὰ τὰς συνεταιριστικὰς συσκέψεις καὶ συνελεύσεις των Ἐνώσεων Γε-

ωργικών Συνεταιρισμών κατά τὰ ἔτη 1933, 1936 καὶ 1937. Ἡ Ἀντιπροσωπεία θὰ μελετήσει ἐπίσης καὶ θὰ μᾶς ὑποδείξει τὰς τροποποιήσεις τοῦ πιθανόν νὰ χρειάζονται εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦτο καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ ἐγκριθοῦν ὑπὸ τῶν Ἐνώσεων ὅταν δοθῇ εὐκαιρία νὰ συνέλθουν εἰς κοινὴν σύσκεψιν.

4) Ἡ παρακολούθησις τῆς ἐν τῷ μεταξὺ δημιουργηθείσης κινήσεως τῶν Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν, ἡ διατήρησις ἐπαφῆς μαζί των καὶ ἡ μελέτη τῶν ὄρων ὑφ' οὗς δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ γόνιμος καὶ διαρκῆς συνεργασία μεταξὺ παραγωγικῶν καὶ καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν κ.λπ.

Ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε ἐκάστη Ἐνωσις νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ἐκπροσώπησιν τῆς διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν, ἡ ἐκλογὴ μας συνέπεσεν εἰς τὸν πρῶν Διευθυντὴν τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας τῶν Ἐνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν κ. Θεόδωρον Τζωρτζάκη, ὁ ὁποῖος ἀνεξαρτήτως τῆς ἐξαιρετικῆς συνεταιριστικῆς του δράσεως καὶ τῆς εἰδικῆς του καταρτίσεως, διὰ τῆς ἀκλονήτου πίστεώς του εἰς τὰ συνεταιριστικὰ ἰδεώδη χάριν τῶν ὁποίων δὲν ἐδίστασε εἰς πλείστας θυσίας νὰ ὑποβληθῇ, ἀποτελεῖ

Στὴν κίνησιν, μόλις ἐγένε γνωστὴ ἀπὸ τὴν κυκλοφορίαν τῆς ἐγκυκλίου καὶ τὴς προσχωρήσεως Ἐνώσεων, ἀντέδρασε ἐντονα τόσο ἡ κατοχικὴ Π.Σ.Γ.Σ., ὅσο καὶ τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας.

Ἡ πρώτη (Συνομοσπονδία) με τὸ ὑπ' αριθ. 757) 1943 ἐγγράφον τῆς πρὸς τὴν Ἐνωσιν Ἀρκαδίας χαρακτήρισε τὴν πράξιν ἀντισυνεταιριστικὴν, ἐπιμέμηπτην καὶ παράνομην καὶ φρόντισε ὅσο τῆς ἦταν δυνατό νὰ τὴν σταματήσῃ στὶς Ἐνώσεις ἐπιρροῆς τῆς (δυστυχῶς δὲν θὰ ὑπάρχουν τὰ ἀρχεῖα τῆς τότε Συνομοσπονδίας καὶ τῆς Ἐνώσεως Ἀρκαδίας γιὰ νὰ παρατεθεῖ αὐτοῦσιο τὸ ἐγγράφον).

Τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας (Γ. Παμπούκας) με τὸ ἀπὸ 15.5.43 τηλεγράφημα τοῦ πρὸς τὴν Ἐνωσιν Γ.Σ. Ἀρκαδίας ποῦ τὸ κοινοποίησε ὡς ἐγκύκλιον πρὸς ὅλες τὴς Ἐνώσεις ἀπαγόρευσε τὴν ἰδρυσὴν τοῦ Γραφείου τῆς Ἀντιπροσωπείας Συνεργαζομένων Ἐνώσεων καὶ ἐγνώρισε ὅτι τὸ θέμα τῆς ἀναδιοργάνωσις τῆς Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμῶν κ.λπ. θὰ τὸ ρυθμίσει ὁ νέος συνεταιριστικὸς νόμος.

Γιὰ νὰ ἀντικρούσῃ τὴς ἀντιδραστικὰς αὐτὰς κινήσεις καὶ τοὺς χαρακτηρισμοὺς γιὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κ. Θ. Τζωρτζάκης διατυπώνει καὶ στέλνει πρὸς τὴν Ἐνωσιν Ἀρκαδίας (καὶ βέβαια καὶ πρὸς ἄλλους ἐνδιαφερόμενους) θεμελιωμένην διευκρινιστικὴν

σήμερον τὴν ἐπιβλητικωτέραν συνεταιριστικὴν προσωπικότητα διὰ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν τοῦ τόπου μας.

Μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ ἡμεῖς συμφωνεῖτε ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς δημιουργίας τῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ προσώπου εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει ν' ἀνατεθῇ αὕτη, σὰς καθιστῶμεν γνωστὰ τ' ἀνωτέρω διὰ νὰ προσήτε καὶ σεῖς εἰς ἀναλόγους ἐνεργείας. Ἐσωκλείστωσ ἅς ἀποστέλλομεν σχέδιον πρακτικοῦ ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐνώσεως διὰ τὴν ἴδρυσιν κ.λπ. τῆς Ἀντιπροσωπείας. Τὴν σχετικὴν ἀπόφασίν σας παρακαλοῦμεν ὅπως κοινοποιήσῃτε εἰς τὴν Ἐνωσιν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, Βασιλικῆς 6, ἡ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν κ. Θεόδωρον Τζωρτζάκη, Παλαιὸν Φάληρον, Νηρηίδων 17.

Μὲ συνεταιριστικοὺς χαιρετισμοὺς

Διὰ τὴν Ἐνωσιν Γεωργ. Συνημῶν Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος. Ὁ Πρόεδρος: Ἄλ. Κιούσης.

Διὰ τὴν Ἐνωσιν Γεωργ. Συνημῶν Ἀρκαδίας. Ὁ Πρόεδρος: Γ. Ἀνδριανόπουλος.

Διὰ τὴν Ἐνωσιν Γεωργ. Συνημῶν Ζευγολατιοῦ Ἄνω Μεσσηνίας. Ὁ Πρόεδρος: Ἡλ. Μαράκας.

συνεταιριστική επιστολή. Δίνει εξηγήσεις για τη νόμιμη και συνεταιριστικά επιβαλλόμενη ενέργεια των προέδρων των 3 Ενώσεων και υλικό για τυχόν απάντηση κατά σωστό τρόπο, στο Υπουργείο και στην κατοχική Συνομοσπονδία. (Η επιστολή υπάρχει στο αρχείο μου).

Τελικά δημιούργησαν την Αντιπροσωπεία των Ενώσεων (Α' εξάμηνο 1943) και παρακάλεσαν τον Θ. Τζωρτζάκη να αναλάβει το όλο έργο (με Πρακτικά των Συμβουλίων τους και με επιστολές), αρκετές Ενώσεις. Πρακτικά και έγγραφα των επομένων (χρονολογικά) Ενώσεων υπάρχουν στο Αρχείο μου (σημειώνω τιμητικά και τα ονόματα των παρόντων αρετών —ή και εποπτικών— αφού επρόκειτο για πράξη συνεταιριστικής αντίστασης στις δικτατορικές - κατοχικές επιβιώσεις και για προσπάθεια αναγέννησης της συνεταιριστικής κινήσεως μέσα στην Κατοχή, όπως άλλωστε αναγράφεται στο έγγραφο των 3 Προέδρων και εξάγεται και από τη διατύπωση των Πρακτικών των Ενώσεων) (*).

1) Ε. Γ. Σ. Κ α λ α μ ώ ν. Πρακτ. 256) 1.3.1943. Παρόντες: Πρόεδρος Αλ. Αποστολάκης. Μέλη Δημ. Ηλιόπουλος (Αντιπρ.), Αθαν. Χάντζος, Ανδρ. Τσατσάκης.

2) Ε. Γ. Σ. Λ α μ ί α ς. Πρακτ. 1) 38 της 19.3.43. Παρόντες στην κοινή συνεδρίαση Δ.Σ. και Ε.Σ.: Διοικητικών Πρόεδρος Χρ. Βάρσος, μέλη Σπυρ. Χαρολαμπίδης, Νικολ. Διαμαντής, Αθαν. Σταματόπουλος, Ευσταθ. Μπούντας. Εποπτικών Προϊστάμενος Χρ. Κρητικός, μέλος Γεωργ. Αυγίκος. Έγγραφο 1675) 23.3.43.

3) Ε. Γ. Σ. Α ρ κ α δ ί α ς (Τ ρ ι π ό λ ε ω ς). Πρακτ. 24) 26.3.43. Παρόντες: Πρόεδρος Γ. Δούκας (ιερέυς) Μέλη: Γ. Ανδριανόπουλος, Ευάγγ. Τζάθας, Ανδρ. Δήμις, Γ. Σταματόπουλος, Μιχ. Μπαριάμης, Γ. Δημητρόπουλος. Παρίστανται ακόμα: α) ο Δ)ντής της Ενώσεως Γ. Παναγιωτόπουλος, οι εποπτικοί Κ. Αδαμίουπουλος (Επ:θ.) Αντ. Μαντάς, Αλ. Χρυσομάλλης. Επίσης ο επιθεωρητής της Συνομοσπονδίας Θ. Καράμπελας.

4) Γ. Π. Ε. Γ. Σ. Κ υ π α ρ ι σ σ ί α ς. Πρακτ. 218) 4.4.1943. Παρόντες. Πρόεδρος Χριστόφ. Μπίτσικας. Μέλη Δημ. Ανδρουτσόπουλος, Σ. Κατσαρελάς, Ν. Καλογερόπουλος, Β. Σταθόπουλος, Δ. Πολυμενόπουλος.

5) Ε. Γ. Σ. Α γ ρ ι ν ί ο υ. Πρακτ. 9) 5.4.43. Παρόντες: Πρόεδρος Γ. Σταμάτης. Μέλη Σπ. Μαστρογεωργόπουλος, Κων. Αρκουμάνης, Αθ. Ντόκας. Έγγραφο 846) 6.4.43.

6) Π ρ ο μ. και Π ω λ. Ε. Γ. Σ. Ά ν ω Μ ε σ σ η ν ί α ς. Πρακτικό 248) 8.4.43. Παρόντες: Πρόεδρος Ηλ. Μαράκας. Σύμβουλοι Γ. Σταθιόπουλος, Αρ. Γιαννακόπουλος, Γεώργ. Κουστούκος, Αθαν. Κωσκιόπουλος, Δημ. Σγαυιπόπουλος. Εγγρ. 376) 30.4.43..

7) Ε. Γ. Σ. Τ ρ ι φ υ λ λ ί α ς - Η υ λ ί α ς. Πρακτ. 537) 11.4.43. Παρόντες: Πρόεδρος Ν. Δεληγιάννης. Σύμβουλοι: Δημ. Ρουσόπουλος, Η. Μουντουδάς, Χ. Αντωναρόπουλος, Π. Μαρκόπουλος, Κ. Αδρακτάς. Εγγρ. 984) 16.4.43.

8) Ε. Γ. Σ. Α ρ η ν ο φ υ γ α λ ί α ς. Πρακτ. 293) 17.4.43. Παρόντες:

(*) Υπήρξαν και πολλές Ενώσεις που τήρησαν εφεκτική στάση από διάφορους λόγους και-τοι (όπως φαίνεται από επιστολές στελεχών τους) αναγνωρίζουν την ανάγκη. Σε αυτό επέδρασε και το αποτέλεσμα της διενεξής Απ. Μουστρώφη (της Εξουσίας) και Γ. Ζουρίδη (της συνεταιριστικής πλευράς) που εφόβισε (βλ. στις επόμενες σελίδες) καθώς αυτό ήταν η απομάκρυνση του Γ. Ζουρίδη από τη θέση του.

- Πρόεδρος Ανδρ. Πούρνος, Μέλη Αντ. Κολιαδήμας, Δημ. Χριστόπουλος, Γ. Μακρής.
- 9) Ε. Γ. Σ. Ε υ θ ο ί α ς . Πρακτ. 41) 30.4.43. Παρόντες: Πρόεδρος Π. Ρούσσος, Μέλη: Δ. Ντοβίνος, Α. Γεραμάνης, Ε. Γκαγκάρης, Κ. Γκάνας. Έγγρ. 3917) 2358) 11.5.43.
- 10) Ε. Γ. Σ. Π υ λ ί α ς . Πρακτ. 117) 2.5.43. Παρόντες: Πρόεδρος Παναγ. Βουγιούκας. Τα μέλη Φωτ. Ζωντανός, Θεόδ. Μπαρμπαλιόπουλος, Κων. Ψώνης.
- 11) Ε θ ν ι κ ή Ε. Γ. Σ. Α τ τ ι κ ή ς - Μ ε γ α ρ ί δ ο ς . Πρακτ. 51) 4.5.43. Παρόντες: Πρόεδρος Αλεξ. Κιούσης. Μέλη: Γ. Μαργέτης, Γ. Ζάγαρης, Παν. Δήμιας, Στ. Περγάντης. Έγγραφον 1484) 26.5.43.
- 12) Ε. Γ. Σ. Ε σ ρ δ α ί α ς - Α μ υ ν τ α ί ο υ . Πρακτ. 784) 12.5.43. Παρόντες Δ.Σ. και Ε.Σ.: Πρόεδρος Δημ. Μαυρουδής. Μέλη: Περ. Φωτιάδης, Χρ. Ξακουσιδής, Βασ. Σπυρόπουλος, Κ. Κομισίδης, Χρ. Πολιτίδης, Πέτρ. Κούσης, Χαρ. Χαλκίδης. Έγγραφον 784) 12.5.43.
- 13) Ε. Γ. Σ. Γ υ θ ε ί ο υ - Σ κ ά λ α ς - Β ο ι ώ ν . Πρακτ. 27) 22.5.43. Παρόντες: Πρόεδρος Π. Αλεξάκος. Μέλη: Κ. Ροζάκος, Ν. Παπαδάκος, Δ. Τρουμιπετάρης, Κ. Γρηγοράκης. Έγγρ. 1592) 26.5.43.
- 14) Ε. Γ. Σ. Μ ε σ σ ή ν η ς . Πρακτ. 68) 29.5.43. Παρόντες: Πρόεδρος Σπυρ. Πουλόπουλος. Μέλη Παν. Μάντζαρης, Κ. Γεωργακόπουλος. Έγγραφον 503) 17.6.43.
- 15) Π. Ε. Γ. Σ. Ι ω α ν ν ί ν ω ν . Πρακτ. 155) 12.6.43. Παρόντες: Πρόεδρος Δ.Σ. Ευάγ. Κασούμης, Αντιπρ. Δημ. Τασούλας, Σύμβουλοι Βασ. Χρυσάφης, Γ. Τσιόγκας, Βασ. Ντέκας. Παρίστανται επίσης οι εποπτικοί Θεοδ. Θεοδωρακόπουλος, (Προϊστάμενος) και Κ. Κοντοδήμας (Επόπτης). Και ο Δ) ντής της Ενώσεως Δημ. Κασούμης.
- Η Ένωση Ιωαννίνων σε προηγούμενο πρακτικό της 153) 12.4.1943 και με θέμα επιστολή από 24.3.1943 του Θεοδ. Καράμπελα (τ. Διευθυντού της Ενώσεως και τώρα Επιθεωρητού της Πανελληνίου Συνμοσπονδίας Συνεταιρισμών) που συμιστούσε τον διορισμό του Θ. Τζωρτζάκη, είχε εκφράσει τας ευχαριστίας του συνεταιρισμένου αγροτικού κόσμου προς τον Θ. Τζωρτζάκη δια τους κόπους και τας θυσίας τας οποίας είχε υποστή δια την προαγωγή και εδραίωσιν της συνεταιριστικής κινήσεως, είχε συμφωνήσει ότι η Π.Σ.Γ.Σ. σδρόλως εξυπηρετεί τον αγροτικόν κόσμον και έχει ανάγκην αναδιοργανώσεως. Αλλά είχε την γνώμην ότι η χαρακτηρισμένη κατεύθυνσις του ορισμού προσωπικού αντιπροσώπου δεν είναι ορθή και δεν προέβει τότε σε ορισμό αλλά θα ανέμενε για τη ριζική αναδιοργάνωση.
- 16) Ε. Γ. Σ. Α α γ κ α δ ά . Πρακτ. 97) 29.6.43. Παρόντες: Πρόεδρος Γ. Βουλγαρούδης. Μέλη Γ. Ελευθεριάδης, Δ. Παυλίδης, Δ. Δημητρίου, Π. Ιορδανίδης. Έγγραφον 1340) 4.8.43.
- 17) Ε. Γ. Σ. Π ρ ε β έ ζ η ς . Πρακτ. 18) 14.8.43. Παρόντες: Πρόεδρος Δημ. Αελόδας. Μέλη: Κ. Παπαδάκης, Χρ. Κίτσιος. Έγγρ. 898) 30.8.43.
- 18) Ε. Γ. Σ. Φ α ρ σ ά λ ω ν . Πρακτ. 7) 28.3.44. Παρόντες: Πρόεδρος Ε. Γκουντόπουλος. Μέλη: Γ. Μακρυγιάννης, Δ. Ζεϊμπέκης, Γ. Καράκης.
(Και άλλες Ενώσεις για τις οποίες δεν έχω στοιχεία).
- Στη δημιουργία της Αντιπροσωπείας ουσιαστική ήταν η βοήθεια (εκτός από τους 3 Προέδρους αρχικά) του Ευριπίδη Τζουμέρτη (που υπηρετούσε τότε στην ΚΥΔΕΠ αποσπασμένος από την ΑΤΕ, του Θ. Καράμπελλα (αν και ήταν Επιθεωρητής της Π.Σ.Γ.Σ.) και άλλων.

Η Αντιπροσωπεία —χωρίς πόρους και με εθελοντική δ ω ρ ε ά ν εργασία Θ. Τζωρτζάκη και φίλων συνεταιριστών— φιλοξενήθηκε στα Γραφεία της Ενώσεως Αττικής (Βασιλικής 2) με τη βοήθεια του Προέδρου της Αλ. Κιούση και του Δ) ντού της Γ. Δρακόπουλου. Και κοντά στην εξυπηρέτηση των Ενώσεων φρόντιζε (σε συνεργασία και με άλλους συνεταιριστές που συγκεντρωνόταν εκεί) για την προώθηση με διάφορους τρόπους της ανταλλαγής γεωργικών προϊόντων μεταξύ Ενώσεων, της επαφής καταναλωτικών και αγροτικών οργανώσεων. Και για τα θέματα των συνεταιριστικών υπαλλήλων (βλ. στο Υποκεφ. Ι).

Και κυρίως με τη δημιουργία της ανάγκασε την κατοχική Κυβέρνηση να επιταχύνει, αμέσως από τον Αύγουστο του 1943, την μελέτη για επίλυση των συνεταιριστικών προβλημάτων, κυρίως αυτών της Συνομοσπονδίας, των Κοινοπραξιών, των συνεταιριστικών υπαλλήλων και άλλα (βλ. αναλυτικά την αιτιολογική έκθεση του ν. 479) 43 που αναγνώριζε ρητά την ανυπαρξία Συνομοσπονδίας).

Και το κυριότερο κατόρθωμα της είναι ότι ξαναδημιούργησε την επαφή ανάμεσα στις συνεταιριστικές δυνάμεις που είχαν καταπατηθεί από τα καθεστώτα της 4ης Αυγούστου και της Κατοχής.

Κατά το 1944 εξακολούθησε να λειτουργεί, όσο επιτρέπουν οι περιστάσεις, η Αντιπροσωπεία Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών (Θ. Τζωρτζάκης) και φροντίζει τόσο για την διαρκή επαφή με τους Συνεταιρισμούς Καταναλώσεως, όσο και με τη νομοθεσία, τα υπαλληλικά όπως και άλλα ειδικά προβλήματα των Ενώσεων.

Τον Ιανουάριο 1944 ιδρύει στην Αθήνα Εμπορική Αντιπροσωπεία των Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών (Βασιλικής 6) για εξυπηρέτηση του έργου των ανταλλαγών γεωργικών προϊόντων. Με το 512) 29.1.44 έγγραφο του Συνδιοικητού ΑΤΕ Γ. Καραμάνου ορίζονται ως μέλη της Διευθύνουσας Επιτροπής της οι Δ) νταί ΑΤΕ Σωτ. Πετρόπουλος και Αναστ. Δομέστιχος με αναπληρωτές τους Τριμημ. Αθαν. Παπαϊωάννου και Δ. Γιαμπάνη.

(Για τις δραστηριότητες της Αντιπροσωπείας σχετικά με τα υπαλληλικά βλ. στο Υποκεφ. Ι).

Η Συνομοσπονδία Γ. Συνεταιρισμών. Η κατάσταση της 1942-1944 και τα νομοθετήματα για την αναδιοργάνωσή της.

Κατά το 1942 η ΠΣΓΣ βρίσκεται ουσιαστικά σε σχεδόν αδράνεια (παρά το πολυάριθμο προσωπικό της) από την έλλειψη επαφής με τις Ενώσεις και την πίεση του Κράτους. Στις αρχές του 1942 στη Γεν. Δ) νση ο Κ. Λεοντίδης (βλ. εγχ. 13) 21. 4.1942) και σε άλλο κείμενο ο Γ. Σιαμαρόπουλος.

Τον Μάιο 1942 με τις μεταβολές της κρατικής εξουσίας στον οικονομικό τομέα (υπουργός παραγωγικών Υπουργείων ο Γ. Γκοτζαμάνης) και το διορισμό ως Επιτρόπου Υπουργείου Γεωργίας του Γ. Παμπούκα (βλ. «Βήμα του Αγρότου 1.6.42) γίνονται και μεταβολές στην ΠΣΓΣ με την τοποθέτηση του Διευθυντού του Υπουργείου Γεωργίας και Δ) ντή της ΚΕΠΕΣ Απ. Μουστρούφη και ως Γεν. Διευθυντού της Συνομοσπονδίας από 22.5.42. Σύμφωνα προς όσα ο Απ. Μουστρούφης είπε στο προσωπικό της Συνομοσπονδίας (βλ. «Βήμα του Αγρότου» 1.6.42) αναλαμβάνει την διεύθυνση της Συνομοσπονδίας:

«εις μίαν στιγμήν, καθ' ήν, λόγω κυρίως αντίξωων περιστάσεων, αυτή ευρίσκεται εις κατάστασιν ὄχι εὐχάριστον ἀπὸ ἀπόψεως ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως

καὶ λειτουργίας.

Ἡ κατάστασις αὐτὴ πρέπει νὰ βελτιωθῆ ταχέως καί, μάλιστα, αἰσθητῶς.

Ἡ ἀδράνεια, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει πε-

ριέλθει ο 'Ανώτατος Συνεταιριστικός 'Οργανισμός μας, πρέπει να λάθη σύντομα τέλος.

'Η Συνομοσπονδία, μαζί με αυτήν και όλαί αί ύπ' αυτήν Συνεταιριστικά 'Οργανώσεις, πρέπει να καταστούν οργανισμοί ζωντανοί, αντάξιοι του μεγάλου προσορισμού των και ίκανοί όπως ανταποκριθούν εις τας προσδοκίας που ο 'Ελληνικός Λαός δικαιούται να στηρίζη επ' αυτών και μάλιστα, κατά τας σημερινάς δυσκόλους στιγμάς.

Το έργον αυτό, έργον οργανώσεως και έργον δράσεως, αρχίζει από σήμερα, και επικαλούμαι την συνδρομήν όλων σας, όπως το φέρωμεν εις πέρας.

'Ιδιαίτερος πολύτιμον μέσον, προς επιτυχίαν των προσπαθειών μας, θεωρώ το δημοσιογραφικόν όργανον της Συνομοσπονδίας, το «Βήμα του 'Αγρότου», του οποίου την πρόοδον υπόσχομαι να επιδιώξω με όλα τα δυνατά μέσα και όλας μου τας δυνάμεις. Θα άποτελέση τουτο μίαν ήμέραν όχι μόνον τον άπαραίτητον σύμβουλον κάθε άγρότου, αλλά και τον καθρέπτην της όλης άγροτικής κινήσεως της χώρας.

'Η ανάθεσις, κύριοι, υπό της Κυβερνήσεως της διευθύνσεως της Συνομοσπονδίας εις ένα τεχνικόν υπάλληλον του 'Υπουργείου Γεωργίας, δηλαδή του κρατικού όργανου της Γεωργικής Τεχνικής, και συγχρόνως τον Διευθυντήν της Κεντρικής 'Επιτροπής Προστασίας 'Εγχωρίου Σιτοπαραγωγής (Κ.Ε.Π.Ε.Σ.), δηλαδή του έπιτελικού Κρατικού όργανου της συγκεντρώσεως του σίτου, ως και άλλων γεωργικών προϊόντων πρώτης ά-

νάγκης διά την διατροφήν του λαού, έχει βεβαίως την πραγματικήν της αξίαν, έχει όμως συγχρόνως και κάποιαν σημασίαν συμβολικήν.

Μέ άλλους λόγους, το γεγονός αυτό σημαίνει ότι το Κράτος επιθυμεί να κατευθύνη την δράσιν των Συνεταιρικών 'Οργανώσεων και μάλιστα άρχής γενόμενης από της ανωτάτης τοιαύτης, προς δύο βασικούς σκοπούς: ήτοι άφ' ενός, την τεχνικήν βελτίωσιν των όρων της παραγωγής των γεωργικών προϊόντων και, άφ' έτέρου, την οίκονομικήν συστηματοποίησιν της συγκεντρώσεως και κυκλοφορίας των προϊόντων τούτων μέχρι της καταναλώσεως.

'Ανάλογος προς τους δύο αυτούς σκοπούς, που θα ήμπορούσε κανείς να είπη ότι ήγνοήθησαν μέχρι σήμερα υπό της Συνομοσπονδίας, δέον να είνε ή όργάνωσις και ή περαιτέρω δράσις αυτής και των κατατέρων συνεταιριστικών οργανισμών. Μέχρις ότου, όμως, ή τοιαύτη όργάνωσις λάθη την όριστικήν της μορφήν, υποχρεούμεθα όλοι μας να εργασώμεν, διά την επιτυχίαν του έργου της συγκεντρώσεως, από το όποιον κατά μέγα μέρος έξαρτάται, κατά τας δυσκόλους ήμέρας που διερχόμεθα, ή συντήρησις του 'Ελληνικού Λαού.

Είμαι βέβαιος ότι, προς τον σκοπόν αυτόν, ούδεις έξ ύμών θα άρνηθη να προσφέρη τας υπηρεσίας του με προθυμίαν, με ζήλον, άκόμενη δέ και με άυταπάρνησιν, γνωρίζω και συναισθανόμενος ότι θα έργασθη υπέρ μιας υποθέσεως κατ' έξοχήν έθνικής».

Αντιλήψεις του Απ. Μουστρούφη γενικότερα για τους Συνεταιρισμούς αλλά και γενικά για τη θέση τους στη συγκέντρωση των γεωργ. προϊόντων (Ν. 1207).

Για τις «συνεταιριστικές» αντιλήψεις του Απ. Μουστρούφη βλ. και στον Β' τόμο μας.

Με την ανάληψη των καθηκόντων του κατά το 1942 εκθέτει και πάλι τις γενικές αντιλήψεις του για τους Συνεταιρισμούς που «έν τη πραγματικότητα... υπό

τήν πραγματικήν ἔννοιαν ἦσαν ἀνύπαρκτοι» (βλ. συνέγνευξιν του στο «Βήμα του Αγγρότου» 1.6.42 όπου εκθέτει τις εξωπραγματικές γνώμες του).

«... ἐν τῇ πραγματικότητι ὅμως αἱ συνεταιρικοί ὀργανώσεις ὑπὸ τὴν πραγματικήν ἔννοιαν ἦσαν ἀνύπαρκτοι. Θὰ ἔπρεπε δηλαδή διὰ νὰ ἐφαρμοσθῆ ἡ ὀρθὴ καὶ ὀγιῆς —τὸ ἐπαναλαμβάνω— ἰδέα τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἔργου τῆς Συγκεντρώσεως ἐκ μέρους τῶν συνεταιρικών ὀργανώσεων, νὰ ὑφίστατο εἰς κάθε χωρὶ ὀ συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις τῶν παραγωγῶν, ἐφωδιασμένη μὲ τὸ κατάλληλον τόσον ἔμψυχον, ὅσον καὶ ἀψυχον ὕλικόν. Καὶ ἡ συνεταιριστικὴ αὐτὴ ὀργάνωσις θὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε εἰς θέσιν: 1) νὰ γνωρίζη ἐπακριθῶς τὰς συνθήκας τῶν καλλιεργείων τοῦ χωριοῦ, δηλαδή τοὺς παραγωγούς, τὰς ἀνάγκας των, τὰς παρ' ἐκάστου καλλιεργηθείσας ἐκτάσεις δι' ἐκάστου εἶδους, τὴν πραγματοποιουμένην παρ' ἐκάστου πραγματικὴν στρεμματικὴν ἀπόδοσιν, μὲ μίαν λέξιν τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς τῆς πραγματοποιουμένης παρ' ἐκάστου παραγωγοῦ, 2) νὰ εἶνε ἐφωδιασμένη μὲ τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια καὶ μέσα, ἥτοι ἀποθήκας μεταφορικὰ μέσα, διάφορα ὕλικά ἀπαραίτητα διὰ τὴν συγκέντρωσιν, ὅπως εἶνε οἱ σάκκοι, αἱ πλάστιγγες, τὰ ἐργαλεῖα ζυγίσεως ξένων ὕλων, τὰ φάρμακα διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἀπολύμανσιν, τῶν ὁποίων ἡ μὴ ἔγκαιρος προμήθεια, μαζί μὲ τὴν σημερινὴν δυσχέρειαν τῆς ἐξευρέσεως των, ἀποτελοῦν τρομερὰ προσκόμματα εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου τῆς Συγκεντρώσεως ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις. Δυστυχῶς παρομοία συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις, ὡς γνωστόν, ἀπουσιάζει ὀλοτελῶς ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ χωριό, καθόσον εἶνε γνωστόν ὅτι οἱ εἰς ὀρκετάς χιλιάδας ὕπολογιζόμενοι συνεταιρισμοὶ δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο, παρὰ ὀργανισμοὶ ἀδρανεῖς, στερούμενοι κάθε διοικήσεως, οἰουδήποτε ἐμψύχου καὶ ἀψύχου ὕλικου, μὲ ἄλλα λόγια, ἀνύπαρκτοι. Τὸ γεγονός τοῦτο καθιστᾶ ἐξ ἴσου, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἀκαταλλήλους καὶ τὰς

δευτεροβαθμίους συνεταιρικός ὀργανώσεις, τὰς ὀνομαζόμενας Ἐνώσεις Συνεταιρικών ὀργανώσεων, αἱ ὀποῖαι ἐφόσον, ὡς προελέχθη, δὲν ὕπάρχουν ἐν τῇ πραγματικότητι συνεταιρισμοί, δὲν δύνανται νὰ θεωρῶνται ὡς πραγματικαὶ Ἐνώσεις Συνεταιρισμῶν. Οὕτω, ἐνῶ ἡ ἰδέα ἐξ ἧς ἐξεπορεύθη κατὰ τὸ παρελθόν ἡ ἀπόφασις ὅπως χρησιμοποιηθῶσιν αἱ συνεταιρικοί ὀργανώσεις ὡς ἐκτελεστικά ὀργανα τοῦ ἔργου τῆς Συγκεντρώσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἦτο κατὰ βᾶσιν ὀρθοτάτη, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἰδέα αὐτὴ δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν πραγματικότητα. Εἶνε ἐπομένως προφανῆς ἡ ἀνάγκη τῆς διαρρυθμίσεως τῆς ὀλης ὀργανώσεως εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τὰ ζητήματα τῆς Συγκεντρώσεως καὶ ἡ αὐτὴ διαρρυθμίσις φυσικὰ πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς δημιουργίας πραγματικῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὰ χωριά. Τὸ ἔργον ὅμως τοῦτο δὲν ἦμπορεῖ ν' ἀντιμετωπισθῆ ἀμέσως, καθόσον ἡδὴ ἡ ἐποχὴ εἶνε προχωρημένη καὶ ὀποχρεούμεθα ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὴν κατάστασιν μὲ τὴν ὕπάρχουσαν ὀργάνωσιν...».

«Αἱ Ἐνώσεις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, αἱ ὀποῖαι, ὡς προελέχθη, ἀποτελοῦν τὰ ἐκτελεστικά ὀργανα τῆς Συγκεντρώσεως, δὲν ἀποτελοῦν καὶ αὐταὶ ἀπ' εὐθείας ὀργανα τῆς Κ.Ε.Π.Ε.Σ., ἄλλα αὐταὶ ὕπάρχονται ὑπὸ τὴν λεγομένην Κοινοπραξίαν Παραγωγικῶν Συνεταιρισμῶν (Κ.Ε.Σ.Δ.Ε.Σ.), ἡ ὀποῖα καὶ αὐτὴ, ὡς ἐκτελεστικὴ ὀπηρεσία διαθέτει τὴν Κ.Υ.Δ.Ε.Σ. (Κεντρικὴ ὐπηρεσία Διαχειρίσεως Ἐγχωρίου Σ(του) ἡ ὀποῖα ἀποτελεῖ ὀπηρεσίαν ἐντολοδόχον τῆς Κ.Ε.Π.Ε.Σ., χωρὶς ὅμως ἡ τελευταία νὰ ἔχη ἐνεργόν τινα ἀνάμειξιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν ταύτης καὶ τῶν ὑπὸ ταύτην ὕπαγομένων Ἐνώσεων Συνεταιρισμῶν».

«ὐπὸ τὴν κατὰ τὰ ἄνω ἐν συντομίᾳ διαγραφείσαν ὀργάνωσιν εἶνε εὐνόητον

πόσον μεγάλας δυσχερείας αντιμετωπί-
ζομεν πρὸς συντονισμόν καὶ ἐνοποίησην
τῶν ἐνεργειῶν ὄλων τῶν ἀνωτέρω πά-
σης φύσεως ὀργανώσεων. Πρὸς τὸν σκο-
πὸν τοῦτον κυρίως θὰ ἡδύνατο νὰ συμ-
βάλλῃ καὶ ἡ ὑπαγωγή τῆς Πανελληνίου
Συνομοσπονδίας Γεωργικῶν Συνεταιρι-
σμῶν ὑπὸ ἐνιαίαν διεύθυνσιν, πρὸς τὸν
σκοπὸν κυρίως τῆς κατὰ τρόπον ἄμεσον
ὑπαγωγῆς τῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσε-
ων εἰς τὴν τοιαύτην ἐνιαίαν διεύθυνσιν
καὶ εἰς τὴν σκέψιν κυρίως αὐτὴν ὀφείλε-
ται ἡ ἀνάθεσις τῆς Γ. Διευθύνσεως τῆς
ἐν λόγῳ Συνομοσπονδίας εἰς τὸ πρόσω-
πον τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Κ.Ε.Π.Ε.Σ. Δυ-
στυχῶς ὅμως καὶ ἡ Συνομοσπονδία ἀν-
τι ὡς ἔδει, νὰ ἔχῃ τὴν ἀνωτάτην διοικη-
τικὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δυνατότητα νὰ
ρυθμίξῃ καὶ ἐλέγξῃ τὰς πράξεις καὶ τὴν
ἐν γένει δρᾶσιν τῶν κατωτέρων συνε-
ταιρικῶν ὀργανώσεων, ἔχει ἀπογυμνωθῆ
σχεδὸν ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν, παρ'
ὄλον ὅτι διαθέτει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ-
τον πολυπληθῆς προσωπικόν, τὸ ὁποῖον
ἀναγκαστικῶς παραμένει ἐντελῶς ἀδρα-
νές. Ἡ κυριαρχικὴ οὕτως εἰπεῖν τοιαύ-

τῇ ἐξουσίᾳ, ἔχει μετατοπισθῆ ἐκ τῆς ἀ-
νωτάτης συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως
εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας, τὸ ὁποῖον
ὅμως δὲν διαθέτει ἀντίστοιχα ὄργανα
διὰ τὴν ἀσκήσιν διοικητικῆς παρακολου-
θήσεως καὶ ἀσκήσεως ἐλέγχου ἐπὶ τῶν
συνεταιρικῶν ὀργανώσεων. Τὸ γεγονός
τοῦτο ἀποτελεῖ ἀκόμῃ μίαν ἐνδειξὴν ὑπα-
γορεύουσας τὴν ἀνάγκην τῆς ριζικῆς δι-
αρρυθμίσεως τῆς ὅλης συνεταιριστικῆς
ὀργανώσεως. Πάντως γεγονός εἶνε ὅτι
ἔχει γίνῃ ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων ἀντι-
ληπτὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνοποιήσεως καὶ τοῦ
συντονισμοῦ τῶν προσπαθειῶν ὄλων τῶν
συναφῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ὀργανώσεων
πρὸς τὸν ἐνιαῖον σκοπὸν τῆς ἐπιτυχίας
τοῦ ἔργου τῆς Συγκεντρώσεως, τοῦ ὁ-
ποῖου ἡ σημασία εἶνε τόσο μεγάλη δι'
αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἐλληνικοῦ λα-
οῦ. Δι' ὃ καὶ ἡ Κυβέρνησις κατ' αὐτὰς
ἐψήφισε νομοσχέδιον διὰ τοῦ ὁποῖου, πρὸς
τὸν σκοπὸν τῆς τοιαύτης ἐνοποιήσεως
παρέχονται ἔκτακτα δικαιώματα εἰς τὸν
Ἐπίτροπον τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας,
ὅστις τίθεται οὕτω ἐπὶ κεφαλῆς ὀλοκλή-
ρου τῆς σχετικῆς κινήσεως...».

Τα σχετικά με τις δραστηριότητες 1942 - 1944 βλ. κυρίως στο Ὑποκεφ. Η σε συνδυασμό με ὅλες τις Κρατικὲς προσπάθειες καὶ των Κοινοπραξιῶν, ΑΤΕ, κ.λπ.

Πρέπει να σημειωθῆ ὅτι παράλληλα με τις παραπάνω προσπάθειες (ἰδρυση ἐλεύθερης Ἀντιπροσωπείας Ἐνώσεων, κρατικὴ κινήτοποίηση για τις συγκεντρώσεις γεωργ. προϊόντων κ.λπ.) κατὰ τὸ 1943 γίνεται σοβαρὴ προσπάθεια για τὴ ριζικὴ μεταβολὴ τῆς νομοθεσίας τῆς 4ης Αυγούστου καὶ τῆς κατοχικῆς τοῦ 1942 - 1943, σύμφωνα με τις υπάρχουσες καὶ προβλεπόμενες ἐξελίξεις καὶ τις ἀντιλήψεις τοῦ Ἐπιτρόπου ἐπὶ τῆς Γεωργίας Γ. Παμπούκα καὶ των συνεργατῶν του σχετικά με τὴν Συνομοσπονδία, τις Κοινοπραξίες καὶ ἄλλα συνεταιριστικὰ θέματα.

Ἔτσι δημιουργεῖται ὁ Ν. 479) 10.8.1943 (βλ. στο Ὑποκεφ. Β) ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἀναγνωρίζει τὴν προδικτατορικὴ συνεταιριστικὴ πρόοδο καὶ ἐπικρίνει τὴν δικτατο-
ρικὴν καὶ τὴν κατοχικὴ (τοῦ 1941 καὶ 1942) νομοθεσία συνεταιρισμῶν, δημιουρ-
γεῖ καὶ πάλι (με τὴ Συνομοσπονδία κ.λπ.) καὶ με τὸ πρόσχημα τῆς ἐκτακτῆς κατά-
στασης (μέχρι λήξεως τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως), καθεστῶς σημαντικῆς ἐπιμη-
βάσεως καὶ ὁποσδήποτε διατηρήσεως τῆς Συνομοσπονδίας ὑπὸ τὸ Κράτος με αναγκ-
αστικὴ ὀργάνωση των Ἐνώσεων, διατύπωση τοῦ καταστατικοῦ ἀπὸ τὸ Κράτος, ἐ-
ξουσίες τῆς Συνομοσπονδίας κ.λπ., ἀντίθετα στον ἐλεύθερο θεσμό.

Ἡ σχετικὴ με τὴ Συνομοσπονδία καὶ τις νέες ρυθμίσεις αιτιολογικὴ ἐκθεση
εἶναι ἀξιόλογη (περικοπὲς δόθηκαν καὶ σε ἄλλες σελίδες μας). Ἐκφράζει τις τότε
ἀπόψεις των ἀνθρώπων τῆς ἐξουσίας καὶ πολλὰ ἀπὸ τα ἐπιχειρήματα τῆς καὶ πολ-

λές τάσεις της εκδηλώνονται διαδοχικά και αργότερα με διάφορες μορφές, ενώ η συνεταιριστική μας κίνηση δεν κατορθώνει (για διάφορους λόγους) να απαλλαγεί από τις μη συνεταιριστικές αλλά εξουσιαστικές ξένες επιπτώσεις.

Ανάλογη με τη διατύπωση της αιτιολογικής έκθεσης είναι και η διατύπωση των άρθρων 1-25 του νόμου 479) 43 που περιέχουν το νέο καταστατικό της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, το οποίο το θέτει (επιβάλλει) το Κράτος και δεν το διατυπώνουν τα μέλη-Ενώσεις. Και στην οποία Συνομοσπονδία η συμμετοχή των Ενώσεων είναι υποχρεωτική και ο εξοπλισμός της όχι καθαρός συνεταιριστικός αλλά ημισυντεχνιακής οργάνωσης.

Πρέπει δε κυρίως να τονιστεί ότι όλες τις βελτιώσεις που γινόνταν από το ν. 479) 43 για τη Συνομοσπονδία (σχετικά με τα ισχύοντα κατά την 4ην Αυγούστου και την Κατοχή 41) 42) τις αναιρεί ουσιαστικά το άρθρο 27 του ίδιου νόμου 479 το οποίο έκανε πανίσχυρο τον υπουργό Γεωργίας «κατά παρέκκλιση» και «διαρκούς της εμπολέμου καταστάσεως». (βλ. το κείμενο του νόμου).

Παρά τις συνθήκες της κατοχικής εποχής, η δύναμη των συνεταιριστικών απόψεων που άρχισαν να αφυπνίζονται και η εναλλαγή των ισχυρών της Εξουσίας υπήρξε τόση ώστε μέσα σε λίγους μήνες να καταργηθεί αυτός ο ν. 479) 43 με το ν. 785) 43 (πλην άρθρου του 28). Ο τελευταίος (785) 43 επανέφερε —σχετικά με τη Συνομοσπονδία— ρητά τις διατάξεις που ίσχυαν προ του ν. 1154) 1938 δηλαδή το ελεύθερο καθεστώς. Ακόμα ορίζει ότι μέχρι τη σύγκληση της Γενικής Συνελεύσεως της Συνομοσπονδίας θα διοικείται αυτή από προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο οριζόμενο από τον υπουργό Γεωργίας μεταξύ των αντιπροσώπων των Ενώσεων που μετέχουν στη Συνομοσπονδία. Τοποθετεί δε σε αυτή και Κυβερνητικό Επίτροπο.

Κατά το 1944:

— Η κατοχική Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών βρίσκεται ουσιαστικά σε αδράνεια (αλλά με πολυάριθμο προσωπικό) παρόλο που οι νόμοι 479) 43 και 785) 43 ασχολήθηκαν αναλυτικά με αυτή.

— Τον Μάιο - Ιούνιο 1944 γίνονται ενέργειες για ίδρυση τριτοβάθμιας κεντρικής συνεταιριστικής Ενώσεως (ιδεολογικής και οικονομικής) στη Μακεδονία (και κατά Διαμερίσματα).

Διάφοροι δηλαδή παράγοντες αγροτικο - συνεταιριστικοί εισηγούνται, μέσα στην τόση ανωμαλία του καλοκαιριού 1944, την δημιουργία στη Μακεδονία (και γενικότερα κατά μεγάλες περιφέρειες - διαμερίσματα) 3βάθμιας ιδεολογικής και οικονομικής (σε όλα τα θέματα) συνεταιριστικής οργάνωσης, με προοπτική την ίδρυση από αυτές στη συνέχεια 4βάθμιας κεντρικής οργάνωσης στην Αθήνα. Σε συγκέντρωση Ενώσεων Μακεδονίας πάρθηκε πρόχειρα σχετική απόφαση και γινόνταν διατύπωση του καταστατικού με την επιρροή στοιχείων όχι καθαρά συνεταιριστικών.

Με επιστολή του 6.6.1944 προς τον Θ. Τζωρτζάκη ο Χ. Εφραμιμίδης (της Ομοσπονδίας Θεσσαλονίκης) τον ενημερώνει επί της κινήσεως, εκφράζει φόβους για τη δυνατότητα επιτυχίας την εποχή εκείνη και ζητά την γνώμη του (η επιστολή στο αρχείο μου). Στις 12 Ιουνίου δίδεται η αναλυτική γνώμη του Θ. Τζωρτζάκη (με ιστορικά επιχειρήματα, αναφορά στα ρευστά προβλήματα της εποχής) με συμπέρασμα ότι:

«οί Ενώσεις Μακεδονίας αρκετές ύ- θοῦν αὐτοδύναμες ὅπως εἶναι, μέσα στὰ
πηρεσίες ἢ πρόσφεραν ἂν συγκροτη- χαραγμένα ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη συνεταιρι-

στική κίνηση πλαίσια και αν κρατήσουν ψηλά τη συνεταιριστική ιδέα όπως την πιστέψαμε και την υπηρετήσαμε όλοι μας συνειδητά, πιστά και έμπρακτα. Για την μελλοντική οργάνωσή μας θα μπορέσουμε έγκυρα και ωφέλιμα να άποφασίσου-

με όλοι μαζί σε μια στενή άνεμπόδιστη προσωπική συνεργασία, όταν άποκατασταθεί ή όμαλότητα και άποκρυσταλλωθούν όριστικές συνθήκες ζωής».

(Το πλήρες κείμενο στο αρχείο μου).

Σχετική αναλυτική βέβλιση γνωμοδότηση - σμιλλά για το θέμα (σε σχετική σύσκεψη) του Δ. Πάνου βρούσεται στο αρχείο μου με κατάληξη ότι: «δεν πρέπει πάντως ημείς να γίνωμεν πρωτοπόροι μιας κινήσεως προς μίαν τοιαύτην δημιουργίαν».

— Τον Σεπτέμβριον 1944 (με την εξέλιξη της πολεμικής καταστάσεως και το πλησίασμα της ελευθερίας) δημοσιεύεται, μετά άπό ζυμώσεεις και πιέσεις συνεταιριστικές, ο ν. 1859) 44 (ΦΕΚ 215) 24.9.44), που ασχολείται σωστά με πολλά θέματα (για τα οποία βλ. στα οικεία Υποκεφάλαια) όπως εποπτεία, συνεταιριστικό προσωπικό (αναλυτικά), κοινοπραξίες, αγροτική πίστη, συνεταιριστικούς συνδιοκτησίας, ταμείο συντάξεων (υπογραφές: Ι. Ράλλης, Κ. Πουρνάρας, Ν. Λούδαρης, Α. Γέροντας, Δ. Μπακογιάννης, Ε. Κανακουσάκης).

Άηλαδή σε ότι αφορά τη Συνομοσπονδία ισχύουν σύμφωνα με το ν. 785) 1943 οι προ του νόμου 1154) 1938 διατάξεις. Βλ. στη συνέχεια και το άρθρο 4 του Α.Ν. 389) 1945 (στο 1945) ως και το άρθρο. 3 Ν.Α. 261) 1947 (στο 1947).

Για όλες τις διατάξεις - καταργήσεις, επαναφορά σε ισχύ, συνδέσεις κ.λπ. — βλ. τα νομικά βιβλία των Οικονομοπόβλου - Κλήμη και κυρίως «Νομοθεσία και Νομολογία Συνεταιρισμών» και «Άίκαιον Συνεταιρισμών».

2. Οι Κοινοπραξίες Συνεταιρισμών Οργανώσεων

Κατά το 1942 και 1943 οι Κοινοπραξίες των Συνεταιρισμών Οργανώσεων του Ν. 2385) 1940 εκτελούν το ειδικευμένο έργο τους (κυρίως στη συγκέντρωση γεωργικών προϊόντων αλλά και στον κάποιο εφεδιασμό των Ενώσεων) με την κρατική επιβολή του Υπουργείου Γεωργίας και της ΚΕΠΕΣ.

Μέσα στην αντιστασιακή συνεταιριστική κίνηση Άπριλίου - Μαΐου 1943 (την οποία αναφέραμε σχετικά με την Συνομοσπονδία και την Αντιπροσωπεία των Ενώσεων υπό τον Θ. Τζωρτζάκη) εντάσσεται και η σύγκρουση μεταξύ του Δ) ντού της ΚΕΠΕΣ Άπ. Μουστρούφη (του οποίου οι αντιλήψεις είναι γνωστές βλ. δηλώσεις του το 1942) και του Δ) ντού της ΚΥΔΕΠ Ι. Ζουρίδη (της ΑΤΕ, άποσπασμένου στην ΚΥΔΕΣ - ΚΥΔΕΠ άπό τη σύσταση της). Η σύγκρουση — που οφείλεται σε έκθεση του Άπ. Μουστρούφη (Γεν. Δ) ντού της Συνομοσπονδίας και Δ) ντού της ΚΕΠΕΣ) προς το Υπουργείο όπου υποτιμούσε το έργο των Ενώσεων και εξέθετε τις γνωστές εξωπραγματικές θέσεις του και επεμβατικές αντιλήψεις στις συνεταιριστικές οργανώσεις και νέα σχέδια, κατέληξε στην απομάκρυνση του Ιωάν. Ζουρίδη άπό την ΚΥΔΕΠ αλλά και σε διαμαρτυρίες συνεταιριστικών κύκλων. Το όλο θέμα εκφράζεται σε αντιστασιακό έγγραφο διαμαρτυρίας της Ενώσεως Ιωαννίνων υπ' αριθ. 199) 17.5.1943 προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως (έπίσημο αντίγραφο υπάρχει στο αρχείο μου). Το υπογράφουν ο Πρόεδρος Ε. Δ. Κασσώμης και τα μέλη Β. Χρυσάφης, Β. Ντέκας, Δ. Τασούλας, Γ. Τσόγκας. Και κοινοποιείται στο Υπουργ. Γεωργίας, Πανελλήνιο Συνομοσπονδία Γ. Συνεταιρισμών, Κεντρ. Υψηρ. Διαχ. Εγχοφίων Προϊόντων, ΑΤΕ, Θ. Τζωρτζάκη και Ενώσεις Συνεταιρισμών με την πα-

ράκληση όπως γνωρίσουν τις απόψεις και ενέργειές τους.

Χειρόγραφο κείμενο που αναφέρεται αναλυτικά και γενικότερα στην όλη διένεξη και που εμφανίζεται ως απόσπασμα πρακτικού 1) 38 της 19.3.43 μικτής συνεδριάσεως Εποπτικού και Διοικητικού Συμβουλίου της Ενώσεως Γ.Σ. Λαμίας υπάρχει στο αρχείο μου. Αλλά επειδή είναι ανυπόγραφο δεν παρατίθεται αν και το θέμα (η διένεξη) δεν ήταν στενά προσωπικό αλλά σύγκρουση δύο διαφορετικών κατευθύνσεων στη συνεταιριστική οργάνωση, της επιμεδατικής άνωθεν και της συνεταιριστικής.

1943: Η τροποποίηση των διατάξεων για τις Κοινοπραξίες.

Μετά τις παραπάνω διαφορές απόψεων και ενέργειες με το ν. 479) 43 Αυγούστου 1943 γίνεται ριζική αναμόρφωση του καθεστώτος τους, με τάσιν περιορισμού των αποπνικτικών Κρατικών επιδράσεων (όπως σημειώνει η αιτιολογική έκθεση του νόμου 479) που γράφει:

«Καταργηθείσης εν άρθρω 26 ολοκλήρου της τεταρταουγουστιανής περί συνεταιριστικών οργανώσεων νομοθεσίας, μεταξύ της οποίας περιλαμβάνεται και ο Α.Ν. 2385) 1940 «περί κοινοπραξίας συνεταιριστικών οργανώσεων», δεδομένου ότι και η ίδρυσις, λειτουργία και εξέλιξις των κοινοπραξιών ἐπνίγετο μετά της ὅλης συνεταιριστικῆς κινήσεως ἀπὸ τὸν πέρειξ αὐτῶν σχηματιζόμενον κλοιὸν τοῦ Α.Σ.Γ.Σ., τῆς Ε.Σ.Σ.Ε., τοῦ Προέδρου τῆς καὶ τῶν Ἐπιτρόπων τῆς οἴτινες, διὰ τῶν προαπαιτουμένων ἐγκρίσεών των, τῆς συμμετοχῆς των κατὰ τὴν σύστασιν τούτων, τῆς προεδρίας των κατὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων, τῶν ἐκ τῶν ἄνω ἐκδιδόμενων κανονισμῶν, τῆς προσεγκρίσεως τῶν προϋπολογισμῶν των καὶ τέλος τῆς κατὰ τὴν πρώτην σύστασιν καὶ λειτουργίαν των νομίμου ἐκπροσωπήσεώς των παρὰ τοῦ Προέδρου τοῦ Α.Σ.Γ.Σ., παρέλυον πᾶσαν αὐτοβουλίαν καὶ αὐτενέργειάν των, τίθενται ἐν ἄρθροις 31-39 τοῦ Νομοσχεδίου αἱ ὀργανωτικαὶ βάσεις τῆς λειτουργίας τῶν Κοινοπραξιῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, ἀφίνουσαι εὐρύτατον στάδιον αὐτενεργείας εἰς τὰ καταστατικά καὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς κανονισμοὺς των. Ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ ἀναγράφεται ὡς βασικὴ ἀρχή, ἀποτελοῦσα θεμελιώδη συν)κὴν κατεῦθυσιν, ὅτι αἱ γεωργικαὶ συν)καὶ ὀργανώσεις δεόν νὰ ἐπιδιώκουν τὴν ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πε-

δίου εὐρυτέραν μεταξύ των συνεργασίαν τείνουσαν εἰς τὴν διὰ τῶν ἰδίων τῶν ὀργανώσεων συγκέντρωσιν, τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀποθήκευσιν, τὴν ἐπεξεργασίαν, τὴν βιομηχανοποίησιν καὶ τὴν διάθεσιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, οὕτως ὥστε ὀλοκληρον τὸ κέρδος τῶν διαμέσων νὰ περιέρχεται εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς παραγωγούς. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτυγχάνηται διὰ τῆς συστάσεως Κοινοπραξιῶν μεταξύ πλειοτέρων συν)κῶν ὀργανώσεων. Μετὰ τὴν θεμελιώδη ταύτην ἀρχήν, τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ ἀποκορύφωμα τῆς συνεταιριστικῆς δραστηριότητος, ἡ πείρα τοῦ παρελθόντος ὑπέδειξε τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ Νομοσχεδίου καθ' ἣν ἐκάστη συνιστωμένη Κοινοπραξία δὲν πρέπει νὰ διαχειρίζεται πλεονα τοῦ ἐνὸς ὁμοειδῆ γεωργικὰ προϊόντα, ἵνα μετέχουν τούτων συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις ὧν τὰ μέλη παράγουν ὡς κύριον γεωργικὸν προϊόν τὸ ὑπὸ τῆς κοινοπραξίας διαχειριζόμενον. Δὲν εἶναι ὀρθὸν ὅπως μία καὶ μόνη Κοινοπραξία διαχειρίζεται καὶ τὰ δημητριακὰ καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν βᾶμβάκα καὶ τὸν καπνὸν καὶ τὴν σταφίδα. Δι' ἕκαστον τῶν κυρίων τούτων γεωργικῶν προϊόντων ἰδιαίτερα δεόν νὰ συνησῶται Κοινοπραξία. Ἡ ἀντίθετος ἀρχὴ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἐπιφέρῃ ἀνωμαλίαν γενικωτέρας φύσεως ἐπὶ ζημίᾳ τῆς συνεταιριστικῆς ὑποθέσεως.

Ἐν τοῖς αὐτοῖς ὡς ἄνω ἄρθροις ὀρίζεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν κοινοπραξιῶν ὡς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων ἰσχύουν αἱ διατάξεις τοῦ Νόμου 602, ἐφαρμοζομένων τῶν γενικῶν διατάξεων περὶ ἐποπτείας καὶ ἐλέγχου τῶν συνεταιρισμῶν. Μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκείνας καθ' ἃς αἱ κοινοπραξίαι

διαχειρίζονται προϊόντα οὐχὶ προαιρετικῶς, ἀλλὰ καθ' ἐπιταγὴν τοῦ νόμου ἢ τοῦ Κράτους, τοῦτο δύναται νὰ μετέχη δι' ἀντιπροσώπων του εἰς τὰ Διοικητικὰ καὶ Ἐποπτικὰ Συμβούλια αὐτῶν, δικαιουμένου τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας νὰ διορίζῃ παρ' αὐταῖς καὶ Κυβερνητικὸν Ἐπίτροπον».

Σχετικὰ εἶναι τὰ ἄρθρα 31—39 του ν. 479) 43. Ἀλλὰ ο ν. 479) 43 καταργήθηκε με το ν. 785) 43.

Στὴ συνέχεια ο ν. 1859) 1944 ἀσχολεῖται με τὸ καθεστῶς των Κοινοπραξιῶν (που εἶχαν μεγάλη επικαιρότητα κατὰ τὴν κατοχὴ λόγω των συγκεντρώσεων των γεωργικῶν προϊόντων καὶ ἄλλων διαχειρίσεων).

Με τὸ ἄρθρο 5 του ν. 1859 ὀρίζεται ὅτι ἐπανερχοῦνται σε ἰσχύ οἱ διατάξεις των ἄρθρων 31—38, 42—45 του ν. 479) 43 θεωρούμενες ὡς μηδέποτε καταργηθεῖσες. Ἐπίσης ἐπανερχεται τὸ ἄρθρ. 29, ἐκτὸς του δευτέρου εδαφίου τῆς πρώτης παραγράφου αὐτοῦ που αντικαθίσταται ὡς εἰς: «Δύναται νὰ λειτουργήσῃ μέχρι τέλους τῆς διεθνούς ἐμπολέμου καταστάσεως καὶ ὡς κοινοπραξία διαχειρίσεως ἐγχωρίων προϊόντων ἐφ' ὅσον δὲν ἤθελεν συσταθῆ ὑπὸ τους ἀνωτέρω διαγραφόμενους ὅρους ἰδιαίτερα Κοινοπραξία Ἐνώσεων συνεταιρισμῶν διαχειρίσεως ἐγχωρίου αἴτου».

Με τὸ ἄρθρ. 6 ὀρίζονται προσωρινὰ τὰ σχετικὰ με τὰ Δ.Σ. των Κοινοπραξιῶν. Διευκρινίσεις γιὰ τὸν ὅλο νομοθετικὸ λαβύρινθο καὶ ἐκκαθάριση ἰσχυόντων βλ. στα νομικὰ βιβλία Οἰκονομοπούλου - Κλήμη.

Γιὰ τὶς ἐργασίες των Κοινοπραξιῶν (συγκεντρώσεις κ.λπ.) βλ. γενικὰ στο Γ-ποκεφ. ΣΤ καὶ Η σε συνδυασμὸ με τὸ σύνολο των κρατικῶν κ.λπ. προσπαθειῶν γιὰ παραγωγή - ἐπισιτισμὸ (καθὼς καὶ τὰ ἐπόμενα).

Η ΚΣΟΣ

Οἱ παραπάνω ρυθμίσεις ἀφοροῦν ὅλες τὶς Κοινοπραξίες. Συνεπῶς με βάση τὶς παραπάνω μεταβολές καὶ ρυθμίσεις λειτουργεῖ τότε καὶ ἡ Κοινοπραξία Συνεταιριστικῶν Οργανώσεων Σουλτανίνας.

Ἀπὸ τὸ 1943 (ν. 1562) 43) καθιερώθηκε υποχρεωτικὴ συγκέντρωση τοῦ 70% τῆς ἐσοδείας με διέθεσιν ἀπὸ ΚΣΟΣ δια λ) σμὲν των παραγωγῶν. Καὶ σε μερικές περιφέρειες εἰσφορά 10%.

Η ΚΥΔΕΣ

Ἡ ΚΥΔΕΣ κατάρτισε περιφερειακὰς Ἐπιτροπές γιὰ τὴν διανομὴ στους ἀγρότες των ποσοτήτων υφάσματος, ελαίου, καὶ σάπυρος που ἀπεστάλησαν ἀπὸ αὐτὴ σε Ἐνώσεις. Μετέχουν ὁ προϊστάμενος Γεωργικῆς Ὑπηρεσίας, ὁ Ἐπόπτης Συνεταιρισμῶν, ὁ διευθυντὴς τῆς Ἐνώσεως. («Βῆμα του Ἀγρότου» 10.1.42).

Με ἀπόφαση βάσει Ν.Δ. 1327, συστατάται θῆση Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου στὴν ΚΥΔΕΣ με 3τὴ θητεία καὶ ὀρίζεται ἡ ἀρμοδιότητά του. («Βῆμα του Ἀγρότου» 1.9.1942).

Τὸ Ὑπ. Γεωργίας προμηθεύτηκε ἀπὸ Γερμανία φάρμακο (κόνις Σέρεσαμ) γιὰ ἀπολύμανση σιτοσπόρου. Ἐγένε παραλαβὴ ἀπὸ ΚΥΔΕΣ καὶ κατανομὴ στα Γεωργικὰ Ταμεία που θὰ ἰδρῶν κέντρα ἀπολυμάνσεως («Βῆμα του Ἀγρότου» 1.10.42).

Ο Α.Σ.Ο.

Ο ΑΣΟ ως ημικρατική και ημισυνεταιριστική οργάνωση για την σταφιδοκαλλιέργεια ασχολήθηκε και κατά την σταφιδική περίοδο 43) 44 και 1944) 45 με την συγκέντρωση και διάθεση της σταφίδας για λ) σιό κυρίως των παραγωγών με χρηματοδότηση ΑΤΕ. Και αργότερα μερικά με παραγγελίες της ΕΜ-ΕΙ, (βλ. στοιχεία σχετικά στο Υποκεφ. ΣΤ/1 του 1945).

Παρόμοια εργάστηκε και το Γραφείο Προστασίας Σύκων.

Θεόδωρος Ρ. Τζορτζάκης: Εξαιρετικής σημασίας το πνευματικό, καθοδηγητικό και οργανωτικό του έργο και μετά την κατοχική περίοδο στους Γεωργικούς και Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς. (Φωτογραφία μετακατοχική, όταν, με τις συνθήκες που δημιουργήθηκαν στην ΠΑΣΕΓΕΣ είχε δοθεί περισσότερο στη Συνεταιριστική Εκπαίδευση και γενικά στο μορφωτικό έργο).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ — ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

— Συνέντευξη του Διοικητού Ανδρ. Λαμπροπούλου στον Αλ. Θεοδ. Η ΑΤΕ με όλας της τας δυνάμεις παρά το πλευρόν της Κυβερνήσεως και του Λαού δια την βελτίωσιν του επισιτιστικού ζητήματος. Γνωρίζει τον Έλληνα αγρότην και ουδεμίαν αμφιβολίαν έχει ότι θα πράξη και αυτήν την φοράν το καθήκον του. («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

ΑΤΕ — Λιπάσματα

Με Ν.Δ. ανατέθηκε στην ΑΤΕ η εξαγορά των χημικών λιπασμάτων από Εταιρίες, εμπόρους, αντιπροσώπους. Θα χορηγούνται με διατακτική από τοπικές Επιτροπές με ανταλλαγή γεωργικών προϊόντων. Καθορίζονται αναλογίες («Βήμα του Αγρότου» 1.6.42).

— Με Ν.Δ. 1367) 42 επιτρέπεται η χορήγηση λιπασμάτων στους κατ' επάγγελμα λαχανοκηπουρούς Αττικοβοιωτίας με ανταλλαγή κηπευτικών «της τελείας αρεσκείας της ΑΤΕ» (τομάτες, μελιτζάνες, κολοκύθια, κρόμμυα, κ.λπ.) («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Ενδιαφερόμενοι αναφέρονται στην καλλιέργεια που γινόταν από τους αστούς σε αυλές, γλάστρες, κιβώτια κ.λπ. και βοηθούσε σε λαχανικά. Αλλά η διακοπή χορηγήσεως λιπασμάτων καταστρέφει την προσπάθεια.

— Οδηγίες στα Υπ)τα να χορηγούν οποτεδήποτε τα λιπάσματα με ανταλλαγή γεωργικών προϊόντων. Ποσά ανταλλαγών. («Βήμα του Αγρότου 1.7.42 και 16.9.1942).

— Οδηγίες για χορήγηση λιπασμάτων μετρητοίς σε σιτοκαλλιεργητάς που παρέδωσαν φόρο και παρακράτημα. Τιμή ενιαία δι' όλον το Κράτος.

Χορηγήσεις της ΑΤΕ

— Το 1942 αυξάνονται (πενταπλασιάζονται έναντι του 1941) τα καλλιεργητικά δάνεια στους καλλιεργητάς. Επίσης χορηγούνται συμπληρωματικά πλασματικά δάνεια καπνών. Επίσης χορηγούνται δάνεια σε ρητινοπαραγωγούς μέχρι του τριπλασίου του 1941 («Βήμα του Αγρότου» 16.5.42).

— Ασφάλιση θημιωνίων σίτου. Χρηματοδότηση προμηθείας λιγνίτου Αλιβερίου και Ζελίου για κίνηση ατμοκινήτων αλωνιστικών συγκροτημάτων. («Βήμα του Αγρότου» 16.6.42).

ΑΤΕ και οι φρεινοί πληθυσμοί. Η μέριμνα της διατροφής τους

Δύο άρθρα του Β. Γιαντζή, Δ) ντή Υπ)τος ΑΤΕ Τρικάλων. Περιγραφή των ορεινών περιφερείας Τρικάλων. Παρατηρήσεις για τους νόμους που περιόρισαν την κτηνοτροφίαν στις δασικές εκτάσεις. Η εγκατάλειψις των ορεινών περιφερειών από όσους έχασαν την κτηνοτροφική βάση, κάθοδος στις πεδιάδες για ημερομίσθιοι εργάτες. Τον χειμώνα διατροφή από αραβόσιτο ΑΤΕ (800—900 χιλ. σκ. με τιμήν 7—8 δρχ.). Ζωή με στερήσεις.

«...Το έλαιον, η όρυζα, και παν άλλο είδος τροφίμων, πλην του άλατος, ήσαν άγνωστα δια τους πολλούς τρόφιμα. Η ζάχχαρις εθεωρείτο και εχρησιμοποιείτο ως

εν εκ των σπανιωτέρων φαρμάκων».

Προσπάθειες και συμβολή της ΑΤΕ για ορεινούς:

Πληθυσμοί	Ορεινοί	Ημιορεινοί
Τρικάλων	44.000	5.500
Καρδίτσας	20.000	12.000
Καλαμπάκας	12.000	14.000
Σύνολο	76.000	31.500

Πολύ δύσκολη η οικονομική και επισιτιστική τους κατάσταση από τον αποδεκατισμό της κτηνοτροφίας. Διέτρεξαν τον χειμώνα τον κίνδυνο του αφανισμού. Ευτυχώς από Απρίλιο 1942 μέρμηνα Ερυθρού Σταυρού μέσω της ΑΤΕ (άλευρα). Δίδονται λεπτομερειακά στοιχεία. («Βήμα του Αγρότου» 16.9.42 και 1.10.42).

Γενικά για την ΑΤΕ

Κατά το 1942 και 1943 η ΑΤΕ όπως και όλος ο κρατικός μηχανισμός και σε επέκταση και οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί κινούνται μέσα στο όλο καταστρεπτικό πολεμικό κλίμα της εποχής με ελπίδες όμως για ευνοϊκή εξέλιξη. Με τον όλο μηχανισμό της προσφέρει όσες υπηρεσίες είναι δυνατό με τον τεράστιο πληθωρισμό.

Σχετικά με τις διαμάχες για την εποπτεία της βλ. στο Υποκεφ. Β (ν. 389) 43, 479) 43, 785) 43). Χαρακτηριστικό ακόμα είναι ότι και κατά την εποχή εκείνη εκτός από τις διαμάχες Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ, Συνομοσπονδίας, υπήρχαν και διαμάχες για την συμμετοχή στο Δ.Σ. της ΑΤΕ από διάφορα πρόσωπα τα οποία κινούντο στο συνεταιριστικό περίγυρο (όπως ο Γ. Σαμαρόπουλος για το Δ.Σ. της ΑΤΕ). Ευδεικτικό τέτοιων προσπαθειών είναι: το πρακτικό 155) 12.6.1943 του Δ.Σ. της Ενώσεως Ιωαννίνων που σε προέκταση δίνει και το όλο αντιστασιακό κλίμα αλλά και την τάση για σωστές συνεταιριστικές ενέργειες που άρχισε να δημιουργείται στις Ενώσεις και τους συνεταιριστές και έφεραν αργότερα την επαναφορά (από το 45/46) της Συνομοσπονδίας και των Οργανώσεων γενικά στο προαγουσιανό καθεστώς. (Το πρακτικό υπάρχει στο αρχείο μου).

— Λξιοπρόσεχτο είναι ότι στην όλη επισιτιστική προσπάθεια και τις ενέργειες που έκαναν οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί, η ΑΤΕ είχε περίοπτη θέση στις προτάσεις τους, πράγμα που δείχνει την εκτίμησή τους. Πολλά δε στελέχη της συμμετείχαν στην πρώτη γραμμή ευρύτερων κινήσεων και ειδικά στην καθοδήγηση των καταναλωτικών συνεταιρισμών (βλ. στο Υποκ. Θ) Γίνονται προτάσεις τους για την ανάληψη από την ΑΤΕ του όλου προμηθευτικού έργου για τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς και την εποπτεία τους.

— Μεγάλος επίσης ο ρόλος της (ως Τράπεζας και ως Εποπτείας της) στην επιτυχία της συγκέντρωσης των γεωργικών προϊόντων (βλ. στα Υποκεφ. ΣΤ/1 και Η).

Το 1944 η ΑΤΕ (όπως σε όλη την κατοχική περίοδο) προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στο γενικό σύνολο παρόλη την έλλειψη κεφαλαίων και τον πληθωρισμό.

Διάφορες εκδηλώσεις της βλ. σε άλλα Υποκεφάλαια του έτους. Ουσιώδες είναι ότι με το άρθρο 7 του Ν. 1859) 1944 δίνεται η δυνατότητα (έπειτα από διαδικασίες) να ανατίθεται η άσκηση της αγροτικής πίστωσης κατ' εντολή και για λογαριασμό της ΑΤΕ σε Γεωργ. Συνεταιριστικές Οργανώσεις και Κοινοπραξίες τους «και αν έτι η άσκησης της πίστωσης δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των σκοπών αυτών», οπότε έχουν και τα προνόμια της ΑΤΕ.

Χαρακτηριστικό για το έργο της ΑΤΕ κατά την Κατοχή αλλά και τις επικρίσεις από μερικές πλευρές είναι το ακόλουθο κείμενο των υπαλλήλων του Υπ)τος Μυτιλήνης που είχαν το θάρρος μέσα στις εκδηλώσεις της Εαμιοκρατίας του Οκτωβρίου 1944 να αντικρούσουν ενυπόγραφα και δημόσια μερικές ανακρίθειες:

«Μυτιλήνη 10 Ὀκτωβρίου 1944

Ἐφημερίδας: Ἄγροτική, Ἀντιφασίστα, Δημοκρατία, Ἐθνική Ἐνωσις, Ἐλευθέρη Λέσθος, Ἐμπρός.

Ἐνταῦθα

Κύριε Διευθυντά,

Τώρα τελευταία γίνονται, λέγονται και γράφονται διάφορα πράγματα γύρω ἀπὸ τὴν Ἄγροτική Τράπεζα ὅλων διόλου ἀνυπόστατα.

Πιστεύομε βέβαια ὅτι αὐτὰ δὲν ὀφείλονται σὲ κακὴ πρόθεση, ἀλλὰ σὲ ἀγνοία τῶν πραγματικῶν γεγονότων καὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ Ἰδρύματος τῆς Α. Τ. Ε., πού εἶναι καύχημα μας ὅτι ὑπηρετοῦμε.

Ὡς τόσο ἡ κοινὴ γνώμη πρέπει νὰ εἶναι κατατοπισμένη πάνω στὴν ἀλήθεια καὶ αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἔχουν τὰ παρακάτω:

Στις 27 Σεπτεμβρίου ἀπὸ τὸν ἐξώστη τοῦ κτιρίου μας πού κατέχει τὸ Ε. Α. Μ., ὁμιλητὴς σὲ λόγο του εἶπε, οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, ὅτι ἡ Ἄγροτική Τράπεζα σήμερα εἶναι ἴδρυμα κεφαλαιοκρατικὸ καὶ ἐκμεταλλευτικὸ.

Ἄλλη φορὰ πάλι μορφωμένος μάλιστα ἄνθρωπος κατέχων σήμερον σημαίνουσαν θέσιν ὁμίλησε κατὰ τρόπον ἀνάγωγον διὰ τὸ Ἰδρυμα.

Προχθὲς τὸ «Ἐμπρός» σὲ ἀνώνυμο ἄρθρο του γιὰ τοὺς Συνεταιρισμοὺς γράφει περίπου ὅτι ἡ Ἄγροτική Τράπεζα εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ποικιλονύμων ὀργανισμῶν πού ἀπομυζοῦν τὸν ἀγρότη. Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα.

Κανεὶς ὅμως ἀπὸ τοὺς παραπάνω δὲν εἶπε ὅτι ἡ Ἄγροτική Τράπεζα λέγεται μὲν Τράπεζα, ἀλλὰ εἶναι ἕνας τεράστιος κοινωφελὴς ὀργανισμὸς στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἄγροτικῆς ὑποθέσεως.

Ἡ Ἄγροτική Τράπεζα δὲν ἔχει μετόχους καὶ δὲν μοιράζει μερίσματα. Τὸ κεφάλαιο πού ἔχει ἡ Ἄγροτική Τράπεζα

εἶναι προικοδοτήσεις τοῦ Δημοσίου καὶ ὑποχρεωτικὰ δάνεια τῆς ΕΤΕ πού τα κυκλοφορεῖ μὲ μικρὸ τόκο ἀνάμεσα στοὺς ἀγρότες πού ἔχουν ἀνάγκη, ἀνάλογα μὲ τὶς καλλιεργητικὰς ἀνάγκες, τὰ δὲ τυχόν περισσεύματα ἀπὸ τὶς ἐργασίαις τῆς προστίθενται πάλι στὸ κεφάλαιο τῆς πού ἀνήκει στὸ λαὸ ἢ γίνονται κοινωφελῆ ἔργα.

Ποιὸς ἐδίωξε τὸ τοκογλυφικὸ καὶ ἐμπορικὸ κεφάλαιο ἀπὸ τὴν ὑπαιθρο πού κατέτρωγε μὲ 20% καὶ ἄνω τὸ μὶχθο τοῦ ἀγρότη; Ποιὸς ὀργάνωσε καὶ καθοδήγησε τοὺς Συνεταιρισμοὺς πού σκοπὸ ἔχουν νὰ κάνουν ἀνεξάρτητο τὸν παραγωγὸ στὴν παραγωγή καὶ διαχείριση τῶν προϊόντων του; Μὲ τίνος χρήματα χτίσθηκαν ἢ ξεχρεώθηκαν τὰ συνεταιρικά ἐλαιουργεῖα, τυροκομεῖα, ἀποστειρωτήρια κ.λπ. πού ξεσκλάβωσαν τὸν ἀγρότη ἀπὸ τὸν ἰδιώτη δανειστή - ἐργοστασιάρχη - μπακάλη - πολιτικάντη; Ποιὸς ἐχρηματοδότησε χιλιάδες ἀγρότες γιὰ νὰ κάνουν μικρὰ ἀρδευτικὰ ἔργα, δεξαμενές, μαγναντοπήγαδα, κήπους, καὶ νὰ ἀγοράσουν ἐκλεκτὰ ζῶα πού ἐπίτηδες φέραμε ἀπ' ἔξω;

Ποιὸς ἔφερε καὶ διέδωσε στὸ νησί βελτιωμένους σπόρους σίτου, βίκου, πατάτας, τριφυλλοσπόρου κ.λπ. καὶ ποιὸς ἐτροφοδότησε τὸ νησί μὲ λιπάσματα πού ἀκόμα καὶ σήμερα διαθέτει ἡ ΑΤΕ;

Ἡ Ἄγροτική Τράπεζα πρωτοστάτησε σ' ὅλα αὐτὰ καὶ μὲ δίκτυο γεωπόνων καὶ ἐποπτῶν Συνεταιρισμῶν καθοδηγεῖ τὸν ἀγρότη γιὰ τὴν οἰκονομικὴ του ὀργάνωση, γιὰ τὴν συσσωμάτωση του σὲ Συνεταιρισμοὺς καὶ Ἐνώσεις Συνεταιρισμῶν πού ἀποτελοῦν τὴν πιὸ βασικὴ καὶ πιὸ μόνιμη μορφή ὀργανώσεως γιὰ τὸ ξεσκλάβωμα τῶν ἀδυνάτων οἰκονομικῶς ἐπάνω στὴ βάση τῆς αὐτοβοήθειας;

Ἄς βλέπουμε τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν

πραγματική τους πλευρά αν θέλουμε πραγματικά να προκόψουμε. Η Αγροτική Τράπεζα έχει πολλά ακόμα να κάνει. Αλλά μέσα στα 14 χρόνια που ξήσησε και μέσα στη πιο ταραχώδη ζωή της οικονομικής κρίσεως, των κινημάτων, της διαιρέσεως, των πολέμων και της δουλειάς, προσέφερε πολλά μά πάρα πολλά ανάλογα πάντα με τα μέσα που της παρέσχε το Κράτος και ανάλογα με τις γενικότερες συνθήκες.

Ημείς γνωρίζουμε περισσότερο από κάθε άλλον ότι το Ίδρυμα έχει ανάγκη από βαθείες μεταρρυθμίσεις που θα γίνουν διαδοχικά όταν ή γενική κατάσταση βελτιωθεί. Μέσα στην απέραντη έρη-

μο και στον άνεμοσίφουνα των τελευταίων έτων δεν είναι δυνατόν να είχαμε την άπαιτηση να ριζοβολήση, να άνθήση και να καρποφορήση πλήρως το πανύψηλο δένδρο της ΑΤΕ. Προσέφερε όμως πάρα πολλά και οτιδήποτε και αν λέγεται ή ΑΤΕ θα άποτελέση την βάση της γεωργικής μας και έθνικης άναγενήσεως και ένα βαρύτατο έργο θα έπωμισθοούν πάλι με μεγάλη προθυμία τα στελέχη της που έμαθαν να εύρίσκονται πάντα στις πρώτες γραμμές χρόνια τώρα για την πραγματική πρόοδο του άγρότου και του έθνικου συνόλου.

Παρακαλούμε θερμά να δημοσιευθ ή παρούσα.

(Την επιστολή αυτή — που βρίσκεται στο Αρχείο μου — είναι χαρακτηριστικό ότι υπόγραψαν και υπάλληλοι που ανήκαν στον χώρο από τον οποίο προερχόταν οι επικρίσεις).

Πλούσιο υλικό για την ΑΤΕ και τους Συνεταιρισμούς κατά την κατοχική περίοδο υπάρχει στις 53 περιληπτικές εργασίες που βραβεύτηκαν ή επαινέτηκαν με την ευκαιρία του εορτασμού των 25 χρόνων της ΑΤΕ κατά το 1954. Επιτροπή Οργάνωσης Πανελληνίου Εορτασμού οι: Γεώργ. Οικονομόπουλος, Χαρ. Παπαχρήστου, Απόστ. Οικονομόπουλος, Αριστ. Κλήμης, Χαρ. Τσαγκαρόπουλος.

Επιτροπή κρίσεως των εργασιών οι: Δ. Πάνος, Χαρ. Παπαχρίστου, Χρυσ. Τσαπαλήρας, Αριστ. Κλήμης, Χ. Τσαγκαρόπουλος.

Δυστυχώς το υλικό αυτό που παραδόθηκε στο Σύλλογο Υπαλλήλων δεν αξιοποιήθηκε στη συνέχεια με έκδοση. Και έτσι χάθηκαν πολύτιμα στοιχεία.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ — ΕΠΙΣΤΙΤΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥΣ

Όπως σημειώσαμε και σε προηγούμενες σελίδες στο Υποκ. Η συγκεντρώνονται (κατά το 1942 - 1943 - 1944) το σύνολο, σχεδόν, των προσπαθειών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων παραγωγής και επισιτισμού (για την προσπάθεια καταναλωτικών βλ. και στο Θ) με το νέο κρατικό πρόγραμμα.

Με την λήξη του χειμώνα 1941) 42, που τόσα δεινά έφερε στον επισιτισμό του Ελληνικού Λαού, γίνεται κατανοητό ότι πρέπει τα κρατικά μέτρα να συντονιστούν και να προσγειωθούν στην πραγματικότητα της αγοράς και της μαύρης αγοράς και να φύγουν από τις εκκλήσεις για αλληλεγγύη των αγροτών και πατριωτισμό κ.λπ. διότι και οι ανάγκες των αγροτών ήταν τεράστιες και σε αγροτικά είδη (από μονοκαλλιέργειες και ακτήμονες κ.λπ.) αλλά κυρίως σε όλα τα βιομηχανικά και βιοτεχνικά είδη, οργιάζε δε και σε βάρος τους η μαύρη αγορά.

Στο Υποκεφ. Α αναφερθήκαμε στις ευχές του προέδρου της Κυβερνήσεως για το 1942 που διατύπωναν τις παραπάνω εκκλήσεις και έξαρση πατριωτισμού, αυτοθυσίας κ.λπ. των αγροτών, ενώ και αυτοί περίμεναν τη βοήθεια του κρατικού μηχανισμού. Την ίδια περίοδο (χριστιανικές γιορτές 1941) 42) ο Μακαριώτατος τονίζει ότι τώρα δεν μας έμεινε παρά μόνον η εργασία και η ελληνική γη.

Στο ίδιο Υποκεφ. Α δόθηκαν διάφορα στοιχεία για την κατάσταση κατά τον χειμώνα του 1941) 42 σε διάφορα μέρη. Τον Μάρτιο 1942 αλλάζει το κυβερνητικό σχήμα με την ανάθεση σε 1 πρόσωπο των 5 παραγωγικών υπουργείων και γίνεται αλλαγή πολιτικής. Τον Μάιο 1942 συνέντευξη του υπουργού των 5 παραγωγικών υπουργείων Γ. Γκοτζαμάνη (που δημοσιεύτηκε στο «Βήμα του Αγρότου» 15.5.42) γνωστοποιεί την ριζική αλλαγή της πολιτικής του Κράτους στον τομέα του αγροτικού εφοδιασμού και της συγκεντρώσεως των αγροτικών προϊόντων. Περιορίζονται τα δρακόνεια αρπακτικά νομοθετικά μέτρα σε βάρος των αγροτών για συγκεντρώσεις προϊόντων κ.λπ. και δεν προχωρούν τα σχέδια του Υπουργού Γεωργίας Ι. Καραγιάνου για αναγκαστικούς ολοκληρωμένους συνεταιρισμούς (*). Γίνεται συντονισμός όλων των παραγωγικών υπουργείων υπό τον Κοτζαμάνη. Γίνεται προσπά-

(*) Στο μεταξύ είχε γίνει η πρώτη εφαρμογή με Διατ. 859. Η Υπηρεσία Γεωργικών Οργανισμών και Ίδρυμάτων έστειλε σε όλες τις Γεωργικές Αρχές εγκύκλιο με το Δ)μκ 859 περί συστάσεως ολοκληρωμένου Συνεταιρισμού εις την Κοινότητα Ξηροκαμπίου Λακωνίας. Εξηγεί ότι είναι μορφής αναγκαστικής, ιδρύεται κατά Κοινότητα, περιλαμβάνει όλους τους ασκούντες γεωργικήν επιχειρήσιν. Παρακολουθεί την γεωργικήν επιχειρήσιν από την αρχή της καλλιέργειας έως την διάθεσιν, κάνει έργα εγγειοβελτιώσεων, ασχολείται με την επαγγελματικήν μόρφωσιν των συνταίρων, τον εξωραϊσμόν του χωριού, κ.λπ.

Η Υπηρεσία εξυμνεί τα πλεονεκτήματά του. Έχει μερικά δικαιώματα κρατικής εξουσίας.

Πάντως διατηρείται, όπως στους ελευθέρους, η οικονομική ανεξαρτησία του συνταίρου και ο ατομικός χαρακτήρας της εκμεταλλεύσεως αυτού. Οι συνταίροι χωρίς να συγκροτούν κοινήν εκμετάλλευσιν, συνενούνται απλώς για την από κοινού εκτέλεση των διαφόρων πράξεων του επαγγέλματος αυτών. («Βήμα του Αγρότου» 15.5.42).

θεια οργάνωσης της ανταλλαγής προϊόντων μεταξύ υπαίθρου και πόλεων. Επιβάλλεται μόνο φόρος δεκάτης στα σιτηρά (και στη συνέχεια σε άλλα προϊόντα). Και γίνεται μικρό υποχρεωτικό παρακράτημα στην παραγωγή γεωργ. προϊόντων ενώ για το υπόλοιπο θα γίνεται ελεύθερη διαπραγμάτευση από αγρότες και οργανώσεις τους. Δεν καταπνίγεται η ατομική πρωτοβουλία. Επίτροπος Γεωργίας ορίζεται ο Γ. Παμπούκας τον Μάιο 1942 ο οποίος με κείμενα του προσπαθεί να κάνει γνωστό το νέο κυβερνητικό πνεύμα.

1942: «Η πάλη δια την αποφυγήν του θανάτου». Το πρόγραμμα 1942)43

Άρθρο του Επιτρόπου της Γεωργίας Γ. Β. Παμπούκα:
 «...Η Κυβέρνησις αντιληφθεῖσα ὅτι μὲ πρόσωπον τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸν ὅστις...
 τὰ συνήθη μέτρα τῶν ἀγορανομικῶν δι- Κληθέντες νὰ τὸν βοηθήσωμεν εἰς τὸ
 ατιμήσεων καὶ τῆς καταδιώξεως τῶν κερ- Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας... λήψις ἀμέ-
 δοσκόπων, τῆς γραφειοκρατίας καὶ τῆς σων ἀποφάσεων, ταχυτάτη ἐκτέλεσις
 μεταξύ τῶν διαφόρων Ὑπουργείων ἀν- τῶν ἀποφασιζομένων μέτρων, πάταξις
 ταλλαγῆς ἐγγράφων, τῶν ἀτελευτήτων τῶν βραδυτήτων... ὑπαγωγῇ ὑπὸ τὴν
 συζητήσεων περὶ τῶν καθ' ἕκαστα μετα- ἄμεσον διεύθυνσιν μας ὅλων τῶν Γεωρ-
 ζῶ τῶν Ὑπουργείων δικαιοδοσιῶν καὶ γικῶν Ὁργανισμῶν καὶ Ἰδρυμάτων... ἀ-
 τῶν πάντοτε ἀμφισβητουμένων μεταξύ ποφασισμένοι ὅπως κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ
 τῶν ὀργάνων τῆς διοικήσεως ἀρμοδιότη- ἔτος δώσωμεν καὶ κερδίσωμεν τὴν μά-
 των, δὲν δύναται νὰ ἀντιμετωπισθῇ τὸ χην τῆς συντηρήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ
 ἀγωνιῶδες διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν πρό- Λαοῦ... Θὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν αὔξησιν τῆς
 βλημα τῆς διατροφῆς του, ἦτοι αὐτὸ τοῦ- παραγωγῆς κατὰ τὸ ἐπερχόμενον γεωρ-
 το τὸ ζήτημα τῆς υπάρξεως του... ἀπε- γικὸν ἔτος δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μέ-
 φάσισε κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ τρ. ἔ- σων...».

Και αναφέρει τα μέσα: υποχρεωτική καλλιέργεια πάσης εκτάσεως, υποδομή-ση ὅσων θα καλλιεργούν με τα χέρια τους (ἐλλείψη αροτριώντων και μηχανῶν), οργάνωση εισπραξῆς της εἰς εἶδος φορολογίας και της υποχρεωτικῆς εισφοράς ἐπὶ των δημητριακῶν, οργάνωση συστήματος ἀνταλλαγῶν γεωργικῶν προϊόντων μεταξύ των αγροτικῶν πληθυσμῶν, ρύθμιση των υδατικῶν σχέσεων. («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Υποχρεωτική η καλλιέργεια. Η κινητοποίηση της Κυβερνήσεως

Ούτε σπιθαμὴ γῆς ἀκαλλιεργητῆ. Αναλυτικῆς δηλώσεις ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παραγωγῆς Σ. Γκοτζαμάνη. Υποχρεωτικῆς ἐκχερῶσεις. Τα πηγάρια, οἱ θάμνοι, πρέπει νὰ φύγουν, νὰ ξεριζωθοῦν ἀπὸ τα γερὰ χέρια των ἀκτημόνων ἐφένδρων μας και νὰ γίνουν χωράφια και κήποι. Αποξήρανση ἐλών, ρύθμιση ἀρδεύσεως. Ἀρχισαν ἔργα ἐγγειοδελτιωτικά Φασίδερη και Αἰξίου. Ἐγινε παραγγελία για 100 βενζιναρότρα.

Υπάρχουν δυστυχῶς και μερικοὶ οἱ οποίοι προσπαθοῦν νὰ παρεμβάλλουν προσκόματα... εἴτε παίξουν με λίρας εἰς το Χρηματιστήριον, ἢ με στοι ἐμπορευμάτων, εἴτε αἰσχροκερδοῦν με τα ὀλίγα λαχανικά και τρόφιμα που χρειάζονται δια νὰ ζήσουν αι μάξαι του λαοῦ, δηλοῦμεν ὅτι θα υποστοῦν τα ἐπίχειρα της κακίας των... («Βήμα του Αγρότου» 16.7.42).

Ολόκληρη ἡ ἀπόφαση Ὑπουργοῦ και ἡ ἐγκύκλιος 139) 1942 Επιτρόπου Γεωργίας με βάση το Ν.Δ. 1317) 42, πρὸς κρατικὸ μηχανισμό της επαρχίας δημοσιεύε-

ται και στο «Βήμα του Αγρότου» 16.7.1942.

Έκθεση πρωθυπουργού Γ. Τσολάκογλου

Στις 9.8.42 ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως Γ. Τσολάκογλου μίλησε σε μεγάλη λαϊκή συγκέντρωση στην Κρήτη (Χανιά). Εξιστόρησε την δράση του στρατού στον πόλεμο, την κρίσιμο κατάσταση, την έντιμη συνθηκολόγηση έπειτα από άσκοπες θυσίες από ευθύνη της Κυβερνήσεως της 4ης Αυγούστου. «Η Κυβέρνηση των αμάχων Ηρακλέων, οι ασπάλακες των καταφυγίων της Μεγάλης Βρεταννίας δεν ενδιαφέροντο δια την ζωήν και την τιμήν του στρατού του μετώπου...».

Κατηγόρησε για την συνέχιση του αγώνα στην Κρήτη, ανέπτυξε τα επιχειρήματα για την συνθηκολόγηση, επαίνεσε «ότι χάρις στην μεγαλοφυχίαν του Φύρερ 350 χιλιάδες πολεμιστές ξαναγύρισαν σπίτι τους... δεν ευρίσκονται εις τα στρατόπεδα συγκεντρώσεως...» (*). Και πολλά άλλα υπέρ Φύρερ, Ντούτσε, Άξονος. («Βήμα του Αγρότου» 16.8.42).

Δημοσιεύεται κύριο άρθρο στο «Βήμα του Αγρότου» στις 1.9.1942 που αναπτύσσει το λόγο του Πρωθυπουργού και επιτίθεται εναντίον της «καλοθρεμμένης παρέας του Γεωργίου...».

Η επισιτιστική κατάσταση στην Αθήνα

Πέρα των όσων γράφονται στο Υποκεφ. Θ, η φοβερή επισιτιστική κατάσταση στην Αθήνα (όχι μόνο για τον απλό φτωχό Λαό αλλά και γι' αυτούς που θεωρούντο ως πολύ καλά αμειβόμενοι και διατρεφόμενοι και από τον τότε Πρόεδρο της Κυβερνήσεως με δηλώσεις του όπως ήταν οι υπάλληλοι της Τραπέζης της Ελλάδος) φαίνεται από το παρακάτω απόσπασμα επιστολής του ιατρού καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Αντ. Κωδούνη (με ημερομηνία 10.12.1942) προς το Δ.Σ. του Αλληλοβ. Ταμείου Περιθάλψεως Υπαλλήλων Τραπέζης Ελλάδος: Γράφει:

«...Καί ούτω κατά τούς τελευταίους μήνας παριστάμεθα μάρτυρες τής έξιης καταστάσεως:

1. Νά πολλαπλασιάζονται καθημερινώς αί περιπτώσεις φυματιώσεως μετ' αίμοπτύσεων τών υπαλλήλων.

2. Τά κρούσματα λιποθυμιών και έξαντλήσεως κατ' αυτάς ταύτας τās ώρας τής εργασίας τής Τραπέζης.

3. Άπό γενικής ύγιεινης απόψεως κατ'άστασις οίκτρά: Καχεξίαι, άνααιμία και γενικαί δισκρασικαί νόσοι μαστίζουσι τά μέλη του Ταμείου με τάσεις άπειλητικάς.

Καί πολύ δικαίως βέβαια έφ' όσον ή διατροφή εις λευκωματοειδείς ουσίας λιπαράς και σάκχαρον είναι στοιχειώ-

δης παρά τήν περι του έναντίον κακώς σχηματισθείσαν γνώμην του πολλου κοινου, ότι δήθεν οι υπάλληλοι τής Τραπέζης, λαμβάνουσι πλείστα όσα τρόφιμα!

Έκ παραλλήλου ή υπέρμετρος και άκανόνιστος έργασία και αί μακραί πορεία εις τās όποιας λόγω τής πλημμελους συγκοινωνίας, αναγκάζονται πολλάκις νά υποβάλλονται οι υπάλληλοι, άπαιτοῦσι κατανάλωσιν περισσοτέρων θερμίδων και δυνάμεων, συμβάλλουσι τά μέγιστα εις τήν ύγιεινήν έξαθλίωσιν τών μελών του Ταμείου.

Διαπιστώνων μετά μεγάλης μου λύπως τ' άνωτέρω και μη διαθλέπων ούδαμῶ έλπίδα βελτιώσεως τής ύγιεινοδιαδικτικής καταστάσεως τών μελών του Ταμείου άφου οι σημερινοί πόροι αὐτου δέν

(*) Η προσωπική πείρα των τότε στρατευμένων — και του γράφοντος — γνωρίζει την θλιβερή «ειρηνική» διάλυση από τη στάση των Αθηνών. Αλλά η μη αιχμαλωσία σφείλεται σε στρατηγικές ανάγκες γερμανών και όχι την μεγαλοφυχία του Φύρερ.

έπαρκοῦν οὔτε διὰ τὴν παροχὴν ἀφθό-
νων φαρμακευτικῶν εἰδῶν, εἶμαι ἠναγ-
κασμένος νὰ δηλώσω, Κύριε Πρόεδρε,
ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραμείνω ὡς
ἐλεκτὴς ἰατρός πέραν τῆς 15ης τρέ-
χοντος ἐφ' ὅσον ἄλλωστε ὀρισμέναι ἀ-
πόψεις μου δὲν ἐγένοντο ἢ δὲν εἶναι δυ-
νατὸν νὰ γίνωσι μέχρι τοῦδε ἀποδε-
κταί...».

«...αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐ-
παναλάβω διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι ἐ-

Σχετικὰ μετὰ τὴν επισιτιστικὴν κατάστασιν διαβάζουμε στο «Βῆμα τοῦ Αγρότου» 1.6.42 καὶ τὰ ἐπόμενα:

«Συγκεντρώσεις, εἰς διαστάσεις μι-
κρογραφίας, διαγράφονται σχεδὸν παν-
τοῦ: Γύρω ἀπὸ τοὺς ὑπαιθρίους πωλη-
τάς, ποὺ διαλαοῦν τὸ ἐμπόρευμά των,
περιστρεφόμενον ἀποκλειστικῶς γύρω
ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ στομάχου: Σταφί-

**Ἡ ἐνίσχυση καὶ διδασχὴ των αγροτικῶν μας οἰκοτεχνιῶν καὶ ἡ ἀναβίωση τοῦ α-
γροτικοῦ μας πληθυσμοῦ(*)**.

Ο Χρ. Παπάζογλου σὲ κείμενο τοῦ στο «Βῆμα τοῦ Αγρότου» 1.6.42 καὶ 16.6.
1942 υποστηρίζει ὅτι οἱ σημερινές περιστάσεις ἐπιβάλλουν ριζικὰ τὴν ἀναβίωση
των αγροτικῶν μας οἰκοτεχνιῶν καὶ μαζί μ' αὐτές τὴν ἀναβίωση τοῦ αγροτικοῦ μας
πολιτισμοῦ. Καὶ ἐκθέτει πολὺ γλαφυρὰ τὸ ἄλλοτε. Γράφει παραστατικὰ γιὰ τὴν πα-
λαιότερη ζωὴ στο χωριό:

«... Ἄλλοτε κάθε ἀγροτικὸ σπίτι —
καὶ ἦσαν τότε τὰ περισσότερα ἀγροτικὰ
σπίτια— εἶχε τὸ λαχανόκηπό του στὴν
αὐλὴ του, μέσα εἰς ἕνα κουμάσι εἶχε ἕ-
να - δυὸ γουρούνια, ἢ αὐλὴ ἦταν γεμά-
τη ἀπὸ κοτόπουλα ποὺ κούρνιαζαν μὲ
θόρυβο κάθε βράδυ στὴ γέρικη μουριά
τῆς αὐλῆς, μέσα στὴ ζωϊκὴ ποικιλόνομη
ζεστασιὰ τῆς ἀτμόσφαιρας τῆς ἀχυρῶ-
νας, πλάγι στὰ βώδια, στὰ γελάδια μὲ
τὰ μωσχάδια τοὺς ἔπαιρναν θέσι κάθε
βράδυ καὶ τὰ λίγα προβατάρια ποὺ ἀ-
κολουθοῦσαν κάθε πρωῒ τὰ βώδια στὰ
κτῆματα καὶ βοσκοῦσαν στὰ χορταρο-
σκέπαστα σύνορα τῶν κτημάτων. Ὁ ἀρ-
γαλειός, στημένος κοντὰ στο παράθυρο
τοῦ κελλαριοῦ ἢ στὸν ἀνοιχτὸ προθάλα-
μο τοῦ σπιτιοῦ, σπάνια ἔπαυε τὸ ρυθμι-

κεῖνο ποὺ ἐνδιαφέρει σήμερον, ὄχι μό-
νον τὸ πόσοι θὰ ἐπιζήσουν τῆς ἐθνικῆς
συμφορᾶς ἀπὸ τοὺς πνευματικούς ἐργά-
τας τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς ὁποίους ὑπά-
γεται καὶ ἡ παραγωγικὴ τάξις τῶν τρα-
πεζιτικῶν, ἀλλὰ καὶ κυρίως πόσοι ἐξ
αὐτῶν θὰ ἐπιζήσουν γεροὶ καὶ ὄχι σαρα-
βαλιασμένοι, διὰ νὰ συνεχίσουν τὸ ἔρ-
γον τῆς ἀνορθώσεως τῆς ἐθνικῆς μας οἰ-
κονομίας καὶ τῆς δαιωνίσεως τῆς φυ-
λῆς...».

δες, σῦκα, ἑλῆές, τὰ γνωστὰ γλυκίσμα-
τα τῆς περιστάσεως, χαροῦπι, ἀγγούρια,
κεράσια, μούσμουλα, τὰ πρώτα βερούκο-
κα. Μικροσυγκεντρώσεις εἰς τὰ πεζο-
δρόμια, ἔξω ἀπὸ τὰ κίθκια, μικροσυ-
κεντρώσεις γύρω ἀπὸ τὸν ἀπόμαχον ποὺ
πωλεῖ τσιγάρα...».

κὸ κλαυθμόρισμά του καὶ ἔντυνε, μὲ τὰ
χειμωνιάτικα ἢ καλοκαιρινὰ, μὲ τὰ γιορ-
τινὰ ἢ καθημερινὰ ὑφάσματά του, ὅλη
τὴν ἀγροτικὴ οἰκογένεια καὶ ταυτόχρο-
να γέμιζε τὸν γιοῦκο τοῦ σπιτιοῦ μὲ
στρώματα, βελόντζες, κουθέρες καὶ τὴν
προῖκα τῶν κοριτσιῶν τῆς οἰκογένειας.
Ἡ ρόκα στὴ γωνιά τοῦ δωματιοῦ, κον-
τὰ στο τζάκι, ἐπερίμενε τὴν οἰκοκυρὰ νὰ
καθίσῃ ἀντίκρου στὴ φωτιά νὰ τὴ στήσῃ
στὴ μέση της καὶ νὰ ἄρχισῃ τὸν ὑπνο-
δότη βόμβο της, ἐνῶ μέσα στο κελλάρι,
σκαλωμένα στοὺς τοίχους ἢ βαλμένα σὲ
μιὰ ἄκρη, ἕνα σωρὸ ἄλλα ἐργαλεῖα ἐ-
περίμεναν νὰ ὀπλίσουν τὸ χέρι τοῦ ἀ-
γρότη στὴν κατασκευὴ ἕνα σωρὸ ἄλλων
πραγμάτων ποὺ χρειάζονται στὴν καθη-
μερινὴ ζωὴ.

(*) Καὶ τὸ κείμενο αὐτὸ —ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα τοῦ ὅλου ἔργου— εἶναι ἰδεώδη γιὰ
αγροτικὸ - συνεταιριστικὸ κινηματογραφικὸ (κ.λπ.) ἔργο.

Πρωί - πρωί, ή μητέρα ή ή κόρη της άρμεγε τὰ ζᾶ, καί, κατά τὰς περιστάσεις, ή πωλοῦσε σὲ ἄστους γάλα, ἀφοῦ κρατοῦσε ὅσο χρειάζονταν γιὰ τὴν οἰκογένεια, ή τὸ ἔβανε στὴ ντρουθάνα καὶ τὸ ντροβάνιζε γιὰ νὰ βγάλη τὸ βούτυρο, ή ἀκόμα, ἔβανε μαγιὰ καὶ τὸ ἔφτιανε τυρὶ γιὰ τὴν οἰκογένεια.

Σὰν πλησίαζε ὁ χειμῶνας καὶ τελείωναν ὅλες οἱ ἀγροτικὲς δουλειές, ἡ μητέρα ἔφτιανε μὲ γάλα, αὐγά καὶ ἀλευριῶν ἄφθονες χυλοπήτες καὶ ἄλλα ζυμαρικὰ ποὺ ἔμπαιναν στὴν ἀποθήκη τῶν τροφίμων κοντὰ στὰ φασόλια, τὰ ρεβύθια, τὶς φακὲς, γιὰ νὰ φαγωθοῦν ὅταν δὲν θὰ βρισκόνταν πλέον λαχανικά. Στὴν ἴδια ἀποθήκη μιὰ σειρὰ ἀπὸ μικρὰ βαρέλια ἦσαν γεμάτα ἀπὸ τουρσιά διάφορα, λάχανο, πιπεριές, μελιτζανάκια μὲ σκόρδο τυλιγμένα μὲ σέλινο, παραπέρα κιοῦπια ἀρκετὰ ἦσαν γεμάτα μὲ πετμέζι μὲ ρετσέλι ἀπὸ μελιτζανάκια καρυφυλλισμένα, κολοκύθι καὶ καρπουζότσουφλες, μιὰ δὲ ἡ δυὸ μέρες ἀρχήτερα ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα, μὲ τὸ σφάξιμο τῶν γουρουινῶν, ἔμπαινε στὴ σειρὰ καὶ τὸ βαρέλι μὲ τὸ παστωμένο ὠμὸ γουρουνίσιο λίπος καθὼς καὶ τὰ μικρὰ κιοῦπια μὲ τὸ καλοβρασμένο χοιρινὸ κρέας, ἐνῶ σὲ ἕνα καλάμι, κοντὰ στὸ ταβάνι, ἀραδιάζονταν τὰ λουκάνικα. Στὸ βάθος τοῦ κελλαριοῦ τὰ κεροκαπνισμένα μεγάλα καὶ μικρὰ κρασσοθάρελα, γεμάτα, τὸ καθένα, μὲ διαφόρων ἡλικιῶν καὶ εἰδῶν ἀφράτου καὶ ἀγνοῦ κρασιοῦ, φιλότιμα φύλαγαν τὰ δυναμικὰ γλέντια

τῆς ἀγροτικῆς οἰκογένειας.

Τότε, κάθε δρᾶσι τῆς ἀγροτικῆς οἰκογένειας, ἦταν καὶ ἕνα γλέντι, ἕνα πανηγύρι, καὶ τὰ πιὸ μεγάλα ἦταν ὁ θερισμός, ὁ ἄλωνισμός, ὁ τρυγητός, τὸ μάζεμα καὶ ξεφύλλισμα τοῦ καλαμποκιοῦ, τὸ μάζεμα καὶ τίναγμα τοῦ σησαμιοῦ, τὸ ξεκλάδιασμα τοῦ κουκουλιοῦ.

Στὶς περιστάσεις αὐτὲς τὰ ἀγροτικὰ σπίτια, μὲ τὴ σειρὰ τους, βομβοῦσαν ἀπὸ τραγοῦδια, γέλια καὶ χορατάδες.

Καὶ τὴν Κυριακὴ, κάθε Κυριακὴ, οἱ νέσι καὶ οἱ νέες, ντυμένοι τὰ καλύτερα γιορτινὰ τους, ἔστηναν τὸν κυκλικὸ χορὸ στὶς πλατείες, ἡ μὲ τραγοῦδια τῶν κοριτσιῶν ποὺ ἀντικατόπτριζαν ὅλον τὸν κύκλο τῆς περασμένης ἢ τῆς ἐποχῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους, ἡ μὲ τοὺς ἡχους τοῦ τοπικοῦ ὄργανου. Κάθε ἐποχὴ εἶχε καὶ τὰ ἔθιμά της καὶ τὸ καθένα ἦταν ἕνα φωτεινὸ σύνορο τῆς ζωῆς, ζωῆς γεμάτης ἀπὸ σφρίγος, ἀπὸ χυμούς, ἀπὸ ἔννοια.

Στὰ ὀλίγα καφενεῖα τοῦ χωριοῦ ἦσαν λίγοι οἱ πελάτες, γιὰ τὸ σπίτι ἦταν εὐχάριστο, εἶχε περισσότερα πράγματα ποὺ ἔχει τὸ σημερινὸ καφενεῖο, καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὄλα, ὁ ἀγρότης πάντα κάτι θὰ εὔρισκε νὰ φτιάσῃ ἢ νὰ διορθώσῃ στὸ σπίτι του.

Λίγα, πολὺ ὀλίγα πράγματα ἀγόραζε τότε ὁ ἀγρότης μὲ τὰ ὀλίγα μετρητὰ ποὺ εἶχε, μὰ ἡ ζωὴ του ἦταν πιὸ ἄνετη, πιὸ πλούσια, πιὸ εὐχάριστη, καὶ πρὸ παντὸς μὲ πολὺ σπάνιες κακὲς χρονιές».

Τὰ λαχανικά στην Αττική. Οἱ τιμές τους

Κουκιά, αρακάς, κολοκύθια, χορταρικά προσφέρονται σχετικά ἀφθονα στὴν αγορά. Οἱ κηπουροὶ ἐργάζονται «μετὰ ζέσεως, μὲ φρόνημα ακμαίων». Ἡ Γεωργικὴ Υπηρεσία Ἀττικοβοιωτίας ἔχει αναλάβει υπευθύνως ἀπὸ 3μηνοῦ τὴν παρακολούθηση τῶν λαχανοκήπων Ἀθηνῶν καὶ περιχώρων. Γιὰ νὰ υπάρξει ἐντατικοποίηση ἐγίνε ἀπογραφή, διανομὴ λιπασμάτων 800 τόννων.

Ἡ ποτιστικὴ ἐκτασὴ τους ἀνέρχεται σὲ 50.000 στρ. ποὺ ἐπαρκοῦν γιὰ διατροφή του πληθυσμοῦ (150 σκ. λαχανικά κατ' ἀτόμο ετησίως) ἀν υπάρξουν τα μέσα καλλιεργείας, νερό, λιπάσματα, κόπρος, σπόροι, διατροφή εργατῶν. Μελέτη τῆς Υπηρεσίας καθορίζει τί ποσότητες ἀπὸ τα παραπάνω χρειάζονται καὶ πρέπει νὰ ἐξευρεθοῦν.

Ακόμα πρέπει να οργανωθεί η οργάνωση της καταναλώσεως. Τώρα οι διάμεσοι μαυραγορίτες πωλούν τα λαχανικά στην κατανόληση σε διπλάσιες τιμές από ότι τα αγοράζουν.

Την παραμονή του Πάσχα (4-4-42) οι τιμές ήταν (σε δρχ. την οκά) :

	Στους κήπους	Στην μαύρη αγορά
Σπανάκι	140—150	240—260
Ραδίκι	70—80	140—150
Παντζάρι	150—160	240—260
Καρότα	150—160	260—280
Αγκινάρες (η μία)	40—50	90—100
Μαρούλια (το ένα)	25—35	50—90
Κρεμμυδάκι (το ένα)	5—6	10—15

(«Βήμα του Αγρότου» 1-6-42)

Αλλά θέβαια πρέπει να γίνει σύγκριση με τότε ημερομίσθιο-μισθούς.

Η συγκέντρωση των γεωργικών προϊόντων και οι Συνεταιρικές Οργανώσεις. Για να διατηρηθούν εν ζωή όσο το δυνατό περισσότεροι Έλληνες.

Σε συνέχεια των όσων εκτέθηκαν από τον Απ. Μουστρούφη για το μηχανισμό της συγκεντρώσεως γεωργ. προϊόντων (βλ. «Βήμα του Αγρότου» 1-6-42) ο Διευθυντής της ΚΥΔΕΣ (Κεντρική Υπηρεσία Διαχειρίσεως Εργωρίων αίτου και βιολογίας) Ι. Ζουρίδης με εγκύκλιό του αναφέρεται στην αναγκαιότητα της συγκεντρώσεως των γεωργικών προϊόντων από την φορολογία και το παρακράτημα του Ν.Δ. 1207) 1942 (ΦΕΚ 83/14.4.42). Και σχετικά με την ανάμιξη των Συνεταιρικών Οργανώσεων τονίζει (βλ. «Βήμα του Αγρότου» 1-6-42) :

«Κατά την παρούσαν εποχήν λόγω του περιορισμού ή της παντελούς διακοπής της εισαγωγής ξεωθεν ειδών, τὰ γεωργικά προϊόντα ξφθαναν εις τιμάς κατὰ πολὺ ἀνωτέρας ἐκείνων εις τὰς ὁποίας αἱ Γεωργικαὶ Ὑργανώσεις ἔχουν τὰς δυνατότητας νὰ τὰ συγκεντρώσουν καὶ ὡς ἐκ τούτου φέρονται ὡς ἐκτελοῦσαι ἐργασίας ἀντιδημοτικὰς.

Τοῦτο ὁμως δὲν σημαίνει ὅτι αἱ Γεωργικαὶ Ὑργανώσεις καὶ ἡ Κοινοπραξία των εἶνε θεσμοὶ ἄχρηστοι ἢ θεσμοὶ ἐπιζήμιοι.

Αἱ Γεωργικαὶ Ὑργανώσεις καὶ ἡ Κοινοπραξία των εἶνε θεσμοὶ χρήσιμοι, χρησιμώτατοι καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶνε ἀναγκαῖα ἢ διατήρησις καὶ ἡ τόνωσις των, ἵνα δυνηθοῦν ὅταν θὰ παραστή ἀνάγκη νὰ ἀναπτύξωσι τὴν αὐτὴν ἀγαθοποιὸν παρέμβασιν τὴν ὁποῖαν ἀνέπτυξαν εις τὸ παρελθὸν διὰ τὴν προστασίαν τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων, ὡς καὶ διὰ τὴν καλύτεραν τοποθέτησιν αὐτῶν.

Δὲν πρέπει νὰ παρατηρηθῆται οὐδεμία λιποψυχία μεταξὺ τῶν ἀποστόλων τῆς Συνεταιριστικῆς Ἰδέας οὔτε καὶ μεταξὺ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀναπτύξεως τῶν Γεωργικῶν Ὑργανώσεων.

Οἱ ἰδεολόγοι Συνεταιρισταί, οἱ ἀποστολοὶ τῆς Συνεταιριστικῆς Ἰδέας ἀνά τὴν ὑπαίθρου, τῶν ὁποίων αἱ πάσης φύσεως θυσίαι συνεκίνησαν εἰς τὸ παρελθὸν τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν, ὡς καὶ οἱ ἰδεολόγοι ἐργάται, οἱ ὁποῖοι ἐπέτυχον διὰ τιμίας ἐργασίας των νὰ ἀναπτύξωσιν αἱ Γεωργικαὶ Ὑργανώσεις εἰς ὃ σημεῖον ἀνεπτύχθησαν, πρέπει νὰ εὐρίσκονται καὶ τώρα ἐν ἐπιφυλακῇ.

Οἱ ἐχθροὶ τῶν Γεωργικῶν Ὑργανώσεων, οἱ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐργαζόμενοι ἐναντίον των ἐργάζονται καὶ τώρα καὶ θὰ ἐργάζονται καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Εἰς τὸ παρελθὸν οἱ ἐχθροὶ τῶν Γεωργικῶν Ὑργανώσεων ἀντιμετωπίζοντο διὰ τῆς ἀγαθοποιῶν παρεμβάσεως τῶν Ὑργανώσεων, σήμερον δέον νὰ ἀντιμετω-

πίζωνται διὰ τῆς πατριωτικῆς δράσεως τῶν Γεωργικῶν Ὄργανώσεων.

Καὶ λέγομεν διὰ τῆς πατριωτικῆς δράσεως, διότι πιστεύομεν ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχη οὐδεὶς "Ἕλλην σκεπτόμενος ὀρθῶς, ὅστις νὰ μὴν ἀποδέχεται ὅτι: ἡ διατήρησις ἢ ἡ συγκράτησις τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς εἰς λογικὰ ἐπίπεδα, ὡς ἐπίσης ἡ διατήρησις ἐν ζωῇ τῶν μὴ παραγωγικῶν Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν δὲν εἶνε ἔργα πατριωτισμοῦ.

Ἡ ἀξίωσις ἐκ μέρους ὀρισμένων παραγωγῶν μεγάλων καὶ ἀδικαιολογήτων τιμῶν, ὡς καὶ ἡ ὑποβοήθησις τῶν μαυραγοριτῶν, δὲν εἶνε ἔργα συμβιωθάζομενα μὲ τὴν ἑλληνικὴν ἀγνότητα καὶ μὲ τὸν ἑλληνικὸν πατριωτισμὸν.

Διὰ τὸν "Ἕλληνα ἀγρότην δὲν πρέπει νὰ παίζουσι ρόλον τὰ χαρτονομίσματα, ἡ ἀξία τῶν ὁποίων ἐὰν συνεχισθῇ ἢ κατάστασις ἢ σημερινή, θὰ ἐξανημασθῇ.

Ὁ "Ἕλλην ἀγρότης δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὴν ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἐργάτου, τοῦ ἐπαγγελματίου, τοῦ ἐπιστήμονος καὶ τοῦ ὑπάλληλου.

Ὁ ἐργάτης, ὁ ἐπαγγελματίας, ὁ ἐπιστήμων καὶ ὁ ὑπάλληλος εἶνε "Ἕλλην, εἶνε ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου αἱ οἰκογενεακαὶ ρίζαι εὐρίσκονται εἰς τὸ χωριό, εἶνε ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου τὴν διατήρησιν ἐν ζωῇ δέον νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ εὐχεται ὁ ἀγρότης, διότι εἶνε ἀναγκαῖος διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας καὶ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Πῶς θὰ ὑπάρξῃ Ἑλληνικὴ Κοινωνία καὶ Ἑλληνικὴ Πατρίς, ὅταν θὰ ἀφελθῶσι νὰ ἀποθάνωσι τῆς πείνης οἱ ἐργάται, οἱ ἐπαγγελματίαι, οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ ὑπάλληλοι;

Ποῖος εἶνε ἐκεῖνος ὅστις εἶνε δυνατόν νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι δύναται νὰ δημιουργηθῶσι ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην εἰδικευμένοι ἐργάται, ἐπαγγελματίαι, ἐπιστήμονες καὶ ὑπάλληλοι;

Καὶ ποῖος εἶνε ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δύναται... νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι εἶνε δυνατόν

νὰ ζήσῃ ὁ ἀγρότης ἄνευ τοῦ ἐργάτου, τοῦ ἐπαγγελματίου, τοῦ ἐπιστήμονος καὶ τοῦ ὑπάλληλου;

Οὐδεὶς γεωργὸς εἶνε δυνατόν νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι τὸν ἐνδιαφέρει μόνον ἡ ζωὴ ἢ ἰδικὴ του καὶ οὐχὶ ἡ ζωὴ ὀλοκλήρου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας αἱ Γεωργικαὶ Συνεταιρικαὶ Ὄργανώσεις φρονούσαι ὅτι ὅπως καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐκπληροῦν κοινωνικὸν λειτούργημα, ἀπεδέχθησαν καὶ ἀποδέχονται νὰ συμβάλωσι τὸσον εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς εἰς λογικὰ ἐπίπεδα, ὅσον καὶ εἰς τὴν διοχέτευσιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἰς τὴν κατανάλωσιν ἐπισήμως καὶ οὐχὶ διὰ τῶν μαυραγοριτῶν.

Πιστεύουσα εἰς τὰ ἀνωτέρω ἢ Διοικήσις τῆς Κοινοπραξίας ὅτι βοηθεῖ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ἀπεδέχθη ἐντολὴν τοῦ Δημοσίου ὅπως παραλάβῃ καὶ περαιτέρω διαχειρισθῇ τὴν ἐπιβληθεῖσαν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1207) 1942 Ν. Δ. φορολογίαν εἰς εἶδος ἐπὶ γεωργικῶν προϊόντων ὡς καὶ τὸ θεσπισθὲν ὑποχρεωτικὸν παρακράτημα συγκεντρώσεως ἐκ τούτων.

Ὁ ἐπιβληθεὶς φόρος εἰς εἶδος ἐπὶ γεωργικῶν προϊόντων, ὡς καὶ τὸ θεσπισθὲν ὑποχρεωτικὸν παρακράτημα, δὲν ἔχει οὐδένα ἄλλον σκοπὸν, εἰμὴ μόνον τὸ πῶς θὰ ἐπιτευχθῇ νὰ διατηρηθῶσι ἐν ζωῇ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι Ἕλληνες.

Δὲν ἀποσκοπεῖται διὰ τοῦ ἐπιβληθέντος φόρου εἰς εἶδος ἢ τοῦ θεσπισθέντος ὑποχρεωτικοῦ παρακρατήματος νὰ αὐξηθῶσι τὰ ἔσοδα τοῦ Δημοσίου, οὔτε καὶ ἀποσκοπεῖται διὰ τῶν μέτρων τούτων νὰ ἐξυτηρηθῇ ἄλλος τις σκοπός.

Ὁ ἱερός σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον ἐπιβλήθη ὁ φόρος καὶ ἐθεσπίσθη τὸ παρακράτημα δημιουργεῖ διὰ τὴν Κοινοπραξίαν καὶ τὰς Γεωργικὰς Ὄργανώσεις ὑποχρεώσεις ἱεράς, ὑποχρεώσεις μορφῆς

τοιαύτης όμοιας των οποίων δεν ανέλαβον μέχρι τουδε αί Γεωργικά Όργανώσεις.

Είς τήν εκπλήρωσιν των ιερών υποχρεώσεων αὐτῶν καλεῖ ἡ Διοίκησις τῆς Κοινοπραξίας τὰς μετεχούσας εἰς ταύτην Γεωργικὰς Ὄργανώσεις νά συμβάλουν δι' ὄλων τῶν μέσων τὰ ὁποῖα διαθέτουν τῶν τε ὕλικῶν καὶ ψυχικῶν.

Ὁμοίως ἡ Κοινοπραξία καλεῖ εἰς γενικὸν ψυχικὸν πνευματικὸν καὶ σωματικὸν συναγεμὸν πάντα τὰ ὄργανα αὐτῆς τῶν ἐντολοδόχων τῆς Γεωργικῶν Ὄργανώσεων παντὸς βαθμοῦ καὶ πάσης κατηγορίας, τὰ ὁποῖα μὲ πίστιν, μὲ ἀφοσίωσιν, μὲ αὐταπάρησιν καὶ ἐνθουσιασμόν δέον νά ἐργασθῶσι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐργασιῶν περὶ τῶν ὁποίων διαπραγματευόμεθα εἰς τὴν παροῦσαν μας.

Τὰ ὄργανα τῆς Κοινοπραξίας καὶ τῶν ἐντολοδόχων ταύτης Γεωργικῶν Ὄργανώσεων ἔχουν υποχρέωσιν καὶ καθήκον νά παρακολουθῶσι μετὰ στοργῆς καὶ μετὰ ἰδιαζούσης μερίμνης εἰς ὅλα τὰ στάδια αὐτῆς τὴν ἀνατεθεισομένην εἰς ἑκαστὸν ἐργασίαν, διότι οὕτω πράττοντα, θά ἐκπληροῦν τὴν ἱερωτέραν καὶ πα-

τριωτικωτέραν ἀποστολήν.

Ἡ Κοινοπραξία ἤδη ἔλαβεν πρόνοιαν νά ἀμείψῃ ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς ὅσα ἐκ τῶν ὀργάνων τῆς θά ἀνταποκριθῶσι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς καὶ νά εἰσηγηθῆ ἀρμοδίως ὅπως ἀμειψῶσι ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς τὰ ὄργανα τῶν ἐντολοδόχων τῆς Γεωργικῶν Συνεταιρικῶν Ὄργανώσεων.

Πιστεύομεν ὅτι δὲν θά εὑρεθῆ Ὄργανωσις, ἡ ὁποία νά μὴν ἀποδεχθῆ νά συμβάλῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς ἢ ὁποῖα ἀνετέθη εἰς τὴν Κοινοπραξίαν, ὡς ἐπίσης πιστεύομεν ὅτι δὲν θά εὑρεθῶσι εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Συνεταιρικῶν ὑπαλλήλων ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι θά ἀρνηθῶσι νά συμβάλωσι εἰς τὸ νά ζήσωσιν ὅσον εἶνε δυνατόν περισσότεροι Ἕλληνες.

Ἡ πίστις μας αὕτη, ὡς καὶ ἡ πίστις μας ὅτι ἐργαζόμεθα δι' ἀνώτερα ἰδανικά, μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα ἀπὸ τοῦδε νά προεξοφλήσωμεν τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν.

Ἐπίσης ἀπὸ τώρα δικαιοῦμεθα, φρονούμεν, νά συγχαρῶμεν τὰς Γεωργικὰς Ὄργανώσεις καὶ ὄλους ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετέθη διὰ τιμητικῆς διακρίσεως ἡ μερίμνα τῆς διασώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς.

Καὶ ἄλλα ἐπιτακτικὰ μέτρα γιὰ τὴν προώθησιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς

Μετὰ τὸ Ν.Δ. 1207) 1942 δημοσιεύεται τὸ Ν.Δ. 1317) 42 (ΦΕΚ 118) 12.5.42) «περὶ λήψεως ἐκτάκτων μέτρων προωθήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς». Τὸ κείμενόν του βλ. καὶ στο «Βῆμα τοῦ Αγρότου» 16.6.42. Κοινοποιεῖται στις Ἐνώσεις μερικ. 20) 1942 τῆς ΠΣΓΣ (Γεν. Δ) ντῆς Απ. Μουστρουφῆς). Δίδονται μεγάλες ἀρμοδιότητες στον Ὑπουργὸ Οἰκονομικῶν καὶ στον Ἐπίτροπο Ὑπουργείου Γεωργίας, κατὰ παρέκλισιν ἄλλων διατάξεων, γιὰ ἀναγκαστικὰς καλλιέργειες, ρυθμίσεις εἰδῶν που θά καλλιεργηθοῦν, περιορισμοὶ στὴν κατοχή - κυκλοφορία προϊόντων, ρύθμιση τιμῶν, ἐκτέλεση καλλιεργητικῶν ἐργασιῶν καὶ πολλὰ ἄλλα. Συγκρότηση τοπικῶν Ἐπιτροπῶν εὐρείας σύνθεσης γιὰ προώθησιν τῆς παραγωγῆς. Ποινές. Ἐνισχύσεις γιὰ ἐντατικὴ καλλιέργεια. («Βῆμα τοῦ Αγρότου» 16.6.42).

Γιὰ τὸν συντονισμό τῶν ἀνταλλαγῶν ποῦ γίνονται μὲσω ΑΤΕ, Συνεταιρικῶν Ὄργανώσεων ἢ τῶν Ὄργανισμῶν τῶν ἐπιφορτισμένων μετὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, οἱ ἀνταλλαγῆς τέθηκαν (μετὰ τὸ ΝΔ 1387) 5.6.42) ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν, ἐποπτεῖαν καὶ ἐλεγχόν τοῦ ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν καὶ τῆς ἀρμοδιότητες που εἶχε τὸ ΝΔ 1150) 42.

Ἡ παραπάνω ἐποπτεῖα κ.λπ. δὲν ἐμποδίζουν ἢ ἐπιηραάζουν τὴν μεταξὺ ἀγροτῶν καὶ τρίτων διενέργειαν ἀνταλλαγῶν, δυνάμενων νά γίνονται ἐλεύθερα, ἐκτός

αν πρόκειται για προϊόντα που γι' αυτά απαγορεύεται η ελεύθερη διάθεση και μεταφορά.

Αυτό το Ν.Δ. 1387) 42 δίνει στον υπουργόν (και αυτός στον Επίτροπο Γεωργίας) διάφορες δυνατότητες - αρμοδιότητες για την επιτυχία του έργου (βλ. αναλυτικά στο κείμενο του νόμου στην Εφ. Κυβερνήσεως και στο «Βήμα του Αγρότου» 16.6.42 όπου και αναλυτικές διευκρινίσεις του υπουργού Παραγωγικών Υπουργείων Σ. Γκοτζαμάνη. Με το Ν.Δ. 1318) 1942 αναστέλλεται μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1942 η δίωξη και αποφυλακίζονται οι φυλακισμένοι αγρότες για παράβαση διατάξεων ΝΔ 81) 1941 εφόσον θα συνεργαστούν σε καλλιέργειες και παράδωσιν προϊόντων («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Πληροφορίες για την οργάνωση και διεξαγωγή της συγκεντρώσεως

Γενικά 10% από τα συγκεντρούμενα προϊόντα θα παραμείνει σε κάθε χωριό για τις ανάγκες των απόρων κατοίκων του («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Τα συγκεντρούμενα γεωργικά προϊόντα προορίζονται πρωτίστως δια τον αστικόν πληθυσμόν της περιφέρειας εξ ης προέρχονται και μόνον τα πλεονάσματα θα διατεθούν εις άλλας περιφέρειας, δηλώνει κατά την περιοδείαν του ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως. («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Τιμές συγκεντρώσεως. Σίτος 400 δρχ., σίκαλη 330, βρώμη 300, κριθή και σμιγός 330. («Βήμα του Αγρότου» 16.6.42).

Το παρακράτημα Ν. 1207 αφορά και τα όσπρια και κριθήν και βρώμη («Βήμα του Αγρότου» 16.6.42).

Σύμφωνα με τον ΑΝ 1207) 42 και με απόφαση του Επιτρόπου Γεωργίας Γ. Παμπούκα επιβάλλεται φόρος και παρακράτημα και επί αραβοσίτου (απόφαση 16.7.1942) κείμενο στο «Βήμα του Αγρότου» 1.8.42.

Η ΚΕΠΕΣ οργάνωσε πυκνότετο δίκτυο οργάνων για την παρακολούθηση του αλωνισμού. Ομοίως υπηρεσία και εφόπιες μεταφορών. Ο υπουργός Σ. Γκοτζαμάνης με εγκύκλιο στους Οικονομικούς Εφόρους εντέλλεται να δημιουργηθούν Επιτροπές σε κάθε χωριό για όλο το έργο συγκεντρώσεως της φορολογίας και του παρακρατήματος σύμφωνα με τον νόμο. Λήψη αυστηρών μέτρων. Γενική κινητοποίηση όλων των δημοσίων υπηρεσιών για εξασφάλιση ζωής ολοκλήρου Ελληνικού Λαού. (Πλήρες κείμενο «Βήμα Αγρότου» 16.6.42).

Ε ν ώ σ ε ι ς Π ε λ ο π ο ν ν ή σ ο υ . Εξαίρεται η δραστηριότητα των Ενώσεων Πελοποννήσου (γενικά και για τη συγκέντρωση).

«Κάθε Γραφείον 'Ενώσεως... ευρίσκει εις άντιλήψεις... Μιά όριστική, μία θετική μέσα σέ νέους γεωργικούς όρίζοντας κή πραγματικότητας όρθοῦται...».
άγνους, θετικούς. 'Εδῶ έπικρατοῦν ύγι-

Ε ν ώ σ η Ε υ β ο ί α ς . Θερισμός, αλωνισμός με μηχανικά μέσα ή με πρωτόγονο τρόπο υπό την επίβλεψιν συνεργείων ΚΥΔΕΣ και Ενώσεως. 18 κινητά συνεργεία, 6 αποθηκευτικά κέντρα. Περιγραφή («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Ε ν ώ σ η Α γ ρ ι ν ῖ ο υ . Οι διευθυντές και εκπρόσωποι της Ενώσεως, του Γεωργικού Ταμείου, της ΚΕΠΕΣ, της ΑΤΕ, της Γεωργικής Υπηρεσίας... όλοι

μαζί σαν ένα «πολεμικό συμβούλιο» για να οργανωθεί και να κινηθεί... το κάθε αλωνιστικό συγκρότημα και συνεργείο εισπράξεως. Οι παραγωγοί όλοι σχεδόν κατανοούν, παραδίδουν τον εις είδος γεωργικών φέρων και το παρακράτημα. Φυσικά υπάρχουν και οι γκρινιάρηδες («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Η διαχείριση των σπέρων σιτηρών - εσπρίων στις Γεωργικές Συνεταιρικές Οργανώσεις.

Το Ν.Δ. 1348) 42 ορίζει ότι στη σποροπαραγωγή βελτιωμένων σπέρων μικρών σιτηρών, αραβοσίτου, κτηνοτροφικών φυτών, εσπρίων είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται και οι Συνεταιρικές Οργανώσεις ως σποροπαραγωγοί επί συμβάσει. Επίσης να γίνεται ανάθεση σε Κοινοπραξίες της διαχείρισεως σπέρων τακτικής σποροπαραγωγής, (συγκέντρωση, αποθήκευση, καθαρισμός, απολύμανση, φόρτωση, διάθεση). Επίσης η ανάθεση στις Κοινοπραξίες εξαγοράς από παραγωγούς ή από την ΚΕΠΕΣ, παρασκευή και διάθεσις σπέρων εκτάκτων αναγκών σε διαφόρους περιφέρειας.

Ακόμα οι Συνεταιρικές Οργανώσεις μπορούν να ασχοληθούν δι' (ιδιον λ) σιμόν με την σποροπαραγωγή. («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Πτηνετροφεία. Το κέντρον των «αυγών της ημέρας»

Πληροφορίες για τον Κεντρικό Πτηνοτροφικό Σύνδεσμο με 100 τακτικά μέλη και άλλα ερασιτεχνικά, την προσφορά του σε αυγά ημέρας και κοτόπουλα, τις ανάγκες του, την βοήθεια του Κράτους βλ. έρευνα στο «Βήμα του Αγρότου» 16.7.42.

Ημερομίσθια σε είδος του προσωπικού των αλωνιστικών

Το προσωπικό αλωνιστικών συγκροτημάτων 1942 θα παίρνει (πέρα από τα άλλα δικαιώματα) και σιτάρι με τιμές συγκεντρώσεως.

Όταν η ποσότης που θα αλωνιστεί είναι μεγαλύτερη από 250.000 οκάδες:

Ο μηχανοδηγός	οκάδ. 500	Καραγωγέυς για νερό	οκάδ. 300
Ο οδηγός - θερμοστάτης τρακτέρ	» 400	Διαχειριστής	» 250
Ο βοηθός μηχανοδηγού	» 250	Έκτακτος εργάτης. Την ημέρα	» 3
Κάθε ταϊστής	» 300		

Όταν είναι μικρότερη από 250.000 γίνεται μείωση.

Οι παραπάνω ποσότητες θα πληρώνονται με τιμή συγκεντρώσεως.

Ο κάτοχος του αλωνιστικού υποχρεούται να δίνει καθημερινά πρωινό και 2 ετοιμασμένα γεύματα καθώς και ψωμί.

Τα ποσοστά των αλωνιστικών συγκροτημάτων είναι 9% για το σάρι, σιγό, σίκαλι και 10% για κριθάρι, βρώμη. («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Τιμές συγκεντρώσεως εσπρίων

Για το υποχρεωτικό παρακράτημα και την εξαγορά οι τιμές κατ' οκάν (σε δρχ.):

Μπιζέλια βραστερά	700	Λαθούρι φάδας	500—550
κτηνοτροφίας	350	κτηνοτροφίας	350
Κουκιά βραστερά	550—650	Ρόδη κτηνοτροφίας	350
κτηνοτροφίας	350	Βίκος	» 350

Γυφτοφάσουλα	600	Τιμές σπόρων σίτου	430—500
Φασόλια	750—900	Κριθή - βρώμη	350—580
Ρεβύθια	550—650		
Φακές	800	(«Βήμα του Αγρότου» 1.7.42 και 1.9.42)	

Αμοιβή σε αγρότες που καλλιέργησαν 2 φορές το χρόνο.

Ραδιοφωνικές ομιλίες για την επιτυχία της συγκεντρώσεως. Η σημασία των Συνεταιρικών Οργανώσεων.

Γίνονται δύο ραδιοφωνικές ομιλίες του Επιτρόπου Γεωργίας Γ. Παμπούκα με συστάσεις, εκκλήσεις προς τους αιτοκαλλιεργητές για την παράδοση προϊόντων. Έχουν ηθικήν υποχρέωσιν και από την προστασίαν της αιτοπαραγωγής που έκανε το Κράτος σε βάρος των άλλων τάξεων από το 1927. Εκθέτει το ιστορικό («Βήμα του Αγρότου» 1.7.42).

Στη δεύτερη ομιλία του ο Γ. Παμπούκας εξάγει την αξία και το ρόλο των Συνεταιρικών Οργανώσεων από το 1933 στη συγκέντρωση του σίτου (όταν αυτός ήταν πρόεδρος της ΚΕΠΕΣ). Αξιόλογη πληροφορία: αναφέρεται σε προσπάθεια του 1934 για ολοκληρωτική οργάνωση της αιτοπαραγωγής δια της από κοινοῦ αποθηκείσεως και από κοινοῦ διαθέσεως του προϊόντος των αιτοπαραγωγῶν ὥστε να αποκλείεται πάσα εκμετάλλευση εκ μέρους του εμπορίου (προσπάθεια -λέγει- που δεν επέτυχε διότι το Κράτος ηπατήθη εις την εκτίμησιν της δυναμικότητος των Ενώσεων). Για τώρα ζητά από τις Οργανώσεις να ασκήσουν την επιρροή τους για την επιτυχία της συγκεντρώσεως για να έχουν δικαιώματα μελλοντικά από το κοινωνικόν σύνολον και το Κράτος.

Τα στοιχεία για τη συγκέντρωση

Πίνακες των Συνεργειῶν Συγκεντρώσεως που λειτουργοῦν σε 24 περιφέρειες, καθώς και πίνακες για τα στρέμματα που σπάρθηκαν με δημητριακά και ποσῶν προβλεπόμενης παραγωγής, προβλεπόμενης συγκεντρώσεως κ.λπ. Βλ. στο «Βήμα του Αγρότου» φ. 16.7.42 — 1.8 — 1.9 — 16.9.

Δημοσιεύματα της 16.8.1942 μιλοῦν για επιτυχία της συγκεντρώσεως σίτου. Η συγκέντρωση του σίτου τερματίστηκε επιτυχῶς. Θα κερδηθῆι επίσης και η μάχη του αραβοσίτου. Η επισιτιστική πολιτική του κ. Γκοτζαμάνη... εξασφάλισε το ψωμί («Βήμα του Αγρότου» 16.8.42).

Ο Γεν. Δ) ντής της Π.Σ.Γ.Σ. και της ΚΕΠΕΣ Απ. Μουστρουφης τονίζει από την Θεσσαλία την πρόθυμη συμβολή των αγροτῶν στην επιτυχία της συγκεντρώσεως. Ανεκτίμητος, λέγει, η συμβολή των Αρχῶν Κατοχής. Εξυμνεί το ενδιαφέρον τους. Εξάγει τον τρόπον που εργάστηκαν τα τακτικά ὄργανα της συγκεντρώσεως (από τα στρατολογηθέντα ἑκτακτα παρουσιάστηκαν αναπόφευκτα κρούσματα διαχειριστικῶν ανωμαλιῶν).

Μέχρι της 31.7.42 συγκεντρώθηκαν σε Σπυρεά, Θεσσαλία, Μακεδονία, Πελοπόννησο, Ἡπειρο, Κυκλάδες:

Σίτος	17.760.000 οκ.	Σίκαλις	58.000 οκ.
Κριθή	1.890.000 οκ.	Σμιγῆς	184.000 οκ.
Βρώμη	1.573.000 οκ.		
		Σύνολο	21.465.000 οκ.

Υπάρχει αναλυτικός πίνακας 25 περιφερειών (Νεότερα στοιχεία βλ. στη συνέχεια).

Με ραδιοφωνικήν του αμλία στις 6.8.42 ο Επίτροπος Γεωργίας Γ. Παμπούκας εξαίρει την προσφοράν και ευχαριστεί τους αγρότες για την αλληλεγγύην που έδειξαν στη συγκέντρωση για να επιζήσουν οι άπορες τάξεις (Βλ. κείμενον «Βήμα του Αγρότου» 16.8.42).

Ο Υπουργός Γιοτζαμάνης μετά την επιτυχίαν της συγκεντρώσεως απηύθυνε διάγγελμα στους αγρότες με ευχαριστίες και υποσχέσεις βοήθειας. Γνωρίζω ποιά είναι η θυσία της δεκάτης αλλά έπρεπε να σωθεί η Ελλάδα από την πείνα. Η ευγνωμοσύνη της Κυβερνήσεως και του Έθνους ακολουθεί τους αγρότες («Βήμα του Αγρότου» 16.8.42) (*).

Συγκεντρώθηκαν με ανάλυση για 30 περιφέρειες (οκάδ.):

	Μέχρι 31.8.42	Μέχρι 10.9.42
Σίτος	28.412.986	31.615.393
Κριθή	3.194.487	3.652.552
Βρώμη	3.666.329	4.124.858
Σίκαλι	710.906	924.482
Σιμιγός	509.254	560.420

(Υπάρχουν στοιχεία για κάθε περιφέρεια) («Βήμα του Αγρότου» 1.9.1942, 16.9.42, 1.10.42).

Συγκέντρωση οσπρίων μέχρι 10.9.42:

Φασόλια 616, ρεβύθια 90.090, φακές 40.902, κουκιά 64.572, μπιζέλια 3.157.

(«Βήμα του Αγρότου» 16.9.42, 1.10.42).

Η ελληνίδα αγρότισσα. Νηπιετροφεία και κατασκηνώσεις

Κείμενο του Γ. Γιαννιώτη στο «Βήμα του Αγρότου» 1.9.42 ύμνος στην Ελληνίδα αγρότισσα. Οι θησαυροί της καρδιάς της. Αριστουργήματα που φτιάχνουν τα προκομμένα της χέρια. Τι της οφείλει το χωριό, η πολιτεία, η Ελλάδα ολόκληρη. Πότε θα στήσωμε άγαλμα στην Ελληνίδα αγρότισσα; Ωραία περιγραφή με στοιχεία.

Με Ν.Δ. περί ιδρύσεως Εθνικών Αγροτικών Νηπιετροφείων που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο δημιουργείται κοινωνική μέριμνα για τα νήπια και τα παιδιά της υπαίθρου. Ιδρύονται 90 νηπιετροφεία σε όλη την Ελλάδα (αναφέρονται οι τόποι) ως πρώτον βήμα (μελλοντικά 900) για την ανακούφιση της αγρότισσας μητέρας. Ο υπουργός Προνοίας και Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως Λογοθετόπουλος περιέγραψε την εικόνα της στο «Βήμα του Αγρότου» 16.6.42 ως εξής:

«...διανούσης πεζή, με τὸ παιδί της στασιν μέσα εἰς τὴν λάσπη καὶ τὰ χῶ-
ζωσμένο στὴν πλάτη της, μακρὰν ἀπό- ματα, διὰ τὰ φθῶση εἰς τὸν τόπον τῆς

(*) Κατὰ τὸ «Βήμα του Αγρότου» (16.8.42) ὁ Επίτροπος Θεσσαλίας Αἰτζής (που εἶχε ἀσχοληθεῖ με τὴν αγροτικὴν πολιτικὴν ἀπὸ το 1926) ἐπεστάτησε στὴν ὅλη ἐργασία τῆς συγκεν-
τρώσεως. Ἦταν πρῶτος τοῦ πρώτου καπιτολαριακοῦ Συεδρίου Μακεδονίας - Θράκης. Ἦ-
πῆρε πρῶτος τοῦ Γ. Π. Συνεταιρισμοῦ Ροδολαίβους ποὺ πρῶτος εἰσήγαγε τὴν μηχανικὴν καλ-
λιέργειαν στὸ κτήμα του καὶ ἐνήργησε προμήθειες εἰδῶν γιὰ τὰ μέλη του.

έργασίας της, όπου θα τὸ ἀφήση στὸν μύγας τὸ καλοκαίρι καὶ τὰς ταλαιπω-
 ῖσκιο κάποιας ἀγκορτσιάς, μέσα στὸ ἡ- ρίας πάσης ἐποχῆς...».
 λιοπύρι καὶ τὰ περιδινούμενα σμήνη τῆς

Τὸ τρίμηνο τοῦ καλοκαιριοῦ, τῆς ἐντατικῆς ἐργασίας (θερισμός κ.λπ.) 20 ἀπὸ
 τὰ νηπιοτροφεία θὰ μετατρέπονται σε ἀγροτικὲς κατασκηνώσεις με 150 παιδιὰ μέ-
 χρι 10 ἐτῶν ευρύτερης περιφέρειας.

Για τὸ βαμβάκι

— Διπλασιάστηκαν οἱ τιμές ἐξαγορᾶς βάμβακος («Βῆμα Αγρότου» 1.10.42) με
 ἀπόφαση τοῦ υπουργικοῦ Συμβουλίου.

— Με Ν.Δ. συμπληρώνεται τὸ 908) 41. Καθορίζονται ἀρμοδιότητες ΚΥΔΕΣ καὶ
 Ἐνώσεων γιὰ ἐλέγχους. Θὰ δίδεται βαμβακόσπορος καὶ δια κτηνοτροφίαν.

Μέχρι 31.8.42 παραλήφθησαν 10.117.113 σκάδ. σύσπορο βαμβάκι.

Ἐκκοιίστηκε σκ. 6.140.153

Παραγωγή ἐκκοιισμένου σκ. 1.880.587.

Παραγωγή βαμβακοςπόρου σκ. 4.098.274

(«Βῆμα τοῦ Αγρότου» 1.10.42).

Για τὸ ελαιόλαδο

— Ἀπὸ 6.6.42 καταργεῖται κάθε ἀπαγορευτικὴ διάταξη, διακόπτεται ἡ λειτουρ-
 γία τοῦ Κεντρικοῦ Ὄργανισμοῦ συγκεντρώσεως καὶ κυκλοφορίας ελαίου (ΚΟΣΚΕ)
 («Βῆμα τοῦ Αγρότου» 16.6.42).

— Με Ν.Δ. «περὶ δεσμεύσεως καὶ ἐξαγορᾶς ελαιολάδου τῆς περιφέρειας τῆς νή-
 σου Λέσβου» ἀπαγορεύεται ἡ ἀγορά, πώλησις, κατοχή, μεταφορά, ἐξαγωγή καὶ
 καθ' οἰονδήποτε τρόπον διάθεσις ελαίου. Ὅλοι οἱ κάτοικοι οφείλουν νὰ δηλώσουν
 τὰ ἐλαία ποὺ κατέχουν... Τὸ 85% ἐξαγοράζεται υποχρεωτικῶς ὑπὸ τοῦ Κράτους
 τὸ ὑπόλοιπο 15% ἀφίεται χωρὶς καμμίαν δέσμευση. Ποινικὴ τιμωρία καὶ κατὰ-
 σχεση. («Βῆμα τοῦ Αγρότου» 16.9.42).

— Σύμφωνα με Ν.Δ. περὶ ἐπιβολῆς φόρου καὶ παρακρατήματος ἐπὶ ελαίου καὶ
 ελαιῶν, με ἀπόφαση Υπ. Οἰκονομικῶν γίνονται δημοπρασίαι γιὰ ἐνοικίαση τοῦ φό-
 ρου καὶ τοῦ παρακρατήματος («Βῆμα τοῦ Αγρότου» 1.10.42).

Τὰ προβλήματα στὴ σταφίδα καὶ τὰ σύκα

— Συγκέντρωση σταφίδας. Αναλυτικὲς ἀνακοινώσεις υπουργοῦ Σ. Γκοτζαμάνη.
 Συγκέντρωση γιὰ διατροφή πληθυσμῶν καὶ γιὰ οἰνόπνευμα. Θὰ βοηθηθοῦν με σίτο,
 θειάφι, κ.λπ. Ἐθνικὸ ἔργο ἡ παράδοση σταφίδας στὴ συγκέντρωση. («Βῆμα τοῦ Α-
 γρότου» 1.10.42).

Κατὰ τὴν κατοχὴ λόγω τῶν ἀναγκῶν σε δημητριακά, γεωμήλα, ὀσπρια καὶ
 λόγω τῶν μέτρων περὶ υποχρεωτικῆς συγκεντρώσεως τῆς σταφίδας καὶ πληρωμῆς
 με «ταμειακά γραμμιάτια» ἐξαμῆνου λήξεως καὶ ἀκόμα ἀπὸ ἐλλειψὴ θείου — θ.
 χαλκοῦ, πολλὲς φυτεῖες (περίπου τὸ 20%) σταφιδαιπέλων μικρότερης ἀποδόσεως
 ἐκρίζωθηκαν.

Κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ Θ. Κούλα (Δ) ντὴ τοῦ ΑΣΟ) ἀπὸ τὰ καλλιεργούμενα
 προπολεμικὰ 600.000 στρ. ἐκρίζωθηκαν κατὰ τὴν κατοχὴ 120.500 στρ. (τὸ 20%)
 σε διαφορετικὸ βαθμὸ κατὰ περιφέρειαις, ὅπως ὁ ἐπόμενος πίνακας:

Νομοί	Εκρίξ. στρεμ.	% επί καλλιεργουμένων
Αργολιδοκορινθίας	2.500	5%
Αχαΐας	11.000	10%
Ηλείας	47.000	25%
Μεσσηνίας	40.000	21%
Ζακύνθου	7.000	20%
Κεφαλληνίας	13.000	52%
	120.500	20%

Επίσης καταστράφηκε ο εξοπλισμός σε εργαλεία ώστε να είναι δυσχερές η επαναφορά σε προπολεμικές αποδόσεις μετά το 1945 («Συνεταιριστικών Δελτίων» 1945 τ. 3, σ. 13).

Επί μέσου όρου προπολεμικής παραγωγής 1935) 1940 260.000.000 ενετ. λίτρες, η κατοχική παραγωγή ήταν η ακόλουθη (που περιόρισε ανάλογα και τις δραστηριότητες των συνεταιριστικών οργανώσεων) σε ενετ. λίτρες:

Προπολεμική	260.000.000	43) 44	102.700.000
1940) 41	281.600.000	44) 45	79.000.000
41) 42	182.500.000	45) 46	80.000.000
42) 43	83.800.000		

Επί πλέον δημιουργήθηκαν προβλήματα από την απουσία επί 4 χρόνια της ελληνικής σταφίδας στις αγορές του εξωτερικού.

— Στα σύκα επιβάλλεται παρακράτημα επί παραγωγής 1942) 43. Σχετικό το Ν.Δ. 1950) 1942 ΦΕΚ 199) 42 για συκοπαραγωγή Πελοποννήσου. Αρμόδιο το Γραφείο Προστασίας Σύκων. Λεπτομερές κείμενο «Βήμα του Αγρότου» 1.10.42.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Οι καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί. Οι αγώνες για το επισιτιστικό.

Η Επιτροπή Συνεργαζομένων Καταναλωτικών Συνεταιρισμών 11.4.42

Στο Υποκεφ. Β (Νομοθεσία) αναφέρονται διάφορα σπαρμιδικά νομοθετήματα σχετικά με τους καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς για την κάποια αντιμετώπιση του δραματικού επισιτιστικού προβλήματος. Προσπάθεια αρχικά ήταν να εξασφαλίσουν, με διάφορα μέσα, από τους μεγάλους εργοδότες τους και από το Κράτος (διατακτικές κ.λπ.) επισιτιστικές διευκολύνσεις. Στον τομέα αυτό χρησιμοποιείται ευρύτατα και ο «Καταναλωτικός» συνεταιρισμός. Μπροστά στην επισιτιστική ανάγκη συνεργάζονται συνδικαλιστές, συνεταιριστές και εκπρόσωποι επαγγελματικών ομάδων. Και είναι πλούσιο το υλικό σχεδίων, ενεργειών και αποφάσεων που υπάρχει στο αρχείο μου προερχόμενο (το μεγαλύτερο μέρος του) από φακέλους Θ. Τζωρτζάκη, υλικό που δεν είχε παρουσιάσει εξ αιτίας της γνωστής του υπερβολικής μετριότητας ενώ από τα χειρόγραφα φαίνεται ότι αυτός έδινε τη βασική συνεταιριστική κατεύθυνση στην κίνηση αυτή ώστε να πάρει συνεταιριστικό περιεχόμενο και να έχει συνέχεια και μετακατοχικά.

Έτσι στο αρχείο υπάρχει το χειρόγραφο σχέδιασμα με το οποίο προσπαθεί να επιφέρει την συνεργασία μεταξύ των διαφόρων καταναλωτικών συνεταιρισμών που υπήρχαν από προπολεμικά ή ιδρύονταν κατά την κατοχή. Επιζητεί την σύσταση Επιτροπής συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως και ετοιμάζει σχέδιο σχετικού πρακτικού του Δ.Σ. κάθε Συνεταιρισμού για την πραγματοποίηση της συνεργασίας αυτής. Το παραθέτουμε για την ευρύτητα του και τον συνδυασμό ιδεολογίας και ρεαλισμού για τη σωστή αντιμετώπιση της πραγματικότητας, αλλά και τη θέση βάσεων για μελλοντική συνεταιριστική ανάπτυξη στο συνεταιριστικό καταναλωτικό τμήμα (τέτοιο και το περιεχόμενο επιστολής του 1942 προς Αριστ. Κλήμην παραπάνω).

«Ο κ. Πρόεδρος ανακοινώνει εις τὸ Συμβούλιον ὅτι, ὅπως ἴσως εἶναι ἤδη γνωστὸν εἰς τὰ μέλη, τελευταίως ἀνητηλάγησαν μεταξύ διαφόρων Συνεταιρισμῶν καταναλώσεως σκέψεις σχετικῶς μετὸ δυνατόν καὶ σκόπιμον τῆς μεταξύ των μονίμου καὶ συστηματικῆς συνεργασίας διὰ τὴν καλυτέραν ἄσκησιν τοῦ ἔργου των.

Κατὰ τὰς συζητήσεις ποὺ ἠκολούθησαν ἐπεκράτησεν ἡ ἰδέα ὅτι ἡ συνεργασία μεταξύ των εἶναι ἀπολύτως ἐνδεδειγμένη, δύναται δὲ πρὸς τὸ παρὸν νὰ πραγματοποιηθῆ διὰ τῆς συστάσεως Ἐπιτροπῆς τῶν συνεργαζομένων Συνεταιρισμῶν καταναλώσεως, ἡ ὁποία νὰ ἀποτελεσθῆ ἀπὸ ἀντιπροσώπους των καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὸν συντονισμὸν τῶν προσπα-

θειῶν των διὰ τὴν πληρεστέραν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν των.

Εἰδικώτερον εἰς τὴν ἀνωτέρω Ἐπιτροπὴν ἐνδείκνυται ν' ἀνατεθοῦν τὰ ἑξῆς ἔργα:

1) Ἡ μελέτη καὶ ὑπόδειξις τῶν προσηφοτέρων μέσων μετὰ τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ βοηθηθοῦν οἱ Συνεταιρισμοὶ καταναλώσεως τὸσον εἰς τὴν καλυτέραν διεξαγωγὴν τῶν καθ' ἕκαστον ἐργασιῶν των ὅσον καὶ εἰς τὴν πληρεστέραν ἐκτέλεσιν τῆς γενικωτέρας αὐτῶν ἀποστολῆς.

2) Ἡ διατύπωσις τῶν ἀπόψεων τῶν Καταναλωτικῶν (Συν)σμῶν σχετικῶς μετὰ τὴν ἐνδεικνυομένην ἐπισιτιστικὴν ὀργάνωσιν τῆς Χώρας μας καὶ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτοὺς ρόλον ἐντὸς τῆς ὀργανώσεως ταύτης.

3) 'Η εκπροσώπηση των συνεργαζομένων Συν)σμών ενώπιον των αρχών και οίουδήποτε τρίτου επί των κοινού ενδιαφέροντος ζητημάτων.

4) 'Η προπαγάνδα και ή διδασκαλία προς ανάπτυξιν των Καταναλωτικών Συν)σμών, την άρτιοτέραν αυτών οργάνωσιν και προς διάδοσιν της συνεταιριστικής ιδέας μεταξύ των καταναλωτών με άπώτερον σκοπόν την διατήρησιν και εδραίωσιν του συν)σμού ως όργανου μόνιμου έξυπηρετήσεως των (και μετά την πάροδον των έκτάκτων συνθηκών).

5) 'Η ειδικωτέρα μελέτη σχετικώς με την έξασφάλισιν των άπαραιτήτων εις τους Καταναλωτικούς Συν)σμούς οικονομικών μέσων, ή υπόδειξις λήψεως των ένδεικνυομένων νομοθετικών μέτρων και ή κατάρτισις σχεδίων συμβάσεως χρηματοδοτήσεως των Καταναλωτικών Συν)σμών.

6) 'Η κατ' έντολήν των συνεργαζομένων Συν)σμών ή τινών έξ αυτών διεξαγωγή διαά λ)σμών των από κοινού συνεταιρικών έργασιών, άγορών, μεταφορών, άποθηκεύσεων, διατηρήσεως Πρατηρίων κ.λπ. ως άπαρχήν τρόπον τινά της οργανικής ένώσεως των εις δευτεροβάθμιον Συν)σμόν.

7) 'Η διατήρησις έπαφής και σχέσεων μεταξύ Καταναλωτικών και Γεωργικών Συν)σμών προς άμοιβαίαν κατανόησιν και άλληλοδοθήθειαν και ή διεξαγωγή οικονομικών έργασιών μεταξύ των.

8) 'Η διαφώτισις της κοινής γνώμης επί της οικονομικής και κοινωνικής ση-

μασίας του συνεταιριστικού θεσμού δια την βελτίωσιν της θέσεως των άσθενεστερών οικονομικώς τάξεων.

9) 'Η έπαφή μετά των Καταναλωτικών 'Οργανώσεων του 'Εξωτερικού και ή άμοιβαία ένημέρωσις των έν σχέσει με την συνεταιριστικήν κίνησιν των καταναλωτών και τας έν γένει έπισιτιστικάς συνθήκας εις τας διαφόρους Χώρας.

10) Πάν άλλο έργον συντελεστικόν κατά την κρίσιν της 'Επιτροπής εις την εκπλήρωσιν των σκοπών της.

'Η 'Οργάνωσις της 'Επιτροπής, ή συγκρότησις έκ μελών της των άπαραιτήτων οργάνων δια την εύρυθμον λειτουργίαν της, ή διατύπωσις του προγράμματος των έπιδιώξεών της, ό κανονισμός των έργασιών της κ.λπ., θέλουν κανονισθῆ υπό της 'Επιτροπής άμα ως αυτή συσταθῆ δια της συμμετοχής πέντε (5) τουλάχιστον Συν)σμών.

'Η 'Επιτροπή δύναται νά ένισχυθῆ δια της προσκλήσεως προς συμμετοχήν ειδικών και άλλων προσώπων.

Τό Συμβούλιον λαθόν υπ' όψιν την ως άνω εισήγησιν του κ. Προέδρου έγκρίνει όμοφώνως ταύτην και άποφασίζει την συμμετοχήν του Συν)σμού εις την 'Επιτροπήν Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως, εκλέγει δέ ως αντιπρόσωπον του Συν)σμού εις αυτήν τον κ. και μόνιμον άναπληρωτήν τούτου τον κ. όστις αντιπρόσωπος θέλει άποτελέσει και τον σύνδεσμον μεταξύ του Συν)σμού και της 'Επιτροπής».

Και πραγματικά η προσπάθεια αυτή τελεσφόρησε. Στις 15.4.42 δημιουργήθηκε η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως που άμέσως έπειτα προχώρησε σε σοβαρό έργο. Για τους πολλούς Συνεταιρισμούς που μετείχαν σε αυτή, για τα πολλά αξιόλογα πρόσωπα που την συγκροτούσαν και γενικά για το έργο της βλ. την πολύ ενδιαφέρουσα εγκύκλιο της 13) 20.2.1943 που δημοσίευσε ολόκληρη στο περιοδικό «Συνεταιριστική Πορεία» τεύχος 17 του 1990. Στην εγκύκλιο αυτή αναφέρονται και οι 4 Επιτροπές της για τη μελέτη των προβλημάτων, οι επί δεκάμηνο περίπου ενέργειές της, από τη σύστασή της έως Φεβρουάριο 1943 και επισυνάπτεται πίνακας των 105 Καταναλωτικών Συνεταιρισμών που μετείχαν σε αυτή (εργατοϋπαλληλικών, ελευθέρων επαγγελματιών, δημοσίων υπαλλήλων) με τον αριθμό των τότε συνταίρων (64.785 οικογενειών). (Η δημοσί-

ευση του κειμένου αυτού —όπως και άλλων βασικών κειμένων— έγινε στο περιοδικό επειδή τα πολλά βασικά κείμενα δεν είναι δυνατό να δημοσιευτούν ολόκληρα εδώ).

Η Επιτροπή λειτουργεί οργανωμένα και σοβαρά με βάση Κανονισμό Εργασιών που συντάχθηκε στις 5 Ιουλίου 1942 (υπάρχει στο αρχείο μου).

Από τις πρώτες οργανωτικές εκδηλώσεις είναι η αποστολή εγγράφου (3/19.5. 1942) προς κάθε Καταναλωτικό Συνεταιρισμό να απαντήσει για την συνεργασία με την συμπλήρωση των ζητούμενων με το έγγραφο στοιχείων (επωνυμία, έδρα, έτος ίδρύσεως, μερίδα, ευθύνη, αριθμός μελών του και αριθμός μελών των οικογενειών τους, κεφάλαια του κ.λπ.).

Στη συνέχεια κάνει υπόμνημα στον αρμόδιο Υπουργό Επισιτισμού περί χρησιμοποίησεως των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών εις την επισιτιστικήν οργάνωσιν της χώρας, μετά μάλιστα τις νέες κατευθύνσεις Μαΐου 1942 (βλ. στο Υποκεφ. Η 1942) με τις οποίες σταματούν οι δεσμεύσεις και αφίεται στους παραγωγούς και τις συνεταιριστικές Οργανώσεις τους η δυνατότητα διαθέσεως απ' ευθείας από αυτούς ελεύθερα του μεγάλου μέρους της παραγωγής τους. Το σοβαρό αυτό βασικό υπόμνημα, διορθωμένο και ξαναδιορθωμένο και με ολοφάνερη την υπευθυνότητα και το ύφος του Θ. Τζωρτζάκη, είναι το ακόλουθο:

Υπόμνημα περί χρησιμοποίησεως τών Καταναλωτικών Συνεταιρισμών εις την επισιτιστικήν οργάνωσιν της χώρας μας.

«Ὡς εἶναι γνωστόν, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἐκτάκτως δυσχερῶν ἐπισιτιστικῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας διατελοῦμεν σήμερον λόγω τοῦ πολέμου, ἱκανὸς ἀριθμὸς καταναλωτῶν, ἰδίως ἐκ τῶν ἀσθενεστέρων οικονομικῶς τάξεων ποῦ εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα ἀποζοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν προσωπικὴν των ἐργασίαν, ὠργανώθη εἰς Κἀταναλωτικοὺς Συνεταιρισμοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ὀρθῶς δι-εἶδεν ἓνα μέσον ἰκανοποιητικῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐξαιρετικῆς δυσκόλου καταστάσεως.

Διὰ τοῦ εὐεργετικοῦ τούτου θεσμοῦ οἱ συνεταιρισμένοι καταναλωταὶ ἐπιδιώκουν ὄχι μόνον τὴν κατὰ τὸ δυνατόν μείωσιν τῶν τρομακτικῶς ὑψωμένων τιμῶν τῶν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, κυρίως διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως, ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερου ἀριθμοῦ περιττῶν διαμέσων παρεμβαλλομένων μεταξύ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ τὴν ἐξεύρεσιν πολλῶν ἐκ τῶν εἰδῶν τούτων τὰ ὁποία ἔχουν σχεδὸν ἐξαφανισθῆ ἐκ τῆς ἐλευθέρου ἀγορᾶς καὶ ἐπομένως εἶναι ἐντελῶς ἀπρόσιτα διὰ τὸν μεμονω-

μένον καταναλωτὴν.

Ὡς ἡ μέχρι τοῦδε πείρα ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἀπέδειξεν, οὗτοι κατὰ τὸ βραχὺ μέχρι τοῦδε διάστημα τῆς δράσεώς των, παρὰ τὰς σοβαρὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας ἀντιμετώπισαν λόγω τῆς ἐλλείψεως πλείστων ὄσων εἰδῶν, τῆς μεγάλης ὑψώσεως τῶν τιμῶν, τῆς ἀραιώσεως τῶν μεταφορῶν καὶ τῆς πλήρους σχεδὸν ἐξαρθρώσεως τοῦ ὠργανωμένου ἐμπορίου, κατώρθωσαν ν' ἀνταποκριθοῦν ἀρκετὰ ἰκανοποιητικῶς εἰς τὴν ἀποστολήν των καὶ ν' ἀνακουφίσουν κάπως τοὺς συνεταιίρους των καὶ τὰς οἰκογενείας των εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὸν πορισμὸν τῶν στοιχειωδῶς ἀναγκαίων πρὸς συντήρησίν των.

Εἶναι δὲ ἄξιον νὰ τονισθῆ ἰδιαιτέρως ὅτι οἱ πλείστοι τῶν συνεταιρισμῶν ἐπέτελεσαν τὸ ἔργον των μόνον καὶ ἀβοήθητοι, σχεδὸν χωρὶς κεφάλαια, χωρὶς πείραν, χωρὶς ἰκανὴν ἐμπορικὴν οργάνωσιν, ἐντὸς ἀτμοσφαιράς ἐπιφυλακτικῆς μέχρι δυσπιστίας ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς συμβολῆς των εἰς τὰς καταβαλλομένας προσπάθειας πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐπισιτιστικῶν μας δυσχερειῶν.

Ἡ διαπίστωσις αὕτη τῆς ἐπιτυχίας

των ἐγέννησεν εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους καταναλωτὰς καὶ εἰς τοὺς κύκλους τῶν συνεταιριστῶν τὴν βásiμον ἐλπίδα ὅτι οἱ Καταναλωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ διὰ τῆς γενικεύσεώς των ἀφ' ἐνός καὶ τῆς συστηματικώτερας καὶ εὐρυτέρας χρησιμοποίησεώς των ἀφ' ἑτέρου, ἐν συνδυασμῷ μὲ ἀνάλογον μέριμναν διὰ τὴν πληρεστέραν αὐτῶν ὀργάνωσιν, θὰ ἦτο δυνατὸν ν' ἀποθοῦν πολὺτιμοι συνεργάται διὰ τὴν ἀρτιωτέραν λειτουργίαν τοῦ ἐπισιτισμοῦ μας καὶ νὰ συμβάλουν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ἐπισιτιστικοῦ μας προβλήματος.

Ἄπλοι παραστάται καὶ βοηθοὶ τῆς μεγάλης μάχης τῶν καταναλωτῶν, οἱ συνεταιρισμοὶ οὗτοι, χωρὶς ἴδια συμφέροντα, μὴ ἀποθλέποντες εἰς ἴδια ὠφέλη, χωρὶς ἐγωϊστικὰ ἐλατήρια ὡς ὀργανισμοί, μὲ μοναδικὸν σκοπὸν, κίνητρον καὶ συμφέρον τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν καταναλωτῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἀντλοῦν τὴν ζωὴν των καὶ χάριν τῶν ὁποίων ὑπάρχουν, ἀποτελοῦν πρακτικῶς καὶ ἠθικῶς τὰ καταλληλότερα ὄργανα ἐξυπηρητήσεως καὶ ἀνακουφίσεως τῶν δεινῶς ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας δοκιμαζόμενων ἀσθενῶν οἰκονομικῶς τάξεων.

Ἐπὶ τῇ βásiει τῶν ἀνωτέρω δεδομένων ἐκπρόσωποι καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἐν συνεργασίᾳ μεταξὺ των καὶ μετ' ἄλλων συνεταιριστῶν καὶ φίλων τοῦ συνεταιριστικοῦ θεσμοῦ, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ληφθέντα διὰ τὴν διάθεσιν τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας μέτρα προέβησαν εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ ὑποβαλλομένου προσχεδίου Νόμου εἰς τὸ ὁποῖον ἀποκρυσταλλοῦνται περιεκτικῶς τὰ ἐνδεικνυόμενα πρὸς λήψιν μέτρα ἵνα ἀφ' ἐνός μὲν διαδοθῇ ὅσον τὸ δυνατὸν εὐρύτερον ὁ καταναλωτικὸς συνεταιρισμὸς ἀφ' ἑτέρου δὲ χρησιμοποιηθῇ οὗτος συστηματικῶς καὶ κατὰ προτίμησιν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐπισιτισμοῦ μας.

Εἰδικώτερον διὰ τῶν προτεινομένων πρὸς λήψιν μέτρων ἐπιδιώκεται ἵνα διευκολυνθῇ ἢ ἄμεσος ἐπαφὴ μεταξὺ πα-

ραγωγῆς καὶ καταναλώσεως διὰ τῆς μεσολαθήσεως τῶν ἐκατέρωθεν ἀρμοδίων συνεταιρισμῶν. Οὕτω θὰ δυνηθοῦν οἱ καταναλωταὶ ν' ἀγοράσουν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοὺς παραγωγοὺς τὰ ἀφιέμενα ἐλεύθερα ποσοστὰ τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας, χωρὶς νὰ περιέλθουν ταῦτα εἰς χεῖρας κερδοσκοπῶν πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἐξήμιωνε τοὺς καταναλωτὰς χωρὶς νὰ ὠφελήσῃ τοὺς παραγωγούς.

Πρὸς συντονισμόν ὅμως τῶν ἐνεργειῶν τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν συμφερόντων τῶν παραγωγῶν, προβλέπεται ἡ μεσολάθησις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀγορῶν. Οὕτως ἐξασφαλίζεται ἡ συνεργασία ἐνός ἐμπείρου καὶ ἐγκύρου Ὄργανισμοῦ ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν παραγωγῶν, ὅσον καὶ τῶν καταναλωτῶν.

Διὰ τῆς μεσολαθήσεως τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ἐξασφαλίζεται ἐπίσης ἡ ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἔλεγχον τοῦ Κράτους ἀπαιτουμένη πειθαρχία καὶ τάξις εἰς τὴν καθόλου διαχείρισιν τῶν ἐλευθέρων ἀποθεμάτων τῆς παραγωγῆς καὶ ἡ δικαία κατανομή αὐτῶν μεταξὺ τῶν ὀργανωμένων καταναλωτῶν ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν των καὶ ἐν ὄψει τῶν ἀναγκῶν τοῦ συνόλου καὶ ἐντὸς τῶν ὀρίων τῶν ὑπαρχόντων ἀποθεμάτων.

Οὕτω διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν καὶ τῆς μεσολαθήσεως τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, χωρὶς οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον νὰ περιορίζεται ἡ καθιερωθεῖσα ἐλευθερία τῶν παραγωγῶν κατὰ τὴν διάθεσιν τῶν ἐλευθέρων ἀποθεμάτων τῆς παραγωγῆς των ἢ τὴν ἐκλογὴν τῶν προσώπων εἰς τὰ ὁποῖα προτιμοῦν νὰ τὰ διαθέσουν, διευκολύνονται οἱ καταναλωταὶ νὰ ἔλθουν εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μαζὺ των καὶ νὰ διαπραγματευθοῦν ἐλευθέρως τὴν ἀγορὰν τῶν προϊόντων, χωρὶς τὴν μεσολάθησιν περιττῶν, λιαν δαπανηρῶν καὶ ἀνεξελέγκτων διαμέσων. Διὰ τῆς ἀμέσου ταύτης συνεργασίας παραγωγῆς καὶ

καταναλώσεως τὰ ἐλεύθερα ἀποθέματα δὲν θὰ γίνωνται πλέον ἀντικείμενον κερδοσκοπίας, γεγονός που ὑπὸ τὰς σημερινὰς κρίσιμους διὰ τὸ ἔθνος μας καὶ τὴν φυλὴν μας συνθήκας εἶναι ἀπολύτως ἀνυπόφορον.

Ἡ εὐρεῖα χρησιμοποίησις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀνωτέρω ἔργου καὶ ἡ μεγάλη της περὶ τὰ συνεταιριστικὰ πείρα δικαιολογοῦν, ὡς πιστεύομεν, ἀπολύτως τὴν εἰς αὐτὴν ἀνάθεσιν τῆς ὀργανώσεως καὶ παρακολουθήσεως τῶν συνεταιρισμῶν, προσωρινῶς βεβαίως καὶ καθ' ὅσον διάστημα διαρκοῦν αἱ ἔκτακτοι περιστάσεις.

Ἐπειδὴ, ὡς εἶναι φυσικόν, οἱ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαθέσουν ἐξ ἰδίων τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν ἀναγκασιούτων εἰς τὰ μέλη των εἰδῶν, οὐδὲ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα δύναται μόνη νὰ χρηματοδοτήσῃ τὸ σύνολον τῶν συνεταιρισμῶν προμηθειῶν, λαμβάνεται πρόνοια

Το σχέδιο νόμου που υποβλήθηκε ἔχει ἰδιαίτερη ἀξία γιατί βασίζει ὅλη τὴν ἐργασία στὴν δοκιμασμένη ικανότητα καὶ πείρα στα θέματα αὐτὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς (Το κείμενο του νομοσχεδίου ὑπάρχει στο ἀρχεῖο μου).

Στὴ συνέχεια οἱ Καταναλωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ ἀρχίζουν νὰ παίζουν σημαντικό ρόλο στο ἐπισιτιστικό. Προσπαθοῦν νὰ ἐργάζονται με συστηματικὸ τρόπο. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι μέσα σε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τῆς ἐλλείψεως τροφίμων καὶ του μαυραγοριτισμοῦ, οἱ καταναλωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ (ὅπως καὶ οἱ γεωργικοὶ) ἐργάζονται «με ανοιχτὰ χαρτιά», με προσφορὲς, ἀποδοχὴ τους, με στοιχεῖα κ.λπ. Ενδεικτικὸ εἶναι ἐγγυπο προσφοράς εἰδῶν πρὸς τὸν Προμηθευτικὸν καὶ Καταναλωτικὸν Συνεταιρισμὸν των Μελῶν του Τεχνικοῦ Επιμελητηρίου τῆς Ἑλλάδος καὶ του Προσωπικοῦ αὐτοῦ που ὑπάρχει στο ἀρχεῖο μου (καὶ τέτοια χρησιμοποιούσαν καὶ οἱ ἄλλοι σοβαροὶ Συνεταιρισμοί).

Με τὴν διέυρυνση καὶ ἐπιτυχία του ἔργου τῆς Επιτροπῆς Συνεργαζομένων Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ με τὴν ἐπιδίωξιν νὰ ἀναγνωρισθεῖ τὸ ἔργον των Συνεταιρισμῶν καὶ νὰ γίνῃ περισσότερο συστηματικὴ ἡ παρουσία τους τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπαρχὴ γιὰ τὸ μέλλον, σχεδιάζονται καὶ υποστηρίζονται διάφορα μέτρα τα κυριώτερα ἀπὸ τα ὁποῖα περιλαμβάνονται στο ἐπόμενον σημείωμα του ἀρχείου μου.:

— Α —

1. Ἀναγνώρισις τῶν Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν ὡς ὀργάνων πάσης διανομῆς τροφίμων εἴτε ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ εἴτε ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προερχομένων.

2. Διευκύνσεις τῶν Καταναλωτικῶν

χρηματοδοτήσεως τῶν συνεταιρισμῶν καὶ παρ' ἄλλων Τραπεζικῶν κ.λπ. Ὁργανισμῶν, ἐπιτρέπεται δὲ διὰ τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον παρεχόμενα δάνεια νὰ δοθῇ καὶ ἡ ἐγγύησις τοῦ Δημοσίου ἂν καὶ τὰ ἀγοραζόμενα εἶδη ἀποτελοῦν τὴν ἀσφαλεστέραν ἐγγύησιν διὰ τοὺς δανειστάς, ὑπὲρ τῶν ὁποίων προσθέτως συντρέχει καὶ ἡ ἀλληλέγγυος εὐθύνη τῶν συνεταιρῶν.

Αἱ λοιπαὶ διατάξεις, ἀπόρροια τοῦ θεμελιώδους σκοποῦ, ἀποβλέπουν εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς πραγματοποιήσεώς του.

Πρόθυμοι εἰς πᾶσαν περαιτέρω ἐξήγησιν ἐπὶ τῶν προτεινομένων μέτρων, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς θερμῶς κ. Ὑπουργέ ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ ἐπιληφθῆτε τὸ ταχύτερον τῆς μελέτης των, ἵνα ἐφ' ὅσον ὡς ἐλπίζομεν τύχουν τῆς ἐγκρίσεώς σας τεθοῦν ἀμέσως εἰς ἐφαρμογὴν καὶ πρὶν ἀρχίσῃ ἡ διάθεσις τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας».

Συνεταιρισμῶν εἰς τὴν ἄμεσον ἐπαφὴν των πρὸς τὴν παραγωγὴν εἴτε γεωργικὴν, εἴτε βιομηχανικὴν, ἥτις πρακτικῶς θὰ συνίσταται εἰς τὰ ἑξῆς:

α) Χρηματοδοτήσις.

β) Διευκύνσεις τῶν μεταφορῶν.

γ) Έμπορικοί διευκολύνσεις (Συνεργασία με την ΑΤΕ ή άλλους Όργανισμούς, Ικανούς ως εκ των έργων των να βοηθήσουν τους Συν)σμούς εις τάς προμηθείας).

— Β —

1. Νά αναγνωρισθῆ ὡς Συνεταιρικών Σωματείων ἢ Ἐπιτροπῆ ἐκ τῶν Συνεργαζομένων Συν)σμών καὶ νά ὀνομασθῆ Σύνδεσμος Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν (*), διεπόμενος ὑπὸ Καταστατικοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ διατάξεις πέραν τοῦ παρόντος Νόμου ὑπὸ οὐδενὸς ἄλλου τοιοῦτου θά περιορίζονται.

Τὸ Καταστατικὸν θά ἐγκριθῆ ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῶν ἀντιπῶν Συνεταιρισμῶν, τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας καὶ ἴσως τοῦ Ὑπουργείου Ἐπισιτισμοῦ.

2. Σκοποὶ τοῦ Συνδέσμου εἶναι οἱ

Μερικὰ ἀπὸ τὸ ἔργο τῆς Ἐπιτροπῆς Συνεργαζομένων Συνεταιρισμῶν κατὰ τὸ 1942.

— Προσπάθειες γιὰ τὴ χρηματοδότηση τῶν καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν: Ἡ σοβαρότητα μετὰ τὴν ὁποία ἐργάζονται οἱ Καταναλωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴ σύσταση Ἐιδικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴ μελέτη τοῦ θέματος τῆς χρηματοδότησης τους. Πόρισμα τῆς σχετικῆς ἐρευνας - μελέτης - εἰσήγησης διατυπωμένον στὶς 30.5.1942 βρίσκεται στὸ ἀρχεῖο μου.

— Γενικότερο νομοσχέδιο γιὰ τὸ ἔργο τῶν Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ 1ο νομοσχέδιο καταρτίζεται νομοσχέδιο μετὰ τὸ ὁποῖο θά μπορούσε νὰ στηριχθῆ ἡ λύση τοῦ ἐπισιτιστικοῦ πᾶνυ στὴ συνεταιριστικὴ κίνηση (καταναλωτικὴ καὶ ἀγροτικὴ καὶ στὴ συνεργασία τους). Τὸ νομοσχέδιο εἶναι εὐρύτατο, καταλαμβάνει ὅλα τὰ σχετικὰ θέματα ποὺ ἀποτελέσαν ἀργότερα ἀλλὰ καὶ μποροῦν νὰ ἀποτελέσουν σημεῖα ἐπιδιώξεων καὶ ἀρθῆς ἐφαρμογῆς, ὅπως π.χ. τὰ ἀρθρα 10 καὶ 11 γιὰ Σύνδεσμο Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ ἀρμόδιότητες του, τὸ ἀρθρο 20 γιὰ Συμβούλιο Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ ἄλλα (βρίσκεται στὸ ἀρχεῖο μου).

— Διάφορες βασικὲς ἐνέργειες τῆς καὶ παρουσιάσεις σὲ ὑπουργοὺς κ.λπ. γιὰ τὴς ὁποῖες γίνεται λόγος ἀπολογιστικὰ στὴν ἐγκύκλιον 13) 20.2.43. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπῆ ἔκαναν βέβαια ἐνέργειες γιὰ τὰ εἰδικὰ ἐπισιτιστικὰ θέματα τους καὶ οἱ ὑπάρχοντες Καταναλωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ (κυρίως πρὸς τους ἐργοδότες τους καὶ τους ἀρμόδιους τοῦ Ἐπισιτισμοῦ).

Οἱ Καταναλωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ κατὰ τὸ 1943

Οἱ προσπάθειες τῶν Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν κατὰ τὸ 1943 ἐντάσσον-

(*) Πλήρες καὶ αξιόλογο σχέδιο Καταστατικοῦ τοῦ Συνδέσμου ὑπάρχει στὸ ἀρχεῖο μου.

ται στην αντιμετώπιση του όλου δραματικού επισιτιστικού προβλήματος και εξετάζονται στη συνέχεια σε συσχετισμό με αυτό, ώστε να γίνουν κατανοητές οι διάφορες ενέργειες, τα μέτρα και τα αποτελέσματα. Και βέβαια απόλυτα σχετικό με το επισιτιστικό των κστών είναι και το όλο θέμα των συγκεντρώσεων των αγροτικών προϊόντων από το Κράτος, Κοινοπραξίες Συνεταιρισμών, Ενώσεις Συνεταιρισμών, ΑΤΕ (βλ. σε άλλα Υποκεφ. και κυρίως στο ΣΤ/Ι και Η).

Κινητοποίηση των μελών των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως κατά τον Ιανουάριο 1943. Ορθότατες υποδείξεις τους.

Η Επιτροπή των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως εργάζεται συστηματικά για να μπορέσει να πείσει την Κυβέρνηση και εκείνους που είχαν την εξουσία (Αρχές Κατοχής) ότι το επισιτιστικό πρόβλημα έπρεπε να αντιμετωπιστεί οργανικά και όχι σπασμωδικά και με καταναγκαστικά μέτρα σε βάρος των αγροτών με συγκεντρώσεις. Οι ενέργειες της είναι συστηματικές ώστε να ασκείται η μεγαλύτερη δυνατή λαϊκή πίεση μέσα στις τότε συνθήκες. Έτσι τον Ιανουάριο του 1943 διατυπώνει βασικό ψήφισμα για το οποίο, για να είναι κοινής αποδοχής και να έχει βαρύτητα, δίνει στους Συνεταιρισμούς μέλη της (κατά Συνεταιρισμό) οδηγίες υπογραφής του από όλα τα μέλη τους.

Το πλήρες αξιόλογο αυτό κείμενο που υποβάλλεται στην Κυβέρνηση με σοβαρές υποδείξεις - αιτήματα δημοσιεύσαμε στο περιοδ. «Συνεταιριστική Πορεία» αριθ. 18) 1990 υπογραμμένο από 63.885 μέλη Συνεταιρισμών.

Οργάνωση κατά ομοιοεπαγγελματικούς κλάδους.
Λόγω του πολυάριθμου των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών και των μελών τους και με τάση να οδηγηθούν σε δημιουργία Ενώσεων Συνεταιρισμών για περισσότερη απόδοση, το Γενικό Συμβούλιο της Επιτροπής των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως παίρνει απόφαση, με την οποία συνιστά ως σκόπιμον και εξυπηρετικόν την οργάνωσιν των ομοιοεπαγγελματικών συνεταιρισμών καταναλώσεως σε αυτοτελείς ομάδες συνεργασίας που —μέσα στις κατευθύνσεις της Κεντρικής Επιτροπής— θα κατευθύνουν, θα φροντίζουν και θα διαχειρίζονται τα ειδικότερα θέματα των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών κάθε ομάδας. Σχέδιο σχετικών λεπτομερούς πρακτικού της 11.2.43 που αφορά τους τραπεζικούς Συνεταιρισμούς υπάρχει στο αρχείο μου.

Η εγκύκλιος 13) 20.2.1943. Τα ηγετικά πρόσωπα.

Κατά το 1943 η καταναλωτική συνεταιριστική κίνηση διευρύνεται. Όπως σημειώσαμε και πιο πάνω, στις 20.2.1943 κυκλοφορεί η υπ' αριθ. 13 εγκύκλιος της Κεντρικής Επιτροπής των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών βλ. το πλήρες κείμενο της και τους πίνακες των Συνεταιρισμών της στη «Συνεταιριστική Πορεία» τ. 17) 1990. Αξίζει εδώ να αναγράψουμε τα αξιόλογα ονόματα των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου που ήταν:

- Αθ. Ρουσσοπούλου, καθηγητής του Πολυτεχνείου, πρόεδρος
- Θ. Βλησίδης, καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, αντιπρόεδρος
- Γ. Αναγνωστόπουλος, καθηγητής του Πολυτεχνείου, αντιπρόεδρος
- Χ. Παπαχρήστου, τμηματάρχης ΑΤΕ (γεωπόνος) Γεν. Γραμματέας
- Ε. Ζαγουδάκης, Δ) ντής Γεν. Δ) σεως ΤΤΤ
- Κ. Αναγνωστόπουλος, Γεν. Επιθ. Μέσης Εκπαιδεύσεως
- Νικ. Λιάτσικας, Δ) ντής Γεωλογικής Υπηρεσίας Υπ. Εθν. Οικ.

Χ. Καλαντζής, Τμημ. Υπ. Εσωτερικών

Ε. Σωμερίτης, Δικηγόρος

Γ. Λαμπάκης (χημικός μηχανικός) αντιπρ. του Τεχνικού Επιμελητηρίου

Μ. Καραγιάννης, της Ηλεκτρικής Εταιρείας Μεταφορών

Ι. Αργαλιά, της Εταιρείας Υδάτων.

Στο Γενικό Συμβούλιο μετείχαν εκτός από τα παραπάνω μέλη του Δ.Σ. (που αντιπροσώπευαν τους Συνεταιρισμούς των κλάδων τους) και οι ακόλουθοι που αντιπροσώπευαν και αυτοί Συνεταιρισμούς των κλάδων τους:

Κελαϊδίτης, Νικάκος, Σταυρόπουλος, Παπαντωνίου των Δημοσίων Υπαλλήλων

Κ. Παπαθάτος, των φαρμακουπαλλήλων

Γ. Μαρίνης, των επισιτιστικών επαγγελματιών

Β. Τσούλας, των οδηγών ιδ. αυτοκινήτων

Ι. Παπαδόπουλος, των πρακτικών μηχανικών

Γ. Καρανικόλας, του ταμείου συντάξεων υγειονομικών

Α. Γιάννου, του Συνεταιρισμού υπαλλ. Εθνικής Τραπέζης, Ελλάδος, Κτηματικής

Ι. Κορνάρου, Τραπέζης Αθηνών

Α. Κοκκέβης, των ιατρών

Α. Χρυσάφης, των εμπορικών αντιπροσώπων

Η ο λ ο μ έ λ ε ι α απαρτιζόταν από τα παραπάνω μέλη Δ.Σ. και Γενικού Συμβουλίου και όλους τους αντιπροσώπους των υπόλοιπων Συνεταιρισμών.

Συνεταιριστικός Σύμβουλος της Επιτροπής ήταν ο Θ. Τζωρτζάκης.

Στις 4 Επιτροπές Μελέτης που συγκρότησε η Επιτροπή μετείχαν προσωπικότητες όπως οι: Γ. Τρακάκης, Αρ. Σίδερης, Αλ. Σβώλος, Γ. Καλογερόπουλος, Χρ. Ευελπίδης, Δημ. Πάνος, Τ. Βασιλακόπουλος, Π. Γλέζος, Δ. Ζούζουλας, Τ. Χασαπόπουλος, Χρ. Αγαλλόπουλος, Ν. Χριστοφόρου, Ι. Κονδύλης, Ζάνος.

Νέες Ενέργειες της Επιτροπής

Με την από 26.5.1943 ανακοίνωση της (βλ. Συνεταιριστική Πορεία» τ. 20) 1990 σ. 245) η Επιτροπή ανακοινώνει διάφορες βασικές ενέργειες της προς Υπουργόν Επισιτισμού και Πρόεδρον Κυβερνήσεως.

Το Υπόμνημα 30 Μαΐου 1943. Σε συνέχεια του προηγούμενου υπόμνηματος των Συνεταιρισμών προς την Κυβέρνηση, η Επιτροπή υποβάλλει προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως υπόμνημα στις 30.5.1943 περί ενισχύσεως των Συνεταιρισμών Καταναλώσεως δια την επ' ευθείας από τους παραγωγούς προμήθειαν ειδών της εφεξής παραγωγής (βλ. το κείμενο «Συνεταιριστική Πορεία» τ. 18 1990) (*).

(*) Εκτός από τις βασικές ενέργειες της Επιτροπής των Συνεργαζομένων Καταναλωτικών Συνεταιρισμών και των κλαδικών Ενώσεων Συνεταιρισμών και καθένας από τους υπάρχοντες Συνεταιρισμούς έκανε προσπάθειες και είχε αποτελέσματα για τα μέλη του.

Ένας από τους αρκετά δραστήριους είναι και ο Καταναλωτικός Συνεταιρισμός Υπαλλήλων ΑΤΕ που είχε ιδρυθεί πριν από την Κατοχή, είναι από τους ελάχιστους που επέζησαν έπειτα από αυτή και ενώ λειτουργεί σήμερα αρκετά ικανοποιητικά έχει πάντα ανάγκη βελτιώσεων και προσαρμογών (βλ. αναλυτικά Αριστ. Κλήμη «οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί» Αθήνα 1960).

Η δραστηριότητα του κατά την Κατοχή υπήρξε ευεργετική τόσο για τα μέλη του, όσο και ευρύτερα αφού με τη βοήθειά του κατόρθωσαν τα μέλη να σταθούν στο ύψος της αποστολής τους

Οι Ενώσεις Καταναλωτικών Συνεταιρισμών Τραπεζικών, Δημοσίων Υπαλλήλων και άλλες. Προσπάθειες για επαφή παραγωγών και καταναλωτών μέσω των Συνεταιρισμών.

Σύμφωνα με τις παραπάνω κατευθύνσεις της Κεντρικής Επιτροπής ιδρύονται το 1943 τέτοιες Ενώσεις (*).

Την τότε κατάσταση και τις απεγνωσμένες προσπάθειες για επισιτισμό δείχνει το υπ' αριθ. 17 της 23.3.1943 αναλυτικό κοινό υπόμνημα των 2 Ενώσεων (Δημοσίων Υπαλλήλων - Τραπεζικών) που αναφέρεται και ειδικά στην υποβολή των Συνεταιρισμών από το Κράτος και τις Τράπεζες για επίτευξη επαφής παραγωγών και καταναλωτών (υπάρχει στο αρχείο μου).

Αντιδράσεις των «αρμόδιων» της εξουσίας στη σωστή επισιτιστική και συνεταιριστική πολιτική. Οι ενέργειες της Επιτροπής Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών.

Ενώ οι εργαζόμενοι υποβάλλουν σωστές σκέψεις για την επισιτιστική και συνεταιριστική πολιτική του Κράτους στους τομείς της παραγωγής και της καταναλώσεως, δυστυχώς οι διάφοροι αρμόδιοι που εκπροσωπούν την εξουσία κατά την εποχή εκείνη ακολουθούν ασφαλισμένη και αντισυνεταιριστική τακτική. Οι συνεταιρισμοί —μέσα από τις πιο δραστήριες Ενώσεις τους που δημιουργήθηκαν το 1943— κάνουν συνεχείς ενέργειες στα Υπουργεία και τις Τράπεζες.

Το 64) 5.5.1943 υπόμνημα της Ενώσεως Συνεταιρισμών Τραπεζικών Υπαλ-

και να εκτελούν το καθήκον τους με συνείδηση και τιμιότητα όπως μέχρι τότε είχαν γαλουχηθεί.

Χαρακτηριστική η από 3.5.1943 αίτηση προς την Διοίκηση ΑΤΕ (αντίγραφο στο αρχείο μου) στην οποία περιγράφει ότι οι υπάλληλοι και οι οικογένειές τους είναι «ξεγυμνωμένοι» όχι μόνο εξωτερικά, αλλά και στα εσώρουχα πράγμα που δεν επιτρέπει την τήρηση καθαριότητας. Κάνει αναλυτικούς υπολογισμούς για το τι χρειάζεται στοιχειωδώς κάθε οικογένεια, εκθέτει τις επαφές του με προμηθευτές και ζητά την έγκριση χρηματοδότησης του (Πρόεδρος Θ. Γιαννόπουλος, Γεν. Γραμμ. Κ. Τσιώνης).

(*) Για μια από αυτές που επέζησαν, την Ένωση Καταναλωτικών Συνεταιρισμών Δημοσίων Υπαλλήλων που ιδρύθηκε νόμιμα (λειτουργούσε άτυπα προηγουμένως) από τη Γεν. Συνέλευση των αντιπροσώπων των Συνεταιρισμών της 15.11.43 (βλ. Αποφ. Υπ. Εργασίας 4134) 27.11.43 Α. Ταβουλάρη) με μερίδα δρχ. 100.000, ευθύνη 20πλάσια και το καταστατικό της τροποποιήθηκε το 1945 (αριθ. μητρ. 4465) βλ. έκθεση Σ. Κλαδά για το 1949 στο «Συνεταιριστής» 1950 σ. 103. Είχε το 1949 ως μέλη 120 Συνεταιρισμούς με 50.000 συνεταιίρους και ετήσιες εμπορικές εργασίες 12 δισεκ. δρχ. περίπου.

Το τυπωμένο καταστατικό της Ενώσεως αυτής βρίσκεται στο Αρχείο μου. Ως ιδρυτές υπογράφουν (προφανώς ως εκπρόσωποι των Συνεταιρισμών) οι Ν. Τρομπούκης, Κ. Κουβέλας, Κ. Κλιμπάς, Η. Κατσουλόπουλος, Ι. Κηλαϊδίτης, Β. Παπασταύρου, Γ. Βοΐσχος, Δ. Ξυνογαλάς, Ανδρ. Στρατάκης.

Ακόμα υπάρχει και η Ένωση Καταναλωτικών Συνεταιρισμών Εργατοϋπαλλήλων Αθηνών. Όπως φαίνεται από το από 18.12.1943 έγγραφο της παραπάνω Ενώσεως προς τον Θεοδ. Τζωρτζάκη (με το οποίο τον καλεί να προσέλθω σε συνεδρίαση της ολομέλειας της Ενώσεως και η παρουσία του κρίνεται απαραίτητος λόγω της σοβαρότητας των θεμάτων) αυτή λειτουργούσε μέχρι τότε ως ιδεολογική. Θέματα συζητήσεως είναι: 1) Μελέτη δια την μετατροπή της Ενώσεως εις οικονομικήν τοιαύτην, 2) Εκλογή νέας εκτελεστικής Επιτροπής και 3) γενικής αναδιοργανώσεως της Ενώσεως.

λήλων προς τον πρόεδρον της Κυβερνήσεως (με κοινοποίηση στην Ένωση Τραπεζών κ.λπ.) είναι αποκαλυπτικό για την κατάσταση αλλά και ενδεικτικό της σοβαρότητας με την οποία σκεφτόταν και ενεργούσαν οι εκπρόσωποι των Καταναλωτικών Συνεταιρικών Οργανώσεων και της συστηματικής επιδιώξής τους να αντιμετωπιστεί το επισιτιστικό με απευθείας σχέσεις Παραγωγής και Καταναλώσεως μέσω των Συνεταιρισμών. (Υπάρχει στο αρχείο μου).

Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί επιμένουν εναντίον οποιουδήποτε αναγκαστικού μέτρου σε βάρος των παραγωγών αγροτών, ζητούν την ανάπτυξη ελευθέρων συναλλαγών ενώ συνεχίζονται η αδιαφορία και οι αντιδράσεις των αρμοδίων.

Στις 20 Μαΐου 1943 η Κεντρική Επιτροπή των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως απευθύνεται στον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως με αναλυτικό υπόμνημα για να ενισχύσει τις παραπάνω ενέργειες των Ενώσεων Συνεταιρισμών Δημοσίων Υπαλλήλων και Τραπεζικών (υπάρχει στο αρχείο μου).

Η Επιτροπή που διαρκώς κινείται και φροντίζει - πιέζει, ανακοινώνει στις 26 Μαΐου 1943 στους Συνεταιρισμούς τις βασικές ενέργειες της που είναι οι ακόλουθες:

«Η Έπιτροπή Συνεργαζομένων Συνομοσπονδιών Καταναλώσεως φέρει εις γνώσιν των Συνομοσπονδιών ότι:

1. Παρουσιάσθη εις τόν κ. Υπουργόν Έπισιτισμού, πρὸς τὸν ὁποῖον ὑπέβαλεν ὑπόμνημα, ὑπογεγραμμένον ἀπὸ πολλοὺς Συνομοσπονδίας ἔργατοῦπαλληλικούς καὶ Ὀργανισμῶν Δημοσίου Δικαίου καὶ ἐζήτησεν ὅπως διανεμηθῶν τὰ εἰσαχθέντα δι' ἀνταλλαγῆς ἔγχωρίων προϊόντων ἀπὸ τὰ Βαλκάνια τρόφιμα (Ὄσπρια, κρέας παστό, ψάρια καπνιστά, ἀλίπασα κ.λπ.) χρησιμοποιηθῶν δὲ πρὸς τοῦτο οἱ Συνομοσπονδίας οἱ ὁποῖοι, ὡς ὀργανισμοὶ προερχόμενοι ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θῆλησιν καὶ ὑποκείμενοι εἰς τὴν δυνατότητα ἐλέγχου τῶν Συνεταιρισμένων, παρέχουν τὴν ἐγγύησιν δικαίας διανομῆς καὶ ἀσφαλίσεως ἀπὸ τὸν κίνδυνον διαρροῆς τῶν τροφίμων εἰς τὴν μαύρην ἀγοράν.

Ὁ κ. Υπουργὸς ἀπήντησεν ὅτι τὰ ὄσπρια (φασόλια καὶ μπιζέλια) πρόκειται νὰ διανεμηθῶν εἰς τὸ κοινὸν ἐντὸς τῶν ἡμερῶν διὰ τῶν παντοπωλῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τ' ἄλλα τρόφιμα δὲν ἐτέθησεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Υπουργείου, συνεπῶς δὲν δύναται νὰ μᾶς πληροφορήσῃ.

2. Παρουσιάσθη εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὑπέβαλεν ὑπόμνημα, διὰ τοῦ ὁποῖου συμφώνως πρὸς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τοῦ ψηφίσματος, τὸ ὁποῖον ὑπεγράφη ἀπὸ ὅλους τοὺς Συνε-

ταιρισμούς.

α) Ἐκηρύχθη κατὰ τῆς συγκεντρώσεως τῆς ἐφεταινῆς παραγωγῆς καὶ πάσης φορολογίας εἰς εἶδος, διότι εἶναι μέτρα ἀνελεύθερα, τὰ ὁποῖα ζημιώνουν τοὺς παραγωγὸς χωρὶς νὰ ὠφελῶν τοὺς καταναλωτὰς τῶν ἀστικῶν κέντρων, ὅπως ἀπεδείχθη ἀπὸ τὴν συγκέντρωσιν τῆς περυσινῆς παραγωγῆς, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν οὐδεμία ποσότης διενεμήθη εἰς τὸ κοινόν, πλὴν τῶν γνωστῶν διανομῶν ἐλαίου.

Ἐντὶ τῆς συγκεντρώσεως ἡ Ἐπιτροπὴ ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρου συναλλαγῆς, ἡ ὁποῖα διὰ τοὺς Συνεταιρισμένους πρέπει νὰ συντελεσθῇ δι' ἀπ' εὐθείας ἐπαφῆς τῶν Καταναλωτικῶν Συνομοσπονδιῶν μετὰ τοὺς Συνομοσπονδίας Παραγωγῶν, χωρὶς τὴν χρησιμοποίησιν παραστικῶν διαμέσων.

β) Διὰ τὴν τοιαύτην ἀπ' εὐθείας συναλλαγῆν τῶν Συνομοσπονδιῶν ἀπαιτοῦνται κεφάλαια, τὰ ὁποῖα οἱ Συνομοσπονδίας τῶν Καταναλωτῶν δὲν εἶναι δυνατόν, μετὰ τὴν σημερινὴν τραγικὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῶν συνεταιρισμένων, νὰ ἀντλήσῶν ἀπὸ τὴν συνεταιρικὴν μερίδα. Διὰ τοῦτο ἐζητήθη διὰ τοῦ ὑπομνήματος ὅπως ἡ χρηματοδότησις τῶν Συνομοσπονδιῶν γίνῃ ἀπὸ τὸ Κράτος, τὰ Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, τοὺς Δήμους καὶ Κοινότητας, τοὺς Ὀργανισμούς, τὰς Ἐ-

ταιρίας και έν γένει από τους έργοδό-
τας, με αναλογία μέχρι δρχ. 100.000
(έκατόν χιλιάδων) κατά προστατευόμε-
νον μέλος έκάστου συνεταιρίου.

Τό ποσόν τών 30 δισεκατομ. δραχμῶν
κατ' ανώτατον ὄριον, τό ὁποῖον έν συνό-
λω θά απαιτηθῆ πρὸς τοῦτο δέν δύνα-
ται νά θεωρηθῆ ὑπερβολικόν έν σχέσει
μέ τήν σημερινήν κυκλοφορίαν καί μέ
τήν μεγάλην σοβαρότητα τῆς προσπα-
θείας.

γ) Ἐζητήθη νά διαθέσῃ τό Κράτος
τά απαιτούμενα μέσα μεταφορᾶς καί τήν
ἀπαραίτητον πρὸς τοῦτο καύσιμον ὕλην.

Εὐρισκόμεθα έν ἀναμονή τῶν ἀποφά-

σεων τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως,
ὅστις ἐπεφυλάχθη νά μελετήσῃ τό ὑπό-
μνημα καί ν' ἀπαντήσῃ εἰς τά ὡς ἄνω
τρία θέματα.

Συνημμένως κοινοποιούμεν ἀντίγρα-
φον ὑπομνήματος τῆς Ἐνώσεως Τραπε-
ζικῶν (Συν)σμῶν πρὸς τήν Κυβέρνη-
σιν, ἵνα λάθουν γινῶσιν οἱ λοιποὶ (Συν)
σμοὶ καί διδαχθῶσι περὶ τοῦ τρόπου ἐ-
νεργείας πρὸς ἐπίλυσιν ἀφορώντων αὐ-
τοῦς ἐιδικῶν ζητημάτων.

(Ἐκ τοῦ γραφείου τῆς Ἐπιτροπῆς)»

(Βλ. καί «Συνεταιριστική Πορεία» τ.
20) 1990 σελ. 245).

Δυναμικές ενέργειες τον Ιούνιο 1943. Η απεργία των υπαλλήλων Τραπεζών

Επειδή οι εργοδότες των Τραπεζών και οι αρμόδιοι της Κυβερνήσεως δεν έ-
δειχναν την απαιτούμενη κατανόηση και συμπαράσταση προς τους εργαζόμενους
για τα μισθοδοτικά και τα επισιτιστικά (των συνεταιρισμῶν και των συσσιτίων)
οι εκπρόσωποι των τραπεζικών υπαλλήλων, προχωροῦν μέσα στην κατοχή, σε δυ-
ναμικά μέτρα. Αρχίζουν απεργία διαρκείας στις αρχές Ιουνίου 43 (έληξε στις 11.
7.1943). Σχετικές πληροφορίες για τα αιτήματα και τις εξελίξεις μας δίνει το από
8.6.43 έγγραφο της Επιτροπῆς Συνεργασίας Τραπεζοῦπαλληλικῶν Οργανώσεων
(Ε.Σ.Τ.Ο.) — που ήταν το ανώτατο συνδικαλιστικό αντιπροσωπευτικό ὄργανο των
τραπεζοῦπαλλήλων — προς την Ἐνωσιν Τραπεζῶν (βλ. το κείμενο στη «Συνεται-
ριστική Πορεία» 1990 τ. 20 σελ. 246).

Ἄλλες ενέργειες

Οι Ενώσεις των Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν εξακολουθοῦν νά αγωνίζον-
ται για τον περιορισμό του εκμεταλλευτικῶν ἐμπορίου, τῆς αδράνειας και τῆς εσφαλ-
μένης πολιτικῆς Κράτους και Τραπεζῶν. Χαρακτηριστικό τό από 16.6.43 έγγρα-
φο των 2 Ενώσεων Συνεταιρισμῶν (τραπεζικῶν Ἰπαλλήλων (*) και Δημοσίων Ἰ-
παλλήλων) προς τήν Ἐπιτροπήν Συνεργαζομένων Συνεταιρισμῶν Καταναλώσεως
ὅπου θέτουν τα αιτήματά τους με σκοπό τήν ἐπιδίωξη νέων επαφῶν και συσκέψεων
υψηλοῦ ἐπιπέδου για τήν δραμολόγηση ἐπίλυσης των προβλημάτων αὐτῶν και υπο-
δεικνύουν τις λύσεις για ἐπαφή με παραγωγούς. Ἀκόμα σημειώνουν τις αντιδράσεις.

Βοήθεια τῆς ΑΤΕ για τήν οργάνωση των Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν
(λογιστικά, διαχειριστικά, νομικά, κ.λπ.):

Η Ἐπιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμῶν Καταναλώσεως για νά πετύχει
τήν από κάθε πλευρά καλή και τίμια λειτουργία των πολλῶν γεσοῦστατων Συνεται-
ρισμῶν και νά τους κάνει ικανοῦς ὄχι μόνο για τήν περίοδο τῆς κατοχῆς, ἀλλά και
για τό μέλλον, πετυχαίνει ἀπό τήν Διοίκηση τῆς ΑΤΕ τήν διάθεση 4 Ἐποπτῶν Συ-

(*) Στην Ἐνωσιν Συνεταιρισμῶν Τραπεζικῶν Ἰπαλλήλων ως Πρόεδρος εμφανίζεται ο Θ.
Γιαννόπουλος και ως Γεν. Γραμματεὺς ο Ο. Πατεράκης. Για τον Θ. Γιαννόπουλο και τήν ὄλη
ἀγροτική και κομματική δραστηριότητά του βλ. τό βιβλίον του Στ. Πανάγου.

νεταιρισμών για καθοδήγηση, έλεγχο και διδασκαλία στους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς. Σχετική η από 3.8.43 εγκύκλιος της Επιτροπής προς τους Συνεργαζόμενους Συνεταιρισμούς Καταναλώσεως (υπάρχει στο αρχείο μου).

Η ομάδα αυτή των 4 Εποπτών Συνεταιρισμών της ΑΤΕ εργάστηκε μέσα σε πολύ δύσκολες συνθήκες. Ως Τεχνικοί Συνεταιριστικοί Σύμβουλοι βοήθησαν τους νεοϊδρυμένους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς και τις Ενώσεις τους (πολλοί από τους οποίους ήταν εντελώς ανομιμοποίητοι και διαχειριστικά ανοργάνωτοι) ενημέρωναν με επιμονή την Κεντρική Επισιτιστική Επιτροπή για την όλη υφιστάμενη κατάσταση και υποδείκνυαν τα μέτρα που έπρεπε να λαμβάνονται για τη σωστή συγκρότηση και την κανονική και τίμια διαχείριση και τόνιζαν ότι αυτά είναι απαραίτητα όχι μόνο στη μεταβατική αυτή περίοδο αλλά και ως βάσεις για τη μελλοντική μετά τον πόλεμο, επέκταση και δράση των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών και των Ενώσεών τους. 3 εισηγήσεις τους υπάρχουν στο Αρχείο μου με αξιολογες παρατηρήσεις. Σημειώνουμε και τα ονόματά τους: 1) Φρ. Αρχοντάκης, 2) Τούνης, 3) Αγ. Μιχαηλίδης, 4) Θ. Μπελλάου.

Αύγουστος 1943. Απεργία των Δημοσίων Υπαλλήλων και μικρών Τραπεζών. Υποστήριξη τους από την Επιτροπή Συνεργαζομένων Καταναλωτικών Συνεταιρισμών.

Οι υπάλληλοι Δημοσίου, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και μικρών Τραπεζών καθώς και άλλοι εργαζόμενοι κατήλθαν σε απεργία για επίλυση των αιτημάτων τους. Η Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως με αναλυτική και μελετημένη ανακοίνωση 24.8.1943 καυτηριάζει την έλλειψη ενδιαφέροντος από την εξουσία, υποστηρίζει την διαμαρτυρία των υπαλλήλων και τα αιτήματά τους και εισηγείται την *τ ι μ α ρ ι θ μ ι κ ή* παρακολούθηση των μισθοσυντηρητήτων (βλ. το κείμενο στη «Συνεταιριστική Πορεία» 1990 τεύχος 20 σελ. 248).

29 Οκτωβρίου 1943. Μεγάλη επισιτιστική συγκέντρωση - κινητοποίηση με επίτιμο προεδρία Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου και προεδρία του προέδρου Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως.

Στις 29 Οκτωβρίου 1943 και έπειτα από ενέργειες της Επιτροπής Συνεργαζομένων Καταναλωτικών Συνεταιρισμών (βλ. παραπάνω έγγραφο Ενώσεως Συνεταιρισμών Τραπεζών) γίνεται μεγάλη και επίσημη επισιτιστική σάσκεψη με συμμετοχή υπουργών, Διοικητών Τραπεζών, Ακαδημαϊκών, Καθηγητών Πανεπιστημίου, δημοσίων λειτουργών, βιομηχάνων, εμπόρων, αντιπροσώπων Σωματείων και Συνεταιρισμών. Έγινε έκθεση απόψεων, διαπιστώθηκε δε ομόφωνα ότι η επισιτιστική κατάσταση του Λαού, τόσο στην πρωτεύουσα όσο και στα περισσότερα διαμερίσματα της χώρας που είναι δύσκολη, προβλέπεται ότι θα αποβεί ακόμα δυσκολότερη τον επικείμενο χειμώνα.

Μετά τις διαπιστώσεις αυτές σε ανώτερο επίπεδο συγκροτήθηκε μεγάλη Επισιτιστική Επιτροπή και εγκρίθηκε φήψισμα τα κυριότερα σημεία του οποίου (βλ. «Ελεύθερον Βήμα» Αθηνών 6 Νοεμβρίου 1943) απηχούν τις αντιλήψεις των Συνεταιρισμών όπως έχουν εκτεθεί σε προηγούμενες σελίδες μας.

Η Επισιτιστική Επιτροπή που επιφορτίστηκε με την εκτέλεση των αποφάσεων της Συσκέψεως συνήλθε αμέσως σε πρώτη συνεδρίαση την 3.11.43 υπό την επίτιμο προεδρία του Αρχιεπισκόπου (βλ. πιο κάτω τις ενέργειες). Την τότε κατάσταση ζωγραφίζει με μελανά χρώματα και εισηγείται λύσεις (έστω με τις γνωστές καλό-

πιστες υπερβολές του) και υπόμνημα του Ι. Αφεντάκη της 2.11.1943 προς τον Πρόεδρο της Επισιτιστικής Επιτροπής για την αντιμετώπιση του Επισιτιστικού.

Οι κυβερνητικές γραμμές μετά τις κινητοποιήσεις εκφράστηκαν από τον υπουργό Επισιτισμού Τσιρονίκο. Καθώς γράφει το «Ελεύθερον Βήμα» 6.11.45 (*) ο υπουργός έκανε τις ακόλουθες δηλώσεις:

«Κατόπιν συνεννοήσεως και μετά των άρμοδιών Αρχών Κατοχής, καθιστώ γνωστόν εις τούς ενδιαφερομένους ότι τὸ εμπόριον τῶν τροφίμων εἶνε ἀπολύτως ἐλεύθερον καὶ ὅτι οἱ ἔμποροι τροφίμων θὰ τύχουν πάσης ἐνισχύσεως καὶ προστασίας ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των. Ὡς γνωστόν, οὐδεμίαν διατίμησις ὑφίσταται ἐν ἰσχύϊ, πρὸς πρόληψιν ὅμως κακοβούλου αἰσχροκερδείας ἢ καταχρήσεως τῆς οὕτω παρεχομένης ἐλευθερίας, ἐκ μέρους παραγόντων ξένων πρὸς τὸ ὀργανωμένον εμπόριον, συνιστάται παρὰ τῷ ὑπουργῷ Ἐπισιτισμοῦ ὀλιγομέλῃς γνω-

μοδοτικὸν συμβούλιον ἀπὸ ἐμπόρους ἐκπροσώπους τῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων, τὸ ἴοποιον καὶ θὰ παρακολουθῆ τὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι τὸ συμβούλιον θὰ ἐφαρμόσῃ σύστημα καθοριζομένων ἀνωτάτων τιμῶν. Αἱ τελευταῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ ὀργανωμένου ἐμπορικοῦ κόσμου, μὲ πείθουν ὅτι οὗτος θὰ συμπράξῃ ἐκθύμως διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν μέτρων τὰ ὅποια λαμβάνει ἡ κυβέρνησις μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Γερμανοῦ Εἰδικοῦ Ἐντεταλμένου καὶ τῆς Διεθνoῦς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, πρὸς ἐξασφάλισιν σχετικῆς ἐπαρκείας τροφίμων διὰ τὸν πληθυσμὸν.

(*) Για να δοθεῖ μια εικόνα ἀπὸ τὴν ζωὴ τῆς εποχῆς ἐκείνης (πρόλο το φοβερὸ ἐπισιτιστικὸ πρόβλημα) δίνουμε μερικoὺς τίτλους (με λίγο περιεχόμενον) εἰδήσεων ἀπὸ τὴν παραπάνω δισέλιδη εφημερίδα τῆς 6.11.43 ἀπὸ ὅπου φαίνεται πόσο ἡ ζωὴ συνεχίζεται καὶ εκδηλώνεται μέσα καὶ στις πιο δύσκολες μέρες.:

Πολεμικὸν ἀνακοινηθέν του γενικοῦ στρατηγείου του Φύρερ. Σκληρὸς ἀγὼν ἐκατέρωθεν του Κέρτς δια τα ἀποδατικὰ εἰρήσματα των Ρώσων. (Καὶ ἄλλες ἐπίσημες πολεμικῆς, εἰδήσεις με διαφορομένη ἔννοια, ἀπὸ τις ὁποῖες ὅμως φαίνεται ἡ δύσκολη θέση των Γερμανῶν)—Ποῖα ἡ πρακτικὴ ἀπήχσις τῆς Διασκέψεως τῆς Μόσχας— Σημειώματα: α) Ευχαριστίες διότι ο Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἑλλάδος διέθεσε υπέρ του δημοτικοῦ βρεφοκομείου καὶ των παιδικῶν Ἰδρυμάτων 10 τόννους ζάχαρι καὶ 10 τόννους σταφίδα, β) Ἰερόνται Ἰνατιτοῦτο Βυζαντινῶν Σπουδῶν στο Πανεπιστήμιον Θεσλονίκης, Βυζαντινολογικὸν Σπουδαστήριον στο Ἅγιον Ὄρος καὶ Δ) νσις Ααϊκῆς Ἐπιμορφώσεως στο Ἰπουργεῖο Παιδείας. Ἐξάιρεται ἡ ἀπόφαση —Δημοσιεύεται ἐπιστολὴ του Ν. Βεροπούλου για τις διανομῆς στο κοινὸ— Ἀνακοίνωση του Φελτκομμινταντ για ἀδειες κυκλοφορίας αυτοκινήτων — Διπλωματικὴ ἀνακοίνωση Ηρ. Αποστολίδη καὶ Η. Χάρη για τὴν Ἀνθολογία του Πεζοῦ Λόγου που θα ἀρχίσουν νὰ ἐκδίδουν. —Τιμῆς Χρηματιστηρίου Ἀθηνῶν— Δωρεῆς για κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη (πολλῆς δεκάδες προσφορῆς σε 10 - 500 χιλιάδες δραχμῆς καὶ λίγες σε εἶδη για διάφορους σκοποὺς. Μεταξὺ αυτῶν δρχ. 2.000.000 ο πρεσβευτῆς Ἄλτενμπουργκ τέως πληρεξούσιος του Ράιχ δια τὴν Ἑλλάδα, υπέρ των φυματικῶν τῆς Σωτηρίας— 2 μυθιστορήματα — Τα δελτία ταυτότητος — Ἡ συνεδρίαση τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν με διάφορες ἀνακοινώσεις — Ἐγγραφὴ δια τὴν 8ην ἀποστολὴν εις Γερμανίαν. Ζητούνται εργάται μετὰλλου, ὁδηγοὶ αυτοκινήτων, κουρείς, κομμωταί, ἀρτεργάται καὶ ἀνειδίκευτοι εργάτες καὶ εργάτριες — Ἐγγλημα στη Ν. Σμόρνη για ληστεία με 3 θύματα — Αι ἐξετάσεις του Παν)μίου — Ἐπιτροπὴ Στεγασεως Ἰπηρεσιῶν — Καθημερινὴ Ζωὴ με θέατρα, κινηματογράφους, ομιλίες, ἐκθέσεις, ραδιόφωνο. Δωρεῆς στο Ἄσυλο Ἀνιάτων (πολλῆς) — Κηδεῖες, Μνημόσυνα, Διαφημίσεις.

«Ο πληθυσμός πρέπει να γνωρίζη ότι επίσιτισμόν καί είμαι βέβαιος ότι ταχέως λαμβάνονται ένεργώς από όλους τούς ως θά ίδωμεν τὰ καλά άποτελέσματα δ- ύπευθύνους τὰ άναγκαία μέτρα διά τόν λων αύτῶν τῶν προσπαθειῶν».

Οι ενέργειες της Επιτροπής του Επισιτιστικού Συνεδρίου

Αυτές φαίνονται από τις υπ' αριθ. 1) 21.11.43, 2) 26.11.43 ανακοινώσεις της και το από 26.11.43 έγγραφό της προς τον Υφυπουργόν Επισιτισμού Πειρουνάκη (που υπάρχουν στο αρχείο μου). Από τις ενέργειές της σημειώνει ότι:

— Οργάνωσε μικτό Εμπορικό Γραφείο μετά των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως και Εκπροσώπων Επαγγελματικῶν και Λαϊκῶν Οργανώσεων καθώς και 5 τεχνικός Επιτροπός.

— Έκανε ενέργειες στον Πρόεδρο του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού για μεταφορά λαδιού, αύξηση μερίδας ψωμιού, οργάνωση συσσιτίων, εισαγωγή τροφίμων με ζωϊκά λευκώματα, γαλακτούχα, φάρμακα, ιατρισμό.

— Έκανε ενέργειες στις Αρχές Κατοχής για μεταφορά λαδιού, αποδέσμευση των ειδῶν, χορήγηση μεταφορικῶν μέσων και καυσίμων ύλης, ελάττωσιν των βαρῶν που προκαλούν τον πληθωρισμόν χαρτονομίσματος (απάντηση ευνοϊκή).

— Έκανε συσκέψεις (για εσωτερικές ανταλλαγές) με εκπρόσωπον βιομηχάνων και εμπόρων (ευνοϊκές απαντήσεις).

— Έγινε 3ωρη σύσκεψη στο Πολιτικό Γραφείο με συμμετοχή Αρχιεπισκόπου Πρωθυπουργού. Μετέσχε ο υπουργός Οικονομικῶν, ο υφυπουργός Επισιτισμού και η Επιτροπή του Επισιτιστικού Συνεδρίου. Τέθηκαν τα προβλήματα και τα αιτήματα (Μεταξύ άλλων ζητήθηκε να επιτραπεί από τη Λογοκρισία η δημοσίευση του ψηφίσματος και να παρασχεθῶν στην Επιτροπή οικονομικά μέσα για τη λειτουργία της όπως δόθηκε στέγαση στα Γραφεία των Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν από το Υπουργεῖο Γεωργίας).

Στη συνέχεια ανακοινώνονται οι λύσεις και οι απαντήσεις που δόθηκαν από την Κυβέρνηση. Τις παραθέτουμε:

1) Επί του ζητήματος του λαδιού ότι υπογράφεται σύμβαση Δ.Ε.Σ. και ΕΛ-ΛΑ - ΤΟΥΡΚ δια την προμήθειαν 1.000 τόννων λαδιού (ίσως και 3.000 τόννων).

2) Η αύξηση της μερίδας του ψωμιού εξαρτάται από τον Δ. Ε. Σταυρόν.

3) Η ελάττωση των βαρῶν που προκαλούν τον πληθωρισμό και το ζήτημα των μισθῶν ρυθμίζονται ικανοποιητικά με την σταθεροποίηση της δραχμῆς (που θα ανακοινωθεί).

4) Μεταφορικά μέσα: υπάρχουν 70 αυτοκίνητα που παρεχώρησαν οι Αρχές Κατοχής χωρίς να ζητηθῶν από κανένα για χρήση.

5) Για τα συσσίτια δεν πιστεύεται ότι θα δεχθεί ο ΔΕΣ την οργάνωση τούτων.

6) Για τους Συνεταιρισμούς ο Υπουργός Οικονομικῶν εἶπεν ότι στερούνται εμπορικής πείρας και συνεπώς δεν πρέπει να χρηματοδοτηθῶν. Η Επιτροπή αντι-παρετήρησεν ότι τα παραχωρηθέντα μέσα εις τους Συνεταιρισμούς ήσαν μηδαμινά, ενώ εκεί όπου ήσαν επαρκή οι Συνεταιρισμοί ανταπεκρίθησαν προς τας ανάγκας της αποστολής των. Γενικότερα τονίστηκε ότι οι Συνεταιρισμοί, υπό τας σημερινάς συνθήκας, είναι οι μόνοι που ήμπορούν να συμπληρώσουν, την ελλειπή λειτουργίαν του εμπορίου, αφ' ετέρου δε να επιδράσουν βελτιωτικῶς επί των τιμῶν εξουδετερύν-τες κατά το δυνατόν τον μαυραγοριτισμόν. Τελικῶς ο κ. Υπουργός των Οικονομικῶν

εδέχθη να χρηματοδοτήσει τους Συνεταιρισμούς εφ' όσον ούτοι χρησιμοποιήσουν εμπόρους της εμπιστοσύνης των.

7) Για τα τσιγάρα θα διανέμονται από 1) 12 δια των δελτίων.

8) Η κατάργηση του νόμου 522 δεν έγινε δεκτή.

9) Για την απελευθέρωση υπό της Ελληνικής Αρχής μέλους της Επιτροπής δόθηκε υπόσχεση.

Στη συνέχεια υπήρξε νέα επαφή της Επιτροπής με τον ΔΕΣ (και ανακοινώνονται οι απαντήσεις της).

Επίσης ανακοινώνεται ότι έγινε δεκτή η αντιπροσώπευση των 135 (είχαν γίνει 135) Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών στο Γνωμοδοτικό Συμβούλιο του Υπ. Επισιτισμού με 3 αντιπροσώπους.

Επίσης υποβλήθηκε υπόμνημα διαμαρτυρίας στην Κυβέρνηση για φημολογούμενη επέμβαση στα Δ.Σ. των Συνεταιρισμών

Οι επεμβάσεις στους Συνεταιρισμούς. Αξιόλογη αντίρρηση

Η επέμβαση έγινε τελικά με τον νόμο 68) 43 με τον οποίον καταργήθηκαν τα αιρετά Συμβούλια των Συνεταιρισμών των Δημοσίων Υπαλλήλων και έγινε διορισμός νέων από το Κράτος παρ' όλες τις νεότερες ειδικές ενέργειες και διαμαρτυρίες και το έγγραφο 26.11.43 Γενικού Συμβουλίου Επιτροπής Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών στο οποίο τονίζεται ότι:

«άπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῶν Συνασμιῶν εἶναι ἡ ἐλευθέρωσις καὶ ἀθίωσις αὐτῶν λειτουργία...

Τοιοῦτον Νομοσχέδιον ἐφαρμοζόμενον, μετατρέπει τοὺς Συνασμίους εἰς ὑπηρεσίας ἐξήρητῆς καὶ τοιούτων ὑπηρεσιῶν δὲν στερεῖται σήμερον τὸ Κράτος διὰ νὰ χρειάζεται καὶ ἡ προσθήκη

νέων, ἐνῶ ἀποστερεῖται οὕτω ἡ προσπάθεια τοῦ ἀμέσου ἐνδιαφερόντος καὶ συμβολῆς ὄλων τῶν ἐνδιαφερομένων συνεταιρισμένων ἀτόμων. Διεπιστώθη δέ, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος ἡ πρωτόθουλος ὄλων συμβολῆ καὶ συνεργασία διὰ νὰ ἀνταπεξέλθωμεν εἰς τοὺς σημερινοὺς χαλεποὺς καιροὺς».

Ἐχει ἰδιαιτέρη ἀξία γιὰ τὸ πρόβλημα αὐτὸ ὅτι ἀξιόλογα πρόσωπα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ μερικοὶ μάλιστα καθηγητῆς καὶ Δ) ντες Ὑπουργείων κ.λπ. ἀσχολήθησαν ευρύτερα με τὸ θέμα, διατύπωσαν καὶ ὑπέγραψαν κείμενο συνεταιριστικὸ —αντιστασιακὸ— διαφωτιστικὸ που κυκλοφόρησε ευρύτατα. Το παραθέτουμε:

«Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Ἰανουαρίου 1944 Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου, Χάρ. Παπακατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἐπιτροπῆς χρηστοῦ Τεχνικός Τμηματῆς Α.Τ.Ε. τῶν Συνεργαζομένων Συνασμιῶν καταλαθόντες ὑπ' ὄψιν τὰ τελευταίως θεναλώσεως, συνήλθον οἱ κ.κ. Δημ. Καλλιπιθέντα μέτρα περιορισμοῦ τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν Καταναλωτικῶν Συνασμιῶν, Χρ. Εὐελπίδης Καθ. Παντείου Σχολῆς, Δημ. Ὑπαλλήλων διὰ διορισμοῦ ἔξωθεν Ἐ.Σ.Σ.Κ., Ἀθανάσιος Ρουσόπουλος τῶν διοικήσεων αὐτῶν (Ν. 68)43), καθὼς καὶ τὰς ὕφισταμένας πληροφορίας καθ' ἃς μελετᾶται νέα ἐπέμβασις, εὐρυτέρας μάλιστα ἐκτάσεως, εἰς τὰ τῆς ἐλευθέρως συγκροτήσεως τῶν Καταναλωτικῶν Συνασμιῶν ἐν γένει καὶ πιστεύοντες ὅτι οὔτε θεωρητικοὶ οὔτε πρακτικοὶ λόγοι συντρέχουν νὰ ἀποστῶμεν

τῶν καθιερωμένων Συνεταιριστικῶν ἀρχῶν τῶν ὁποίων ἡ πλήρης ἐφαρμογή εἰς τὴν χώραν μας τόσον ἐπιτυχῆς ἀπεδείχθη διὰ τὴν προκοπὴν τῶν Συν)σμῶν, μετὰ διεξοδικὴν συζήτησιν εἰς ἣν ἔλαθαν μέρος πάντες οἱ παριστάμενοι, ὁμοφώνως διεπίστωσαν καὶ ἀπεφάσισαν:

1) "Ὅτι οἱ Συν)σμοὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου καὶ κατὰ τὴν εἰρηλικήν, ἰδίως δὲ κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον, προσέφερον καὶ προσφέρουν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὴν κοινωνίαν, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις.

2) "Ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς ἀνεπιβουλεύτου καὶ ἐλευθέρας συνεργασίας τὸ ὁποῖον διεῖπε τὰς ἀρχαίας Κοινότητος καὶ Συντροφίας τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ διὰ τὴν χώραν μας πολῦτιμον παράδοσιν ἐπιβαλλομένην ἐκ λόγων οὐχὶ τυχαίων καὶ παροδικῶν, ἀλλὰ καθαρῶς ὀργανικῶν καὶ τὴν ὁποίαν παράδοσιν παρ' ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ τὰς ἀντιδράσεις, ὀρθῶς προσπαθεῖ νὰ συνεχίσῃ ὁ Ἑλληνικὸς Συνεργατισμὸς.

3) "Ὅτι κατὰ τὴν παρούσαν κρίσιμον ἐπισιτιστικὴν κατάστασιν οἱ Συν)σμοὶ Καταναλώσεως ἐνισχυόμενοι ὑπὸ τῆς Πολιτείας καὶ συνδεόμενοι μετὰ τῶν Γεωργικῶν Συν)σμῶν, δύνανται νὰ συμβάλλουν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ἐπιτυχὴ ὑπὲρ τοῦ Ἑλλην. Λαοῦ λύσιν τοῦ τόσον ὀξέως ἐμφανιζομένου σήμερον ἐπισιτιστικοῦ προβλήματος.

4) "Ὅτι βασικὴ ἀρχὴ καὶ προϋπόθεσις διὰ τὴν ὑπαρξίν καὶ ἀποδοτικὴν λειτουργίαν τῶν Συν)σμῶν,

ἀποτελεῖ ἡ ἀναγνώρισις καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ ἐλευθέρου τοῦ αὐτοδυνάμου καὶ τοῦ αὐτοδιοικήτου τῶν Συν)κῶν Ὀργανώσεων καὶ ὅτι ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις ἡ Πολιτεία δύνανται νὰ ἀσκήσῃ πεφωτισμένον καὶ σύμφωνα πρὸς τὰ διεθνῶς καθιερωμένα ὀρθὰ συνεταιριστικὰ ἰδεώδη οὐσιαστικὸν ἔλεγχον καὶ ἐποπτεῖαν, τὰ ὁποῖα ἄλλως τε εὐχαρίστως ἐπιζητοῦν οἱ Συνεταιρισμοί.

5) "Ὅτι αἱ κατὰ καιροὺς συμειωθεῖσαι ἔξωθεν παρεμβάσεις εἰς τὰ τῆς ἐσωτερικῆς λειτουργίας τῶν Συν)σμῶν οὐδεμίαν ὑπηρεσίαν προσέφερον εἰς τοὺς Συν)σμούς καὶ τὸ σύνολον καὶ ὅτι οὐδεὶς λόγος συντρέχει ὅπως σήμερον ἡ χώρα μας ἀποστῆ τῶν διεθνῶς καθιερωμένων καὶ ἐν τῇ πράξει δοκιμασθεισῶν βασικῶν Ἀρχῶν τοῦ ἐλευθέρου Συνεργατισμοῦ.

6) "Ὅπως ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω γίνῃ ἡ ἀπαραίτητος διαφώτισις πάντων τῶν ἀρμοδίων καὶ τοῦ Λαοῦ οὕτως ὥστε νὰ ἀποτραποῦν νέα κατὰ τῶν Συνεταιριστικῶν θεσμῶν πλήγματα καὶ ἐν γένει ἐπιδιωχθῆ ἡ ἄρσις πάντων τῶν παρακωλυόντων τὴν ὑπαρξίν καὶ ἀποδοτικὴν λειτουργίαν τῶν Συνεταιρισμῶν ἐμποδίων.

Ὑπογραφαί

Δημ. Καλλιτσουδάκης, Χρυσ. Εὐελπίδης, Θεοδ. Τζωρτζάκης, Ἄθαν. Ρουσόπουλος, Α. Μπακάλμπασης, Κ. Λεοντίδης, Ἑλιπιδ. Ζανουδάκης, Σ. Ἀγαπητίδης, Χ. Παπαχρήστου, Α. Δομέστιχος»

Τραγικὴ ἡ ἐξέλιξις τοῦ Επισιτιστικοῦ καὶ τῶν ἀμειβῶν. Τα αἰτήματα

Ὅπως εἶδαμε οἱ κινητοποιήσεις γιὰ τὸ ἐπισιτιστικὸ κ.λπ. περιήλθαν — με κέντρο πάντα τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Συνεργαζομένων Συνεταιρισμῶν Καταναλώσεως — στὴν ευρύτερη παναθηναϊκὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Επισιτιστικοῦ Συνεδρίου. Ἡ κατάστασις ἐξελισσεται τραγικὴ, παρὸλα ὅσα ἐπιτυγχάνονται σταδιακὰ με τὶς ἐνέργειαι καὶ πιέσεις:

Τὴν 1.12.43 «συνελθοῦσα ἡ Ὀλομέλεια ὄλων τῶν Πνευματικῶν, Ἐπιστημονικῶν, Πιστωτικῶν, Ἐπαγγελματικῶν, Συνεταιριστικῶν, Ἐργατοῦπαλληλικῶν καὶ Λαϊκῶν Ὀργανώσεων, ἡ διατελοῦσα ὑπὸ τὴν Ἐπίτιμον Προεδρίαν τοῦ Μακαριώ-

τάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ συζητήσασα ἐπὶ τῆς ἐπισιτιστικῆς καταστάσεως τῆς Πρωτεύουσας καὶ τῶν περιχώρων, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς καταβαλλομένης προσπάθειαις ὑπὲρ βελτιώσεως ταύτης, διαπιστώνει ὅτι...».

Στις 8 διαπιστώσεις που γίνονται και στα 19 αιτήματα που διατυπώθηκαν και υπογράφηκαν απεικονίζεται όλη η δραματική κατάσταση της εποχής διαπιστωμένη από όλη την εκπροσώπηση, αλλά και η βασική σημασία που αποδιδόταν στους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς. Το παραθέτουμε:

« Δ ι α π ι σ τ ώ ν ε ι

“Ότι:

1) ‘Η δημιουργία ικανοποιητικών ενδείξεων επί της χρηματογοράς και παρά τας προαναγγελθείσας διανομάς τροφίμων, ούδεμίαν επίδρασιν ήσκησεν επί των τιμών άκόμη, των ειδών πρώτης ανάγκης.

2) Το πρόβλημα της διατροφής, ιματισμού, και υποδήσεως παραμένει οξύτατον, κατά τρόπον ώστε θεωρείται αναγκαία και κατ’ έξοχην έθνική ύπηρεσία, ή συμβολή πάντων των παραγόντων, εν στενή και ειλικρινή συνεργασία προς αντιμετώπισιν τούτου.

3) Οί (Συν)σμοί αποτελούν όργανα ούχι έμπορίας, αλλά βασικά μέσα προς πρακτικήν λύσιν ενός μεγάλου μέρους του έπισιτιστικού προβλήματος.

‘Υπό του κ. ‘Υπουργού των Οικονομικών άνεγνωρίσθη να χρηματοδοτηθούν οί (Συν)σμοί προς τον σκοπόν αυτόν, πλην όμως ο Νόμος περί άλλαγής των αίρετών Συμβουλίων των Δημοσιοϋπαλληλικών (Συν)σμών αντίτιθεται προς τό ως άνω πνεύμα και προς τον λαϊκόν αυτόν χαρακτήρα. “Όργανα κοινής ώφελείας, ως οί (Συν)σμοί, δέν δύνανται να διοικηθώσι, παρά την θέλησιν των συνεταιίρων, υπό διωρισμένων Συμβουλίων, διότι ή περίπτωσις αύτη, δοκιμασθεΐσα, ήδη, εις μερικούς (Συν)σμούς, όχι μόνον απέδωσεν άρνητικά αποτελέσματα αλλά και ως από δηλώσεις του κ. ‘Υπ. του ‘Επισιτισμού και της ‘Επιτροπής Συνεργαζομένων (Συν)σμών προκύπτει, άπάντων σχεδόν τούτων τὰ διωρισμένα έκ των άνω Διοικητικά Συμβούλια, κατεχράσθησαν τὰ προς διανομήν χορηγηθέντα τρόφιμα.

‘Η δημοσίευσις του νόμου τούτου διατάρασσει ήδη σοβαρότατα την προσπάθειαν προς βελτίωσιν των βιοτικών συν-

θηκών και αποτελεί πλήγμα κατ’ αύτης.

4) ‘Η οργάνωσις Συσσιτίων υπέρ των άπόρων τή συνεργασία του Κράτους και του Διεθνούς ‘Ερυθρού Σταυρου και ή παροχή ζεστού φαγητου κατά τον παρόντα χειμώνα όπου ή καύσιμος ύλη είναι άπρόσιτος, καθίσταται έπιβεβλημένη.

5) ‘Η τιμαριθμική άναπροσαρμογή των μισθών εργατών και υπαλλήλων και ή εις τρόφιμα ένίσχυσις αυτών με βάσιν ανάλογον προς τας περιωρισμένες σημερινάς δυνατότητας, έξασφάλισις ελαχίστου όριου συντηρήσεως, είναι ή μόνη τελεσφόρος λύσις προς αντιμετώπισιν, υπό των δραχμοσυντηρήτων, των διακυμάνσεων επί των τιμών, δεδομένου άλλως τε ότι τό ‘Υπουργείον Οικονομικών μελετά ήδη τό ζήτημα των μισθών.

6) Λόγω των έπερχομένων εορτών των Χριστουγέννων, παρίσταται ανάγκη να ληφθούν σύντονα μέτρα έκτάκτου ένισχύσεως εις χρήμα και είδη διά τας λαϊκάς τάξεις και τὰ παιδιά και προς τούτο γίνεται διά του παρόντος έκκλησις προς πάντας, Τραπεζας, Βιομηχάνους, ‘Εμπόρους, ‘Οργανισμούς, ‘Ιδρύματα, ‘Εταιρείας και γενικώς τούς εϋπορούντας, ίνα, ένισχύοντες τό έργον τής περιθάψεως των άπόρων και πτωχών τάξεων, συνεισφέρωσι κατά τρόπον γενναίον χρήματα και είδη που διαθέτουν.

7) ‘Εάν ή κατάστασις των υγιών είναι κακή, ή κατάστασις των άσθενών και ιδίως των φυματικών είναι, κυριολεκτικώς, άπελπιστική, μάλιστα με την έλλειψιν σανατοριακών κλινών και την τραγικήν έπαύξησιν του αριθμού των φυματιώντων.

8) ‘Υφίσταται ανάγκη να γνωσθούν αποτελέσματα των ένεργειών επί του έπισιτιστικού ζητήματος διά του Τύπου.

‘Εν συνεχεία, όθεν, των διά των δύο

προηγούμενων ανακοινώσεων κοινοποιη-
θεισών ενεργειών,

Ὁ μ ο φ ὶ ν ω ς ψ η φ ί ζ ε ι :

1) Νά ἀνακληθῆ ὁ δημοσιευθεὶς ὑπ' ἀ-
ριθμ. 968)43 Νόμος διὰ τοῦ ὁποῦ προ-
βλέπεται ὁ διορισμὸς τῶν Διοικητικῶν
Συμβουλίων τῶν Συν)σμῶν Δ. Ὑπαλλ-
λήλων.

2) Νά ἐπιτευχθῆ εἰς τὸ κατώτατον
χρονικὸν διάστημα ἢ μεταφορὰ καὶ δια-
νομή τῶν 1.000 τόννων ἐλαίου.

3) Νά ληφθῆ πρόνοια καὶ ὀργανωθῆ
παραλλήλως ἢ προμήθεια 10.000 τόννων
ἐλαίου εἰσέτι, πού ἀποτελεῖ τὸ ἡμισυ
τῆς ἀπαιτουμένης ποσότητος διὰ τὰς ἀ-
νάγκας τῆς πρώην Διοικήσεως Πρωτευ-
ούσης.

4) Νά ὀργανωθοῦν Λαϊκὰ Συσσίτια
διὰ τοὺς ἀπόρους μερίμνη τοῦ Κράτους
καὶ τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

5) Νά καταβληθῆ εἰσέτι προσπάθεια
διὰ τὴν περαιτέρω αὔξησιν τῆς μερίδος
τοῦ ἄρτου.

6) Νά γίνῃ ἀναπροσαρμογὴ τιμαρι-
θμικῆ τῶν μισθῶν ἐργατῶν καὶ ὑπαλλή-
λων.

7) Νά καταργηθῆ ὁ Νόμος 522.

8) Νά ληφθῆ ἔκτακτος μέριμνα κατὰ
τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων διὰ προ-
σφορῶν: α) χρηματικοῦ βοηθήματος διὰ
τοὺς ἀπόρους, οὐχὶ κατωτέρου τῶν 300.
000 δρχ., β) Παροχῆς εἰς εἶδος, γ) Ἡ-
υξημένης, κατὰ τὸ δυνατόν, μερίδος ἄρ-
του, δ) Καταβολῆς 13ου μισθοῦ εἰς τοὺς
ἐργάτας καὶ ὑπαλλήλους. ε) Παροχῆς
ἠϋξημένης ποσότητος ἐλαίου καὶ λιπῶν
εἰς τὰ παιδιά καὶ τοὺς ἀσθενεῖς.

9) Νά ἀπλοποιηθῆ ἡ διαδικασία διὰ
τὴν χορήγησιν μεταφορικῶν μέσων καὶ
καυσίμων διὰ τὴν μεταφορὰν τροφίμων.
Ομοίως αἱ διατυπώσεις διὰ τὴν ἔκδοσιν
ἄδειῶν κινήσεως τῶν ἀγοραζομένων τρο-
φίμων.

10) Ὅχι μόνον νὰ μὴν περικοπῆ ἡ πί-
στωσις ἐκ 5 δισεκατομμυρίων, ἢ χορη-
γηθεῖσα εἰς τοὺς φυματικούς, ἀλλ' εἰ
δυνατὸν νὰ αὔξηθῆ αὕτη καὶ τύχουν οὐ-

τοι εἰδικῆς σανατοριακῆς καὶ φαρμα-
κευτικῆς μερίμνης, ἀντιμετωπιζομένης
καὶ διὰ τῆς ἐπιτάξεως ἐξοχικῶν οἰκιῶν,
λόγω τοῦ μεγάλου κινδύνου, ὑπὸ τὰς
σημερινὰς συνθήκας, καὶ διὰ τοὺς ὕγι-
εῖς.

11) Νά γίνῃ στενὴ παρακολούθησις
ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν τιμῶν καὶ τῆς
διανομῆς τοῦ ἐλαίου τοῦ διανεμομένου
διὰ τοῦ δελτίου.

12) Νά τεθοῦν τὸ ταχύτερον εἰς τὴν
διάθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς ὑπὸ τῶν Βιομη-
χάνων καὶ Ἐμπόρων εἶδη βιομηχανικά
πρὸς ἀνταλλαγὴν τὸ συντομότερον μὲ
εἶδη τροφίμων ἀπὸ τὰ ἐπαρχιακὰ κέν-
τρα.

13) Νά προικοδοτηθοῦν οἱ Συν)σμοὶ
ἀπὸ τοὺς ἐργοδότας καὶ τὸ Κράτος διὰ
τὴν ἔγκαιρον προμήθειαν τροφίμων.

14) Νά ἐνισχυθοῦν οἱ παραγωγοὶ διὰ
τῆς χορηγήσεως πιστώσεων, βιομηχανι-
κῶν εἰδῶν, σπόρων, λιπασμάτων κ.λπ.

15) Νά ἐνισχυθοῦν ἰδιαιτέρως οἱ πα-
ραγωγοὶ σταφίδος, τῆς ὁποίας ὁ ἐμφα-
νιζόμενος κίνδυνος ἐν μεγάλῳ ἐγκατα-
λείψεως τῆς καλλιέργειας, ἀποτελεῖ ἀ-
τόχημα ἔθνικον κίνδυνον.

16) Νά ἐνισχυθοῦν αἱ πρὸς τὸν Δ.Ε.
Σ. προσπάθειαι τῶν Δωδεκανησίων καὶ
Ἑπτανησίων διὰ τὴν ἀποστολὴν τροφί-
μων.

17) Νά ἐκδοθῆ τὸ ταχύτερον ἡ ζητη-
τηθεῖσα διατακτικὴ παρὰ τοῦ Ὑπουρ-
γείου Ἐπισιτισμοῦ διὰ 1.300 τόννους
σταφίδος πρὸς διανομὴν εἰς τὸν Ἀθηναϊ-
κὸν Λαόν.

18) Νά ζητηθῆ παρὰ τῆς Λογοκρισίας
ἢ δημοσίευσιν τῶν ανακοινώσεων καὶ
πορισμάτων τῆς Ἐπιτροπῆς.

19) Νά ἀφεθῆ ἐλεύθερον τὸ συλλη-
φθὲν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς μας ὑπὸ τῆς
Ἑλληνικῆς Ἀρχῆς.

Τὸ παρὸν ψήφισμα νὰ ἐπιδοθῆ δι' Ἐ-
πιτροπῆς ἐκλεγμένης ὑπὸ τῆς Ὀλομε-
λείας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, τὸν Δ.Ε.Σ.,
τὰς Ἀρχὰς Κατοχῆς καὶ νὰ κοινοποιη-
θῆ πρὸς πάντα τὰ Πνευματικά, Ἐπιστη-
μονικά καὶ Πιστωτικά Ἰδρύματα, πάντα

τά 'Επιμελητήρια, Βιομηχανικά, 'Εμπο- Λαϊκός 'Επισιτιστικός κ.λπ. 'Επιτροπές.
ρικά, Βιοτεχνικά, πρὸς τοὺς Συν)σμούς, 'Η 'Επιτροπή
'Εργατοῦπαλληλικὰς 'Οργανώσεις καὶ 'Επισιτιστικοῦ Συνεδρίου»

Λαϊκὲς Επισιτιστικὲς Επιτροπές — 'Ερανοὶ υπὲρ πασχόντων

Απὸ τὸ Επισιτιστικὸ Συνέδριον αποφασίστηκε ἡ δημιουργία (κατὰ συνουσίας καὶ τμήματα), ὅπου δὲν υπήρχαν, Λαϊκῶν Επιτροπῶν γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τῶν κινδύνων ἀπὸ υποσιτισμὸ τῶν Λαϊκῶν Τάξεων. Ἡ Επιτροπὴ τοῦ Επισιτιστικοῦ Συνεδρίου (Πρόεδρος Α. Ρουσόπουλος, Γεν. Γραμ. Α. Σταματίου) με ἐγκύκλιον τῆς 2.12.43 πρὸς Δημάρχους καὶ Κοινοτάρχες παρακαλεῖ νὰ βοηθηθοῦν οἱ ἀντιπροσωπευτικὲς αὐτὲς Επιτροπές ὅλων τῶν τάξεων ὅπως δῆλωσε ὅτι θα κάνει ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων, με συμμετοχὴν καὶ τῶν ἐκπροσώπων Ἀρχῶν καὶ κοινωφελῶν ὁργανώσεων.

Με ἄλλες ἐνέργειές τῆς ἡ Επιτροπὴ Επισιτιστικοῦ Συνεδρίου βοηθᾷ καὶ διευκρινίζει θέματα σχετικὰ με τὸν 'Ερανον «Λαϊκῆς Βοηθείας» τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς (εγκ. 11.12.43 καὶ 20.12.43, ἐπιστολὴ 29.12.43) τοὺς τοπικοὺς ἐράνους τῶν 70 Λαϊκῶν Επιτροπῶν (γιὰ συσσίτια κ.λπ.) καὶ τὴν σημασίαν τῶν Επιτροπῶν αὐτῶν. Καὶ αὐτὰ ὄχι ὡς ἀπλὴ φιλανθρωπία, ἀλλὰ ὡς καθήκον, ὡς ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐπιταγή. «Πάντες πρέπει νὰ ἐγκολπωθοῦν ὡς «διὰν τὴν δυστυχίαν τοῦ ἀδελφοῦ».

Στατιστικὰ Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν (Ἰδρυθέντες, ὑπάρχοντες, τρέφιμα) καὶ Συσσιτίων. Συγκριτικὰ στοιχεῖα μέχρι τέλους 1943

Κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας ἰδρύθησαν τὰ ἔτη 1940, 1941, 1942, 1943 συνολικὰ 416 Προμηθευτικοὶ Καταναλωτικοὶ Συνεταιρισμοί.

Απὸ τοὺς παραπάνω καὶ ὅσους προϋπήρχαν ἀναγνωρίστηκαν ὡς υποβοηθούμενοι ἀπὸ τὸ Κράτος με διανομὲς εἰδῶν (με διάφορα κριτήρια ὡς οἱ εγκ. 39877, 39901, 47441, 50277 τοῦ Ὑπουργείου Επισιτισμοῦ) καὶ με βάση εἰδικὰ μνητῶνα ἐλέγχου διανομῶν οἱ 415, με συνεταιροὺς 215.812 καὶ ἐξυπηρετούμενα μέλη οἰκογενείας 619.260.

Αναλυτικὸς πίνακας τῶν 415 αὐτῶν συνεταιρισμῶν με τὰ μέλη ἐκάστου βλ. στο βιβλίον τοῦ Δ)ντῆ τοῦ Ὑπουργείου Επισιτισμοῦ Παναγ. Μάτση (Ἀθήνα 1944) σελ. 93 καὶ ἐπ.

Εἰδικὴ ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Επισιτισμοῦ ἡ «Ὑπηρεσία Συνεταιρισμῶν καὶ Συσσιτίων» (*) ἀνέλαβε τὸ ὅλο ἐπισιτιστικὸ ἔργο στὴν παραπάνω κατεύθυνση.

Οἱ Συνεταιρισμοὶ τοὺς οἰοῦσιν ἐνίσχυε τὸ Ὑπ. Επισιτισμοῦ ἦταν: Δημοσίων Ὑπαλλήλων — Ὀργανισμῶν Δημοσίου Δικαίου — Ἀναπήρων, Τραυματιῶν, Θυμάτων πολέμου — Ἐταιρειῶν ἐν γένει — Ἐπαγγελματιῶν — Βιοτεχνιῶν — Ἐργατῶν — Ἰδιωτ. Ὑπαλλήλων.

Σύμφωνα με τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα που δίνει ὁ ἀρμόδιος Δ)ντῆς τοῦ Ὑπουργείου Επισιτισμοῦ Παν. Μάτση (σελ. 131) ὁ γενικὸς πίνακας χορηγήσεως τροφίμων καὶ εἰδῶν πρὸς τοὺς Καταναλωτικοὺς Συνεταιρισμοὺς ἦταν ὁ ἀκόλουθος (καὶ μάλιστα συμπληρωμένος καὶ με τὰ στοιχεῖα Χορηγήσεων σε Συσσίτια καὶ τὶς διανομὲς στο κοινὸ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο).

Στον παραπάνω πίνακα ὑπάρχουν γενικὰ στοιχεῖα (βλ. στὴν ἐπόμενη σελίδα) καθὼς καὶ χωριστὰ γιὰ τὶς Ὁμάδες Συνεταιρισμῶν.

(*) Ἐκτός ἀπὸ τοὺς Συνεταιρισμοὺς λειτούργησαν καὶ 666 Συσσίτια σε Ἐργοστάσια, Ὑπουργεῖα, Νομικὰ Πρόσωπα, Τράπεζες, Σχολεῖα, Ἐπιχειρήσεις, Ἐπαγγέλματα, κ.λπ. με 178.751 άτομα που συσσιτοῦσαν. Γιὰ τὰ τρέφιμα που χορηγήθηκαν ἀπὸ τὸ Κράτος βλ. στὴ συνέχεια.

Είδη	Σε Συνεταιρισμούς (οκάδες)	Σε ουσία (οκάδες)	Διανομή στο κοινό (οκάδες)
Όσπρια	1.254.096	274.661	938.000
Έλαιον	173.531	91.326	2.462.677
Σταφίδες	3.126.046	1.575.057	630.015
Ζάχαρη	924.678	4.360	1.700.845
Σαπούνι	156.368	—	1.353.435
Ρύζι	307.528	131.000	233.992
Σταφιδίνη	614.756	—	—
Ελαίαι	355.772	262.253	—
Αλάστα	26.881	—	—
Γεώμηλα	20.000	—	—
Βούτυρο	10.000	—	—
Ζυμαρικά	145.751	—	—
Σίτος	67.849	—	—
Άλευρον	58.673	—	—
Άμυλον	18.988	—	—
Σούπες	11.888	3.000	—
Σούπες	57.615	3.000	—
Τυριά	59.577	—	30.547
Σύκα	42.800	—	—
Σαπούνι (τεμάχια)	51.054	—	—
Σόδα καυστική κιλά	8.645	—	—
Κουβαρίστρες (τεμάχια)	130.920	—	—

(Ποσότητες μικρές, σχετικά με τις ανάγκες της κατοχικής περιόδου).

Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί το 1944 και η δραματική εξέλιξη στο επισιτιστικό.

Συνεχίζεται η μεγάλη δραστηριότητα των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών, των Ενώσεων τους και της Επιτροπής των Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών για την αντιμετώπιση του επισιτιστικού και για την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ Καταναλωτών και Παραγωγών μέσω των Συνεταιρισμών τους, παρά την αδιαφορία του Κράτους και τις πολλές αντιδράσεις των αντίθετων εκμεταλλευτικών συμφερόντων. Και επιτυγχάνονται διάφορα κατά Συνεταιρισμό και στο σύνολο.

Πέρα από τα στοιχεία τα οποία δόθηκαν σε άλλες σελίδες μας σημειώνουμε ειδικότερα ότι ο Θ. Τζωρτζάκης που είναι ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος πολλών Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών (με την Αντιπροσωπεία Ενώσεων Συνεταιρισμών) μετέχει τακτικά ως Συνεταιριστικός Σύμβουλος στην Κεντρική Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως που προσπαθεί να συντονίζει και να κατευθύνει σε σωστό δρόμο —παρ' όλα τα ρεύματα και τις ακρότητες της εποχής— τους πολυάριθμους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς και τις Ενώσεις τους. Καλείται ακόμα και μετέχει (*) σε συνεδριάσεις Γ.Σ. και Α.Σ. Ενώσεων Συνεταιρισμών, στην

(*) Προσκλήσεις για συνεδριάσεις σε διάφορες Οργανώσεις υπάρχουν πολλές στο Αρχείο μου. Για την ιστορία σημειώνω ότι κατά το 1944 τις προσκλήσεις για συνεδριάσεις της Επιτροπής Επισιτιστικού Συνεδρίου υπογράφουν ως Πρόεδρος ο Γ. Τερμεντζής (ή ο Χρ. Παπάσογλου) και ως Γεν. Γραμματέας ο Α. Σαματίου (με διεύθυνση Καραγεώργη Σερβίας 4). Για την Επιτροπή Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως υπογράφει ο Γεν. Γραμματέας Α. Γιάννου (με δ/ση Καραγεώργη της Σερβίας 4).

Παναθηναϊκήν Επιτροπή Επισιτισμού κλπ., όπου προσπαθεί και κατορθώνει να μεταφέρει το γενικότερο συνεταιριστικό πνεύμα μέσα στις αγωνιώδεις προσπάθειες για επισιτισμό και την ύπαρξη ρευμάτων για εκμετάλλευσή.

Ιδιαίτερη αξία έχει το πρακτικό που υπογράφουν προσωπικότητες της εποχής στα συνεταιριστικά, αγροτικά, επισιτιστικά και που καταγγέλλουν τις κυβερνητικές επεμβάσεις στους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς (βλ. το κείμενο παραπάνω).

Για την οξύτητα που παρατηρείται και πάλι στο επισιτιστικό πρόβλημα στις αρχές του 1944 (πρόβλημα με το οποίο ασχολούνται άμεσα οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί και οι Γεωργικοί), ενδεικτική είναι η 233) 7.2.44 εγκύκλιος της Παναθηναϊκής Επιτροπής του Επισιτιστικού Συνεδρίου προς τις Ενώσεις Γεωργ. Συνεταιρισμών, πάντας τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς και Συνεταιρισμούς Παραγωγών, τας Επισιτιστικές Ενώσεις και Τοπικές Επισιτιστικές Επιτροπές.

Τονίζει τον νόμον της αλληλοεξαρτήσεως μεταξύ των ανθρώπων, την προσπάθεια του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού ως γέφυρας μεταξύ της χεμιζομένης εκ της πείνης και της αθλιότητος πατρίδος μας και του έξω κόσμου καθώς και μεταξύ όλων των σημείων του εσωτερικού της χώρας.

Υποδεικνύει να υποδοθηθεί από όλους το έργο των ανταλλαγών τροφίμων και ειδών που ανέλαβε ο ΔΕΣ για να βοηθήσει και τους παραγωγούς και τους καταναλωτές ολοκλήρου του ελληνικού πληθυσμού.

Στις 24.2.44 συνέρχεται και πάλι (κατόπιν αδείας των Αρχών) στην αίθουσα της Αρχαιολογικής η ολομέλεια των εκπροσώπων του πνευματικού και επιστημονικού κόσμου και των αναιπροσώπων των βιομηχανικών, εμπορικών, βιοτεχνικών, επαγγελματικών και εργατοϋπαλληλικών Οργανώσεων καθώς και αντιπροσώπων Αγροτικών και Αστικών Συνεταιρισμών και Λαϊκών Επιτροπών, παρουσία του Πρωτοσυγκέλου Αρχιεπισκοπής εκπροσωπώντος τον Επίτιμον Πρόεδρον της Επιτροπής Μακαριωτάτον Αρχιεπίσκοπον Αθηνών και άλλων Ανωτάτων Κρατικών λειτουργών και Προσωπικότητων.

Αφού άκουσε τη λογοδοσία του Δ.Σ. επί των πεπραγμένων 1.11.43 — 24.2.44 και έγιναν οι σχετικές εισηγήσεις, ομιλίες, συζητήσεις, ακολούθησαν οι αναλυτικές διαπιστώσεις και διατυπώθηκε αναλυτικό ψήφισμα για όλες τις πτυχές του επισιτιστικού - οικονομικού (το πολυσέλιδο κείμενο υπάρχει στο αρχείο μου).

Νέες προσπάθειες κατά το 1944 για την οργάνωση των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών σε ομοιοεπαγγελματικές Ενώσεις:

Σε συνέχεια των όσων σημειώθηκαν κατά το 1943, το Γενικό Συμβούλιο της Επιτροπής Συνεργαζομένων Συνεταιρισμών Καταναλώσεως παίρνει απόφαση για την οργάνωση των Συνεταιρισμών που μετέχουν σ' αυτή σε ομοιοεπαγγελματικές Ενώσεις (βλ. και παραπάνω).

Σύμφωνα με εισήγηση του Επόπτη Συνεταιρισμών Φρ. Αρχοντάκη 12 Μαρτίου 1944, στην Επιτροπή Συνεργαζομένων μετέχουν τότε η Ένωση Συνεταιρισμών Δημοσίων Υπαλλήλων με 58 Συνεταιρισμούς μέλη της (*) και 88 Συνεταιρισμοί άλλων κλάδων (ενώ υπάρχουν και άλλοι που δεν μετέχουν ακόμα). Ο επόπτης εισή-

(*) Η Ένωση Συνεταιρισμών Δημοσίων Υπαλλήλων που ιδρύθηκε το 1942 (Λυκούργου 10) ιδρύει Πρατήριο (Σκουζέ 1, πλατεία Αγίας Ειρήνης) για την βελτίωση της επισιτιστικής καταστάσεως των υπαλλήλων και καλεί στα εγκαίνια του (4 Αυγούστου 1944) όσους έχουν εργασθεί για την ανάπτυξη των Συνεταιρισμών. Πρόεδρος ο Σ. Ορέστης, Γεν. Γραμματέας ο Α. Ζώρας.

γείται την κατανομή αυτών των 88 Συνεταιρισμών σε 8 Ενώσεις:

- 1) Ν.Π.Δ.Δ. (αναφέρονται 21 Συνεταιρισμοί).
- 2) Ελευθέρων Επαγγελματιών (αναφέρονται 12 Συνεταιρισμοί).
- 3) Τραπεζικών υπαλλήλων (αναφέρονται 3 Συνεταιρισμοί).
- 4) Βιοτεχνών (αναφέρονται 9 Συνεταιρισμοί) (**).
- 5) Αγωνόμων εταιρειών (αναφέρονται 15 Συνεταιρισμοί).
- 6) Εκπαιδευτικών φοιτητών και σπουδαστών (αναφέρονται 5 Συνεταιρισμοί).
- 7) Εργατοϋπαλλήλων (***) (αναφέρονται 16 Συνεταιρισμοί).
- 8) Προαστείων (αναφέρονται 6 Συνεταιρισμοί).

Δραματική η κατάσταση τον Ιούλιο 1944 από αδιαφορία της Κυβερνήσεως και από τους μαυραγορίτες που θησαυρίζουν με λίρες στο Χρηματιστήριο.

Στο από 21.7.1944 ψήφισμα του Γενικού Συμβουλίου Συνεργαζομένων Καταναλωτικών Συνεταιρισμών όλων των Κατηγοριών απεικονίζεται η δραματική κατάσταση, η κακή κρατική (και εργοδοτών) γραμμή καθώς και η αντίδραση στο έργο των Συνεταιρισμών. Το παραθέτουμε:

« Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Το Γενικόν Συμβούλιον τῆς Ἐπιτροπῆς Συνεργαζομένων Συνισμῶν Καταναλώσεως συνελθὸν σήμερον 21 Ἰουλίου 1944 τῇ συμμετοχῇ ἀντιπροσώπων τῶν Συνισμῶν ὅλων τῶν κατηγοριῶν (Δημ. Ὑπαλλήλων, Ὑπ. Νομ. Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, Τραπεζικῶν Ὑπαλλήλων, Βιοτεχνῶν, Ἐλευθέρων ἐπαγγελματιῶν, Σπουδαστῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ Ἐργατοϋπαλλήλων ἐν γένει) καὶ συζητήσαν ἐπὶ τῆς δημιουργηθείσης κατόπιν τῶν τελευταίως ἀλματωδῶς συνεχιζομένων ἀνατιμήσεων τῶν τροφίμων τραγικῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ.

Διαπιστώνει ὅτι:

1) Τὰ οικονομικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐλάβην ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν συγκράτησιν τῶν τιμῶν τοῦ χρηματιστηρίου καὶ τῶν τροφίμων ὡς ἦτο ἐπόμενον δὲν ἐτελεσφόρησαν, τουναντίον τὸ Χρηματιστήριον ἀπερρόφησε σημαντικὰ ποσὰ λιρῶν, τῶν ὁποίων οἱ Συνισμοὶ ἐπανειλημμένως ὑπέδειξαν ἐπωφελέστερον τρόπον διαθέσεως χωρὶς νὰ εἰσακουσθοῦν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν.

2) Ἡ τραγικὴ οικονομικὴ καὶ ἐπισιτιστικὴ κατάσταση, εἰς ἣν περιήλθεν ὁ Λαός, μαρτυρεῖ ὅτι τὰ μέχρι σήμερον διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ληφθέντα ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων μέτρα δὲν ἦσαν τὰ ἐνδεδειγμένα καὶ ἐκ τῶν περιστάσεων ἐπιβαλλόμενα.

3) Ὁ διαρκὴς ὑποσιτισμὸς καὶ ἡ σχεδὸν τελεία ἔλλειψις μέτρων ὑγιεινῆς ὑπῆρξαν αἰτία ἐπεκτάσεως σοβαρῶν ἀσθενειῶν (Φυματίωσις, ἀδενόπαθεια, τύφος, λοιμῶξεις κ.λπ.) εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις ἐπὶ τῶν ὁποίων βασιζέται ἡ μεταπολεμικὴ βιομηχανικὴ καὶ παραγωγικὴ δραστηριότης.

4) Αὐτὴ ἡ παιδικὴ ἡλικία ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἐλπίδα διὰ τὴν μελλοντικὴν ὑπαρξιν τοῦ Ἔθνους, κινδυνεύει ἀπὸ τὴν πλήρη ἐγκατάλειψιν ὡς ἐξάγεται ἀπὸ ἐπισημοὺς στατιστικὰς ἱατρικῶν ἐξετάσεων, αἱ ὁποῖαι ἀναριθμῶνται μέχρις 90% τὰ πάσχοντα παιδιὰ.

5) Οἱ ἐπικεφαλῆς τῶν διαφορῶν ἐπιχειρήσεων Ἐργοδοταὶ (τραπεζῖται, ἐπιχειρηματῖαι, βιομήχανοι, μεγαλέμποροι καὶ λοιποὶ πλούσιοι) πλὴν ἐλαχίστων πε-

(**) Το 1944 ἰδρύθηκα καὶ Ἐνωσις Βιοτεχνικῶν Συνεταιρισμῶν Ἑλλάδος (ὄχι μόνο καταναλωτικὴ, ἀλλὰ καὶ παραγωγικὴ). Το 1949 εἶχε 75 Συνεταιρισμοὺς ὡς μέλη με 6.000 άτομα (βλ. ἐκθεση Σ. Κλαδά «Συνεταιριστῆς» 1950 σ. 103).

(***) Ἡ πρώτη τακτικὴ Γ.Σ. τῆς Ἐνώσεως αὐτῆς (Ζαλόγγου 1) συνήλθε στις 25.11.1944.

ριπτώσεων, δὲν καταβάλλουν τὴν ἐπιβαλλομένην ὑπὲρ τοῦ ἐργαζομένου προσωπικοῦ των καὶ τοῦ λαοῦ μέρησαν ἀλλὰ τουναντίον τὸ μὲν εἶνε διαρκῶς ἀπερροφημένοι μὲ τὸ Χρηματιστήριον, ὅπου, ἐκμεταλλεόμενοι τὰς σημερινὰς συνθήκας, θησαυρίζουν εἰς βάρος τοῦ λαοῦ, δημιουργοῦντες τὴν ψυχολογίαν τῆς ἀνησυχίας καὶ τῆς νευρικότητος τοῦ κόσμου μὲ τὰς μεγάλας διακυμάνσεις τῆς λίρας, τὸ δὲ εἰς τὰ παρασκῆνια ἀπεργάζονται διὰ παντός τρόπου τὴν ἀποτυχίαν τῶν Συνασμιῶν εἰς τὴν προσπάθειάν των νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἐπισιτισμοῦ τοῦ λαοῦ, ἀρνοῦμενοι τὴν ἐνίσχυσιν καὶ χρηματοδότησιν των καὶ συκοφαντοῦντες τὸ ἔργον των ἐπ' ὠφελεία προφανῶς τῶν μαυραγοριτῶν.

6) Τὸ παρεχόμενον σήμερον ὑπὸ τοῦ νόμου σιτηρέσιον ἐκ μέρους τοῦ Κράτους εἰς τοὺς Δημ. Ὑπαλλήλους καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ προσωπικόν των εἶναι σιτηρέσιον μὴ ἀντιπροσωπεῦον τὸ ἐλάχιστον ὄριον συντηρήσεως καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ἐργαζομένους πρὸς τοὺς ὁποίους μόνον παρέχεται χωρὶς πρόβλεψιν ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας, ἢ ὅποια καίτοι ἀποτελοῦσα τὸ θεμέλιον τῆς κοινωνίας, καταδικάζεται ἐπισήμως εἰς τὴν ἐξαθλίωσιν.

7) "Ὅλαι αἱ συγκεκριμέναι προτάσεις αἱ ὅποια ἐπεβλήθησαν ἐκ μέρους τῶν Συνασμιῶν εἰς τὴν Κυβέρνησιν (Ἑπιουργεῖα Οἰκονομικῶν Ἐπισιτισμοῦ, Γεωργίας καὶ Συγκοινωνίας) καὶ ἀφ' ἑωρῶν τὴν χρηματοδότησιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν Συνασμιῶν διὰ τὴν ἐκ τῶν τόπων παραγωγῆς ἀγορὰν καὶ μεταφορὰν πρὸς διανομὴν σίτου, ὄσπριων καὶ ἐλαίου, παρὰ τὰς ἐπισήμους ἐνώπιον τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῆς Παναθηναϊκῆς Ἐπιτροπῆς ὑποσχέσεις τῆς Κυβερνήσεως περὶ χρηματοδοτήσεως τῶν Συνασμιῶν, μετὰ παρελκύνσεις καὶ ἀναβολὰς πολλῶν μηνῶν τελικῶς ἀπερρίφθησαν μὲ τὴν δικαιολογίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀδυναμίας τοῦ κράτους. Ἐν τούτοις αἱ λίραι μόνον, αἱ ὅποια ρίπτονται εἰς τὸ Χρηματιστήριον

μὲ μόνον ἀποτέλεσμα νὰ ἐπενδύουν οἱ Μαυραγορίται τὰς ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς δυστυχίας τοῦ λαοῦ ἀποκτηθείσας Δραχμάς, ἐὰν διετίθεντο, ὡς ὑπέδειξαν οἱ Συνασμοί, διὰ τὴν ἀγορὰν ἐλαίου καὶ λοιπῶν τροφίμων τῆς ἐγχωρίας παραγωγῆς, ἀσφαλῶς θὰ συνετέλουν ἀποτελεσματικώτερον εἰς τὴν πρόληψιν τῆς σημερινῆς κρίσεως καταστάσεως.

8) "Ὅσοι Συνασμοί κατῶρθωσαν νὰ ἐξασφαλίσουν τὰ ἀπαραίτητα μέσα ἡδυνήθησαν, παρὰ τὰς δυσμενεῖς συνθήκας, νὰ μεταφέρουν καὶ νὰ διανεῖμουν εἰς τοὺς συνεταίρους λάδι, ὄσπρια, πατάτες, ρύζι κ.λπ. εἰς τιμὰς μικροτέρας κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ γεγονός τῆς μεταφορᾶς λαδιοῦ ἐκ μέρους τῶν Συνασμιῶν ἀποκτᾷ ἰδιαιτέραν σημασίαν ὅταν ἀναλογισθῆ τις ὅτι παρὰ τὴν συνεργασίαν Κράτους Δ.Ε.Σ., ΕΛΛΑ-ΤΟΥΡΚ, ὁμάδος εἰδικῶν μεγαλεμπόρων καὶ λοιπῶν ἀρμοδίων, ἐλάχιστον κατωρθώθη καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

9) "Ὅτι καὶ ἡ ἐκ τῶν βαρῶν τοῦ πληθωρισμοῦ ἀνατίμησις τῶν εἰδῶν, ἄνευ ἀναλόγου προσαρμογῆς τῶν ἀπολαυῶν τῶν δραχμοσυντηρητῶν καὶ τῆς ἐνίσχυσεως τοῦ ἀπόρου λαοῦ δημιουργεῖ κατὰστασιν ἐγκυμονοῦσαν ἀμέσους κινδύνους διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῆς φυλῆς μας, ἢ εὐθύνη τῆς ὁποίας θὰ καταλογισθῆ ὑπὸ τῆς ἱστορίας αὐστηρῶς εἰς βάρος τῶν ἀρμοδίων, τῶν ἰθυόντων ἐργοδοτῶν, καὶ τῶν εὐπόρων τάξεων οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ κινηθοῦν δραστηρίως, ὅσον ἀκόμη ὑπάρχει καιρὸς καὶ ἐν πνεύματι συντονισμοῦ τῶν προσπαθειῶν μετὰ τῆς Παναθηναϊκῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν Συνασμιῶν καὶ μὲ βαθυτάτην τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀλληλεγγύης, ἢ ὅποια πρέπει νὰ διακρίνει ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις κατὰ τὴν σημερινὴν κρίσιν καμπῆν τοῦ ἔθνους.

10) Ἡ ἐνίσχυσις τῆς παραγωγῆς καὶ ἡ ὑποβοήθησις τοῦ ἔργου τῶν Γεωργικῶν καὶ Καταναλωτικῶν Συνασμιῶν, οἱ ὅποιοι ἰδιαιτέρας μερίμνης τυγχάνουν εἰς ὅλας τὰς προηγουμένας χώρας, ἀποτελοῦν

τήν μόνην ἐγγύησιν θετικῆς καταπολεμήσεως τοῦ μαυραγοριτισμοῦ καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς διατροφῆς τοῦ λαοῦ.

11) Ὁ ΔΕΣ τὸ τελευταῖον χρονικὸν διάστημα ἐμείωσε τὰς διανομάς, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ εἰσαγωγαὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἠυξήθησαν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν εἰς τὰς ἐφημερίδας δημοσιευομένων ἀνακοινώσεών του. Ἐπίσης αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ ΔΕΣ εἰς ὅλας τὰς συγκεκριμέναις προτάσεις διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ μηχανισμοῦ τῶν Συσμῶν, διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τοῦ λαοῦ, δὲν ἐπέδειξαν πνεῦμα κατανοήσεως.

12) Ἡ Ἑταιρεία ΕΛΛΑ - ΤΟΥΡΚ, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζει ἐλπίδας καὶ ἔχει ἀξιώσεις ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διότι τὰ εἰσαγόμενα παρ' αὐτῆς τρόφιμα ἔρχονται εἰς ἀντιστάθμισμα ἐξαγομένων, τὰ ὁποῖα ἢ Ἑλληνικὴ γῆ, ἢ ὁποῖα ποτίζεται μὲ τὸν ἰδρώτα τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ τῆς παράγει, καίτοι τὰ εἰσαγόμενα τρόφιμα, διαθέτει μέσω τοῦ ΔΕΣ δὲν κατέβαλεν τὴν δέουσαν ἐπιμέλειαν νὰ ἀποφευχθῇ ἡ διαρροὴ τῶν τροφίμων εἰς τὴν μαύρην ἀγορὰν, εἰς ἣν ἐπισήμως διαπραγματεύεται ἡ ζάχαρις, καθ' ὃν χρόνον αἱ αἰτήσεις παροχῆς τροφίμων εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐργατοῦπαλληλικούς Συσμούς τοῦλάχιστον διὰ τὰ ἀσθενῆ καὶ φυματικὰ μέλη των, ἀπερρίφθησαν(*).

13) Τὸ Κράτος ὄχι μόνον δὲν ἐνισχύει τοὺς Συσμούς διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἐκπληρώσουν καλλίτερον τὴν κοινωνικῆν των ἀποστολήν, ἀλλὰ τουναντίον δι' εἰδικοῦ νόμου, ἀντικατέστησεν τὰ αἰρετὰ Συμβούλια τῶν δημοσιούπαλληλικῶν Συσμῶν, οἱ ὁποῖοι οὕτω μετετρέπησαν κατ' οὐσίαν εἰς κρατικὰς ὑπηρεσίας μὲ διωρισμένα συμβούλια μὲ ἀποτελεσματὴν πλήρη ἀδράνειαν τῶν Συσμῶν τούτων εἰς βᾶρος τοῦ ἐπισιτισμοῦ τῶν ὑπαλλήλων.

14) Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ζητήματος τοῦ λαδιοῦ καὶ τῶν καρβούνων τὴν σι-

γμὴν ταύτην μαζί μὲ τὴν ἐξασφάλισιν συσσιτίου περιέχοντος τὸ ἐλάχιστον ὄριον συντηρήσεως διὰ τὸν ἐργαζόμενον καὶ ὅλα τὰ ὑπ' αὐτοῦ συντηρούμενα μέλη οἰκογενείας πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ κυριαρχοῦσαν μέριμναν τῆς Κυβερνήσεως καὶ λοιπῶν ἄρμοδιῶν διὰ τὴν λύσιν τῶν ὁποίων οἱ Συσμοὶ τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν.

15) Ἡ ἀναγγελθεῖσα ἐσχάτως διὰ τῶν ἐφημερίδων ἄρσις τῶν διατυπώσεων ἐλευθέρως μεταφορᾶς λαδιοῦ ἐκ τῶν Ἴονίων νήσων ὅπου τὰ ἀπομένοντα ἀποθέματα, δεδομένης μάλιστα καὶ τῆς περιωρισμένης συνολικῆς παραγωγῆς τῶν περιφερειῶν τούτων, δὲν δύνανται νὰ καλύψουν τὸ σύνολον τῶν εἰς ἔλαιον ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ τῆς περιφερείας τῆς πρωτεύουσας, ἐπιβάλλει τὸ αὐτὸ μέτρον νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὰς νήσους Κρήτην, Μυτιλήνην καὶ Κέρκυραν.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω διαπιστώσεων
Ψ Η Φ Ι Ζ Ε Ι

1. Νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ταχύτερον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τὴν ὑπεσχημένην χρηματοδότησιν τῶν ὑποβληθεισῶν καὶ ὑποβαλλομένων συμβάσεων διὰ τὴν μεταφορὰν ὑπὸ τῶν Συσμῶν τροφίμων ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ νὰ ληφθῇ νομοθετικὴ μέριμνα διὰ τὴν ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων χρηματοδότησιν τῶν Συνεταιρισμῶν τοῦ προσωπικοῦ των.

2. Νὰ ἐπεκταθοῦν αἱ παιδικαὶ διανομαὶ εἰς τοὺς Συσμούς τῶν Σπουδαστῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ ἐνισχυθοῦν τὰ παιδικὰ συσσίτια.

3. Νὰ ληφθῇ μέριμνα ὑπὲρ τῶν φυματικῶν Σανατοριακῆ καὶ ἐνισχύσεως τῆς διατροφῆς των διὰ τῆς χορηγήσεως ἐκτάκτων διανομῶν.

4. Νὰ ὑπαχθοῦν οἱ ὑπάλληλοι Ὀργανισμῶν Νομικ. Προσώπων Δημοσ. Δικαίου εἰς τὸν Ν. 1172.

5. Νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐλευθέρω μεταφορὰ λαδιοῦ ἐκ Κρήτης καὶ Μυτιλήνης καὶ

(*) Βλ. σχετικὰ γιὰ τὶς διαρροὲς στὴ μαύρην ἀγορὰ στο βιβλίον Τσοῦλάκογλου. Γιὰ τὴν ΕΛΛΑ - ΤΟΥΡΚ βλ. τὸ βιβλίον Μπακάλμπαση.

λοιπών έλαιοπαραγωγικών περιφερειών της χώρας.

6. Αναλογιζομένη τάς συνεπειάς της σημερινής οικονομικής και επισιτιστικής καταστάσεως διά τὸ μέλλον τοῦ Ἑθνους ἢ Κυβέρνησις νά λάβῃ ριζικά μέτρα διά τὴν βελτίωσιν τῶν βιωτικῶν συνθηκῶν τοῦ Λαοῦ καὶ ἀναγνωρίζουσα τὴν χρησιμότητα καὶ τὴν σημασίαν τῶν Συνομιῶν, θελήσῃ νά παράσῃ πᾶσαν αὐτῆς τὴν ὑποστήριξιν ἀκυροῦσα ὅλους τοὺς δεσμευτικούς τῆς ἐλευθερίας τῶν Συνομιῶν νόμους, χορηγοῦσα πιστώσεις, μεταφορικά μέσα καὶ καύσιμον ὕλην.

7. Νά συσταθῇ Μικτὴ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ ἀντιπροσώπων τοῦ Κράτους, τῶν Ἐρ-

γοδοτῶν καὶ αἵρετοῦς τοιοῦτους τῶν Συνομιῶν καὶ Σωματείων διά τὴν τιμαριθμικὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων.

8. Νά λάβῃ τὸ ταχύτερον ἢ Κυβέρνησις ἀποφάσεις διά τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ὑπολοίπων σημείων τοῦ παρόντος ψηφίσματος.

9. Νά ἐπιδοθῇ τὸ ψηφίσμα εἰς τὸν Κ. Πρόεδρον καὶ τὰ Μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ λοιποὺς ἀρμοδίους.

10. Νά ἀπευθυνθῇ χαιρετισμὸς πρὸς τοὺς Γεωργικούς Συνομιοὺς Μακεδονίας, παραστάντας δι' ἀντιπροσώπου εἰς τὴν σύσκεψιν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Ἰουλίου 1944»

ΟΙ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ 1942—1944

— Κείμενο του Χαρ. Παπαχρήστου (τεχνικοῦ επιθεωρητῆ ΑΤΕ, κ.λπ.) βλ. στο «Βῆμα του Αγρότου» 10.1.42 σχετικά με τὴν αλιεία. Δίνει στοιχεία για τὴν φτωχὴ σε ποσότητα ἐλληνικὴ αλιεία καὶ υποδεικνύει ὅτι χρειάζεται πραγματικὴ ἀλληλεγγύη, ἀνεπιβούλευτη συγκροτικὴ καὶ αὐτοθυσία των εργαζομένων στον αλιευτικὸ κλάδο. Εκθέτει τὶς προσπάθειες τῆς ΑΤΕ για αλιευτικὴ πίστη καὶ αλιευτικούς συνεταιρισμούς («Βῆμα του Αγρότου» 10.1.42, 15.5.42, 1.6.42).

— Κείμενα του τμηματάρχῃ τῆς Π.Σ.Γ.Σ. Ν. Πολύζου στο «Βῆμα του Αγρότου» ἀπὸ 1.7.42 δίνουν ἐνδιαφέροντα στοιχεία για τὴν ἀξία των ψαριῶν, για ἄλλες χώρες, για τὰ αἴτια καθυστέρησης στην Ελλάδα, για τὴ συμβολὴ των προσφύγων, κ.λπ. Δίνει στοιχεία για τοὺς Αλιευτικούς Συνεταιρισμούς, καὶ μελέτη για τὸν τρόπο ὀργανώσεως καὶ δράσεώς τους.

Μεταξὺ ἄλλων σημειώνει ὅτι τότε λειτουργοῦν 58 αλιευτικοὶ ὑπὸ ἀτελὴ μορφήν (ἐκτός ἐξαίρεσεων). Μειονέκτημα ὅτι σ' αὐτοὺς μετέχουν οἱ ἰδιοκτῆτες των αλιευτικῶν καὶ ὄχι οἱ αλιεργάτες. Ὑπάρχει ἀντίδραση στους Συνεταιρισμοὺς ἀπὸ τὴν ἔλλειψη επαγγελματικῆς μορφώσεως καὶ ἀπὸ τὸ κατώτερο μορφωτικὸ ἐπίπεδο. Ἐπίσης ἀπὸ ἰχθυεμπόρους, εἰσαγωγεῖς αλιευμάτων, ζωεμπόρους, ἐνοικιαστῆς λιμνῶν. Ἐπίσης ὑπάρχει διασπορά των αλιέων, τὰ ψάρια εἶναι πολὺ φθαρτά καὶ ἀπαιτοῦν μεγάλη ὀργάνωση. Ὑπάρχει ἔλλειψη πίστεως, ἀσφάλειας. Ἀνυπαρξία συστηματικῆς καὶ προσχεδιασμένης κρατικῆς ἐπεμβάσεως. Χρειάζεται προσπάθεια. («Βῆμα του Αγρότου» ἀπὸ 1.7.42 καὶ ἐπόμενα).

Για τὶς ἰδρύσεις καὶ τὶς δραστηριότητες των αλιευτικῶν Συνεταιρισμῶν κατὰ τὸ 1944 καὶ μάλιστα μετὰ τον ν. 1168) 1944 βλ. «Συνεταιριστής» 1949 σ. 29.

Σχετικὸ με τοὺς Αλιευτικούς εἶναι καὶ τὸ κείμενο Ν. Πατρικίου («Συνεταιριστικὴ Πορεία» Δεκεμβρίου 1989 σ. 243 ἐπ.) καὶ ἐιδικότερα για τὴν περιφέρεια Μεσσολλογίου - Αιτωλικῆς ὅπου ἦταν ἐποπτικὸς καὶ πραγματικὰ ἀγωνίστηκε για τὴν ἀνάπτωξή τους.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Ὁ θεσμὸς των Συνεταιρισμῶν χρησιμοποιοῦντο κατὰ τὴν κατοχικὴ περίοδο καὶ ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους. Ἐνδεικτικὰ:

Συνεταιρισμὸς εἰσαγωγέων τροφίμων καὶ γεωργ. προϊόντων.

Στην εφημερίδα «Ελεύθερον Βήμα» Αθηνών 6.11.43 διαβάζουμε την ακόλουθη επιστολή που όπως γράφει η εφημερίδα «ει καθήκοντος αμεροληψίας δημοσιεύομεν»:

«Κύριε διευθυντά,

Είς απάντησιν χθεσινού «σημειώματος» σας διά τας διανομάς τῆς Ὀργανώσεώς μας πρὸς τὸ κοινόν, ἐπιτρέφατέ μας νά σᾶς ἀνακοινώσωμεν τὰ ἐξῆς:

Συμφωνοῦμεν ἀπολύτως μαζί σας ὅτι ὁ τρόπος τῶν διανομῶν μελλοντικῶς δεόν νά γίνεται μὲ τὸ διέπον τὰς κρατικὰς διανομάς σύστημα, ἵνα ἐπικρατῆ πνεῦμα ἰσότητος καὶ δικαιοσύνης δι' ὅλους, αἱ δὲ μέλλουσαι διανομαὶ μας κατὰ τὴν προχθεσινὴν ἀπόφασιν τοῦ Δ. Συμβουλίου προηγηθεῖσαν τοῦ «σημειώματός» σας θά γίνωνται βάσει δελτίων κατὰ ἀστυνομικὰ τμήματα μὲ προτεραιότητα τῶν ἀπορωτέρων συνοικιῶν καὶ συνοικισμῶν τῆς πρωτευούσης. Ἐπὶ τοῦ ἐτέρου σημείου ὅπερ θίγεται ὅτι αἱ ἰδιωτικαὶ διανομαὶ ἀποκλείου τὴν δυνατότητα ἐλέγχου τῆς ποιότητος ἐν ἀπουσία τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τῆς Ἀγορανομίας, δηλοῦμεν ὑπευθύνως ὅτι αἱ διανομαὶ μας ἐγένοντο ὑπὸ τὰ ὄμματα, τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὴν ἀρωγὴν τῶν ἀγορανομικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἀναφορικῶς μὲ τὴν ποιότητα τοῦ ἀραβόσιτου σᾶς γνωρίζομεν ὅτι ἡ παραγωγή τοῦ φθινοπωρινοῦ παρουσιάζει τοῦτον κατὰ περιοχὰς νωπὸν ὄχι ὅμως βεβλαμμένον. Ὁ πωληθεὶς ὑπὸ τῆς ὀργανώσεώς μας ἀραβόσιτος εἶνε ἀκριθῶς τῆς αὐτῆς ποιότητος μὲ τὸν πωλούμενον ὑπὸ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου.

Ἐν κατακλείδι σᾶς σημειοῦμεν ὅτι ἡ ὀργάνωσίς μας περιλαμβάνουσα 40 ἔκ τῶν γνωστοτέρων καὶ ἀρχαιότερων εἰσαγωγικῶν οἴκων τροφίμων Ἀθηνῶν, συσσωματωθεῖσα ἤδη ἔθεσεν ὡς ἀποκλειστικὸν σκοπόν: α) τὸν ἐξοστρακισμὸν τῶν

πρῶν ἀγνώστων καὶ κατὰ τὸν πόλεμον μόνον ἐμφανισθέντων ὡς ἐμπόρων τροφίμων διαφόρων ἐπιτηδεῶν, οἵτινες ἐπέπλευσαν δι' ἀθεμίτων μέσων, β) τὴν ἐξυπηρέτησιν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τοῦ ὑπὸ τὰς παρούσας τραγικὰς συνθήκας δυστυχοῦντος λαοῦ διὰ τῆς προμηθείας εἰδῶν πρωτίστης ἀνάγκης ἀπὸ τούτων τῶν παραγωγῆς καὶ τὴν διάθεσιν τούτων ἀπ' εὐθείας διὰ διανομῶν εἰς τὸ κοινὸν ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως μεσάζοντων, εἰς τιμὰς καλυπτούσας μὲν τὸ κόστος, ὡς δύναται νά πιστοποιήσῃ ἡ Ἀγορανομία. Οὕτω διεθέσαμεν ἐντὸς διημέρου εἰς τὸ κοινὸν 10.000 ὀκάδας περὶ τοῦ ἐλαιόλαδου πρὸς 44.000 κατ' ὀκάδ., 15.000 ὀκάδ. σίτον πρὸς 10.300 δρχ. κατ' ὀκάδ., 15.000 ὀκ. ἀραβόσιτον πρὸς 5.800 δρχ., 20.000 ὀκ. φασόλια μαυρομαμάτικα πρὸς 7.500 δρχ. καθ' ἣν στιγμὴν τὰ εἶδη ταῦτα πωλοῦνται ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰ μὲν ἐλαιόλαδα πρὸς 60-70 χιλιάδας, ὁ σίτος πρὸς 15-16.000, ὁ ἀραβόσιτος πρὸς 8.200-8.500 καὶ τὰ φασόλια πρὸς 8.500-9.000. Νομίζομεν ὅτι ἡ προσπάθειά μας ἀποβλέπουσα τόσον εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ γοήτρου τοῦ ὀργανωμένου ἐμπορίου τροφίμων ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀνακούφισιν τοῦ χειμαζομένου λαοῦ, πρέπει νά τύχῃ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ Τύπου, ὅστις ὁμολογοῦμεν εἶνε ἐν παντὶ συμπαραστάτης εἰς πᾶσαν πρωτοβουλίαν καὶ ἐνέργειαν, τείνουσαν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν δυσχερῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς.

Μετὰ τιμῆς

Ν. Βερόπουλος

Πρόεδρος συνεταιρ. εἰσαγωγῶν τροφίμων καὶ γεωργικῶν προϊόντων Ἀθηνῶν»

Αστικός Αναγκ. Συνεταιρισμός Καπνοδιομηγάνων για αγορά καπνῶν.

Με τον ΑΝ 1494) 1942 ρυθμίζονται θέματα της καπνοκαλλιέργειας και της διαθέσεως των καπνῶν. Με το Ν.Δ. 1491) 1942 συνιστάται στην Αθήνα Συνεταιρισμός Καπνοδιομηγάνων Αγοράς Καπνού με μέλη υποχρεωτικά όλους τους καπνοδιομηγάνους της Ελλάδος και σκοπό ειδικά την αγορά από 1.10.42 — 1.10.43 των καπνῶν εσοδ. 1941 για βιομηχανική χρήση. Μετά θα διαλυθεί. («Βήμα του Αγρότου» 1.8.42). (Βλ. σχετικά και στη νομοθεσία Υποκ. Β').

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Σε συνέχεια των όσων σημειώθηκαν στο 1941 τονίζεται ότι και κατά το 1942 και σε όλη την κατοχική περίοδο οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι αποτελούν αποφασιστικό παράγοντα για την επιτυχία του συνεταιριστικού έργου και μέσα από αυτό και του επισιτιστικού - εθνικού (βλ. και κείμενο Γ. Ζουρίδη παραπάνω).

Πολύ αξιόλογη επισκόπηση σχετική με την όλη εξέλιξη των ζητημάτων των συνεταιριστικών υπαλλήλων (που περιλαμβάνει και την κατοχική περίοδο) βλ. στο κείμενο του Θ. Τζωρτζάκης στο «Συνεταιριστής» 1946 σ. 40.

Με το νόμο 479) 43 γίνονται σημαντικές νομοθετικές ρυθμίσεις βελτιωτικές στο θέμα των συνεταιριστικών υπαλλήλων (βλ. σχετικά και στην αιτιολογική του έκθεση του Γ. Παμπούκα).

Σχετικά είναι τα άρθρα 40-44 του Ν. 479) 43, αλλά και έμμεσα το άρθρο 27 που δίνει έκτακτες αρμοδιότητες στον υπουργό Γεωργίας και στα υπαλληλικά.

Αλλά ο 479) 43 καταργήθηκε από τον 785) 43 (ο τελευταίος αναφέρεται και ρυθμίζει και το προσωπικό της Συνομοσπονδίας).

Η Αντιπροσωπεία Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών (Θ. Τζωρτζάκης) διατυπώνει σε πολυσέλιδο λεπτομερειακό κείμενο της (2.10.43) εισηγητική έκθεση (που βρίσκεται στο αρχείο μου) «επί των μέτρων προς ρύθμισιν και εξασφάλισιν της θέσεως των συνεταιριστικών υπαλλήλων». Σε αυτή στηρίχτηκαν τα μέτρα που πάρθηκαν με τον ν. 1859) 45 και το Δ)μα του 1946 και που ίσχυαν μέχρι τα τελευταία έτη.

— Για τη συνδικαλιστική οργάνωση των συνεταιριστικών υπαλλήλων βλ. και «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1946 τ. 11 σ. 16.

Τον ν. 1859) 44 που ρυθμίζει τα των υπαλλήλων και μάλιστα τα άρθρα 3, 4, 10 και διατάξεις άλλων νόμων βλ. στο έργο Οικονομοπούλου - Κλήμη «Νομοθεσία και Νομολογία Συνεταιρισμών» σελ. 82 επ. Το σύνολο της νομοθεσίας τους βλ. στην ειδική έκδοση Αριστ. Κλήμη «Περί Συνεταιριστικών Υπαλλήλων».

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Πολλές δεκάδες ονόματα συγαντήσαμε στις προηγούμενες σελίδες με διάφορες θετικές ή αρνητικές αντιλήψεις, θέσεις, συνεταιριστική απόδοση. Βλ. τα ονόματα στα Ευρετήρια του Τόμου.

Κυρίαρχη μορφή στην προσφορά ο Θ. Τζωρτζάκης. Μεγάλη η προσφορά και των Αθ. Ρουσοπούλου, Χαρ. Παπαχρήστου και των άλλων της Επιτροπής των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών.

Από κυβερνητικής πλευράς αξιοπρόσεχτο και μάλλον θετικό και σοβαρό το έργο του Γ. Παμπούκα, ενώ δεν έλειψαν και οι αιθεροδόμιονες συνεταιριστικοί «οραματισμοί» μακράν της ελληνικής πραγματικότητας και της ορθόδοξης συνεταιριστικής θεωρίας των Ι. Καραμάνου, Απ. Μουστρούφη και άλλων (σε μικρότερο βαθμό).

— Πά ν ο ς Σ τ ε φ ό π ο υ λ ο ς (1882-1944).

Πέθανε στις 9.10.1944. Για τον αξιόλογο αυτό συνεταιριστή του Εποπτικού Κλάδου ΥΓ και ΑΤΕ βλ. αναλυτικό κείμενο Σπ. Τρυφωνοπούλου «Φωνή Συνεταιρισμών» 1948 σ. 1014. Από δημοδιδάσκαλος με εθνική δράση, πρόεδρος του Συνεταιρισμού Βαρθολομού, πέτυχε στο διαγωνισμό Εποπτών Υ.Γ. υπηρετεί στο Αίγιο και Πάτρα. Ως Επιθεωρητής υπηρέτησε σε πολλούς Νομούς και αργότερα στον τραπεζικό κλάδο της ΑΤΕ.

Διογένης Πεταλωτής:

Ένα από τα παλαιά αιρετά συνεταιριστικά στελέχη της περιφέρειας Σερρών και της ΣΕΚΕ με μεγάλη προσφορά (βλ. στο 1945 και βιογραφικά στην «Αγροτική» Φεβρ. 1989).

Τη συνεταιριστική του προσφορά συνέχισε: στις μέρες μας επάξια και πολύ αποδοτικά ο υιός του Δημ. Πεταλωτής (οικονομολόγος) στη διοίκηση κεντρικών συνεταιριστικών εταιρειών κ.λπ.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα προβλήματα της εποχής μαζί με την έλλειψη ελεύθερων συνεταιριστικών περιοδικών και δυνατότητας εκφράσεως κ.λπ., δεν δημιουργούν κείμενα αυτής της μορφής.

Επισκόπηση για τη νόθα κατάσταση που δημιούργησαν στη συνεταιριστική κίνηση τα νομοθετήματα από το 1938-1943 κάνει ο Γ. Παμπούκας (ως υφυπουργός Γεωργίας) στην εισηγητική έκθεση του Ν. 479) 43 (βλ. παραπάνω).

Ανακεφαλαίωση για την όλη εξέλιξη των ζητημάτων των συνεταιριστικών υπαλλήλων από αρχικά και κατά την εποχή αυτή βλ. κείμενο Θ. Τζωρτζάκη «Συνεταιριστής» 1946 σ. 25, 40.

Για την ελληνική συνεταιριστική κίνηση στις πόλεις και τα χωριά κατά την περίοδο της τριπλής ξενικής κατοχής (ως συνοπτική ανακεφαλαίωση) βλ. στο κείμενο του Χαρ. Παπαχρήστου που τότε ήταν από τα πρώτα κινούμενα πρόσωπα, στο «Θέματα Συνεταιρισμών» σελ. 5640 επόμ.

Σε άλλο κείμενο του συνεταιριστή Δ. Θ. Πάνου που δημοσιεύτηκε στο ίδιο περιοδικό («Θέματα Συνεταιρισμών» 1984 σ. 5845 επ.) δίνονται πληροφορίες, από προσωπική γνώση κατά την κατοχική περίοδο, του ρόλου των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και της ΑΤΕ για την επιδίωξη του Ελληνικού Λαού και για το όλο θέμα της γεωργικής παραγωγής και των ανταλλαγών γεωργικών προϊόντων.

Παρότι καλέσαμε (από το περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών» που διευθύνουμε το 1971-1984) όσους είχαν στα χέρια τους σχετικά στοιχεία ή μπορούσαν να γράψουν με σαφήνεια, να βοηθήσουν ώστε να φωτιστεί καλλίτερα η περίοδος αυτή της συνεταιριστικής δραστηριότητας, δεν υπήρξε ανταπόκριση από τους παλαιότερους. Έτσι τα μόνα στοιχεία (ευτυχώς αρκετά πλούσια) είναι όσα σημειώνονται στις προηγούμενες σελίδες του Τόμου κατά το 1941-1944 και τα αναλυτικά κείμενα που υπάρχουν στο Αρχείο μου. (Οι αναμνήσεις των λίγων πρωτεργατών που επιζούν είναι συγκεχυμένες).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Στο «Βήμα του Αγρότου» δημοσιεύονται σε μικρά κείμενα διάφορες πληροφορίες για τη γεωργία και τους συνεταιρισμούς σε άλλες χώρες αλλά βέβαια είναι κατευθυνόμενα και μέσα στο καθεστώς της Κατοχής και του 'Αξονα και πάντα γύρω από το επισιτιστικό.

Στο φ. 1.8.42 γίνεται αναφορά στα 50 χρόνια της Ομοσπονδίας Γ. Συνεταιρισμών Ιταλίας. Οι συνεταιρισμοί «σπορείς ευημερίας». Στοιχεία από τη δραστηριότητά της.

Αχυρένια στέγαστρα μετά τις κατοχικές καταστροφές και λιθόκλιστα χωρικά σπίτια από εκείνα που έχτισε η ΑΓΕ αμέσως μετά την κατοχή για λημέρι του Κράτους (1945) (Μολόγουστα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 56

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1945

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1945

— Ανόμало έτος το 1945 μετά τις χαρές της απελευθέρωσης (Οκτώβριος 1944), τα Δεκεμβριανά του 1944 και τις συνέπειές τους κατά τις αρχές του 1945. Σε νέα ένταση ο εμφύλιος καθώς το ΚΚΕ δεν φαίνεται να είχε κάπως γνώσιν για τον διαχωρισμό των επιρροών των 3 μεγάλων σε ζώνες (Αμερική, Αγγλία, ΕΣΣΔ) και ακολουθούσε τον δρόμο της επιβολής στην εξουσία που φραζόταν από τις αγγλικές δυνάμεις.

Διαδοχικές Κυβερνήσεις για την αντιμετώπιση της κρίσεως.

Στις 31 Δεκεμβρίου 1944 αναλαμβάνει αντιβασιλεύς ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός.

Η Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας Γ. Παπανδρέου διασπάται και τελικά παραιτείται μετά τα Δεκεμβριανά (3.1.45). Στη συνέχεια επιστρατεύεται ο Ν. Πλαστήρας και σχηματίζει Κυβέρνηση.

Στις 11 Ιανουαρίου 1945 υπογράφεται ανακωχή από 14.1 μεταξύ Κυβερνήσεως και ΕΑΜ. Στις 15.1 γιορτάστηκε στην Αθήνα από τις αντιστασιακές δυνάμεις η απελευθέρωση από ΕΑΜ - ΕΛΑΣ. Αλλά στις επαρχίες η κατάσταση ρευστή, συγκρούσεις, εμφύλιος, διαπραγματεύσεις.

Στις 12 Φεβρουαρίου 1945, έπειτα από πολυήμερες διαπραγματεύσεις υπογράφεται η Σ υ μ φ ω ν ί α Β ά ρ κ ι ζ α ς, μεταξύ Κυβερνήσεως και ΕΑΜ, με την δυναμική εποπτεία των Άγγλων. Συμφωνία για ειρήνευση, κατάθεση των όπλων ΕΛΑΣ, αμνηστία (εκτός εγκληματικών πράξεων). Ενέργειες Βελουχιώτη στην ύπαιθρο μέχρι την αυτοκτονία του (Ιούνιος 1945).

Στη συνέχεια ρευστή η κατάσταση, τόσο η Κυβερνητική όσο και στην ύπαιθρο. Συχνές εναλλαγές Κυβερνήσεων.

Από 8.4.45 — 17.10.45 Κυβέρνηση Π. Βούλγαρη.

Από 17.10.45 — 1.11.45 ο αντιβασιλεύς Δαμασκηνός.

Από 1.11.45 — 22.11.45 Κυβέρνηση Π. Κανελλόπουλου.

Με την εναλλαγή των Κυβερνήσεων γινόταν και συχνή εναλλαγή των Υπουργών Γεωργίας. Ευτυχώς για την αγροτική συνεταιριστική κίνηση τοποθετούνται ως υπουργοί οι φιλοσυνεταιριστές Π. Κουτσομητόπουλος, Επ. Κυπριάδης, Χρ. Ευελπίδης (βλ. φιλοαγροτικές - φιλοσυνεταιριστικές δηλώσεις τους και ενέργειες στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 1 σ. 8, τ. 3 σ. 5).

Από τον Μάρτιο 1945 στην ΑΤΕ Διοικητής ο φιλοσυνεταιριστής Αριστ. Σίδερισ με υποδιοικητή τον Σωτ. Πετρόπουλο.

Δημιουργείται στην ΑΤΕ θέση Ανωτέρου Συνεταιριστικού Συμβούλου (με βαθμό Υποδιοικητικού) όπου τοποθετείται ο Θ. Τζωρτζάκης με ελπίδα να δοθεί συνεταιριστική κατεύθυνση - πνοή στην ΑΤΕ (αρχίζουν άμεσες ενέργειες).

— ΕΜ-ΕΛ και Ούνγρα αρχίζουν να τροφοδοτούν (με καθυστέρηση) την ελληνική γεωργία με είδη γεωργικής χρησιμότητας για ανάπτυξη της παραγωγής της.

— Άθλια η οικονομική - επισιτιστική - νομισματική εξέλιξη. Μεγάλη συνεχής αύξηση των τιμών (κυρίως στα βιομηχανικά) με χειροτέρευση καθημερινή της θέ-

σεως αγροτών και μισθωτών. Οι μισθοί δεν ανταποκρίνονται στα έξοδα βασικής διατροφής. Μικρές οι διανομές της Ούγγρα (χαρακτηριστικά τα κείμενα της Εφημ. «Γραψεξούπαλληλική Φωνή» Αθηνών 8.10.45 —στο αρχείο μου— και στα τεύχη του «Συνεταιριστικού Δελτίου 1945»). Στροφή προς τους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς (βλ. στο Υποκ. Θ) που από το 1946 διευρύνουν τη δραστηριότητά τους.

— Τιμή χρυσής λίρας (μετά την «σταθεροποίηση» του Ν. 18) 1944): Ιαν. 1945 δρχ. 3.770 (νέες). Δεκέμβριος 1945 δρχ. 104.333.
Διεθνικά

Φεβρουάριος 1945. Συνάντηση Τσώρτσιλ, Ρούσσελτ, Στάλιν στη Γιάλτα όπου μοιράστηκαν οι σφαίρες επιρροής μεταπολεμικά.

28 Απριλίου 1945: Σύλληψη, εκτέλεση Μουσουλίνι. Κατάληψη Ιταλίας υπό Συμμάχων. Έλληνες στο Ρίμνι. Αντιπρόσωποι 49 Κρατών συνέταξαν Καταστατικόν χάρτη Ηνωμένων Εθνών.

Κατάρρευση Γερμανίας, αυτοκτονία Χίτλερ.

Μάιος. Γερμανία παραδίδεται στους Συμμάχους.

Αύγουστος. Ατομικές βόμβες Αμερικής στην Ιαπωνία. (Χιροσίμα, Ναγκασάκι).

Σεπτέμβριος. Συνθηκολόγηση Ιαπωνίας.

Σωτ. Πετρόπουλος:

Διευθυντής, Υποδιοικητής, Διοικητής της Α.Τ.Ε. επί 10ετίες με μεγάλη προσφορά.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ (ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΕΠΟΠΤΕΙΑ - ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ - ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ)

1. Νομοθεσία

Πολλά και αξιόλογα τα νομοθετήματα του 1945 για την βαθμιαία επάνοδο σε ειρηνική δημοκρατική περίοδο.

Στα αγροτικά - συνεταιριστικά και βασικά οικονομικά δημοσιεύτηκαν:

- Ν. 118) 1945.
- Ν. 139) 1945 «Περί τροποπ. του υπ' αριθ. 1941) 1942 Ν.Δ. περί συνεταιρισμού καπνοδομηγάνων αγοράς καπνού» ΦΕΚ 40) 1945.
- Α.Ν. 189) 1945. Βασικός νόμος περί ΑΤΕ.
- Α.Ν. 202) 1945 «Περί παρατάσεως και τροποποιήσεως των περί ενοικιστασίου βασικών διατάξεων» ΦΕΚ 60) 1945.
- Α.Ν. 259) 1945 «Κύρωσις συμπάσεως Δημοσίου και ΑΤΕ περί στεγάσεως πολεμοπαθών αγροτών».
- Α.Ν. 262) 1945.
- Α.Ν. 335) 1945 «Περί της προσωρινής διοικήσεως των Κοινοπραξιών Γεωργικών Συνεταιρισμών» ΦΕΚ 121) 1945.
- Α.Ν. 362) 1945 ΦΕΚ 138) 1945 (Βλ. άρθρ. 39 ν. 602).
- Α.Ν. 389 της 5) 8 Ιουνίου 1945 «Περί προσωρινής Διοικήσεως των Γεωργικών Συν) κών Οργανώσεων» ΦΕΚ 145) 1945. Βασικό μεταδατικό νομοθέτημα (Κυριώτερες διατάξεις βλ. στη συνέχεια).
- Α.Ν. 476) 1945 «Περί ρυθμίσεως ενοικιάσεων ιχθυοτροφείων» ΦΕΚ 192) 1945. (Βλ. και Α.Ν. 735) 1945).
- Α.Ν. 539) 1945.
- Α.Ν. 560) 1945 «Περί οργανισμού του Υπουργείου Εργασίας» ΦΕΚ 237) 1945.
- Α.Ν. 644) 1945. (Βλ. άρθρ. 86 ν. 602, Εποπτεία, Αστικούς).
- Α.Ν. 646) 1945 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως ενίων διατάξεων του νόμου 182) 1945» ΦΕΚ 273) 1945. (Βλ. άρθρ. 28. ν. 602).
- Α.Ν. 710) 1945 «Περί διώξεως και τιμωρίας των παραβάσεων της περί προστασίας Εθνικού νομίσματος νομοθεσίας και των αγορανομικών αδικημάτων» ΦΕΚ 295) 1945. Βλ. άρθρ. 39 ν. 602.
- Πρ. Υπ. Συμβ. 571) 18.12.1945 «Περί ακυρώσεως Νομοθετημάτων Κατοχής» ΦΕΚ 307) 1945.
- Α.Ν. 735) 1945 «Περί συμπληρώσεως του υπ' αριθ. 476 του 1945 Αναγκ. Νόμου «περί ρυθμίσεως ενοικιάσεων ιχθυοτροφείων» ΦΕΚ 307) 1945.
- Α.Ν. 854) 1945 «Περί τροπ. των περί δασικών συνεταιρισμών και ενίων άλλων διατάξεων και περί εκμεταλλεύσεως κεκαυμένων δασών» ΦΕΚ 18) 1946.

Οι Α.Ν. 335) 1945 και 389) 1945. Περί προσωρινής διοικήσεως Κοινοπραξιών και των γεωργικών συνεταιρικών οργανώσεων.

Επί Κυβερνήσεως Η. Βούλγαρη εκδίδονται οι παραπάνω Α.Ν. βασικοί για την έξοδο από την νομοθεσία της 4ης Αυγούστου και της Κατοχής. Κυριώτερες διατάξεις του 389) 8.6.45:

*Άρθρ. 1. - 1. Από τής ισχύος του παρόντος νόμου εις την διοίκησιν και εποπτεία των παντός είδους πρωτοβαθμί-

ων και δευτεροβαθμίων γεωργικών συνεταιρικών οργανώσεων αποκαθίστανται προσωρινώς και αυτοδικαίως τά κα-

τά την 3ην Αυγούστου 1936 ύφιστάμενα διοικητικά και έποπτικά συμβούλια τών οργανώσεων τούτων. 2. Είς περίπτωσιν καθ' ήν μέλος ή μέλη τών κατά την προηγούμενην παράγραφον συμβουλίων δέν είναι πλέον έν ζωή ή δέν έχουν τά προσόντα πρós έκλογήν ή έχουν άπολέσει τήν συνεταιρικήν ιδιότητα ή δέν άποδέχονται τήν άποκατάστασίν των είς τό άξίωμά των, ή πλήρωσις τών ούτω δημιουργουμένων κενών θέσεων έν τοίς συμβουλίοις θέλει ένεργηθί διά διορισμού άλλων συνεταιρών... 3. Είς τάς συσταθείσας μετά την 3ην Αυγούστου 1936 γεωργικάς συνεταιρικής Όργανώσεις άποκαθίστανται από τής Ισχύος του παρόντος ν., τά κατά τήν πρώτην Γενικήν συνέλευσιν αούτων έκλεγέντα νομίμως διοικητικά και έποπτικά συμβούλια, έφαρμοζομένων έν περιπτώσει ύπάρξεως κενών, κατ' αναλογίαν τών διατάξεων τής προηγούμενης παραγράφου.

"Άρθρ. 2. Τα κατά το προηγούμενον άρθρον άποκαθιστάμενα διοικητικά συμβούλια τών πρωτοβαθμίων Όργανώσεων ύποχρεοδνται έντός προθεσμίας ούχι μικρότερης του μηνός και ούχι μεγαλύτερας τών δύο μηνών από τής Ισχύος του παρόντος, νά συγκαλέσουν τήν γενικήν συνέλευσιν τών οργανώσεων των, πρós έκλογήν όριστικών διοικητικών και έποπτικών συμβουλίων και άνάδειξιν αντιπροσώπων τών οργανώσεων αούτων είς τάς γενικάς συνελεύσεις τών είς άς μετέχουν δευτεροβαθμίων Όργανώσεων ή Κοινοπραξιών τοιούτων Όργανώσεων. 2. Τά κατά τό προηγούμενον άρθρον άποκαθιστάμενα διοικητικά συμβούλια τών δευτεροβαθμίων οργανώσεων ύποχρεοδνται έντός προθεσμίας ούχι μικρότερης τών 45 ήμερών και ούχι μεγαλύτερας τών τριών μηνών άρχομένης από τής Ισχύος του παρόντος νόμου νά συγκαλέσουν τήν γενικήν συνέλευσιν τών

κατά τήν προηγούμενην παράγραφον νέων αντιπροσώπων τών είς αούτάς μετεχουσών συνεταιριστικών οργανώσεων πρós έκλογήν όριστικών διοικητικών και έποπτικών συμβουλίων και άνάδειξιν αντιπροσώπων τών οργανώσεων αούτων είς τήν γενικήν συνέλευσιν τής Πανελληνίου Συνομοσπονδίας ένώσεων γεωργικών συνεταιρισμών ή τών κοινοπραξιών γεωργικών συνεταιρισμών, έφ' όσον μετέχουν είς τοιαύτας.

"Άρθρ. 3. Τα κατά το άρθρ. 1 του παρόντος άποκαθιστάμενα διοικητικά συμβούλια πασών τών γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων ύποχρεοδνται όπως, άμελλητι και έντός προθεσμίας μηνός από τής Ισχύος του παρόντος νόμου προβώσιν είς άναθεώρησιν τών από τής 4ης Αυγούστου 1936 και έφεξης γενομένων έγγραφών μελών πρós διαγραφήν τών μελών τών μη συγκεντροδντων τά έκ του νόμου και του καταστατικού έκάστης οργανώσεως άπαιτούμενα προσόντα.

"Άρθρον 4. - 1. Από τής Ισχύος του παρόντος νόμου ή πανελλήνιος Συνομοσπονδία γεωργικών συνεταιρισμών μετονομαζομένη είς πανελλήνιον συνομοσπονδία ένώσεων γεωργικών συνεταιρισμών, διέπεται ύπό του νόμου 602 ως μεταγενεστέρως έτροποποιήθη και τής περί σωματείων νομοθεσίας και λειτουργεί βάσει του κατά τήν 28ην Μαρτίου 1938 Ισχύοντος καταστατικού αούτης. 2. Δι' άποφάσεως του ύπουργού τής Γεωργίας έκδοδόμενης έντός 15 ήμερών από τής δημοσιεύσεως του παρόντος νόμου διορίζεται είς τήν Πανελλήνιον Συνομοσπονδίαν Ένώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών προσωρινόν διοικητικόν συμβούλιον(*) έκ πέντε μελών, λαμβανομένων έκ του πρώτου κατά τήν άρχικήν σύστασιν τής έκλεγέντος διοικητικού συμβου-

(*) Βλ. τήν απόφαση στο ΣΤ/1. Δεν επανέρχεται το Δ.Σ. τής 8.8.1936 (όπως έγινε στις πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες με το άρθρ. 1) διότι κρίθηκε χρήσιμη η παρουσία του Δλ. Μπαλατζή, πρώτου Προέδρου, που δεν ήταν την 8.8.1936.

λιού αυτής. 'Εάν τις τῶν ἀνωτέρω μελῶν δὲν ἀποδεχθῆ τὸν διορισμὸν τοῦ ἢ παραιτηθῆ ἀντικαθίσταται δι' ἄλλου ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας ἐκ τῶν διατελεσάντων μελῶν τοῦ ὡς ἄνω πρώτου διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ ἐξ ἀντιπροσώπων ἐνώσεων συνεταιρισμῶν παρά τῆ συνομοσπονδία. 3. Τὸ κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον προσωρινόν διοικ. συμβούλιον τῆς πανελληνίου συνομοσπονδίας Ἐνώσεων Γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, ἐκλέγει μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ τὸν πρόεδρον, τὸν γραμματέα καὶ τὸν ταμία, εὐρίσκεται δ' ἐν ἀπαρτία παρόντων τριῶν ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ... 4. Τὸ ὡς ἄνω προσωρινόν διοικητικόν συμβούλιον τῆς πανελληνίου συνομοσπονδίας

Ἐνώσεων γεωργικῶν συνεταιρισμῶν ὑποχρεοῦται νὰ καλέσῃ κατὰ τὰς περὶ συγκλήσεως γενικῆς συνελεύσεως διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ τῆς συνομοσπονδίας τὴν γενικὴν συνέλευσιν αὐτῆς, ἅμα τῇ ὑποδείξει τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δευτεροβαθμίων ὀργανώσεων εἰς αὐτὴν καὶ ἐν τὸς μὴνὸς τὸ βραδύτερον ἀπὸ ταύτης...

"Ἄρθρον 7. Αἱ διατάξεις τοῦ νόμου 602 τοῦ 1914, ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη μεταγενεστέρως ἔχουν ἐφαρμογὴν εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ παρόντος νόμου ὡς καὶ διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ προβλεπομένων προσωρινῶν διοικητικῶν καὶ ἐποπτικῶν συμβουλίων, ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὰς διατάξεις αὐτοῦ.

Με τὸν νόμο αὐτὸ κινήθηκε ἡ διαδικασία γιὰ τὴ νέα συγκρότηση ὅλων τῶν Συνεταιριστικῶν Ὀργανώσεων καὶ τῆς Συνομοσπονδίας (γιὰ Κοινοπραξίες βλ. Α.Ν. 335/1945).

2. Εποπτεία Συνεταιρισμῶν

Με τὴν νέα Διοίκησι Αριστ. Σίδερι καὶ τὴ δημιουργία θέσεως Ἀνωτέρου Συνεταιριστικοῦ Συμβούλου στὴν ὁποία διερίστηκε ὁ Θ. Τζωρτζάκης, ἐλπίζεται ὅτι θα δοθεῖ συνεταιριστικὴ πνοὴ στὴν ΑΤΕ γιὰ τὴν εκπλήρωσιν τῶν ἀρχικῶν σκοπῶν τῆς (καταστατικῆς τῆς νόμος) καὶ τῶν προπολεμικῶν συνεταιριστικῶν προγραμμάτων. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ (ἐπιδίωξι) δὲν ἐπανήλθε στὴ διεύθυνσιν τῆς Συνομοσπονδίας (ὅπως εἶχε δικαίωμα ουσιαστικῶς) ὁ Θ. Τζωρτζάκης ποὺ ἀντιστάθηκε στο καθεστῶς τῆς 4ης Αὐγούστου καὶ τῆς κατοχῆς, ὅπως ἐπανήλθαν ὁ ἄλλοι αἰρετοὶ (καὶ ὁ Διευθυντῆς ἐκλεγόταν ἀπὸ τὴ Γ.Σ.). Δυστυχῶς ἡ θέση καταργήθηκε τὸ 1946, με μεγάλη ζημίαν στὴν ΑΤΕ καὶ Συνομοσπονδία (βλ. στὸ 1946).

Με τὴν βάση αὐτὴ ἀρχίζει νέα δραστηριότητα τῆς εποπτείας ΑΤΕ γιὰ συνεταιριστικὴ ἀνασυγκρότησι καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ Α.Ν. 389) 1945 (Δυστυχῶς οἱ πολιτικὲς μεταβολὲς τοῦ 1946 ἀπέστειλαν καὶ πάλι τὴν πρόοδο ποὺ ἀρχισε. Βλ. στὸ 1946).

3. Συμπάρστασι - Ἀντιδράσεις

Ὡς ἀξιόλογη συμπάρστασι στὴ συνεταιριστικὴν ἰδέαν καὶ ἀναγνώρισιν τῆς ἀξίας τῆς γιὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας πρέπει νὰ θεωρηθοῦν οἱ διατυπώσεις ποὺ περιέχονται σὲ ἐπιστολὲς καὶ μνημόματα προσωπικοτήτων κατὰ τὴν ἐκδόσιν τοῦ περιοδικοῦ «Συνεταιριστικὸν Δελτίον» τὸν Οκτώβριον 1945. Γράφουν σχετικὰ οἱ:

- Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Ἀντιβασιλεὺς Δαμασκηνός (τ. 2 σ. 3).
- Θ. Σοφοῦλης, ἀρχηγός τοῦ Κόμματος Φιλελευθέρων (σ. 4).
- Α. Αλεξανδρής, ἀρχηγός τοῦ Μεταρρυθμιστικοῦ Κόμματος (σ. 4).
- Στυλ. Γονατῆς, ἀρχηγός τοῦ Κόμματος Ἐθνικῶν Φιλελευθέρων (σ. 5).
- Αλ. Μυλωνάς, ἀρχηγός τοῦ Αγροτικοῦ Κόμματος (σ. 6).
- Αλ. Σβώλος, καθηγητῆς, Πρόεδρος τῆς ΕΛΔ - Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος (σ. 7).
- Π. Κανελλόπουλος, ἀρχηγός τοῦ Ἐθνικοῦ Ἐνωτικοῦ Κόμματος (σ. 8).

- Π. Κουτσαμητόπουλος, υπουργός Γεωργίας (σ. 8).
- Γεώργ. Σίδερης, τ. Υπουργός Οικονομικών (σ. 9).
- Τζών Γκλαβάνης, τ. Υπουργός Γεωργίας και Εθνικής Οικονομίας (σ. 9).
- Ι. Σοφιανόπουλος, τ. Υπουργός Εξωτερικών (σ. 10).
- Αρ. Σίδερης, Διοικητής ΑΤΕ.
- Οι «πρωθυπουργοί της Ελευθερίας» Γ. Παπανδρέου, Νικ. Πλαστήρας, Α. Βούλγαρης (σαλόνι σ. 12-13).
- Κ. Λεοντίδης Δ) ντής Υπουργείου Γεωργίας (σ. 14).
- Ανδρ. Λαμπρόπουλος τ. Διοικητής ΑΤΕ.
- Απ. Παγκούτσος, τ. βουλευτής Αγροτικού Κόμματος.
- Γ. Τρακάκης, τ. Υποδιοικητής ΑΤΕ.
- Ι. Μακρόπουλος, τ. Υπουργός Γεωργίας.
- Στεφ. Στεφανόπουλος, τ. Υπουργός Εθνικής Οικονομίας.
- Κ. Τζωρτζόπουλος, Δ) ντής ΑΤΕ.
- Σωτ. Αγαπητίδης, υφηγητής Πανεπ. Αθηνών.
- Ι. Ζουρίδης, Δ) ντής ΚΥΔΕΠ
- Ν. Ζιώγας, Γεν. Δ) ντής ΗΣ - Ε.Γ.Σ.
- και άλλοι αξιόλογοι σε μεταγενέστερα τεύχη.
- Χαρακτηριστικό το κείμενο «Ημείς και οι Συνεταιρισμοί» του Θ. Καράμπελα συνεκδότη του περιοδικού (τ. 2 σ. 5).

— Αξιόλογη συμπαράσταση για τη διάδοση του θεσμού των συνεταιρισμών στην ελληνική αγροτική οικονομία πρέπει να θεωρηθεί και το κείμενο «Η δύναμις του Συνεργατισμού» του Γρ. Τηλιμίδη τ. βουλευτού της Δημοκρατικής Ενώσεως (που είχε παλαιότερα παρακολουθήσει ένα ολοκληρωμένο κύκλο πανεπιστημιακών διαλέξεων του διάσημου συνεταιριστή Καθηγητή στη Ρωσία και αλλού V. TOTOMIANZ και που προσπάθησε να καθιερώσει τη διδασκαλία στοιχείων της Συνεταιριστικής Οικονομίας στα 250 σχολεία του Ελληνισμού του Καυκάσου ως αρμόδιος επόπτης και οργανωτής τους).

Ανθολόγηση από τα παραπάνω κείμενα είναι χαρακτηριστική για τις μετά τον πόλεμο και την κατοχή ανάγκες και αντιλήψεις της Ηγεσίας.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ - ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Αρχίζει το 1945 η προσπάθεια για ανασυγκρότηση των Συνεταιρικών Οργανώσεων.

Στο τέλος του 1945 υπάρχουν συνολικά 7.017 Συνεταιρισμοί από τους οποίους λειτουργούν οι 5.878 και αδρανούν οι 1.139 (16%). Μέσα στο 1945 ιδρύθηκαν 890.

Η εξέλιξη από το 1943 εμφανίζεται ως εξής:

Συνεταιρισμοί	31.12.43	31.12.44	31.12.45
Σε λειτουργία	5.327	5.415	5.878
Σε αδράνεια	1.225	1.216	1.139
Σύνολο	6.552	6.631	7.017

(«Συνεταιριστής» 1948 σ. 66).

Κατά αναδρομικά αναλυτικά στοιχεία 1936-1952 που έδωσε η ΑΤΕ το 1953 (βλ. «Συνεταιριστής» 1953 σ. 98) στο τέλος του 1945 η κατάσταση ήταν η ακόλουθη: (εκεί υπάρχουν στοιχεία και για το 1943, 1944, 1946—1952).

Συνεταιρισμοί	Υπήρχαν	Λειτουργούσαν
Πιστωτικοί	4.735	4.094
Προμηθευτικοί	84	55
Πωλήσεως	600	513
Παραγωγικοί	971	814
Διάφοροι	627	402
Σύνολο	7.017	5.878

Τα παραπάνω στοιχεία είναι χαρακτηριστικά για την αναγκαιότητα και δραστηριότητα των Συνεταιρισμών αν μάλιστα ληφθεί υπόψη η διαλυτική κατάσταση στην ύπαιθρο κατά την περίοδο αυτή της κατοχής και του εμφυλίου. (Βλ. στοιχεία στο επόμενο Υποκεφ.).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
(ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

Μεγάλη η προσπάθεια των Συνεταιρισμών, μετά τις καταστροφές του πολέμου και της Κατοχής, για την εξυπηρέτηση του αγροτικού κόσμου μέσα στην πολύ ρευστή (οικονομικά - πολιτικά) κατάσταση του 1945 και τις μεγάλες ανάγκες.

Συνεταιρισμοί και Ελαιουργεία

Τα συνεταιρικά ελαιουργεία έχουν σημειώσει αξιόλογη ανάπτυξη αριθμητικά και βελτίωση ποιοτικά. Σύμφωνα με κείμενο του Δ. Θ. Πάνου και στοιχεία της ΑΤΕ η λειτουργία και απόδοση των συνεταιρικών ελαιουργείων και τα οικονομικά του αποτελέσματα είναι τα επόμενα:

Έτος	Ελαιουργεία που λειτούργησαν	Ελαιουργεία για τα οποία δόθηκαν στοιχεία	Ελαιόκαρπος που κατεργάστηκαν (χιλ. οκάδες)	Λάδι που έβγαλαν (χιλ. λίτσες οκάδ.)	Ελμές για 1 οκά λάδι (οκάδες)
1945) 46	140	117	40.065	9.018	4,44
1946) 47	147	123	22.847	5.025	4,53
1947) 48	177	138	62.030	14.041	4,42

Τα δε οικονομικά αποτελέσματα είναι τα ακόλουθα (βλ. και μεταβολές νομισματικές).

Περίοδος	Εκθλιπτικά (χιλ. Δρχ.)	Έξοδα κατεργασίας (χιλ. Δρχ.)	Περίσσειμα κέρδη (χιλ. Δρχ.)	Εκθλιπτικά στην οκά Δρχ.	Κόστος στην οκά Δρχ.
1945) 46	2.435.585	1.439.944	995.640	278	160
1946) 47	2.812.392	1.912.897	899.495	559	380
1947) 48	10.529.158	6.988.344	3.540.813	750	497

(Αναλυτικά στοιχεία για λειτουργία και θέματα Ελαιοκαλλιέργειας, Εξαγωγές κ.λπ. βλ. και «Συνεταιριστής» 1950 σ. 53).

Οι Συνεταιρισμοί για τα καπνά, την στέγαση, τα ιεφέδια της Ούνφρα

Για τα φλέγοντα αυτά ζητήματα κατά το φθινόπωρο του 1945 και την μεγάλη συμβολή των Συνεταιρισμών στο δύσκολο έργο είναι χαρακτηριστικά τα όσα είπε ο κατά Νοέμβριον 1945 υπουργός Γεωργίας (και προηγούμενα Γενικός Διοικητής Μακεδονίας) στο «Συνεταιριστικό Δελτίο» 1945 τ. 3 σ. 6.

Κατηγορηματικός για την αποδοτική εργασία των Συνεταιρισμών υπήρξε και ο διάδοχος υπουργός Γεωργίας (Δεκέμβριος 1945) Χρ. Ευελπίδης με γενικότερης αγροτικής και συνεταιριστικής σημασίας δηλώσεις του («Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 3 σ. 5).

Συνεταιρισμοί εγγείων βελτιώσεων

Πολύ κατατοπιστικό για το θέμα το κείμενο του Κ. Λεοντίδη στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 3 σ. 8 που μας πληροφορεί ότι υφίσταντο τότε σε όλη τη χώρα 67 Συνεταιρισμοί (46 αρδευτικοί, 16 αποξηρατικοί, 3 αντιπλημμυρικοί, 2 αποστραγγιστικοί) σε εκτάσεις 250—260 χιλ. στρεμ. Το επιτελεσθέν έργο «δύνα-

ται να κριθῆ ἀρκετὰ ικανοποιητικόν» παρ' ὄλο ὅτι οἱ ἐργασίες τους ἀνακόπησαν ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ τὴν κατοχὴν. ΓΙΑ τὴ βελτίωση τοῦ εὐδάφους πρέπει οἱ Συνεταιρισμοὶ αὐτοὶ νὰ ἀναδιοργανωθοῦν καὶ νὰ πολλαπλασιασθοῦν. Γίνεται προεργασία γιὰ τὴν ἰδρυση 73 νέων στους ὁποίους πρέπει νὰ παρασχεθεῖ τεχνικὴ ἐνίσχυση καὶ οικονομικὴ ἐνθάρρυνση.

Για τὸ θέμα τῆς βελτίωσης τῶν εὐδαφῶν γράφει πολὺ ἐνδιαφέρον τεχνικὸ κείμενο ὁ Ν. Ζιώγας (Γεν. Δ) ντῆς τότε τῆς Π.Σ.Ε.Γ.Σ.) ὅπου τονίζει καὶ τὸν ρόλο που θα παίξουν εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ζητήματα οἱ Συνεταιριστικὲς Ὀργανώσεις καὶ προ πάντων καὶ οἱ σχετικοὶ Ἀναγκαστικοὶ Συνεταιρισμοί. Με τὴν ευκαιρία τονίζει — σχετικὰ με τὴ λίπανση τῶν εὐδαφῶν— τὴν ἀνάγκη νὰ γίνῃ τὸ δεύτερο ἐργαστάσιο γιὰ τὴν παραγωγή φωσφορικῶν λιπασμάτων ἀπὸ τῆς Συνεταιριστικῆς Ὀργανώσεως στὴ Βόρειο Ελλάδα.

Γνώμες τοῦ Κ. Τζωρτζέπουλου

Ενδιαφέρουσες γνώμες καὶ χρήσιμα στοιχεῖα προσφέρει ὁ Κ. Τζωρτζέπουλος (Δ) ντῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως στὸ ΚΚ ΑΤΕ) στὸ κείμενο τοῦ «Οἱ Συνεταιρισμοὶ ὄργανα παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως» («Συνεταιριστικὸν Δελτίον» 1945 τ. 3 σ. 7).

Ὁ Κ. Καρακαλιγῆς ὡς βουλευτῆς, ὑπουργός καὶ πρωθυπουργός, ἔδειχνε ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ ἀγροτικὰ συνεταιριστικὰ προβλήματα. Στὴ φωτογραφία σύσκεψη με συνεταιριστικὰ στελέχη (μετακκοτικὰ).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βιβλιογραφία

Λόγω των συνθηκών η εκδοτική δραστηριότητα στο συνεταιριστικό τομέα είναι σχετικά μικρή:

— Ν. Δούρου «Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί. Τα Ελληνικά προβλήματα Συνεργατισμού» Αθήνα 1945 σ. 250.

Βιβλιογραφική παρουσίαση βλ. «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 1. σ. 23.

— Ι. Δ. Ζάρρα «το Συνεταιριστικόν κίνημα της Παλαιστίνης» Αθήνα 1945 σ. 30.

Ανάτυπο από περιοδικό «Κοινωνικές Επιστήμες και Κοινωνική Πολιτική».

— Συνεταιρισμού Σπειράσεως υπαλλήλων ΑΤΕ «Καταστατικόν» Αθήνα 1945 σ. 31.

— Υπουργείου Γεωργίας. «Διοικητική κωδικοποίηση των περί αναγκαστικών συνεταιρισμών «εργείων βελτιώσεων νέμων».

— Γ. Παμπεύκα «Αγροτική Πολιτική» Αθήνα 1945.

— LAVERGNE «η φιλοσοφία και το μέλλον του συνεργατισμού» (μετάφρ. Δ. Καρυσιδου).

Αθήνα 1945 σ. 24.

Περιοδικά: «Συνεταιριστικόν Δελτίον»

Αρχίζει έκδοση από τον Οκτώβριο 1945, του παραπάνω περιοδικού των συνεταιριστών Γ. Σαμαρόπουλου και Θ. Καραμπέλα. Στα πρώτα τεύχη πλούσιες συνεργασίες ευρύτερου κύκλου (πολιτικών κλπ.) αλλά αμέσως αρχίζουν οι εκδοτικές - οικονομικές δυσχέρειες από τον πληθωρισμό και την φτώχεια των υπαλλήλων και των Οργανώσεων. Μειονέκτημα του η μεγαλοστομία και γενιχότητες μερικών κειμένων του. Περιεχόμενα 1ου τεύχους:

Ν. Πλαστήρα - Π. Βούλγαρη - Γ. Παπανδρέου: Χαιρετισμοί.

Γ. Σαμαροπούλου: Η Μεταπολεμική κοινωνία.

Θ. Σοφούλη: Οι Συνεταιρισμοί υπέρ του συνόλου.

Απ. Αλεξανδρή: Οι Συνεταιρισμοί παράγων της νέας ζωής.

Στ. Γονατά: Ο Συνεταιρισμός και η εξέλιξίς του.

Αλ. Μυλωνά: Οι Συνεταιρισμοί και η οικονομία μας.

Αλ. Σδώλου: Το μέλλον των Συνεταιρισμών.

Π. Κανελλόπουλου: Οι Συνεταιρισμοί και το Ελληνικό πρόβλημα.

Π. Κουτσομητόπουλου: Κράτος και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί.

Γ. Σίδερη: Ο Συνεταιρισμός ως ιδέα και ως θεσμός.

Ι. Σοφριανόπουλου: Το μέλλον των Συνεταιρισμών.

Τζων Γκλαβάνη: Τα προβλήματα της παραγωγής.

Αρ. Σίδερη: Οι Συνεταιρισμοί και η νέα οικονομία.

Ανδρέα Λαμπρόπουλου: Ο Συνεταιρισμός ως θεσμός και ως σύστημα.

Κ. Λεοντίδη: Το Κράτος και οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί.

Απ. Παγκούτσου: Οι Συνεταιρισμοί και η αποστολή των.

Γ. Τρακάκη: Γεωργικά εφόδια.

Θ. Καραμπέλα: Νέοι οραματισμοί.

Για τα πιστεύω και τις κατευθύνσεις του ενδεικτικά τα κείμενα των εκδοτών του στο 1ο τεύχος.

Γράφει, με τη γνωστή μεγαλοστομία του και πολλές αοριστίες ο Γ. Σιαμαρόπουλος με τίτλο: «Δικά μας λόγια: Η μεταπολεμική κοινωνία».

«Βγαίνουμε σ' εποχή θεμελιωδών οικονομικών και κοινωνικών ζυμώσεων... Ο πόλεμος έσκόρπισε τόσες συμφορές, ανέτρεψε τόσες προϋποθέσεις, ώστε να μη εΐνε εύκολο πλέον ή ζωή να τραθήξει ύποφερτά από τούς παληούς, τούς συνηθισμένους δρόμους.

Ή άνησυχίες εΐχαν άρχιση από τόν άλλο πόλεμο... Τώρα μπορούμε να ξέρουμε πού στάθηκε τó κακό. Στην έλλειψη τής εύρύτερης κοινωνικής συνεργασίας, στην άπουσία «μαζικής συνειδήσεως», πού θά καταργούσε τó άτομο και θά επέβαλε τó σύνολο.

Εΐχαμε φτειάση μιá έγωϊστική κοινωνία με άπέραντο άρριθισμό, στην καλλιέργεια τού όποιου θυσιάστηκαν άστοργα και άσπλαχνα τά περίφημα «δικαιώματα τού άνθρώπου και τού πολίτου».

Ήξαιρέσι προσπαθούσε να κάμη ό Συνεργατισμός, με τή σοσιαλιστική διάρθρωσί του στά κέντρα τά άστικά και στής άγροτικές περιφέρειες, όπου αΐ χωρικές μάζες άγωνίζονταν να συγκροτηθούν σε συνεταιριστικά καρτέλ.

Στά κέντρα ή προσπάθεια πήρε ταξικό χαρακτήρα, καλλιεργώντας έτσι μιá βαθειά άντίθεση με τούς συνανθρώπους.

Ήξω στους άγρούς, άπαλλαγμένη από κάθε όζύτητα, έδημιούργησε άργά και εΐρηνικά τήν άτμόσφαιρα τής μεταβολής.

Μπορεί να ύποστηρίξει κανείς ότι μονάχα εκεί, στη ταπεινή άρουραν, ήτο δυνατό να καρποφορήση τó θεΐο κήρυγμα τού Ναζωραίου. "Ότι μονάχα εκεί οΐ άνθρωποι μπόρεσαν να νοιώσουν τή σημασία και τó σκοπό τής «άγάπης προς τούς άλλους». Ήγαθοΐ και άπλοίκοΐ οΐ άγρότες, όπως ήσαν οΐ ψαράδες τής Τιβεριάδος, προωρίσθηκαν από τή Θεΐα Πρόνοια να γίνουν οΐ άπόστολοι τής ούρανοποίησης τής γής. Τέκνα γνήσια τής πρώτης άποστολικής οΐκογένειας, οΐ Ήγρότες, έ-

κινούντο αυθόρμητα προς τήν ιερή ένωση των ψυχών, προς αυτό τó πολύτιμο κύτταρο τής άλληλοβοήθειας, πού έγονιμοποίησε σε πολύ μακρυνούς καιρούς τήν οΐκογένεια και μαστόρεψε κατόπιν τόν πολιτισμό και τής κοινωνίας.

Έτσι δημιουργήθηκε ό Συνεταιρισμός —ό άγροτικός συνεταιρισμός, έπρεπε να πούμε— κέντρο άμοιβαΐότητας και έστία χριστιανικής άρετής.

Σ' αυτόν τόν Συνεταιρισμό, έξελισσόμενο και όλοκληρούμενο, τοποθετούμε ήμεις, όπως τó έγράψαμε και στήν εγκύκλιο τής εκδόσεώς μας, τήν «Καινούργια Κοινωνία»— τήν κοινωνία των εύτυχισμένων άνθρώπων. Εύτυχισμένων, όχι γιατί θά ζουν με ευμάρεια και άνέσεις. Ήλλά εύτυχισμένων, επειδή θά βλέπουν και τούς άλλους γύρω των εύτυχείς...

...Γινόμαστε φορείς των σκέψεων των δημοκρατικών ψυχών. Γινόμαστε παραστάται των δραματισμών των Έκλεκτών. Γινόμαστε εΐλικρινείς στρατιώται για τόν άγώνα τού Λαού, για τά ιδανικά τού πλήθους, για τήν επικράτησι τού συνεταιριστικού ιδεώδους, για τήν αξιοποίησι των τίμιων διεκδικήσεων τού άγροτικού Συνεργατισμού.

Λέμε «άγροτικού» και έπιμένουμε σ' αυτή τήν άπομόνωσι των σοσιαλιστικών κατευθύνσεων. Θεωρούμε ότι τó έρεισμα εκεί, εις τήν ύπαιθρο, εΐνε τεράστιο.

Χωρίς προσκόλλησι σε πρόσωπα, χωρίς ύποταγη σε παρατάξεις, χωρίς έπηρεασμούς και προσιμήσεις, καθιερούμεν τόν δημοκρατικόν σΐθον τής έρευνας εις ό,τι άφορα τούς Συνεταιρισμούς, βέβαιοΐ ό,τι με τήν τακτική αυτή θά ξεκαθαρίσουμε τήν κρατούσαν σύγχισιν από πλάνες, από ύπερβολές, από τή στενοκεφαλιά των μέν, από τόν ύπερτροφισμό των άλλων, από όλα τά τρομερά παράσιτα, πού έδημιούργησαν τήν σύγχισιν και καθυστέρησαν τήν επικράτησι».

Περιεχόμενα 2ου τεύχους:

- Μακαριώτατου Αντιβασιλέως: Χαιρετισμός.
 Γ. Σαμαρόπουλου: Ο Παπαναστάσης.
 Οι Συνεταιρισμοί.
 Ι. Μακρόπουλου: Η ανασύνταξις της Χώρας.
 Σ. Στεφανόπουλου: Η αποστολή των Συνεταιρισμών.
 Γ. Σ.: Ο νέος Υπουργός της Γεωργίας
 Κ. Τζωρτζόπουλου: Η συγκέντρωσις του ελαίου.
 Σ. Αγαπητίδη: Οι Συνεταιρισμοί Καταναλώσεως.
 Ν. Ζιώγα: Ο εξοπλισμός της Υπαίθρου.
 Ι. Ζουρίδη: Ο θεσμός των Κοινοπραξιών.
 Θ. Καράμπελα: Υπαλληλικά προβλήματα.
 Κ. Παπαθεοφίλου: Η γεωργική ανασυγκρότησις.
 Α. Βογιατζή: Ο Συνεργατισμός.
 Ζ. Παπαθανασίου: Γεωργικές Βιομηχανίες.
 Γρ. Τηλικίδη: Η δύναμις του Συνεργατισμού.

Περιεχόμενα 3ου τεύχους:

- Γ. Σαμαρόπουλου: Η Γιορτή του Συνεργατισμού.
 Δ. Αφεντάκη: Ο Μεγάλος Αναμορφωτής.
 Χρ. Ευελπίδη: Δηλώσεις.
 Ε. Κυπριάδη: Ανακοινώσεις.
 Κ. Τζωρτζόπουλου: Παραγωγή και Κατανάλωσις.
 Κ. Λεοντίδη: Συνεταιρισμοί Εγγείων Βελτιώσεων.
 Ν. Κανάση: Η Γεωργική Πρόοδος.
 Ν. Ζιώγα: Η Γεωργική Βελτίωσις.
 Θ. Κούλα: Επιδιώξεις των Σταφιδικών Συνεταιρισμών.
 Θ. Καράμπελα: Η Αναρχία των Τιμών.
 Κ. Παπαθεοφίλου: Η Οργάνωσις της Παραγωγής.
 Της Συντάξεως: Το Καπνοπαραγωγικόν Συνέδριον.

Για τις πεποιθήσεις και κατευθύνσεις χαρακτηριστικό και άλλο κείμενο του Γ. Σαμαρόπουλου στο 2ο τεύχος με τίτλο «*Ημείς και οι Συνεταιρισμοί*» όπου και πάλι δεσπόζουν η μεγαλοστομία και οι γενικότητες μαζί με μερικές σωστές παρατηρήσεις, κυρίως για το Κράτος. Γράφει:

«Γύρω από τον Συνεταιρισμό ένα σωρό θεωρίες. Όρθοδοξισμός, παρεμβατισμός, κομματική άποστείρωσις, πολιτικός προσανατολισμός, ήμισυ δεξιά, ήμισυ αριστερά, και τὰ λοιπά και τὰ λοιπά.

Μέσα σ' αυτή τὴ βαθυλωνία ἀξίζει νὰ πάρη κανεὶς κάποια θέσι...

Τί εἶνε, λοιπόν, Συνεταιρισμός; Τί ἄλλο, παρὰ ἢ «*Ἐνωσι τῶν πολλῶν, τῶν ἀδυνάτων, διὰ τὴν δημιουργίαν «δυνάμεως»...*

Βγαίνει καθαρά ἀπὸ τὰ ἀπλᾶ αὐτὰ λόγια, πού ἐχρησιμοποίησαμε περιγρά-

φοντας τὸν Συνεταιρισμό, βγαίνει τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού δίνουν τὴ συγκατάθεσί τους σὲ μιὰ ὁμαδική ἐνέργεια, ἔχουν ἀνάγκες νὰ ἱκανοποιηθῶν. Καὶ πού δὲν μποροῦν νὰ τῆς ἱκανοποιήσουν ἕνας - ἕνας χωριστά.

Ἡ ἀνάγκες λοιπόν, νὰ ὁ μέγας κανόνας τοῦ Συνεταιρισμοῦ. «Ὅπως εἶνε ἡ ἀνάγκες ὁ μέγας κανόνας τῆς ζωῆς. Αὐτὲς ἡ ἀνάγκες δὲν δέχονται περιορισμούς. Εἶνε τὸ ἐνστικτό, ἡ ἀνθρώπινη φύσι, ἡ αὐτοσυντήρισι, ἂν θέλετε, πού μᾶς τοποθετεῖ ὑποταχτικά, δυναστικά, ἀνευ ὄρων, σ' αὐτὸν τὸν μέγαν κανόνα.

“Όταν τὸ ἄτομο δὲν μπορεῖ μόνο του νὰ ἀντιδράσῃ, φτειάνει τὴν οἰκογένεια. “Όταν καὶ μέσα σ’ αὐτὴ βρίσκει ἀδυναμίες, σκηνοθετεῖ κάτι πειὸ εὐρωστο, πειὸ ἰσχυρό, τὴν εὐρύτερη σύμπραξι, τὸν Συνεταιρισμό — αὐτὴ τὴν κοινοπραξία τῶν ὁμοιοπαθῶν, πού δραματίζονται τὴν ἀπολύτρωσι στὴν ἀλληλοβοήθεια.

Οἱ διδάσκαλοι τοῦ Συνεργατισμοῦ μὲ τὰ ἴδια περίπου λόγια περιγράφουν τὴ γέννησι τοῦ λαϊκοῦ αὐτοῦ πυρῆνος.

Ἡμεῖς ἐπάνω στὴν ἱστορικὴ του ἐξέλιξι στηρίζουμε τὴν κριτικὴ περὶ Συνεταιρισμοῦ.

«Μία εὐρεία διάθεσις πρὸς αὐτοπροστασίαν, μία συντονισμένη κινητοποίησις ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν δυνάμεων διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιδιωκομένης ἐπιτυχίας».

Τί λέγουν ὅλα αὐτά; Τί ἄλλο, ἀπὸ τὴν ἀπεριόριστὴ ἐκδήλωσι τῶν φυσικῶν καὶ ψυχικῶν προϋποθέσεων, μὲ τῆς ὁποῖες κινεῖται καὶ ὄρα ἢ ἀτομικὴ πρωτοβουλία;

Αὐτὸ πρέπει νὰ ὑπῆρξε —καὶ θὰ ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς— ἡ ἔμπνευσι τῶν θεωρητικῶν, πού ἐδίδαξαν τὴ συνεταιριστικὴ ἀνεξαρτησία.

Πρέπει νὰ μὴ λησμονᾶμε, ὅτι ἡ ἰδέες, πού καλλιεργοῦνται στὸν ἀγρὸ τοῦ φιλελευθερισμοῦ, εἶνε ὅλες προϊόντα μιᾶς βαθειᾶς ἀνάγκης. Τῆς ἀνάγκης, ὅπως διατηρηθῆ ἀδέσμευτὴ ἢ θέλῃσι καὶ ἀνεπηρέαστὴ ἢ σκέψι. Τέκνα τοῦ Θεοῦ, κρατοῦμε μέσα μας τὴ θεϊκὴ καταγωγὴ μας, πού ἀποκροεῖ τὴν ὑποδούλωσι καὶ βρίσκει παρεκτροπὴ τὸν ἀθέλητο συμβιβασμό.

Εἶνε τοῦτο τὸ πνεῦμα τῆς δημοκρατικῆς διαθέσεως τῶν ψυχῶν, πού ταυτίζουν τὴν ἐλευθερίαν μὲ τὴν εὐδαιμονίαν.

Ἄρα Συνεταιρισμός εἶνε καὶ αὐτὸς τέκνο αὐτῆς τῆς κυοφορίας καὶ γιὰ τοῦτο κρατεῖ ὡς χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τὴν αὐτοτέλεια καὶ τὴν ἀνεξαρτησία, ἰδιότητες συμφυεῖς πρὸς τὴν ὠρμάσασαν ἀν-

θρώπινη φύσι.

Αὐτὴ εἶνε ἡ σειρά τῶν συλλογισμῶν, πού μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν θερμὴν πίστιν πρὸς τὴν συνεταιριστικὴν ὀρθοδοξίαν.

“Ὅ,τι γίνεται καθ’ ὑπέρθασιν τοῦ ἀπαραθιάστου κύκλου τῶν φυσικῶν δικαιομάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν εἰρηνικῶν κατακτήσεων τοῦ πολίτου, εἶνε ἐξουσιαστικὴ αὐθαρεσία, εἶνε ὁ εὐνοουχισμὸς τῆς ἀνεμποδίστου ἐξελιξέως τῆς ζωῆς, εἶνε τὰ ὀδοφράγματα εἰς τὴν χριστιανικὴν πορείαν πρὸς τὴν ἰδανικὴν κοινωνίαν.

Τὸ Κράτος ἀναμφιβόλως ἐκπληροῖ μίαν ἀποστολήν. Ἀγωνίζεται νὰ συντονίσῃ τὰ πολλαπλᾶ συμφέροντα τῶν τάξεων, διὰ ν’ ἀποφύγῃ διαταραχὰς καὶ διὰ νὰ προλάβῃ ἐπαναστατικὰς ἐκδηλώσεις.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν τὸ Κράτος, ἀποθαίνει χρησιμὸς ρυθμιστὴς τῶν ἐκατέρωθεν ὑπερθολῶν, θεματοφύλαξ τοῦ ἱεροῦ δικαιώματος ὅλων ἀδιακρίτως τῶν μοχθούντων, ὅπως μὴ ἀποξενωθῶσι τῆς ἀνηκούσης εἰς αὐτοὺς ἀντιμισθίας.

Φανταζόμεθα, ὅτι ἕως ἐδῶ κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ χρησιμοποίησῃ ἀντιρρήσεις. Αἱ ἀντιρρήσεις ἔρχονται, ὅταν αἱ ἐνέργειαι ἐπιχειροῦνται «καθ’ ὑπέρθασιν τῶν ἐσκαμμένων». “Όταν δηλαδὴ τὸ Κράτος ἐγκαταλείπῃ τὸν ρόλον τοῦ Διαιτητοῦ, γιὰ νὰ φορέσῃ τὸ κουστοῦμι τοῦ Εἰσαγγελέως.

Τὰς φυσικὰς προνομίας τοῦ ἀτόμου, αἱ ὁποῖαι συλλογικῶς ἐντάσσονται εἰς τὸν Συνεταιρισμόν, ὀφείλει τὸ Κράτος νὰ θεωρήσῃ καὶ ν’ ἀποκαταστήσῃ ἀπαραθιάστους. Ἀντίθετος ἐνέργεια ἀποτελεῖ ἔνοχον ἀνάμειξιν τοῦ Ρυθμιστοῦ τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἰσορροπίας.

Ἐπέμβασις εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ Συνεταιρισμοῦ καὶ σαφέστερον εἰς τὴν δικήσιν του, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἔμφυχον διάρθρωσίν του, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἐπιδώξεις του τὰς οἰκονομικὰς, ὅταν αὐ-

ταί δὲν ἀπειλοῦν «ἀλλότρια συμφέροντα», ἀποτελεῖ ἐγκληματικὴν διάσπασιν τῆς ὑγιοῦς λαϊκῆς συνοχῆς. Καὶ ὁδηγεῖ, ὄχι πλέον τὸν Συνεταιρισμόν, ἀλλὰ τὸ Σύνολον εἰς τὴν Δικτατορίαν, ἐθίζουσα τὰς ψυχὰς εἰς τὴν στείραν δουλωσύνην.

Αὐτὸ εἶνε τὸ νόημα τοῦ Συνεταιρισμοῦ, ὡς οἰκονομικοῦ συντελεστοῦ καὶ ὡς κοινωνικοῦ παράγοντος.

Ἡ ἀνιούσα διάρθρωσις του, ἡ ὁποία εὐρύνει τὸν κύκλον τῆς δράσεως καὶ καθιστᾷ τὴν ἀνάμιξίν του εἰς τὴν ζῶνν περισσότερον αἰσθητήν, καὶ διὰ τοῦτο περισσότερον ἀξιοπρόσεκτον, δὲν μεταβάλλει τίποτε ἀπὸ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Συνεταιρισμοῦ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν του, μεγαλύτερος ἢ μικρότερος, ἢ ἕκτασις τῶν ἐργασιῶν του καὶ γενικῶς ἡ ἀνάμιξις του εἰς σημαντικὰς οἰκονομικὰς ἐπιδιώξεις, ἀποκλειστικῶς γεωργοοικονομικὰς, οὐδὲν ἀλλοιοῦσιν ἐκ τῶν ἐρεισμάτων, ὅσα ἐχρησιμοποιεῖσθαι κατὰ τὴν γέννησίν του.

Ἦτο φυσικὸν νὰ ἀνδρωθῆ οὗτος, χωρὶς νὰ παύσῃ νὰ ζῆ εἰς τὸ κλίμα τῆς ἀνεπηρρεάστου δράσεως — ἀνεπηρρεάστου ἀπὸ οἰασθῆποτε ἐξωτερικὰς ἐπεμβάσεις.

Θὰ ἦτο κακὴ τύχη διὰ τὸν Συνεταιρισμόν, τοῦ ὁποίου πάντες ὀραματιζόμεθα τὴν ἱκανοποιητικὴν σταδιοδρομίαν, νὰ παύσῃ διαπαιδαγωγῶν ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως τὴν παραγωγικὴν συνειδησίν — τὴν συνειδησίν τῶν παραγωγῶν συνεταίρων του — περὶ τῶν ἀξιολόγων δυνατοτήτων του, ὅταν καλῶς καὶ συνετῶς ὁδηγῆται.

Ἡ ἀνάμιξις τοῦ Κράτους, ἡ οἰουδήποτε ἄλλου παράγοντος, εἰς τὴν λειτουργίαν του, μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι οὗτος «ἐξελίχθη», ἀποτελεῖ περιέργον ἄρνησιν τῶν νόμων τῆς φύσεως, ἐμφανίζων προκατάληψιν εἰς βᾶρος τῶν Ὀργανισμῶν αὐτῶν, οὔτινες δροῦν εἰς καθαρῶς λαϊκὴν ἀτμόσφαιραν. Δὲν εἶνε κεφαλαιοκρατικὰ καρτέλ, καὶ ἀκριβῶς ἀγωνίζονται ἀντιθέτως, ὅπως χειραφετηθοῦν ἀπὸ

τῶν ἐπικινδύνων ἐπιδράσεων τοῦ κεφαλαίου.

Ἡ θεωρία, τῆς «ἐξωθεν» χειραγωγήσεως, δὲν ἀνατρέπει ἀπλῶς τὴν βᾶσιν τῆς «αὐτοδιαθέσεως» τῶν οἰκονομικῶς ἐνδιαφερομένων, ἀλλὰ κακοποιεῖ βαρύτατα καὶ πλήττει ἀνεπανορθῶτως αὐτὴν ταύτην τὴν ἀποστολὴν τῶν Συνεταιρισμῶν, ὑποχρεωμένων νὰ ὀλοκληρώσουν ἐξελικτικῶς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ συμφέροντα τῆς ἀγροτικῆς τάξεως, μεταξὺ τῆς ὁποίας οὗτοι ἀναπτύσσονται καὶ δροῦν. Ἄνευ βεβαίως συμπαραστατῶν, μὲ μόνην τὴν ἰδικὴν τῶν ἐξοικείωσιν καὶ τὰς ἰδικὰς τῶν ψυχικὰς ἀρετάς. Κινδυνεύοντες ἴσως κάποτε, ἀλλὰ διατηροῦντες πάντοτε τὴν «τιμὴν τῶν κινδύνων» των, τοὺς ὁποίους ἔθετεν ὑπεράνω ὅλων ἡ ἐνσάρκωσις τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ Μιραμπώ.

Ἐλπὶς τῶν Συνεταιριστῶν παραμένει ἡ ἀξιοποίησις ὑπὸ τοῦ ἀγροτικοῦ συνεργατισμοῦ τῶν πολλαπλῶν ἐπιδιώξεών του, αἵτινες οὐδεὶς πιστεῦει ὅτι ἐξαντλοῦνται εἰς τὴν ἄγονον πιστωτικὴν λειτουργίαν.

Ἡ ἐκκίνησις, ἡ ὁποία συντελεῖται διὰ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ συνεταιριστικοῦ κυττάρου, ἔχει σκοπὸν βαθύτερον καὶ προοπτικὴν ἀνάλογον. Ἀποθλέπει εἰς τὴν σταδιοδρομίαν τοῦ Συνεταιρισμοῦ, εἰς τὴν ἐξάπλωσίν του πρὸς τοὺς εὐρεῖς ὀρίζοντας τῆς οἰκονομικῆς του ἀνυψώσεως, εἰς τὴν ἀκλόνητον ἐπιθίωσίν του, ἥτις νὰ δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ μετὰ τῶν οἰκονομικῶν κατακτήσεων, καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας εἰς τὴν ἀναλαμβανομένην ὑπὲρ τοῦ συνόλου πρωτοβουλίαν.

Θὰ ἦτο ἀψυχολόγητος νοοτροπία, ἐὰν ἐπεχείρῃ κανεὶς νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς καλῶς προχωροῦντας εἰς τὴν ἀνωφελῆ κηδεμονίαν ξένων παραγόντων, μὲ τὴν περιέργον δικαιολογίαν, ὅτι ἐπωμίζονται μεγάλας πλέον φροντίδας καὶ βαρεῖας ἐκ τούτων εὐθύνας, ὡσανεὶ σκοπὸς τοῦ ἱδρυτικοῦ τῶν Συνεταιρισμῶν Νόμου καὶ

διάθεσις τῆς Πολιτείας ἦτο νὰ δημιουργήσῃ θνησιγενῆ κατασκευάσματα, εἰς τοὺς κόλπους μάλιστα τῶν λαϊκῶν στρωμάτων, τὰ ὅποια τότε ἔχουσιν ἀνάγκην χειραφετήσεως.

Ἀποτελεῖ αὐτόχρημα κατάργησιν τῶν φυσικῶν κανόνων, νὰ ἀρνηθῶμεν εἰς τοὺς Συνεταιρισμούς, ὅπως καὶ εἰς πᾶν φυ-

σικὸν πρόσωπον, τὴν βαθμιαίως συντελουμένην ὀριμότητα. Ἐνῶ ἀκριβῶς δι' αὐτὴν θὰ πρέπη νὰ καταβληθῇ πᾶσα φροντίς καὶ ὑπὲρ αὐτῆς νὰ ἀσκηθῇ οἰαδήποτε ἐπίθλεις. Ἄνευ ὅμως δεσμεύσεων... Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν γόνιμιν ἐξέλιξίν των εἶνε ἡ χειραφέτησις των...».

Ἀξιόλογο γιὰ τὶς συνεταιριστικὰς κατευθύνσεις καὶ τὸ ἀρθρο: «Ὁ συνεργατισμὸς θεσμὸς ἐλευθερίας» τοῦ κ. Α. Βογιατζή, Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ἀνεξαρτήτου Ἀγροτικοῦ Κόσμου. Γράφει στὴ σελ. 18 τοῦ 2ου τεύχους με γνῶση καὶ σαφήνεια:

«Ἡ προέλευσις τῶν συνεταιρισμῶν εἶναι φιλελεύθερη, δημοκρατικὴ, πηγάζει ἀπὸ τὴ διακήρυξιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου, συσχετίζεται ὅμως μὲ τὴν ἱστορικὴ ἐκείνη περίοδο πού ὀριμάζει ἡ ἰδέα τοῦ ἀγῶνος τῶν λαϊκῶν μαζῶν γιὰ τὴν οἰκονομικὴ τους χειραφέτησιν. Ὁ συνεταιρισμὸς ἀποτελεῖ παγκόσμιον οἰκονομικὴν τάσιν πού τείνει νὰ βελτιώσῃ τὸν οἰκονομικὸ φιλελευθερισμὸ χωρὶς κρατικὸ παρεμβατισμὸ, γιὰ τὴν ἀρνεῖται κάθε βία καὶ ἐκ τῶν ἄνω ὀργάνωσις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Ὁ συνεργατισμὸς δὲν ἀποτελεῖ ξεχωριστὴ κοσμοθεωρίαν, εἶναι θεσμὸς οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, ἀλλὰ θεσμὸς δημοκρατικὸς, θεσμὸς τῆς ἐλευθερίας, στηρίζεται στὴν ἐλεύθερη θέλησιν τῆς ομάδος, κινεῖται σύμφωνα μ' αὐτὴ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπυχθῇ χωρὶς ἐλευθερίαν στὴ λειτουργίαν του. Φυσικὰ τὸ Κράτος μπορεῖ νὰ ἐλέγξῃ ὅλους τοὺς πολίτας του καὶ τὰ νομικὰ πρόσωπα, τοὺς συνεταιρισμούς, γιὰ τὴν τήρησιν τῶν νόμων. Ὁ συνεταιρισμὸς δέχεται αὐτὸν τὸν ἔλεγχον, γιὰ τὴν παραδέχεται τὸ Κράτος, δὲν εἶναι ἀναρχικός, ἀλλὰ ποτὲ δὲν δέχεται νὰ ἐπεμβαίνει τὸ Κράτος στὴν ἐσωτερικὴν του ζωὴν, στὴ σκοπιμότητα τῶν πράξεων τῶν ὀργάνων του, δέχεται μόνον τὸν ἔλεγχον τῆς νομιμότητος. Ὅταν τὸ Κράτος προέρχεται ἀπὸ τὸ λαὸν καὶ θέλει νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ λαϊκὰ συμφέροντα μπορεῖ καὶ ἔχει καθήκον νὰ παίρνει μέτρα εὐνοϊκὰ γιὰ τοὺς συνεταιρισμούς, νὰ τοὺς

παρέχει κάθε ὑποστήριξιν, κάθε εὐκολίαν, σὲ καμμιά περίπτωσιν ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ἐπωφελεῖται ἀπὸ τὴν ἀνάμιξίν του αὐτῆ καὶ νὰ προσδιορίζῃ τὸν τρόπο τῆς λειτουργίας τῶν συνεταιρισμῶν, τὸν τρόπο πού διοικοῦν τὴν περιουσίαν τους. Ὁ συνεταιρισμὸς εἶναι θεσμὸς ὄχι μόνον αὐτοδιοικούμενος ἀλλὰ καὶ αὐτοελεγχόμενος· ἐκφράζοντας τὰ συμφέροντα ὁμάδος ὑπόκειται στὸν ἔλεγχον τῶν μελῶν τῆς ομάδος. Σὰν οἰκονομικὸ κύτταρον μέσα στὴ λαϊκὴ μάζαν ἔχει τὴν τάσιν νὰ συνενώνεται σὲ δευτεροβάθμιες καὶ τριτοβάθμιες ομάδες (ἐνώσεις, ὁμοσπονδίες). Αὐτὰ τὰ δευτεροβάθμια ὄργανα ἔχουν πιὸ μεγάλη ἰκανότητα καὶ πιὸ μεγάλη ἀρμοδιότητα γιὰ τὸν ἔλεγχον τῶν συνεταιρισμῶν, ἀσκοῦν τὴν αὐτοεπιπέττειαν, πού πηγάζει ἀπὸ τὴν συμβατικὴν ὑποχρέωσίν τους. Οἱ συνεταιρισμοὶ εἶναι ὄργανα οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐξελίξεως τοῦ λαοῦ, εἶναι συντελεστοὶ γιὰ τὴν δημιουργίαν κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ὡς τόσο παραμένουν ἀνεξάρτητοι κάθε πολιτικῶν, πολιτικῶν, κοινωνικῶν ἢ θρησκευτικῶν δόγματων, μποροῦν νὰ ἐνώσων γιὰ οἰκονομικοὺς σκοποὺς τὰ πιὸ ποικίλα ἰδεολογικὰ στρώματα μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅμως τῆς ἐλευθερίας καὶ δημοκρατικότητος. Οἱ συνεταιρισμοὶ μποροῦν νὰ ἀποθλέπουν σὲ ἀτομικὰ κέρδη τῶν μελῶν τους, κυρίως ὅμως ἀποθλέπουν σὲ ὁμαδικὴν τους ὠφέλειαν. Σκοπὸς τοῦ συνεταιρισμοῦ δὲν εἶναι ἡ διανομὴ κερδῶν, ὅπως στὴν ἑταιρεία, εἶναι ἡ συ-

νεργασία τῶν μελῶν του γιὰ ὄρισμένο ὀμαδικό οἰκονομικό ἀποτέλεσμα. Συνεταιρισμός εἶναι λαϊκό ὄργανο ὀμαδικῆς συνεργασίας γιὰ τὴν ἐπιδίωξη κοινῶν σκοπῶν στὸν οἰκονομικό ἢ πολιτιστικό τομέα. Διαφέρει ἀπὸ τὸ σωματείο ποὺ δὲν εἶναι ὄργανο οἰκονομικῆς δράσεως οὔτε ἀπαιτεῖ κεφάλαια, ὁμοιάζει ὁμως πρὸς τὸ σωματείο γιατί στὰ μέλη του δὲν ζητεῖ μόνον χρηματοδότες, ἀλλὰ καὶ συνεργάτες.

Οἱ συνεταιρισμοὶ στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα στάθηκαν χρήσιμα οἰκονομικά ὄργανα πάλης τοῦ Λαοῦ γιὰ τὴν ἐπιθίωσή του, ἐξυπηρέτησαν τὴ ζωτικότερη ἀνάγκη τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους, διευκόλυναν τὸ Λαὸ νὰ ἀναζητήσῃ τὰ μέσα τῆς ζωῆς. Ὁ φασισμός προσπάθησε νὰ χρησιμοποίησῃ παντοῦ τοὺς συνεταιρισμοὺς καὶ νὰ τοὺς μεταβάλῃ σὲ ὄργανά του, στὴν Ἰταλία καὶ στὴν Γερμανία, τὸ ἀποτέλεσμα ὁμως ἦταν ὅτι ἀνέκοψε τὴν ἐξέλιξή τους, σὲ βαθμὸ ποὺ περιώρισε τίς ἐλευθερίες τους, παρουσίασε ἓνα νόθο ὁμοίωμα συνεταιρισμοῦ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει σχέση μὲ τοὺς ἀληθινούς συνεταιρισμούς. Πολλές φορές δὲν τὸ ἐπέτυχε καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ συνθηκολογήσῃ μαζί τους, νὰ τοὺς ἀνεχθῇ. Τὸ ἔκαμε σ' ἓνα βαθμὸ στὴ Γερμανία.

Κείμενα. Αρ. Κλήμη το 1945 (στράτευση 1944)

«Τὰ προβλήματα τῆς γεωργίας μας». Περ. «Δελτίο ΕΔΕΑ» Μυτιλήνης, φ. 7 τοῦ 1945.

«Τὸ χωριό καὶ οἱ χωρικοί». Περ. «Δελτίον ΕΔΕΑ» Μυτιλήνης, φ. 9 τοῦ 1945.

Ὡς τόσο μιὰ καινούργια πνοὴ πῆρε τὸ συνεταιριστικό κίνημα, ἴδια στὴ βόρειο Ἑλλάδα ἄρχισε νὰ κἀνῃ συνεταιριστικὲς ἐργασίες ποὺ δὲν ἔγιναν ἄλλοτε. Οἱ ἀνωμαλίες γιὰ τὴ διοίκησή τους ποὺ προῆλθαν ἀπὸ τὸν πρόσφατο πολιτικό ἀνταγωνισμό ἀποτελοῦν μιὰ παράτονη νότα στὴ νέα ἐξόρμηση τῶν λαϊκῶν μαζῶν γιὰ τὴν οἰκονομική τους ἀπελευθέρωση. «Ὅσοι ἐνδιαφέροντα πραγματικά γιὰ τοὺς συνεταιρισμοὺς πρέπει νὰ παραμερίσουν κάθε κομματικὴ παρέμβαση καὶ νὰ βοηθήσουν τοὺς συνεταιρισμοὺς νὰ ἀναδείξουν δημοκρατικά ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ διαχειρισθοῦν τὴν περιουσία τους. Οἱ λαϊκὲς μάζες εἶναι ἀρκετὰ χειραφετημένες γιὰ νὰ μὴ δέχονται κανενὸς εἴδους κηδεμονία.

Οἱ συνεταιρισμοὶ ἔχουν σήμερα μιὰ μεγάλη ἀποστολή. Πρέπει νὰ γίνουν τὰ λαϊκά ὄργανα ποὺ θὰ χρησιμεύσουν γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση τῆς μεταπολεμικῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως καὶ ἡ δημιουργία ἰδεολογικῆς ἐπαφῆς μὲ τὴ παγκόσμια κίνηση τοῦ ἐλευθέρου συνεργατισμοῦ, μὲ σκοπὸ τὴν πνευματικὴ καὶ οἰκονομικὴ συνεργασία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ μὲ ἄλλους Λαοὺς θὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἀσφαλέστερο βᾶθρο καὶ κριτήριο γιὰ τὸ βαθμὸ τῆς ἐθνικῆς μας ἀναγεννήσεως».

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Για τη σημασία που αποδίδεται μετακατοχικά στη δραστηριότητα των Συνεταιρικών Οργανώσεων και ιδιαίτερα των Ενώσεων βλ. σε άλλα Υποκεφ. (Β, Ε, Η κ.λπ.).

Γενικά οι Ενώσεις ανασυγκροτούνται με βάση τον Α.Ν. 389 του Ιουνίου 1945 και συνεπώς το 1945 οι εργασίες τους περιορίζονται στα τρέχοντα, όσο αυτό ήταν δυνατό από τη χρηματοδότηση της ΑΤΕ και τις δυνατότητες (αποφάσεις Κυβερνητικές) για συγκεντρώσεις γεωργ. προϊόντων, προμήθειες ειδών στους αγρότες κ.λπ.

Σε πολλές περιφέρειες όπου υπήρχε γενικά η ειδικά άσκηση εξουσίας από αντιστασιακούς κύκλους η επίδραση στα εσωτερικά των Ενώσεων ήταν βλαβερή από τις αντιμαχόμενες μερίδες και από την επιρροή προσωπικών επιδιώξεων έως ότου η εφαρμογή του Α.Ν. 389) 1945 αναδείξει αιρετά συμβούλια της εμπιστοσύνης της πλειοψηφίας των μελών με τις νέες εκλογές σε Συνεταιρισμούς και Ενώσεις (*).

Οργάνωση πρακτηρίων διαθέσεως ειδών

Για την προμήθειαν ειδών αρκετές συνεταιρικές οργανώσεις έκαναν Πρατήρια για τους παραγωγούς. Χρηματοδοτήθηκαν από την ΑΤΕ με τα εξής κεφάλαια:

1945	627 εκατ. δρχ.	1948	71.020
1946	37.723	1949	78.660
1947	45.805	1950	82.117

Κατά την ΑΤΕ (λέγει ο Απολογισμός ΑΤΕ 1950) οι εργασίες αυτές αποτελούν τον καλύτερον προασπιστήν του πενιχρού αγροτικού εισοδήματος. Γίνεται με αυτές έλεγχος της αγοράς γιατί οι τιμές ελέγχονται. Με 2-3 βαρέλια λάδι —σημειώνει η έκθεση— εις το Πρατήριο και με πώλησιν σε μικροποσότητες εκράτει τας τιμάς του ελαιολάδου εις επίπεδα 2-5 χιλιάδες δρχ. κατώτερα από εκείνας που διαμορφωνόταν αν δεν υπήρχε στο Πρατήριο. («Συνεταιριστής» 1951 σ. 106).

Προστασία των τιμών των αγροτικών προϊόντων

Προστασία των τιμών των αγροτικών προϊόντων έγινε με τη συγκέντρωση που έκαναν οι συνεταιρικές οργανώσεις με χρηματοδότηση ΑΤΕ. Χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω δάνεια:

1945	407 εκατ. δρχ.	1948	95.362
1946	15.907	1949	120.452
1947	57.533	1950	147.362

Στον απολογισμό ΑΤΕ 1950 σημειώνεται ότι είχαν εγκριθεί περισσότερες πιστώσεις αλλά μερικές συγκεντρώσεις δεν έγιναν γιατί με μόνη την αναγγελία ότι θα αναμειχθούν οι συνεταιρισμοί ή με μόνη την πρώτη ανάμειξή τους στη δουλειά οι τιμές σταθεροποιήθηκαν σε λογικά επίπεδα. Δίδονται παραδείγματα στον απολογισμό. (Βλ. «Συνεταιριστής» 1951 σ. 105).

Εξοπλισμός Συνεταιρικών Οργανώσεων

Το 1945 δόθηκαν σε Συνεταιρικές Οργανώσεις από το Υπουργείο Γεωργίας 500 ελκυστήρες εισαγωγής Ούγγρα και 300 φορτηγά αυτοκίνητα («Συνεταιριστής» 1951 σ. 106).

(*) Χαρακτηριστική η από 20.5.1945 εμπιστευτική αναφορά της Ενώσεως Βορδαίας προς ΑΤΕ (Δ)ναν Συνεταιρισμών) για όσα έγιναν στην Ένωση αυτή (στο αρχείο μου).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ/1

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΓΕΩΡΓ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1. Η Συνομοσπονδία ενώσεων γεωργ. συνεταιρισμών

Τον Ιανουάριο '45 με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας έγινε διορισμός του αρχαιότερου από τους δ) ντές της Συνομοσπονδίας Ν. Ζιώγα ως προσωρινού γενικού διευθυντού (κυρώθηκε με αρθρ. 5 ν. 389) 1945).

Η Συνομοσπονδία ευρίσκεται σε διαδικασία ανασυγκρότησης μετά τον Α. Νόμο 389 της 5) 8 Ιουνίου 1945 (αρθ. 4).

Με το άρθρ. 4 του ν. 389) 45 καθορίστηκε ότι η Συνομοσπονδία θα διέπεται από το ν. 602 και τη νομοθεσία περί σωματείων και θα λειτουργεί βάσει του ισχύοντος την 28 Μαρτίου 1938 καταστατικού της. Έτσι απαλλάχτηκε από όλη τη νομοθεσία του ν. 1154) 38 και των πολλών κατοχικών νόμων που της έδιναν χαρακτηρισμό συντεχνιακό, ημικρατικό, επεμβατικό.

Και για την Συνομοσπονδία ο ν. 389) 45 προέβλεπε τον διορισμό προσωρινού Διοικητικού Συμβουλίου μέχρις ότου γίνει δυνατό να εκλεγούν οι αντιπρόσωποι των Ενώσεων και κληθεί η Γενική της Συνέλευση για την εκλογή του νέου αιρετού Διοικητικού της Συμβουλίου (βλ. στο επόμενο έτος 1946).

Όμως ως προσωρινό Διοικ. Συμβούλιο δεν επανήλθε αυτοδίκαια το υφιστάμενο την 3ην Αυγούστου 1936 (όπως ορίστηκε για τους Συνεταιρισμούς και Ενώσεις) αλλά διορίστηκε προσωρινό 5μελές Δ.Σ. με απόφαση του υπουργού Γεωργίας από τα μέλη του πρώτου κατά την σύσταση της (1935) εκλεγέντος Δ.Σ. Με βάση τα παραπάνω το Δ.Σ. συγκροτήθηκε ως εξής (απόφ. Υ. Γεωργίας Η. Κουτσομητόπουλου 37791) 7268) 20.6.2945 στο αρχείο μου):

- 1) Αλέξ. Μπαλατζής της Ενώσεως Εάνθης.
- 2) Γεώργ. Μαυρουδής της Ενώσεως Θεσσαλονίκης.
- 3) Ανδρ. Σιθρόπουλος της Ενώσεως Εορδαίας.
- 4) Αλέξ. Πρίνος της Ενώσεως Κρεσταινών.
- 5) Χρ. Κρητικός της Ενώσεως Λαμίας.

2. Οι Κεντρικές Οικονομικές Συνεταιρικές Οργανώσεις

α) Γενικά για τις Κοινοπραξίες (ΚΥΔΕΠ - ΚΣΟΣ)

Μετακατοχικά ιδιαίτερη σημασία αρχίζει να δίδεται στην αύξηση, οργάνωση και διαχείριση της παραγωγής και τονίζεται ο ρόλος των Συνεταιρικών Οργανώσεων (βλ. και τις δηλώσεις του πολιτικού κόσμου και επιστημόνων στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 1, 2, 3 και άλλού). Ιδιαίτερα τονίζεται ο ρόλος των Κεντρικών Οργανώσεων που υπάρχουν και εκείνων που πρέπει να ιδρυθούν.

Βλ. και δηλώσεις Υπουργών Γεωργίας Κυπριάδη και Ευελπίδη στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 3, σ. 5, 6.

Με τον Α.Ν. 335) 1945 «περί προσωρινής διοικήσεως των Κοινοπραξιών Γεωργ. Συνεταιρισμών» (ΦΕΚ 121) 1945) έγινε η αρχή για την ανασυγκρότηση τους και την απαλλαγή από τις κατοχικές διατάξεις.

Για τον θεσμό των Κοινοπραξιών που δημιουργήθηκε με τον Α. Νόμο 2385) 40 και τους νόμους 479) 43 (όπως τροπο.) βλ. κείμενο του Διευθυντού της ΚΥΔΕΠ Ι. Ζουρίδη στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 2 σ. 15.

β) Εργασίες της ΚΣΟΣ

Για τις εργασίες της ΚΣΟΣ (Α.Ν. 2511 του 1940) κατά το 1940-1951 βλ. κείμενο Γ. Σερβάκη «Συνεταιριστής» 1951 σ. 33.

Κατά την Κατοχή η συγκέντρωση ήταν υποχρεωτική και η διάθεση μέσω Ενώσεως Εξαγωγέων Σουλτανίνας (Α.Ν. 2476).

Μεταπολεμικά η συγκέντρωση έγινε προαιρετική για τους παραγωγούς σε τιμή που καθόριζε το Κράτος. Η εργασία γινόταν μόνο από την ΚΣΟΣ με χρηματοδότηση από Τράπεζα Ελλάδος με εγγύηση του Κράτους που κάλυπτε (το Κράτος) και τα τυχόν ελλείματα από τη διαχείριση (Εσοδείες 1945-1950).

Η κίνηση 1940-1951 είναι η ακόλουθη:

Περίοδος	Παραγωγή (σε τόννους)	Συγκέντρωση (σε τόννους)	Παρατηρήσεις
1940) 41	27.064	25.488	Υποχρεωτική. Και αδιάθετη 39) 40
1941) 42	19.615	13.350	Υποχρεωτική
1942) 43	19.205	12.805	Υποχρεωτική
1943) 44	15.717	586	Υποχρεωτική
1944) 45	8.000	2.432	Προαιρετική
1945) 46	7.600	1.345	Προαιρετική

(νεότερα στοιχεία στον επόμενο τόμο).

γ) Αυτένομες Σταφιδικοί Οργανισμός

Παρόλο που ο ΑΣΟ δεν είναι τυπικά συνεταιριστική οργάνωση, δρα σε κάποιο βαθμό ως συνεταιριστική οργάνωση της σταφιδοπαραγωγής.

Όπως σημειώθηκε στο Υποκ. ΣΤ/1 του 1944 ο ΑΣΟ έκανε συγκέντρωση σταφίδας παραγωγής σταφιδικού έτους 1944) 1945 και διάθεση.

Εξαγοράστηκαν το 1944) 45:

α) Για παραγγελίες EM-EL	λίτρες ενετ.	1.663.435
β) Για λογαριασμό παραγωγών	»	12.707.410

Σύνολο 14.370.845

δηλαδή το 18% της όλης παραγωγής που ήταν 79.000.000 λίτρες ενετ.

Η σημασία της παρέμβασης για τους σταφιδοπαραγωγούς φαίνεται από το γεγονός ότι ενώ μέχρι των αρχών Μαρτίου 1945 οι τιμές των σταφίδων στο Αίγιο ήταν 28 δρχ. περίπου, μόλις έγινε η παρέμβαση του ΑΣΟ οι τιμές έφτασαν τις δρχ. 38,40 (αύξηση 35%).

Κατά το σταφ. έτος 1945) 46 έγινε επίσης συγκέντρωση και διαχείριση για λ) σμό των παραγωγών 7.738.014 λίτρες ενετ. (8% της όλης παραγωγής).

Σημαντικό είναι ότι μετακατοχικά η διάθεση της σταφίδας από τον ΑΣΟ σε εργοστάσια για βιομηχανικούς σκοπούς γινόταν με τις ελεύθερες τιμές της αγοράς και όχι (όπως γινόταν προπολεμικά και στην κατοχή) με ειδικές διατιμήσεις.

Αναλυτικά στοιχεία βλ. στο κείμενο Θ. Κούλα «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1947 τ. 16 σ. 22 επ.

Τον Ιούλιο του 1945 οι αντιπρόσωποι των σταφιδικών συνεταιρικών οργάνωσεων σε Σύσκεψη τους στην Αθήνα διακήρυξαν την πίστη τους στον ΑΣΟ και την εμμονή τους για την συνεταιριστικοποίηση του ώστε να γίνει τριτοβάθμιος συνεταιρική οργάνωση που θα διαχειρίζεται την σταφίδα για λ) σμό των παραγωγών με την εποπτεία του Κράτους. Απαραίτητη προϋπόθεση κρίθηκε η συνειδητοποίηση των σταφιδοπαραγωγών για την οποία πρέπει να φροντίσουν οι συνεταιριστικές οργανώσεις.

(Βλ. κείμενο Θ. Κούλα, «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 3 σ. 14).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ

(ΑΤΕ — ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ)

— Μετά την Κατοχή η Τρόπεζα απέθηκε ελεύθερη και προσπάθησε να προχωρήσει υπεύθυνα στο δρόμο της, να συντονίσει τη δράση της με τη δράση των Συνεταιρισμών και να συνεργασθεί μαζί τους, όσο βέβαια τούτο ήταν δυνατό από τις τυπικές δεσμεύσεις που είχε δημιουργήσει για αυτήν η δικτατορία και η κατοχή και τις ουσιαστικές δυσκολίες που είχαν προκύψει ύστερα από την απώλεια της οικονομικής της αυτοτέλειας (λόγω του πληθωρισμού).

— Το πρώτο Δ.Σ. της ΑΤΕ ύστερα από την απελευθέρωση συγκροτήθηκε στις αρχές Μαρτίου 1945, ενώ προηγούμενα είχαν τοποθετηθεί ως Διοικητής ο Αρ. Σίδερης και ως Υποδιοικητής ο Σ. Πετρόπουλος.

Στην αρχή το Δ.Σ. είχε 9 μέλη (Διοικητής, Υποδιοικητής, 2 καθηγητές Ανωτ. Σχολών, 2 του Υπουργείου Γεωργίας και 3 ειδικούς στα συνεταιριστικά). Στη συνέχεια, με το νόμο 189) 1945, προστέθηκαν ο Δ) ντής της Ανωτ. Γεωπονικής Αθηνών και ο Ανώτερος Συνεταιριστικός Σύμβουλος (λειτουργήμα που συστάθηκε με το ν. 189 με σκοπό να συσφίξει τους δεσμούς ανάμεσα στην ΑΤΕ και τους Συνεταιρισμούς).

Ανασυγκρότηση του Δ.Σ. της ΑΤΕ έγινε με το Β.Δ. 4.1.1946. Βλ. αναλυτικά για τις μεταπολεμικές μεταβολές στην ΑΤΕ στο «Συνεταιριστής» 1946 σ. 31.

— Η δραστηριότητα της ΑΤΕ στον πιστωτικό τομέα ήταν το 1945 ελάχιστη αφού τα κεφάλαια της είχαν σχεδόν εξανημισθεί με τις χορηγήσεις της κατά την κατοχή για την υποδομή της παραγωγής.

— Σημαντική είναι η εργασία που της ανατέθηκε από το Κράτος (με το ΑΝ 259) 1945) για τη στέγαση των πολεμοπαθών αγροτών. Την έκανε με επιτυχία.

— Ευθύς από την απελευθέρωση 1944 και κυρίως μετά την Συμφωνία της Βάρκιζας 1945 η ΑΤΕ παρελάμβανε, αποθήκευε, προωθούσε και διέθετε τα εφόδια εξωτερικού της συμμαχικής βοήθειας (ML-UNRRA, GREEK WAR RELIEF) σίτον, ζάκχαρι, ρύζι, όσπρια κ.λπ.

Επίσης ανέλαβε την —για λ) σμό του Κράτους— διαχείριση - προώθηση - διάθεση των χημικών λιπασμάτων με ενιαία τιμή σε ολόκληρη τη χώρα.

Η χρηματοδότηση της γεωργίας, γινόταν από την ΑΤΕ με κεφάλαια της Τράπεζης Ελλάδος (κυρίως με βραχυπρόθεσμα καλλιεργητικά).

Δραστηριότητα ΑΤΕ κατά το 1945 στις χερσηγίες

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Τμήματος Μελετών και Στατιστικής της ΑΤΕ για τα έτη 1945-1952, κατά το 1945 η εικόνα είναι η ακόλουθη:

Έλαβον δάνεια (λογίζονται εδώ άπαξ ανεξάρτητα από αριθμόν και είδος δανείων).

Μεμονωμένοι παραγωγοί	107.592	ήτοι	35,93 %
Συνεταιρισμένοι παραγωγοί (3.189 Συνεταιρισμών)	191.408	ήτοι	63,92 %
Νομικά Πρόσωπα (για δικές τους ανάγκες)	432	ήτοι	0,15 %
	Σύνολο	299.432	= 100.

(υπάρχει και ανάλυση κατά Γεωγραφ. Δ) τα).

Οι δανεισθέντες έλαβαν (κατά κατηγορίες δανείων) :

	Βραχυπρόθεσμα	Επί ενεχύρω	Μεσ. και Μακρ. Προθ.
Μεμονωμ.	91.128	26.420	8.801
Συνεταιρισμένοι	180.238	29.352	7.466
Νομ. πρόσωπα	321	146	55
Σύνολο	271.587	55.918	16.322

Στο τέλος του 1945 ήταν οφειλέτες στην ΑΤΕ

Μεμονωμένοι παραγωγοί	93.170
Συνεταιρισμένοι παραγωγοί (2.765 Συνεταιρισμών)	154.891
Νομικά πρόσωπα (για δικές τους ανάγκες)	483

Σύνολο προσώπων 248.544

(υπάρχουν στο αρχείο μου και ανάλυση κατά Γεωγραφικά Δ) τα, κατά κατηγορίες δανείων, κατά εκατοστιαίες αναλογίες).

Καταθέσεις στην ΑΤΕ

Το 1954 δημοσιεύτηκαν από το Τμήμα Μελετών της ΑΤΕ στοιχεία 1945-1952 (συγκριτικά και προς 1939) για τις καταθέσεις στην ΑΤΕ.

Τα στοιχεία του τέλους έτους 1945 (που είναι φυσικό να είναι μικρά) είναι τα ακόλουθα:

Καταθέτες	Τέλος 1939		Τέλος 1945	
	Μερίδες	Ποσά (εκατ. δρχ.)	Μερίδες	Ποσά (εκατ. δρχ.)
Αστοί	25.445	728	1.396	99
Αγρότες	19.222	175	965	39
Συνετ. Οργαν.	5.436	79	1.129	167
Άλλα Νομ. Προσ.	2.666	1.535	830	1.039
Σύνολο	52.769	2.518	4.320	1.344

(βλ. «Συνεταιριστής» 1945 σ. 29 όπου και στοιχεία για 1946-1952).

Αλιεία και ΑΤΕ

Βλ. στο Υποκεφ. Θ'.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΒΑΣΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Ανασυγκρότηση και Συνεταιρισμοί

Στις καταστροφές της υπαίθρου κατά την Κατοχή, στα πρώτα μετακατοχικά μέτρα και τις ανάγκες που υπάρχουν και πρέπει να φροντίσουν οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις αναφέρεται ο γεωπόνος, παλαιός συνεταιριστής και στις αρχές του 1945 προσωρινός Γεν. Δ/ντής της Π.Σ.Ε.Γ.Σ., Ν. Ζιώγας σε κείμενό του στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 2 σ. 12.

Το 1945 τονίζεται η ανάγκη να αρχίσει η ανασυγκρότηση από την υπαίθρο όπου τα 3) 4 του ελληνικού πληθυσμού. Εικά να δοθούν τα πρώτα δάνεια και οι πρώτες πολεμικές αποζημιώσεις, υπό μορφήν μηχανών, εργαλείων, ζώων και οικοδομών.

Σε κείμενα του Κ. Παπαθεοφίλου («Τεχνική» Ιούλιος - Αύγουστος 1945) υποδεικνύεται πως πρέπει να κτιστεί το κατεστραμμένο χωριό, πως θα γίνει οργάνωση των εκτάσεων με επαναδιανομή, τοποθέτηση γεωπόνου ανά 4-5 χωριά (για καθοδήγηση - επιστάσια), ανάπτυξη των συνεταιριστικών οργανώσεων. (Αναλυτικά βλ. «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 2 σ. 17).

Στα προβλήματα της ελληνικής γεωργίας και τις λύσεις τους αναφέρονται οι εναλλασόμενοι υπουργοί Γεωργίας Π. Κουτσομητόπουλος, Επ. Κυπριάδης, Χρ. Ευελπίδης κατά το 1945 (βλ. «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 3 σ. 5, 6), κυρίως για τα προβλήματα καπνών, στεγάσεως αγροτών, Ούγγρα κ.λπ.

Στην ανάγκη να οργανωθεί η παραγωγή με ενιαίες κατευθύνσεις άνωθεν, «μόνον κατόπιν προδιαγεγραμμένου σχεδίου προγράμματος» αναφέρεται ο γεωπόνος Κ. Παπαθεοφίλου («Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 3 σ. 16).

Η ενίσχυση της Ελληνικής γεωργίας από ΕΜ-ΕΕ και Ούγγρα

Οι δύο αυτές Οργανώσεις και κυρίως η Ούγγρα τροφοδοτούν το 1945 την ελληνική γεωργία με χρήσιμα για την παραγωγή είδη. Σύμφωνα με έκθεση του Δ/ντου της Ούγγρα που δημοσιεύτηκε στο περ. «Συνεταιριστικόν Δελτίον» (1946 τεύχος 9 σ. 14) η ΕΜ-ΕΕ είχε φέρει από την απελευθέρωση μέχρι 1.4.1945 μόνο 9.688 τόννους εφόδια (μόλις το 1) 4 από ότι είχε σχεδιαστεί και αυτό από την ανωμαλία του Δεκεμβρίου - Ιανουαρίου).

Η Ούγγρα (που ανέλαβε από 1.4.1945) έφερε μέχρι τέλους Οκτωβρίου 1945 εφόδια τόννους 126.564. Ήτοι λιπάσματα 64.000 τόν., κτηνοτροφές 27.500, σπόρους 15.900, εντομοκτόνα 13.300, μηχανήματα 7.100 και άλλα. Επίσης 10.354 ζώα (ημίονοι, φορβάδες, όνοι, δαμάλεις, ταύροι).

Όπως σημειώνει ο υπεύθυνος Δ/ντής το πρόγραμμα καθυστέρησε από μεγάλες δυσχέρειες σε μεταφορώσεις και διανομές. Ακόμα «η αστάθεια του νομίσματος, η ανισότης μεταξύ των τιμών παραγωγής και τιμών βιομηχανικών ειδών, η άρνησις των κατασκευαστών εργαλείων και ειδών να αρχίσουν την παραγωγή, η γενική συστηματική παραλυσία και η χαλάρωσις όλων των πολιτικών υπηρεσιών, καθυστέρησαν την Αγροτικήν Αποκατάστασιν», (σχετικά με την καθυστέρηση βλ. και το ζωηρό κείμενο στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 1 σ. 22).

Στη συνέχεια δίνει ενσώονα στοιχεία για την αρξάμενη ανασυγκρότηση με καλήν εσοδεία ελαίου, σποράν του 90% των αυτοπαραγωγικών εκτάσεων, διανομήν

1466 τρακτέρ (σε συνεταιρισμούς, Κράτος, ιδιώτες), 10.000 ζώων έλξεως, αρδευτικών συγκροτημάτων κλπ.

(Βλ. αναλυτικά «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1946 τ. 9 σ. 14).

Βομβάκοκαλλιέργεια και Συνεταιρισμοί

Η βομβάκοκαλλιέργεια στην περίοδο της Κατοχής σημείωσε τρομακτική κάμψη τόσο επειδή υπήρχε προτίμηση στα είδη διατροφής, όσο και σαν αντίδραση στις ανάγκες των κατακτητών. Ενώ προπολεμικά η καλλιέργεια είχε φτάσει τα 820.000 στρ. με παραγωγή 20.000 τόνους, κατά την Κατοχή και έπειτα καλλιεργήθηκαν:

Έτος	Έκταση (στρ.)	Με παραγωγή	Ποσότητα (τόν.)
1943	85.000	1.700	1.700
1944	135.000	2.700	2.700
1945	272.000	6.100	6.100
1946	518.000	11.000	11.000
1947	424.000	11.500	11.500
1948	455.000	11.500	11.500

(Βλ. κείμενο Κ. Κάρλου «Συνεταιριστής» 1949 σ. 84).

Πανελλήνιο Καπνοπαραγωγικό Συνέδριο

Με την επάνοδο κάποιας ελευθερίας κινήσεων και την ύπαρξη μεγάλων αγροτικών προβλημάτων, αρχίζουν μερικές κινητοποιήσεις των αγροτών για τη μελέτη και επίλυση προβλημάτων. Κεντρική έντονη δραστηριότητα επαναρχίζει ο πρόεδρος της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών και άριστος γνώστης των αγροτικών ζητημάτων και κυρίως του καπνού Αλέξ. Μπαλτατζής.

Στις 22 Νοεμβρίου 1945 συνέχεται στη Θεσσαλονίκη Πανελλήνιο Καπνοπαραγωγικό Συνέδριο, το πρώτο μεταπολεμικό αγροτικό Συνέδριο. Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής ο Αλ. Μπαλτατζής. Τα θέματα πολύ σοβαρά:

- Προστατευτική οργάνωση του καπνού.
- Τύχη καπνών εσοδ. 1944 και 1945.
- Διασποθέντα καπνά Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης εσοδ. 1943.
- Καπνά δεσμευθέντα υπό των κατακτητών.

Καθώς γράφει το «Συνεταιριστικόν Δελτίον» τ. 3 σ. 18 του 1945 η συζήτηση δεν ήταν ομαλή κατά την κατάρτιση του Προεδρείου:

«Ο Πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής κ. Άλ. Μπαλτατζής κηρύσσει την έναρξιν των εργασιών του συνεδρίου, χαιρετίζει τους συνέδρους, καταδικάζων την ακολουθουμένην υπό του Κράτους καπνικήν πολιτικήν, την οποίαν έχαρακτήρισεν «άστοργον και έξωφρενικήν». Μετά τουτο προτείνει να εκλέξουν τον πρόεδρον του Συνεδρίου, μέλη δέ του προεδρείου να άποτελέσουν οί πρόεδροι των συμμετεχουσών Ένώσεων.

Πολλοί σύνεδροι διαμαρτύρονται διά τον προταθέντα τρόπον έκλογής Προεδρείου και ή Όργανωτική επιτροπή άποφασίζει να άποσύρη την πρότασιν, δε-

χθείσα να έκλεγη διά ψηφοφορίας προεδρείον έξ 7 μελών.

Άρχομένης τής ψηφοφορίας καλούνται ως ψηφολέκται οί σύνεδροι Θεοχ. Δεληγιαννίδης και Παύλος Καζατζίδης.

Έκ των 358 ψηφισάντων εξελέγη έπταμελής, υπό τον κ. Άλ. Μπαλτατζήν, έκπρόσωπον Ξάνθης, προεδρείον με μέλη τους κ.κ. Γ. Άργυριάδην, Άν. Γιαγκουνίδην, Θ. Δεληγιαννίδην, Γ. Βουλγαρούδην, Γ. Σταμάτην και Άρχιτεκτονίδην.

Ό σύνεδρος κ. Σ. Κανταρτζής (Κατερίνης) ένίσταται κατά του τρόπου τής

ένεργείας τής ψηφοφορίας, ύποστηρίζων ότι...

Ἄκολούθως τὸ Συνέδριον εἰσέρχεται εἰς τὴν ἡμερησίαν Διάταξιν καὶ ὁ λόγος δίδεται εἰς τὸν εἰσηγητὴν τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου θέματος κ. Δ. Πεταλωτῆν (Σερρών).

Ὁ κ. Πεταλωτῆς κάμνει ἀνασκόπησιν διαπιστώνων ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ καπνοῦ

εἶναι Ἐθνικὴ καὶ ὡς τοιαύτη δέον νὰ ἀντιμετωπισθῇ. Ὑποδεικνύει σειρὰν μέτρων καὶ τάσσεται ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως Καπνικοῦ Ὁργανισμοῦ, προικοδοτουμένου ἐκ μέρους τοῦ Κράτους... (Τις συζητήσεις καὶ τὰ Πρακτικὰ βλ. στὸ «Συνεταιριστικὸν Δελτίον» τ. 3 καὶ 4. Ἀκόμα βλ. τὸ βιβλίον Β. Ἰλταντζῆ γιὰ τὴ ΣΕΚΑΠ (σ. 26, ψήφισμα).

Ἀνάμεσα στα πρόσωπα που βρίσκονται τώρα στο προσκήνιο και μιλοῦν, εἶναι οἱ: Ἀλ. Μπαλτατζῆς, Σ. Κανταρτζῆς, Διογ. Πεταλωτῆς, Γ. Φλώρος, Φ. Δημητριάδης, Λ. Ἰντζεσίλογλου, Βαρουξάκης, Τσουτσάρας, Γ. Σταμάτης, Τερζόπουλος, Ν. Τακούδας, Αναστ. Γιαγκουνίδης, Θεοχ. Δεληγιαννίδης, Ταπακίδης, Αναστασιάδης, Ανανιάδης, Γ. Αφαντάκης, Αδαμίδης, Ἰωαννίδης, Κόπανος, κ.λπ., που ἔχουν ἀντιθέμενες ἀπόψεις κυρίως στο θέμα τῆς ἰδρύσεως ἢ ὄχι (καὶ τῆς μορφῆς) Καπνικοῦ Ὁργανισμοῦ.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι οἱ προσπάθειες γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἀπόψεων τῶν διαφόρων αγροτικῶν κατευθύνσεων (ομάδων) εἶναι ἐντονες στὴ μετακατοχικὴ αὐτὴ καὶ μεταεταμικὴ (Συμφωνία Βάρκιζας) περίοδο. Διαβάζουμε στὴ σελ. 19 τοῦ παραπάνω περιοδικοῦ:

«Ἐπειδὴ οἱ ἐγγεγραμμένοι σύνεδροι διὰ νὰ ὀμιλήσουν ἦσαν πολλοὶ καὶ ἐπειδὴ, κατόπιν τῆς τόσον ἐξονυχιστικῆς ἐρεύνης τοῦ ζητήματος παρὰ τόσον ὀμιλησάντων ὁ κ. Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου ἐσχημάτισε τὴν γνώμην ὅτι οἱ ἐγγεγραμμένοι νὰ ὀμιλήσουν οὐδὲν τὸ νέον θὰ προσέθετον, παρεκάλεσε νὰ παραιτηθῶσιν τοῦ λόγου καὶ εἶ δυνατόν νὰ ὀμιλήσῃ εἰς ἡ δύο.

Καὶ ἐν ᾧ συνεζητεῖτο ποῖοι ἐπρόκειτο νὰ ὀμιλήσουν, ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου κ. Μπαλτατζῆς δηλοῖ ὅτι κηρύσσει τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, διότι, κατὰ τὰς πληροφορίας του, εἰσεχώρησαν εἰς τὴν αἴθουσαν ἀνεύθυνα στοιχεῖα μὲ σκοπὸν νὰ τορπιλλίσουν τὸ Συνέδριον. Ἐκάλεσε τὸ Συνέδριον νὰ ἐκλέξῃ ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν.

Ἡ ἀπροσδόκητος αὐτὴ τροπὴ προεκάλεσε θυελλώδεις διαμαρτυρίας, ἐν ᾧ

πολλοὶ σύνεδροι ἐπέμενον νὰ συνεχισθῇ ἡ συζήτησις διὰ νὰ ληφθοῦν ἀποφάσεις. Πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλυτέρων ἐπεισοδίων ὁ κ. Μπαλτατζῆς ἀποχωρεῖ μὲ τὴν δῆλωσιν ὅτι τὸ Συνέδριον θὰ ἐπαναλάβῃ τὰς ἐργασίας του τὴν ἐπομένην εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ὁμοσπονδίας Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν πρὸς ἐκλογὴν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ διατύπωσιν τοῦ ψηφίσματος.

Πολλοὶ ἐν τούτοις σύνεδροι παρέμειναν εἰς τὰς θέσεις τῶν ἐπιμένωντες νὰ συνεχίσουν ἐκεῖ τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου. Ἐπενέθη ὁμως ἡ Ἀστυνομία, ἡ ὁποία καὶ ἀπηγόρευσε τὴν ἐξακολούθησιν τῆς συνεδριάσεως.

Οὕτως ἔληξε τὸ α' Πανελλήνιον Καπνικὸν Συνέδριον διατυπωθέντων δύο ψηφισμάτων ὑπὸ τῶν ἀντιτιθεμένων, τὰ ὁποία παραθέτομεν κατωτέρω...».

Ἐπίσης ἐκλέχθησαν δύο Ἐκτελεστικὲς Ἐπιτροπὲς (ἀντίθετες): Ἡ πρώτη ὑπὸ τὴν προεδρίαν Ἀλ. Μπαλτατζῆ ἀπὸ τοὺς Δ. Πεταλωτῆ, Π. Καζαντζίδη, Γ. Σταμάτη, Θ. Δεληγιαννίδη, Γ. Αργυριάδη, Χ. Πολιτίδη, Γ. Βουλγαροῦδη καὶ ἡ δεύτερη ἀπὸ τοὺς Λ. Ἰντζεσίλογλου (Θεσ/νίκης), Σ. Κανταρτζῆ (Κατερινῆς), Γ. Ταπακίδη (Δράμας), Γ. Μασσίγη (Κομοτινῆς), Ν. Τακούδα (Σερρών), Ν. Βα-

σιλειάδη (Καβάλας), Κ. Περισόπουλο (Κιλκίς), Χ. Βαλτεράκη (Εβάνθης), Ν. Σπανδώνη (Νιγρίτας), Σ. Καλαϊτζόπουλο (Πτολεμαΐδος), Α. Κόπανο (Θεσσαλίας), Φ. Δημητριάδη (Στερεάς Ελ.).

Η σταφιδοπαρκαγωγή

Για τα προβλήματα της σταφιδοπαρκαγωγής μετά την απελευθέρωση και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την οργάνωση της παραγωγής και διάθεσης βλ. κείμενο Δ) ντού ΑΣΟ Θ. Κούλα στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 3 σ. 13, όπου τονίζεται ως ανάγκη:

1) Ενεργοποίηση των Ενώσεων Συνεταιρισμών για προμήθειες και χορήγηση στους παραγωγούς φαρμάκων, εργαλείων και υλικών για επαναφορά των αποδόσεων και βελτίωση της ποιότητας.

2) Ενεργοποίηση για εργασίες συγκεντρώσεως και επεξεργασίας της σταφίδας (αποθήκες, κατάλληλα πρόσωπα για κατατάξεις κατά κατηγορίες, πρώτη επεξεργασία - καθαρισμός με σταφιδομηχανή για να γίνει εμπορεύσιμη).

3) Διεξαγωγή εργασιών πλήρους επεξεργασίας, συσκευασίας και εξαγωγής της κορινθιακής σταφίδας από τις Ενώσεις με την βοήθεια του ΑΣΟ (που πρέπει να οργανωθεί σε συνεταιριστικές βάσεις).

Σχετικά με τη διαχείριση της σταφίδας από τον ΑΣΟ για λ) από των παραγωγών κατά τα έτη 1944) 45 και 1945) 46, τις δυσχέρειες, τις επιτυχίες, τις αναλυτικές τιμές και τα διάφορα προβλήματα, βλ. αναλυτικά κείμενα Θ. Κούλα στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1947 τ. 17 σ. 12 και τ. 18 σ. 12.

Το Σταφιδικό Συνέδριο Πατρών

Στις 15-12-45 συνέρχεται στην Πάτρα το πρώτο μετακατοχικό ευρύτερο σταφιδικό Συνέδριο στα Γραφεία του ΑΣΟ. Παρέστησαν αντιπρόσωποι 15 Ενώσεων με τα επόμενα πρόσωπα που βρίσκονταν τότε στο προσκήνιο:

1) Πατρών ο Παν. Τσιλήρας, 2) Φιλιατρών ο Παν. Τσιλήρας, 3) Μεσσηνίας ο Παν. Τσιλήρας, 4) Κακοδάτου ο Δημ. Χριστόπουλος, 5) Πύργου ο Ν. Γαλιανόπουλος, 6) Γαστούνης ο Χρ. Παπαδόπουλος, 7) Αμαλιάδος οι Γ. Μητράς και Γ. Μερτσιλιός, 8) Κορινθίας ο Γ. Πρεδάρης, 9) Κιάτου ο Θ. Ανδρικόπουλος, 10) Λακωνίων οι Ανδρ. Πούντζας και Ε. Αγγελόπουλος, 11) Ευλοκάστρου οι Σωτ. Μιχόπουλος και Κ. Φραντζής, 12) Λιγίου οι Α. Βαρής, Αν. Γιαννόπουλος και Ν. Κουινιώτης.

Παρέστησαν οι: 1) Νομάρχης Αθανασιάδης-Νόδας, 2) Ανάτ. Συνετ. Σύμβουλος ΑΤΕ Θ. Τζωρτζάκης, 3) Επιθ. Γεωργίας Β. Παπαδημητρίου, 4) Γεωργ. Υπερηρέτας Τσόκαλης, 5) Διευθυντής ΑΣΟ Θ. Κούλας, 6) Εκπρόσωπος ΚΥΔΕΠ Μ. Γιαννέλος, 7) Τμημ. ΑΤΕ Ι. Παπαχριστόπουλος, 8) Επιθ. ΑΤΕ Ν. Ραζής, 9) Δ) ντής Υπ) τος ΑΤΕ Μαρμαρίδης, 10) Επιθεωρητές Συνεταιρισμών Βασιλειάδης και Θεοδωρακόπουλος, 11) Οι Επόπτες Κούτρας και Σακελλαρίου.

Τα κυριότερα θέματα ήταν τα λιπάσματα, θείο, θι. χαλκός (παραγωγή, διαχείριση), τιμές σταφίδας, εξαγωγές, εξοπλισμός αγροτών, ανάληψη εργασιών Ούργρα από Συνεταιρικές Οργανώσεις, μετασχηματισμός ΑΣΟ σε Συνεταιρική Οργάνωση, ίδρυση Ομοσπονδίας Ενώσεων Πελοποννήσου - Ιονίων και Δυτικής Ελλάδας με σκοπό επαγγελματικό - ιδεολογικό και αργότερα οικονομικό, αγροτική πίστις και άλλα.

(Βλ. αναλυτικά «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 4σ. 14).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί

Οι ανάγκες της ζωής (κόστος, ελλείψεις, κλπ.) επιβάλλουν την προσφυγή στο θεσμό των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών με τρόπο περισσότερο συστηματικό. (Για την πολύ δύσκολη επισιτιστική κατάσταση βλ. στο Υποκεφ. Α).

Τον Οκτώβριο του 1945 ιδρύθηκε η Ομοσπονδία Καταναλωτικών Συνεταιρισμών ως κεντρική συνεταιριστική Ένωση. Έχει μέλη της 5 Ενώσεις και αρκετούς μεμονωμένους Συνεταιρισμούς στην Αθήνα και Επαρχίες με σύνολο μελών τους περίπου 98.000. Κια τη δραστηριότητα και τα προβλήματά της βλ. στο 1946 Υ.π. Θ.

Το 1946 εκδόθηκε και η 150ήμερη εφημερίδα της «Συνεταιριστικά Νέα» με αξιόλογη ύλη (*).

Στη σημασία των Συνεταιρισμών Καταναλώσεως αναφέρεται πολύ ενδιαφέρον κείμενο του Σωτ. Αγαπητίδη, υπηγγητή Πανεπιστημίου Αθηνών. Και τονίζει με αναφορές στην πράξη τον ρόλο τους σε διάφορους τομείς: α) τον Παραγωγικόν, β) Καταναλωτικόν, γ) Εμπορικόν, δ) Μορφωτικόν, ε) Υγειονομικόν και στ) Πολιτικόν (ως όργανον της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής του Κράτους, π.χ. Ρωσία). Βλ. «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 2 σ. 11.

Οι αλιευτικοί Συνεταιρισμοί

Η κίνηση των Αλιευτικών Συνεταιρισμών από το 1945 και έπειτα αναλύεται σε κείμενο του Χ στο «Συνεταιριστής» 1949 σ. 44. Σύμφωνα με αυτό, κατά το 1945 ιδρύθηκαν 34 αλιευτικοί Συνεταιρισμοί.

Για τα ιχθυοτροφεία και γενικά τα κλειστά νερά ισχύει ο Ν. 1168) 44 για ευνοϊκή μεταχείριση Συνεταιρισμών.

Αρχίζει αξιόλογη δραστηριότητα της ΑΤΕ στον τομέα αυτό με πιστώσεις, εφόδια, Αμερικανική βοήθεια (αναλυτικά βλ. στα επόμενα χρόνια, κυρίως το 1949).

(*) Για την προσπάθεια και εξέλιξη των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών μετακατοχικά βλ. στον επόμενο τόμο.

Πολύ καλό είναι το βιβλίο του Δημ. Θ. Κοσμόπουλου «οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα», Εκδόσεις KONSUM 1991, Πάτρα σ. 206 που κυκλοφόρησε αυτές τις μέρες. Έχει πολύ ενδιαφέροντα και πλούσια στοιχεία, είναι γραμμένο με επιστημονική αντικειμενικότητα. Φωτίζει το θέμα τόσο ιστορικά (με πλούσιες παραπομπές) όσο και στη σημερινή εξέλιξη και θέση τους. (Ο συγγραφέας διδάσκει στο Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου και είναι πρόεδρος του Καταναλωτικού Συνεταιρισμού KONSUM Πάτρας). Αξίζει ακόμα να προστεθεί ότι η φωτοσύνθεση και το μοντάζ έγιναν από τον Αστικό Εκδοτικό Συνεταιρισμό Πάτρας (Μαιζώνος 142).

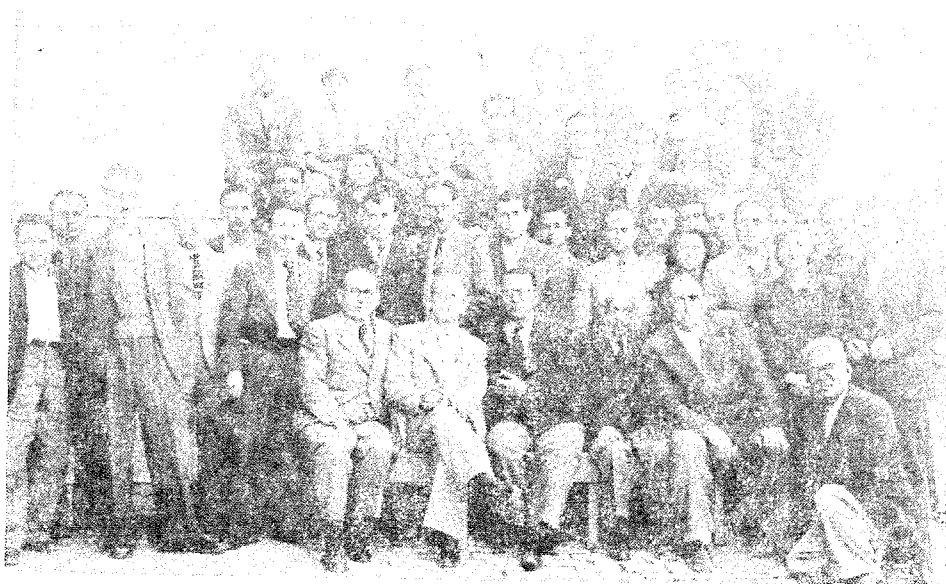
ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Ο ρόλος των Συνεταιριστικών υπαλλήλων εξελίσσεται ιδιαίτερα αποφασιστικός κατά την μετακατοχική περίοδο. Ανάλογα αρχίζουν και αξιολογες προσπάθειες για την οργάνωσή τους.

Στο ρόλο των συνεταιριστικών υπαλλήλων αναφέρεται ο Θ. Καράμπελας και καταλήγει: Ίδού λοιπόν τα προβλήματα: Καλή στρατολόγηση, επαρκής αμοιβή, βεβαία σταδιοδρόμησης, ικανοποιητική ασφαλιστική μέριμνα. («Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 2 σ. 16).

Χαρακτηριστικό είναι το ψήφισμα που Επιτροπή τους υπέβαλε το 1945 στη Γεν. Συνέλευση της ΗΣΕΓΣ (βλ. «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 3 σ. 23) όπου ανακοινώνεται ότι ιδρύθηκε κεντρικό συνδικαλιστικό όργανο τους η «Ομοσπονδία Συνεταιριστικών Υπαλλήλων Ελλάδος» (Το καταστατικό της βλ. στο ίδιο τεύχος σ. 23) του οποίου η Γ.Σ. κατέληξε σε ορισμένα συμπεράσματα που θέτει στη ΓΣ της ΗΣΕΓΣ.

Η διεύθυνση (Αγ. Περασιδής) και το προσωπικό της Ενότητας Εάνθης με τον Επίσημο Συνεταιρισμών Γρ. Χρησιδής.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Σπύρος Χασιώτης (1862-1945)

Στις 11 Ιανουαρίου 1945 πέθανε ο μεγάλος Έλληνας γεωπόνος, αγροτιστής και συνεταιριστής Σπ. Χασιώτης. Πολύ αξιόλογο κείμενο με ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τον δημιουργικό αυτόν άνθρωπο και το έργο του (και την όλη αγροτική κατάσταση, πρώτοι γεωπόνοι κ.λπ.) είναι του Ηασχ. Τσαμπιάση στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1947 τ. 15 σ. 27. Υπηρέτησε σε όλα τα αγροτικά τότε σχολεία με πολλές μεταθέσεις. Το 1893 ίδρυσε τον Γεωργικόν Προμηθευτικόν Σύλλογον Βυτινάς. Το 1894 μετάθεση στην Τίρυνθα. Από το 1901—1929 εκδίδει το περιοδικό «Νέα Γεωπονικά», διακοπή μόνο 1904—1905. (Στον Αλμυρό εξέδιδε το «Γεωργική Πρόοδος»).

Επίσης βλ. «Συνεταιριστής» 1940 σ. 61 (Υποκεφ. ΙΑ του 1940).

Αλ. Παπανικολαίου

Στον πολιτικό και οραματιστή με τις πολλές νέες ιδέες αναφέρεται με κείμενό του ο Γ. Σαμαρόπουλος στο «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1945 τ. 2 σ. 4. Το κείμενο, λείπει, γράφηκε την εποχή του θανάτου του αλλά η λογοκρισία η φεβρουαριανή απηγόρευσε τη δημοσίευσή του.

Ε.Γ.Σ. Εάθης: Ο επίτιμος πρόεδρος της Αλ. Μπαλτατζής, ο Διευθυντής Νρ. Κιντζονίδης και ο Γεν. Δ/τής της ΣΕΚΕ Β. Γιαννιός, με το προσωπικό της Οργάνωσης σε εορταστικές στιγμές.

Ευάγγελος Κουρτίδης και Χρ. Κιντζονίδης της Ενότητας Εάνθης που συνεχίζουν το δημιουργικό έργο του Αλ. Μπαλατατζή στην Ένωση και τη ΣΕΒΑΘ και σε όλες τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις όπου αυτές μετέχουν, με συνεταιριστική αφοσίωση και αποδοτικά.

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πολλά από τα κείμενα που δημοσιεύονται στο μόνο κατά το 1945 συνεταιριστικό περιοδικό «Συνεταιριστικόν Δελτίον» είναι σχεδιασμοί και αναφορές στο μέλλον με ελπίδα ότι οι Συνεταιρισμοί θα έχουν βασική θέση στην ανασυγκρότηση του τόπου. Τέτοιες και οι διαβεβαιώσεις της πολιτικής και οικονομικής ηγεσίας (βλ. στο Υποκεφ. Ε).

ΥΠΟΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ΄
ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ
ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Δεν δημοσιεύονται το 1945 αξιόλογα κείμενα για αναφορά.

ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

- Κατά θέματα (καθ' ύλην) των Β' και Γ' τόμων.
- Κατά τόπους, πρόσωπα (*), υπηρεσίες, έντυπα, των Β' και Γ' τόμων.
- Φωτογραφιών, των Α', Β' και Γ' τόμων.

Την επιμέλεια σύνταξης των Ευρετηρίων είχε
η Μερόπη Εμμανουήλ - Κλήμη

(*) Αναφέρονται κυρίως τα πρόσωπα κ.λπ. που έχουν ειδική συνεταιριστική δραστηριότητα (θετική, αρνητική).

Τα πρόσωπα (φυσικά - νομικά) σε πίνακες συνήθως δεν αναφέρονται.

ΕΝΙΑΙΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ Β' και Γ' τόμων

ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΑ (ΚΑΘ' ΥΛΗΝ)

Τίθεται στο Ευρετήριο ο αριθμός της γενικής αρίθμησης του έργου και όχι ο ειδικός αριθμός αρίθμησης του κάθε τόμου, δηλαδή ο δεύτερος αριθμός αρίθμησης της κάθε σελίδας. Π.χ. για σελίδα 101/629 του Β' τόμου τίθεται στο Ευρετήριο ο αριθμός 629 και για την σελίδα 77/1229 του Γ' τόμου ο αριθμός 1229, έτσι ώστε δεν χρειάζεται να γίνεται κάθε φορά και μνεία του τόμου. Για διευκόλυνση υπενθυμίζουμε ότι ο Β' τόμος είναι από σελίδα αρίθμησης 529—1152 και ο Γ' τόμος από σελ. 1153 και επ.

- Α
- Αγγλικής λίρας τιμές (βλ. στο Υποκεφ. Α).
- Αγελαδοτρόφοι (βλ. και κτηνοτροφικά) 1474, 1512.
- Αγορανομικά (βλ. προϊόντα, νομοθεσία, επισιτιστικό) 1586.
- Αγορές από κοινού σ. 552.
- Αγροτικά Κόμματα (βλ. Πολιτική, Κόμματα).
- Αγροτικά προβλήματα βασικά και Συνεταιρισμοί (βλ. και στα προϊόντα, τόπους, θέματα και σε κάθε Υποκεφ. Η) σ. 566, 598, 652, 696, 744, 774, 825, 897, 910, 961, 1068, 1118, 1291, 1391, 1457, 1495, 1525, 1557, 1584, 1588, 1643.
- Αγροτικά και Συνεταιριστικά Συνέδρια - Συσκέψεις - Συλλαλητήρια (βλ. και στα Υποκ. Η) σ. 591, 605, 649, 653, 654, 661, 666, 667, 675, 678, 682, 685, 687, 690, 692, 696, 722, 727, 742, 744, 745, 746, 747, 771, 774, 776, 897, 900, 902, 904, 1048, 1052, 1063, 1058, 1118, 1123, 1460. Και Συλλαλητήρια.
- Αγροτικά Χρέη (βλ. και Αγροτική Πίστις) σ. 1032, 1035, 1062, 1085, 1114, 1383, 1454.
- Αγροτική Αποκατάσταση και Συνεταιρισμοί σ. 598, 713, 945, 980, 993, 1035, 1205.
- Αγροτική πίστη και Συνεταιρισμοί (βλ. και Εθνική Τράπεζα, Αγροτική, Γεωργικές Τράπεζες, Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί) σ. 550, 560, 593, 647, 692, 734, 771, 803, 816, 893, 909, 941, 943, 959, 974, 999, 1006, 1011, 1017, 1018, 1061, 1061, 1064, 1083, 1101, 1108, 1113, 1116, 1211, 1213, 1218, 1287, 1338, 1379, 1385, 1398, 1441, 1443, 1450, 1453, 1493, 1511, 1514, 1523, 1524, 1545, 1555, 1583, 1594, 1615, 1639, 1642, 1667, 1668, 1670, 1706.
- Αγροτική Πολιτική (βλ. τα ειδικά θέματα που αφορά) σ. 1070, 1101.
- Αγροτική Τράπεζα (βλ. αγροτική πίστις και στο Ευρ. προσώπων).
- Αγροτικό ζήτημα (βλ. Αγροτική Αποκατάσταση).
- Αισχροκέρδεια (βλ. Εμπόριο, Καταναλωτικοί, προϊόντα).
- Αλιεία, Αλιευτικές συνεργασίες, Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί σ. 1125, 1212, 1299, 1301, 1399, 1455, 1462, 1499, 1518, 1529, 1590, 1681.
- Αλληλασφαλιστικοί Συνεταιρισμοί σ. 968, 1020, 1044, 1096. Και Ασφάλειες.
- Αλληλέγγυα ευθύνη σ. 1085.
- Αλωνισμός - Θερισμός σ. 960, 1512.
- Αμπελουργικά, Οινικά, Αμπελουργικοί και Οινοποιητικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και Σταφιδικά, ΑΣΟ, επωνυμίες) σ. 653, 696, 744, 776, 809, 865, 866, 867, 1044, 1084, 1085, 1106, 1123, 1395, 1449, 1550, 1613. Και Οινοποιία.
- Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και επωνυμίες, τόπους) σ. 839, 848, 927, 1035, 1085, 1085. (Βλ. και Νομοθεσία).
- Ανασυγκρότηση και Συνεταιρισμοί σ. 1708.
- Ανασκοπήσεις για την εξέλιξη της συνεταιριστικής κινήσεως στην Ελλάδα (βλ. γενικά στο Υποκεφ. ΙΒ) σ. 702, 708, 753, 837, 907, 977, 1029, 1081, 1145, 1308, 1403, 1465, 1490, 1503,

- 1536, 1593, 1685, 1716.
- Αντιδράσεις και συμπαράσταση στο έργο των Συνεταιρισμών σ. 546, 579, 589, 606, 615, 702, 714, 758, 797, 844, 856, 890, 913, 920,, 930, 934, 949, 987, 989, 1037, 1183, 1210, 1211, 1330, 1408, 1411, 1412, 1472, 1507, 1565, 1567, 1609, 1671, 1691, 1708.
- Αντιπροσωπεία Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών σ. 1624.
- Ανώτατο Συμβούλιο Συνεταιρισμών (βλ. ΕΣΣΕ).
- Απαιτήσεις συνεταιρικών οργανώσεων (βλ. και ΑΤΕ, αγροτική πίστις) 1427.
- Απαλλοτριώσεις (βλ. αγροτική αποκατάσταση).
- Αποθεματικά Συνεταιρισμών σ. 1541, 1547.
- Αποθήκες σ. 802, 1111, 1513.
- Αποκατάσταση Ακτημόνων (βλ. Αγροτική Αποκατάσταση).
- Αποξηραντικά Έργα (βλ. Εγγειοβελτιωτικά).
- Απόστολοι του Συνεργατισμού (βλ. στο Υποκεφ. ΙΑ και Εργάτες - Πρωτεργάτες).
- Αποταμίευση (βλ. και Καταθέσεις) σ. 1483.
- Αποτελέσματα χρήσεως (βλ. και Ισολογισμός) σ. 552.
- Αρδευτικά (βλ. Εγγειοβελτιώσεις).
- Αριθμητική εξέλιξη Συνεταιρισμών (βλ. στο Υποκεφ. Γ και Θ. Και Στατιστικά, Ενώσεις) σ. 547, 579, 620, 669, 717, 758, 798, 856, 939, 1041, 1199, 1332, 1413, 1473, 1510, 1544, 1568, 1610, 1675, 1693.
- Αστικοί Συνεταιρισμοί (βλ. στο Υποκεφ. Θ και κατά ειδικές κατηγορίες τους) σ. 569, 599, 655, 701, 705, 750, 777, 803, 829, 905, 966, 1022, 1072, 1093, 1134, 1299, 1399, 1462, 1499, 1529, 1557, 1590, 1681, 1712.
- Αστυφιλία σ. 980.
- Ασφάλειες, Ασφαλιστικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και Αλληλασφαλιστικοί, Εργασίες) σ. 827, 830, 961, 976, 1085, 1112, 1125, 1204, 1205, 1337, 1428, 1444, 1454, 1524.
- Ατέλειες (βλ. και νομοθεσία, εργασίες, φορολογικά) σ. 1428.
- Ατομικό Βιβλιόριο σ. 554.
- Β
- Βαλκανικό σύμφωνο σ. 1082.
- Βαμβάκι, Βαμβακοπαράγωγή σ. 904, 910, 963, 1070, 1183, 1396, 1526, 1547, 1586, 1655, 1709.
- Βασικά αγροτικά προβλήματα (βλ. στο Υποκεφ. ΙΒ και Αγροτικά).
- Βιβλιογραφία Συνεταιριστική - Αγροτική (βλ. γενικά στο Υποκεφ. Ε και στους συγγραφείς, θέματα) σ. 536, 554, 587, 633, 677, 724, 764, 803, 835, 867, 947, 998, 1048, 1101, 1217, 1346, 1377, 1423, 1478, 1514, 1548, 1573, 1615, 1696.
- Βιομηχανίες Γεωργικές (βλ. και Εγκαταστάσεις, Εργασίες, Ενώσεις) σ. 574, 896.
- Βιοτεχνική πίστις (βλ. και Αγροτική Τράπεζα) 1524.
- Βιοτεχνικοί Συνεταιρισμοί (βλ. Αστικοί).
- Βοσκές (βλ. Κτηνοτροφικά).
- Βουλή (βλ. νομοθεσία) σ. 1327.
- Βρεφονηπιακοί Σταθμοί σ. 864.
- Γ
- Γαλακτοκομικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και Κτηνοτροφικά) σ. 944, 946, 1429, 1511.
- Γεγονότα βασικά κάθε περιόδου - έτους (βλ. σε κάθε Υποκεφ. Α).
- Γεωργική Εκπαίδευση σ. 792.
- Γεωργικές Τράπεζες (βλ. Αγροτική Πίστις).
- Γυναίκες σ. 1655.
- Δ
- Δάνεια (βλ. Αγροτική Πίστις, Τοκογλυφία, Εργασίες).
- Δασικά - Δασικοί Συνεταιρισμοί σ. 585, 864, 946, 998, 1001, 1044, 1205, 1217, 1422, 1474, 1511, 1545, 1572, 1589, 1612, 1620.
- Δάσκαλοι και Συνεταιρισμοί σ. 807. Και Σχολικοί.
- Δασμολόγιο και Γεωργία - Συνεταιρισμοί σ. 654, 805.

- Δενδροκομία και Συνεταιρισμοί σ. 1204.
 Δημητριακά (βλ. σιτικά).
 Δημοσιογραφία συνεταιριστική (βλ. βιβλιογραφία, τίτλους εντύπων) σ. 1001.
 Διαλύσεις Συνεταιρισμών (βλ. Αριθμητική εξέλιξη, Στατιστικά).
 Διατροφή (βλ. Επισιτιστικά, Αστικοί) σ. 1528.
 Διεθνής κατάσταση (βλ. σε κάθε Υποκεφ. Α).
 Διεθνής συνεταιριστική κίνηση (βλ. και κατά χώρες και Υποκ. ΙΓ) σ. 1320, 1404, 1466, 1504, 1536, 1560, 1594, 1686.
 Δικολάβοι σ. 937.
 Διοικητικά Συμβούλια σ. 969.
 Διχασμός Εθνικός σ. 792, 1082.
 Δραστηριότητες Συνεταιρισμών (βλ. στα Υποκεφ. Δ, Θ, ΣΤ, ΣΤ/1, Η και Εργασίες).
- Ε
- Εγγειοθελιώσεις και Συνεταιρισμοί σ. 801, 945, 979, 1084, 1204.
 Εγκαταστάσεις - μηχανήματα Συνεταιρισμών (βλ. και Εργασίες, παραγωγικοί) σ. 586, 767, 790, 859, 879, 938, 940, 1212, 1703.
 Έθιμα συνεργασίας σ. 1615.
 Εθνικός αγώνας και Συνεταιρισμοί σ. 1538, 1541, 1547, 1556, 1580, 1581.
 Εισαγωγές σ. 827.
 Εκκοκιστήρια (βλ. και Βαμβάκοπαραγωγικά) σ. 801.
 Εκμεταλλευτικές εκδηλώσεις (βλ. και Αντιδράσεις) σ. 1005, 1037.
 Εκπαίδευση Γεωργική (βλ. Γεωργική Εκπαίδευση).
 Εκπαίδευση Συνεταιριστική (βλ. στα Υποκεφ. Ε και Μόρφωση) σ. 1222, 1223, 1349, 1425, 1480, 1516, 1549, 1574, 1616. Και Σχολή.
 Ελαιοκομία, Ελαιοκομικοί, Ελαιουργικοί Συνεταιρισμοί, Ελαιοτριθεία σ. 624, 646, 652, 746, 801, 897, 997, 1009, 1044, 1095, 1111, 1131, 1205, 1343, 1475, 1498, 1520, 1546, 1572, 1587, 1588, 1613, 1614, 1655.
 Έλεγχος Συνεταιρισμών (βλ. Εποπεία).
 Εμπόριο, Έμποροι, Εμπορικοί Συνεταιρισμοί σ. 980, 990, 1005, 1023, 1033, 1038, 1040, 1205, 1526, 1528, 1546, 1587, 1590, 1681.
 Ενημέρωση - Βιβλιογραφία Συνεταιριστική (βλ. σε κάθε Υποκεφ. Ε' και Βιβλιογραφία, Μόρφωση).
 Ενισχύσεις προς Συνεταιρισμούς (βλ. Συμπαράσταση).
 Ενώσεις Αστικών Συνεταιρισμών (βλ. Αστικοί).
 Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών (βλ. στα Υποκεφ. ΣΤ, ΣΤ/1 και τόπους, επωνυμίες) σ. 557, 589, 622, 640, 682, 727, 768, 809, 875, 953, 1005, 1050, 1103, 1231, 1357, 1427, 1482, 1519, 1550, 1575, 1592, 1618, 1703.
 Εξαγωγές σ. 860.
 Εξωτερικού συνεταιριστική κίνηση (βλ. Διεθνής).
 Επεμβάσεις (βλ. νομοθεσία, αντιδράσεις) σ. 1169.
 Επιμελητήρια Γεωργικά σ. 696, 1020.
 Επισιτιστικά κατοχικής περιόδου (βλ. στα Υποκεφ. Α, Η, Αστικοί, ΣΤ, ΣΤ/1) σ. 1562, 1563, 1570, 1578, 1585, 1589, 1633, 1639, 1644, 1645, 1647, 1649, 1653, 1667, 1672, 1678, 1680.
 Επιτόκια (βλ. Αγροτική πίστις - Καταθέσεις) σ. 1455.
 Επισκοπήσεις (βλ. Ανασκοπήσεις).
 Επίτροποι ΕΣ ΣΕ (βλ. ΕΣ ΣΕ) σ. 1486.
 Εποικισμός (βλ. Αγροτική Αποκατάσταση).
 Εποπεία, Επόπτες Συνεταιρισμών (βλ. και ΑΤΕ, ονόματα) σ. 545, 577, 606, 632, 666, 713, 757, 796, 850, 851, 928, 985, 986, 988, 1036, 1088, 1112, 1176, 1196, 1217, 1326, 14/1, 1507, 1544, 1567, 1609, 1691.
 Εποπτικά Συμβούλια σ. 943.
 Εργασίες Συνεταιρισμών (βλ. στα Υποκεφ. Δ και ΣΤ. Και επωνυμίες, τόπους, προϊόντα) σ. 551, 552, 583, 621, 672, 719, 759, 801, 829, 858, 941, 993, 1203,

- 1335, 1414, 1451, 1474, 1511, 1519, 1545, 1569, 1612, 1694.
- Εργάτες, Πρωτεργάτες των Συνεταιρισμών (βλ. επίσης ονόματά τους. Και σε κάθε Υποκεφ. ΙΑ) σ. 1307, 1375, 1402, 1465, 1501, 1532, 1559, 1592, 1684, 1714. Και Προσωπικότητες.
- Εργοστάσια ΑΤΕ (βλ. ΑΤΕ) σ. 1523.
- Ευθύνη σ. 551.
- Έφεδροι και ανάπηροι πολέμου σ. 598.
- Εφημερίδες - περιοδικά (βλ. και βιβλιογραφία, τίτλους των) σ. 739, 826.
- Η
- Ηθοποιών Συνεταιρισμοί σ. 905, 1035.
- Ηλεκτρισμός και Συνεταιρισμοί σ. 1615.
- Ημέρα Διεθνής Συνεταιρισμών σ. 869.
- Ι
- Ιατροί και Φαρμακοποιοί (βλ. και Υγειονομικοί) σ. 905.
- Ιδεολογικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (βλ. στα Υποκεφ. ΣΤ και ΣΤ/1. Και Συνομοσπονδία) σ. 591, 644, 686, 690, 770, 811, 812, 880, 886, 957, 958, 1010, 1012, 1015, 1016, 1060.
- Ιδρύσεις Συνεταιρισμών (βλ. Αριθμητική εξέλιξη, Στατιστικά, Ενώσεις).
- Ισολογισμοί σ. 722, 729, 763, 769, 802, 810, 879, 956, 997, 1009, 1047, 1055, 1100, 1273, 1371, 1431.
- Κ
- Κανονισμοί ΕΣΣΕ (βλ. ΕΣΣΕ) σ. 1486.
- Καπνά, Καπνικά και Συνεταιρισμοί (βλ. και Εργασίες, Ενώσεις) σ. 652, 696, 747, 827, 900, 904, 961, 995, 1009, 1033, 1068, 1071, 1118, 1121, 1205, 1370, 1394, 1445, 1460, 1495, 1682, 1709.
- Καταθέσεις σ. 551, 586, 863, 878, 1044, 1047, 1085, 1212.
- Καταναλωτές, Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και Αστικοί) σ. 658, 829, 905, 947, 968, 999, 1023, 1093, 1135, 1137, 1299, 1322, 1399, 1422, 1462, 1530, 1590, 1618, 1657, 1659, 1663, 1665, 1675.
- Καταστροφές πολεμικές σ. 1560, 1562, 1568, 1599.
- Κεντρικές Γεωργ. Συνεταιριστικές Οργανώσεις (βλ. και επωνυμίες τους και Υποκ. ΣΤ/1) σ. 559, 591, 644, 685, 706, 730, 770, 811, 880, 957.
- Κεφάλαια Συνεταιρισμών (βλ. και Μερίδες, Αποθεματικά, Στατιστικά) σ. 551, 863, 943, 1042, 1341.
- Κηπευτικά και Συνεταιρισμοί σ. 809, 902, 1099, 1512.
- Κίτρα, Κιτροπαραγωγικοί Σύνδεσμοι - Συνεταιρισμοί σ. 1084, 1365, 1514, 1520, 1550.
- Κοινωνικές Ασφαλίσεις σ. 1085.
- Κοινωνική πολιτική, ασφαλίσεις, 1445, 1654, 1655.
- Κοινωνική σημασία, κοινωνικά ωφελήματα από Συνεταιρισμούς σ. 801, 803, 803, 806, 827, 830, 876, 973, 1360.
- Κόμματα και Συνεταιρισμοί (βλ. και Πολιτική) σ. 949, 950, 973, 1193, 1389, 1391.
- Κράτος (βλ. σε κάθε Υποκεφ. Β και Η. Και Νομοθεσία, Πολιτική, Εποπτεία) σ. 55, 977, 985, 1011, 1038, 1321, 1514, 1552.
- Κρίση Γεωργική, σ. 839, 910, 980, 1085.
- Κτηνιατρική περίθαλψη και Συνεταιρισμοί σ. 1106, 1125, 1210, 1365, 1427, 1430, 1575.
- Κτηνασφαλιστικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και Ασφαλίσεις) σ. 998, 1082, 1205, 1512, 1519.
- Κτηνοτροφικά και Συνεταιρισμοί σ. 697, 866, 958, 964, 998, 1032, 1047, 1099, 1082, 1111, 1212, 1338, 1344, 1474, 1512, 1524.
- Κύκλος εργασιών σ. 552.
- Κωπαϊδικό σ. 965.
- Λ
- Λαϊκές Αγορές, Πρατήρια σ. 791, 895, 905.
- Λαχαναγορά σ. 1512, 1526.
- Λαχανοκηπουροί σ. 1511, 1512.
- Λιπάσματα (βλ. ΑΤΕ) σ. 1124, 1455, 1587.

- Λογιστική, Λογιστήρια (βλ. και Ισολογισμός) σ. 943, 956, 1008, 1578.
- Μ
- Μαθητικοί Συνεταιρισμοί (βλ. Σχολικοί).
- Μαστιχοπαραγωγή και Συνεταιρισμοί (βλ. και Χίος) σ. 1474, 1477, 1520, 1550.
- Μελισσοκομία, Μελισσοκομικοί Συνεταιρισμοί σ. 801, 1111.
- Μερίδες (βλ. Κεφάλαια).
- Μετανάστευση σ. 839.
- Μεταξοπαραγωγή σ. 1474.
- Μηχανήματα (βλ. Εγκαταστάσεις).
- Μηχανική καλλιέργεια σ. 975.
- Μπακάληδες σ. 937.
- Μόρφωση Συνεταιριστική σ. 556, 638, 679, 725, 803, 804, 814, 868, 908, 951, 999, 1000, 1001, 1003, 1048, 1049, 1089, 1696. Και Εκπαίδευση, Σχολή.
- Ν
- Νομοθεσία για Συνεταιρισμούς σ. 544, 575, 605, 665, 704, 712, 757, 795, 841, 912, 920, 947, 983, 998, 1030, 1035, 1084, 1085, 1101, 1172, 1324, 1406, 1470, 1506, 1543, 1565, 1569, 1571, 1603, 1608, 1636, 1689.
- Ο
- Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και Αστικοί) σ. 656, 829, 905.
- Οίκοι του Αγρότου (βλ. και ΕΣΣΕ) σ. 1488, 1582.
- Οικοτεχνία σ. 1512, 1646.
- Οινοποιία, Οινοποιητικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και Αμπελουργικά) σ. 945, 1009, 1035, 1082, 1095, 1098, 1213, 1345, 1430, 1461. Και Επωνυμίες.
- Οργανισμοί Δημοσίου Δικαίου (βλ. και Επωνυμίες, προϊόντα) σ. 945.
- Ορεινοί πληθυσμοί σ. 1639.
- Όσπρια σ. 1652.
- Π
- Παραγωγικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και ειδικές μορφές τους, προϊόντα) σ. 552, 1205, 1427, 1512, 1569, 1612.
- Περιοδικά Συνεταιρισμών (βλ. και Βιβλιογραφία, Μόρφωση, τίτλους τους) σ. 635, 803, 831, 999, 1101.
- Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και Αγροτική πίστη, Αγροτική Τράπεζα) σ. 824, 978, 1042, 1066, 1203, 1206, 1338, 1442, 1443.
- Πολιτική Συνεταιριστική (βλ. και Πρόγραμμα) σ. 545, 584, 606, 666, 713, 757, 792, 793, 796, 823, 839, 842, 856, 929, 938, 985, 1011, 1068, 1116.
- Πολιτική και Συνεταιρισμοί (βλ. και κόμματα) σ. 568, 654, 704, 740, 977.
- Πολιτικοί (βλ. στα ονοματεπώνυμά τους).
- Πρακτορεία ΑΤΕ (βλ. Αγροτική Τράπεζα) 1114.
- Πρατήρια (βλ. Προμήθειες)
- Πρόγραμμα Συνεταιριστικό (βλ. και Πολιτική Συνεταιριστική) σ. 850, 882, 985, 1004, 1010, 1012, 1013, 1014, 1031, 1038, 1039, 1326, 1440.
- Προγράμματα «μεγαλόπνοα» συνεταιριστικά σ. 1039.
- Προϊόντα (βλ. ανάλυση τους).
- Προμήθειες, Προμηθευτικοί Συνεταιρισμοί σ. 810, 858, 861, 911, 941, 943, 982, 1023, 1044, 1093, 1204, 1260, 1335, 1367, 1429, 1482, 1511, 1703.
- Πρόσφυγες σ. 582, 653, 762, 994, 1033, 1084, 1587.
- Προσωπικό (βλ. Υπάλληλοι).
- Προσωπικότητες Συνεταιριστικές (βλ. και Εργάτες και στα ονοματεπώνυμά τους) σ. 602, 660, 702, 752, 779, 831, 906, 972, 1028, 1077, 1144.
- Πρωτεργάτες (βλ. Εργάτες, Προσωπικότητες).
- Πτηνοτροφικά σ. 1652.
- Πωλήσεις, Πωλήσεως Συνεταιρισμοί σ. 551, 801, 809, 858, 867, 895, 941, 943, 945, 1005, 1007, 1203, 1204, 1341, 1364, 1430, 1482.
- Σ
- Σηροτροφικά σ. 1111, 1525.
- Σιτικά, Σιταποθήκες σ. 827, 904, 961, 1009, 1020, 1069, 1070, 1085, 1100, 1125, 1235, 1392, 1393, 1428, 1445, 1446, 1459, 1482, 1495, 1519, 1525,

- 1526, 1651.
 Σουλτανίνα (βλ. Σταφιδικά).
 Στατιστικά Συνεταιρισμών και Ενώσεων (βλ. και ιδρύσεις, εργασίες) σ. 547, 548, 581, 702, 717, 941, 992, 1041, 1090, 1103, 1199, 1200, 1231, 1272, 1284, 1332, 1357, 1376, 1399, 1413, 1473. Και Αριθμητική Εξέλιξη.
 Σταφιδικά, Σταφιδοπαραγωγών Συνεταιρισμοί (βλ. και Αμπελουργικά, Α'ΣΟ, Επωνυμίες) σ. 566, 583, 598, 641, 646, 652, 691, 696, 731, 809, 858, 864, 889, 956, 963, 1005, 1020, 1035, 1069, 1070, 1084, 1095, 1098, 1106, 1122, 1134, 1206, 1210, 1212, 1394, 1460, 1498, 1525, 1588, 1589, 1655, 1705, 1711.
 Στρέμματα καλλιεργούμενα σ. 1032.
 Συγκέντρωση γεωργικών προϊόντων (βλ. και εργασίες και στα προϊόντα, ΚΕ ΠΕΣ, ΑΣΟ, ΚΣΟΣ) σ. 961, 1006, 1008, 1020, 1703. Και Επισιτιστικά.
 Συκικά και Συνεταιρισμοί σ. 827, 1020, 1035, 1069, 1071, 1085, 1095, 1526, 1589, 1655.
 Συλλαλητήρια, Συνέδρια, Συνελεύσεις (βλ. και κατά προϊόντα, θέματα, Υποκεφ. Η, Ζ, ΣΤ) σ. 825, 961, 963, 1020, 1030, 1068, 1070, 1489, 1494, 1519, 1709, 1711. Και Αγροτικά.
 Συλλογικός δανεισμός (βλ. Αγροτική πίστις, ΑΤΕ) σ. 1454.
 Συμπάρσταση στη συνεταιριστική κίνηση (βλ. και Αντιδράσεις) σ. 545, 577, 606, 618, 1089, 1183, 1196, 1326, 1408, 1691.
 Συνεργατικές (βλ. Αστικοί, τόπους, επωνυμίες τους).
 Συνεταιριστικοί Υπάλληλοι (βλ. Υπάλληλοι).
 Συνέδρια (βλ. Συλλαλητήρια - Συνέδρια).
 Συγχωνεύσεις Συνεταιρισμών (βλ. και Αριθμητική εξέλιξη) σ. 1084, 1511, 1612.
 Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών (βλ. ΕΣ ΣΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ, Συνομοσπονδία, στο Ευρετήριο Προσώπων).
 Συντεχνιακό Κράτος σ. 1321, 1514, 1552.
 Σχολή Συνεταιριστών (βλ. και Μόρφωση και στο Ευρετ. προσώπων) σ. 951, 1000.
 Σχολικοί - Μαθητικοί Συνεταιρισμοί (βλ. και Μόρφωση) σ. 588, 638, 681, 725, 807, 874, 950, 1102, 1227, 1425, 1481, 1514, 1516, 1536, 1549.
- Τ
- Τεχνική πρόοδος και Συνεταιρισμοί σ. 1204.
 Τιμές Προϊόντων (βλ. στα διάφορα προϊόντα, εμπόριο) σ. 945.
 Τοκοφλυψία (βλ. Αγροτική Πίστις).
 Τοματοπαραγωγή σ. 1526.
 Τρίτοι έναντι των Συνεταιρισμών (βλ. στο Υποκεφ. Β και Αντιδράσεις, Συμπάρσταση, Κράτος).
- Υ
- Υγειονομικά, Υγειονομικοί Συνεταιρισμοί σ. 994, 1001, 1033, 1345, 1360, 1364, 1422, 1457, 1474, 1495.
 Υπάλληλοι ΑΤΕ (βλ. Αγροτική Τράπεζα, ονοματεπώνυμα τους) σ. 1594.
 Υπάλληλοι Συνεταιριστικοί (βλ. και ονοματεπώνυμά τους, Σύνδεσμοι) σ. 570, 602, 660, 701, 751, 778, 830, 906, 969, 971, 998, 1006, 1025, 1027, 1073, 1076, 1093, 1105, 1132, 1302, 1400, 1463, 1500, 1531, 1558, 1591, 1683, 1713.
- Φ
- Φορολογικά σ. 654, 659, 744, 775, 912, 962, 1084, 1512, 1546, 1572.
 Φυσιογνωμία εποχών, ετών (βλ. στα Υποκ. Α) σ. 539, 571, 603, 661, 711, 754, 791, 839, 909, 980, 1030, 1082, 1169, 1321, 1405, 1469, 1505, 1537, 1561, 1595, 1601, 1687.
 Φωτογραφίες προσώπων, έργων κ.λπ. (βλ. αναλυτικά στο Ειδικό Ευρετήριο Φωτογραφιών στη συνέχεια).
- Χ
- Χορτονομή και Συνεταιρισμοί σ. 1214.
 Χρηματιστήριο σ. 1678.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΟΜΩΝ Β' ΚΑΙ Γ'
 ΤΟΠΩΝ - ΠΡΟΣΩΠΩΝ (φυσικών - νομικών) - ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ - ΕΝΤΥΠΩΝ

(Βλ. πρόσωπα και στο Ευρετήριο Φωτογραφιών)

Τίθεται στο Ευρετήριο ο αριθμός της γενικής αρίθμησης του έργου και όχι ο αριθμός του τόμου. Δηλαδή ο δεύτερος αριθμός π.χ. για σελ. 101/629 του Β' τόμου ο αριθμός 629 και για σελ. 77/1229 του Γ' τόμου ο αριθμός 1229, έτσι ώστε δεν χρειάζεται να γίνεται κάθε φορά και μινέτα του τόμου. Για διευκόλυνση σημειώνεται εδώ ότι ο Β' τόμος είναι από σελ. γενικής αρίθμησης 529—1152 και ο Γ' τόμος από σελ. 1153. Η αναζήτηση πρέπει να γίνεται στον τόπο, επώνυμο, επωνυμία, τίτλο υπηρεσίας, εντύπου κ.ο.κ.

Ως τόπος πρέπει να φρευνάται η έδρα, η περιφέρεια, η πόλη, η επαρχία, ο Νομός, το Γεωγραφικό Διαμέρισμα, η ξένη χώρα.

Α	596, 734, 740, 771, 791, 796, 797, 798,
Αθερώφειος Γεωργική Σχολή σ. 624.	803, 808, 816, 818, 822, 837, 840, 841,
Αθράσογλου σ. 750.	850, 858, 880, 893, 895, 909, 928, 947,
Αθτζής σ. 1654.	959, 974, 987, 988, 1009, 1017, 1036,
Αγάθος Α. σ. 580, 677.	1038, 1061, 1064, 1066, 1076, 1083,
Αγαλλόπουλος Χρ. σ. 1303, 1400, 1664.	1093, 1107, 1116, 1124, 1140, 1169,
Αγαπητίδης Σ. σ. 1479, 1672, 1712.	1177, 1179, 1182, 1185, 1196, 1218,
Αγγελόπουλος Αγ. σ. 1611.	1237, 1284, 1287, 1302, 1324, 1327,
Αγγελόπουλος Ε. σ. 1711.	1330, 1347, 1350, 1383, 1384, 1388,
Αγγλία σ. 1046, 1468, 1516, 1560.	1412, 1414, 1420, 1423, 1427, 1443,
Αγιά σ. 763, 864.	1450, 1454, 1455, 1456, 1464, 1479,
Αγιάσος Λέσβου σ. 626, 632, 999, 1215,	1493, 1499, 1507, 1510, 1511, 1514,
1216, 1343.	1523, 1548, 1555, 1556, 1573, 1583,
Άγιος Αθανάσιος Κισσάμου σ. 1229,	1594, 1610, 1615, 1617, 1639, 1640,
1356.	1641, 1650, 1686, 1703, 1706.
Άγιος Ματθαίος Κερκύρας σ. 674.	«Αγροτικών Μέλλον» σ. 1479, 1515, 1542,
Άγιος Νικόλαος Κρήτης σ. 581, 1459.	1573.
Αγρίνιο σ. 718, 1005, 1095, 1534, 1619,	«Αγροτικός Κόσμος της Ελλάδος» σ.
1628.	σ. 638, 1480.
Αγριλιά Μεσσηνίας σ. 1612.	Αγχίαλος σ. 864, 1371.
«Αγρότης» σ. 638.	Αδάμ Αδ. σ. 615, 720, 797, 1177.
Αγροτικά Κόμματα Ελλάδας σ. 540,	Αδαμόπουλος Α. σ. 1088.
566, 750, 839.	Αδαμόπουλος Κ. σ. 713, 1088, 1364.
«Αγροτική Αυγή» σ. 590.	Αδριανός Α. σ. 868.
«Αγροτική Ελλάς» σ. 654, 679, 750.	Αετός Τριφυλίας σ. 674.
Αγροτική Λαϊκή Τράπεζα Φιλιατρών (βλ.	Αθανασάκης Ι. σ. 868, 1000, 1183, 1449.
Φιλιατρά).	Αθανασιάδης Αθαν. σ. 1278, 1282, 1372,
«Αγροτική Μέλισσα» σ. 679.	1377.
«Αγροτική Οικονομία» 1221, 1242, 1364.	Αθανασιάδης Ευστρ. σ. 633, 681.
«Αγροτική Σημαία» σ. 750.	Αθανασιάδης Χρ. 1221.
Αγροτική Συνομοσπονδία Ελλάδος σ.	Αθάνατος Κ. σ. 938.
598, 654.	Αθήνα σ. 589, 1462.
Αγροτική Τράπεζα Λαγκαδά (βλ. Λαγ-	«Αθηναϊκά Νέα» σ. 1408, 1411.
καδά).	Αθηνών Καταναλωτικός Συνεταιρισμός
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος σ. 562,	Δημοσίων Υπαλλήλων σ. 1023.
	Αθηνών Προμηθευτικός Συνεταιρισμός

- Υπαλλήλων Εθνικής, Κτηματικής, Εκδοτικής σ. 967.
Αθηνών Συνεταιρισμός Αμαξοϋπηρετών σ. 967.
Αθηνών Συνεταιρισμός Ιατρικού και Φαρμακευτικού Σώματος.
Αιγαίου νήσοι (βλ. και τοπικά) σ. 1051.
Αιγιάλεια, Αίγιον σ. 551, 566, 581, 583, 586, 589, 622, 624, 641, 670, 674, 682, 728, 801, 1009, 1053, 1095, 1122, 1934, 1180, 1231, 1239, 1535, 1559, 1619.
Αιτωλοακαρνανία σ. 548, 569, 589, 626, 875, 1095, 1106, 1210, 1429, 1681.
Ακαδημία Αθηνών σ. 638, 664, 696, 1048, 1070, 1089, 1183, 1217, 1273, 1330, 1338, 1364, 1493.
Ακράσι Λέσθου σ. 722, 997.
Ακριώδης Αλ. σ. 650.
«Ακρόπολις» σ. 1080.
Αλεξανδρής σ. 910.
Αλεξανδρούπολις σ. 1100, 1216, 1239, 1241.
Αλεξέπουλος Α. σ. 868.
Αλιθιζάτος Χαρ. (Μπι.) (βλ. και ΕΣΣΕ) σελ. 1101, 1321, 1322, 1386, 1423, 1441, 1446, 1448, 1450, 1455, 1460, 1478, 1479, 1482, 1485, 1489, 1490, 1493, 1505, 1506, 1514, 1522.
Αλιστράτη σ. 586, 628.
Αλμυρός σ. 640, 833, 875, 1080, 1107, 1183, 1429, 1482, 1519.
Αλμωπία σ. 1248.
Αμαλιάδα σ. 589, 662, 642, 674, 728, 944.
΄Αμαντος Κ. σ. 1001.
Αμερική σ. 1468, 1536, 1560.
Αμπελάκια σ. 556, 724, 984, 1001, 1011, 1013, 1017, 1028, 1325, 1404, 1411.
Αμπλιανίτης Κ. σ. 1522, 1553.
΄Αμφισσα σ. 801, 1231.
Αμύνταιο (βλ. Εορδαία).
Αναγνωστοπούλειο Γεωργικό Σχολείο Κονίτσης σ. 639, 807.
Αναγνωστόπουλος Γ. 1663.
Αναγνωστόπουλος Ευαγ. σ. 713, 752, 797, 855, 928, 1088, 1177, 1178.
Αναγνωστόπουλος Κ. σ. 1663.
Αναγνωστόπουλος Ν. σ. 1204.
Αναγνωστόπουλος Ξ. σ. 1372.
Αναγνωστόπουλος Παν. του Θ. σ. 624, 636.
Αναγνώστου Γ. σ. 1446.
Ανάσης Γ. σ. 1227.
Αναστασέλης Ευστρ. σ. 868, 1000, 1344.
Αναστασιάδης ΄Αγ. σ. 951, 1183.
Ανατολική Μακεδονία (βλ. Μακεδονία).
Ανδραγούστα Βοστίτσας σ. 624.
Ανδρεάδης Δημ. σ. 999.
Ανδριανόπουλος Γ. σ. 1626.
Ανδρικόπουλος Θ. 1372, 1711.
Αντιπροσωπεία Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών σ. 1033, 1082, 1107, 1278, 1624, 1626, 1629.
Αντύπας Α. 601.
Αντωνιάδης Ι. σ. 589.
Αντωνιάδης Σπ. σ. 566, 643, 726, 758, 768, 789, 790, 815, 873, 993, 1009, 1012, 1052, 1053, 1079, 1080, 1177, 1320, 1372.
Αντώνογλου σ. 1053.
Αντωνόπουλος Ν. σ. 579.
Ανυφές σ. 1216.
΄Ανω Βολοσότι σ. 633.
΄Ανω Κορακιάνα Κερκύρας σ. 674, 1416.
΄Ανω Μέρος Ρεθύμνου σ. 700, 1578.
Ανωτάτη Γεωπονική σ. 1480.
Ανώτατο Οικονομικό Συμβούλιο σ. 1220.
Ανώτατο Συμβούλιο Γεωργίας σ. 1927.
Αξιούπολις σ. 769, 1055, 1240.
Αποστολάτος Σπ. σ. 1485, 1522.
Αράχωβα σ. 1474.
Αργαλιά Ι. σ. 1664.
΄Αργος σ. 638, 1050, 1216.
Αργολιδοκορινθία σ. 547, 569, 581, 720, 721, 727, 728, 1054, 1210, 1338, 1526.
Αργυράδες Κερκύρας σ. 674.
Αργυριάδης Γ. σ. 1709.
Αργυριάδης Θεόδ. σ. 1210.
Αργυρόπουλος σ. 713.
Αργυρός Ι. σ. 625.
Αργυρούδης σ. 723.
Αρηνοφυγαλία σ. 1053, 1628.
΄Αριος σ. 953.

- Αρκαδία σ. 547, 569, 727, 1482, 1619
1626, 1628.
Αρναία σ. 1612, 1620.
Αρσακλή σ. 804.
Άρτα σ. 548, 581, 589, 728, 875, 879,
955.
Αρτοποιών Προμ. Συνεταιρισμός Πειραι-
ώς σ. 655.
Αρχιτεκτονίδης σ. 1709.
Αρχοντάκης Φ. σ. 853, 1088, 1206, 1668,
1677.
Ασία σ. 1468.
Α.Σ.Ο. (βλ. Αυτόνομος Σταφιδικός Ορ-
γανισμός).
Ασπρόπεργος σ. 1585.
Ασπρουλιάνος Κρήτης σ. 1215.
Άσσος Κορινθίας σ. 860.
Αστεριάδης Αγ. σ. 1001.
Αστικί Συνεταιρισμοί (βλ. τόπους ε-
δρών, περιφερειών τους. Επωνυμίες).
Ατματζίδης Γ. σ. 1372, 1446.
Αττική, Αττικοβοιωτία σ. 548, 557, 569,
624, 842, 1035, 1044, 1050, 1084, 1085,
1095, 1175, 1470, 1474 1512, 1584,
1586, 1596, 1626, 1629, 1647.
Αυλιώτες Κερκύρας σ. 674.
Αυστρία σ. 1083.
Αυτόνομος Ελαικοκομικός Οργανισμός σ.
747, 776.
Αυτόνομος Καπνικός Οργανισμός (βλ.
και Καπνικά) σ. 962, 1118.
Αυτόνομος Οργανισμός Αγροτικής Πί-
στεως Κερκύρας σ. 1287.
Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός (Α.
Σ.Ο.) σ. 603, 605, 636, 646, 652, 674,
691, 696, 713, 714, 730, 733, 745, 757,
760, 770, 776, 796, 804, 812, 851, 856,
887, 938, 963, 1005, 1035, 1070, 1084,
1095, 1102, 1122, 1205, 1277, 1285,
1295, 1449, 1460, 1466, 1498, 1525,
1526, 1554, 1637, 1705, 1711.
Αφάλωνας Λέσθου σ. 997.
Αφεντάκης Δημ. σ. 1221.
Αφεντάκης Ι. σ. 963, 965, 1053, 1070,
1295, 1373, 1512, 1514, 1526, 1528,
1530, 1669.
Αφρική σ. 1468.
Αχαΐα, Αχαϊόηλις σ. 547, 569, 581, 621,
719, 721, 727, 728, 867, 1210.
B
Βακαλούδης Χρ. σ. 1053, 1070, 1128,
1211, 1372, 1444.
Βαλέττας Εμ. σ. 601.
Βάμβας Θ. σ. 1088, 1486.
Βαρβαρέσος σ. 562.
Βαρής Α. σ. 1711.
Βαρούχας Γ. σ. 1373, 1446, 1449, 1450.
Βαρτής Γ. σ. 1000.
Βασιλακόπουλος Παν. σ. 566, 626,
673, 679, 719, 728, 760, 767, 908, 928,
945, 946, 993, 1000, 1048, 1144, 1221,
1299, 1664.
Βασιλειάδης Π. σ. 713, 760, 853, 1088.
Βασιλείου Κ. σ. 868, 1000, 1183.
Βασιλικά Θεσσαλονίκης σ. 558.
Βασιλικά Λέσθου σ. 997.
Βασιλονικολιδάκης Εμμ. σ. 1049.
Βασματζίδης Κ. σ. 868, 1000, 1183.
Βασματζίδης Χρ. σ. 1033, 1039.
Βάσος Αν. σ. 1306.
Βατούσα Λέσθου σ. 997.
Βαφειάδης Λαζ. σ. 1102, 1125, 1322,
1425, 1516, 1548.
Βελιαρούτης Δημ. σ. 1522.
Βέλλο Κιάτου σ. 1216.
Βελονάδες Κερκύρας σ. 674.
Βελώνης Γ. σ. 1446, 1484, 1485.
Βενιζέλος σ. 1053.
Βενιζέλος Ελευθ. σ. 540, 541, 571, 755,
756, 798, 803, 816, 825, 840, 980, 1078,
1082, 1230, 1321, 1375, 1386.
Βέννος Κ. σ. 624, 636, 652, 928, 1044,
1053, 1205.
Βεργόπουλος Χρ. σ. 566, 568, 615, 1535.
Βερόπουλος Ν. 1682.
Βέρροια σ. 581, 681, 758, 769, 810, 871,
879, 956, 1006, 1009, 1053, 1106, 1125,
1204, 1210, 1242, 1345, 1359, 1360,
1364, 1429, 1482, 1519.
Βερροϊόπουλος Κ. σ. 584.
Βεσνίκου Σερρών σ. 674.
Βεύη σ. 1416.
«Βήμα του Αγρότου» σ. 1616.

- Βιάννο Κρήτης σ. 1215.
 Βισαλτία σ. 879.
 Βιτσαξής Γ. σ. 1578.
 Βλάσσης Σ. σ. 1353.
 Βλαστός Γ. σ. 1449.
 Βλάχος Γ. (Γ.Α.Β.) σ. 1321.
 Βλαχόπουλος Στ. σ. 1306.
 Βλησίδης Θ. σ. 1663.
 Βογιατζής Α. σ. 1701.
 Βογιατζής Βασ. σ. 873.
 Βογιατζής Γ. σ. 767.
 Βογιατζόγλου Α. σ. 765, 774, 909.
 «Βοηθός Συνεταρισμών» σ. 552, 553.
 Βοϊλας Β. σ. 601.
 Βόιο σ. 1575.
 Βόλος σ. 581, 640, 1037, 1038, 1107, 1139, 1429, 1465, 1482, 1519.
 Βόνιτσα σ. 626, 867.
 Βόρεια Ελλάδα (βλ. Μακεδονία, Θράκη, Ήπειρος και πόλεις τους).
 Βορός Λέσθου σ. 722, 997.
 Βόρροι Κρήτης σ. 1215, 1216.
 Βόσκογλου Γρ. σ. 853, 1088, 1270.
 Βοσνιάκος Αλεξ. σ. 949.
 Βοστίτσα (βλ. και Αίγιο) σ. 682, 728.
 Βουδούρης σ. 1053.
 Βουδούρης Γρ. σ. 1373.
 Βουλγαρία σ. 562, 1404, 1468, 1504, 1536, 1560.
 Βουλγαρίδης Γ. σ. 1446.
 Βουλγαρούδης Γ. σ. 1709.
 Βουλή σ. 840, 843.
 Βουνάργος Ηλ. σ. 696.
 Βουρλούμης Π. σ. 648, 692.
 Βουτσινάς Ν. σ. 713, 1088, 1486, 1500.
 Βουτυράς Α. σ. 1088.
 «Βραδυνή» σ. 999, 1499.
 Βραχάσι σ. 1215.
 Βρύσσα Λέσθου σ. 722, 997.
 Βυτίνα σ. 1713.
- Γ
- Γαβριηλίδης Κ. σ. 810, 1608, 1611.
 Γαλανόπουλος Ν. σ. 1711.
 Γαλλία σ. 1467, 1504, 1536.
 Γαλούσης σ. 1049.
 Γανώσης Β. σ. 663, 678, 868, 945, 1204, 1346, 1504, 1512.
 Γαργαλιάνοι σ. 589, 636, 641, 675, 943, 1107, 1206.
 Γαρδενιώτης Ν. σ. 714.
 Γαστούνη (βλ. και Ήλις) σ. 589, 674, 728, 944, 1364, 1575.
 Γέλια Λέσθου σ. 997.
 Γενάτος Α. σ. 868.
 Γενησαία σ. 763.
 Γενική Διοίκηση Εποικισμού Μακεδονίας (βλ. Μακεδονία).
 Γερακάρης Μιν. σ. 797, 799, 802, 991, 998, 1009, 1018, 1043, 1044, 1078, 1088, 1093, 1175, 1189, 1217, 1289, 1303, 1319, 1326, 1345, 1346, 1403, 1414, 1423, 1440, 1450, 1458, 1472.
 Γερμανία σ. 982, 1083, 1198, 1316, 1467, 1504, 1536.
 Γερουλάνος Ι. σ. 1450.
 Γερουλάνος Μ. σ. 601.
 Γερουσία (βλ. και Νομοθεσία, Αντιδράσεις) σ. 797, 843, 856, 888, 894, 920.
 Γεωργάκης Δ. σ. 868, 1000, 1183.
 Γεωργασκόπουλος Κ. σ. 1553.
 Γεωργιανή σ. 942.
 «Γεωργικά Χρονικά» σ. 1479.
 Γεώργιος (Βασιλεύς) σ. 540, 542.
 Γεωργικά Επιμελητήρια (βλ. και έδρες, περιφέρειες τους) σ. 696, 716, 773, 804.
 Γεωργικές Τράπεζες τοπικές (βλ. και έδρες, περιφέρειές τους) σ. 562, 649, 692, 713, 729, 734, 741.
 «Γεωργική Έρευνα» σ. 638, 679.
 Γεωργική Τράπεζα (βλ. Αγροτική, Αγροτική πίστις).
 Γεωργιλιάς Δ. σ. 1229, 1356, 1549.
 Γεωργούσης Ε. σ. 864.
 Γιαγκουνίδης Αναστ. σ. 1248, 1372, 1446, 1709.
 Γιαμάς Α. σ. 868, 1000, 1183.
 Γιαμπάνης Δημ. σ. 853, 1088, 1630.
 Γιαννάκης Γ. σ. 1089.
 Γιάνναρης Κ. σ. 1089.
 Γιαννέλος Ν. σ. 1144, 1372.
 Γιαννιτσά σ. 874, 1053, 1058, 1106, 1107,

- 1241, 1243, 1364, 1427, 1364, 1513, 1519.
 Γιαννόπουλος Αν. σ. 1711.
 Γιαννόπουλος Θ. σ. 719, 1004, 1601, 1665, 1667.
 Γιάννου Α σ. 1664, 1676.
 Γιαννούλης Μιχ. σ. 745.
 Γιαννούλης Παν. σ. 1029.
 Γιατράς Δ. σ. 1000.
 Γιόκαρης Μ. σ. 868, 1000.
 Γιουγκοσλαβία σ. 1320, 1345, 1404, 1468, 1496, 1504.
 Γκάθας Ν. σ. 1479.
 Γκιάλας Κ. σ. 1520.
 Γκόγκουγλου Πασχ. σ. 1029.
 Γκολφινόπουλος σ. 1053.
 Γκοτζαμάνης Σ. σ. 1569, 1587, 1597, 1630, 1643, 1644, 1651, 1654, 1656.
 Γκουλιάμης Ευθ. σ. 558.
 Γκούμας Αναστ. σ. 558.
 Γκούμας Δ. σ. 1000.
 Γλέζος Π. σ. 1664.
 Γλιάτα σ. 640.
 Γλιγλής Π. 1553.
 Γλυκός Αθαν. σ. 951.
 Γονατάς Στ. σ. 540, 542, 543, 571.
 Γόντικας Κ. σ. 798, 853, 959, 1287, 1386, 1455, 1493.
 Γοργόμυλος σ. 588, 725.
 Γορτυνία σ. 942, 956.
 Γούδας Σ. σ. 840.
 Γουδελής Στ. σ. 1522.
 Γουναλάκης Μ. σ. 1372.
 Γραβαλάς Ηλ. σ. 558.
 Γραμματικόπουλος Κ. σ. 1372.
 Γραμματικός Ευστ. σ. 853, 1088.
 Γραμμενόπουλος Μ. σ. 1128, 1372.
 Γραφεία Προστασίας Καπνού (βλ. και Καπνικά - και έδρες, περιφέρειές τους) σ. 603, 653, 696, 1071.
 Γραφείο Συνεργαζομένων Ενώσεων Συνεταιρισμών (βλ. Αντιπροσωπεία Ενώσεων).
 Γραφείον Προστασίας Ελληνικών Σύκων σ. 791, 796, 827, 1032, 1035, 1071, 1085, 1285, 1554, 1614, 1638, 1656.
 Γρεβενά σ. 1050, 1244, 1364, 1427, 1364, 1620.
 Γρηγοριάδης Δ. σ. 1327, 1402.
 Γρηγοριάδης Ν. σ. 845.
 Γρίσπος Π. σ. 1044, 1422.
 Γύβαιο σ. 581, 1216, 1629.
 Γυμνόπουλος Α. σ. 1372.
- Δ
- Δαγκλής Π. σ. 571, 1138.
 Δαλαμανάρα Μάνδρας σ. 1216.
 Δαμασκηνός αρχιεπίσκοπος σελ. 1595, 1643, 1668, 1675, 1677.
 Δαμηλάτης Γ. σ. 827.
 Δανία σ. 1320, 1536.
 Δασκαλάκης Μ. σ. 1088.
 Δασκαλόπουλος Ιωαν. σ. 1205, 1268, 1372.
 Δαφνομήλης Ε. σ. 1353.
 Δεκάζος Π. σ. 580, 647, 651, 677, 690, 702, 1052, 1083, 1148, 1169, 1175, 1291, 1321, 1373, 1572, 1588.
 Δεληθοριάς Κ. σ. 727, 928, 942, 1088, 1206, 1449.
 Δεληθοριάς Χρ. σ. 1049.
 Δεληγιάννης Α. σ. 1088.
 Δεληγιάννης Ν. σ. 590, 642, 1069, 1206, 1372, 1373, 1446.
 Δεληγιαννίδης Θ. σ. 1709.
 Δέλτας Στεφ. σ. 816.
 Δελφός Α. σ. 853, 1088.
 Δεμακόπουλος σ. 566.
 Δεμερτζής Κ. σ. 1321.
 Δενδρινός Α. σ. 654.
 Δεσποτόπουλος Κ. σ. 1344, 1346.
 Δήμας Ανδρ. σ. 1553.
 Δημητρίου Π. σ. 674.
 Δημητροκάλης Ι. σ. 1353.
 «Δημοκρατία» Μυτιλήνης σ. 1102, 1116, 1222, 1316, 1343, 1344, 1359, 1366, 1383.
 Δημοκρατική Ένωση (βλ. και Παπαναστασίου Αλ.) σ. 740.
 Δημόπουλος Βασ. σ. 752, 1178.
 Δημόπουλος Κ. σ. 1089.
 Διδυμότειχο σ. 589, 590, 760, 810, 1107, 1244, 1345, 1415.
 Διεθνές Γραφείο Εργασίας σ. 1468.
 Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης σ. 664, 804, 827, 910.

- Διομήδης Αλ. σ. 562.
 Δολιανά σ. 1216.
 Δομέστιχος Αναστ. σ. 1052, 1494, 1522, 1630, 1672.
 Δομοκός σ. 624.
 Δοξάτο σ. 1100.
 Δοξιάδης Κ. σ. 1599, 1602.
 Δουκάδες Κερκύρας σ. 674.
 Δουλγερίδης Α. σ. 601.
 Δούνιας Λαζ. σ. 1089.
 Δουραλή Λακωνίας σ. 722, 760.
 Δούρος Ν. σ. 1696.
 Δούσμανης Β. σ. 1221.
 Δραγούμης Φιλ. σ. 598.
 Δρακόπουλος Ι. σ. 1630.
 Δρακουλάκος Ι. σ. 868, 1000, 1183, 1372, 1446.
 Δράμα σ. 548, 557, 570, 581, 589, 626, 629, 631, 641, 642, 675, 679, 683, 812, 879, 910, 956, 1005, 1009, 1085, 1106, 1172, 1246, 1520, 1539.
 Δραπανιά Κρήτης σ. 674, 722, 763.
 Δριμυγλάθοι σ. 558.
 Δρομόνερο Κρήτης σ. 1215.
 Δωρίδα σ. 589.
- Ε
- ΕΑΜ σ. 1601, 1687.
 Ε.Α.Π. (βλ. Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων).
 Έθρος (βλ. και πόλεις, Θράκη) σ. 548.
 Έδεσσα σ. 945, 1248, 1474.
 Εθνική Τράπεζα σ. 554, 560, 572, 595, 647, 648, 675, 692, 694, 731, 734, 738, 764, 771, 772, 796, 817, 841, 909, 1176, 1178.
 Εθνικός Σύνδεσμος Αμπελοκτημόνων (βλ. και Αμπελουργικά) σ. 744, 745, 776, 1395.
 Εκκλησίας Ι. Σύνοδος σ. 1474.
 Ελαιοκομικός Οργανισμός (βλ. Αυτόνομος, Ελαιοκομικά).
 Ελαιουργική σ. 899.
 Ελασσόνα σ. 858.
 Ελθετία σ. 1504.
 Ελευθεριάδης Π. σ. 1372.
 «Ελεύτερον Βήμα» Αθηνών σ. 562, 607, 688, 1411, 1495, 1668, 1669.
 «Ελεύτερος Λόγος» Αθηνών σ. 562, 648, 693.
 Ελευθερούπολις σ. 941, 1231.
 Ελληνική Γεωργική Εταιρεία σ. 776.
 Ελληνική Εταιρεία Χημ. Πρ. Λιπασμάτων σ. 603.
 «Ελληνική Σιτοπαραγωγή» σ. 1101.
 Ελληνική Στρατιωτική Ένωσις σ. 605, 659, 1325.
 «Ελληνική Φωνή» σ. 1353.
 ΕΜ - ΕΛ σ. 1708.
 Εμμανουήλ - Κλήμη Μερόπη σ. 1717.
 Εμπορική Αντιπροσωπεία Ενώσεων σ. 1630.
 Εμπορική Σχολή Πύργου σ. 803.
 Ενιαία Εταιρία Σταφίδας σ. 572, 598, 652.
 Ενώσεις Συνεταιρισμών (βλ. στις έδρες και στις περιφέρειές τους).
 Ένωση Βιοτεχν. Συνεταιρισμών σ. 1678.
 Ένωση Καταν. Συν. Δημοσ. Υπαλλήλων σ. 1665, 1677.
 Ένωση Καταν. Συν. Εργατοϋπαλλήλων σ. 1665.
 Ένωση Τραπεζικών Συνεταιρισμών σ. 1666.
 Έξαρχος Ν. σ. 737.
 Εορδαία σ. 810, 1009, 1106, 1249, 1253, 1364, 1427, 1429, 1519, 1575, 1620, 1629.
 Επανωμή σ. 558, 722, 767, 836.
 Επιθεωρήσεις Συνεταιρισμών (βλ. έδρες, περιφέρειές τους. Και Εποπτεία.
 Επιμελητήρια Γεωργικά (βλ. και έδρες, Περιφέρειές τους) σ. 744, 846.
 Επισκοπή Θήρας σ. 625.
 Επισκοπή Ρεθύμνης σ. 1215.
 Επιτροπή Αμπελακίων (βλ. και Αμπελάκια) σ. 540, 984.
 Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ) σ. 791, 794, 1033.
 Επιτροπή Επισιτιστικού Συνεδρίου σ. 1670, 1672.
 Επιτροπή Οικονομών σ. 692.
 Επιτροπή συγκεντρώσεως σίτου (βλ. σιτικά, ΚΕΠΕΣ).

- Επιτροπή Συνεργαζομένων Καταν. Συνεταιρισμών σ. 1657, 1661, 1664, 1666, 1668, 1671, 1677, 1678, 1684.
 Εποικισμός (βλ. Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων).
 Εποπτεία, Εποπτικοί (βλ. και ονόματα, έδρες, περιφέρειες, ΑΤΕ) σ. 1088.
 Εράτυρα Κοζάνης σ. 1046, 1345, 1416.
 «Εργασία» σ. 1221, 1479.
 Εργατική Σοσιαλιστική Ένωση σ. 572.
 Ερυθρές σ. 1416.
 Ερυθρός Σταυρός σ. 1640.
 «Εστία» σ. 1408, 1409, 1507.
 ΕΣΣΔ σ. 1468.
 ΕΣΣΕ (Εθνική Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών Ελλάδος) σ. 1470, 1471, 1482, 1484, 1486, 1488, 1489, 1500, 1511, 1514, 1515, 1516, 1519, 1521, 1525, 1531, 1547, 1549, 1550, 1552, 1558, 1565, 1567, 1579, 1591, 1593, 1636.
 Ευαγγελινός Π. σ. 1344.
 Ευαγγέλου Βασ. σ. 997, 1218, 1347.
 Εύβοια (βλ. και Χαλκίδα) σ. 548, 569, 625, 1005, 1629.
 Ευελπίδης Χρυσός σ. 540, 554, 560, 568, 584, 622, 636, 646, 653, 654, 750, 816, 909, 976, 999, 1011, 1017, 1052, 1062, 1070, 1129, 1175, 1204, 1347, 1521, 1548, 1553, 1613, 1615, 1664, 1672, 1687, 1694, 1704.
 Ευρώπη σ. 1468.
 Ευσταθιάδης Π. σ. 1370.
 Ευσταθόπουλος Α. σ. 1248, 1372.
 Ευστρατιάδης Μιχ. σελ. 620, 686, 1054, 1106, 1144, 1235, 1254, 1365, 1372, 1365.
 Ευρυτανία σ. 628.
 «Εφημερίς των Αμπελουργών» Αθηνών σ. 1102.
 Εφημερίδες διάφορες (βλ. και τίτλους τους) σ. 739, 773, 825, 826.
 Εφραιμίδης Χ. σ. 1634.
- Ζ
- Ζάϊκος Βασ. σ. 1259, 1367.
 Ζαΐμης Ευαγ. σ. 951, 1213.
 Ζάκκας Αλ. σ. 1479.
 Ζάκκας Αν. σ. 576.
 Ζάκκας Β. 1205, 1446.
 Ζάκρον Κρήτης σ. 1345, 1419.
 Ζάκυνθος σ. 548, 566, 569, 581, 589, 720, 721, 727, 728, 942, 943, 956, 1213, 1499.
 Ζανουδάκης Ελπ. σ. 1663, 1672.
 Ζαούσης Γ. σ. 601.
 Ζαπάντι Αγγινίου σ. 718.
 Ζάρρας Δ. σ. 1696.
 Ζαχαρόπουλος Σ. σ. 1069.
 Ζερβός Δ. σ. 868.
 Ζευγολατιό Μεσσηνίας σ. 1626.
 Ζιγκούνας Β. σ. 1000.
 Ζίντ Καρ. σ. 679, 947, 9οΙ, 999, 1029, 1101.
 Ζίχνη σ. 995, 1211, 1221.
 Ζιώγας Ν. σ. 643, 667, 675, 678, 1247, 1248, 1695, 1708.
 Ζολώτας Ξεν. σ. 1616.
 Ζούζουλας Δ. σ. 1664.
 Ζούκας Σωτ. 745.
 Ζουμπάτ σ. 558.
 Ζουναλής Α. σ. 750.
 Ζουρίδης Ι. σ. 584, 1100, 1553, 1635, 1648, 1683, 1704.
 Ζύρνοβο σ. 629, 631.
 Ζωγράφος Δημ. σ. 554, 964.
 Ζώρας Λ. σ. 1677.
 Ζώτος Αν. σ. 558.
- Η
- Ηθοποιών Ταμείον Εργασίας σ. 1324.
 Ηλεία, Ήλις (βλ. και Αχαιοήλις) σ. 566, 581, 622, 729, 942, 956, 1005, 1009, 1055, 1250, 1364, 1401.
 Ήπειρος (βλ. και πόλεις της) σ. 548, 961, 1051, 1345, 1416, 1460.
 Ηράκλειο Κρήτης σ. 548, 570, 581, 809, 1103, 1106, 1341, 1364, 1398.
 «Θέματα Συνεταιρισμών» Αθηνών σ. 539, 566, 643, 1080, 1177, 1411, 1559, 1613.
 Θεοδωρακόπουλος Θ. σ. 765, 1088, 1449, 1486.
 Θεοδωρίδης Ι. σ. 1430.
 Θεοδωρόπουλος Η. σ. 713.
 Θεσσαλία (βλ. και πόλεις της) σ. 548, 719, 1051, 1054, 1084, 1180, 1324,

- 1345, 1359, 1417, 1429.
 Θεσσαλονίκη, Θεσσαλονίκης Ομοσπονδία Συνεταιρισμών σ. 533, 548, 558, 559, 581, 589, 605, 626, 638, 643, 729, 744, 746, 760, 768, 769, 783, 802, 807, 810, 812, 827, 839, 856, 866, 867, 878, 879, 881, 885, 894, 945, 955, 971, 956, 1005, 1009, 1012, 1053, 1054, 1055, 1073, 1106, 1139, 1250, 1447, 1465, 1576, 1621.
 Θεσσαλονίκης Γεωργικό Επιμελητήριο σ. 960, 1020.
 Θεσσαλονίκης Ένωση Σιδηροδρομικών σ. 967.
 Θεσσαλονίκης Συνεταιρισμός Αυτοκινητιστών σ. 966, 968.
 Θήβα σ. 581, 1037, 1053, 1576.
 Θήρα σ. 625, 665, 728, 757, 795, 796, 841, 983, 1035, 1324, 1526, 1566.
 Θράκη (βλ. και πόλεις, νομούς της) σ. 547, 548, 575, 605, 624, 721, 727, 728, 801, 931, 1051, 1184, 1592.
 Θρυλλώριο σ. 1210.
 Θώμης Ν. σ. 601.
 Θωμόπουλος σ. 1023.
- I
- Ιαπωνία σ. 1496.
 Ιασεμίδης Σωκρ. σ. 545, 551, 557, 562, 566, 576, 579, 583, 587, 593, 606, 607, 647, 663, 668, 692, 706, 723, 724, 737, 740, 741, 744, 745, 753, 764, 791, 816, 829, 831, 835, 836, 882, 972, 1116, 1144, 1174, 1178, 1274, 1307, 1375, 1387, 1402, 1532.
 Ιατρού Α. σ. 853, 1088.
 Ιγγλέσης Ν. σ. 1529, 1548, 1557.
 Ίγγλις (βλ. και Ν. Αγχίαλος) σ. 865.
 Ιδαίου Άντρον σ. 1180.
 Ιδεολογικοί Σύνδεσμοι σ. 1277, 1285.
 Ιεράπετρα σ. 1100, 1215.
 ΙΚΑ σ. 1085, 1469.
 Ιλαντζής Βασ. σ. 713, 721, 760, 778, 877, 894, 1053, 1054, 1221, 1235, 1245, 1259, 1261, 1295, 1306, 1345, 1347, 1366, 1372, 1465, 1639, 1710.
 Ινστιτούτο Σταφίδος (βλ. και Σταφιδικά, Α.Σ.Ο.) σ. 889.
 Ιντσεσίλογλου Α. σ. 1053, 1119.
 Ιντζεσίλογλου Λαζ. σ. 1248.
 Ιόνιοι Νήσοι (βλ. και νησιά, πόλεις) σ. 642, 1051.
 Ιστιαία σ. 1612.
 Ιταλία σ. 541, 1536, 1686.
 Ιωαννίδης Γεωργ. σ. 767, 810, 873, 885, 901, 909, 972.
 Ιωάννινα σ. 548, 569, 581, 894, 944, 961, 1020, 1107, 1212, 1338, 1397, 1483, 1629, 1635.
 Ιωαννίνων Γεωργικό Επιμελητήριο σ. 961.
- K
- Καθάλα σ. 626, 629, 723, 875, 941, 1053, 1251, 1401, 1422, 1460.
 Καθόδας Δ. σ. 960.
 Καθούσιο Κρήτης σ. 1215.
 «Καθημερινή» σ. 1399, 1499.
 Καϊλάρια σ. 745.
 Καισαριανή σ. 582.
 Κάκαλης Ν. σ. 713, 760.
 Κακόθωτο σ. 728, 943, 1053.
 Καλαϊτζίδης Ι. σ. 950.
 Καλαμάτα - Καλάμαι σ. 566, 581, 589, 678, 728, 729, 759, 1053, 1482, 1622, 1628.
 Καλαμαύκα Κερκύρας σ. 1216.
 Καλαμπάκα σ. 875, 1103.
 Καλαντζής Χ. σ. 1663.
 Καλεμικιριάκης Κ. σ. 1372.
 Καλιακούδας Γ. σ. 713, 752, 1178.
 Καλλέργης Π. σ. 845.
 Καλλίας Κ. σ. 745.
 Καλιτσουνάκης Δημ. σ. 576, 587, 588, 635, 649, 1048, 1175, 1194, 1672.
 Καλκαθούρας Α. σ. 1373.
 Καλύβια Αττικής σ. 624.
 Καλογερόπουλος Γ. σ. 1664.
 Καλύβης Ι. σ. 853, 1088.
 Καλυδόπουλος Γ. σ. 678, 765, 1100.
 Καλογερέας Σ. σ. 624, 636, 652, 1320.
 Καλόξυλος Γεώργ. σ. 727.
 Καλούδης Θρ. σ. 1553.
 Καλοχώρι (Κασκάρκα) σ. 981.
 Καμάρης Αθ. σ. 1401.
 Καμθυσίδης Δ. σ. 1696.

- Καναβός Ι. σ. 758, 772, 797.
 Καναγκίνης Π. σ. 576, 636, 1205.
 Κανάσης Ν. σ. 678.
 Κάνδανος Κρήτης σ. 1215.
 Κανελλόπουλος Γ. σ. 951, 1183.
 Κανελλόπουλος Δ. σ. 853, 1088.
 Κανελλόπουλος Παν. σ. 1353.
 Κανταρές σ. 1053, 1069.
 Κανταρτζής Σ. σ. 1119, 1394, 1709.
 Κάντας σ. 1049.
 Καπάκας Νικ. σ. 1474.
 Καπάτος Στρ. σ. 1344.
 Κάπη Λέσθου σ. 997.
 Καπνεμπορική Ομοσπονδία (βλ. Καπνικά).
 Καπνικός Οργανισμός (βλ. Καπνικά, Αυτόνομος).
 Καποδίστριας Αντ. σ. 1373.
 Καποδίστριας Ι. σ. 598.
 Καραβίδας Κ. σ. 786, 1218.
 Καραγκιώνης Μ. 1664.
 Καραλέτσος Φ. σ. 1212.
 Καραμαγκιόλης Παν. σ. 1037, 1053.
 Καραμαγκιόλης Σ. σ. 1128.
 Καραμανλής Κ. σ. 584.
 Καραμάνος Ι. σ. 562, 568, 757, 1684.
 Καραμπέλας Θ. σ. 1372, 1444, 1547, 1591, 1623, 1629, 1696, 1713.
 Καραουργάν σ. 1034.
 Καραπάνος Γ. σ. 1401.
 Καρβελάς Νικ. σ. 566, 1213.
 Καρθούνης Ν. σ. 981.
 Καρδίτσα σ. 581, 729, 1050, 1055, 1107, 1640.
 Καρλόθασι Σάμου σ. 1050.
 Κάρλος Κ. σ. 1709.
 Καρνά σ. 801.
 Κάρπος Χ. σ. 853.
 Καρυόφυτο Ξάνθης σ. 1345.
 Καρύτσης σ. 864.
 Κασελίδης Γερ. σ. 1088, 1466.
 Κασιμάτης σ. 1049.
 Κασκάρκα σ. 558.
 Κασούμης Ευαγ. σ. 1635.
 Καστανιά Βεροίας σ. 633, 681.
 Καστέλλι Κρήτης σ. 875, 1183, 1215, 1216, 1273.
 Καστοριά σ. 768, 1009, 1252, 1401.
 Καστρέτσιος Μ. σ. 1088, 1486.
 ΚΑΣΥΑΤΕ σ. 1499, 1695.
 Καταθάτης Ι. σ. 853.
 Καταναλωτικός Συνεταιρισμός (βλ. έδρες, περιφέρειες, επωνυμίες).
 Κατερίνη σ. 581, 589, 619, 1054, 1055, 1106, 1107, 1125, 1253, 1254, 1359, 1365, 1397, 1429, 1431, 1519, 1576.
 Κατηφόρης Σ. σ. 803.
 Κατηφόρης Χρ. σ. 951, 1183.
 Κατσάρας Κ. σ. 601.
 Κάτω Κλειναί Φλωρίνης σ. 950.
 Κάτω Χωρίο Κρήτης σ. 1215.
 Καφαντάρης Γ. σ. 543, 571, 771.
 Κάχρης Κ. σ. 1049, 1101.
 Καφαλιάρης Γ. σ. 1088.
 Καφκοκέφαλος Φ. σ. 1326.
 Κελέσογλου Μ. σ. 1000, 1183.
 Κεντρική Ένωση Σιτοπαραγωγικών Ενώσεων (βλ. και σιτικά) σ. 1108, 1128.
 Κεντρική Προμηθευτική Ένωση Πελοποννήσου σ. 645, 682, 691.
 Κεντρικός Πτηνοτροφικός Σύνδεσμος σ. 1652.
 ΚΕΠΕΣ σ. 1053, 1054, 1125, 1127, 1128, 1129, 1169, 1185, 1236, 1295, 1393, 1428, 1459, 1482, 1519, 1525, 1553, 1630, 1632, 1635, 1653, 1691.
 Κερατέα Αττικής σ. 1214, 1345.
 Κέρκυρα σ. 541, 548, 557, 569, 577, 581, 589, 625, 641, 674, 682, 683, 727, 728, 795, 1028, 1218, 1223, 1287, 1301, 1345, 1416, 1482.
 «Κέρκυρα» σ. 638.
 Κερκύρας Αυτον. Οργ. Αγρ. Πίστewος (βλ. Αυτόνομος).
 Κέστης Β. σ. 1053, 1372.
 Κεφαλληνία σ. 548, 720, 721, 727, 867, 875.
 Κηπουρός Χρ. σ. 1372.
 Κιάτο σ. 809, 1107, 1465, 1482.
 Κίλιας Επ. σ. 868, 1000.
 Κίλιας Κ. σ. 868, 1000, 1183.
 Κιλκίς σ. 683, 810, 1009, 1055, 1106, 1254, 1519, 1576.

- Κίνδελης Γ. σ. 1088.
 Κίνιας Ι. σ. 844.
 Κιντζονίδης Χρ. σ. 1714, 1715.
 Κισάγιζλης Στ. σ. 1248.
 Κίσαμας σ. 1356.
 Κίτσογλου Μ. σ. 865.
 Κιτροπαραγωγών Κρήτης Ένωση σ. 953, 983, 1053, 1107.
 Κλαδάς Ν. σ. 638.
 Κλαδάς Σωκρ. σ. 1399, 1678.
 Κλειδάς Γ. σ. 868, 1000.
 Κλειδείο Φλώρινας σ. 1416.
 Κλεινιάς Κ. σ. 736.
 Κλειού Λέσθου σ. 997.
 Κλήμης Αριστ. σ. 530, 536, 570, 634, 658, 735, 786, 800, 908, 927, 1032, 1041, 1049, 1060, 1089, 1095, 1102, 1107, 1116, 1131, 1148, 1150, 1175, 1205, 1212, 1218, 1222, 1223, 1272, 1282, 1284, 1316, 1322, 1325, 1345, 1349, 1353, 1359, 1336, 1376, 1377, 1383, 1386, 1401, 1408, 1412, 1422, 1423, 1424, 1425, 1427, 1448, 1449, 1478, 1479, 1480, 1515, 1516, 1524, 1536, 1548, 1549, 1556, 1590, 1596, 1597, 1602, 1623, 1625, 1642, 1683, 1702. Και 816.
 Κλιάφας Χρ. σ. 1259.
 Κλωμηδάδος Λέσθου σ. 997.
 Κοζάνη σ. 548, 581, 626, 745, 760, 1256.
 Κοζώνης Γ. (Κοζόνης Γ.) σ. 1049.
 Κοκκίδης Θ. σ. 576.
 Κόκκινος Αν. σ. 1101, 1289.
 Κολιτσιδάς Παν. σ. 566, 638.
 Κολυμβάρι σ. 875, 1183, 1216, 1273.
 Κολτσάκης Χ. σ. 1088.
 Κάμματα Αγροτικά (βλ. και Αγροτικά) σ. 638, 792, 793, 854, 856, 938.
 Κομοτηνή (βλ. και Ροδόπη, Θράκη) σ. 1210, 1398.
 Κολτσιδόπουλος Θ. σ. 853, 1088.
 Κονδύλης Γ. σ. 546, 571.
 Κονδύλης Ι. σ. 1664,
 Κονδύλης Μ. σ. 1338.
 Κόνιτσα σ. 639, 807.
 Κονταργύρης Αθ. σ. 601.
 Κοντοδήμας Κ. σ. 853, 1088, 1212.
 Κοντός Κ. σ. 1205, 1217.
 Κοντός Π. σ. 585, 636, 763, 946, 998, 1001, 1089, 1522.
 Κοπρίβα σ. 631.
 Κόρινθος, Κορινθία σ. 551, 566, 581, 589, 641, 670, 675, 756, 857, 860, 867, 1053, 1338, 1398.
 Κορυζής Αλεξ. (Κοριζής Αλ.) σ. 562, 576, 633, 647, 687, 692, 810, 816, 818, 839, 1297.
 Κορυφάσιο σ. 1206.
 Κορωνάιος Γ. σ. 675.
 Κορώνης Σπ. σ. 562, 636, 656, 688, 693.
 Κόσμιο Κομοτηνής σ. 1307.
 Κοσμόπουλος Δημ. σ. 1712.
 Κοτρώζος σ. 648.
 Κοτρώτσος Β. σ. 1372.
 Κοτρώτσος Θ. σ. 1373.
 Κοτσονόπουλος Ν. σ. 601.
 Κουκίδης Κ. σ. 905.
 Κουκοράβας Αντ. σ. 998.
 Κουκορίκος Δημ. σ. 750, 1119, 1235, 1282, 1372, 1377, 1446, 1450, 1484, 1485, 1495.
 Κουλακιά σ. 558.
 Κούλας Θ. σ. 713, 721, 760, 1095, 1656, 1705, 1711.
 Κουνινιώτης Ν. σ. 1711.
 Κουνουπιδιά Κισσάμου σ. 1215.
 Κουντούρης Γ. σ. 1089, 1100.
 Κουντουριώτης Παύλος σ. 542, 571.
 Κούρπας Δημ. σ. 747.
 Κούρτης Ξ. σ. 1106.
 Κουρτίδης Ευάγ. σ. 1715.
 Κουσκουλέκας Αλ. σ. 946.
 Κουτούπης Θαλ. σ. 562, 648, 1137, 1220.
 Κούτρας Ανδρ. σ. 1049, 1183.
 Κουτσκουδής σ. 1344.
 Κουτσομητόπουλος Μ. σ. 745.
 Κουτσομητόπουλος Π. σ. 638, 745, 1205, 1687.
 Κουτσομύτης Ι. σ. 868, 1000, 1183.
 Κουφωκότσος Βασ. σ. 625.
 Κράτη διάφορα (βλ. κυρίως στα Υπακ. Α).
 Κρέσταινα σ. 728, 943, 1053, 1210, 1268.
 Κρηνές Κιάτου σ. 1216.

- Κρήτη σ. 548, 801, 894, 941, 953, 983, 1051, 1053, 1070, 1097, 1107, 1180, 1204, 1210, 1215, 1256, 1299, 1345, 1346, 1347, 1356, 1365, 1371, 1397, 1419, 1424, 1429, 1449, 1459, 1482, 1514, 1520, 1550. Και πόλεις, νομοί.
- Κρητικός Κ. σ. 1088.
- Κρητικός Χρ. σ. 1235, 1282, 1372, 1377.
- Κριθαράς Π. σ. 1372.
- Κριμπάς Βασ. σ. 1295, 1345, 1347.
- Κριτσά Κρήτης σ. 1215, 1345.
- Κρίτσας Κ. σ. 853.
- Κρόκος σ. 1416
- ΚΣΟΣ σ. 1554, 1582, 1635, 1636, 1691, 1704.
- Κτηνοτροφικά Σωματεία (βλ. Κτηνοτροφικά).
- Κυβερνήσεις (βλ. κυρίως στα Υποκφ. Α και Β).
- ΚΥΔΕΠ - ΚΥΔΕΣ σ. 1412, 1553, 1581, 1642, 1635, 1636, 1637, 1648, 1704.
- Κυδωνία (Μάλεμε) σ. 1005.
- Κυκλάδες (βλ. και νησιά τους) σ. 548, 569, 625, 640, 673, 719, 1051.
- Κύμη σ. 581, 674.
- Κυνουρία σ. 721, 727, 867.
- Κυπαρισία σ. 640, 728, 943, 1628.
- Κυπριάδης Επ. σ. 836, 1001, 1615, 1687, 1704.
- Κύπρος σ. 1497, 1548.
- Κυριακίδης Γ. σ. 1088.
- Κυριακός Γ. σ. 1048, 1070, 1321, 1440, 1548.
- Κυριακός Π. σ. 1048.
- Κύρκος Μιχ. σ. 1193.
- Κωδούνης Αντ. σ. 1645.
- Κωνσταντής Στ. σ. 868, 1000.
- Κωνσταντινίδης Γ. σ. 576, 1088.
- Κωνσταντίνος (βασιλεύς) σ. 540.
- Κωνσταντόπουλος Γεώργ. σ. 1088.
- Κώστογλου Χρ. σ. 1282, 1375.
- Λ
- Λαγκαδάς σ. 602, 683, 758, 762, 768, 795, 825, 827, 862, 875, 879, 1106, 1231, 1257, 1629.
- Λαϊκόν Πανεπιστήμιον (βλ. «Βραδυνή», Παπαναστασίου).
- Λάϊος Νικ. σ. 942.
- Λακωνία σ. 547, 569, 721, 727, 1567, 1568, 1643.
- Λαμία σ. 581, 600, 728, 966, 1429, 1519, 1576, 1622, 1628.
- Λαμπάκης Γ. σ. 1664.
- Λαμπάκης Νικ. σ. 853, 1088.
- Λαμπτικής Βασ. σ. 601.
- Λαμπρινόπουλος Π. σ. 868, 1000.
- Λαμπρόπουλος Ανδρ. σ. 1221, 1235, 1287, 1289, 1294, 1304, 1373, 1387, 1398, 1583, 1639.
- Λαμπρόπουλος Φωτ. σ. 853, 994, 996, 998, 1004, 1088, 1211, 1221, 1260, 1347.
- Λάμπρου Γ. σ. 1205.
- Λάρισα σ. 548, 569, 581, 640, 641, 651, 672, 682, 719, 757, 1009, 1107, 1180, 1235, 1258, 1359, 1365, 1429, 1447, 1482, 1519, 1550, 1576.
- Λασήθι σ. 548, 1050, 1095, 1125.
- Λασκαρίδης Π. σ. 844.
- Λεθάδεια σ. 581, 801, 875, 1180, 1359, 1519.
- Λέλοθα σ. 722.
- Λεοντίδης Κ. σ. 1479, 1607, 1630, 1672, 1694.
- Λεονάρδος Αντ. σ. 558, 958, 964, 1450.
- Λέσθος (βλ. και Μυτιλήνη) σ. 548, 570, 624, 652, 674, 911, 926, 941, 953, 997, 999, 1044, 1053, 1095, 1125, 1204, 1205, 1215, 1216, 1222, 1258, 1366, 1422, 1430, 1512, 1520, 1551.
- Λετονία σ. 1516.
- Λευκάδα σ. 605, 640, 541, 665, 712, 719, 729, 796, 803, 809, 841, 1009, 1035, 1106.
- Λεχαινά σ. 809, 943, 1107.
- Λέχαιο Κορινθίας σ. 1471.
- Λήμνος σ. 1430.
- Λιάκος Γ. σ. 853, 877, 1044, 1048, 1088, 1093.
- Λιάτσικας Νικ. σ. 1663.
- Λιθακιά Ζακύνθου σ. 1499.
- Λίτος Δ. σ. 615, 1088, 1486.
- Λίτσος Α. σ. 601.
- Λογοθέτης Κ. σ. 868.
- Λογοθετόπουλος Κ. σ. 1598, 1654.

- Λοκρίδα σ. 624.
 Λουκίδης Αριστ. σ. 750.
 Λουτράρης Εμ. σ. 947.
- Μ
- Μάικελ Ε. σ. 853, 1088, 1100.
 Μακεδονία (βλ. και τις πόλεις, νομούς της) σ. 548, 566, 585, 626, 627, 629, 642, 668, 673, 697, 719, 727, 728, 745, 758, 760, 768, 769, 770, 800, 825, 866, 873, 979, 980, 993, 1000, 1033, 1051, 1054, 1070, 1071, 1094, 1221, 1345, 1359, 1587, 1591, 1622, 1681.
 Μακεδονίας Ένωση Σιδηροδρομικών (βλ. Θεσσαλονίκη).
 Μακεδονίας Ομοσπονδία Συνεταιρισμών (βλ. Θεσσαλονίκη).
 Μακράκης Γ. σ. 1449.
 Μακράκης Στ. σ. 1205, 1299, 1347, 1445.
 Μακρόπουλος Δ. σ. 1372, 1401, 1465, 1554.
 Μακρυγιάννης Δημ. σ. 830.
 Μανίνος Ι. σ. 853, 1088.
 Μαλαγαρδής σ. 1101.
 Μαλαματιανός Κ. σ. 566.
 Μάλεμε Κρήτης σ. 945, 1183, 1216, 1273.
 Μαλούχος Κ. σ. 589, 636, 643, 653, 666, 697, 729, 746, 778, 779, 786, 864, 882, 1001, 1028, 1116, 1307.
 Μάνδρας Γ. σ. 601.
 Μάνθος Ν. σ. 908.
 Μανταμάδος Λέσβου σ. 997.
 Μαντάς Γ. σ. 1353.
 Μάνωλας Γ. σ. 853, 1084, 1088.
 Μασούνης Δημ. σ. 951.
 Μαράκας Η. σ. 1069, 1626.
 Μαράντος Β. σ. 965.
 Μαργέτης Δημ. σ. 568, 576, 591, 685, 687, 745, 868.
 Μαριάδης Στ. σ. 662, 999.
 Μαρινέλλης Κ. σ. 853, 1088.
 Μαρινόπουλος Π. σ. 601.
 Μαρκόπουλο σ. 1338.
 Μαρωνία σ. 722.
 Μαρωνίδης Γ. σ. 853, 1088.
 Ματαράγκας Σ. σ. 868.
 Ματσαντώνης Α. σ. 1373.
 Μάτσης Π. σ. 1615, 1675.
- Μαυρουδής Γ. σ. 1119, 1282, 1377.
 Μάχος Δ. σ. 853, 1088.
 Μεγαλόπολις σ. 1103.
 Μαϊμάρης Γ. σ. 1320.
 Μέλης Α. σ. 868, 1000.
 Μελίσι Κορινθίας σ. 1229.
 Μεντζιδάκης Νικηφ. σ. 855.
 Μέρος Αλ. σ. 568, 750.
 Μερτσίλιος Γ. σ. 1711.
 Μεσαγρός Λέσβου σ. 722, 997.
 Μεσόγεια Αττικής σ. 1585.
 Μεσσήνη σ. 581.
 Μεσσηνία σ. 547, 554, 557, 569, 581, 674, 719, 721, 727, 728, 760, 769, 804, 953, 1180, 1482, 1612, 1626, 1628, 1629.
 Μεσολόγγι σ. 581, 589, 626, 801, 867, 1301, 1429, 1499, 1681.
 Μεσορόπη (Μεσωρόπη) Παγγαίου σ. 585, 625, 629, 631, 942, 1093, 1204.
 Μεταλληνός Μ. σ. 1405, 1423, 1446, 1457.
 Μεταξάς Ιωάν. σ. 541, 546, 572, 756, 981, 1082, 1321, 1322, 1405, 1478, 1484, 1489, 1490, 1505, 1522, 1539, 1561.
 Μετοχικόν Γεωργ. Ταμείον Αλμυρού (βλ. Αλμυρός).
 Μητάς Γ. σ. 1711.
 Μητασκακάκης Γ. σ. 868.
 Μικελόπουλος Ξεν. σ. 1009, 1144, 1372.
 Μίστος Εμμ. σ. 1372.
 Μιχαηλίδης Αγ. σ. 1668.
 Μιχαλακόπουλος Ανδρ. σ. 543, 571, 573, 576, 579, 598, 603, 606, 1501.
 Μιχόπουλος Νικ. σ. 558, 589, 634, 636, 727, 761, 832, 848, 928, 1030, 1052, 1077, 1116, 1178.
 Μιχόπουλος Σωτ. σ. 1711.
 Μολφέτας Γερ. σ. 576, 584, 1175.
 Μονή Πετράκη σ. 657.
 Μοσχογιαννίδης Μ. 1220, 1237, 1377.
 Μοσχόπουλος σ. 1049.
 Μουζακίτης Γρ. σ. 951, 1183, 1223, 1225.
 Μούζας Ν. σ. 1372.
 Μουλούλης Αθαν. σ. 908.
 Μουράτογλου Αρ. σ. 1535.
 Μουσθένη σ. 942.

- Μουστάκας Σ. σ. 868.
 Μουστάκης Θ. σ. 1089.
 Μουστάκης Σ. σ. 1000.
 Μουστακίδης σ. 1049.
 Μουστρούφης Απ. σ. 1039, 1040, 1630, 1631, 1635, 1653, 1684.
 Μπαζίνας Ν. σ. 601.
 Μπακάλμπασης Αλ. σ. 541, 654, 963, 1052, 1615, 1672.
 Μπάκας Α. σ. 713, 1088.
 Μπαλτατζής Αλεξ. σ. 763, 1053, 1071, 1119, 1121, 1150, 1185, 1259, 1281, 1282, 1295, 1367, 1372, 1375, 1444, 1445, 1574, 1709.
 Μπάμινας Γρ. σ. 568, 678, 750.
 Μπαμπέλας Ε. σ. 1353.
 Μπασακάκης Γ. σ. 1000.
 Μπασιάκος Α. σ. 1037.
 Μπασιλάρης Βασ. σ. 1472, 1522.
 Μπάστας Α. σ. 1372.
 Μπαφέρος Βασ. σ. 951, 1183.
 Μπελτάου Θ. σ. 1668.
 Μπεμπής Δημ. σ. 1449.
 Μπεγουλάκι Πατρών σ. 1216.
 Μπενάκης Αντ. σ. 1321, 1373.
 Μπερνιδάκης Ηλ. σ. 853, 1088, 1100.
 Μπέρσας Γρ. σ. 1372.
 Μπονάτης Ν. σ. 615.
 Μπότσαρης Ε. σ. 868, 1000.
 Μπότσης Αριστ. σ. 1215.
 Μπουλανζέ σ. 947.
 Μπούρας Π. σ. 801.
 Μπούρος Κ. σ. 868.
 Μπευσέ (Βενιαμίν - Φίλιππος) σ. 1307.
 Μπύρος Γ. σ. 1000.
 Μυλόγουστα σ. 1686.
 Μυλοπόταμος σ. 1050.
 Μυλωνάς Αθαν. σ. 836.
 Μυλωνάς Αλεξ. σ. 562, 571, 603, 634, 648, 652, 667, 678, 687, 701, 744, 750, 798, 829, 833, 844, 846, 888, 920, 927, 973, 988, 1001, 1048, 1052, 1062, 1203, 1221.
 Μυλωνάς Ι. σ. 1373.
 Μυλωνάς Παν. σ. 836.
 Μύρινα (Κοτσάκι) σ. 722.
 «Μυκάλη» σ. 1499.
 Μυτιλήνη (βλ. και Λέσθος) σ. 857, 894, 997, 1204, 1299, 1345, 1418, 1494, 1503, 1576, 1621, 1622, 1641.
 Μυτολίδης Γ. σ. 1553.
 Μωϊσίδης Π. (Μωϊσιάδης Π.) σ. 585, 627, 796, 1005, 1248, 1278.
 Μωραΐτης Νικ. σ. 853, 1088, 1100.
- Ν
- Νάξος σ. 682, 719, 809.
 Ναύπακτος, Ναυπακτία σ. 626, 867.
 Ναύπλιο (βλ. και Αργολιδοκορινθία) σ. 867, 1050.
 Νέα Βρύση σ. 1034.
 «Νέα Γεωπονικά» Αθηνών σ. 638.
 Νέα Μάλγαρα σ. 558.
 Νέα Μουδανιά (βλ. Χαλκιδική).
 Νέα Σάντα σ. 631, 681.
 Ν. Σαμφούντα σ. 1216.
 Νεμέα σ. 1216.
 Νέο Κορδελιό σ. 866.
 Νέος Κουικλουτζάς σ. 759, 802.
 Νέος Πύργος Ιστιαίας σ. 550.
 Νησιον σ. 589.
 Νιγρίτα σ. 625, 674, 942, 1100, 1180.
 Νικήσιανη σ. 942.
 Νικολαΐδης Β. σ. 1049.
 Νικολαΐδης Γ. σ. 1005, 1009, 1140.
 Νικολαΐδης Δημ. σ. 615, 675.
 Νικολαΐδης Διον. σ. 566, 796, 1069.
 Νικολαΐδης Ν. σ. 810, 1000.
 Νικολάου Ανδρ. σ. 1423.
 Νικολόπουλος σ. 566.
 Νικούλης Αντ. 1465.
 Νομοί του Κράτους (βλ. και τίτλους των αναλυτικά) σ. 547, 569, 581.
 Νοταράς Μ. σ. 579.
 Ντελτιλής Π. σ. 679, 693.
 Ντούλας Στ. σ. 868, 1000, 1060, 1183, 1518.
- Ξ
- Ξανέλης Γρ. σ. 1344.
 Ξάνθη σ. 721, 747, 760, 801, 862, 879, 975, 999, 1037, 1038, 1049, 1053, 1054, 1055, 1084, 1212, 1221, 1258, 1345, 1366, 1367, 1370, 1465, 1483, 1519, 1574.

Ξηροκάμπι Λακωνίας σ. 1643.
 Ξηροτύρης Κ. σ. 713, 752, 1178.
 Ξηροχώρι Ιστιαίας σ. 1612.

Ο

Οικοδομικός Συνεταιρισμός «Θέμις» σ. 575.
 Οίκοι του Αγρότου σ. 1471, 1488, 1522, 1569, 1582.
 Οικονομάκης Κ. σ. 853, 1088, 1100.
 «Οικονομική Πατρίς» σ. 1479.
 Οικονομίδης Ι. σ. 1401.
 «Οικονομικός Ταχυδρόμος» Αθηνών σ. 672, 716, 731, 999, 1220, 1221, 1479.
 Οικονομόπουλος Απ. σ. 853, 1088, 1642, 1683.
 Οικονομόπουλος Γ. σ. 1642.
 Οικονομόπουλος Νικ. σ. 951, 1060, 1150, 1282, 1377.
 Ολλανδία σ. 1560.
 Ολυμπία (βλ. και Κρέσταινα) σ. 622, 640, 721, 729, 810, 942, 956, 1009, 1307, 1576.
 Ομοσπονδία Γ. Σ. Θεσσαλονίκης (βλ. Θεσσαλονίκη).
 Ομοσπονδία Καταναλωτικών Συνεταιρισμών σ. 1712.
 Ομοσπονδία Κτηνοτροφικών Σωματείων σ. 958.
 Ομοσπονδία Συνεταιριστικών Υπαλλήλων Ελλάδος σ. 1713.
 Ομοσπονδίες Συνεργατικών Αρβυλοποιών (βλ. και Αστικοί, έδρες τους). σ. 967.
 Ονάσογλου Δ. σ. 1401.
 Οργανισμός Αγροτικής Πίστewος Κερκύρας σ. 795, 959.
 Οργανισμός Αλιείας σ. 1125.
 Οργανισμός Βάμβακος (βλ. και Βαμβακεπαραγωγή) σ. 910.
 Οργανισμός Καπνού (βλ. Αυτόνομος, Καπνικά).
 Οργανισμός Κτηνιατρικής Περιθάλψεως (βλ. και Κατερίνη, Βέροια, Θεσσαλονίκη, κ.λπ.) σ. 1106.
 Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς (βλ. Πειραιάς).

Οργανισμός Προστασίας Αμπελουργών Αττικοβοιωτίας (βλ. και Αττικοβοιωτίας) σ. 1175, 1470, 1566.
 Ορέστης Σ. σ. 1677.
 Ορεσιάδα σ. 760, 1009, 1244.
 Ορμένιο σ. 1345, 1416.
 Οσμάν αγά Πυλίας σ. 722, 1047, 1206.
 Ουγγαρία σ. 1504.
 Ουζούν Αλή σ. 558.
 Ουζούνης Ι. σ. 853, 1088.
 Ούνρρα σ. 1708.

Π

Παγγαίον σ. 1044, 1048, 1211, 1216, 1221, 1268, 1370, 1430, 1519.
 Πάγκαλος Θ. σ. 546, 571, 603.
 Παγκούτσος Α. σ. 750.
 Παιδιώτης Κ. σ. 868, 1000.
 Παλαιόκηπος Λέσθου σ. 802, 997.
 Παλαιοχώρα Κρήτης σ. 1215.
 Παλαιοχώρι Λέσθου σ. 722, 942.
 Παλαιστίνη σ. 1536.
 Παλιατσαίας Φ. σ. 745.
 «Παμμεσηνιακή» σ. 638, 728, 953.
 Παμπούκας Γ. σ. 1175, 1295, 1316, 1397, 1490, 1536, 1539, 1606, 1618, 1625, 1627, 1630, 1633, 1644, 1653, 1654, 1683, 1684, 1685, 1696.
 Πάμφυλα Λέσθου σ. 722, 997.
 Παναγίδης Κ. σ. 1353.
 Παναγιωτόπουλος Α. σ. 1446, 1501.
 Παναγιωτοπούλου Σχολή σ. 1222.
 Παναγόπουλος Ξ. σ. 584.
 Παναγόπουλος Π. σ. 1069, 1373.
 Πανάγος Στ. σ. 1601, 1667.
 «Πανελλήνια Συνεταιριστική Επιθεώρηση» σ. 1085, 1113, 1114, 1172, 1189, 1193, 1194, 1218, 1220, 1237.
 Πανελλήνιος Σύνδεσμος Συνεταιριστικών Υπαλλήλων (Θεσσαλονίκης) σ. 998, 1027, 1073.
 «Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών» (βλ. σε όλα τα Υποκεφ. ΣΤ/1) σ. 531, 559, 576, 591, 644, 667, 668, 678, 685, 688, 730, 733, 743, 770, 811, 870, 880, 957, 1010, 1048, 1056, 1107, 1148, 1149, 1169, 1170, 1184, 1185, 1196, 1217, 1272,

- 1274, 1282, 1283, 1302, 1311, 1325, 1327, 1330, 1335, 1346, 1353, 1376, 1380, 1412, 1423, 1432, 1446, 1449, 1459, 1463, 1464, 1478, 1484, 1500, 1690, 1704.
- Πανελλήνια Συνομοσπονδία Γ. Συνεταιρισμών (κατοχική) σ. 1565, 1566, 1573, 1579, 1580, 1593, 1612, 1627, 1630, 1633, 1634, 1635.
- Πανελλήνια Σύσκεψη Ενώσεων του 1933 σ. 1036.
- Πανελλήνιος Αλληλασφαλιστικός Συνεταιρισμός σ. 575.
- Πανελλήνιος Σύνδεσμος Συνεταιριστικών Υπαλλήλων σ. 1143.
- Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης σ. 572, 710, 948, 1378.
- Πανθεσσαλικός Συνεταιρισμός σ. 945, 1175.
- Πάνος Δημ. σ. 545, 570, 576, 578, 618, 632, 634, 636, 653, 839, 855, 983, 1041, 1047, 1092, 1176, 1200, 1299, 1303, 1320, 1330, 1332, 1338, 1344, 1404, 1422, 1423, 1482, 1498, 1514, 1519, 1547, 1572, 1635, 1642, 1664, 1685, 1694.
- Πάνου Β. σ. 654, 750, 1221.
- Πανουτσόπουλος Π. σ. 853, 1088, 1486.
- Πανταζόπουλος Γ. σ. 1448, 1625.
- Παντελούδης Ε. σ. 1353.
- Παπαγεωργίου Α. σ. 1373.
- Παπαγεωργίου Β. σ. 1183, 1230, 1311.
- Παπαγεωργίου Γ. σ. 1230.
- Παπαγεωργίου Π. σ. 868.
- Παπαγεωργίου Πηνελ. σ. 1230.
- Παπαγιάννης Αλεξ. σ. 780, 946.
- Παπαδάκης Γαβρ. σ. 1373.
- Παπαδάκης Ι. σ. 650, 1204.
- Παπαδημητρίου Αποστ. σ. 713, 752.
- Παπαδημητρίου Χ. σ. 853, 1088.
- Παπάδος Λέσθου σ. 624, 722, 997.
- Παπαδόπουλος Αθαν. σ. 1446, 1485, 1495.
- Παπαδόπουλος Γ. σ. 589, 786.
- Παπαδόπουλος Δ. σ. 853, 1088.
- Παπαδόπουλος Μ. σ. 1088, 1403.
- Παπαδόπουλος Χρ. σ. 1711.
- Παπαδόπουλος Χ. σ. 1128, 1295, 1571.
- Παπαζούρης Ξαβ. 584, 1455, 1493, 1494.
- Παπαευγενίου Γ. σ. 1465.
- Παπαηλιού Δ. σ. 714.
- Παπαθέου Ευαγ. σ. 868, 1000, 1183.
- Παπάζογλου Χρ. σ. 1646, 1676.
- Παπαϊωάννου Ι. σ. 868, 1000.
- Παπαϊωάννου Ευαγ. σ. 588, 724.
- Παπαϊωάννου Στρ. σ. 1516.
- Παπακωνσταντίνου σ. 713.
- Παπακωνσταντόπουλος Χρ. σ. 672, 719, 928, 1088, 1295.
- Παπαλουκάς Π. σ. 584.
- Παπαναγόπουλος Αν. σ. 714.
- Παπαναστασίου Αλεξ. σ. 540, 541, 543, 571, 572, 587, 591, 593, 648, 662, 734, 737, 740, 745, 771, 791, 816, 981, 999, 1030, 1311, 1322, 1402, 1714.
- Παπανδρέου Γ. σ. 584, 763.
- Παπανδρέου Λεων. σ. 868, 1000.
- Παπανδρέου Στ. σ. 636, 908.
- Παπαντωνίου Ζαχ. σ. 1411.
- Παπαπολυχρονίου Π. σ. 853, 1486.
- Παπαχριστοδούλου Π. σ. 992.
- Παπαθανασίου Αθ. σ. 876.
- Παπαθανασίου Ζ. σ. 1348, 1221.
- Παπαθεοφίλου Κ. σ. 1708.
- Παπακωνσταντίνου Κ. σ. 1412.
- Παπαλαμπρίδης Στ. σ. 951.
- Παπαμιχαήλ Α. σ. 1271.
- Παπαμιχαήλ Ν. σ. 868.
- Παπαναούμ Γ. σ. 1221.
- Παπαικονόμου Κλ. σ. 1282, 1372, 1377.
- Παππός σ. 995.
- Παπός Σερρών σ. 1210.
- Παπαχατζής Α. σ. 868.
- Παπαχατζής Δ. (Μίμης) σ. 679, 803, 1089.
- Παπαχρήστου Χαρίλ. (Παπαχρίστου Χ) σ. 767, 786, 810, 877, 918, 949, 1052, 1252, 1572, 1586, 1613, 1642, 1663, 1672, 1681, 1684, 1685.
- Παπαχρήστου - Μαλκότση Εύα σ. 1125, 1364.
- Παπαχριστόπουλος Ι. σ. 566, 584, 624, 636, 679, 719, 928, 1054, 1060, 1088, 1185, 1205, 1237, 1377.

- Παράκοιλα Λέσθου σ. 597, 1216.
 Παρασκευόπουλος Αθαν. σ. 928, 1088.
 Πάρος σ. 1053.
 Πασιώκας Χ. σ. 576.
 Πατεράκης Ο. σ. 1667.
 Πάτρα (βλ. και Αχαΐα) σ. 545, 589, 622, 645, 728, 760, 967, 1009, 1053, 1106, 1107, 1205, 1268, 1370, 1492, 1711.
 Πάτρας Αριστ. σ. 853, 1088, 1370.
 Πατρίκιος Ν. σ. 1681.
 Πατρών Συνεργατικές σ. 967.
 Πατσόπουλος Σ. σ. 601.
 Πεδιώτης Κ. σ. 1183.
 ΠΕΕΑ σ. 1608, 1611.
 Πεζά Κρήτης σ. 1050, 1053, 1076, 1183, 1215, 1216, 1269, 1273, 1370.
 «Πειθαρχία» σ. 1221.
 Πειραιάς σ. 600, 967, 968, 1022, 1462.
 Πειραιώς Αλληλασφαλιστικός Συνεταιρισμός Βιομηχάνων για εργατικά ατυχήματα σ. 968.
 Πειραιώς Καταναλωτικός Νοσηλευτικών Ειδών σ. 967.
 Πειραιώς Οργανισμός Λιμένος σ. 967.
 Πειραιώς Προμηθευτική Εργατών σ. 967.
 Πειραιώς Συνεργατική εργατών λιμένος σ. 967.
 Πειραιώς Συνεργατική Σιτεργατών σ. 967.
 Πειραιώς Συνεργατική Φορτοεκφορτωτών Ξυλείας σ. 967.
 Πειραιώς Συνεταιρισμός Αρτοποιών σ. 803, 966.
 Πελεκάνος σ. 1416.
 Πέλλη σ. 548, 569, 626, 760.
 Πελοπόννησος (βλ. και πόλεις, νομούς), σ. 642, 671, 675, 716, 719, 857, 867, 1050, 1345, 1417.
 Πεντάπολη σ. 995, 1210.
 Πεντέλη σ. 1324.
 Περάκης Δημ. σ. 1248.
 Περιγιάλι σ. 1044.
 Περισδικά (βλ. τίτλους τους).
 Περσείδης Αγησ. σ. 877, 1144, 1259, 1465.
 Πεταλάς σ. 1516.
 Πεταλωτής Δ. σ. 1684, 1710.
 Πετικάκης Εμμ. σ. 1449.
 Πέτρα Λέσθου σ. 997.
 Πετρακόπουλος Ν. σ. 1100.
 Πετρίδης Δημ. σ. 1101, 1347.
 Πετρίδης Ι. σ. 763.
 Πετρίδης Π. σ. 999.
 Πετρομαγούλα σ. 763, 801, 875, 1180.
 Πετρόπουλος Δ. σ. 1615.
 Πετρόπουλος Σωτ. σ. 1204, 1205, 1289, 1630, 1687, 1706.
 Πηγγή Λέσθου σ. 997.
 Πήλιο σ. 632, 682, 801.
 Πικούλης Αδ. σ. 1000.
 Πισοδέρι σ. 585.
 Πλακάδος Λέσθου σ. 997.
 Πλάκας σ. 713.
 Πλαστήρας Β. σ. 558.
 Πλαστήρας Ν. σ. 540, 542, 572.
 Πλατάκης Ι. σ. 868, 1000, 1183.
 Πλατύ Ημαθίας σ. 1212.
 «Πλούτος» σ. 1221, 1479.
 Πλωμάρι Λέσθου σ. 802, 997.
 Πόδας Κ. σ. 853, 1088, 1486.
 Πολιτικοί (βλ. και στα ονόματά τους και κυρίως στο Υποκεφ. Α) σ. 798, 1031, 1082.
 Πολύγυρος σ. 620.
 Πολύζος Ν. σ. 1681.
 Πολύμυλο σ. 638, 681.
 Πολυχνίτος Λέσθου σ. 674.
 Πολωνία σ. 1467.
 Πονηρός Γ. σ. 868, 1000.
 Ποπολάνος Στ. σ. 1009, 1053.
 Πορτοκάλης Αλ. σ. 601.
 Πούντζας Ανδρ. σ. 1711.
 Πουρνάρας Δημ. σ. 540, 568, 776, 856, 868, 909, 910, 938, 962, 1101.
 Πρέβεζα σ. 548, 581, 588, 875, 944, 1499, 1518, 1629.
 Πρεδάρης Γ. σ. 566, 1053, 1373, 1711.
 Πρέσπα σ. 1054, 1212, 1338.
 Πρίνος Αλ. σ. 1053, 1069, 1186, 1210, 1282, 1372, 1377.
 Π. Ρουμάτα Κρήτης σ. 1215.

- Προμηθευτικός Συνεταιρισμός Αρτοποιιών Πειραιώς σ. 803, 966.
 Προνομιούχος Εταιρία Σταφίδας (βλ. και Σταφιδικά) σ. 541, 566.
 Προσωτσάνη σ. 576, 586, 628, 630, 673.
 «Πρωία» Αθηνών σ. 562, 1408, 1410, 1412.
 Πρώτη σ. 995.
 Πρωτονοτάριος Π. σ. 713, 1088.
 Πρωτόπαπας Κ. σ. 767, 936, 949, 1001, 1011, 1049, 1052, 1060, 1076, 1081.
 Πτελαιός σ. 676, 720.
 Πτολεμαΐδα (βλ. Εορδαία).
 Πυλία, Πύλος σ. 557, 589, 640, 728, 1612, 1628, 1629.
 Πύργος Ηλείας (βλ. και Ηλεία, 'Ηλις) σ. 589, 642, 728, 760, 769, 796, 943.
 Πύργος Ψιλονέρου Κρήτης σ. 1215.
- Ρ
- Ραθίκα Δράμας σ. 628, 631.
 Ράγιας Π. σ. 576.
 Ραζής Νικ. σ. 1548.
 Ραϊφάιζεν σ. 868, 1315, 1504.
 Ράλλης Ιωάν. σ. 1598.
 Ραφαηλίκος Χρ. σ. 558.
 Ραχιά Βερροίας σ. 1204.
 Ρέθυμνο σ. 548, 570, 581, 1347, 1577, 1578.
 Ρενιέρης Κ. σ. 632, 636.
 Ρέντης Κ. σ. 1229.
 Ρήκας Ανδρ. σ. 1534.
 Ρίο - Αντίριο σ. 836.
 Ρογδιά Ηρακλείου σ. 1341, 1364.
 Ροδάς Μιχ. σ. 749.
 Ροδολεΐθος σ. 586, 628, 630, 995, 1422, 1470, 1474, 1654.
 Ροδόπη (βλ. και Κομοτηνή) σ. 548, 1269, 1295, 1370, 1371, 1519.
 Ροδόπουλος Μ. σ. 579.
 Ροδοτόπι σ. 1338.
 Ρουμανία σ. 1320, 1504, 1536.
 Ρουμπέν Κ. σ. 853, 1088.
 Ρούνης Μ. σ. 1402.
 Ρουσάκης Ι. σ. 853, 1088.
 Ρουσσόπουλος Αθαν. σ. 1663, 1672, 1675, 1684.
 Ρουσσόπουλος Νικ. σ. 652, 745, 889, 1204.
 Ρούσος Π. σ. 908.
 Ρούφος Κανακάρης Α. σ. 989.
 Ρόταντειλ σ. 1046, 1299, 1504.
 Ρωμαϊκό σ. 801.
- Σ
- Σαθθίδης Αριστ. σ. 590, 624.
 Σαθθίδης Γ. σ. 1372, 1446.
 Σαγιάς Αθ. σ. 1522.
 Σακαντάνης Κ. σ. 1373.
 Σακελλαρίδης Σ. σ. 1370, 1430.
 Σακελλαρίου Τ. σ. 868.
 Σακελλαρίου Ξ. σ. 853, 1088.
 Σαλαμίνα σ. 966.
 Σαμαρόπουλος Γεώργ. σ. 827, 854, 1052, 1507, 1524, 1596, 1623, 1630, 1640, 1696, 1698.
 Σάμος σ. 548, 570, 581, 674, 1050, 1083, 1084, 1213, 1215, 1216, 1345, 1418, 1424, 1430, 1461, 1499.
 Σαμούτ Σπ. σ. 584.
 Σάππες σ. 1067.
 Σαραντιδής σ. 1000.
 Σαραντόπουλος Α. σ. 1088.
 Σαριδάκης Ι. σ. 1449.
 Σαρμουσκούλη Σερρών σ. 722.
 Σθώλος Αλ. σ. 562, 568, 599, 607, 635, 656, 659, 666, 681, 687, 735, 926, 984, 1001, 1052, 1175, 1314, 1325, 1373, 1611, 1664.
 Σέδες σ. 558, 566.
 ΣΕΚΑΠ σ. 1710.
 Σέλινας Δ. σ. 868, 1000.
 Σέλινο Κρήτης σ. 875, 1009.
 Σερθάκης Γ. 1175, 1203, 1326, 1554, 1704.
 Σερθία σ. 1186.
 Σέρβια σ. 1270, 1622.
 Σερδάρης Ξεν. σ. 601.
 Σέρρες σ. 548, 557, 570, 581, 586, 589, 626, 628, 629, 641, 679, 760, 875, 879, 931, 956, 994, 996, 999, 1004, 1053, 1055, 1107, 1210, 1211, 1221, 1422, 1427, 1519.
 Σητεία Κρήτης σ. 864, 997, 1050, 1216, 1345, 1419.

- Σιθρόπουλος Ανδρ. σ. 810, 1185, 1249, 1282, 1372, 1377.
- Σίδερης Αριστ. σ. 540, 877, 1001, 1012, 1052, 1085, 1101, 1144, 1148, 1172, 1175, 1203, 1326, 1347, 1504, 1664, 1687, 1706.
- Σίδερης Γ. σ. 562.
- Σιδέρης Κ. σ. 654.
- Σιδηροδρομικών Μακεδονίας Συνεταιρισμός (βλ. Θεσσαλονίκη, Αστικοί).
- Σιδηρόκαστρο σ. 586, 628.
- Σικωνία (βλ. Κιάτο).
- Σίμογλου Συμ. σ. 1372.
- Σιμωνίδης Βασ. σ. 554, 576, 593, 603, 634, 646, 714, 938, 947, 1052, 1222.
- Σινάρης Ι. σ. 790, 871, 1053, 1070, 1210, 1242, 1364, 1372, 1465.
- Σίνος Α. σ. 576.
- Σιντική σ. 953, 995.
- Σκαλαίος Θ. σ. 679, 696, 728, 1295.
- Σκαλοχώρι Λέσθου σ. 997.
- Σκαμπαρδώνης Π. σ. 778.
- Σκάρκος Εμμ. σ. 625, 1053, 1088, 1097, 1100, 1210, 1301.
- Σκάσσης Θ. σ. 601.
- Σκίαθος σ. 1215.
- Σκλήθρο Αγιάς σ. 763, 864.
- Σκόπελος Λέσθου σ. 722, 997.
- Σκουλάς Χαρ. σ. 1449.
- Σκούρας Ι. σ. 868.
- Σκούρας Κ. σ. 853.
- Σκούρτης Κ. σ. 1270, 1271, 1373.
- Σκωτία σ. 1467.
- Σολομός Σ. σ. 1001.
- Σουηδία σ. 1504, 1560.
- Σούλης Χαρ. σ. 1088.
- Σούλτσε Ντέλιτς σ. 1536.
- Σουμαλεύρης Γ. σ. 1089.
- Σουμίλας Π. σ. 615, 1088.
- Σουρής Γ. σ. 1373.
- Σούρμενα Μπέλες σ. 1596.
- Σούτης Κ. σ. 762, 1076, 1089, 1424.
- Σουφλί σ. 581, 624, 1345.
- Σοφούλης Θ. σ. 546, 571, 572.
- Σπανδωνίδης Σ. σ. 868.
- Σπάρτη σ. 581, 589, 1560, 1568.
- Σπάρτσης Α. σ. 1053, 1128, 1278.
- Σ.Π.Ε. Συνεταιρισμός Ιατρικού και Φαρμακευτικού Σώματος Ελλάδος σ. 601, 868, 905, 966.
- Σπέτσες σ. 724.
- Σπηλιόπουλος Ιωάν. 1535.
- Σπουργίτης Αν. σ. 999.
- Σπυρίδης Κ. σ. 839, 844, 845, 860.
- Σπυρόπουλος Ν. σ. 868, 1000.
- Σπύρου Ευάγ. σ. 1183.
- Σπύρου Ι. σ. 1049, 1430.
- Σπύρου Σπ. σ. 1248.
- Σταθόπουλος Ηλ. σ. 1518.
- Σταθόπουλος Π. σ. 713, 1088.
- Σταμάτης Γ. σ. 1709.
- Σταματιάδης Ι. σ. 1004.
- Σταματίου Α. σ. 1675, 1676.
- Σταμούλης Α. σ. 603, 654.
- Σταμπολής Α. σ. 1372.
- Στάρτισσα σ. 628, 630.
- Στασινόπουλος Ν. σ. 1479.
- Σταυρόπουλος Στ. σ. 1306.
- Σταυρόπουλος (Ξάνθης) σ. 747.
- Σταυρούπολις σ. 721, 1212.
- «Σταφιδική» σ. 638.
- «Σταφιδικόν Δελτίον» σ. 1102.
- «Σταφιδικός Κόσμος» σ. 688.
- Σταφιδικός Οργανισμός (βλ. Αυτόνομος, Σταφιδικά).
- Στενήμαχος σ. 628.
- Στερεά Ελλάς (βλ. και νομούς, πόλεις της) σ. 548, 857, 1051, 1345, 1417.
- Στεφανόπουλος Σ. σ. 584.
- Στεφόπουλος Π. σ. 577, 652, 727, 857, 867, 928, 1210, 1684.
- Στρατής Δ. σ. 845.
- Στρατιωτική Ένωση σ. 795, 1138.
- Στρατού Α' Σώμα σ. 1417.
- Στρογγύλης Δημ. σ. 853, 1088, 1213, 1462, 1474, 1486.
- Στρογγύλης Ι. σ. 868, 1081, 1178.
- Στυλίδα σ. 1216, 1613.
- Στυλιάδης Χρ. σ. 1553.
- Στύψη Λέσθου σ. 997.
- Συκαμιά Λέσθου. σ. 997.
- Συκαράς Π. σ. 868, 1000.
- Συλαϊδής Αλ. σ. 714.

- Σύλλογος Προστασίας Εγχωρίων Προϊόντων σ. 989.
- Σύλλογος Υπαλλήλων ΑΤΕ σ. 1642.
- Συμεών Ν. σ. 576, 636, 657.
- Σύνδεσμοι Ενώσεων (Πάτρα, Πύργος, Κυπαρισία, Καλαμάτα) σ. 881.
- Σύνδεσμοι Συνεταιρισμών σ. 770, 796, 812, 881.
- Σύνδεσμος υπαλλήλων Συνεταιρικών Οργανώσεων σ. 830, 1073.
- Σύνδεσμος Συνεταιριστών Βορείου Ελλάδος σ. 767, 803, 807, 813, 827, 873, 875, 885, 918, 934, 946, 948, 951, 968, 972, 984, 989, 1001, 1004, 1049, 1053, 1060, 1081, 1079, 1081, 1102.
- Σύνδεσμος Συνεταιριστικών Υπαλλήλων Πελοποννήσου σ. 1144.
- Συνέδρια - Συσκέψεις Αγροτικές Συνεταιριστικές (βλ. και στα Υποκ. Η και κατά τόπους προϊόντα, θέματα) σ. 559, 591, 605, 646, 649, 653, 654, 661, 666, 667, 675, 678, 682, 685, 687, 692, 696, 722, 727, 742, 744, 745, 746, 747, 771, 774, 776, 897, 900, 902, 904, 1048, 1052, 1063, 1068, 1118, 1459, 1489, 1709, 1711.
- «Συνεργατισμός» Θεσσαλονίκης σ. 700, 767, 780, 803, 805, 813, 815, 830, 846, 860, 882, 887, 907, 933, 937, 978, 1001.
- «Συνεταιρισμένη Θράκη» Ξάνθης σ. 999, 1211, 1221, 1322, 1345, 1347, 1367, 1479.
- Συνεταιρισμός (η λέξη δεν αναλύεται. Τα λήματα τοποθετούνται στον τόπο έδρας ή περιφέρειας και κατά θέμα).
- «Συνεταιριστής» Αθηνών (βλ. σε όλους τους τόμους πολύ συχνές παραπομπές στα περιεχόμενά του) σ. 634, 724, 1218, 1347.
- «Συνεταιριστικά Νέα» Σερρών σ. 999.
- Συνεταιριστική Γεωργική Σχολή Καλαμών σ. 678.
- «Συνεταιριστική Ηχώ» (βλ. Πανελλήνιος Συνεταιριστική Επιθεώρηση) Δράμας σ. 1105.
- «Συνεταιριστική Πορεία» σ. 1658, 1664, 1667, 1668.
- Συνεταιριστική Σχολή Θεσσαλονίκης (βλ. Θεσσαλονίκη, Εκπαίδευση).
- «Συνεταιριστική Φωνή», Πατρών σ. 1101.
- «Συνεταιριστικόν Βήμα» Δράμας σ. 1102.
- «Συνεταιριστικόν Δελτίον» 1500, 1623, 1559, 1696.
- Συνθήκη Σεθρών - Λωζάνης σ. 540.
- Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών (βλ. Πανελλήνια, ΕΣ'ΣΕ).
- Συράκης Δημ. σ. 633.
- Σύρος σ. 640, 722, 727, 809, 1009, 1053.
- Σφαέλος Δημ. σ. 1615.
- Σφάκκα σ. 1216.
- Σχιζίας Χ. σ. 868.
- Σχοινοχώρι Άργους σ. 1216, 1338.
- Σχολή Συνεταιριστών Ν. 4142 (βλ. και Εκπαίδευση, Μόρφωση) σ. 791, 804, 868, 869, 951, 1000, 1049, 1183, 1223, 1349, 1353, 1425, 1465, 1480.
- Σχολή Συνεταιριστική Ν. 1154 και κατοχική σ. 1470, 1480, 1516, 1549, 1566, 1574, 1616.
- Σωτηριάδης Δαμ. σ. 601.
- Σωμερίτης Ε. 1664.
- Σωτηρακόπουλος Ι. σ. 636, 675, 928, 1088.
- Σωφρονάς Θ. σ. 1049.

Τ

- Ταμεία Προστασίας Ελαιοπαραγωγής σ. 661, 746, 1131.
- Ταμείον Αμύνης Οينوπαραγωγής Λευκάδας (βλ. Λευκάδα).
- Ταμείον Αμύνης Οينوπαραγωγής Θήρας (βλ. Θήρα).
- Ταμείον Γεωργικών Ασφαλειών σ. 665, 744, 961, 1020, 1082, 1125.
- Ταμείον Εργασίας Ηθοποιών σ. 842, 967, 1035.
- Ταμείον Συντάξεων και Προνοίας Συνεταιριστικών Υπαλλήλων (βλ. σε όλα τα Υποκεφ. ΣΤ/1 και Ι) σ. 1073, 1076, 1105, 1140, 1465, 1500, 1558.
- Ταμείον Τροχαίας Κινησεως σ. 967.
- Ταμείον Χαλάζης, Παγετών (βλ. Ταμείον Γεωργικών Ασφαλειών).

- Τανούλας Αθαν. σ. 558.
 Τασσόπουλος Γ. 1372.
 Τερζάκης Χρ. σ. 562, 566, 568, 576, 598,
 736, 759, 764, 1053, 1071, 1302, 1554.
 Τερζόπουλος Χρ. σ. 591.
 Τερμεντζής Γ. σ. 1676.
 Τζαϊρίδης Κ. σ. 1088.
 Τζαρδής Θ. σ. 1054.
 Τζιόθας Χ. σ. 1000.
 Τζίτζης Α. σ. 654.
 Τζοπανούλης Αρσ. σ. 1306.
 Τζουμέρης Ευρ. σ. 746, 782, 786, 1001,
 1009, 1028, 1053, 1372, 1401, 1629.
 Τζωρτζάκης Θ. σ. 547, 556, 576, 589, 591,
 592, 608, 614, 621, 622, 634, 644, 658,
 659, 663, 668, 685, 689, 701, 759, 804,
 811, 816, 823, 837, 850, 880, 882, 908,
 914, 931, 947, 966, 976, 977, 984, 998,
 1001, 1009, 1011, 1015, 1022, 1028,
 1029, 1052, 1056, 1059, 1076, 1077,
 1079, 1086, 1114, 1115, 1123, 1135,
 1145, 1150, 1170, 1175, 1186, 1203,
 1217, 1221, 1235, 1274, 1275, 1278,
 1282, 1284, 1299, 1302, 1303, 1308,
 1326, 1335, 1336, 1345, 1347, 1360,
 1367, 1373, 1375, 1376, 1377, 1380,
 1391, 1400, 1402, 1404, 1411, 1421,
 1423, 1432, 1433, 1448, 1450, 1454,
 1464, 1478, 1480, 1484, 1487, 1538,
 1559, 1596, 1597, 1602, 1617, 1625,
 1627, 1630, 1634, 1638, 1657, 1659,
 1665, 1672, 1676, 1683, 1684, 1685,
 1687, 1691.
 Τζωρτάκη Φωτ. σ. 725, 864, 877, 1425,
 1516, 1517.
 Τζωρτζόπουλος Κ. σ. 1235, 1287, 1289,
 1303, 1386, 1441, 1454, 1455, 1493,
 1522, 1695
 Τηλικίδης Γρ. σ. 1692.
 Τήνος σ. 674.
 Τόμας Αλ. σ. 981, 1029.
 Τοπόλια Κρήτης σ. 1215, 1216.
 Τοτομιάνζ Β. σ. 678, 1043, 1053, 1054,
 1467, 1479, 1692.
 Τούγια Δ. σ. 1000.
 Τούγια Τ. σ. 868.
 Τούνης σ. 1668.
 Τουρκία σ. 540, 541, 543, 573, 1320,
 1497.
 Τρακάδας Γ. σ. 1559.
 Τρακάκης Γεωργ. σ. 548, 554, 562, 576,
 579, 580, 624, 633, 636, 648, 666, 668,
 738, 823, 850, 959, 999, 1018, 1064,
 1065, 1093, 1116, 1198, 1290, 1373,
 1386, 1389, 1390, 1474, 1494, 1495,
 1664.
 Τράπεζα Αγροτική, Γεωργική (βλ. Α-
 γροτική Τράπεζα).
 Τράπεζα Εθνική (βλ. Εθνική Τράπεζα).
 Τράπεζα Ελλάδος σ. 1645.
 «Τραπεζική» σ. 1345.
 Τριανταφυλλίδης Ε. σ. 853, 1089.
 Τριανταφυλλίδης Ησ. σ. 639.
 Τριανταφυλλόπουλος Αθ. σ. 1553.
 Τριανταφυλλόπουλος Κ. σ. 648.
 Τριβιζάς Γ. σ. 625, 868, 1501.
 Τρίκαλα σ. 548, 569, 750, 875, 1053,
 1216, 1270, 1323, 1577, 1622, 1639.
 Τρίπολις σ. 581, 589, 1044, 1482.
 Τρίπος Φ. σ. 1450.
 Τριφυλία σ. 581, 590, 624, 719, 768,
 876, 1107, 1206, 1628.
 Τρίχος Βασ. 1353, 1448, 1625.
 Τριχωνίδα σ. 626, 867.
 Τρυφωνόπουλος Σπ. σ. 586, 606, 616,
 621, 623, 666, 823, 858, 894, 951, 971,
 1080, 1144, 1684.
 Τσαγκαρόπουλος Χαρ. σ. 1642.
 Τσαϊρίδης Κ. σ. 853.
 Τσακάκης Σπ. σ. 1299.
 Τσακανίκας Π. σ. 1119, 1235.
 Τσάκας Κ. σ. 1022, 1048.
 Τσακίρης Γεώργ. σ. 1144.
 Τσακματζόγλου Δ. σ. 1000.
 Τσάκωνας Σωκρ. σ. 601.
 Τσαλδάρης Π. σ. 981, 1220, 1321.
 Τσαλίκης Στεφ. σ. 713, 1088.
 Τσαλίκης Χρ. σ. 1088.
 Τσαμπαρήλης Μ. σ. 713, 760.
 Τσαμουργιά σ. 719.
 Τσαμπάσης Πασχ. σ. 1559, 1713.
 Τσαντηράκης Ν. σ. 1000.
 Τσαπαλήρας Χρυσ. σ. 1642.

- Τσαπούλης Δ. σ. 949, 1060, 1081.
 Τσατάλιτζα σ. 583, 629, 630.
 Τσεκένης Αιμ. σ. 873, 1119, 1375, 1377, 1553.
 Τσερπές Θ. σ. 1514.
 Τσιλήρας Παν. σ. 1711.
 Τσικλιτήρας σ. 750.
 Τσίλλης Ι. σ. 1088.
 Τσιρονίκος σ. 1669.
 Τσιρώνης Χρ. σ. 1212.
 Τσιτσίνιας σ. 864.
 Τσιώνης Κ. σ. 1665.
 Τσολάκογλου Γ. σ. 1561, 1563, 1570, 1585, 1587, 1588, 1595, 1645.
 Τσόλης Γ. σ. 868.
 Τσόλκας Γεωργ. σ. 678.
 Τσόπελας Ηλ. σ. 858.
 Τσουδερός Ι. σ. 1335.
 Τσουκάτος Ν. σ. 1235.
 Τσουμάκας Δ. σ. 868.
 Τύρναθος σ. 896.
- Υ
- Ύδρα σ. 724.
 Υπηρεσία Εποπτείας Συνεταιρισμών (βλ. και Εποπτεία και στα Υποκεφ. Β') σ. 796.
 Υπουργεία - Υπουργοί (¼λ. κυρίως στα Υποκεφ. Β και Η) και σ. 545, 663, 667, 675, 678, 791, 795, 797, 856, 860, 929, 1089.
 Υψηλάντης Π. σ. 1183.
 Υφυπουργείο Συνεταιρισμών (βλ. και ΕΣΣΕ) σ. 1506, 1567.
- Φ
- Φανάρι σ. 875.
 Φανουράκης Γ. σ. 998.
 Φαρμάκης Τρ. 545, 614, 677, 1115, 1204.
 «Φάρος του Χωριού» σ. 999.
 Φάρσαλα σ. 640, 875, 1429, 1482, 1519, 1577, 1629.
 Φιλάρετος Γεωργ. σ. 724.
 Φιλιατρά σ. 674, 800, 943.
 Φιλιπτόπουλος Γ. σ. 1205.
 Φθιώτιδα, Φθιοτιδοφωκίδα (βλ. και Νομούς, πόλεις τους) σ. 548, 569, 624.
 Φλαμπούρι σ. 1416.
- Φλωράς Δ. σ. 1401.
 Φλώρινα σ. 548, 570, 626, 745, 760, 810, 950, 992, 1005, 1009, 1053, 1054, 1212, 1271, 1338, 1345, 1371, 1416.
 Φούμης Εμμ. σ. 1000, 1183.
 Φραγκάτος Φ. σ. 676, 678, 679, 1089.
 Φραγκογιαννόπουλος Φ. σ. 853, 1089, 1486.
 Φραγκόπουλος Κ. σ. 745, 1285.
 Φραντζής Κ. σ. 1711.
 Φυτιλής Ηλ. σ. 1183, 1273.
 Φωκάς Αλ. σ. 601.
 Φωκάς Αρ. σ. 1218.
 «Φωνή Συνεταίρου» Αγιάσου σ. 999.
 «Φωνή των Συνεταιρισμών» σ. 1106, 1177, 1559.
 Φωτήλας Αγγ. σ. 989.
 Φωτιάδης Δ. σ. 615, 1089.
 Φωτογραφίες (βλ. Ευρετήριο στη συνέχεια).
 Φωτολείθους σ. 586, 628.
 Φωτόπουλος Ηλ. σ. 871.
- Χ
- Χάβαρι σ. 822.
 Χαλκίδα σ. 581, 827, 1084, 1085, 1216, 1227, 1578.
 Χαλκιδική σ. 626, 760, 879, 945, 956, 1009, 1055, 1106, 1272, 1465, 1576.
 Χαλουλάκος Κων. σ. 558.
 Χανής Χρ. σ. 853, 1089.
 Χανιά σ. 548, 570, 581, 809, 875, 956, 1009, 1054, 1055, 1215, 1216, 1301, 1371.
 Χανίδης Β. σ. 868.
 Χασαπόπουλος Παν. (Τάκης) σ. 606, 612, 617, 636, 679, 681, 685, 752, 797, 926, 998, 1069, 1085, 1150, 1172, 1217, 1278, 1282, 1307, 1319, 1377, 1484, 1664.
 Χάσιος Μ. (Χάσος Μ) σ. 1053, 1128, 1144, 1372.
 Χασιώτης Σπ. σ. 539, 552, 554, 568, 593, 636, 638, 652, 744, 750, 920, 927, 1052, 1204, 1559, 1587, 1714.
 Χατζηαποστόλου Αντ. 947, 999, 1101.
 Χατζηγιάννης Δ. σ. 750.

- Χατζηεμμανουήλ Εμ. σ. 638.
Χατζηεμμανουήλ Στεφ. σ. 1344.
Χατζηευστρατίου Πρ. σ. 926, 1373.
Χατζηλίας Β. σ. 589, 598, 648.
Χατζηλάμπρος Α. σ. 853, 1089.
Χατζηπεντέδης Β. σ. 589.
Χατζής Δημ. σ. 1306.
Χατζόπουλος Δ. σ. 1083, 1218.
Χάψας Νικ. σ. 928, 1028, 1178, 1307.
Χιονίδης Σ. σ. 868, 1000.
Χίος σ. 548, 570, 796, 904, 944, 1050,
1299, 1344, 1470, 1474, 1477, 1482,
1520, 1550.
Χίτλερ σ. 1034.
Χιώτης σ. 1049.
Χολέθας Κ. σ. 587, 626, 633, 684, 721,
728, 747, 765, 928, 1009, 1177, 1183,
1518.
Χουρδάκης Εμμ. (του Γ.) σ. 868, 1000.
Χουρδάκης Εμμ. (του Μ.) 868, 1000,
1183.
Χρηματιστήριο σ. 1644.
Χρηστακόπουλος Χ. σ. 1089.
Χριστίδης Γρ. σ. 1089.
Χριστομάνος Αντ. σ. 601.
Χριστόπουλος Δ. σ. 1373, 1711.
Χριστοφόρου Ν. σ. 1664.
Χρονίδης Γ. σ. 1347.
Χρυσάφης Μιχ. σ. 601.
ψ
Ψαρά σ. 724.
Ψαράς Β. σ. 868.
Ψαχνά Ευβοίας σ. 625, 636, 1180.
Ψυχαλινός Κ. σ. 713, 1089, 1100.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ Α - Β - Γ ΤΟΜΩΝ

(Τίθεται ο γενικός αριθμός σελιδοποιήσεως του όλου έργου).

Α	
Αγγελόπουλος Αγγ. σ. 1611.	Βόλος σ. 604.
ΑΓΝΟ σ. 866.	Βουλή παλαιά σ. 121.
Αγρίνιο σ. 337.	Βραδής σ. 743.
Αγρότες - αγρότισσες σ. 134, 568, 854, 977, 992, 1390, 1502.	Γ
Αγροτική Τράπεζα σ. 453, 808, 837, 1067, 1089, 1398, 1456, 1496, 1594, 1686.	Γαβριηλίδης Κ. σ. 1611.
Αθανασιάδης Αθαν. σ. 1149, 1245.	Γαζής Δημ. σ. 1261.
Αθήνα σ. 109, 582.	Γερακάρης Μιν. σ. 1019.
Αιγιάλεια σ. 385.	Γερμανία σ. 170, 210, 1215.
Ακαδημία σ. 518, 525, 911.	Γιαγκουνίδης Αν. σ. 1149.
Αλεξανδρούπολις σ. 1100, 1230.	Γιαννιτσά σ. 512, 874, 1021. 1058.
Αλιθιζάτος Μπ. σ. 1398.	Γονατάς Στ. σ. 543.
Αλιευτικά σ. 90, 98, 245, 604, 1301,	Γρηγοριάδης Δημ. σ. 181.
Αλμυρός σ. 191, 273, 498.	Δ
Αλωνισμός σ. 185, 859, 876, 960, 1413.	Δασκαλόπουλος Ι. σ. 1149.
Αμαλιάδα σ. 476, 718.	Δεληγιάννης Νικ. σ. 1149.
Αμπελάκια σ. 48, 58, 65, 67, 72, 75, 556.	Δεμακόπουλος σ. 567.
Αναγνωστόπουλος Ευαγ. σ. 584.	Διδυμότειχο σ. 590.
Αντύπας Μαρ. σ. 169.	Δομέστιχος Αν. σ. 838.
Αντωνιάδης Σπ. σ. 726.	Δρακόπουλος Ι. σ. 1149.
Αργολίδα σ. 359, 938.	Δροβιακής Αδελφότης σ. 217.
Αρδευτικά σ. 979.	Ε
Αρχάνες σ. 211.	Έγγραφα διάφορα σ. 461, 479, 486, 592, 602, 879, 1016, 1046, 1602.
Α.Σ.Ο. σ. 718.	Εθνική Τράπεζα σ. 220.
Ασφαλιστική σ. 140.	Εκπαίδευση. Σχολή σ. 908, 1005.
Αφεντάκης Ι. σ. 488, 684, 743, 965, 1695.	Ελαιουργικά σ. 345, 620, 899, 1503.
Β	Ελασσόνα σ. 859.
Βακαλούδης Χρ. σ. 1149, 1245.	Εμμανουήλ Μερ. σ. 1456, 1494, 1614.
Βαρούχας Γ. σ. 1149.	ΕΟΝ σ. 1464, 1481.
Βασιλακόπουλος Παν. σ. 392, 567, 908.	Εορδαία σ. 1253.
Βασματζίδης Χρ. σ. 684, 838, 1019.	Επιθεωρητές Συνεταιρισμών σ. 632.
Βάσος Αν. σ. 1306.	Εράτυρα σ. 1046.
Βενιζέλος Ελ. σ. 755.	Ευελπίδης Χρ. 584, 838.
Βεργόπουλος Χρ. σ. 567.	Ευστρατιάδης Μιχ. σ. 619.
Βεροϊόπουλος Κ. σ. 370, 584.	Ζ
Βιολιντζής Π. σ. 1261.	Ζάππειο σ. 132.
Βλαχόπουλος Στ. σ. 1306.	Ζουριδής Ι. σ. 584, 684, 838.
«Βοηθός των Συνεταιρισμών» σ. 79, 553.	Θ.
	«Θέματα Συνεταιρισμών» σ. 458.
	Θεοδοσόπουλος Αλ. σ. 1398.

Θεσσαλονίκη σ. 790, 828, 866, 944.
Θήρα σ. 232.

I

Ιασεμίδης Σωκρ. σ. 81, 377, 496, 835,
836, 944.

Ιλαντζής Βασ. σ. 370, 877, 1245, 1261,
1306, 1714.

Ιχθυοτροφεία σ. 90.

Ιωάννινα σ. 495.

K

Καϊσαριανή. Πρόσφυγες σ. 582.

Καλίας Κ. σ. 838.

Καλιτσουνάκης Δημ. σ. 588.

Κάλυμνος σ. 98.

Καπνά σ. 597, 729.

Κάρα σ. 187, 590, 647.

Καράβια σ. 97. Βλ. και Πλοία.

Καραμανλής Κ. σ. 370, 584, 838, 1695.

Καράμπελας Θ. σ. 1149.

Καρβελάς Νικ. σ. 567.

Καρδίτσα σ. 729.

Καρτσώνας Γ. σ. 1261.

ΚΑΣΥΑΤΕ σ. 968.

Καταθέσεις σ. 273, 555.

Καταστροφές σ. 568, 723, 1686.

Κατερίνη σ. 619, 1468.

Καφαντάρης Γ. σ. 392, 543, 676.

Κέστης Β. σ. 1149.

Κιντζονίδης Χρ. σ. 1714, 1715.

Κίτρα σ. 997, 1473.

Κλήμης Αριστ. σ. 11, 191, 457, 525, 908,
911, 1004, 1067, 1089, 1189, 1422,
1494, 1602, 1623.

Κοζάνη σ. 1426.

Κολτσίδας Π. σ. 567.

Κολύμβας Νικ. σ. 488.

Κομοτηνή σ. 1307.

Κονδύλης Γ. σ. 546.

Κόνιτσα σ. 639.

Κονσερβοποιεία σ. 359, 574, 791, 794,
828, 938.

Κόρινθος σ. 466.

Κορυζής Αλ. σ. 810.

Κορυσχάδες σ. 1611.

Κόσμιο σ. 1307.

Κουκουρίκος Δημ. σ. 1149.

Κουρτίδης Ευαγ. σ. 1715.

Κτηνοτροφικά, Κτηνιατρεία σ. 492, 495,
619, 1468.

Κύμη σ. 157.

Λ

Λαγκαδάς σ. 795, 879.

Λαμπρόπουλος Ανδρ. σ. 1398.

Λάρισα σ. 492, 651, 896.

Λεονάρδος σ. 1149.

Λέσθος σ. 442.

Λευκάδα σ. 231.

Λήμνος σ. 98.

Λιάκος Γ. σ. 877.

M

Μακρόπουλος Δ. σ. 1245.

Μαλαματιανός Κ. σ. 567.

Μαλούχος Κ. (Ντ.) σ. 430, 781.

Μάνθος Ν. σ. 908.

Μαράντος Βασ. σ. 743.

Μαρκόπουλο σ. 52.

Μαστιχοπαραγωγή (βλ. και Χίος) σ.
1477.

Μέγαρα σ. 225.

Μεσσηνία σ. 555.

Μεσολόγγι σ. 1301.

Μεταξάς Ι. σ. 546, 1492.

Μηχανοκαλλιέργεια σ. 975.

Μιχαλακόπουλος Ανδρ. σ. 317, 543, 676.

Μιχόπουλος Νικ. σ. 185, 187, 498, 558,
1080.

Μίχος Δ. σ. 273.

Μολφέτας Γερ. σ. 244, 584, 838.

Μολυβδάς σ. 743.

Μουλούλης Αθαν. σ. 908.

Μπακάλμπασης Αλ. σ. 370.

Μπαλτατζής Αλ. σ. 668, 743, 763, 1071,
1149, 1281, 1714.

Μπαρουκτσόγλου Αρ. σ. 1261.

Μπουλαντζέ σ. 132.

Μυλωνάς Αλ. σ. 838.

Μυτιλήνη (βλ. και Λέσθος) σ. 270, 940,
1456, 1464, 1481, 1494, 1503.

N

Νέα Αγχίαλος σ. 491, 1371.

Νέες Καρυές σ. 123.

Νέος Πύργος σ. 550.

Νικολαΐδης Διον. σ. 567.

Νικολόπουλος σ. 567.

Ντούλας Στ. σ. 245.

Ξ

Ξάνθη σ. 862, 975, 1027, 1049, 1261,
1306, 1712, 1713, 1714, 1715.

Ο

Οικονομόπουλος Απ. σ. 457.

Οικονομόπουλος Νικ. σ. 1149.

Οινσιποιεία σ. 52, 225, 384, 896, 1083,
1461.

Π

Πάγκαλος Θ. σ. 546, 676.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης σ. 710.

Πάνος Δημ. σ. 578, 911.

Πανταζόπουλος Γ. 1149.

Παπαδόπουλος Ευτ. σ. 1261.

Παπαδόπουλος Χρ. σ. 1149, 1245.

Παπάζογλου. σ. 872.

Παπαζούρης Ξαθ. σ. 584.

Παπαϊωάννου σ. 877.

Παπαλουκάς Π. σ. 584.

Παπαναστασίου Αλ. σ. 256, 543, 676.

Παπανδρέου Γ. σ. 584, 686, 763.

Παπανδρέου Στ. σ. 908.

Παπαχρήστου Χαρ. σ. 877.

Παπαχριστόπουλος Ι. σ. 567, 584.

Πάτρα σ. 384, 1492.

Πεγιάδης Αλ. σ. 1261.

Πεζά σ. 430, 1076.

Πειραιάς σ. 311.

Πεντάλοφο Κοζάνης σ. 1426.

Περδάρης Γ. σ. 567.

Περσείδης Αγησ. σ. 877, 1261, 1713.

Πεταλωτής Διογ. σ. 1684.

Πετρίδης Ι. σ. 743, 763.

Πετρόπουλος Σωτ. σ. 1019, 1688.

Πλαστήρας Νικ. σ. 541, 546.

Πλοία σ. 550. Βλ. και Αλιευτικά.

Πολύγυρος σ. 620.

Πολυχίτης σ. 345.

Πόρτο Λάγος σ. 90.

Πρατήρια σ. 862, 982, 1592.

Πρέβεζα σ. 245.

Πύργος σ. 448, 889.

Ρ

Ραϊφάιζεν σ. 170, 189, 210, 1315.

Ρέθυμνο σ. 700.

Ρότσντεϊλ σ. 1046.

Ρούσσοσ Παν. σ. 908.

Σ

Σαμαρόπουλος Γ. σ. 838.

Σάμιος Αρ. σ. 489.

Σάμιος σ. 360, 1083, 1461.

Σαμούτ Σπ. σ. 584.

Σαρακατσάνοι σ. 57.

Σαχπάζης Ευδ. σ. 489.

Σθώλος Αλ. σ. 1611.

ΣΕΚΕ σ. 370.

Σέρρες σ. 646.

Σιθρόπουλος Ανδρόν. σ. 743, 1149.

Σίδερις Αριστ. σ. 877.

Σινάρης Ι. σ. 872.

Σκάρκος Εμμ. σ. 1494.

Σκούλας Βαγ. σ. 489.

Σκούρτης σ. 1149, 1245.

Σμύρνη σ. 574.

Σούλτσε Ντέλιτς σ. 148.

Σούτης Κ. σ. 602.

Σταφιδικά σ. 767, 854, 889.

Στέγαστρα πυροπαθών σ. 1686.

Στεφανόπουλος Στ. σ. 584.

Συγκεντρώσεις σ. 565.

Συνεργασία σ. 25, 30, 152.

«Συνεργατισμός» σ. 654, 805.

«Συνεταιριστής» σ. 208, 637, 1219.

«Συνεταιριστικόν Δελτίον» σ. 1623.

Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών σ. 486,
487, 488, 489, 559, 592, 668, 733, 743,
838, 870, 1059, 1149, 1241, 1245.

Τ

ΤΑΟΛ σ. 231.

Τερζάκης Χρ. 567.

Τζουμέρτης Ευρ. σ. 743.

Τζοπανούλης Αρσ. σ. 1306.

Τζωρτζάκη Φωτ. σ. 376, 877, 911.

Τζωρτζάκης Θεόδ. σ. 208, 370, 479, 518,
592, 684, 838, 908, 911, 1016, 1149,
1275, 1602, 1638.

Τζωρτζόπουλος Κ. σ. 838, 1019, 1398.

Πίνακας φωτογραφιών Α - Β - Γ τόμων.

Τρίκαλα σ. 1323.

Τρίκαλα Κορινθίας σ. 492.

Τριφυλλία - Πυλία σ. 767, 876.

Τρυφωνόπουλος Σπ. σ. 586.

Τσαλδάρης Παν. σ. 1034.

Τύρναβος σ. 896.

Φ

Φιλάρετος Γ. σ. 164.

Φραγκόπουλος Σοφ. σ. 1261.

Χ

Χαιρέτης σ. 1149.

Χαλκίδα Οινοποιείο σ. 232.

Χαρτονόμισμα 10 δισ. σ. 1617.

Χασαπόπουλος Παν. σ. 752, 1149.

Χατζής Δημ. σ. 1306.

Χίος σ. 1477.

Χολέβας Κ. σ. 245.

Χρηστίδης Γρ. σ. 1713.

Χρυσούπολις σ. 723.

ΒΙΒΛΙΑ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ Ν. ΚΛΗΜΗ 1937—1991

1. «ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΣΒΟΝ», Αθήναι 1937, σ. 53.
2. «ΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ» Εκλαϊκευτικό, Μυτιλήνη 1938, σ. 80.
Δεύτερη έκδοση με τίτλο «ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ», Αθήνα 1947, σ. 90.
3. «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ», τ. Α. Αθήνα 1948, σ. 155.
4. «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ». Αθήνα 1950, σ. 134.
Δεύτερη έκδοση Αθήνα 1954, σ. 140.
5. «ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ» (μετά Ν. Παλζου και Β. Ανθρακοπούλου), Αθήναι 1951, σ. 160.
6. «ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΝΑΤΕΝΙΣΙΣ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ», Αθήναι 1952, σ. 31.
7. «ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ», Αθήναι 1952, σ. 31.
Δεύτερη έκδοση (με την ύλη και για τα νεώτερα Συντάγματα) σε συνεργασία Ολυμπίας Κλήμη - Καμινάρη, Αθήνα 1975, σ. 32.
8. «Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» (Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών). Αθήναι 1955, (περίληψη) σ. 112.
Δεύτερη έκδοση (σε μεγάλο σχήμα) με πλήρες κείμενο, Αθήναι 1961, σ. 141.
9. «ΚΩΔΙΞ ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ», (μετά Απ. Οικονομοπούλου), Αθήναι 1958, σ. 557.
10. «ΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ», Αθήναι 1960, σ. 126.
11. «ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ» (μετά Απ. Οικονομοπούλου), Αθήναι 1962, σ. 463.
12. «ΚΥΠΡΟΣ», Κείμενο ομιλίας στην Κύπρο και εντυπώσεις από την Κύπρο. Αθήναι 1962, σ. 20.
13. «ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ - ΕΠΟΠΤΕΙΑ - ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ» (μετά Απ. Οικονομοπούλου), Αθήναι 1967, σ. 392.
14. «ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΙ - ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ» (μετά Δ.Θ. Πάνου), Αθήνα 1970 σ. 241.
15. «ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ» (μετά Απ. Οικονομοπούλου), Αθήναι 1971, σ. 272.
16. «ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ 1914-1970 νομοθετημάτων σχετικών με ύλην Συνεταιρισμών», Αθήναι 1971, σ. 38.
17. «ΝΟΜΟΣ 602», Αθήναι 1971, σ. 56.
18. «ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ 1915-1973», (μετά Απ. Οικονομοπούλου), Αθήναι 1973, σ. 190.
19. «ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΥΠΛΑΧΩΝ», (Νομοθεσία - Νομολογία). Αθήναι 1973, σ. ξδ + 140.
20. «Η ΝΕΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ». (Κείμενο Νόμου 227, Κριτικές παρατηρήσεις, Αθήναι 1973, σ. 88).
21. «ΔΙΚΑΙΟΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ» (μετά Απ. Οικονομοπούλου), Αθήναι 1976, Τόμος Α' σ. 261. Τόμος Β' σ. 268.
22. «ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ» Ν. 921 — Συνδέσεις — Σχόλια σε κάθε άρθρο, αναλυτικά ευρετήρια (μετά Απ. Οικονομοπούλου και Αγγ. Καμινάρη), Αθήνα 1979, σ. 256. Συμπλήρωμα 1979-1983, Αθήνα 1983, σ. 267-272).

23. «ΤΙ ΕΙΝΑΙ και τι ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ», Εκδόσεις «Συνεργασία» 1980, σ. 170.
Δεύτερη έκδοση (σε μεγάλο σχήμα) 1982, σ. 170.
- 24—26. «ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ». Εκδόθηκαν:
Ο Α' Τόμος το 1985, σ. 528 — ο Β' τόμος (1923 - 1935) το 1988 σ. 624. Ο Γ' τόμος (1935 - 1945) το 1991, σ. 608.
27. «ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΒΟΗΘΗΜΑ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ», Αθήνα: 1989 σ. 168.

Λ ο γ ο τ ε χ ν ι κ ά :

1. «Ο ΓΥΙΟΣ ΤΟΥ ΔΕΗΡΟΥ», Αθήνα.
2. «ΔΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΣΑΪΤΑ ΣΤΟΝ ΑΡΓΑΛΕΙΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ», Αθήνα.
3. «ΠΩΣ ΕΙΔΑΝ ΤΟ ΔΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤ. ΚΑΗΜΗ», Αθήνα.

Γνωριμία με τον συγγραφέα

Σε όσους θα διαβάσουν το έργο αυτό θα ήταν, ίσως, χρήσιμες μερικές πληροφορίες σχετικές με τα θεωρητικά και τα πρακτικά εφόδια του συγγραφέα, πάνω στα οποία στηρίζεται και το κείμενο:

Ο συγγραφέας Αριστείδης Ν. Κλήμης:

- Γεννήθηκε το 1915 στο Πλωμάρι Λέσβου και μεγάλωσε στη Μυτιλήνη Λέσβου, όπου και φοίτησε στο γτάξιο Δημοτικό και στο γτάξιο Γυμνάσιο.
- Σπούδασε: Συνεταιριστικά (στη Σχολή Συνεταιριστών της Ανωτ. Γεωπονικής Αθηνών 1933-34) και στη συνέχεια (εργαζόμενος) Νομικά (στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1935 - 1940). Ακόμα παρακολούθησε μαθήματα Στατιστικής στην Αν. Βιομ. Σχολή.
- Σταδιοδρομήσε στην ΑΤΕ (1935 - 1972) τόσο στην επαρχία όσο και στο Κεντρικό Κ/μια όπου διετέλεσε διαδοχικά αναπληρωτής Προϊστάμενος Τμήματος Μελετών - Στατιστικής από το 1952, Προϊστάμενος Τμήματος Τύπου — Δημοσίων Σχέσεων από το 1955, Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών από το 1962 - 1972 οπότε παραιτήθηκε για να ασχοληθεί αποκλειστικά στο συγγραφικό και γενικά το πνευματικό συνεταιριστικό του έργο.
- Κατά τα έτη 1935 - 1938 και 1946 - 1950 έπειτα από αιτήσεις της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών ήταν αποσπασμένος σ' αυτή για να συντελέσει στην αρχική οργάνωσή της και στη μετακατοχική ανασυγκρότησή της. Την περίοδο 1949 - 1964 συνεργάστηκε ειδικά στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως.
- Στράτευσε στο Π.Ν. 1940)41, 1944)1946, 1947)49.
- Οργάνωσε και διέυθυνε τα περιοδικά «Η Φωνή των Συνεταιρισμών» της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (1946 - 1950), «Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης» (1955 - 1962), «Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας» (1971 - 1984), «Συνεταιριστική Πορεία» 1986 - 1987).
- Συνεργάστηκε στο περ. «ο Συνεταιριστής» (1935 - 1967) και σε δεκάδες άλλα έντυπα (εφημερίδες - περιοδικά) Αθηνών και Επαρχιών, καθώς και στο Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών («Φωνή του Αγρότου») με πολλές εκατοντάδες κείμενά του.
- Έγραψε από το 1937 πολλά συνεταιριστικά, νομικά, αγροτικά, οικονομικά και 2 λογοτεχνικά βιβλία (πίνακας σε άλλη σελίδα).
- Δίδαξε από το 1950 - 1964 συνεταιριστικά και αγροτική οικονομία στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως. Επίσης σε πολλά Σεμινάρια Υπουργείων, ΑΤΕ, Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, για μετακπαίδευση υπαλλήλων και αιρετών. Έκανε πολλές ομιλίες - διαλέξεις σε επαρχιακές πόλεις και στην Αθήνα.
- Πρόσφερε τις υπηρεσίες του ως μέλος Συμβουλίων σε αστικούς Συνεταιρισμούς και σε Συλλόγους. Και ως Γεν. Γραμματέας στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαιδεύσεως, στην Εταιρία Γεωργοοικονομικών Μελετών, στην Εταιρία Φίλων Συνεργατισμού κ.λπ.
- Καθιέρωσε στην Ελλάδα τον κλάδο «Ελληνικό Συνεταιριστικό Δίκαιο» και με τα νομικά συνεταιριστικά του βιβλία επέδρασε στη θεωρία, στην πρακτική εφαρμογή και στη νομολογία των Δικαστηρίων.
- Τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών με βραβεία: Το 1935 για φοιτητική αριστεία και το 1955 για το έργο του «Η Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος».
- Διατέτε: αξιόλογη συνεταιριστική Βιβλιοθήκη και Αρχείο.
- Ασχολείται τώρα με τη συγγραφή και έκδοση του πολύτομου έργου «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» και γενικά δίνει ιδεολογική και συγγραφική βοήθεια στον αγροτικό και συνεταιριστικό τομέα.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ σχετικά με τη συγγραφή και το περιεχόμενο του έργου
και μερικές επισημάνσεις για τη συνεταιριστική δράση

Σ ε λ ί δ ε ς 3/1154 — 16/1168

Μ Ε Ρ Ο Σ Ο Γ Δ Ο Ο

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1935—1940

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 48: Η συνεταιριστική δραστηριότητα κατά το 1935.

Σ ε λ ί δ ε ς 17/1169 — 168/1320

Το Κεφάλαιο 48 (καθώς και κάθε Κεφάλαιο που ακολουθεί έχει τα
εξής Υποκεφάλαια:

Υποκεφ. Α': Η γενική φυσιογνωμία του έτους.

Υποκεφ. Β': Κράτος και τρίτοι απέναντι στους Συνεταιρισμούς (Νομο-
θεσία, Εποπτεία, Συμπαράσταση, Αντιδράσεις).

Υποκεφ. Γ': Αριθμητική εξέλιξη - διάρθρωση των Γεωργ. Συνεταιρισμών
και βασικά στατιστικά στοιχεία τους.

Υποκεφ. Δ': Εργασίες, δραστηριότητες των Γεωργ. Συνεταιρισμών (πα-
νελλήνια και τοπικές δραστηριότητες).

Υποκεφ. Ε': Συνεταιριστική βιβλιογραφία, μόρφωση, ενημέρωση.

Υποκεφ. ΣΤ': Συγκρότηση, εργασίες των Ενώσεων Γεωργ. Συνεταιρισμών.

Υποκεφ. ΣΤ/1': Οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

Υποκεφ. Ζ': Η αγροτική πίστις (ΑΤΕ, Γεωργ. Συνεταιρισμοί).

Υποκεφ. Η': Βασικά αγροτικά προβλήματα και Συνεταιρισμοί (Προσπά-
θειες για επίλυσή τους).

Υποκεφ. Θ': Οι αστικοί Συνεταιρισμοί.

Υποκεφ. Ι': Οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι.

Υποκεφ. ΙΑ': Εργάτες και πρωτεργάτες του Συνεργατισμού.

Υποκεφ. ΙΒ': Χαρακτηριστικές ανασκοπήσεις και προοπτικές για την ε-
ξέλιξη της συνεταιριστικής κινήσεως.

Υποκεφ. ΙΓ': Κείμενα για τη συνεταιριστική κίνηση σε άλλες χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 49: Η συνεταιριστική δραστηριότητα κατά το 1936 (με την
παραπάνω ανάλυση σε Υποκεφάλαια).

Σ ε λ ί δ ε ς 169/1321 — 252/1404

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 50: Η συνεταιριστική δραστηριότητα κατά το 1937.

Σ ε λ ί δ ε ς 253/1405 — 316/1468

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 51: Η συνεταιριστική δραστηριότητα κατά το 1938.

Σ ε λ ί δ ε ς 317/1469 — 352/1504

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 52: Η συνεταιριστική δραστηριότητα κατά το 1939.
Σελίδες 353/1505 — 384/1536

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 53: Η συνεταιριστική δραστηριότητα κατά το 1940.
Σελίδες 385/1537 — 408/1560

Μ Ε Ρ Ο Σ Ε Ν Α Τ Ο

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1941—1945

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 54: Η συνεταιριστική δραστηριότητα κατά το 1941.
Σελίδες 409/1561 — 442/1594

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 55: Η συνεταιριστική δραστηριότητα κατά την κατοχική περίοδο 1942—1944.
Σελίδες 443/1595 — 534/1686

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 56: Η συνεταιριστική δραστηριότητα κατά το 1945.
Σελίδες 535/1687 — 566/1718

Ε Υ Ρ Ε Τ Η Ρ Ι Α

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΟΜΩΝ Β' και Γ'
Σελίδες 567/1719 — 572/1724

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΤΟΠΟΥΣ ΤΩΝ ΤΟΜΩΝ Β' και Γ'
Σελίδες 573/1725 — 594/1726

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΤΩΝ ΤΟΜΩΝ Α - Β - Γ.
Σελίδες 595/1747 — 598/1750

ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ — ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ
Σελίδες 599/1751 — 602/1754

Έκδοση:

Αριστ. Ν. Κλήμης
Ασκληπιού 37 - 16675 ΓΛΥΦΑΔΑ
(τηλ. 96.27.498)

Διακίνηση:

Βιβλιοχ/λείο «στόχος»
Τοσίτσα 23 - 10683 ΑΘΗΝΑ
(τηλ. 88.37.336 - FAX 8816946)

Τυπογραφείο
ΝΙΚΗΤΑ Κ. ΚΑΡΑΛΗ
Φωτοστοιχειοθεσία - Λινοτυπία
Γερανίου 7 - Αθήνα
Τηλ. 52 33 965

Μερικά λόγια για τον συγγραφέα

Σε όσους θα διαβάσουν το έργο αυτό θα ήταν, ίσως, χρήσιμες μερικές πληροφορίες σχετικές με τα θεωρητικά και τα πρακτικά εφόδια του συγγραφέα, πάνω στα οποία στηρίζεται και το κείμενο:

Ο συγγραφέας Αριστείδης Ν. Κλήμης:

— Γεννήθηκε το 1915 στο Πλωμάρι και μεγάλωσε στη Μυτιλήνη (της Λέσβου) όπου και φοίτησε στο Δημοτικό και στο δάξιο Γυμνάσιο.

— Σπούδασε: Συνεταιριστικά (στη Σχολή Συνεταιριστών της Ανωτ. Γεωπονικής Αθηνών, 1933-34) και στη συνέχεια Νομικά (στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1935-1940). Επίσης παρακολούθησε Στατιστική στην Α.Β.Σ.

— Σταδιοδρομήσε στην ΑΤΕ (1935-1972) τόσο στην επαρχία όσο και στο Κεντρικό Κ/μα όπου διετέλεσε διαδοχικά αναπληρ.

Προϊστ. Τμήματος Μελετών - Στατιστικής από το 1952, Πραϊστάμενος Τμήματος Τύπου - Δημοσίων Σχέσεων από το 1955, Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Οικονομικών Μελετών από το 1962-1972.

- Κατά τα έτη 1935-1938 και 1946-1950, με αιτήσεις της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών ήταν αποσπασμένος σ' αυτή για να συντελέσει στην αρχική οργάνωσή της και στη μετακατοχική ανασυγκρότησή της. Την περίοδο 1949-64 συνεργάστηκε ειδικά στη Συνεταιριστική Εκπαίδευση.
- Οργάνωσε και διηύθυνε τα περιοδικά «Η Φωνή των Συνεταιρισμών» της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (1946-1950), «Δελτίον Αγροτικής Τραπέζης» (1955-1962), «Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας» (1971-1984), «Συνεταιριστική Πορεία» 1986-1987.
- Συνεργάστηκε στο περ. «ο Συνεταιριστής» (1935-1966) και σε δεκάδες άλλα έντυπα (εφημερίδες - περιοδικά) Αθηνών και Επαρχιών, καθώς και στο Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών («Φωνή του Αγρότου») με εκατοντάδες κείμενα.
- Έγραψε 24 συνεταιριστικά, νομικά, αγροτικά και 2 λογοτεχνικά βιβλία (πίνακας των επιστημονικών στη σελ. 8/536 του κειμένου του βιβλίου).
- Δίδαξε από το 1950-1964 συνεταιριστικά και αγροτική οικονομία στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης. Επίσης σε πολλά Σεμινάρια Υπουργείων, ΑΤΕ, Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών, για μετεκπαίδευση υπαλλήλων και αιρετών. Έκανε πολλές ομιλίες - διαλέξεις σε επαρχιακές πόλεις και στην Αθήνα.
- Πρόσφερε τις υπηρεσίες του ως μέλος Διοικ. και Εποπτ. Συμβουλίων σε αστικούς Συνεταιρισμούς και σε Συλλόγους. Και ως Γεν. Γραμματέας στην Υπηρεσία Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης, στην Εταιρία Γεωργοοικονομικών Μελετών, στην Εταιρία Φίλων Συνεργατισμού.
- Καθιέρωσε στην Ελλάδα τον κλάδο «Ελληνικό Συνεταιριστικό Δίκαιο» και με τα νομικά συνεταιριστικά του βιβλία επέδρασε στη θεωρία, στην πρακτική εφαρμογή και στη νομολογία των Δικαστηρίων.
- Τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών με βραβεία: Το 1935 για φοιτητική αριστεία και το 1955 για το έργο του «Η Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος».
- Διαιτέτη την καλύτερη συνεταιριστική βιβλιοθήκη στην Ελλάδα.
- Ασχολείται με τη συγγραφή και έκδοση του πολύτομου ιστορικού έργου «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» και γενικά δίνει ιδεολογική, επιστημονική και συγγραφική βοήθεια στον αγροτικό και συνεταιριστικό τομέα.